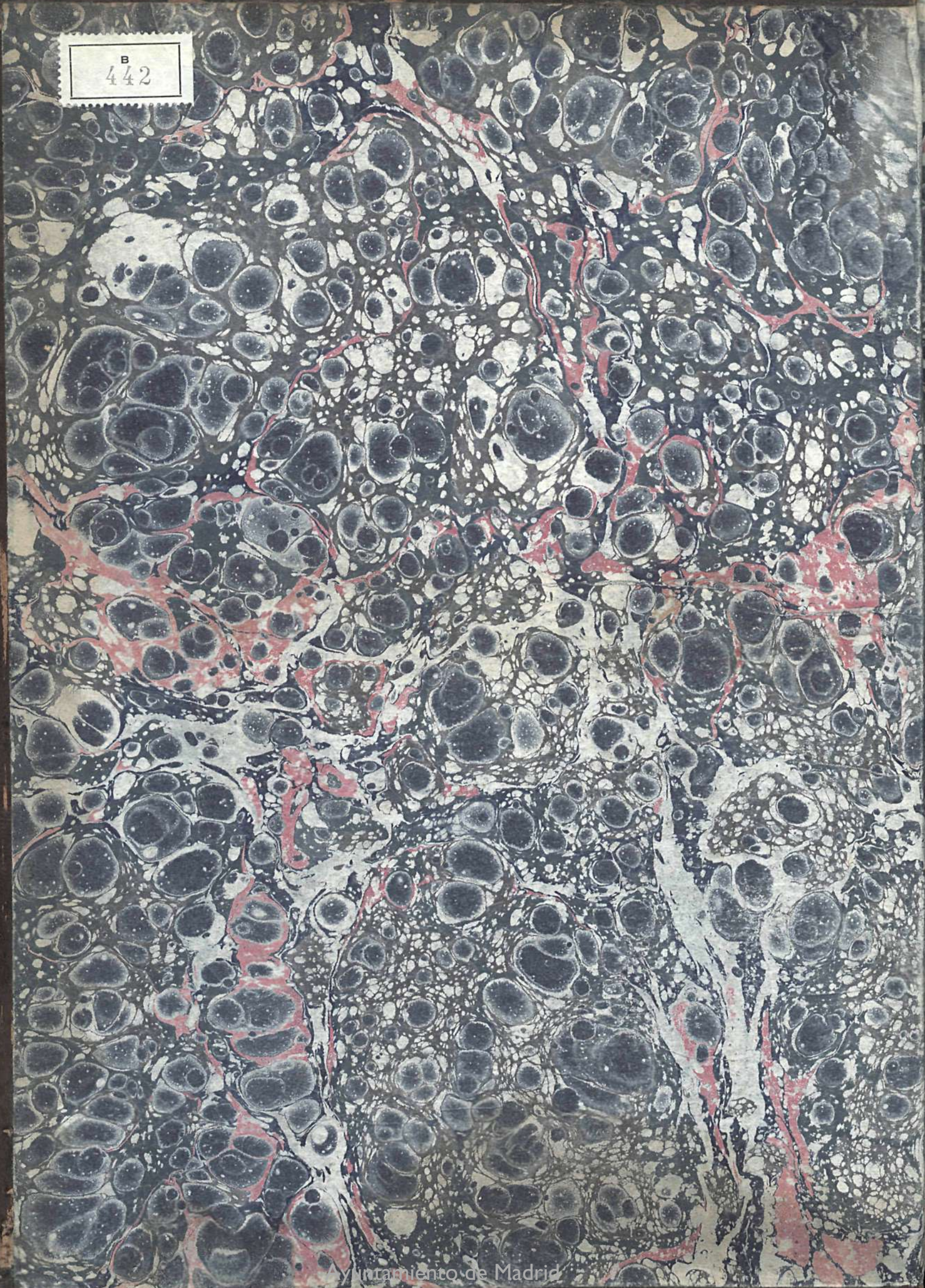
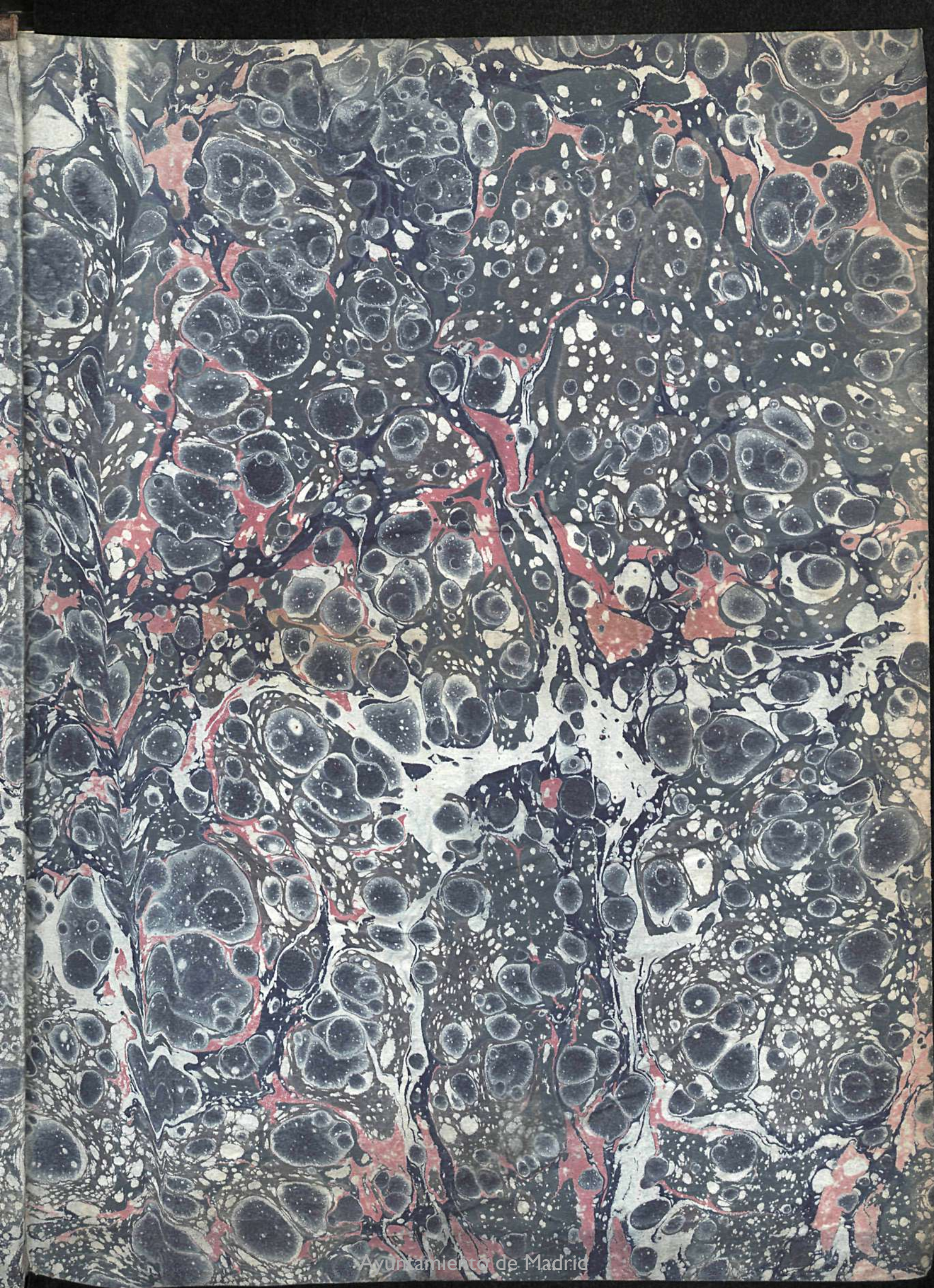

B
442

Sig. 19-3

~~850 Pa 40~~

730
COLLECTIO
CONCILIORVM
HISPANIÆ,

diligentia

GARSIAE LOAISA ^{no 8684}

elaborata, eiusque vigilijs

aucta.

Handwritten notes in cursive script, including the name 'Antonio de Torres y Luna' and other illegible text.

MADRITI.

Excudebat Petrus Madrigal.

M. D. XCIII.

COLLECTIO
CONCILIORVM
HISPANIÆ,

diligentia

GARSIAE LOAISA ^{no 8684}
elaborata, eiusque vigilijs

aucta.

Manuscript notes in cursive script, including a signature and several lines of text, some of which are crossed out.

MADRITI.

Excudebat Petrus Madrigal.

M. D. XCIII.

CONSEJO DE AYUNTAMIENTO

DE MADRID

DE 1911

de 1911

DE 1911

DE 1911

DE 1911

Tassa.

YO Pedro çapata del Marmol, escriuano de camara de su Magestad, doy fee, que por los señores del Consejo de su Magestad, fue tassado el libro que el Doçtor Garcia de Loayfa, Capellan mayor de su Magestad, y del Consejo de la fanta y general Inquificion, escriuio de los Concilios generales de España, q̄ con licencia y priuilegio de su Magestad imprimio, a quatro marauedis y medio cada pliego. Y a este precio y no mas mandaron se venda, y que esta tassa se imprima en el pliego primero de cada libro, y no se pueda vender sin ella. Y para que dello conste, de pedimiento del dicho Garcia de Loayfa, y de mandamiento de los dichos señores, di la presente firmada de mi nombre, que es fecha en la villa de Madrid, a dezisiete de Agosto de. 1593.

*Pedro çapata
del Marmol.*

Regij priuilegij summa.

DOmini nostri Regis diplomate cauetur, ne quis hanc Collectionem Conciliorum Hispania, diligentia Garfiae Loaisa elaboratam, eiusq; vigilijs auctam, citra eiusdem auctoris permissum, intra proximum decennium in Castella regnis excudat, aut alibi excusam in ea vendendam importet: amissione librorum, alijsq; pœnis, si secus faxit, puniendus. Dat. in Cœnob. D. Laurentij, die vigesimo mensis Iulij, anni millesimi, quingentesimi, nonagesimi primi.

Subscribit Secretarius

Ioannes Vazquez.

E X

CENSURA.

EX mandato supremi Regij senatus, & cōmissione facultatis Theologiæ Complutensis, Doctores Theologi, qui inferiùs subscribimus, perlegimus hãc Collectionem Conciliorum Hispaniæ, cuius author est Garfias Loaysa Giron, eiusdem facultatis Doctor sapientissimus, & serenissimi Principis Hispaniarum Philippi Magister prudentissimus. Quod sanè opus nobis visum est insigni eius pietate, & eruditione dignũ; cum in eo, optimo ordine & diligētissima antiquorum exemplarium collatione, vniuersa Concilia, quæ in Hispanijs celebrata sunt, disposuerit, eorumq; insigniora atque obscuriora loca doctissimis annotationibus explicuerit; quibus ea multiplici antiquitatis lectione, varijs sacræ paginæ oraculis, aliorum Conciliorum sanctionibus, summorum Pótificum decretis, & sanctorum Patrum testimonijs insigniter illustrantur. Cui etiam operi, aptissimis locis, inseruit quædã alia, quæ singulari ingenij dexteritate, & rectissimæ verborum delectu, proprio labore excogitauit. Quamobrem operæpretium est, vt hic liber, non tantũ ad exactam Conciliorum Hispanorum intelligentiam, sed etiam in totius populi Christiani doctrinam & spiritualem vtilitatem, in publicam lucem feliciter prodeat. Compluti, tertio Kalendas Iunij. 1591.

Doct̃or Sandi, Rector.	Doct̃or Val- diuieso.	El Doct̃or Pa- blo Camino.	Doct̃or Garnica.
El Doct̃or de la Camara.	El D. Luis Montesino.	Doct̃or Franciscus de Herrera.	D. Petrus de Orduña.
Doct̃or Tena.			

EGO Ludouicus de la Serna, publicus Apostolica authoritate Notarius, insignis Vniuersitatis Complutēsis Toletana diœcesis Secretarius, quia pramissis omnibus & singulis, vnã cum Claustro facultatis Theologiæ prædictæ Vniuersitatis Complutensis, interfui, hoc publicum instrumētũ, manu aliena fideliter scriptum, & subscriptum & roboratum à Rectore istius vniuersitatis, & à Doct̃oribus supradictis, subscripsi, signaui, in fidẽ & testimonium præmissorum, rogatus.

Ludouicus de la Serna,
Not. & Secretarius.

Elenchus eorum, quæ in hoc volumine continentur.

Concilia quadraginta priora Hispania, ab Eliberitano, usque ad Toletanum decimumoctauum, notis, & emendationibus illustrata: & ad planiorem interpretationem, interponuntur opuscula quedam, nimirum

Ordo, & Chronologia Gothorum Regum, & Sueuorum.

Chronologia Toletanorum Præsulorum.

Chronologia Conciliorum.

Ordo celebrandi Concilium, ex Isidoro Hispalensi.

Via Regia, sive exhortatio ad Regem electum.

Diuisio sedium Metropolitanarum.

De nominibus antiquarum sedium, & neotericarum.

De Primatu Ecclesiæ Toletanæ. fol. 266.

De Dignitatibus & officijs regni, & domus Regiæ Gothorum.

De viris illustribus, ex Isidoro, Ildefonso, & Felice.

Hispania Geographia, per terminos primarum sedium distincta.

INDEX

INDEX CONCILIORUM,
ordine literario.

- Barcinonense primum, fol. 93.
Barcinonensis fiscus, fol. 250.
Barcinonense secundum, fol. 255.
Bracarense primum, fol. 115.
Bracarense secundum, fol. 165.
Bracarense tertium, fol. 571.
Cæsaraugustanum primum, fol. 31.
Cæsaraugustanum secundum, fol. 248.
Cæsaraugustanum tertium, fol. 686.
Decretum Gundemari, fol. 263.
Egarense, fol. 302.
Eliberitanum, fol. 1.
Emeritense, fol. 507.
Gerundense, fol. 75.
Hispalense primum, fol. 242.
Hispalense secundum, fol. 304.
Ilerdense, fol. 95.
Lucense, fol. 128.
Oscense, fol. 254.
Toletanum primum, fol. 37.
Toletanum secundum, fol. 82.
Toletanum tertium, fol. 198.
Toletanum quartum, fol. 327.
Toletanum quintum, fol. 376.
Toletanum sextum, fol. 384.
Toletanum septimum, fol. 402.
Toletanum anno duodecimo Reccaredi, fol. 252.
Toletanum octauum, fol. 416.
Toletanum nonum, fol. 477.
Toletanum decimum, fol. 489.
Toletanum

Toletanum vñdecimum, fol. 54r.
Toletanum duodecimum, fol. 584.
Toletanum decimumtertium, fol. 610.
Toletanum decimumquartum, fol. 64r.
Toletanum decimumquintum, fol. 659.
Toletanum decimumsexum, fol. 692.
Toletanum decimumseptimum, fol. 729.
Toletanum decimumoctauum, fol. 75r.
Toletanum anno primo Gúdemari, fol. 258.
Tarraconense, fol. 67.
Valentinum, fol. 105.
De viris Illustribus ex Isidoro, fol. 718.

PHILIP

I
P H I L I P P O . I I .

Hispaniæ Regi Catholico,
potentissimoque

G A R S I A S L O A I S A
S. D.

NON possum mentis intelligentia, potētissime Rex, dilucidè
consequi, quid me vehementiùs rapiat, voluptas, an admi-
ratio, cum institutam à Iesu, domino nostro, Ecclesia gubernatio-
nem assiduè perpendo; cui ut columna, & veritatis firmamento
uniuersa hominum salus, ac vita beata innititur. Quæ regendi
institutio admirabilis, & insignis originem à verbo patris trahit;
qui inter mortales, mortalis effectus, os suum homo, in cœtu homi-
num, ut de rebus magnis nobis consuleret, aperuit. Neque sat
illi fuit, verbo humanum genus docere, verum exercitatione sua,
difficilius doctrina opus implere: ut iugum esset suauius, & onus
leuius, & ab hominibus ardentius coleretur. Verum post Christi
saluatoris obitum, sanctissimis Apostolis, Romanisq; Pontificibus,
vicarijs Christi, & alijs diuisi uniuersalis Ecclesia patribus, qui-
bus credita est sanguinis Christi propagatio, nullum aliud consi-
lium, ad id commodius efficiendum efficacius visum est, quam
Conciliorum usus, in quibus Spiritus sancti auctoritas viget, &
quod malis, & peruersis moribus est labefactatum, Ecclesiasticis
institutis mirificè redintegratur, & erigitur. Unde, ut ex Actibus
constat, tam frequens Apostolorum, & Presulum illius primi, &
felicis aui coadunatio, & patrum in confirmanda veritate, certa,
& repetita sententia, qua illa prima Ecclesia fundamenta sunt
posita; quæ in excelsum deducta fastigium, quotidie crescunt & au-
gentur. Vita verò Apostolis sanctis, ut primum summis illis pa-
tribus licuit, persecutione cedente, & victa patiēdo, concilia accla-
mata sunt, nimirum Nicanum, primum Constantinopolitanum,
Ephesinum, & Chalcedonense: quibus pax Ecclesia data, victi he-
retici, hereses profligata, & eradicata, decor & pulchritudo, orna-
mentumq; sponsæ Christi est allatum. Unde Gregorius Magnus
b his

his quatuor Concilijs, tanquam quatuor Euangelijs, honorem deferbat: & merito: nam quidquid est opis, & diuitiarum in domo Dei, quidquid dignitatis, ab his fontibus fluxit, & dimanauit; apertaq; haec à maioribus diuina sapientia flumina posteris uberem, irrigando, segetem attulerunt: totaq; Ecclesiastica dignitas, functionesq; Christi corporis, à Paulo connumerata, ab ipsis in ordinem amplissimum rediguntur, legibusq; sanctissimis, crescente populo Catholico, in officio Christiano continentur. Quauis haec, & alia in Conciliorum usu, & exercitatione sint magni poderis, & gloria, verum aliud est in ipsis excellentius & singularius; quod doctrina Ecclesiae, qua in fide & moribus versatur, à Christo Domino nostro, et Apostolis accepta, Conciliorum serie colligata, ad posteros continua successione deriuatur. Quod diuinum consilium, à diabolica haereticorum fraude alienum, neq; ipsi consequi, neq; debilitare potuerunt: impedit enim consilium, et animorum consensum haeresis, rationis inimica, ac mentis perstringit oculos, neq; habet ullum cum ordine, et veritate commercium: Ecclesia verò Catholica rationis et veritatis amica, ordinis et pacis conciliatrix, deposita pertinacia, luce Spiritus sancti persusa, sensu doctrinae et animorum consensione edocta, idem semper credit, atq; profitetur, neq; in tam longis, et extensis annorum spatijs, in quibus ingenia varia, nationes diuersae, et discrepantes, de fide et moribus statuendis disputarunt, vlla potuit varietate labefactari sancta doctrina, aut multitudine confundi: sed semper vna est, et in mutabilitate eui, et hominum multitudine, Pauli praecepto erudita: semper dicatis vnum: Non sint schismata inter vos. Neq; mirabor enim, cum sapientia nostra innitatur vni Deo, vni magistro Christo Iesu, vni spiritui et sensui, cui capiti membra Ecclesiae unita et reuincta, et inter se nervis, et fibris charitatis connexa, eundem veritatis sensum, et motum habent. Unde Dominus Iesus per Ioannem dicebat: non pro eis rogo tantum, sed pro eis, qui credituri sunt, per verbum eorum, in me, vt omnes vnum sint; sicut tu pater in me, et ego in te, vt et ipsi in nobis vnum sint; vt credat mundus, quia tu me misisti. A quo testimonio validum et efficax argumentum petitur, ad fidem Christi non solum retinendam, sed etiam agnoscendam. Ab unitate enim patris et filij, unitas stabilitur membrorum in fidei doctrina, in ratione Sacramentorum, et eorum usu, in pace et concordia Christianae vitae, in unitate summi capitis: his enim pietatis et religionis officijs mundus studio rerum diuinarum prouectus, credit Iesum Christum esse à Patre ad salutem, et incolumitatem hominum missum. Hac autem

vni tas

unitas in nulla re excellentiùs, & admirabiliùs cernitur, quàm in Conciliorum unanimi consensione, & doctrinæ unitate. Sic enim dicebant Apostoli in epistola, ex sententia illius magni consilij, fratribus Antiochia, & Syria, & Ciliciæ missa: Placuit nobis collectis in unum; hoc est, in rerum sacrarum uno sensu, in una fide, & decreto colligatis. Prætereà, quid est corpus Christi esse, nisi speciem & formam corporis humani imitari? in quo caput cum membris unitum est; & ad omnia vitæ officia aptum, uno sensu & motu omnes corporis functiones exercet: sic mysticum Christi corpus, dū capiti Christo, & Romano Pontifici aptè coheret, spirituales viuæ fidei actus, ad vitæ beatæ consecutionem perducit, & dirigit. Cuius rei Paulus est testis, dum inquit: Multi unum corpus sumus, in Christo Iesu: enumeratisq; donationibus, secundum gratiam differentibus, multipliciter sacri muneris hoc verbo cōnectit: Idipsum inuicem sentientes. Et alibi: Sicut enim corpus unum est, & membra habet multa; omnia autem membra corporis cum sint multa, unum tamen corpus sunt, ita & Christus. Et infra: Vos autem estis corpus Christi, membra de membro. Et quosdam quidē posuit Deus in Ecclesia primū Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores. Et ad Corinthios, ab agricolis & edificatoribus similitudine accepta, unitatem Ecclesiæ docuit. Nam ager, si sit optimè cultus, & diligentia constitus, humo subacta, atque pura, & ratione descriptus atque dimensus, ordinibusque distinctus, delectationem saturitatemq; affert: similiter de ratione adificiorum dicendum est, in qua connexio partium, maximum oblectamētum & decorem totius structura retinet: Sic patrum ipse cōfessus, veluti corporis humani, & agri varijs arborum ordinibus constiti, & machinationis magna lapidum coagmentatione decora speciem præ se fert. Id perpendamus in Nicena Synodo (nam in reliquis similis erit contemplatio, & inuestigatio) hæc coacta fuit auctoritate Siluestri summi Pontificis, Constantino Magno procuratore, & suo favore, ad funditus euertere Arrii Presbyteri Alexandrini hæresim. Cum autem esset in ea numerus trecentorum decem & octo Patrum congregatus, ex totius orbis regionibus; tamen ac si esset homo unus, doctrinam Apostolicam unomet sensu, una fide, uno eodemq; animo in unam abeuntes sententiam, amplectuntur: neq; ad peruicaciam multitudo & disputatio, sed potiùs ad stabiliendam veritatem profuit. Unde omnes uno ore Arrium à fidelium communionem seiungunt, & anathemate feriunt, & impias contra Christi Domini diuinitatem introductas opiniones, ut mēdaces, & à Catholico sensu aberrantes,

damnant, detestantur, & execrantur. Cùm verò hi sancti patres è vita abissent, non ideò lumen sanctæ doctrinæ est extinctum, verùm rursus, serpente heresi Macedoniana, Constantinopolitanum primum Concilium est actum, Damaso Hispano Pötifice Maximo, & Imperatore Gratiano, & Theodosio: in quo à centum & quinquaginta, ex toto orbe patribus Macedonius Constantinopolitanus Episcopus, de heresi in Spiritum sanctum accusatus, uno omnium ore, & consensione damnatus est, Niceniq; Concilij fides iterum cõfirmata. Similem etiam progressum habuit Ephesina Synodus, aduersus Nestorium à ducentis patribus edita, qui aliam asserebat esse personam carnis, in Christo Domino, aliam deitatis; & Chalcedonensis ampliori numero patrum sexcentorum & triginta aggregata; sed non ampliori fide, aduersus Eutychem Abbatem, & Dioscorum Alexandrinum, humanam à Christo naturam auferentem: in quibus uterq; Cyrillus, & Anastasius, sapientia lumina, magnū fidei, & eruditionis specimen dederunt. In tanta igitur temporum mutatione, in tam varijs hominum cõgressibus, nihil est à maiorum institutis immutatum, nihil in sententijs repugnans inuentum, sed potiùs est in illis admirabilis quadam cõtinuatio, seriesq; sapientia: ut unum ex alio Cõcilio nexum, & omnia inter se apta colligataq; videantur; fidesq; Romana, usque ad hoc tempus Concilij, & sanctorum patrum scriptis vallata, & continuata permanserit. Verùm, ut apertius cum hereticis agam, nouatores isti, quorum appellationes ignobiles, & barbaras, est difficile enumerare, qui nauiculam Petri hereseõn innumerabilium fluctibus vexant, aliquam sententiam Catholicis ostendant, continua hominum successione ad posteros per concilia traductam; ut ex ea stabilitatem & firmitatem sua iactata eruditionis liceat, vel tenui cõiectura, prospicere. Arrius Presbyter validos habuit sua seclæ propugnatores; pugnatumq; est calamo & lacertis: uiuit ne queso aliqua scintilla eius impij consilij? Quid dicam de Macedonio, Nestorio, Eutychè, quorum dementia, iam ex sola Patrum impugnatione nobis est cognita? De istis & alijs Michæas sic vaticinatur: Consumentur mōtes subtus eum, & valles scindētur, sicut cera à facie ignis, sicut aqua, qua decurrūt in præceps: & infra, aduersus Samariam, qua typum hereseõn omnium gerit, contra omnes inuehitur: Ponam Samariam quasi aceruum lapidum in agro, cum plantatur vinea: detrahā in valle lapides eius, & fundamenta eius reuelabo, & omnia sculptilia eius concidentur, & omnes mercedes eius comburentur igne, & omnia idōla eius ponam in perditionem: quia de mercedibus

cedibus meretricis congregata sunt, & usque ad mercedem meretricis reuertentur. Neque solum doctrina eorum ruit, verum & regiones miserè vastantur, in quibus cancer ille venenatus serpit. Vt Esaias clamat: Terra vestra deserta, ciuitates vestra succensa igni: regionem vestram coram vobis alieni deuorant, & desolabitur, sicut in vastitate hostili. Demum hereticorum ruina, quæ semper impendet, demonstrat, quàm constans & firma Gamalielis, legis Doctoris, honorabilis vniuersa plebi, sententia fuerit: Sinite eos, dicebat (cum in causa Apostolorum loqueretur) quoniam si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissoluetur; si verò ex Deo est, non poteritis dissoluere eos; ne fortè Deo repugnare videamini. Idem David multò ante prædixit: Dominus dissipat consilia gentium, reprobat autem cogitationes populorum, & reprobat consilia principum: Consilium autem Domini in æternum manet: cogitationes cordis eius in generatione, & generationem. Ideoq; labitur in præceps semper hæresis, nulloq; fulta certo stabilimento, fertur ad terram, atque serpens multiplici lapsu, & erratico veneno totum Christi corpus nititur deformare. Possunt heretici sectas suas monumentis consignare, eloquenter & disertè dicere, armis innocentium hominum sanguine fuso, aduersus veritatem dimicare, decretis Ecclesiæ repugnare, & ea cum pertinacia sugillare, & animo obstinato & obfirmato mortem oppetere, magistri nomen sibi vendicare: verum hæreses ad hominum perniciem inuentas immutabili Conciliorum serie, in posteros prodere, & in perpetuum colligare non possunt. Hæc est maiestas & dignitas Conciliorum, quæ in œcumenicis, propter Patrum multitudinem, & rerum grauitatem, & summi Pontificis interpositum nomen, primum obtinent locum: deinde in nationalia, ad extremum in prouincialia huius existimationis auctoritas deriuatur. Inter omnia autem, nationum & prouinciarum consensu celebrata, Hispanica, hoc est, Toletana, Bracarensis, Hispalensis, & alia, summam semper claritatem retinent. Nam in nulla regione, tam frequenti Patrum congressu, atque numero, de rebus grauissimis, ad regimen Ecclesiasticum stabiliendum, deliberatum est, quàm in Concilijs in Hispania actis. Quæ cum trunca, & mutila, mendosaque, non sine nostrorum hominum incuria, edita circumferrentur, te imperante, potentissime Rex, qui nihil, quod ad Ecclesiæ splendorem, & ornatum conducatur, prætermittendum censes, colligenda, & reficienda, vulgandaq; curauit. In qua re etsi studium & labor maximum; tamen natio ipsa amplissimum etiam attulit adiumentum; cum

nullus auctor, nisi Hispanus, de rebus Hispanicis certū quid in re
 ita antiquata statuere posset. Neque solum Concilia ad fidem
 Gothicam reduxi, sed ea scholijs, ut potui illustravi, commenta-
 riaq; aliqua de nostris rebus interposui: ut intelligentia esset faci-
 lior, & lectio iucundior. Quae omnia tua maiestati Catholicae di-
 canda iudicavi. Hispanica enim cui debentur, nisi Regi optimo,
 maximoq; Hispania? res verò religiose, cui, nisi omnium seculorum
 religiosissimo Principi? qui nihil gratius habet, quam pietatem,
 cum religione coniungere: qui non potentia, & diuitijs amplissimis
 abutitur; sed potius datas à Deo cognoscit, & illi cumulatisimè in
 acceptum refert: qui pro amplificanda Ecclesiae fide, & auctorita-
 te summa sedis obfirmanda, acerrimum cum haeticis bellum con-
 tinenter gerit: neque in amplissima regni sui ditione ullum patitur
 viuere impunitum haeticum: praeter ea, ut ex eorum lectione Ma-
 iestas tua intelligat, hoc propaganda catholica Ecclesiae studium,
 esse ab auito Regum Hispaniae semine procreatum: qui magno ani-
 mi ardore de extirpandis haesibus, de sanctis moribus instituen-
 dis, semper egerunt: qua de causa, magno conatu Concilia Hispan-
 ae nationalia, & prouincialia frequentarunt. Unde factum diuino
 Consilio existimo, ut sub tuo imperio, & tutela, iterum ardor ille
 Gothicus reuiuiscat; ut antiquo illo more Hispani eruditi, vit am-
 priscorum hominum imitentur: multum enim refert ad sanctè &
 piè viuendum, cognoscere, quem morem, & disciplinam à maiori-
 bus acceperimus. Spero Dei benignitate, & tua cura, & exemplo,
 & legibus, quibus regna in officio contines, florens, & beatum
 imperium tuum effectum iri. Vale, ex Pardo, pridie Nonas
 Decembris. M. D. X C.

DE CODICIBVS

manuscriptis, quibus vsus sum in
hac collectione; de eorum fide,
& antiquitate.

Multum refert, non tantum ad dignitatem, verum etiam ad fidem, & certitudinem huius collectionis, ut diligens lector intelligat, in ea aperte, distincteque formanda, quibus codicibus sum vsus. Nam cum emendatio omnis auctorum difficilis sit, inanisque, si nudis coniecturis fiat (in qua re hac etate ab scriptoribus audacter peccari animaduerto; ita ut magis laboremus lectionum variarum emendationibus, quam amanuensium mendis; & frequentius pro veritate abdita, mendacium apertum substituat) in decretis institutisque Patrum periculosius esse existimaui, si ex proprio sensu, sine auctoritate aliquid adderem, vel iugularem. Vnde Codicum M. ss. lectionem, etiam cum Gothicis, ad verbum religiosè sequutus sum: ut venerandam illorum temporum antiquitatem, hac scrupulosa obseruantia colerem.

Sunt in bibliotheca Toletana Ecclesia, qua libris manuscriptis, & emendatis (Regiam D. Laurentij semper excipio) omnes reliquas Hispania antecedit, Conciliorum & epistolarum decretalium codices, literis Longobardis scripti, in pelle pergaminea: in quibus nihil ex his, qua in omnibus alijs codicibus ceterarum bibliothecarum continentur, desideratur; ita sunt integri, & perfecti.

Prior scriptus est Era 1072. alter Era 1133. & ex priori exscriptum iudices; ita in omnibus ab illo non dissentit.

Est in monasterio Regio D. Laurentij, à Philippo domino nostro Rege clementissimo, singulari animi pietate, & regia magnificentia edificato, & re amplissima ditato, multisque muneribus aucto, inter cetera admiratione & cultu dignissima, qua in illa etiam continentur, insignis quaedam bibliotheca, qua cum perantiquis, & numero librorum, & singularitate certat. Hac inter alia, quinque Codices Conciliorum & epistolarum decretalium M. ss. literis Longobardis in pelle pergaminea habet.

Antiquior vocatur Vigilanus: à Vigila monacho scriptore; vel Alueldensis, à loco, ubi scriptus est.

Aluelda est hodie paruum municipium in tractu Locroniensi, duobus ab urbe Locronio leucis Hispanis distans. Olim habuit insignis cœnobium S. Martini ex instituto D. Benedicti; à Sanctio Rege, & Toba Regina, Era 962. fundatum (chartam eius erectionis & dotis, à Rege Sanctio factam, legi in archiuo Simanca, dum Philippus Rex D. N. itineris causa ibi degeret, anno Dñi 1592.) postea collapsum, & translatum in ecclesiam sanctæ Mariæ Rotundæ, apud Locronium. In quo dum Vigila monachus vitam ageret, hunc singulari diligentia librum scripsit, Era 1014. anno Christi 976. habet Concilia LXI. & epistolas decretales. 101. à Damaso, usque ad Gregorium primum, & opuscula alia.

Secundus Codex est etiam literis Longobardis scriptus: vocatur Hispalensis, eo quòd Hispali scriptus sit, anno Domini 962. Fuit autem eius scriptor Velascus; continet Concilia LXXI. epistolas decretales 92.

Tertius Codex dicitur Lucensis, qui omnes bibliotheca Regiæ, antiquitate superat; ut ex ipsa literarum vetustate apparet: nam annus non est expressus; est enim lacer ubique, sed numero Conciliorum copiosior Vigilano, & Hispalensi; quãuis foro iudicium careat. Scriptus est opera Aysrulsi, aut Michaëlis Dens: habet Concilia LXVI. & decretales epistolas 103. Huius Codicis fit insignis & frequens mentio in decreto Gratiani, à Gregorio XIII. P. M. emendato. Nam eius iussu descriptus Romam missus, lucem & veritatem correctoribus atulit.

Sunt alij duo Codices M. ss. literis etiam Longobardis, verum recentiores, & non integri; carent anno & scriptore, in quibus non omnia continentur, qua in prioribus.

Est & apud me alius Codex peruetustus, in pelle membranea scriptus, literis etiam Gothicis, eadem Concilia & epistolas complectens, qua alij superiores. Caret anno & scriptore.

Ex his Codicibus hæc nostra Concilia excerpta sunt. Verum multum ad rem conferre existimaui, si diuersitates, qua in illis, præsertim primis, & vetustioribus reperiuntur, in unoquoque Concilio distinctè & dilucidè assignem.

1 Concilium Eliberitanum, in omnibus primum ponitur: appellaturq; Eliberitanum cum E. nō cum I. XVIII. Episcoporum. In Vigilano, Lucensi, in utroq; Toletano & Hispalensi, Constantini temporibus gestum dicitur. Habent omnes CC. subscriptiones Episcoporum.

- coporum. In Vigilano dicitur, eodem tēpore quo Nicana Synodus, & in Hispalensi; in utroque Toletano: Era. 362.* E R A
362
- 2 *Casaraugustanum primum XII. Episcoporum. In Hispalensi, non extant eius subscriptiones neque Era. In Vigilano dicitur: Quarto nonas Octobris, & in Lucensi similiter, & in utroque Toletano. Ego posui Eram 418. ex historia Sulpitij Seueri.* 418
- 3 *Toletanum primum, aduersus Priscillianum, Episcoporum XIX. Arcadij, & Honorij temporibus, Era 438. sub die. 7. Idus Septembris, ut in Lucensi: verum in Vigilano Era. 435. sub die 7. Idus Septēb. In Hispalensi non est posita Era, sed tantum sub die 7. Iduum Septembrium. In utroque Toletano Era 430. Sequutus sum lectiōnem veteris Codicis Lucensis. Habent omnes subscriptiones, & regulam fidei aduersus Priscillianos, eisdem verbis, ut posuimus.* 430
- 4 *Tarraconense Concilium X. Episcoporum habitum Era 554. anno sexto Theodorici Regis. In Hispalensi dicitur, anno sexto Theodorici Regis, Consulatu Petri, octauo idus Nouembris.* 554
- 5 *Gerundense Concilium VII. Episcoporum habitum Era 555. anno septimo Theodorici Regis, VI. idus Iunias: habet subscriptiones.* 555
- 6 *Toletanum secundum Concilium. Toletana Synodus secunda, VIII. Episcoporum, habita in ciuitate Toletana, apud Montanū Episcopum, XVI. Calendas Iunias, anno quinto Amalarici Regis, Era. 565. In eo conueniunt Hispalensis, Vigilanus & Lucensis, & alter Toletanus. In altero est 562. habet subscriptiones VIII. Episcoporum, & epistolas Montani Episcopi ad Palentinos, & aliam eiusdem ad Turibium: utraq; desideratur in Vigilano, & Hispalensi, sunt in Lucensi, & utroque Toletano.* 565
- 7 *Barcinonense primum est in Codice Hispalensi tantum. Adieci Eram 578.* 578
- 8 *Ilerdense. Sic scribitur Ilerdēse, non Hilerdense, octo Episcoporum, gestum Era 584. anno XV. Theuderici Regis VIII. Idus Augusti; habet in subscriptionibus nomina Episcoporum non ciuitatum.* 584
- 9 *Valetanum seu Valentinum Concilium, sic appellatur indistincte, in omnibus Codicibus, sex Episcoporum, habitum Era 584. anno XV. Theodorici Regis, seu Theuderici, sub die II. nonas Decembris. In Vigilano Era 587. anno XV. Theodorici Regis, pridie Nonas Decembris. Reliqui CC. in Era consentiunt. In Lucensi scribitur anno XV. Theudi: habet subscriptiones.* 584
- Bracarensis*

- 10 *Bracarenfis Synodus prima, octo Episcoporum, regnante Domino Iesu Christo feliciter, currente Era 599. anno tertio Argerimi Regis, est in Hispalensi & altero Toletano; in alijs, Ariamiri, die Calendarum Maiarum. Lucensis, & Hispalensis Era 568.* E R A
599
- 11 *Concilium apud Lucum à Theodomiro Principe habitum Era 607. Hoc Concilium habui ex archiuo Lucensis Ecclesie, D. Ioãne Ruiçio Episcopo Lucensi meritissimo, cuius auctoritate ad id exscribendum usus sum.* 607
- 12 *Bracarenfis Synodus secunda XII. Episcoporum, regnante Domino nostro Iesu Christo, currente Era 610. anno secundo Regis Mironis, die Calendarum Juniarum: sic habent omnes constanter. Post subscriptiones huius secundi Concilij dicitur sic in C. Hispalensi:* 610
- 13 *Capitula ex Orientalium Synodis, à Martino Episcopo ordinata, atque collecta, apud Lucense Concilium. Domino beatissimo, atque Apostolico sedis honore suscipiẽdo in Christo fratri Nitigessio Episcopo, vel uniuerso Concilio Lucensis Ecclesie Martinus Episcopus. Sancti Canones, qui in partibus Orientis, &c. In utroq; Codice Toletano, inscribitur in titulo: Synodus Lucensis: quia ibi ordinata, postea in Bracarenfi Synodo iterum, ad corrigendos mores Clericorum, & Laicorum usurpata, veluti tertium Concilium fuit habita: atq; ita in utroque Toletano in capite marginum foliorum dicitur tertium Concilium Bracarense.*
- 14 *Toletanũ Concilium tertium. Toletana Synodus tertia LXII. Episcoporum, in qua Arriana heresis in Hispania condemnata est. In nomine Domini Iesu Christi, anno quarto regnate gloriosissimo, atq; pijsimo, & Deo felicissimo, domino Reccaredo Rege, die octauo iduum Maiarum in Era 627. Hec sancta Synodus habita est in ciuitatem Regiam Toletanam, ab Episcopis totius Hispania, & Gallia, qui infra subscripti. In Lucensi ponitur Era 627. & in Vigilano, & in utroque Toletano: quam lectionem & annum sequutus sum; licet in Hispalensi ponitur Era DC. XXVIII.* 627
- Est in utroque Toletano, & in Lucensi homilia S. Leandri, Episcopi Hispalensis, in laudem Ecclesie, post Concilium, & confirmationem Canonum edita. Est etiam in Hispalensi, sed non post Concilium, verum alibi. Scribunt Gothi constanter, Reccaredus, non Recharedus, Spania non Hispania, Spalensis non Hispalensis.*
- 15 *Hispalense primum. Epistola Episcoporum de Concilio Spalensi ad Pegasum Episcopum missa VII I. Episcoporum. In fine Concilij*

- cilij sic dicitur: data ad sanctitatem vestram die pridie Nonas No
uembris, anno quinto regni gloriosissimi domini nostri Reccaredi
Regis. Era DC. XXVII. in utroq; Toletano, et in Uigilano:
in Lucensi verò, Era DC. XXVI. E R A
628
- 16 *Casar augustanum secundum, anno septimo Reccaredi Regis,
habet in fine: Sub die Calendarum Nouembrium, anno quo supra.
Est in C. Hispalēsi. Habet subscriptiones quatuordecim Episcoporum.
Non est in alijs. CC. Adieci Eram ex anno Regis septimo DC.
XXX. Posui ex eodem C. constitutionem Fisci Barcinonensis;
eo quòd sub eisdem Episcopis sit edita, eodem septimo anno Rec-
caredi Regis.* 630
- 17 *Toletanum aliud. In nomine Domini constitutio Synodi Episco-
porum numero XVI. qui conuenerunt in urbem Toletanam, in
Ecclesiam sanctorum Apostolorum Petri, et Pauli, sub die sexto
decimo Calendas Junias, anno feliciter duodecimo, regno Christia-
nissimi, et amatoris Dei gloriosissimi Reccaredi Regis, Era DC.
XXV. Sic est in Hispalensi tantum: in alijs non extat.* 635
- 18 *Oscense Concilium, anno tertio decimo, regno domini nostri glo-
riosissimi Reccaredi Regis. Est tantum in C. Hispalēsi. Adieci Eram
ex annis regni Reccaredi.*
- 19 *Concilium Barcinonense, Era DC. XXVII. anno decimo
quarto Regis Reccaredi.* 637
- 20 *Toletanum. In nomine Domini Iesu Christi, constitutio Cartha-
ginensium Sacerdotum, in Toletana urbe, apud sanctissimum Ec-
clesia eiusdem Antistitem. In fine: Facta constitutio Sacerdotum in
urbe Toletana, sub die Calen. Nouembrii, anno Regni primo pijsi-
mi, atque gloriosissimi Gundimari Regis. Era DC. XLVIII. Est
tantum in Codice Hispalensi.* 648
- 21 *Concilium Tarraconense in Egara, unde dicitur Egarense, an-
no tertio Regis Sisebuti. Est in Codice Hispalēsi. Adieci Eram, ex
anno Regis.*
- 22 *Hispalense secundum. Secunda Synodus habita in ciuitate Spali,
sub die Iduum Nouembrium, anno regnante gloriosissimo Principe
Sisebuto, Era DC. LVII. In utroq; Toletano, anno nono Sisebuti
Regis: in Uigilano, et Lucēsi: Tēpore Sisebuti Regis: in Era omnes
consentiunt, et subscriptionibus.* 657
- 23 *Toletanum quartum. Toletana Synodus IIII. Gesta Synodalia
in Toletanam urbem, apud Concilium LXII. Episcoporum Hispanie,
Gallie provinciarum edita, anno tertio, regnante dño nostro glo-
riosissimo Principe Sisenando, die Nonas Decēb. Era DC. LXXI.
In uno*

in uno Toletano Era DC. LXX. in altero DC. LXXI. subscribunt Episcopi LXII. Sic lego in Hispalensi; nam nota Gothorum mirè connectuntur; ut facile existimes VI. pro II. In excusis nihil est certi. E R A

24. Toletanum quintum. Concilium Toletanum quintum Episcoporum. XX. Era DC. LXXIII. anno primo domini nostri Chintiliani Regis: ita in Uigilano: in Lucensi, Era DC. LXIII. in utroque Toletano Era DC. LXIII. in Hispalensi. XXIII. in alijs XX. quam lectionem probant subscriptiones, quæ viginti sunt. In alio Toletano scribitur, Cinthiliani. 674

25. Toletanum sextum XLVIII. Episcoporum uniuersale, quinto Idus Januarij, anno presati Principis & triumphatoris in Christo, secundo, Era DC. LXXVI. In Lucensi, Era DC. LXVI. & in utroque Toletano. Lucense continet solum quinque subscriptiones Episcoporum: in cæteris est, ut posuimus. 676

26. Concilium Toletanum septimum. In nomine Domini & saluatoris nostri Synodale decretum, in Toletana urbe XXX. Episcoporum Concilio gestum, anno quinto clementissimo domino nostro Cintasuintho Rege regnante, XV. Calendarum Nouembrium, Era DC. LXXVIII. Ita habent omnes Codices M. ff. in quibus tantum XLVIII. Episcopi subscribunt, Vicarij verò undecim. 684

27. Concilium Toletanum octauum. In nomine Domini saluatoris nostri Iesu Christi, incipiunt gesta Synodalia VIII. quinquaginta duorum Pontificum, in urbem regiam celebrata, die XVII. Calendarum Ianuariarum Era DC. LXXXI. anno quinto orthodoxi, atque gloriosi, & vera clementia dignitate præcipui Reccesuinthi Regis: sic scriptum est in Gothicis M. ff. Lucensis habet, Era DC. LXXX. & decretum, & lex Principis, quæ post subscriptiones ponuntur, in eo non extant. 691

28. Concilium Toletanum nonum. In nomine Domini incipit Concilium Toletanum VIII. quod actum est die Calendarum Decembrium, anno feliciter VII. regno serenissimi atque clementissimi domini nostri Reccesuinthi regis Era DC. LXXXIII. in urbe Toletana. In fine dicitur: Interfuerunt huic sancto Concilio Pontifices numero sedecim: ita consentiunt omnes CC. M. ff. 693

29. Concilium Toletanum decimum. In nomine Domini habita Synodus X. in Toletana urbe die Calend. Decemb. anno octauo gloriosi domini, & religiosissimi Reccesuinthi principis, Era DC. LXXXIII. in fine: Interfuerunt huic sancto Concilio Pontifices numero XX. Cōsentiunt in annis, & Era omnes CC. M. ff. In 694

Uigilano

~~De his concilijs...~~
~~et...~~

Ayuntamiento de Madrid

Vigilano desiderantur aliquot subscriptiones, & cap. 7. quamuis in eo sint duo decreta, qua in Lucensi non sunt. Uterq; Toletanus, & Hispalensis exactè Concilium totum complectuntur.

30 *Concilium Emeritense. Concilium quod gestum est in prouincia Lusitania, apud urbem Emeritensem, qua caput Episcopis noscitur, XII. Episcoporum, in unum collectis, die viij. Iduum Nouembr. anno octauodecimo serenissimi & pijsissimi Reccesuinthi Regis, Era DCC. IIII. Est hac Synodus in utroque Toletano. C. & Lucensi, & non in alijs; ubi constanter scribitur Emeritensis, & Reccesuinti sine h.*

704

31 *Concilium Toletanum undecimum. In nomine Domini incipiunt gesta Synodalia Concilij Toletani undecimi, acta in urbe Regia, in Toletana sede, à decem & septem Episcopis, anno quarto regni gloriosi Principis Uvambi Regis, sub die septimo Idus Nouembris, Era septuagesima tertia. In fine ante subscriptiones: Interfuerunt huic sancto Concilio Pontifices numero xvij. Consentiunt omnes CC. In Vigilano desiderantur subscriptiones Abbatum, & Vicariorum.*

713

32 *Bracarense tertium. In nomine Domini incipit Concilium Bracarense III. quod factum est sub anno quarto gloriosissimi domini nostri Uvambanis Regis, Era septingentesima, XIII. regni eius. In Vigilano & Lucensi dicitur: Cui interfuerunt Pontifices octo: in utroque Toletano vocatur quartum; eo quod Canones Orientales collecti à Martino Bracarensi, vocentur tertium Bracarense. Similiter in Lucensi vocatur quartum.*

713

33 *Concilium Toletanum duodecimum. In nomine Domini, acta Synodalia Concilij Toletani duodecimi, apud urbem Regiam celebrata, sub die quinto Iduum Ianuarij, Era DCC. XVIII. anno primo Orthodoxi, atque serenissimi domini nostri Heruigij Regis. In utroque Toletano & Lucensi dicitur: Quinto Iduum Maiarum: verum corruptè, pro Ianuarij: nam infra dicitur: Consummatum est hoc sanctum Concilium die octauo Calendarum Februarij, anno regni feliciter primi serenissimi, atque clementissimi domini nostri Eruigij Regis, Era DCC. XVIII. ita ut die nono Ianuarij sit inceptum, consummatum verò vigesimoquinto die, in Conuersione beati Pauli. Sic erat in more quam citissimè extremam manum Concilij imponere. Nam congregatio multorum, si diutius trahatur, aliquid infaustum solet parere: & usus ipse frequens Synodorum rem faciliorem faciebat.*

719

In Vigilano & Lucensi est: Cui interfuerunt Pontifices XXXV.

c Concilium

- 34 *Concilium Toletanum decimum tertium. In nomine Domini incipiunt gesta Synodalia, habita in urbe Toletana, sub Era DCC. XXI. anno regni excellentissimi Principis Eruigij III. pridie Non. Nouemb. In fine: Interfuerunt huic sancto Concilio Pontifices numero XLVIII. Non est in Vigilano. Consentiant reliqui codices in Era, anno regni, & numero Episcoporum. Habet subscriptiones Episcoporum, Abbatum, Vicariorum, viro- rum illustrium, Ducum, Comitum, Procerum officij palatini. In lege, in confirmatione Concilij edita, dicitur: Edita lex in forma- tione Concilij Toletano, sub die Idus Nouembris, Era DCC. XXI. anno quoque feliciter quarto regni gloria nostra. Constanter om- nes CC. M. ss. scribunt, Eruigius, non Herwigius.* ERA 721
- 35 *Concilium Toletanum decimumquartum. Gesta Synodalia qua acta sunt à Presulibus Carthaginis prouincia, ad assistentibus etiam Vicarijs: Incipiunt capitula Concilij Toletani XLIII. de- cem & septem Episcoporum, anno quinto Eruigij Principis. Extat hoc Concilium tantum in Lucensi & utroque Toletano; sed in illis non est Era, sed tantum dicitur in fine: Peractum Concilium die Dominico sub die duodecimo Calendas Nouembris, anno quo supra. In alijs est, Decembris. Verum apposui Eram ex anno regni: Principis DCC. XXII.* 722
- 36 *Toletanum Concilium decimum quintum. In nomine Domini Iesu Christi, anno primo serenissimi & Orthodoxi Egicanis Prin- cipis, sub die quinto Idus Maias, Era septingentesima XLVI. apud urbem Toletanam, in Ecclesia Pratoriensis sanctorum Apo- stolorum Petri & Pauli, omnes Spania, Galliaque Pontifices aggregati numero LXI. Sic est in Hispalensi. Cōsentiant in Era, & numero Pontificum & regni anno, omnes CC. M. ss. In Vi- gilano deficiunt aliqua subscriptiones Abbatum, & illustrium officij Palatini.* 726
- 37 *Concilium Casaraugustanum tertium. In nomine Domini in- cipiunt gesta Synodalia in urbe Casaraugusta, sub die Calend. Nouembris, Era DCC. XXIX. anno quarto Orthodoxi, atque serenissimi domini nostri Egicani Regis. Sic est in codice Hispa- lensi, & Vigilano: in alijs non extat; caret subscriptionibus Epis- coporum.* 729
- 38 *Concilium Toletanum decimum sextum. In nomine Domini incipit Synodus Toletana sextadecima LX. Episcoporum, an- no sexto inclyti & Orthodoxi domini & Principis nostri Egicanis, sub die sexto Nonarum Maiarum, Era DCC. XXXI. In Lucensi,* 731

Lucensi & in utroq; Toletano est integra tota Synodus: in Vigilano & Hispalensi mutila: in utroque est Era DCC. XLVI. in alijs ut posui. E R A

39 *Concilium Toletanum decimumseptimum. In nomine Domini incipit Synodus Toletana xvij. regula sancta fidei, decurrente imperij anno religiosissimi ac serenissimi domini nostri Egicani Regis VII. sub die quinto Idus Nouëbris, Era DCC. XXXII.* 732
Est ita in utroque Toletano, & Lucensi: in alijs non extat.

40 *Concilium Toletanum decimum octatum petendum est ex eo quod tradit Rodericus Archiepiscopus in historia Hispania.* 740

Ex his codicibus multa eduxi Concilia, quae non extant excusa; & quae edita, ampliora & auctiora, emendatioraq;: quod legenti facile erit perspicere.

17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

O R D O R E G V M

Gothorum Hispaniæ, & eorum
Chronologia ex Concilijs M.ſſ.
& Ifidoro, & Vulſa.

	<i>Era Augusti</i>	<i>Anni Chriſti.</i>	
	407	369	<i>Atharicus unà cum Fridiger- no, regnat annos tredecim, ſub Valente Imperatore.</i>
	420	382	<i>Alaricus, & cum eo Redagaſius, regnat ann. 28. ſub Theodo- ſio Imperatore.</i>
	449	411	<i>Athaulfus regnat ann. 6. ſub Ar- cadio, & Honorio Imperatore. Segericus, ilico ſuorum dolo in- terfectus, ann. 22. imperij Ho- norij, & Arcadij: cui ſucceſſit Vvalla.</i>
<i>Segericus an- no uno.</i>			
<i>Vvalla an- nos. 22.</i>	454	416	<i>Vvalla regnat annos. 3.</i>
<i>Theodoredus ann. 14. Au- guſtin. Theo- doricus.</i>	457	419	<i>Theoderedus, regnat annos. 33. finem extremū clauſit in pra- lio Cathalaunico, ſub Theodo- ſio minori Imperatore.</i>
<i>Thuriſmundus.</i>	490	452	<i>Thuriſmūdus regnat ann. unū, ſub Marciano.</i>
<i>Theodori- cus.</i>	491	453	<i>Theudericus annos tredecim, ſub Marciano Imperatore.</i>
<i>Eurico Gre- gor. Turon. ann. 27. Si- giſbert. 19.</i>	504	466	<i>Euricus annos decem & ſeptem, ſub Leone Imperatore.</i>
<i>Gefalaricus aliq. Gefeli- cus.</i>	521	483	<i>Alaricus annos viginti tres, ſub Zenone Imperatore.</i>
	544	506	<i>Gefaleicus annos quatuor, ſub Anaſtaſio Imperatore.</i>

	<i>Era</i> <i>Augusti</i>	<i>Anni</i> <i>Christi.</i>	
<i>Theodoricus.</i>	549	511	<i>Theudericus Rex Italia, pro nepote Amalarico regnat in Hispania annos quindecim, sub Anastasio Imperatore. In Cõcilys M. ff. duo coacta esse sub Theudericorege lego: primum Tarraconense anno eius sexto, Era 555. alterum Gerundense, anno 6 Era sequenti.</i>
	564	526	<i>Amalaricus ann. quinque, sub Iustiniano Imperatore.</i>
<i>Theudius.</i>	569	531	<i>Theudis, seu Theudio decem 6 septem annos, 6 menses quinque, sub Iustiniano Imperatore. Cõcil: Ilerd. anno eius. 15. ubi mendosè in omnibus M. ff. legitur, Era 584. pro Era 564 quod rectè cõuenit cū hac annorum ratione, quã sequimur.</i>
	586	548	<i>Theudiscus annum unum, sub Iustiniano Imperatore.</i>
<i>Aguila.</i>	587	549	<i>Agila, seu Aquila, ann quinque sub Iustiniano Imperatore.</i>
<i>Vulsa quindecim annos, et menses. 6.</i>	592	554	<i>Athanagildus ann. 14. sub Iustiniano. Isidorus ponit interregnum quinque mensum.</i>
<i>Liuba, 6 Loyba.</i>	605	567	<i>Liuba annum unum, sub Iustino Imperatore minori.</i>
<i>Beda, Leuigildus more Gothorū qui pro, eo, ponūt, eu.</i>	606	568	<i>Leuigildus, ann. decem 6 octo, sub Iustino minori. Anno 17. regni Ermenegildum Hispani impiè interfecit.</i>
	624	586	<i>Reccaredus primus ann. 15. sub Mauricio Imperatore.</i>
<i>Loyba.</i>	639	601	<i>Liuba secundus annos duos, sub Mauricio Imperatore.</i>
<i>Vittricus.</i>	641	603	<i>Vittricus ann. sex, menses. 10.</i>
<i>Gundemirus.</i>	648	610	<i>Gundemarus annos duos, menses decē, sub Phoca Imperatore.</i>

Sise-

	<i>Era Augusti</i>	<i>Anni Christi.</i>	
	650	612	<i>Sisebutus annos octo, menses sex, sub Heraclio Imperatore. Anno quinto Sesebuti Mahometes aduersus Romanos rebellat.</i>
	659	621	<i>Reccaredus secundus menses tres.</i>
<i>Cintila, San- tila.</i>	659	621	<i>Suintila annos decem, sub He- raclio Imperatore. Is, ut nostri historici tradunt, primus pulsus Romanis, monarchiam totius Hispanie obtinuit.</i>
<i>Sisnandus.</i>	669	631	<i>Sisenadus ann. 3. menses undecim.</i>
<i>Cintila.</i>	674	636	<i>Cinthila annos tres, menses octo. Concilium Toletanum quintum, primo anno eius regni coactum. Isidorus Iunior, Episcopus Hi- spalensis prima sedis moritur.</i>
<i>Tulcas.</i>	678	640	<i>Tulca ann. 2. menses quatuor.</i>
<i>Chindasinthus</i>	680	642	<i>Chindasinthus ann. 6. menses. 8.</i>
<i>Reccesinthus.</i>	687	649	<i>Reccesinthus annos. 23. menses. 6. Ildefonsus anno. 18. moritur.</i>
<i>Bamba.</i>	710	672	<i>Wamba annos octo, mensem unum. Relicto regno vixit in mo- nasterio melius sibi regnans et uiuens pie et sancte, annos se- ptem, menses tres.</i>
<i>Eringius.</i>	718	680	<i>Eringius annos septem: relicto regno creatur Egica.</i>
<i>Egipsa.</i>	725	687	<i>Egica annos decem solus, quinque una cum filio suo Wittiza.</i>
<i>Uitiza.</i>	739	701	<i>Witiza ann. 9. sine Egica patre.</i>
<i>Rodericus an- nos. 3. duos simul cum Witiza, unum solus.</i>	748	710	<i>Rodericus ann. unum. Hoc Rege, nobilissima, et antiquissima Re- gum Gothorum familia, ob impios et sceleratos mores Witiza, et Roderici, misere extincta, in preda barbaris Mauris, tanquam Dei flagello data, uniuersaque no- bilitas, totumque regnum breui te- pore una funditus euersum.</i>

REGES SVEVORVM

in Galloecia.

<i>Era</i> <i>Augusti.</i>	<i>Anni</i> <i>Christi.</i>	
446	408	<i>Hermericus ann. 32.</i>
478	440	<i>Rechila annos septem.</i>
486	448	<i>Reccarius annos novem.</i>
495	457	<i>Maldra annos tres.</i>
498	460	<i>Frumarius annos quatuor.</i>
		<i>Remismundus, qui cum tota gente, Arriana heresi infectus fuit: in quo errore gens illa per annos ferè centum perseveravit: quo tempore Reges non reperiuntur; quippè indigni, ut eorum repetita maneat memoria.</i>
601	558	<i>Theodomirus seu Ariamirus catholicus: Concilium Bracarense primum, sub eo habitum, & Lucense: regnavit annis. 12.</i>
607	570	<i>Miro annos 13. Concilium Bracarense secundum.</i>
620	582	<i>Eboricus.</i>
		<i>Andeca tyrannus.</i>
		<i>Sueuorum regnum deletum est tempore Leuegildi Gothorum Regis, postquam regnaverunt in Hispania annos centum septuaginta septem, ut auctor est Isidorus.</i>

CHRONOLOGIA

Toletanorum Præfulum.

<i>Anni</i>	<i>Dñi.</i>	
68		<i>S. Eugenius martyr, primus.</i>
313		<i>Melanthius, qui interfuit Concilio Eliberitano, & in eo subscripsit.</i>
325		<i>Pelagius.</i>
396		<i>Patruinus, qui primū Toletanum Concilium cōgregavit, & in eo subscribit: Priscillianam haresim pullulantē euertit.</i>
		<i>Turibius.</i>
		<i>Quintius.</i>
		<i>Vincentius.</i>
		<i>Paulatus.</i>
		<i>Natalis.</i>
		<i>Olympius.</i>
		<i>Audentius.</i>
405		<i>Asturius. S. Illifonsus eius vitam scribit in catalogo illustr. virorum.</i>
		<i>Ificius.</i>
		<i>Martinus, vel Maiorinus.</i>
		<i>Castinus.</i>
		<i>Campeius.</i>
		<i>Sinticio.</i>
		<i>Praumarus, vel Palmatus.</i>
		<i>Petrus primus.</i>
		<i>Celsus.</i>
527		<i>Montanus. Secunda Synodus Toletana sub Montano est habita: scripsitq; duas epistolās, alteram ad fratres territorij Palentini, alteram ad Toribium. S. Illifonsus eius vitam literis mandauit.</i>
		<i>Julianus primus.</i>
		<i>Bacanda.</i>
		<i>Petrus secundus.</i>
589		<i>Euphimiū: interfuit sancto tertio Concilio Toletano, Era 627. & de eo fit mentio in decreto Gundemari.</i>
		<i>Exuperius.</i>
		<i>Adelphius:</i>

Anni Dñi.	
597	<i>Adelphius: subscribit in Toletano, sub Reccaredo Era 635. Conantius à S. Illifonso non enumeratur inter Præsules Toletanos; sorte quia parum præsuit: inquit enim post Adelphium, Toletana sedis Aurasium adeptum esse locum.</i>
603	<i>Aurasius. S. Illifonsus scribit in catalogo, cathedram tenuisse post Adelphium.</i>
615	<i>S. Helladius: obiit 18. Februarij. de eo Illifonsus scribit in catalogo.</i>
Era	<i>633 Iustus. Quarta Synodus Toletana fuit sub Iusto habita, in eaq; subscribit: de eo Illifonsus scribit in catalogo.</i>
684	<i>636 Eugenius. Secunda, quinta, & sexta, & septima Synodus Toletana sub Eugenio fuerunt collecta: in eis subscribit: de eo Illifonsus in catalogo.</i>
636	<i>647 S. Eugenius III. obiit xiiij. Nouembris anno 658. interfuit octauo, nono, & decimo Concilijs Toletanis, Era 691.</i>
659	<i>S. Ildefonsus obiit 23. Januarij, anno 667. cuius vitam Cixila Præsul Toletanus scripsit.</i>
668	<i>Quiricus: interfuit undecimo Concilio Toletano, Era 713. & in eo subscribit. S. Illifonsus eius vitam scribit in catalogo.</i>
685	<i>S. Julianus. II. obiit sexto Martij, anno 690. interfuit duodecimo, & decimotertio, & decimoquarto, decimoquinto, Concilijs Toletanis, & in eis subscribit, Era 719. de eo Felix scribit in catalogo.</i>
691	<i>Sisibertus, qui aduersus Egicanem Regem conspirationem fecit, pro qua merito à dignitatis ordine amotus in Concilio Toletano decimosexto: pro eo Felix susceptus est, Era 731.</i>
693	<i>Felix: decimosexto Concilio Toletano interfuit, in eoq; subscribit Era 731.</i>
700	<i>Guntericus:</i>
714	<i>Oppas, intrusus.</i>
719	<i>Sinderedus.</i>
719	<i>Urbanus post Sinderedum cathedram Toletanam tenuit: obiit anno 737. Toletum à Sarracenis occupatur, fueruntq; in captiuitate Præsules Toletani, qui sequuntur; usq; ad Joannem.</i>

Sunderedus.

<i>Anni Domini.</i>	
740	<i>Sanieredus.</i>
760	<i>Concordius.</i>
775	<i>Cixilianus.</i>
784	<i>Elipandus: haresi infectus in Concilio Francafordiēsi condemnatur, ut refert Ioannes Aurelianensis in libro de cultu imaginum.</i>
820	<i>Gumefindus.</i>
850	<i>Uvifremirus.</i>
859	<i>Sanctus Eulogius electus, martyr. Bonitus.</i>
926	<i>Ioannes, obiit anno. 926. Paschalis.</i>

*Alfonfus V I. victis Sarracenis, Toletum expugnat,
anno 1085. die 25. Martij, & Bernardum mona-
chum S. Benedicti in sede Toletana collocat.*

CHRONOLOGIA

Conciliorum Hispaniæ, quæ tēporibus Gothorum Regum sunt indicta.

<i>Era Casaris.</i> <i>circa</i>	<i>Annus Christi</i>	
362	324	<i>Eliberitanum eodem tēpore, quo Nicænum.</i>
418	380	<i>Casaraugustanum primum.</i>
438	400, vel 405	<i>Toletanum primum aduersus Priscillianum, Consule Stilicone, Arcadij, & Honorij tēporibus.</i>
554	516	<i>Tarraconense anno sexto Theodorici Regis, Consule Petro.</i>
555	517	<i>Gerundense anno septimo Theodorici Regis, Agapeto V. C. Consule.</i>
565	527 <i>circa</i>	<i>Toletanum secundum anno quinto Amalari- ci Regis, Montano Episcopo Toletano.</i>
578	540	<i>Barcinonense primum.</i>
584	546	<i>Ilerdense anno decimoquinto Theudi Regis.</i>
584	546	<i>Valletanum siue Valentinum eodem anno Theudi decimoquinto.</i>
599	561	<i>Bracarense primum anno tertio Argemiri Regis Sueuorum.</i>
607		<i>Concilium Lucense sub Theodomiro:</i>
610	572	<i>Bracarense secundum anno secundo Miro- nis Regis Sueuorum: in quo Metro- polita duo, ex Bracara & Luco, interfue- runt.</i>
627	589	<i>Toletanum tertium anno quarto Reccare- di: in quo Arriana hæresis in Hispania damnatur; & in eo sanctus Leander Hi- spalensis, & S. Euphemius Toletanus in- terfuerunt.</i>

Hispa-

I

CONCILIUM ELIBERITANVM

XIX. Episcoporum, Constantini
temporibus gestum, eodem tem-
pore, quo Nicæna synodus
habita est:

Era CCCLXII.

TITVLI

- I *De his, qui post baptismum idolis immolauerunt.*
- ij *De sacerdotibus^a Gentilium, qui post baptismum^b immolauerunt.* ^a Gentium. Excusi. ^b Sacrificant. Exc.
- iiij *De eisdem; si idolis munus tantum^c dederunt.* ^c Dederint. Exc.
- iiii *De^d eisdem, si catechumeni adhuc immolant, quando baptiza-^d buntur.* ^d Ijs. Exc.
- v *Si domina per zelum ancillam occiderit.*
- vj *Si quicumq; per^e maleficium hominem interfecerit.* ^e Malitiam. Exc.
- vij *De pœnitentibus mœchia, si rursus^f mœchauerint.* ^f Peccauerint. Exc.
- viiij *De fœminis, quæ relictis viris suis, alijs nubunt.*
- ix *De fœminis, quæ adulteros maritos relinquunt, & alijs nubunt.*

A De

x	<i>Derelicta^a catechumeni, si alterum duxerit.</i>	^a Catechumena. Manuscrip.
xj	<i>De catechumena, si grauiter agrotauerit.</i>	
xij	<i>De mulieribus, qua lenocinium fecerint.</i>	
xiiij	<i>De virginibus Deo sacratis, si adulterauerint.</i>	
xiiij	<i>De virginibus secularibus, si^b mœchauerint.</i>	^b Mœchatæ fuerint. Exc.
xv	<i>De coniugio eorum, qui ex Gentilitate veniunt.</i>	
xvj	<i>De puellis fidelibus, ne infidelibus coniungantur.</i>	
xvij	<i>De his, qui filias^c suas^d sacerdotibus Gentilium coniungunt.</i>	^c Deest in Exc.
xviiij	<i>De sacerdotibus, & ministris, si^e mœchauerint.</i>	^e Mœchati fuerint. Exc.
xix	<i>De clericis negotia, & nundinas sectantibus.</i>	^d Vel. Exc.
xx	<i>De clericis, & laicis usurarijs.</i>	
xxj	<i>De his, qui tardiùs ad ecclesiam accedunt.</i>	^e Qui ad Eccles. tardè. Exc.
xxij	<i>De catholicis in haresim transeuntibus, si^f reuertantur.</i>	^f Non reuert. Exc.
xxiiij	<i>De temporibus ieiuniorum.</i>	
xxiiij	<i>De his, qui peregrè baptizantur, vt ad clerum non veniant.</i>	
xxv	<i>De epistolis communicatorijs confessorum.</i>	
xxvj	^g Ut omni Sabbatho ieiunetur.	^g De hoc vt. Exc.
xxviij	<i>De clericis, vt^h extraneas scæminas in domo non habeant.</i>	^h Extraneam mulierem. Exc.
xxviij	<i>De oblationibus eorum, qui non communicant.</i>	
xxix	<i>De energumenis, qualiter habeanturⁱ ab ecclesia^j.</i>	ⁱ Defunt in Exc.
xxx	<i>De his, qui post lauacrum^k mœchauerint, ne subdiacones fiant.</i>	^j Mœchati fuerint, vt nec subd. Exc.
xxxj	<i>De adolescentibus, qui post lauacrum mœchati^k sunt.</i>	^k Fuerint. Exc.
xxxij	<i>De excommunicatis presbyteris, vt in necessitate cõmunionem det.</i>	
xxxiiij	<i>De Episcopis, & ministris, vt ab vxoribus^l se^m abstineant.</i>	^l Deest in Exc.
xxxiiij	<i>Ne cereum in cœmeterijsⁿ incendatur.</i>	^m Cerei in cœm. incendantur. Exc.
xxxv	<i>Ne scæmina in cœmeterijs peruigilent.</i>	
xxxvj	<i>Ne pictura in ecclesia fiant.</i>	
xxxviij	<i>De energumenis^o non baptizatis.</i>	ⁿ Baptizandis. Exc.
xxxviiij	<i>Ut in necessitate & fideles baptizent.</i>	
xxxix	^o De Gentilibus, si in discrimine baptizari expetunt.	^o Vt Gentilibus desiderantibus man ^p imponatur. Exc.
xl	^o Ne id, quod idolothyrum est, fideles accipiant.	^p Ne de hoc quod idolis datum est, fid. Exc.
xlj	<i>Ut prohibeant domini idola colere seruis.</i>	^p Quomodò. Exc.
xlj	<i>De his, qui ad fidem veniunt, ^q quando baptizentur.</i>	
xliij	<i>De celebratione Pentecostes.</i>	
xliiiij	<i>De meretricibus paganis, si conuertantur.</i>	
xliv	<i>De catechumenis si^r ad^s ecclesiam non frequentant.</i>	^r Deest in Exc.
xlvj	<i>De fidelibus si apostatauerint, quàm diu pœniteant.</i>	
xlviij	<i>De eo, qui uxorem^t habens, scpius mœchatur.</i>	^s Habet, si scpius. Exc.
xlviij	<i>De^t baptizatis vt nihil accipiat clericus.</i>	^t Baptizandis. Exc.
xlix	<i>De frugibus fidelium, ne à Iudeis benedicantur.</i>	

De

L	<i>De Christianis, qui cum Judæis vescuntur.</i>	
lj	<i>De Hereticis, ut ad clerum non promoveantur.</i>	
lij	<i>De his, qui in ecclesia libellos famosos ponunt.</i>	
liij	<i>De Episcopis qui excommunicato alieno communicant.</i>	
liiij	<i>De parentibus, qui fidem sponsaliorum frangunt.</i>	
lv	<i>De sacerdotibus Gentilium, qui iam non sacrificant.</i>	
lvj	<i>De magistratibus, &^a duumviratis.</i>	^a Dominantibus. Exc.
lvij	<i>De his, qui vestimenta ad ornandam pompam dederint.</i>	.
lviiij	<i>De his, qui comūnicatorias literas portant, "ut de fide interrogētur."</i>	" Defunt in Exc.
lix	<i>De fidelibus, ne ad capitolium causa sacrificandi ascendant.</i>	
lx	<i>De his, qui destruentes idōla occiduntur.</i>	
lxj	<i>De his, qui duabus sororibus copulantur.</i>	
lxij	<i>De^b Aurigis & Pantomimis, si conuertantur.</i>	^b Auguribus. Exc.
lxiiij	<i>De vxoribus, qui filios^c ex adulterio necant.</i>	^c De adulteris. Exc.
lxiiiij	<i>De fæminis, quæ usq; ad mortem cum alienis viris^d adulterant.</i>	^d Adulterātur . Exc.
lxv	<i>De adulteris vxoribus clericorum.</i>	
lxvj	<i>De his, qui prauignas suas ducunt.</i>	
lxvij	<i>De coniugio catechumena fæminæ.</i>	
lxviiij	<i>De catechumena adultera, quæ filium necat.</i>	
lxix	<i>De viris coniugatis, postea in adulterium lapsis.</i>	
lxx	<i>De fæminis, quæ conscijs maritis^e adulterant.</i>	^e Adulterātur . Exc.
lxxj	<i>De stupratoribus puerorum.</i>	
lxxij	<i>De viduis mœchis, si eundem postea maritum duxerint.</i>	
lxxiiij	<i>De delatoribus.</i>	
lxxiiiij	<i>De falsis testibus.</i>	
lxxv	<i>De his, qui sacerdotes accusant, nec probant.</i>	
lxxvj	<i>De Diaconibus,^f qui ante honorem peccasse probantur.</i>	^f Si, &c. probentur. Exc.
lxxvij	<i>De baptizatis, qui nondum confirmati moriuntur.</i>	
lxxviiij	<i>De fidelibus coniugatis, si cum Judæa, vel Gentili^g mœchauerint.</i>	^g Mœchati sint. Exc.
lxxix	<i>De his, qui tabula ludunt.</i>	
lxxx	<i>De libertis.</i>	
lxxxj	<i>De fæminarum epistolis.</i>	

CVM CONSIDIS-

sent sancti, & religiosi Episcopi
in ecclesia Eliberitana,

hoc est:

	1 Felix	Episcopus	Accitanus. ^a	
	2 Ofius ¹	Episcopus	Cordubensis.	^a Alids Auxitani vel Agguntani se illegentibus citantur.
	3 Sabinus ²	Episcopus	Spalensis.	
	4 Camerinus	Episcopus	Tuccitanus.	
	5 Sanagius	Episcopus	Epagrensis. ^b	^b Alids Bigentini Bigentini
	6 Secundinus	Episcopus	Castulonensis.	
	7 Pardus ^c	Episcopus	Mentefanus.	^c Pardius.
	8 Flavius	Episcopus	Eliberitanus. ^d	^d Eliberitanus rinus.
	9 Cantonius ^e	Episcopus	Corficanus. ^f	^e Cantonius ^f Vrcitanus
	10 Liberius	Episcopus	Emeritensis. ^g	^g Emeritanus
	11 Valerius ³	Episcopus	Cæsaragustensis. ^h	^h Cæsaragustensis
	12 Decentius	Episcopus	Legionensis.	
	13 Melanthius	Episcopus	Toletanus.	
	14 Ianuarius	Episcopus	de Salaria. ⁱ	ⁱ Sibaricensis, vel Iaricensis.
	15 Vincentius	Episcopus	Ofsonobensis.	
	16 Quintianus	Episcopus	Elborensis.	
	17 Successus	Episcopus	de Eliocrota. ^k	^k Eliocrotensis
	18 Eutychanus	Episcopus	Bastitanus.	
	19 Patritius	Episcopus	Malacitanus.	

RESIDENTIBVS ETIAM ¹ VIGINTI & sex Presbyteris, adstantibus Diaconibus, & omni plebe, ^m Episcopi dixerunt.

¹ Triginta sex. Est
^m Vniuersi Episcopi
Exc. Sc. R. S. S. Fr.
cundi.

De his,

I. De his, qui post baptismum idolis^a immolauerunt.

^a Sacrificant. Exc.

Placuit^b inter eos, qui post fidem baptismi salutaris, adulta ætate, ad tēplum idololatraturus accesserit, & fecerit, quod est crimen^c principale (quia est summum scelus) placuit, nec in fine eum^d communionem accipere.

^b Vt quicunq; post. Exc.

^c Capitale Exc. & C. Al.

^d Ad comm. suscipere. Exc.

II. De Sacerdotibus^e Gentilium, qui post baptismum immolauerunt.

^e Gentium. Exc.

Flamines, qui post fidem lauacri, & regenerationis, ^f sacrificauerunt; eo quòd geminauerint scelera, accedente homicidio; vel triplicauerint facinus, cohærente mœchia, placuit, eos nec in fine accipere communionem.

^f Sacrificauerint. Exc. cul.

III. De eisdem si idolis munus tantum^g dederunt.

^g Dederunt. Exc.

Item flamines, qui non^h immolauerint, sed munus tantumⁱ dederint; eo quòd se à funestis abstinuerūt sacrificijs, placuit, in fine eis præstari cōmunionem; acta tamen legitima pœnitentia. Item ipsi, si post pœnitētiā fuerint mœchati, placuit, vltius^k his non esse dandam communionem; ne^l lusisse de Dominica communionem videantur.

^h Immolauerunt. Exc.

ⁱ Dederunt. Exc.

^k Eis. Exc.

^l Inlusisse C. Aluel.

III. De eisdem, si catechumeni adhuc immolant, quando^m baptizentur.

^m Baptizabuntur. Exc.

Item flamines, si fuerint catechumeni, &ⁿ se sacrificijs^o abstinuerint, post triennij tēpora, placuit ad baptismum admitti debere.

ⁿ Se à sac. Exc.

^o Abstinuerūt. Exc.

V. Si domina per Zelum ancillam occiderit.

Dist. 90. Si
qua famina
Decret. Iuo.
part. 10.
cap. 22.
Burch. lib. 6
cap. 19.
Anselm. lib.
22. c. 36.
Rab. panis.
cap. 14.

Si qua^p domina furore zeli accensa^q flagris verberauerit ancillam suam, ita vt^r in tertium diem animam cum cruciatu effundat; eo quòd incertum sit, voluntate, an casu occiderit; si voluntate, post septem annos; si casu, ^s post quinquennij tēpora, acta legitima pœnitentia, ad cōmunionem placuit admitti. Quòd si^t infra tēpora constituta, fuerit infirmata, accipiat communionem.

^p Fœmina. Gratian.

^q Flagellis. Exc. &

Gratian. Iuo. Bur.

^r Intra. Excus. Infr.

Grat. & Iuo. &

Burch.

^s Per quinque anno-

rum tēpora. Exc.

Gratia. Iuo.

^t Intra, Grat. Infrā

tertium diem fue-

rit, Iuo.

VI. Si quicumq; per^a maleficium hominem interfecerit.

^a Malitiam. Exc.

Decret. Iuon.
part. 10. c.
159.
Burch. lib. 6
cap. 26.

Si quis verò^b maleficio interficiat alterū; eo quòd sine idolatria, perficere scelus non potuit, nec in fine impertiendā esse illi communionem.

^b Veneficio. Iuo. Burch.
^c Nisi in fin. impeti non ess. Iuo. Burch.

VII. De pœnitentibus mœchia, si rursus^d mœchauerint.

^d Peccauerint. Exc.

Si quis forte fidelis post lapsum mœchiæ, post tempora cõstituta, accepta pœnitentia denuò fuerit fornicatus, placuit, nec in fine habere eum communionem.

^e Acta. Exc.

VIII. De fœminis, quæ relictis viris suis, alijs nubunt.

Decret. Iuon.
part. 8 cap.
198.
Burch. lib.
9. c. 62.

Item fœminæ, quæ, nulla præcedēte causa, reliquerint viros suos, & se copulauerint^g alteris, nec in fine accipiāt communionem.

^f Reliquerunt. Exc. Iuo. Burch.
^g Copulauerūt. Exc. Iuo. Burch.
^h Alteri; & in hoc permanere volunt, nec in. Iuo. & Burch.

IX. De fœminis, quæ adulteros maritos relinquunt, & alijs nubunt.

92. q. 8. Fidelis fœmina quæ. Decret. Iuon. part. 8. cap. 199. Burch. lib. 9. c. 26.

Item fœmina fidelis, quæ adulterum maritum reliquerit fidelem, & alterumⁱ ducit, prohibeatur ne ducat; si duxerit, nō prius accipiat communionem, nisi quem reliquerit, prius de seculo exierit; nisi fortè necessitas infirmitatis dare compulerit.

^j Duxerit. Exc.
^k Si autem dux. Exc. Grat.
^l Quam is, quem reliquit de seculo. Exc. Deest in Exc.

X. De relicta catechumeni, si alterum duxerit.

Si ea, quam catechumenus reliquit, duxerit maritum, potest ad fontem lauacri admitti. Hoc & circa fœminas catechumenas erit obseruandum. Quòd si fuerit fidelis, quæ ducitur, ab eo qui vxorem inculpatam reliquit, & cū scierit illum habere vxorem, quam sine causa reliquit, placuit, huic nec in finem dandam esse communionem.

^m Et cū eluerit illā ab vxore. Exc.
ⁿ Huiusmodi infirmitate dare communionem. Exc. & vnus manuscrip.

XI. De catechumena si grauius agrotauerit.

^o De relicta catechumeni. Exc.

Intra quinquennij autem tempora, catechumena si grauius fuerit infirmata, dandum ei baptismum placuit; non denegari.

De

XII. De mulieribus, quæ lenocinium fecerint.

Mater, vel parēs, vel quælibet fidelis, si lenocinium exercuerit; eo quòd alienum vendiderit corpus, vel potius suum, placuit,^b eas nec in fine accipere communionem.

^a In C. Alueldensad marginē erat: Lenocinia, id est, circumuēctōnes, vel complexiones metricum.

^b Eam. Exc.

XIII. De virginibus Deo sacratis, & si adulterauerint.

^a 7. quæst. 1
virgines quæ
se. in concil.
Magunt. 3.
c. 26. & in
Colan. 1. c. 6

Virgines, quæ se Deo^c dicauerint, si pactū^d perdidierint virginitatis, atq; eidem libidini feruerint; non intelligētes quòd^e amiserint, placuit, nec in fine eis dandam esse cōmunionē.
^f Quòd si semel persuasæ, aut infirmi corporis lapsu vitiatæ, omni tempore vitæ suæ huiusmodi fœminæ egerint pœnitentiam; ^g vt abstineant se à coitu; eo quòd lapsæ potius videantur, placuit, eas in fine communionem accipere debere.

^c Dedicauerūt. Exc.
^d In concil. 3. Maguntino. c. 26. prodiderint.

^e Admiserint. Exc.
^f Quòd si semetipsas pœnituerit, quòd infirmitate corporis lapsæ fuerint, & toto rēpore. Exc. Quòd si sibi met persuaserint. Grat. Cætera, vt Exc.

^g Et. Exc.

^h Desunt à Grat.

^b Mœchata fuerint. Exc.

XIII. De Virginibus secularibus, si mœchauerint.

Virgines, quæ virginitatem suam non custodierint, si eosdē, qui easⁱ violauerint, ^k duxerint, & tenuerint maritos; eo quòd solas nuptias violauerint, ^l post annum, sine pœnitentia, reconciliari debebūt. Vel si alios cognouerint viros; eo quòd mœchatae sint, ^m placuit, per quinquenniū tempora, acta legitima pœnitentia, admitti eas ad communionem oportere.

ⁱ Violauerunt. Exc.
^k Maritos acceperint. Exc.

^l Post pœnitentiam vnus anni, reconcilientur. Si alios cognouerint. Bur. Iuo.

^m Quinquēnio pœniteant, & sic ad communionē accedāt. Bur. Iuo.

ⁿ Deest Exc.

XV. De coniugio eorum, qui ex Gentilitate veniunt.

^a Paulus
2. ad Corin.
c. 6. Nolite
iugum du-
cere cū infidelibus.

Propter copiam puellarum, Gētilibus minimē in matrimonium dandæ sunt virgines Christianæ: ne ætas in flore tumens, in adulterio animæ resoluatur.

XVI. De puellis fidelibus, ne infidelibus coniungantur.

Hæretici, ⁿ si se transferre noluerint ad Ecclesiam catholicā, nec ipsis catholicas dandas esse puellas: sed neq; Iudæis, neq; hæreticis dare placuit; eo quòd nulla possit esse societas fidei cum infideli. Si contra interdictum fecerint parētes, ^o abstinere per quinquennium placet.

ⁿ Hæreticis, qui errāt ab Ecclesia catholica, nec ipsis catholicas dandas puellas. Exc.

^o Abstinere. Exc.

XVII. De his qui filias suas sacerdotibus Gentilium coniungunt.

Si qui fortē sacerdotibus idolorum filias suas iunxerint, placuit, nec in fine eis dandam esse communionem.

^p Deest in Exc. Gentilibus. Exc.

^o Deest in Exc.

XVIII. De clericis negotia, & nundinas sectantibus.

a Vel. Exc.

Episcopi, Presbyteri, & b Diacones de locis suis, negotiandi causa, non discedant; nec circumeuntes prouintias, quæstuosas nundinas sectentur. Sanè ad victum sibi conquirendum, aut filium, aut libertum, aut mercenarium, aut amicum, aut quælibet mittant: & si voluerint negotiari, intra prouintiam negotientur.

b Diaconi. Exc.

XIX. De sacerdotibus, & ministris, si mœchauerint.

c Mœchati fuerint. Exc.

Episcopi, presbyteri, & Diacones, si in ministerio positi, detecti fuerint, quòd sint mœchati, placuit, & propter scandalum, & propter d profanum crimen, nec in fine eos cõmunionem accipere debere.

d Nefandum. Exc.

XX. De clericis, & laicis vsurarijs.

Diff. 47. Si quis clericorum. luo. p. 13. c. 12.

Si quis clericorum detectus fuerit, vsuras accipere, placuit eum degradari, & abstinere. Si quis etiã laicus accepisse probatur vsuras, & promiserit f correctus iam, se cessaturum, nec ulterius exacturum, e placuit, ei veniam tribui. Si verò in ea iniquitate durauerit, ab h ecclesia esse proijciendum.

e Deest Exc.

f Abstinere. Exc. & Grat.

g Correctus. Exc. & Placet. Exc.

h Sciat se esse proijci. Exc.

XXI. De his qui i tardius ad ecclesiam accedunt.

i Tardè. Exc.

Si quis in ciuitate positus, k tres Dominicas ad ecclesiam nõ accesserit, l pauco tempore abstineat, vt correptus esse videatur.

k Per tres. Exc.

l Alias tato. in Exc.

XXII. De catholicis in hæresim transeuntibus, si reuertantur.

m Si non. Exc.

Si quis de catholica Ecclesia ad hæresim transitum fecerit, rursusq; recurrerit, placuit, huic pœnitentiam non esse denegandam; eo quòd cognouerit peccatum suum. Qui etiam decem annis agat pœnitentiam. Cui post decem annos præstari communitio debet. Si verò infantes fuerint transducti, quòd non suo vitio peccauerint, incunctanter recipi debent.

XXIII. De temporibus ieiuniorum.

In decret. luo. part. 4. c. 31.

n Ieiuniorum superpositiones per singulos menses placuit cele-

o Ieiunia seu abstinentias per, &c. Exc.

celebrari, exceptis diebus duorum mensium Iulij, & Augusti; ob^a quorundam infirmitatem.

^a Eorundem. Exc. & Iuo.

XXIII. De his, qui peregrè baptizantur, ut ad clerum non veniant.

Distin. 98.
omnes qui peregrè.

Omnes, qui^b peregrè fuerint baptizati, eo quòd eorum minimè sit cognita vita, placuit, ad clerum non esse promouendos in alienis prouintijs.

^b In peregrinatione Exc. in peregrè. C. A.

XXV. De Epistolis communicatorijs confessorum.

Arelatens.
c. 1. c. 92

Omnis, qui attulerit literas^c confessionis, sublato nomine confessoris (eo quòd " omnes " sub hac nominis gloria^d passim concutiant simplices) communicatoriæ ei dandæ sunt literæ.

^c Confessorias. Exc. & C. Aluel.
^d Deest in Exc. Partim. Exc.

XXVI. Vt omni sabbato ieiunetur.

^e De hoc vt. Exc.

Errorem placuit corrigi, vt omni sabbati die^f superpositiones celebremus.

^f Ieiuniorum superpositionem. Exc.

XXVII. De clericis, ut^g extraneas feminas in domo non habeant.

^g Extraneam mulierem. Exc.

Episcopus, vel quilibet alius clericus, aut sororem, aut filiam virginem dicatam Deo, tantùm secum habeat; ^h extraneam nequaquam habere placuit.

^h Extran. verò nequaquã secum habeat. Exc.

XXVIII. De oblationibus eorum, qui non communicant.

Episcopos, placuit, ab eo, qui non communicat, ^k munera accipere non debere.

ⁱ Episcopum. Exc. & Alu. C.
^k Munus. C. Alu.

XXIX. De energumenis, qualiter habeantur in Ecclesia."

^l Desunt. Exc.

Energumenus, qui ab erratico spiritu exagitur, huius nomen neq; ad altare, cum oblatione, recitandum, neq; permitendum, vt sua manu in Ecclesia ministret.

^l In alijs manuscri. erat Energumeno.

XXX. De his, qui post lauacrum^m mœchauerint, ne subdiacones fiât.

Subdiaconos eos ordinari non debere, qui in adolescentia sua^o fuerint mœchati; eo quòd postmodùm, per subreptionem, ad altiorem gradum^p promoueantur: vel si qui sunt in præteritum ordinati amoueantur.

^m Mœchati fuerint. Exc.
ⁿ Subdiaconum. Exc.
^o Fuerit mœchatus. Exc.
^p Non sit promouendus. Si autem aliqui sunt, &c. Exc.

De

XXXI. De adolescentibus, qui post lauacrum mœchati^a sunt. ^a Fuerint. *Exe.*

Adolescentes, qui post fidē lauacri salutaris, fuerint mœchati, cum duxerint vxores, acta legitima pœnitentia, placuit ad communionem^b admitti.

^b Eos adm. C. Aluel

XXXII. ^c De excommunicatis presbyteris, ut in necessitate communionem dent.

"Apud presbyterum," si quis graui lapsu in ruinā mortis inciderit, placuit agere pœnitentiam non debere,^d sed potiùs apud Episcopum; cogente tamē infirmitate, necesse est presbyterum communionem præstare debere, & diaconum, si ei iusserit sacerdos.

^c Fortē leg. De presbyteris, ut excommunicatis in necis. &c.

^d Defunt in Exc. Sine episcopi consulti; sed pot. sp. Ep. agat. cogente tamen inf. Nō est Presbyterorū, aut Diaconorum communionē talibus præstare debere, si ei iusserit Episc.

^e Exc. Deest Exc. & C. A.

XXXIII. De Episcopis, & ministris, ut ab vxoribus^f se abstineant.

Placuit in totum prohiberi Episcopis, Presbyteris, & Diaconibus, vel omnibus clericis positis in ministerio, abstinere se à coniugibus suis, & non generare filios: ^f quicumq; verò fecerit, ab honore clericatus exterminetur.

^f Et Diac. posit. in C. A. ac Subdiaconibus positis. Exc. Quod quicumq; fecerit ab. Exc.

XXXIII. Ne^g cereum in cœmeterijs^h incendatur.

^g Cerei. Exc. ^h Incendantur. Exc.

Cereos per diem placuit in cœmeterio non incendi: inquietandi enim spiritus sanctorum non sunt. Qui hæc non obseruauerint, arceantur ab ecclesiæ communionē.

XXXV. Ne fœmina in cœmeterijs peruigilent.

Placuit prohiberi, ne fœminæ in cœmeterio peruigilent; eo quòd sæpe sub obtentu orationis latēter scelera committant.

XXXVI. Ne pictura in ecclesia fiant.

De consecr. dist. 4. c. placuit. luo. p. 3. c. 40. Euc. lib. 3. c. 35.

Placuit, picturas in ecclesia esse non debere; ne quod colitur, & adoratur, in parietibus depingatur.

ⁱ Aut. Exe.

XXXVI. De energumenis^k non baptizatis.

^k Baptizandis. Exe.

Eos, qui ab immundis spiritibus vexantur, si in fine mortis fuerint

fuerint constituti, baptizari placet; ^a si fideles fuerint, dandam esse communionem: prohibendum etiam, ne lucernas "hi" publice accendant. Si facere contra interdictum voluerint, ^b abstineant à communionem.

^a Si verò fideles, &c. Exc.
^b Decet Exc.
^b Abstineatur. C. A. & reliqua desunt.

XXXVIII. Ut in necessitate & fideles baptizent.

^c Peregrè nauigantes, aut si ecclesia in proximo non fuerit, posse fidelem, qui lauacrum suum integrum habet, nec sit bigamus, baptizare in necessitate infirmitatis positum catechumenum: ita ut si superuixerit, ad Episcopum eum perducatur, ut per manus impositionem ^d proficere possit.

^c Loco peregrè nauig. C. A.
^d Perfici. Exc. & C. A. vid. not.

XXXIX. De Gentilibus, si in discrimine baptizari expetunt.

Gentiles, si in infirmitate desiderauerint sibi ^f manum imponi, si fuerit eorum, ex aliqua parte, vita honesta, placuit, eis manum imponi, & fieri Christianos.

^e Ut Gentilibus desiderantibus manus imponatur. Exc.
^f Manus. Exc.

XL. Ne id quod idolothytum est, fideles accipiant.

Prohiberi placuit, ut cum rationes suas accipiunt possessores, quidquid ad idolum datum fuerit, acceptum non ^h referant: ⁱ si post interdictum fecerint, per quinquennij spatia ^k temporum, à communionem esse arcendos.

^g De hoc quod idolis datum est. Exc.
^h Inferant. Exc. ferant C. A.
ⁱ Si verò post. Exc.
^k Temporis. Exc.

XLI. Ut prohibeant domini idola colere seruis.

^m Admoneri placuit fideles, ut in quantum possint, prohibeant, ne idola in domibus suis habeant: si verò vim metuunt seruorum, vel seipsum pueros conferuent; si non fecerint, alieni ab ecclesia habeantur.

^l Seruis suis C. A.

XLII. De his, qui ad fidem veniunt, quando baptizentur.

Eos, qui ad fidem primam credulitatis accedunt, si bonae fuerint conuersationis, intra ^o biennium placuit ad baptismi gratiam admitti debere; nisi infirmitate compellente, coegerit ratio, vel ^p ocys subuenire periclitanti, vel gratiam postulanti.

ⁿ Quomodo. Exc.

^o Bien. temporis. Exc. temporum. C. A.
^p Socio. Exc.

De

XLIII. De celebratione Pentecostes.

Prauam institutionem emendari placuit, iuxta auctoritatem scripturarum, ut cuncti diem Pentecostes post pascha^a celebremus, non quadragesimā, nisi quinquagesimam. Qui non fecerit, nouam hæresim induxisse notetur.

^a Cūq̄i celebretur
Quod qui nō ē

XLIII. De meretricibus paganis, si^b conuertantur.

^b Conuertantur

Meretrix quæ aliquando fuerit, & postea habuerit maritum; si postmodum ad credulitatem venerit, incunctatè placuit esse recipiendam.

XLV. De catechumenis, si ad ecclesiam non frequentant.

^c Qui Eccl. Exc.
C.A.

Qui aliquando fuerit catechumenus, & per infinita tempora nūquam ad ecclesiam accesserit, si eum de clero^d quisq; cognouerit esse Christianum, aut testes aliqui extiterint fideles, placuit, ei baptismum non negari; eo quòd in veterē hominē deliquisse videatur.

^d Quisquā agnos-
cit voluisse eū
Excus.

^e Eo quòd veterē
hominem doc-
uisse, Sec. C. d.
rectè.

XLVI. De fidelibus, si apostatauerint, quamdiu pœniteant.

SI quis fidelis apostata, per infinita tempora, ad ecclesiam non accesserit; si tamen aliquando fuerit reuersus, nec fuerit idololatra, post decem annos, ^f placuit communionem accipere.

^f Plac. eum Exc.

XLVII. De eo qui uxorem^g habens, sæpius mœchatur.

^g Habet, si sep. Ex.

Burg. lib. 9.
cap. 67.

SI quis fidelis habens uxorem, non semel, sed sæpe fuerit mœchatus, in fine mortis est conueniendus. Quòd si se promiserit cessaturum, detur ei cōmunio. Si resuscitatus, rursus fuerit mœchatus, placuit vlteriùs non ^h ludere eum de cōmunionē pacis.

^h Edere. Exc. N. n.
ludere alios dec.
Burg.

XLVIII. Deⁱ baptizatis ut nihil accipiat clericus.

ⁱ Baptizandis. Exc.

1. quest. 1.
Emendari pla-
cuit.

Emendari placuit, ut hi qui baptizantur (ut fieri solebat) nūmos in concham non immittant; ne sacerdos quod gratis accepit, pretio distrahere videatur. Neq; pedes eorum lauandi sunt à sacerdotibus, ^k sed clericis.

^k Vel. Excus. G. n.
C.A.

De

XLIX. De frugibus fidelium, ne à Judæis benedicantur.

Admoneri placuit possessores, vt non patiantur fructus suos, quos à Deo percipiunt, à Iudæis benedici; ne nostram irritam, & infirmam faciant benedictionem. Si quis post interdictum facere vsurpauerit, penitus ab ecclesia abijciatur.

^a Perc. cum gratia. rû actione à Iud. Exc. & in vno ma nifer.

L. De Christianis, qui cum Judæis vescuntur.

Decret. Iuo. p. 13. c. 119. p. 15. c. 142.

Si verò ^b quis clericus, vel fidelis cum Iudæis cibum sumpserit, placuit, eum à communione ^c abstinere; vt debeat emendari.

^b Aliquis cle. siue fidelis fuerit, qui cû. Exc. ^c Abstineri. C. A.

LI. De hæreticis, vt ad clerum non promoueantur.

Ex omni hæresi ^d fidelis si venerit, minimè est ad clerum promouendus: vel si qui sunt in præteritum ordinati, sine dubio ^e deponantur.

^d Qui ad nos fidel. ven. Exc.

^e Deponentur. Exc.

LII. De his qui in ecclesia libellos famosos ponunt.

5. q. 1. si qui inuenti. Decret. Iuo. p. 3. c. 251.

Hi qui inuenti fuerint libellos famosos in ecclesia ponere, anathematizentur.

LIII. De Episcopis, qui excommunicato alieno communicant.

Placuit cunctis, vt ab eo Episcopo quis ^f accipiat communionem, à quo abstentus in crimine aliquo fuerit. Quòd si ^g alius Episcopus præsumpserit eum ^h admitti, illo adhuc minimè ⁱ faciente, vel consentiente, à quo fuerat communione priuatus, sciat, se huiusmodi causas inter fratres cum status sui periculo præstaturum.

^f Recipiat. Exc.

^g Aliquis. Exc. ^h Admittere. Exc.

ⁱ Science. Exc.

LIIII. De parentibus, qui fidem sponsaliorum frangunt.

Decret. Iuo. p. 8. c. 46.

Si qui parentes fidem fregerint sponsaliorum, triennij tempore ^k abstineantur. Si tamen idem sponsus, vel sponsa ^l in graui crimine fuerint deprehensi, excusati erunt parentes: ^m si in eisdem fuerit vitium, & polluerint se, ⁿ superior sententia feruetur.

^k Abstineat se à cõ munione. Si. Exc. Iuo.

^l In illo graui. Exc.

^m Si verò in eodem f. vitio, &. p. f. con sentiendo. Exc.

ⁿ Superioris. C. A.

LV. De sacerdotibus Gentium, qui iam non sacrificant.

Sacerdotes, qui tantum^a coronam portant, nec sacrificant, nec de suis sumptibus aliquid^b ad idola præstant, placuit post biennium accipere communionem.

^a Sacrificantium coronam. Exc. C. A. coronas.
^b Idolis. Exc.

LVI. De magistratibus, & duumviratis.

Magistratum verò vno anno, quo agit duumviratum,^d prohibendum^c placuit, ut se ab ecclesia cohibeat.

^c Dominatibus. Exc.

^d Prohibere. Exc.

^e Placet. C. Al.

LVII. De his, qui vestimenta ad ornandam pompam "seculi" dederint.

Matronæ, vel earum mariti, ut vestimenta sua ad ornandam seculariter pompam non dent; & si fecerint,^f triennio abstinantur.

^e Deest in Exc.

^f Triennij temporè abstinant. Exc. vnus M. f. Tolertanus, & C. A.

LVIII. De his qui communicatorias literas portant, "ut de fide interrogentur."

Placuit,^g vbiq; & maximè in eo loco, in quo^h primâ cathedra constituta est Episcopatus, ut interrogentur hi, qui communicatorias literas tradunt, an omnia rectè habeant; ⁱ suo testimonio comprobati.

^e Desunt in Exc.

^g Vbiq; Exc.
^h Primæ cathedræ constitutus est Episcopus. Exc.
ⁱ Et suo test. comprobent. Exc. & vnus M. f.

LIX. De fidelibus, ne ad capitolium causa sacrificandi ascendant.

Prohibendum, ne quis Christianus^k ut Gentilis, ad idolum capitolij, causa sacrificandi, ascendat, & videat. Quod si fecerit, pari crimine teneatur. Si fuerit fidelis, post decem annos, acta pœnitentia, recipiatur.

^k Aut. Exc.

LX. De his, qui destruentes idola, occiduntur.

Si quis idola fregerit, & ibidem fuerit occisus; ^l quatenus in euangelio scriptum non est, neque inuenitur^m sub Apostolis vnquam factum, placuitⁿ in numero eum non recipi martyrum.

^l Quia. Exc.

^m Ab. Exc. Iuo. Burc.

ⁿ In numerum. Exc.

De

LXI. De his, qui duabus sororibus copulantur.

Si quis post obitum vxoris suæ, sororem eius duxerit, & ipsa fuerit fidelis, ^b quinquennium à communione placuit ^c abstineri; nisi fortè dari pacem velociùs, necessitas coëgerit infirmitatis.

^a Sit. Exc.
^b Quinquênio. Exc.
^c Abstineri. Exc.

LXII. De^d Aurigis, & Pantomimis, si conuertantur. ^d Auguribus. Exc.

Si Auriga, & Pantomimus credere voluerint, placuit, vt priùs actibus suis renuncient, & tunc demùm suscipiantur; ita vt vlteriùs ad ea non reuertantur. ^e Qui si facere contra interdictum tentauerint, projiciantur ab ecclesia.

^e Augur, aut Pantomimi. Exc.
^f Artibus. Exc. & C.
^{A.}
^g Defunt in Exc.
^g Quod. Exc.

LXIII. De vxoribus, qua filios^h ex adulterio necant. ^b De adulteris. Exc.

^h Si qua per adulterium, absente ^k marito, conceperit, idq; post facinus, occiderit, placuit, ^l neq; in fine dandam esse communionem; eo quòd geminauerit scelus.

ⁱ Si qua mulier. Exc.
^k Mar. suo C. A.
^l Ei neq; Exc. Ei vix in. Burc.

LXIII. De fœminis, ^m qua, vsq; ad mortem, cum alienis virisⁿ adulterant. ^m In M. ff. qua semper. ⁿ Adulterantur. Exc. & M. ff.

Si qua, vsque in finem mortis suæ, cum alieno viro fuerit mœchata, placuit, nec in fine dandam ei esse communionem. Si verò eum reliquerit, post decem annos ^p accipiat communionem, acta legitima pœnitentia.

^o Si qua mulier. Exc.
^p Recipi ad cõ. Exc.

LXV De adulteris vxoribus clericorum.

Si cuius clerici vxor fuerit mœchata, & ^q scierit eam maritus suus mœchari, & non eam statim proiecerit, nec in fine accipiat communionem: ne ab his, qui exemplum bonæ conuersationis esse debent, ab eis videantur scelerum magisteria procedere.

^q Sciat. Exc.
^r Defunt ab Exc.

LXVI. De his, qui prauignas suas ducunt.

Si quis præuignam suam duxerit vxorem; eo quòd sit incestus, placuit, nec in fine dandam esse ei communionem.

LXVII. De coniugio catechumena femina.

Prohibendum, ne qua fidelis, vel catechumenâ, aut^a comatos, aut viros cinerarios habeant. Quæcunq; hoc fecerint, à communionem arceantur.

^a Comicos, aut viros scenicos habeat. Quæ hoc fecerint cõ. arceatur. Exc.

LXVIII. De catechumena adultera, qua filium necat.

Catechumena, si per adulterium conceperit^b & præfocauerit, placuit in fine baptizari.

^b Et conceptum necauerit, p. eã. Exc.

LXIX. De viris coniugatis, postea in adulterium lapsis.

Si quis fortè, habens vxorè, semel fuerit lapsus, placuit, eum quinquennium agere de ea re pœnitentiam, & sic reconciliari; nisi necessitas infirmitatis coegerit, ante tempus dare communionem. Hoc & circa fœminas obseruandum.

Decret. Iuñ. p. 8. c. 281.

^c Quinquennio agere debere pos. Exc.

LXX. De fœminis, qua conscijs maritis^d adulterant.

Si cum conscientia mariti, vxor fuerit mœchata, placuit, nec in fine dandam esse communionem: si verò eam reliquerit, post decem annos, accipiat communionem.

Decret. Iuñ. p. 8. c. 264.

^d Adulteratur. Exc.

^e Si conscio marito fuerit. Exc.

^f Si eam quum scit adulterâ, aliquo tẽpore in domo sua retinuit. Exc. Iuo. & C. A.

LXXI. De stupratoribus puerorum.

Stupratoribus puerorũ, nec in fine dandã esse cõmunionem.

LXXII. De viduis mœchis, si eundem postea maritũ duxerint.

Si qua vidua fuerit mœchata, & eundẽ postea habuerit maritum, post quinquennij tẽpus, acta legitima pœnitentia, placuit, eam^b communioni reconciliari: si alium duxerit, relicto illo, nec in fine dandam esse communionem: vel si fuerit ille fidelis, quem^h accepit, communionẽ non accipiat, nisiⁱ post decem annos, acta legitima pœnitentia; nisi^k infirmitas coegerit velocius dare communionem.

31. quæst. 2. Si quam uer.

^g Cõmunionem. Exc. Ad cõmunionem. Grat.

^h Accepit. Exc. Accipit. C. A. Per C. A.

^k Vel si. C. A.

4. q. 6. De delator si quis. Decret. Lib. 6. c. 27.

LXXIII. De delatoribus.

Delator si quis extiterit fidelis, & per delationem eius^l aliquis

^l Aliquis fidelium è Grat.

quis fuerit proscriptus, vel interfectus, placuit, eum^a nec in fine, accipere communionē. Si leuior causa fuerit, intra quinquennium, accipere poterit cōmunionem. Si catechumenus fuerit, post quinquēnij tempora, admittatur ad baptismum.

^a Alias non nisi in fi. in Exc. Burch. & Grat. Vide quæ in fra notauimus. c. 75.
^b Post quinquenniū Grat. & Exc.

LXXIIII. *De falsis testibus.*

Burch. lib. 29. c. 18. et lib. 16. cap. 18.

Falsus testis, prout est crimen, abstinabitur: si tamē non fuerit^d mortale, quod obiecit, & probauerit; quòd non tacuerit, biennij tempore^e abstinatur: si autem non probauerit^h conuentui clerorum, placuit, per quinquenniumⁱ abstineri.

^c Abstinabit. Exc.
^d Mortis. Exc.
^e Exprobauerit. C. A.
^f Quod diu tac. Exc. & Burch.
^g Abstinabit, abstinabitur C. A.
^h In conuentu. Exc.
ⁱ Abstinere. Exc.
^k Desunt in Exc.

LXXV. *De his, qui sacerdotes vel ministros accusant, nec probant.*

Gratianus 2. q. 3. c. Si quis Episcopus pnm.

Si quis autem Episcopum, vel Presbyterum, aut Diaconum falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit, nec in fine dandam ei communionem.

^k Hanc lectionē probat Decretū Gregorianū. Apud Adrianum, & Iuonē est: Nō nisi in fine dandam ei esse cōmunionem. Vide can. Nicen. concil. 13. & quæ Innoc. prim. epist. 3. c. 2. ad Exuperium Episcop. Tolosan. scripsit.
^l Si Exc. & A. C.
^m Probenitur. Exc.
ⁿ Deest Exc.

LXXVI. *De Diaconibus, qui, ante honorem, peccasse probantur.*

Si quis Diaconum se permiserit ordinari, & postea fuerit detectus in crimine mortis, quod aliquando commiserit; si spōte fuerit confessus, placuit, eum, acta legitima pœnitētia, post triennium, accipere communionem. Quòd si alius eum detexerit, post quinquennium, acta pœnitentia, accipere communionem laicam debere.

★
Intelligitur de Sacramēto Confirmatōnis: quia à sanctis patribus perse Elio Gracō Teletio appellatur, ex Dionysio lib. de Eccl. Hierarchie, & Ambrosio lib. 3. de Sacra. c. 2. & Clement. epist. 4. & Melitrad. Papa ad Episcopos Hispania. Alia multa nomina sunt buius Sacramēti, de quibus alibi.

LXXVII. *De baptizatis, qui nondum confirmati moriuntur.*

Si quis Diaconus regens plebem, sine Episcopo, vel presbytero aliquos baptizauerit, Episcopus eos per * benedictionē perficere debet. Quòd si ante de seculoⁿ recesserint, sub fide, qua quis credidit, poterit esse iustus.

ⁿ Recesserit. Exc.

LXXVIII. *De fidelibus coniugatis, si cum Iudæa, vel Gentili, mœchati fuerint.*

^o Siat. Exc.

Si quis fidelis, habens vxorem, cum Iudæa, vel Gentili, fuerit mœchatus, à communionem arceatur. Quòd si alius eum detexerit, post quinquennium, acta legitima pœnitentia, poterit Dominicæ fociari communioni.

Decret. Iuo. p. 8. c. 82.

LXXIX. De his, qui^a tabula ludunt.

In C. A. ad
marginem:
Alea iustus
est tabula, et
quodā ma-
go. Alea, no-
mine, qui
hunc iustum
inuenit.
Dist. 54.
Prohibendū
est, ut.

Si quis fidelis^b alea, id est, tabula luserit^c nummos^d placuit,
eum^e abstinere: & si emendatus cessauerit, post annum po-
terit reconciliari^d communioni.

^a Sic & C. A.
^b Aleam, id est, ta-
bulā nūmis. C. A.
^c Deest in exc.

^e Abstinere. Exc.
^d Cōmunionē. Exc.

LXXX. De libertis.

Prohibēdum est, ut liberti, quorum patroni in seculo fuerint,
ad clerum non^e promoueantur.

LXXXI. De fœminarum epistolis.

Ne fœminæ suo potiùs, ^f absque maritorum nominibus, lai-
cis scribere audeant; ^g quæ fideles sunt, vel literas alicuius pa-
cificas ad suum solū nomen scriptas accipiant.

^e Prouehantur. Exc.

^f Quam. Exc.
^g Qui. Exc.

DE SUBSCRIPTIONIBVS CON-
cilij Eliberitani.

Subscribunt decem & nouem Episcopi.

*Ofius] Concilio Nicano interfuit, & alijs: de eo Isidorus de uiris
illust. & Niceph. fuit uir doctrina & uita clarus, sed sine infelix.*

*Sabinus] Fuerunt duo Sabini Hispalensis ecclesie; alter post Mar-
cellum, alter post Martianum: prioris uidetur esse hæc subscriptio.*

*Valerius] De eo infra in Concilio Casaraugustano: eius corpus
Strada, in montanis Ribagorca, magna populi ueneratione colitur.*

*Sunt qui dicant, post subscriptiones Episcoporum, in uetusto codice
legi sequentes presbyterorum. Auctores sunt Zurita Hispanus in
Annalibus Aragonie, & Genebrardus Gallus, uir sacrarum litera-
rum cognitione insignis.*

^a Foris illi-
pa.

1 Restitut ^o Pref. de ^a Elepel.	13 Eucharis à Municipio.
2 Natalis Pref. de Orfuna,	14 Victor, Vlia.
3 Maur ^o Pref. de Illiturgi.	15 Siluanus, Sagalbina.
4 Lāponius Pref. Karula.	16 Ianuarius, Vrci.
^b Foris Onin
gi.	17 Leo, Gemela.
5 Barbatus de ^b Aduingi.	18 Turrinus Castellona.
6 Felicissimus, de Ateua.	19 Luxurius, de Drona.
7 Leo Accinipi.	20 Emeritus Barca.
8 Liberatus, de Eliocrota.	21 Eumancius, Solia.
9 Ianuarius, de Lauro.	22 Eumencianus, Ofsigi.
10 Ianuarius, Barbæ.	23 Euexes, Carthagine.
^c Gabro.	24 Iulianus Corduba Presb.
11 Victorinus, ^c à Gabro.	
12 Titus à Vinc.	

*Suprà in principio dicitur: Residētibus etiā uiginti & sex Presbyt.
FRAG,*

FRAGMENTA QVAE
A GRATIANO, IVONE, ET BUR-
chardo ex concilio Eliberitano citantur, &
in eo non extant.

EX CAPITE PRIMO.

Gratian. 22
1.4. Defini-
tio. luo. p.
12. cap. 80.
Burch. lib.
12. cap. 25.
qui id ex cō
cil. Hybern.
citat.

Definitio incauta laudabiliter soluenda est; nec est praeua-
ricatio, sed temeritatis emendatio.

EX CAP. 3.

De conf. d.
2. Omnis ho
mo. Burch.
lib. 5. c. 22.
luo. p. 2. c.
32.

Omnis homo, ante sacram communionem, à propria vxore
abstinere debet tribus, aut quatuor, aut aliâs quinque, aut se-
ptem, aut octo diebus. Nec inter catholicos cōnumerabitur,
qui in istis videlicet temporibus, Pascha, Pentecoste, & Na-
tali Domini non communicauerit.

Nec inter] *Hæc usque ad finem absunt ab hoc loco in Burchar-
do, & luone.*

EX EODEM CAP.

22. quæst. 5.
Pueri. luo.
p. 12. c. 81.
Burch. lib.
12. cap. 26.
qui hoc etiã
caput, ut ple
tasq; qua cō
cil. Eliberit.
tribuuntur,
ex cōcil. Hy
bern. citat.

Pueri, ante annos quatuordecim, non cogantur iurare. Puel-
la quoque, si in puerili ætate sita, in domo patris, illo nescien-
te, se iuramento constrinxerit, & pater statim ut audierit,
contradixerit, vota eius & iuramenta irrita erunt, & faciliùs
emendabitur.

EX CAP. 5.

Burch. lib.
19. cap. 75
luo. p. 15. c.
88.

Qui in Quadragesima, aut Pascha cognouerit vxorem suã,
& noluerit abstinere ab ea, vnum annum pœniteat, aut pre-
tium, videlicet XXV. solidorum, ad ecclesiam tribuat, aut
pauperibus diuidat. Si per ebrietatem, & sine consuetudine
acciderit, XL. dies pœniteat.

E X C A P. 9.

Barth. lib. 11. c. 67. Ino. p. 14. c. 115. Decreuit sancta synodus, vt Episcopi, ac ministri Episcoporum pro criminibus colonos flagellare cum virgis potestatem habeant; propter metum aliorum: vt ipsi criminosi corrigantur, & vel inuiti pœnitentiã agant, ne æternaliter pereãt. Si verò seniores ipsorum colonorum indignè tulerint, & aliquam vindictam exinde exercere voluerint, aut eosdem colonos, ne distringantur, defendere præsumpserint, sciant se excommunicationis ecclesiasticæ sententia feriendos.

E X C A P. 85.

Barth. lib. 6 cap. 39. Ino. p. 10. c. 168. Si mulier maritum suum causa fornicationis, veneno interfecerit, aut quacumq; arte perimere facit; quia dominum, & seniore suum occidit, seculum relinquat, & in monasterio pœniteat.

E X E O D E M C O N C I L I O.

Barth. lib. 19. c. 155. Ino. p. 15. c. 163. In tribus quadragesimis anni, & in die Dominico, & in quarta feria, & in sexta feria, coniugales continere se debent, nec illis diebus copulari, quãdiu grauata fuerit vxor, id est, à quo die filius in vtero motum fecerit, vsque ad partum: à partu post XXXIII. dies, si filius; si autem filia, post LVI.

E X E O D E M.

Ino. p. 15. c. 164. Si mater filium suum spontè occiderit. XV. annos pœniteat, & nunquam mutet, nisi in die Dominico. Mulier autem pauperula si fecerit, pro difficultate nutriendi, sex annos pœniteat.

E X E O D E M.

Barth. lib. 19. c. 131. Si verò quis clericus vel fidelis, cum Iudeis cibum sumpserit, placuit, eum à communionem abstineri; vt debeat emendari.

E X E O D E M.

Ibidem. cap. 133. Adiectum est etiam, quosdam Christianos ad apostasiam, (quod dici nefas est) trãseuntes, & idolorum cultu, ac sacrificiorum contaminatione profanatos: quos à Christi corpore & sanguine, quo dudum redempti fuerant renascendo, iubemus abscindi: & si resipiscentes fortè aliquandò fuerint ad lamenta conuersi, his, quãndiu viuunt, agenda pœnitentia est,

est, & in vltimo fine suo reconciliationis gratia tribuenda; dicente Domino: Nolo mortem peccatoris, sed vt cōuertatur, & viuat.

E X E O D E M.

De his qui apostatant, & rarò se ad Ecclesiam repræsentant, nec quidem pœnitentiam agere quærunt, & postea in infirmitate arrepti petunt communionem, placuit, non dandam eis communionem; nisi reuelauerint eorum rectam fidem, & egerint fructus dignos pœnitentiæ.

Qui concilia ediderunt, aliud caput adiiciunt, quod habetur XXXI. q. 1. Si qua mulier. Verùm cum constet ex antiquis Gratiani. M. ff. codicibus, & Burchardo lib. 6. cap. 41. & Iuon. par. 10. cap. 169. esse ex concilio apud Vermerias, nos consultò omisimus.

Notæ in concilia Hispaniæ.

Concilium Eliberitanum.

Eliberitanum. Sunt qui duas in Hispania hoc nomine fuisse urbes putent: unam, quæ in prouintia Batica, propè Granatam, insignem nunc apud Hispanos ciuiliū rerum conuentum, in culmine montis Eluira sita est, vt ex multis eius ruinis constat: alteram in prouintia Narbonensi, nunc Collibre appellatam. Alij verò inter utramq; distinguunt; vt ea, quæ est in Batica, Eliberis tantum siue Eliberi cū E. dicatur: Narbonensis verò illa Illiberis, cum. I. nuncupetur. Quod utrumq; Plinij probant auctoritate, qui lib. 3. c. 1. de Batica oppidis agens, Eliberi, inquit, quod Eliberini. Et cap. 4. eiusdem libri, de Narbonensis prouintia oppidis: Illiberis magna quondam urbis nunc tenue vestigium. Et Liuius lib. 31. Pyrenæū transgreditur, & ad oppidum Illiberim castra locat. Qua ratione etiam scribendum arbitrantur, apud Pomponium Melam, & Strabonē. Verùm existimo aliud efficacius & notius esse discrimen inter has urbes, vt illa quæ est in prouintia Tarracoñ. Cauco Illiberis, quæ est Collibre; hac Batica, Eliberis solum vocetur: fuisseq; diuersas urbes, & diuersis prouintijs & metropolitanis attributas, constat ex subscriptionibus conciliorum. Hoc verò apud Eliberim, in prouintia Batica coactum est, vt doctiores existimant, & subscriptiones Episcoporum indicant.

Constan-

Constantini temporibus.] *Inde coniectari licet, fuisse hoc primum cōcilium in Hispania celebratum. Nam ut D. Isidorus auctor est Etymol. lib. 6. c. 18. Canones cōciliorum à temporibus Constantini cœperunt. In precedentibus namq̄, annis, persecutione feruente, docendarum plebium nemini dabatur facultas. Idem Gratianus in collect. Decret. dist. 15. Unde non probo eorum sententiam, qui ante hoc, quatuor alia concilia in Hispania esse coacta, ex nudis tantum coniecturis & epistolis adstruere conantur.*

Eodem tempore quo Nicæna synodus.] *Absoluta Nicæna synodo à trecentis & decem & octo patribus, qui ex toto terrarum orbe eò conuenerant: qui inde recedentes, veluti flumina ex paradiso manantia, totas ecclesias doctrina sancta salutari aqua irrigarunt, & quam acceperant in illa magna & uniuersali synodo orthodoxa sapientia regulam, à Romano Pontifice confirmatam, Episcopis, sacerdotibus, & populis obseruandã tradiderunt. Quare nõ acquiesco sententia Petri Antonij Beuter diligentis rerum Hispaniarum scriptoris, qui auctor est, Eliberitanum cōcilium ante Nicænum fuisse habitum: neq̄, Ioannis Episcopi Gerundensis, qui affirmat, in eo esse in quinque prouintias, siue metropoles Hispaniam totam partitam; nimirum, Tarraconensem, Carthaginensem, Beticam, Lusitaniam, & Gallæciam: cum ex canone. 58. constet, iam antè primam cathedram esse constitutam. Ioannes Vasaus anno Domini. 338. coactum, Ambrosius Morales, ex cod. vetusto, manuscr. adnotat Erã 362. qui est Domini. 324. quam sententiam sequutus sum. Idem Stephanus Garibaius antiquitatis Hispania inuestigator eximius.*

Era. 362.] *De nomine, & ratione Era Hispanica hæc accipe.*
ERA pro temporum ratione, & annorũ supputatione, numero & calculo, usurpatur apud Latinos, ex Fausto Regiensi in Gallia Episcopo, lib. de Spiritu sancto priori: Sacer (inquit) numerus dicimus,
T quia trecenti in Era siue supputatione, signum crucis; decẽ & octo
IH verò I E S V adorandum nomen ostendunt: & ab Isidoro, qui ex canonibus euangelicis Græcis Eusebij Casariensis semper eras dicit,
 „ quod Græcus scriptor æquiduo; per singulos (inquit) euangelistas, numerus quidam capitulis affixus adiacet; quibus numeris subdita est
 „ Era minio notata, qua indicat, in quoto canone positus sit numerus,
 „ cui subiecta est Era. Verbi gratia: si est Era prima in primo canone,
 „ &c. & ex codice Theodosiano, ubi est scriptum: Imperator Theodosius Era XXII. Era igitur sine controuersia, est nota numeri, & ita apud Hispanos accipitur pro ratione & supputatione ipsa temporum: nec deductam ab ære existimo, ut Isidoro Hispalensi placuit,
 caterisq̄

caterisq; viris Hispanis. Nonius Grammaticus non refragatur, nec
 22 Lucilus poeta, dum inquit: Hæc ratio peruersa est, Era numeri sub-
 23 iecta improbè. Nonius neutrum facit ara, & plurale ab as, nostri ve-
 rò fæmininum & singulare. Neq; scribendum censeo ara, sed, Era,
 & nõ Hera; quasi à Domino, ut Petro Messia in Sylua placuit, &
 postea Gregorio in proœmio Partitarũ. Sic scribunt concilia, literis
 Longobardis in vetustissima membrana manu exarata; neque bar-
 bare, sed consultò. Et cum in alijs optima scribendi ratio seruetur,
 24 cur non in Era? In tertio Toletano: In nomine Domini Iesu Christi,
 25 anno regnante quarto gloriosissimo atque pijsimo, & Dño fidelissi-
 26 mo Dño Reccaredo, die octaua Iduũ Maiarũ Era DCX XVII.
 27 in quarto apertius: Era DCLXI. literis maiusculis: in quinto
 28 etiã: Era DCLIII. in sexto: Era DCLXVI. sic in cæteris ob-
 29 seruatur. In cippis similiter scribitur, in agro Hispalensi: Macarius
 30 famulus Dei vixit annos LII. recessit in pace die X. Kalen. Jan.
 31 Era. DLVIII. In agro Talabricensi: Litorius famulus Dei vixit
 32 annos plus minus LXXV. requieuit in pace VIII. Kal. Julias,
 33 Era. DXLVIII. In monumentis, in cruce apud Compostellam,
 34 sculptum est: Hoc signo vincitur inimicus, hoc signo tuetur pius: ob
 35 honorẽ sancti Iacobi Apostoli offerunt famuli Dei Aldefonsus prin-
 36 ceps, cum coniuge Scemena regina. Hoc opus perfectum est, in Era
 37 DCCCG. duodecima. Hanc rationem scribendi sequitur Ioannes
 38 Mariana conciuus, & amicus noster, non tantum patria sed Hispania
 39 ornamentum. Veteribus nostris Era incerta res, variè interpre-
 40 tata, & deducta, vsque ad Ioannem Vergaram canonicum Toletanum,
 41 Græcis & Latinis literis doctissimum, Vasaũ, & Resendium
 42 Lusitanos, Genesium Cordubensem, Didacum Couarruuiam Episcopum
 43 Iurisconsultum eximium. Deindè apertius & copiosius à
 44 Stephano Garinão, Ambrosio Morales, accuratis rerum Hispanicarum
 45 scriptoribus tractata. Uniuersi Erã numerum annorum esse fatentur: id
 46 concilia, cippi, monimenta, historia nostra, & peregrina, externaq; comprobãt.
 47 Hinc ad exteros doctos, Iosephum Scaligerum, Casarem Baronium, res hæc
 48 labitur. Omnes figmentum, Genesij viri docti rident: de alijs inter se
 49 disidèt. Superare Natiuitatis annum triginta octo annis Eram sine
 50 controuersia affirmant, excepto Episcopo Gerundeni: à quo principio, aut
 51 qua ratione, Hispania, in annorum ratione complexa sit Octauiani
 52 annum, aberrant à sententia. Alij ob assentationem, principibus ad
 53 deceptionẽ continuò datam; alijs ad initium imperij Hispanici Augusto
 54 ante natiuitatem Christi anno trigesimo octauo concessum: Isidorus ad
 55 censum

Petrus Messia vir doctiss. in tertia parte Syluæ. c. 36.

Lib. 3. de re
 bur Hispania.
 lib. 6. c. 24.

cenſum impoſitum toti orbi in Octauiana deſcriptione refert. Illud grauius, an Julio Caſari, an Auguſto Octauiano ſit hac tributa ſupputatio. Joſeph Scaliger Julio: ut notant, inquit, qui Hiſpanos libros, & Alphonſinos indices legerunt. Miror virum doctum ita lapſum, cū Natiuitas Chriſti inciderit in quadrageſimum ſecundum annum Imperij Octauiani, ut Eusebius, Epiphanius, in Pan. lib. 1: har. 20. & alij Græcorum, & Latinorum, ut Iſidorus, Beda, de ſex ætatibus ſunt auctores: vel in primum, ut Julianus noſter Toletana primæ ſedis Episcopus, & Hieronymus in Eſai. cap. 2. Julius uerò Caſar poſt Caium, & Sextum Pompeios, Magni Pompeij filios, apud Mundam in Hiſpania Batica, victos, Sextumq; occiſum (in quo bello Octauianus decimum octauum agens annum ſtrenuè militauit) Romam rediens, poſt triumphum à Bruto, & coniuſatis occiditur. Quapropter ſi poſt natum Chriſtum ab hinc triginta & octo annos eſt numerandum, in tempora Octauiani A. Pollione, & Domitio Conſulibus, non Iulij neceſſariò incidimus: quo tempore Hiſpania pacata, Sexto Pompeio victo, Octauianus dominus eſt conclamatus, initiumq; Erarij calculi inuentum, productumq; uſque ad 1383. qui eſt à Ioanne primo rege Caſtelle lege antiquatus.

Hincmarus Archiepiſcopus Rhemenſis, diuinitus valdè doctus, ut Nicolaus Papa teſtatur in cap. Excellentiffimus. 11. q. 3. in libro de concilijs, quem apud me habeo manuſcr. contuliq; eum cum alio codice peruetuſto, Bibliotheca Regiæ diui Laurentij, de Era multò aliter quàm reliqui omnes ſcriptores, ſentit. Totum ſubiciam paragraphum, ut obiter qua ratione Conſules & Era in concilijs apponantur, perpendat ſtudioſus lector.

QV ID SIT HERA. &c.

HERA Autè huiusmodi concilijs præfixa, pro anno Dominicæ incarnationis intelligitur, quæ iuxta Iſidorum, ab ære denominatur, eo quòd anni apud antiquos ære notarentur, cum & indiſtinctiones inſtituerentur. Sed quia æs caret aſpiratione, magis ab hera, id eſt, nomine funonis, id eſt aëris, tractum uidetur, infra quem maximè tempora variantur. Et notandum quia chronica pauciores annos ab incarnatione Domini concilijs adſcribunt, quæ in titulis eorum reperiantur: illa, inquam, chronica, qua Dominus Hermanus, egregius calculator, & temporum ſubtiliffimus indagator, ex diuerſis chronicis & historijs diligentiffimè composuit, quæ & uſque ad milleſimum quinquageſimum quartum Dominicæ incarnationis annum perduxit

„ perduxit fideliter: nam in illis, secundo vniuersali cōcilio, id est Con-
 „ stantinopolitano primo CCC. LXXXI. annus adscribitur, cui in
 „ titulo CCCC. XVIII. attribuitur. Item in illis, tertio vniuersali
 „ cōcilio, id est, Ephesino CCCC. XXI. annus adducitur, cuius
 „ in titulo CCCC. LXXVIII. sociatur. Nepe Hera, in his ti-
 „ tulis XXXVII. annorum habet plus, quàm reperiatur in chrono-
 „ cis. Hæc diuersitas in Africanis, & in alijs Occidentalibus concilijs,
 „ sæpenumerò inuenitur, quibus item Hera præfigitur. Qualibet autē
 „ occasione huiusmodi diuersitas euenerit, nequaquam iam nobis tamē
 „ fidem rerum impedire debet: cum & in ipsis sacris literis diuersa
 „ temporum prænotatio nullo modo rerum veritatem impediret. Nam
 „ in illis LXX. interpretum auctoritas Hebraica veritate, in numero
 „ annorum adeò discordat, ut ab origine mundi plus. M. quàm illa
 „ in Natiuitate Domini ponat. Familiaris est utiq; chronographis hu-
 „ iusmodi diuersitas: nec lectores multum inde curant, dum tantum ea
 „ quæ legerant, indubitata veritatis esse cognouerint. Sciendum ta-
 „ men, quòd maiores nostri scripta sua annotatione temporum firma-
 „ re consueuerunt, sicut & Romana leges, quas suscepit ecclesia præci-
 „ piunt: dicunt enim: Si quæ, post hæc, edicta, siue constitutiones sine
 „ die & consule fuerint deprehensa, auctoritate careat. Hinc est, quod
 „ sancti Patres etiam ecclesiasticis statutis, siue scriptis diem & con-
 „ sulem assignare solent, annumq; ipsius consulis, siue consulum sig-
 „ nãter adscribunt: ut illud: Honorio duodecies, & Theodosio septies,
 „ subauditur, in consulatu annuato, factum est sextum Carthaginense
 „ cōcilium. Africani quoq; canones præcipiunt, ut litera, quas Epis-
 „ copi ab ordinatoribus suis accipiunt, diem & consulem habeant, ut
 „ tempus suæ ordinationis semper attendant: ne his qui prius ordinati
 „ sunt se temerè præferant. Sed ecclesiastica statuta non tam ex tem-
 „ poris, sicut consulis annotatione, tantum firmitatis acceperunt, ut
 „ non de eorum auctoritate dubitetur. Quapropter & nos eorum au-
 „ ctoritati præiudicare non debemus, etiam si certum tempus institu-
 „ tionis eorum ignoremus. Notandum quia Hera aliquando abusiuè
 „ pro capitulo ponitur, ut in illo scripto Toletani concilij, de ordine
 „ tenenda synodi tractatur. Hæc Hincmarus: nosq; hoc spicile-
 „ gium dedimus, post tot doctissimorum hominum vberem
 „ fegetem.

LXX. Interpretum
auctoritas.

In VI Carthaginensi
concilio sic dicitur in
„ principio: Post consu-
 „ latum gloriosissimorū
 „ imperatorum, Honorij
 „ duodecimum, & Theo-
 „ dosij octauum Augu-
 „ storum, octauo Kalen-
 „ das Iulij.

Cap. I Neq; in fine eum communionem accipere] Sincerè pœnitē-
 „ tibus non esse vitæ negandum viaticum, etiam non acta legitima pœ-
 „ nitentia, si mortis periculum superuenerit, statuit Ancyrit. synod. c.
 „ 6. & Nicæna prima. c. 12. & Aureli. 2. c. 12. sic ait: De his qui in
 „ pœnitentia

„ pœnitentia positi, vitia excefferunt, placuit, nullum communionem
 „ vacuum debere dimitti. Hanc canonis cum præfenti discrepantiam,
 „ soluit Innocentius. I. epistola. 3. c. 2. De his (inquit) obseruatio prior
 „ durior, posterior, interueniente misericordia, inclinatio est. Nam
 „ consuetudo prior tenuit, ut concederetur eis pœnitentia, sed com-
 „ munitio negaretur. Nam cum illis temporibus crebra persequutio-
 „ nes essent, ne communionis concessa facilitas, homines de reconci-
 „ liatione securos non reuocaret à lapsu, negata merito communio est,
 „ concessa pœnitentia; ne totum penitus negaretur, & duriores re-
 „ missionem fecit temporis ratio. Sed postquam Dominus noster pacem
 „ ecclesijs suis reddidit, iam depulso terrore, communionem dari ab-
 „ euntibus placuit, & propter Domini misericordiam, quasi viaticum
 „ profecturis; ne Nouatiani heretici, negantis veniam, asperitatem
 „ & duritiam subsequi videamur. Tribuetur ergo cum pœnitentia
 „ extrema communio; ut homines huiusmodi, vel in supremis suis, per-
 „ mittente Salvatore nostro, à perpetuo exitio vindicentur.

Cap. 3. Acta tamen legitima pœnitentia] Illa vocabatur legitima
 pœnitentia, quæ erat secundum canones Pontificios: ut ex Pœni-
 tentiali Romano, Theodori, & Bedæ patet. Apud Burchardum
 lib. 20. multa librorum pœnitentialium fragmenta citantur: & in-
 fra cap. 5. Si qua fœmina.

C. 13. Virgines quæ se Deo dicauerint.] Erant hoc tempore virgi-
 nes Deo sacrata speciali dedicatione & voto; quibus nefas erat,
 coniugio aut libidini seruire, sed in cœlibatu & castitate sanctè vi-
 tam traducebant. Et ex Carthaginensi concilio. 3. cap. 33. in quo
 diuus Augustinus subscribit, patet iam tum fuisse harum virginum
 extructa monasteria: in quibus magna cum pietate, & religione
 educata, mente simul & corpore essent virgines. Eas etiam audito-
 rium habuisse, quod nunc loquutorium dicitur, in quo coram testi-
 bus loquebantur, constat ex concilio Cabilonens. sub Carolo Mag-
 no. cap. 61. in quo studium sanctimonialium legendo & cantando,
 & in psalmorum celebratione, siue oratione, & canonicis horis, vi-
 taq; communicare describitur; aduersus calamitosi huius temporis
 pestilentes nouatores, & castitatis corruptores. Concilium etiam
 Hispalense de custodia virginum seuerè decreuit.

C. 23. Ieiuniorum superpositiones.] Ieiunium vocatur superpositio;
 „ ut patet ex indiculo pœnitentiæ: & infra cap. 26. Errorem placuit
 „ corrigi, ut omni sabbati die superpositiones celebremus.

C. 25. Literas confessionsis.] Idem cautum est in concilio Arelatensi
 I. c. 9. ad retundendam confessorum tumidam iactantiam; de qua
 Cyprianus

Cyprianus in epistolis scripsit. Epistola commendatitia, quae litera appellantur fidelibus data, diuersi generis erant: complectebantur enim literas confessionis, & haec erant dignitatis & honoris, quibus in ecclesijs magna reuerentia habebatur. Fuerunt & communicatoria litera, ut cum plebe aliena fideles communicarent, sine erroris periculo, quae & scriptura dimissoria dicitur. 6. generali synodo. c. 17. Aliquando cōmendatitia litera, ut in cōcil. Chalced. c. 12. Dicuntur & formata, ut in Mileuitano. c. 20. eo quod certis notis, & sub certa forma erat scripta: ut cōstat ex concilio Carthag. 5. c. 7. In formatis autem oportet esse subscriptū sanctū Paschae diē. Vocabatur & pacifica & canonica litera. Atq; haec de epistolis quibus fideles cōmēdabatur. Exēplum formatae habes. d. 73. c. In nomine Patris.

C. 26. *Errorem placuit corrigi. Est apud Matthaeū. c. 9. & Luc. c. 5. discipulos Ioannis, & Phariseos Christum Dominum rogasse, quare discipuli eius non ieiunarent: quibus ipse respondit: Veniet dies, quum auferetur ab eis sponsus, & tūc ieiunabūt in illis diebus. Hinc Romana Ecclesia, quam secuta est Hispania, & aliae Occidentales, ex Apostolorum traditione consuevit sexta feria, & sabbato ieiunare. His enim diebus ablati sunt à discipulis sponsus. Veruntamen in ecclesijs Orientalibus aliter in more positum fuit: nempe ut feria quarta, & sexta ieiunaretur; ut constat ex canone. 68. Apostolorum, & ex D. Clemente lib. 5. const. Apost. c. 16. & vlt. & lib. 7. c. 24. & S. Ignatio epist. ad Philippenses, & Gratiano de consecrat. dist. 3. c. Ieiunia, ex dictis S. Apollonij, qui ab Iuone dicitur Apollinarius part. 4. c. 32. & ex Epiphano in compendio doctorū Eccles. & Origene in Leuit. & Cyrill. in Leuit. lib. 10. & Tertulliano aduersus Psychic. c. 14. Anastasio in lib. quē ἁγιῶν in scripsit, id est, via ducē, & S. Petro Alexandrio canone. 15. Producebatur verò hoc ieiunium usq; ad horam nonam, cetera verò usq; ad vesperam; ut testatur Tertullian. aduersus Psychic. c. 10. Horum ieiuniorum rationem reddit D. Clemens: Quoniam in quarta feria iudicium contra Dominum prodijt; quum Iudas pecunia accepta, promissit eū tradere: in parasceue verò, quoniam in ea Dominus crucis supplicium passus est. Hec Clemens lib. 7. c. 24. Sabbati verò ieiunium seuerè interdīctum à Graecis est, & ab omni Orientali Ecclesia. D. Ignatius testatur in epistola ad Philippenses, quae est. 8. Quicumq; Dominicā aut sabbatum ieiunauerit, praeter unum sabbatum Paschae, ipse est Christi interfector. Unde Graeci insultabant Latinis, quod contra Apostolicas leges sabbato ieiunarent. Huius obseruantia meminit Clemens cōstitut. Apost. lib. 7. c. 24. & Irenaeus, lib. 1. c. 20. & deinceps. Epiphani. haeresi. 41. & 42. Greg. Nyssenus in oratione aduersus*

sus eos qui agrè ferunt reprehensiones. Socrates hist. lib. 6. c. 8. Anastasius Nicæn. lib. quest. q. 77. Quapropter Innocētius Papa in epist. ad Decentium cap. 4. Sabbato esse ieiunandum rationibus evidentissimis, ut ille ait, demonstrat. Et sanctum Eliberitanum concilium errorem huiusmodi corrigendū decreuit, ut omni sabbato ieiunaremus, ut primi Christiani nostri ieiunauerūt. Quum verò adhuc etiā Græcorum consuetudo in Hispania perseueraret, Lucinius nobilis Hispanus, prouintia Batica Hieronymum consuluit in Bethlehem cōmorantem, utrū sabbato esset ieiunādum, ut Romana & Hispana Ecclesia obseruabāt. Cui rescripsit Hieronymus tom. 1. epist. 28. traditiones ecclesiasticas ita obseruandas, ut à maioribus tradita sunt, nec aliorū consuetudinem aliorum contrario more subuerti. Idē Augustinus ad Januariū respondit epist. 118. ex senētia Ambrosij dicentis Monica: Quum Romā venio, ieiuno sabbato, quum hic sum (id est Mediolani) non ieiuno. Et huius rei affert causam Augustinus ad Casulanū epist. 86. & Casianus coll. 3. c. 10. In ecclesia Hipponensi eadem consuetudo viguit, ut testatur August. epist. 86. & 118. Iisdē ferè temporibus Decentius Eugubinus Episcop. Innocētium. R. P. de ieiunio sabbati consuluit. Ad quē Pōtifex rescripsit epist. 1. c. 4. Romana Ecclesia, & aliarum Occidentis consuetudinē esse tenendam, qua sabbati ieiunium magnopere commendat. Nicephorus etiam huius cōsuetudinis Romana Ecclesia meminit, lib. 12. histor. c. 34. & Gregor. VII. c. quia dies. de cons. d. 5. Et Innocētius consultus de hac re à Bracharēsi Archiepiscopo, respōdit, prouintia cōsuetudinē debere obseruari, ut sabbatis à carne omnes abstinerēt; infirmis & debilibus dūt axat exceptis. Refertur lib. 3. Decretal. c. cōcilium. de obseruatione ieiuniorū: errorq; Socratis, hist. lib. 5. c. 21. refellēdus est, dum ait, Roma in Quadragesima ieiunare solitos fideles, sabbato excepto, atq; Dñica. Hac hætenus de ieiunio sabbati.

- C. 34. Cercos per diē.] Absit ut intelligas de diuorum spiritibus, qui Deo fruuntur; qui cū nō magis per diem inquietentur cereis accēsis quàm per noctem, quin potius de cultu ecclesie latantur, ridiculū est, ut de illis canonem hunc intelligamus. Sanctorum quippè nomine accipiendi sunt fideles, quorum spiritus (dum orationis causa ad ecclesiam adueniunt) inquietantur frequentia & cura immodica cereorum ardentium. Sic psal. 49. credētium Ecclesia, appellatur Ecclesia sanctorū: sic Paulus ad Ephes. 4. ait: Ipse dedit, quosdā quidē Apostolos, &c. ad consummationē sanctorū, id est, fidelium, & 6. iubet orare pro sanctis. Et ad Philipp. 1. scribit: Omnibus sanctis qui sunt Philippis. Et 1. Cor. 7. Sāctificatus est enim vir infidelis, per mulierē fidelē. Sic Petrus omnibus fidelibus scribit. 1. Petri. 2. Vos autē genus electum,

*electū, regale sacerdotium, gens sancta, &c. Sic Judas in canonica deprecās
 supercertari semel traditā sanctis fidei. Sed dices: Cur modò ecclesia cereos
 per diem accendi probat? Nā non defuere qui candelarū vsum improbant,
 testimonio huius concilij ducti, & Lactānij. lib. 6. c. 2. Hæreticus Vigilā-
 tius dolens hunc honorē martyrum reliquijs exhiberi, calumniabatur Gē-
 tilicū ritum introductum in ecclesijs, ut fulgente sole, moles cereorū accen-
 derentur. Huic obiectioni his verbis respondet D. Hieron. Cereos autem non
 clara luce accēdimus, sicut frustra calumniaris, sed ut noctis tenebras hoc
 solatio comparemus, & vigilemus ad lumen; ne caci tecum dormiamus in
 tenebris. Quod si aliqui propter imperitiam, & simplicitatem secularium
 hominū, vel certè religiosarū fœminarū (de quibus verè possumus dicere:
 Confiteor, Zelum Dei habent, sed nō secundum scientiam) hoc pro honore
 martyrum faciunt, quid inde perdis? Causabantur quondā Apostoli, quod
 periret unguentū; sed Dñi voce correpti sunt. Neq; enim Christus unguētō
 indigebat, nec martyres lumine cereorum: & tamē illa mulier in honorem
 Christi hoc fecit, deuotioq; mētis eius recipitur: & quicūq; accendūt cereos,
 secundū fidem suam, habent mercedē, &c. Et post pauca: Et absq; martyrū
 reliquijs, per totas Orientis ecclesias, quando legendū est euangelium, accē-
 duntur luminaria, iam sole rutilante; non utiq; ad fugādas tenebras, sed ad
 signū lætitiæ demonstrādum. Hactenus D. Hieronym. idem in epist. ad Ri-
 parium. Ut ergo fideles errorem Vigilantijs, aduersum cultū martyrum de-
 testarentur, & aliorum hæreticorū, cereos per diem accendere consueuerūt;
 non solum in cœmeterijs, verum in ecclesijs: quāuis id Hieronymi ætate nō
 erat ubiq; receptū. Lactānius arguit eos, qui Deo hac mente offerrēt lumē,
 quasi Deus egeat lumine, Conciliū verò hoc Eliberitanū agit de neophytis
 qui more Gentilium lucernas publicè accendebant, non verò de ijs, qui ad
 cultum & gloriā Dei lucernas & cereos publicè accendunt.*

C. 35. *Mulierum vigilias prohibet.] Idem nostris tēporibus, propter eādem
 rationem, in Toletano concilio primo post Tridentinum, decretum fuit,
 sicuti ab ea ratione in concilio Alti siodorensi can. 5. prohibentur.*

C. 36. *Placuit picturas.] Huius canonis variæ traduntur interpretationes à
 viris doctis, ad asserēdū sanctarum imaginū cultum, & debitum honorem.
 Prima, hoc cōcilio reiectas esse imagines pictas, non sculptas, ob idololatriæ
 metū; ut de Saluatore in forma Jouis picto tradit Nicephor. lib. 15. c. 23.
 Secunda, ne imminēte persecutione Christiani auferre secū, aut occultare
 nō possent; & ita pictæ essent ludibrio Judeis, & Paganis. Hæc ex Sædero
 lib. 2. c. 4. de cultu imaginum. Idē Turianus lib. 1. de Hierar. ordin. c. 12.
 Tertia, ne pictura facile deformētur, parietū crustis deiectis, & inde amissa
 venerabili forma, potiùs contēptui sint, quā venerationi. Ita interpretatur
 hunc canonem doctor Petrus Martinez, insignis theologus, canonicus Cō-
 chensis, & apud Complutenses magister meus, in cōmēt. epist. Juda. loco. 18.
 de imaginum debito cultu. Quarta, pro tēporum varietate statuta variari*

- humana: unde Eliberitana synodo nõ esse imaginibus negatũ honorẽ; quin potius in sanctarũ imaginum venerationẽ, esse interdictũ, ne in parietibus depingeretur. Verũ concil. Nicen. 2. Act. 7. id modis omnibus permittitur:
- „ Definimus, cũ omni diligentia & cura venerãdas & sanctas imagines ad
 „ modũ & formã veneranda & vivificantis crucis, è coloribus & tessulis, aut
 „ alia quavis materia cõmodè paratas, dedicandas, & in tẽplis sanctis Dei
 „ collocãdas, habendãsq; itẽ in sacris vasis & vestibus; tum in parietibus &
 „ tabulis; in adibus privatis, in vjs publicis; maximè autem imaginẽ Dñi &
 „ Dei, servatoris nostri Iesu Christi, deinde intemeratã Dñã nostrã Deipa-
 „ ra, venerandorum Angelorum, & omnium deinde sanctorum virorum.
- C. 43. Iuxta auctoritatem Scripturarũ.] Sic enim ex Levit. 23. & Deuter. 16. c. constat; videlicet, ut sint septem hebdomada plena. Quomodo intelligendum illud Actor. Apostol. c. 11. vbi dicitur: Cum complerentur dies Pentecostes. Et August. tract. 13. super Ioannem, inquit, quod Dominus post resurrectionem quadraginta diebus conversatus est in terra, cum discipulis suis: quadragesimo autem die cum ascendisset in cælum, peractis decem diebus, misit mercedem Spiritus sancti.
- C. 48. Pedes eorum lauãdi sunt.] De huius lotionis ritu vide Ambros. lib. 3. de Sacram. c. 2. Quam consuetudinem, ibi ait Ambrosius, Ecclesiam Romanam non habere: & ubiq; abrogatam ait D. August. epistol. 119. c. 28. Eius etiam meminit Tertull. lib. de Baptismo. Neq; censeo in hoc concilio interdictam, nisi tantum ne fiat à sacerdotibus.
- C. 62. Si Auriga & Pantomimus.] Artes hæ habent actiones similes & ferè copulatas: Quod enim in circo est Auriga, id in theatro est Pantomimus: Auriga qui currui præst dicitur, Pantomimus personarũ omniũ in scena imitator & effictor; ex Cass. lib. 4. variar. epis. 4. & Arnob. lib. 4. & Tertul. de Spectaculis. c. 17. homines officio infames & vitia. Unde & in concil. 1. Arelat. c. 20. & 3. & Carthag. & hoc eodem concil. infra. c. 67. quãdiu hæc agunt, à cõmunionem separantur. Extat huius rei epist. D. Cypriani, & D. Thom. 2. 2. q. 168. art. 3. ad. 3. arg. docta & pia de histrionum officio & moderato vsu sententia: quãvis sape urget nos illud August. super Ioãne, tract. 100. Donare res suas histrionibus, vitium est immane, non virtus.
- C. 77. Aut viros cinerarios.] Acron Grammaticus, exponens illud Horatij, primo ferm. saty. 2. Multa tibi tũ officient res: Custodes, lectica, ciniflones, parasiti. Ciniflones, inquit, & cinerarij eadem significatione apud veteres habebãtur, ab officio calamistrorum, id est, veruum in cinere calefaciẽdorũ quibus effæminati viri capillos crispabant: cuius rei & Virgilius meminit: Vibratos calido ferro. Dicti autẽ ciniflones, ab eo qd in cinerẽ flant ad ferrũ calefaciendũ, quos cinerarios appellant. Tertull. lib. 2. ad uxorẽ, cinerarios, dicit peregrina proceritatis, eo quod in his hominibus humana vanitas proceritatem immanem requirit.

CONCILIUM

Cæsaraugustanum. XII. Episcoporum. Era cccc.xviii.

Est Prouinciale.
Exc.

TITULI

- I *Fœmina fideles à virorum alienorum cœtibus separentur.*
- ij *Ut diebus Dominicis nullus ieiunet, nec diebus Quadragesima ab ecclesia se absentet.*
- iiij *Ut qui eucharistiam in ecclesia^a accipiunt, sibi eam non^b sumunt, anathema sint.* ^a Accipit. Exc.
^b Sumit. Exc.
^c Anathematizetur. Exc. & C. A.
- iiiiij *Vt tribus hebdomadis, quæ sunt ante Epiphaniam, ab Ecclesia nemo recedat.*
- v *Vt qui à suis Episcopis^d priuantur, ab alijs non recipiantur.* ^d Communionem priuantur. Exc.
- vj *Vt clericus, qui propter^e licentiam monachus vult esse, excommunicetur.* ^e Luxum. Exc.
- vij *Vt Doctoris sibi nomen^f non imponat, cui concessum non est.* ^f Quis non. Exc.
- viiij *Vt ante quadraginta annos sanctimoniales virgines non velentur.*

"EXEMPLVM SENTENTIARVM" "Defunt ab Exc.
Episcoporum concilij Cæsaraugustani."

Quarto Non. Octobris Cæsaraugustæ in secretario residentibus Episcopis, ^g Fitadio, ^h Delphino, ⁱ Eutychio, ^k Ampelio, ^l Augentio, ^m Lucio, ⁿ Ithacio, ^o Splendonio, ^p Valerio, ^q Symposio, ^r Cartherio, ^s Idatio, ab vniuersis dictum est: ^t Recitentur sententiæ. Lucius Episcopus legit.

^g Siradio. Exc.
^h Raticio. Exc.
ⁱ Itatio. Splendino. Exc.
^k Catherio, & Itatio. Exc.
^l Recitetur sententia. C. A.

I. *Vt fœmina fideles à virorum alienorum cœtibus separentur.*

Vt mulieres omnes Ecclesiæ Catholicæ, "&" fideles à virorum alienorum lectione, & cœtibus separentur; ^m vel ad ipsas legentes ⁿ aliæ, studio vel docendi, vel discendi, conueniant. ^m Deest in Exc. Nec. Exc.
ⁿ Alij. Exc.

1. Corint.
14. G.
Et. 1. Timotheo.
1. c.

Quoniam hoc Apostolus iubet. Ab vniuersis Episcopis dictum est, anathema futuros, qui hanc concilij sententiam nõ obseruauerint.

C 4 *Vt die-*

I I. Ut diebus Dominicis nullus ieiunet, nec diebus Quadragesima ab ecclesia se absentet.

De cōf. dist.
3. Ne quis ieiunet.

Item legit: Ne quis ieiunet die Dominica,^a causa temporis, aut persuasionis, aut superstitionis: ^b vt de Quadragesimā diebus, ab ecclesijs nō desint, nec habitent latibula cubiculorum, ac montium, qui in " his " suspicionibus perseuerant, sed exemplum & præceptum custodiant sacerdotum, & ad alienas villas agendorum conuentuum causa non conueniant. Ab vniuersis Episcopis dictū est: Anathema sit, qui ^c hoc commiserit.

^a Causa timoris. Grat.
^b Nec Quadragesimā dieb. ab ecc. fideles desint, nec habitent in latibulis. Exc. & Grat.
^c Deest ab Exc. & Grat.

^c Hæc. Exc. & Grat.

I I I. Ut qui Eucharistiam in Ecclesia accipit, & ibi eam non sumit, anathematizetur.

^d Consumit. Exc.

Item legit: Eucharistiæ gratiam, si quis probatur acceptam in ecclesia non ^e sumpsisse, anathema sit in perpetuum. Ab vniuersis Episcopis dictum est: Placet.

^e Cōsumpsisse. Exc.

I I I I. Ut tribus hebdomadis, quæ sunt ante Epiphaniam, ab Ecclesia nemo recedat.

Vide notam postam infra, in concilio Tolet. 2. cap. 14. De sumptione Eucharistia.

Item legit: ^f Viginti & ^g vno die, quo à X V I. Cal. Ianuarij vsque in diem Epiphaniæ, quæ est octauo Idus Ianuarij, continuis diebus, nulli liceat de ecclesia se absentare, nec latere in domibus, nec secedere ad villam, nec montes petere, nec nudis pedibus incedere, sed concurrere ad Ecclesiam. Quod qui non obseruauerit, ^h his decretis anathema sit in perpetuum. Ab vniuersis Episcopis dictum est: Anathema sit.

^f Vicefimo. Exc.
^g Primo. Exc.

^h De suspectis anathema. Exc. De suscipiendis. C. A.

V. Ut qui à suis Episcopis ⁱ priuantur, ab alijs non recipiantur.

ⁱ Communione priuantur. Exc.

Decretum Iuon. part. 14. c. 29.

Item lectum est, vt hi qui per disciplinam, aut sententiam Episcopi ab ecclesia fuerint separati, ab alijs Episcopis non sint recipiendi. Quod si scientes Episcopi fecerint, dictum est. Qui hoc commiserit non ^k habeat communionem.

^k Desunt in Exc.

^k Habeant. Exc. & C. A.

Ut

VI. Ut clericus, qui propter^a licentiam monachus vult esse, excommunicetur.

^a Luxum. Exc.

Item legit:^b Si quis de clericis propter luxum,^c vanitatemq; præsumptā, de^d officio spontè discesserit, ac velut observatorem legis monachum videri voluerit esse, magis quàm clericum, ita de ecclesia^e repellendum, vt nisi rogando, atque^f obseruando plurimis temporibus satisfecerit, non recipiatur. Ab vniuersis Episcopis dictum est: Ita fiat.

^b Si quis clericus. Exc.
^c Vanitatisque præsumptum. Exc.
^d Officio suo. Exc. & A. C.
^e Observatorè. I. m. se videri maluerit esse quam. cl. Exc.
^f Repellendus erit. C. A.
^g Obsecrando M. ff. CC.
^h Quis non. Exc.

VII. Ut doctoris sibi nomen^h non imponat, cui concessum non est.

^{Ad Hebr. 5. d.} Item lectum est: Ne quis doctoris sibi nomen imponat, præter has personas, quibus concessum est; secundum quod scriptum est. Ab vniuersis Episcopis dictum est: Placet.

VIII. Ut ante quadraginta annos sanctimoniales virgines non velentur.

Item lectum est, non velādas esse virgines, quæ se Deoⁱ vouerint, nisi quadraginta annorum probata ætate, quam Sacerdos comprobauerit. Ab vniuersis Episcopis dictum est: Placet.

ⁱ Vouerunt. Exc.

De subscriptionibus.

Subscribunt in hoc concilio duodecim Episcopi, quorū nomina hoc ordine in exordia concilij. M. ff. ponuntur.

1	Fitadius.	7	Ithacius: fuit Episcopus Sossubensis, apud Sulpitium. Fortè Osonobensis.
2	Delphinus.	8	Splendonius.
3	Eutychanus: fuit Bastitanus.	9	Valeri ^o Cæsaraugustan ^o
4	Ampelius.	10	Symposius.
5	Augentius.	11	Catherius.
6	Lucius.	12	Idacius.

Duo

Duo Episcopi, nimirum Eutychianus, & Valerius, alter Ba-
 stitanus, alter Casaraugustanus, subscribunt etiam in Eliberita-
 no: unde constat hoc concilium fuisse actum, circa tempora Elibe-
 ritani. Hic Valerius fuit secundus. Præterea Ithacius & Idacius
 septimo, & duodecimo loco subscribunt. Unde error Trithemij
 corrigitur, existimantis eundem esse: est enim Ithacius Episcopus, cu-
 ius in Priscilliano meminit D. Hieronymus; qui librū, sub specie apo-
 logiæ edidit, in quo detestanda Priscilliani dogmata, & maleficio-
 rum venena, & libidinum detexit. At Idacius Episcopus vixit
 cum Ithacio, anno Domini 388. Severus Sulpitius libro .x. hi-
 storia sacra, Ithacium Sossubensem Episcopum facit: Idacium ve-
 rò tantum Episcopum nominat: studium eorum in expugnandis ha-
 reticis reprehendit: quia animo vincendi potius quam oportuit,
 certarunt. Vixerunt Ithacius & Idacius Episcopi, temporibus Da-
 masi Papa, Gratiani Imperatoris, & Ambrosij Mediolanensis
 Episcopi. De Ithacio, sic Sulpitius: Certè Ithacium nihil pensi, ni-
 hil sancti habuisse definitio: fuit enim audax, loquax, impudens,
 presumptuosus.

Valerio] Interfuit huic concilio Valerius Casaraugustanus.
 Fuerunt autem duo Valerij Episcopi Casaraugustani, quorum
 prior sedit temporibus Daciani, qui sub Maximino & Diocletia-
 no Imperatore Hispanias rexit, quando & eius Diaconus. S. Vin-
 centius martyrij palmam adeptus est. Posterior vixit temporibus
 Constantini, quando Synodus Eliberitana est celebrata: interfuitq;
 in ea Osius Episcopus Cordubensis: sicut in Nicæna, & alijs, ma-
 gna cum nominis existimatione. Id videtur sentire Prudentius in
 Peri Steph. hymn. 4. ubi agens de Casaraugustanis martyribus: sic
 ait de Vincentio & Valerijs.

*Inde, Vincenti, tua palma nata est.
 Clerus hinc tantum peperit triumphum,
 Hinc Sacerdotum domus infulata
 Valeriorum.*

De ordine & tempore sacerdotum Casaraugustana ecclesie, ex-
 stat epistola Antonij Augustini Archiepiscopi Tarraconen. viri
 doctissimi ad Hieronymum Blancam Aragonensem rerum accu-
 ratum scriptorem.

Notæ

Notæ in Concilium Cæsaraugu- stanum primum.

Cæsaraugustanum] De Cæsaraugusta Tarraconensis provin-
cia urbe nobilissima, lege Ptolemaum lib. 2. c. 6. Geograph. Me-
lam. lib. 2. cap. 6. Plinium lib. 3. cap. 3. Strabon. lib. 3. & Antonini
Itinerarium. De ea sic Prudentius, in Peri Steph.

- » Tu decem sanctos reuehes & octo,
- » Cæsaraugusta, studiosa Christi,
- » Verticem flauis oleis reuincta,
- » Pacis honore.

» Et infra, vocatur, Procerum creatrix purpureorum. Habitum fuit
hoc concil. Era CCCC. XVIII. hoc est anno Domini. 380. Rege
Alarico.

Fuit aliud Cæsaraugustanum concilium post hoc, in quo primò
damnata est heresis Priscilliani, cui etiam Aquitani Episcopi in-
terfuerunt: in eo etiam Ithacius, & Idacius Episcopi, qui in hoc sub-
scribunt, strenuè se gesserunt in extirpanda Priscilliani impietate.
Seuerus Sulpitius lib. 2. sacra historia.

- Vt mulieres] Intelliges hunc Canonem ex epistola Pauli. 1. ad
Corint. c. 14. ubi ordinem docendi & legendi in ecclesia constituit.
- » Excusi. CC. habent: Nec ad ipsas legentes alij studio vel docendi,
 - » vel discendi cõueniant: quoniam & hoc Apostolus iubet. In Gothico
est: Vel ad ipsas legentes alia, nimirum fœmina. Verba autem Apo-
» stoli hæc sunt: Mulieres in ecclesijs taceant: non enim permittitur
» eis loqui, sed subditas esse, sicut & lex dicit. Si quid autem volunt,
» discere, domi viros suos interrogent. Et. 1. ad Timotheum. c. 2. Mu-
» lier in silentio discat, cum omni bona conscientia. Docere autem
» mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio.
- In heresi Priscilliani, ut Sulpitius est auctor, mulier Agape, mol-
lis, & impudica, magistri nomen sibi usurpauit, partesq; illius erro-
ris mirificè gessit: unde fortè alia infecta, simili docendi studio tene-
bantur: quem errorem Concilium extirpandum radicitus curauit.
- Causa

C. 2. Causa temporis] *Gratianus de cons. d. 3. c. Ne quis. habet: Causa timoris; & eius glossator: Causa timoris, aliàs terroris. Quã lectio- nem retinuit Gregorianus codex: verùm non est lectio reiicienda omninò, Causa temporis; hoc est, quoniam dies Dominica est; in qua ieiunare sanctionibus ecclesiasticis prohibetur, ut constat ex Conc. Gangrensi. c. 18. & ex decretis Melchiadis Papa, ut est in Ponti- ficali Damasi. Apud Burch. lib. 19. imponitur pœnitentia ei, qui die Dominica ieiunet, propter abstinentiam, aut religionem.*

C. 8. Nisi quadraginta annorum] *Concil. Carthagin. 3. can. 4. Itẽ* Ad annum vigesi- mum quintũ est mo- nialium professio re- data.
 „ *placuit, ut ante .xxv. annos atatis, nec Diaconi ordinẽtur, nec virgi- nes consecrentur. Et in. 4. cap. 11. de eorum ordinatione, & vestitu.*
 „ *Et in decretis Zozimi Papa, cap. 26. Virgines velari possint ab*
 „ *Episcopo infra annos .xxv. si necessitas urget: & quòd ei non obsit*
 „ *concilium, quod est de isto annorum numero constitutum. Tridẽtino*
 „ *concilio atas emittendi professionem est immutata, sess. 25.*

INCIPIIT CONCILIIUM TOLETANUM PRIMUM. XIX.

Episcoporum.

TITULI

- I** **D**E Presbyteris, & Diaconibus, si post ordinationem filios genuerint.
- ij** Ut ^a pœnitentes, si necessitas cogat, ^b Lectores aut Ostiarij fiant. ^a Pœnitens. Exc. ^b Lector, aut Ostiarius fiat. Exc. & C. A.
- iiij** De his qui viduas acceperint, ne Diacones efficiantur.
- iiiij** Ut Subdiaconus, si defuncta uxore aliam duxerit, Ostiarius fiat.
- v** Vt cuiuslibet ordinis clericus, si ad ecclesiam nõ venerit, deponatur.
- vi** Vt religiosa puella virorum familiaritatem non habeat. ^c In domo non hab. Exc.
- vij** Vt clericus, cuius uxor peccauerit, prater necem, potestatem habeat distringendi eam, & cum ea cibum non sumat.
- viii** De eo, qui post baptismum militauerit, ut ad ^d Diaconum non promoueat. ^d Diaconatum. Exc. Diaconium. C. A.
- ix** Vt nulla professa vel vidua, absente sacerdote, in domo sua sacerdotale officium, vel lucernale impleat.
- x** Vt nullus obligatum cuiquam, absque consensu domini, vel patroni clericum faciat.
- xj** Vt si quis potentium quemlibet ^e spoliauerit, & admonente Episcopo non reddiderit, excommunicetur. ^e Expoliamerit. C. A. & Exc.
- xij** Vt nullus clericus ^f de Episcopo suo recedat, & ad aliũ se trãserat. ^f Ab Exc.
- xiiij** De his, qui in ecclesiam intrant, & non communicant, ut excommunicentur. ^g Deest in Exc.
- xiiiij** De eo, qui acceperit Eucharistiam, & non ^h sumpserit, ut sacrilegus repellatur. ^h Consumperit. Exc.
- xv** De his, qui excõmunicãtur à sacerdotibus, ut nullus ad eos accedat.
- xvj** ⁱ Deuota si adulterauerit, decem annos pœniteat: si maritũ duxerit, non permittendam ad pœnitentiam, nisi maritus decesserit. ⁱ Vt deuota, si adultera fuerit. Exc.
- xviij** De eo, qui uxorem habet, si concubinam habuerit, ut nõ cõmunicet.
- xviiij** ^j Si Sacerdotis vidua vel Leuita, maritum acceperit, in finem tantum communionem accipiat. ^j Si vidua Episcopi, Presbyteri vel Diaconi mari. acc. Reliqua defunt in Excus.
- xix** Si Sacerdotis, vel Diaconi filia religiosa peccauerit, in sine tantum ^k communionem accipiat. ^k Communicet. Exc. & C. A.
- xx** Vt prater Episcopum, nullus chrisma conficiat.
- xxj** De regulis fidei catholicae contra Priscillianos.

D

Con-

Constitutio concilij Episcoporum

Toleti habiti Arcadij, & Honorij temporibus.

Era cccc. xxxviii. sub die septimo Idus

Septembris, Stilicone

Consule.

C.A.XXXV.

Est prouintiale. Exc.

In Decreto
Anon. part.
b. c. 69. ubi
citatur hoc
ordine.

Conuenientibus Episcopis in ecclesia, Toletis, id est, ^a Patruinus, Marcellus, Aphrodisius, Licianus, Lucundus, Seruerus, Leonas, Hilarius, Olympius, Ortizius, Asturius, Lampadius, Serenus, Florius, Leporius, Stadius, Aurelianus, Lampadius, Exuperantius de Gallicia, ^{*} Lucensis conuentus, Municipij Celenis; ^{*} omnes decem & nouē isti sunt, qui & alijs gestis aduersus Priscilliani sectatores, & hæresim quam adstruxerat, libellarem ^b direxere sententiam. Confidentibus presbyteris, adstantibus Diaconibus, & cæteris, qui intererāt concilio, ^c congregatis,

^d Patruinus Episcopus dixit: Quoniam singuli cœpimus in ecclesijs nostris facere diuersa, & inde tanta scandala sunt, quæ vsque ad schisma perueniunt, si placet, communi concilio decernamus, quid ab omnibus Episcopis, in ordinandis clericis, sit sequendum. Mihi autem placet constituta primitus concilij Nicæni perpetuò esse seruanda, nec ab ijs esse recedendum. ^e Episcopi dixerunt: Hoc ^f omnibus placuit: ita ut si qui cognitis gestis cōcilij Nicæni, aliud, quàm statutum est, facere præsumperit, & non in eo perseuerandum putauerit, ^g tūc excommunicatus habeatur, nisi per correptionem fratrum emendauerit errorem.

I. De Presbyteris, & Diaconibus, si post ordinationem filios genuerint.

In decreto
anon. lib. 3.

Placuit, ut Diacones, si vel integri, vel casti sint, & continentis vitæ; etiam si vxores habeant, in ministerio constituentur: ita tamen, ut si qui etiam ante interdictum, quod ^h per Lusitanos Episcopos constitutum est, incōtinenter cum vxoribus suis vixerunt, Presbyterij honore non cumulentur. Si quis verò ex Presbyteris, ante interdictum filios susceperit, ⁱ de Presbyterio ad Episcopatum non ^k permittatur.

^a Patrono, Marcello
Aliciano, Aphro-
disio, locundo, O-
lympio, Seruero,
Asterio, Hilario,
Lampadio, Lucen-
chio, Exuperantio,
Serenio, Floro, Le-
porio, Aureliano,
Lampadio, Leonas
Gallia, Lucentio.
Hic cōuentus mu-
nicipijs Celenis
est. Isti sunt
&c. Exc.

^b Dedere. Exc.
^c Congregato. Exc.

^d Patronus. Exc.

^e Vniuersi Episcopi
Exc.
^f Nobis placet. Exc.

^g Hic. Exc.

^h Per priores ante
nos Episcop. &c.
Exc.
ⁱ Deest in Exc. &c. Vi-
xerunt in iisdem le-
gitur.
^j De Presbytero ad
Episcopū in M. &c.
^k Admittatur. Exc.

Vt

II. Ut ^a pœnitentes, si necessitas cogat, ^b Lectores, aut Ostiarij fiant.

*Distin. 50.
Placuit, &
in decret. I.
non. lib. 6. c.
138. et Bur
chard. lib. 2
cap. 37.*

Item placuit, ^c vt de pœnitente non admittatur ad clerum; nisi tantùm si necessitas, aut vsus exegerit, ^d inter Ostiarios deputetur, vel inter Lectores: ita vt Euangelia, & Apostolum non ^e legat. Si qui autem antè ordinati sunt Diacones, inter Subdiacones habeantur: ita vt ^f manum non imponāt, ^g aut sacra non contingāt. ^h Pœnitente verò dicimus de eo, qui post baptismum, aut pro homicidio, aut pro diuersis criminibus, grauissimisq; peccatis publicam pœnitentiam gerens, sub ⁱ cilio, diuino fuerit reconciliatus altario.

^a Pœnitens. Exc.
^b Lector, aut ostiarius fiat. Excus. & C.A.

^c Vt pœnitentes nō admittantur. Exc. & Grat.

^d Et tunc inter ostiarios deputentur. Exc. Grat.

^e Legant. Exc.

^f Manus. Exc.

^g Nec sac. contingāt. Exc.

^h Eum verò pœnitentem dicimus, qui p. Exc. Grat.

ⁱ Concilio. Exc.

III. De his, qui viduas acceperint, ^k vt Diacones non efficiantur.

^k Ne Diac. effi. Exc.

Item constituit sancta synodus, vt Lector fidelis, si viduam alterius vxorem acceperit, amplius nihil sit, sed semper Lector habeatur, aut fortè Subdiaconus.

IIII. Vt Subdiaconus, si defuncta vxore, aliam duxerit, Ostiarius fiat.

Subdiaconus autem, defuncta vxore, ^l si aliam duxerit, ab officio in quo ordinatus fuerat, remoueatur, & habeatur inter Ostiarios, vel inter Lectores: ita vt Euāgeliū, & ^m Apostolum non legat; propterea, ne qui ecclesiæ seruiert, publicis officijs seruire videatur. Qui verò tertiam, quod nec dicendum, ⁿ "aut audiendum" est, acceperit, abstentus biennio, postea inter laicos reconciliatus per pœnitentiam, communicet.

^l Si vxorem aliam. Exc.

^m Epistolam. Exc.

ⁿ Defunt in Exc.

V. Vt cuiuslibet ordinis clericus, si ad ecclesiam non venerit, deponatur.

*Burc. lib. 2.
c. 152. De-
cret. I. non.
part. 6. cap.
243.*

Presbyter, vel Diaconus, vel Subdiaconus, vel quilibet ecclesiæ deputatus clericus, si intra ciuitatem fuerit, vel in loco, in quo ecclesia est, ^o aut castello, aut vico, aut villa, & ad ecclesiam ad sacrificium quotidianum non ^p accesserit, clericus non habeatur, ^q si castigatus per satisfactionem veniam ab Episcopo ^r noluerit promereri.

^o Aut Castella, aut vici sunt, aut villæ, si ad eccl. aut ad. Excus.

^p Venerit. Exc.

^q Si cast. non emendauerit. Bur. Iuo.

^r Noluit. Exc.

D 2 Vt

*VI. Vt religiosa puella virorum familiaritatem
non habeat.*

^a In domo non. Exc.

Item neque puella Dei aut familiaritatem habeat cum confessore, aut cum quolibet laico, sibi sanguinis alieni: aut conuiuium sola adeat, nisi vbi sit seniorum frequentia, aut honestorum, aut viduarum honestarumque; vbi honestè confessor quilibet, cum plurimorum ^b testimonio, conuiuium interesse poterit. Cum lectoribus autem in ipsorum domibus non admittendas penitus, nec videndas; nisi fortè consanguinea foror sit, vel vterina.

^c Deest in Exc.

^b Test. testium con. Exc.

VII. Ut clericus, cuius uxor peccauerit, præter necem, potestatem habeat distringendi eam, & cum ea cibum non sumat.

33. q. 2.
Placuit, nisi
quorumcūq;
Decc. Iun.
p. 8. c. 283.

Placuit, ut si ^c quorumcūque clericorum uxores peccauerint (ne fortè licentiam peccandi plus habeant) accipiant mariti earum hanc potestatem, præter necem, custodiendi, ac ligandi in domo sua; ad ieiunia ^d salutaria non mortifera ^e cogentes: ita ut inuicem sibi clerici pauperes auxilium ferant, si seruitia fortè non habeant. Cum vxoribus autem ipsis, quæ peccauerint, nec ^f cibum sumant; nisi fortè ad timorem Dei, acta pœnitentia, reuertantur.

^c Quæcūque Iuo.

^d Salutifera Iuo.
^e Eas cog. Exc.

^f Cibos. Exc.

VIII. De eo, qui post baptismum militauerit, ut ad^b Diaconum non promoueatur.

^g Diaconatum. Exc.

Dist. 5. 1. Si
quis post ba-
ptism.

Si quis post baptismum militauerit, & chlamydem sumpserit, aut ^h cingulum; etiam si grauiora non admiserit, si ad clericum admissus fuit, Diaconij non accipiat dignitatem.

^h Cing. ad necandos fideles, etiam grauiora non. Excus. & Grat.

IX. Ut nulla professa vel vidua, absente sacerdote, in domo sua sacerdotale officium, vel lucernale impleat.

Nulla professa, vel vidua, absente Episcopo, vel Presbytero, in domo sua antiphonas cum confessore, vel seruo suo faciat: lucernarium verò, nisi in ecclesia non legatur; aut si ⁱ legitur in villa, præsentente Episcopo, vel Presbytero, vel Diacono, legatur.

ⁱ Legatur. Exc.

Vt

X. *Ut nullus obligatum cuiquam, absq; consensu domini, vel patroni, clericum faciat.*

Dist. 93. c. Si quis obligatus est. Et habetur in ter canonibus à Martino Brachar. Episcopo collecto. No. c. 46.

Clericos, ^a si qui obligati sunt, vel ^b pro æquatione, vel ^c genere alicuius domus, non ordinandos; nisi probatæ vitæ fuerint, & ^d patronorum consensus accesserit.

^a Si quidem obl. fiat. Exc.
^b Per æquationem. C. A.
^c De genere. Exc.
^d Patroni. Exc.

XI. *Ut si quis potentium quemlibet expoliauerit, & admonente Episcopo, non reddiderit, excommunicetur.*

24. q. 3. Si quis de potentibus,

Si quis de potētibus clericum, aut quemlibet ^e pauperiorem, aut religiosum expoliauerit; ^f & mandauerit ad ipsum Episcopus, vt eum audiat, & si contempserit, inuicem mox scripta percurrant per omnes prouintiæ Episcopos, & quoscūq; adire potuerint; vt excommunicatus ^g habeatur, donec audiatur, vt reddat aliena.

^e Pauperem. Exc. & Grat.
^f Et mand. eum ad se venire Episcopus, vt audiatur, & is. c. Exc. & Grat.
^g Hab. ipse, donec obediat, & redd. Exc. & Grat.

XII. *Ut nullus clericus^h de Episcopo suo recedat, & ad alium se transferat.*

^h Ab Exc.

Item, vt liberum ⁱ vlli clerico non sit, discedere ^k de Episcopo suo, & alteri Episcopo communicare; nisi fortè ei, quæ Episcopus alius libenter habeat de hæreticorum schismate discedentem, & ad fidem catholicam reuertentem. Si qui autem de catholicis discesserint, & in communionem eorum vel palàm, vel occultè, ^l qui vel excommunicati sunt, vel per sententiam iam notati, fuerint inuenti, habeant illorum, ad quos ire ^m voluerunt, etiam in ⁿ damnationem consortium.

ⁱ Nulli c. sit. Exc.
^k Ab Exc.

^l Cum eis qui. Exc.

^m Voluerint. Exc.
ⁿ Damnatione. Exc.

XIII. *De his, qui in ecclesiam intrant, & non communicant, vt excommunicentur.*

De cons. d. 3. No. qui intrant.

De his, qui intrant in ecclesiam, & deprehenduntur nunquam communicare, admoneantur, ^o vt si non comunicant, ad pœnitentiam accedant; si communicant, ^p non super ^q abstineantur; si non fecerint, abstineantur.

^o Quod. Exc. & Grat.
^p Non semper. Exc.
^q Abstineant apud Grat. in vtroq; loco: quàmquam priori loco abstineant magis probat glosa apud Gratianum.

*XIII. De eo qui acceperit Eucharistiam, & non sumpserit,
ut sacrilegus repellatur.*

Si quis autem acceptam à sacerdote Eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur.

*XV. De his, qui excommunicantur à sacerdotibus,
ut nullus ad eos accedat.*

11. q. 3. Si quis laicus abst. Adducitur ex concilio Tolet. canon. 11. v. catusq; ibi concilium primum Toletanum. Decret. Iuan. p. 13. c. 30.

Si quis laicus abstinetur, ad hunc, vel ad domum eius, clericorum vel religiosorum nullus accedat. Similiter & clericus si abstinetur, à clericis deuitetur. Si quis cum illo colloqui, aut cõuiuari fuerit deprehensus, etiam ipse abstineatur. Sed hoc pertineat ad eos clericos, qui eius^a sint Episcopi, & ad omnes, qui commoniti fuerint de eo qui abstinetur, siue^b laico, siue clerico.

^a Sunt. Exc.

^b Laico quolibet Grat.

XVI. Deuota si adulterauerit, decē annos pœniteat: si maritum duxerit, non permittendam ad pœnitentiam, nisi maritus discesserit.

^a Adultera fuerit Exc.

27. q. 1. De uotam peccatam nō. Et in cap. Mart. c. 31.

Deuotam peccantem non recipiendam^d in ecclesiam, nisi peccare desierit, & desinens egerit^e aptam pœnitentiam decem annis, recipiat communionem. Priùs autem quam in ecclesia^f admittatur ad orationē, ad^g nullum conuiuium Christianæ mulieris accedat. Quod si admissa fuerit, etiam hæc, quæ eam^h recepit, habeatur absentia. Corruptorem etiam par pœna constringat. Quæ autem maritū acceperit, non admittatur ad pœnitentiam, nisi adhuc viuentē ipsoⁱ viro castè viuere^k cœperit, aut postquam ipse discesserit.

^d In Ecclesia censetur. Grat.

^e Veram, in Exc.

^f Recipiatur. Grat.

^g Nullius. Exc. Grat.

^h Receptit. Exc.

ⁱ Marito. Exc.

^k Cœpit. Exc.

*XVII. De eo qui uxorem habet, si concubinam habuerit,
non communicetur.*

^l Ut non communicet. Exc.

Diff. 34. c. 1. Si quis non habet. Iuo. p. 8. c. 64. In notis decreti Gregor. viani exponitur hoc decretum, de iusta concubina ex sententia. B. August. lib. de bono coniugali, quæ est uxor minus solēniter ducta.

Si quis habens uxorem^m fidelem, si concubinam habeat, nō communicet. Cæterumⁿ qui non habet uxorem, & pro uxore concubinam habet, à communionē non repellatur; tantum vt vnus mulieris, aut vxoris, aut concubinæ (vt ei placuerit) sit coniunctione contentus; aliàs^o verò viuens abijciatur, donec desinat, & per pœnitentiam reuertatur.

^m Et. Exc.

ⁿ Fidelis. Iuo. & Pr. norma.

^o Is, qui.

^a In Exc. deest.

Si sa-

XVIII. Si sacerdotis vidua, vel leuita, maritum acceperit, in fine tantum communicet.

Si qua vidua Episcopi, siue Presbyteri, aut Diaconi, maritum acceperit, nullus clericus, nulla religiosa cum ea conuiuium sumat; nunquam communicet; morienti tantum ei sacramentum subueniat.

XIX. Si Sacerdotis, vel Diaconi filia religiosa peccauerit, in fine tantum communicet.

Episcopi, siue Presbyteri, siue Diaconi filia, si "Deo" deuota fuerit, & peccauerit, & maritum duxerit; si eam pater vel mater in affectum receperint, à communionem habeantur alieni. Pater verò causas in concilio se nouerit præstaturum: mulier^a verò non admittatur ad communionem, nisi marito defuncto, egerit pœnitentiam. Si autem, viuento eo, secesserit, & pœnituerit,^b vel petierit communionem, in vltimo vitæ deficiens, accipiat communionem.

^a Deest in Exc.

^a Autem. Exc.

^b Nullo modo nisi vita deficiens ac. Exc. Aliàs: vel petierit com. in vltimo accipiat.

XX. Ut præter Episcopum nullus chrisma conficiat, neque Diaconus chrismare præsumat, sed nec presbyter, nisi absente Episcopo.

^a Defunt ab Exc.

Quamuis penè vbiq; custodiatur, vt absque Episcopo chrisma nemo conficiat, tamen quia in aliquibus locis, vel prouincijs, Presbyteri dicuntur chrisma conficere, placuit ex hac die nullum alium, nisi Episcopum chrisma facere, & per diocesim destinare: ita vt de singulis ecclesijs ad Episcopum ante diem Paschæ Diaconi destinètur, aut Subdiaconi; vt confectum chrisma ab Episcopo destinatum ad diem Paschæ^d possit occurrere. Episcopo sanè certum est omni tempore licere chrisma conficere: sine conscientia autem Episcopi, nihil penitus faciendum. Statutum verò est, Diaconum non chrismare, sed presbyterum, absente Episcopo; præsentem verò,^e si ab ipso fuerit præceptum. Huiusmodi constitutionem meminerit semper Archidiaconus, vel præsentibus, vel absentibus Episcopis suggerendam; vt eam Episcopi custodiant, & Presbyteri non relinquunt.

^c Qui. Exc. Aliàs: vt confestim.

^d Possint ad tēpus deferre. Exc.

^e Nihil. p. Presbyteri agere præsumat. St. Exc.

^f Non nisi ab. Exc.

D 4 Item

Item subscriptiones.

^a Patro-
nus.Exc.	1 ^a Patruinus Episcopus sub-
scripsi.	11 Marcellus Episcopus sub-
scripsi.	
	2 Aphrodisius Episcopus
subscripsi.	12 ^d Licianus Episcopus sub-
scripsi.	^d Alicianus.Exc.
	3 Seuerus Episcopus sub-
scripsi.	13 Leonas Episcopus sub-
scripsi.	
	4 Hilarius Episcopus sub-
scripsi.	14 Olympius Episcopus
subscripsi.	
^b Ortigius
Exc.	5 ^b Ortizius Episcopus sub
scripsi.	15 Iocundus Episcopus sub
scripsi.	
^c Supra;
Alturius.	6 ^c Asterius Episcopus sub-
scripsi.	16 Lampadius Episcopus
subscripsi.	
	7 Serenus Episcopus sub-
scripsi.	17 Florus Episcopus sub-
scripsi.	
	8 Leporius Episcopus sub-
scripsi.	18 ^e Stadius Episcopus sub-
scripsi.	^e Bustoehius.Exc.
	9 Aurelianus Episcopus
subscripsi.	19 Exuperantius Episcopus
subscripsi.	
	10 Lāpadius Episcopus sub-
scripsi.		

De subscriptionibus.

Patruinus] *Toletanus Antistes primoloco subscribit.*
 Marcellus] *Est Hispalensis Episcopus, ut constat ex Catalogo
 in Cod. S. Michaëlis scripto.*

Explicit constitutio Toletani concilij.

Incipit regula fidei catholicæ contra omnes hæreses, & ^f Regulæ.f. Exc.
 quàm maximè contra^s Priscillianos, quam Episcopi Tar- ^g Priscillianistas
 raconenses, Carthaginenses, Lusitani, & Bætici fecerunt, ^h & ^h Ex.p. Papæ. L. &
 cum præcepto Papæ vrbis Romæ Leonis, ad Balconium ^{ad Balconii. Exc.}
 Episcopum Galliciaë transmiserunt. Ipsi etiam & supra scri-
 pta viginti canonum capitula statuerunt in concilio Toletano.

^a Balconius
fuit Praesul
Bracharen-
sis Ecclesie.
Ex conc. 1.
Brachar. in
primis.

Cre-

De hac regula habes in primo Bra- cbar. concil. in princip.

CRedimus in vnum ^a Deum Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, visibilem, & invisibilem factorem; per quem ^b creata sunt omnia in cœlo & in terra: "hunc" vnum Deum, & hanc vnam esse diuinæ substantiæ Trinitatem: patrem autem non esse ipsum filium, sed habere filium, qui pater non sit: filium non esse patrem, sed filium Dei de patris esse natura: spiritum quoq; paraclêtum esse, qui nec pater sit ipse, nec filius, sed à patre filioq; procedens. Est ergo ingenuitus pater, genitus filius, non genitus paraclêtus; sed à patre filioq; procedens. Pater est, cuius vox hæc est audita de cœlis: Hic est filius ^c meus in quo mihi "benè" complacui, ipsum audite. Filius est, qui ait: Ego à patre exiui, & à Deo veni in hunc mundum. Paraclêtus spiritus est, de quo filius ait: Nisi abiero ego ad patrem, paraclêtus non veniet "ad vos." Hanc Trinitatem personis distinctam, substantia vnitam, virtute, & potestate, & maiestate indiuisibilem, indifferentem; præter hanc nullam credimus diuinam esse naturam, vel angeli, vel spiritus, vel virtutis alicuius, quæ Deus esse credatur. Hunc ^d igitur filium Dei, Deum natum à patre ante omne omninò principium, sanctificasse vterum Mariæ virginis, atque ex ea verum hominem, sine virili generatum semine suscepisse; duabus duntaxat naturis (id est) deitatis, & carnis in vnam conuenientibus omninò personam (id est) dominum nostrum Iesum Christum: nec imaginarium corpus, aut phantasmatis alicuius in eo fuisse, sed solidum, atque verum: hunc & esurisse, & sitisse, & doluisse, & fleuisse, & omnes corporis iniurias pertulisse; postremò à Iudæis crucifixum, & sepultum ^e tertia die resurrexisse; conuersatum postmodum cum discipulis suis, & quadragesima post resurrectionem die, ad cœlum ascendisse: Hunc filium hominis etiam Dei filium "dici;" filium autem Dei dominum filium hominis appellamus. Resurrectionem verò futuram humanæ credimus carnis, animam autem hominis non ^f diuinam esse substantiam aut deiparem, sed creaturam dicimus ^g diuina voluntate creatam.

^a Verum D. Exc.
^b Omnia facta sunt. Exc.
^c Deest in Exc.

*Matth. 3. D
Marc. 1. B.
Luc. 3. D.*

*Ioann. 1. 6. f
Ioan. 1. 6. B.*

^d Meus dilectus. Exc.
^e Deest in C. A.
^f Desunt in Exc.

^d Ergo. Exc.

^e Et tert. Exc.

^f Deest in Exc. & legitur: Et filium Dei, & hominis filium app.
^g Diuinæ esse substantiæ, aut Dei patris. Exc.
^g Dei. Exc.

I

Si quis autem dixerit, aut crediderit, à Deo omnipotenti mundum hunc factum non fuisse, atque eius omnia instrumenta, anathema sit.

ij

Si quis dixerit, atque crediderit, Deum patrem eundem esse filium, ^h atque paraclêtum, anathema sit.

Si quis

- iiij Si quis dixerit, vel crediderit, "Dei" filium eundem esse patrem, vel paraclêtum, anathema sit. "Deest in Exc.
- iiij Si quis dixerit, vel crediderit, paraclêtum, vel patrem esse, vel filium, anathema sit.
- v Si quis dixerit, vel crediderit, carnem tantum sine anima à filio Dei fuisse susceptam, anathema sit.
- vj Si quis dixerit, vel crediderit, Christum innascibilem esse, anathema sit.
- vij Si quis dixerit, vel crediderit, deitatem Christi ³ conuertibilem esse, vel passibilem, anathema sit. Nascibile esse, ³ anathema sit. Si ⁴ dixerit, &c. ⁵
- viiij Si quis dixerit, vel crediderit, alterum Deum esse priscae legis, alterum euangeliorum, anathema sit.
- ix Si quis dixerit, vel crediderit, ab altero Deo mundum factum fuisse, & non ab eo, de quo scriptum est: In principio fecit Gen. 1. A. Deus cœlum & terram, anathema sit.
- x Si quis dixerit, vel crediderit, corpora humana non resurgere post mortem, anathema sit.
- xj Si quis dixerit, vel crediderit, animam humanam Dei portionem, vel Dei esse substantiam, anathema sit.
- xij Si quis dixerit, vel crediderit, alias scripturas, præter quas Ecclesia catholica recipit, in auctoritate habendas, vel esse venerandas, anathema sit.
- xiiij Si quis dixerit, vel crediderit, deitatis, & carnis vnâ esse in Christo naturam, anathema sit.
- xiiiij Si quis dixerit, vel crediderit, esse aliquid, quod se extra diuinam Trinitatem possit extendere, anathema sit.
- xv Si quis Astrologiæ, vel Mathesi existimat esse credendum, anathema sit.
- xvj Si quis dixerit, vel crediderit, coniugia hominum, quæ secundum legem diuinam ^b licita habentur, execrabilia esse, b Licet habere. ⁶ anathema sit.
- xvij Si quis dixerit, vel crediderit, carnes auium, ^c vel pecorum, quæ ad escam datæ sunt, non tantum pro castigatione c Seu. Exc: ^d corporis abstinentas, sed execrandas esse, anathema sit. d Hominum. Alii corporum.
- xviii Si quis in his erroribus Priscilliani sectam sequitur, vel profitetur, aut aliud in ^e salutari baptismo, contra sedem sancti Petri faciat, anathema sit. e Salubri. Exc.

Incipiunt

✠ Incipiunt exemplaria profesio-
num in concilio Toletano, contra
sectam Priscilliani.

ERA CCCC. XXXVIII.

Post habitum iam cōcilium Kal. Septembribus, tertio No-
nas Septembris, post diuerfas cognitiones tunc habitas,
sub die octauo Iduum Septembrium excerptæ sunt de ple-
narijs gestis profesiones domini Symphosij, & domini Di-
ctiniij sanctæ memoriæ Episcoporum, & domini sanctæ
memoriæ Comasij, tunc presbyteri, quas inter reliquos ha-
buerunt in concilio Toletano, de damnatione Priscilliani, vel
sectæ eius, in hunc modum. Post aliquanta, & inter aliquan-
ta eodem tempore acta, Dictinius Episcopus dixit: Audite
me, optimi Sacerdotes, corrigite omnia: quia vobis correctio
data est. *Mat. 16. c.* Scriptum est enim: Vobis datæ sunt clauæ regni cœ-
lorum. Sed peto à vobis, vt clauæ nobis regni, non portæ ape-
riantur inferni. Hæc, si dignamini, omnia ante oculos pono.
Hoc enim in me reprehendo, quòd dixerim vnam Dei & ho-
minis esse naturã. Item dixit: Ego non solùm correctionem
vestram rogo, sed & omnem præsumptionem meam de scri-
ptis meis arguo, atque condemno. Item dixit: Sic sensi, testis
est Deus. Si erraui, corrigite. Item dixit: Et paulò ante dixi, &
nunc iterùm repeto: In priori comprehensione mea, & in
principijs conuersionis meæ, quæcunque conscripsi, omnia
me toto corde respuere. Item dixit: Excepto nomine Dei om-
nia anathematizo. Item dixit: Omnia quæ inueniuntur con-
tra fidem, cum ipso auctore condemno. Symphosius Episco-
pus dixit: Iuxta id quod paulò antè lectum est in membrana
nescio qua, in qua dicebatur filius innascibilis, hanc ego do-
ctrinam, quæ aut duo principia dicit, aut filium innascibilem,
cum ipso auctore damno, qui scripsit. Item dixit: Ego sectã,
quæ recitata est, damno cum auctore. Item dixit: Ego sectam
malam, quæ recitata est, damno, cum auctore. Item dixit: Da-
te mihi chartulam; ipsis verbis condemno. Et cùm accepisset
chartulam, de scripto recitauit: Omnes libros hæreticos,
& maximè Priscilliani doctrinam, iuxta quod hodie lectum
est, vbi innascibile filium scripsisse dicitur, cum ipso auctore
damno.

damno. Comasius presbyter dixit: Nemo dubitet, me cum domino meo Episcopo sentire, & omnia damnare, quæ damnauit, & nihil eius præferre sapientiæ, nisi solum Deum. Atque ideò nolo me dubitetis aliud esse facturum, aliterve sensurum, quàm quod professus est: ac proinde quomodo dixit Episcopus meus, quem sequor; quicquid ille damnauit, & ego damno.

ER A, qua supra, sub diem tertium Iduum Septēbrium, professiones sanctæ memoriæ Episcoporum domini Symphosij, & domini Dictinij, & sanctæ memoriæ Comasij tunc presbyteri. Comasius Presbyter dixit: Non timeo frequenter dicere, quod semel dixissem, vt gaudeam. Sequor auctoritatem Episcopi mei Symphosij; sequor sapientiam senis. Sentio quod dixi; si iubetis ex chartula relegam. Omnes id sequantur, qui voluerint vestro hæerere consortio. Et Comasius Presbyter ex chartula legit: Cum catholicam & Nicænam fidē sequamur omnes, & scriptura recitata sit, quam Donatus Presbyter, vt legitur, ingressit, vbi Priscillianus in nascibilem esse filium dixit, constat hoc contra Nicænam fidem esse dictum: atque ideò Priscillianum huius dicti auctorem, cum ipsius dicti peruersitate, & quos malè condidit libros, cum ipso auctore condemno. Symphosius Episcopus dixit: Si quos malè condidit libros, cum ipso auctore condemno. Dictinius Episcopus dixit: Sequor sententiam domini mei & patris mei, & genitoris & doctoris mei, Symphosij: *1. Tim. 6. 17* Quæcumq; loquutus est, loquor. Nam scriptum legimus: Si quis vobis aliter euangelizauerit, præterquàm quod euangelizatum est vobis, anathema sit: & idcirco omnia quæ Priscillianus, aut malè docuit, aut malè scripsit, cum ipso auctore condemno.

Exemplar diffinitiuæ sententiæ translatae de gestis.

Die qua supra, Episcopi dixerunt: Legatur scriptura sententiæ. Et legit: Et si diu deliberantibus verum, post Cæsaraugustanum concilium, in quo sententia in certos quosq; dicta fuerat, sola tamen vna die, præsentē Symphosio, qui postmodum declinando sententiam, præsens audire contempserat, arduum nobis esset audire iam dictos, literis tamen

*Cæsaraugustanum
cilium, de quo
uerus Sulpitius
fac. hist.*

men sanctæ memoriæ Ambrosij, quas post illud concilium D. Ambrosius. ad nos miserat; ut si condemnassent, quæ perperam egerant, & implessent conditiones, quas præscriptas literæ continebant, reuerterentur ad pacem (adde quæ sanctæ memoriæ Syricius Papa suassisset) magnam nos constat præstitisse patientiam: & si prius indictum in Toletana vrbe concilium declinarant, ad quod illos euocaueramus, & audissemus, cur non implessent conditiones, quas sibi ipsi, sancto Ambrosio præsentate, & audiente posuissent, patuit respondisse Symphosium, se à recitatione eorum, quæ dicebant martyres, recessisse, ac de hinc deceptum tentumque, per plurimos seculos aliqua gessisse reperimus, nullis libris apocryphis, aut nouis scientijs, quas Priscillianus composuerat inuolutum: Diētinium epistolis aliquantisper penè lapsum, quas omnes sua professione condemnans, correctionem petens, veniam postulare. Quem constat, ut Symphosius fecit, quæcumque; contra fidem catholicam Priscillianus scripserat, cum ipso auctore damnasse. Cæterum extortum sibi de multitudine plebis probaret Symphosium, ut ordinaret Diētinum Episcopum, quem sanctus Ambrosius decreuisset, bonæ pacis locum tenere Presbyterij, non accipere honoris augmentum. Confitentur etiam illud quod alios per diuersas ecclesias ordinassent, quibus deerant sacerdotes; habentes hanc fiduciam, quod cum illis propemodum totius Galliciae sentiret plebium multitudo. Ex quibus ordinatus est Paternus Paternus, Bracharenfis. Bracharenfis ecclesiæ Episcopus. In hanc vocem confessionis primus erupit, & sectam Priscilliani se scisse, sed factum Episcopum liberatum se ab ea, lectione librorum sancti Ambrosij esse, iuraret.

Item Isonius nuper baptizatum se à Symphosio, & Episcopus factum, hoc se tenere, quod in præsentis concilio Symphosius professus est, respondit. Isonius, Episcopus.

Vegetinus verò olim, ante Cæsar-Augustanum concilium Vegetinus. Episcopus factus, similiter libros Priscilliani, cum auctore damnauerat; ut de cæteris acta testantur. De quibus qui consuluntur Episcopi, iudicabunt.

Herenas clericos suos sequi maluerat; qui sponte, nec interrogati, Priscillianum catholicum, sanctumque martyrem clamassent, atque ipse usque ad finem, catholicum hunc esse

E dixisset,

dixisset, perfecutionē ab Episcopis passum. Quo dicto omnes sanctos, iam plurimos quiescentes, aliquos in hac luce durantes, suo iudicio deduxerit in reatū. Hunc cū his omnibus, tam suis Clericis, quā diuersis Episcopis, hoc est, Donato, Acurio, Emilio, qui ab eorū professione recedentes, maluissent sequi consortium perditorum, decernimus ab sacerdotio submouendum, quem constaret etiam de reliquis verbis suis conuictum per tres Episcopos, multos quoque Presbyteros, siue Diaconos, cum periurio esse mentitum. Vegetinum autem, in quem nulla specialiter dicta fuerat ante sententia, data professione, quam synodus accepit, statuimus communioni nostræ esse reddendum. Paternum, licet pro catholica fidei veritate, & publicatæ hæresis errore, libenter amplexi, ecclesiam, in qua Episcopus fuerat constitutus, tenere permisimus; recepturi etiam in nostram communionem cum sedes Apostolica rescripserit. Reliqui, qui ex prouintia Gallæcia ad concilium conuenerant, & in Symphosij semper communionem durauerant, accepta forma à concilio missa, si subscripserint, etiam ipsi in cœlestis pacis contemplatione consistant; expectantes pari exemplo, quid Papa, qui nunc est, quid sanctus Simplicianus Mediolanensis Episcopus, reliquique Ecclesiarum rescribant sacerdotes. Si autem subscriptionem formæ, quam misimus, non dederint, Ecclesias quas detinent, non retineant; neque his communicent qui reuersi de synodo, datis professionibus ad suas Ecclesias reuerterunt. Sanè Vegetinum solū cum Paterno communicare decreuimus. Symphosius autem senex religiosus, qui quod egerit supra scribimus, in Ecclesia sua consistat, circumspectior circa eos, quos ei reddemus, futurus, inde expectabit communionem, vnde prius spem futuræ pacis acceperat. Quod obseruandum etiam Diétinio, & Anterio esse decreuimus. Constituimus autem, priusquam illis per Papam, vel per sanctum Simplicianum communitio reddatur, non Episcopos, non Presbyteros, non Diaconos ab illis ordinandos; vt sciamus si vel nunc sciant, sub conditione remissi, tandem Synodicæ sententiæ præstare reuerentiam. Meminerint autem fratres & Coepiscopi nostri, enixè excubandum, ne quis communionem depulsus, collectiones faciat per mulierum domos, & apocrypha, quæ
damnata

damnata sunt, legant; ne communicantes his, pari societate teneantur. Quoniam quicumq; has susceperint, certum est, eos etiam grauiori sententia retinendos esse. Fratri autem nostro Ortygio Ecclesias, de quibus pulsus fuerat, pronunciauimus esse reddendas.

Ortygius.

*AD PLENIOREM HVIVS
concilij intelligentiam, apponam epistolam Innocentij primi,
quam huic concilio missam existimo; nam tempora concilij &
Pontificis conueniunt, neque in ullo codice M.S. inuenies
concilium aliud circa hac tempora coactum.*

Epistola Innocētij primi, ad Syno- dum in ciuitate Toletana constitutam.

INNOCENTIUS vniuersis Episcopis in Toletana Synodo constitutis, dulcissimis fratribus, in Domino salutem. Sæpe me, & nimum cum teneret cura sollicitum, super diffensionis schismate Ecclesiarum, quod malum per Hispanias latiùs indiès separationis gradu incedere, fama proloquitur, necessarium tempus emerfit, quo non possit emendatio tanta differri, & deberet congrua medicina prouideri. Nam de ordinationibus, quas prauæ consuetudinis vitio, Hispanienses Episcopos celebrare cognoscimus, fuerat aliquid secundùm maiorum traditionem statuendum; nisi perpenderemus, ne perturbationes quàm plurimas ecclesijs moueremus. Quorum factum ita reprehendimus, vt propter numerum corrigendorum, ea, quæ quoquo modo facta sunt, non in dubium vocemus, sed Dei potiùs dimittamus iudicio.

² Quantos enim ex eis, qui post acceptam baptismi gra-
tiam, in forensi exercitatione versati sunt, & obtinendi per-
tinaciam

²
Disin. 51.
aliquos
ca.

E 2 tinaciam

tinaciam susceperunt, accitos ad sacerdotium esse compērimus; è quorum numero Rufinus, & Gregorius perhibentur? quantos ex militia, qui cum Potestatibus obedierunt, seuera necessariò præcepta sunt executi? quantos ex Curialibus, qui dum parent Potestatibus, quæ sibi sunt imperata fecerunt? quantos, qui voluptates & editiones populo celebrarunt, ad honorem summi Sacerdotij peruenisse; quorum omnium neminem, ne ad societatem quidem ordinis clericorum oportuerat peruenisse? Quæ si singula discutienda mandemus, non modicos motus, aut scandala Hispaniensibus prouintijs, quibus mederi cupimus, de studio emendationis inducemus. Idcirco remittenda potiùs hæc putamus. Sed ne deinceps similia committantur, dilectionis vestræ maturitas prouidere debet, vt tantæ vsurpationi, saltem nunc, finis necessarius imponatur; eo videlicet constituto, vt quicumq; tales ordinati fuerint, cum ordinationibus suis deponantur.

3 Post hæc, si quis aduersus formas canonum, vel ad ecclesiasticum ordinem, vel ad ipsum sacerdotium venire tentauerit, vnà cum ordinatoribus suis, ipso, in quo inuenti fuerint, ordine & honore priuentur. Et quamuis dilectioni vestræ, fratres charissimi, regulæ Nicænæ sint cognitæ, secundum quas ordines esse faciendos per sententiam decernitis, tamen aliquam partem, quæ de ordinationibus est prouisa, inferendam putauit; vt secundum eam ordinationes in posterum celebrandas esse sciamus; ne cui interpretandi aliter, liberum arbitrium relinquatur. Ac primùm quæ sunt prohibita, digerantur.

4 Ne quispiam, qui post baptismum militauerit, ad ordinem debeat clericatus admitti, neque qui causas post acceptum baptismum egerint, aut qui post acceptam Dei gratiam administrauerint, neq; de Curialibus aliquem ad ecclesiasticum ordinem venire posse, qui post baptismum vel coronati fuerint, vel sacerdotium (quod dicitur) sustinuerint, & editiones publicas celebrauerint. Nam & hoc de Curialibus est cauendum, ne ijdem, qui ex Curialibus fuerint, aliquando à suis Curijs, quod frequenter videmus accidere, poscantur. Quæ omnia rationabiliter prohibita, oportet modis omnibus custodiri.

Nicana synodi, cap. 11. vel. 12. in epist. Innoçij ad Vltimum Rothe magensem. c. 11.

Quales

5 *Supra in de-*
cret. Sicutij
ad Himerij
Taraconen-
sem, cap. 9. Quales verò eligendi sunt in ordinē clericorum, cuius
forma declarat, id est, qui ab ineunte ætate baptizati fuerint,
& Lectorum officio sociati; vel, si maiores sunt, cum fuerint
Dei gratiam consecuti, statim se ecclesiasticis ordinibus man-
cipauerint. Et si vxores habuerint, quærendum, si vxorem
virginem habuerint: quia scriptum est in veteri testamento:
Leuit. 21. c. Vxorem virginē accipiat sacerdos. Et alibi: Sacerdotes mei
semel nubant. Neque qui duas vxores habuerit: quia Paulus
2. Tim. 3. A.
Tit. 1. B. Apostolus ait: Vnius vxoris virum.

6 *Sup. in epist.*
Innoc. ad Ru-
sum, & Eu-
sebiū, &c.
cap. 2. Nec illud debere admitti, quod aliquanti pro defensione
parui erroris opponunt & asserunt, quòd ante baptismum
omnia dimittuntur; non intelligentes huiusmodi, quòd sola
in baptismo peccata dimittuntur, non vxorum numerus
Prou. 19. B.
Matth. 19.
A.
Matth. 10. A. aboletur. Nam si à Deo, vt scriptum est, præparatur viro
vxor, & Quod Deus iunxit, homo non separet; & ipsi au-
ctores generis humani in origine à Deo benedicuntur, quo-
modo inter peccata, ista creduntur posse dimitti? Quòd si
secundum illos qui ita credunt, verum est, ergo omnis iusti-
tia, quæ à catechumenis ante baptismum fuerit operata, per
baptismum aufertur. Nullus ergo contra Apostolum tale
aliquid sentiat, nec admittat, sed fideliter intelligat, vnius
vxoris virum, siue ante baptisma esse nominatum, siue post
baptismum. Si enim vxor ante baptismum accepta, non du-
citur in numerum, nec filij ex eadem suscepti, inter filios
poterunt nominari. Quod quàm absurdum sit atque alie-
num, prudentia vestra meliùs æstimabit. Vnde neminem
liceat interpretari aliter diuinas scripturas, nisi quod recta
ratio permittit; ne dum quidam remedia sibi iniqua ad ex-
cusationem præparant, ex eo rupisse legem, & regulas euer-
tisse iudicentur: sed ea tenenda sunt, quæ diuinarum scri-
pturarum series cõtinet, & à sacerdotibus vtiles ratione sunt
constituta. Bene valeatis, fratres charissimi.

54 CONCLIVM
FRAGMENTA SVB
TITVLO CONCILIORVM
Toletanorum, vel corruptè, vel falsò citata;

cum in his concilijs non inue-
niantur.

EX CONCILIO QVARTO
Tolet. Cap. 8.

17. q. 1. De
viduis.
Burr. lib. 8.
c. 48. luo. p.
7. c. 66.

DE viduis & puellis, quæ habitum religionis in domibus proprijs, tam à parentibus, quàm per se mutauerunt, si postea, contra instituta patrum, vel præcepta canonum coniugia crediderint copulanda, tamdiu vtræq; habeantur à cõmunionè suspensæ, quousque quod illicitè perpetraverunt, emendent: quod si emendare neglexerint, à cõmunionè & omnium Christianorum conuiuio perpetuò sint sequestratæ.

EX CONCILIO TOLETANO.

10. quæst.
1. Relata.
Burr. l. 1.
c. 229. luo.
p. 5. c. 341.
In lib. M. f.
privilegijs
eccles. To-
letane citatur
hoc cap. Tã
quam quæ-
si concilij To-
letani: Verũ
Burr. . c.
luo. citant
ex concilio
Triburicensi,
tempore Ar-
nulpbi Re-
gis.

^a Relata est coram sancta synodo querimonia plebium, quòd sint quidam Episcopi, nolentes ad prædicandum, vel ad confirmandum suas per annum parœcias circumire; qui tamen exigunt, vt mansiones, quibus in profectiõne vti debuerant, aliquo pretio redimant, qui parare debebant. Quæ duplex infamia negligentia, & avaritia, sanctæ synodo magno fuit horrore. Statuerunt itaque, ne quis vltra exerceat illud cupiditatis ingenium, & vt sollicitiores sint Episcopi de suis gregibus visitandis.

^a Aliis delata

^b Aliis alio.

EX CONCILIO TOLETANO.

11. q. 2. 5.
cimus.
In collectio-
ne Canonum
interi au-
stria, quæ
est in biblio-
theca Vati-
cana, attri-
buitur Syl-
uestro P.

Sancimus omnibus Episcopis curam laicorum instare; vt si quos in fide Christi inuenerint, nimio affectu diligant. Et insuper informamus, vt si aliqua ab ipsis accipiant dona, statim in quatuor diuidant partes; ita vt prima pars secundum Apostolorum præcepta, titulorum, necnõ cœmeteriorum restorationibus diligenter attribuat; secunda clericis; tertia cunãtis pauperibus; quarta verò aduenis.

^c Aliis cõfirmamus

^d Aliis Apostolicorum.

EX

EX CONCILIO TOLETANO.

16. q. 1. Plures baptismi.
Burch. li. 3. c. 22. Iuo. p. 3. cap. 27. qui illud ex concil. Aquisgranens. citat.

Plures baptismales ecclesiæ in vna terminatione esse non possunt, sed vna tantum cum capellis suis. Et si contentio fuerit de terminatione duarum matricum, plebes vtrarumq; decernant: et si non conuenerint, lis Dei iudicio decernatur.

EX CONCILIO ^aTOLETANO.

^a Alias Moguntino.

16. q. 7. Congregatio Burch. lib. 8. c. 86. Iuo. p. 7. c. 104.

Congregatio debet sibi eligere Abbatem, post Abbatis sui mortem, vel eo viuente, si ipse decesserit, vel peccauerit. Episcopus enim non debet Abbatem violenter retinere in loco suo. Ipse autem non potest aliquem ordinare de suis propinquis, vel amicis, sine voluntate fratrum.

EX CONCILIO ^bTOLETANO.

17. q. 2. Statutum Burch. lib. 9. c. 36. Iuo. p. 8. c. 175.

Statutum est à sacro conuentu, vt si quis sponsam alterius rauerit, publica pœnitentia mulctetur, & sine spe coniugij maneat. Et si ipsa eidem crimini consentiens non fuerit, licentia nubendi alij non negetur. Quòd si post hæc coniungere se præsumperint, vterque vsq; ad satisfactionem anathematizetur.

^b Fortè Trosleiano: ex concilio Rheimensi Trosleiano. Vide Decret. Gratiani correctum.

EX CONCILIO TOLETANO.

Decretal. lib. 1. c. 2. Bernardus Prepositus, Papiensis in collectione Decretal. lib. 1. tit. 15. c. 3.

Officium verò Archidiaconi est, Euangelium, quando voluerit, legere, vel alicui de Diaconis præcipere. Et quando Episcopus Missam canit, ad iusionem illius induant se Leuitæ vestimentis sacris, qualiter cum Pontifice ad Missam procedant. Omnem querimoniam, seu causam, vel iustitiam Presbyterorum, vel Diaconorum, vel Subdiaconorum ipse debet deliberare, ordinare, & facere. Ideò verò strenuus, prouidus, cautus, vicem sui Episcopi agens, Episcopij totius curam habeat, & omne Ecclesiasticum officium prouidendo, lectiones, aut Respõsoria in matrice ecclesia dare debet, & auscultare: ^c in tantum, vt nullus Euangelium, aut Epistolam, Respõsoria, vel quamlibet in Ecclesia lectionem legat, vel canet, ^d donec auscultetur ab ipso. Acolythos quoq; ipse ordinet, quis eorum candelabra, quis thuribulum deferre, quis minorum in Ecclesia aliqua officia agere debeat.

^c Alias & interim.

^d In Bernar. Prepos. Papiens. legitur: Donec ante ipsum legat, vel canet, & auscultetur.

E 4 EX

EX CONCILIO TOLETANO.

Decreta. lib. 1. tit. 24. c. 1. Bernard. Præpositus, cap. 1. lib. 1. tit. 16. c. 1. Durbar. lib. 3. c. 50. luo. p. 6. c. 20. Vt Archipresbyter sciat se subesse Archidiacono, & eius præceptis sicut sui Episcopi obedire, & quòd specialiter pertinet ad eius ministerium, super omnes presbyteros in ordine Presbyterali positos curam agere animarum, & assidue in Ecclesia stare. Et in Episcopi sui absentia, ad vicem eius, Missarum solennia celebret, & Collectam dicat, aut cui ipse iniunxerit.

a Bernard. Præpositus Pap. & eius præceptis omnibus, sicut Episcopi suæ obedire debet.

b Bernard. Præpositus Pap. & quòd Episcopi sui absentia esse contigerit.

EX CONCILIO TOLETANO.

Decreta. lib. 1. tit. 26. c. 1. luo p. 6. c. 20. Bernard. Præpositus, lib. 2. tit. 18. cap. unico. Vt sciat se Sacrista subiectum Archidiacono, & ad eius curam pertinere custodiam sacrorum vasorum, vestimètorum Ecclesiasticorum, seu totius thesauri Ecclesiastici, nec non quæ ad luminaria pertinent, siue in cera, siue in oleo.

EX CONCILIO TOLETANO.

Decreta. lib. 1. tit. 27. c. 1. Bernard. Præpositus, lib. 1. tit. 19. c. 2. Custos sollicitus esse debet de omni ornamento Ecclesiæ, & luminarijs, siue incenso; nec non & panem, & vinum omni tempore præparatum ad Missam habere debet, & per singulas horas canonicas signum, ex consensu Archidiaconi sonare; vt oblationes omnes, seu eleemosynas, seu decimas (cum eiusdem tamen consensu, absente Episcopo) inter fratres diuidat. In his tribus Ecclesiæ columnis (vt sanxit sancta Synodus) consistere debet alma mater Ecclesia; vt ad hoc opus tales ordinentur, quales meliores & sanctiores esse viderint; vt nulla negligentia in sancta Dei Ecclesia videatur. Hi tres, Archidiaconus, Archipresbyter, Custos, simul iuncti, vno animo prouidè peragant & perfectè, & non sit inuidia, neq; zelus inter illos.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 2. cap. 23. luo. Decret. p. 1. c. 38. De rebus verò illorum, vel peculiari, qui à dominis proprijs libertate donantur, vt ad gradus Ecclesiasticos promoueri debeant, statutum est, vt in potestate dominorum consistat, quidquid ante libertatem habuerunt; vtrùm illis concedere, an sibi retinere voluerint.

Ex

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 2. c. 7. luo. p. 6. c. 128. Debent autem suprascriptæ ingenuitatis chartæ, non solùm nomen illius, qui has fieri rogat, sed etiam nomina sacerdotum & nobilium laicorum, qui ibi fuerint, in ordine digesta, cum signis propria manu impressis continere. Nam sine horum astipulatione, pagina auctoritate testium nudata, pro nihilo deputatur. Oportet etiam vt locum, diem, annum, & Principem, & indictiones in fine, vel in margine annotatas habeat; in hunc modum: Actum in illa ciuitate, in domo sancti Petri, Calēdis illis, anno Dominicæ incarnationis illo, regnante illo Rege, & præsidente in cathedra supradictæ ciuitatis Episcopo illo, indictione illa, in Dei nomine feliciter. Amen. Ait enim Romana auctoritas: Quæcunq; leges sine die & Consule fuerint prolatae, non valeant.

EX EODEM CONCILIO.

Burch. lib. 2. cap. 28. luo. p. 6. c. 119. Bern. Trappo. Pap. lib. 1. tit. 10 cap. 2. Instruendi sunt præterea laici, vt sciant, quod nullatenus alio loco manumittere proprios possunt seruos, quos Dominicis castris aggregari decreuerunt, nisi in sacrosancta Ecclesia, ordine supra notato. Quomodo enim clerici extra ecclesiam libertatem consequi possunt, qui à lege mundana extranei sunt? Et quibus interdicitur, ne ad seculare iudicium procedant, quomodo seculari iudicio à iugo seruitutis absoluntur? Sed fortasse dicit aliquis: Clericus fieri non permittitur, nisi ante susceptum clericatus officium, ingenuitatis dignitate potiatur. Reuera verum dicit: & ideò quod infirmari vel vituperari potest, præcaueri debet.

EX EODEM.

Burch. lib. 2. c. 30. luo. p. 6. c. 130. Non solùm autem, qui ad clericatus ordinem promouendi sunt, in ecclesia manumittendi sunt, verùm etiam hi, quos quisque pro remedio animæ suæ emancipari vult: quia sic scriptum quippè est in pacto Francorum.

EX EODEM CONCILIO.

Burch. lib. 2. c. 30. luo. p. 6. c. 131. Qui debitum sibi, nexum, atq; competens relaxat seruitium, præmium in futuro apud Dominum sibi prouenire non dubitet.

Charta ingenuitatis.

bitet. Quapropter ego in Dei nomine ill. pro remedio animæ meæ, vel æterna retributione, in Ecclesia sancti Petri, vel illius Sancti, sub præsentia Episcopi, vel sacerdotum ibi consistentium, ac nobilium laicorum, ante cornu altaris istius ecclesiæ, absoluo seruum meum. Ill. per hanc chartam absolutionis. & ingenuitatis, ab omni vinculo seruitutis; ita vt ab hac die, & deinceps ingenuus sit, & ingenuus permaneat; tanquam si ab ingenuis parentibus fuisset natus, vel procreatus. Eam pergat partem, quam maluerit, vel quam ei auctoritas Canonica permittit, & sicut alij ingenui, vitam ducat ingenuam. Nulli autem hæredum meorum, ac prohæredum, nec cuicumq; personæ alij quidquam debeat seruitutis, vel libertatis obsequium, nisi soli Deo, cui omnia, subiecta sunt, vel pro cuius amore ipsum deuotus ad eius seruitium obtuli. Peculiare verò suum, quod ei Dominus dederit, vel deinceps, Deo auxiliante, laborare potuerit, concessum in perpetuum habeat; vt inde faciat, quidquid illi placuerit, secundum Ecclesiasticas sanctiones. Si quis verò, quod futurum esse non credo, siue ego ipse, aut aliquis de hæredibus meis, vel quælibet opposita persona contra hanc ingenuitatis chartam venire tentauerit, aut eam quolibet modo infringere voluerit, in primis iram Dei incurrat, & à liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ extraneus efficiatur, & insuper cui litem intulit, sexaginta solidos persoluat, & quod repetit euindicare non valeat; sed præfens ingenuitas, mea vel aliorum bonorum hominum manibus roborata, aut ad stipulatione subnixa, omni tempore maneat inconuulsa.

EX EODEM CAP. 82.

*Burch. lib.
2. c. 31. luo.
P. 6. c. 132.
Bernar. Prae
po. Pap. lib.
1. tit. 10. c.
2.*

De seruatorum ordinatione, qui passim ad gradus ecclesiasticos indiscretè promouentur, placuit omnibus, cum sacris Canonibus concordare debere; & statutum est, vt nullus Episcoporum deinceps eos ad sacros ordines promouere præsumat; nisi prius à dominis proprijs libertatem consequuti fuerint. Et si quilibet seruus dominum suum fugiens, aut latitans, aut adhibitis testibus munere conductis, vel corruptis, aut qualibet calliditate vel fraude, ad gradus ecclesiasticos per uenerit, decretum est, vt deponatur, & dominus eius eum recipiat. Si verò auus, aut pater ab alia patria in aliam migrans, in eadem

eādē prouintia filium genuerit, & ipse filius ibidem educatus, & ad gradus Ecclesiasticos promotus fuerit, & utrū seruus sit, ignotum sit, & postea veniens dominus illius, legibus eum adquisierit, sancitum est, vt si dominus eius illi libertatem dare voluerit, in gradu suo permaneat: si verò eum catena seruitutis à caltris Dominicis abstrahere voluerit, gradum amittat: quia iuxta sacros Canones, vilis persona manens, Sacerdotij dignitate fungi non potest.

EX EODEM CONCILIO. C. 33.

Burch. lib. 2. c. 3. In p. 6. c. 233. De Ecclesiarum verò seruis, communi sententia est decretum, vt Archiepiscopi per singulas prouintias constituti, nostram auctoritatem sequantur; suffraganei autem illorum exemplar illius penès se habeant: & quandocunq; de familia Ecclesiæ utilis inuentus, aliquis ordinandus est, in ambone ipsa auctoritas coràm populo legatur, & coràm Sacerdotibus, & omni Clero, ante cornu altaris, sicut in nostra auctoritate continetur, remota qualibet calliditate, libertatem consequatur; & tunc demùm ad gradus Ecclesiasticos promoveatur.

EX CONCILIO TOLETANO. C. 6.

Burch. lib. 2. c. 179. In Canonibus Apostolorum. Can. 19. Si quis Presbyter ab Episcopo suo fuerit degradatus, aut officio pro certis criminibus suspensus, & ipse per contemptū, & superbiam aliquid de ministerio sibi interdicto, agere præsumpserit, & postea ab Episcopo suo correptus, in certa presumptione perdurauerit, hic omnimodis excommunicetur, & ab Ecclesia expellatur, & quicumque cum eo communicauerit, similiter se sciat esse excommunicatum. Similiter de Clericis, laicis, vel fœminis excommunicatis obseruandū est. Quòd si aliquis ista omnia contempserit, & Episcopus emendare potuerit minimè, Regis iudicio exilio damnetur.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 3. c. 122. In p. 3. c. 97. Cæterùm Presbyter, si post ordinationem aliquid adquisierit, illud obseruandum est, quod in Canonibus de Consecratis nihil habentibus, constitutum est.

EX

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 3. c. 136. De his, quæ ad parochitanas Ecclesias offeruntur, in terris, vineis, mancipijs, peculijs, antiquorum canonum instituta feruntur; vt omnia in Episcopi potestate consistant. De his autem, quæ altaribus offeruntur, tertia pars fideliter Episcopis deferatur, duæ clericis, decimæ autem secundùm quosdam, singulis annis, tertia pars, aut in tertio tota. Sed tamen nos sequentes Romanos, singulis annis quartã partem, aut in quarto totam Episcopi recipiant.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 3. cap. 188. Ino. p. 3. cap. 248. Fugitiuos etiam seruos Ecclesiasticos, domos suas, aut familias deferentes, qui etiam si reuocati fuerint, teneri non possunt, simili ratione ab Episcopo, si voluerit, aut si ita illi meruerint, distrahantur,

EX CONCILIO TOLETANO. C. 5.

Burch. lib. 8. c. 7. Ino. p. 7. c. 31. Vt Clerici qui se fingunt habitu, & nomine Monachos esse, & non sunt, omnimodis corrigantur, atq; emendentur; vt vel veri Monachi sint, vel veri Canonici.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 8. c. 10. Ino. p. 7. c. 41. Si aliquis incognitus Monasterium ingredi voluerit, ante triennium Monachi habitus ei non præstetur. Et si intra tres annos, aut seruus, aut libertus, vel colonus quærat a domino suo, reddatur ei, cum omnibus quæ attulit; fide tamen accepta de impunitate. Si autem intra triennium requisitus non fuerit, postea quæri non potest; nisi sit tam longè, quòd inueniri non possit: sed tantùm ea, quæ in Monasterium adduxit, dominus serui recipiat.

EX CONCILIO TOLETANO.

Burch. lib. 19. c. 76. Quicumque in Quadragesimæ diebus esum carniū præsumpserit attetare, non solùm reus erit resurrectionis Dominicæ, verùm etiam alienus ab eiusdem diei sancta Communionem;

munionē: & hoc illi cumuletur ad pœnam, vt in ipsius anni curriculo, ab omni esu carniū abſtineat: quia ſacris diebus abſtinentiæ oblitus eſt diſciplinam.

EX CONCILIO TOLETANO.

*Barth. lib.
19. c. 151.
Ino. part. 15
cap. 160.*

De viris ordinatis, quorum occulta peccata ſunt, nec manifeſtè ab aliquo argui poſſunt, ſi ſalubriter compuncti, pro peccatis ſuis confeſſionem Epifcopo, ſiue Presbytero occultè faciunt, bonum mihi videtur, vt ſecundùm id, quod ſibi decretum fuerit ab Epifcopo, ſiue Presbytero, pœnitentiam agant; non trepidè nec tardè, ſed feruenter & ſollicitè; ac ſic ſe veniam peccatorum à Domino percepturos, & gradum ſe retenturos confidant.

EX EODEM CAP. XVII.

*Barth. lib.
19. c. 152.
Ino. part. 15
c. 163.*

De his etiam ſuper quibus interrogati, hoc eſt, de illa formina, quæ menſtrum ſuum ſanguinem immiſcuit cibo vel potui, & dedit viro ſuo, vt comederet, & de illa, quæ ſemen viri ſui in potu bibit; & de ea, quæ teſtam hominis combuſit igni & viro ſuo dedit, pro infirmitate vitanda, quali pœnitentia ſint plectendæ: vt nobis videtur, tali ſententia ſunt feriendæ, ſicut magi & arioli: quia mágicam artem exercuiſſe noſcuntur. Nam de his, qui mágicam artem exercuiſſe noſcuntur, & qui auguria attendunt, & diuinationes obſeruant, Theodori Archiepiſcopi gentis Anglorum conſtitutiones habemus, in quibus ſcriptum eſt: Qui immolat dæmonijs in minimis, vno anno pœniteat; qui verò in magnis, decem annis pœniteat.

EX CONCILIO TOLETANO.

*Barth. lib.
19. c. 158.
Ino. part. 15
cap. 66.*

Ea quæ frequenti præuaricatione iterantur, frequēti & ſententia condemnantur.

EX CONCILIO TOLETANO.

*Bernard.
Præp. Pap.
lib. 1. tit.
19. c. 1.*

Cuſtos Eccleſiæ, cui ea quæ Eccleſiæ competunt, cuſtodien-
F da com-

da committuntur, oportet vt sui Archidiaconi iussioni in cunctis obediat. In canonibus horis signa tintinnabulorum pulsanda, ipso Archidiacono iubente, ab eo pulsentur: pallia verò, vel linteamina, altaria, seu cuncta vtenfilia ecclesiæ indefinenter custodiat: lampades, & laternas in accédendo, seu in extinguendo peruigil existat; vt ne supra modum lucendo oleum depereat, aut minus lucendo obscurior sit ecclesia; sed omnia cū discretione agantur; quæ noscitur mater omnium virtutum. Si verò is, cui ecclesia custodienda traditur, minùs idoneus ad hoc peragendū extiterit, ab Archidiacono coërceatur, vt se emendet. Si autem indomitus permanferit, Archidiaconus Episcopo nunciando prouideat, vt indecente eiecto, aptus domui Dei constituatur minister; vt omnia in laudem & nomen Domini fiant: qualiter possit Deus in Ecclesia placari ab obseruiantibus sibi.

Notæ in concilium Toletanum primum.

TOletanum] *Toletana urbis, Hispania Metropolis meminere Ptolemaus lib. 1. cap. 6. Plinius lib. 3. cap. 3. Antoninus in Itinerario. Concilium. 11. Toletanum canone. 11. vocat hoc primū: Relatus est, inquit, Canō, concilij primi Toletani, in quo præceptū est, Sc. can. 14.*

Nouemdecim Episcoporum] Hinc colligo nationale fuisse concilium; cum eo tempore sedes Toletana tot suffraganeos non haberet Episcopos. Similiter de Eliberitano statuo; cum eodem Episcoporum numero fuerit celebratum. Et in regula fidei, in calce huius concilij posita, aduersus Priscillianistas, dicitur: Ipsi etiam & suprascripta viginti canonum capitula statuerunt in concilio Toletano. Qui sunt ipsi, nisi Præsules Tarraconenses, Carthaginenses, Lusitani, Batici, vt supra dicitur? Adde etiam quòd in subscriptionibus Marcellus subscribit, qui fuit Hispalensis Episcopus. Unde his argumentis liquet fuisse nationale.

Celenis] Locus in prouintia Gallæcia. Ptolemaus, Plinius, alij.

Con-

Constitutà primitùs concilij Nicæni perpetuò esse seruanda, neq; ab ijs esse recedendum] *D. Ambrosius in epistol. 32. ad Valentianum iuniorem scribens: Sequor (inquit) tractatum Nicæni concilij: à quo me nec mors, nec gladius poterit separare. Idè Basilius epistol. 78. Et Leo Pontifex sanctissimus Et doctissimus in epist. 78. ad Leonem Imperatorem: Non sunt (inquit) omninò inter catholicos computandi, qui diffinitiones venerabilis synodi Nicænae, vel sancti Chalcedonensis concilij regulas non sequuntur. Quod illi sancti patres de Nicæna synodo, Et alijs uniuersalibus Et œcumenicis concilijs dixerunt, idem nobis dicere licet, Et credere de sancto Et venerabili concilio Tridentino, in quo Spiritus sanctus, sicuti in Nicæno, lucem Et veritatem Patribus ad reuincendas hereses cõtulit.*

Cap. 9. Lucernarium verò] *Lucernarium antiquis dicebatur pars prima vespertini officij, qua nunc Vespera dicuntur. Id constat ex Isidoro, in regula monachorum. c. 6. In vespertinis, inquit, officijs, primò Lucernarium, deinde psalmi duo, respõsorius unus, Et Laudes, hymnus atque oratio dicenda est. Hæc Isidorus. Continebat verò vespertinum officium quatuor psalmos; ut ex regula D. Benedicti liquet. c. 17. Vespertina autem synaxis (inquit) quatuor psalmis, cum antiphonis, terminatur. Quia verò duo priores in lucernarum accensione, Et gratiarum actione vespertini luminis legebantur, inde illa prima pars vespertini officij Lucernarium appellabatur. Post vespertinum autem officium, Completorium Isidorus ibidem ponit, Et lib. 1. de ecclesiasticis offic. Ex his itaq; patet, Lucernarium ad nostras Vesperas pertinere: ut etiam probatur ex concilio Emeritensi. c. 2. his verbis: Vespertino tempore, post lumen oblatum, prius dicitur vespertinũ, quàm **

* *sonum in diebus festis. Lucernarium itaq; dicitur à lucernis accensis: Nam vespertinum officium eo tempore antiquitus fieri consuevit, ut esset diurni officij finis, Et diei: ut testatur idè Isidorus lib. de Eccles. offi. c. de vespertinis, Vespertinum diuini finis officij, diurna Et alterna lucis occasus est. Et infra: Vespertinũ enim nominatur à sydere, quod vesper vocatur, Et decedente solè exoritur. Et lib. Etymol. 6. c. ultimo: Vespertinum officium est in noctis initio; vocatum à stella Vespere, qua surgit oriente nocte. Diuus etiam Hieronymus in explicatione psalmorum. 119. Hora tertia oramus, hora sexta oramus, nona Lucernarium facimus: ubi nonam pro vltima posuit. Idem Augustinus in regul. 2. Diuus autem Benedictus, in regul. c. 41. totum ecclesiasticum officium*

F 2 cium

„ cium luce diei concludendum præscripsit. *Vespera, inquit, sic agatur, ut lumine lucerna reficientes non indigeant, sed luce adhuc diei omnia cõsummentur. Basilius Lucernarium fieri lib. de Spiritu sancto cap. 29. in exortu Luciferi docet: Visum, ait, est patribus nostris, vespertini luminis gratiam haud quaquam silentio arripere, sed mox ut apparuit, gratias agere. Quis autem fuerit auctor illorum verborum, quæ dicuntur in gratiarum actione ad lucernas, dicere non possumus: populus tamen antiquam profert vocem: neque quiquam visi sunt impietatem committere, qui dicunt: Laudemus Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum. Hactenus Basilius. Ex quibus sanctorum Patrum testimonijs efficitur, quod quarebamus; nempe Lucernarium ad nostras vespervas pertinere, atque ita dictum à lucernarum accensione. Quare vero prohibeatur Lucernarium in villa legi, nisi presente Episcopo, Presbytero, vel Diacono, colligi licet ex Isidoro, in regul. cap. 6. Post vespertinum, congregatis fratribus, oportet vel aliquid meditari, vel de aliquibus divina lectionis questionibus disputare, conferendo piè, ac salubriter tanquam meditando disputandoq; immorari; quo usque Completorij tempus possit occurrere. Eundem morem in Cypro, & Casarea Cappadocia observatum tradit Nicephorus. lib. 12. cap. 34. Ecclesiast. histor. Con similiter, inquit, in Cypro, & Casarea Cappadocum, in sabbato, & in Dominico die, vesperti, post Lucernarum accensionem, Episcopi & Presbyteri sacras scripturas populo exponant. Quum igitur post Lucernariũ statim scriptura interpretatio subiungi solita sit, & id munus Episcopo in primis, atque Presbytero, vel ijs deficientibus, Diacono incumbat, meritò a patribus cautum est, non nisi aliquo eorum presente, Lucernarium fieri oportere.*

Cap. 14 Si quis autem acceptam Antiquus Ecclesia mos fuit, dari fidelibus Eucharistiam in manus. Niceph. lib. 12. cap. 41. miraculum de muliere, quæ accepta communionem, panem supposuit, tradit. Est etiam apud Eusebium lib. 7. cap. 33. & 34. Eccles. hist. & in concilio Antisiodorensi. c. 36. & apud Balsamonem super canones sexta synodi. c. 38. Idem Dionysius Alexãdrin. epist. 5. ad Sixtum Papam, quæ extat apud Nicephorum, lib. 6. cap. 19. Idem Cyprianus in sermone de lapsis. Quomodo verò in manu accipiebant, explicat Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi mystagoga. 5. Sinistrã (inquit) veluti sedem quandam subijciens dextera, quæ tantum regem susceptura est, & concava manu suscipiebat corpus Christi. Postea verò, propter fraudes impiorum hominum cautum est, ut in os mit-

os mittatur. Id constat ex concilio Rothomagensi. c. 2. Et hoc tēpore, non ante, qui accedebat ad communionem, manus in formam crucis figurabat. ex synodo sexta in Trullo. c. 10 2. Idem Damascenus lib. 4. Orthodoxæ fidei cap. 14.

Incipit regula fidei] *Quid de regula fidei hoc loco posita sentiam, à multis viris doctis dubitatum, in medium proferam. Serpente in Hispania hæresi Priscilliana, à Marco Ægyptio intra Hispanias illata, Leo PP. sanctiss. qui à Petro, non quadragesimus, sed quadragesimus quintus, ut annales Romani tradunt, extiit, Turibium Notarium cum epistola, ad Synodum Gallæcia misit, in qua beatus Pontifex, dogmatis impietate commotus, multa aduersus impiam sectam sanctè & doctè decreuit: quam concilium suscipiens Priscilliani signèta, ex auctoritate beatiss. Leonis damnauit. Eodem tempore idem Pontifex alterum concilium in Hispania ferè nationale, ex Tarraconensibus, Carthaginensibus, Lusitanis, & Beticis Episcopis indixit, in quo hac regula fidei aduersus Priscillianum est edita, transmissaq; Balconio Metropolitano Gallæcia, qui tunc etiam cōcilium, Turibio instante, agebat. Quā regulā, ut orthodoxā, & à Romano Pōtifice approbatā, concilium Gallæcia suscepit, quod & Celense appellatur; forte quia uisitatum est. C. pro G. poni, ut Gaspar Caspar, Gaius Caius, Galba Calba, sic Celense pro Galense. Hæc verò duo concilia à nostris celebrata ad huius hæresis extirpationem, non extant; tātum regula fidei seruata est, in multis alijs concilijs, cum ageretur de hac hæresi reuincenda, iterum acclamata, & proposita: ut in hoc primo Toletano, & primo Bracharensi. Epistola Leonis scripta est ad Turibium notarium: uel forte fuit instructio data Turibio, ut in Hispania hæresim Priscilliani iugularet. Ex ipsius auctoritate postea creatus Episcopus Astoricensis, libros edidit Leoni dicatos, aduersus Priscillianum: ut ex epist. Montani ad Turibium Episcopum Palentinum patet. Neque hæc Synodus secunda Toletana est appellanda, cum illa prima nationalis Synodus, potius Tarraconēsis, quā Toletana fuerit. Verum pullulante iterum hæresi Priscilliana, in hac prima synodo Toletana, Era 435. iterum eadem regula fidei, ueluti gladio probatissimo confoditur, reprimitur, & extirpatur, sicut in Brachar. I. Era. 568. Hæc de regula fidei aduersus Priscillianum à patribus Hispania, ex auctoritate Romani Pontificis Leonis edita.*

Quis fuerit Priscillianus accipe: Hispanus, familia nobilis, diues, acer, facundus, multa lectiōe eruditus, prauo studio corruptus

F 3 optimum

optimum ingenium: ex laico & heresi infecto Abela Episcopus clam factus, ex omnium hereticorum sentina heresim hausit, praesertim Gnosticorum: contra quē Leo P. P. in epistol. ad Astoricen. Episcopum, & Augustinus lib. de heresibus ad Quodvult, scripsit. Casar-Augustana etiā synodus aduersus eum est habita; demum gladio seculari interijt. Seuerus Sulpit. lib. 2. sacra historia in fine.

Patruinus Episcopus subscripsi] *An is fuerit Episcopus Toletanus, an verò Asterius vel Asturius, qui sexto loco subscribit, docti immeritò dubitarunt. Vt constat ex Ioanne Vaseo, in chronico. S. Ildefonsus in catalogo virorum illustr. de Asturio, sic inquit: Asturius post Audentium in Toletana vrbe sedis metropolis prouintia Carthaginis Pontifex successor, vir egregius, &c. Unde de alio Asturio qui Audentio successit, loquitur Ildefonsus: de quo sic inquit: Et in Toletis sacerdos nonus, & in Compluto agnoscitur primus. Patruinus verò in hoc ordine secundus fuit, qui anno Domini CCC. XCIII. Ecclesia Toletana praerat: Asturius verò, circa annum Domini CCCC. LV.*

CON-

CONCILIUM Tarraconense, X. Episcoporum habitu: Era D. LIIII.

TITULI.

- I **V** *etiam ad proximas sanguinis Clerici cum testimonio vadant.*
- ij *Ut^a Clerici emendi vilius, vel vendendi carius^b non permittatur.* ^a Clericis. Exc.
^b Non permittatur licentia Exc.
- iiij *Ut^c Clerici, si solidum praestiterint, sine usura recipiant.* ^c Ut quantum Clericus praestiterit, tantum recipiat. Exc.
- iiij *Ut nullus Episcopus, vel infra positus, die Dominico causas iudicare praesumat.* ^d Non fuerit ordinatus. Exc.
- v *Ut qui in Metropolitana ciuitate Episcopus^d non ordinatur, post duos menses se Metropolitanopraesentet.*
- vi *Ut Episcopus, qui a Metropolitanopraemonitus ad Synodum non venerit, excommunicetur.*
- vii *Ut dioecesani Clerici septimanas teneant, & die sabbato omnes in unum conueniant.*
- viii *Ut annis singulis Episcopi^e dioecesani visitent, & ut non plus quam tertiam de^f Parochijs accipiant.* ^e Dioecesis. Exc.
^f Parochijs. Exc.
- ix *De Clericis & Ostiarijs, qui adulteris mulieribus admiscentur, ut^g proijciantur.* ^g Prohibeantur. Exc.
- x *Ut nullus Episcopus pro iudicijs munera accipiat.*
- xj *Ut Monachus missus alicubi, ministerium Clericatus agere non praesumat, nec negotiator, nec executor existat.* ^h Defuncti in Exc.
- xij *Ut si Episcopus intestatus obierit, inuentarium de rebus eius Clerici faciant, & nullus exinde aliquid auferat.*
- xiiij *Ut Episcopus dioecesanos Presbyteros, & quosdam ex laicis^h conuenire literis ad Synodum moneat.* ^h Moneat literis conuenire. Exc.

In nomineⁱ Christi habita Synodus Tarraconæ, anno sexto,^k Theuderici Regis, consulatu^l Petri, sub die octauo Idus Nouembris.

ⁱ Domini Iesu Christi.
^k Theoderici. C. A.
^l Fortè Agapeti, ut infra in concilio Gerundensi.
^m Alij M. ff. Antiqua. Antiquorum patrum. Exc.
ⁿ Alias perlati. Exc.

nio proprio comprobauerunt. Cuius rei & nos sequentes exemplum, illa, quæ nunc fiunt, placuit obseruanda decernere, vt præterita absque ambage custodiantur, & præsentia^a obseruatione sint firma. Igitur cùm in vnum pariter conuenissemus in urbem Tarraconensem, quæ est^b Metropolitana, titulos subter adnexos conscripsimus obseruandos.

^a Hac obseruatio:
Exc.
^b Metrop. obseruat:
tione. fundata. is
C. A.
Metrop. obseruat:
tissimè fūd. tit. Exc.

I. Ut etiam ad proximas sanguinis Clerici cum testimonio vadant.

De his, quibus cura pro parentelæ proximitate haberi permittitur, vt cautela eorum necessitates^d sustentent, pietatis beneficia, quæ eis sunt necessaria, præbeant: ipsi verò pro visendis eis, cùm ingressi fuerint, celeri salutatione recurrant, nec^f inibi faciant mansionem: qui tamen, cùm ad earum visitationem pergunt, testem solatij sui, ^e fide, & ætate probatum adhibeant secum. Si quis hæc à nobis statuta contempserit; si Clericus est, loci sui dignitate priuetur; si verò Religiosus, vel Monachus, in cella Monasterij^h reclusus pœnitentiæ lamenti incumbat; vbi singulari afflictione, panis & aquæ victum ex Abbatis ordinatione percipiat.

^e Ea. Exc.
^d Sustineant. Exc.
^e C. A. Lōgius præbeant.

^f Ibi. Exc.

^g Fide & ætate probatum. C. A.

^h Inclusus. Exc.

II. Ut Clerici emendi viliùs, vel vendendi cariùs non permittantur.

ⁱ Clericis. Exc.

^k Permittatur licentia. Exc.

14. 9. 4. Canonum statuta. Decret. Inon. part. 13. cap. 13. Burch. lib. 2. c. 112.

"Sicut" Canonum statutis firmatum est, ^l quicumque in Clero esse voluerit, emendi viliùs, vel vendendi cariùs studio non vtatur: ^m certè si voluerit hæc exercere, cohibeatur à Clero.

^l Deest in Exc. Vt quicumque, apud Grat. Greg. Quòd certè, si voluerit exercere, cohibeatur à Clero. Gratian. Greg.
^m Hoc. C. A.
ⁿ Vt quantum Clericus præstiterit, tantum recipiat. Exc.

III. Ut Clerici, si solidum præstiterint, sine usura recipiant.

14. 9. 4. Si quis Clericus in necess. Decret. Inon. p. 6. c. 369.

Si quis" verò " Clericus solidum in necessitate^p præstiterit, vt hoc de vino, vel frumento accipiat, quod mercandi causa, tempore statuto decretum fuerit^q venundari: cæterùm si speciem non habuerit necessariam, ipsum quod dedit, sine vllò augmento recipiat.

^p Deest Exc. Præst. hoc. Iuo.
^q Venundare. Iuo.

15. 9. 4. Nullus Episcopus, aut Presbyter. Ino. p. 4. c. 22.

IIII. Vt nullus Episcopus, vel infra positus, die Dominico causas iudicare præsumat.

" Vt " nullus Episcoporū, aut Presbyterorū, vel Clericorum, die

^r Deest in Exc. die

die Dominico propositum cuiuscunq; causæ negotium au-
deat ^a iudicare; nisi vt hoc tantū, vt Deo statuta solennia per-
agant. Cæteris verò diebus cōuenientibus personis, illa, quæ
iusta sunt, habeant licentiam ^b iudicandi, ^c exceptis criminali-
bus negotijs.

^a Vendicare. Exc.
Ventilare, Grat.
Greg.

^b Vindicandi. Exc.
^c Excepto criminali.
Grat. Greg.

*V. Vt qui in Metropolitana ciuitate Episcopus ^d non ordinatur,
post duos menses se Metropolitano presentet.*

^d Non fuerit ordina-
tus. Exc.

Dist. 69. Si
quis in Me-
ropol.

Si quis in Metropolitana ciuitate non fuerit Episcopus or-
dinatus, postea ^e cum susceperit benedictionem, per Metro-
politani literas honorē fuerit ^f Episcopatus adeptus, id opti-
mum esse decreuimus, vt postmodum statuto tēpore, id est,
impletis duobus mensibus, se Metropolitanus sui repræsentet
aspectibus: vt ab illo monitis ecclesiasticis instructus, plenius
quod obseruare debeat, recognoscat. Quod si fortè ^g hæc im-
plere neglexerit, in Synodo increpatus à fratribus corriga-
tur. ^h Quòd si fortè infirmitate aliqua, ne hoc impleat, fuerit
præpeditus, hoc suis literis Metropolitano indicare procuret.

^e Quam suscepta be-
nedictione. Exc. Sc
Grat. Greg.
^f Episcopi. Exc.

^g Hoc. Exc.

^h Et si. Exc. Grat.
Greg.

*VI. Vt Episcopus, qui à Metropolitano commonitus ad Synodum
non venerit, excommunicetur.*

Dist. 18. Si
quis Episco-
porum com-
monitus, si-
mile est in
Panor. lib. 4.
c. 18. ex A-
uernens.

Si quis ⁱ Episcopus commonitus à Metropolitano ad Syno-
dum, nulla graui intercedenti necessitate corporali, venire
contempserit, sicut statuta patrum ^k sanxerunt, vsque ad futu-
rum concilium cūctorum Episcoporum charitatis commu-
nionem priuetur.

ⁱ Episcoporum. Exc.

^k Censuerunt. Exc.

*VII. Vt Diocesani clerici septimanas teneant, & die sabbato
omnes in unum conueniant.*

De Diocesanis ecclesijs, vel clero id placuit definiri, vt Pres-
byteri, vel Diaconi, qui inibi cōstituti sunt, cum clericis septi-
manas obseruent: id est, vt Presbyter vnā faciat hebdoma-
dam; qua expleta succedat ei Diaconus similiter: ea scilicet
conditione seruata, vt omnis clerus die ^l sabbato ad Vesperam
sit paratus; quo facilius die Dominico solennitas, cū omnium
præsentia celebretur: ita tamen, vt omnibus diebus Vesperas,
& Matutinas celebrēt: quia desistēte clero (quod est pessimū)
comperimus in basilicis nec luminaria ministrari. Si qui sanè
negligentiæ vitio hæc implere noluerint, nouerint se secūdum
statuta canonū, pro modo personarum, canonicæ disciplinæ
subdendos.

^l Sabbati. Exc. &
A.C.

Vt

VIII. *Ut annis singulis Episcopi^a diœcesani visitent, & ut non plus quàm tertiam de^b parochis accipiant.*

10. q. 1. De
creuimus, vt
antiqua. l.
no. p. 3. c. 38
Burch. lib.
3. c. 33.

Multorum casuum experientia magistrante, reperimus nonnullas diœcesanas esse ecclesias destitutas: ^c ob quam rem, id hac constitutione decreuimus, vt antiquæ consuetudinis ordo seruetur, & ^d annuis vicibus ab Episcopo ^e diœcesano visitentur: & si qua fortè basilica reperta fuerit destituta, ^f ordinatione ipsius ^g reparetur. Quia ^h tertia ex omnibus per antiquam traditionē, vt accipiatur ab Episcopis, ⁱ nouimus statutum.

IX. De Clericis, & Ostiarijs qui adulteris mulieribus admiscantur, vt^k proyiciantur.

Si quis ^l Lectorum adulteræ mulieri voluerit misceri, vel adhærere confortio; aut relinquat adulterā, aut à clero habeatur extraneus. ^m Similis sententia Ostiariorum manebit scholam.

X. Ut nullus Episcopus pro iudicijs munera accipiat.

15. q. 2. Ob-
seruandum
quoque.

Obseruandum quoque decreuimus, ne quis sacerdotum, vel clericorum, more secularium iudicum, audeat ⁿ accipere pro impensis patrocinijs munera; nisi fortè in ^o Ecclesia oblata gratuita, quæ non fauore muneris videantur accepta, sed collatione deuotionis illata. ^p Quia si qui ista ^q probantur accipere, veluti exactores fœnoris, aut vsurarum ^r possessores, secundùm statuta patrum se ^s nouerint degradandos.

XI. Vt Monachus missus alicubi, ministerium Clericatus agere non præsumat, nec negotiator^t nec executor^u existat.

16. q. 1. Mo-
nachi à mo-
nast.

Monachi à monasterio foras egredientes, ne aliquod ministerium Ecclesiasticum præsumant agere, prohibemus, nisi fortè cum Abbatis imperio. Similiter, vt nullus eorum (id est monachorum) forensis negotij susceptor, vel executor existat; nisi id, quod monasterij exposcit vtilitas; Abbate sibi nihilominus imperante; ^v canonum ante omnia Gallicanorum de eis constitutione seruata.

^a Diœcesim. Exc.
^b Parochijs. Exc.

^c Pro qua re id e-
iurc. & iuo.

^d Annis singulis
cus. & iuo.

^e Diœces. visit. Exc.
& Grat.

^f Ordinatori eius
Grat.

^g Reparari præcipi-
tur. Exc.

^h Tertia pars. Grat.
Exc.

ⁱ Ex principibus
uimus stat. Burch.
iurc.

^k Prohibeantur Exc.
Vt à Clero pro-
ciantur. C. A.

^l Lector adult. ma-
ris. Exc.

^m Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

ⁿ Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^o Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^p Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^q Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^r Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^s Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^t Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^u Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^v Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^w Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^x Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^y Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^z Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^{aa} Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^{ab} Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^{ac} Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^{ad} Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^{ae} Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^{af} Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^{ag} Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

^{ah} Simili sent. O-
stia-
lasciua puni-
Exc.

Ut si

XII. Ut si Episcopus intestatus obierit, inventarium de rebus eius Clerici faciant, & nullus exinde aliquid auferat.

12. q. 5. si-
cubi defun-
tur.

Sicubi defunctus fuerit Episcopus intestatus, post^a depositionem eius, à Presbyteris, & Diaconibus, de rebus ipsius^b breue fideliter conscribatur, à minimo vsque ad maximum; id est, de utensilibus, vel omni supellectile: ita tamen, vt si quis exinde, vel^c præsumpsisse, vel occultè fuerit tulisse conuictus, secundùm furti tenorem, restituat vniuersa.

^a Definitionem, in G. Grego. defun-
tionem. Exc.

^b Inventarium. Exc.
Aliàs in eisdem bre-
ue inventarium.

^c Præsump. aliquid.
Exc.

XIII. Ut Episcopus Diœcesanos Presbyteros, & quosdam ex laicis, conuenire literis ad Synodum moneat.

^d Moneat literis cõ-
uenire. Exc.

Burch. lib
2. c. 48.
Iuo. p. 5. c.
158.

Epistolæ tales per fratres à Metropolitanò sunt dirigendæ, vt non solùm^e à Cathedralibus Ecclesijs Presbyteri, verùm etiam de Diœcesanis, ad concilium trahant, & aliquos de filijs Ecclesiæ secularibus secum adducere debeant.

^e Cathedralis Ec-
clesiæ Presbyte-
ris. Exc. & C. A.

1 Ioannes in Christi nomine, Episcopus Tarraconensis ciuitatis^f constitutiones à nobis conscriptas subscripsi.

^f Constitutionibus
conscriptis Exc.

2 Paulus in Christi nomine, Episcopus^g Impuritanæ ciuitatis subscripsi.

^g In Tarraconens. ci-
uitate. Exc.

3 Hector^h Episcopus Carthaginensis Metropolis subscripsi.

^h In Christi nomine,
Epif. Carthaginis.
C. A.

4 Fontinianus in Christi nomine, Episcopus Gerundenfis ciuitatisⁱ subscripsi.

ⁱ Fortunianus. Exc.
^j Defunt Excuf.
^k Gerundenfis. Exc.

5 Agritius in Christi nomine, Episcopus^k Barcinonensis ciuitatis subscripsi.

6 Vrsus in Christi nomine, Episcopus Dertosanæ ciuitatis subscripsi.

7 Orontius in Christi nomine, Episcopus^l Illeberitanæ ciuitatis subscripsi.

^l Eliberitanæ. Exc.

8 Vincentius in Christi nomine, Episcopus Cæsaraugustanæ ciuitatis subscripsi.

9 Camidius in Christi nomine, Episcopus^m Aufonitanæ ciuitatis subscripsi.

^m Cinidius Exc. Di-
uadius. C. A.

ⁿ Aufonensis. Exc.
& C. A.

10 Nibradius in Christi nomine, minimus Sacerdotum^o constitutionem sanctorum canonum subscripsi, sanctæ Ecclesiæ Egarenfis minister.

^o Ecclesiæ Egarenfis
(aliàs Bigerrenfis)
minister consti-
tan. Can. subscrip-
si. Exc.

De

De Subscriptionibus.

In Concilio Gerundensi primo habito Era 555. unum annum post hoc Tarraconense, ferè iidem Episcopi subscribunt: ut Paulus, Ioannes, Fontinianus, seu Frontinianus, Agritus seu Agritius, Orontius, Nebridius.

Nebridius] Frater Iusti Urgelitani, qui in Cantica scripsit, & Iustiniani, Valentini, & Elpidij. non fuit Episcopus Agathensis, sed potius Egarensis: ut ex hac subscriptione constat, consentientibus omnibus. CC. M. SS.

FRAGMENTVM TARRA-
conensis Concilij ex Gratiano.

Gratianus de cons. dist. 5. cap. Dictum est. Habetur etiam in Concilio Cabilonensi. 2. c. 27. usque ad verbum: Quia bis vel ter. Ita etiam est adnotatum in Decreto Gregoriano.

Burch. lib. 4. cap. 50. In p. 1. cap. 24. Dictum est nobis, quòd quidã de plebe, bis vel ter, vel eo ampliùs Episcopis ignorãtib, tamen ab eisdẽ Episcopis confirmantur. Vnde visum est nobis, eandem confirmationem, sicut nec baptismum, iterari minimè debere: quia bis, vel ter, vel ampliùs baptizatos, aut confirmatos, non seculo, sed solì Deo, sub habitu regulari, vel Clericali religiosissimè famulari, decretum est.

Notæ in Concilium Tarra-
conense.

Tarraconense] Tarraco celeberrima etiam nunc in Comitatu Cathalonie Metropolitana ciuitas. Meminere huius Ptolemæus lib. 2. Geograph. c. 2. 4. & 6. Plinius lib. 3. c. 1. & 3. & Strabo lib. 3. Antoninus in Itinerario, Pomponius Mela, atq; alij. Fuit autem Tarraconensis hac synodus celebrata sub Hormisdæ Romano Pont. anno Domini D. XVI. ex Isidoro, & alijs, est Era D. LIII.

Theo-

Theuderici] *Theodoricus Ostrothorum, & Italia Rex, Arrianus, pro Alarico Rege Hispania, genero suo, bellum contra Clodouum Gallorum Regem suscepit, eumq; fudit. Mortuo autē Alarico, pro Amalarico, Alarici filio, eiusq; ex filia nepote, Hispaniam sapienter & piē rexit, eamq; à Francorum incurſionibus liberam ſeruauit, donec Amalaricus regimen regni ſuſciperet. Huius ingenium, mores, etatem, vitamq; omnem Sidonius Apollinaris eleganti epiſtola deſcribit ad Agricolam.*

Cap. 8 Quia tertia ex omnibus] *Gelaſius Papa cap. 29. epiſt. ad Epiſ-*
 „ *copos per Lucaniam, & Brutiam, Quatuor (inquit) tam de reditu,*
 „ *quàm de oblatione fidelium, pro ut cuiuſlibet Eccleſiæ facultas ad-*
 „ *mittit (ſicut dudum rationabiliter eſt decretum) conuenit fieri por-*
 „ *tiones: quarum una ſit Pontificis, altera Clericorum, tertiã paupe-*
 „ *rum, quarta fabricis applicanda. Ex quo decreto conſtat, Eccleſia-*
 „ *ſticarum rerum diuiſionem quadripartitò fieri ſolitam. Qua de re*
 „ *Gregorius agit lib. 3. epiſtolarum epiſt. 11. Idemq; ad Auguſtinum*
 „ *Epiſcopum Anglorum, Moſ eſt, inquit, Apoſtolice ſedis, ordinato*
 „ *Epiſcopo præcepta tradere, ut de omni ſtipendio, quod accedit, qua-*
 „ *tuor debeant fieri portiones. Refert idipſum Gratian. 12. q. 2. ex*
 „ *decretis Gelaſij. Quam diuiſionem ex concilio Romano, ſub Sylue-*
 „ *ſtro primo celebrato, originem ducere exiſtimo: Nam in canone*
 „ *eius. 4. id ſancitur, nec ante id tempus mentionem illius inuenio: vo-*
 „ *caturq; à Gregorio Canonica partitió, lib. 3. Epiſtolarum, epiſt. 11.*
 „ *In Hiſpania verò hanc diuiſionem non receptam, ſed eam, quæ ſit in-*
 „ *tres tantum portiones, conſtat ex concilio Tarraconenſi. canon. 8. &*
 „ *concil. Tolet. 4. c. 32. & ex Toletano. 9. c. 6. ex Bracarenſi. etiam*
 „ *2. c. 2. refertq; Gratianus. 12. q. 3. c. Si epiſcopus, & Iuo. lib. 3. cap.*
 „ *171. Et apertiùs id oſtendit concil. Agrippinenſe. c. 6. Item quòd*
 „ *decima, quæ à fidelibus datur, Dei cenſus nuncupandus eſt, & Deo*
 „ *integrè reddēda: cuius tertiã pars, ſecundum canonem Toletanum,*
 „ *Epiſcoporum eſſe debet. Nos verò hac poteſtate uti nolumus, ſed*
 „ *tantum ſingulis annis quartam partem, iuxta uſum Romanorum,*
 „ *Pontificum, & obſeruantiam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, de eadem*
 „ *habere volumus. In principio verò Eccleſiæ, hanc diuiſionem nõdum*
 „ *in uſu poſitam exiſtimo, quòd arbitrio Epiſcopi res Eccleſiæ regehã-*
 „ *tur; poſtea verò crescente Eccleſiæ peculio, in concilio Nicano, ſunt*
 „ *qui dicant, ut quieti & paci conſuleretur, hanc diuiſionem eſſe fa-*
 „ *ctã. Quòd verò omnia bona Eccleſiæ ſub unius Pontificis poteſta-*
 „ *te principio Eccleſiæ fuerint, ex canone Apoſtolorum. 14. conſtat;*
 „ *ubi ſic habetur: Præcipimus, ut in poteſtate ſua Epiſcopus Eccleſiæ*

G res

res habeat. Canone etiam. 5. iubetur, ut omnia, qua offeruntur, ad domum Episcopi, & Presbyteri mittantur; ut eorum arbitrio Diaconis, & ceteris Clericis diuidatur: & can. 39. omnium Ecclesiasticorum negotiorum soli Episcopo aequa dispensatio, curaque committitur; sicut etiam concil. Lucens. can. 16. De qua re eruditissimam & sanctissimam scripsit epistolam Urbanus primus, ad uniuersos Episcopos, & Lucius primus. Consule etiam concil. Gangrense. 7. & 8. & concil. Antiochens. can. 24. & 25. Citat hoc caput D. Thomas 2. 2. quest. 185. artic. 7. ut probet, Episcopos plenam suarum rerum habere potestatem.

CONCILIUM GERUNDENSE, septem Episcoporum: habitum

Era . D. LV.

TITULI.

- I. **V**T unaquaq³ provincia in officio Ecclesie unū ordinē teneat.
- ij **V**t Litania post Pentecosten, à quinta feria, usque in² Sabbathum celebrentur. c Sabbatho. Exc.
- iiij **D**e secundis Litanijis faciendis Kalend. Nouemb.
- iiij **V**t^b in Pascha tantum, & Pentecoste, baptismus deur, exceptis^b b Vt Pascha tant. & Natale Domini. CC.M.fl.
qui in languoribus consistunt.
- v **V**t unius diei infans, si in discrimine est, baptizetur.
- vj **U**t coniugati, ab Episcopo usque ad Subdiaconum, non sine testimonio uiuant. c In vno Tol. Cod. vt qui ex cōiugib⁹ ordinati sunt, sine testimonio communiter non habitent.
- vij **U**t qui sine uxoris ordinantur, extraneas in domo non habeant. d Ne laici. Exc.
- viiij **D**e laicis, qui viduam aut dimissam acceperint, ut in Clero non admittantur. e In Clero ad. Exc.
- ix **D**e his, qui publicè pœnitentiam non accipiunt, sed tantum viaticū, ut in Clero promoueantur.
- x **U**t omnibus diebus, ^f Vespertinis, & Matutinis oratio Dominica f Horis Vesp. Exc. dicatur.

IN NOMINE CHRISTI SYNO-
dus habita Gerundæ, anno VII. Theuderici Regis,
VI. Idus Iunias, Agapeto V. C. Consule.

I. *Ut unaquaq³ Prouincia in officio Ecclesie unum ordinem teneat.*

- De consecr. dist. 2. Insi-
turio.
Burch. lib.
3. cap. 66.
Iuo. p. 3.
c. 66. **D**e institutione missarum, vt quomodò in Metròpolitana Ecclesia^b fuerit, ita in Dei nomine, in omni Tarraconensi Prouincia, tam ipsius missæ ordo, quamⁱ psallendi, vel ministrandi consuetudo seruetur. e Vt institutio missarum sicut in Metròp. Exc.
b Agitur. Exc.
i Psallendo, vel ministrando. Exc.

G 2 Vt

II. *Vt Litania post Pentecosten à quinta feria, vsq; in Sabbatum celebrentur.*

"De litania," vt expleta solennitate Pentecostes, ^a sequens septimana, à quinta feria vsque in Sabbatum, per hoc triduum, abstinentia celebretur. ^a Desunt in Exc. ^a Sequenti septimana. Exc.

III. *De secundis Litanijis faciendis Kal. Nouemb.*

Item ^b secundæ litiariæ faciendæ sunt Kalend. Nouemb. ea tamen conditione seruata, vt si iisdem diebus Dominica intercesserit, in alia hebdomada, secundum prioris abstinentiæ obseruantiam, à quinta feria incipiatur, & in ^c Sabbato vesperæ missa facta ^d finiatur. Quibus tamen diebus à carnis, & à vino abstinentum decreuimus. ^b Secunda litiariæ faciendæ est. Exc. ^c Sabbati vesperæ. Exc. ^d Finiatur. Exc.

IIII. *Vt Pascha tantum, & Pentecoste baptismus detur, exceptis his qui in languore consistunt.*

De catechumenis baptizandis id statutum est, vt in Paschæ solennitate, ^e vel Pentecostes, quâto maioris celebritatis maior celebritas est, tanto magis ad baptizandum veniant: cæteris solennitatibus infirmi tantummodo debeant baptizari: quibus quocunq; tempore conuenit, baptismum non negari. ^e Vel natalis Domini in aliquibus M. ff.

V. *Vt unius diei infans, si in discrimine est, baptizetur.*

De paruulis "verò" qui nuper ^f materno utero editi sunt, placuit constitui, vt si infirmi (vt adsolet) fuerint, & lac matris non appetunt, etiam eâdem die, qua nati sunt (si ^g oblatis fuerint) baptizentur. ^f Deest in Exc. ^g E mater. Exc. ^g Si allati. Excus. Iuo.

VI. *Vt coniugati, ab Episcopo vsq; ad Subdiaconum, non sine testimonio vivant.*

De ^h conuersione vitæ id statuere placuit à Pontifice vsque ad ⁱ Subdiaconum, post suscepti honoris officium, ^k si qui ex coniunctis fuerint ordinati, vt sine coniuge habitent: quòd si habitare noluerint, alterius fratris vtatur auxilio, cuius testimonio vita eius debeat clarior apparere. ^h De conuersione. Exc. ⁱ Subdiaconatum. Exc. ^k Si quis ex coniugatis fuerit ordinatus, vt semper alterius fratris, Sec. Exc.

Vt qui

VII. *Vt qui sine vxoribus ordinantur, extraneas in domo non habeant.*

De his verò, qui sine ^a coniugibus ordinantur, & familias ^b domi habent, habito secum, ^c pro vitæ conuersatione, fratre in testimonium, nō per quamcūque fœminei sexus personam ^d eius substantia gubernetur: nisi aut per puerum, aut per amicum, suam domum ^e debet ordinare. ^f Si verò matrē in domo habuerit, aut sororem secundum priorum canonum statuta, per earum personas ^g eius debet contutari substantia.

^a Vxoribus. Exc.
^b Domus. Exc.
^c Pro conuersationis fratre. C. A.
^d Eorum. Exc.
^e Debeant. Exc.
^f Nisi matrem, aut sororem in domo habuerint, vt secundum, &c. Exc.
^g Eorum. Exc.

VIII. ^h *De laicis, qui viduam aut dimissam acceperint, ut in clero non admittantur.*

^h Ne laici. Exc.
In clero admitt. Exc.

Dist. 34. c. si quis de laicis. Citat. ex concilio Au. relianēsi, & apud Inon. part. 6. cap. 139. & Burt. char. lib. 2. cap. 38. Si quis verò de laicis post vxorem, aliam cuiuscunq; cōditionis cognouerit mulierem, in clero nullatenus admittatur.

IX. *De his, qui publicè pœnitentiam non accipiunt, sed tantum viaticum, ut in clero promoueantur.*

Dist. 50. l. vtrò qui. Is verò, qui ægritudinis languore depresso, pœnitentiæ benedictionem (quam viaticum deputamus) per communionē acceperit, & postmodum reconualescens caput pœnitentiæ in Ecclesia publicè non subdiderit; si prohibitis vitijs non detinetur obnoxius, admittatur ad Clerum.

X. *Vt omnibus diebus, ^k Vespertinis & Matutinis oratio Dominica dicatur.*

^k Horis Vesp. Exc.

De cōsec. d. 5. Id semper plac. ^l Ita nobis placuit, vt omnibus diebus, post Matutinas, & ^m Vespertinas, oratio Dominica à sacerdote proferatur.

^l Item nobis semper placuit obseruari, vt. Exc.
^m Vesperas. Exc.

Ioannes, "in Christi nomine" Episcopus, subscripsi.

ⁿ Defunt vbique in Exc.

ⁿ Frontinianus, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.

ⁿ Fortunianus. Exc.

Paulus, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.

Agritius, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.

^o Cinielius, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.

^o Emidius (aliàs Cinielius) Episcopus subscr. Exc.

Nibradius, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.

Orontius, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.

De subscriptionibus.

Ex Tarraconensi concilio constat, quòd Ioānes fuerit Tarraconensis, Frontinianus Gerundensis, Paulus Empuritana, Agritius Barcinonensis, Nebridius Egarensis, Orontius Eliberitana. Hac est Cauco Illiberis, ad radices Pyrenæi montis vergentis ad mare Mediterraneum.

Notæ in concilium Gerundense.

Gerundense] *De Gerunda Hispania citerioris nobili oppido Catalonia, vide Ptolemaum lib. 2. c. 6. Plinium lib. 3. c. 3. & Antonini Itinerarium.*

Ioannes in Christi nomine] *Ad hunc Episcopum habes epistolam Hormisdæ Papa in collectione nostra decretalium epistolarum.*

C. 2. 3. De Litaniâ] *Can. 2. & 3. His duobus capitibus agitur de primis & secundis litanys faciendis. Litania Græcè, Latine rogationes dicuntur, ut constat ex concil. 1. Aurelian. c. 29. & 32. & Maguntiacò sub Carol. Mag. Sunt autem rogationes ad rogandum Deum, à Patribus, & ad impetrandam Dei misericordiam instituta: sunt autem alia maiores, alia minores: neque statuto tempore in principio celebrari solitas inuenio, sed multoties & plures, pro consuetudine & deuotione Ecclesie, & ingruentibus necessitatibus; cum auxiliares sint, ad cor populi ad pœnitentiam emolliendum. Apud sanctum Gregorium epist. 76. lib. 7. indict. 2. ad Castorem habetur memoria, de quatuor vel quinque solennibus litanys in Rauennate ecclesia celebrari solitis.*

A quo autem fuerint primo edita nondum constat. Hoc autem certum, fuisse totius Ecclesie catholice vetustissimum institutum, supplicationes publicas in calamitatibus & populi pressuris habere: unde Gregorius, urgente aliqua necessitate, non tantum Romanis, sed etiam externis litanias indicebat, ut apparet, lib. 9. regist. epistol. 45. indict. 4. Oriëntales Ecclesia litanys utuntur, ut constat ex Basilio epist. 63. ad Neocæsarienses, quas à S. Gregorio Thaumaturgo in ea Ecclesia celebratas, & in more positas tradit, & deinde omnes Oriëntales patres, Arrianos etiam solenni pompa eas fuisse emulatos, auctor est Socrates lib. 6. c. 8. & ZoZomen. lib. 8. c. 8. quas Arcadius Imperator

Imperator edicto promulgato illis inhihit .l. 30. de her. Cod. Theod. Sanctus etiam Mamertus Episcopus Viēensis, nō instituit celebres illas quas penē tota Ecclesia recepit, sed ad meliorem formam sacras rogationes reduxit, consopit asq, & frigidas excitauit, ut cōstat ex Adone in Chronico, & Alcimo Auito, eiusdē Ecclesie Episcopo, & ex epist. Sidonij Apollinar. ad S. Mamertum, lib. 7. epist. 1. & alia ad Aprium lib. 4. epist. 5. Sanctus Gregorius litanias maiores ad S. Petrum indixit, earumq, annuam celebritatem decreto confirmauit, ut in principio lib. 2. registri: Solennitas (inquit) annue deuotionis nos, fratres dilectissimi, admonet, ut litaniam, quae maior ab omnibus appellatur, sollicitis ac deuotis debeamus, auxiliante Deo, mentibus celebrare. Idem Pontifex, occasione imminētis pestilentiae, litaniam, quam septiformem appellant, instituit. Extat de ea re constitutio data. 4. Kalen. Septemb. lib. 11. c. 2. Eiusdē meminit Gregorius Turoneñ. de gestis Franc. lib. 10. c. 1. & Paul. Diacon. de gestis Longobardorum, lib. 3. cap. 11.

Fiebant autem Litaniae incessu & cantu: unde processiones dicuntur, concilio Laod. c. 17. Fuit autem penes Christianos Latinos antiqua consuetudo, deuotē & simul ad loca martyrum procedere, ut constat ex Hierony. epist. 12. ad Eustoch. & Tertul. lib. 2. ad uxore. De tempore celebrationis constat, temporibus D. August. ante solennitatem Ascensionis, rogationes sacras fieri, ut est in eius sermone. 173. de tempore, habito in vigilia Ascensionis, & ex conc. 1. Aurel. c. 29. relato à Gratiano in cap. Rogationes de consec. dist. 3. ubi sic scriptum est: Rogationes ante Ascensionem Domini placuit celebrari: ita ut premissum triduanum ieiunium in Dominica Ascensionis solennitate soluatur: per quod triduum serui, & ancillae ab opere relaxentur. Quem morem nunc seruat Ecclesia. In quinta Domin. post Pasch. maiores rogationes tribus diebus celebrat, feria. 2. 3. & 4. quae est vigilia Ascensionis: minores uerò rogationes, in die S. Marci Euāgelista. Fiebant & aliae à die Iduum Decēbrum, triduo ubiq, ut constat ex. 5. concilio Toletano. 1. & 6. c. 2. & 2. Brach. c. 9. Et Kalendis Nouembris aliae institutae, ex Gerund. c. 3. Tribus etiam continuis diebus magna populi consensione & numero celebrabant, orando, ieiunando, & psallendo, ita castē & piē, ut in concilio Maguntiacō sub Carolo Magno dicatur, celebrādas esse, sicut cuncti Patres sancti nostri instituerunt, non equitando, nec pretiosis vestibus induti, sed discalciati, cinere & cilicio induti, &c. Idem Tertul. lib. 2. ad uxore. Et hos rogationum dies laicis denuntiandos inter missarum solennia statuit concilium Lugdunense à Gratiano

citatum in cap. 1. de Consecr. dist. 4. Hac de litanijis, ad populi deuotionem excitandã, subiecimus. Nicephorus auctor est, lib. 14. c. 3. Theodosium Iuniorẽ Litaniam pro serenitate, & aëris clementia impetranda instituisse. Ponã verba, ut qua diximus, aptius comprobentur. Litania (inquit) instituta est; supplicantes processere, laudibus Deum vexere, atque una concors Ecclesia ciuitas tota facta: & ipse Theodosius hymnis canendis præit, habitu privato incedens. Minimè verò eum fefellit opinio: statim enim cælum aërem turbidum cum serenitate commutauit, & frumenti non mediocrem inopiam ingens quadam frugum copia, & ubertas est sequuta. Gentilibus etiam supplicationes publicè fiebant: ut à Senatu Romano, dierum X X. vel X X X. decernebantur, bello gesto, vel victoria parta. Dei enim anticipata cognitio ita mentibus hominum insidet, ut rerum humanarum procuracionem ab ipso pendere, atque ipsi esse gratias agendas, publicis supplicationibus faterentur.

- C.4. Vel Pentecostes] *Sic habetur de Consecr. d. 4. c. de Catechumenis: quam lectionem existimo esse sequendam. Nam quamuis Apostolorum tempore, & infra, non erant diffinita, distinctaq; tempora ad baptismum suscipientibus, sed petentibus conferri quocunque tempore solebat: ut auctor est Diuus Ambros. ad cap. 4. Epistola ad Ephesios. (Tertulliani verba, lib. de baptismo, de hac re ponam. c. 19.*
- Mat. 14. *Diem baptismo solenniore (inquit) Pascha præstat; cum & passio Domini, in qua tingimur, adimpleta est: nec incongruenter ad figuram interpretabitur, quòd cum, vltimum Pascha Dominus esset acturus, missis discipulis suis ad preparandũ, Inuenietis (inquit) hominẽ aquã baiulantem, Pascha celebranda locum de signo aqua ostendit. Exinde Pentecoste, ordinandis lauacris, latissimum spatium est, quo & Domini resurrectio inter discipulos frequentata est, & gratia Spiritus sancti dedicata, & spes aduentus Domini sub-*
- Mat. 1. *ostensa: quòd tunc in cælos recuperato eo, Angeli ad Apostolos dixerunt, sic venturum, quemadmodum & in cælos conscendit, utique*
- Mat. 31. *in Pentecoste. Sed enim Hieremias, cum dicit: Et congregabo illos ab extremis terra in die festo, Pascha diem significat, & Pentecoste, quod est propiè dies festus. Caterùm omnis dies Domini est, omnis hora, omne tempus habile baptismo: si de solennitate interest, de gratia nihil refert. Hac Tertullianus.) Sed propter baptismi solennitatẽ, & præstantiorẽ catechumenorum institutionem, statuta, diffinitaq; sunt duo hac tẽpora, Pascha & Pentecoste. Auctores sunt Siricius Papa, Epistola ad Himeriũ Tarraconẽsem, Canone: Non ratione de Consecr. d. 4. Hieronymus ad c. 14. Zachar. & Epist. 61. ad Pammachium,*

" *machium*, cap. 16. *Leo Magnus*, epist. 4. ad uniuersos *Episcopos* per *Siciliam* constitutos, *Can. Cum duo tempora*, de *Consec. d. 4.* & epist. 68. ad uniuersos per *Campaniam*, &c. constitutos: & *Gelasius* *Papa* ad uniuersos *Episcopos* per *Lucaniam*: & in hoc cap. 4. *Alcuinus* de *Ecclesiasticis officijs*. cap. De *baptismo Domini*, & cap. de *Sabbato sancto Pascha*. Fuit uerò hac cōsuetudo antiquata tunc, propter communis uitæ pericula. Unde *Socrates* lib. 5. *Histor. Ecclesiastica*, cap. 19. refert in *Theſſalia* complures obijſſe absque *baptismo*, quòd diebus *Pascha* dumtaxat *baptisma* conferri conſueuerit. *Fontis* uerò *consecratio* ſtata, & ſolennis tam in *Pascha*, quàm in *Pentecoſte* fit, ut in ritu *Romano*, in *Missali* conſtat: & aqua illa *benedictionibus* luſtrata, ſumma *populi* obſeruantia in *urccolos* per *domos* deducta, ad omne malum repellendum eximie prodeſt.

TOLETANA SYNO- dus secunda, VIII. Episco- porum.

TITULI.

- I **D**E his, quos parentes ab infantia^a Clericatus officio mancipa-
runt, si postea voluntatem habeant nubendi. a In Cler. Exc.
- ij De Clerico, qui ad aliam Ecclesiã^b transijt, & qui eum^c susceperit. b Transiit. Exc.
c Receperit. Exc.
- iiij Ut nullus à Subdiaconatu, & supra, cum extranea habitet mu-
liere. d Extraneam habet
mulierem. Exc.
- iiij Vt quidquid de iure Ecclesiæ Clerici^e tenuerint, post obitum eorum
ad Ecclesiam reuertatur. e Tenuerunt. Exc.
- v De his, qui proximis suis se copulant, ut à communionem Christi
separentur.

» IN NOMINE DOMINI NOSTRI » Desunt in Exc.
Iesu Christi Synodus habita in ciuitate Toletana,
apud Montanum Episcopum, sub die xvj. kalendas
Iunias, anno quinto regni domini nostri
Amalarici Regis, Era D.LXV.,,

CVM in voluntate Domini apud Toletanam urbem san-
ctorum Episcoporum præsentia conuenisset, & de insti-
tutis Patrum, canonumq; decretis cōmemoratio haberetur,
id nobis in vnum positum placuit, vt si qua in antiquis canoni-
bus minimè commemorata sunt, salubri tractatu, ac diligēti
consideratione instituantur. Si qua verò in anterioribus con-
cilijs sunt decreta, sed abusione temporum hætenus sunt ne- f Quæ in concilijs
sunt decreta, sed
abusione tempo-
rum hætenus di-
missa, & ad cultū
fidei p. Exc.
glecta, rediuiuæ ordinationis censuram obtineant: quatenus
dum in his, f quæ ad occultum fidei pertinent, studium reli-
giosæ obseruationis impēdimus, Dei nostri misericordiam
faciliùs impetremus. » Deest in Exc.

Vt

I. De his, quos parentes ab infantia^a Clericatus officio man-
ciparunt, si postea^a voluntatem habeant nubendi. a In cler. Exc.

Disin. 28. cap. De his quos volūt. De his, quos voluntas parentū à primis infantiae annis^b Cle-
ricatus officio manciparit, statuimus obseruandum, vt mox
cum detonsi, vel ministerio electorum contraditi fuerint, in
domo Ecclesiae, sub Episcopali praesentia, à praeposito sibi,
debeant erudiri. At vbi octauum decimum aetatis suae com-
pleuerint annum, coram totius Cleri plebisque cōspectu, vo-
luntas eorum de expetendo coniugio ab Episcopo perscru-
tetur. Quibus si gratia castitatis, Deo inspirante, ^c placuit, &
^d professionem castimoniae suae, absque coniugali necessita-
te se sponderint seruaturos, hi tamquā appetitores arctif-
simae viae, lenissimo Domini iugo subdantur: ac primūm
Subdiaconatus ministerium ^f habitu probationis suae, à vi-
cesimo anno suscipiant. Quòd si inculpabiliter ac inoffensè
^e vicesimum, & quintum annum aetatis suae peregerint, ad
Diaconatus officium, si ^h scienter implere possent ab Epi-
scopo ⁱ comprobantur, promoueri debent. Cauendum tamē
est his, ne quando suae sponsonis immemores, aut ad terre-
nas nuptias, ^k aut furtiuos concubitus vltra recurrant. Quod
si fortè fecerint, vt sacrilegij rei ^l damnentur, & ^m ab ec-
clesia habeantur extranei. His autem quibus voluntas pro-
pria, interrogationis tempore, desiderium nubendi persua-
ⁿ serit, concessam ab ^o Apostolis ^p sententiam auferre non pos-
sumus; ita vt cum ^q perfectae aetatis in coniugio positi, renū-
tiaturos se pari consensu operibus carnis sponderint, ad
sacratos gradus aspirent.

II. De clerico, qui ad aliam ecclesiam^o transiit, &
qui eum^p susceperit. o Transiit. Exc.
p Receperit. Exc.

Similiter placuit custodire, ^q ne qui ^r de his, qui tali educa-
tione ^s imbuuntur, qualibet occasione cogente, propria^t re-
linquentes ecclesiam, ad aliam transire ^v praesumant. Episco-
pus verò, qui eos suscipere absque conscientia propriij sacer-
dotis fortasse praesumpserit, totius fraternitatis reum esse se
nouerit. Quia durum est, vt eum, quem alius rurali sensu ^x ac
squalore infantiae exiit, alius suscipere, ^y aut vendicare praes-
sumat.

Vt

III. *Vt nullus à Subdiaconatu, & supra, cum extranea habitet muliere.*

* Extraneam habet mulierem. Exc.

Illud verò præterea speciali ordinatione decreuimus, quod nec antiqua concilia in vniuersis penè canonibus siluerunt, vt nullus Clericorū à gradu Subdiaconatūs, & suprā, in confortij familiaritate habeat mulierem, vel ingenuam, vel libertam, aut ancillam. Sed si sunt ei huiuscemodi feruitia, matri, vel forori, aliæq; propinquitati contradat. Et quidquid suis manibus perfecterint, proprio domino deferatur. Aut si propinquitas memorata deest, alia domus ad earum habitaculum requiratur; dummodò nulla occasio introeundi domum Clerici foeminæ permittatur, vnde aut laqueum possit incurrere, aut noxialis fama innocenti fortassè possit inuri. Sanè si post datam hanc monitionem, quisquis horum confortio frui voluerit, nouerit se non solùm à clericatūs officio retrahi, vel ecclesiæ foribus pelli, sed etiā ab omnium Catholicorum Clericorum vel laicorum communionem priuari; nulla prorsus vel colloquij consolatione relicta: quatenus malæ consuetudinis abrasa rubigo in posteris radicis suæ veneno serpere non possit.

Deest in Exc.

b Confortio familiaritatis. Exc.

c Vel alij propinquitat. Exc.

d Profecerint, alibi Exc.

e Propinquitatis memoria deest, aliter domus ad habitaculum. Exc.

f Oriri. Exc.

g Deinceps post. Exc.

h Expelli. Exc. Deest Exc.

IIII. *Vt quidquid de iure ecclesia Clerici tenuerint, post obitum eorum, ad ecclesiam reuertatur.*

i Tenuerunt. Exc.

Bernar. Prae p. f. Papii. collect. de. c. 1. lib. 3. si. 14. 2. 1. cap. 17. Idem 4. Au. sel. 1. 33.

Si quis sanè Clericorum agellos, vel vineolas in terris ecclesiæ sibi fecisse probatur, sustentandæ vitæ causa, vsque ad diem obitus sui possideat; verùm post suum de hac luce discessum, iuxta priorum Canonum constitutiones, ius suum ecclesiæ sanctæ restituat; nec testamētario, ac successorio iure cuiquam hæredum prohæredumve relinquat, nisi forsitan cui Episcopus pro feruitijs, ac præstatione ecclesiæ, largiri voluerit.

k Viniol. vel alia p. ficia in terr. Exc.

l Vitæ suæ. Exc.

m Discessum. Exc.

n Aut prohæredum. Exc.

V. *De his, qui proximis suis se copulant, vt à communione Christi separentur.*

Bernar. lib. 7. c. 6. Ino. p. 9. 4. 2.

Nam & hæc salubriter præcauenda sancimus, ne quis fidelium propinquam sanguinis sui, vsque quò affinitatis lineamenta, generis successione cognoscit, in matrimonio sibi desideret copulari. Quoniam scriptum est: Omnis homo ad proximi-

Leui. 18. A

Leni. 18.

ibidem. D.

proximam sanguinis sui nō accedat, vt reuelet turpitudinem eius; nec sine denunciatione^b sententiæ: nam paulò post infert, & dicit: Anima quæ fecerit de abominationibus istis quidpiam, peribit de medio populi sui. Si quis ergo huius decreti^a nostri^a temerator extiterit, ac vetitum violare præsumperit, tanto grauiori se multandum sententia recognoscat, quāto eam propinquiorē, cui copulari se maluit,^c suæ originis esse non ambigat; tantoq; ^d annosioris excommunicationis tempore à Christi corpore, & fraternitatis confortio sequestretur, quanto fuerit propinquioris sanguinis contagione pollutus.

Huius institutionis regulam,^e qui^f subscribimus, irrefragibili auctoritate nos spondemus seruaturos. Si quis autē ^g nostrum, vel eorum, qui nunc sanctæ Synodo, ex hac prouincia defuerunt, huic tam salubri ordinationi obuiare præsumperit, vel solerter adimplere neglexerit, conuictus, totius fraternæ charitatis^h aliquādo habeatur extraneus. Sanè, iuxta priorum Canonum decreta, Cōcilium apud fratrem nostrum Montanum Episcopum, si Dominus voluerit, futurum pronūciamus: ita vt frater, & Coepiscopus noster Montanus, qui in Metropoli est, ad comprouinciales nostros, Domini Sacerdotes, literas de congreganda Synodo, adueniente tempore, debeat destinare. Nūc ergo in nomine Domini finitis his, quæ in^k collatione venerunt, gratias agimus omnipotenti Deo, deinde domino nostro glorioso Amalarico Regi; diuinam clementiā postulantes, vt innumeris annis regni eius, ea quæ ad cultum fidei^l proueniunt, peragendi nobis licentiam præstet. Amen.

1 **M**ontanus in Christi nomine Episcopus, his constitutionibus adqueiui, relegi, & subscripsi, die & anno, quo supra.

2 ^m Pangarius in Christi nomine Episcopus, his constitutionibus adqueiui, relegi, & subscripsi, die & anno, quo supra.

3 Nibridius in Christi nomine nostræⁿ Ecclesiæ Egarensis Episcopus, hanc constitutionem confacerdotum meorum, in Toletana vrbe habitam, cum post aliquantum^o tēporum aduenissem, salua auctoritate^p priscorum^p Canonū, relegi, probaui, & subscripsi.

4 ^p Cannonius Episcopus his constitutionibus adqueiui, & relegi, & subscripsi, die, & anno, quo supra.

^a Et iterum: Anima quæ fecerit quipiam ex istis, peribit de medio populi sui. Sanè quibus coniunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris conjugij libertatem. Burch. & Iuo. qui reliqua non habent.
^b Fit sent. Exc.
^c Deest Exc.
^d Serie. Exc.
^e Annosiore. Exc.

^f Quam. Exc.
^g Subscripsimus. Excus.
^h Tam nostrorum quæ vel cor. Exc.

ⁱ Aliquamdiu. Exc.

^j Itaque statuimus, vt frater. Exc.

^k Consultationem. Exc.

^l Pertinebunt. Exc.

^m Pancarius. alijs Panacrius. Exc.

ⁿ Eccles. Catholicæ Agragensis. Exc.

^o Temporis. Exc.

^p Deest in Exc.

^q Cantonus in Exc. ad marg.

H Paulus

- 5 Paulus Episcopus his constitutionibus adqueui, relegi, & subscripsi, die & anno, quo supra.
- 6 Domitianus Episcopus his constitutionibus adqueui, relegi, & subscripsi, die & anno, quo supra.
- 7 Maracinus, in Christi nomine Episcopus, ob causam fidei catholicæ, in Toletana vrbe exilio deputatus, sanctorum fratrum meorum constitutionibus interfui, relegi, & subscripsi, die & anno, quo supra.
- 8 Iustus, in Christi nomine Ecclesiæ Catholicæ Vrgelitanæ Episcopus, hanc constitutionem confacerdotum meorum, in Toletana vrbe habitam, cum post aliquantum temporis aduenissem, salua auctoritate priscorum canonum, relegi, probaui, & subscripsi.

*Due sequē-
tes epistole
desunt in ex-
cusi.*

D O M I N I S D I L E C T I S S I M I S,
fratribus, filijsq; territorij Palentini Montanus
Episcopus æternam salutem.

*Ezech. 3.
v. 33.*

CVnctarum Ecclesiarum, Domini pijsissimi, Præfules per Ezechielem prophetam terribilis illa cōmonitorij dictio, sub speculatoris nomine, concutit dicēs: Fili hominis, speculatorē dedi te domûs Israël: audiens ergo ex ore meo sermonem annunciabis eis ex me: si dicente me ad impium, Impie morte morieris, non annūciaueris ei, neque locutus fueris, vt auertatur à via sua impia, & viuat, ipse quidem in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram: & cætera, quæ huius lectionis ordo de admonentis admonitiq; animis exquirendum ostendit. Hac ergo voce permotus, huius officij necessitudinem me suscepisse non nesciens, studere curavi, ne cuiusquam perditam animam de manu mea Christus inquirat; præsertim cum Toletanæ vrbi Metropolitanæ priuilegium vetus consuetudo tradiderit; & eo magis, non solum parochiarum, sed & vrbiū cura huius vrbis sollicitet Sacerdotem. Ergo vt Apostolus dicit: **Q**uid horum vultis? in virga veniam ad vos, an in charitate, & spiritu mansuetudinis? Noua namq; præsumptio præfidentium vobis Presbyterorum, nostrorum pulsauit auditus: si tamen noua tantum, & non detestabilis dici possit, quæ ab initio fidei catholicæ nūquã, præter nunc, subrepisse probatur, vt id, quod per

1. Corint. 4.

per manus summi Pontificis trinæ diuinitatis inuocatio sanctificare consuevit, ^a Presbyter ignarus disciplinæ conficere sibi chrisma præsumeret. Hoc si ignauitæ est, tam demens sacerdos esse non debuit; si præsumptionis est, hunc schismaticum esse quis nesciat, qui inauditam rem, & religioni contrariam, senescente iam mundo, talis temerator iudicat? Reuoluatur manibus vestris, ò Presbyteri, sacratissimus Numeri liber, in quo ^b vestri officij in septuaginta seniorum personis auspiciatus est honor, & inuenietis, quorum negotiorum vobis prærogatiua concessa sit. Adiutores suos ^c Dominus nostri laboris secundo dignitatis gradu esse voluit, non temeratores sacrarum quarundam rerum permisit. Sic ^d Nadab, & Abiu ignem afferentes alienum; id est, sui officij non debitum, diuinus ignis absumpsit: sic Core, Dathan, atq; Abiron Moseo, Dei gratia, diuinis eloquijs perfruente inuidentibus, ac dicentibus: Non soli tibi locutus est Dominus; quia omnis congregatio sancta est, nouis schismaticis interitus nouæ prædicationis aduenit; vt ieiuno ore infatiabiliter terra sorberet, quos indignatio diuina damnasset. Quid memorem Oziam, qui non contentus regalibus fascibus, ne fungeretur & sacerdotis officio, contra ius, fasq; potestatis velatus cothurno, oblationem expiationis solis Sacerdotibus debitam offerre pararet, sic vltione cœlesti, lepra perfunditur, vt munere sacerdotis, & regni careret, exofusq; ad obitum permaneret. Ozam pariter, quantum ad ipsum erat, deuoto officio, iumentis calcitrantibus, ne arca Dei laberetur, sustinere parantem diuinitus percussio illata consumpsit: ostendere scilicet volens, quia nullis omninò causis, nec sub occasione humilitatis præsumentibus, diuina officia, & sacramenta cœlestia, ab eo cui non incumbit officium, contingi aliquatenus debent. Caueant ergo, caueant hi, qui sibi putant esse licitum, quod alijs non ignorât esse illicitum, ne similis eos horum, quos memorauimus, pœna percellat. An forsitan ^d sanctorum Patrû regulas, & constitutiones synodicas ignoratis, quibus præcipiuntur parochenses Presbyteri, non per viliores personas, sed aut per semetipsos, aut per rectores sacrariorû, annuis vicibus chrisma à Præsidete sibi Episcopo petât? Credo, quòd qui petere iusserunt, potestaté cõsecrâdi penitus abstulerût. Prouiderit ergo charitas vestra, ne post huius humilitatis nostræ interdictum, donec & cõsuetus vobis à Domino

^a Solus Episcopus conficit chrisma. I. Tolet. c. 1. & Inuocatus PP. I. epist. 1. cap. 8. & Vvormat. 1.

Num. 11.

^b Alias: vestris officijs.

Leuit. 10.

^c In alio M. f. erat: Domini nostri.

Num. 16.

1. Paralip. 26.

2. Reg. 6.

^d Decretum est à sanctis Patribus, vt Presbyteri quotannis chrisma petant à proprijs Episcopis, appropinquante solennitate Paschali, vt constat. 1. Vascen. c. 3. Vvormat. c. 60. 4. Carthag. c. 36. Synod. Francica, sub Zacharia PP. Tamen Synodus Antistodorenfis. c. 6. iubet peti à media Quadragesima, & linteo imponi, sicut reliquiæ sanctorum deportari solent.

H 2 præpa-

præparatur Antistes, quisquam vetita iterare præsumat, & incipiat grauiorem ecclesiasticæ districtiõnis sustinere censuram, vtatur quisque honoris sui concessio priuilegio, quod proprium sit ordinis Presbyterij; non quod summi Pontificatus est, improbus minister adsumat. Quisquis post hanc admonitionem in huiuscemodi rebus aliquatenus fuerit deprehensus, sub anathematis insolubili vinculo se nouerit esse damnandum. Cui in hoc ipsum non parum humanitatis conceditur, quod nunc eum transire patimur impunitum. Sanè si Dominus voluerit, cum tempus paschalis festiuitatis aduenerit, si vobis ad petendum impossibile est, datis literis vestris indicare debebitis: & nos sacri huius liquoris vltro poterimus transmittere gratiam; dum non præsumatur illicita. Pari ratione cognouimus, quòd ad consecrationem basilicarum alienæ fortis à vobis Episcopi inuitentur; & licet sint vnus fidei copula nobiscum in Christo connexi, tamen nec prouinciæ priuilegijs, nec rerum Domini noscuntur utilitatibus conuenire: quia iam ad ipsum huiuscemodi fama prolata est. Ideoq; salubri ordinatione censuimus, vt si quando talis necessitas incubuerit, literis nos informare debeatis, & aut per nos, aut eum, qui nobis ex fratribus, & Coëpiscopis nostris visus fuerit, & cõsecratio ecclesiarum, Deo auspice, poterit celebrari. Præterea perditissimam Priscillianistarum sectam, tam actis, quàm nomine à vobis præcipuè nouimus honorari. Rogo, quæ est ista dementia, in eius amore superfluè labi, quem in opere non velis imitari? Nam vt pauca de eius spurcitijs in notitiam vestri deducã, exceptis his, quæ *Antea erat: rebus* in diuinitate prophanus erupit, & ore sacrilego blasphemauit, omnium vitiorum in eodem cõgeries, veluti in sordium sentina confluxit; vt sectatricum pudorem impudectus adulter eriperet; & vt ad sceleris nefarij effectum faciliùs perueniret, maleficijs vsus gesta etiam ei adsignant. Quid tandè in hoc religioni congruum fidelis cuiusquam anima veneratur, qui non solù à sanctis Sacerdotibus refutatus est, verùm etiam mundani Principes, iustitia legum suarum, eum pro memorati sceleris qualitate damnarunt? Hunc talem fuisse pleniùs discet, qui beatissimi ac religiosissimi viri, Theoribij Episcopi, ad sanctum Papam vrbis Romæ Leonem, libros editos legit, in quibus hanc sordidam hæresim explanauit, aperuit, & occultam tenebris suis, perfidięq; nube velatam, in propatulo

propátulo misit. Ex ipsis etenim libris qualiter cauere, quid respondere contra sacrilegos possit pius lector, inuenitur. Vnde quæso, vt perfidiam cum auctore damnantes, atque anathematizantes, rectæ fidei regulam teneatis. & de omnibus superscriptis cautiores exhibere vos procuretis: quo faciliùs nec mihi de taciturnitate possit esse damnatio, & vobis de obedientia fructum maximum coram Salvatore, Deo nostro prouidere possitis. Pax Domini cum omnibus vobis. Amen.

DOMINO EXIMIO, PRÆCIPUOQUE
Christicolæ, Domino, & filio
Theoribio Montanus
Episcopus.

Alumnum te fidei catholicæ, & sanctæ religionis amicû, etiam in actis mundialibus conuersantem, valde, & nouimus, & probauimus. Quum enim adhuc floreres in seculo, ita Claritatis tuæ vita perpatuit, vt secundùm sententiam Domini, & quæ sunt Cæsaris, Cæsari non negares, & Deo, quæ sua sunt, deuota mête persolueres. Iure etenim te diuini cultus in hac præsertim prouincia nominabo. Putas ne quanta tibi apud Deum maneat merces, cuius solertia, atque instinctu, & idololatriæ error abcessit, & Priscillianistarum detestabilis, ac pudibunda secta contabuit? si tandem adhuc, & in nomine honorare desistant, cuius per tuam admonitionem collapsa esse opera non ignorant. Nam de terrenorum dominorum fide quid loquar? cui ita tuum impendisti laborem, vt feroces cohabitantium tibi animos ad salubrem regulam & normam regularis disciplinæ duceres. Præstauit diuina clementia, quia id, quod summo labore conatus es, precibus, & oratione perficeres. Quæ tamen ex Palentino conuentu ad nos peruenerint, Celsitudini vestrę indicare curauim: quo faciliùs per vestram increpationem nefanda præsumptio in posterum cõquiescat. Quidam (vt ad nos perlatum est) Presbyteri ausu temerario, res sacras non tam consecrare, quàm violare præsumunt; & cunctis ab initio fidei catholicæ seculis inusitatum summis sui ordinis hominibus, nisi tantum Pontificibus debitum, ius consecrationis chrismae,

H 3 nescio,

nescio, quo typo, an demētia dicam, indubitanter adsumunt: quod quàm sacrilegum sit, pijsissimam conscientiam tuam latere non credo: & ideò spero, vt pro eneruanda hac ipsa superfluitate, seuerissimi Sacerdotis auctoritate vtaris, & tantæ rei temeratores districtiori increpatione coërceas. **Qui** si post datam admonitionem, nefas iterare præsumperint, cōtumacia eorum, sententia conuenienti damnabitur. Simili ratione cognouimus, eo quòd necessitudine consecrādarum basilicarum, fratres nostri, alienæ fortis Episcopi, in locis istis inuitati conueniant; & licet sit in toto orbe sponsæ Christi thalamus vnus, eiusq; Antistites vna in eodem fibula charitatis, & fidei vnione connexi; quod tamen priuilegium decessori nostro, necnon dominis, & fratribus nostris, Carpetaniæ vel Celtiberiæ Episcopis vester Coepiscopus fecit, in exemplaribus charitati vestrę direximus: vt scire possitis, improba petitio qualem potuisset habere effectum. Et certè municipia, id est Segobia, Brittablo, & Cauca eidem non quidem rationabiliter, sed pro nominis dignitate, concessimus; ne collata benedictio, persona vagāte, vilesceret. **Quod** ipsi tātummodò dum adiuuit, præstitum fuisse cognoscite. Hoc ergo prouidere volumus, vt consuetudinem antiquam nulla ratione prætermittere debeatis. **Quòd** si hæc nostra admonitio in vobis nihil profecerit, necesse nobis erit Domini nostri exinde auribus intimare, pariter & filio nostro Ergani suggerere: & huiusmodi ausum præcepta culminis eius, vel districtio iudicis, non sine vestro detrimento, seuerissimè vindicabunt: tanta enim, tribuente Domino, eius est pietas, vt nihil de hoc, quod ius antiquum custodisse probatur, immutari permittat. Diuina vos custodiat Trinitās. Amen.

Segouia.
Brittablo.
Cauca. Coc.

Notæ in concilium Toletanum secundum.

ANno quinto regni domini nostri Amalarici] *Isidorus, & post eum Rodericus Toletanus celebratum aiunt anno secundo Theudi Regis: verū ex principio & capite ultimo huius concilij clarè euincitur, sub Amalarico Rege fuisse congregatum, id est, circa tempora Ioannis secundi Pontif. Max. Era D. L XV.*

In

In subscriptiones.

Montanus in Christi nomine] *De Montano, vide, qua scribit Isidorus in libello de viris illustribus, & Ildefonsus. Cōstat eum rexisse Metropolitanam Toletanam sedem, ex eius prima epistola ad fratres territorij Palentini.*

Nibrius] *Nibrius frater Iusti Episcopi Vrgelitani: fuerunt enim quatuor fratres: Iustinianus, Episcopus Valentinus, Iustus, & Nibrius, & Elpidius. De Iusto meminit Isidorus libro de viris illustribus.*

IN EPISTOLAM MONTANI AD
fratres territorij Palentini.

Priscillianistarum sectam] *De Priscilliano vide Hieronymum de viris illustribus, & Augustinum de heresibus, heres. 70. Extat de hac heresi consultatio Orosij ad Augustinum, & eius ad Orosium eruditissimum responsum. Vide etiam Vincentium Lirinens. & Sulpitium Severum lib. 2. sacra historia sub finem. Supplicium sumptū à Priscilliano seculi gladio, & totius, ut ait Hieronymus, orbis auctoritate, testatur id ipsum idem Hieronymus ad Ciesiphōtem contra Pelag. & Leo primus Pontif. epist. 93. & Synodus Burdigalensis.*

IN EPISTOLAM AD THEORIBIVM.

Theoribio] *An hic Turibius ille Monachus fuerit, cuius meminit Ildefonsus, de viris illustribus, de vita Montani, an alter Notarius sedis Apostolica, à B. Leone PP. missus in partes Hispania, ad Priscillianam heresim extirpandam, ut constat ex cōcilio Bracar. primo in exordio (vocabantur & hi Notarij Regionarij, ut constat ex ordine Romano) an verò Episcopus Palentinus & Astoricensis, non satis constat: postrema sententia aquiesco, ut ex prima epist. patet, & scripsisse libros doctissimos aduersus Priscillianos: & in secunda epistola, eum vocat Sacerdotem, hoc est, Episcopum: Ut seuerissimi (inquit) Sacerdotis auctoritate utaris.*

Iustus] *Iustus Vrgelitanae ecclesiae Episcopus fuit: de eo in Kalen. Romano, die. 28. Maij. & sanctus Isidorus, de viris illustr. Claruit temporibus Iustiniani Imperatoris.*

Certè municipia] *Tria nominat municipia, Segouia, Brittablo, Cauca. Segouia, Plinio Secubia, Ptolemaeo Σεγυβία, opidum Hispania,*

H 4 *nia,*

*nia, inter Vacceos celebre, in quo aquaductus molis ingentis, auctori-
bus incertis structus; tamen nobilis, seculis futuris imitatione inac-
cessus. Incertum an tanta machinatio Carthaginensium, an Roma-
norum opus fuerit; cum nullis sit literis nec notis dicatum: hoc notum,
maiestate, & sumptu cum omnium orbis structurarum gloria cer-
tare: est nunc sedes, ut Gothorum tempore, Episcopalis: paruo fluuio
abluitur; lanificio conspicua, & officina politi argenti signati. Brit-
tablum, ab alijs Litabrum sed corruptè, à . C. Flaminio expugnatum,
locus iuxta Seconiam: de eo Livijs lib. 39. Cauca à Ptolemao po-
nitur in Vacceis, hodie Coca.*

93

C A N O N E S
Barcinonenses.

QVVM conuenissent in Dei nomine, Barcinona sancti Episcopi, id est, Sergis Metropolitanus, Nibridius Barcinonensis Casotius, Empuritanus, Andreas Ilerdensis, Stafilius Gerundensis, Ioannes Cæsaraugustanus, Afellus Dertofanus, hæc obseruanda statuerunt:

I.

Vt Psalmus quadragesimus ante Canticum dicatur.

II.

Vt benedictio in Matutinis, Fidelibus, sicut in Vespera, tribuatur.

III.

Vt nullus Clericorum comam nutriat, aut barbam radat.

IIII.

Vt Diaconus in confessu Presbyteri nullatenus sedeat.

V.

Vt Episcopo præsentem, orationes Presbyteri in ordine colligant.

VI.

Pœnitentes viri tonso capite, & religioso habitu vtentes, ieiunijs & obsecrationibus vitæ tempus peragant.

VII.

Vt pœnitentes epulis non interfint; nec negocijs operã dent in datis, & acceptis: sed tantùm in suis domibus vitam frugalem agere debeant.

VIII.

De his, qui in infirmitatibus poscunt pœnitentiam, & à Sacerdote accipiunt, si postea conualuerint vitam pœnitentium peragant; excepta manus impositione, segregati à communione, quandiu probabilem Sacerdos eorum adprobaauerit vitam.

IX.

Iubemus verò in infirmitate positus, * beatam benedictionem percipiant.

X.

De Monachis verò id obseruari præcipimus, quæ Synodus Chalcedonensis constituit. Notæ

Notæ.

*C*oncilium hoc coactū fuisse existimo ferè Era D.LXXVIII.
Sic posui in chronologia.

De Monachis.] *Multa in concilio Chalcedonensi à sanctis Patribus instituta de cultu, vita, & habitu, regula, & castitate Monachorum, quæ ab alijs concilijs accepta, in monasterijs castè & piè observata sunt.*

CONCILIUM ILLER- dense VIII. Episcoporum, gestum Era D. LXXVIII.

T I T V L I.

- I **D**E his, qui altario ministrant, ut à sanguine hominis^a absti-
neant. ^a Se abs. Exc.
- ij De his, qui^b abortum faciunt, vel natos suos extinguunt. ^b Abortiuum. Exc.
- iiij De Monachis, ut Clerici ordinentur cum voluntate Abbatis, &
qua monasterio offeruntur, non auferantur, & de basilicis, quas
Laici fecerint.
- iiij De incestis, ut quàm diu in scelere sunt, inter Catechumenos ha-
beantur.
- v De his, qui altario seruiunt, si subito carnis^c fragilitate corruerint. ^c In carnis fragilita-
tè inciderint. Exc.
- vj De eo, qui vidua pœnienti, vel religiosa virgini stuprum intulerit.
- vij De his, qui sacramento se obligant, ne ad pacem redeant.
- viiij Si Clericus seruum, vel discipulum de ecclesia traxerit, ut pœniten-
tiam agat.
- ix De his, qui rebaptizati sunt, quantum pœniteant.
- x De his, qui iubente Episcopo, ^d omissa culpa, ab ecclesia exire con-
temnunt. ^d Remissa Exc.
- xj De Clericis, qui in mutuam cadem prorumpunt.
- xij De his, qui contra Canones ordinati sunt, ut deponantur.
- xiiij De Catholicis, qui filios suos baptismati hereticorum^e dederunt. ^e Tradiderunt. Exc
- xiiij De Catholicis, ut cum rebaptizatis non conuersentur.
- xv Ut Clerici cum extraneis mulieribus non habitent.
- xvj ^f Si Sacerdos moritur, quid de rebus ecclesie obseruetur. ^f Cùm. Exc.

SYNODVS HABITA IN CON- uentu Ilerdēsi, anno quindecimo^g Theoduredi Regis, sub die octauo mensis Augusti.

^g Decimoquinto
Theoderici octa.
Id. Exc.

I. De his, qui altario ministrant, ut à sanguine omni abstineant.

- <sup>Dis. 50. De
his Cler. qui.</sup> De his Clericis, qui in^h obfessionis necessitate positi fuerint, ^h Obsidionis. Exc.
id statutū est, ut qui altario ministrat, & Christiⁱ sanguinem ⁱ Corpus & sang.
Exc.
tradunt,

tradunt, vel vasa sacro officio deputata contrectāt, vt ab omni humano sanguine, etiam hostili^k abstineāt. Quod si in hoc incidierint, duobus annis, tam officio, quàm cōmunionem priuentur: ita vt his duobus annis, vigilijs, ieiunijs, orationibus, & eleemosynis, pro viribus, quas Dominus donauerit, expientur; & ita demum officio, vel communioni reddantur; ea tamen ratione "seruata," ne vlteriùs ad officia potiora^m promoueantur. Quod siⁿ infrà præfinitum tempus negligentiores circa salutem suam^o extiterunt, p^rotelandi ipsius pœnitentiæ tempus in potestate maneat Sacerdotis.

II. De his,^q qui abortum faciunt, vel natos suos extinguunt.

Iuo. p. 9. c. 101. ubi ita legitur: De illis mulieribus, quæ malè conceptos ex adulterio exc. Et ita apud eundem. p. 10. cap. 181. Vide Constitut. Sixti V. de hac re. Hi verò, qui malè conceptos ex adulterio fœtus, vel editos necare studuerint, vel in vteris matrum, potionibus aliquibus^r colliferint, in vtroque sexu adulteris, post septem annorum curricula, cōmunionem tribuatur: ita tamen, vt omni tempore vitæ suæ, fletibus, & humilitati insistant. Si verò Clerici fuerint, officium eis ministrandi recuperare non liceat; attamen in choro psallentium, à tempore receptæ communionis intersint. Ipsis veneficis in exitu tantū, si facinora sua omni tempore vitæ suæ defleuerint, cōmunionem tribuatur.

III. De Monachis, vt Clerici ordinentur cum voluntate Abbatum, & quæ monasterio offeruntur, non auferantur, & de basilicis, quas Laici fecerint.

C. 17. Contri. Agathensis, 16. q. 1. c. 1. pro vtilit. De Monachis^r verò^r id obseruari placuit, quod Synodus Agathensis, vel Aurelianensis^r noscitur decreuisse: hoc tantummodò^v adiiciendum, * vt pro ecclesiæ vtilitate, quos Episcopus probauerit in Clericatus^v officio, cum Abbatibus voluntate debeant ordinari. Ea verò, quæ in iure monasterij, de facultatibus offeruntur, in nullo diœcesana lege, ab Episcopis contingantur. Si autem ex Laicis quisquam, à se factam basilicam consecrari desiderat, nequaquam^z sub monasterij specie, vbi congregatio non colligitur, vel regula ab Episcopo non constituitur, eam à diœcesana lege audeat segregare.

De in-

IIII. De incestis, ut quamdiu in scelere sunt, inter Catechumenos habeantur.

93. q. 3. &
4. de his, qui
incest. Burch.
lib. 7. cap. 3.
Iuo. p. 9. c.
19.

De his, qui se ^a incesta pollutione commaculant, placuit, ut quousq; in ipso detestando, & illicito carnis cōtubernio persevererant, vsque ad missam tantum Catechumenorum in Ecclesia admittantur: cum quibus etiam, nec cibum sumere vllum Christianorum, sicut Apostolus iussit, oportet.

^a Incestus. Exc.

1. Corin. 5.
B.

V. De his, qui altario seruiunt, si subito ^b carnis fragilitate corruerint.

^b In carnis fragilitate inciderint. Exc.

Dist. 40. Hi
qui altario
seruiunt,
15. q. 8. Hi
qui altario
Dei. Burch.
lib. 19. cap.
74. Iuo. p.
15. cap. 87.
Raban. p.
11. 1.

Hi qui altario Dei deseruiunt, si subito in flenda carnis fragilitate corruerint, & Domino respiciente, dignè pœnituerint; ita ut mortificato corpore, cordis contriti sacrificium Deo offerant, maneat in potestate Pōtificis, vel veraciter afflictos non diu suspēdere, vel desidiosos prolixiore tempore ab Ecclesiæ corpore segregare: ita tamen, ut sic officiorū suorum loca recipiant, ne possint ad altiora officia vlteriùs promoueri. Quòd si iteratò, velut canes, ad vomitum reuersi fuerint, non solùm dignitate officij careant, sed etiam sanctam communionem, nisi in exitu, non percipiant.

Pron. 16.
1. Pet. 2. D.

^c Et veluti fœces, in volubris luti iacuerint. Exc. Grat. & Iuo. Quæ verba non leguntur in antiquis editionibus Conciliorum, neque. 15. q. 8. Hi qui. Sunt tamē apud Iuonem, & in editione Colon. 4. volum.

VI. De eo, qui viduæ pœnitenti, vel religiosæ virgini stuprum intulerit.

Qui pœnitenti viduæ, vel virgini religiosæ vim stupri intulerit, si se ab eo sequestrari noluerit, pariter à communionem, & à Christianorū consortio segregetur. Si verò illa, quæ vim pertulit, ad sanctam religionem redierit; ^d in illo solo, quoadusque publicè pœniteat, data sententia perseueret.

^d In illo solùm sententia excommunicationis teneatur, quoadusque publicè pœniteat. Exc.

VII. De his, qui sacramento se obligant, ne ad pacem redeant.

^e Ut litiget cū quolibet, ne ad pacem villo modo, &c.

21. q. 4. Qui
in sacramēto
se oblig.
Burch. lib.
12. cap. 17.
Iuo. p. 12. c.
74. Raban.
su pœnitent.
c. 10.

Qui sacramēto se obligauerit, ^e ut litigans cum quolibet, ad pacem nullo modo redeat, pro periurio, vno anno ^f à cōmunionem corporis & sanguinis Domini segregatus, reatū suum eleemosynis, fletibus, & quantis potuerit ieiunijs abluat: ad charitatem verò, quæ operit multitudinem peccatorum, ^g celeriter venire festinet.

^g Celeriter redeat. Burch.

1. Pet. 4. B.

I Si

VIII. *Si Clericus seruum, vel discipulum de Ecclesia traxerit, ut pœnitentiam agat.*

17. q. 4. *Nullus Clericus seruum seruum traxerit.*
Iuo. lib. 3. c. 117. & lib. 6. c. 370.

Nullus Clericorum seruum, aut discipulum suum, ad Ecclesiam cõfugientem, extrahere audeat, vel flagellare præsumat: quod si fecerit, donec dignè pœniteat, à loco, cui honorem non dedit, segregetur.

IX. *De his qui rebaptizati sunt, quantum pœniteant.*

C. 10. *Nicaena Synodi.*

De his, qui^a in præuaricatione, rebaptizati, sine aliqua necessitate vel tormento, delapsi sunt, placuit vt circa eos illa Nicænæ Synodi statuta seruentur, quæ de præuaricatoribus^b cõfita esse noscuntur: id est, vt septem annis inter catechumenos orent, & duobus inter Catholicos, & postea moderatione & clementia Episcopi, fidelibus, c in oblatione, & Eucharistia communicent.

^a In præuaricatione rebaptizati sunt aliqua. C. A. Constituta. Exc.

^c In obl. Eucharistia commun. Exc.

X. *De his, qui iubente Episcopo, d omissa culpa, ab Ecclesia exire contempserint.*

^d Commissa forte Remissa. Exc.

11. q. 3. *Qui iubente Sas.*

Qui iubente Sacerdote, pro^e quacũq; culpa, ab Ecclesia exire contempserit, f pro noxa contumaciæ, tardius recipiatur ad veniam.

^e Qualicumque Gratian. Pro contumeliæ. Exc. & Grat.

XI. *De Clericis, qui in mutuam cædem prorumpunt.*

Murch. lib. 2. c. 216. Iuo. p. 6. c. 291.

Si qui Clerici in mutuam cædem proruperint, prout dignitas officiorum in tali excessu contumeliam pertulerit, à Pontifice districtiùs vindicetur.

XII. *De his, qui contra Canones ordinati sunt, ut deponantur.*

Qui contra decreta Canonum, indiscretè Clericos, vsq; nũc, g ordinauerint, eis Dominus, vel sancta Ecclesiastica charitas ignoscat; amodò verò, si^h in tali ausu proruperint, decretum Canonum, quod circa eorum personas statutum est, id est, vt nullumⁱ ordinare audeant, obseruetur; vel qui deinceps ordinati fuerint, deponantur: hi verò qui tales hæctenus ordinati sunt, nullo tempore^k promoueantur.

^g Ordinauerunt. Exc. In talia ausa. C. A.

ⁱ Ordinare iam audeant. Exc.

^k Amoucantur. Re. Sius.

De

XIII. De Catholicis, qui filios suos baptismati
Hæreticorum^a dederunt.

^a Tradiderunt. Exc.

Catholicus, qui filios suos in hæresi baptizandos obtulerit, oblatio illius in Ecclesia nullatenus recipiatur.

XIII. De Catholicis, ut cum rebaptizatis non
conuersentur.

Ino. p. 1. c. 249. Apud quem malè legitur: Cum rebaptizati religiosi participent.

Cum rebaptizatis fideles religiosi, nec in cibo, participent.

XV. Ut Clerici cum extraneis mulieribus non habitent.

Familiaritatem extranearum mulierum, licet ex toto sancti patres antiquis monitionibus præceperint^b Ecclesiasticis euitandam, id nunc tamen nobis visum est, ut qui talis probabitur; si post primam, & secundam commonitionem, se emendare neglexerit; donec in vitio perseuerat, officij sui dignitate priuetur. Quod si se, Deo iuuante, correxerit, sancto ministerio restauretur.

^b Ecclesijs Excus. Sc C. A. malè.

XVI. Si Sacerdos moritur, quid de rebus Ecclesia obseruetur.

Licet de re huiusmodi, quam constituere salubri ordinatione decreuimus, prisca auctoritas Canonum nequaquam siluerit, sed euidenti sanctione præceperit, ut cuiuscunq; Ecclesiæ Pontifice defuncto, non passim pro^c libito suo de earum rerum direptione, quas obiens derelinquit, quisquam irruat, domumq; subuertat; sed Sacerdos qui exequiarum tempore ad est, omnia, quæ ad utilitatem & conseruationem pertinēt, debeat diligenti circumspectione munire; tamen quia hæc ipsa sanctio (quod peius est) à multis Clericis^d cognoscitur violari (ita ut occumbente Sacerdote, expectorato affectu, totaque disciplinæ feueritate posthabita, immaniter, quæ in domo Pontificali reperiuntur, inuadūt & abrādunt)^f ideò nūc hæc, huius^e placiti, vel constituti inter nos censura, placuit custodiri, ut defuncto Antistite, vel etiam adhuc in supremis agēte, nullus Clericorum cuiuslibet ordinis, officij, gradusve sit, quidquam de domo^g auferre^h præsumat, vel de utilitate, quæ instrumenti domus esse noscitur, id est, mobili, & immobili

^c Libitu suo, in earū rerum direptionē. Exc. & C. A.

^d Nunc cognosc. Exc.

^e Ita ut non iubente. Exc.

^f Id nunc huius placiti, vel constitutionis. C. A.

^g Plac. constitutione inter nos censoria. Exc.

^h Deest in Exc. & Grat.

^b Vel quod de utilitate instrumenti domus esse agnoscitur. Exc.

ⁱ Mobilis & immobilis. Exc.

11. q. 2. Hæc huius placiti. Idem in Concil. Valent. 1. 2.

rei ecclesiasticæ, conetur inuadere; nihil furto, nihil vi, nihil dolo supprimens, auferens, atque abscondens: sed is cui domus commissa est, subiunctis sibi, ^a cum consilio Cleri, vno vel duobus fidelissimis, omnia vsq; ad tempus Pontificis substituendi, ^b debeat cōseruare, vel his, qui in domo inueniuntur, Clericis consuetam alimoniam administrare. Substitutus autem Antistes, ^c suscepta ea, prout decessor suus ordinauit, vel huic Deus imperauit, ^d vti cum his debeat, quos cognouerit, disciplinæ & charitati decessoris sui fideliter paruisse. Quòd si quisquam post hæc cuiuslibet ordinis (vt superiùs dictum est) Clericus, quacumq; occasione, de domo Ecclesiæ, vel de omni facultate quidpiam probatus fuerit abstulisse, vel forsità dolo aliquo suppressisse, reus sacrilegij, prolixiori anathemate condemnetur; & vix quoq; peregrina ei cōmunio animæ concedatur. Quia durū est, vt hi, quos constat in seruitio Domini cum primæ sedis Antistite desudasse, ^e illorum qui suarum rerum ^f incubatores, vel vtilitatibus seruientes atque vacantes fuisse noscuntur, despectibus aliquatenus crucientur.

^a Cum consilio, vel duobus fidelissimis. Clericis. Exc.

^b Debet. Grat.

^c Susceptæ sedis eodem modo ordinabatur velut Deus imperauit. Exc. Grat. Vt eis vti cum hi debeat. Exc.

^e Quacumq; Clerico occasione de omni facultate quidpiam. Exc.

^f Deest Exc. & Gratian.

^f Ab his qui. Exc. & Grat.

^g Incubatores in vagantes fuisse noscuntur. despectibus crucientur. Exc. Grat.

- 1 Sergius, in Christi nomine Episcopus, has constitutiones, secundum quod nobis cum fratribus nostris, Deo inspirante complacuit, relegi, & subscripsi.
- 2 Iustus, in Christi nomine Episcopus, his constitutionibus interfui, & subscripsi.
- 3 ^h Casonius, in Christi nomine Episcopus, his constitutionibus interfui, & subscripsi.
- 4 Ioannes, in Christi nomine Episcopus, his constitutionibus interfui, & subscripsi.
- 5 ⁱ Paternus, in Christi nomine Episcopus Ecclesiæ Catholicæ Barcinonen. adqueiui, & subscripsi.
- 6 Maurelio, in Christi ^k nomine Ecclesiæ Dertosanæ Episcopus, his constitutionibus interfui, & subscripsi.
- 7 Taurus, in Christi nomine Ecclesiæ Agarēsis Episcopus, his constitutionibus interfui, & subscripsi.
- 8 Februarius, in Christi nomine Episcopus Ecclesiæ Ilerden. his constitutionibus interfui, & subscripsi.
- 9 Gratus, in Christi nomine Presbyter, directus à domino meo ^l Stafilio Episcopo, his constitutionibus interfui, & subscripsi.

^a Deest in Exc.

^h Castonius. Exc. Caronius. Exc.

ⁱ Petrus, in Christi nomine, subscripsi. Exc. ^k Nominis Episcopus subscripsi. Exc.

^l Stephano. Exc. Staphilio. forte Staphilio Gerundio.

De

De subscriptionibus.

Subscribunt in Concilio Sergius, qui erat Metropolitanus Tarraconensis, ut dicitur in Canonibus Barcinonensibus, & colligitur ex verbis subscriptionis: Cum fratribus nostris. Iustus erat Urgelitana, Casonius seu Castorius Impuritana, Ioannes Casar Augustana, Aurelio Dertosana; Februarius successit Andrea Ilerdensi, Stafilius Gerundensis per procuratorem subscribit; Paternus successit Nebridio Barcinonensi.

FRAGMENTA EX
Concilio Ilerdensi.

EX Cap. 3.

33.9.4. N^o
oportet. Bur
char. lib. 9.
c. 4. Ino. p.
8. c. 1. 4. 1. Quòd non oporteat à Septuagesima, vsque in octauas Paschæ, & tribus hebdomadibus ante festiuitatem sancti Ioãnis Baptistæ, & ab Aduentu Domini, vsque post Epiphaniam, nuptias celebrare. Quod si factum fuerit, separentur.

EX CONCILIO ILERDENSI Cap. 7.

Aureb. lib.
1. c. 217. Frater in fratrem si ausus fuerit manum mittere, legitimam disciplinam accipiat.

EX CONCILIO ILERD. Cap. 10.

1.9.5. Pres-
byter. Burc.
lib. 1. c. 184.
Ino. p. 6. c.
129. Si quis Presbyter à plebe sibi commissâ, mala opinione infamatus fuerit, & Episcopus legitimis testibus approbare non potuerit, suspendatur ab officio Presbyter, vsque ad dignam satisfactionem: ne populus fidelium in eo scandalum patiatur. Digna enim satisfactio est, si eis, à quibus reus creditur, post rectam securitatem, de imposito crimine innocens esse manifestatur. Quod ita nobis à maioribus constitutum esse docetur. Sed siue secundùm Canones, siue ad arbitrium Episcopi, sibi collegas septem coniungat, & iuret in sacro coram posito Euangelio, quòd cum sancta Trinitas, & Christus filius Dei, qui illud fecit, & docuit, quod Euangelium continet, & sancti quatuor Euangelistæ, qui illud scripserunt, sic adiuuent, quòd ille prænominatam actionem

nem ita non perpetrarit, sicut ei de illis oblatum est. Et in hac satisfactione purgatus, securè deinceps suum exerceat ministerium. Quam satisfactionem nonnulli præcedentium patrum sanctum Leonem Papam, in basilica sancti Petri, coram reuerèdissimo Cæsare Carolo, ac Clero, & plebe, ita fecisse commemorant; atque ita mox venerandum Principem, contra eiusdem sancti Papæ aduersarios, dignæ ultionis vindictam exercere.

EX CONCILIO ILERDENSIS Cap. 10.

Burib. lib. 19. c. 150. De his ergo visum est nobis conscribi, qui sacros ordines habent, & ante, vel post ordinationem, contaminatos in capitalibus criminibus se esse profitentur. In quibus, ut mihi videtur, hæc distantia esse debet, ut hi, qui deprehensi, vel capti fuerint publicè in periurio, furto, atque fornicatione, & cæteris huiusmodi criminibus, secundùm sacrorum canonum instituta, à gradu proprio deponantur: quia est scandalum populo Dei, tales personas super se positas habere, quas ultra modum vitiosas constat esse. Nempe inde detrahuntur homines à sacrificio Dei; sicut quondam, filijs Heli peccatibus, fecisse leguntur: & rebelles hinc, atque contrarij existentes, eorum prauis exēplis quotidie peiores fiunt. Qui autem de prædictis viris, per occultam confessionem, mala à se absconditè commissa coram oculis Dei præsentem etiam Sacerdote, qui eis indicturus est pœnitentiam, confitètur, & semetipsum grauius deliquisse accusant, si veraciter pœnituerint, & se per ieiunia, & eleemosynas, vigiliasque, atque sacras orationes, cum lacrymis, purgare certauerint, his etiam gradu seruato, spes veniæ de misericordia Dei promittenda est; qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire; neque vult mortem peccatoris, sed ut conuertatur, & uiuat.

EX CONCILIO ILERD. C. 20.

Burib. lib. 7. c. 17. Ut omnis controuersia, quæ de Ecclesiasticis rebus fit, secundùm diuinam legem, sub duobus vel tribus testibus terminetur, testis est Dominus quum, dixit: Non vnus stet contra alium, sed in ore duorum vel trium testium stet omne verbum.

Deuter. 17. B 19. D. Matib. 18. B. 1. Cor. 13. A

EX

EX CONCILIO ILERD. C. 20.

*Diffin. 55.
Si quis in in-
firm. Iuo. p.
6. c. 34.*

Si quis in infirmitate positus Clericus, in medicorum incisio-
ne claudus efficitur, promoueri eum ad sacros ordines non
denegamus.

EX CONCIL. ILERD.

*De consecr.
dist. 4. Om-
nis Presby-
ter. Burch.
lib. 4. c. 13.
Iuo. p. 1. c.
108.*

Omnis Presbyter, qui fontem lapideum habere nequiverit,
vas conueniens solummodò ad baptizandi officium habeat;
quod extra Ecclesiam non deportetur. Similiter ad corpora-
le lauandum, & ad pallas altaris, propria habeantur vasa, in
quibus nihil aliud fiat.

HÆC DVO DECRETA ADDVCIT.

Surius ex vetusto codice M.S.

Episcopi, Presbyteri, Diaconi relicta, si maritum acceperit, in
fine non communicet.

Quod non oporteat, Christianos euntes ad nuptias, plau-
dere vel saltare, sed venerabiliter cœnare, vel prandere, sicut
Christianos decet.

Notæ in Concilium Ilerdense.

[Ilerdense] *Ilerda, Ilergetum vrbs, in Hispania Tarraconensi, de
qua in Commentarijs Caesaris de bello ciuili, frequens mentio: ablu-
tur fluuio Sycore: eius meminere Ptolemaus lib. 2. cap. 6. Plinius lib.
3. cap. 3. Antoninus, & alij. Unum verò tantum Ilerdense concilium
ab Iuone, Burchardo, Gratiano, atque alijs collectoribus Canonum
citatur: sed illud mutilum, ex eo videtur, quòd Burchardus lib. 7. c.
17. vigesimum huius capitulum adducit, quod hic nusquam com-
pâret; cum sexdecim tantum habeantur. Aduerte scribendum, Iler-
da, non Illerda: Horatius: Aut fugies Vticam, aut vnctus mittêris
Ilerdam.*

In conuentu Ilerdensi.] *A Plinio municipium, non conuentus
dicitur. Conuentus sunt. 7. Tarraconensis, Carthaginensis, Cesarau-
gustanus, Cluniensis, Asturum, Lucensis, Bracarensis. Municipia
tredecim, Saguntum, Bætulum, Illurco, Blada, Emporia, Dertofani,
Bigargitani, Bellitani, Calagurris, Ilerda, Osca, Tarracona,
Bilbilis.*

Vix quoque peregrina ei communio concedatur.] *Communio corporis & sanguinis Christi, non uno eodemq; modo omnibus fidelibus tradebatur. Vnde diuersis quoque nominibus appellatur. Sacerdotalis communio dicitur, quam Sacerdos sumit, in Concilio 2. Arelatensi, cap. 2. & Ecclesiastica in Concilio Aurelianenfi. 4. c. 14. & Laica de qua frequens mentio est, præsertim in Eliberitano Concilio. c. 76. & Sardicensi. c. 1. Quid verò sit Clericum Laicam communionem accipere, explicat Canon Apostolorum decimus quintus, his verbis: Tanquam Laicus ibi communicet. & Toletanum Concilium. 1. cap. 4. Inter Laicos reconciliatus, per pœnitentiam communicet. Idem Cornelius Papa Epist. ad Fabium Antiochenum, & Eusebius lib. 6. histo. Ecclesiast. c. 35. Nicephorus lib. 6. c. 3. Sanctus Cyprianus lib. 1. Epistol. 4. de Martiale & Baslide. Nam hoc certum est, quòd orabant, & communicabant Laici extra cancellos per ministerium Archidiaconi; ut constat ex Concilio Toletano. 4. Can. 18. Et Brac. 1. cap. 13. sic dicitur: Item placuit, ut intra Sanctuarium altaris ingredi, ad communicandum non liceat Laicis, viris vel mulieribus, nisi tantum Clericis, sicut antiquis Canonibus statutum est: Episcopi verò & Sacerdotes, & Clerici orabant, & communicabant intra Cancellos, per ministerium Episcopi, vel Sacerdotis, ut patet ex Synodo Nicæna Can. 14. & Laodicensi. c. 19. & sexta Synodi in Trull. Can. 68. quod Diuus Ambrosius factum, in pœnitentia Theodosij similiter affirmat. Ordinem standi in templo inuenies in constitut. Apostol. lib. 2. Can. 61. Dicitur etiam Peregrina communio in Concilio Agathensi. cap. 2. & Gratianus cap. Clerici. 13. q. 2. & distinct. 50. cap. Contumaces. Ubi glossa: Peregrina, quæ aliàs dicitur Laica. Ibi Archidiaconus, & Turrecremata, & Dominicus, non satis assequuntur quid sit peregrina communio: sed existimo Laicam, & Peregrinam cõunionem idem esse, nullumq; discrimen inter utramq; versari. Nam duo tantum ordines communicandi erant, Clericorum & Laicorum: peregrinus autem superueniens, aut inter Clericos, aut inter Laicos habebat locum: ex Concilio Carthaginensi. 3. c. Episcopi, vel Presbyteri. Aliter sentit Lindanus vir doctissimus, in Panoplia, lib. 4. cap. 58.*

CONCILIUM VA-

lentinum VI. Episcoporum,

habitum

Era D. LXXVIII.

T I T V L I.

- I **V**T Euangelium post Apostolum legatur.
- ij **U**t defuncto Episcopo, de rebus ipsius vel Ecclesia, nullus quicquam^a praesumat. ^a Presum. inuadere. Exc.
- iii **U**t propinqui morientis Episcopi de rebus eius nihil usurpent, sine Metropolitanis, & Comprovincialium conscientia.
- iiii **D**e exequijs morientis Episcopi, & qualiter humetur,
- v **D**e vagis, & inobedientibus Clericis.
- vi **U**t Clericum alienum nullus ordinet; nec sit Clericus, qui non^b spondeat. ^b Spondeat. Exc.
- ponderit locum, ubi sit delegatus.*

I. *Vt Euangelium post Apostolum legatur.*

ANNO decimoquinto Theodorici Regis, sub die ij. Non. Decemb. in nomine Dñi nostri Iesu Christi, Valētiaē in Concilio cōgregati, ^d cū de Ecclesiastica regula tractarem, ^c Aliās pridie Nouē. Exc.
antiquos Canones relegentes, inter cætera, ^e hæc censuimus ^d Dū Ecclesiasticas regulas Exc. Hoc. Exc.
obseruandum: vt sacrosancta Euangelia, ante munerum illationem, ^f vel missam Catechumenorum, in ordine lectionū, ^f In missa. Exc.
post Apostolum legantur: quatenus salutaria præcepta Domini nostri Iesu Christi, ^g vel sermonem Sacerdotis, non solum fideles, sed etiam Catechumeni, ac pœnitētes, & omnes, ^g Sermones. Exc.
qui ^h ex diuerso sunt, audire licitum habeant. Sic enim Pontificum prædicatione audita, nonnullos ad fidem adtractos euidenter scimus. ^h c. Exc.

Vt de-

II. Vt defuncto Episcopo, de rebus ipsius, vel Ecclesia nullus quicquam^a præsumat.

^a Præsum. inuade
Exc.

Hoc etiam placuit, vt Episcopo ab hoc seculo, iubente Domino, accersito, Clerici ab omni omninò supellectili, vel quæcunq̄ sunt in domo Ecclesiæ, vel Episcopi; in libris, in speciebus, vt fẽsilibus, vasculis, frugibus, gregibus, animalibus, vel omni omninò re rapaces manus abstineãt, & nihil latronum more diripiant. Qui si nec Canonum auctoritate^b cohibiti fuerint; omnia, quæ peruaferint, Metropolitanis, vel omnium Comprovincialium Sacerdotum districtione coacti, in pristinum statum^c reddere integra cogantur: vt nihil Antistiti, vel dispensatori futuro necessariorum, sub hac iusta constitutione, depereat. Quod vt confidentius, iustitia manente, feruetur, secundum Regiensis Synodi constituta, Episcopo^d à corpore recedente, vicinior illi accedat Episcopus; qui, ex more exequijs celebratis, statim Ecclesiæ ipsius curã districtissimè gerat; ne quid ante ordinationem futuri Pontificis, in hiantium Clericorum subuersioni, vel direptioni iam liceat. Ita vt^e de repertis omnibus inspectior censitio, descriptioq̄; fidelissima (si fieri potest) intra octauas defuncti, sub diligentia præsentis Episcopi, peragatur.^f Dehinc ad Metropolitanam notitiã habita^h ordinatione, vel descriptio deferatur: vt eius electione talis persona ordinandæⁱ domus Ecclesiasticæ procuretur, quæ vel consueta Clericis stipendia dispenset, & creditarum sibi rerum (si forsitan tarditas in Episcopo ordinando successerit) Metropolitanis congruis temporibus reddere possit rationem: vt, sub hac salubri constitutione, Clerici stipendijs suis omninò contenti, labores nõ diripiant Episcopi decedentis; & in vacuam Ecclesiæ domum futurus Põtifex, non sine dolore, succedat; sed magis de prædecessoris sui dimisso possit & ipse gaudere, & alijs ministrare.

^b Prohibiti. Exc.

^c Redintegrate
Exc.

*C. 5. Regiis.
Synod.*

^d Exc.

^e Remanentium
Cleric. Exc.

^f Directis hominũ
inspectio censitio
& descriptio fidelis
Exc.

^g Ac dehinc. Exc.
^h Ordinate defer-
ptio defer. Exc.
ⁱ Domui. Exc.

III. Vt propinqui morientis Episcopi de rebus eius nihil usurpẽt, sine Metropolitanis, aut Comprovincialium conscientia.

Simili quoque modo, parentibus, & propinquis decedentis Episcopi, si intestatus obierit, denunciatur, vt sine Metropolitanis, vel Comprovincialium Sacerdotum conscientia, nihil de rebus defuncti^k occupare pertentẽt; ne fortè^l in hæreditarijs

^k In alio M. Causa
pare.
^l Cum. Exc.

tarijs rebus , etiam aliqua ad ecclesiam pertinentiã , vel permixta vsurpent; sed aut vsque ad ordinationem futuri expectent Antistitis, aut certè , si longum fuerit, ad Metropolitanum (vt dictum est) ordinationem recurrant. Si quis autè ^a im- ^a Contemptor. Exc.
 memor diuini timoris, contra hæc ^b sancita Synodica Cleri- ^b Sancta. Exc.
 cus quisquã, vel Laicus venire, improba mente, tentauerit, & communionem, & cõsortio priuetur Ecclesiæ: quia durum est, vt ad illam conueniat, quam expoliare non metuit. Nisi fortè spiritu meliori ^c correctus, dum à præsumptione cessaue- ^c Corruptus. Exc.
 rit, recuperet indulgentiam. Si autem rationabiliter, modesteque vnusquisque repetit, quod sibi iurè debetur, ei, absque aliqua animaduersione, à Metropolitano , vel cui iniunxerit, aut res , aut ratio non negetur. Hoc ^d etiam omnes Canone ^d Hoc etiã Canone
 constringendi , qui in præteritum res ecclesiæ , vel Episcopi vsurpantes diripuerint. ^e omnes constring-
 qui tam in præce-
 rit quam in futur.
 res Eccl. Exc.

IIII. De exequijs morientis Episcopi, qualiter humetur.

Illud etiam prouido Concilio decretum est, vt quia sæpè sanctorum Antistitum, per absentiam Commendatoris Episcopi, exequiæ differuntur; ita, vt veneranda Pontificis membra, dum tardiùs funerantur, iniuriæ omnino subiaceãt, Episcopus , qui post mortem fratris , ad sepeliendum eum solet inuitatus occurrere, infirmũ magis, & adhuc in corpore positum, admonitus visitare non differat: vt, aut de releuatione Confacerdotis ampliùs gaudeat, aut certè de ordinatione domus suæ fratrem admoneat , eiusque probabilem voluntatem in effectum transmittat , ac recedentem à seculo, post oblatum in eius commendatione sacrificium Deo , mox sepulturæ tradat diligentissimè, & superiùs constituta ^e Cano- ^e Canonice. Exc.
 nica non differat adimplere. Si ^f autem, vt fieri solet , Anti- ^f Autem Antistes.
 stes obitu repentino discesserit, & conlimitanei ^g Sacerdotes ^g Sacerd. (vt fieri so-
 de longinquo minimè adesse potuerint , vno die tantũ. ^h Exc. ^h de longinq.
^h cum nocte , exanimatum corpusculum Sacerdotis maneat; ^h Cum sua nocte.
 non sine fratrum , ac religiosorum frequentia, vel psallentiũ excubatione seruatum, à Presbyteris, cum omni diligentia, in ⁱ Loco. Exc.
ⁱ loculo conditum seorsum, non statim humetur, sed honorificè commendetur; donec sine mora, inuitato vndecunque ^k Post Sacerdotis
^k Pontifice, ab ipso, vt condecet, solenniter tumuletur, vt & ^k corpus ab ipso
 Exc.
 iniu-

iniuriæ tollatur occasio, & mos antiquus in sepeliendis Sacerdotibus obseruetur.

V. De vagis, & inobedientibus Clericis.

Hoc etiam placuit, vt vagus, atque instabilis Clericus, siue etiam in Diaconi ministerio, vel Presbyteri officio constitutus, si Episcopi, à quo ordinatus est, præceptis non obedierit, vt in delegata sibi Ecclesia officiũ dependat assiduum; quousque in vitio permanferit, ^a à communione, & honore priuetur. * Et. Exc.

*V I. Vt Clericum alienum nullus ordinet; nec sit Clericus, qui non
^b sponderit locum, ubi sit delegatus.*

* Spondeat. Exc.

Vt nullus alienum Clericum, secundum decreta Canonum, sine consensu Episcopi sui, audeat ordinare. Sed nec illum sanctorum Sacerdotum quispiam ordinet, qui localem se futurum primitus non sponderit: vt per hoc nullus à regula, * Hæc. Exc. vel disciplina ecclesiastica deuiare permittatur impunè.

- 1 ^d Celsinus, in Christi nomine Episcopus, hæc capitula subscripsi.
- 2 Iustinus, in Christi nomine Episcopus, hæc capitula subscripsi.
- 3 Reparatus, in Christi nomine Episcopus, hæc capitula subscripsi.
- 4 Setabius, in Christi nomine Episcopus, hæc capitula subscripsi.
- 5 Benagius, in Christi nomine Episcopus, hæc capitula subscripsi.
- 6 Ampellius, in Christi nomine Episcopus, hæc capitula subscripsi.
- 7 Sallustius Archidiaconus, vicarius domini mei Marcellini Episcopi, subscripsi.

* Celsus. Exc.
* Desunt ubique.
Exc.
* Hæc subscriptiones
Exc. corruptæ &
multis sunt.

F R A G M E N T A, Q V A E
 citantur ex Concilio Valentino; siue
 id Hispanum, siue Galli-
 cum sit.

C A P V T I I I I.

Burch. lib. 3. c. 140. **C**Lerici, etiam vel seculares, qui oblationes parentum, aut donatas, aut testamentis relictas retinere perstiterint, aut id quod ipsi donauerint Ecclesijs, vel Monasterijs, crediderint auferendum, sicut Synodus sancta constituit, velut necatores pauperum, quousque reddant, ab Ecclesijs excludantur.

C A P. 4.

Burch. lib. 3. c. 141. **Q**ui oblationes defunctorum, aut negant Ecclesijs, aut cum difficultate reddunt, tanquam egentium necatores excommunicentur.

C A P. 16.

Burch. lib. 3. c. 18. **V**t Episcopus nullum prohibeat ingredi Ecclesiam, & audire verbum Dei, siue Gētilem, siue Hæreticum, siue Iudæum, vsque ad Missam Catechumenorum.

C A P. 50.

Burch. lib. 3. c. 170. **I**rrita erit Episcoporum donatio, vel venditio, vel communicatio, absque eorum collaudatione, & subscriptione.

C A P. 101.

Burch. lib. 3. c. 5. **S**ponsus & sponsa quum benedicendi sunt à sacerdote, à parentibus, vel à paranympis, in Ecclesia sacerdoti offerantur: & quum benedictionem acceperint, eadem nocte, pro reuerentia ipsius benedictionis in virginitate permaneant.

Notæ in Concilium Valentinum.

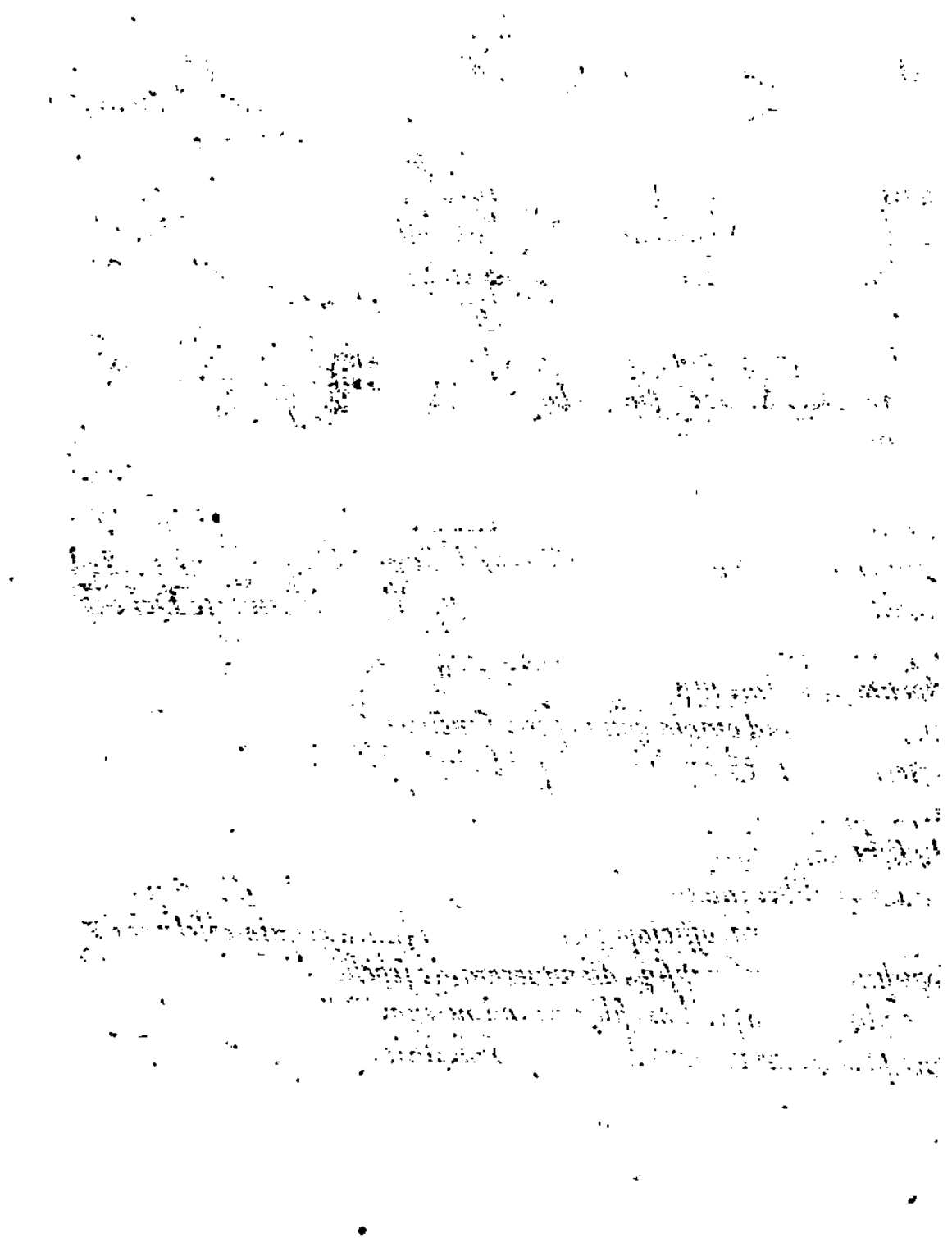
Valentinum.] *Ciuitatis Valētia in Hispania, meminit Ptolemaus lib. 2. c. 5. & Plinius. 3. cap. 3. Valentia, inquit, colonia tria millia passuum à mari Mediterraneo remota. De ea Pomponius Mela, lib. 2. cap. 6. & Itinerarium Antonini. Fuit hoc Concilium celebratum sub Symmacho Papa: eius mentio habetur in 7. Concil. Toletan. cap. 3. Tres sunt in Hispania Valentia: prima in ore maris Mediterranei, celebre & nobile opidum, in quo actum est hoc Concilium; sedes hodie Archiepiscopalis: altera Valentia de don Iuan, in diœcesi Palentina: tertia Valentia de Alcantara, in diœcesi Cauriensi; neque hac obscura opida.*

Cap. 1. In missa Catechumenorum.] *Catechumeni ante oblationem corporis & sanguinis Christi, extra tēplum eiciebantur, dicto Euāgelio. Idq̄, constat ex Dionysio Areopagita lib. de Cœlesti Hierarc. cap. 3. tertia partis & ex Concil. Laodic. can. 19. & Clemente, lib. 8. constit. Apostol. cap. 12. Tertulliano, de præscript. aduersus Hæreticos. S. Athanasio in Apolog. 2. contra Arrianos, Cyrillo Alexandrino, lib. 12. in Ioannem, c. 50. & ex alijs. Catechumenus, & audiens appellabatur: quia ut fide imbueretur, humiliiter sacramenta religionis & Domini præcepta ex ore Sacerdotis audiebat. Augustinus lib. de Fide & operibus cap. 6.*

C. 1. Post Apostolum legatur.] *Qua ratione, in munerum illatione, epistola ante Euangelium legatur, adnotat Rupertus lib. 1. cap. 32. & Innocētius cap. 29. Alcuinus de celebratione Missæ. Simon Thessalonicensis, in lib. de mysterijs Missæ, cap. 22. Vvalfrid. de rebus Ecclesiasticis cap. 22. Anteponitur, inquit, in ordine Epistola*
Euangelio, etsi inferior dignitate, ut ex minoribus animus audientium, ad maiora sentienda proficiat, & gradatim, ab imis ad summa conscendat.

C. 4. Mos antiquus in sepeliendis Sacerdotibus.] *Sepulturam & exequias mortuorum maxima obseruantia coluerunt antiqui Patres; quasi argumentum, euidentiq̄, præsagium resurrectionis corporum; & in honorem organi, quo Spiritus sanctus ad officia pietatis est usus, dum illud corpus defunctum vitam ageret. Vnde Concil. Bracar. 1. cap. 16. his qui sibi inferunt mortem, commemorationem*

rationem in oblatione negat, & officium psalmodum in funere: idem de Catechumenis cap. 17. Neque uno eodemq; modo funeris ritus & caremonia apud Christianos fuerunt, sed pro diuersitate status, dignitatis, & ordinis, alius Prasulis, alius Sacerdotis, alius Laici Christiani iusta soluendi modus, diuersaq; caremonia; & sicuti in vita, ita in morte discrepans cultus & religio corporibus tributa. Fuit interdictum Christianis intra templa sepeliri, ut de Imperatoribus Constantinopolitanis (quorum corpora extra Ecclesiam pendebant) refert Chrysostomus, Homil. 66. ad populum Antiochenum; praesertim de Constantino Magno, cuius corpus pro foribus piscatoris, ut ianitor, excubias agebat: & de Theodosio Iuniori, & Arcadio tradit Nicephorus lib. 14. cap. 58. Et miraculum in signe de hac re refert S. Gregorius Magnus lib. 4. dialog. cap. 53. Verum hoc quod Imperatoribus fuit negatum, Sacerdotibus fuit indultum; ex Euagrio, lib. 4. cap. 30. De hac re multa ab antiquis & neotericis scriptoribus aduersus Haereticos, traduntur, qui in viuos & mortuos Catholicos Christianos bellum immane gerunt. Sed pro decreto describam locum D. August. lib. 1. de ciuitate Dei cap. 13. Non sunt contemnenda, inquit, & abiicienda corpora defunctorum; maximè iustorum atque fidelium, quibus tanquam organis, ac vasis, ad omnia bona opera, sanctus usus est Spiritus. Si enim paterna vestis & anulus, ac si quid eiusmodi, tanto charius est potestis, quanto erga parentes maior affectus; nullo modo ipsa spernenda sunt corpora, quae utiq; multo familiarius, atque coniunctius, quam qualibet indumenta gestamus. Et infra: Unde & antiquorum iustorum funera, officiosa pietate curata sunt, exequiae celebratae, & sepultura prouisa: ipsiq; dum viuerent, de sepeliendis, vel etiam transferendis suis corporibus, filijs mandauerunt. Hac, & alia Augustinus, praesertim in libro de cura pro mortuis agenda.

CONCILIA
BRACARENENSIA
S V B
REGIBVS SVEVORVM.

K 3 SERIES

SERIES SVEVORVM

Regum, sub quibus Bracarenſia Concilia habita ſunt.

<i>Era Caſaris.</i>	<i>Anno Chriſti</i>	
446	408	<i>Hermericus regnavit ann. 32.</i>
478	440	<i>Rechila ann. ſeptem.</i>
486	448	<i>Reccarius ann. nouem.</i>
495	457	<i>Maldra ann. tres.</i>
498	460	<i>Frumarius ann. quatuor.</i>
		<i>Remismundus: qui cum tota gente, Arriana heresi infectus fuit. In quo errore gens illa per annos ferè centum perſeuerauerit: quo tempore Reges non reperiuntur; quippè indigni, ut eorum repetita maneat memoria.</i>
596	558	<i>Theodomirus ſeu Ariamirus, Catholicus ann. 6. Concilium Bracarenſe primum ſub eo habitum, & Lucenſe: regnavit annis duodecim.</i>
608	570	<i>Miro ann. 13. Concilium Bracarenſe ſecundum.</i>
620	582	<i>Eboricus. Andeca tyrannus.</i>
		<i>Sueuorum regnum deletum eſt tēpore Leouegildi, Gothorū Regis; poſtquam regnauerunt in Hiſpania annis centum ſeptuaginta ſeptem: ut auctōr eſt Iſidorus.</i>

SYNO-

SYNODVS BRACAREN-
carenſis prima, regnante Domino
noſtro Ieſu Chriſto, currente Era
D. XCVIII. anno tertio
Ariamiri Regis, die Cal.
Maiarum.

CVM Galliciae Prouinciæ Epifcopi, Lucretius, Andreas,
Martinus, Cottus, ^a Ildericus, Lucentius, Timotheus, ^α Gildericus. Exc.
Malioſus, ex præcepto præfati glorioſiſſimi Ariamiri Regis,
in Metropolitana eiufdem Prouinciæ Bracarenſis Eccleſia
conueniſſent; confidentibus ſimul Epifcopis, præſentibus
quoque Presbyteris, adſtantibusque miniſtris, vel vniuerſo
Clero, Lucretius memoratæ Metropolitanæ eccleſiæ Epi-
ſcopus dixit:

Diu eſt, ſanctiſſimi fratres, quòd ſecundùm inſtituta vene-
rabilium Canonum, & decreta Catholicæ & Apoſtolicæ di-
ſciplinæ, deſiderabamus Sacerdotalem inter nos fieri debere
conuentum; ^b qui non ſolùm Eccleſiaſticis regulis & ordini- ^b Quia. Exc.
bus ^c opportunus eſt, ſed etiam ſtabilem ſemper efficit chari- ^c Opportunum. Exc.
tatis fraternæ concordiam: dum congregati ſimul, in nomi-
ne Domini, Sacerdotes, ea inter ſe ſalutifera collatione re-
^{Ephes. 4. A.}quirunt, quæ ſecundùm doctrinam Apoſtolicam, vnitatem
ſpiritus in vinculo pacis obtineant. Nunc igitur, quoniam
optatum nobis huius congregationis diem glorioſiſſimus,
atque piſſimus filius noſter, adſpirante ſibi Domino, regali
præcepto conceſſit, ^d & ſimul poſiti ^e conſidemus, prius ſi ^d Vt. Exc.
placet, de ^f ſtatutis fidei Catholicæ perquiramus: tunc deinde ^e Cõſideremus. Exc.
ſanctorum patrum inſtituta, recenſitis Canonibus, innotef- ^f Statu. Exc.
cant: poſtremò quædam etiam, quæ ad obſequium Dei,
vel officium pertinent Clericale diligentius pertractentur:
vt ſi qua fortasſè per ignorantix deſidiam, vel per ^g longi ^g Longinqui. Exc.
temporis incuriam, aut varia inter nos habentur, aut dubia,

K 4 ad

ad vnam, sicut decet, rationis, aut veritatis formulam reuocentur.

Omnes Episcopi dixerunt: Prosecutio tuæ beatitudinis iusta est: ea namque de causa cōuenimus, vt aliqua nobis Ecclesiasticæ constructionis vtilitas commodetur.

Lucretius Episcopus dixit: Prius ergo de statutis fidei, sicut superius dictum est, conferamus. Nam licet iam olim Priscillianæ hæresis contagio in Hispaniarum prouincijs detecta sit, & damnata, ne quis tamen, aut per ignorantiam, aut aliquibus, vt assolet, scripturis deceptus apocryphis, aliqua adhuc ipsius erroris pestilentia sit infectus, manifestius ignaris hominibus declaretur; qui in ipsa extremitate mundi, & vltimis huius prouincię regionibus constituti, aut exigua, aut penè nullam rectæ eruditionis notitiã contigerunt. Credo autem vestræ beatitudinis fraternitatem nosse, quia eo tempore, quo in his regionibus ^a nefandissima Priscillianæ sectæ venena serpebant, beatissimus Papa vrbis Romæ Leo, qui quadragesimus ferè extitit Apostoli Petri successor, per Turibium notarium sedis suæ, ad Synodum Gallicię, contra impiam Priscilliani sectam, scripta sua direxit. Cuius etiam præcepto Tarraconenses, & Carthaginenses Episcopi, ^b Lusitani quoque, & Bætici, facto inter se Concilio, regulam fidei contra Priscillianam hæresim, cum aliquibus capitulis conscribentes, ad Balconium, tunc huius Bracarensis Ecclesiæ Præfulem, direxerunt. Vnde, quia & ipsum præscriptæ fidei exemplar, cum suis capitulis, præ manibus hîc habemus; pro instructione ignorantium, si vestræ placet reuerentiæ, recitetur.

Omnes Episcopi dixerunt: Valdè necessaria horum capitulorum est lectio: vt dum simplicioribus quibusque pristina sanctorum patrum ^c statuta panduntur, abominata iam olim à sede beatissimi Petri Apostoli, & damnata ^d Priscilliani hæresis figmenta ^e cognoscant.

Lectum est exemplar fidei, cum capitulis suis: quę, ne prolixitatem facerent, his gestis minimè sunt inserta.

Post lectionem capitulorum, omnes Episcopi dixerunt: ^f Licet horum capitulorū lectio necessaria recensita sit, tamē euidentiùs, & simpliciùs ea, quæ sunt execrabilia, ita ^g præpositis etiam capitulis modò declarentur, vt, qui minùs est eruditus, intelligat; & sic sub anathematis sententia explosa iam

^a Nefandissima
Exc.

^b Lusitanis quoque
& Beticis. Exc.

^c Instituta. Exc.
^d Priscilliane. Exc.
^e Cognoscatur. Exc.

^f Licet lectio necessariè recensita sit
Exc.
^g Positi. Exc.

Vide Concil.
Tolet. 2. epi-
scop. Morani
Episcopi ad
Theoribium.
Nam de illo
hic sit men-
tio.

De hac regu-
la fidei, vide
quæ notata
sunt in pri-
mo Toletano.

iam olim Priscilliani erroris figmenta damnentur. Vt quisquis Clericus, vel Monachus, siue Laicus, tale aliquid sentire adhuc, vel defendere fuerit deprehensus, tanquam verè putre membrum continuò de corpore abscindatur catholicæ Ecclesiæ: ne aut societas eius maculam suæ prauitatis rectè credentibus ingerat, aut amplius de permixtione talium, aliquid Orthodoxis reputetur opprobrium.

^a Ne aut societas, siue prauitatis eius macula à rectè credentibus, de permixtione talium, &c. Exc.

Proposita contra Priscillianam hæresem capitula, & relecta continentur hæc.

I Si quis Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum non confitetur tres personas vnus substantiæ, & virtutis, ac potestatis, sicut Catholica & Apostolica Ecclesia docet, sed vnam tantum dicit, & solitariam esse personam; ita vt ipse sit Pater, qui Filius, ipse etiam sit Paraclêtus Spiritus, sicut Sabellius, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

ij Si quis extra sanctam Trinitatem, alia nescio quæ, diuinitatis nomina introducit; dicens, ^b quòd in ipsa diuinitate sit Trinitas Trinitatis, sicut Gnostici, & Priscilliani dixerunt, anathema sit.

^b Quòd ipsa diuinitas sit Trinitas, sicut. Exc.

iiij Si quis filium Dei Dominum nostrum, antequàm ex Virgine nasceretur, non fuisse, sicut Paulus Samosatenus, & Photinus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

Si quis Natalem Christi, secundum carnem, non benè honorat, sed honorare se simulat; ieiunans in eodem die, & in Dominico; quia Christum in "vera" hominis natura natum esse non credit, sicut Cerdon, Marcion, Manichæus, & ^c Priscillianus, anathema sit.

^a Deest in Exc.

^c Priscill. dixerunt.

v Si quis animas humanas, vel Angelos, ex Dei credit substantia extitisse, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

vi Si quis animas humanas dicit, priùs in cœlesti habitatione peccasse, & pro hoc, in corpora humana, in terram deiectas, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

vij Si quis dicit, diabolum non fuisse priùs bonum Angelum à Deo factum, nec Dei opificium fuisse naturam eius; sed dicit, eum "ex chao & tenebris emeruisse; nec aliquem sui habere auctorem, sed ipsum ^d esse principium, atque substantiam mali, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

^a Desunt in Exc.

^d à se principium. Exc.

viii Si quis credit ^e quia aliquantas in mundo creaturas diabolus fecerit, & tonitrua, & fulgura, & tempestates, & siccitates

^e Quòd. Exc.

tates ipse diabolus sua auctoritate faciat, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

- ix Si quis animas, & corpora humana ^a fatalibus stellis credit adstringi, sicut Pagani, & Priscillianus dixerunt, anathema sit. ^a Fatali signo. Exc.
- x Si quis duodecim signa, ^b quæ Mathematici obseruare solent, per singula animæ vel corporis membra ^c disposita credunt, & nominibus Patriarcharum adscripta dicunt, sicut Priscillianus dixit, anathema sit. ^b In nonnullis M. ita est: Signa sideribus, quæ Exc. ^c Dissipata. Exc.
- xj Si quis coniugia humana damnat, & procreationem nascentium perhorrescit, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.
- xij Si quis plasmationem humani corporis, diaboli dicit esse figmentum, & conceptiones in vteris matrum, operibus dicit dæmonum figurari; propter quod & resurrectionem carnis non credit, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.
- xiiij Si quis dicit creationem vniuersæ carnis, non opificium Dei, sed ^d malignorum esse Angelorum, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit. ^d Malorum. Exc.
- xiiij Si quis immundos putat cibos carnium, ^e quos Deus in vsus hominum dedit; & non propter afflictionem ^f corporis, sed quasi immunditiam putans, ita abstineat ab eis, vt nec olera cocta cum carnibus prægustet, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit. ^e Quas. Exc. ^f Sui corporis. Exc. C.A.
- xv Si quis Clericorum^g vel Monachorum^h præter matrem, aut germanam, vel thiam, ^b vel proximam sibi consanguineam iunguntur, aliasq; aliquas adoptiuas fœminas secum retinet, & cum ipsis cohabitât, sicut Priscilliani secta docuit, anathema sit. ^g Defunt in Exc. ^h Vel etiam que proxima consanguinitate iunguntur aliâs. Exc. & C. & C.
- xvj Si quis quinta feria Paschali, quæ ^b est Cœna Domini, hora legitima, post nonam ieiunus in Ecclesia missas non tenet; sed secundum sectam Priscilliani, festiuitatem ipsius diei, ab hora tertia, per missas defûctorum, soluto ieiunio colit, anathema sit. ^b Vocatur. Exc.
- xvij Si quis scripturas, quas Priscillianus, secundum suum deprauauit errorem, vel tractatus Dictini, quos ipse Dictinius antequam cõuerteretur, scripsit, ⁱ vel quæcumq; hæreticorum scripta^k sub nomine Patriarcharum, Prophetarum, vel Apostolorum suo errori consona ^k confinxerunt, legit, & impiorum figmenta sequitur, aut defendit, anathema sit. ⁱ & suo. Exc. ^k Confinit. Exc.
- Propositis his capitulis, & relectis, Lucretius Episcopus dixit:
Quoniam

Quoniam ^a ea, quæ à Catholicis ^b abomināda sunt, & dam-
nanda, manifestiùs & apertiùs etiam ignorantibus declarata
sunt, necessarium post hoc arbitror, si vestræ fraternitati vi-
detur, vt instituta nobis sanctorum Patrum, recensitis anti-
quis Canonibus, innotescant. Quæ etsi non omnia, certè vel
pauca quædam, quæ ad instructionem Clericalis disciplinæ
pertinent, relegantur. Omnes Episcopi dixerūt: Placet ^c quod
dictum est, & congrua res est, vt quibus fortassè per incuriam
abolita sunt Ecclesiastica constituta, audiant sanctorum Ca-
nonum regulam, & obseruent.

^a Etiam ea. Exc.
^b Abominata & dā-
nata. Exc.

^c Hoc editū & cōg.
Exc. Alias dictū.

Relecti ex codice coram Concilio tam generalium Sy-
nodorum Canones, quàm localium.

Post quorum lectionem Lucretius Episcopus dixit: Ecce
ex ipsa Canonum lectione agnoscat sancta fraternitas ve-
stra, non solùm in generalibus Concilijs, sed etiam in locali-
bus congregatos simul Sacerdotes, vno consensu, ea quæ Ec-
clesiastico conueniebant ordini, statuisse, & secundùm quod
vniuscuiusq; rei ^d exhibebat ratio, prospexisse; sequētes sen-
tentiam doctrinæ Apostolicæ, dicentis: Probate quæ bona
sunt, & tenete. Si ergo placet charitati vestræ, quia sunt ali-
qua Ecclesiasticæ institutionis obsequia, quæ in huius præ-
sertim extremitate prouinciæ, non per contentionem, quod
absit, sed magis, sicut præfati sumus, ^e per incuriam, aut per
ignorantiam variantur, constituamus quædam inter nos ca-
pitula; vt quæ non vno modo tenentur à nobis, ad vnā
^f omnimodò formulam reuocentur.

^d Expetebat. Exc.

^e Fiunt per incuriā.
Et deest: Variātur
in Exc.

^f Omnino. Exc.

Omnes Episcopi dixerūt: Necessarium, & valdè hoc vti-
le arbitramur, vt ea quæ apud vnumquemque nostrūm va-
ria & inordinata consuetudine retinentur, vnito inter nos,
per Dei gratiam, ^g quo per concordiam, celebrentur, officio.
Et idcirco si quid illud est magnum, vel paruum, in ^h quibus
variari videmur, ad vnā, sicut dictum est, formulam, præfi-
xis rationabiliter capitulis ⁱ reuocentur. Præcipuè cum & de
cæteris quibusdam causis instructionē apud nos sedis Apo-
stolicæ habeamus, quæ ad ^k interrogationem, quondam ve-
nerandæ memoriæ, prædecessoris tui, ^l Profuturi, ab ipsa
beatissimi Petri cathedra directā est.

^g Et concordia cele-
brentur officio.
Exc.

^h Quo. Exc.

ⁱ Reuocetur. Exc.

^k Interrogationes
suas. Exc.
^l Profuturi pruden-
tia ab ipsa B. Pet.
accepit cathedra.
Exc.

Lucretius Episcopus dixit: Rectè vestra fraternitas pro
auctoritate sedis Apostolicæ ^m reminiscita est: quæ licet eo-
dem tempore innotuerit, quo directā est, tamen pro firmi-
tate

^m Recordata est.
Exc. terminata est
C.A.

tate testimonij, & instructione multorum, si vestre vnanimi-
tati complacet, quia præ manibus est, coram his omnibus
relegatur.

a Legatur. Exc.

Omnes Episcopi dixerunt: Iustum est, vt, quia mentio ip-
sius auctoritatis est habita, quæ^b sit eius doctrina, à circun-
stantibus audiatur.

b Est. Exc.

Relecta est auctoritas sedis Apostolicæ, ad quondam Pro-
futurum directa Episcopum, quæ propter prolixitatem his
gestis minimè est inserta. Post cuius lectionem Lucretius Epi-
scopus dixit:

Manifestius patet, Apostolicam nobis opitulari doctri-
nam: Et ideò sicut fraternitas vestra^c prædixit, si quid per
ignorantiam apud quosdam^d variũ habeatur, ad vniformem
concordiæ regulam, per scriptis inter nos capitulis, adiun-
gatur.

c Dixit. C. A.

*d Variat. C. A.
e A dstringatur. C.
A. & Exc.*

Proposita sunt igitur capitula " & relecta, " quæ conti-
nent hæc.

f Defunt in Exc.

I Placuit omnibus communi consensu, vt vnus atque idem
psallendi ordo in Matutinis, vel Vespertinis officijs tenea-
tur; & non diuersæ, ac priuatæ, " neque " monasteriorum
consuetudines^f cum Ecclesiastica regula sint permixtæ.

*Diff. 1. c. Pla
cuis omnib,
Concil. To
let. 4. c. 2.*

g Deest in Exc.

ij Item placuit, vt per solennium dierum Vigilijs, vel Mis-
sas, omnes easdem, & non diuersas lectiones, in Ecclesia
legant.

*h Contra Ecclesiasti-
cis regulas sint
permixtæ. Exc.*

iiij Item placuit, vt non aliter Episcopi, & aliter Presbyteri
populum, sed vno modo salutent, dicentes: Dominus sit vo-
biscum, sicut in libro Ruth legitur; & vt respondeatur à po-
pulo: Et cum spiritu tuo, sicut & ab ipsis Apostolis traditum
omnis retinet Oriens, & non sicut Priscilliana prauitas per-
mutauit.

*Ruth. 1. A.
Vide Petri
Damianum
in libello de
Dominus vo
biscum.*

iiij Item placuit, vt eodem ordine Missæ celebrentur ab om-
nibus, ^b quem Profuturus quondam huius Metropolitanæ
Ecclesiæ Episcopus ab ipsa Apostolicæ sedis auctoritate su-
scepit scriptum.

i Quomodo. Exc.

v Item placuit, vt nullus eum baptizandi ordinem^h præter-
mittat, quem & antea tenuit Metropolitana Bracarenfis Ec-
clesia, & pro amputanda aliquorum dubietate, prædictus
Profuturus Episcopus scriptum sibi, & directum à sede bea-
tissimi Apostoli Petri suscepit.

*Ino. p. 1. ca.
51.*

*k Præterm. vsu quæ
Exc.*

vj Item placuit, vt conseruato Metropolitanæ Episcopi pri-
matu,

matu, cæteri Episcoporum, secundum suæ ordinationis tempus, alius alio sedendi deferat locum.

vij

De hac re diximus Concil. 16. Tol. c. 5. Concil. Tarracon.

Item placuit, ut de rebus Ecclesiasticis tres æquè fiant portiones; id est Episcopi vna, alia Clericorum, tertia in^a recuperatione vel in luminarijs Ecclesiæ: de qua parte siue Archipresbyter, siue Archidiaconus, illam administrans, Episcopo faciat rationem.

Reparatione. Exec. sed in sequenti concilio recuperatione etiam legitur.

viii

Vide quæ diximus Concil. Tol. 13. c. 11.

Item placuit, ut nullus Episcopus Clericum alterius ordinare præsumat; sicut & antiqui Canones vetuerunt; nisi fortè signata ipsius Episcopi scripta susceperit.

ix

De Oratio diximus in Concil. Tol. c. 28.

Item placuit, ut quia in aliquantis huius prouinciæ Ecclesijs, Diacones absconsis infra tunicam vtuntur orarijs; ita ut nihil differre à Subdiacono videantur, de cætero superposito scapulæ (sicut decet) vtantur orario.

x

23. dist. non liceat cuiilibet.

Item placuit, ut non liceat cuiilibet ex Lectoribus, sacra altaris vasa portare; nisi his, qui ab Episcopo Subdiaconi fuerint ordinati.

xi

Item placuit, ut Lectores in Ecclesia, in habitu seculari ornati, non psallant, neque granos Gentili ritu dimittant.

xii

Hæc Augustinus episc. 119. in De natalis improbat.

Item placuit, ut extra psalmos,^b vel canonicarum scripturarum noui, & veteris testamenti, nihil poetice compositum in Ecclesia psallatur; sicut & sancti præcipiunt canones.

b Vel, deest in Exe.

xiii

Vide notæ Concil. Ilerdensis, c. 16

Item placuit, ut intra sanctuarium altaris ingredi ad communicandum non liceat laicis, viris vel mulieribus; nisi tantum Clericis; sicut & antiquis canonibus statutum est.

xiiii

Item placuit, ut quicumq; in Clero cibo carniū non vtuntur; pro amputanda suspitione Priscillianæ hæresis, vel olera cocta cum carniū tantum prægustare cogantur. Quod si contempserint, secundum quod de^h his talibus sancti Patres antiquitus statuerunt, necesse est, eos, pro suspitione hæresis huius, officio, excommunicatos, omnibus modis remoueri.

Deest in Exe.

xv

Item placuit, ut hi, qui pro hæresi, aut pro crimine aliquo excommunicantur, nullus eis communicare præsumat; sicut & antiqua canonum continent statuta; quæ si quis spernit,

xvj

23. q. 5. Placuit, ut hi Burch. lib. 19. c. 130. luo. p. 10. cap. 188.

voluntariè seipsum^c alienæ damnationi tradet.

c Alienum à cõmuniõne facit. Exe.

De desperantibus habet in Conc. Tol. 16. c. 4. & Alisid. c. 17.

Item placuit, ut hi, qui sibi ipsis, aut per ferrum, aut per venenum, aut per præcipitium, aut suspendium, vel quolibet modo^d violentam inferunt mortem, nulla pro illis in oblatione commemoratio fiat, neque cum psalmis ad sepulturam eorum cadauera deducantur: multi enim sibi hoc per

d Deest à Burch. Vel quolibet modo violentiæ. luo.

L ignoran-

ignorantiam ^a vsurpauerunt. Similiter & de his ^b placuit, qui ^a Vsurpant. Exc.
^b Placuit sicut. Exc.

xvij Item placuit, vt Catechumenis sine redemptione baptis-
mi defunctis, simili modo, neque oblationis commemoratio,
neque psallendi impendatur officium: nam & hoc per igno-
rantiam vsurpatum est.

xviii Item placuit, vt corpora defunctorum nullo modo ^c in ba- ^c Intra basilicam &
sublica sanctorum sepeliantur; sed si necesse est, de foris, circa ^d peliantur. Exc.
murum basilicæ, vsque adeò non abhorret. Nam si firmissi-
mum hoc priuilegium vsque nunc ^d manet ciuitates, vt nullo ^d Retinent. Exc.
modo intra ^e ambitus murorum cuiuslibet defuncti corpus ^e Burchardus: Am-
^f humetur, quanto magis hoc venerabilium martyrum debet ^f plius retinet Gal-
reuerentia ^g obtinere. ^g liæ ciuitates. Sic
Iuo.

xix Item placuit, si quis Presbyter, post hoc interdictum, au- ^h Ambicium murorū
sus fuerit chrisma benedicere, aut ecclesiam, aut altarium cō- ^h ciuitatum cuius-
secrare, à suo officio deponatur: nam & antiqui ⁱ bet Exc.
nes vetuerunt. ⁱ Sit humatum. Exc.
^g Obtineri. Exc.

xx Item placuit, vt ex laico ad gradum Sacerdotij ante nemo ^j Hoc omnino C.A.
veniat, nisi prius anno integro, in officio ^j Lectorati vel Sub- ^j Lectorum, vel Dia-
diaconati disciplinam Ecclesiasticam discat; & sic per singu- ^k conatus. Exc.
los gradus prædictus ad Sacerdotium veniat. Nam satis re-
prehensibile est, vt qui necdum didicit, iam docere præsu-
mat; dum & antiquis hoc Patrum institutionibus interdi-
ctum sit.

xxj Item placuit, vt si quid ex collatione fidelium, aut per ^k fe- ^k Festiuitatē. C.A.
stiuitates martyrum, aut per ^l commemorationem defuncto- ^l Commemoratio-
rum offertur, apud vnum Clericorum fideliter colligatur, & ^m nea. C. A.
constituto tempore, aut semel, aut bis in anno, inter omnes
Clericos diuidatur: nam non ^m modica ex ipsa inæqualitate ^m Modicæ. Exc.
ⁿ discordia generatur, si vnusquisque in sua septimana quod ⁿ Discordiæ gene-
oblatum fuerit, sibi defendat. ⁿ rantur. Exc.

xxij Item placuit, vt quæcumque præcepta antiquorum Cano-
num modò in Cōcilio recitata sunt, nullus audeat præterire.
Si quis autem quasi contumax trāsgreditur, ^o ille, necesse est, ^o Illa. Exc.
vt de suo degradetur officio.

Relectis capitulis, Lucretius Episcopus dixit: Quia opi-
tulante nobis Domino, ea quæ ad firmitatem Catholicæ, &
orthodoxæ fidei, vel quæ ad officium ordinis Ecclesiastici
pertinebāt, vnanimi (sicut oportebat) collatione decreuimus,
restat nunc, vt ex omnibus his, quæ ^p fidei gratia salubriter ^p Dei. Exc.
statuta

^a Statuta sunt, propriam vnusquisque nostrum studeat docere, atque informare diocesim. Si quis autem ex nobis in parochijs suis, post agnita huius Concilij statuta, aut Clericum, aut Monachum sanæ huic doctrinæ resistētem inuenerit, aut in aliquo adhuc Priscillianæ sectæ errore latitare persenserit, & non continuo illum excommunicatum, & anathematizatum ^b ab Ecclesia foras eiecerit; ita vt cum huiusmodi homine, nec cibum aliquis fidelium sumere, nec communicare præsumat; nouerit se is, qui talem receperit, & fraternæ esse excommunicationi obnoxium, & diuinæ procul dubio sententiæ reum.

Omnes Episcopi dixerunt: Quæcunque à nobis ^c per Dei gratiam communi consensu decreta sunt, peruigili necessè est, vt cum omni sollicitudine obseruentur. Quæ vt stabilem placitæ constitutionis obtineant firmitatem, propria vnusquisque his gestis, manu sua subscribat. Et post Episcoporum subscriptio subsecuta est.

Lucretius Episcopus subscripsi.
^d Ildericus Episcopus subscripsi.
 Andreas Episcopus subscripsi.
 Lucentius Episcopus subscripsi.
 Martinus Episcopus subscripsi.
 Timotheus Episcopus subscripsi.
 Cottus Episcopus subscripsi.
 Maliosus Episcopus subscripsi.

^d Gildericus. Exc.

De subscriptionibus.

Lucretius] *Fuit Episcopus primæ sedis Bracara Ecclesia.*

Andreas] *Fuit Iriensis.*

Lucentius] *Conimbriensis.*

Martinus] *De sancto Martino Episcopo Dumienfi hac accipe: Fuit enim Dumienfis monasterij Episcopus, de quo sic Isidorus libello de uiris Illustribus. Martinus Dumienfis monasterij sanctiss. Pontifex, ex Orientis partibus nauigans Gallæciam venit: ibiq; conuersis ab Arriana impietate ad fidem Catholicam Suenorum populis, regulam fidei & sanctæ religionis constituit; Ecclesiasticos informauit, monasteria condidit, copiosaq; præcepta piæ institutionis composuit. Cuius equidem ego ipse legi librum de differentijs qua-*

L 2 tuor

„ tuor virtutum, & aliud volumen epistolarum; in quibus hortatur
 „ vita emendationem, & conuersionem fidei, orationis instātiā,
 „ eleemosynarum distributionem, & super omnia, cultum virtutum
 „ omnium, & pietatem. Floruit regnante Theodomi-
 „ rum, temporibus illis, quibus Iustinianus in republ. & Athanagil-
 „ dus in Hispanijs imperium tenuere. De eo etiā. 10. Cōcilio Toleta-
 no. Construxit primò Ecclesiam Dumniensem, deinde est Pontifex
 Bracar. factus, qui scripsit de differentijs virtutum, ad Miro-
 nem, & epistolas varias, & tractatum de castigatione rusticorum:
 in Compendium contraxit Concilia Orientalia, & Nitigesio Epif-
 copo Lucensi Metropolitano misit.

Cottus] *Empuritana Ecclesia: ut ex subscriptionibus secunda
 Synodi Bracarenfis constat.*

Notæ in Concilium Braca- rense primum.

ANno tertio Ariamiri] *Sic omnes codices M. ss. constanter ha-
 bent, & excusi. Verum historici nostri, Theodorum non
 Ariamirum Regem Sueuorum congregasse hoc Concilium affir-
 mant: de cuius mirabili errore & impietate Arriana, conuer-
 sione agit Gregorius Turonens. lib. 5. cap. 11. & 37. sed existimo,
 idem esse Ariamirum & Theodorum. Vaseus aliter: secundum
 Bracarense, tempore Theodomi coactum existimat, primum ve-
 rò anno Theudi tertio. 536. Domini: sed in re dubia editis & om-
 nibus codicibus M. ss. demere fidem non ausim.*

Cum Gallicia] *In prouincia Gallæcia, duos contineri Metro-
 politas, patet ex secundo Bracar. nimirum Bracarensem, & Lu-
 censem.*

Priscillianæ hæresis contagio] *Damnata fuit hæresis Pris-
 cilliani Concilio nationali Hispania: ubi capitula contra eum sunt
 edita, transmissaq; ad Balconium, Bracara Episcopum. De hac re
 vide Seuerum in historia. I sidorum lib. 8. etymolog. cap. de hæresibus,
 & quæ diximus supra.*

Dominus vobiscum] *Salutatio hæc Sacerdotalis ad populum,
 antiquissima est, ab Apostolisq; fluxit; eius meminit S. Dionysius,
 de Eccles. Hierarc. & Sother. PP. apud Gratianum de consecrat.
 dist. 1. can. Hoc quoq; & Burchard. lib. 3. cap. 34. luo. p. 2. c. 127.*

Alcuinus

Alcuinus lib. de diuinis officijs, cap. de celebratione Missæ, Hugo de Sacramentis. Et Petrus Damianus librum inscripsit: Dominus vobiscum, qui floruit anno Domini. 1050. Neque in hoc capite reijcitur Pontificalis Episcopalisq; salutatio: Pax vobis, qua antiquissima etiã est, & solis Episcopis tributa: eaq; forma vsi sunt sanctus Iacobus, & Basilius in liturgijs, & D. Ambros. libro de dignitate Sacerdotali. c. 5. & Chrysostomus homil. 3. ad Coloss. sed aduersus Priscilliani figmentum, qui usum salutandi in Missa permutauit, decernitur, Episcopum posse uti etiam Sacerdotali salutatione: nam in Missis priuatis, & in solennioribus prima vice Episcopus salutat hac forma: Pax vobis: postea dicitur: Dominus vobiscum: sicuti Sacerdos, quod Priscillianus negabat, affirmans esse: Pax vobis, tantum ab Episcopo dicendum semper, à Sacerdote vero: Dominus vobiscum.

Cap. 11. Neque granos Gentili ritu demittant] *Excusi, gradus: lego granos, ut est in M. ss. De ijs Isidorus lib. 19. etymolog. cap. 23.*
 „ Nonnullæ etiam gentes, non solum in vestibus, sed & in corpore,
 „ aliqua sibi propria quasi insignia vendicant; ut videmus cirros
 „ Germanorum, granos & cinnabar Gothorum. Existimo esse genus
 laicæ vestis, oblonga. Hodie Gramalla murice tineta Magistrorum
 Barcinonis insigne est. Apud eosdem populos dicitur etiam Gramalla, genus vestis luctuose, pulla, qua à Castellanis loba de luto dicitur, cum capirote.

C. 12. Sancti præcipiunt Canones] *Sic enim Concilio Laodic. cap. 59. statutum est, ut in Ecclesia non legantur, nisi volumina noui & veteris testamenti, nihilq; à plebe editum: & Carthag. 3. cap. 23. & 47. Sub nomine diuinarum scripturarum nulla preces, vel orationes legantur, nisi sint in Synodo approbate, vel à prudentibus tractate. Mileuitano cap. 12. legi permittuntur martyrum passionés, cum eorum aniuersaria dies celebrantur, & Carthag. 3. c. 47. doctorum Orthodoxorum hymni: & Tolet. 4. c. 13.*

C. 13. Antiquis Canonibus] *Sacerdotibus & Leuitis dabatur communio ante altare, Clero in choro, populo extra chorum. Id constat ex Concilio Tolet. 4. cap. 18. Hinc à locorum diuisione vocatur Laica communio, & peregrina, & Sacerdotalis. De qua re diximus Concil. Ilerd. cap. 16. Laodic. cap. 19. sic legitur: Solis autem ministris altaris liceat ingredi ad altare, & ibidem communicare.*

Sanctuarium altaris] Sanctuarium, velum intelligitur, quo distinguebatur locus altaris, & tegebatur, ne omni populo esset conspicuus: hoc constat ex Gregorio in epist. 30. ad Constantiam, August. lib. 3.

lib. 3. Vocatur & Brandeum; ex quo, cum à S. Leone P. P. forcipibus incidere, sanguis effluxit: alibi appellatur velamen.

- C. 14. *Cibo carniū non utitur] Carnibus vesci noluerunt Eustathiani, eo quòd immundas ducerent: ideoq; in Concilio Gangrensi damnati sunt. De hac re etiam decretum est. 14. Concilij Ancy-*
rani, iisdem penè verbis. Qui in Clero sunt, Presbyteros, vel Dia-
conos à carnibus abstinentes, visum est eas attingere, & sic si ve-
lint ab eis abstinere: Si autem nolint olera, quæ cum carnibus ap-
ponuntur, comedere, & Canon non cedant, ab ordine cessare.
- C. 16. *Qui pro suis sceleribus puniuntur] Contrarium videtur de-*
cernere Concilium Aurelianense. 2. cap. 14. his verbis: Oblationem
defunctorum, qui in aliquo crimine fuerint interempti, recipi debe-
re censemus; si tamen non ipsi sibi mortem probentur proprijs mani-
buis intulisse.
- C. 17. *Catechumenis] Catechumenus is est qui audiens à patribus*
appellatur: nam de fide, quæ ex auditu est, teste Paulo, instruebatur.
August. lib. de fide, & operibus cap. 6. Instituebantur autem Ca-
techumeni ab Episcopo, & Sacerdotibus; Nicol. P. P. Tribur. 6.
Isidorus lib. 2. de offic. Eccles. cap. 20.
- C. 18. *Deforis circa murum] Idem statuit Concilium Triburiense*
cap. 17. de Laicis, ut non in Ecclesia, sed in communi cæmeterio
seu dormitorio sepeliantur: additur tamen: Nemo enim in Ecclesia
sepeliatur; nisi fortè talis sit persona Sacerdotis, aut cuiuslibet
iusti hominis, qui per vitæ meritum talem viuendo suo corpori de-
functo locum acquisiuit. Concilium Maguntinum, cap. 52. excipit
Episcopos, Abbates, & dignos Presbyteros. Pelagius. II. sic statuit,
ut inter alia eius decreta, legi in lib. M. s. bibliot. D. Laurentij: Item
placuit, ut corpora defunctorum nullo modo intra basilicam sepe-
liantur; sed si necesse est, foris circa murum basilica. Hunc morem
antiqui Christiani, religiosè seruarunt, ut in capellis, aut in muro
ecclesia, & non intra ecclesiam humarentur; quâuis essent proceres
& Principes viri: ut obseruatum est in multis basilicis Hispania.
Nunc vero tanta omnes homines ambitio & fastus cepit, ut lacera
corpora, trunci artus, putres formæ, propè Christi Dei veri Sacra-
mentum, adhibitis marmoreis imaginibus superbè collocentur. Su-
perbiam & luxum inanem damnamus, nō pietatem; modumq; pro-
fanis sepulturis adhibendum, suademus. Vide quæ supra notauimus
in calce Concilij Valentini.

In sepeliendis verò sanctorum martyrum corporibus, alia erat ratio & conditio: Nam in illis condiendis, & in templis struendis ad eorum

eorum cultum, effusa erant impensa Christianorum; ut auctor est Tertull. in apologet. & Prudentius, & Gregorius Nyssen. in oratione de funere Meletij, & Nazianzenus epist. 18. ad Sophron.

Nam si firmissimum hoc] Duodecim tabularum lege interdicitum erat, intra urbem mortuos sepeliri: unde in vjs sepeliebantur Romani.

C. 19. Chrisma] Nullus Presbyter chrisma potest conficere; ut statuit Sylvester P. P. Act. 1. Concil. Rom. c. 5. & 2. Carthagin. c. 3. & 3. Carth. cap. 36. & 1. Tolet. cap. 20. & in epistola Montani ad Theoribium: id enim munus solius Episcopi est. Innocē. P. P. epist. 5. Estq; Cyprianus auctor, id à Christi Saluatoris Domini nostri facto emanasse, in Opusculo de unctione chrismatum, & alijs Sacramentis.

Aut altarium] Presbyter non debet consecrare altare: nam id etiam Episcopo reservatum est. Concil. Agathen. c. 43. Vide etiam Concil. 2. Hispal. c. 7. De eo etiam Felix P. P. III. in epist. Decretal. cap. 1. & Concilium Toletanum. 8. c. 7. & Vormatiense. c. 8.

C. 21. Semel aut bis] Hac divisio erat oblationum. Idem dicitur. 2. Bracarenf. cap. 6. At. 1. Aurelian. cap. 16. dimidia pars assignatur Clero, dimidia Episcopo: & cap. 13. dicitur, tertiam partem esse Episcopi, Clericorum verò duas alteras. Vide decretum Damasi P. P. apud Gratian. 10. q. 1. c. Hanc consuetudinem, & Concilio. 4. Tolet. cap. 32.

C O N C I L I V M

apud Lucum a Theodomiro Principe habitum:

Era DC. VII.

TEmpore Sueuorum, sub Era 607. die Calendarum Ianuarij, Theodominus, Princeps idem Sueuorum, Concilium in ciuitate Luco fieri præcepit; ad confirmandam fidem Catholicam, vel pro diuersis Ecclesiæ causis. Postquam peregerunt quicquid se Concilio ingerebat, direxit idem Rex epistolam suam ad Episcopos, qui ibidem erant congregati, continentem hæc.

Cupio, sanctissimi patres, vt prouida utilitate decernatis in prouincia Regni nostri; quia in tota Gallæciæ regione spatiosæ satis diœceses à paucis Episcopis tenentur; ita vt aliquantæ Ecclesiæ per singulos annos vix possint à suo Episcopo visitari; insuper tantæ prouinciæ vnus tantummodo Metropolitanus Episcopus est, & de extremis quibusq; parochijs longum est, singulis annis ad Concilium conuenire.

Dum hanc epistolam Episcopi legerunt, elegerunt in Synodo, vt Sedes Lucensis esset Metropolitana, sicut & Bracara: quia ibi erat terminus de confinitimis Episcopis, & ad ipsum locum Lucensem grandis semper erat coniunctio Sueuorum: etiam in ipso Concilio alias sedes elegerunt, vbi Episcopi ordinarentur. Sicq; post hæc pro vnaquaque cathedra diœceses & parochias diuiserunt; ne inter Episcopos contentio aliquatenus fieret; id est:

Ad cathedram Bracarenfis Ecclesiæ, quæ in vicino sunt; Centumcellas, Coetos, Lenetos, Aquaste, Milia, Ciliolis ad postam, Ailio, Carandonis, Tavis, Ciliotao, Getanio, Oculis, Cerecis, Petroneto, Equirie ad Saltum: item pagi, Pannonias, Ledera, Vergancia, Astiastico, Tureco, Cuneco, Cherobio, Berese, Palanticio, Celo, Supelegio, & Senesquio.

Ad

Ad sedem Portugalensem in Castronouo Ecclesias quæ in vicino sunt, Villanoua, Betaonia, Visea, Mentuno, Toribia, Baubaste, Benzoaste, Lumbo, Nescis, Flapolet, Curmiano, Caguesto, Leporeto, Melga, Tangobia, Villagomedeia, Tauuase: Item pagi, Labrencio, Aliobio, Vallacia, Truluco, Cepis, Flandolas, & Palentiaca. II.

Ad Lameco, Lamecum, Tuentica, Atauoca, Cantabiano, Omnia, & Camianos. III.

Ad Conimbriensem, Conebrei, Eminio, Lutbine, Infula, Antunane, & Portucale Castrum antiquum. IV.

3. 5. 6. *Councils Tolosanis subscribit seruo Dei Episcopus Calabriensis.*
Ad Vefense, Veseo, Rodomiro, Submontio, Subverbeno, Cosonia, Ouellione, Totela, & Caliabrica, quæ apud Gothos postea sedes fuit. V.

Familia seruorum] sic vocat monasterium Dumise. In Itacio Orentensi est. Ad sedem Dumisensem familia Regia
Ad Dumio familia seruorum. VI.

Ad Egitaniensem, tota Egitania, Mene, Cipio, & Francos. VII.

Ad Lucensem, Luco ciuitas cum adiacentia sua, quam tenent Comites. XI. vna cum Cairoga, Lemos, & Cauarcos. VIII.

Ad Auriensem, Palla, Auna, Verugio, Bebalos, Ceporos, Tennes, Pinca, Saffauio, Verecanoe, Senabia, & Calapages maiores. IX.

Ad Asturiensem, Astorica, Legio, Bergido, Petra, Speranti, Comanea, Ventosa, Maurellos superiorum, & inferiorum, Senuire, Francelloe, & Peficoe. X.

Ad Iriensem Mortacio, Saliniense, Centenoe, Celonoe, Mediense, Pestamarcos. XI.

Ad Tudenfem ecclesias in vicino, Turedo, Tabolela, Locoparre, Aureas, Tabulela, Lógetude, Carifiano, Martiliana, Turonio, Celeffantes, Turuea. Item pagi, Aunone, Sacria, Erbilone, Gauda, Obinia, & Cortese. XII.

Ad Sedem Britonorum, Ecclesiæ, quæ sunt intro Britones, vnà cum monasterio Maximi: & quæ in Asturijs sunt. XIII.

Notæ.

Notæ.

ATheodomiro.] *Is fuit septimus Rex Sueuorum, qui in Gallæcia imperium obtinuit, hoc ordine: Hermericus, Rechila, Recciarius, Maldra, Frumaris, Remismundus, qui hæresi infectus est cum vniuersa Sueuorum gente; & eadem labes per ferè annos centum est propagata, vsque ad Theodorum, siue Ariamirum, catholicum & optimum Principem, qui totam gentem. S. Martini Episcopi Dumienfis, postea Bracarenfis, studio & labore ad veram sinceramq; Ecclesiæ Catholica fidem reduxit: resq; Ecclesiastica, institutaq; iam ferè antiquata, mirum in modum amplificata, aucta q; sunt. Idem indixit hoc Concilium Lucense: ad quod, & ad Nitigesium Lucensem. S. Martinus Dumienfis trāsmissit opusculum Orientalium Conciliorum, quod magno studio in compendium reduxerat.*

De hoc Concilio Lucensi sic scribit Ioannes Vaseus, libro chronicorum Hispania, tomo posteriori, anno Domini, 564.

„ *Hoc Concilium Lucense circa hunc annum celebratum est, Calendis Ianuarijs, sub Theodomiro Rege Sueuorum, sub quo & Bracarense, ad confirmandam fidem Catholicam, & cōstituendum Ecclesiæ statutum. In eo Concilio Ecclesiæ Bracarensi Metropolitanae & alijs Gallæciæ Ecclesijs cathedralibus sui cuique fines assignati sunt, quos ne excederent. Ex archiuio Ecclesiæ Bracarenfis; ubi pro Nigesio Lucensi Episcopo, legitur Nitigio. Meminit huius rei Lucas Tudensis in Rege Vvāba, & dicit, Adaulphum Episcopum Legionensem huic interfuisse Concilio. Hæc ex annalibus Vasei.*

Ego verò accepi hoc Lucense Concilium, à D. Ioanne Ruizio Episcopo meritissimo Lucensi, studio sapientiæ & religione claro, qui illud mihi rescripsit, se descripsisse, ex C. M. scripto Ecclesiæ Lucensis per antiquo.

„ *Hæreo in exordio Concilij, an legendum sit: Tempore Sueuorum, sub Era 600. septimo die Calendarum, an: sub Era 607. die Calendarum Ianuarij: & quamuis mihi prior lectio magis placeat, tamē posteriorem, propter auctoritatem Ambrosij Mori, & Ioannis Vasei, sequor.*

Ponuntur in hoc Concilio XII sedes prouinciæ Gallæciæ: Bracara prima sedes, Portucal, Lameco, Conimbrica, Vescio, Dumio, Egitania, Luco prima sedes, Auria, Asturia, Iria, Tude, Britona.

Oppor-

Opportunus hic se offert locus, ad differendum de diuisione sedium Episcopatuū Hispaniæ; de qua multa scripta sunt ab historicis nostris: & in re ita obscura, & fere iam antiquata, nihil cōsultius faciendum existimaui, quàm ipsos fontes veteres & reconditos, ex quibus illi rem hanc hauserunt, emendatos & puros edere; ut ex libris M. ss. Ecclesiæ Toletanæ, & D. Laurentij correctioribus, & vetustioribus, elicere potui; & ex Codice Ecclesiæ Ouetensis, qui inscribitur Itacius.

Est in bibliotheca Ecclesiæ Toletanæ processus quidam, & acta in causa Ecclesiæ Valentina: nam quàm primum expugnatur à Iacobo Aragonum Rege, strenuo Maurorum domitore, & in ditionem venit, Primas Toletanus ad suam iurisdictionē iure antiquo pertinere dicebat. In quibus actis hæc habentur.

Cæsar Constantinus Imperij sui IIII. anno, cum esset in Hispania, conuocatis eius Episcopis, totam prouinciam in sex Archiepiscopatus partitus est, decreuitque omnes peculiaribus diœcesibus & finibus contineri.

Prima sedes est Narbo. II. Tarraco. III. Bracara. IIII. est Spalis. V. Emerita. VI. Toletum, quæ habet sibi subdita hæc opida: Oretum, hoc est çalana; Baecia, hoc est Baeça; Mentefa, hoc est Iaen; Acci, hoc est Guadix; Vrgi, hoc est Almeria; Bagastri, hoc est Albarracin, aut Biluestre; Illici, hoc est Elche; Setabis, hoc est Xatiua; Denia, Valécia, Valeria propè Quoncam; Secobria, id est Sogorbe; Arcobrica, hoc est Arcos; Complutum, hoc est Guadalaxara, siue Alcalá; Segoncia, hoc est Siguença; Oxoma, hoc est Osma; Secobia, hoc est Segouia; & Palencia.

Et infra. Postmodum quatuor libros Arabicos in iudicio nobis exhibitos inspeximus, & fecimus legi in libris illis per vnum Iudæum & alium Sarracenum: & ipsi legentes in dictis libris, scilicet in libro Rasis, qui multos libros fecerat de Physica, ut Sarracenus dicebat; & in libro Abiba Cacahabi, qui peritus fuerat in lege eorum; & in duobus alijs libris, quorum auctores non erant; dixerunt nobis, quòd in dictis libris continebatur, quòd inter sex diuisiones dictas, factas à Constantino Imperatore in Hispania, erat ciuitas Valentia sub ciuitate Toleto: *Hæc ibi.*

In Codice Hispalensi Diui Laurentij, qui anno Domini 962. scriptus est, sic inuenio.

Diuisio

Diuisio prouinciarum Hispaniæ, & earum sedium

PROVINCIA GALLECIÆ.

BRACHARA Metropolis.	Dumio.
Portucale.	Aurienſe.
Conimbria.	Tude.
Eguitania.	Luco.
Vefeo.	Iria.
Lameco.	Britona.
Vetica.	Aſtorica.

PROVINCIA GALLIÆ.

NARBONA Metropolis.	Luteba.
Caucoliberi.	Magalona.
Carchafona.	Nemis.
Biterris.	Enemaſo.
Agata.	Elena.

PROVINCIA LVSITANIÆ.

EMERITA Metropolis.	Caurio.
Auela.	Exonoba.
Salmantica.	Olifibona.
Elbora.	

PROVINCIA CARTHAGINIS.

TOLETO Metropolis.	Diano.
Compluto.	Setabi.
Segontia.	Carthago.
Oxoma.	Baſti.
Palentia.	Mentefa.
Valeria.	Acci.
Oreto.	Biacia.
Valentia.	

PROVIN-

PROVINCIA BETICÆ.

SPALIS Metropolis.

Italica.

Elipa.

Astigitis.

Corduba.

Egabro.

Eliberi.

Malacha.

Afidona.

PROVINCIA TARRACONE NSIS.

TARRACONA Metropolis.

Dertosa.

Cæsar Augusta.

Tyrasona.

Calagurris.

Auca.

Pampilona.

Osca.

Elerda.

Barcinona.

Egara.

Aufona.

Gerunda.

Impurias.

Orgello.

IN Concilio Emeritensi, Canone. 8. dicitur Reccesvintum Regem, provincia Lusitania terminos Episcopis & Parochis diuisisse, & iuxta priscorum Canonum sententias in antiquam formam reduxisse. Ibiq; Egitania ad provinciam Lusitania est attributa.

In C. M. S. literis Gothicis, Ecclesia Ouetensis, in principio sic scriptum est.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI

Iesu Christi, incipit numerus sedium Hispanien-

sium: & vniuscuiusq; provinciae sedes suo

Metropolitano subscriptæ, vsque in

Rhodanum amnem, id est:

METROPOLI TOLETO SVBDITÆ.

Oreto.

Beatia.

Mentefa.

Acci.

Basti.

Vrgi.

Bagastri.

Illici.

Setabis.

Danium.

M Valeria.

Valeria.
Valentia.
Secobriga.
Arcabrica.
Compluto.

Segontia.
Oxoma.
Secobia.
Palentia.

Sub vno XX.

METROPOLI SPALI SVBDITÆ.

Italica.
Afidona.
Elepla.
Malaga.
Elberris.

Astigi.
Corduba.
Egabro.
Tuccis.

Sub vno X.

MERITÆ METROPOLI SVBDITÆ.

Merita.
Pace.
Olixibona.
Exonoba.
Egitania.
Conimbria.
Vifeo.

Lamego.
Caliabria.
Cauria.
Elbora.
Abela.
Salmantica.
Numãtia.i.çamora

Sub vno XIII.

BRACARÆ METROPOLI SVBDITÆ.

Bracara.
Dumio.
Portucale.
Tude.
Auria.

Iria.
Lugo.
Britonia.
Astorica.

Sub vno IX.

TARRACONÆ METROPOLI SVBDITÆ.

Tarracona.
Barcinona.

Egara.
Gerunda.
Empurias.

Empurias.	Cæfaraugusta.
Aufona.	Ofca.
Vrgello.	Pampilona.
Lerita.	Calaforra.
Ictofa.	Tirafona.
Tortofa.	Auca.

Sub vno XV.

NARBONA METROPOLIS.

Narbona.	Luteba.
Beterris.	Carcafona.
Agatha.	Tolofa.
Magalona.	Elna.
Nemaufo.	

Sub vno IX.

Et sub vno fedes Hispanienses, absque Prouincia Tingitania vsque ad mare Oceani, qui eas circundat, fedes Lxxxij. exceptis Legionem, & Oueto, quæ nulli vnquam Metropoli fuerunt subditæ.

Diuisio terminorum Diœcesum, & Parochiarum Hispania à Vvamba rege facta: ex libris M. SS. Ecclesie Toletanae, & Ecclesie Ouetenfis, cuius titulus est Itacius; in quo historia Regum Vandolorum & Alanorum in Gallæcia, & postea à Suenorum, & demùm Gothorum scribitur.

Era DCC.III. post Reccesuindum Vvamba Rex Gothorum regnum nouē annos obtinuit. Hic Toletum ea hora, qua vnctus est in Regem, cum quadam euaporatione visa est apud cunctis, qui aderant, ex capite eius exire, & ad cælos volare. Hoc signum factum est à Domino, vt futuras victorias nunciaret de inimicis per eum, & dulcedinem pacis, quam habuit erga suos. Astures & Vascones in finibus Cantabriæ crebrò rebellantes edomuit, & suo imperio subiugauit: ciuitatem, quæ Cartua vocabatur, & Pampilonē ampliauit, quam Vvambæ Lunā vocauit: Prouinciā quoq; Gallie, quæ Hispania citerior dicitur, sibi rebellantē, multis agminibus Francorum interceptis, subiugauit, & Paulum perfidum, Gallie tyrannum cepit, eiq; oculos euellere præcepit: & ad urbem Toletanā cum triumpho magno reuersus, discordesq;

M 2 tifices

tifices, eò quòd alij aliorum parochias inuadebant, ad concordiam studuit reuocare. Fecit & chronicas regum priorum coram se legere: vt faciliùs posset terminos parochiarum diuidere, sicut antiquitas denotaret, & exigeret iuris censura, & iura propria quælibet Ecclesia possideret: sicut subiecta denotat scriptura.

CONCEDIMVS & cõfirmamus, quod, sicut Gundericus, Gesericus, Hunericus, Gütamundus, Iforis, & Guimel, Reges Vandalorũ ciuitatẽ Lucum successiuè dotauerunt teneat pacificè, & quietè terminos, qui inferiùs subscribẽtur:

*Bracius de
Luceo Anstirũ
intelligit.*

Totas Asturias per Pyrenæos mōtes, & per flumen magnum Oue, & per totum litus maris Oceani vsq; Biscaiam, per Summumrostrũ, & per Summumcabrium, per portas de Sancta Agatha, per Poçafalem, per Limbam de Folios, vnà cum campo Erbolio, Gordon vsque ad illam arborem de Quadros, per Riuulum de Humana. Lunã, Vandabiam, vsq; ad Pyrenæos montes, Coyanzam Villam, Quexidam, per Cõniaquelã, Montosam vsq; ad flumen Vrbetũ in Galicia, Suernã, Vallem longã, Verã, Flamofam, totã Sarriam, Paramũ vsq; ad flumen Mineum. Totã Lemos, Vinyso, Verofino, & Semmanorũ, & Froiam vsq; ad flumẽ Silũ. Totam Lumiam, cum Ecclesijs de Petraio, quę ædificatę sunt, vel fuerint, inter Arnoyũ flumẽ & Silũ. A termino montis Buron, & per aquam Zore, vsq; in fundũ Arnoyi, & per ipsum^a discessum vsq; in flumen Mineum, Iueza vsq; Portelam de Vanati, & Ecclesias de Sallaz, inter Arnoyũ & Silum, cum Ecclesijs de Barcofo, Castellã, Cunsancã, Barnãtes, & Auion, Asmam, Carabam, Amancam, sicut dictam Ecclesiam Lucensem Reges Vandali dotauerunt.^b

a Discursum Ierusalem.

*b Itacius addit: Et si
xerũt omnes: Placet
placet nobis omni-
bus.*

Legio, quam condiderunt Romanę Legionες, quę antiquitùs Flos fuit vocata, & per Romanum Papam gaudet perpetua libertate, & * extat sedes regia, atq; alicui Metropoli nunquã fuit subdita, teneat per suos terminos antiquos, sicut eam dotauerunt Hermericus, Rechila, Reccarius, Maldra, Frumarius, Remismundus, Theodomundus Sueuorum Reges, & Theodomirus.

Legio teneat, per Pyrenęos mōtes, & per Pennã rubeam, vnã cum Medialeuaca, Ceruera, Petras nigras. Anion vsque ad flumen Carrionem, per villã Sernam, per Riuulum siccũ, vsque ad villam Ardegam. Per Ceresinos, vsque in Castrum Pepi.

Pepi. Per villam Manam vsque in arborem de Quadros.

^aSupra Fines terræ Galliciaë, tria Castella, Turtures, Datus, ^cInfra, Itacius. Castellatum, & Nauiam.

*Sanctissima
via genera-
lis Hispania
vocat Lucet
nam.*

Legio ciuitas Sacerdotalis, & regia, & Lucus, quam Vvandalis ædificauerunt in Asturijs, teneant, per suos terminos antiquos, sicut eis diuisit Rex Theodomirus. Hæ nulli subdantur Archiepiscopo vel Primati.

Sedes etiã Portucaliaë permanet in sua diuisione sicut eis diuisit Rex Theodomirus cū his, etiã quę nos eis adiecimus.

B R A C A R A Metropolis teneat Centūcellas, Gētis milia, Laineto, Giliolis, Adoneste, Aportis, Aylo, Ceutendonis, Laubis, Cilioto, Letania, Ceresis, Petronayo, Equisis ad saltum: item pagi, Panoias, Leta, Bregantia, Astiatigo, Tarego, Aunego, Metrobio, Berese, Palātufico, Celo, & Senequumio, sub vno XXX.

*In diuisione
Theodomi
supra dicitur:
Ad Dumio familia
seruorū, quā
bis vocat regiam;
intelligit de monachis,
qui Deo seruiūt:
& ei seruire regnare
est.*

Ad sedem Dumensem familia regia.

Egitamēsis teneat totā Egitaniā, Mene, Cipio, & Frācos.

Portugalensis teneat in Castronouo Ecclesias, quæ in vicino sunt; scilicet, Villanoua, Betaonia, Vesea, Menturio, Torobia, Bramaste, Pongoaste, Lumbo, Nestis, Napoli, Curmano, Magneto, Leporeto, Melga, Tangobria, Villagomedi, Tanuatta. Item pagi, Lambrencio, Aliobrio, Valericia, Turlango, Ceris, & Mendolis, & Palencia. Sub vno XXV.

Lamecum teneat ipsum Lamegum, Tuencia, Arauca, Cantabriana, Omnia, & Ceminus. Sub vno. VI.

Conimbriensis sedes teneat ipsam Conimbriam, Eminio, Selio, Bime, Insula Astrucione, & Portugaliaë Castrum antiquum. Sub vno VII.

Vesensis teneat ipsum Veseo, Rodomiro, Submoncia, Subberbeno, Ofania, Ouelione, Tutella, Goleia, & ^bCaliabria, quę apud Gothos postea sedes fuit. Sub vno VII.

*Idem supra
in Conuilio
Lucensi.*

Iriensis teneat ipsam Iriam: de Issum vsq; Cufancaro, & de Caldas ^c de Rege vsque in oram maris Oceani.

^b Caliabrica, Itacius.

^c In alijs, de Caldeo de are.

Lucensis teneat ipsam ciuitatem cum adiacentibus suis, cum Cantoquia, Somes, Carabarcos, Montenigro, Parraga, Latra, ^d Azamana, Segios, Triauada, Pogonti, Saluatera, Mōterroso, Doira, Deça, Colea. Sub vno XVI.

^d Azumara, Itacius.

Auriensis teneat Vesugio, Ruuale, Teporos, Sedifos, Pincia, Casauio, Verenganos, Sanabria, & Calabazas maiores. Sub vno X.

M 3 Astoricensis

Astoricensis teneat ipsam Astoricã, Legionẽ super Urbico, Beriso, Petra speranti, Antiribis, Caldelas, Marellas superiorem & inferiorem, Senure, Frogelos, & Pericos, sub vno. XI.

Britonacensis teneat Ecclesias quæ in vicino sunt intro Britones, vnà cum monasterio. Maximi vsque in flumine Ouæ.

Tudensis teneat ipsam Tudẽ cum Ecclesijs quæ in vicino sunt, Torelo, Torobera, Ludo, Patre, Agnoue, Sagria, Erbilione, Aureas, Langetue, Carasino, Toruca. Item pagi, Cauda, Quinia, & Cartasse, sub vno. XV.

*TOLETO METROPOLI SVBIA-
ceant hæ sedes.*

Oretũ hæc teneat: de Galla vsque ^a Eciga: de Betra vsque ^a *Pinta, in Itacia*
Campaniam.

Beatia.

Mentesa, hæc teneat: de Eciga vsque Securam: de Lila vsq;
Pulixena.

Acci hæc teneat: de Secura vsque Montaneam: de Arcatel
vsque Carachuel.

Basti hæc teneat: de Montanea vsque Egestam: de Rauca
vsque ^b Fufitam. *b Rufitam Itacia*

Vrgi hæc teneat: de Egesta vsq; Carthaginem: de Gastri,
vsque Mundam.

Bigastrum hæc teneat: de Pugilla vsque Nisdomiã, de Ser-
ta vsque ^c in Babam. *c Lumbam Itacia*

Illici hæc teneat: per terminos Bagastri & Setabis, & Denia.

Setabis hæc teneat: de Custo vsque ad Moletam: de Togo-
la vsque ad Intam.

Denia hæc teneat: de Sofa vsq; in Intã: de Silua, vsque Gil.

Valẽtia teneat de Silua vsq; Musuetũ: de mari vsq; Alpõt.

Valeria hæc teneat: de Alpont, vsque in Terrabelam: de
Stizerola vsque Ninar.

Secobrica hæc teneat: de Tarabella vsque Obuiam, de To-
ga vsque Brecam.

Arcabrica hæc teneat: de Alcõt vsque ad Obuiam, de Mora
vsque ^d Baltram. *d Lustriam Itacia*

Complutum hæc teneat: de Alcõt vsque ad cortem, de Gu-
fia vsque ad Costem.

Segontia hæc teneat: de Coste vsque Fuscã: de Godol
vsque Pinam.

Oxoma

Oxoma hæc teneat: de Fufca vsq; Arlanzon, quomodò currit in camino sancti Petri, qui vadit ad sanctum Iacobum, de Garafe vsque Hermitas.

Secobia hæc teneat: de Almet vsque Mambellá: de Montel ^{Alhomet} vsque Vasodoto.

Palentia hæc teneat: de Mambella vsque Caltam: de Valbona vsque Fortosam. *

*
In Itario est:
Hæc seds
X X. diuisa
Episcopales
de Toledo a
may vsq; in
caminum S.
Petri, qui va
dit ad S. Ia
cobum.

TARRACONENSI METROPOLI
subiaceant hæ sedes.

Barcinona hæc teneat: De Mina vsque Pagellam: de Vsa vsque Bordel. ^{Exara, Itacius.}

Egara^b hæc teneat: de Bordel vsque Paladera: de Montefa vsque Portellam.

Gerunda hæc teneat: de Palada vsque Iustemate: de Alofa vsque Pinnas.

Empuriæ hæc teneant: de Iustamate vsq; Bercam: de Ventosa vsque Giluam.

Aufona hæc teneat: de Borga vsque Auratam: de Bulga vsque Mentiam.

Vrgela hæc teneat: de Aurata vsque Nafonam: de Murela vsque Valam.

Lerita hæc teneat: de Nafona vsque ad fontem Salam: de Lora vsque Matam.

Ictosa hæc teneat: de Font Salla vsque Portellam: de Morale vsque Tormelam.

Tortosa hæc teneat: de Portella vsque Deniam: de Tormoga vsque Catenam.

Cæsar Augusta hæc teneat: de Moouia vsque Splanam: de Ribas montes vsque Gordoto. ^{De Denia, Itacius.}

Osca hæc teneat: de Splanam vsque Cobello, de Spellem vsque Riberam.

Pampilona hæc teneat: de Cobello vsque Mustelam: de Lotica vsque Tallam: de Mustela vsque Nampiam: de Sparga vsque Ostrual.

Calaforra hæc teneat: de Nampia vsque Spargam: de Mustela vsque Lacalam.

Tirafona hæc teneat: de Sparga vsque Platenam: de Altomonte vsque Millefam.

Auca hæc teneat: de Planta vsque Amayam: de Villainferno vsque Pedem Moram.

M 4 Insulæ

Insulæ Baleares, Maioricam, Minoricam Formenteram,
Vfeticam.

SPALI METROPOLITANÆ SVB-
iaceant hæ sedes.

Italica hæc teneat: de Vlea vsque Bufam: de Afa vsque Iamolam.

Alidona hæc teneat: de Bufa vsq; ad Senã: de Lotefa vsque viamlatam.

Elepla hæc teneat: de Sena vsque Datam: de Abifa vsque Cortesam.

Malaca hæc teneat: de Data vsque Malexcam: de Temia vsque sedes campo.

^a Eliberis hæc teneat: de Maleoca vsque Sotellam: de Almicca vsque Sedille.

*Maleoca,
pro mala lo-
ca. foris bo-
die, Mala-
gon.*

Alstigi hæc teneat. de Sotella vsque Parietẽ: de Luca vsque Raucam.

a Elberti, Iacim

Corduba hæc teneat: de Pariete vsq; ad Vbetam: de la Gal-la vsque Ranam

Egabro teneat: de Vbeta vsque ad Malam Sayam: de Ga-sta vsque Suctam.

Tucci hæc teneat: de Malã faya vsque à Balagar: de Gigara vsque Calonam.

BRACARÆ METROPOLI SVBIA-
teant hæ sedes

Dumio hæc teneat: de Duma vsque Albiam: de Rianteca vsque Adasam.

Portucale hæc teneat: de Ibdia vsque Lofolam: de Olmos vsque Solam.

Tude hæc teneat: de Lofola vsque Lagunam, de Mõte albo vsque Fetosam.

Auria hæc teneat: de Cufanca vsque Silum, de Vereganos, vsque Calabaças maiores.

Iria hæc teneat: de Iso vsque Cufacam ^b: de Caldas de ære vsque in oram maris Oceani.

*b De Caldas de rigo
Iacius.*

Luco hæc teneat: de Laguna vsque Buiffam: de Monte fo-to vsque Quintanam.

Britonia: de Buiffa vsque Torrentes, de Oçtoba vsque Tobellam & vsque ad Ouem.

Astori-

Astoria hæc teneat per oram vallis Carcer, & per fluuios, Humaria scilicet, & Vbigo, per Berco & Tauara.

*EMERITÆ METROPOLI SVBIA-
ceant hæ sedes.*

Pace hæc teneat: de Balagar vsque ad Crocam, ad Montē de Olla vsque Marabal.

Olisibona hæc teneat: de Darca, vsque Ambiam: de Olla vsque Matam.

Elbora hæc teneat: de Sotobra vsque Petram: de Rucella vsque Paratam.

Exonoba hæc teneat: de Ambia, vsque Salam; de ipsa vsque ^{a Oxonoba.} Turrem.

Egeditania hæc teneat: de Sala vsque Nauam: de Sena vsque Muriellam.

Conimbria hæc teneat: de Naua vsque Bergam: de Torrente vsque Loram.

Veseum hæc teneat: de Borga vsque Sortam: de Bonella vsque Ventosam.

Lamæcum hæc teneat: de Sorta vsque Petram: de Tara vsque Ortosam.

Caliabria hæc teneat: de Sorta vsq; Albeniã: de Soto vsq; Farã.

Salmantica hæc teneat: de Albenia vsque Sotobram: de Ruffa, vsque Siberam.

Numantia hæc teneat: de Peñagodi vsque ad Tormem super illos Balneos: de Valle de Rege vsque Doriũ. De Villalalle vsque Oterum de Fumus; secus Riuulum siccum, vsque Breto: de Tauara vsque Dorium.

Abula hæc teneat: de Petra vsque Villam: de Vialto vsque Torrero.

Cauria hæc teneat: de Villa ^b vsque Tagum, de Asa vsque ^{b vsque Doriũ Itacias.} Pumar.

*NARBONÆ METROPOLI SVBIA-
ceant hæ sedes.*

Beterris hæc teneat: de Staleth vsq; Barcinona: de Macai vsq; Ribafora.

Agatha hæc teneat: de Nufa vsque Riberã: de Gallar vsque Mirlam.

Magalona hæc teneat: de Nufa vsque Ribogar, de Castello millia vsque Angoram.

Nemauso

Nemáuso hæc teneat: de Bufa vsque Angoram, de Castello vsque Sambiam.

Luteba hæc teneat: de Samba vsq; Rabaua, de Anges vsque montem Rufum.

Carcaſona hæc teneat: de Monte Rufo, vsque Angeram, de Angoſa, vsque montaña.

Elna hæc teneat: de Angera vsque Roſinola, de Lateroſa vsque Lamuſam.

Hæ ſunt ſedes harum duarum Hiſpaniarum octoginta, ſub dominio Gothorum, tam Archiepiſcopales quàm Epifcopales, per quas nobis miniſtratur verbum Dei, quæ à Romano Pontifice accipiunt communionem catholicæ veritatis; vt ſecundùm traditionem & Doctrinam Sanctorum patrum, animas ſibi comiſſas valeant gubernare. Hęc igitur noſtra inſtitutio, quę aſſenſu omnium Archiepiſcoporum & Epifcoporum dictarum ſedium, auctore Deo, facta eſt, firma permaneat in æternum. Hęc omnia ſupra ſcripta legit glorioſus Rex Vvamba in Cõcilio Toletano, vbi omnes Archiepiſcopi & Epifcopi conuenerant; quę ſubſcriptione omniũ confirmata ſunt, Quiriaco Toletano Archiepiſcopo primatię dignitate, & fide catholica conſiſtente.

Statutum eſt præterea in dicto Concilio, vt omnes Clerici viuerent ſecundùm regulam ſanctiſſimi patris Iſidori, prout cõtinetur in libro eiufdem de honeſtate clericorum. Et quicumque Archiepiſcopus, Epifcopus, Abbas clauſtralis, vel ſecularis, pro dignitate, vel ordine, aut aliquo Eccleſiaſtico beneficio, minam daret regi, ſiue aliqũ alię perſonę, ille ex communicatione perpetui anathematis innodetur.

Erat vlteriũs ſcriptum in dicto codice. M. S.

DIVISIO Prouinciarum ſecundùm Plinium lib. III. cap. III. Hiſpanię citerioris: & diuiditur in. VII. Conuentus: Primus Carthaginenſis, ſecũdus Tarraconẽſis, tertius Cęſarauguſtana, quartus Clunienſis, quintus Aſturienſis, ſextus Lucenſis, ſeptimus Bracarenſis.

In Carthaginenſi cõueniunt populi. XLII. exceptis inſularum incolis. Ex colonia Accitana Gemellenſes, & Libiſoſona cognomine Foroauguſtana: quibus duobus ius Italię datum. Ex colonia Salarienſi Oppidani, Latij veteris Caſtaliarienſes, qui Cęſari venales appellantur. Setabitani qui Auguſtani. Valerienſes; Stipendiariorũ celeberrimi. Babarrẽſes, Baſtitani

Plinius, c.
3. lib. 3.

stítani, Confaburenfes, Dianenfes, Celeftani, Iloricítani, Laminitani, Mentefani, qui & Oritani, Mêtifani, qui & Baftria- Baftuli, Exe.
li, Oretani qui & germani cognominantur, caputque Celtiberiæ, Segobrienfes, Carpetani, Toletani Tago flumini im-
pofiti, dein Beacienfes & Vrgilienfes.

D I V I S I O Prouinciarum fecundum Imperatorẽ, hoc modo : Cefar Constantinus anno. 4. Imperij fui, fex Archiepifcopos, vt diuiderent Hispaniam in fex partes feu prouintias iufsit, ita quòd vnufquifque haberet terminos fuos, quos nullo modo quis excedere attentaret.

N A R B O N A E fubfint, Piteus, Tolofa, Cazlora, Albi, Magalona, Nemis, Carcafona.

B R A C A R A E fubfint, Dumia, Portucal, Tude, Auria, Iria, Luco, Britona, Aftorica.

T A R R A C O N A E Barcinona, Egara, Gerunda, Empuriæ, Aufona, Lerita, Ictofa, Tortofa, Cefaraugufta, Ofca, Pampilona, Calaforra, Tyrafona, Auca.

T O L E T O fubfint, Secobia, Arcabrica, Segoncia, Valentia, Vrgi, Bagaftri, Diania, Segorue, Complutum, Oxoma, Valeria, Oretum, Satiua, Beacia, Illici, Mêtefa, Acci, Bafta, Palencia.

M E R I D A E fubfint, Pace, Oxonoba, Olifipona, Egítania, Caliabria, Lamego, Vifeo, Salmantica, Coria, Elbora, Abela, Numantia.

S P A L I fubfint, Italica, Afidona, Elepa, Malaga, Elberris Aftigi, Corduba, Egabro, Tucci.

D I V I S I O P R O V I N C I A R V M H I S P A N I A R U M fecundũ Regẽ Vvambã, factam tẽpore Quirici Primatis & Archiepifcopi Toletani. Cũ inter Prælatos Hispaniarũ magna fuiffet exorta difcordia, eo quòd vnufquifque inuaderet terminos dicecefanos, Rex Vvamba Synodũ celebrari præcepit Toleti, conuocatis & congregatis Archiepifcopis & fuffraganeis fuis. Præfentato in medio numero ciuitatum & dicecefum, taliter diffinitur ibidem.

Prouinciæ Carthaginenfis, vel Carpetaniæ Metropolis, Regia vrbs Toletum.

T O L E T O fubfint, Oretũ, Beacia, Mentefa, Acci, Aftigi, Vrgũ, vel Almeria, Bagaftri, Illici, Setabia, Denia, Valétia, Valeria, Segobria, Arcabrica, Iplicea, Segontia, Oxoma, Segobia, Palencia.

Tar-

TARRACONAE subsint Barcinona Gerunda, Egara, Empurias, Aufona, Vrgelo, Ilerda, Ictofa, Tortofa, Cæfaraugusta, Osca, Pampilona, Auca, Calagurra, Tyrasona.

NARBONAE subsint Caucolibium, vel Tolofa, Carcafona, Bitterris, Agatha, Luteba, Magalona, Neumasum, Elena, vel Elna.

SPALI subsint Italica, vel Italia, Astigis, Corduba, Egabra, Tucci, Eliberi, vel Eliberis, Afidona, & Malaga.

EMERITAE subsint Pace, Olisbona, Oxonoba, Egitania, Caliabria, Vifco, Lamego, Cauria, Salmantica, Abela, Elbora.

BRACARAE subsint Dumium, Festabole, vel Portucale, Tude, Auria, Luco, Astorica, Iria, vel Vria, Ouetum, vel Britonia, exempta à Galleciæ Bracara.

Acta sunt hæc Toletò in Cõcilio generali, omnibus vna voce dicentibus, Placet, placet: præsentibus ac subscribentibus inuicò ac serenissimo Rege Vvãba, & Quirico Archiepiscopo Toletano, Hispaniarũ primate, cæterisq; Archiepiscopis, cum suis suffraganeis diocesium prædictarum: in Ecclesia sanctæ Leocadiæ, Era DCC.X. per manum Petri de sancta Leocadia. Vixit autem plus hic Rex Vvamba annis quinque, & mortuus est.

Hæc omnia exscripta sunt ex C. Antiquo Ecclesiæ Toletana, & ex Codice Ouetensi, qui dicitur Itacius, & à me, ut potui melius emendata. Placuit etiam addere aliam diuisionem inter Oxomenses & Aucenses, Episcopos, in Concilio Prouinciali factam, regnante Adefonso Sexto, & presidente Ricardo Legato Sedis Apostolica, & Bernardo Toletano: quam ex archiuis Ecclesiæ Burgenfis habui.

DIVISIO OXOMENSIS, ET Aucensis Episcopatum.

ANNO ab Incarnatione Domini millesimo, octogesimo octauo, Era M. C. XXVI. Regnante gloriosissimo Adefonso Imperatore in Toletò, Legione, Gallecia, Castella, & Nagara, facta est Synodus in Ecclesia sanctæ Mariæ de Fusellis, apud Castrum Montloy, præsidente domino Ricardo, Vicario sanctę Dei Romanæ Ecclesiæ, præfente cum eo do-

eo domino Bernardo Archiepiscopo Toletano, & Archiepiscopo domino Petro Aquensi, residentibus cunctis Episcopis regni ipsius gloriosissimi Regis, videlicet Dumienſi Episcopo Gundifaluo, Aderico Tudensi Episcopo, Arriano Ouetensi Episcopo, Osmundo Asturicensi Episcopo, Raimundo Palentino Episcopo, Petro Legionensi Episcopo, nec non electis in ministerium Episcopi, Petro in ecclesia Beati Iacobi, Martino in ecclesia Coimbriensi, Sigefredo in ecclesia Nagarensi, Petro in ecclesia Oriensi, presentibus itidem Abbatibus, Fortunio in monasterio Exiliensi, Vincentio in monasterio Anſilance, Didaco in monasterio sancti Facundi, electis etiam in Abbatia Reginensi, Ioanne in monasterio Oriensi, Petro in cœnobio sancti Petri Caradignæ; cum consilio, & consensu supradicti catholici Regis, & Episcoporum, Abbatum, Principum, & procerum ipsius regni, nec non totius Concilij, facta est diuisio inter Oxomensis, & Aucensem Episcopatum, qui nouiter Burgis translatus est. Et quia Oxomensis Episcopatus prius à Sarracenis inuasus, quotidie per misericordiam Dei redintegratur; quoniam confinia eorum, & termini incerti habebantur, & quia iugis contentio erat inter Bernardum Toletanum Archiepiscopum, ad quem Oxomensis ecclesia Metropolitano iure pertinet, & Gomizonem Aucensem, seu Burgensem Episcopum, assentiente videlicet vtraque parte visum est, saniori consilio, sic determinare parochias eorum, vt à fine Canatanazor, & de Muriello, & Argança, & Castri, quod dicitur Messella, & Castri, quod dicitur Éspega, & à Villis, quæ dicuntur Congosto, & Buezo, & sicut aqua ipsa currit, & labitur in Arandam, aqua, quæ discurrit per Cluniam, & pertransit ipsam Cluniam, vsque ad Peñam de Aranda, donec labitur in fluuium Dorium, & omnes villæ ex hac parte fluminis Arandæ, in quibus currit Sayo de Clunia, nec non trans fluuium Dorium Castrum Materiolum, & Vociquellas, & vsque ad ciuitatem Septempublicensem, & quicquid vltra continetur, decerneretur esse Oxomensis ecclesiæ: illa verò quæ citra sunt terminum prænotatum, versus Septentrionalem plagam, Aucensis ecclesia iure perpetuo possideat. Sanè si quis Archiepiscopus, Episcopus, Rex, Comes, Princeps, aut aliqua potestas, seu quælibet ecclesiastica, secularisve persona definitionis huius paginâ pertinaci audacia violare,

N vel

vel in aliquo infirmare tentauerit, reum se de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, & sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atq; in extremo examine cum sinistris deputatus, districtæ ultioni subiaceat.

E Go Adefonsus, diuina præordinâte gratia, Hispaniarum Rex supranotatam diuisionem fieri volui, manuq; propria firmaui.

Ego Ricardus sanctæ Dei Romanæ Ecclesiæ Vicarius, huic Concilio præsidens laudo, manuque propria confirmo.

Ego Bernardus Toletanus Archiepiscopus finium Oxomensis Ecclesiæ defensor, & inuestigator, suprascriptam diuisionem Laudo, manuq; propria corroboro.

Ego Petrus Aquensis Archiepiscopus confirmo.

Ego Gomeffanus Burgenfis Episcopus confirmo.

Ego Gundifalvus Dumienfis Episcopus confirmo.

Ego Adericus Tudensis Episcopus confirmo.

Ego Arrianus Oueteñ. Episcopus confirmo.

Ego Osmundus Astoricensis Episcopus confirmo.

Ego Raimundus Palentinus confirmo.

Ego Petrus Legionensis Episcopus confirmo.

Ego Petrus in Ecclesia Beati Iacobi electus confirmo.

Ego Martinus in Ecclesia Conimbriensi electus confirmo.

Ego Sigefredus in Ecclesia Nagarensi electus confirmo.

Ego Petrus in Ecclesia Oriensi electus confirmo.

Ego Fortunio Exiliensis Abbas confirmo.

Ego Vincentius sancti Petri Asilicensis Abbas confirmo. *Silos.*

Ego Didacus monasterij sancti Facundi Abbas confirmo. *Sabagun.*

Ego Ioannes in monasterio Oniensi electus confirmo. *Oña.*

Ego Petrus in monasterio S. Petri Caradignæ electus confirmo. *Cardena.*

Ego Garfias Nagarensis Comes confirmo.

Ego Petrus Comes de Carrion confirmo.

Ego Ferdinandus Comes confirmo.

Ego Martinus Comes confirmo.

Ego Rodericus Ordoñez Princeps confirmo.

Ego Gundifalaus Nuñez Princeps confirmo.

Ego Rodericus Gonfaluez Princeps confirmo.

Ego Aluarus Diaz Princeps confirmo.

Ego

Ego Lope Sanchez Princeps confirmo.
 Ego Didacus Sanchez Princeps confirmo.
 Ego Bermudo Rodriguez Princeps confirmo.
 Ego Petrus Alvarez Princeps confirmo.

AD EXACTIOREM HARVM DI-
 uisionum intelligentiam, nomina antiqua, cum neo-
 tericis Episcopatum Hispaniæ, & Galliæ Narbonē-
 sis coniunxi; sequutus in hac interpretatione sedium
 diuisionem. CC. M. SS. superiùs positã. Prouinciam
 verò Carthaginis primò enodare constitui, propter
 eius dignitatem; breuitati studens potius, quàm
 labori prolixæ inquisitionis.

PROVINCIA CARTHAGINIS.

„ **T O L E T V M**, hodie Toledo, Plinius: Caput Carpetania
 „ **Toletani**, Tago flumini impositi. Unde Liuius Carpetanorum
 urbs, Colonia Romanorum. Vi ex numis constat: insignis religio-
 nis cultu Metropolis, & Hispania Primas.

COMPLUTVM, hodie Alcala de Henares, martyrio
 Iusti, & Pastoris conspicua: Prudentius:

*Sanguinem Iusti, cui Pastor heret,
 Ferculum duplex, geminumq; donum
 Ferre Complutum gremio iuuabit,
 Membra duorum.*

*Est nunc sub Toletano Prasule, illustrisq; omnium bonarum
 artium academia, & doctissimorum hominum magistra.*

3 **O X O M A**, Orofio; Plinio Uxama, & Ptolemao Ὀξμα, in
 Areuacis; hodie Osma; ruina potius cognita, quàm antiqua maie-
 state. Ecclesia Cathedralis in vicum translata, qui el Burgo de
 Osma dicitur. Alij scribunt Uxsama per S. Florus lib. 3. c. 1. Au-
 xima. Episcopus est Toletano suffraganeus.

4 **P A L L E N T I A**, hodie Palencia; Episcopatus insig-
 nis, suffraganeus Prasulis Toletani: scribitur duplici. ll. apud Pro-
 lemaum, & Appianum.

5 **V A L E R I A**, ciuitas antiqua propè Quoncam, à Mauris
 N 2 destructa,

destrueta, imposita fluvio Guadiela. Postea quum Rex Adefonsus nonis Quoncam munitissimum Castellum Mauris eripuisset, novemque mensium obsidione expugnasset, urbem in eo edificavit, & cathedram Episcopalem plenissimam posuit, attribuitque ei auctoritate Lucij III. Pont. Max. Valeriansem, & Arcabricsensem antiquas sedes. Ioanne Iañez primo in ea confirmato Episcopo. Extat nunc pusillus pagus, qui Arcas dicitur, quem, quidam Arcabricam veterem existimant. De Quonca Rodericus Toletan. lib. 7. c. 26. est Toletano suffraganea.

- 6 **SEGONTIA**: nunc Siguença. Per V. & T. habet Livius, & Plinius, Saguntia. ponitq; eam in Areuacis cum Uxama: rectè, nam parum utraq; distat. Antoninus inter Casaraugustã & Cõplutum ponit. De Segõtia in Batica alia est ratio. Episcopus est in spiritualibus, & temporalibus urbis dominus, suffraganeus Toletano.
- 7 **SECOBIA**: nunc Segovia: sic etiam Plinius, estque in Areuacis aqua ductu, lanificio, & populi frequentia insignis, Toletano suffraganea.
- 8 **ARCABRICA**: fuit olim Episcopalis sedes, nunc prope Quoncam tenue magna quondam urbis vestigium, Arcas vocatur: fuitque, ut diximus, Quonquensi Episcopatu ab Adefonso nono olim unita, sub Lucio III. Pont. Max. ut ex eius diplomate constat, quod in Archivo Quonquensis Ecclesia asseruatur. Aliud est Arcobrica & Arcobricsenses apud Plinium, Metymna pagus. Quã Antoninus inter Segontiam & Bilbilim ponit Arcobricam, ea est, qua nunc Arcos in itinere Horta, in finibus Aragonia distat à Quonca viginti & quinque leucas Hispania: Arcas verò tantum duas vel tres.
- 9 **O RETVM**: unde Oretani, quos Plinius inter stipendiarios cõnumerat: Oretani, inquit, qui Germani cognominantur. Strabo, & Ptolemaeus in Tarraconensi Hispania collocant: Ambrosio de Morales rude solum propè Almagro & Granatulam, alijs Calatraua. Hec nunc Episcopo caret, sed habet Cœnobium insigne religionis militie Calatraue, subregula sancti Benedicti.
- 10 **VALENTIA**, nunc Valencia Contestanorum in Hispania Tarraconensi urbs est Ptolemeo. Plinius, Valentia, inquit, Colonia III. M. P. à mari remota. Romam ante vocatam scribit Beutherus. Hac à Mauris capta, per multos annos in seruitute iacuit, donec tandem à Cidio Roderico Bibar expugnata, Christiano cultui restituitur: sed eodem vita functo, iterum in potestatem Sarracenorum devenit: usq; dum Iaimus inclytus Aragonũ Rex secundò eam

eam recepit, & in ipsa Prasulem Iaimum de Ferrera de S. Martin constituit. Hac summorum Pontificum altrix ab Innocentio V I I I. ad petitionē Roderici Borja Episcopi Cardinalis Valentini, & demū Pont. Max. in Metropolitanam fuit erecta, anno 1492. eidemq; suffraganei Maioricensis, & Carthaginensis Episcopi dati. Sunt & alia eiusdem nominis parua opida in Hispania, in quibus Episcopalis sedes nunquam fuit.

11 **D I A N I O**, Denia hodie, apud Plinium Dianium & Lucētum Latinorum stipendiarium: Lucentum hodie Luchento prope Valentiam, sicut Dianium in maris ora versus Occidētem; caretq; Episcopo, & est in Valentina diœcesi. Florianus scribit idem esse cū Ferraria promontorio Mele; quod verisimile est; nā, ut Strabo ait, bone ibi fiunt sectura ferri.

12 **S E T A B I S**, hodie Xatiua. Scribitur fere cū diphthōgo Setabis, propè Valentiam. Episcopo caret. Inde Setabitani, apud Pliniū, qui Augustani: hęc Silius Italicus in lib. 3. in arce excelsa sitā indicat.

13 **C A R T H A G O**, hodie Cartagena: portum habet in signem & multarum nauium, atq; trirēmium capacem. Plinius: Tarraco, Scipionum opus, sicut Carthago Pœnorum. Isidor. lib. 15. originū: Afrī sub Annibale maritima Hispania occupantes, Carthaginem Spartariam construxerunt, qua à Romanis capta & colonia facta nomē etiam prouincia dedit; nunc autem à Gothis subuersa, atq; in desolationem redacta est. Hęc Isidorus. Habet Episcopū, Toletano Prasuli suffraganeum: antiqua Gothorum sedes, ab eaq; tota Toletana prouincia Carthaginensis fuit cognominata. Carthaginem Silius Italicus lib. 3. Teucro fundatori tribuit:

Dat Carthago viros Teucro fundata vetusto.

Fuit conuentus vnus ex septem, qui à Plinio memorantur. Vetus inscriptio ibidem inuenta:

IMP. CÆSARI. T. ÆLIO. HADRIANO.
ANTONINO. AVG. PIO. PP. COS. IIII. PONT.
MAX. TRIB. POTEST. CONVENTVS
CARTHAG. CVRANTE POSTHVMI
CLARANO. FLAMINE.

14 **B A S T I**. Inde Bastitani, & Bastitania: cum B. scribo: hodie Baça in colonia Salariensi. Plinius inter stipendarios celeberrimos Bastitanos connumerat: caret Episcopo, estq; in diœcesi Accitana; quāuis Archiepiscopus Toletanus iuris aliquid in ea habeat. Qua de re, vide qua Aluarus Gomezius scribit in Ximeno.

P 3 M E N-

- 15 *MENTE SA*: de hac quod affirmem, nihil certi habeo: & nostri historici in varias distrahuntur sententias. Vide lōgam & eruditam commentationem, quam Hispano idiomate Ambrosius Morales hac ipsa de re edidit. Cui, cum ob ipsius singularem doctrinam, tum ob nostram, in Complutensi olim Academia amicitiam initam, lubens acquiesco. A Mauris ita hac urbs penitus destructa fuit, ut hinc nullum diuinandi certi aliquid, vestigium relictum sit. Plinio Oretani, Bastuli, & Mentefani, ydem sunt lib. 3. c. 3. Mentefani, inquit, qui & Oretani: Mentefani, qui & Bastuli. Bastulos ponit Ptolemaus in Hispania Batia ad fretum Gaditanum, quos etiam Pœnos vocat. Nam teste Plinio lib. 3. cap. 1. & Pomponio Mela lib. 2. c. 6. ab utraq; freti parte Pœni habitauerunt; ad quod allussisse videri potest Horatius, ubi ait:

*Latiùs regnes, auidum domando
Spiritus, quàm si Libyam remotis
Gadibus iungas, & uterq; Pœnus
Seruiat uni.*

- 16 *ACC I*: hodie Guadix, Arabico idiomate: inde Accitanus. Episcopum habet Granatensi Archiepiscopo suffraganeum. In hac ciuitate sanctus Torquatus, Pauli Apostoli discipulus, prima Christiana religionis fundamenta iecit: & Camerinus tempore Constantini Magni, Concilio Eliberitano interfuit.
- 17 *BEA TIA*: hodie Baeça. Alij scribunt Biacia: antiqui Beatia. Inde Episcopus Beatiensis, ut habent Cœcilia. Ptolemaus Beatiam ponit in Oretanis, eo loco, quo Linius lib. 26. ponit Lapidem Atrios in Ausetanis, ut Glareano placuit, inter Illiturgim & Mentefam, ubi Asdrubal castra habebat: estq; in Episcopatu Gienensi versus Septentrionem. Beatiam autem per T. efferendum esse, constat ex antiqua lapidis inscriptione:

**Q. VALERIO. POSTHUMO. BEATIANO.
Q. VALERII. CASTVLI. F. QVI. VIXIT.
ANN. XXXII. ANTONIA. AVR. EX
TESTAM. B. M. P.**

Lego: Antonia Aurelia.

IN Vetusiori partitione Carthaginensis Metropolis, non plures. his septendecim Ecclesia. erant attributa: postea alie sunt adiecta.

adiecta, ut ex Concilijs & recentioribus diuisionibus colligimus; ut sunt quæ sequuntur.

SEGOBRICA: hodie Segorbe, in regno Valentia. Inde Episcopus Segobriensis, suffraganeus Archiepiscopi Valentini. Sunt qui legant ex numo, Sigobrica; Ambrosius aliter. Hoc certum, Episcopum Segobricensem sub Toletano fuisse. Unde in antiqua diuisione, inter alios suffraganeos, ponitur Segorbe: & in Concilio Toletano, sub Gundemaro Rege, iam tunc adiecta Toletano Præsuli: nam ibi primò subscribit Poscarius Episcopus Segobricensis.

CASTULO, hodie Cazlona, in Batica propè urbem Beatiam. Plinius Castulonenses Casari uanales vocari ait. Silius Italicus, & ipse Hispanus lib. 3.

Fulget præcipuis Parnasia Castulo signis.

Linus de bello Punico: Castulo urbs valida & nobilis Hispania; adeò coniuncta societate & amicitia Pœnis, ut inde uxor Annibali esset. Idem Plutarch. in uita Sertorij. In antiquo lapide cum aspiratione scribitur.

VALERIE CIPATINÆ TVCCITANÆ
SACRVM COLONIAE PATRICIAE
CORDVBENSIS FLAMINICAE COLO-
NIAE. AVG. GEMELLA TVCCITANAE
FLAMINICAE SIVE SACERDOTI MV-
NICIP. CHASTVLONENSIS.

Episcopum non habet.

BIGASTRVM. In Concilio Toletano, in quo tantum Episcopi suffraganei Toletani Præsulis conuenerunt, subscribit Bigastrensis. Erat propè Illicem & nouam Carthaginem, ut ex diuisione Uvamba patet: non habet Episcopum, neq; locum nunc certum. Alijs Biluestre in finibus Portugalia, opidum ditioris Rui Velazquez, auunculi Infantium de Lara, ex historia antiqua.

ILLICIS. Hanc Plinius propè Carthaginem nouam ponit: Propè flumen Tader, ait, colonia immunis Illicis; unde Illicitanus sinus. Idem Mela. Nonnulli ex nostratibus Alicante portum maris Mediterranei, alij Elche opidum nobile propè Carthaginem, non procul à mari existimant. Verum quum Plinius Illicem propè flumen Tader collocet, hæreo hac in re: præsertim quum Florianus, & Naugerius Tader flumen Seguram esse dicant. Et fortè ea fuit Illicis, quæ nunc Origuela supra Seguram posita propè oram maris. Nunc habet Episcopum suffraganeum Archiepiscopatus Valen-

N 4 *tini, à*

hini, à Carthaginensi dicecesi his temporibus disiunctum auctoritate Pauli III. Pontif. Max.

A S T I G I : hodie Ecija. Mela urbium de mediterraneis hanc clarissimam in Batica appellat, cum Hispali, & Corduba. Nunc caret Episcopo, estq; in dicecesi Hispalensi. Hanc coloniam fuisse & Augustam Firmam cognominatam scribit Plinius.

E L O T O N A. In Concilio Toletano sub Gundemaro Rege Era 648. quod coactum fuit ex solis Episcopis provinciae Carthaginis, subscribit Sanabilis ecclesiae Elotona Episcopus; fortè Eliocrota, sicut in Eliberitano subscribit Successus Eliocrota Episcopus. Eliocrota in itinerario Antonini ponitur à Carthagine Spartaria xxxv. millibus passuum distans: fortè eversa à Gothis, sicut Isidorus Carthaginem fuisse tradit. Sunt tamè qui dicant esse Lorcam supra Carthaginem, Septentrionem versus. Et fortassis Episcopus, qui hic subscribit, aliunde fuit, & vel exsul, vel negociorum causa, Gothorum Curiam sequens, Concilio huic interfuit: nam tales in Concilijs admittebantur, servato loco, & voce.

P R O V I N C I A G A L L O E C I Æ.

¹ **BRACARA** Metropolis, hodie Braga. A Plinio ponitur conuentus Ciuitatum xxiii. vocatur Augusta Bracarum. Habet nunc Archiepiscopum & suffraganeos.

² **P O R T U C A L E :** hodie el Puerto, ad ostium Durij fluij sita in ora maris Oceani, habet amplum portum: Cale ab Antonino appellatur; sicq; adiecta voce portu, nunc Portucale. Festabole quoq; appellabatur. Cale autem appellatio multarum Ciuitatum, ut est in Capania, Flaminia, & in Gallia. Vide Seruium ad illud. 7. Æneidos, Quique Cales linguunt: habet Episcopum.

³ **C O N I M B R I A :** nunc Coimbra in Lusitania. Alij scribunt Conimbrica: alij ex marmorum inscriptionibus Conimbriga. Resendius & Barrerius Lusitani docti putant esse Condexam veterem, non Coimbram, ut multi putant nominis allusione decepti: Coimbra nunc Episcopatū habet, & insignem Academiam supra Mondega fluium sitam.

E G I T A N I A, vel rectius, ut antiqua monumenta habent, Igaditania, & Igaditani, ut in veteri pontis Alcantara inscriptione est: nunc vicus obscurus Eidania dictus. Episcopalis sedes in Guardiam translata est. In Concilio Emeritensi Igadita in provincia Lusitania ponitur, Canone. 8.

V E S E O,

- 5 *V E S E O*, siue *Viseus*, nunc *Viseo* in *Lusitania*. *Ptolemaeus* in *Hispania Tarraconensi* *Uisontium* collocat. *Quem locū Varrerius Lusitanus* in sua chorographia à *Viseo* multis leucis distare eruditè docet. *Hodie* \& *sedis Episcopalis antiquam dignitatem*, \& *nomen retinet*; parum à *fluuio Mondega* versus *Septentrionem* distans.
- 6 *L A M E C O*, vel *Lameca*, nunc *Lamego*, in *Lusitania* ad *Durium* amnem sita, *sedem Episcopalem* habet.
- 7 *V E C T I C A*: à *Vectonibus*, qui *Plinio*, *Liui*, \& *Cesari* *Hispania* populi sunt in *Extramadura* tractu. *Ptolemao* etiam *Vettones Lusitania* populi, quorum meminere *Appianus*, *Strabo*, *Plinius*, *Prudentius*, \& alij. *Vide Resendium* in epistola ad *Vassum* scripta. *Prudentius Emeritam* *Coloniam Vettonia* appellat lib. πειρ̄ σεφάρων de martyrio sancta *Eulalia*.
- Nunc locus *Emerita* est tumulo;
Clara colonia *Vettonia*.
Quam memorabilis amnis *Ana*
Præterit, \& viridante rapax
Gurgite mœnia pulchra lauat.
- 8 *D V M I O* *Monasterium* propè *Bracaram*, singularis obseruantia, in *Hispania* à *Martino* edificatum, \& cuius ipse fuit primus *Abbas*, \& *Episcopus*, \& ob eius honorem in *Episcopalem* sedem erectum. *Hodie* templum extat mira antiquitatis, de quo abundè ab historicis nostris scriptum. *Attribuitur* ei tantum familia *Regia*, hoc est, regimen sanctorum *Monachorum*: nam ipsi sunt ex *Regia* familia: \& alibi dicitur familia seruorum, qui *Christo Regi summo* dicati, studium omne in cultu religionis \& pietatis collocant.
- 9 *A V R I A*: hodie *Orense* ad amnem *Minium* sita. *Inde* *Aurien-* *sis Episcopus*: agnoscit nunc pro *Metropolitano Compostellanum* *Archiepiscopum*.
- 10 *T V D E*: hodie *Tuy*, *Episcopalis* sedes *Compostellano* suffraganea, ad *Minium* sita, propè litus maris *Oceani*, ubi confluit *Ana* fluuius. *Ab Antonino* inter *Bracaram* \& *Astoricam* collocatur: fortè hæc, quam *Silius Italicus* lib. 3. *Ærolan Tyden* appellat.
- 11 *L V C O*: hodie *Lugo*, olim *Sueuorum* tempore sedes *Metropolitana*, post *Bracaram*. Nunc *Episcopatum* habet agnoscetem *Metropolitanum Compostella*. *Apud Plinium*, *Lucensis* conuētus populorum est *XVI*.
- 12 *I R I A*: hodie el *Padron*, in *Regno Gallæcia*, ubi cum primò corpus *D. Iacobi* quiescisset, postea *Compostellam* translatum. In
Iria

Iria autem dicitur verbum Dei primùm annunciasse. Episcopalis sedes Compostellam traducta, ad altiore dignitatem, ob honorem sanctissimi Apostoli erecta, pietate, & deuotione Alfonsi Casti Legionensis Regis.

- 13 *BRITONIA, vel BRITANIA, vel BRITINIA, seu BRITONIVM. Tempore Alfonsi Casti Legionensis, anno Domini 873. in consecratione Ecclesie Compostellanae ab ipso magnifice edificata, inter alios decem & septem Episcopos inter fuit Theodorindus Episcopus Britoniensis. Sunt qui dicant, esse Mondoñedo in Gallæcia, vel propè eam. Alij, ut Vaseus, ex sententia Resendij, ciuitatem in Portugalia Interamni, propè Uianã, qua dicitur de çamigua: cuius etiam nũc vestigia extare Resendius affirmat. Verùm in antiquo C. M. S. in diuisione Episcopatum legitur: Ouetum, hoc est, Britonia, exempta à Gallæcia Bracara. In. 4. Toletano subscribit Metopius Britaniensis Episcopus: & in 7. & 8. Tolet. Sona seu Sonanus, & in 3. Bracarensi Bela Britaniensis Episcopus. Nunc exempta nullum Hispania recognoscit Archiepiscopum. Habuit aliquando concessione Ioannis VIII. Pontif. Max. ius Metropolitanum.*

- 14 *ASTVRICA, Astorga hodie: Plinius in transmontanis eã ponit, & ait esse urbem magnificam: hodie dignitatem retinet Episcopalem; insignior Sacerdotum copia, quàm ciuium multitudine: sequitur Compostella Metropolim. In antiqua partitione Ecclesiarum Hispania, quam in Alueldensi codice videre licet, in prouincia Gallæcia non ponuntur plures, quàm hæc quatuordecim: Verum ex diuisione Uvamba, & Cõciliorum prouincialium subscriptionibus additur Caladonia, seu Caladunum, qua Callaicorum Bracarorum urbs est, apud Ptolemaum; & ab Antonino ponitur inter Asturicam, & Bracaram.*

P R O V I N C I A L V S I T A N I Æ.

- 1 *EMERITA Metropolis: dicta Emerita Augusta, à militibus emeritis Augusti; ut Isidorus habet lib. 15. c. 1. Originum: nunc Merida, Anæ fluuio imposita, omniq; auctoritate expoliata, atq; destructa nihil præter ruinas & magna antiquitatis vestigia retinet; estq; militie D. Iacobi in spiritualibus attributa, nullum Episcopum agnoscens. Ius autem Metropolitanum in Compostellanam ecclesiam translatum à Calixt. II. P. M. est. Ex hac urbe Diua Eulalia martyr fuit: de qua Prudentius in ipsius hymno:*

Carmine

*Carminē nobilis Eulalia,
Mortis & indole nobilior,
Emeritam sacra virgo suam,
Cuius ab ubere progenita est,
Osibus ornat, amore colit.*

- 2 *AVELA*, nunc *Auila*: fortè scribendum *Abella*. Est eiusdem nominis urbs in *Aprutio*, & altera in *Campania*: de posteriori *Ambrosius Leo*, cuius est patria, tres libros composuit, sicq; dictam affirmat à *Græca* voce ἀελλα; eo quod ventorum flatibus sit valde obnoxia. Quæ nominis ratio & nostra *Abella* valde quadrat: quippè quæ & ipsa immoderatis ventis valde vexetur: *Episcopum* habet *Compostellano Archiepiscopo suffraganeum*.
- 3 *SALMANTICA*, hodie *Salamanca*, urbs omnium literarum gymnasio, & frequentia, antiquaq; nobilitate civiū admodum clara. *Episcopum* habet *Compostellano suffraganeum*.
- 4 *ELBORA*. Huius ferè nominis quinque sunt opida in *Hispania*. *Ebora* ab *Antonino Liberalitas Iulia* appellatur: à *Mela* *Ebora* alia, *Castellum* in litore maris, in sinu *Gaditano*: alia in *Magno promontorio* in *Lusitania*. Idem *Strabo*, & *Stephanus*. *Ebora* est apud *Ptolemeum* in *Turdulis* in *Batica*, sed interiùs, versùs *mediterranea*. Hanc *Strabo*, & *Plinius* *Eburam Cerealem* nominant. *Ebura* alia ab *Ebora*, est etiam apud *Ptolemeum* in *Lusitania*. Et *Ebora* in *Heditanis*. *Concilia M. ss.* habent *Elbora*, & *Episcopus Elborensis*. *Resendus Lusitanus*, & *Quebedius Tolctana Ecclesia Portionarius* de hac re contendunt, alter *Eboram* in *Lusitania*; alter *Talaueram* in *Regno Toletano*, nobile opidum, *Elboram* esse affirmant. Scripsit de *Ebora* in *Lusitania*, antiquitate, & dignitate, atque nobilitate *Resendus eruditum commentarium*: quæ *Archiepiscopum* habet: *Talabrica* sine *Episcopo*, sub ditione *Archiepiscopi Toletani* est, de qua *Marianus noster*, lib. 4. c. 13.
- 5 *CAVRIO*, hodie *Coria Lusitania* opidum *Ptolemæo*. *Caurienses* apud *Plinium*. *Episcopum* habet *Compostellano* subditum.
- 6 *PACE*. *Nostri* quidam non mali auctores *Pacem Iuliam*, & *Pacem Augustam* distinguunt; ut *Pax Augusta* sit, quæ nunc *Badajoz*, quæ habet *Episcopalem* sedem, posita ad *Anam* fluvium, *Compostellana* suffraganea; & inde *Pacensis Colonia*, & *Pacensis conuentus*, apud *Plinium*; *Pax* autem *Iulia*, quæ hodie *Beja* in *Lusitania*, cuius meminit *Ptolemeus*: & in ea etiam nunc extant huius rei nota argumenta: ut colligitur ex inscriptionibus ipsius, atque ruinis: distat octo leucis à *Badajoz*.

EXO-

7 „ *EXONOBA*. Plinius à flumine *Ana*, inquit, littore *Oceani* oppidum *Ossonoba* *Lusturia* cognominatum. Plinius in *Lusitania* cuneo ponit *Myrtilen*, *Balsam*, & *Ossonobam*, qua nunc *Stombar*; alij *Syluis* putant: utraq; est iuxta maris oram. Verum *Syluis* *Episcopum* habet, cui *Ossonobensis* ecclesia antiqua est subdita: *Stombar* verò in eius est diœcesi.

8 *OLISIBONA*. *OLYSIPPO* est apud Plinium, & „ *Melam*, pro *Vlyssippo*. Plinius lib. 4. c. 21. *A Tago*, in ora *Olyssippo*, equarum è *Fauonio* vento conceptu nobilis: estq; *Tagi ostium*, „ *annis autum gemmasq; generantis*. Apud *Ptolemaum* ὀλιος ἱππων. Hanc Plinius tradit postea *Felicitatem Iuliam* dictam. Nunc *Lisboa* *Archiepiscopum* habet, & est caput regni *Lusitania*, & „ *mercium peregrinarum receptaculum* celebre. De ea *Isidorus* sic ait. „ *Vlyssippona* ab *Vlysse* condita & nuncupata; quo loco sicut *historiographi* dicunt, cœlũ à terra, & maria distinguuntur à terris. Qui „ *locus desumptus est ex Plinio* lib. 4. c. 20. *Olyssippo* enim, inquit, ab „ *oppido terras, maria, cœlum, disterminans*. In diuisione *Vvamba* adiecta sunt *Lusitania* *Metropoli* alia ecclesia ex *Bracarensi* *Metropoli*. De quibus in *Concilio Emeritensi* diximus; nimirum *Egitania*, *Conimbria*, *Veseum*, *Lamecum*: quas *Bracarensi* *Metropoli*. *C. M. S.* attribuit. Verum alias duas ponit *Vvamba*, nimirum *Caliabriam*, & *Numantiam*. Inter *Lusitaniam*, & *Gallœciam* *provincias*, graues lites, atque continue intercesserunt frequenter de numero *Episcopatum*, ut constat ex *Concilio Emeritensi*, & ex *epistola summi Pontificis*, quam eidem adiunximus. Vnde non mirum si in partitione *Vvamba* adiecta sunt *Metropoli* *Lusitania* *Egitania*, *Conimbria*, *Viseum*, *Lamecum*: in hac verò quam ex *C. M. S.* posuimus, *Bracarensi* *Metropoli* adiudicantur. Quin & in partitione *Vvamba* alij duo *Episcopatus* *provincia* *Lusitana* adduntur; scilicet, *Caliabria*, & *Numantia*, de quibus dicemus.

CALIABRIA. Hanc hodie dicunt esse *MON-TANGES*. In sexto, & septimo *Concilio Toletano* subscribit *SERVVS DEI* *Episcopus* *Caliabriensis*, & nõ *Colimbriensis*. „ *NUMANTIA*. Plinius lib. 4. c. 20. de ea sic ait: Du- „ *rius annis ex maximis Hispania*, ortus in *Pelendonibus*, & iuxta *Numantiam*.

Contendunt multi ex nostris docti ex loco *Plinij*, *Numantiam* esse *Soriam*: alij contra, esse *Zamoram*: utraq; nobilis vrbs. *Soria* est in *Episcopatu Oxomensi*; *Zamora* *Episcopum* habet ex primis *Hispania*. Verum cum *Soria* non distet ab ortu *Durij*, sic distinguo locum *Plinij*.

» Plinij. Durius amnis ex maximis Hispania, ortus in Pelendonibus,
 » & iuxta Numantiam, lapsus: deinde per Areuacos & c. & lib. 3.
 » c. 3. Pelendones Celtiberorum quatuor populis, quorum Numan-
 » tini fuere, clari. Unde Numantini sunt inter Pelendones; ubi est or-
 » tus Durij. Mela in Tarraconensi eam collocat: In Tarraconensi,
 » inquit, clarissimi fuerunt Pallenia & Numantia. Zamora, Pœni
 » nomen, Alfonso VI. oratore, Calixto. II. R. P. circa annū Domini.
 » M. C. XIX. in Episcopatū erecta; Ciuitas nobilis, Durio imposita,
 » Compostellano suffraganea.

PROVINCIA BÆTICÆ.

- 1 SPALIS Metropolis. Sicque constanter Gothi scribunt, ut
 Spania. Verum Romani, Hispalis. Nunc Seuilla, Metropolis insignis,
 vrbisque opulentissima auri & argenti, merciumque Indiarum.
 » A Mela dicitur, clarissima in Batica. Plinius: Hispalis Colonia
 » cognomine Romulensis. Idemque vnum ex quatuor conuentibus Iu-
 » ridicis Hispalensem esse dicit. Isidorus nomen eius deducit à situ, eo
 » quod in solo palustri, suffixis in profundo palis, locata sit.
- 2 ITALICA Hodie nō extat. Cōspiciuntur tantum eius rui-
 na prope Hispalim: appellatur Hispalis vetus, ab Hispali sex passuū
 millibus disita. Plinius in Conuentu Hispalensi eam collocat, vo-
 catque Ilipam cognomento Italicam. Onuphrius inter Colonias Ro-
 manas connumerat ex loco Gellij c. 13. lib. 16.
- 3 ELIPA. apud Plinium est Ilipa Italica, in Conuentu Hispa-
 lensi: que vocatur maior à Ptolemao, & Ilipula minor, cum simpli-
 ci, aut geminato. l. in Conuentu Astigitano. Et existimo diminutiuum
 esse ab Elipa: Inde Episcopus Elipensis frequenter in Concilijs no-
 stris subscribit. Dicunt esse hodie Niebla: alij aliter. Non habet Ca-
 thedram Episcopalem.
- 4 ASTIGIS. Hodie Ecija. A Mela in Batica ponitur Astigi,
 Hispalis, & Corduba. A Plinio, ut diximus, & Conuentus Iuridi-
 cus & Colonia Astigitana, cognomine Augusta firma, appellatur.
 Non habet Episcopum, sed est in diœcesi Hispalensi.
- 5 » CORDUBA & Corduba. Plinius: Et dextra Corduba Colo-
 » lonia Patricia cognominata, inde primum nauigabili Bati. Hodie
 » Episcopum habet ex Primis Hispania. Urbs nobilitate, & multitu-
 » dine ciuium insignis, & Archiepiscopo Toletano suffraganea.
- 6 EGABRO. Sunt qui scribunt Ægabro. Hodie Cabra; ubi situs
 est Baucade Episcopus Egabriensis, miliaribus sex & viginti à Cordu-
 O ba dis-

ba disita. Plinius in Batia Baream ponit; pro quo in emendationibus Jacobi Dalencampij Vbeda repositum: Verum Morales legendam existimat Egabro. Non habet nunc sedem Episcopalem. Gratianus. 16. quest. 3. cap. Prima actione, Egabrensem Urbem nominat, & in Cod. Gregor. Agabrensis scribitur, ex Concil. Hispalens: 2. c. 1.

7 *ELIBERI, Hodie Granada: de ea diximus in Concilio Eliberitano. Cauco Illiberis ad Prouinciam Narbonensem spectabat: nunc per syncopam Colibre; hac verò ad Baticam & Hispalensem: est Metropolis magna Vrbs, Maurorum imperio, & diuitijs olim conspicua, nunc Christiana pietate, & religionis cultu clarior.*

8 *MALACA. Hodie Malaga. Episcopum habet suffraganeum Archiepiscopo Hispalensi.*

9 *ASIDONIA. Plinius: Asido qua Casariana. Hodie Medina Sidonia. Inde Episcopus Asidonensis in Concilijs subscribit. Nunc non habet Episcopum.*

10 *TVCCI in diuisione Vvãba ponitur. Hodie est Martos. Non habet Episcopũ. Tuccitanus Episcopus in Concilijs antiquis subscribit. Scribendum cum duplici. cc. Augustam Gemellam Plinius cognominari dicit, & in veteri armore: Gemella Tuccitana. & in alio: Respub. Tuccillanorũ: IMP. CÆSARI. M. AVRELIO ANTONINO AVG. DIVI SEPTIMI SEVERI. PII PERTINACIS. AVG. ARABICI. ADIABENICI. PARTHICI. MAXIMI. PACATORIS ORBIS FILIO. DD. RESPUBLICA TVCCILLANORVM. Est etiam Tucci vetus apud eundem Plinium Bastetania vergentis ad mare.*

PROVINCIA TARRACONENSIS.

1. *TARRACONA Metropolis. Plinius eam ponit in regione Cossentania: fortè legẽdum, Sedetania: flumen, inquit, Subi, Colonia Tarraco. Scipionum Opus. Alij Tarracon scribunt, Hanc Prudentius genitricem piorum appellat, hymno de. 18. Martyribus Casaraugustinis: ab ea pars vna Hispania, Tarraconensis appellata. In lapide antiquo est, COL. I. V. TARRACO. Colonia immunis, vel, Iulia, victrix Tarraco. Archiepiscopum habet, qui de Primatu olim cum Toletano contendit.*

DER-

- 2 *DERTOS A.* Hodie Tortosa. Plinius inter Tarraconenses connumerat Dertusanos. Est hac urbs ad Iberum fluuium prope mare nobilis in primis. Habet Episcopum Tarraconensi suffraganeum.
- 3 *CÆSARAVGVST A.* Apud Ptolemaum Casarea Augusta. Hodie çaragoça: de eâ sic Plinius: Casaraugusta Colonia immunitis, amne Ibero affusa, ubi opidum ante vocabatur Salduba, regionis Sedetania. In veteri inscriptione (O L. CÆSAR E A AVG. S A L D V B A. De eâ sic Prudentius hymno de decem & octo Martyribus Casaraugustanis.
- Tu decem sanctos reuehes & octo,
Casaraugusta studiosa Christi,
Verticem flauis oleis reuincta,
paciâ honore.
- 4 *TYRASSONA.* Apud Plinium Turiaso & Turiasonenses. Hodie Tarazona. Episcopum habet suffraganeum Archiepiscopo Casaraugustano.
- 5 *CALAGVRRIS.* Plinius Calagurritanos, ait, qui Fibulenses cognominantur. Hodie Calahorra: vocabatur prius Calagurris Nascica, & postea, à Iulio Casare Calagurris Iulia. Episcopum habet Archiepiscopo Burgenâ suffraganeum. Est urbs celeberrima ciue M. Fabio Quintiliano, & Prudentio, ut ipse inquit: Nos Vasco Iberus diuidit. Habet duas sedes Cathedrales; nimirum Calagurrim, & D. Dominicum de la Calçada, & duas Collegiatas Locronium & Victoriam.
- 6 *AVCA* siue Oca nunc non extat. Olim enim in vastatione Hispania, à Mauris est diruta; verum iterum ab ipsis erecta: pietate Vrracca, & Eluire sœminarum Regio sanguine Ferdinandi primi procreatarum, ad oppidum Gamonal sub inuocatione D. Mariae, anno. 1074. translata & erecta, & Episcopo Simeoni data est, Cidio Ruderico Diez confirmante. Demum Alfonso Sextus Rex Hispaniarum, Fernãdi Magni filius, urbe Burgenâ iam adificata, à Gamonal, ad eius amplificationem, Aucensem Ecclesiam Burgos transtulit, concessa Regia Episcopo Simeoni, & in Basilica D. Laurentij Cathedra collocata, anno. D. 1075. multis attribuit oppidis, villis, & prædijs. Quin & Regio decreto sanxit, ut in Castella esset honorabilior omnibus alijs; Clericisque in ea degenibus maiorem & amplio rem dignitatem, inter ceteros totius regni, habere concessit (adeo antiqui illi Reges ad pietatem fuere propensi) Quam erectionem, & translationem Urbanus secundus diplomate Apostolico confirmauit

mauit, exemitq; eã ab omni Metropolitano; cũ antea Tarraconensẽ subdita fuisset, eamq; immediatè Romana sedi subiecit, Bernardo Toletano Archiepiscopo refragãte: in tẽplo. D. Laurentij m̃asit, vsq; dum Mauricius Anno. D. 1222. ea specie & forma augusta, qua nũc est, alterũ extruxit, quod Alfonso Burgẽsis turribus miro opere adificatis exornauit: Francisco Pacieco Episcopo viro optimo & prudenti, Philippo secundo id flagitante, Archiepiscopali hac sedes dignitate aucta est, Gregorio. XIII. Romano Pontifice: attributis illi suffraganeis duobus, Pampilonensĩ, & Calagurritano.

- 7 **PAMPILONA**, opus Põpeij, vt. D. Hieronymus est auctõr ad Vigilantium. Hodie Pamplona à Rege Uvamba instaurata, & Uvamba luna appellata. Apud Plinium inter fœderatos ponuntur Pompilonenses, & inde Pompilon. Est hodie Caput Regni Navarra: habet conuentum Iuridicum, & Episcopum suffraganeum Archiepiscopo Burgenfi, Martuam olim vocatam sunt qui dicunt.
- 8 **OSCA** Iltergetum, in Tarraconensĩ Prouincia, vrbs. Etosia à Paterculo dicitur, ubi Sertorium interemptum scribit. Hodie Huesca. Hiscenses sunt apud Casarem. lib. 1. de bello ciuili, & Plinium. Habet nunc Episcopum CasarAugustano suffraganeum.
- 9 **ELERDA**. Plinius, Ilerdenses Surdaonum gẽtis, iuxta quos Sicoris fluius: sic apud Casarem lib. 1. de bello ciuili. Hodie Lerida, & fluxius Segre, supra quem est imposta: Episcopum habet & gymnasium literarum vniuersale Cathalonie gentis.
- 10 **BARCINONA**. Plinio est Barcino: sic enim ait: In ora autẽ colonia Barcino, cognomine Fauẽtia. In Galba numo sic est scriptum. COL. BARCINO. FAVENTIA Vrbs est amplissima, caput Cathalonie, ad mare mediterraneum. Episcopum habet suffraganeũ Tarraconensĩ.
- 11 **EGARA**. Extat Concilium Egarense antiquum. In quarto Toletano subscribit Eugenius Egarenfis Episcopus. in. 13. & 16. Ioannes. Verba Concilij Egarenfis hac sunt: Conuenientes in vnum Episcopi Prouincia Tarraconensis in locum Egara. In Episcopatum limitibus in M. S. inuenio Exarã nõ Egaram appellatã: fortè Gea de los caualleros, propè CasarAugustam.
- 12 **AUSONA**. Apud Ptolemaum est Ausa. Hinc Ausetani, hodie Vich. Episcopus Ausonensis est in subscriptionibus Conciliorum. Episcopum habet suffraganeum Archiepiscopo Tarraconensĩ.
- 13 **GERVND A** Hodie Girona. Apud Plinium Gerundenses: Vrbs nota in Cathalonie, Episcopum habet Tarraconensĩ Archiepiscopo suffraganeum.

EM-

- 14 *EMPVRIAS*. Emporia. Plinius: Opus Phosensiu: est nunc *Tarraconensis* prouincia; vrbs *maritima*, vulgo *Ampurias*: Episcopum habet suffraganeum *Tarraconensi* Archiepiscopo. In subscriptionibus Conciliorum est: *Empuritana* Episcopus.
- 15 *ORGE LLO*, siue *Orgellum* aut *Orgella*: hodie *Vrgel*. Episcopum habet suffraganeum *Cesaraugustano* Archiepiscopo.

PROVINCIA GALLIÆ.

- 1 *NARBONA*. *Narbonensis* Prouincia, *Bracata* antè dicta, qui *Celta* sunt. Hodie *Languedoc*, *Prouence*, & *Daulphinè* continet. Dicebatur postea & *Gothica*, quia à *Gothis* possessa, sub *Hispanorum* erat ditio, & sub *Primate* *Toletano*.
- 2 *CAUCOLIBERI*, seu *Caucoliberis*, *Hispania* versus *Galliam* limes: hodie *Colibre*, Episcopum nō habet, verū attributa est *Alnensi* Episcopo. In subscriptionibus Conciliorum pro *Caucoliberi*: ponitur *Liberitanus*. Est alia *Eliberis* in *Batica*; nomine & situ longè ab hac distans; ut ostendimus in *Concilio Eliberitano*.
- 3 *CARCASONA* Olim *Carcassum*, aut *Carcasio*, *Gallia* *Narbonensis* opidum apud *Plinium*, Hodie *Carcasona*: Episcopum habet.
- 4 *BITERRIS*, siue *Bituris*, *Vasconum* Vrbs.
- 5 *AGATHA* *Gallia* *Narbonensis* insula, & vrbs est; ut placet *Plinio*, *Straboni*, & *Ptolomæo*; nunc *Agade*: appellatur etiam *Ciuitas nigra*. Sunt qui *Agatham* montem *Pessulum* esse volunt. Sed hac in *Continente* est; ubi *Ptolemaus* quoque *Agatham* habet.
- 6 *LVTVVA*. Inde *Luteuani*, qui & *Foronerienses*. *Plinio*, *Gallia* *Narbonensis* populi sunt. Hos *Pinetus* *Lodesne* vertit in suo *Plinio Gallico*. In libro *Prouinciarum* legitur: *Lutunensium* *Ciuitas*, id est, *Lutana* *Castrum*. In subscriptionibus Conciliorum *Lutunensis* Episcopus.
- 7 *MAGALONA*. In libro *notitiarum* est: *Magalonensium* *Ciuitas* *Montis Pessulani*: olim sedes *Episcopalis*, nunc domus tantum cum templo: in medijs stagnis sita, suffraganea *Narbonensi* *Archiepiscopo*: ut ex multis subscriptionibus Conciliorum constat.
- 8 *NEMASO*, siue *Nemasus*. Apud *Ausoniu* in descriptione *Burdigala* *Nemasus* *Colonia Augusta*. *Nemasus* legit *Goltzius*, ex veteri inscriptione: hodie *Nismes*. *Libellus* extat de eius vrbs antiquitatibus *idiomate Gallico*. In *Concil. 3. Toletano* subscribit *Nemasensis* Episcopus.

ELEN A. *Hellenes Vrbs Callaicorum in Hispania Tarraco-
nensi. est apud Strabonem. Hodie Elna. Quam dicunt Helenam
Constantini Magni Matrem, vel Constantem in honorem auia
condidisse. Vbi etiam mortuus est Constans: ut post D. Hierony-
mum, scribunt Eutropius & Orosius: dignitatem Episcopalem reti-
net, Tarraconensi Archiepiscopo suffraganea.*

*Atque hac quidem de sedibus Episcoporum antiquis deliba-
uimus: ut nota sint nomina urbium vetera & neoterica lectori,
earumque situs; intelliganturque inscriptiones Conciliorum, &
cui sedi prima quisque Episcopus subiacebat.*

*In Concilio Eliberitano alia veterum urbium subscriptiones
sunt, de quibus & hac adijcienda diximus, propter Concilij illius
antiquitatem.*

ACCI. *Inde Felix Accitanus, qui subscribit. De hac vide qua
adnotauimus.*

COR DV BA. *Ex hac Osius ille Cordubensis. vide supra.
SPALIS: supra.*

TVCCI, *Vrbs Turdulorum in Batica, qua Plinius Augustā
Gemellam cognominari ait. In veteri marmore est: Gemella Tucci-
tana, & Col. Augusta Gemella. Est apud Plinium altera Tucci
vetus in Bastitania, vergēs ad mare: quibusdam est Almeria, alijs
Murcia: vide quid dicat de ea Resendus.*

EPAGRA. *Inde Sanagius Epagrensis: forte hic Episcopus
fuit Græcus, & causa fidei relegatus. Nōmē certē Sanagij Græcam
originem sapere videtur. Epagris autem insula est Ægai maris,
prima inter Cycladas, teste Callimacho: qui eam Lasiam, Nona-
griam, Hydrussam & Epagrin, dictā affirmat. Hac eadem Andros
est. In alio. C. est. Bigerrensis, & Bigerten sis. Bigerra, est Bogarra ho-
die propè Alcaraz, in mōtib; Secura: Ptolemæus eam ponit in Ba-
stitanis: unde non est Bejar qua est in Lusitania, aut Vettonia.*

CASTVLO: *supra. Hinc Secundinus Castulonensis.*

MENTES A: *supra. Hinc Pardus Mentefanus.*

ELIBERIS: *supra. Hinc Flavius Eliberitanus.*

*Vide quid
scribat Pa-
saus de le-
gione. VII.
Germanica
vel Gemi-
na, ex sentē-
tia sua &
Resendij Lu-
fici, tom.
post. Chron.*

CORSICA *sive Corsis. Inde Conantius Corsicanus: maris
mediterranei insula Genuensibus hodie parens. Terapne ab Ouidio
appellatur. In alio. C. M. S. Vrcitanus. De Vrci diximus supra.*

LEGIO. *Inde Decentius legionensis. Hac est legio Septima
Germanica sive Gemina. In Tarraconēsi Hispania iuxta Astures
à Ptolemæo ponitur: Hodie Leon. Caput Regni, & dignitate Episco-
pali celebris à tēporibus Gothorū: tantum Apostolica sedi subiecta,
& Me-*

⁊ Metropolitanum nullum Hispania Episcopum agnoscens.

TOLETVM. Inde Melanthius Toletanus supra.

SALARIA. Inde Ianuarius Episcopus de Salaria: colonia in Tarraconensi Hispania: unde in veteri inscriptione. Col. Iul. Salariaensis: nūc prope Cazorlam. Est ⁊ alia Salaria in Oretanis.

OSSONOA. Inde Vincentius Ossobonensis, de ea supra.

ELBORA, vel Eborā. Inde Quintianus Elborēsis supra.

ELIOCROTA: in Antonino M. s. est Eliocroca. Inde Successus Episcopus de Eliocrota: fuit olim sedes Episcopalis: dicitur nunc Lorca. Habuit templum D. Patricio dicatum, in quo erat Episcopalis Cathedra: qua in Carthaginensem abiit. Meminit Eliocrota Antoninus, ⁊ XXV. mil. pass. à Carthagine Spartaria ponit.

BASTA. Inde Eutychianus Bastitanus Episcopus: de qua supra.

MALACA. Inde Patricius Malacitanus. De hac supra.

In Monasterio Parasses, in quo antiquitus vita Canonico-
rum regularium sanctè floruit, nunc obseruantia D. Hieronymi;
dum Philippus II. ibi moratur, incidi in librum M. s. in pelle
pergaminea, in quo scriptum est.

ISTAE SVNT INTERPRE- tationes ciuitatum in Hispania, quarum fuerunt nomina mutata tempore Sarracenorum.

Ispalis	.i.	Seuilla.
Afsidona	.i.	Sidonia.
Eliberi	.i.	Granada.
Astigi	.i.	Berga, quæ nunc dicitur Ecija,
Egabro	.i.	Capta, quæ nunc dicitur Cepta,
Tuccis	.i.	Xerez.
Pace	.i.	Bocalgaze, quæ nunc dicitur Badajoz.
Exonoba	.i.	Seduma.
Aguitania	.i.	Lucena.
Calabria	.i.	Montanges.
Oreto.	.i.	Calatraua.
Beacia	.i.	Baeça.
Mentefa	.i.	Iaen.

Acepridani .i. Guadix.

Basti .i. Baza.

Vrci .i. Almeria.

Acarta .i. Bagastri. Hic iacet Tiestis Episcopus Bergaræ.

Illia .i. Belfa.

Setabis .i. Xatiua.

Valeria .i. Valentia.

Cõpluto .i. Guadalajara.

Vrci, quæ modò Almeria vocatur: inde Versus:

Insistens operi venit Indalecius Vrci ,

Quæ post mutata fuit Almeria vocata:

SYNO-

Innocentius
III. in Epi.
sola a dco.
possellatum
Archiep. de
concilio Bra
carenfi . 2 .
inquit . De
quo non du
bitatur quin
sit authentic
cum.

SYNODVS BRACAREN- carenfis secunda XII. Episcoporum.

TITVLI.

- I **V**T Episcopus ambulet per diocesim suam, & ante triginta dies Pascha catechumeni doceantur symbolum.
- ij **U**t Episcopus per diocesim ambulans, duos solidos tantum accipiat, neque tertiam partem de oblationibus querat: & Clerici non agantur more seruili.
- iiij **U**t Episcopus in ordinatione Clericorum commodum nullum accipiat.
- iiij **U**t pro chrismate Episcopus nihil accipiat.
- v **U**t pro constitutione basilica Episcopus nihil exigat.
- vj **U**t qui oratorium pro quaestu suo in terra propria fecerit, non consecretur.
- vij **U**t de baptizatis nullum accipiat premium.
- viii **U**t qui Clericum accusauerit, & id non probauerit, excommunicetur.
- ix **U**t per singulos annos à Metropolitano Episcopo Pascha pronuncietur.
- x **U**t Presbyter, post cibum non teneat missam pro mortuis.

Forté accipiat.

REGNANTE DOMINO NOSTRO Iesu Christo, currente Era DC.X.

Anno secundo Regis^b Mironis, die Calendarum Iuniarum, cum Gallæciæ Prouinciæ Episcopi, tam ex Bracarenfi, quàm ex Lucensi Synodo, cum suis Metropolitanis, præcepto præfati^d Regis simul in Metropolitana^e Bracarenfi, Episcopi conuenissent, id est, Martinus^f Nitigisius, Remisol, Andreas, ^g Lucretius^h Adoriusⁱ Vvittimer, Sardinarius, Viator, ^k Auila, Polemius, Maylocus; confidentibus his simul Episcopis, atque vniuerso clero præsentem, Martinus Bracarenfis^l sedis Episcopus dixit: Inspiratione hoc Dei credimus prouenisse, sanctissimi fratres, vt per ordinationem^m Dñi gloriosissimi filij nostri Regis, ex utroque concilio conueniremus in vnũ, vt non solum de visioneⁿ alterutra^o gratu

^b Ariamiri Exc.
^c Die decima octa-
ua Calend. Ianua-
riarum. Exc.

^d Gloriosissimi Reg.

Exc.

^e Bracar. Ecclesia.

Exc.

^f Nitigis. Exc.

^g Lucretius. Exc. Et
sic etiã in aliquot
M. ff. habetur.

^h Adorius. Exc. In
plerisq. M. ff. Ado-
rich.

ⁱ Vvittimer. Exc.

^k Auila. C. A.

^l Ecclesiæ. Exc.

^m Patres. Exc.

ⁿ Deest in Exc.

^o Alterutrum. Exc.

o gratularemur.

Et si Evaca-
rensis anti-
quior Lucē
f. unde pri-
mum locum
obtinere. Et
etiã v. Con-
cilio inter-
fuit, nondũ
Episcopus
Bracarenfis.
Nitigisius ve-
rè erat Epi-
scopus Lucē
p. unde se-
cundum di-
cenda tenuit
locum.

gratulemur, sed etiam ea, quæ ad ordinationem, & disciplinam Ecclesiasticam pertinent, pariter conloquamur. Scriptum est enim in ^a Euangelijs, dicente Domino: Vbicunq; fuerint duo

^a Euangelijs. Exc.

vel tres congregati in nomine meo, ibi ero in medio eorum. ^b Nitigius Ecclesie Lucensis Episcopus dixit: nec aliud potest credi, nisi ea quæ ad utilitatem nostrarum pertinent animarum, diuina inspiratione & inchoari & perfici ^c posse. Et ideo vnanimis atq; id ipsum in Domino sentientes, quæcunq; ad instructionem nostram pertinent, in medium prolata desideramus agnoscere.

^b Nitigius. Exc.

^c Oportere. Exc.

Martinus Episcopus dixit: Arbitramur vestram beatitudinem recordari, quia cum primum in Ecclesia Bracarensi Episcoporum Concilium congregatum est, post multa, quæ ad concordiam rectæ fidei fuerant roborata, aliqua etiam, quæ regularem sanctorum Canonum continent discretionem, firmauimus; quorum utilitas, ut possit euidentiùs in memoriam reuocari, ipsa (si vobis placet) epistola in vestra presentia relegatur.

Omnes Episcopi dixerunt: Oportet ^d omnibus modis, ut in omniù auribus, qui hic adsint, recitetur. Recitatis ergo capitulis, ^e quæ ne prolixitatem facerent, his gestis minimè sunt inserta, Martinus Episcopus dixit: Hæc ergo, quæ modò sunt recitata, quæ nobis tunc, aut varia, aut dubia, aut inordinata sunt visa, auxiliante Deo, directa sunt, & suam ^f immobiliter obtinent firmitatem: quæ autem tunc in memoriam non venerunt, aut onerosum fuit in primo illo concilio multa simulingere, necessarium videtur modò ad notitiam sanctæ vestræ charitatis deferri; in eo specialiter prospectu, ut spiritali ventilata examine purgentur. Sancti enim patres, ac præcessores nostri, aut generales Synodos vndiq; ^g collecti, pro vnitatem recte fidei fecerunt; sicut in Nicæa contra Arrium. CCCXVIII. & in Constantinopoli contra Macedonium. CL. & in Epheso contra Nestorium. CC. & in Chalcedone contra Eutychem DCXXX. aut certè speciales Synodos per suas vnusquisq; ^h prouincias, pro secandis contentiõibus, vel emendandis aliquorum negligentijs collegerunt; & prout euentus culparum, aut qualiscunq; excessus exegit, per singulas quoq; diffinitas Canonum sententias, mediante inter eos Dei spiritu conscripserunt: quas oportet nos ⁱ legere, & intelligere, & tenere. Et quia, opitulante Christi gratia, de vnitatem, & rectitudine fidei in hac prouincia nihil est dubium, illud nobis specialiùs est ^j agendum, ut si quid fortasse extra Apostolicam disciplinam, per ignoran-

^d Omnimodè. Exc.

^e Adstant. Exc.

^f Superioris cõsuetudinis. Exc.

^g Inviolabiliter. Exc.

^h Deest in Exc.

ⁱ Colligi. Exc.

^j Resecandis. Exc.

^k Relegere. Exc.

^l Modo. Exc.

ignorantiã, aut per negligentia, reprehensibile inuenitur in nobis; recurrentes ad testimonia sacrarum Scripturarũ, vel antiquorum Canonum instituta, adhibito cõmuni consensu, omnia quæ displicuerint, rationabili iudicio corrigamus. Et primũ, si placet, relectis Beati Apostoli Petri præceptis, quæ pro regula Sacerdotũ in sua Epistola euidenter adscripsit, quidquid non eodẽ tenore, sicut princeps Apostolorũ edocuit, agi videtur, à nobis, sine vlla cunctatione, ad emendationem ducere festinemus; ne fortasse dũ alijs prædicamus, ipsi reprobè effecti, diuino illo cõdemnemur eloquio dicẽte: Tu verò odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos post te.

1. Corin. D.
Psal. 49. B.
1. Pet. 5. A.

Omnes Episcopi dixerũt: Cupimus memoratã Apostoli Petri Epistolã, ad locũ ipsum, vbi Sacerdotes docet, audire. Tũc
„ allato libro, hæc ex eadẽ Epistola recitata sunt: Seniores obse
„ cro consenior, pascite, qui est in vobis gregẽ Dei; prouidentes
„ non coactè, sed spontaneè, secundũ Deum: neq; turpis luci
„ gratia, sed volũtariè; nec vt dominãtes in cleris, sed ^a forma fa
„ cti ^b gregis ex animo;” vt cũ apparuerit princeps pastorũ,

Et: est a.
pud Apo
solum.

^a Formæ Exc.

^b Gregi. apud Petrũ.

Percipietis.
Apud Petrũ.
Percipietis.
Exc.

recipiatis immarcesibilem gloriæ coronam. His relectis, omnes Episcopi dixerũt: Cognitis his, quæ ex Epistola B. Petri Apostoli recitata sunt, desideramus, auxiliante Dei gratia, diuinis obedire præceptis, & Apostolicæ Epistolæ, quæ nobis recitata est, ^c in omnibus formulam imitari: Ne fortè in aliquibus inordinatè ambulãtes diuino (quod absit) iudicio condemnemur. Sed vt sanctorũ patrum vestigia subsequentes, in ipsorum requie mereamur esse participes, & immarcesibile illã gloriæ coronã, quæ repromissã est, cũ ipsis ^d accipere mereamur. Ob hoc ergo tuã simul omnes deprecamur charitatem, vt has omnes causas singulis capitulis breuiter comprehensas, qualiter corrigi debeãt, his gestis subter annectas: quæ cũ studiosiùs relecta, & in notitiã omnium nostrorũ euidenter fuerint perducta, propria vnusquisq; manu pro eorum emendatione, & confirmatione subscribat; vt non solũ nobis, sed etiam successoribus nostris, hæc ad perfectionẽ Episcopalis officij decreta proficiant.

^c In his omnibus.
Exc.

^d Percipere. Exc.

^e Vel qualiter. Exc.

10. q. 1. Pla
cui omni
bus Episco
pis.

I. Ut Episcopus ambulet per diocesim suam, & ante viginti dies Pascha catechumeni doceantur Symbolum.

Burib. c. 75
lib. 1. An. p.
1. r. 75.
p. 5. 192.

Placuit omnibus Episcopis, atque conuenit, vt per singulas Ecclesias Episcopi ^f per diocesef ambulantes, primũ discutiãt Clericos

^f Et dioces. euntes.
Exc.

Clericos, quomodò ordinem baptismi teneant, vel Missarū,
^a & quæcunq; officia in Ecclesia ^b peraguntur. Et si rectè qui-
dem inuenerint, Deo gratias agant: si autem minimè, docere
^c debeant ignaros, & hoc modis omnibus præcipere, vt sicut
antiqui canones iubent, ante viginti dies baptismi, ad purga-
tionem exorcismi Catechumeni currat: in quibus viginti die-
bus omninò catechumeni Symbolū, quod est, Credo in Deū
Patrem omnipotentem, specialiter doceantur. Postquàm er-
go in his suos Clericos discussierint, vel docuerint Episcopi,
alia die, cōuocata plebe ipsius Ecclesiæ, doceant illos, vt erro-
res fugiāt idolorū, vel diuersa crimina (id est) homicidiū, adul-
terium, periurium, falsum testimoniū, & reliqua peccata mor-
tiferā; ^d aut quod nolunt sibi fieri, non faciant alteri: & vt cre-
dant resurrectionē omnium hominū, & diem iudicij; in quo
vnusquisq; , secundum sua opera, recepturus est. Et sic postea
Episcopus de Ecclesia illa proficiscatur ad aliam.

De cons. di-
sti. 4. Ante
viginti dies.

Et qualiter quæ-
cunq; Exc.
^b Peragant. Exc.
^c Debeat. Exc.

^d Et Exc.

*II. Ut Episcopus per diocesim ambulans, duos solidos tantum ac-
cipiat, neque tertiam partem de oblationibus querat, & vt
Clerici non agantur more seruili.*

Hæc omnia defuncti
C. Alueldensis

Placuit, vt nullus Episcoporum, ^e cūm per dioceses suas am-
bulant, præter honorem cathedræ suæ, id est, duos solidos,
aliquid aliud per Ecclesias tollat: neque tertiam partem, ex
quacunque oblatione populi, in Ecclesijs parochialibus ^f re-
quirat; sed illa tertia pars pro luminarijs Ecclesiæ, vel recupe-
ratione seruetur, & singulis annis Episcopo inde ratio fiat.
Nam si tertiam partem illam Episcopus tollat, lumen ^g &
sacra abstulit Ecclesiæ. Similiter & vt parochiales Cleri-
ci, seruili more in aliquibus operibus, Episcopis seruire non
cogantur; quia scriptum est: Neque vt dominantes in ^h clero.

^e Per Ecclesias sua
ambulans. Exc.

^f Facta sibi vltima
sed Ecclesiæ reser-
uati seruetur, &
in singulis annis
Episcopo ratio fiat.
Exc.

^g Nam si tertia, &c.
& sacra tertia ab-
stulit. Exc. Ex Graul.

^h Supra in clerico. Si
Peccat.

10. q. 3. cap.
Placuit.
1. Feb. 53

*III. Ut Episcopus in ordinatione Clericorum, commodum
nullum accipiat.*

1. q. 1. Pla-
cuit, vt de
ordinat.
1. q. 5. c.
118:
Matt. 10.

Placuit, vt de ordinationibus Clericorum Episcopi munera
nulla ⁱ suscipiant. Sed sicut scriptum est, quod gratis donante
Deo ^k accipiunt, gratis dent. Et non aliquo pretio gratia Dei
& impositio manuum venundetur: quia antiqua definitio pa-
trum ita de Ecclesiasticis ordinationibus statuit, dicens: Ana-
thema sit danti, & accipiēti. Propterea, quia aliquanti multis
sceleribus

ⁱ Accipiant. Exc.
^k Acciperint. Ius

sceleribus^a obruti, sancto altario indignè ministrantes, non hoc testimonio bonorum actuum, sed profusione munerum obtinent, oportet ergo non per grätiam munerum, sed per diligentem priüs discufsionem, deinde per multorum^b testimonium, Clericos ordinare.

^a Obnoxij. Exc.

^b Testimonia Gratian. & Iuo.

III. *Ut pro chrisma Episcopus nihil accipiat.*

¹ q. 1. Placuit, ut nulus.
 Materia chrismatis est balsamum cum oleo.
 Ita Gregor PP exponit illud Cäici: Bonus est p.

Placuit, ut modicum balsami, quod benedictum, pro baptis- mi sacramento per ecclesias datur; quia singuli tremisses, pro ipso exigi solët, nihil vlteriüs exigatur: ne fortè quod pro salute animarum, per inuocationem sancti Spiritus consecratur, sicut Simon Magus donum Dei pecunia^d emere, ita nos venundare damnabiliter videamur.

^c Quia à singulis tremisses. Exc.

^d Voluit emere. Exc.

V. *Ut pro consecratione basilicæ Episcopus nihil exigat.*

¹ q. 1. Placuit, ut quæstus.
 Durab. lib. 3. c. 37. Iuo. P. 3. c. 43 2.

Placuit, ut quotiens ab aliquo fidelium ad consecrandas ecclesias Episcopi inuitantur, non quasi ex debito, munus aliquod à fundatore requirant; sed si ipsi quidem aliquid ex suo voto obtulerint, non respuat. Si verò aut paupertas illum, aut necessitas retinet, nihil exigatur ab illo. Hoc tātüm vnusquisque Episcoporum meminerit, ut non priüs dedicat^f ecclesiam, aut basilicā, nisi antea dotē basilicæ, & obsequium ipsius^g per donationem chartulæ confirmatum accipiat: nam non leuis est ista temeritas, si sine luminarijs, vel^h sine sustentatione eorum, qui ibidem seruituri sunt, tanquam domusⁱ priuata, ita consecretur Ecclesia.

^e Sed ipse fundator, si quidem aliquid ex suo voto obtulerit Gratian.

^f Eccles. nisi antea dot. Exc.

^g Per ordinationem C. A.

^h Sine sustentatione. Exc.

ⁱ Priuati. Exc.

VI. *Vi qui oratorium pro quaestu suo in terra propria fecerit, non consecretur.*

De consecr. dist. 1. si quis basilicam.

Placuit, ut si quis basilicam, non pro deuotione fidei, sed pro quaestu cupiditatis ædificat, ut quidquid ibidem de oblatione populi colligitur, medium cum Clericis diuidat; eo quod basilicam in terra sua^k ipse condiderit: quod in aliquibus locis, vsq, modò dicitur fieri. Hoc ergo de cætero obseruari debet, ut nullus Episcoporum tam abominabili voto consentiat, ut basilicam, quæ non pro sanctorū patrociniò, sed magis^m tributaria conditione est condita, audeat consecrare.

^k Quaestus causa cond. Exc.

^l Nec. Exc.

^m Sub tribut. Exc.

P Ut de

VII. *Vt de baptizatis nullus accipiat premium.*

1. q. 1. Placuit, ut vnusquisque. De cret. luon p. 1. c. 74. * An liceat sponte oblatum recipere in administratione sacramentorum, diximus Concil. II. c. 8.

Placuit, vt vnusquisque Episcopus, per ecclesias suas hoc præcipiat, vt hi qui infantes suos ad baptismum offerunt, * si quid voluntariè pro suo offerunt voto, suscipiatur ab eis; si verò per necessitatem paupertatis, aliquid non habent, quod offerant; nullum illis pignus violèter tollatur à Clericis. Nam multi pauperes hoc timentes, filios suos à baptismo retrahunt.

^a Quod si fortè dum differunt, sine gratia baptismi de hac vita recesserint; necesse est, vt ab illis eorum perditio requiratur, quorum ^b expolia pertimescentes, à baptismi se gratia retraxerunt.

^a Qui si fortè dum differunt. Exc.

^b Spolia. Exc.

VIII. *Vt qui Clericum accusauerit, & id non probauerit, excommunicetur.*

2. q. 5. Placuit, vt si quis aliquem. Burch. lib. 2. cap. 202. Ino. part. 6. c. 276.

Placuit, vt si quis Clericorum aliquem in accusatione fornicationis impetit; secundùm præceptum Pauli Apostoli, duo vel tria testimonia requirantur ab illo: quod si non potuerit, datis testimonijs approbare, ^c quæ dixit; ^d excommunicationem accusati accusator excipiat.

^c Quod. Exc.
^d Accusationem. Exc.

IX. *Vt per singulos annos à Metropolitano Episcopo pascha pronuncietur.*

De cons. d. 3. Placuit, vt postquam. De Pascha. eius celebrata te diximus, Concil. Tol. 10. c. 1.

Placuit, vt postquam omnia in concilio Sacerdotum fuerint ordinata, illud omnibus modis obseruetur, vt ^f superuenturum ipsius anni pascha, quoto calendarum die, vel quoto luna debet suscipi, à Metropolitano Episcopo ^g nunciatur.

Quod cæteri Episcopi, vel reliquus Clerus breuiculo subnotantes, vnusquisque in sua Ecclesia, adueniente natalis die Domini, adstanti populo, post lectionem euangelicam, nuncient; vt introitum Quadragesimæ nullus ignoret: in cuius principio conuenientes in vnum vicinæ Ecclesiæ, per triduum, cum psalmis per sanctorum basilicas ambulantes, celebrent litanias. Tertio autem die, celebratis hora nona siue decima Missis, dimisso populo, præcipiant Quadragesimæ ^h seruare ieiunia; & mediante Quadragesima, ex diebus viginti baptizandos infantes, ad exorcismi purgationem offerre.

^e Omnimodis. Exc.
^f Superuenturi. Grat.

^g Nunciatur. Grat.

^h Exc. hæc non agnoscunt.

Sic institutum est Concilio Tol. 5. c. 1. & Tol. 6. c. 2.

^b Obseruare. Exc.

Ut

X. Ut Presbyter post cibum, non teneat missam pro mortuis.

Placuit, ut quia per stultitiam præsumpti nuper erroris, aut certè ex veteris Priscillianæ adhuc hæresis ^a fœtore, corruptos cognouimus quosdam Presbyteros, in huius præsumptionis audacia ^b detineri, ^c ut in missa mortuorum, etiam post acceptum merum, ^d oblationem ausi sunt consecrare; ideoq; hoc præfixè euidentis sententiæ admonitione seruetur, ut si quis Presbyter post hoc edictum nostrum amplius in hac uelania fuerit deprehensus; id est, ut non ieiunus, sed quocunque iam cibo præsumpto, oblationem ^e consecrauerit, continuò ab officio suo priuatus, à proprio deponatur Episcopo.

De missa & ieiunio celebranda diximus Concil. Tol. 7. c. 1.

His ^f itaque gestis, placuit omnibus pro confirmandâ horum obseruantia, propria vnumquemque manu subscribere; ^g eo placito factò; ut si quis horum capitulorum terminum transgressus, ad inordinatas consuetudines reuerti voluerit, totius Concilij ^h increpatione correptus, ⁱ seuerissimam sibi de sui ordinis inclinatione, nouerit imminere sententiam.

Martinus Bracarenfis Metropolitanæ ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

Remisol, Visensis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

^k Lucetius, ^l Conimbriensis Episcopus, his gestis subscripsi.

^m Adorius, Egitanæ ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

Sardinarius, Lamecensis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

Viator, Magnetensis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

“Item ex Synodo Lucens.”

ⁿ Nitigisius, Lucensis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

Andreas, Iriensis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

^o Vitimer, ^p Auriensis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

^q Auila, Tudensis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

Polemius, ^r Asturiensis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

Mailoc, ^s Britonenfis ecclesiæ Episcopus, his gestis subscripsi.

^a Fœtore corrupto. Exc.

^b Retineri. Exc.

^c Ut missas mortuorum. Exc.

^d Vel oblationem. Exc.

^e Consecraui. in altari continuo. Exc.

^f Ita. Exc.

^g Eorum placitorum. Exc.

^h Excommunicatione. Exc.

ⁱ Verissimam. Exc.

^k Aliàs Lucetius sic. Exc.

^l Conimbriensis. Exc.

^m Adoricus. Exc.

ⁿ Hæc ab excusis defunt.

^o Nitigis Luc. Metropolitanæ ecclesiæ. Exc.

^p Vitimer. Exc. ^q Causiensis. Exc.

^r Auila. C. A.

^s Aliàs Asturicensis, ut Exc.

^t Britinorum. Exc.

De subscriptionibus.

Martinus, ex Dumienſi Abbate, creatus eſt Episcopus Bracarenſis: erat Metropolitanus & antiquior Nitigiſio Lucenſi, qui erat etiam Metropolitanus: nam ut diximus in prouincia Gallæcia duo Metropolitana continebantur. Succesſit Martinus Lucretio: Remiſol Viſenſis: Lucentius, & non Lucretius Conimbrienſis: Adorius Egitana: Sardinarius Lamecenſis: Viator Magnetenſis.

EX LVCENSI METROPOLI.

Nitigiſius, prima ſedis Lucenſis eccleſiæ Episcopus: Andreas Irienſis, qui ſubſcribit in primo Bracaren: Uuitimer, Aurienſis: Auila Tudenſis: Polemius Aſturicenſis: Mailoc Britonēſis. Hinc colliges in Prouincia Gallæcia fuiſſe duodecim cathedrales ſedes, nimirum.

In Bracarenſi Metropoli.

Viſeo.
Conimbria.
Egitania.
Lameco.
Magneto.

In Lucenſi.

Iria.
Auria.
Tude.
Aſturica.
Britona.

Hæ omnes ciuitates, extincto Suenorum Imperio, ad Bracaram ſunt redactæ, ſub Gothiſ.

CAPITULA EX Orientalium Synodis a Martino Episcopo ordinata, atque col- lecta apud Lucense Concilium.

*MARTINVS BRACAREN SIS
Episcopus capitula edidit Synodorum Græcarum, quæ citantur
à Gratiano, cap. Propter Ecclesiasticas, dist. 18. Erat Græcus, &
hæc capitula Græca Latina fecit: vocatur liber capitulorum
Martini. Hic cum esset Græcus, ad utilitatem ecclesiarum
Hispania, hæc capitula Græca Latina fecit, & alia quedam ex
Latinis addidit, & à Græcis aliqua detraxit, ut est in cap.
Propter Ecclesiasticas, quòd desumptum est ex Concilio Antioch.
cap. 20. Alia etiam ex Toletanis Concilijs posuit Græcus homo,
& ad mores nostrorum hominum Græcos ritus sanctè & pru-
denter accommodavit.*

Domino beatissimo, atq; Apostolicæ sedis honore ^a suscipi-
piendo in Christo fratri, ^b Nitigese Episcopo, vel vniuer-
so Concilio Lucensis Ecclesiæ Martinus ^c Episcopus. Sancti
Canones, qui in partibus Orientis ab antiquis Patribus con-
stituti sunt, Græco priùs sermone conscripti sunt; postea au-
tem succedenti tēpore, in Latina lingua translati sunt. Et quia
difficile est, vt simpliciùs aliquid ex alia lingua trāsferatur in
alteram, simulq; & illud accidit, vt in tantis tēporibus scripto-
res, aut non intelligentes, aut dormitantes, multa prætermi-
tant; & propterea in ipsos Canones aliqua apud simpliciores
videantur obscura; ideoq; visum est, vt cum omni diligētia, &
ea, quæ per translatores obscuriùs dicta sunt, & ea, quæ per
scriptores sunt immutata, simpliciùs, & emendatiùs ^d restau-
rarem; hoc simul obseruās, vt illa, quæ ad Episcopos, vel vni-
uersum pertinent Clerum, vna parte cōscripta sint; similiter
& quæ ad laicos pertinent, simul sint adunata: vt de quo ca-
pitulo aliquis scire voluerit, possit celeriùs inuenire.

^a F. suscipiendo

^b Nitigi. C. A.

^c Episcopus salutem

^d Restauram. C. A.

TITULI.

- I **D**E electione Episcopi.
 ij De ordinatione Episcopi.
 iij De euacuanda ordinatione, qua absente Metropolitano fuerit facta.
 iiij De Primatu Metropolitanani.
 v De eo, qui per ambitionem, de inferiori ciuitate ad maiorem transire vult.
 vj De non mutanda parochia.
 vij De presumptione aliena diocesis.
 viij De non constituendo Episcopo successore.
 ix De inruptione vacantis ecclesie.
 x De Episcopo per necessitatem vagante.
 xj De contemptore Episcopo.
 xij De seditioso Episcopo.
 xiiij De^a dissensione iudicij.
 xiiij De presumptione Episcopi in rebus ecclesie.
 xv De rebus ecclesiasticis gubernandis.
 xvj De rebus ecclesie dispensandis.
 xvij De his, qui de ministerio ecclesie aliquid vendiderint.
 xviiij De Synodo facienda.
 xix De Episcopo, qui noluerit venire ad Synodum.
 xx De legitima etate ordinandi Presbyteros.
 xxj De Eunuchis, qui ab alijs fiunt, & qui sibi ipsis naturalia abscindunt.
 xxij De Neophytis.
 xxiiij De pœnitente non admittendo ad Clerum.
 xxiiij De his, qui indiscussi, aut Presbyteri, aut Diacones ordinati sunt.
 xxv De Presbyteris, aut Diaconibus, qui post ordinationem denotantur.
 xxvj De his, qui viduas, aut dimissas ducunt.
 xxvij De fornicatoribus Clericis.
 xxviiij De his, quorum uxores mœchantur.
 xxix De viduis Clericorum.
 xxx De filia Episcopi, vel Presbyteri, qua fuerit deuota, & peccauerit.
 xxxj De deuota peccante, vel qua se maritarit.
 xxxij De subintroductis adoptiuis mulieribus.
 xxxiiij De non recipiendis Clericis, & de infirmanda ordinatione eius, qui sine consensu Episcopi sui, ab alio Episcopo ordinatus est.
 xxxiiij De Clericis defertoribus.

De

- xxxv *De importunis Clericis.*
 xxxvj *De purganda opinione haresis.*
 xxxvij *De Clericis excommunicatis.*
 xxxviii *De Presbyteris, ut in secundis nuptijs non vadant.*
 xxxix *De his, qui ad Diaconatum eliguntur.*
 xl *De eo, quod non licet Diaconum non iussum sedere.*
 xli *De eo, quod non liceat quemlibet, ut ministeria tangat.*
 xlii *Ut mulieres in sacario non intrent.*
 xliii *Si Lector alterius viduam duxerit.*
 xliiii *Si Subdiaconus secundam duxerit uxorem.*
 xlvi *Ut non ascendat in pulpitem nisi Lector.*
 xlvj *De conditionalibus non ordinandis, nisi cum consensu patronorum.*
 xlvij *De non suscipiendis seruis alienis.*
 xlviij *De non celebrandis natalitijs martyrum in Quadragesima.*
 xlix *Non suscipi debere infantes ad baptismum, nisi ante tres septi-
 manas Pascha.*
 L *De non soluendo ieiunio in quinta feria Pascha.*
 li *De chrisma conficienda.*
 lii *Non liceat Presbytero, presente Episcopo, chrismare.*
 liii *Quod non licet Presbytero, ante Episcopum, in baptisterio introire.*
 liiii *De pregnantibus baptizandis.*
 lv *Quid in altario offerre oportet.*
 lvj *De Presbyteris forasticis.*
 lvij *De non ieiunando die Dominica, nec genuflectendo, similiter, ut in
 Quinquagesima.*
 lviii *De pręgustandis carnibus, & non execrandis.*
 lix *De eo, quod non licet Sacerdotibus vel Clericis, incantaturas, & cõ-
 trarias ligaturas facere.*
 lx *De eo, quod non liceat Sacerdotibus vel Clericis, spectaculis in-
 teresse.*
 lxj *De eo, quod non liceat, conuiuia facere de confertis.*
 lxij *De usuris vel negociorum lucris.*
 lxiii *De Clericis, qui ad Matutinum, vel Vespertinum officium nõ con-
 ueniunt.*
 lxiiii *De eo quod non liceat, Clericos Dominico ab ecclesia absentari.*
 lxv *De eo, quod non liceat, Clericos ante horam tertiam prandere.*
 lxvi *De adtondenda coma Clericorum, vel habitu ordinato.*
 lxvij *De eo quod nõ liceat, psalmos poëticos in Ecclesia dicere, vel libros
 apocryphos legere.*
 lxviii *De eo quod non liceat, super monumenta mortuorũ Missam tenere.*

- lxxix *De eo, quod non liceat Christianis prandia ad monumenta portare.*
- lxxx *De eo, quod non liceat Clericis, siue laicis Catholicis, ab Hæreticis eulogias accipere, aut cum ipsis, vel schismaticis orare.*
- lxxxj *De eo, quod non liceat Christianis obseruationes diuersas attendere.*
- lxxxij *De eo, quod non liceat Christianis tenere traditiones Gentilium, & obseruare luna, & stellarum cursus.*
- lxxxij *De eo, quod non liceat Calendas obseruare.*
- lxxxiii *De eo, quod non liceat herbas medicinales cum aliqua obseruatione colligere.*
- lxxxv *De eo, quod non liceat mulieres Christianas in lanificijs aliquid obseruare.*
- lxxxvj *De adulteris.*
- lxxxvij *De mulieribus fornicarijs, & abortum facientibus.*
- lxxxvij *De homicidio voluntario, vel non voluntario.*
- lxxxix *De muliere, qua duos fratres coniugio, vel viro, qui duas sorores habuerit.*
- lxxx *De his, qui nuptijs inruunt.*
- lxxxj *De his, qui se animalibus commiscuerunt.*
- lxxxij *De his, qui vsque ad finem vite in peccatis perdurant, & in exitu communionem accipiunt.*
- lxxxij *De his, qui intrantes ecclesiam, per nimiam luxuriam sacramento se abstinent.*
- lxxxiii *De excommunicatis.*

I. De electione Episcopi.

Non liceat populo electionem facere, qui ad Sacerdotium prouocantur, sed iudicium sit Episcoporum; vt ipsi eum, qui ordinandus est, probent, si in sermone, & fide, & in spiritali vita edoctus est.

II. De ordinando Episcopo.

Diff. 63. c. Non licet. et diff. 24. Episcopi, & diff. 64. c. Episcopum. Bureb. lib. 1. c. 10. luo. p. 5. c. 64. ex Nicæn. Concilio. c. 4. Episcopum oportet maximè quidem ab omni Concilio constitui: sed si hoc aut pro necessitate, aut pro longinquitate itineris, difficilè fuerit, ex omnibus tres colligantur, & omnium præsentium, vel absentium subscriptiones teneantur, & sic postea ordinatio fiat. Huius autem rei potestas in omni prouincia ad Metropolitanum pertineat Episcopum.

De

III. De euacuanda ordinatione, quæ absente Metropolitano fuerit facta.

*Dist. 65. c. 1.
Nō debet, ex
Conci. An-
tioc. c. 19.*

Non debet ordinari Episcopus absque consilio, & præsentia Metropolitanæ Episcopi. Adesse autem oportet omnes, qui sunt in prouincia Sacerdotes; quos per suam debet epistolâ cōuocare. Et si quidem omnes occurrerint, melius: si autem hoc difficile fuerit, ^a plures oportet occurrere. Qui autem non venerint, præsentiam sui per suas epistolas faciant: & sic omnium factō consensu, ordinationē Episcopi fieri oportet. Si autem aliter, præter quod à nobis terminatum est, fuerit factum, talem ordinationem nihil præualere decernimus. Si autem secūdum Canones ordinatio Episcopi fuerit facta, & aliquis contra, ^b sua malitia in aliquo contradixerit, plurimorum consensus obtineat.

Plures. Exc.

*b Cum sua malitia.
Exc.*

IIII. De Primatu Metropolitanæ.

*9. c. 3. Per
singulas pro-
uincias.*

Per singulas prouincias oportet Episcopum cognoscere Primatum Metropolitanæ Episcopi: & ipsum curam suscipere, nihil autem agere reliquos Episcopos præter eum, secūdum quod antiquitus à patribus nostris constitutum cōtinetur in Canone. Propter quod & Metropolitanus nihil sibi præsumptiuè adsumat, absque consilio cæterorum.

V. De eo, qui per ambitionem de inferiori ciuitate ad maiorem transiens, vult agere Clericatum.

Si quis in parte alicuius fuerit ambitiosior inuētus, siue Episcopus, siue Presbyter, vel Diaconus, de inferiori ciuitate, nō transeat ad maiorem. Quòd si quis contra hæc magni Concilij constituta importunus extiterit, omnimodis euacuetur huiusmodi factum; & suæ iterum restauretur ecclesiæ, cuius Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus prius fuerit constitutus.

VI. De non mutanda parochia.

Episcopum à propria parochia non liceat transire in aliam, neque sua sponte introire, neque inuitatus, neque ab Episcopo coactus; sed permaneat in loco, in quo à Deo est ordinatus, & in eam, quam sortiuit ecclesiam secundū antiquum Canonum institutum.

De

VII. De præsumptione aliena diœcesis.

Si quis Episcopus non per scripta Metropolitanæ Episcopi, aut qui cum eo sunt, rogatus, de alia prouincia in aliam uenerit; sed præsumptiuè irruens, ad ordinationem, & cõstitutionem Clericorum, qui ad illum non pertinent, importunus existat, vacua sint, & inania, quæ ab eo fuerint ordinata. Ipse autem digna excommunicatione censeatur, & abominetur à sancto Concilio.

VIII. De non constituendo Episcopo successore.

*S. q. 7. DV
cb. r. lib. 1.
c. 187. Iuo.
p. 5. c. 303.*

Episcopum non liceat ante finem vitæ alium in loco suo cõstituere successorem. Si quis autem hoc vsurpare tentauerit, talis constitutio irrita erit. Non ergo aliter fieri oportet, nisi cum consilio, & iudicatu Episcoporum, qui post exitum præcessoris potestatem habent, quem dignum elegerint.

IX. De inreptione vacantis ecclesiæ.

*Dist. 92. c.
si quis Epif
copus vacat*

Si quis Episcopus vacans, in ecclesiam non habentem Episcopum, subripiens populos, sine consilio integri ordinis, irruerit; etiam si populus, quem seduxit, desideret illum, alienum eum ab ecclesia esse oportet. Integrum autem & perfectum Concilium dicimus illud, in quo Metropolitanus Episcopus fuerit.

*In notis Gre
gorianis, di
citur: Addẽ
dum est, Me
tropolitani
etiam, sic e
nim Græcè
καὶ ὁ τῆς
Μητροπό*

X. De Episcopo per necessitatem vacante.

*λεως.
Dist. 92. c.
si quis ordi
natus. Vide
Pel. g. 11.
in epistola
ad Benignũ.
Durb. lib.
1. cap. 40.
Iuo. part. 5.
c. 151.*

Si quis Episcopus ordinatus, pro contempione populi, aut pro aliqua alia ratione, & nõ pro sua culpa, in parochia, quæ ei fuerit data, non læsit, hunc oportet honorem Sacerdotum tantummodò contingere: & de rebus ecclesiæ, in qua conuenit, nihil sibi præsumat. Sustineat autem, quid de eo sanctum Concilium iudicare uoluerit.

XI. De contemptore Episcopo.

Si quis Episcopus ab Episcopis ordinatus noluit agere Sacerdotium, neque consenserit in sibi commissa ecclesia ambulare,

bulare, statim talem excommunicari oportet. Quòd si coactus contempserit; sanctum Concilium, quod placet, de eodè terminet.

XII. De seditioso Episcopo.

Si quis Episcopus ordinatus fuerit, & non vult ipsam parochiam suscipere, in qua nominatus est, sed alibi vult ordinare; & vim facit, & seditiones concitat contra eos, qui illum ordinauerunt, hunc ab honore oportet remoueri. Si autem in pristino honore Presbyterij vult stare, non vitetur, vt gradum, quem habuit, retineat. Quod si reluctatus fuerit, etiam de honore Presbyterij, ab honore proprio deponatur.

XIII. De diffensione iudicij.

6. q. 4. Si quis Episcopus in vbi dicitur, & in alijs: ex Concilio Martini Pape.

Si quis Episcopus in ^a aliquibus iudicatur, & viderit ipsos Episcopos, qui in ^b prouincia sunt, inter se in iudicio discrepare; vt alij videantur, eum, qui iudicatur, iustificare, alij condemnare; pro definitione huius diffensionis, hoc placuit sancto Concilio, vt de vicina prouincia alter Metropolitanus conuocetur Episcopus: vt per eum confirmetur, quod secundum rectum placuerit Canonem.

^a Aliquibus causationibus iud. Exc.
^b Prouinc. sua sunt. Exc.

XIII. De presumptione Episcopi in rebus Ecclesie.

10. q. 3. Si quis Episcopus nulla. Burch. lib. 1. c. 215. & lib. 3. c. 181. luo. p. 3. c. 172. & 241. & p. 5. c. 329.

Si quis Episcopus nulla ecclesiasticæ rationis necessitate compulsus, ^c incio Clero; aut vbi fortè non est Presbyter, de rebus ecclesiasticis aliquid præsumpserit vendere, res ipsas ecclesiæ propriæ restaurare cogatur; & in iudicio Episcoporum deiiciatur ^d auditus: & tanquam furti, aut latrocinij reus à suo priuetur honore.

^c In Clero suo Grat. Exc.

^d Audi. & conuictus & tanquam Grat. quâ lectionem pro bar nota Gregoriana.

XV. De rebus Ecclesiasticis gubernandis.

Quæ sunt Ecclesiæ, conseruari cum omni diligentia, & bona conscientia, & fide Dei, qui omnia videt, & iudicat, gubernari ergo oportet, cum iudicio, & potestate Episcopi: cui etiam omnis populus, & congregatio commissa est animarum. Manifesta autem debent esse, quæ ad ecclesiam pertinent, in conscientia eorum, qui circa Episcopos sunt, Presbyteros, & Diaconos.

12. quæst. 1. c. manifesta, ex an. 4. Concilij Antiocheni.

Diaconos, vt hi omnes sciant, quæ sunt Ecclesiæ propria: vt, si Episcopo contigerit transitus, nihil eos latere possit ex his, quæ ad Ecclesiam pertinent; vt nullo modo possint minui, & perire. Neque res propriæ Episcopi debent importunitatem pro rebus Ecclesiæ pati. Dignum re vera, & iustum est apud Deum, & homines, vt ea, quæ Episcopi propria sunt, cui voluerit, derelinquat, & neque Ecclesiam perpeti damnum, neque Episcopum, pro rebus Ecclesiæ condemnari, aut post eius obitum in causas, quæ ad eum non pertinent, aut in maledictum incidere.

XVI. De rebus Ecclesiæ dispensandis.

*Ex Concilio
Antiochen.
c. 25. & ha-
betur. 11. q.
1. Episco-
pus Ecclesi-
asticarū. &
10. q. 2. Epi-
scopus ha-
beat.
1. Thimoth.
6. v.*

Episcopus habeat potestatem in rebus Ecclesiæ, vt dispenset necessitatem habentibus, cum omni reuerētia, & timore Dei: participare etiam eum oportet, quæ necessaria sunt; si tamen ipse, aut qui cū eo sunt fratres, indiguerint aliquid; vt necessitatem nullo modo patiantur, secundum sanctum Apostolum dicentem: Victu & tegumento, his contenti sumus. Si autem res Ecclesiasticas Episcopi in suas voluntates vsurpare voluerint, & ^a lucra Ecclesiæ, vel fructus agrorum, non cū Presbyterorum, vel Diaconorū consilio ^b intaminauerint, aut fratribus, vel filijs, vel quibuscunque propinquis suis dederint potestatem, vt per eos latenter res lædantur Ecclesiæ, hos oportet obnoxios esse Concilio. ^c Similiter id, si Episcopus, vel qui cum eo sunt Presbyteri, aut Diaconi accusentur, vt quæ ex reditu, vel ex quolibet ^d actu Ecclesiæ veniunt, in suo finu colligunt, & pauperes fraudant, & fame conficiuntur, hos corripere oportet, secundum quod ordinatum fuerit à sancto Concilio.

XVII. De his, qui ex vasis ministerij Ecclesiæ aliquid vendiderint.

Dist. 50. si quis. 110. p. 3. c. 173. Burch. lib. 3. c. 179.

Si quis Presbyter, aut Diaconus inuentus fuerit aliquid de vasis ministerij Ecclesiæ venundasse; quia sacrilegium commisit, placuit eum in ordinatione Ecclesiastica non haberi: in iudicio tamen Episcopi dimittendum esse, siue dignus sit, siue indignus, in suo recipi ^e gradu: quia simul totiens pro hoc ipso, quod de sacrosancto altario intaminauerint, id cum Episcopi potestate dimissum est.

^a Loca. Grat.

^b Intaminauerint M. G. Grat. con-
minauerit.

^c Sin autem Gra-
quæ lectione pro-
bat. nota Grego-
quam magis socie-
dentem ad Graecū
Concilij Antio-
cheni. c. 25.

^d Hæc vox in simili
significatione ut
patur. 1. q. 1. Vol-
teranz. vide nota
Gregorianam.

^e De elemosinis
Burch.

^f Ut debeat gra-
dian.

De

XVIII. De Synodofacienda.

Ex Concilio
Antioch. c.
10. Habe-
tur. d. 18. c.
propter Ec-
clesiast. Propter Ecclesiasticas curas, & altercationum solutiones, bene placuit, per singulas prouincias bis in anno concilium fieri, conuocante Metropolitano Episcopo, omnes prouinciæ Episcopos; ita ut in his concilijs prodeant omnes Presbyteri, Diaconi, vel hi, quorum in concilio causæ examinatæ ad iustum iudicium prodatur. Et qui manifestè Episcopi, vel Presbyteri, aut Diaconi inuenti fuerint in offensa, secundum rationem excommunicentur, quamdiù communi consensu de his placuit dare sententiam. Nulli autem Episcopo liceat propria apud semetipsum concilia facere: præter eos, qui sunt Metropolis^a creditæ:

Fortè. Ecclesiæ.

XIX. De Episcopo, qui venire ad Synodum noluerit.

Non liceat ad Concilium conuocatos Episcopos continere; sed ire, & ea, quæ ad utilitatem Ecclesiæ, vel cæterorum pertinent, aut docere, si nouit, aut doceri, si nescit. Nam si extra ægritudinem contempserit ire, reus erit fraterni concilij.

XX. De legitima etate ordinandi Presbyteri.

Afferunt d.
78. c. Siquis
triginta. Tri-
but. Bonifa-
cio Papa, ve-
rum ex Neo-
caesariensi. c.
11.
Luc. 3. E.

Si quis xxx. ætatis suæ nõ impleuerit annos, nullo modo presbyter ordinetur, etsi valde sit dignus: quia ipse Dñs tricesimo anno baptizatus est, & sic cœpit docere. Oportet ergo eum, qui ordinandus est, vsq; ad hanc ætatē legitimam conseruari.

XXI. De Eunuchis, qui ab alijs sunt, vel qui ipsi sibi naturalia abscindunt.

Dist. 55. ca.
Si quis pro
ægritudine.
Ius. p. 6. c.
374.

Si quis pro causa ægritudinis naturalia à medicis habuerit secta; similiter, & qui à barbaris, aut à dominis stultis^b fuerint castrati, & moribus digni fuerint visi, hos Canõ admittit ad Clericatus officiũ promoueri. Si quis autem sanus, nõ per disciplinã religionis & abstinentiæ, sed per abscissionē plasmati à Deo corporis, extimans à se posse carnales cõcupiscen-
tias amputari, castrauerit se, nõ eũ admitti decernimus ad aliquod Clericatus officium. Quòd si iam antè fuerat promotus ad Clerum, prohibitus à suo ministerio deponatur.

Q De

XXII. De Neophytis.

Qui nuper baptizati fuerint, iam ætate legitima, non continuò liceat, eos ad Ecclesiasticum ordinem promoueri: quia oportet, illū priùs doceri, quod possit docere; quo multo tempore baptismum possit probare: vt benè probatus veniat ad Clerum, secundum præceptum Apostoli dicentis: Non Neophytum; ne in superbiã elatus in iudicium incidat, & laqueū diaboli. Si succedēti tempore in aliquo graui peccato à duobus, vel tribus testibus fuerit cōuictus, depositus de gradu suo cesset à Clero. Si quis contra hanc regulam facere præsumperit, quasi contrarius magni Concilij, proijciatur à Clero.

Paul. 1. ad
Tim. c. 6.

XXIII. De pœnitente non admittendo ad Clerum.

Pœnitens tantūm, si necessitas, aut vñus exegerit inter Ostiarios priùs deputetur, vel inter Lectores; ita vt Euangelia vel Epistolam non legat. Si qui autem antè ordinati sunt, inter Subdiaconos habeantur: ita vt manum non imponant, aut sacra non contingant. Ex pœnitente enim dicimus ideò, quòd post baptismum pro homicidio, aut pro diuersis criminibus, aut grauisimis peccatis publicam pœnitentiam gerens, diuino fuerit reconciliatus altario.

XXIII. De his qui sine discussione, aut Presbyteri, aut Diacones ordinati sunt.

Dist. 25. Si
quis presby.
Iur. fecit. c.
5. epist. 2. c.
ebat. ad Do-
nificiū Epi-
scopū. c. 15
q. 3. Si quis
Presbyter.
Vide Concil.
Nican. c. 9.
ante hoc ca-
pue desum-
ptum videri
possit.

Si quis Presbyter, aut Diaconus sine aliqua examinatione ordinati sunt; aut certè cūm discuterentur, criminosa peccata sua celauerunt, & post ordinationem ab alijs sunt detecti; abijciantur à Clero. Similiter, & de vniuerso ordine Cleri feruetur. Nam hoc sibi, quod inreprehensibile est, sancta & catholica defendit Ecclesia.

In correcto Gra-
tiano: Cōfessio suo
aut post. Alias le-
gebatur: Cōfessio
non iuris, & post

XXV. De Presbyteris aut Diaconibus, qui post ordinationem denotantur.

26. q. 1. c.
Si quis Pres-
byter, & Neo-
casariensi. c.
9. c. 10.
Burch. l. 1. c.
48. luo. p.
6. c. 149.

Si quis Presbyter ante ordinationem peccauerit, & post ordinationem cōfessus fuerit, quia antea errauit, nō offerat; sed tantūm, pro religione, nomen Presbyteri portet. ^b Similiter & de Diaconibus seruandum est: vt si ipse confessus fuerit, ordinem Subdiaconatus accipiat.

^b In. Exc. sequitur
postea: Si autem
non ipse cōfessus
sed ab alio publi-
cè fuerit conui-
ctus, nec hoc ip-
sum habeat, et
nomē Presbyteri
portet. Similiter
& quæ verba in
nullo. C. M. C. luo.

De

XXVI. De his, qui viduas aut dimissas ducunt, aut in malis consilijs mixti sunt.

Hieronymus
Epist. 118.
ad Fabiola,
sic interpre-
tatur vidua,
etiam, &
meretricem:
vidua, in-
quis, est, cu-
jus maritus
est mortuus;
etiam est,
que a mari-
to vivente
projicitur; me-
retrix, qua
multorum li-
bidini patet.

Si quis viduam aut ab alio dimissam duxerit, non admittatur ad Clerum: aut si obrepserit, reijciatur; similiter si homicidij, aut facti, aut præcepto, aut consilio, aut^a assensione post baptisimum conscius fuerit, & per aliquam subreptionem ad Clericatum venerit, deijciatur, & in finem vitæ suæ communionem non recipiat.

Defensione est apud Gratianum: verum Gregoriana nota, videtur probare hanc lectionem, & Concil. Tribur. c. 18

XXVII. De Fornicatoribus Clericis.

Si quis Presbyter, aut Diaconus fuerit fornicatus, aut mæchatus, projiciatur, & agat pœnitentiam.

XXVIII. De his quorum uxores mæchantur.

Dist. 34. c.
Si Laici &
dicitur, ex
Concilio Mar-
tini Papa.

Si alicuius Laici vxor in adulterio fuerit deprehensa, hictalis ad ministerium ecclesiasticum nullo modo adducatur. Si autem post ordinationem, alicuius clerici vxor adultera fuerit, dimittat eam: si autem cum ipsa voluerit permanere, à ministerio alienus sit.

XXIX. De viduis clericorum.

Dist. 18. Si
qua vidua,
ex Concil.
Tol. l. c. 18.

Si qua vidua Episcopi, vel Presbyteri, aut Diaconi, maritum acceperit, nullus clericus, nulla^b religiosa, cum ea conuiuium sumat, nunquam communicet; morienti^c tantum ei sacramenta subueniant.

^b Relig. persona
^c Tamen.

XXX. De filia Episcopi, vel Presbyteri, siue Diaconi.

Si deuota fuerit, & maritum duxerit, si eam pater vel mater in affectum receperint, à communionem habeantur alieni. Pater verò causas in Concilio se nouerit præstaturum; mulier verò non admittatur ad communionem, nisi marito defuncto egerit pœnitentiam. Si autem, vivente eo, recesserit, & pœnuerit, communionem in ultimo vitæ deficiens accipiat.

XXXI. De deuota peccante, vel qua se maritauerit.

Deuotam peccantem non recipiendam in ecclesia, nisi peccare-

Q₂ defie-

desierit, & desiniens egerit aptam pœnitentiã decem annis: & recipiat communionem. Prius autem quàm in ecclesia admittatur ad orationem, ad nullius conuiuium Christianæ mulieris accedat. Quòd si admiffa fuerit, etiam ea, quæ illam receperit, habeatur abstenta. Corruptorem etiam par pœna constringat. Quæ autem maritum acceperit, non admittatur ad pœnitentiã, nisi adhuc viuentem ipso marito, castè vixerit, aut post ipse de hac vita discesserit.

XXXII. De subintroduc̃tis ad optiuas mulieribus.

Nullus Episcopus, neque Presbyter, neque Diaconus, neque omnino aliquis ex Clero licentiã habeat intromittendi ad se quasi adoptiuam aliquam mulierem, quasi in loco filia, aut matris, nisi fortè sororem veram ex germanitate, aut sororem matris, vel patris, & illas solas personas, qui ab omni mala suspicione alienæ sunt. Similiter & religiosis fœminis laicorum alienorũ familiaritatem, & consortium prohibemus, & eorũ, qui nec in Dei timore subiecti sunt, nec continentia retinent disciplinam.

XXXIII. De nõ recipiendis Clericis, & de infirmãda ordinatione eius, qui sine consensu Episcopi ab alio Episcopo ordinatus est.

Siquis in contemptu positus Presbyter vel Diaconus, vel qui cunq; ex Clero, recesserit ab Ecclesia, nullo modo in alia suscipiatur Ecclesia, sed omnimodò compellatur, vt ad suam reuertatur ecclesiam: si autem permãserit in superbia, & reuertere noluerit, excommunicetur, & proijciatur. Siquis autẽ Episcopus ausus fuerit in sua Ecclesia ordinare, non consentiente Episcopo suo, à quo recessit, ordinatio eius vacua deputetur.

XXXIII. De Clericis desertoribus.

Siquis Presbyter, aut Diaconus, aut aliquis de Clero, propria ecclesiam derelinquens, ad alteram ecclesiam vadit, & ibi multo tempore demoratur, omnino nõquam ministret in Clero: & si admonuerit eum Episcopus suus, vt ad suam redeat parochiam, & redire noluerit, vbi est, ibi de suo officio deponatur; ita vt nunquam in suo reuertatur gradu propter dissolutionis

lutionis peccatum . Si autem Episcopus alter illum susceperit, qui de reatu eius est cōsciū, oportet ipsum Episcopum sine increpatione in communi Concilio non admitti; vt ecclesiasticum canonem vltra non soluat.

XXXV. De importunis Clericis.

xi. q. 4. Si quis Episcopus. p. 152. c. 12. cil. Antioch. c. 12. Si quis Episcopus, Presbyter, aut Diaconus excommunicatus, in Cōcilio iniuste se queritur condemnatum, ^a ad maius Episcoporum Concilium reuertatur: & eorum inquisitionem, & iudicium expectans, si quas se iustas causas habere putat, exponat. Si autem contempserit, & ^b importans se palatio, aures Principum inquietare voluerit, hic ad nullam veniam poterit peruenire; neque spem futuræ reconciliationis habebit.

^a Ad maiorem Episc. Synodum. Grat.

^b Alias importunans. Alias importunus palatio.

XXXVI. De purganda opinione hæresis.

xi. q. 7. Si quis Episcopus. Si quis Episcopus, siue alicuius Episcopi Presbyter aut Diaconus in alicuius hæresis opinionem offenderit, & ob hanc causam fuerit excommunicatus; nullus Episcopus eum in communionem recipiat; nisi prius in communi concilio, porrecto fidei suæ libello, satisfaciat omnibus, & ita liberam teneat suam purgationem. Hoc idem, & de Fidelibus laicis sit decretum, si in ^c aliquam hæresis ^d opinionem fuerint nominati.

^c aliqua.
^d Opinione.

XXXVII. De clericis excommunicatis.

xi. q. 3. Si quis Episcopus in excommunicatione. cil. Antioch. Si quis Episcopus in Concilio excommunicatus fuerit, siue Presbyter, siue ^e Diaconus, facere oblationem, vel Matutinū, vel Vespertinum sacrificium, quasi in officio suo agere sicut prius non liceat ei, nec in alio Concilio spem reconciliationis habere, nec vltra ^f recolligi; sed etiam eos, qui ei communicauerint, omnes ab ecclesia respui; maximè eos, qui sciebāt eum esse ^g deletum. Si autem permanferit turbans, & concitans ecclesiam, per ^h forasticam potestatem oportet eum sicut seditonarium ab omni plebe expelli.

^e Diaconus suo Episcopo & post excommunicationem præsumpserit, siue Episcopus ille aut Presbyter aut Diaconus facere oblationem. Exc. Grat.

^f Reconciliari. Exc. Deiectionum Grat. Exc.

^g Forinsecam. Grat. in Canon. 5. Concilij Antioch. est. *ἀπὸ τῆς ἐξωθεν ἐξουσίας.* Quod Dionysius vertit per potestates exterius in hanc Forastici. Can. 56.

XXXVIII. De Presbyteris vt in secundis nuptijs non vadant.

Presbyterum ad secundas nuptias conuiuiam fieri non oportet, propterea quòd hi, qui ad secundas nuptias veniunt, pœnitentiam postulant. Quomodò potest Presbyter esse, qui propter conuiuium interest tali coniugio?

Q₃ De

XXXIX. De his, qui ad Diaconatum eliguntur.

Siquis ad ministerium Diaconatus eligitur, si contestatus fuerit pro accipiendo matrimonio, & dixerit non posse in castitate permanere, hic non ordinetur. Quòd si in ordinatione tacuerit, & ordinatus fuerit, & postea matrimonium desiderauerit, alienus sit à ministerio, & vacet à Clero.

XL. De eo quòd non liceat Diaconum non iussum sedere.

Non licet Diaconum ante Presbyterum sedere, nisi cum iussione Presbyteri.

XLI. De eo quòd non liceat quemlibet ministeria tangere.

Dist. 24. c. Non liceat aulibus. Non liceat quemlibet ministeria tangere; nisi subdiacono, aut Acolyto in secretario tangere vasa Dominica.

XLII. Vt mulieres in sacratio non intrent.

Non liceat mulieres in sacratio ingredi.

XLIII. Si Lector alterius viduam duxerit.

D. 34. c. Le
Hor. c. 18.
C. Tol. c. 3 Lector si viduam alterius uxorem acceperit, in Lectoratu permaneat: aut si fortè necessitas sit, Subdiaconus fiat, nihil autè supra; similiter & si bigamus fuerit.

XLIII. Si Subdiaconus secundam duxerit uxorem.

D. 34. c. si
Subdiaconus.
c. 70. 1. c.
4. Si subdiaconus secundam duxerit uxore; inter Lectores, vel Ostiarios habeatur; ita vt Apostolum non legat.

XLV. Vt non ascendat in pulpitem nisi Lector.

Dist. 29. c.
No liceat in
pulpito. Non liceat in pulpito psallere, aut legere, nisi qui ab Episcopo Lector est ordinatus.

XLVI. De conditionalibus inordinandis, nisi cum consensu patronorum.

Dist. 53. Si
quis obligatus
est tributo.
ex Con
cil. Tol. c. 1.
c. 10. Siquis obligatus tributo seruili, vel aliqua conditione, vel patrocínio cuiuslibet domus; non est ordinandus clericus, nisi probandæ vitæ fuerit, & patroni concessus accesserit.

• Consensus

De

XLVII. *De non suscipiendis seruis alienis.*

17. 4. 3i
quis seruum
alienum.
Brev. l. 8.
c. 15. no. p.
7. c. 43. l. 22
in Concil.
Gangrensi.
c. 3. Si quis seruum alienum causa religionis doceat contemnere dominum suum, & recedere à seruitio eius, durissimè in omnibus arguatur,

XLVIII. *De non celebrandis natalitijs Martyrum in Quadragesima.*

33. 9. 4. Nō
licet. Brev.
lib. 13. c. 10
no. p. 4. r.
34 Non liceat in Quadragesima natales martyrum celebrare, sed tantùm Sabbato & Dominico pro commemoratione eorum oblationes offerri; sed nec natalitia, neq; nuptias liceat in Quadragesima celebrare.

XLIX. *Non suscipi debere infantes ad baptismum, nisi ante tres septimanas Paschæ.*

De consec.
dist. 4. Non
liceat ante Non liceat ante duas septimanas Paschæ, sed ante tres ad baptismum suscipere aliquem. Oportet autem in ipsis diebus, vt hi, qui baptizandi sunt, Symbolum discant, & quinta feria nouissimæ septimanæ Episcopo vel Presbytero reddant.

L. *De non soluendo ieiunio in quinta feria Paschæ.*

De consec. 3
Non liceat
quinta. Non liceat quinta feria nouissimæ septimanæ ieiunium soluere, & omnem exhonore Quadragesimam, sed syncerè abstinentes totam Quadragesimam perexire.

LI. *De Chrisma conficienda.*

Omni tempore Episcopis liceat chrisma cōficere, & per suas diœceses destinare; ita vt ad dirigendum chrisma Diaconus, aut Subdiaconus ante diem Paschæ, de singulis Ecclesijs ad Episcopum destinentur.

LII. *Non liceat Presbyteros, præsentem Episcopo, chrismare.*

Dist. 99. c.
Presbyter.
de consec.
dist. 4. c.
Omnitempore. Presbyter, præsentem Episcopo, non signet infantes, nisi fortè ab Episcopo fuerit illi præceptum.

Q4 Quòd

*LIII. Quòd non licet Presbytero ante Episcopum
in baptisterio introire.*

Non liceat Presbytero priùs ab Episcopo in baptisterium introire, sed cum Episcopo; nisi fortè, aut absens fuerit, aut ægroçus.

LIIII. De pręgnantibus baptizandis.

De consec. d. 4. Si qua mulier. prægnans. Ex cõcil. Neocæs. s. c. 6. Si qua mulier prægnans desiderauerit gratiam baptismi percipere, quando voluerit, habeat potestatem: nam nihil in hoc participat mater infãti, qui nascitur; propterà quod vnicuiq; propria posse voluntas, in confessione monstretur.

LV. Quid in altario offerre oportet.

De consec. dist. 2. Non oportet. Non oportet, aliquid aliud in^a sanctuario offerri, præter panem, & vinum, & aquam, quæ in typo Christi benedicuntur: quia dum in cruce penderet, de corpore eius effluxit sanguis, & aqua: hæc tria vnum sunt in Christo Iesu; hæc hostia, & oblatio Dei in odorem suauitatis.

Si in omnibus M. f. Gratian. Sacramento.

LV I. De Presbyteris forasticis:

Alio nomine Presbyteri iuris, vi dist. 109. d. 95. cap. Presbyteri. iuris: ex cõcilio Neocæsariensi. c. 53. Forasticis Presbyteris, præsentē Episcopo, vel Presbytero ciuitatis, offerre non liceat, nec ministrare in populo; nisi fortè illis absentibus.

*LV II. De non ieiunanda die Dominica, neque genu flectendo
similiter vt in Quadragesima.*

Distin. 30. c. Si quis presbyter. Burch. lib. 13. c. 10. Ino. p. 4. c. 51. Si quis Presbyter propter publicam pœnitentiam à Sacerdote acceptam, aut aliqua necessitate die Dominica pro quadã religione ieiunauerit, sicut Manichæi, anathema sit. Similiter & quod ab Apostolis traditũ canon tenet antiquus, placuit, tam per omnes Dominicas, quã per omnes dies Paschæ, vsq; ad Quinquagesimã non prostrati, nec humiliati, sed erecto vultu ad Dominum orationum fungamur officio: quia in his diebus gaudium resurrectionis Dominicæ celebramus.

Citat Burch. & flos similem canonem ex Concil. Turon. his verbis: Si quis propter publicam pœnitentiã à Sacerdote accept. cur prostratus non sit. In quo M. f. Gratian. ni est.

LV III. De pręgustandis carnibus, & non execrandis.

Si quis non pro abstinentia, sed pro execratione escarum, abstinet,

stinent, placuit sancto Concilio, vt prægustet; & sic si vult absteinat: si autem spernit, ita vt olera cocta cum carnibus nõ degustet, iste non obediens, neque suspicionem hæresis à se remouens, deponatur de ordine Clericatus.

LIX. De eo quòd non liceat Sacerdotibus, vel Clericis incantaturas, & contrarias ligaturas facere.

Ibid. lib. Originum. 8. c. de Magis, Incantatores (inquis) dist. sunt, qui autem verbis peragunt.

Non liceat Clericis incantatores esse, & ligaturas facere, quod est conligatio animarum. Si quis hæc facit, de Ecclesia projiciatur.

LX. De eo quòd non liceat Sacerdotibus, vel Clericis spectaculis interesse.

Non liceat Sacerdotibus, vel Clericis aliqua spectacula in nuptijs, vel in conuiuio spectare: sed oportet, antequàm ingrediantur ipsa spectacula, surgere, & recedere inde.

LXI. De eo quòd non liceat conuiuia facere de confertis.

Dist. 44. c. Non liceat Sacerdotibus.

Non liceat Sacerdotibus, vel Clericis, sed nec religiosis laicis conuiuia facere de confertis.

LXII. De usuris, vel negociorum lucris.

14. q. 4. Si quis obliuiscitur. Psal. 14. B.

Si quis oblitus timorẽ Domini, & sanctam Scripturam, quæ dicit: Pecuniam suam non dedit ad vsuram, post hanc cognitionem^a magni Concilij fœnerauerit, & ceteras exegerit, aut ex quolibet negotio^b turpia lucra quæsierit: aut per diuersas species vini, vel frugis, vel cuiuslibet rei, emendo, & vendendo^c incrementa susceperit, ^d depositus de gradu suo, alienus habeatur à Clero.

^a Nicænum intelligit, ex cuius c. 17. hæc sententiã sumpsit: & habetur. 14. q. 14. c. quoniam.
^b Turpe lucrũ. Grat.
^c Aliqua increm.
^d De gradu suo detectus. Grat.

LXIII. De Clericis, qui ad Matutinum, vel Vespertinum Officium non conueniunt.

Dist. 91. c. Si quis presbyter, ex Tit. 1. c. 9.

Si quis Presbyter vel Diaconus, vel quilibet Clericus Ecclesiæ deputatus, si intra ciuitatem fuerit, aut in quolibet loco, in quo Ecclesia est; & ad quotidianum psallendi sacrificium Matutinis, vel Vespertinis horis ad Ecclesiam non conuenit, deponatur

deponatur à Clero; si tamen castigatus veniam ab Episcopo, per satisfactionem noluerit promereri.

LXIII. De eo quòd non liceat Clericos Dominico ab Ecclesia absentari.

Non liceat quemlibet Clericum die Dominico ab Ecclesia absentem esse, sed Missarum solennibus interesse.

LXV. De eo quòd non liceat Clericos ante horã tertiã prandere.

Diff. 44. c. Non liceat Sacerdote. Burel. 2. c. 165. luo p. 6. c. 256. Non oportet Clericos vel laicos religiosos, ante sacram horã diei tertiã, inire cõuiuia, neq; aliquando Clericos, nisi hymno dicto edere panẽ; & post cibos gratias auctori Deo deferre.

LXVI. De attondenda coma Clericorũ, vel habitu ordinato.

Non oportet Clericos comam nutrire, & sic ministrare, sed attonso capite, patentibus auribus; & secundum Aaron talarum vestem induere; vt sint in habitu ordinato.

LXVII. De eo quòd non liceat psalmos poëticos in Ecclesia dicere, vel libros apocryphos legere.

Non oportet psalmos compositos, & vulgares in Ecclesia dicere, neque libros, qui sunt extra Canonem, legere, nisi solos Canonicos noui & veteris Testamenti.

LXVIII. De eo quòd non liceat super monumenta mortuorum Missam tenere.

De Consec. dist. 1. Non oportet. Non oportet Clericos ignaros, & præsumptores super monumenta in campo ministeria portare, aut distribuere Sacramenta; sed aut in Ecclesia, aut in basilica, vbi martyrum reliquiæ sunt depositæ, ibi pro defunctis oblationem offerre.

LXIX. De eo quòd non liceat Christianis prandia ad monumenta portare.

De consec. d. 1. Non licet. Burel. 10. c. 38. luo. p. 11. c. 63. Non liceat Christianis prandia ad defunctorum sepulchra deferre, & sacrificare de re mortuorum,

De

LXX. De eo, quòd non liceat Clericis vel Laicis catholicis, ab hæreticis eulogias accipere, aut cum ipsis, vel schismaticis orare.

1. q. 1. Non
liceat Cleri-
cis.

Non liceat clericis, vel laicis catholicis, ab hæreticis eulogias accipere: quia maledictiones sunt magis, quàm benedictiones: neque licet, aut cum hæreticis, aut cum schismaticis orare.

LXXI. De eo, quòd nõ liceat Christianis, obseruationes diuersas attendere.

16. q. 5. Nõ
liceat Chri-
stianis. Bur. l.
10. c. 6. Iuo.
p. 11. c. 3. +

Si quis Paganorum consuetudinem sequens, diuinos, & sortilegos in domo sua introduxerit; quasi vt malum foras mittant, aut maleficia inueniant, vel lustrationes Paganorum faciant, quinque annis pœnitentiam agant.

LXXII. De eo, quòd non liceat Christianis tenere traditiones Gētilium, & obseruare lunæ & stellarum cursus.

16. q. 6. Nõ
liceat. Bur.
lib. 10. c. 3.
Iuo. p. 11.
c. 40.

Coloff. 3.

Non liceat Christianis tenere traditiones Gētilium, & obseruare vel colere elementa, aut lunæ, aut stellarum cursum, aut inanem signorũ fallaciam, pro domo faciēda. ^a Scriptum est enim: Omnia, quæ facitis, aut in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, gratias agētes Deo.

^a Fac. aut propter segetes vel arbores plantandas, vel coniugia socianda. Script. Græc.

LXXIII. De eo quòd non liceat Calendas obseruare.

16. q. 7. Nõ
liceat. Bur.
lib. 10. c. 15
Iuo. p. 11. c.
42.

Non liceat iniquas obseruationes agere Calēdarum, & ocis vacare gētilibus: neque lauro, aut viriditate arborum cingere domos. Omnis hæc obseruatio Paganismi est.

LXXIIII. De eo quòd non liceat herbas medicinales cum aliqua obseruatione colligere.

16. q. 5. Nõ
liceat. Bur.
lib. 10. c. 15
Iuo. p. 11. c.
47.

Non liceat in collectione herbarum, quæ medicinales sunt, aliquas obseruationes, aut incantationes attendere, nisi tantum cum Symbolo diuino, aut oratione Dominica, aut tantum, Deus creator omnium, & Dominus honoretur.

LXXV. De eo quòd non liceat mulieres Christianas in lanificijs aliquid obseruare.

Dist. 50. c.
si quis voluerit
lanificijs. Iuo. p.
10. c. 39.

Non liceat mulieres Christianas aliquam vanitatem in suis lanifi-

lanificijs obseruare, sed Deum inuocent adiutorem, qui eis sapientiam texendi donauit.

LXXVI. De adulteris.

Si cuius vxor adulterium fecerit, aut vir in alienam vxorem intruerit, septem annis pœnitentiam agat.

LXXVII. De mulieribus fornicarijs, & abortum facientibus.

Si qua mulier fornicauerit, & infan-tem, qui exinde fuerit natus, occiderit: & quæ studuerit abortum facere, & quod conceptum est necare, aut certè, vt non concipiat, elaborat, siue ex adulterio, siue ex legitimo coniugio; has tales mulieres nec in morte recipere communionē priores canones decreuerūt. Nos tamen pro misericordia, siue tales mulieres, siue cōscias scelerum ipsarum, decem annis agere pœnitentiã iudicamus.

LXXVIII. De homicidio voluntario vel non voluntario.

Dist. 40. c. si quis uolun-
tarie ino. p.
20. c. 39. Si quis voluntariè homicidium fecerit, ad ianuam ecclesiæ catholicæ semper subiaceat, & communionem in exitu uitæ suę recipiat. Si autem non voluntariè, sed casu aliquod homicidium fuerit factum, prior Canon septem annis agi pœnitentiam iussit, secundus Canon quinque mandauit.

LXXIX. De muliere, quæ duos fratres coniugio, vel viro, qui duas sorores habuerit,

Si qua mulier duos fratres, aut si quis vir duas sorores habuerit, à communionem abstineantur vsque ad mortem; in morte autem eis communicatio pro misericordia detur. Si autē superuixerint cōmunionem accepta, & de infirmitate conualuerint, agant plenam pœnitentiam tempore constituto.

LXXX. De his, qui nuptijs intruunt.

32. q. 7. Si-
quis fuerit
Burch. lib.
9. c. 63. ino.
p. 9 c. 179.
ex Concil.
Neocas. 3.

Si quis multis nuptijs fuerit copulatus, pœnitentiã agat: conuersatio autem & fides pœnitentis compendiat tempus.

* Rege Malitred
compendia.

De

LXXXI. De his, qui se animalibus commiscuerunt.

Si quis ante viginti annos in cuiuslibet animalis cōmistiōnem peccauerit, quindecim annis in humilitate subiaceat ad Ecclesiæ ianuam: & post hos alij quinque annis in orationis tantum communiōne receptus, pœnitentiam agat, & sic gratiam sacramenti suscipiat. Interrogentur autē alij de eo, qualem vitam in pœnitentia egerit: & sic cōmuniōnis misericordiam consequatur. Si quis autem post viginti annos habens uxorem huic peccato intruerit, viginti quinque annos humilitate subiaceat, & quinque annis orationibus tantum cōmunicans postea recipiat sacramentum. Quod si & hanc mensuram aliquis transgressus fuerit, sacramentum in^a exitu consequatur: oportet enim tales inter dæmoniosos ordinare.

^aLego: Nec in exitu. Exc.

LXXXII. De his, qui usque ad finem vita in peccatis perdurant, & in exitu communionem accipiunt.

^{26. q. 6. Si quis de corpore.}

Si quis de corpore exiens nouissimum, & necessarium communionis viaticum expetit, non ei denegetur. Quod si in desperatione positus, post perceptam communionem iterum sanus fuerit factus, tantum^b orationis particeps sit: nam non accipiat sacramentum, donec constitutum pœnitentiæ impleat tempus. Qui ergo in exitu mortis sunt & desiderant accipere Sacramentum, cū consideratione, & probatione Episcopi, accipere^d debeant.

^b Oratione. Grat.
^c Sacramentum verò non accip. Grat.

^d Debent Grat.

LXXXIII. De his qui intrantes ecclesiam, per nimiam luxuriam Sacramento se abstergent.

^{De consecr. distin. 2. Si quis intrat ex Conc. Antioch. c. 2.}

Si quis intrat Ecclesiam Dei, & sacras^f Scripturas non audit, & pro luxuria sua auertit se à communionem Sacramenti, & in obseruandis mysterijs declinat constitutam regulam disciplinæ, ^b istum talem proijciendum de Ecclesia Catholica esse decernimus, donec pœnitentiam agat, & ostendat fructum pœnitentiæ suæ; ^h vt possit communionem percepta indulgentia promereri.

^e In Eccles. Grat.
^f Scriptur. audit. Gratia. rectè ex Cōcil. Antioch.

^g Illum Grat.

^b Grat. Communionem percepta indulgentiam promer. Antiquæ Cōciliorum editiones, & vaticani M. S. codices, vt nos: Græcè est καὶ παρακαλέσαντες τυχεῖν συνηθώμεν συγγνώμης.

LXXXIII. De excommunicatis.

Non liceat communicare excommunicatis, neque in domos eorum introire, neque orare cum eis, neque liceat, vt in alia

R Eccle-

Ecclesia segregentur. Si autem aliquis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut quilibet Ecclesiasticus excommunicato communicauerit, quasi perturbans omnem disciplinam Ecclesiasticam excommunicetur.

FRAGMENTA QVAE CITANTUR ex Concilij Bracarenfibus, & in eis non extant.

EX CONCILIO BRACARENS. C. 3.

Brach. lib. 4. c. 8.

HOc omnimodis praecipimus, & antiqui Canones praecipunt, ut ante baptismum, viginti dies ad purgationem exorcismi Catechumeni veniant, & in illis viginti diebus iuxta Canonicum praceptum & erudiantur & consecrentur.

EX CONCILIO BRAC. C. 22.

Brach. lib. 10. c. 22.

Si in alicuius Presbyteri parochia infideles aut faculas incendierint, aut arbores, aut fontes, aut saxa venerantur; si hoc erueri neglexerit, sacrilegium se fecisse cognoscat praesumptor aut hortator rei ipsius: si admonitus hoc emendare neglexerit, communione priuetur.

EX CONCILIO BRAC. C. 31.

Brach. lib. 3. c. 180.

Quicumque Presbyter de iure tituli sui quolibet modo aurum argentum vel gemmas, vestes quoque; si sunt, vel si accesserint aliqua mobilia ad ornamenta diuina, aliquid in perpetuum alienare tetauerit, donator, alienator, ac venditor honoris sui amissione multetur.

EX EODEM CAP. 80.

Brach. lib. 10. c. 39.

Si quis balationes ante ecclesias Sanctorum fecerit, seu qui faciem suam transformauerit in habitu muliebri; & mulier in habitu viri, emendatione pollicita. 3. annos poeniteat.

EX CONCILIO BRAC. 3. CAP. 8.

Gratianus 11. q. 4.

Quicumque sub hoc neglectu res diuinas laborare distulerit, speciali placito distringendus est; ut si de rebus, vel augmentis Ecclesiae quantum laboris suis proprie auxit; & ex hoc Ecclesiasticis rebus, aut neglectum laboris exhibuit, aut minorationem, vel perditionem induxit, quidquid in rebus Ecclesiae minuit, ille restituat, ex cuius rebus, atque suffragijs suos conuictus fuerit ampliasse labores. Quod si aliquid pro utilitatibus Ecclesiae, aut substantiae expendit, aut dispendij, vel perditionis quippiam pertulerit, si hoc comprobare potuerit, totum illi a rebus Ecclesiae eiusdem reformabitur, pro cuius utilitate id expendisse probatur. Si vero de rebus Ecclesiae, tantummodo aliqua acquisisse noscuntur, & ad nomen Ecclesiae instrumenta debent componere, nec aliquibus poterint illa donare.

Notae

Notæ in Concilium Bracarense secundum.

ANno secundo] Dicitur in excusis, hoc Concilium sub Hono-
rio PP. I. fuisse coactum, sed perperam; cum ex Era supputa-
tione constet, Honorium primum, septuagesimum nonum à Petro
Romanam sedem rexisse, anno Domini 623. temporibus Sisebuti
Regis: Concilium verò Bracar. 2. anno Domini 572. fuit gestum:
fortè sub Ioanne III. temporibus Leuegildi Gothorum Regis.
Neque etiam prouinciale fuit stricte; cum à duobus Metropolita-
nis totius prouincie Gallæcie fuerit celebratum.

Cum suis Metropolitanis.] Ecclesia Lucensis facta est Me-
tropolitana, ut supra diximus, Era. 670. in Concilio Lucensi, tem-
pore Theodomiri Regis Sueuorum celebrato. De quo Ambrosius
Morales, diligens nostrarum rerum indagator, post Vaseum lib 11.
Chronici generalis. c. 59. affirmat, se in tabulis archiui Ecclesie Lu-
censis legisse sic scriptum: Tempore Sueuorū sub Era. DC. VII.
die Calendarum Ianuarij, Theodominus Princeps Sueuorum, Con-
cilium in ciuitate Lucensi fieri præcepit, ad confirmãdam fidem Ca-
tholicam, vel pro diuersis Ecclesia causis. In eo, inquit, Concilio fa-
cta est Metropolitana Lucensis Ecclesia; Ecclesia tamen Braca-
rensi subiecta. Oppositū lego in Concilio Lucensi. Hinc est quòd Ec-
clesia Bracarenfis hac ratione innixa Primatus Hispanie nomen
sibi arroget.

Mironis] Idem Theodominus qui Era. 607. congregauit Con-
cilium Lucense: sic enim inuenio scriptū: Ego Theodominus Rex
cognomento etiam Mirus, Gallæcia totius Prouincie Rex, &c.
& infra: His itaque determinationibus, seu definitionibus; à
me Nitigio nutu Dei Lucensis sedis Episcopo, diligentissimè ex-
quisitis, per antiquorum virorum scientiam, seu scripturarum
seriem vetustarum, studiosissimè prius peractam Bracarensem
Synodū secundam ibidem in diebus gloriosissimi domini Mironis
Regis, sub Era DC. X. in presentia ipsius Regis, & omniū Catho-
licorū Magnatum totius Gallæcie. Hec ibi. Unde cõstat, Theodomi-
rum, & Mironem eundè esse Regem, qui huic Synodo interfuit.
C. 1. Catechumeni Symbolum] Sic Concil. Laodi. c. 46. Bapti-
zatos oportet fidei Symbolum discere, & quinta feria ultime se-
ptimane,

ptimana, vel Episcopo, vel Presbytero reddere. Idē Concil. 6 generali. c. 78. Gregorius P.P. lib. 3. epist. 4. Et nomen suum dabat quadraginta dies, vel eo amplius ante, & exorcismis, quotidianisq; orationibus, & ieiunijs expiabantur: ut illa Apostolica in illis impleretur præceptio: Expurgate vetus fermentum; ut suis noua conspersio, 1. ad Corinth. 5. Id constat ex epistola Siricij. P.P. ad Himerium Episcopum Tarraconensem, & Cælestini P.P. I. ad Episcopos Gallæcia. c. 12. Et cum ventum erat ad baptismi gratiam suscipiendā, illud reddebant. Ambrosius lib. 2. de Sacramentis. c. 7. Interrogatus es, inquit, Credis in Deum Patrem omnipotentem? & dixisti: Credo, & merxisti. Idem Hieronymus in. 2. cap. Prouerb. & Augustinus, libro de Fide & operibus. c. 11. & his antiquior sanctus Dionysius Areopag. de Ecclesiast. Hierar. c. ultimo.

Cap. 2. Lumen & sacra.] Lumen & luminaria Ecclesia, ab origine nascētis Ecclesia, semper fidelibus magno in honore ad cultum Dei habita, ingentique cura obseruata. Unde narrat Eusebius lib. 6. c. 7. & Nicephorus lib. 5. c. 9. quod cum oleum deesset luminaribus in die solemni vigiliarum Pascha, in Ecclesia Hierosolymitana, Narcysus Hierosolymitanus Episcopus aquā imperauit deferri, eamq; benedixit, & infundi lampadibus: tunc, ait Eusebius, repente, miro, & seculis inaudito genere virtutis, natura aqua, in olei pinguedinem versa, splendorem luminum etiam solito reddidit clariorem. Simile miraculum commemorat Gregorius lib. 1. Dialog. c. 5. & lib. 3. c. 30. lampades immisso diuinitus lumine accensas fuisse.

C. 3. Antiqua diffinitio] Gratis ordines esse conferendos, ne Spiritui sancto contumelia irrogetur, dum eius donum pretio temporali aestimatur & traditur (Vile enim est omne quod in humanam estimationem cadit) id docuit primò Hormisda P.P. in epistola ad Episcopos Hispania. c. 2. & Concil. Aurelian. 2. c. 3. & 2. Turon. c. 28. & Tolet. 4. c. 18. & octauum Tol. c. 3. & Tolet. 11. c. 8. & 9. nouissimè sancta & vniuersalis Synodus Trident. Ses. 21. cap. 1.

C. 4. Exigatur] Chrisma ut gratis detur, statutū est ab Eugenio II. P.P. cap. 20. & Alexand. P.P. III. c. 10. & in Concilio Cabilon. tempore Caroli Magni. cap. 16.

C. 5. Nisi antea dotem basilicæ] Post extructam basilicam duo, ex antiquis decretis, Ecclesia sunt necessaria ad rem diuinā in ea agendam: unum est dos, alterum consecratio. Dos opus est, ut Sacerdotum victui & vestitui aptius consuleretur, eorumque rationibus prouideretur. In Concil. Tolet. 3. c. 15. Episcopis interdicitur Ecclesiam consecrare, nisi prius dotem chartula confirmatam habue-

» habuerint. Sanctus Chrysostomus hom. 18. in Acta: quasi, inquit,
 » ducta uxore, vel sponsa, vel data virgine, sic erga Ecclesiam affe-
 » ctus sis; dotem inscribe illi; ita tibi benedictionis pradium multi-
 » plicabitur. De conse. distinct. 1. c. Nemo. & Can. Cum sicut. Formu-
 » lã huius chartula legi in archiuis Ecclesie Toletanae, in dote quam,
 » ei inscripsit Adefonsus sextus, Rex, liberali munificẽtia. Ego Rex
 » (inquit) Adefonsus, constituo chartam dotis Beate Mariae Vir-
 » gini, & omnibus Sacerdotibus castè & piè vitam agentibus, &c.
 » Consecratio verò Ecclesie ab Apostolis fluxit: ipsi à Domino eam
 » acceperunt, & nobis tradiderunt. Clemens epist. 2. ad Iacobum fra-
 » trem Domini, & epist. 3. & Can. Ecclesias. 16. q. 7. & Can. Eccle-
 » sias, & omnes. de consecr. dist. 1. Athanasius ab Arrianis accusa-
 » tus, quòd synaxem in Ecclesia nondum consecrata celebrasset, ipse
 » respondit in epistol. ad Constant. Imperatorem, frequentia populi,
 » & necessitate, & periculi metu coactum fuisse.

C. 10. Missas mortuorum] Pro viuis & defunctis esse Missas cele-
 » brãdas, antiquus Ecclesie Catholica retinet mos; ut ex Gregor. II.
 » P. P. epist. 8. constat, & ex Concil. Tribur. sub Arnulfo Impera-
 » tore cap. 15. & ex Concil. Tolet. 17. & ex August. lib. de cura
 » pro mortuis agenda, cap. 1. & 4. & lib. de ciuitate Dei. 20. cap. 9. &
 » in Enchirid. c. 100. & ex Chrysostom. sermone. 3. in epistolam ad
 » Philippens. & ex Cypriano martyre, lib. 1. epist. 9. & Concilio Ca-
 » bilonensi. c. 39.

TOLETANA SYNO- dus tertia LXII. Episcoporum, in qua Arriana hæresis in Hispa- nia condemnata est.

IN Nomine Domini nostri Iesu Christi, ^a anno regnante ^b quarto ^b gloriosissimo domino Reccaredo Rege, die octavo Iduum Maiarum, Era DC. XXVII. hæc sancta Synodus habita est in ciuitate Regia Toletana ab Episcopis totius Hispaniæ, vel ^c Galliæ, qui infra scripti sunt.

Cum pro fidei suæ sinceritate, idem gloriosissimus Princeps ^d omnis ^e regiminis sui Pontifices in vnum conuenire mandasset, vt tam de eius conuersione, quàm de gentis ^f Gothicæ innouatione in Domino exultarét, & diuinæ dignationi pro tanto munere gratias agerent, ^g sanctissimus idē Princeps sic venerandum Concilium alloquitur, dicens:

Non incognitum reor esse vobis, reuerēdissimi Sacerdotes, quod propter instaurandam disciplinæ ecclesiasticæ formam, ad nostræ vos serenitatis præsentiam ^h deuocauerim. Et quia decursis retro temporibus hæresis imminens, in tota Ecclesia catholica agere Synodica negocia ⁱ denegauit, Deus, cui placuit per nos eiusdem hæresis obicem depellere, admonuit instituta de more ^k ecclesiastica reparare. Ergo sit vobis iucunditatis, sit gaudij, quòd mos Canonicus prospectu Dei, per nostram gloriam, ad paternos reducit terminos. Priùs tamen admoneo pariter, & exhortor, ieiunijs vos, & vigilijs atque orationibus operam dare; vt ordo Canonicus, quem à Sacerdotalibus sensibus detraxerat longa, ac ^l diutina obliuio, ^m quo ætas nostra se nescire fatetur, diuino vobis rursus dono patefiant. Adhæc autem gratias Deo agētes, & religiosissimo Principi vniuerso Concilio in laudibus acclamante, triduanum est exinde prædicatum ieiunium. Sed cum die ⁿ octauo Iduum Maiarum in vnum ^o agmen Dei Sacerdotes adessent, & oratione præmissa, vnusquisque Sacerdotum

compe-

^a Anno quarto, reg. Exc. Glor. atque pijsi- mo & Deo fide- lissimo. Exc. & C. A.

^c Galliciæ. Exc. Sed Galliz legendum, quia Gallia Narbo- nensis in regno Gothorum conti- nebatur.

^d Omnes. Exc. ^e In alio M. f. regni. ^f In alio M. f. Gotha- rum, vt in A. C. & Exc.

^g Memoratus sa- crifs. Princeps. M. f.

^h Euocauerim. Exc.

ⁱ Denegabat alius lib. M. f. & Exc.

^k Aliis ecclesiasti- co.

^l Diuturna. Exc.

^m Quam Exc. non- nulli M. f. quæ, for- te quæ, aut quæq.

ⁿ Octaua. Exc. ^o Cærum. Exc.

competenti loco refedisset, ecce in medio ^a illorum adfuit serenissimus Princeps, seq; cum Dei Sacerdotibus orationi communicans, diuino deinceps flamine plenus, sic ad loquendum exorsus est, dicens: Non credimus vestram latere sanctitatem, quanto tempore in errore Arrianorum laborasset Hispania, & non multos post decessum genitoris nostri dies, quibus nos vestra beatitudo fidei sanctæ catholicæ cognouit esse sociatos, credimus generaliter magnum, & æternum gaudium habuisse. Et ideò, venerandi patres, ad hanc vos peragendam ^b congregari iussimus Synodum; vt de ^c omnibus nuper aduenientibus ad Christum, ipsi æternas ^d Deo gratias deferatis. Quidquid verò verbis apud Sacerdotium vestrum nobis agendum erat de fide, atque spe nostra, ^e quæ gerimus ^f in hunc tomum conscripta, atque alligata ^g notescimus. Relegatur ^h enim in medio vestri, ⁱ & iudicio Synodali examinatus, per omne successiuum tempus gloria nostra eiusdem fidei testimonio decorata clarescat. Susceptus est autem ab omnibus Dei Sacerdotibus, offerente Rege, sacrosanctæ fidei tomus, & pronunciante Notario clara voce ^k recensitum est ita: ^l Quamuis " Dominus " Deus omnipotens pro vtilitatibus populorum, regni ^m nos culmen subire tribuerit, & moderamen gentium non paucarum regie nostræ curæ commiserit; meminimus tamen nos mortalium conditione ⁿ constringi, nec posse felicitatem futuræ beatitudinis aliter promereri, nisi nos cultui veræ fidei deputemus, & conditori nostro ^o saltem confessione, qua dignus ipse est, placeamus. Pro qua re quanto subditorum gloria regali ^p excellimus, tanto prouidi esse debemus in his, quæ ad Deum sunt, vel nostram spem augere, vel gentibus à Deo nobis creditis cõsulere. Cæterum, quid pro tantis beneficiorum ^q collationibus omnipotentia diuinæ valemus tribuere, quando omnia ipsius ^r sunt, nisi vt in eum tota deuotione credamus? Quemadmodum per scripturas sacras seipsum intelligi voluit, & credi præcepit, id est, vt confiteamur esse patrem, qui genuerit ex sua substantia filium sibi ^s coæqualem & coæternum; non tamen vt ipse idem sit ^t natus, & genitor; sed persona alius sit pater, qui genuit, alius sit filius, qui fuerit generatus; vnus tamẽ vterq; substantiæ ^u diuinitate subsistat. Pater ex quo sit filius; ipse verò ex nullo sit alio; filius qui habeat patrem, sed sine initio, & sine diminutione, in ea, qua patri coequalis, & coæternus

^a Eorum. Exc.

^b Congregandos de creuimus. C. A. 2. liij Excus. congregauimus Synodum.

^c Hominibus. C. A.

^d Domino. Exc. C. A.

^e Quam. Exc.

^f In hoc tomo. Exc.

^g Nota facimus. Excus.

^h Nonnulli. Exc.

ⁱ & in. Exc.

^k Recensitus. Exc.

^l Deest Exc.

^m Nobis A. C.

ⁿ Perstringi. Exc. & A. C.

^o Salutis. Exc. nonnull.

^p Extollimur in alio M. f. & C. A. & Excus.

^q Consolationibus C. A.

^r Sint, vt bonorum nostrorum nihil egeat, nisi. Exc. & C. A.

^s & coæq. Exc.

^t Nat. ingenitus, & Exc. nonnull.

^u In diuinitate. Exc.

est, diuinitate subsistat. Spiritus ^a æquè sanctus confitendus à nobis, & prædicandus est, à Patre, & à filio procedere, & cum patre & filio vnus esse substantiæ; tertiam verò in Trinitate Spiritus sancti esse personam: qui tamen ^b communem habeat cum Patre & Filio diuinitatis ^c essentiam. Hæc enim sancta Trinitas vnus est Deus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus; cuius bonitate ^d omnis licet bona sit condita creatura, per assumptam tamen à filio humani habitus formam, à damna progenie reformamur ad beatitudinem pristinam. Sed sicut veræ salutis indicium est, Trinitatem in vnitatem, & vnitatem in Trinitate sentire, ita erit ^e consummatio iustitiæ, si eandem fidem intra vniuersalem Ecclesiam teneamus, & ^f Apostolica monita in Apostolico positi fundamento seruemus. Vos tamen Dei Sacerdotes meminisse oportet, quantis hucusque Ecclesia Dei Catholica per Hispanias aduersæ partis molestijs laborauerit: dum & Catholici ^g constantem fidei suæ tenerent, ac defenderet veritatem, & ^h hæreses pertinaciori animositate ⁱ propriam niterentur vindicare perfidiam. Me quoque, vt re ipsa conspiciatis, calore fidei accensum in eo Dominus excitauit, vt depulsa obstinatione infidelitatis, & discordiæ submoto furore, populum qui sub nomine religionis famulabatur errori, ad agnitionem fidei & Ecclesiæ Catholicæ consortium reuocarem. Adest enim omnis gens Gothorum inclyta & ferè omnium gentium ^j gemina virilitate ^k opinata; quæ licet suorum prauitate doctorum, à fidei hæcenus, vel vnitatem Ecclesiæ fuerit catholicæ segregata, ^l toto nunc tamen ^m mecum ad sensu concordans eius Ecclesiæ communioni participatur, quæ diuersarum gentium multitudinem materno ⁿ sinu suscipit, & charitatis vberibus nutrit; de qua Propheta canente dicitur: Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus. Nec enim Gothorum sola conuersio ad cumulum nostræ mercedis accessit; quinimo & ^o Sueuorum gētis infinita multitudo, quam præsidio cœlesti nostro regno subiecimus, alieno licet in hæresim ^p deductam vitio, nostro tamen ad veritatis originem studio reuocauimus. Proinde, sanctissimi Patres, has nobilissimas gentes, quæ lucris per nos Dominicis applicatæ sunt, quasi sanctum, & placabile sacrificium, per vestras manus æterno Deo offero. Erit enim mihi immarcescibilis corona, vel gaudium in retributione iustorum, si hi populi, qui nostra

Isai. 56.
Matth. 21.
Marc. 11.
Luc. 19.

Del Colegio de San Basilio de los Escaleros de Madrid

^a Quoque. Exc.

^b Communionem. Exc.

^c Essentia. Exc.

^d Hominis Exc.

^e Natura alia.

^f Alius M. l. consummate. Consummata iustitia. Exc.

^g Apostolicam vnitatem. Exc.

^h Constantes. Exc.

ⁱ Hæretici. Exc.

^k Proprie niterentur perfidia. Exc. & C.

^j Genuina. Exc.

^m Alius M. l. lib. optatissima. Exc. & lustrata.

ⁿ Tota. Exc.

^o Meo assensu. Exc.

^p In Gnu. Exc.

^q In C. A. ad marginem erat: Sueui de finibus Septembris fuerunt, de morte Sueuorum.

ad vnitatem Ecclesiæ solertia^a transcurrerunt, fundati in eadem, & stabiliti permaneant. Sicut enim diuino nutu nostræ curæ fuit, hos populos ad vnitatem Christi Ecclesiæ^b pertrahere, ita sit vestræ docibilitatis, Catholicis eos dogmatibus^c instituere; quo in^d toto cognitione veritatis instructi, non uerint ex^e solido^f errorem hæresis perniciosæ respuere, & veræ fidei tramitem ex charitate retinere, vel catholicæ Ecclesiæ communionem desiderio auidiori^g amplecti. Cæterum sicut facilè ad veniam peruenisse confido, quòd nescia hucusq; tam clarissima errauerit gens, ita grauius esse non dubito, si agnitam veritatem dubio corde^h teneat, atque à patētī lumine (quod absit) oculos suosⁱ auertat. Vnde valdè per necessarium esse prospexi, vestram in vnum conuenire beatitudinem, habens sententiæ Dominicæ fidem, qua dicit, Vbi fuerint duo, vel tres collecti in nomine meo, ^k ibi ero in medio eorum. Credo enim beatā sanctæ Trinitatis diuinitatem huic sancto interesse Concilio; & ideò tanquam ante conspectum Dei, ita in medio vestri fidem meam protuli; conscius admodum sententiæ diuinæ dicentis: Non celauī misericordiam tuam, & veritatem tuam à cōgregatione^l multa: vel Apostolum Paulum Timotheo discipulo præcipientem audiui: Certa bonum certamen fidei; apprehende vitam æternam, in qua vocatus es, & confessus bonam confessionem coram multis testibus. Vera est enim Redemptoris nostri ex Euangelio sententia, qua confitentem se coram hominibus, confiteri dicit coram patre, & negantem, se esse negaturum. Expediit enim nobis, id ore^m proprioⁿ profiteri, quod corde credimus, secundum cœleste mandatū, quo dicitur: Corde creditur ad iustitiam,^o oris autem confessio fit ad salutem. Proinde sicut anathematizo Arrium cum omnibus dogmatibus, & complicibus suis, qui vnigenitum Dei filium à paterna degenerem asseuerat esse substantia; nec à Patre genitum, sed ex nihilo dicebat esse creatum, vel omnia concilia malignantium, quæ aduersus sanctam Synodum Nicænam extiterunt, ita in honorem^p & in laudem, fidem sanctam Nicæni^p obferuo, & honoro Concilij, quam contra eundem rectæ fidei pestem Arrium trecentorum decem & octo sancta Episcopalis scripsit Synodus. Amplector itaque & teneo fidem cæterum quinquaginta Episcoporum Constantinopoli congregatorum, quæ Macedonium, Spiritus sancti substantiam minorantem,

^a Transcurrunt: Exc.

^b Aliàs trahere.

^c Instruere. Exc.

^d Tota. Exc.

^e Ex toto & solido. Exc.

^f Errores perniciosos respuere. Exc.

^g Complecti. Exc. & A.C.

^h Teneant. C.A.

ⁱ Auertant. C.A.

^k Græca vox habet *συνημένοι*, hoc est, congregati, ut vertit vulgata, vel collecti, & nō est: Ibi ero, sed Ibi Ego sum.

^l Multorum. Exc.

^m Deest Exc.

ⁿ Deest Exc. Confiteri. C.A.

^o Ore. Exc.

^p & laudem Dei. Exc.

^p Obseruo Concilij, & honoro ea quæ contra eundem, Exc.

Matth. 18.
Ibi sum Exc.
conf. & sic tenet
in Græcis
ἐκεί ἐπιμὴ
ἐν μέσῳ
αὐτῶν.
Psal. 39.

1. ad Timotheo.
c. 6.

Matth. 10.
Matth. 8.
Luc. 9.

Rom. 10.

norantem, ^a & à Patris & Filij vnitate & essentia segrègāntem, iugulo veritatis interemit. Primæ quoque Ephesinæ Synodi fidem, quæ aduersus Nestorium, eiusque doctrinam ^b relata est, credo pariter & honoro: similiter & Chalcedonensis Concilij fidem, quam plenam sanctitate, & eruditione aduersus Eutychem, & Dioscorum protulit, cum omni Ecclesia catholica reuerenter suscipio. Omnium quoque orthodoxorum venerabilium Sacerdotum Cōcilia, quæ ^c à superscriptis quatuor sanctis Synodis fidei puritate non dissonant, pari veneratione obseruo. Properet ergo reuerentia vestra fidem hanc nostram Canonicis applicare monumentis, & ab Episcopis vel religiosis, aut gentis nostræ primoribus solerter fidem, quam in Ecclesia catholica " Deo " crediderunt, audire. Quam ^d rem notatam & apicibus, vel eorum ^e subscriptionibus roboratam, futuris olim temporibus in testimonium Dei, atque ^f hominum reseruate; ^g vt hæ gentes, quarum in Dei nomine regia potestate præcellimus, & quæ, ^h deteriso antiquo errore, per vnctionem sacrosancti chrisimatis, vel manus impositionem Paraclētum intra Dei Ecclesiam ⁱ præceperunt spiritum, quem vnum, & æqualem cum Patre & Filio confitentes, eiusque dono in sinu Ecclesiæ sanctæ catholicæ collocatæ sunt. ^k Si eorum aliqui hanc rectam & sanctam confesionem nostram minimè credere voluerint, iram Dei cum anathemate æterno ^l percipiant, & de interitu suo, fidelibus gaudium, ^m infidelibus sint in exemplum. Huic verò confessioni meæ, sanctarum supra scripturarum ⁿ Conciliorum constitutiones contexui, & testimonio diuino, tota cordis simplicitate subscripsi.

^a Et Patris & Filij vnitatem & essentiam seg. C. A.

^b Lata. Tolet. M. L. l. ter. & C. A. & Exc.

^c Ab ipsis supra scriptis quatuor Synod. Exc. & C. A.

^d Deest Exc. Renouatā apicibus Exc. C. A. Supercriptionibus Exc.

^e Omnium fidelium reseru. Exc. Ve gentes quas Exc. Aliis ad instruendas gentes quas.

^f Relicto. Exc. Perceperunt. Exc. & C. A.

^g Quod si. Exc.

^h Suscipiant, et Exc.

ⁱ Et infidel. Exc. Et Conciliorum constitutionibus confitens contextis meæ sanctarum supra scripturarum Concil. C. A. Aliis scriptorum. Fides Niceni Concilij. Exc.

^k Creatorem. Exc.

^l Propter nos homines. Exc.

Habetur hæc fides in Chalcedon. Conc. actione prim. m. 1. quod Cōcilium positū est post epistolam Leonis PP. primi, et apud Athanasium, & 6. Cōcil. Carthagin. R. usinus, lib. hist. Eccl. c. 6. Soerat. lib. 1. c. 8. Nicen. lib. 8. c. 18.

INCIPIT ° FIDES A SANCTO NICÆNO Concilio edita.

CRedimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium & inuisibilium ^p conditorem; & in vnum ^q Dominum Iesum Christum filium Dei, de Patre natum vnigenitum, hoc est, de substantia Patris: Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum, ex Deo vero; natum non factum, homouision Patri, hoc est eiusdem cum Patre substantiæ; per quem omnia facta sunt, quæ in cælo, & quæ in terris; qui propter ^r nos, & per nostram salutem descendit, & in-

& incarnatus est, homo factus, passus est, & resurrexit tertia die, & ascendit in cœlos: inde venturus est iudicare viuos & mortuos: & in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt: Erat quando non erat, & antequam nasceretur non erat, & quia ex nullis extantibus factus est, aut ex aliqua substantia, vel natura dicunt esse mutabilem & conuertibilem filium Dei, anathematizat ^c Catholica & Apostolica Ecclesia.

^a Alia substantia. Exc.
^b Substantia fuisse, aut creatum, aut mutationi alternatione obnoxium eos anathemate ferit sancta Ecclesia catholica & Apostolica. Exc.
^c Symbolum. C. L. patrum Constantino politani Concilij. Exc.

ITEM FIDES SANCTA, QUAM
 exposuerunt. C. L. Patres, consona magnæ
 Nicænæ Synodo.

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem factorem cœli, & terræ, visibilium omnium, & inuisibiliū conditorem; & in vnum Dominum Iesum Christum Filium Dei ^d vnigenitum, ex Patre natum ante omnia sæcula, Deum ex Deo, lumē ex lumine, Deum verum ex Deo vero; natum non factum, homouisioni Patri (hoc est) eiusdem substantiæ cum Patre, per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra. **Q**ui propter nos & propter nostram salutem ^f descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine, ^g homo factus, passus est sub Pilato, ^h sepultus, tertia die resurrexit, ⁱ ascendit in cœlos, ^k sedet ad dexteram Patris, iterum ^l venturus in gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. **C**redimus & in Spiritum sanctum Dominum, & ^m viuificantem, ex Patre & Filio procedentem, cū Patre & Filio ⁿ adorandum, & glorificandum, qui loquutus per ^o Prophetas: in vnam Catholicam, atq; Apostolicam Ecclesiā. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum: expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam ^p futuri sæculi. Amen.

^a Deest Exc.
^d Ex patre vnig. Exc.
^e Desunt ab Exc.
^f Nos homines & nostram. Exc.
^g Descendit de cœlis. Exc.
^h Et inhumatus est & crucifixus est pro nobis sub. Exc.
ⁱ Et sepultus est, &c. Exc.
^j Et asc. Exc.
^k Deest Exc.
^l Et sed. Exc.
^m Desunt Exc.
ⁿ Vent. est cum glor. Exc. Alias inde vêt. &c.
^o Viuificantem. Exc.
^p Coadorand. & conglorif. Exc.
^q Sanctos prophetas, & vnam sanctam catholicam. Exc.
^r Venturi. Exc.
^s In alio M. s. incipit tract. Exc.

ITEM TRACTATUS
 Chalcedonenſis Concilij.

^r Suffecerat quidem ad plenissimam pietatis agnitionem, & confirmationem, ^s cautissimum, hoc est, salutare diuinæ gratiæ Symbolum, de Patre enim & Filio, & Spiritu sancto doctrinam perfectam edocet, & incarnationem Dominicam fideliter suscipientibus manifestat. Sed quoniam hi, qui prædicationē veritatis destruere ^t nituntur, quasdam proprię hæreseos

^r Sufficeret.
^s Sanctissimū in alijs M. s. In excus. sanctū hoc diuinæ gratiæ symb. Vide in notis.
^t Conantur. Exc.

Estat hic
 maſſetus cō
 cilij Chalce
 donenſis a
 Hæne quin
 ta, sub qua
 dupliſi itaf
 latione. Hac
 vno editio
 alia est ab
 alijs quatuor

seos nouitates parturiunt^a (quidā enim ministerium pro nobis actum diuinæ dispensationis audent corrumpere, & vocem illam diuini partus factam ad Virginem denegant. Alij temperamentum confusionemque inducentes, & vnam esse naturam carnis & Deitatis insensatè componētes, passibilem Vnigeniti diuinam naturam tali confusione prodigiosè diuulgant) idcirco omnem aduersus veritatem opponendam ab ipsis machinationem volens excludere sancta, & magna vniuersalis Synodus,^b antiquam prædicationem immobilem docens, statuit, præcipuè trecentorum XVIII. sanctorū Patrum fidem incontaminatam manere; & propter eos qui Spiritui sancto aduersantur, centum quinquaginta Patrum paulò posteriori tempore in vrbe Constantinopolitana conuenientium de substantia Spiritus sancti traditam doctrinam corroborat, quam etiam illi omnibus insinuauerunt: non quòd in præcedentibus^c aliquid deesset, sed adijcientes de Spiritu sancto eorundem intellectum, aduersus eos, qui Deitatis eius dominationem nituntur^d adimere, Scripturarum testimonijs plenius manifestantes. Propter eos sanè, qui dispensationis mysterium tentant corrumpere, & purum hominem esse, qui ex sancta Virgine Marià natus est, impudenter diuulgant, Beatissimi quòdam Cyrilli Alexandrinæ Ecclesiæ Sacerdotis Synodicas epistolas tam ad Nestorium, quàm ad cæteros per Orientem congruas, & sibi consentientes suscepit, ad cōfutationem quidem Nestorianæ amentię,^e interpretationem verò eorum, qui religioso zelo salutaris Symboli cupiunt intellectum. Quibus epistolam sancti ac Beatissimi primæ sedis Archiepiscopi Leonis, scriptam ad Flauianum sanctæ recordationis Archiepiscopum, ad perimendam Euthychetis malignitatem, atque magni Petri confessioni concordantem, & communem quandam^f columnam existentem, contra eos, qui rectè non glorificant, ad confirmationem Catholicæ religionis euidenter subiūxit. Nam eos, qui in duos filios dispensationis Dominicæ mysterium scindere moliuntur, execratur; & eos, qui passibilem diuinitatem vnigeniti Filij audent asserere, de Concilio Sacerdotum repellit; & eis, qui in duas naturas Christi^g temperamentum, vel confusionem argumentantur, aduersatur; & qui cœlestem, aut alterius cuiuscunque substantiam existere formam serui, quam pro nobis sumpsit insaniendo asserunt, procul abijcit; & eos, qui duas quidem

^a Mysterium. Exc. rectè.

^b Hanc præd. Exc.

^c Deesse aliquos adijcientes, sed Spiritu conuincit. Exc.

^d Demergere. Exc.

^e Et ad interpretationem. Exc.

^f Pugnam confidentem. Vide in nota.

^g Mixtionem. Exc.

quidem ante adunationem naturas Domini delirant, vnam verò post adunationem confingunt, ^a anathema facit. Con-
 fidentes igitur sanctis Patribus, vnum Dominum nostrum, eundemque filium confiteri Dñm Iesum Christum confona
 voce, pariter edocemur: perfectum eundem in diuinitate, perfectum eundem in humanitate; Deum verum, & hominem verum eundem ex anima rationali & corpore; secundum diuinitatem, vnus cum Patre naturæ; secundum humanitatem, eundem vnus naturæ nobiscum, per omnia similem nobis, absque peccato; ante secula quidem ex Patre natum, secundum diuinitatem; in nouissimis verò diebus propter nos & propter salutem nostram, ^b ex Maria virgine Dei genitrice, secundum humanitatem hominem factum; vnum eundemque Christum filium Dei vnigenitum in duas naturas inconfuse immutabiliter induisse; inseparabiliter ^c cognoscendo, in nullo naturarum differentias propter vnitatem perimendas; magis autem salua vtriusque naturæ proprietate, & in vna coeunte persona, vnoque statu concurrente; non in duabus personis partiendum, vel diuidendum, sed vnum eundemque filium, vnigenitum Deum verbum, Dominum Iesum Christum, sicut ab exordio Prophetæ de eo, & ipse nos erudiuit, & ^d Patrum nobis tradidit symbolum. His itaque cum omni vndique subtilitate & diligentia à nobis ordinatis, statuit sancta & vniuersalis Synodus, aliam fidem nulli licere ^d proferre, aut scribere, aut credere, ^e aut sapere, aut docere aliter. Qui autem audent, aut exponere aliam fidem, aut proferre, aut credere aliud symbolum, volentibus conuerti ad scientiam veritatis, ex ^f Gentibus, ex Iudæis, vel hæreticis quibuscunque; si quidem aut Episcopi, aut Clerici fuerint, alienos esse Episcopos ab Episcopatu, & Clericos à Clero: si verò Monachi vel laici fuerint, anathema fieri.

^a Anathematizat; Exc.

^b Hominem factum; hunc vnum eundemque; Christum, filium, Dominum vnigenitum. Exc. ^c Cognoscendum. Exc.

^d Deest ab Exc.

^e Profiteri. ^f Docere aut dicere aliter. Exc. ^g In alia M. tradere.

^g Gentilib. M. G.

Ego Reccaredus Rex fidem hanc sanctam, & veram confessionem, quam vnam per totum orbem Catholica confitetur Ecclesia, corde retinens, ore affirmans, mea dextera, Deo protegente subscripsi.

Ego ^h Baddo, gloriosa Regina, hanc fidem, quam credidi, & ^b Badda. Exc. suscepi, mea manu de toto corde subscripsi.

Tunc adclamatum est in laudibus Dei, & in fauore Principis ab vniuerso Clero.

ⁱ Concilio. Exc. & A. C.

S Gloria

Vide in no. iij.

Vide in no. iij.

Badda, pia vxor Reccaredi Regis, filia, ut tradunt Histori nostri, Ar sui Regis Britannia.

Gloria Deo Patri, & Filio, & Spiritui sancto, cui cura est pacem & unitatē Ecclesiæ suæ sanctæ catholicæ providere.

Gloria^a Deo nostro Iesu Christo, qui pretio sanguinis sui Ecclesiam Catholicam ex omnibus gentibus congregavit. *a Domino. Exc. & A.C.*

Gloria^b Deo nostro Iesu Christo, qui tam illustrem gentem unitati veræ fidei copulavit, & vnum gregem & vnum pastorem instituit. *b Domino. Exc. & A.C.*

Cui à Deo æternum meritum, nisi vero Catholico Reccaredo Regi?

Cui à Deo æterna corona, nisi vero orthodoxo Reccaredo Regi?

Cui^c præsens gloria, & æterna, nisi vero amatori Dei Reccaredo Regi? *c Cui præsens. Exc.*

Ipse nouarum plebium in Ecclesia Catholica conquistor.

Ipse mereatur veraciter Apostolicum meritum, qui Apostolicum impleuit officium.

Ipse sit Deo & hominibus amabilis, qui tam mirabiliter Deū glorificavit in terris, præstāte Domino^d nostro Iesu Christo, qui cum Deo Patre viuit, & regnat in unitate Spiritus sancti, in secula seculorum. Amen. *d Deest in C.A.*

IN NOMINE DOMINI NOSTRI
Iesu Christi. Item fidei confessio Episcoporum,
Presbyterorum, vel primorum Gothicæ gentis,
qui infra subscripserunt.

PRæcipiente autem vniuerso venerabili Concilio, atq; iubente, vnus Episcoporum Catholicorum ad Episcopos & religiosos, vel maiores natu, ex hæresi Arriana conuersos eiusmodi alloquutione exorsus est, dicens:

*Psal. 146.
Vide infra
in notis.*

Officij nostri cura, & felicissimi, atque gloriosissimi Principis admonitione propellimur, diligenter à vestra charitate perquirere, vel quid damnetis in hæresi, aut quid intra Dei Catholicam credatis Ecclesiam. Nā sicut dicēte Psalmista dicimus: Incipite Domino in cōfessione; optimū est, vestræq; saluti cōueniens palam confiteri, quod creditis, & sub auditu vniuersorū anathematizare, quod^d respuitis. Tunc prorsus optimè poteritis Euāgelicæ, atq; Apostolicæ fidei participes fieri, si eandem Catholicā fidem ex cōfessione Catholica incipiat, vel propria subscriptione firmetis; & sicuti Deo iam de bona cōfessione cogniti estis cōscientia, ita & vos^f proximos *d Respuitis. C.A.
e Apostolicæ sedis dei. Exc.
f Proximi. C.A.*
fidei

fidei sanctæ adstipulationem monstretis. Eo itaq; fiet, vt & vos Christi esse corporis membra significetis, & nostra exiguitas nihil dubium, nihil infidum vnquam de vestra suspicetur fraternitate; dum paruerit, vos ^a pestem perfidiæ Arrianæ cum omnibus dogmatibus, regulis, officijs, communionem, co-
dicibus prædamnare, vt ^b detestandæ hæreseos expoliati con-
tagione, innouati quodamodò intra Dei Ecclesiam ^c splendidi habitu veræ fidei clareatis.

^a Tabem. C. A.

^b Adtestando C. A.

^c Splendido. Exc.
Splendidè. C. A.

Tunc Episcopi omnes vnà cum Clericis suis, primoresq; gentis Gothicæ pari consensione dixerunt:

Licet hoc, quod paternitas, atq; fraternitas vestra à nobis cupit audire, vel fieri, iam olim conuersionis nostræ tempore egerimus, quando sequuti dominum nostrum gloriosissimū Reccaredum Regem, trāsuiimus, & perfidiam Arrianā cum omnibus superstitionibus suis anathematizauimus pariter & abiecimus; nunc verò propter charitatē & deuotionē, quam vel Deo, vel Ecclesiæ sanctæ Catholicæ meminimus nos debere, non tātūm hæc eadem, quæ petitis promptissimè agere properamus, sed & quæ adhuc cōgrua fidei esse ^d cōspicitis, nobis de charitate persuadete. Vos etenim ^e ita semel re-
ctæ fidei amor in eam deuotionē aduexit, vt omne quod no-
bis veriùs fraternitas vestra patefecit, teneamus, & liberali fa-
teamur consensione.

^d C. A. Prospiciatis
Persp. Exc.
^e Deest in. A. C.

^f Et libera patefecerunt. Exc.

I Omnis ergo qui fidem & cōmunionem ab Arrio veniētem, & hucusq; à nobis retentam, adhuc tenere desiderat, & de
tota cordis intentione non damnat, anathema sit.

^f Vsq; ad nos.

ij Quicumq; filiū Dei, Dñm nostrū Iesum Christum negauerit à Paterna substantia sine initio genitum, & æqualē Patri esse, vel consubstantialem, anathema sit.

^g Desunt Exc.

iiij Quicumq; Spiritum sanctum non ^h credit, aut non crediderit à Patre & Filio procedere, eumq; non dixerit coæternum esse Patri & Filio, & coæqualem, anathema sit.

^g Non credes. C. A.

v Quicumque in Patre, & Filio, & Spiritu sancto, & personas non distinguit, & vnus Dei vnitatis substantiam non ⁱ agnoscit, anathema sit.

^b Agnoscit. Exc.
Agnoscet. C. A.

v Quicumque filium Dei, Dominum nostrum Iesum Christum, & Spiritum sanctum esse Patre minores asseruerit, & gradibus separauerit, creaturamq; esse dixerit, anathema sit.

^h Deest. C. A.
ⁱ Sanctum iuxta deitatem esse patre minorem. Exc. Esse à patre minores. C. A.

vj Quicumq; Patrē, & Filium, & Spiritū sanctum vnus substan-
tia

S 2 tia

- tiæ, omnipotentiæ, æternitatis esse nõ credit, anathema sit.
- vij) Quicumque nescire filium Dei, quæ Deus Pater sciat, dixerit, anathema sit.
- viiij) Quicumque initium Filio Dei, & Spiritui sancto deputauerit, anathema sit.
- ix) Quicumque filium Dei, secundum diuinitatem suam, visibilem aut passibilem ausus fuerit^a profiteri, anathema sit.
- x) Quicumque Spiritum sanctum, sicut Patrem & Filium verum Deum^b omnipotentem esse non crediderit, anathema sit.
- xj) *Vide notes.* Quicumque^c aliã fidem & communionem Catholicã, ^d præter Ecclesiã vniuersalẽ, esse crediderit (Illam dicimus Ecclesiã, quæ Nicæni, Constantinopolitani, & primi Ephesini, & Chalcedonensis Concilij decreta tenet pariter, & honorat) anathema sit.
- xij) Quicumque Patrem, & filium, & Spiritum sanctum honore, & gloria, & diuinitate separat, & disiungit, anathema sit.
- xiiij) Quicumque Filium Dei, & Spiritum sanctum cum Patre non crediderit esse glorificandos & honorandos, anathema sit.
- xiiiij) Quicumque non dixerit: Gloria & honor Patri & Filio, & Spiritui sancto, anathema sit.
- xv) Quicumque rebaptizandi sacrilegum opus bonum esse credit, aut crediderit, agit, aut egerit anathema sit.
- xvj) Quicumq; libellum detestabilem duodecimo anno^e Leouegildi regis à nobis editum, in quo continetur Romanorum ad hæresim Arrianã transcriptio, & in quo gloria Patri, per Filium, in Spiritu sancto malè à nobis instituta^b continetur; hunc libellum si quis pro vero habuerit, anathema sit in æternum.
- xvij) Quicumque Ariminense Concilium non ex toto corde respuerit, & damnauerit, anathema sit.
- xviiiij) Confitemur enim nos ex hæresi Arriana toto corde, tota anima, & de tota mente nostra ad Ecclesiam Catholicam fuisse conuersos. Nulli dubium est, nos, nostrosq; decessores errasse in hæresi Arriana, & fidem Euangelicam, atq; Apostolicã nunc intra Ecclesiã Catholicã didicisse. Proinde fidem sanctã, quã præfatus religiosissimus dñs noster patefecit in medio Cõcilij, & manu sua subscripsit, hanc & nos tenemus; hanc cõfitemur pariter, & suscipimus, hanc in populis prædicare, atque docere^f promittimus: Hæc est vera fides, quã omnis Ecclesia Dei per totum mundum tenet, Catholica esse creditur & probatur. Cui hæc fides nõ placet,

^a Proferre. Ex.^b Er omnipot. C. A.
^c Alibi duo. M. f.
^d Præterquam in Ecclesia vniuersali. Exc. Præter Ecclesiam vniuers. esse credit. C. A.^e Agere. C. A.
^f In vno M. f. de fide. Leonigildi. Exc. Leuigildi. C. A.^g Continetur. C. A.^h Permittimus. Ex.

1. Cor. 16. placet, aut non placuerit, sit anathema, maranatha in^a ad- ^a Aduerſu. Exc.
- xix Qui fidem ſpernit Nicæni Concilij, anathema ſit.
- xx Qui fidem Concilij Conſtantinopolitani. CL: Episcoporum, veram eſſe non dixerit, anathema ſit.
- xxj Qui fidem Ephelinæ Synodi primæ & Chalcedonenſis non tenet, & "ea" non delectatur, anathema ſit. ^b Deest C. A.
- xxij Qui Concilia omnia Episcoporum orthodoxorum ^b con- ^b Conciliorum, Nicæni, & reliqua in eodem caſu. C. A.
- xxij Proinde & damnationē hanc ^c perfidiæ, & cōmunionis Arrianæ, & omnium Conciliorum hæreſim Arrianam ſuſcipientium, cum anathemate eorum propria manu ſubſcripſimus. Conſtitutiones verò ſanctorum Conciliorum Nicæni, Conſtantinopolitani, Ephelini, vel Chalcedonenſis, quas gratiſſima aure audiuiſimus, & confeſſione noſtra veras eſſe probauiſimus, de toto corde, & de tota anima, & de tota mente noſtra ſubſcripſimus. Nihil ad cognitionem veritatis lucidius arbitantes, quam quæ ſuprà dictorum Conciliorum continent auctoritates. De Trinitate autem & vnitæte Patris, & Filij, & Spiritus ſancti: nihil his verius, nihil lucidius vnquā poteſt, vel poterit demonſtrari. De myſterio incarnationis vnigeniti Filij Dei, pro ſalute humani generis, quo & vera probatur humanæ naturæ ſine peccati cōtagione ſuſceptio, ^d & permanet incorruptē in eo diuinitatis plenitudo, cum ex natura vtraq; non deperit, & vna ſit ^e ex vtraque Domini noſtri Ieſu Chriſti perſona, ſatis plenè in his Concilijs probatur pateſcere veritate, & à nobis creditur omni remota dubitatione. ^d Permanentis incorruptæ. Exc. ^e Vt. C. A. ^f Sic. Exc.
- Quicumque hanc fidem ſanctam deprauare, corrumpere, mutare tentauerit, aut ab eadem fide, vel cōmunione Catholica, quam nuper ſumus, Deo miſerāte, adepti, egredi, ſeparari, vel diffociari voluerint, ſint Deo & vniuerſo mūdo crimine infidelitatis in æternū obnoxij. Floreat autē Eccleſia ſancta catholica per omnē mundū pacatiſſimè, & emineat doctrina, ſanctitate & poteſtate. Si qui intra eā fuerint, crediderint, cōmunicauerint, hi audiant ad dexterā Patris poſiti: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum eſt ^g à conſtitutione mundi. Si qui autem ab ea reſceſſerint, eiufq; ^g Ab origine. Exc.
- deſtruxerint fidem, & communionem reſpuerint: hi audient

ex ore diuino in die iudicij: Discedite à me maledicti, nescio vos; ite in ignem æternum, qui^a præparatus est diabolo & angelis eius. Sint ergo damnata in cœlo & in terra, quæcunque per hanc catholicam fidem damnantur; sint accepta in cœlo & in terra, quæcunque^b in hanc fidem accipiuntur: regnante Domino nostro, Iesu Christo, cui, cum Patre & Spiritu sancto, est gloria in secula seculorum.

INCIPIT FIDES A SANCTO Nicæno Concilio.

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium, & inuisibilium conditorem: & in vnum Dominum nostrum, Iesum Christum filium Dei, de Patre natum vnigenitum (hoc est) de substantia Patris; Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero; natum, non factum, homouision Patri (hoc est) eiusdem cum Patre substantiæ; per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terris. Qui propter nos, & propter nostram salutem, descendit; & incarnatus est de Spiritu sancto; passus est, & resurrexit tertia die, & ascendit in cœlos: inde venturus est, iudicare viuos, & mortuos: & in Spiritu sancto. Eos autem qui dicunt: Erat, quod non erat, &: Antequam nasceretur, non erat, &: quia ex nullis extantibus factus est; aut ex alia substantia, vel substantia dicunt esse, vel conuertibilem, vel mutabilem filium Dei, anathematizat Catholica & Apostolica Ecclesia.

ITEM SANCTA FIDES, QUAM
exposuerunt centum quinquaginta Patres, consona
magnæ Nicænæ Synodo.

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium conditorem; & in vnum Dñm Iesum Christum, filium Dei vnigenitum, ex Patre natum ante omnia secula; Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero; natum non factum, homouision Patri (hoc est) eiusdem cum Patre substantiæ; per quæ omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terris sunt: qui propter nos, & propter nostram salutem, descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto; ex Maria virgine homo factus

^a Paratus. C. A.

^b Per. Exc.

^c Concedita. C. A.

^d Principia etiam h
rum librorum us
tüm erant in C. A.

^e Ex. lib. Exc.

^f Homouision, hoc est
consubstantialis,
per quem. Exc.

^g Et incarnatus, & ho
mo factus est, pas
sus, & resurrexit.
Exc.

^h In Spiritum sancto
Exc.

ⁱ Dicentes autem: Erat
&c. aut non erat
antequam fieret, &
quia. Exc.

^k Ex alia substantia
vel essentia dicentes
esse, aut creatum esse
conuertibilem filium
Dei, hos tales ana
thematizat. Exc.

^l Deest Exc.

^m Consubstantialem
Patri. Exc.

ⁿ Desunt. Exc.

^o Nos homines. Exc.

^p Et Maria virgine
humanatus est, &
crucifixus pro no
bis sub Pontio Pia
to, & sepultus, & ter
tia die. Exc.

ctus est; passus est sub Pōtio Pilato; sepultus tertia die resurrexit, ascēdit in cœlos, sedet ad dexterā patris, iterū venturus in gloria iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis: & in Spiritum Sanctum Dominum & viuificantem, ex patre procedentem, cum patre & filio^a adorandū & glorificandū; qui locutus est per Prophetas: in vnā catholicam atque Apostolicam ecclesiam. Confitemur vnū baptisma, in remissionem peccatorum; expectamus resurrectionē mortuorum, vitam futuri seculi. Amen.

^a Coadorandum, & conglorif. Exc.

ITEM SANCTA FIDES, QUAM exposuerunt tractatus Chalcedonenſis Concilij.

^b Item tractatus Chalcedonenſis Concilij. A. C.

SVffecerat quidem ad plenissimam pietatis agnitionem & confirmationem^c cautissimum hoc est, salutare diuinæ gratiæ Symbolum. De patre enim & filio & Spiritu Sancto, doctrinam perfectam edocet, & incarnationem Dominicam fideliter suscipientibus manifestat. Sed quoniā hi, qui prædicationem veritatis destruere^d nituntur, quasdam propriæ hæreseos nouitates parturiunt (quidā enim mysterium pro nobis actum diuinæ dispensationis audent corrumpere, & vocem illam diuini partus factam ad virginem denegant: alij temperamentum, confusionemque inducentes, & vnā esse naturam carnis, & deitatis insensatè componentes, passibilem vnigeniti diuinam naturam tali confusione prodigiosè diuulgant) idcirco omnem aduersus veritatē opponendam ab ipsis machinationē volens excludere sancta & magna vniuersalis synodus, antiquam prædicationem immobilem docens, statuit, præcipuè trecentorum decem & octo sanctorum Patrum fidem incontaminatam manere: & propter eos, qui Spiritui Sancto aduersantur, centum quinquaginta patrum paulò posteriori tempore in vrbe Constantinopolitana conuenientium de substantia Spiritus Sancti traditam doctrinam corroborat. Quam etiā illi omnibus insinuauerūt; non quod in præcedentibus aliquid deesset, adijciētes, sed de Spiritu Sancto eorundem intellectum, aduersus eos, qui deitatis eius dominationem nituntur adimere, scripturarum testimonijs plenius manifestantes. Propter eos sanè, qui dispensationis mysterium tentant corrumpere, & purum hominem esse, qui ex sancta Virgine natus est, impudenter diuulgant, beatissimi

^c Sanctiss. & salutare. Exc. Verūm bene libb. nostri ex Euagrio lib. 2. Histor. Ecclesiast.
^d Conantur. Exc.

^e Hanc præd. Exc. Verūm nō bene opinor: vide Euagiū.

quondam Cyrilli Alexandrinæ ecclesiæ sacerdotis synodicas Epistolas, tam ad Nestoriũ, quàm ad cæteros per Orientem congruas, & sentientes sibi suscepit, ad cõfutationem quidem Nestorianæ amentię, interpretationem verò eorum, qui religioso zelo salutaris symboli cupiunt intellectũ. Quibus Epistolam sancti, ac beatissimi primæ sedis Archiepiscopi Leonis, scriptam ad Flavianum sanctæ recordationis archiepiscopum, ad perimendã Eutychetis malignitatem, quæ que magni Petri confessioni concordat, & communem quandam paginam existentem contra eos, qui rectè non glorificant, ad confirmationem catholicæ religionis euidenter subiunxit: nam & eos, qui in duos filios dispensationis Dominicæ mysterium scindere moliuntur, execratur; & eos, qui passibilem diuinitatẽ vnigeniti filij "Dei" audèt asserere, de Concilio sacerdotum repellit; & eos qui in duas naturas Christi temperamentum vel confusionem argumentantur, aduersatur; & qui cœlestem, aut alterius cuiusque substantiam existere formam serui, quam pro nobis adsumpsit; infaniendo asserunt, procul abijcit; & eos qui duas quidem ante adunationem naturas Domini delirãt, vnam verò post adunationem confingunt, anathema facit. Consentientes igitur sanctis Patribus, vnum, eundemque filium confiteri dominum nostrum Iesum Christum consona voce, pariter edocemur; perfectum eundem in diuinitate, perfectum eundem in humanitate; Deum verum, & hominem verum; eundem ex anima rationali & corpore, secundùm diuinitatem, vniscum patre substantiæ; secundùm humanitatem eundem vniscum naturæ nobiscum; per omnia similem nobis absque peccato; ante secula quidem ex patre natum secundùm diuinitatẽ, in nouissimis verò diebus eundẽ propter nos & propter salutem nostram, ex Maria virgine Dei genitrice secundùm humanitatẽ, vnum eundemque Christũ filium Dominum vnigenitũ in duas naturas, inconfusẽ, immutabiliter, in diuisẽ, inseparabiliter cognoscendum, in nullo naturarum differentias propter vnitatem perimendas; magis autem salua vtriusque naturæ proprietate, & in vna coeunte persona, vnoque statu concurrente, non in duabus personis partiendum & diuidendũ, sed vnum eundemque filiũ vnigenitum Deum verum Dñm Iesum Christum, sicut ab exordio Prophetæ de eo, & ipse nos erudiuit; & Patrũ nobis tradidit.

Sym-

Deest hæc in
Græc. tãrum esse
ΜΟΡΦΗΣ.

Symbolum. His itaq; cum omni vndique subtilitate & diligētia à nobis ordinatis, statuit sancta & vniuersalis Synodus, aliam fidē nulli licere ^a proferre, aut scribere, aut credere, aut sapere, aut docere aliter. Qui autem audent, aut exponere aliam fidem, aut proferre, aut docere, aut traderē aliud symbolum volentibus conuerti ad scientiā veritatis, ex Gentibus, ex Iudæis, vel hæreticis quibuscunq; ; siquidē Episcopi, aut clerici fuerint, alienos esse Episcopos ab Episcopatu, & Clericos à Clero: si verò monachi vel laici fuerint, anathema fieri.

^a Proferri. Exc. nostri rest. grec. προσφέρω.

1 ^b Vgnus in Christi nomine Episcopus anathematizās, hæresis Arrianæ dogmata superiùs damnata, fidem hanc sanctam Catholicam, quam in Ecclesiam Catholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.

^b Anastasius. Exc. Hæresin Arriani dogmatis. Exc.

¹ Hæresis Baccinonensis Ecclesie Episcopus.

2 Murila in Christi nomine Episcopus, anathematizās hæresis Arrianæ dogmata superiùs damnata, fidem hanc sanctam catholicam, quā in Ecclesiā Catholicā veniens credidi, manu mea, & toto corde subscripsi.

² Hic Valerianus Episcopus.

3 ^c Vbiligisculus in Christi nomine Episcopus anathematizans hæresis Arrianæ dogmata superiùs damnata, fidem hanc sanctam catholicam, quam in ecclesiā catholicā veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.

^c Vbiligiscus. Exc.

³ Valentinus Ecclesie Episcopus.

4 ^d Sumila in Christi nomine ciuitatis Vefensis Episcopus, anathematizans hæresis Arrianæ dogmata superiùs damnata, fidem hanc sanctam Catholicam quam in Ecclesiā catholicā veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.

^d C. A. Sunnila.

5 ^e Gardingus in Christi nomine ciuitatis ⁸ Tudensis Episcopus, anathematizās hæresis Arrianæ dogmata superiùs damnata, fidem hanc sanctam Catholicam, quam in Ecclesiā Catholicā veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.

^e Nostram. C. A.

^f Cardingus. Exc. ^g Tudensanz. C. A.

6 ^h Becila in Christi nomine ciuitatis Lucēsis Episcopus, anathematizans hæresis Arrianæ dogmata superius dānata, hanc sanctam Catholicam fidem, quam in Ecclesiā Catholicā veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.

^h Beccila. Exc. Beehila. C. A.

ⁱ Nostram. C. A.

7 ^k Argiouittus in Christi nomine ciuitatis Portugalēsis Episcopus, anathematizans hæresis Arrianæ dogmata superiùs damnata, fidem hanc catholicam quam in Ecclesiā catholicā veniens credidi, manu mea de toto corde ^l subscripsi.

^k Arbitius. Exc. Aruitius. C. A.

^m Fruisclus in Christi nomine ciuitatis Dertofanæ Episcopus, anathematizās hæresis Arrianæ dogmata superiùs damnata, fidem hanc sanctam Catholicam, quam in Ecclesiam Catholicam

^l Signum feci. C. A. ^m Fruisclus. Exc.

tholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.

Similiter, & reliqui presbyteri & ^a diaconi, ex hæresi Arriana conuersi subscripserunt.

Signum ^b quo signarunt viri Illustres proceres.

Fonsa vir Illustris anathematizans subscripsi.

^c Aguila vir Illustris anathematizans subscripsi.

^d Eila vir illustris anathematizans subscripsi.

Similiter & omnes seniores Gothorum subscripserunt.

Post confessionem igitur & subscriptionem omnium Episcoporum & totius gentis Gothicæ seniorum, gloriosissimus Dominus noster Reccaredus rex pro reparandis simul & confirmandis disciplinæ Ecclesiasticæ moribus, Dei sacerdotes taliter affatus est, dicēs: Regia cura vsq; in eum modum protendi debet, & dirigi, quo possit veritatis & scientiæ capere rationem. Nam sicut in rebus humanis gloriosius eminet potestas regia, ita & prospiciendæ commoditati ^f prouinciarū maior debet esse prouidentia. Ac nunc, Beatissimi sacerdotes, non in eis tantummodò rebus diffundimus solertiam nostram, quibus populi sub nostro regimine positi pacatissimè gubernentur, & viuant, sed etiam in adiutorio Christi extendimus nos ad ea, quæ sunt cœlestia cogitare, & quæ populos fideles efficiunt, satagimus non nescire. Cæterum si totis nitendum est viribus humanis moribus modum ponere, & insolentiū rabiem regia potestate frenare, ^g si qui etiam & paci propagandæ opem debemus impendere, multum magis est adhibenda sollicitudo desiderare & cogitare diuina, inhiare ad sublimia, & ab errore retractis populis veritatem eis ^h serena luce ostendere. Sic enim agit, qui multiplici ⁱ honore à Deo remunerari potest: sic enim audit, qui super ⁱ id quā quod ei comittitur auget; dum illi dicitur: Quidquid supererogaue-
ris, ego cum rediero, reddam tibi. Ergo quia iā fidei nostræ & confessionis formam plena serie vestra beatitudo recensuit, simulque & sacerdotum, nostrorumque procerum fides atque confessio ^k charitati vestræ præpatuit, hoc adhuc necessarium pro firmitate catholicæ fidei nostra Deo supplex instituere decreuit auctoritas, vt propter roborandam gentis nostræ nouellam conuersionem, omnes Hispaniarū & ^l Galliæ Ecclesiæ hanc regulam seruent, vt omni sacrificij tempore communicationē corporis Christi vel sanguinis iuxta Ori-

^a Diacones. C.A.

^b Gofini. Exc. Gofini. C.A.

^c Alla. C.A.

^d Flauius. Exc. Eila. C.A.

^e Quem plenam confiteri. C.A. & Tiberianus. alt. N. S.

^f Comprovincialis. C.A.

^g Si quieti. C.A.

^h Serenæ lucis. Exc. Bono. C.A. alia do. no.

^k Sanctitate. Exc. & A.C.

^l Gallicia. Exc. & omni. C.A.

Orientalium ^a Patrum morem vnanimiter clara voce factissimum fidei recenseant symbolum : vt primùm populi, quam credulitatem teneant fateantur, & sic corda fide purificata ad Christi corpus & sanguinem percipiendum exhibeant: dum enim constitutio hæc fuerit perenniter conseruata in Dei ecclesia, & fidelium ex solido corroboratur credulitas, & perfidia infidelium cōfutata, ad id quod repetitum sepiùs recognoscit, facillimè inclinatur. Nec se quisquã iã de ignorantia fidei excusabit à culpa, quãdo vniuersorum ore cognoscit, quid catholica teneat, & credat ecclesia. Omnibus ergo capitulis, quæ adhuc per vestram sanctitatem regulis ecclesiasticis adiicienda sunt, hoc pro fidei sanctæ reuerentia, & firmitate proponite, quod de proferendo symbolo, nostra Deo dicente decreuit Serenitas. De cætero autem pro inhibendis insolentiũ moribus, mea vobis consentiente clementia, sententijs terminata ^b districtioribus, & firmitate disciplina, quæ facienda non sunt, prohibete, & ea quæ fieri debent, immobili constitutione firmate.

^a Partium. Exo.

^b Districtioris & firmitatis disciplina. (f. disciplina). C.A.

INCIPIVNT CAPITVLA, QVÆ IN
Dei nomine sancta synodus in Toletana vrbe constituit, tempore Domini Reccaredi Regis L XII.
Episcoporum.

- 1 DE obseruatione priorum canonum.
- 2 De Symbolo proferendo à populo in ecclesia.
- 3 Vt Episcopo non liceat rem alienare ecclesiæ.
- 4 Vt Episcopo liceat vnã de Parocitanis ecclesijs monasterium facere.
- 5 Vt Episcopis, Presbyteris, Diaconibus ex hæresi venientibus, iam non liceat misceri vxoribus; vel quod hi qui semper catholici fuerunt, in cellulis suis cum mulieribus extraneis non morentur.
- 6 Quod liberti ab Episcopis, vel ab alijs facti, & ecclesijs commendati, permanere debeant liberi.
- 7 Quod lectio in omnibus sacerdotalibus mensis legi debet.
- 8 Quod de clero, ex familijs fisci nullus vnquam postulet à Rege; & qui acceperit, irrita talis donatio maneat.
- 9 De ecclesijs ab hæresi translatis, vt ad Episcopos in quorum sunt parochijs ^d permaneant.

Tituli hi longè diuersi sunt à sury editione, quam vide.

^c Pertineant. C.A.

De

- 10 De viduis, quæq; vouerint, continentiam teneât, & quæque nubere elegerint, quibus voluerint nubât: æquè & de virginibus.
- 11 Quòd pœnitentes, secundû modû antiquorum canonum, agere pœnitentiam debeant.
- 12 Quòd qui voluerint pœnitentiam agere, priùs tódeantur, vt habitum mutant.
- 13 Quòd non liceat duos clericos in forum caufare,
- 14 Vt Iudæis vxores vel concubinas Christianas habere, siue comparare mancipia Christiana, & Iudaizare non liceat, vel publica officia peragere.
- 15 Quòd manere debeat firmum, si serui fisci ecclesias fecerint, easque peculio suo ditauerint.
- 16 Quòd idololatriæ cultura à sacerdotibus, vel à iudicibus exquirenda est, atque exterminanda.
- 17 Quòd qui filios suos necauerit, a sacerdotibus vel à iudicibus distringatur.
- 18 Quòd semel in anno ad concilium sacerdotes & iudices, atq; actores patrimonij^a nostri debeant conuenire. *Fiscalis. C.A.*
- 19 Quòd ecclesiarum omnium dos ad Episcopi ordinationem debeat pertinere,
- 20 Quòd sacerdotes moderanter agere debent per parochias,
- 21 Quòd serui ecclesiæ, siue clericorum, nō debeant à iudicibus, vel ab actoribus in aliqua angaria fatigari.
- 22 Quòd religiosorum corpora cum^b hymnis & canticis tantum, deferenda sunt ad sepulchra. *Psalms, vna.*
- 23 Quòd Vallemantiæ, & turpe cantici prohibendi sunt à Senatorum solemnitatibus. *Vallemantia. Episc. ballemachis. C.A.*

DE OBSERVATIONE PRIORVM Canonum.

Post damnationem hæresis Arrianæ, & fidei sanctæ catholice expositionem, hoc sanctum^d præcipit Concilium, vt quia in nonnullis vel hæresis vel gentilitatis^e necessitatibus per Hispaniarum ecclesias Canonicus prætermiffus est ordo, dum & licetia abundaret transgrediendi, & disciplinæ optio negaretur: dumque omnis excessus hæresis foueretur patrocínio, ^f vt abundantiam mali temperet districtio disciplinæ pace ecclesiæ Christi misericordia reparata, omne quod priscorum cano-

d. Præcipit. Exc. S. C.A.
e. Necessitate. Exc. & C.A.
f. Vt abudantiâ mali temperet districtio disciplinæ. Atque pace. Exc.

Canonum auctoritas prohibet, sit resurgente disciplina inhi-
bitum, & agatur omne, quod præcipit fieri: maneat in suo
vigore Conciliorum omnium constituta, simul & Synodicæ
sanctorum Præfulum Romanorū epistolæ: nullus deinceps
ad promerendos honores ecclesiasticos ^a contra vetita Ca- ^a Contra Canonum
nonum adspiret indignus; nihil ex hoc fiat, quod facti Patres ^{Statuta. Exc.}
spiritu Dei pleni sanxerunt debere non fieri: & qui præsum-
pserit, seueritate priorum Canonum distringatur.

II. De Symbolo proferendo à populis in Ecclesia.

Pro reuerentia sanctissimæ fidei, & propter corroborandas
hominum inualidas mentes, consultu pijsissimi, & gloriosissi-
mi domini nostri Reccaredi regis sancta constituit Synodus,
vt per omnes ecclesias Hispaniæ, vel Gallæciæ secundum
formam Orientalium Ecclesiarum, Concilij Constantinopo-
litani, hoc est, centum quinquaginta Episcoporum Symbolū
fidei recitetur; vt priusquam Dominica dicatur oratio, voce
clara à populo ^b decantetur; quo, & fides vera manifestum te- ^b In alio M. C. prædi-
stimonium habeat, & ad Christi corpus, & sanguinem præli- ^{citur.}
bandum pectora populorum fide purificata accedant.

III. Ut Episcopo non liceat rem alienare Ecclesia.

<sup>11. q. 2. sine
exceptione
In decret. Inno.
p. 3. c. 167.</sup> Hæc sancta Synodus nulli Episcoporum licentiam tribuit
res alienare ecclesiæ; quoniam & antiquioribus Canonibus
prohibetur. Si quid verò quod vtilitatem non grauet ^c Eccle- ^c Ecclesijs. C. A.
siæ, pro suffragio monachorum, vel ecclesijs ad suam paro-
chiam ^d pertinentibus dederunt, firmum maneat. Peregrino- ^d Pertinentium de-
rum verò vel Clericorum & egenorum necessitati, saluo iu- ^{derit. C. A.}
re Ecclesiæ, præstare permittantur, pro tempore, quo potue-
rint.

*IIII. Ut Episcopo liceat vnā de parochitanis Ec-
clesijs monasterium facere.*

<sup>11. q. 1. Si
Episcopus
decret. Inno.
p. 3. c. 168.</sup> Si Episcopus vnā de ^e parochitanis ecclesijs suis monaste- ^e Paræcianis Grat.
rium ^f dicare voluerit, vt in ea monachorum regulariter con- ^f Dedicare. Exc. &
gregatio viuat, hoc ^g de consensu Concilij sui habeat licen- ^g Ad consensum.
tiam faciendi; qui etiam si de rebus Ecclesiæ pro eorum sub- ^{C. A.}
stantia aliquid, quod detrimentum Ecclesiæ non exhibet,
T eidem

eidem loco donauerit, sit stabile. Rei enim bonæ statuendæ sanctum Concilium dat^a assensum.

^a Consensum. Exc.

V. Ut Episcopis, Presbyteris, Diaconibus ex hæresi venientibus, iam non liceat misceri vxoribus, vel quòd hi, qui semper catholici fuerunt, in cellulis suis cum mulieribus extraneis non morentur.

Compertum est à sancto Concilio, Episcopos, Presbyteros, & Diaconos venientes ex hæresi, carnali adhuc desiderio vxoribus copulari. Ne ergo de cætero fiat, hoc præcipitur, quod & prioribus Canonibus^b terminatur, vt non liceat eis viuere libidinosa societate; sed manente inter eos^c fide coniugali, cõmunem vtilitatem habeant, & non sub vno cõclau maneant: ^d & certè si suffragatur virtus, in aliam domum suã vxorẽ faciat habitare; vt castitas, & apud Deum & homines habeat testimonium bonum. Si quis verò post hanc conuentionem obscenè cum vxore elegerit viuere, vt Lector habeatur. Qui verò semper sub Canone Ecclesiastico iacuerunt, si contra veterum imperata in suis cellulis, mulierum, quæ^e infamem suspicionem possunt generare, cõsortium habuerint, illi canonicè quidem distringantur, mulieres verò ipsæ ab Episcopis venundatæ, pretiũ ipsum pauperibus erogetur.

^b Continetur Exc.
^c Lege. Exc.

^d Vel cent. Exc. & C.A.

^e Excus. vnelecto. Alias neglecto. p. stri recte.

^f Infamiz. Exc.

VI. Quòd liberti ab Episcopis, vel ab alijs facti, & ecclesijs commendati, permanere debeant liberi.

De libertis autem^b id Dei præcipiunt Sacerdotes, vt si qui ab Episcopis facti sunt, secundum modum, ^h quo Canones antiqui dant licentiam, sint liberi; & tamẽ à patrociniõ Ecclesiæ, tam ipsi, quàm ab eis progeniti non recedant. Ab alijs quoq; libertati traditi, & Ecclesijs commendati, ⁱ patrociniõ Episcopali regantur, à Principe hoc Episcopus postulet.

^g Hoc præcipit sancta Synodus, vbi qui Presbyteri, vel Diaconi ab Episcopis. Exc. & Gratian. In Concilio Colonie imp. & vt in M. ff. nulli Presbyterorũ, aut Diaconorum mentio fit.

^h Cui C.A.
ⁱ Patrociniõ Episcopali colligantur, & ne cuiquã doneatur, hoc à Principe Episcopis. Exc. & Gratian.
K Et Saccr. C.A.

VII. Quòd lectio in omnibus Sacerdotibus mensis legi debet.

Pro reuerentia Dei^k Sacerdotum, id vniuersa sancta constituit Synodus; vt quia solent crebrò mēsis ociosè fabulæ interponi, in omni Sacerdotali conuiuio lectio scripturarum diuinarum misceatur. Per hoc enim & animæ ædificatur ad bonum, & fabulæ non necessaria^l prohibentur.

^l In alio M. f. reprobenatur, f. reprobat.

Quòd

Distin. 44.
Pro reuerentia. Burch.
lib. 2. c. 169
Iuo. p. 6. c.
260. R. ab.
1. panit. c.
281.
Eadem dist.
c. Quomodo
autem. Vide
de ordine in
conuiuio Sa
cerdotũ ser
uando. Con
cilio Bras.
2. in de re
re. Martino
cap. 62.

VIII. *Quod Clericorum ex familijs fiscali, nullus unquam à Rege postulet; & qui acceperit, irrita talis donatio maneat.*

^a Innuente, atque consentiente domino pijsissimo, Reccaredo Rege, id præcipit Sacerdotale concilium, vt Clericorum ex familia fiscali, nullus audeat à Principe donatos expetere; sed ^b reddito capitis sui tributo Ecclesiæ Dei, cui sunt alligati, vsque ^c dum viuent, regulariter administrant.

^a Iubehte. Exc. & C. A. & alter Tolet. M. f.

^b Tradito. Exc.

^c Viuunt. C. A.

IX. De Ecclesijs ab hæresi translatis, vt ad eos Episcopos in quorum sunt parochijs, pertineant.

Decreto huius Concilij hoc statuitur, vt ecclesiæ, quæ fuerunt in hæresi Arriana, nunc autem sunt catholicæ, ^d ad Episcopos cum suis rebus pertineant, ad quos parochiæ ipsæ, in quibus Ecclesiæ ipsæ fundatæ sunt, pertinere videntur.

^d Ad eos Episc. Exc. & C. A.

X. De viduis, quæq; vouerint, continentiam teneant; & quæq; nubere elegerint, quibus voluerint nubant: a quæ de virginibus.

32. q. 2.
Hoc factum
Burch. lib.
8. c. 44. De
cret. Inon. p.
7 c. 62. &
p. 8. c. 19.
* Inon. p. 8.
c. 18.

Pro consultu castitatis, quod maximè ^e hortamento Concilij proficere debet, annuente domino nostro gloriosissimo Reccaredo rege, hoc sanctum affirmat Concilium, vt viduæ, quibus placuerit ^f tenere castitatem, nulla vi ad nuptias iterandas venire cogantur. * Quòd si priusquam profiteantur continentiam, nubere ^g elegerint, illis nubant, quos propria voluntate elegerint habere maritos. Similis conditio & de virginibus habeatur, ^h ne citra voluntatem parentum vel suam, cogantur maritos accipere. Si quis verò propositum castitatis viduæ vel virginis impedierit, à sancta communione, & à liminibus Ecclesiæ habeatur extraneus.

^e Ornamento. C. A.

^f Teneat castitatem, & nulla vidua ad nuptias iterandas vi venire cogatur. E c.

^g Voluerint. Exc. C. A. & Burch.

^h Nec extra C. A. nec contra. Exc.

XI. Quòd pœnitentes, secundum modum Canonum antiquorum agere pœnitentiam debeant.

Quoniam comperimus per quosdã Hispaniarum Ecclesias, non secundum Canonem, sed fœdissimè pro suis peccatis homines agere pœnitentiam; vt quotienscunque peccare libuerit, totiens à Presbytero se reconciliari expostulent; &

T 2 ideò

ideò pro coërcenda tam execrabili præsumptione, id à sancto Concilio iubetur, vt secundùm formam^a Canonum antiquorum,^b dentur pœnitentiæ, hoc est, vt priùs eum, quem sui pœnitet facti, à communione suspensum, faciat inter reliquos pœnitentes ad manus impositionem crebro recurrere; expleto autem satisfactiois tempore, sicuti Sacerdotalis contemplatio probauerit, eum communioni restituat. Hi verò, qui ad^c priora vitia, vel infra pœnitentiæ tempus, vel post reconciliationem relabuntur, secundùm priorum Canonum seueritatem damnentur.

^a Canoniam. C. A.
^b Detur pœnitentiæ C. A.

^c Propria. Exc.

XII. Quòd qui voluerint pœnitentiam agere, priùs tondeantur, aut habitum mutant.

Inon. p. 15.
c. 19.

Quicūq; ab Episcopo, vel à Presbytero, sanus, vel infirmus, pœnitentiam postulat, id ante omnia Episcopus obseruet, vel Presbyter, vt si vir est, siue sanus, siue infirmus, priùs eū^d tondeat, & sic pœnitentiam ei tradat: si verò mulier fuerit, non accipiat pœnitentiam, nisi priùs^e mutauerit habitum: sæpius enim laicis tribuendo desidiosè pœnitentiam, ad lamentāda rursus facinora, post acceptam pœnitentiam relabuntur.

^d Tond. aut in cetero & cilicio habitum mutare faciat, & sic pœnitentiam tradat. Exc.
^e Aut velata fuerit aut mutauerit habitum. Exc. S. Ioh.

XIII. Quòd non liceat duos Clericos in forum causare.

11. quæst. 1.
Inolita præsumptio.

Diuturna indisciplinatio, & licentiæ inolita præsumptio vsque^f eo in illicitis ausibus aditum patefecit, vt Clerici Concilios, suo^g neglecto Pontifice, ad iudicia publica pertrahant: proinde statuimus hoc de cætero non præsumi: sed si quis hoc facere præsumpserit, & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.

^f Adeò. Exc.
^g Relicto M. C. rone.

XIIII. Vt Iudæis vxores, vel concubinas Christianas habere, siue comparare mancipia Christiana, & iudaiizare non liceat, vel publica officia peragere.

^h Suggestente Cōcilio, id gloriosissimus dominus noster Canonibus inferendum præcipit, vt Iudæis non liceat Christianas habere vxores vel concubinas, neque mancipia Christiana comparare in vsus proprios: sed & si qui filij ex tali coniugio nati sunt, assumendos esse ad baptismum: nulla officia publica

Dist. 64.
Nulla officia.

^h Conuentus noster hoc Canonibus inferendum præcepit. Exc.

publica eos opus est agere, per quæ eis occasio tribuatur, pœnam Christianis inferre. Si qui verò Christiani ab eis iudaico ritu sunt maculati, vel etiam circumcisi, non reddi-^{a C. A. Iudaismo.} to pretio, ad libertatem & religionem redeant Christianam.

XV. Quòd manere debeat firmũ, si serui fisci ecclesias fecerint, easq; peculio suo ditauerint.

Si qui ex seruis fiscalibus ecclesias fortasse cõstruxerint, easque de sua paupertate ditauerint,^{b Has. Exc.} hoc procuret Episcopus prece sua, auctoritate regia confirmari.

XVI. Quòd idololatria cultura à Sacerdotibus, vel à iudicibus exquirenda est, atque exterminanda.

Quoniam penè per omnem Hispaniam siue^{c Galliam. Exc.} Galliam idololatriæ sacrilegium inoleuit, hoc, cum consensu gloriosissimi Principis, sancta Synodus ordinauit, vt omnis Sacerdos in loco suo vnà cum iudice territorij, sacrilegium memoratum studiosè perquirat, & ^{d Exterminari inuenta. C. A.} exterminare inuentum non differat: ^{e Omnes. C. A.} homines verò qui ad talem errorem concurrunt, ^{f Sine. Exc.} saluo discrimine animæ, ^{g Que. C. A.} qua potuerint animaduersione coërceant. Quod si neglexerint, sciant se ^{b Vtrique. Exc.} vtique excommunicationis periculum esse subituros. Si qui verò domini extirpare hoc malum à possessione sua neglexerint, vel familiæ suæ prohibere noluerint, ab Episcopo & ipsi à comunione pellantur.

XVII. Quòd qui filios suos necauerint, à Sacerdotibus, vel iudicibus distringantur.

Cum multæ querellæ ad aures sancti Concilij deferrentur, inter cætera tantæ crudelitatis est opus nunciatum, quantum ^{i Sustinere. Exc.} ferre confedentium aures Sacerdotum non possent; vt in quibusdam Hispaniæ partibus filios suos parentes interimant, fornicationis auidi, nescij pietatis. Quibus si tædiũ est filios numerosos agere, prius se ipsos debent castigare à fornicatione: nam dum causa propagandæ prolis sortiuntur coniugia, hi & parricidio, & fornicationi tenentur obnoxij, qui ^{k Filios. Exc.} fœtus necando proprios, docent se, non pro filijs,

filijs, sed pro libidine ^a sociari. Proinde tantum nefas ad cognitionem gloriosissimi domini nostri Reccaredi regis perlatum est; cuius gloria dignata est, iudicibus earumdem partium imperare, ^b vt hoc horrendum facinus diligenter cum Sacerdote ^c perquirant, & adhibita seueritate prohibeant. Ergo & Sacerdotes locorum, hæc sancta Synodus dolentiùs conuenit, vt idem scelus cum iudice curiosiùs quærant, & sine capitali vindicta acriori disciplina prohibeant.

^a Vxores dacer.
Exc.

^b Vt amouendo
tantum fac. Exc.
^c Precurent. Exc.
Requirant. C. A.

XVIII. Quòd semel in anno ad concilium Sacerdotes & iudices, atque actores patrimonij fiscalis debeant conuenire.

Decret. Luc.
p. 4. c. 24.

Præcipit hæc sancta ^d & veneranda Synodus, vt stante priorum auctoritate Canonum, quæ bis in anno præcipit congregari concilia, ^e consulta itineris longitudine, & paupertate Ecclesiarum Hispaniæ, semel in anno in locum, quem Metropolitanus elegerit, Episcopi congregentur: iudices verò locorum, vel actores fiscalium patrimoniorum, ex decreto ^f gloriosissimi domini nostri, simul cum Sacerdotali Concilio, ^g autumnali tempore, die Calend. Nouembrium in vnum conueniant; vt discant, quàm piè, & iustè cum populis agere debeant, ne ^h in angarijs, aut in operationibus superfluis, siue priuatum honorent, siue fiscalem grauent: sint enim ⁱ prospectores Episcopi secundùm regiam admonitionem qualiter iudices cū populis agant; ^k ita vt ipsos præmonitos corrigant, aut insolentias eorum auditibus Principis innotescant. Quòd si correptos emendare nequiverint, & ab Ecclesia, & à communionem suspendant. A Sacerdote verò & à senioribus deliberetur, ^l quòd prouincia sine suo detrimento præstare debeat iudicium; concilium autem non soluatur, nisi locum prius elegerint, quo succedente tempore iterum ad Concilium veniatur: vt iam nõ necesse habeat Metropolitanus Episcopus pro congregando Concilio literas destinare, si in priori Concilio tempus omnibus denūciatur, & locus.

^d Et vniuersalis Exc.

^e Considerata. Exc.

^f Domini nostri Reccaredi regis Exc.
^g Aut vernali tempore aut die Callos.

^h In iustis veditibus & immoderatis exactionibus ipsos premare: sed potius per misericordiam compositionem compotes, à grauioribus defendant: vt bonos populi tutari facere decer: non in angarijs. Exc.
ⁱ Prospectatores. C. A.

^k Vt aut. C. A.
^l Quid per prouincias in suo detrimento præstare debeat iudices, si ad Concilium non venerint. Concilium verò. Exc. & Ita.

XIX. Quòd Ecclesiarum omnium dotes ad Episcopi ordinationem debeant pertinere.

10 q. 1. Sic
quidam. Bur
cher. lib. 3.
c. 10. Ino. p.
3. c. 23.

^m Multi cõtra Canonum ⁿ cõstituta sic Ecclesias, quas ædificauerint

^m Sic quidam. Exc.
ⁿ Auctoritatem. Exc.

uerint, postulant consecrari, vt dotem, quam ei Ecclesiæ contulerint, censeant ad Episcopi ordinationem non pertinere: ^a quod factum & in præteritum displicet, & in futuro prohibetur; sed omnia secundum constitutionem ^b antiquam ad Episcopi ordinationem, & potestatem pertineant.

^a Quod fact. & taliter in præterito corrigatur, vt in futuro non fiat, prohibeatur. Excus. & Grat. nostrâ lectionem videtur probare Gregoriana nota.

^b Antiquorū. C. A.

XX. Quòd Sacerdotes moderanter agere debeant per parochias.

10. quas. 7.
Quia cognouimus de-
cret. Iuon. p.
3. c. 137.
1. Pet. 5.

Multorum querella hanc constitutionem exegit; quia cognouimus, Episcopos per parochias suas non sacerdotaliter, sed crudeliter ^c defæuire: & dum scriptum sit: Forma estote gregi, ^d neque dominantes in clero, exactiones diœcesi suæ, vel damna infligunt. Ideoque (excepto quòd veterum constitutiones à parochijs habere iubent Episcopos) ^e alia, quæ huc vsque præsumpta sunt, denegentur; hoc est, neque in angarijs Presbyteros, & Diaconos, neque in aliquibus fatigandi conditionibus: ne videantur in Ecclesia Dei exactores potiùs, quàm Dei Pontifices nominari. Hi verò clerici, tam locales, quàm diœcesani, qui se se ab Episcopo grauari cognouerint, querelas suas ad Metropolitanum deferre non differant: qui Metropolitanus non moretur huiusmodi ^f præsumptiones di-strictè coercere.

^c Agere. Exc.

^d Non vt. Exc. Grat.

^e Vt talia, quæ illis. Exc.

^f Præsumptiones auertere Grat.

XXI. Quòd serui Ecclesiæ, siue Clericorum non debeant à iudicibus, vel actoribus in aliqua angaria fatigari.

11. q. 1. Ec-
clesiarum,
Iuon. p. 3. c.
238.

Quoniam cognouimus ^g per multas ciuitates ^h Ecclesiarum seruos, & Episcoporum, vel omnium Clericorum à iudicibus, vel actoribus publicis ⁱ diuersis angarijs fatigari, ^k omne Concilium à pietate ^l domini nostri poposcit, vt tales deinceps ausus inhibeat; sed serui supra scriptorum ^m officiorum, in eorum vsibus, vel Ecclesiæ laborent. Si quis verò iudicum, aut actorum, Clericum aut seruum Clerici, vel Ecclesiæ in publicis, ac priuatis negocijs occupare voluerit, à communione Ecclesiastica, (cui impedimentum facit) efficiatur extraneus.

^g In multis ciuitatibus. C. A.

^h Sic apud Iuonem, & Gratianum; verum vt nos posuimus in omn. CC. M. ff.

ⁱ In diuersis. C. A.

^k Fatigari dolemus, propter quod omne conc. Excus. Grat. Iuo.

^l Clarissimi domini. Iuo. Grat. & C. A.

^m Supra dictorum. Iuo. & Grat. non emendatus.

*XXII. Quòd Religioforum corpora cum hymnis,
& canticis tantum, deferenda sunt
ad sepulchra.*

13 q. 2. qui
diuina. vide
qua adnota
umms. in Cō
cilio Valen
tino. c. 4. de
mrtuorum
exequijs.

1. Theff. 4.

Joan. 11.

Religioforum omnium corpora, qui diuina vocatione ab hac vita recedunt, cum psalmis tantummodò, psallentium vocibus debere ad sepulchra "deferri." Nam funebre carmē, quod vulgò defunctis cantari solet, vel pectoribus se proximos, aut familias cædere, omninò prohibemus. Sufficiat autem, quòd in spe resurrectionis, Christianorum corporibus famulatus diuinorum impenditur canticorum. Prohibet enim nos Apostolus lugere defunctos, dicens: De dormientibus autem^b nolo vos contristari, sicut & cæteri, qui spem nò habent. Et Dominus nò fleuit Lazarum mortuum, sed ad huius vitæ ærum nas plorauit resuscitandum. Si enim potest hoc Episcopus^c Christianorū omnium prohibere, agere nò moretur. A Religiosis tamen omninò aliter fieri non debere censemus. Sic enim Christianorum per omnem mundum humari oportet corpora defunctorum.

^a Deferti sufficiat
Grat.

^b A Grat. defunt;
Postea addita in e
dit. Gregoriana.

^b Nolumus. Exc.

^c Christianos om
nes. Exc.

*XXIII Quòd^d Balemanthia, & turpes cantici
prohibendi sunt à sanctorum
solennijs.*

De conf. dis.
3. Irreligio
sa.

Exterminanda omninò est irreligiosa consuetudo, quam vulgus per sanctorum solennitates agere consuevit; vt populi, qui debent officia diuina attendere, saltationibus, & turpibus inuigilent canticis; non solùm sibi nocentes, sed & religiosorum officijs perstreptentes. Hoc etenim, vt ab omni Hispania depellatur, Sacerdotum, & iudicum à Concilio sancto curæ^f committatur.

^d Ballimathie. Exc.
Ballimachie. C. A.

^e Saltat. turpibus in
uig. cantica non so
lùm mala cantan
tes, sed & religio
forum. Exc.

^f Vnus M. s. commit
tatur.

Incipit edictum Regis, in confirmatione Concilij.

GLoriosissimus, & piissimus dominus noster Reccaredus Rex. Vniuersorum sub regni nostri potestate cōsistentiū amatores nos suos diuina faciens veritas, nostris principaliter sensibus inspirauit, vt causa instaurendæ fidei, ac disciplinæ ecclesiasticæ, Episcopos omnes Hispaniæ nostro præsentandos culmini iuberemus. Præcedenti autem diligenti & cauta

cauta deliberatione, siue quæ ad fidem conueniunt, seu quæ ad morum correctionem respiciunt. Cum enim sensus maturitate & intelligentiæ grauitate constant esse digesta, nostra proinde auctoritas id omnibus hominibus, ad regnum nostrum pertinentibus iubet, vt si qua definita sunt in hoc sancto Concilio, habito in vrbe Toletana, anno regni nostri feliciter quarto, nulli contemnere liceat, nullus præterire præsumat: capitula enim, quæ nostris sensibus placita & disciplinæ congrua, à præsentis conscripta sunt Synodo, in omni auctoritate, siue Clericorum, siue Laicorum, siue quarumcūq; omnium obseruentur, & maneant.

- I DE obseruatione priorum Canonum.
- ij De Symbolo proferendo à populis in Ecclesia.
- iiij Vt Episcopo non liceat rem alienare Ecclesiæ.
- iiij Vt Episcopo liceat vnam de parochitanis ecclesijs monasterium facere.
- v Vt Episcopis, Presbyteris, & Diaconibus ex hæresi^a venientibus, iam non liceat misceri vxoribus; vel quòd hi, qui semper catholici fuerunt, in cellulis suis cum mulieribus extraneis non morentur. Conuersis. C. A.
- vj Quòd liberti ab Episcopis vel ab alijs facti, & ecclesijs commendati, permanere debeant liberi.
- vij Quòd lectio in omnibus Sacerdotalibus mensis legi debet.
- viiij Quòd^b de Clero ex familijs fisci nostri nullus vnquã postulet à rege; & qui acceperit, irrita talis^c donatio maneat. Clericos. duo. M. ff. Ordinatio. Exc.
- ix De Ecclesijs ab hæresi translatis; vt ad eos Episcopos, in quorum sunt parochijs,^d permaneant. Pertineant vnus M. f.
- x De viduis, quæque vouerint continentiam, teneant, & quæ nubere elegerint, quibus voluerint nubant: æquè & de virginibus. Quoque, quæ. C. A.
- xj Quòd pœnitentes, secundùm modum antiquorum Canonũ agere pœnitentiam debeant.
- xij Quòd qui voluerint pœnitentiam agere, priùs tondeantur, aut habitum mutent.
- xiiij Quòd non liceat duos Clericos in forum causare.^f Causam publicam. C. A.
- xiiij Quòd Iudæis vxores vel concubinas Christianas habere, siue comparare mancipia Christiana, & iudaizare nõ liceat, vel publica officia peragere.
- xv Quòd manere debeat firmum, si serui fisci nostri ecclesias fecerint, easque^g peculio ditauerint. De peculio suo. Exc.

Quòd

- xvj Quòd idololatriæ cultura à Sacerdotibus, vel à iudicibus exquirenda est, atque examinanda.
- xvij Quòd qui filios suos necauerint, à Sacerdotibus vel à iudicibus desstringantur.
- xviii Quòd semel in anno ad Concilium Sacerdotes, & iudices, atque Actores patrimonij nostri debeant conuenire.
- xix Quòd Ecclesiarum omnium^a dos ad Episcopi ordinationē ^a *Causa. Exc.* debeat pertinere.
- xx Quòd Sacerdotes moderanter agere debeant per parochias.
- xxj Quòd serui Ecclesiæ, siue Clericorum non debeant^b à iudicibus vel nostris Actoribus, in aliqua angaria fatigari. ^b *A nostris Actoribus in ang. Exc.*
- xxij Quòd religiosorum corpora cum hymnis & canticis tantum deferenda sunt ad sepulchra.
- xxiii Quòd^c Balimanthiæ, & turpes cantici prohibendi sunt à sanctorum solennitatibus. ^c *Balimanthiæ aliis Vallematiq; in vno M. f.*

Has omnes constitutiones Ecclesiasticas, quas summam, breuiterq; perstrinximus (sicut plenius in Canone continentur) manere perenni stabilitate sancimus.^d Si quis verò Clericus, aut Laicus harum sanctionum obediens esse noluerit; si Episcopus, Presbyter, Diaconus, aut Clericus fuerit, ab omni Concilio excommunicationi subiaceat: si verò Laicus fuerit, & honestioris loci persona est, medietatem facultatum suarum amittat, si fisci iuribus profuturam: si verò inferioris loci persona est, amissione rerum suarum multatus in exilio deputetur.

^d Si quis Clericus et go Exc. & C. A. Obed. obseruato esse noluer. superba fröte maiorum statuis repugnans: Si Episcopus. Exc.

¹ **F** Lauis Reccaredus Rex hanc deliberationem, quam cum sancta definiuimus Synodo, confirmans subscripsi.

² ^f **M**assona, in Christi nomine Ecclesiæ Catholicæ Emeritensis Metropolitanus Episcopus prouinciæ Lusitaniæ, his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens subscripsi.

^f *Mausana. Exc.*

Carpetania; Pro Carthag. nensis, vi. iogio Rex Gunde marui in E. pistola missa Episcopi prouincia Carthag. vi. de locu. Est enim Carvetania pars prouincia Carthaginensis, non ipsa prouincia.

³ **E**uphemius, in Christi nomine Ecclesiæ Catholicæ Toletanæ Metropolitanus Episcopus prouinciæ Carpetaniæ, his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens subscripsi.

⁴ ^g **L**eander in Christi nomine Ecclesiæ Spalensis Metropolitanus prouinciæ Bæticæ, his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens subscripsi.

^g *Huius subscriptio deest in Exc.*

⁵ ^h **M**igetius, in Christi nomine Narbonensis Metropolitanus Episcopus Galliae prouinciæ, in his constitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens subscripsi.

^h *Micetius. C. A.*

6 Pantar-

6 Pántardus, in Christi nomine Ecclesiæ Catholicæ Bracarenfis Metropolitanus Episcopus Gallicię prouincię, his cõstitutionibus, quibus in vrbe Toletana interfui, annuens, tam pro me, quàm pro fratre meo ^a Nigisio Episcopo de Ciuitate Luci, subscripsi.

^a In M. ff. Nigisio & Nigisio.

Nigisius, qui in. 2. Bracar. subscripsi, ut Metropolitanus Luci.

7 Vgnus, in Christi nomine Barcinonensis Episcopus, his constitutionibus, quibus interfui, annuens subscripsi.

8 Maurila, in Christi nomine Valétinæ Ecclesię Episcopus, in his constitutionibus, quibus interfui, annuens subscripsi.

9 ^b Andonius, in Christi nomine Ecclesiæ Oretanę Episcopus, his cõstitutionibus quibus interfui, annuens subscripsi.

^b Addon, in. C. M. f.

10 ^c Sedatus, in Christi nomine Beterrensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

^c Sedatus, in. C. M. f.

11 Palmatius, in Christi nomine Ecclesiæ Pacencis Episcopus, subscripsi.

12 Ioannes, in Christi nomine Mentefanę Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

13 Mutto Setabitanę Ecclesię Episcopus, subscripsi.

14 Petrus Ossonobensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

15 Stephanus ^d Tyraffonensis Ecclesię Episcopus, subscripsi.

^d Carcaffonensis in. C. M. S.

16 ^e Gabinus Oscensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

^e C. A. Gabinius. aliás Ossonensis.

17 Neufila Tudensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

18 Paulus Olyssipponensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

19 Sophronius ^f Egarensis Ecclesię Episcopus, subscripsi.

^f Aliás Agarensis.

20 Ioannes Dumienfis Monasterij Episcopus, subscripsi.

21 ^g Benenatus Egabrienfis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

^g Ioannes in. C. M. S. Aliás Agragenfis. Aliás Agabienfis. ^b Benenatus in. C. M. S.

22 ^h Ioannes Elnensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

23 Polybius Ilerdensis ecclesię Episcopus, subscripsi.

24 Proculus Segobrienfis Ecclesię Episcopus, subscripsi.

25 Ermaricus ⁱ Laniobrenfis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

ⁱ Lanibrenfis, in. C. M. S.

26 Simplicius Cæsaraugustanę Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

Laniobrenfis. aliás. Liborenfis, vel Lanorenfis. Exc.

27 Constantius Portucalęsis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

28 Simplicius Vrgelitanę Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

29 Asterius ^k Aucensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

^k Auzens. Exc.

30 Agapius Cordubensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

31 Stephanus Eliberitanę Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

32 Petrus ^l Arcauicen. Celtiberię Eccle. Episcopus, subscripsi.

^l Vnus M. S. Ircadicenf. C. A. Arcaudicicenf.

33 ^m Vviligifclus Ecclesiæ Valentinę Episcopus, subscripsi.

^m C. A. Vviligifclus. ⁿ Velensē, vel Velensē.

34 Ioannes ⁿ Velensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

35 Sunila Vefensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

Philippus

Agapius, ut dicitur in. 2. Concilio Hispal. c. 7. fuit ignarus vir Ecclesiastica disciplina, & suam a seculari militia in sacerdotale ministerium delegetus.

- 36 Philippus Lamecensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 37 Aquilinus ^a Aufonensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. ^a Aufensi. C. A.
- 38 Dominicus Iriensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 39 Sergius ^b Carcaffonensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. ^b In alio M. C. Acci-
fon.
- 40 Basilius ^c Ilipensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. ^c Ilipensis in C. M. S.
- 41 Leuterius Salmanticensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 42 ^d Eulalius Italicensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. ^d Eolalius in C. M. S.
- 43 Iulianus Dertosanæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 44 Froiscl^e item ibi, Episcopus subscripsi. ^e In alio M. C. G. S.
dius.
- 45 Theodorus Bastitanæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi. ^f Alius M. C. Acci-
ne.
- 46 Petrus Illiberitanæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi. ^g Theodorus, C. C.
- 47 Becilla Lucensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. ^h Vnus M. C. Segre-
tinent.
- 48 Petrus Segobiensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. ⁱ Mumius, C. A.
- 49 Gardingus Tudensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi. ^k C. A. Eminens &
in alio Hemocent.
- 50 Higradius ^c Agathensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 51 Argiouitus Portucalensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 52 Lilliolus Accitanæ ^f Ecclesiæ Episcopus subscripsi. ^l In alio M. C. f. M. S.
fib. aliis Lumben-
fib.
- 53 Celsinus Valentianæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 54 ^b Theudericus Castulonensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 55 Belatus Tuccitanæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 56 Protogenes ^h Sagontinæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 57 Muminius Calahorritanæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 58 Alicius Gerundensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 59 Possidonius ^k Eminentensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 60 Thalassius Astoricensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 61 Agrippinus ciuitatis ^l Lutubensis, prouinciæ Galliæ Episcopus subscripsi.
- 62 Lilliolus Pampilonensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 63 Iaquintus Cauriensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- 64 Galanus Archipresbyter Empuritanæ Ecclesiæ agens vicem domini mei Fructuosi Episcopi, subscripsi.
- 65 Seruandus Diaconus Ecclesiæ Astigitanæ, agens vicem domini mei Pegasij Episcopi, subscripsi.
- 66 Hildemirus Archipresbyter Auriensis Ecclesiæ, agens vicem domini mei Lupati Episcopi, subscripsi.
- 67 Genesius Archidiaconus Ecclesiæ ^m Magalonensis, agens vicem domini mei Boetij Episcopi, subscripsi. ^m Molabonen C. M. S.
vons.
- 68 Valerianus Archidiaconus Ecclesiæ ⁿ Nemasensis, agens vicem domini mei Pelagij Episcopi, subscripsi. ⁿ Masensis.

Froiscl^e itē
ibi, habent.
CC. M. ff. in
ligit Dertosa-
na, sicut Iu-
lianus, quā
uis in Conci-
lio Brac. in-
tra subscri-
bit Froiscl^e
Mentesana.

Genesius hic
postea eius-
dem Ecclesiæ
Episcopus crea-
tur. Vt patet
ex C. C. Tol-
let. sub Rec-
tore anno
13. ca. 10.

Homilia

Huius Ho-
milia memi-
nit Roderi-
cus Tol lib.
11. cap. 15.
Historia.

HOMILIA SANCTI LEANDRI
Episcopi, in laudem Ecclesiæ, ob conuersionem
gentis, post Concilium, & confirma-
tionem canonum edita.

Festiuitatem hanc omnium esse solenniorem festiuitatum,
nouitas ipsa significat. Quoniam sicut noua est conuersio
tantarum plebium causa, & nobiliora sunt solito Ecclesiæ
gaudia: nam multas solennitates per anni discursum celebrat
Ecclesia, in quibus tametsi habet gaudia consueta; noua verò
sicut in hac non habet. Aliter enim gaudet de rebus semper
possessis, aliter de lucris magnis his nuper inuentis. Pro qua
re, & nos maioribus gaudijs eleuamur, quia repentiè nouos
Ecclesiam parturisse populos intuemur: & quorum asperita-
tem quondam gemebamus, de eorum nunc gaudemus credu-
litate. Ergo materia gaudij nostri tribulationis præteritæ oc-
casio fuit. Gemebamus dum grauaremur, dum exprobrare-
mur; sed gemitus illi id egerunt, vt hi, qui per infidelitatem
nobis erant sarcina, fierent nostra per suam conuersione co-
rona. Hoc enim gratulatiuè profert in psalmis Ecclesia dicēs:
In tribulatione dilatasti me; & Sarra dū sæpe à Regibus con-
cupiscitur, nec maculam pudicitia sentit, & Abraham causa
pulchritudinis suæ diuitem facit: ab ipsis enim Regibus
Abrahā ditatur, à quibus Sarra cōcupiscitur. Condignè ergo
Ecclesia catholica gētes, quas simul senserit fidei suæ decore,
ad sui eas sponsi, hoc est, Christi lucra transducit, & per ea re-
gna suum virū diuitem reddit, per quæ se inquietari persen-
ferit: sic enim dum ex initio lacepsitur, vel inuidentiū dentibus
mordetur, dum premitur, eruditur; & dum insectatur, dilata-
tur. Quoniam patientia sua æmulatores suos, aut superat, aut
lucratur. Dicit enim ad eam diuinus sermo: Multę filia con-
gregauerunt diuitias, tu autē supergressa es vniuersas. Si non
mirum quòd hærefes filia dicuntur, sed attendendum quòd
loco spinarum ponuntur: filia sunt, eo quòd ex semine Chri-
stiano generantur; spinae sunt, eo quòd foris à Dei paradiso,
hoc est, extra catholicā Ecclesiā nutriuntur: & hoc nō lectura
sensus nostri, sed scripturę diuinę autoritate probatur, dicēte
Salomone: Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias.
Ergo ne magnū vobis videretur quòd hærefes dixerit filias,
cōtinuò eas numerat esse spinas; hærefes inquā, aut in aliquē

Ab Abimelech
Rege Gerare, & à
Pharaone Rege
Aegypti. cap. 12.
Genesis, à quo di-
tatus supra modū
fuit Abraham.

Et Sed, aut scilicet.
Al. deest.

Al. coniectura.

Al. Nominat,

V angulum

angulum mundi, aut in vnam gentem inueniuntur versari. Ecclesia verò catholica, sicut per totum mundum tenditur; ita & omnium gentium societate constituitur. Rectè ergo hæreses in cauernis, quibus latent, congregant ex parte diuitias: Ecclesia autem catholica in speculo totius mundi locupletata supergreditur vniuersis. Exulta ergo, & lætare Ecclesia Dei, gaude, & consurge vnum corpus Christi, induere fortitudine, & iubila exultatione: quoniam tui mœrores in gaudium sunt mutati, tristitiæ habitum in amictum lætitiæ versum est: Ecce repente oblita sterilitatis, & paupertatis tuæ, vno partu populos innumeros genuisti Christo tuo. Nam dispendijs tuis proficis, tuoq; damno subcrescis: tantus deniq; est sponsus tuus, cuius imperio regeris, vt dum te patiatur deprædari ad modicum, rursus prædam tuam ad te reducat, & hostes tuos tibi conquirat. Sic autem agricola, sic piscator, dum lucra attendit futura, quæ seminat, & quæ amodò incesserit, non imputat damna. Tu proinde iam ne fleas, ne lugeas, temporaliter quosdam recessisse à te, quos cernis cū magnis lucris rediisse ad te. Exulta ergo fidei confidentia, & tui capitis merito, fide esto robusta; dum quæ recolis olim repromissa, nunc cernis fuisse completa. Ait enim in Euangelio ipsa veritas: Oportebat Christum mori pro gente, & non tantum pro gente, sed vt filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnum. Tu profectò in psalmis proclamas, odientibus pacem dicens: Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in vnum; & rursus: In conueniendo populos in vnū, & regna vt seruiant Domino. Quàm dulcis sit charitas, quàm delectabilis vnitas, non nesciens per Prophetica vaticinia, per Euangelica oracula, per Apostolica documēta, non nisi connexionem gentium prædicas, non nisi vnitatem populorum suspiras, non nisi pacis, & charitatis bona disseminas. Lætare ergo in Domino, eo quòd non sis fraudata desiderio tuo: nam quos tanto tēpore, gemitu teste, & oratione continua concepisti, nunc post glaciem, post hiemem, post duritiam frigoris, post austeritatem niuis; velut iocunditatem agrorū, frugem, & lætos verni flores, vel adridentes vinearum stipitibus palmites, repente in gaudio peperisti. Ergo fratres tota charitate animi exultemus in Dño, & iubilemus Deo salutari nostro. Hoc de cætero per ea, quæ iam sublata sunt, ea, quæ adhuc expectantur implēda,

vera

Ioan. 11.

*Psal. 33.
Psal. 104.*

*E. Veris aut temp
rius veni.*

vera esse credamus. Quæ enim præfata sunt, Domino dicente: Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, vt sit vnus grex, & vnus pastor; ecce ^{Al, ad me. Exc.} contuemur fuisse completa. Pro qua re non dubitemus totum mundum posse in Christo credere, atq; ad vnã Ecclesiam conuenire. Quoniam rursus ipso testificante didicimus in Euangelio: Et prædicabitur (inquit) hoc euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus; & tunc (inquit) veniet consummatio. Si ergo remansit pars aliqua mundi, vel gens barbara, quam fides non irradiauerit Christi, profectò credituram, atq; in vnã Ecclesiam esse venturam nullo modo dubitemus, si ea, quæ Dominus dixit, vera esse putamus. Ergo reposita est loco malignitatis bonitas, & errori occurrit veritas: vt quia superbia linguarum diuersitate ab vnione gētes separauerat, eas rursus gremio germanitatis colligeret charitas: & quemadmodum vnus possessor est totius mundi Dominus, ita ^b vt possessionis eius esset vnū ^{Et. Exc.} cor, & animus vnus, pete à me (ait) & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionē tuam terminos terræ: propterea & ex vno homine propagatum est omne hominum genus, vt qui ex vno illo procederent, vnū scaperent, vnitatem quærent, & diligenter. Ordo ergo naturalis exposcit, vt qui ex vno homine trahunt originem, mutuam teneant charitatem; nec dissentiant à fidei veritate, qui nō disiunguntur naturali propagine. Hæreses verò, & diuisiones è fonte manant vitiorum; vnde quisquis ad lenitatem venit, ex vitio ad naturam redit: quia sicut naturæ est fieri ex pluribus vnitatem, sic est ^{F. Ad vnitatem.} vitij, fraternitatis declinare dulcedinem. Erigamur ergo tota mente in gaudio; vt quia gentes studio decertandi perierant, sibimet in anicitiam Christus vnã Ecclesiam procuraret, in qua eas rursus reduceret concordia charitatis. De hac profectò Ecclesia vaticinatur Propheta, dicens: Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus: & iterum: Erit (inquit) in nouissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & eleuabitur super colles, & fluent ad eum omnes gētes, & ibunt populi multi, & dicēt: Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob. Mons enim Christus est, & domus Dei Iacob, vna Ecclesia est eius, ad quã, & gentium concursum, & populorum pronunciat confluere conuentū: de qua rursus in alio

Iohn. 10.
Matth. 28.
Marc. 16.
Luc. 24.

Matth. 24.

Genes. 11.
Institutione
turris, & ci-
uitatis non
fundatur in
vna gentiū.

Psalms. 2.

Genes. 2.

Esa. 2.

Esaï. 60. loco dicit Propheta: Surge illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est: & ambulant (ait) gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Leua in circuitum oculos tuos, & vide: omnes isti congregati sunt, & venerunt tibi: & ædificabunt (inquit) filij peregrinorum muros tuos, & Reges eorum ministrabunt tibi. Qui, vt notesceret, quæ ventura essent genti, vel populo, quæ ab vnus Ecclesiæ communionem recidissent, secutus est: gens enim, & regnum, quod non seruiert tibi, peribit. *Esaï. 55.* Alio deniq; loco similiter ait: Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis; & gentes, quæ non cognouerunt te, ad te current. Vnus enim est Christus Dominus, cuius est vna per totum mundum Ecclesia, sancta possessio: ille igitur caput, & ista corpus, de quibus in principio Genesis dicitur: Erunt duo *Genes. 2.* in carne vna: quod Apostolus in Christo intelligit & in Ecclesia: Dum ergo ex omnibus gentibus vnã vult Christus habere Ecclesiam, quicumq; extraneus est ab ea, licet Christi nomine nuncupetur, Christi tamẽ corporis cõpage non continetur. Hæresis enim, quæ respuit catholicæ Ecclesiæ vnitatem; eo quòd adulterino amore diligit Christum, nõ vxoris, sed concubinæ obtinet locum. Quoniam re vera duos dicit Scriptura esse in carne vna; videlicet Christum, & Ecclesiam: quo locum meretrix nullum inuenit tertium. Vna est enim (ait Christus) amica mea, vna est sponsa mea, vna est genitricis suæ filia. De quo item eadem Ecclesia pronunciat, dicēs: Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi. Quærant nunc hæreses, à quo constuprentur, vel cuius sint prostibulum factæ: Quoniam ab immaculato thoro recesserunt Christi: à quo quanto pretiosam esse nouimus copulam charitatis, tantò Deum hac celebritate laudemus; quòd gentes, pro quibus sanguis fusus est vnigeniti sui, non passus est extrà vnum ouile, diaboli dentibus deuorari. Lugeat igitur vternosus prædo suam prædam amisisse, quia impletum videmus, quod Propheta vaticinante, audiuius. Equidem (inquit) ^a hæc captiuitas à forti ^b tollitur, & quod ablatũ fuerat à robusto, ^c saluatur: parietem enim discordiæ, quem fabricauerat diabolus, pax Christi destruxit; & domus, quæ diuisione in mutuam certabat cædem, vno iam Christo lapide angulari coniungitur. Dicamus ergo omnes: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

Nullum

Cant. 6. Vna est columba mea, perfecta mea, vna est genitricis suæ filia. De qua item eadem Ecclesia pronunciat, dicēs: Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi.

Esaï. 49.

Esaï. 28.

Rom. 9.

1 Petr. 1.

Luce. 2.

Nullum enim præmium charitati compensatur. Inde omni gaudio præponitur, quia & charitas facta est, quæ omnium virtutum obtinet principatum. Superest autem, vt vnanimiter vnum omnes regnum effecti, tam pro stabilitate regni terreni, quàm felicitate regni cœlestis, Deum precibus adæamus; vt regnum, & gens, quæ Christū glorificauit in terris, glorificetur ab illo, non solū in terris, sed etiam in cœlis. Amen.

De subscriptionibus.

Subscribunt in hoc Concilio Nationali Episcopi septuaginta octo: nimirū Massona ecclesie Emeriten. qui successit Liberio, in Eliberitano: Euphemius Toletana, qui Montano. 2. Tolit. Leander Hispalensis, qui Sabino, in Eliberitano: Migetius Narbonensis: Pantardus Bracarenf. qui Martino, Bracar. 2. Vgnus Barcinonensis, qui Paterno in Ilerdensi: Maurila Valentina: Andonius Oretana: Sedatus Beterrēsis in prouincia Narbonensi: Palmatius Pacensis: Ioannes Mentefana, qui Pardo, in Concilio Eliberitano: Mutto Setabitana: Petrus Ossonobēsis (in aliquibus M. ff. dicitur Exonobensis, & Exonoba, quæ ad prouinciam Lusitaniam pertinet) qui successit Vincentio in Eliberitano: Stephanus Tyrassonenfis: Gabinius Oscensis: Neufila Tudensis, qui Auila in. 2. Bracar. Paulus Olyssipponensis: Sophronius Egarenfis, qui Nebridio in. 1. Tarracōnensi: Ioannes Dumienfis, qui successit S. Martino: Benenatus Egabriensis: Ioannes Elnensis (Elna in prouincia Narbonensi) Polybius Ilerdensis, qui Februario in Concilio Ilerden. Proculus Segobriensis: Ermericus Luthobienfis: Simplicius Casaraugustana, qui Ioanni in Can. Barcin. Constātius Portucalensis: Simplicius Vrgelitana: Asterius Aucensis, ab Auca: Agapius Cordubensis, qui Ofsio in Eliberitan. Stephanus Eliberitana, qui Flauio, in Eliberitano. Petrus Arcauicensis Celtiberia: Oviligiscus Valentina: Ioannes Valerienfis: Sunila Vesensis, & Visensis, qui Remisol, in Braca. 2. Philippus Lamecensis, qui successit Sardinario, in. 2. Braca. Aquilinus Ausonensis, ab Ausona, qui Camidio, in Tarracon. Dominicus Irienfis: Sergius Carcaffonēsis: Basilius Eliplensis: Leuterius Salmanticensis: Eulalius Italicensis: Iulianus Dertosana, qui Ascelio: Theodoras Bastitana, à Basti: Petrus Illiberitana à Caucoliberi: Becilla Lucensis, qui Nitigisio. 2. Bracar. Petrus Segobriensis: Gardingus

Gardingus Tudenſis, qui Auila. 2. Braca. Higradius Agathenſis: Argouitus Portugalenſis: Liliolus Accitana, qui Felici in Eliberitano: Celfinus Valentina: Theudericus Caſtulonēſis, qui Secūdinno in Eliberitã. Valerius Tuccitana, qui Camerino in Eliberitan. Protogenes Sagontina: Mummius Calahorritana: Alicius Gerundenſis, qui Staphilio in Can. Barcin. Poſidonius Eminienſis: Liliolus Pampilonenſis: Iaquinus Cauriēſis: Thalaſſius Aſtoricenſis, qui Polemio in. 2. Bracar. Agrippinus Luthonēſis: Fructuoſus Empuritana per procuratorem: Pegaſus Aſtigiana per procuratorem: Lupatus Aurienſis per procuratorem: Boetius Magalonenſis per procuratorem: Geneſius Archidiaconus, qui poſtea eiufdem Eccleſia fuit Episcopuſ creatuſ, ut patet ex Concilio Toletano, anno Reccaredi. 12. coacto: Pelagiuſ Nemaſenſis per procuratorem. Eſt in prouincia Gallia Narbonenſis Nemaſo.

Interfuerunt huic ſancto Concilio quinque Metropolitã: nimirum Euphemiuſ Toletanuſ: Leander Hiſpalenſis: Migentiuſ Narbonenſis: Pantarduſ Bracarenſis: Maſſona Emeritenſis. Metropolitã Tarraconenſis non adfuit. Vnã cum Toletano fuerunt quindecim Episcopuſ eiufdem prouincia; ſcilicet, Murila, Petruſ: Liliolus Valentina: Andoniuſ Oretana: Ioannes Mentefana: Muto Setabitana: Proculuſ Secobricenſis: Petruſ Arcauicenſis: Ioannes Valerienſis: Petruſ Secobiēſis: Liliolus Accitana: Theudomiruſ Caſtulonenſis.

Cum Metropolitano Hiſpalenſi fuerunt Benenatuſ Egabrenſis: Agapiuſ Cordubenſis: Stephanuſ Eliberitanuſ: Baſiliuſ Elyplēſis: Eulaliuſ Italicenſis: Valeriuſ Tuccitana: Iaquinuſ Caurienſis: Pegaſiuſ Aſtigiana: omneſ cum Leandro ſanctiſſimo viro, numero nouem.

Cum Metropolitano Emeritenſi fuerunt Palmatiuſ Pacenſis: Petruſ Oſſonobenſis: Pauluſ Olyſſipponenſis: Leutheriuſ Salmanticenſis: numero quatuor.

Cum Metropolitano Narbonenſi fuerunt Sedatuſ Biterrenſis: Ioanneſ Elnenſis: Sergiuſ Carcaſſonenſis: Petruſ Illiberitanuſ (eſt Caucoliberiſ): Igidiuſ Agathẽ. Agrippiuſ, & Ermericuſ Lutubenſ. Boetiuſ Magalonenſis: Pelagiuſ Nemaſenſis: omneſ nouem.

Cum Metropolitano Bracarenſi fuerunt Neufila, & Gardingus Tudenſis: Ioanneſ Dumienſis: Conſtantiuſ, & Argouituſ Portugalenſis: Sunila Veſenſis: Philippuſ Lamecenſis: Dominicuſ Irienſis: Theodoruſ Baſtitana: Becila Lucenſis: Talafiuſ Aſtoricenſis: Lupatuſ Aurienſis: omneſ duodecim.

Ex

Ex provincia Tarraconensi non interfuit Metropolitanus, nec eius procurator: unde suspicor abijisse e vita. Sed adfuerunt sancto Concilio sedecim Episcopi eiusdem provinciae: Vgnus Barcinonensis, non S. Idalius, ut Beuther scripsit: Stephanus Tyrassonensis: Gratus Oscensis: Sophronius Egarensis: Polybius Ilerdensis: Simplicius Cesaraugustana: Simplicius Urgelitana: Asterius Aucensis, ex Auca: Aquilinus Ausonensis: Iulianus, & Froisclus Dertosana: Mummius Calagurritana: Alicius Gerundensis: Lioliolus Pampilonensis: Fructuosus Empuritana. Sanctus Fulgentius nondum erat Episcopus Astigitanus, & ita non interfuit huic tertio Tolet. sed potius Pelagius, seu Pegasus Astigitanus, per procuratorem, ut ex subscriptionibus constat. Erat hoc tempore Episcopus Malacitanus Ianuarius, qui coniuratione pessimorum hominum ab Episcopatu fuit deiectus; sed Mag. Gregorius, misso in Hispaniam Ioanne Defensore, eum restituit, & calumnia, & impietatis auctores debita poena multavit, ut constat ex Epistola D. Gregorij: quapropter non interfuit huic Concilio.

Massona] Massona Episcopus Emeritensis, vir sanctitate, & doctrina eximius, acerrimus catholicae fidei propugnator, ac defensor, Arrianaeque perfidia hostis, pro fide catholica in exilium actus, ab Episcopatu a Leonegildo impio Rege relegatus, proventibusque privatus, inuicto animo religionem a maioribus acceptam puram corde tenuit, oreque publice professus est. Roderic. Arch. lib. 2. c. 43. & Paulus Diaconus Emeritens. in eius vita. Primus subscribit, eo quod sit antiquior Metropolitanus. sic enim in Concil. Bracarenf. 1. cap. 4. definitum est: Item placuit, ut conseruato Metropol. primatu ceteri Episcoporum, secundum suum ordinationis tempus, alius alio sedendi deferat locum.

Euphemius] Si seriem Toletanorum praesulum in capitulo Toletano sculptam sequamur is Euphemius, seu Epiphimius, vigesimus quartus, erit a B. Eugenio martyre, primo Archiepiscopo Toletano, & vigesimus a Patruino, sub quo fuit primum Concilium celebratum, & a Montano quintus, sub quo fuit secundum. Rodericus lib. 2. cap. 15. incaute sub Elladio tertiam Synodum fuisse actam affirmat.

Leander] In Excus. male omittitur Leandri subscriptio; cum D. Isidorus sit auctor, eum huic tertio Concilio interfuisse, lib. 2. chron. sic inquit: Interfuit tunc dignitate Primas ille catholicus, & orthodoxus Leander Hispalensis Archiepiscopus, & Romana Ecclesiae Legatus, sanctitate, & doctrina perspicuus. Et Roder. lib. 2.

c. 15. Id etiam constat ex homilia ab eo habita in fine Concilij. *Uitam eius scribit Isidorus libello de Viris Illustribus.*

Viros doctos non parum torfit, quòd in his subscriptionibus eiusdem Ecclesia duo subscribant Episcopi, ut de Tudensi Ecclesia Neusila Episcopus, num. 16. & Gardingus, num. 49. de Lucensi Ecclesia Nitigisius, pro quo subscribit Pantardus Metropolitanus Bracar. & Beccilla, n. 47. Similiter de alijs ecclesijs. Dicendũ, ut authores sunt Isidorus, & Rodericus Toletanus, Leuegildum Regem Arrianum Episcopos Catholicos à sedibus deiecisse, & Arrianos substituisse: Unde factum est, ut vniũs Ecclesia duo subscribant Episcopi, vnus Catholicus, alter ex heresi veniens. Praterea cum senectute confectus esset Episcopus, impotensq; ad Ecclesia regimen, & onus subleuandum, seruato honore Episcopali, alius muneri præficiebatur, quòd fortè in Nitigisio Lucensi est factum, qui in Concilio Bracar. 2. subscribitur Metropolita. Era. 610. Hic verò de Nitigisio Lucensi, & Beccilla alia potest esse ratio, nam cum duo essent ciuitates Luco, altera Gallæcia, altera Asturũ, Nitigisius erat Episcopus Lucensis in Gallæcia: unde pro eo subscribit in calce Concilij, Pantardus Bracarenensis, cui subiacebat: Beccilla verò erat Episcopus Lucensis in Asturibus.

Festiuitatem] Huius homilia meminit Roderic. Tolet. lib. 2. 1. histor. c. 15.

Notæ in Concilium Toletanum tertium.

HAbitum est hoc Conciliũ Era. 627. ut habet. C. C. M. ff. sub Reccaredo Rege, Gelasio. II. P. P. & Euphemio prima sedis Toletana Episcopo. De Reccaredo Rege pijsimo Isidorus in chronico Gothorum Era. 635. & Rodericus Toletanus lib. 2. histor. Hispan. cap. 15. & Gregor. Mag. lib. 1. epistolarum, epist. 41. ad Leandrum; in qua de hac Gothorum conuersione agitur. Exterminata est heresis Arriana in eo, qua gens Gothica per. 213. annos infecta fuerat.

Ita in honorem] De quatuor Concilijs Gelasius P. P. in. c. Sancta Romana, & Gregor. Magn. epistol. lib. 1. epistol. 24. & lib. 2. epistol. 49. & Isidorus lib. 6. etymol. cap. 16. & Nicephor. lib. 15. cap. 13.

Credimus

Credimus in vnum Deum] *Hæc est formula fidei in sancto Concilio Nicano edita, in qua formanda Osius Cordubensis Episcopus, totum laboriosa inquisitionis pondus sustinuit: eam tradit Athanasius in epist. ad Iovinianum Imperatorem, de fide, his verbis: Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium, & inuisibilium creatorem; & in dominum Iesum Christum, filium Dei, natum ex Patre, & vnigenitum, hoc est, ex substantia Patris; Deum ex Deo, lumen de lumine; Deum verum, ex Deo vero; genitum, non factum, & consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt, tam in cœlis, quam in terra: qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, & homo factus est, passus est, & resurrexit tertia die: & ascendit in cœlos, venturus inde ad iudicandos viuos & mortuos, & in Spiritum sanctum.*

„ *Hæc est regula Nicana fidei. Quod verò sequitur: Eos autem qui dicunt: Erat quando non erat, & c. anathematismi sunt, decreti aduersus impiam Arrii sententiam, ut radicibus Ecclesie gladio heresis iugulata, tota rueret. Neque mirum, Athanasium in aliquibus verbis à nostra versione discrepare: nam Symbolum Nicenum, Latinum est factum diuersis interpretibus: & ita apud Athanasium, & Basilium, epist. 78. & Synodum Chalcedonensem idem est sensus, sed sermo discrepans. Cum verò dicit: & in Spiritum sanctum, subintelligitur vox prima, Credimus: ut adnotauit Epiphanius heresi. 74. prope finem; & Athanasius eadē epistola. Neque amplius de Spiritus sancti natura, & functione Patres dixerunt: quia tunc temporis de ea re nulla controuersia mota est; ut Basilus animaduertit epist. 78. & Hieronymus epistola. 65.*

Item fides sancta] *Hoc est Symbolum Concilij Constantinopolitani, à centum, & quinquaginta patribus celebrati aduersus Eunomium, Photinum, & Macedonium: in quo aliqua explicata sunt & posita in Symbolo, quæ in Nicano non erant; ut est illud, quod ad personam Spiritus sancti spectat: Credimus in Spiritum sanctum, dominum, & viuificantem, qui ex Patre, Filioque procedit, & c. Neque existimo, ut alij, postea hæc verba: Ex Patre, Filioque; addita in Synodo Romana, sed in ipsa prima Symboli formatione fuisse posita: ut constat ex D. Hieronymo in Symbolo, & ex lib. 9. Tripar. c. 16. & ex Concilio Florentino.*

Incipite] *sic Augustinus in Enarratione, in Psal. 146. legit: Græcè est ἐκείνη: quæ vox utrumque significat: Præcinite, & incipite. Vulgata editio habet: Præcinite Domino.*

Gloria

Gloria & honor] *In confessione Episcoporum, Concilium Tolet.*
quartū, c. 15. §. 23. sic habet: Statuimus, ut in fine Psalmorum nō
„ gloria Patri, sed, gloria, & honor Patri dicatur. De qua re scribit D.
Hierony. ad Dam. si eius est epistola, vel potius adulterina. Niceph.
Calix. lib. 3. c. 8. Cassianus de institutis Canob. lib. 2. c. 9. Hymnū glo-
rificationis, hoc est, gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, ab Apo-
stolorū instituto fluxisse, author est D. Basilus, lib. de Spiritu sancto,
c. 7. 27. & 29. & eo tēpore, quo ab Apostolis promulgatū est Euange-
liū, ab eisdem occini cœptū, cum iussu Dñi sacrū Baptisma in nomi-
ne Patris, & Filij, & Spiritus sancti, sit fidelibus collatū. In Concilio
Nicano adiectum aduersus Arrianos: Sicut erat in principio, & nūc
& semper, & in secula seculorum. Amen. Id constat ex Concilio Va-
„ sensi, c. 5. his verbis: Et quia non solum in sede Apostolica, sed etiam
„ per totum Orientem, & totam Africam, vel Italiam, propter hereti-
„ corum astutiam, qui Dei Filium non semper cum Patre fuisse, sed à
„ tempore cœpisse blasphemant, in omnibus clausulis, post gloria Patri,
„ & Filio, & Spiritui sancto: sicut erat in principio, & nunc & sem-
„ per, & in secula seculorum. Amen, dicatur, etiam nos in uniuers-
„ sis Ecclesijs nostris hoc ita dicendum esse decernimus.

Cautissimum] *Excus. sanctissimum, & salutare, diuinum: ve-*
rūm benè Goth. ut constat ex Euagr. lib. 2. histor. Eccles.

Communem quandam columnam] *Vnus Excus. paginam;*
aliū scopum, vel columnam: quæ lectio alijs antiquis translationibus
confirmatur, atq; ipsis Græci textus verbis κοινή τινα στήλην ὑπαρχουσαν

Perfectum eundem] *Excus. Pariter perfectum eundem in dei-*
tate Deum, & hominem verum, &c. Rectè vero Gothici nostri li-
ri: Græcè enim apud Euagrium est: τέλειον τὸν ἐν θεότητι καὶ τέλειον
ἢ αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι θεὸν ἀληθῶς καὶ ἀνθρώπου ἀληθῶς, &c.

Et Patrum nobis] *Excusi minus: & nobis tradidit Symbolū. Gra-*
cè est. καὶ τὸ τῶν πατέρων ἡμῶν παραδέδωκε σύμβολον.

Illam dicimus Ecclesiam] *Habet duas singulares notiones Ec-*
clesia Catholica, Apostolica, Romana, quibus dignoscitur, & secerni
tur à conuenticulis clandestinis Hæreticorum: prima est continua suc-
cessio Pontificum Romanorum, à Petro, vsq; ad Clementem; qui
piè, & sanctè hodie magna cum sui nominis laude, regit Petri na-
uiculam. Nam verbum illud Christi inane esse non potest: Ego
rogauit pro te, Petre, ut nō deficiat fides tua: nō enim deficiet in per-
sonis, in quibus regimen Ecclesie est, neque in doctrina vera, & indis-
bitabilis fidei. Id Augustin. perpendens dicebat. c. 4. contra episto-
lam Manichæi: Multa sunt alia, quæ in eius gremio me iustissimè
tenent;

„ tenent; tenet consensus populorū, atq; gentium; tenet auctoritas miracu-
 „ lis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata; tenet ab
 „ ipsa sede Petri Apostoli, cui pascendas oves post resurrectionem Do-
 „ minus commendauit, usq; ad presentem Episcopatū, successio Sa-
 „ cerdotum; tenet postremo ipsum Catholici nomen, quod non sine
 „ causa inter tam multas hareses. sic ista Ecclesia sola obtinuit. Secun-
 „ da notio, est fides eadem in Concilijs œcumenicis, & vniuersalibus cō-
 „ tinenter stabilita, & propagata: & hoc est esse Catholicam Eccle-
 „ siam, ut Vincentius Lirinensis doctissime adnotauit: quia in nomi-
 „ ne Catholica, complectuntur vniuersitas, antiquitas, & consensus.
 „ Idē Lactātius, lib. 4. c. 30. & Augustinus supra. Et rectē hic dicitur:
 „ illam dicimus Ecclesiam, quæ Niceni, Cōstantinopolitani, & primi
 „ Ephesini, & Chalcedonensis Concilij decreta tenet pariter, & hono-
 „ rat. Nos similiter possumus dicere: Illam dicimus Ecclesiam, quæ de-
 „ creta sancti Concilij Tridentini vniuersalis, œcumenici tenet pariter
 „ & honorat.

„ Symbolum] Isidorus, lib. 6. etymol. c. 18. Symbolum, inquit, per
 „ linguam Græcam, signū, vel cognitio interpretatur. Discessuri enim
 „ Apostoli ad Euangelizandum in gentibus, hoc sibi predicationis sig-
 „ num, vel indicium posuerunt. Continet enim confessionem Trinita-
 „ tis, & unitatem Ecclesie, & omne Christiani nominis Sacramen-
 „ tum. Quod Symbolum fidei, & spei nostræ, nō scribitur in chartis, &
 „ atramento, sed in tabulis cordis carnalibus. Adde hac ex alijs. Sym-
 „ bolū annulus dictus, eo quod sit nota, & signum; ex Plinio lib. 33.
 „ c. 1. Quod prisci unguļū (loquitur de annulo) vocabāt, postea, &
 „ Græci, & nostri Symbolum. Dicitur etiam Collatio à συμβάλλω, id est,
 „ confero, hoc est, quod plures in unum conferunt. Dionysius Arcop.
 „ Eccles. Hier. Augustinus de tempore. serm. 2. Dominica in Ra-
 „ mis Palmarum. Cassianus lib. 6. de Incarnatione. cap. 3. & sanctus
 „ Clemens epist. 1. ad Iacobū fratrem Domini, Rufinus in expositione
 „ Symboli. Etiam ciuitatum pacta, & conuenta, Symbola dicta;
 „ eo quod in pactis & conuentis, tesseras quibusdam utebantur, quæ
 „ loco tabularū, & syngrapharū erāt: & illis ius dicebatur, Hispani
 „ vocant señal, quod idem est quod Symbolum, ne in contractu
 „ partes retrocedant. Rectē igitur Apostoli, & Christiani homines
 „ signum, quod Paulus signaculum dixit, & quod inter eos collatum,
 „ & statutum erat, ad Christi D. N. fidem in vniuerso orbe predi-
 „ candam, Symbolum appellarunt. Symbolum verò Nicanum pu-
 „ blicè, occentu sacerdotum in sacris solennibus recitatum fuit, ut
 „ tradit Theodorus, lect. Collectaneorum Bibliot. Timotheus (inquit)
 „ erat

(erat enim Constantinopolitanus Episcopus) ab amicis rogatus Symbolum fidei trecentorum & decem, & octo patrum per singulas synaxes dici curavit, ad reprehensionem Macedonij, quasi ille Symbolum hoc non receperit. Cum autem semel tantum in anno, in parasceve scilicet Dominica passionis, tempore, quo Episcopus catechizabat, recitatum esset. &c. Hac Theodorus. Rupertus Tungren. de Can. observant. propos. ult. est auctor à Marco Pont. Max. Symbolum alta voce dici iussum post Euangelium; à Damaso P. P. solennibus diebus Symbolum Constantinopolitanum ad Missam eius institutione decantatum.

C.4. Monachorum] Nomen Monachi recens, professio antiqua, & ab initio nascentis Ecclesie instituta, & sanctè culta: adde quod Philo scribit de Ioseis, & Dionysius Areop. & Augustin. in Ioan. tract. 97. Monasteria, & xenodochia postea sunt appellata novis nominibus: res autem ipsæ ante sua nomina erant.

C.8. Ut Clericorum ex familia fisci] Familiam fisci appellat conventum eorum, qui res Ecclesie curabant, & fiscum Ecclesie regebant. Greg. li. Reg. epist. 42. vocat ex familia Ecclesiastica Sacerdotes, vel familiam fisci vocat servos fisco addictos. Fiscus unde originem trahat, sunt qui dubitent: de eo sic Isidorus, lib. 20. orig. c. 9. ait: Fiscus saccus est publicus, unde & fiscella & fiscina dicuntur: hunc habent exactores, & in eo mittunt debitum publicum, quod redditur Regibus. Erat enim, ut ex multis legibus constat, fiscus, ut inquit Isidorus, vas quoddam rusticum, capax, contextum, sparatum, quo recipiebantur pecunia, & deferbantur. Varro. 4. de lingua Latina ait, fiscinam dici à ferendo, cui affinis est fiscus: & ideo accipitur continens pro contento, scilicet fiscus pro pecunia, qua fisci continetur. Quidam existimant, ararium dici pecuniam publicam, fiscum verò principis peculiarè. Plinius in panegyri. Traian. sic ait: At fortasse non eadè severitate fiscum, qua ararium cohibes; imò tanto maiore, quanto tibi plus licere de tuo, quàm de publico credis.

Alij aliunde trahunt originem fisci, à nomine Græco φυσκος, vel φυσκη, quod idem est ex Hesychio, quod uterus, vel intestinum crassum; cuius natura est in perfectis animalibus, ut latitudine sua contineat cibum immixtum: & ideo continuo non egemus alimenti subministracione: cuius similitudinem retinet fiscus in republica, ut instar uteri, pecunias recipiat, & paulatim erogat, ad eius conservacionem, & amplificationem.

A Principe donatos] Donati sunt servi & Ecclesie commendati, & dati, ut illis inserviant: inde nomen donatorum adhuc in cœnobijs Monachorum durat

Ex

- C. 15. Ex seruis fiscalibus] *Fiscales res dicuntur, qua fisci patrimonio sunt quasi propria, & privata principis, ut diximus supra, leg. 2. S. Hoc interdictum. ne quid in loco publico. Unde dicitur seruus fiscalis, qui erat ex fisco Regis: id constat ex confirmatione Concilij.*
- C. 17. Fornicationis auidi] *Idem in Concil. Ilerdens. cap. 2. Primus huius nefandi parricidij auctor fuit Plato, ut Theodoretus affirmat oratione. 9. de legibus.*

CONCIL. SPALENSE

Era DC. XXVIII.

INCIPIT EPISTOLA EPISCOPO-
rum de Concilio Spalensi, ad Pegasium
Episcopum missa.

Aliàs Pegasium.

I

DE mancipijs Ecclesia, ab Episcopo manumissis.

ij

De mancipijs Ecclesia, ab Episcopo proximis suis collatis.

iij

De Clericis, cum quibus mulieres cohabitent.

Domino sancto, & reuerenter à nobis honorando, cha-
rissimo fratri Pegasio Episcopo, Leander, Ioanes, Aga-
pius, Stephanus, Basilius, Velatus, Sintitius, & Petrus Epif-
copi, qui in vnum, in vrbe Spalensi adfuimus, sanctitatem
tuam charitatis studio salutantes, precamur Dominum, qui
nos de salute tua, vel visione lætificare dignetur.

I. De mancipijs, ab Episcopo manumissis.

Interea confidentibus nobis in ecclesia Spalensi sancta Hie-
rusalem, breuem mancipiorum Ecclesiæ, quos libertasse
visus fuerat decessor tuus, sanctæ recordationis Gaudentius
Episcopus, vestri nobis Diacones obtulerunt: & non solùm
quos libertauerat ibidem relegimus, sed etiam quos proximi-
s suis, de familijs Ecclesiæ donauerat, in eodem breue
recensuimus adnotatos. Qua de re Canonum instituta cõsu-
luimus, si talis libertas aut transactio potuisset esse stabilis:
comperimus autem in Canone, vt Episcopus, qui res pro-
prias, excepto filijs & nepotibus, alteris, & non ecclesiæ
suæ dimiserit, quidquid de ecclesiæ rebus, aut donauit, aut vē-
didit, aut quoquomodo ab ecclesia transfuit, irritum habe-
retur. Et ideò, si res præcessoris tui Gaudentij Episcopi ec-
clesia vestra non possidet, liberi qui ab eo facti sunt, non sunt
absoluti. Cæterum si res illius in compensationem eccle-
siæ vestræ deseruiunt, illi prorsus maneant liberi: nam si (vt
dictum est) præstitum de suis rebus non fecit ecclesiæ, dam-
num vtique inferre non debuit. Propterea ergo de vno cõ-
sensu omnes significamus, magis humaniùs, quàm seueriùs
cogitantes,

^a Que liberasse
Exc.

^b Que libertate
Exc.
^c In eodem breui
uenimus anno
ta, Exc.

^d A. C. quod con-
modum.

^e Legitimè abs. A.
C. legitimam li-
berti.

Concilio A-
gathensi.
Can. 33.
Sic supra Cõ-
cilio Braca-
rensi, 3. can.
7. pro ex-
ceptis, & ali-
bi.

cogitantes, vt hi, quos constat tali conditione fuisse^a libertos, in iure Ecclesiæ maneat, vt idonei; & peculium suum non alijs personis, sed tantum suis filijs derelinquant; ipsis quoque filijs, & nepotibus tum peculio ipsorum, quasi idoneis, in iure Ecclesiæ permanentibus, in extraneam eis personam non liceat quippiam^b transmutare: sed si qui eorum sine hærede discesserunt, peculium eorum^c vestræ proficiat Ecclesiæ.

^a Liberatos. Exc. C. A. libertatos.

^b Transmittete. Exc. Sanctæ. Exc.

II. De mancipijs Ecclesiæ, ab Episcopo proximis suis collatis.

Ea verò mancipia, quæ memoratus Episcopus de iure ecclesiæ sublata, suis proximis contulit, si similia de proprio ecclesiæ ipsius non compensauit, ecclesia vestra, absq; alia oppositione recipiat. Hanc formam non solum vestra, hoc est, * Astigitana seruabit ecclesia; sed & si qui per omnem Bæticam prouinciam tali conditione, vel forte de iure ecclesiæ commearunt, pari sententia subiacebunt: durum est enim, atq; irreligiosum, vt Episcopus, qui ecclesiasticis stipendijs uiuit, & proprietatem suam lucris ecclesiæ minimè confert, aliorum oblationes à iure ecclesiastico priuet.

^d Aliqua. A. C.

^a Astigitana sed Astigitana legendum: nã Pe ginsus Astigitanus scribit in. 3. Tolet. num. 65.

III. De Clericis, cum quibus mulieres cohabitent.

Inter cætera verò cognoscite à nobis hoc definitum, pro abolendis maculis Clericorum; quia quidam Episcoporum non obseruantes nuper editum Concilij Toletani decretum, minùs solliciti in subiectis existunt, proinde placuit, vt si Presbyteri, Diacones, vel Clerici consortia extranearum foeminarum, vel ancillarum familiaritatem, per Sacerdotis sui admonitionem à se minùs remouerint, in secundis iudices easdem mulieres, cum voluntate & permisso Episcopi comprehensas, in suis lucris vsurpent: vt vitium hoc dum Sacerdos inhibere non præualet, potestas iudicialis coërceat: dato tamen ab iisdem iudicibus sacramento Episcopis, vt eas Clericis nulla arte restituant. Quod si restituerint, ipsi iudices sententia excommunicationis feriantur: mulieres verò illæ iuxta priores Canones, à Sacerdotibus distractæ, in monasterio Deo votarum tradantur seruituræ:

^e In A. C. editum & deest vox decretum.

^f Mulieribus verò illis iuxta priores. can. à Sacerdote distractis, pretium earum indigentibus dispensetur: & sic ferè legitur in cap. 4. Tolet. 3. ex C. A.

Concil. Tol. 2. cap. 3. & Tol. 4. c. 4. de hac re scripsimus.

Tolet. 3. c. 4. Tol. 4. c. 4. Tol. 8. c. 1. Cambagin. 3. c. 17.

Quæ statuta manu nostra subscripsimus, data ad sanctitatē vestram die primo Nonarū Nouembrium, anno quinto regni gloriosissimi domini nostri Reccaredi regis, Era DC. XXVIII.

Leander ecclesiæ sanctæ Spalensis Episcopus, hanc constitutionem firmaui, & subscripsi.

*Venerabilis
in. 3. Tolet.
num. 1. 15*

Ioannes Episcopus^a Egabrensis, hanc constitutionem firmaui, & subscripsi. *Alia Egabrensis*

Agapius ecclesiæ sanctæ Cordubensis Episcopus, hanc constitutionem firmaui, & subscripsi.

Stephanus Episcopus Eliberitanus, hanc constitutionem firmaui, & subscripsi.

Basilus Episcopus^b Eliplensis, hanc constitutionem signaui, & subscripsi. *Alia Ilipensis*

Velatus Episcopus Tuccitanus, hanc cōstitutionem firmaui, & subscripsi.

Sintitius Episcopus Italicensis, hanc constitutionem firmaui, & subscripsi.

Petrus Episcopus Abderitanus, hanc constitutionem firmaui, & subscripsi.

De subscriptionibus.

L Leander, Agapius, Stephanus, Basilus, Velatus, subscribunt in tertio Concilio Toletano. Ioannes, & Sintitius, & Petrus, post tertium Toletanum sedibus præfecti sunt.

Ad Hispalen. Metropolim pertinent ex his

Hispalis.	Elipla.
Egabro.	Tucci.
Corduba.	Italica.
Eliberis.	Abdera.

Additur antiquæ partitioni Tucci, & Abdera, & deficiunt Asidona, Malaca, Astigis.

Notæ.

Concilium Spalense] *De Hispali, seu Spali, ut Goti efferūt; Batia provincia urbe clarissima, habes apud Plinium, lib. 3. cap. 1. & Strabonem lib. 3. Ptolemaum lib. 2. c. 4. Fuit hoc Concilium congregatum anno Domini 590. Era 628. anno quinto Recca-*

Reccardi regis. Existimo hoc Concilium non extare integrum, sed esse tantum epistolam ex Concilio, missam Pegasio Astigitano Episcopo: alia vero plura in Concilio fuisse decreta, quae non extant.

FRAGMENTA, QVAE EX Concilio Hispalensi citantur.

EX CONCILIO SPALENS. Cap. 1.

*Burch. lib.
1. c. 115.
Iuo. p. 5. c.
215.*

NE passim Episcopus multitudinem Clericorum faciat: sed secundum meritum, vel reditum ecclesiarum numerus moderetur.

EX CONCIL. SPAL. Cap. 2.

*Burch. lib.
1. c. 102.
Iuo. p. 5. c.
204.*

Vt nullus Episcopus, vel infra positus, die Dominico causas iudicare praesumat.

EX CONCILIO SPALENS. Cap. 3.

*Burch. lib.
1. c. 166.
Iuo. p. 5. c.
276.*

Accusationes aduersus doctorem nemo suscipiat: quia non potest humano cõdemnari examine, quem Deus suo iudicio referuauit.

EX CONCILIO SPALENS. C. 4.

*Iuo. p. 5. c.
189. Simi-
le quid est
in Conc. Bra-
carenf. 1. c.
2.*

Vt singulis annis quisque Episcopus parocciam suam circumueat, populumq; confirmet, ac doceat; & ea, quae vitanda sunt, prohibeat; & ea, quae agenda sunt, viriliter agere studeat.

EX EODEM Cap. 5.

*Burch. lib.
1. c. 214.
Iuo. p. 5. c.
328.
Gratian. 1. 2
q. 5. Fixum.
Habet inte-
gram hoc ca-
put in Conc.
Pavif. lib. 1.
c. 14. vnde
potius esse,
iudicandum
est.*

Quoniam multi Episcoporum, amore propinquorum suorum, de rebus sibi commendatis, suo aut quolibet amicorum nomine praedia & mancipia emunt; & vt in propinquorum suorum ius cedant, statuunt; & ob hoc iura ecclesiastica conuelluntur, & ministerium Sacerdotale fuscatur; imò à subditis detrahitur, & contemnitur, placuit omnibus, vt deinceps auaritiæ hoc genus caueatur; fixumq; abhinc, & perpetuò mansurum esse decreuimus, vt Episcopus res sui iuris, quas aut ante Episcopatum, aut certè in Episcopatu hæreditaria successione acquisiuit, secundum auctoritatem Canonicam, quidquid vult faciat, & cui vult conferat. Postquam autem Episcopus factus est, quascunq; res de facultatibus Ecclesiæ, aut suo, aut alterius nomine, qualibet conditione comparuerit, decreuimus, vt non propinquorum suorum, sed in Ecclesiæ, cui præest, iura deueniant.

EX CONCILIO SPALENS. Cap. 8.

Burch. lib.
1. c. 145.
Ino. p. 5. c.
158. Si quis Episcopus à quoquam impetitur, vel ille aliquam quæstionem retulerit, per Episcopos iudices causa finiatur; siue quos eis primates dederint, siue quos ipsi vicinos ex consensu elegerint.

EX CONCILIO SPAL. Cap. 8.

Burch. lib.
1. c. 187. Episcopum non liceat ante finem vitæ, alium in loco suo constituere successorem. Si quis autem hoc usurpare tentaverit, talis constitutio irrita erit: Non ergo aliter fieri oportet, nisi cum consilio & iudicio Episcoporum; qui post exitum præcessoris, potestatem habent dignum eligere.

EX EODEM CONCILIO Cap. 9.

Burch. lib.
1. c. 146.
Ino. p. 5. c.
159. Iudices autem Episcopos, quos communis consensus elegerit, non liceat quæquam, prouocare: & quisquis probatus fuerit pro contumacia nolle obtemperare iudicibus, cū hoc primæ sedis Episcopo fuerit probatum, det literas, vt nullus ei communicet Episcoporum, donec obtemperet.

EX CONCILIO SPAL. Cap. 10.

Burch. lib.
1. c. 50. Si quis autem Episcoporum Synodo adesse neglexerit, aut cætum fratrum, antequam Concilium dissoluatur, crediderit deserendum, alienum se à fratrum communione cognoscat; nec eum recipi liceat, nisi in sequenti Synodo fuerit absolutus.

EX CONCILIO SPALENS. Cap. 10.

Burch. lib.
1. c. 213.
Ino. p. 5. c.
317. Vt Episcopi in rebus Ecclesiæ circa propinquos suos exponendis reprehensionem caueant, & vt discretionis modum teneant.

EX CONCILIO SPALENSI.

Ino. p. 1. c.
174. Vt vnicuique Ecclesiæ manus integer, absque vlllo seruitio attribuatur. Omnes primitias, & decimas, tã de pecoribus, quàm

quàm de frugibus diues simul & pauper ecclesijs suis rectè offerant. Dicit enim Dominus per Prophetam: Apportate omnem decimam in horreo meo; vt cibus sit seruientibus in domo mea. Omnis rusticus, & artifex quisque de negotio iustam decimationem faciat. Sicut enim Dominus omnia dedit, ita de omnibus decimam exigit; vt de fructibus agri, ita de nutrimento omni; vt de apibus, ita de melle; vt de agnis, ita de velleribus & caseis; vt de porcellis, ita de capris, de bubus & equis; vt de minoribus, ita de maioribus exigimus, & cæteris. Si quis autem hæc omnia non decimauerit, prædo Dei est, & fur, & latro: & maledicta, quæ intulit Dominus Cain, non rectè diuidenti congeruntur. De his verò omnibus, nullus sit, qui de Sacerdotibus requirat censum, vel aliquod seruitium, præter Ecclesiasticum.

CONCI-

C O N C I L I V M

Cæfaraugufтанum. II. Era

DC. XXX. Anno VII.

Reccaredi regis.

.I.

Q V V M in Dei nomine urbem Cæfaraugufтанam pro-
 quinciæ Tarraconenfis, ex permiffio gloriofi, atque fan-
 ctiffimi Principis, Reccaredi regis, in anno fepti-
 mo regni eius, congregati fuiffemus, pro Dei amore tra-
 ctantes, id placuit fanctæ & venerabili Synodo, vt Presbyte-
 ri, qui ex hærefi Arriana ad fanctam catholicam Ecclefiam
 conuerfi funt; qui fanctam & puram fidem, atque caftiffi-
 mam tenuerint vitam, acceptam denuò benedictionem Pres-
 byterij fanctè & purè ministrare debeant: cæteri verò, qui
 hanc fuprafcriptam vitam adimplere, vel tenere neglexerint,
 ab officio depofiti funt in Clero. Ita & de Diaconibus, ficut
 & de Presbyteris conftitutum eft.

.II.

Statuit fancta Synodus, vt reliquiæ; in quibufcumque locis
 de Arriana hærefi inuentæ fuerint, prolatae à Sacerdotibus;
 in quorum ecclefijs reperiuntur, Pontificibus præfentatæ,
 igne probentur. Quòd fi à quibuflibet occultatæ fuerint, &
 deteguntur, à facrofanctæ catholicæ Ecclefiæ cœtu fegre-
 gentur.

.III.

Statuit fancta Synodus, vt Epifcopi de Arriana hærefi ve-
 nientes; fi quas ecclefijs fub nomine catholicæ fidei confe-
 crauerint, necdum benedictione percepta, à catholico Sacer-
 dote confecrentur denuò.

Sub

- 1 S Vb die Calendarum Nouembrium, Era DC. XXX. anno quo supra, Artemius, in Christi nomine Episcopus, Tarraconensis Prouinciæ Metrapolitanus hanc constitutionem subscripsi.
- 2 Sophronius, in Christi nomine Episcopus, hanc constitutionem subscripsi.
- 3 Stephanus, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.
- 4 Iulianus, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.
- 5 Simplicius, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.
- 6 Asterius, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.
- 7 Mumius, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.
- 8 Liliolus, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.
- 9 Magnus, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.
- 10 Ioannes, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.
- 11 Galanus, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.
- 12 Iulianus, in Christi nomine Episcopus, subscripsi.
- 13 Antedius, in Christi nomine Diaconus, agens vicem domini Gauini Episcopi, subscripsi.
- 14 Stephanus, in Christi nomine Diaconus, agens vicem domini mei Aquilini Episcopi, subscripsi.

De subscriptionibus.

Hoc Concilium fuit actum anno septimo Reccaredi Regis, Era 630. Toletanum vero tertium, Era 627. unde ferè omnes Episcopi, qui in Toletano, in hoc etiam subscribunt. Præfuit Artemius Tarraconensis, qui successit Stephano, deinde Sophronius Egarensis, Stephanus Tyrassonenfis, Iulianus Dertosanus, Simplicius Cesaragustanus, vel potiùs Vrgelitanus, Asterius Aucensis, Mumius Calagurritanus, Liliolus Pampilonensis, Ioannes Mentefanus, Gauinus Oscensis, Aquilinus Ausonenfis, Galanus, in Barcinonenfi, Empuritana Ecclesia Episcopus.

Magnus] Lego Maximus, qui fuit Cesaragustanus, de quo infra in Concilio Barcinonenfi, et Simplicius est Vrgelitanus.

DE FISCO BARCINO-
nensi, Era DC. XXX.

Dominis sublimibus, & magnificis filijs, aut fratribus Numerarijs, Artemius Episcopus Tarraconēsis, vel omnes Episcopi, ad ciuitatem Barcinonensem fiscum inferentes.

Quoniā ex electione domini, & filij, ac fratris nostri, Scipionis, Comitum patrimonij, in anno feliciter septimo gloriosi domini nostri Reccaredi Regis, in officium Numerarij, in ciuitatem Barcinonensem prouinciæ Tarraconensis electi estis, & à nobis, sicut consuetudo est, consensum ex territorijs, quæ nobis administrare consueuerunt, postulastis; id circo per huius consensus nostri seriem decreuimus, vt tam vos, quàm agentes, siue adiutores vestri, pro vno modio Canonico ad populum exigere debeatis, hoc est siliquas VIII. & pro laboribus vestris siliquam vnā; & pro ineuitabilibus damnis, vel interpretia specierum, siliquas III. quæ faciunt in vno siliquas. XIII. Inibi hordeo, quod prò nostra definitione, sicut diximus, tam vos, quàm adiutores, atque agentes exigere debeant, nil amplius præsumant vel exigere, vel auferre. Siquis sanè secundum consensum nostrum acquiescere noluerit, vel tibi inferre minimè procurauerit in specie, quod tibi conuenerit, fiscum suum inferre procuret. Quod si ab agētibus vestris aliqua superexacta fuerint, quā huius consensus nostri tenor demonstrat, vos emendare, & restituere, cui malè ablata sunt, ordinetis.

In quo consensu, subter, qui consensimus, manibus nostris subscripsimus factum cōsensum; sub die pridie Nonas Nouembris, Era DC. XXX. anno septimo regni dñi nostri.

Artemius, in Christi nomine Episcopus, consensum nostrum subscripsi.

Sophronius, in Christi nomine Episcopus, consensum nostrum subscripsi.

Galanus, in Christi nomine Episcopus, consensum nostrum subscripsi.

Ioannes, in Christi nomine Episcopus, consensum nostrum subscripsi.

De

De subscriptionibus.

Artemius erat Metropolitanus Tarraconensis, Sophronius Egarensis, Ioannes Gerundensis, in Barcin. Galanus, Empuritana Ecclesia Episcopus in Barcin.

Notæ.

Comitis patrimonij] Comes sacri patrimonij erat, qui regis patrimonium, possessiones, & mensam procurabat: unde procurator à Lampridio in Commodò dictus: & meminit de hoc Cassiod. ad Iulianum comitem patrimonij, scribente Theodorico lib. 1. Variar. §. 4. 6.

Numerarij] Sub arte supputandi numerarij cõtinentur, qui à Iustiniano Tabularij dicti sunt; eo quòd in tabulis tota ratio ararij amplecteretur. l. 2. de numerarijs, & auctuarijs, lib. 12. C. titu. 50. & calculatores; eo quòd calculis supputatio fiat; olim & nunclapillis, id est, calculis numeratum, nemo est qui ambigat: unde titulus est de errore calculi. Persius.

Diem numerameliore lapillo,

Qui tibi labentes apponit candidus annos.

Isidorus, lib. 8. etymol. cap. 4. Numerarij (inquit) vocati, qui publicum numum ararijs inferunt.

Modio Canonico] De modio vide Isidorum, lib. 16. etymol. cap. 25. est mensura librarum. 44. Plinius, lib. 18. c. 7.

Siliqua] Ex eodem cap. 24. vige sima quarta pars solidi est, ab arboris nomine vocabulum tenens.

TOLETANVM

Concilium sub Reccaredo, anno

XII. regni eius, Era

DC. XXXV.

IN NOMINE DOMINI, CONSTITUTIO Synodi Episcoporum, numero decem & sex, qui conuenerunt in urbem Toletanam, in Ecclesiam Apostolorum sanctorum Petri, & Pauli, sub die sexto decimo Kalendas Iunias, anno feliciter duodecimo regni Christianissimi, & amatoris Dei, gloriosissimi domini Reccaredi Regis.

I.

Prætorum Patrum sequentes monita, id præcipiunt Dei Sacerdotes, ut quæ sanctæ Trinitati cõueniunt, operibus fidei Catholicæ in omnibus coniungantur: ita ut sanctam, & amicam Dei obseruantes castitatem, non solum retinendam Põtifices suo corpore cõseant, sed & Presbyteris, & Diaconibus ministrantibus Dei altaribus, modis omnibus obseruandam constituent: ut ex his qui castitatis voluerit patientiam violare, tali sorte coërceatur, ut vltimus, à quo est gradu, deiectus, Deo amplius non ministret; sed Sacerdotis sui electione, sit tali claustro cõseptus; ut cæteros suo exemplo corrigat, & ille ex pœnitentia reuiuifcat.

II.

Id etiam placuit Dei Sacerdotibus, ne quisquam Antistes infra suam parœciam, Dei aulam inquirat; & munificus ille, qui sanctam Dei ædificauerit Ecclesiam, quod ibidem, pro suo hærede largitus est, eodem loco Presbyter secundum priorum Canonum instituta deseruiens, habeat. Et si Presbyterum ea facultas habere non permittit, vel Diaconus instituatur. Certè si minor est census, Ostiraius à Sacerdote sit electus, qui nitorem infra sinus sanctæ Ecclesiæ faciat; qui & sanctarum reliquiarum luminaria omni subsequenti nocte accendat.

Massona,

- 1 **M** Affona, in Christi nomine Emeritensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 2 Migetius, in Christi nomine Narbonensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 3 Adelphius, in Christi nomine Toletanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 4 Motto, in Christi nomine Setabitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 5 Petrus in Christi nomine Arcauicensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 6 Asterius in Christi nomine Aucensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 7 Eleutherius, in Christi nomine Cordubensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 8 Ioannes, in Christi nomine Oxomensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 9 Baddo, in Christi nomine Eliberitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 10 Licerius, in Christi nomine Egitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 11 Ginesius, in Christi nomine Magalonensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 12 Stephanus in Christi nomine Oretanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 13 Iosimus, in Christi nomine Elborensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

De subscriptionibus.

„ **A** Delphius] *Qui successit Euphemio viro sancto, qui. 3. Toletano interfuit.*

„ Motto] *Lege Mutto, ex subscriptionibus. 3. Toletani: Mutto (inquit) Setabitana Ecclesia Episcopus.*

„ Petrus] *Subscribit in. 3. Toletano, sicut Asterius, & Migetius, & Massona.*

„ Iosimus] *Elbora, an sit Talauera, qua nunc est in Carpetana prouincia insigne oppidum, an in Lusitana, Eboræ, disceptant viri doctissimi, Resendus, & Bartholomeus Albornoz, & Queuedo Toletanus Portionarius.*

CONCILIUM

Oscense, anno tertio decimo regni domini nostri gloriosissimi
Reccaredi Regis, Era
DC.XXXVI.

I.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi, conuenientes omnes in vnum, Concilio Oscensi, hoc Synodus sancta fieri, elegit, vt annuis vicibus vnusquisq; nostrum omnes Abbates monasteriorum, vel Presbyteros, & Diaconos suæ diœcesis ad locû, vbi Episcopus elegerit, congregare præcipiat, & omnibus regulam demonstrat ducendi vitas, cunctosq; sub Ecclesiasticis regulis adesse præmoneat; quosque etiam parsimoniam, & sobrietati, atq; veridicæ castimoniam honestorum virorum testimonio fama commendat.

II.

Solicitem etiam pro hac re vnumquemq; nostrum esse conuenit, vt curiosa indagine perquiramus, si Presbyteris & Diaconibus, atq; Subdiaconibus, & Clericis pudica & casta sit vita. Quod si (quod absit) quicquam malû de quoquam fama dictauerit, per veram & certissimam Clericorum probationem, vel virorum admanuensium, vel certè illarum foeminarum, de quibus fama percurrit, atq; etiam diuersis argumentis, quibus adulterorum indicia certissimè suspicari solent, omnia argutissimè perquirantur: vt neq; per falsitatis obumbrationem quisquam notetur, neq; per quasdam excusationes admissum facinus operiatur; dum per publicam probationem minimè reconuinci garriant; sed probatæ vitæ se vixisse, honestorum Clericorum testimonio clarere demonstrant.

DE Concilio Oscensi fit mentio infra, in Concilio Tarracoen-
si, siue Egarensi, sub Sisebuto rege.

CONCI-

C O N C I L I V M

Barcinonense, Era DC. XXXVII.

anno. xiiij. Regis Reccaredi.

CUm, duce Domino Iesu Christo, die Kalend. Nouembris, Anno feliciter xiiij. regni Christianissimi, & pijsimi domini Reccaredi Regis, Tarraconensis prouinciæ Episcopi in urbem Barcinonensem, in Ecclesia sanctæ Crucis, fuissent congregati, hoc sancta Synodus statuere elegit.

I

Ut cum ad officia Ecclesiastica Clerici prouehuntur, nihil pro benedictione, aut Subdiaconij, vel Presbyterij conlata, quicquã, vel sub obligationis nomine à quocunq; Episcopo, vel ab eius Clero inquiratur: illud Domini Iesu meminentes *Matth. 10.* edictum, quod ait: Gratis accepistis, gratis date.

II

Simili etiam statutum conditione est, vt cum chrisma presbyteris diocesanis pro neophytis confirmandis datur, nihil pro liquoris pretio accipiatur; ne gratia Dei pretio benedictionis affecta, simoniacum interitum ementibus, vendentibusq; adlociet.

III

Hoc etiam innotandum, custodiendumue in omnibus sancta statuit Synodus, vt secundum priscorum Canonum constituta, vel Synodalia epistolas Præfulum præmonētes, nulli deinceps laicorū liceat ad Ecclesiasticos ordines, prætermisso Canonū præfixo tempore, aut per sacra regalia, aut per consensionem Cleri, vel plebis, vel per electionem, assensionemq; Pontificum, ad summum Sacerdotium aspirare, ac prouehi; sed, cum per Canonum conscripta tempora, Ecclesiasticos per ordinē, speciali opere desudando, probatæ vitæ adminiculo comitante, conscenderit gradus, ad summum Sacerdotium, si dignitati vita responderit, auctore Domino prouehatur. Ita tamen, vt duobus, aut tribus, quos ante consensus Cleri, & plebis elegerit, Metropolitanis iudicio, eiusq; Coëpiscopis, præsentatis, quem fors, præeunte Episcoporum

Y 2 ieiunio,

ieiunio, Christo Domino terminante, monstrauerit, benedictio consecrationis adcumulet. Aliter deinceps, quod absit, præsumptum, & ordinatores, & ordinatos proprii honoris depositio subsequatur.

IIII

Pari etiam consideratione sancientes, ut si qua virgo, propria voluntate, abiecta laicali veste, deuotarum more induta, castitatem seruare promiserit; vel si qui hominum vtriusque sexus pœnitentiæ benedictionē expetendo, à Sacerdote perceperint, & ad terrena connubia spontè transierint; aut violenter abstractæ fœminæ, pudicitiae violatore se sequestrare noluerint, vtrique ab Ecclesiarum liminibus expulsi, ita ab hominum catholicorū communione sint separati, ut nulla prorsus eis vel conloquij consolatio sit relicta.

- 1 **A** Siaticus, in Christi nomine Episcopus Tarraconensis Metropolitanæ ciuitatis, his constitutionibus interfui, consensi, & subscripsi.
- 2 In Christi nomine, Vgnus Barcinonensis Episcopus, hunc consensum subscripsi.
- 3 Simplicius, in Christi nomine Vrgelitanæ Ecclesiæ Episcopus, hanc constitutionem consentiens subscripsi.
- 4 In Christi nomine, Aquilinus Ausonensis Ecclesiæ, hanc constitutionem consentiens subscripsi.
- 5 Iulianus, in Christi nomine Ecclesiæ Dertosanæ Episcopus, annuens subscripsi.
- 6 Mumius, in Christi nomine Ecclesiæ Calahorritanæ Episcopus, consentiens subscripsi.
- 7 Galanus, in Christi nomine Ecclesiæ Empuritanæ Episcopus, his constitutionibus annuens subscripsi.
- 8 Froisclus, in Christi nomine Ecclesiæ Dertosanæ Episcopus, annuens subscripsi.
- 9 Ioannes peccator de Gerunda, in his constitutionibus annuens subscripsi.
- 10 Maximus, Ecclesiæ Cæsaraugustanæ minister, in his constitutionibus annuens subscripsi.
- 11 Amelius, in Christi nomine Ecclesiæ Ilerdensis Episcopus, his constitutionibus annuens subscripsi.
- 12 Ilergius, in Christi nomine Ecclesiæ Egarensis Episcopus, in his constitutionibus annuens subscripsi.

De

De subscriptionibus.

A Siaticus Metropolita Tarraconensis successit Artemio, qui subscribit in Casaraugustano. 2. Vignus Barcinonensis subscribit in. 3. Tolet. similiter Simplicius Vrgelitana, & Aquilinus Ausonensis in. 2. Casaraugustano: & Iulianus Dertofana: in utroque etiam, & Mumius, Galanus in. 2. Casaraugustano sine titulo Ecclesia: in. 3. Toletano subscribit Froisclus, non adiecto nomine Episcopatus. Iam diximus supra, quare ratione duo eiusdem Ecclesia haberent titulum; Iulianus Dertosa in. 2. Casaraugustano, & 3. Toletano, & Mumius similiter. Maximus Casaraugustanus fuit vir eruditione, & pietate conspicuus; scripsit de rebus gestis Gothorum in Hispania, ut refert S. Isidorus.

T O L E T A N A

Synodus, sub Gundemaro,

Era DC.XLVIII.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI
Iesu Christi: Constitutio Carthagenensium Sacer-
dotum, in Toletana vrbe apud sanctissimum
Ecclesiæ eiusdem Antistitem.

CONuenientibus nobis in vnum, pro religione, & fide,
quam Christo debemus, placuit; ne quid vltra in nobis ab-
surdum, vel illicitum oriatur, alterna conlatione decretum
iustissimæ promulgare sententiæ; quo perspicuè clareat inter
nos, ordo, ac disciplina Ecclesiasticæ dignitatis, & agnoscat
fraternæ concordia pacis.

Tali ergo dispositione, necessarium contuētes, ob studium
nostri ordinis, communi electione decreuimus, congruum
esse prouida dispositione iudicium, fatētes huius sacrosanctæ
Toletanæ Ecclesiæ sedem Metropolitanæ nominis habere
authoritatem, eamq; nostris Ecclesijs, & honoris anteire po-
testate, & meritis.

Cuius quidem principatus nequaquam conlationis nostræ
conniuentia nuper eligitur, sed iam dudum existere anti-
quorum Patrum Synodali sententia declaratur; ea dumtaxat
Concilij forma, quæ apud sanctum Montanum Episcopum
in eadem vrbe legitur habita. Proinde ergo dispositionem
nostram instructæ conlationis definitione celebrantes, elege-
mus, ne quis vltra comprouincialium Sacerdotum inani, ac
peruersa contentione obnitatur huius sacrosanctæ Ecclesiæ
Toletanæ Primatū contemnere: neq; peruicaci schismatum
studio ad summos Sacerdotalium infularum ordines, remota
huius sedis potestate, à nobis quempiam, sicut hætenus fa-
ctum est, prouehere. Talem itaq; specialiter à nobis, ac suc-
cessoribus nostris deferri dignitatis honorificentiam huic
Ecclesiæ pollicemur, qualem in decretis sanctorum Conci-
liorum

liorum beatissimi Patres Metropolitanis Ecclesijs decreuerunt. Huius ergo, & nos reuerentiæ obseruationem fidei custodia pollicemur: huius honorificentiam conseruari diligenti prospectu à successoribus nostris, per metas sequentium ætatū, volumus. Sanè quicunq; ex nobis, vel successoribus nostris, hæc statuta transcenderit, anathema sit Domino nostro Iesu Christo; atq; culmine Sacerdotali deiectus, perpetuæ excommunicationis sententia prædamnetur.

Facta constitutio Sacerdotum in vrbe Toletana, sub die. x. Kalendarum Nouembrium, anno regni primo pijsissimi, atq; gloriosissimi Gundemari Regis. Era³ DC. XLVIII.

¶ DCC. XLIX. C. A.

- 1 Protogenes sanctæ Ecclesiæ Segontiensis Episcopus, hanc decreti nostri professionem, pro firmitate subscripsi.
- 2 Theodorus sanctæ Ecclesiæ Castulonensis vrbis Episcopus, subscripsi.
- 3 Minitianus sanctæ Ecclesiæ Segobiensis, subscripsi.
- 4 Stephanus sanctæ Ecclesiæ Oretanæ Episcopus, subscripsi.
- 5 Iacobus Mentellanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 6 Magnentius sanctæ Ecclesiæ Valerientis Episcopus, subscripsi.
- 7 Theodosius sanctæ Ecclesiæ Arcauicentis Episcopus, subscripsi.
- 8 Marinus sanctæ Ecclesiæ Valentianæ Episcopus, subscripsi.
- 9 Conantius sanctæ Ecclesiæ Palentinæ Episcopus, subscripsi.
- 10 Poscarius sanctæ Ecclesiæ Segobiensis Episcopus, subscripsi.
- 11 Vincētius sanctæ Ecclesiæ Bigastrentis Episcopus, subscripsi.
- 12 Eterius sanctæ Ecclesiæ Bastitanæ Episcopus, subscripsi.
- 13 Gregorius sanctæ Ecclesiæ Oxomēlis Episcopus, subscripsi.
- 14 Præsidius sanctæ Ecclesiæ Cōplutensis Episcopus, subscripsi.
- 15 Sanabilis sanctæ Ecclesiæ Elotanæ Episcopus, subscripsi.

Porcarius. C. A. in 3. Tol. Proculus.

De subscriptionibus.

*S*ubscriptio Toletani Episcopi deest: nam cum de eius Primatu, & autoritate ageretur, & decerneretur, non erat æquum, ut ipse subscriberet; quamuis præsens adesset, ut in principio Concilij dicitur. Erat his temporibus Episcopus Toletanus Aurasius, virtute, eruditione, & vita sanctitate clarus, & illibata catholica doctrina acerrimus defensor. Vixit in Sacerdotio. xij. annos, regnante Victarico, & Gundemaro, & inijs Sisebuti; ex sancto Adefonso.

Y 4 Stephanus]

Stephanus] *Solus hic Episcopus, ex omnibus huius Concilij, sub scribit in altero Toletano, sub Reccaredo Rege, anno. 12. Sedes quæ ad Carthaginensem prouinciam pertinebant, ex hoc Concilio etiam animaduertere licet: erant enim*

Segontia.

Castulo.

Secobia.

Oretum.

Mentefa.

Valeria.

Arcauica.

Valentia.

Palentia.

Segobrica.

Bigaltrum.

Bastitana.

Oxoma.

Complutum.

Elotana. *De quibus supra diximus.*

Notæ.

TOletana Synodus] *In his Toletanis Concilijs à me additis in hoc volumine numerum consuliò non posui; ne antiquorum ordinem à patribus & generalibus Concilijs citatum euerterem, & confunderem: vnde consultius existimaui, ea sine serie ponere, seruata tantum annorum antiquitate. Erant enim aliqua Concilia, in Canone posita, alia non: priora sunt quæ citantur certis numeris, alia sine numeris traduntur. Vnde apud Rodericum Archiep. inuenies: Hoc Concilium est in Canone, hoc non est in Canone.*

Gundemarus] *Hic fuit tertius à Reccaredo Rege optimo, & sancto, cui Loiba filius natum maior Victoricus, deinde Gundemarus, seu Gundemirus successit, Era 648. Vixit in regno annos duos, in principio hanc Synodum coegit.*

Sanctum Montanum] *Montanus Præsul Toletanus, Era 565. præsuit secundo Concilio Toletano, ut Metropolita, in eoq; subscripsit.*

Suggestio serui vestri Sefuldi.

MEam extremitatem ad sanctitatis vestræ deducò memoriam: & vt sæpe pro extremitate serui tui orare iubeas instanter suggero. De cætero ad relatus sanctitatis vestræ deducò, quod conuenientia seruorum vestrorum fuit^b pro humili vestro domino Emiliano; vt per voluntatem Dei & vestram, in Ecclesia vestra Sacerdotio fungatur. Et quia in ipsa

*De cætero autem
A.C.
Per humilem ve-
strum dominum
Emilianum. C.A.*

ipfa diocesi talis, nec melior inuenitur, pro eo domino suas suggestiones miserunt; vt si Deus domino aditum dederit, iubeatis venire: vt per manus vestras, & illud perficiatur, & aliud, quod adhuc insuper suspensum est: & desiderantes dominũ, de vultu vestro læti efficiamur. Si vero aliter est vestra præuisio, cui vultis ordinationem vestram dirigite, qui causam vestram perficiat: & ordo vester incolumis persistat.

ALIA PROPRII VERNVLI
vestri Sunilani suggestio.

AD relatum sanctitatis vestræ deducimus, quòd per Dei electionem, omnes Sacerdotes vestri, & cuncti filij Ecclesiæ, in vnum conuenientes, requisierunt à me, ^a pro humili vestro domino Emilano: vt ^b prædictus vestra ordinatione in Ecclesiam Mentefanæ ciuitatis Põtifex ordinetur. Et quia eum humilitas cum sanctitate adornat, & origo generis reddit inlustrem, suggero clientulus tuus, vt si Deus beatitudini vestræ aditum dederit, ob restaurandas ecclesias vestras, ad vestros vsq; humillimos non dedigneris accedere: quatenus famulorum vestrorum electio vestris sacris manibus compleatur: si tamen casus seculi in aliquid excellentiæ vestræ obuiauerit, ordinare, cui iusseritis, ex fratribus vestris scribere, qui vestra cõpleat iussa, & ampliùs Ecclesia vestra in desolatione non permaneat. Sic Christi gratiam eximietas vestra sine fine percipiat.

^a Per humilem vestrum dominum Emilanem. C. A.
^b Vt per Dei & vestram ordinationem. Alias.

ALIA SVGGESTIO SERVORVM
Ioannis, Viuendi, Ermegeldi, vel omnium
seruorum vestrorum.

^c Ermigildi, Ioannis & serui eius. C. A.

PER Sefeldum filium vestræ Beatitudinis notuit, humilem vestrum dominum Emilanem, vt si Deo & domino placitũ fuerit, in Ecclesiarũ ordine Pontifex ordinetur: ita & nos serui vestri suggerimus; vt si Deus aditum dederit domino, iubeatis eum hoc fastigium pati, vt per manus vestras sit cõpletum: si verò, quod absit, aliqua occasio seculi domino obuiauerit, suggerimus, vt cui vult sanctitas vestra domino vestros notescat: quia persona vestra electionem vestrorum impleat. Sic vitæ æternæ præmium accipiatis.

^d F. vestræ beatitudini, aut vestræ sanctitati.

Suggestio

Suggestio serui vestri Sefuldi] *Erant in. C. antiquo. M. s.*
post hoc Concilium ha tres suggestiones: quas libenter posui: sunt
enim libelli supplices, & postulationes populi, vel Ecclesie vacantis
ad Concilium, vel Metropolitanum; ut in Episcopatu vacanti
» Pastor praeficeretur: unde inquit: Quod conuenientia seruorum
» vestrorum fuit. Habebatq; hac commendatio maximum pondus
apud Concilium, in nominando Antistite: debebat enim esse postu-
latus ad honorem Sacerdotij, ex. 4. Concilio Tolet. c. 19. & eligi
ibidem, cum omni Clericorum, vel ciuium voluntate; ab vniuersis
comprovincialibus Episcopis.

INCIPIT

IN CIPIT DECRE-
tum pijsissimi, atq; gloriosissimi Prin-
cipis nostri, Gundemari Regis,
Era DC. XLVIII.

FLAVIUS GVNDEMARVS REX,
Venerabilibus Patribus nostris Carthagi-
nensibus Sacerdotibus.

Maiestas] Titulus maiestatis per antiquos est Regibus Hispania.

Licet Regni nostri cura, in disponendis, atq; gubernandis humani generis rebus promptissima esse videatur; tunc tamen maiestas nostra maximè gloriosiori decoratur fama virtutum, quum ea, quæ ad diuinitatis, & religionis ordinem pertinent, æquitate rectissimi tramitis disponuntur: scientes, ob hoc pietatem nostram, non solùm diuturnum temporalis imperij consequi titulum, sed etiam æternorum adipisci gloriam meritorum. Nonnullam enim in disciplinis Ecclesiasticis, contra Canonum authoritatē, per moras præcedentium temporum, licentiam sibi de usurpatione præteriti Principis fecerunt: Ita, vt quidam Episcoporum Carthaginensis prouinciæ non reuereantur, contra Canonicæ authoritatis sententiam, passim, ac liberè, contra Metropolitanæ Ecclesiæ potestatem, per quasdam fratrias, & conspirationes, inexplorata vitæ omnes Episcopali officio prouehi, atq; hanc ipsam præfata Ecclesiæ dignitatē, imperij nostri folio sublimatam contemnere; perturbantes Ecclesiastici ordinis veritatem, eiusq; sedis authoritate, quam prisca Canonum declarat sententia, abutentes. Quod nos vltra modò vsq; in perpetuum fieri nequaquam permittimus: sed honorem Primatus, iuxta antiquam Synodalis Concilij authoritatem, per omnes Carthaginensis prouinciæ Ecclesias, Toletanæ Ecclesiæ sedis Episcopum habere ostendimus: eumq; inter suos Coëpiscopos, tam honoris præcellere dignitate, quàm nominis: iuxta quod de Metropolitanis, per singulas prouincias antiqua Canonum

Canonum traditio sanxit, & auctoritas vetus permittit. Neque eandem Carthaginensem provinciam, in ancipiti duorum Metropolitanorum regimine, contra Patrum decreta permittimus diuidendam; per quod oriatur varietas schismatum, quibus subuertatur fides, & vnitas scindatur. Sed hæc ipsa sedes, sicut prædictum est, antiqua, non minus sui, ac nostri cultu imperij, ita & totius provinciae polleat Ecclesiae dignitate, & præcellat potestate.

*In Concilio
Toletan. 3.
vbi subscri-
bitur Euphe-
mii inter
Metropoli-
sanos.*

Illud autem, quod iam pridem in generali Synodo Concilij Toletani, à venerabili Euphymio Episcopo, manus subscriptione notatum est, Carpetaniae provinciae Toletanam esse sedem Metropolim, nos eiusdem ignorantiae sententiam corrigimus: scientes proculdubio Carpetaniae regionem non esse provinciam, sed partem Carthaginensis provinciae, iuxta quod & antiqua rerum gestarum monumenta declarant. Ob hoc, quia vna eademque provincia est, decernimus, ut sicut Bætica, Lusitania, vel Tarraconensis provincia, vel reliquæ ad regni nostri regimina pertinentes, secundum antiqua Patrum decreta, singulos noscuntur habere Metropolitanos, ita & Carthaginensis provincia vnum, eundemque, quem prisca Synodalis declarat auctoritas, & veneretur Primate, & inter omnes Comprouinciales summum honoret Antistitem; neque quicquam contempto eodem ultra fiat, qualia hæctenus arrogatum Sacerdotum superba tentauit præsumptio. Sanè per hoc auctoritatis nostræ edictum, a modò & viuendi damus tenorem, & religionis, vel innocentiae legem; nec ultra post modum, inordinata licentia, ab Episcopis similia fieri patimur: sed per nostram clementiam præteritæ negligentiae, pietatis intuitu, & veniam damus, & indulgentiae opem concedimus; & dum sit magna culpa hæctenus deliquisse, maioris tamen, ac in expiabilis censura tenebit obnoxios, qui hoc nostrum decretum, ex auctoritate prisca Patrum veniens, temerario ausu violare tentauerit, nec ultra veniam delicti faciemus admitti, adempti, si de hinc honorem eiusdem Ecclesiae quilibet Carthaginensium sacerdotum contempserit; subiturus proculdubio inobediens tam degradationis, vel excommunicationis Ecclesiasticæ sententiam, quam etiam nostræ seueritatis censuram. Nos enim talia in diuinis Ecclesijs disponentes credimus fideliter regnum imperij nostri ita diuino gubernaculo regi, sicut & nos cultum ordinis, zelo iustitiae

tia accensi, & corrigere studemus, & in perpetuum perseuerare disponimus.

Flauius Gundemarus Rex, huius edicti constitutionem pro confirmatione honoris sanctæ Ecclesiæ Toletanæ, propria manu subscripsi.

- 1 Ego Isidorus Hispalensis Ecclesiæ prouinciæ Beticæ Metropolitanus Episcopus, dum in urbem Toletanam pro occurso Regio aduenissem, agnitis his constitutionibus ad sensum præbui, atq; subscripsi.
- 2 Ego Innocentius Emeritensis prouinciæ Lusitanæ Metropolitanus Episcopus, dum in urbem Toletanam pro occurso Regio aduenissem, agnitis his constitutionibus ad sensum præbui, & subscripsi.
- 3 Ego Eusebius Tarraconensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 4 Ego Sergius Narbonensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 5 Ego Ioannes Gerundensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 6 Ego Illegius Egarenensis Episcopus, subscripsi.
- 7 Ego Licerius Ecclesiæ Egæditanæ Episcopus, subscripsi.
- 8 Ego Maximus Ecclesiæ Cæsaraugustanæ Episcopus, subscripsi.
- 9 Ego Mumius Ecclesiæ Calagurritanæ Episcopus, subscripsi.
- 10 Ego Fluridius Ecclesiæ Tyraßonensis Episcopus, subscripsi.
- 11 Ego Elias Ecclesiæ Cauriensis Episcopus, subscripsi.
- 12 Ego Goma Ecclesiæ Olyssipponensis Episcopus, subscripsi.
- 13 Ego Fulgentius Ecclesiæ Astigitanæ Episcopus, subscripsi.
- 14 Ego Emila Ecclesiæ Barcinonensis Episcopus, subscripsi.
- 15 Ego Theudorus Ecclesiæ Aufesinæ Episcopus, subscripsi.
- 16 Ego Ioannes Pampilonensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 17 Ego Benjamin Ecclesiæ Dumiensis Episcopus, subscripsi.
- 18 Ego Agapius Tuccitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 19 Ego Gundemarus Ecclesiæ Vefensis Episcopus, subscripsi.
- 20 Ego Argebertus portucalensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 21 Ego Teueristus Salmanticensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 22 Ego Vitulatus Ecclesiæ Lauerricensis Episcopus, subscripsi.
- 23 Ego Leontianus Lutobensis Episcopus, subscripsi.
- 24 Ego Pifinus Ecclesiæ Eliberitanæ Episcopus, subscripsi.
- 25 Ego Iustinianus Ecclesiæ Abelenensis Episcopus, subscripsi.
- 26 Ego Venerius Ecclesiæ Castulonensis Episcopus, subscripsi.

Z De

De subscriptionibus.

*S*ubscribunt in hoc decreto, Gundemarus Rex, Isidorus Hispanus, Innocentius Emeritensis, qui successit Mausona: Eusebius Tarraconensis, qui Asiatico; Sergius Narbonensis, qui successit Migetio, in tertio Toletano; Ioannes Gerundensis, & Illegius Egarensis, in Barcinon. Egeditana Licerius, in Toletano; Era. 635. Maximus Casaraugustana in Barcinonensi; Mumius Calagurritana, in tertio Toletano, & Casaraugustano secundo, & Barcinonensi; Fluridius Tyrassonensis; Elias Cauriensis, Coma Olyssipponensis; Fulgentius Asigitana, frater Leandri, & Isidori, ex genere Regio, sapientia, & sanctitate clariores: Emila Barcinonensis, qui Ugnio; Theudorus Aufesina, qui Aquilino: Ioannes Pampilonensis: Benjamin Dumiensis, Agapius Tuccitana, Gundemarus Vefensis, Argebertus Portucalensis in tertio Toletano: Theueristus Salmanticensis, Vitulatus Lauerricensis, Leontius Lutobensis, Pefinus Eliberitana, qui Baddo; Iustinianus Abelensis, Venerius Castulonensis, qui successit Theodoro.

Notæ.

FRatras] Fratris apud Aristotelem in Politicis, dicuntur hominum conuentus, propria, & peculiaria sibi sacra colentium: ij enim homines communi puteo utebantur, quod Græcè dicitur Φεία. Hæc Budeus ad tit. de officio Quæst. Inde fraternitates pro collegijs Christianorum, apud Cyprianum, Hieronymum, Tertull. lib. de uelendis virginibus, & lib. ad Martyres. Quandoq; etiam pro coniuratione, & sodalitate factiosa usurpatur; ut in Concilio Chalced. Can. 18. & 11. quæst. 1. cap. Coniurationum.

In his duobus decretis Reccaredi & Gundemari, opportunus se offert locus de Primatu Ecclesiæ Toletana, in Hispania, & Gallia Narbonensi differendi: de qua re, dum Toleti agerem, sequentem Commentarium feci.

Qui accuratiùs Ecclesiæ Toletana Primatum prosequuti sunt, Roma à Diuo Petro Apostolorum Principe, totiusq; Ecclesiæ catholice Pontifice, Summoq; Sacerdote institutum, ortumq; affirmant. Nam cum primùm Petrus in urbem venit; ibiq; cælestis uitæ semina, fundamentaq; iecit, Dionysium in Galliam,

liam, Eugenium in Hispaniam misit, viros doctrina, & sapientia excellentes, qui Paulum ex Græcia fuerant sequuti; eosq; Primates in prima prouinciarum diuisione instituit, vt facilius, & ardentius muneri Apostolico incumberent.

Factam autem fuisse ab Apostolis totius orbis, & prouinciarum partitionem, ad Euangelij faciliorem propagationem, testatur Anacletus Pont. Max. ad Episcopos Italia, his verbis: Prouincia (inquit) multo, ante Christi aduentum, tempore, diuisa sunt maxima ex parte: postea ab Apostolis, & B. Clemente, prædecessore nostro, ipsa diuisio est renouata: Et in capite Prouinciarum, vbi dudum Primates legis seculi erant, ac prima iudiciaria potestas, ad quos, qui per reliquas ciuitates commorabantur, quando eis necesse erat, qui ad aulam Imperatoris, vel Regum confugere non poterant, vel quibus permissum non erat, confugiebant pro oppressionibus, vel iniurijs suis, ipso q; appellabatur, quoties opus erat, sicut in lege eorum præceptum erat: ipsis quoq; in ciuitatibus, vel locis nostros Patriarchas, vel Primates, qui vnã formam tenent, licet diuersa sint nomina, leges diuina, & Ecclesiastica poni, & esse iusserunt: ad quos Episcopi si necesse fuerit, conuenerent, eosq; appellarent: & ipsi Primatum nomine fruerentur, & non alij. Reliqua verò Metropolitana ciuitates, quæ maiores iudices habebant (licet maiores Comitibus essent) haberent Metropolitanos suos, qui prædictis iuste obedirent Primatibus: sicut in legibus seculi olim ordinatum erat; qui non Primatum, sed aut Metropolitanorum, aut Archiepiscoporum nomine fruerentur. Hæc Anacletus. Quam sententiam libenter posui, vt Episcopi, Archiepiscopi, & Primatis discrimen, discrepantesq; functiones intelligas ab Apostolis acceptas, distinctasq;. Idem enim testatur Anicetus Papa ad Episcopos Gallia. Nulli ^b (inquit) Archiepiscopi Primates vocentur, nisi illi, qui primas tenent ciuitates, quarum Episcopos Apostoli, & successores Apostolorum, regulariter Patriarchas, & Primates esse constituerunt.

Eugenius igitur, vt in Hispaniam venit, elegit primam, & præclaram eius regionis urbem, in qua cultum religionis Christiana collocaret, in medio totius prouinciae sitam; à qua velut à corde, spiritus vitalis, & sanguis Christi in totum corpus diffunderetur, & membra cælesti pabulo auerentur: indeq; summi consilij gubernatio in reliquas ciuitates facilius propagari, effundiq; posset. Nam Anacletus Pontifex ad Episcopos Gallia, in capite Prouinciarum esse Primates collocandos, ex decreto Apostolorum decreuit; & vocem Primates à primis sedibus usurpa-

Rodericus Archiepiscopus Toletan. in defensione Primatiz in Concil. Lateranensi: eit etiam diuisio p ouinciaru facta ab Apostolis, vt constat ex Anacleto PP. & habetur. d. 99. ca. Prouinciaz, & apud Iuonem. 5. p. c. 35.

^b 99. Dist. nulli Archiep. & in decretis Stephani. 1. apud Iuon. lib. 4. Nam in capite prouinciaru ponebatur Primates ex decreto Apostoloru, ex Anacleto in epistola ad Episcopos Italia. & habetur. dist. 99. cap. Prouinciaz: & vbi erat primo iudiciaria potestas, ibi dem & Anicetus PP. inquit, illi Primates vocatur, qui primas tenent sedes, in epistola ad Episcopos Gallia, & habetur. d. 99. cap. Nulli.

Z 2 tam

tam arbitratur, et ita supremum, et altū, cœlesteq; munus in suprema, & prima instituit ciuitate, & iura cœlestia in eo hominū conuētū, qui iure, & libertate inter alios eminent Hispania populos, collocauit.

Hic sanctus vir, verè homo Dei, primus Ecclesie Tolet. Praesul fuit, totiusq; Hispania Primas. A quo fonte amplissimi doctrinarū riuuli deducti, uberrimū pietatis incrementū reddiderunt. Is enim Ecclesiam, quā plantauerat, studiosusq; regeneratione sacrosancta baptismatis genuerat, sanguine proprio suso rigauit, & auxit. Nam postquā gentem Toletanā conuertit ad Christum, et fonte baptismatis, et fidei sacramentis, et doctrina imbuit, ad Dionysium praedicationis gratia reuertens, in territorio Parisiensi, in persecutione sua Domitiani, consummato martyrii cursu, coronā beatae passionis gloriose à Dño accepit. Corpus eius postea sub Philippo. II. Rege clementissimo, fuit Toletū translatum: ibiq; magna populi ueneratione, et pietate colitur. Eugenio uita functo, Sacerdotij dignitas in Melantheum deriuatur. Et inde perpetua quadam Praesulū successio stirpem Primatus in millesimū quingentesimum et nonagesimū annum produxit, hoc ordine, ut ex annalibus Ecclesie Tolet. accepimus: S. Eugenius, Melantheus, Pelagius, Patruinus, Toribius, Quintius, Vincētius, Paulatus, Natalius, Olympius, Audētius, Asturius, Isticius, Maiorinus, Castinus, Cāpeius, Sintitius, Palmatius, Petrus. I. Celsus, Montanus, Iulianus. I. Bacandus, Petrus II. Euphemius, Exuperius, Adelphius, Aurastius, Helladius, Iustus, Eugenius. II. Eugenius. III. Sanctus Illesonfus, Quiriacus, Sanctus Iulianus. II. Sigebertus, Felix, Guntericus, Sinderedus, Urbanus; quo Pontifice Toletū à Sarracenis oppugnatum, dolo captum est. Quibus imperantibus, dum misera seruitute oppressa ciuitas tenetur, hoc ordine sequuti sunt: Cixilla, Petrus Pulcher, Sunicredus, Concordius, Elipandus, Uuestremirus, Sanctus Eulogius electus, martyr, Gumesindus, Bonitus, Ioannes. Restituta deinde urbe in pristinam Christianae religionis dignitatem, Primatus Bernardo datus est. Quem subsequuti sunt Raymundus, Ioannes, Zerebrunus, Gundisaluus. I. Petrus Cardona, Martinus, Rodericus, Ioannes. II. Gutierius. II. Sanctius Infans, Paschalis, Sanctius. II. Infans, Gundisaluus. II. S. R. E. Cardinalis, Ioannes Aragonia Infans. III. Rodericus Ximinius, Gundisaluus. III. Gutierius. III. Gilius de Albornoz, Card. Vascus de Toledo, Gometius Manrichius, Petrus Tenorius, Petrus de Luna, Sanctius de Rojas. III. Ioannes de Contreras. III. Ioannes de Cerequela. III. Gutierius de Toledo, Illesonfus Carrillo, Petrus Gonçalez, Mendoça Cardinalis, Frācisus Ximinius Cardinalis.

*Ex Conc. Florenti
in subscriptionibus.*

dinalis, Guillelmus de Croy Cardinalis, Illesonfus de Fonseca, Ioānes Tavera Cardinalis V. Ioannes Martinus Siliceus Cardinalis VI. Bartholomaeus Carrança, Gaspar Quiroga Card. VII. In hac verò longa Sacerdotū serie non similis dignitatis splendor, atq; felicitas fuit. Nam Romanorum Imperio, à Nerone, vsq; ad Constantinum Magnū, eius amplificatio, ^apersequutione feruente, nequissimi tēporis calamitate oppressa, radices potius egit, quàm trunco, ramis, & folijs in altū dilatata in hominū conspectu cresceret. At post diuinae memoriae Magni Constantini baptismum, postquā veritatis lux menti eius infulsit, & propulsatis tenebris, lumen clarissimū doctrinae, & caelestis consilij, mundo vniuerso refragante, gentibus luxit, officia Primatus, quae parum antea splendoris dederant, vsq; ad Gothicae gentis in Hispaniam aduentus, magnū nitoris, ac dignitatis ornamentum Christianis hominibus attulerunt. Quamuis Gothorum, & Romanorum intestinum de Imperio bellum, & Arriana, Priscillianaq; haeresis religionis incrementum debilitauit, atq; impediuit; quo vsq; sanctissimus Rex Reccaredus, abiurata, & extirpata in tota Hispania haeresi Arriana, remouit omnia, quae impedimentum poterant afferre, ad fidem augendam, & amplificandam. Tandem Rodericus Rex turpis, & effaeminatus, uno praelio à Sarracenis miserè deiectus, & victus, Regiam, & Ecclesiasticam maiestatem funditus euertit. Gens enim arrogans, victorijsq; superba, sine cultu verae religionis, barbarica insolentia feruēs, inhumanè cuncta vastauit, ciuitates succendit, & templa; Pontifices, Sacerdotes, sine delectu trucidati, corpora Sanctorum secūdò igni, et gladio tradita, virgines, et matronae ludibrio expositae; ferum tandem, et funestum spectaculum Hispania toti orbi fuit. Imperialis etiam, Regiaq; ciuitas, quae libertate, et iure Imperiali florebat, in oppressionem, seruitutemq; immanem data, per trecentos, et septuaginta octo annos, miserè, velut in ergastulo succubuit. Quo tempore non tantum Primatus amplitudine, verum Metropolis splendore spoliata, in formem quandam dignitatem sustinuit: ita vt caput totius Cleri, et sex parocciarum Christianorum, qui cum Arabis mixti vitam in seruitute degebant, Sacerdos simplex esset: indeq; Mixtarabi appellati. Summa ergò illa auctoritas coarctata, et imminuta, veluti terra inculta, et siluestris, horridaq; noxiam, et veneficam illam Elipandi ^b plantam, produxit, quae iustè eradicata, summorumq; virorum scriptis tanquàm falce praecisa, radices non egit.

At diuina hac Christiana religionis lux, quae tot annos extincta penè fuerat, emicuit iterum, quando Illesonfus Sextus Rex, Caelesti

Z 3. adiuuante

^a De persequutioni-
b^o Ecclesiae, Aug.
lib. 18. de ciuitate
Dei. c. 52. & Paul.
Crosius lib. 7. c. 7.

^b Haeresim Elepandi
primò refutauit
Itherius Episcop.
Oxon. & Beatus
Presbyter Hispanus,
& Ionas Episc.
Aurel. postea Cō-
cil. Francafor. eam
damnauit.

a. *Alium ante numine, Sarracenos prostrigauit, urbemq; expugnauit, & reducto in eam diuino cultu, Primatum restituit, & ut erat in more, Gothorum tempore, Pontificem designauit. Nam expiato templo, quod impia Sarracenorum superstitione, & execrando ritu fuerat inquinatum, Bernardū prefecit. Is enim post hanc templi instaurationem primus Pontifex creatus fuit: à quo continua Pontificum series, usq; ad nostra tempora deriuata est.*

Persequar ergo huius Primatus historiam, qua quatuor rerū vicissitudinibus, quas Ecclesia Toletana Hispaniarū Primas, experta est, continetur, & quā in his commutationibus retinuerit dignitatē, ut ex antiquis annalibus potui colligere, aperiam; ut prudens lector intelligat, inanes fuisse nostrorum hominum cogitationes, & effrenatam audaciam eorum, qui adducti cupiditate dominandi, sanctæ Ecclesiæ Toletanae ius Primatus negant, & in eius maiestatem diplomatibus, & priuilegijs summorum Pontificum, & Regum tam longa annorum serie stabilitam, variè inuehuntur. Qui Primatus titulus à Sanctissimis illis priscis viris, egregijsq; Pontificibus tanti semper habitus fuit, ut ad eius auctoritatem retinendam, & conseruandam, sumptui, & labori non parcerent, solerentq; potius de ea, quàm de Archiepiscopatus iure gloriari; cuius defendende, aut augenda ergò, coram Romano Pontifice per seipsos causam egerunt.

S. II.

S *Anctus Eugenius primam Ecclesiastica dignitatis sedem Toleti collocauit; quo iacto fundamento, superadificari cœptum est: eoq; Ecclesiæ Toletanae auctoritatis culmen peruenit, ut secundum à Romana sede, qua caput & magistra totius Catholicae religionis est, videatur locū obtinere. Templum verò, in quo primò litatum Deo Christo est, dum sanctissimus vixit Eugenius, non aedificij pulchritudine, operisq; magnificentia floruit, sed ministrorū sanctitate, & excellentia; in quibus conscientiae puritas, ingens desiderium propaganda Euangelicæ veritatis vigeat adeò, ut eo tēpore cessauerit Primatus in coërcendo actio, Episcopi q; munus fuerit in puniendo veluti ociosum. Quippè cum ea esset viuendi constituta ratio, tam incorrupti omnium, & inculpati mores, ut nihil esset, quod Ecclesiastica deberet potestate coërceri, falceue amputari: imò nec vllum erat inter Ecclesias commercium; cuncta namq; in angustias maximas insanus sauiendi in Christianos furor adduxerat: qui innocio, & religioso, sanctoq; sanguine effuso, Christianam religionem radicitus extirpare conabatur. Quicumq; tamē in Hispania fuerunt*
illis

illis temporibus, Episcopi omnes, & reliqui Christiani Toletanum templum ab Eugenio adificatum, velut omnium caput venerati sunt. Cuius fundamēta, licet parua, ibi tamen sunt iacta, ubi nunc est pulcherrimè, magnificèq; instructum. Sed in illa adhuc humilitate, hodierna altitudinis, & magnificentia certa signa apparuerunt, conspicuumq; fuit, multis argumētis, quàm grata Deo essent in eo templo oblata sacrificia. Præterea omnium ciuitatum Episcopi templi Toletani Antistitem, veluti unicū^a Metropolitanū suspiciebant. Cum enim adhuc non esset prouinciarū Hispania singularis facta distributio, omnis auctoritas, & Patriarchalis, Metropolitanaq; iurisdictio ad unicam sedem Toletanā referebatur. Quam formam, & speciem Ecclesia Hispanica, vsq; ad Magnū Imperatorem Constantinum retinuit: cuius tempestate summam religio Christiana tranquillitatē, & pacem assequuta, longè lateq; diffusa est. Dilatatis verò Christiana religionis finibus, subsequitur prouinciarū^b distributio, in quinque Metropolitanas Ecclesias, Carthaginēsem, Baticam, Lusitanam, Tarraconensem, & Gallæciam, quæ Bracarensis est. Sed primaria super his sedibus auctoritas Carthaginensi prouincia, quæ Toletana Ecclesia est, semper delata fuit. Athanaricus Gothorum Rex, qui primus omnium^c anno quinto Imperij^d Valentis in Hispania dominari cœpit, Ecclesia ordinē in quinque Metropoles distinctū reperit: quas hic expugnauit prouincias, & impia Arrianorum hæresi, quæ Valentis Imperatoris opera didicerat, infecit. Ad hæc, cum essent assidua dimicatione, à Romanis Gothi laceßiti, essetq; incertus belli exitus, pax, qua religionis cultus, & morum integritas cōtinetur, omninò turbata, sublataq; est. Imò & Episcopi Regia potentia timidi, eorum gratiam adulatione, & mendaci assentatione aucupantes, omnia ad voluntatē, nihil ad veritatem audentes loqui, ut canes muti, sectas, & hæreses impias, animo & sermone sequebantur. At Gothi postquam secundis vsi prælijs, Romanam potentiam fregissent, prouinciam uniuersam, Ataulpho regnante, inter se partiti sunt. Alanis Carthaginensis; Lusitanaq; Uvandalis, qui etiam Silingui dicuntur; Batica contigit Suenis, & Uvandalis nonnullis Gallæcia; Celtiberia verò, quæ Tarraconēsis est, in Romanorum ditione permanente.

Seculari Hispania Imperio in prouincias, hac ratione, veluti in partes scisso, simili partitioni Ecclesiasticus ordo subiacuit. Nam unusquisq; Rex in Regni sui nobiliori vrbe, Primatus, & Metropolitana ornamentum erigēdum, ad Imperij secularis auctoritatem retinendam, utile iudicabat. Præterea ut summa Pontificis auctori-

^a Ex antiquo iure in vna prouincia nō poterant esse duo Metropolitanī. Ex Conc. Chalced. ca. 11. & apud Iuonē. 4. parte. c. 146.

^b De hac diuisione extat in Bibliotheca Ecclesiæ Toletanæ processus quidā, factus in lite ordinationis Ecclesiæ Valentis, ubi dicitur ex sententia Rasi, & Abi Capaza habi, temporibus Constantini Magni fuisse Hispaniam in quinque prouincias, & Metropoles distinctam: & Ioannes Gerundensis in Concil. Eliberitan. fuisse factum existimat lib. 1. Paral. in diuisione Hispaniæ, ex sententia Apij. quamuis nos hanc diuisionem, sine auctoritate positam, existimauim^o, supra.

^c Era. 407.

^d Roderic^o in Chro. lib. 1. cap. 1.

tate suffulta hæresis, quam sequebantur, alius fixa hominum mentibus inhaereret, latissimeq; nullo alio iudice propagaretur. A Uvandalis ergo Hispalis Batice caput, Primatus nomine decoratur; ab Alanis in Carthaginensi prouincia Toletum; Tarraco à Romanis, Bracara & Luco à Suenis.

Primatus igitur Toletani cursum ab Eugenio usq; ad Athanaricum Gothorum regem, trecētis & sexaginta nouem annis, à Christi domini passione comprehensum, ut cunq; narrauimus. Quo tēpore^a Eliberitana Synodus celebrata est, sub Constantino Magno; qui post Baptismum, Ecclesie patrocinium ardentè suscepit. Concilium hoc nationale fuit, cui Melathius Toletanus Episcopus interfuisse creditur; qui tamen in serie Archiepiscoporum, supra ianuam sacrarij Toletani inscripta nō refertur. Ex^b quo apertè efficitur inter Eugenium, & Pelagium, quosdam alios Antistites huius sedis gubernacula, tot annorum intervallo, rexisse.

S. III.

Progressus Toletani Primatus ab Athanarico, usq; ad Rodericum ultimum Gothorum regem continenter peruenit. Cum primum enim reges Goti in Hispaniam irruerent, secularis Principatus tranquillitate & ocio, quo fruebantur Romani, perturbato, Ecclesiasticus etiam ordo, unā immutatus est, & magnas subiuit calamitates, & infortunia; unde plures prouinciæ Ecclesias suas primas Primatus auctoritate extulerunt. Conatus tamen iste tamquā violentus diu permanere non potuit. Nam postquam Leouigildus rex, totius Hispania, atq; Narbonensis Gallia Principatum pacificè tenuit, Ecclesia etiam Hispanica ad unitatē reducta, incredibiles dignitatis & gloria progressus fecit: prius enim res uniuersæ Hispania militari furore, ferro & flamma, impijsq; Arrij, & Priscilliani hæresibus perturbata, atq; ferè penitus fuerant euersa. Et licet nonnulla ea tempestate essent celebrata Concilia, tamen absque ea maiestate, qua agi deinceps consueuerunt. Primò namque Toletana Synodus aduersus Priscillianum Toleti coacta est, imperantibus Arcadio, & Honorio, & Toletanam Ecclesiam regente Patruino, qui ordine quartus numeratur Archiepiscopus. Post hanc Synodum inter Romanos, & Gothos maximi bellorum impetus excitantur; nonnunquam tamen de Ecclesiastica dignitate stabilienda, atq; restauranda agebatur: eaque de causa peculiaris quedam Concilia coacta sunt, nimirum, Tarraconense, Ilerdense, Valentinum, Gerundense, & Caesar Augustanum. Similiter in Baetica quedam alia sunt celebrata; ex quibus quæ nunc habentur edi-

^a Era. 361.

^b In Topographia sanctorum, ponitur Honoratus in diuisione. Concilio.

^c Rodericus lib. 1. c. 14. Era 610. & Iouanes Magnus lib. 6. c. 19. Nam antequam rā persecutionis mouit aduersus Christianos, ex Roderic. lib. 11. c. 4. & D. Greg. lib. 3. Dialogor. c. 3. sed pōtea signis & miraculis Martyrii Heremigildi filij commotus animo, fecerit hæresim reuocauit.

ta,

ta, siue manuscripta, nullius Toletani Praesulis subscriptione cōsignantur. Nam spiritalis Praesulum congressus impediatur assiduis bellorum motibus, quibus de regno certantes, principes agitabātur. In Concil.³ Tarraconensi impresso, hac est appēsa subscriptio: *Episcopus Carthaginensis Metropolitanus; licet in codicibus manuscriptis literis Logobardis, qui afferuntur in Bibliotheca Toletana, & D. Laurētij, subscribat Hector Episcopus Carthaginēsis Metropolis. Vnde quidam docti suspicātur, hunc Hectorē urbis Carthaginis Episcopum Metropolitanum fuisse; cum ea ciuitas prouincia Tarraconensis Primatum illis temporibus obtineret; idq; ea sibi ratione persuadent, quod Hectoris appellatio, inter nomina Toletanorū Praesulū sculpta in sacrario minimè reperiatur.*^b Ego verò magistri Aluari Gometij viri doctissimi (quē honoris causa nomino, propter intimā mihi cum eo viro amicitiam, cum Toleti agerē) auctoritate in cōtrariam sententiam adducor. Cuius historiam de Archiepiscopis Toletanis nondum editā, in hoc de eorum Primatu breui cōmentario, sequi decreui, & D. Isidori, qui Carthaginem etiam illis temporibus funditus à Gothis, in Romanorū odium, euersam affirmat.

Secundā Toletana Synodus, Amalarico Gotho regnante, assiduisq; iam bellorum tumultibus inter Romanos & Gothos, nō nihil pacatis, coacta est; cū iam centesimus, & trigesimus quintus annus, à primo Concilio Toletano verteretur. Neq; celerius potuit Conciliū Toleti celebrari: cū enim inter Romanos, & Gothos de pulcherrimae prouincia Carpetanae, cuius caput Toletū erat, dominio ageretur, ciuitas illa armis assuefacta, ac de religionis incremento parū sollicita, omnem curam & studium ad Imperij fines tuendos, & propagandos contulerat. Amalaricus tandem rex Concilium conuocari iussit: cui^d Montanus vndeagesimus Praesul, admiranda sanctitatis vir, & singularis doctrina, miraculis clarus ac conspicuus, interfuit. Deinde verò Romanis superatis, de pace, & ocio constituendo, decernitur; quo Gothorum Imperium ita est auctum, ut multorum partito dominatu, ad vnius tandem potestatem peruenerit. Inde illa sanctitatis, & sapientiae lumina excitata, nimirum Leander, Isidorus, & Fulgentius; qui omnem suam operā, & industriam, ad extinguendam, extirpandamq; Arrianam validā heresim adhibuerunt. Ad quam etiam funditus euertēdam, inclytū Hermenegildi martyrium, cuius profusus sanguis semper clamabat, vehementer profuisse credendum est; & ut eleganter scripsit vir pius, de sceleribus aduersus Christianos, auitam, & Catholicam pietatem seruantes perpetratis.

Concil. Tarraconēse celebratum fuit Era. 554. sub Theodorico rege, & Ioāne, Episcopo & habet magnā auctoritatem: nam ferē totum in collect. decretorum Gratiani ponitur.

In vita Eugenij martyris primi Praesulis Toletani.

Era. 465. in codicibus M. ff. Era. 562. anno quinto Amalarici regis.

De Montano Toletano Antistite scribit Ildefonsus in additionib⁹ virorū illustrium Isidori

Gregor. est auctor lib. 3. dial. c. 31. & Isidor. de viris illustribus: & de Hermenegildo id tradit D. Grego. eodē lib. cap. 7. & Gregor. Turon.

Felices

*Felices anima, quorum per funera Christi
Crescit Euangelium: vester pro semine sacro
Est cruor; ille pijs inolefcit mentibus vltro:
Ut quanto magis innocui profunditur vsquam
Sanguis, eo vernat magis, augefcitq; premendo
Sancta fides, viresq; nouas calcata refumit.*

Tandē magnorū virorū supplicationib⁹, aſſiduisq; precib⁹ diuina iracūdia, & in mortales iuſtē cōcepta indignatio, placata eſt, eaq; mēs Spiritus ſancti magiſterio vniuerſo populo iniecta, vt abnegatis impijs errorib⁹, veritatē catholicā p̄fiteretur & ex animo āplecteretur.

Octauo deinde anno regni Reccaredi, quietiā fuit octauus Imperij Mauricij, cū Toletana ſedi præſſet Euphemius, vir pietate celebris, 3. Toleti Conciliū nationale celebratū eſt; aſtātibus omnibus Metropol. Episcopis prima ſedis, & alijs totius Hiſpania, & Gallia Narbonen. populoq; omni Gothorū; licet in ea hiſtoria quā Rudericus Toletan⁹ edidit, ^b nō Euphemius, ſed Eladius corruptē legatur. In eo Arrianā hæreſim, quā per 213. annos pertinaciter, & obſtinatē defenderāt, Gothi omnes deteſtati ſunt. Huic Synodo Leādrū Hiſpalēſem Archiep. ſedis Apoſtolic. legatione functū, præſuiſſe, nō abſq; ratione docti aſſerūt. Nam licet Toletum regia ciuitatis nomine ornaretur, & Gothorū Imperij caput eſſet, in eaq; regis curia, & ſupremus Senatus, Conuētusq; iuridicus eſſet cōſtitutus. diſtributio munerū, & magiſtratuū ſeculariū, & Eccleſiaſticorum, hacq; in omni re tam ſancta, quā profana ſummā teneret auctōritatē; erat tamē rationi maximē cōſonū, vt ſanctiſſimus Leāder ſanguinis propinquitate cū rege coniunctiſſimus, cuius auunculus erat, qui ſplēdorē generis, & nobilitatis gloriā admirabilis vita ſanctimonia doctrinaq; præſtantia illuſtrauerat. primas in Hiſpania partes, ſingulari Summi Pōtifiſcis conſeſſione, inter Præſules ageret. Hiſ enim animi dotibus & virtutib⁹ egregijs gratiſſimū ſe Romanis Pōtifiſcis præſtiterat, atq; digniſſimum, qui hoc maximo munere, alijsq; maioribus in dies ſingulis augetur. In quā ſententiam libenter ingredior, etiam propter homiliam, quæ in calce prædicti Concilij affixa eſt: ubi nōmine totius Cōcilij, ſanctus Leander; tanquam eius caput & Præſes, ingentes gratias Deo agit, qui gentem Gothicam veritati repugnantem, in ſui nominis cognitionem adduxerit. Iſdem proſus rationibus ſanct⁹ Iſidorus, Leādrī frater, ſucceſſor huius dignitatis fuit. Ab hoc igitur tēpore Gothi omnes Catholicis documentis informati, cœleſti pace, ocioq; diutino perfrui cœperūt. Vnde effectū eſt, vt cādidis & ſinceri mores Chriſtiana religionis, aptiores animos, purioresq; mentes

^a Era. 617.

^b Lib. 2. c. 15.

^c De hac abſolutione extrae epistolae Greg. Mag. ad Reccaredū regē lib. 7. reg. epistol. 117.

^d Vt ex epistolis Gregorij Mag. liquet lib. 1. reg. epistol. 41. & lib. 4. epistol. 90. & lib. 7. epistol. 117. & 118. ad Leandrum, & Reccaredum regem; & vocat eum r̄p̄ſentem Hispanicorū cocuod toti Hiſpania præſeſſet.

^e Id aſſeruat ſanctus Iſidoro. in ad. Iſidor. in præſeſſione. in Brantione Epistolae coporū ſumma & epistol. lib. 1. c. 17.

mentes ad diuinas, humanasq; artes addiscēdas redderēt. Celebrato Toleti hoc. 3. Concilio, quantus pietatis feruor, & sanctitatis amor cōtinuò subsequutus sit, vel inde licet coniectari, quod breui temporis spatio plura sunt Toleti aggregata Cōcilia, qua satis apertè Toletana sedis maiestātē, auctoritatēq; indicant, & exprimūt. Quippe, qua veluti mater filiorum incolumitati diligenter providebat, & tanquā omnium aliarum magistra, in vniuersa Gothorum ditione, & Imperio, diuinum cultum, Ecclesiasticos ritus, & reliqua omnia, qua ad componendos hominū mores, & summi Dei honorē in debito officio retinendum pertinent, sedulo docebat. Id verò apparebit manifestius, si singula repetamus Concilia. Quarto namq; presuit Iustus Primas Toletanus, in re monastica S. Helladij discipulus, & dignitatis successor. Non desunt qui affirmant Isidorū Apostolica sedis legationem in hoc Concilio obijisse, eidemq; presuisse.

Primo deinde anno Regni Cinthila Regis, quinta Syddodus Tolet cogitur, in qua Eugenius II. Helladij etiā discipulus, primū locum, & summā tenuit potestātē. Interfuit etiam huic Concilio Braulius Casar aug. cū magna sui nominis gloria, & celebritate. Huius Eugenij temporibus, regnate Cindasuintho, sextū, septimūque Conciliū actū est. Hic enim Rex Leādro, & Isidoro vita functis, Apostolica sedis auctoritate, Primatus dignitātē Ecclesie Tolet. iterū restituit. Unde in septimo Concilio sancitū est, ut pro reuerentia, ac Regia sedis honore, vel Metropol. ciuitatis ipsius consolatione, conuicini Toletana sedis Episcopi, iuxta quod eiusdē Pontificis admonitiōē acceperint, singulis per annū mensibus in eadem urbe debeant commorari. Qua sanctio ita est singularis, ut nulla Metropolis ea utatur apud Hispanos. Marianus Societatis Iesu, doctissimus Theologus, & diligens, & elegans rerū Hispan. scriptor, lib. 6. de rebus Hispan. ait se auctore habere, in quo scriptum est, in hoc. 7. Concilio, controversiam de Primatu inter Tolet. & Hispal. exortā, fuisse compositā.

Celebrantur deinde alia Concilia, regni potestate Reccesuintho, à Gothis tradita, octauum nempe, nonum, & decimum, quibus is, qui D. Illesonsum Eugenius III. antecessit, presuisse scribitur. Hisce verò temporibus Primatus auctoritatē Tolet. sedes, absq; vlla controuersia, & disceptatione obtinebat. Cuius rei certissimū extat argumentum in duodecima Synod. Tolet. cui, Ervigio regnante, Diuus presuit Iulianus: capite enim sexto cōcessa est à toto Concilio facultas Archiepiscopo Tolet. creandi, & presciciendi Episcopos in vniuersa Hispania, & Narbonensi Gallia, qui in defunctorū locum succederent; ne vacante sede, & legitimo Pastore diu orbata, quidquam detrimenti

^a Era. 671. sub Rege Sisinando.

^b De Iusto vide Illesonsum de vitis illustribus.

^c Era. 674. anno primo Cinthila Regis.

^d Era. 676.

^e Era. 684.

^f Propter haresim.

Theodich Hispanensis Præsulis, qui Leādro successit, in quo speciale priuilegiū extinguitur, & ad ordinariam potestatem reducitur. Vide S. Illeson. in additione ad Chron. Isidori, in præfatione, & Aluarum Gometium in vita Eugenij. Vascū tom. 1. anno. 642. Zacharias PP. instituit, ut singulis annis Apostolorū limina visitet Episcopi, qui ordinationib; Apostolicis subiacent: habetur. dist. 93. cap. Cyprianus. lib. 4. epistolarum. epist. 9. Gregor. Magn. ad quinque nium id redegit.

^g Era. 719.

ⁱ Sic etiam erat in Africa, in qua factæ sunt sex provincie, ut inquit Sexto Rufus, Carthago Proconsularis, Numidia Consularis, Bizancena, Tripolis, Mauritania duæ, Sitiphensis, ac Cæsariensis. Quot autem erant provincie, tot erant in Africa Primates, siue primæ sedis Episcopi, ut patet in dist. 63. cap. Cum logē, lateq;

detrimenti Ecclesiastica iurisdictione caperet, iacturamq; ordo Ecclesiasticus & perturbationem sustineret. Quam sanctionem, ut iustam sanctamq; Gratianus inter alia collegit & inseruit Conciliorum & patrum decretis. Qua non potuit veri Primatus primaq; dignitatis apertius testimonium desiderari: in eaq; condenda Iulianus Hispanensis Episcopus, Luiba Bracarenensis, Stephanus Emeritensis, inter fuerunt, & cum his triginta quinque alij Episcopi, multiq; in absentiu locum suffecti vicarij: Abbates praterea, viriq; plures illustres, ex officio Palatino. Qui omnes pari animorum consensione decretu a se sancitu, in omnibus prouincijs promulgari seruariq; iusserunt. Itaq; quod ante totius prouincialis Concilij auctoritate fiebat in creandis, praeficiendisq; prouincia Episcopis, Toletana sedi adiudicatum est, illiq; soli tributum. Deinde veromagnus cepit Episcopo Toletano honos ab omnibus clericis haberi; cum propter prima sedis auctoritatem; tum etiam quod in instituendis Episcopis eius esset opus suffragio. Idem etiam Iulianus sanctitatis opinione conspicuus, ac literaru gloria clarus, tertio decimo, quarto decimo, & quinto decimo Concilijs praesuit. Felix autem nomine & re, qui innocentia vita, ac literarum sacrarum cognitione, futurae felicitatis argumētum pra se ferebat, decimisexti & decimi septimi Concilij Praeses fuit. In hoc decimo sexto Concilio acta causa est Sisiberti Praesulis Toletani, qui aduersus Egicam regem temere conspirauerat, cuius imperium antea sacrosancto confirmauerat iure iurando: dignusq; optimaratione visus est uniuerso Concilio, ut laesa maiestatis reus, e sublimi dignitatis fastigio deiceretur, atq; deturbaretur. In huius locu suffectus est Felix, qui etsi tunc denuo & recenter electus, in subscriptione tamen Concilij omnibus in subscribendo praenonitur antiquioribus Metropolitanis, Faustino nempe Hispanensi, Maximo Emeritensi, Vera Tarraconensi, & felici Bracarensi: siquidem Felix ad Toletanam sedem ex Hispanensi, veluti minori, fertur conscendisse.

Hac sufficient ex actis Conciliorum Hispania, qua Primatum Toletanae sedis probant. Sunt & alia argumenta non infirmiora, quae idem manifestant, nimirum unctio regum: nam ungebantur illis temporibus oleo sancto, qui ex Gothis assumebantur in reges. Unctum enim fuisse Vuambam, testatur Concilium Toletanum duodecimum, in quo Eruigij assumptio ad regiam amplitudinem, ab omnibus Ecclesiastici ordinis & Palatinis viris est confirmata, Vuamba rege in id consentiente & iubente, cum abiecta regali potestate, pauperem & monasticam decreuisset vitam agere. Nam a Iuliano Toletano Antistite Vuamba rex enixe efflagitauit, cum se regno abdicaret,

De un-
ctione re-
gum vide
tit. de sacra
un-
ctione.

Cum ad Primatum
Episcopi apponere,
ex epist. Leonis
PP. ad Ananiam
epist. 84. & hinc
turd. 64 c. de per-
sona. & apud Iu-
nem. 4. p. cap. 146.
Concilio Carthage-
6. & 7. item An-
cano, c. 5. 1. 1. 1.
9. 1. Horum omnium
primus erat Episcopus
Carthage-
sis, ut patet ex
isto Concilio An-
cano, & apud illu-
summa erat potes-
tas in creatione
Episcoporum quae
vellet per Africa-
vnde vocatur a Di-
Angul. epist. 1. 1. 1.
Carthago Africae
caput. Vnde
tet ex Concilio
Nizano cap. 4. &
Antiochiae, c. 2. &
Cabilon. 1. cap. 1. 1.
Que habetur hinc
& alia d. 64. per
tam diuina Sacra-
& apud Iuonem
p. 5. c. 1. 37. & c. 20.
offertur decreta
Nizani Concilij.
Era. 711. anno quatuor-
to Eruigij.
Era. 716. anno primo
Egicani, Iuliano.
Era. 717. sub Felice
vibus regia Primati
& Egica regis.
Era. 717. sub Felice
& Egica.
Vnctum erat in
Concil. Tolet. 4.
75.
Qui erat Episcopus
Hisp. Rudericus.
4. cap. 3.
Id patet ex M. 6.
codice ecclesie To-
letanae, & S. Em-
lianis praeterea ordo
sedendi & subscri-
bendi praecedentia
inducant, vnde etia
tu est in multis Con-
cilijs ve posterior
priori Episcopo
non praenonitur.
Sed prius ordinatus
Episcopus primatum
habet locum.
Agath. Can. 1. 1. 1.
Bracar. cap. 14. &
Lucius PP. in epist.
ad Episcopos Gal-
liae in. 6. Synodo
Const. ad. 4. Agath.
PP. primo subscri-

abdicaret, ut studiose curaret, Eruigium in Regē ungi. Quae ratione constat, munus ungenti Reges, plenum honoris, & dignitatis, cui reliqui Episcopi, & equites, primoresq; Palatini interesse debebant, ad Toletanum tantum spectare Praesulem. Qui etiam eundem, quem ungebat Regem, sacramento astringebat, ut iustitiam coleret inuiolatam, Regnumq; summa fide, & equitate administraret: sicut in Toletana Synodo^a sexta, & octava legitur.

His ergo gradibus Ecclesia Tolet. eò perducta est, ut inter magnificas, ac celeberrimas totius orbis Christiani Ecclesias, insignē dignitatis, & auctoritatis locū occuparet. Nam erat in ea ciuitate sita, quae Gothici Regni caput tenebat: eiusq; Praesuli ius erat omnibus Hispaniae Ecclesijs praeficiendi Episcopos: eiusq; consilio saepe Reges ad res pacis, & belligerendas utebantur, & ad munera hominibus Gothicis conferenda. Cum verò ministrorū copia, & multitudine, cultuq; pietatis, & Regum praesentia, multisq; alijs nominibus celeberrimū esset templum Toletanum, tum praecipue, ut D. animaduertit Illesonfus, quod cum terrorē omnibus, & quasi formidem incuteret, à pijs, & improbis magna religione colebatur, eiusq; dignitati omnis cultus videbatur inferior. Quibus verbis tacite innuit caeleste pignus, quod à sanctissima Angelorū, hominumq; Regina accepit, & templum Toletanū quod una virgineo, diuinoq; conspectu, atq; genitricis Dei praesentia fuit amplificatum, & summē auctum. Tunc enim caelesti amictu Illesonfus indutus, ad peragendam solennioribus diebus rem sacrā, speciem toti populo ciuis Sanctorū, & domestici Dei potius, quam terreni habitaculi praeseferebat. Adde etiam alios Praesules sanctissimos, qui eximijs virtutū ornamentis sedem hanc illustrarūt, Eugenium Martiorem, Patruinū, Montanum, Iulianum. I. Euphemium, Helladium, utrumq; Eugenium. II. & III. Felicē, Illesonsum, Iulianum. II. Gundericum, quorū mores integri, & sanctissimi, virtutesq; excellentes, & singulares, eos segregarūt ab omni cōsuetudine mortali: ita ut miracula in hominū conspectu viui, & mortui ederent. Concilia tandem in ea urbe coacta, admirabili, & penē diuina sapientia, à summis Pontificibus, & œcumenicis Concilijs, magno consensu approbata, illi celebri- tatem frequentissimā, splendorēq; per vniuersum orbē attulerunt.

Peruenerat iam Toletana Ecclesia ad summū auctoritatis, & maiestatis culmē. Verum ita est inconstans rerū vicissitudo, statusq; rerū humanarum labilis, ut ilicò agrotare cœperit, & ab auita religione, & optimis, grauibusq; moribus, veluti flosculi solent ex arboribus, deciderit. Uvisita namq; & Rodericus Reges Gothi, luxuria diffluxerūt: quorum turpi vitabomines Gothi cœperunt emollescere, atq; effœmi-

A a nari,

bit; & Imperator in Concilijs post Episcopos subscribit, nam nulla dignitas, licet Imperialis, honori, & dignitati Episcoporū adaequatur, ex Greg. in epist. ad Hermanū Mentensem Episcopū. Similis ratio est de Rege, ut patet in Concilijs Toletanis, & ex subscripcionib; praeminentiarum Primatū. Cassaneus col- legit p. 4. conf. 19. In. 8. Synodo, quae fuit. 4. Constanti- nopol. post Episcopos subscripserunt Imperatores, Basilius, Constantinus, & Leo perpetui Augusti, &c. quod adnotauit Osius lib. 11. de legitimis iudicib; a 6. c. 17. b 8. c. 10. De viris illust.

nari, religionisq, candorē, & morum integritatem sceleris contagione polluere. Quae vitia teterrima in Sacerdotes etiā deriuata, indignissimam calamitatē toti populo attulerunt. Nam prouocato flagitijs ad iracundiam diuino numine, miseria statim, & arumna, instar flagelli, sunt facinorum, & scelerū vindices. Inuadūt igitur in Hispanicam prouinciā Mauri; breui tempore depopulantur vrbes, vastant agros, diripiunt domos, munitiones expugnant, sauiunt miserē in omnes, diuina, & humana violant, & vexant; Reges ipsos, à quibus iusta vindicta ortum habuit, de opulentissima possessione deturbant, totusq, populus in seruitutē ex libertate deiectus, capitur à barbaris. Neq, tam saeva vastationis alia est studiosius perquirenda ratio, quàm ubertatis prouinciae abusus, libidinisq, effrenatae luxus, cui optima quaq, molles animi inferuire fecerunt. Et licet Rodericus Rex aduersus irruentium Maurorum furorē delectus habere, equitatum parare, arma, & stipendia populis contribuere, ut facilius tantus impetus sustineretur, curauit, tandem miserē, ut mollis, profligatus, & funditus euersus est, anno^o Domini septingētesimo decimo quarto, postquā Imperium Gothicum ab Athanarico, usq, ad eum per trecentos & quadraginta quatuor annos fuit productū. Improbi enim Uuitise, Rodericiq, mores, vita eorū infamis, effœminata, & crudelis, multo antè, luctuosum hunc inieritum, summamq, ruinam videbātur quasi prædicere, præfagireq, Nam primò ad imperium sunt prouecti morte aliorū: deinde totum suum studium ad opprimendos populos contulerunt; nulla fanis adhibita reuerentia, neq, Sacerdotibus obseruātia; diuina omnia profanata ab ipsis, & euersa sunt, viaq, ad omnem turpitudinem aperta: exemploq, suo iniqui, & scelerati gratia, & auctoritate aucti, totam reipublica effigiem, & animum deformarunt.

S. III.

Tertius Toletani Primatus status nihil aliud, quàm funestam complectitur ruinam. Nam fuso, atq, deleto turpiter Roderico, in Maurorum ditionē, post varias expugnationes, ciuitas intra annum venit. Urbanus Praesul, eò quòd Sineredus abesset, Primatis honorem suscepit. Qui, ut erat vir sanctus, constanti, & forti animo, inuictaq, insignem illam sustinuit calamitatem. Cui multū adiumenti ad pondus miserae seruitutis ferendum attulit^b Euantius Archidiaconus Toletanus. Erant enim ambo praecleara docti disciplina, & ea cognitione Ecclesiastica informati, qua Toletanā Ecclesiam sanctissimus instruxerat Illesonsus. Urbanus igitur in tāta rerum commutatione non destitit, quibus potuit rebus providere: libros complures, sacras diuorum reliquias, atq, corpora studiosè, & accuratè collecta, & in capsam

Anno Dñi 714

^b Iulianus in vita Illesonsi, quā apud me habeo: & Rodericus lib. 4. c. 1.

^a capsam summa cū veneratione inclusa, in montanos Astures diligenter deportanda curauit. Hac verò beata capsam in Ecclesia Oueti postea, cum multis alijs reliquijs sanctè collocata, magna cum pietate hodie colitur; & ubi illa asseruatur, Camera sancta nomē est inditum. Miserrandis Urbani temporibus diuinus cultus, & sacramentorum vsus cœpit Toleti magna ex parte immutari, imminuiq;: illa namq; amplitudo, summaq; auctoritas Præsulis Toletani ad sex tantum parœcias, & exiguum fidelium numerū redacta, iniquis admodum finibus inclusa est. Neq; satis fuit paucitate esse imminutos, verum qui supersuerunt fideles, assidua Maurorū familiaritate, & cōsuetudine vsi, & seuisima persequutione deterriti, in religione, Christianisq; institutis turpiter fluctuare cœperunt. Quos, vt firmos in fide efficerent, & ad pericula subeunda excitarent, curam, & studium maximum adhibuerunt Urbanus, Euanius, aliq; pijs, & officiosi Sacerdotes. Idem munus Cixila non minori diligentia prestittit, qui Urbano vita functo, Toletana sedis Episcopus ab vniuerso Clero renunciatus est. Is erat pietate, & disciplina Spiritus sancti conspicuus. Cum verò Toletani templi dignitas miserè rueret, alijs in partibus (vt est Dei Opt. Max. bonitas) cœpit cultus Ecclesiasticus oriri, augeriq;. Nam Compostellanum D. Iacobi templum, & Ouetense alterum in montanis Asturum situm, attributa illis Metropolitana dignitate, vigere cœperunt. ^b Compostellana enim Basilica tantū venerationis, & cultus propter sanctissimi Iacobi corpus, quod ibi religiosè quiescit, delatum est, vt in eius honorem Iria Flauia Episcopatus, ex Bracarensi iurisdictione exēptus, eò fuerit translatus. Cui postea Calixti. II. temporibus honos Metropolitana accessit, & Emeritensis prima sedis illi auctoritas est data. Is enim Pontifex Compostellanam Ecclesiam, omni officio profecutus, Archiepiscopatus titulo, & Legati decorauit: tum quòd in ea eius pater fuerat conditus; tum etiam, quòd ibi Alfonso Hispania Imperatorē Vraca filium sacro fonte lauerit, oleoq; deinde consecrato in Regem vnixerit. Quas potissimum ob causas, Compostella exempta sibi nomē vendicauit, & ex potestate Toletani Primatis se illis temporibus cœpit subtrahere. Ouetum ortum habuit à Gothorū calamitate. Vagantes namq; primi sedem ibi collocarunt. ^c Regnante Froila in pretio habita, ab eoq; condita urbis titulo, & Episcopali dignitate exornatur; Hermegildumq; primò in Episcopali sede constituit. Alfonso verò cognomēto, vt re, Castus, templum magnificentissimè extruxit, ^d ad illius instar, quod erat Toleti in Maurorum potestate; vt tristitia de amissi templi iactura, imitatione noui, aliquo pacto leniretur. Labente tempore Alfonso. III. ex de-

^a Rodericus lib. 4. c. 3. Urbanus Sinderi successor arcæ reliquiarū, & scripra B. Illefonfi, & Iuliani Pomerij, et vestē sacram, quā B. Virgo dederat Illefonfo, ad Asturias dicitur delatū.

^b De Compostellana Ecclesia extat opus, quod dicitur historia Compostellana. Rod. lib. 4. cap. 17. & 18. ^c Id constat ex litteris Calixti Papæ.

^d Rodericus lib. 4. cap. 6.

Rodericus lib. 4. cap. 8.

creto Ioannis Papa. VIII. ^a Ouetensem sedem in Metropolitanam extulit auctoritatem. Fuit ^b hac ciuitas domicilium certū, & portus tutissimus multorum Episcoporum, qui, amissis in vastatione Hispania sedibus, fidem, & religionem amplexi, auxilium, cōmeatumq; Regium experti, in eam appulsi tanquā ex procelloso enatarunt naufragio: ibiq; sanctissimam agētes vitam, tandem fato functi, cœlestibus copulati in cathedra perennis gloria sedent. Toletum verò licet in Maurorum ditioe esset, Primatus iure, & auctoritate utebatur. Nam in defuncti Cixila locum, Petrus, qui propter elegantem corporis formam, Pulcher cognominatur, cooptatus est. Fuit hic vir literis apprimè eruditus, & in religionis obseruantiam, & pietatem, ita accensus, ut non modò in vrbis sua curam sollicitè incumberet, omnibusq; periculis diligenter prouideret; verū & aliorum Hispania Præsulum necessitatibus consulendum esse arbitraretur. Nam cum ad eum peruenisset, Paschatis computum ritè, & canonicè Hispani non obseruari, ad Episcopum, & Hispanensem Clerum super ea rescripsit quid tenendum esset. Quod verò attinet ad Paschatis computum, ex Conciliorum decretis, nemini licebat, præterquam primis Episcopis, quid constans, & firmum esset, decernere. Petrus Pulcher Elipandum habuit, post alios quosdam successorem, qui tantum munus sibi demandatum, non solum negligenter, verū & iniquè admodum expleuit. Vsus enim frequenti Maurorum commercio; cum longè abesset ab illorum temporum felicitate, in quibus Ecclesiastica, sincer aq; doctrina vigeat; parumq; accuratè in sacris literis versatus esset, in haresim de adoptione Christi Seruatoris nostri, arroganter, & ignoranter impegit. Quæ postea fuit Fræcofordiensi Concilio damnata. ^d Cum vero quibusdam Episcopis, & Hispania vrbi- bus per literas impietate suam persuadere conaretur, reiectus est elegantibus scriptis Heterij Episcopi Oxomēsis, & Beati Presbyteri, qui literis sacris apprimè eruditi, aduersus Elipandum præclara edidère monumenta. Sublato Elipando, Toletana sedes ^e Vviestrimiro Præsuli egregio, atq; optimo commissa est; de quo Eulogius Martyr, hac literis consignata reliquit.

Post quintū diem Toletū reuertit, ubi adhuc vigenē sanctissimum senē nostrū, faculā Spiritus sancti, & lucernā totius Hispania Vvies- trimirū Episcop. comperi: cuius vita sanctitas totū orbem illustrans, hætenus honestate morū, celsiq; meritis catholicū gregē refouet: multis apud eum diebus degimus, eiusq; Angelico contubernio hasimus.

Vita functō Vviestrimiro, idem Eulogius sufficitur; qui ad aliud excellentius munus vocatus, antequā Toletum venire potuisset, con- stanti

^a Rodericus lib. 4.º
18. vbi agitur de
sublimatione Oueten-
sis vrbis.
^b Vnde vocatur ci-
uitas Episcoporum
& ira caurum est
in Concil. Sarob.
cap. 1. ex decreto
Olij Episcopi C.º
duben. vt Episcopi
à suis sedibus p.º
in alijs ciuitatibus
reciperentur bene-
gnè, & humanè.

^c Cōtēdebatur ois
quo die foret Pas-
cha celebranda
vnde caurum est
vt Ecclesia max.
minori præfer-
bar diem. 3.º. Cō-
Carth. c. 1. & 4.º.
1. Arelat. c. 1. & 4.º.
Carth. 65. 1. Car-
th. 7. 4. Arelat. 1.
4. Tol. 4. 1. Bre-
car. 9.
^d De haresi Elipandi
Præsulis Toletani
de Conc. Fræco-
& Ionam Episco-
pum. Aurelian. in
libello de cultu
imaginum. Exat
apud me liber E.
therij Episcopi Ox-
xomæ, & Beati
aduersus Elipan-
dum.
^e Eulogius in epist.
ad Vviestrimiro
Pampilonensem.

stanti animo, subiit Corduba martyrium, in ea persecutione, quam barbari Mauri in religionem Christianam excitarunt. Quibus hoc cordi erat, ut eas, quæ superfuerant, Christiani cultus & doctrina scintillas, omnino delerent, & extinguerent. Inde furentes uniuersas Hispaniæ vrbes, pagos, & domos, purissimo Martyrum sanguine compleuerunt. De Cordubensibus martyribus adhuc extat particularis historia ab Eulogio Martyre conscripta. Sanguis iste innocentissimus, qui impiè & immaniter fundebatur, sine intermissione clamabat ad Deum, debitamq; pœnã, & tanto scelere dignissimã repetebat; ut afflictis, desolatumq; populum Catholicum in libertatẽ vèdicaret. In hac persecutione non modò Toleti, verum etiam in reliquis ciuitatibus, ex Maurorum ditione, uniuersa ferè religio & auctoritas Ecclesiastica sublata est. Fuerunt namq; plures Episcopi, qui ambitione capti, Sarracenorũ regum aulas sequebantur; & in id potissimum enixè operam dabant, ut dignitatũ, & opũ accessionibus indies auerentur, nouosq; honores, & sacerdotia ampliora obirent. Quod cum assequi non possent, nisi Maurorũ gratia, & auctoritate, à quibus accessiones pendebant, ad eam habendã, ea calliditate, malignitateq; utebãtur, ut studiosè animaduerteret, quo pacto Dei populũ acerbissimis exactionibus, & vectigalibus minimè ferendis vexaret. Turpissimã hæc infidelitatis notã subiit Hostigisus^b Malacitanus Episcopus. Ioannes vero Dei seruus vita & miraculis clarus, qui eisdẽ ferè temporibus, quibus martyriũ sustinuit Eulogius, primã Toleti sedem, consentientibus clero & populo, tenuit, in tanta rerũ permutatione & aperto discrimine suas partes strenuè atq; viriliter egit. Nam & furori indomito, sanctissimisq; moribus immanitati restitit, impotentemq; tyrãnidem institutis vita præclaris oppugnauit. Quam obrem Ioanne vsura vita priuato, designari successorem Mauri non sunt passi. Fuit ergo Ioãnes ferè ultimus Episcoporum, qui Toletò in Maurorum seruitute præfuit. Vnde Pastore centum & quinquaginta caruit annos, donec ab Alphonso sexto rege ciuitas oppugnata est. Christiani autẽ Mozarabi, quãuis carebãt publico primoq; pastore, in spiritualibus veluti Episcopum S. Iusta parochum constituebant, quem electum summa cum obseruantia suscipiebant, ac venerabantur. Hæc fuit Primatus series in tertio statu Toletana Ecclesia; quæ ex amplitudine illa & insigni maiestate, qua Gothorum regum temporibus floruit, in tantas est redacta angustias, ut antiqua illius Præsulis dignitas in priuatum quendam ac peculiarem Sacerdotem inciderit. In hac igitur paucitate, & inopia religionis, diuini cultus nimis erat immutata auctoritas,

^a Quam in lucẽ nũc primum edidit sanctissim. Ambrosius Morales & scholijs illustrauit.

^b De hac re scripsit Sãpson librũ aduersus Hostigisium Episcopum, quem apud me habeo.

ac debilitata, cum Alphonfus sextus Rex, die sacro D. Urbani Pa-
pa, & Martyris Toletum expugnauit, & ex Maurorum potesta-
te eripuit, anno millesimo octogesimo tertio a Virgineo partu, cum
Toletum, per trecentos & sexaginta octo annos seruitutem miserè
pertulisset.

S. V.

Toletum in Maurorum potestate fuit per L XVIII. annos
supra CCC. Quo tempore religio Christiana eam habuit iactu-
ram, quam paulò ante memorauimus. Labente iam religione, ab
Alphonso rege, die festo S. Urbani expugnata ciuitas, & ex Mau-
rorum ditione erepta fuit statim, ut erat in religionem Christianã
eius animus propensus, egit de restituenda antiqua Archiepiscopa-
li dignitate. Quod ut libentiùs efficeret, totius regni Praesulum ac
virum Principum conuentum indixit, ex quorum sententia & Con-
silio Bernardum monachum ex instituto D. Benedicti, virum opti-
mum, rerum scientia, & exemplo vita in signem, religioni praefecit,
& Archiepiscopi titulo decorauit. Deinde vero Bernardi & regi-
nae opera, rege inuito, Ecclesia S. Dei genitrici Mariae D. Petro
Apostolorum principi, & Protomartyri Stephano dicata est. Rex
autem pradia & oppida & alia magni pretij munera, Regali mag-
nificencia Diuae Virgini in dotem assignauit, ut ex eius literis le-
ctione dignis conspicitur, quae in Archiuo Toletano hodie religiose
asseruantur. Dum hac agerentur in Hispania, Apostolicam sedem,
Roma tenebat Gregorius septimus.

Bernardus ad tantam euectus dignitatem in id potissimum coe-
pit incumbere, ut fidem Catholicam, & Christianos mores anti-
quos, & sinceros in Metropolim suam reuocaret: qua in re omnem
suam operam collocabat. Verum ab hoc instituto legatione Ricardi
Abbatii S. Victoris, retardatus est, & emergentibus difficultatibus
coactus Romã proficisci ad Pontificẽ Max. à quo tãquam ab ora-
culo de dubijs, quae in tãta dignitatis institutione exoriebantur, san-
ctissima acciperet responsa. Romam tandem per Alphonsum re-
gem Pontifici commendatus peruenit, quum sanctissimam illam
sedem regebat Urbanus. Fuit ergo Bernardus perhumanè excep-
tus à Pontifice, qui rebus cum ipso actis, electionem eius libenter
confirmauit, & in pristinam auctoritatem, ut Gothorum tempore,
& iurisdictionem restituit, & Primatus auctoritatem, quam olim
in Hispania, & Carbonensi Gallia obtinuerat, iterum erexit. Ut
ex eius diplomate liquido constat.

Vrbani

Rudericus lib. 66
13. capta est ciui-
tas Era. 1133.
quod est annus
Domini. 1094. sed
in C. M. S. Eccle-
siae Toletan. est
Era 1113. quod
est an. D. 1084.
in C. M. S. Cano-
bij D. Ioannis et
familia Franciscana,
est Era 1111.
Quod est annus
Dni 1085. & in
Chronico perani
quo Ecclesiae To-
letan. est: Capta est
ciuitas Era. 1113.
Quod est anno
Dni 1083. Vnde
nus Pœtæ in pri-
uilegio Primatus
Bernardo conce-
so, inquit, quod per
300. fere & 70. an-
nos, nulla illic ve-
nerit Christiani
Pontifici dignitas
& in donatione
Alphõii regis To-
letan. Ecclesiae
& dicitur, quod
abscondito Dicitur
dicio. 3. 66. annos,
possessa fuit a Mau-
ris.
De Bernardo ser-
monẽ longum in-
stituit Rud. lib. 6.
c. 15.
Exat in lib. priuile-
gij Ecclesie Tolet.
& in historia Ru-
der. lib. 6. c. 24.
Ciuitas in dedica-
tione uenit sub Gre-
gorio. 7. Pont. Ma-
ximo inquit idã a
der. lib. 6. c. 16.
Urbanus PP. Ger-
nardo duobus pri-
uilegijs Primatus
honorem conce-
sit: alterum datum
est anno Domini
1088. Pontif. sui
anno. 1. alterum 20
anno D. 1099. Pont.
sui an. 11. Vnde
ex primo diploma-
te liquido constat
temporibus Gre-
gorij septimi To-
letum fuisse cultui
Christiano restitua-
tam: id etiam con-
stat ex Platina in
uita Urbani secun-
di.

Vrbani rescriptum.

VRbanus Episcopus, seruus seruorum Dei Reuerendissimo fra-
tri Bernardo Archiepiscopo Toletano, eiusque successoribus in
perpetuum. Cunctis sanctorum decretales scientibus institutiones li-
quet, quanta Toletana Ecclesia dignitatis fuerit ex antiquo, & qua
ta in Hispanis & Gallicis regionibus auctoritatis extiterit, quan-
taq; per eam in Ecclesiasticis negocijs utilitates accreuerint. Sed
peccato populi in latitudine promerente, à Sarracenis eadem ci-
uitas capta, & ad nihilum Christiana religionis illic libertas reda-
cta est; adeò ut per annos CCC. penè LXX. nulla illic uiguerit
Christiani Pontificij dignitas. Nostris autem temporibus diuina
populum suum respiciente clementia, studio Ildephonsi gloriosissimi
regis, & labore populi Christiani Sarracenis expulsis, Christianorũ
uiribus, Toletana ciuitas est restituta. Igitur uoluntate & consen-
su unanimitatis comprouincialium populorum, Pontificum, atq; Prin-
cipum & Ildephonsi excellentis regis, te frater charis. B. primum il-
lius urbis, post tanta tempora, Praesulem eligi diuina placuit exami-
ni Maiestatis. Et nos ergo miserationi supernae gratiae respondentes,
quia per tanta tempora, mariumq; discrimina, Romana auctorita-
te Ecclesiae, suppliciter expetisti, auctoritatem Christianam Toleta-
nae Ecclesiae restituere non negamus. Gaudemus, & etiam corde la-
tissimamagnas, ut decet, Deo gratias agimus, qui tantam nostris
temporibus dignatus est Christiano populo donare uictoriam; statũq;
eiusdem urbis, quoad nostras etiam facultates, stabilire atq; augere,
ipso adiuuante, praoptamus. Tam beneuolentia Romana Eccle-
siae, solita & digna Toletanae Ecclesiae reuerentia, tum charissimi fi-
lij nostri praestantissimi regis Ildephonsi precibus inuitati, pallium ti-
bi frater uenerabilis B. ex Apostolorum Petri, & Pauli benedic-
tione cõtradimus; plenitudinẽ scilicet omnis Sacerdotalis dignitatis,
teq; secundum quod eiusdem urbis antiquitus constat extitisse Põ-
tifices, & in totis Hispaniarum regnis Primatem priuilegij nostri
sanctione statuimus, &c. Primatem te uniuersi Praesules Hispan-
iarum respicient, & ad te, si quid inter eos quaestione dignum exor-
tũ, fuerit referent: salua tamẽ ratione, Ecclesiae auctoritate, & Me-
tropolitanorũ priuilegijs singulorũ. Toletanam ergo Ecclesiam iure
perpetuo tibi, tuisq;, si diuina praestiterit gratia, successoribus Canoni-
cis, tenore huius priuilegij confirmamus, &c. dati Angina, per ma-
nus Ioannis Diaconi sanctae Romanae Ecclesiae, & praesignatoris do-
mini

mi Urbani II. Papa, idibus Octobris, anno Dominica Incarnationis M. LXXV III. indictione XI. anno Pontificatus eiusdem domini Urbani Papa, primo.

Bernardum etiam, cuius prudentiam & mores probauerat, legati munere auxit; ut ex secundo eius rescripto constat, in ea prouincia, cuius Primas iam erat; ut curam susciperet condendi templa, amplificandi, & conseruandi uniuersam Hispanicam Ecclesiam, in eisq; ciuitatibus Episcopos constitueret, quae ex Maurorum potestate eriperentur (Nam Christiani sub barbarorum dominatu ferè omnes rudes, & ignari doctrinae Catholicae erant, & earum rerum, quas & cognoscere, & seruare ex ritu Ecclesiastico tenebantur) quod & strenuè fecit. Nam prudentia sua & iudicio errata correxit, & deprauatos mores emendauit, atque ritus Sacramentorum, & diuini cultus caeremonias docuit. In qua re stabilienda Ecclesia Romana doctrinam, & mores sequutus est: nam eam semper coluit, ut magistram Christianae pietatis, & ut radicem atq; matricem, ut D. Cypriani^a uerbis utar, totius Ecclesiae Catholicae. Quam operam Tarracona Ecclesia potissimum nauauit. Nam illa ciuitas, quae apud Gothos Metropolis fuerat, & caput religionis, à Mauris euersa, postea uirtute Comitis^b Barcinonensis expugnata, orbatam religionem & ciuibus, diligentia Bernardi rursus erigitur: & in Gallia Gothica Synodo coacta, Pyrenaeis superatis, Tarraconom peruenit, templum consecrauit, Praesulem constituit Berengarium Episcopum Osonensem, quam diocesim in Tarraconensem transtulit Ecclesiam. Itaque eodem ferè tēpore Toletana, & Tarraconensis Ecclesiae, quae regnantibus Gothis fuerant praclarissima, opera Bernardi Christiano cultui & antiquae celebritati redditae sunt: & eodem quasi partu in lucem ueritatis editae, ab uno patre spiritualibus sunt aucta diuitijs. Verum Tarraconensis Episcopus dignitate elatus, Bernardo obseruantiam Primatus debitam prestare recusauit, & primò à summo Pontifice Urbani pallij honorem, atque suffraganeos antiquos impetrauit: deinde ut Metropolitana Primatus iurisdictionem modis omnibus refugit: quod ut consequeretur, nihil nō tentauit. Tamen Pontificis Maximi^d Urbani decreto & auctoritate reiectus est, qui his literis eius conatus repressit.

Urbanus Episcopus seruus seruorum Dei, venerabili fratri Archiepiscopo Tarraconensi salutem & Apostolicam benedictionem. Nouit dilectio tua, frater in Christo uenerabilis, quo tenore, qua cōditione pallium tibi priuilegiumq; concessimus, &c. Memineris ta-

men

^a Sic eam uocat Cyprianus episto. 4.^a ad Carmeliū, Ecclesiae Catholicae radicem & matricem.

^b Zurita in Annalibus lib. 1. c. 8.

^c Tarraco fuit in ciuitate Maurorum 390. & Vibanus secundus Osonensem sedem in eam transtulit: id constat ex diplomate Urbani II.

^d Id constat ex sequenti diplomate Urbani, quod est in Archivo Ecclesiae Tolet.

men ita te Archiepiscopum constitutum, ut tam tu, quam uniuersiprouincia Tarraconensis Episcopi, Toletano tamquam Primati debeatis esse subiecti: sic ei à nobis in Toletana Ecclesia privilegio constitutum est; quod nos omninò ratū volumus permanere. Nunc autem multo amplius, quia nostra sollicitudinis vices in Hispania uniuersa, & Narbonensi prouincia ministrandas iniunximus, &c. Dat. Kalendas Maij.

Pontifices Romani, qui Urbano successerunt, Bernardum in Primatu confirmarunt: ut Paschalis & Gelasius secundus, qui eidem ius concessit Mauricium Bracarensem deponendi, alio suffecto Prasule. Is enim Mauricius unitatem uniuersalis Ecclesie scidit, summi Pontificis nomine usurpato; supremaq; auctoritate arroganter uti cœpit, non ritè & canonicè in sede locatus, seu potius sine sede & cathedra, à vero Christi Vicario disiunctus. Calixtus deinde eidem Primatum confirmauit & legationem; suffraganeosq; adscripsit, Ouetum, Legionem, & Palentiam. Maximus tamen hic Pontifex, qua erat animi proensione, & reuerentia in sacrum, ac venerandum B. Iacobi corpus, quod Compostella in Galæcia summa cum religione & pietate colitur, & honorificè asseruatur; & quòd ibidè Remonus Comes, eius pater situs esset, sedem illam magnis quoad potuit honoribus decorauit; & Didacū eius Episcopū ad legati auctoritatem in prouincijs Emeritèsi, & Bracarensi prouexit; & ex uniuersali Bernardi in Hispania Primatu exemit. Qua de re multis inter eos epistolis actū est, & uterq; suas partes diligèter egit. Usus est Bernardus auctoritate Primatis multis coactis nationalibus Concilijs, & prouincialibus; instituens, atq; cōsecrans cunctos ferè Hispania Archiepiscopos, & Episcopos: in qua re liberā Primatus exercuit potestatem. Quo officio usq; ad Honorij Pontificem functus est. Hic uero Honorius Raymundum Bernardi successorem Romæ Primatem instituit, quò, ut debita obseruantia supremam illam & sanctissimam sedem veneraretur, se contulerat. Idem præstiterunt Innocentius, Cælestinus & Lucius, qui singulari sanxit diplomate, ut Toletano Prasuli omnes Episcopi Hispania Primatis honorem deferrent, his uerbis.

Lucius Episcopus seruus seruorū Dei, venerabili fratri Raymūdo Toletan. Archiepiscopo, eiusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum. Sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesia, &c. ut supra. Per presentis ergò priuilegij paginam auctoritate Apostolica statuimus, ut per uniuersa Hispaniarum regna Primatu: obtineas dignitatem, &c. Primatem te uniuersi Hispania-

^a Paschalis, anno D. 1100.

^b Gelasius, anno D. 1119.

^c Ruderic. lib. 6. c. 18. hic Mauricius fuit in schismate electus & uocatus Gregorius octauus, & fuit Clericus primo in Ecclesia Toletana, deinde Episcopus, postea Archiepiscopus Bracarensis, uel timò Antipapa.

^d Calixtus, anno D. 1117.

^e Id constat ex historia Compostellana.

^f Legionèsi, & apud S. Facundū, & Palentino & Tolosano, ex Compostellana histor.

^g Ut Giraldum Bracarensem, Petrum Oxomensem, Bernardum Seguntinum, & postea Compostellanum, Petrum Secobiensem, Petrum Palentinum, Raymundū Oxomensem. Ruderic. lib. 6. c. 27. & Burdinum Coimbricensem, & postea Bracarensem.

^h Honorius II. anno Dñi 1115.

ⁱ Raymundus in Concilio Palentino uocatur Primas & Legatus: in Compostellana.

^k Lucius, anno Dñi 1144.

Hispaniarū Prasules recipient, &c. Ego Lucius Catholica Ecclesia Episcopus subscribo. Deinde subscribūt viginti Cardinales & Episcopi. Dat. Lateranen. per manum Varonis Capellani, & scriptoris, tertio idus Martij, indictione septima, incarnationis Domini anno M. C. XLIII. Pontificatus domini Lucij Pa. II. anno primo.

Raymundo vita functo Ioannes successit, qui causam egit coram Eugenio. III. aduersus Ioannem Archiepiscopum Bracarensem, compulitq; , ut Toletū veniens Prasuli Toletano Primatus publicè auctoritatem deferret, quam solenni confirmavit iureiurando. Hic Ioannes Toletanus partes Alexandri tertij aduersus Imperatorem Federicum^b sequutus, Concilio Turonensi interfuit, et schismati Victoris Antipapa consuleretur. Ioanne sublato, Toletanam sedem Cerebrunus obtinuit, à magnitudine cerebri nomen sortitus, qui in templo Toletano unà cum Ioanne iacet. Ij duo Prasules Alexandri tertij tempora attigerunt, neque Archiepiscopatu unquam se abdicarunt. Unde coniecturam facio, titulum decretalis, Requisiuit, corruptè legi Toletano, pro Tolosano, aut Colonien-^asi; ut à viris doctis diligenter animaduersum est. Alexander non tantum Primatū Cerebruni peculiari decreto stabilivit, sed quod Anastasius Papa Pelagio Compostellano concesserat, ut à Primatu Toletano immunis esset, irritum fecit.

His temporibus nobilis illa Cardinalis Iacinti in Hispaniam legatio habita est, qui inter alia magni momenti negocia, de controuersia excitata super Primatu, inter Episcopos Toletanum, & Compostellanum dirimenda, atque sedanda egit: causa cognita & rationibus perpensis, aduersus Compostellanum sententiam tulit, quē iussit simul cum alijs Hispaniæ Episcopis Cerebrunum tamquā Primatem suspicere, atq; colere. Quod præceptum Bracarensi potissimum Episcopo impositum est; cui cum dies esset dicta, iudicio adesse recusauit. Sententia Cardinalis Iacinti sic se habet.

Iacintus Dei gratia Diaconus Cardinalis, venerabili dilectoq; fratri, eadem gratia Archiepiscopo Toletano, & Hispaniarum Primati salutem, & veram in Christo Iesu dilectionem. Officij nostri debitum nos admonet, & affectio paterna compellit, Ecclesiarū tranquillitatem sat agere, & earū lites, ac omnimodas vexationes de medio tollere, &c. Cū igitur à Romanis Pōtificibus literas impetraueris, ad venerabilem fratrem nostrū Ioan. Bracarēsem Archiepiscopū, ut vel tibi usq; ad terminū assignatū, vel deinceps, suspēsus maneret, &c. ipse autē sicut cōtumax & rebellis, nec venit, nec Canonicā excusa-

^a Id constat ex diplomate Eugenij III. quod est in archiuo Ecclesie Toletane.
^b Platina in vita Alexandri. III.

^a Titulo de ordinatis ab Episcopis qui renunciarunt Episcopatum lib. 1. tit. 11.
^b Antonius Concini & Antonius Augustinus Archiepiscopus Tarraconensis decret. & codex Ms. antiquus Ecclesie Toletane. legio Coloniensis Archiep.

excusationem prædedit. Nos itaque de rigore canonico procedentes, eum à Pontificali officio suspendimus, & suffraganeos suos à persona sua obedientia absolvimus, &c. quousque de contemptu satisfaciat dignè, &c.

Cerebrunum consequutus est Gundisaluus primus, qui ab Urbano tertio Primatus confirmationem^a obtinuit, suffraganeosque ei signavit Palentinum^b, Segobriensem, Oxomensis, Conchensem Episcopos. Post Gundisaluum, Martinus cognomento Pisuerga Præsul efficitur, qui à Cælestino tertio Alphonsi Regis & Imperatoris Hispania patruo, in Primatu confirmatus est. Qui cum Cardinalis honore fungeretur, sanctæ Ecclesiæ Toletana cultum, & maiestatem mirificè auxit, impetrata gratia à Pontifice Romano, ut in Pontificalibus Præsulibus Toletani Dignitates thiaris vterentur: & postquam ipse ad apicem Pontificatus peruenit, id ipsum Thesaurario & scholæ Præfecto concessit. Post Martinum Rudericus Ximenius, belli & literarum gloria conspicuus, sedem occupat, qui prælio^d Nauarrum de Tolosa insigni, & postea celeberrimo Concilio Lateranensi, sub Innocentio tertio, interfuit: in altero maximi Præsulis, in altero verò, militis excellentissimi illustria documenta dedit. Fuit enim acerrimus propugnator, atque defensor Primatus, & in Romanis archiuis, & tabularijs omnia diplomata à Romanis Pontificibus data Toletanis Præsulibus, diligenter conquisita in unum volumen collegit, & noua alia ad eiusdem Primatus confirmationem à Pontificibus Innocentio tertio, Honorio tertio, Gregorio nono, impetrauit. Huius temporibus acta causa est Archiepiscopi Bracarensis, de qua fit mentio in^e Decretalibus. Cum autem ex parte Episcopi Bracarensis non esset, qui causam tueretur, præfixaque ad respondendum dies elapsa esset, Honorius Ruderici Primatum confirmauit, & ipsum Legati Hispanici honore auxit; ut populi Sarracenorum ad fidem conuersi salutem, aut extirpationi diligentius incumberet. Interfuit Romæ celeberrimo Concilio Lateranensi primo, in quo Primatus antiqua iura aduersus Hispaniæ Archiepiscopos egregiè tutatus est. Quæ tamen ibi fuerunt acta, quoniam scitu digna sunt, ex libro manuscripto, qui asseruatur in bibliotheca Ecclesiæ Toletana, exscripta huic narrationi libenter, atq; fideliter annectam.

Anno Domini ducētesimo supra millesimum, quinta decima die mensis Nouembris celebrata est sancta & vniuersalis Synodus Romæ, in Ecclesia sancti Saluatoris, præsidente domino Innocentio Papa. III. Pontificatus eius anno decimo octauo. In qua fuerunt Patriarchæ

^a Anno Dñi. 1187
Albaracin caput
Ecclesiæ Segobri-
censis fuit à Ioan-
ne 11. ad iudicata
Archiepiscop. Cæ-
sarugustano in
eius creatione, &c.
& iurisdictione Ar-
chiepisc. Tolet. libe-
rata: doctifs. Zuri-
ta lib. 6. ann. c. 33.
^b Anno Dñi. 1191.

^d In bello Nauarræ
de Tolosa, & in
Concilio Latera-
nensi.

^e Innocentius, anno
Dñi. 1209. Hono-
rius An. D. 1218.
Gregorius An. D.
1231.
^f Lib. 1. decretalium
cap. Coram. de re-
stitutione in inte-
grum.

Patriarcha duo, Constantinopolitanus, et Hierosolymitanus. Antiochenus Patriarcha graui morbo oppressus venire non potuit; Secundum misit pro se Vicarium Antadorensem Episcopum. Alexandrinus verò Patriarcha sub dominio Sarracenorū constitutus, similiter venire non potuit, sed misit pro se Vicarium Petrum Diaconum, germanum suum. Vnus, & septuaginta Primates, & Archiepiscopi huic Concilio interfuerunt, Episcopi verò CCCXII. Abbates autem, & alij religiosi, Decani, Priores, Praepositi, Archidiaconi, et alij Cleri computari ferè non poterant. Deinde Procuratorum Principum, communitatum, et ciuitatum, qui ex vniuersis mundi partibus eò confluxerunt, incredibilis fuit numerus. In hac generali Synodo Rodericus Archiepiscopus Toletanus, et Hispaniarum Primas, de facultate Pontificis, Latine concionatus est. Sed quia ex diuersis mundi prouincijs, tam Cleri, quàm laici conuenerant; ut omnibus satisfaceret, rationes, et testimonia Latino sermone prolata, laicis et maternis linguis, singulis exponebat, Romanis videlicet, Theutonicis, Francis, Anglis, Nauarris, et Hispanis. Huiusmodi autem praedicationis expositio valde placuit; ut potè quæ admirationem omnibus, propter concionatoris acumen, et ingenij subtilitatem, attulit: cum ab Apostolorum tempore auditum non sit, aut scriptum reperiatur, quemquam ad populum eandem concionem habuisse, tot, ac tam diuersis linguis cuncta exponendo. In eodem autem Concilio obtinuit, ut per decennium legati munere in Hispania fungeretur. Sed ultra permissum est illi, ut cum trecentis illegitimè natis dispensare posset; ut ex his ad sacros ordines quidam, alij verò ad beneficia etiam animarum curam habentia, reliqui ad dignitates, et honores, eius voluntate promouerètur: et ut cum aliquibus excommunicatis, sacrilegis, irregularibus, et concubinarijs dispenseret. Est etiam consequutus, ut quamprimum ciuitas Hispalensis redderetur cultui Christiano, sine strepitu iudicij, iure Primatus Ecclesiae Toletanae subesset. Obtinuit etiam, ut omnes Ecclesias tam cathedrales, quàm alias, quæ in omnibus Hispaniarum Regnis ex Maurorum potestate in Christianorum ditionem peruenirent, posset pro suo libito canonicè ordinare, et non solum Clericos, sed Canonicos, et Prelatos in eisdem recenter creare. Et quoniam velut umbra cuncta praetercunt, et quæ geruntur in tempore, cum tempore dilabuntur, non abs re priscis, nostrisque temporibus statutum est, quæ aeterna digna sunt propagatione, scriptis mandentur, et monumentis aeternis; ut nulla possint obliuione deleri. Ideoq; notum sit omnibus hominibus presentem paginam
inspe-

inspecturis, quòd in eodem Concilio apud Lateranum presatus dominus Rudericus Toletana sedis Archiepiscopus, Hispaniarum Primas, impetrata audientia ab eodem Papa, proposuit in pleno consistorio coram ipso, & Cardinalibus, & pluribus Archiepiscopis, & Episcopis, & Abbatibus, & Canonicis, & alijs Clericis querimoniam de Bracarensi, & Compostellano, & Tarraconensi, & Narbonensi Archiepiscopis; quòd nollent ei, tanquã Primati suo, debitã obedientiam prestare. Et ut probaret illorum se Primatem esse, ostēdit priuilegia, & legit Honorij, Gelasij, Lucij, Adriani & eiusdem Innocentij scriptij Romanorum Pontificum; quibus continebatur & manifestissimè probabatur, Toletanum Archiepiscopum Hispaniarum esse Primatem. Addidit etiam idem Archiepiscopus Toletanus habere se alia plura priuilegia, & monimenta, & scripta, quibus ostendebatur esse se Hispaniarũ Primatem. Ostendit etiam eadem die, & legit ibi sententiam Iacinti Cardinalis Apostolica sedis Legati, latam in Archiepiscopum Bracarensem, qua iuebatur, ut Toletano Archiepiscopo, tanquam Primati suo obediret. Legit etiam exequutionem eiusdem Iacinti missam suffraganeis Ecclesia Bracarensis, in qua cis precipiebat, ut Toletano Archiepiscopo, tanquam Primati suo, debitam reuerentiam, & obedientiam exhiberent. Unde obnixè petebat, ut ius suum sibi redderetur.

Cui respondit Archiepiscopus Bracaren̄sis, qui fuerat ad hoc specialiter citatus, sicut fuit postea per ipsum Papã, & testes legitimos sufficienter probatũ, cõtestari se litem in presentia eiusdẽ Papa, propterea, quòd nõ fuerat ad hoc citatus, & ideo se non debere respõsum dare: & sententiã prædicti Iacinti penitus se ignorare affirmavit. Dominus autẽ Toletanus, impetrata à Dño Papa audientia, respõdit.

Pater sancte, mirum non est, si Bracaren̄sis, qui presens est, citationem Apostolicam, & Toletana Ecclesia Primatum, & domini Iacinti sententiã, hac dere latam deneget, seu non erubescat suppressimere: cum olim prædecessor suus Burdinus, Archiepiscopus Bracaren̄sis, non solum contra Romanã Ecclesiam, quæ omnium Ecclesiarum mater est, & magistra, non erubuit recalcitrare: sed tanquam alter Arrius, visus sit inter Catholicos sempiternã schismatis discordiam seminare. Cuius reitalem affero probationem. Cum dominus Bernardus quondã Archiepiscopus Toletanus Romanã Curiã visitasset, & ad propria rediens, per Lemonicensẽ ciuitatẽ transisset, deduxit secum inde clericos & pueros in Toletana Ecclesia collocãdos & nutriendos: inter quos Burdinum, de quo fit sermo: quem non solum bonis ditauit, sed etiam literis erudiendum, curauit;

Bb quem

quem deinde creauit Archidiaconum Toletanum. Hic verò cooptatus in Conimbricensem Episcopatum, antiquum nomē mutauit, & pro Burdino, Mauricius appellari voluit. Progressu tēporis ad instantiam domini Bernardi, cuius alumnus extiterat, in Archiepiscopum Bracarensem assumptus est. Cum autem videret dominū Bernardum senio confectum, immemor acceptorū beneficiorum, deposita ouina pelle, non erubuit lupinam induere. Accessit itaq; ad Curiam, & à domino Paschali Papa secundo obnixè petijt, vt domino Bernardo sene iam & inutili amoto, in eius locū se substitueret in Toletana Ecclesia. Cuius preces dominus Papa tanquā friuolas & inanes, nihili fecit. Interim orta est discordia inter Paschalē Papā. II. & Othonem Imperatorem. Hic autem Mauricius, siue Burdinus, existimans notam sibi esse iniustā, quod in petitione Ecclesie Toletanae repulsam sit passus, accessit ad Imperatorē, & modis omnibus ad summum Pontificatum ascendere conatus est: & validissimo Imperatoris instructus exercitu urbem, Romanam ingressus, tanquā sacrilegus, & apostata, non erubuit Paschalis veri Pontificis Apostolicam usurpare sedem: & sumpto Gregorij octauī nomine, cōmentitijs & falsis bullis, per uniuersum orbem Apostolicas, imo apostaticas literas dirigebat. Interim vita functus est Paschalis, in cuius locum successit Gelasius secundus: permanente adhuc discordia mortuus etiam est. Huic successit Alexander tertius, qui cū Imperatore Othone in gratiam redijt, & pacē inter Imperium & Ecclesiam Romanam constituit. Deinde Burdinus, seu Mauricius, tanquam sacrilegus, & excommunicatus, inclusus est in perpetuum in Calabria, in quandam caueam, in monasterio sancte Trinitatis Scapile. Hoc non solum authentica historia testatur, verum etiam laicorum pictura hoc asserit & protestatur. Siquis astantium hac de re dubitat, tollat oculos ad presentes loci huius parietes, & videbit huiusmodi historiam picturatam. Erigentes autem oculos, omnia, vt dixerat, viderunt: & domini Toletani subtilitatem, & peritiam collaudantes, cœperunt tum admurmurare, tum etiam in domini Bracarensis faciem intendere, quæ magno iam erat rubore perfusa.

Compostellanus similiter eadem die in pleno consistorio respondit: Pater sancte, certè derisoria videtur petitio domini Rudericī, quòd Ecclesia Compostellana tam antiqua, & nobilis condita in honorem Apostoli Iacobi Domini consanguinei, qui primo in Hispania verbum Domini seminauit, & infinitos ad fidem Christi conuertit, cuius corpus in eadem Ecclesia requiescit, nunc (quod absit) obediat

diat Ecclesia Toletana. Dominus autem Rudericus Archiepiscopus Toletanus, petita & obtenta à Domino Papa facultate respondit: Pater sancte, o utinam causa ista in rationibus reuerendi Archiepiscopi Compostellani nunc propositis remaneret, & alia undiq; allegationes cessarent, maxime si per prædicta credat se posse defendere Toletana Ecclesia nullam se debere obedientiam: ad quod breuiter respondeo. Causa mea derisoria fortasse videbitur, non tamè sapientibus, sed insipientibus. Si antiquitatem Cõpostellana Ecclesia pro te facere existimas, antiquitas ista centum & nouem annorum spatio cõtinetur: quod sic persuadeo. Dominus Calixtus Papa, ad instantiã Principis, Cleri & populorũ Hispaniæ Metropolitanũ eius antiqua & celeberrima ciuitatis Emeritensis Compostellã transtulit, anno Domini. 1124. tum quia ciuitas Emeritensis erat sub dominio Sarracenorum constituta; tum quia peregrinantium deuotio, qui ob reuerentiam beati Iacobi, cuius corpus ibidem creditur esse sepultum, in melius semper cresceret. Nam usq; ad hac tempora oratorium quoddam admodum paruum erat locus ille, in quo nũc sita est Compostellana Ecclesia. Antiquior est ergo Ecclesia Toletana, quæ fundata est à tempore Eugenij, qui Pauli Apostoli fuit discipulus. Si nobilitate Ecclesia suam tueri causam nititur propter inuocationem B. Iacobi: licet Apostolorum appellatio nobilis sit & illustris, nobilior tamè est & illustrior B. Virginis, cuius inuocatione & nomine Ecclesia quacunq; augustissima, & celeberrima efficitur, & potissimũ Toletana, quam ipsa Virgo sanctissima presentia sua inuisere voluit, atq; dignata est, cum quondam B. Illephonso Archiepiscopo Toletano sacrificium Domino offerenti, & omnibus presentibus, qui diuinum audiebant officium, se visibilem præbuit. Si prætereà in sua causa confirmationem consanguinitatem Domini inducit; certè nemo sana mentis ignorat, arctiori consanguinitatis vinculo B. Virginem Domino copulatam esse, quem concepit, peperit, nutriuit, & usq; ad crucis patibulum & sepulchrum sequuta est.

Si inducat etiã primã diuini verbi promulgationẽ, & plurimorum cõuersionẽ ad fidem Christi in Hispania; qui diuinã paginam nouerunt, testimonium perhibeant. Ego tantũ legi datã ei fuisse potestã prædicãdi in Hispania: sed interim, cũ per Iudæam, & Samariã diuinam legẽ seminaret, sub Herode Hierosolymis truncato capite, exhalauit animã & Dño reddidit. Quomodo ergo ibi prædicauit, quò nondum ingressus est? Aut sine prædicatione, quos obsecro cõuertit ad Dominum? Memini benè in primis me annis accepisse à quibusdam sanctis Monialibus, & religiosis viduis, paucos admodũ

B b 2.

eius

Beatus Iacobus Apostolus, filius Zebedæi in Hispaniam venit & ibi prædicauit Christi Euangelium; & in tota prouincia nouem cõtum ad

eius prædicatione ad fidem cōuersos esse: in qua cū tam exiguos progressus effici videret, in patriam reuersus fato functus est. Si nobilitatem etiam sepultura inducant, quod ibi D. iaceat Iacobus, libenter assentior cum his, qui istud asserunt: licet quidam affirmant, corpus eius Hierosolymis requiescisse; postea raptum à discipulis delatum esse & sepultum apud Compostellam. Absit autem, vt propter gloriam huius primatus asseram Corpus B. Virginis, quod firmiter credimus in cælestibus cum Dominogloriosum esse, in Ecclesia Toletana fuisse aliquando sepultum pedibus humanis quotidie conculcandum. Membratim enim dilaniari me potius paterer quàm ad hoc affirmandum animum adijcere. Videat ergo dominus Compostellanus, an debeat Ecclesia Toletana fasces submittere. Sed omiſſis rationibus, si placet, respondeat proposita questionem. Dominus autem Compostellanus respondit, quod licet Toletanus esset Hispaniarum Primas, quod falsissimum erat, non tamen eius suffraganei deberent ei in aliqua re obedire. quare responsionem multi crediderunt Compostellanus contestatum esse litem.

Pro Tarraconensi autem Archiepiscopo, qui non aderat, respondit Episcopus Vicenensis, suffraganeus eius, pro se & pro alijs suffraganeis eius absentibus, Toletanum Archiepiscopum nec esse Primatem, nec se debere illi in aliquo obedientiam præstare.

Narbonensis, qui tunc aberat, sequenti die in pleno consistorio respondit, se ad hoc citatū non fuisse. Acta sunt hæc apud Lateranū octauo idus Octobris, anno Incarnationis Dominica, millesimo ducentesimo decimoquinto Pontificatus domini Innocentijs Papa III. anno decimo octauo. Hæc ex libro. M. f. Ecclesia Toletana.

Qua omnia peregit publicè Rudericus Ximenius Roma in sui Primatus causa, quam obtinuit. Nam sumus Pontifex Primatus honorem eidem coram omnibus detulit; sicut ante in diplomate concesserat: idemq; Honorius, & Gregorius eius successores probauerunt. Alteram etiam sedauit Rudericus controuersiam in Aragonia, cum Petro de Albalate Archiepiscopo Tarraconensi, orta ex constitutione quadam, aduersus Toletanum Primatem in illa dicecesi lata, quã Gregorius Papa nonus irritam fecit. Rudericus igitur Ximenius ius Primatus Toletani acerrimè tutatus est, suisque successoribus summam in hac parte auctoritatem moriens reliquit; nimirum Ioanni secundo, & Gutierio, qui ab Innocentio quarto cōfirmationem horum omnium consequuti sunt. Gutierio Sanctius Castellæ Infans filius regis Ferdinandi tertij, successit, qui à prima etate omni fuit in Ecclesia Toletana officij genere informatus,

& ex

Adem asserunt uertisse. Verū Beatus Calixtus PP. in epistola translationis ipsius dicit illum plures fuisse discipulos, sed duodecim habuisse speciales, quoru nouem, dū adhuc uiueret in Gallia elegisse: præterea dum Cæsaraugustæ prædicationis gratia moratur, uirginis Maris adonitu templum exisse ipsi dicunt, quod nunc dicitur, nœstra Señora del Pilar. Atq; hæc fuit prima in toto orbe Christianorum Ecclesia, in qua semper cultus diuinus viguit, et que innumenis nobilitata miraculis. Iacobus uero relictis duobus in Hispania discipulis, cū reliquis in Iudeam redijt, ibiq; martirium primus omnium Apostolorum subijt anno primo Tiberij Cæsaris: ceterus est 19. die Martij: corpus à discipulis nauigio impositum ab Ioppe soluētibus in Hispaniã appulit. 8. Calen. Augusti. quo die præcipuè encefalum ab Ecclesia colitur, & in ciuitate Iria situm, demum Compostellã translatum tertio Ianuarii. quo die in tota in Hispania translatio eius celebris est.

Hanc controuersiam uide apud Zuric lib. 6.

Hanc cōstitutionem edidit Petrus de Luna Archiepiscopus Cæsaraugustæ: in qua continebatur, vt nullus Archiepiscopus Crucem efferret in prouincia Cæsaraugustæ, sub anathematis pena, & cessatione diuinorū officiorū: id patet ex diplomacibus Ecclesie Toletanæ. & Zuricæ. Filius Ferdinandi tertij exprimat xore.

Et ex Canonico in Archiepiscopū assumptus, qui ut strenuus miles,
 in pralio Sarracenorū occubuit. In huius locū successit Sanctius Ia-
 cobi primi Aragoniæ regis filius. Eo Prasule sancta Synodus Lug-
 dunensis coacta est, in qua procuratores habuit, qui ab Alexandro
 quarto Primatus confirmationem obtinuerunt. Demū Archiepisco-
 pi omnes, qui à Sanctio Aragonio, vsq; ad Ioannem Aragoniæ Infan-
 tem, Iacobi secundi Regis filium, cōtinenter processerunt, Primatus
 munere pacificè functi sunt. Ioannes verò Infans in Aragonia, ubi
 creatus fuit Prasul Toletanus, cum Archiepiscopis Ximenio et Pe-
 tro de Luna utroq; illo Tarraconensi, hoc vero Casaraugustano, in
 testina dissensione, quòd sublatam crucem ante se ferret, inuicem cō-
 tenderunt; quas Ioannes Tolet. regio fretus adiumento sustinere po-
 tuit. Nā pater rex agrè tulerat iniuriam, à Petro de Luna, Archie-
 piscopo Casaraugustano illatam filio, quem percusserat anathemate
 ob erectam ante se crucē Casaraugusta, ut insigne Primatus, filioq;
 auxilium dedit, quo posset se à vinculo anathematis enodare, iniu-
 riamq; illatam propulsare. Fuit hac res maximi momenti; quippe,
 quæ ad Regiam dignitatem spectare videbatur, in cuius, et Archie-
 piscopi Toletani conspectu, iniuria filio irrogata est; neq; aliter regis
 animus placari potuit, quàm Apostolica sedis auctoritate, ad quam
 causam, veluti rem magni ponderis, deferre voluit. Neq; Casarau-
 gustano, et Tarraconensi est data unquam facultas cohibendi To-
 letanis Prasulibus ius Primatus in suis diocesis: irritum enim
 est et inane, quod sit ab Episcopis aduersus auctoritatem Romani
 Pontificis, à qua Primatus Hispanici dignitatis Toletana se-
 des ortum habet: quando quidem ipsemet Ximenius à Luna, cum
 sedem Tarraconensem, pro Toletana cum eodem Ioanne Infante
 commutasset, iure Primatus in Tarraconensi diuisione est usus.
 Idem aliqui posteriores præstiterunt, nimirum Ioannes Contreras,
 Petrus Gonçalez de Mendoza, frater Franciscus Ximenius, quem
 admodum suis locis dicemus. Compositis autem his motibus, et con-
 trouersijs, alijsque compluribus, qua Ioannem Infantem ad deponē-
 dum ultrò Archiepiscopatum Tolet. compulerunt; cum Sanctius de
 Rojas inclytus, et egregius Prasul, è vita migrasset, cooptatur in
 eius locum Ioannes Contreras, qui à Martino Papa. V. diploma
 impetrauit, quo posteriores cōtrouersia futuraq; dissidia omnino su-
 blata sunt. Nam illo Pontificis decreto cautum est, ut in omni-
 bus sacellis Pontificis, in conuentibus, et Concilijs generalibus
 Archiepiscopo Toletano, veluti Patriarchæ, supra omnes Archie-
 piscopos sedes superior decerneretur, et ut in tota Hispania tamquā

Concil. Lugdunēf.
 de processione Spi-
 ritus Sancti, anno
 D. 1146.

in prouincia sua Primatis titulo & potestate decoraretur, & ut ab omnibus ut Primas veneraretur, ut Primatus & Patriarcha in signa ante se semper ferret, absq; cuiuspiam repugnantia, aut cōtradictione. Concessione hac & privilegio vsus est in Concilio Basiliensi: ubi Cardinalis Iacobatus refert, & sedendo, & sententiam dicendo Primatem egisse Hispaniarum. Qua etiā potestate est vsus in regnis Castella, Aragonia, & Nauarra, ut apertè constat ex epistola Ioannis secundi regis ad ciuitatem Burgensem missa, in qua rex testatur se uidisse Archiepiscopum Ioannem Riazam tam in hoc regno, quàm alijs cruce precedente, etiam in ipsius regis præsentiā incedere solitum esse, & præcipuè Tyrassonæ; in qua aliquot cōmoratus dies, causas ad regem spectantes absoluit. Efficitur ergo ex his, Primatus dignitatem tantæ auctoritatis esse, & in Regis maiestatem ita cedere, ut nullus debeat de eius propagatione esse sollicitior quam Rex ipse. Et licet Regium ex more vexillum Regem antecedit, non tamen ideò pati debet, ut Archiepiscopi Toletani crux, quod Primatus est insigne, è medio tollatur, sed potius ut erecta semper maneat. Exemplo nobis sunt excellentissimi & inuictissimi Reges Christiana religionis lumina, & firmissima propugnacula, uterq; Alphonsus, qui in difficillimis magnisq; prælijs Nauarræ, & Tarisæ, socios certaminis Archiepiscopos præstantes habuerunt, cruce eorū erecta, Rudericum Ximenium, et Gilium Albornoz: sicut etiam maximi Reges Catholici Archiepiscopos Alphonsum Carrillo, & Petrum Gonçalez de Mendoza. Decet ergo Regiam maiestatem Primatis crucem præferre, sub cuius tutela, ac summa potestate amplissimas victorias, ac triumphos de religionis Christiana immanissimis hostibus reportarūt, & quo propensius ad Primatis crucem exaltandam animum adiecerūt, eo excellentiorē suis vexillis & insignibus gloriam contulerunt; in cruce Primatus eum venerantes, qui chirographū decreti aduersus nos stabilitum abruptit & deleuit.

In locum Ioannis Contreras cooptatus est Ioannes Cerezuela, frater Aluari de Luna, militia D. Iacobi supremi Magistri, qui cōfirmationem Primatus à Martino V. obtinuit. Deinde ad Alphōsum Carrillo sedes deriuata est, virum certè spiritu erecto, & cerebroso præditum; quo vsus est, non tantum in regni regimine, verum etiam in hac dignitate tuenda, & conseruanda: ipse namque dissidia omnia & controuersias super hac re excitas, non modo cōpressit, sed penitus extinxit. Nam Alphonsus Carthagenæ Episcopus Burgensis, diuinis & humanis literis eruditus, omni studio conatus est, ne Toletanus, precedente cruce Burgos veniret: quem
nihilò

nihilominus urbem ingressum Burgenſis ſacris interdixit. Imo & civitas ipſa, cum ſibi perſuaſiſſet, ab antiqua illa auctoritate ſe de iſci (qua veluti Caſtella caput, Toledo nititur in omnibus comitijs preire) ſi Primati Eccleſiæ Toletana ſe ſubderet, ingreſſum orbis Archiepiſcopo intercluſit, idque armis impedire conata eſt. Nihil tamen profecit: nam Toletanus coram Ioanne ſecundo Rege de vi, & civitatis oppreſſione conqueſtus, ad ſupremum Senatū cauſam remiſit: quò etiam Burgenſis ſe contulit: ibiq; omnia ſunt exhibitā diploma Romanorum Pontificum ſuperius memorata, & ſulti-
 mum etiam Martini .V. Ioanni Contreras conceſſum. Quibus cõ-
 ſideratis, Epicoſo Burgenſi præceptum eſt, ne Toletani Archiepiſ-
 copi antiquum ius peruerteret. Cumq; Burgenſis cauſa caderet, ſa-
 crorum prohibitiones, atque interdicta ſublata ſunt: etiam Senatu
 civitatis in mandatis datum eſt, ne veteri Præſulem Toletanum poſ-
 ſeſſione deiiceret, quod & fecerunt Epicoſus, & civitas. Et Alphon-
 ſus Carrillo facultate uſus poſſeſſione recuperata, ſublata cruce Bur-
 gos iterum ingreditur, luſtratq; omnia eius diœceſis oppida. Cauſa
 nihilominus vehementius agitabatur, donec compoſita per arbitros
 in hunc modum eſt; videlicet, ut Toletanus Antistes Epicoſū Bur-
 genſem immediatum ſedi Apoſtolicæ cognosceret, & fateretur; Bur-
 genſis verò Toletanum, ut Primateſſem Hiſpaniarum; qui poſſet in
 uniuerſa Burgenſi diœceſi ſublataſſem cruceſſem præſeſſem ferre, & populum
 benedicere, & publicè, & priuatè ſacra per agere. Hoc autem decre-
 tū inuiolabili utriuſq; iureiurando ſtabilitum eſt. Qua in re Alphon-
 ſus Carrillo præſtantioris animi, atque maioris virtutis documenta
 dedit, quàm Gundifalvus ſecundus, qui amicitia cauſa, cum Pe-
 tro Burgenſi cruceſſem publicè, dum Burgos ingrederetur, non erexit;
 licet coram notario profeſſus ſit, nolle ſe præiudiciū aliquod Pri-
 matu: inferre, ſed tantum amicitia præſtina conſulere. Etiam Go-
 metius Manrichius reprehentione non caret: nam Epicoſatu
 Burgenſi vacante, cum ipſe una cum Enrichio ſecundo Rege, Bur-
 gos ingreſſus eſſet, iniquam cum Burgenſibus de Primatu pactionē
 fecit; ut aperte conſtat ex eius proteſtatione, ab eadē civitate exhibi-
 ta, cū Petrus Tenorius Archiepiſcopus ad Regalia comitia eſſet vo-
 catus, quæ Ioannes primus rex Burgis haberi inſtituerat: qui etiam
 reclamante populo Burgenſi, non niſi cruce elata civitatem ingredi
 voluit, ut in archiuis Eccleſiæ Toletanæ latiùs teſtatum reperitur. Et
 quoniam literis Ioannis regis in gratiam Alphonſi Carrillo datis
 multa continentur animaduersione digna, quippe quæ complectan-
 tur ea quæ ad ius Primatus & auctoritatem ſpectant, non abs re fore

Anno Dñi. 1448.

Anno Dñi. 1448.
dic. 17. Auguſti.

putavi, si eas hic infererem, non versas in Latinum idioma, sed eodem, quo data fuerunt vernaculo, in quo est summa gravitas & auctoritas.

Don Juan por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Toledo, de Galizia, de Sevilla, de Cordova, de Murcia, de Iáen, del Algarue, de Algezira, señor de Vizcaya, y de Molina. A vos el reuerendo padre don Alonso, Obispo de la Iglesia de la muy noble ciudad de Burgos, cabeça de Castilla, mi camara, Oydor de la mi Audiencia, è mi Refrendario, è del mi Consejo. (como aquel que precio, è de quien mucho fio) Ya sabedes el debate y question que ha sido, entre el reuerendo padre, en Christo, don Alfonso Carrillo, Arçobispo de Toledo, Primado de las Españas, è Chanciller mayor de Castilla, è del mi Consejo, de la una parte, y vos de la otra: sobrerazon que el dicho Arçobispo metio en essa ciudad la Cruz, infiesta al tiëpo, que en ella entrò, è el entredicho que por la dicha causa vos pusistes, y mandastes guardar en la dicha vuestra Iglesia, y en las otras Iglesias de essa Ciudad; è en como el dicho Arçobispo embio a mi sobre ello sus mensageros; è ansimesmo vos venistes por vuestra persona a las cosas que ante mi, y en el mi Consejo fueron propuestas è alegadas por ambas las dichas partes, cada uno en guarda de su derecho: y lo que por mi fue mãdado è acordado que por entonces se fiziesse; de que mas largamente se faze mencion en ciertos mis autos, que sobre ello yo mande dar. E agora por parte del dicho Arçobispo fue propuesto y alegado ante mi, y en el mi Consejo, que su derecho, en esta parte, è de su dignidad è Primacia està muy claro, segun se cõtiene en ciertas bulas, que sobre ello fueron falladas en el sagrario de la santa Iglesia de la muy noble ciudad de Toledo; los transumptos y copias de las quales autorizados, è autenticados le fueron embiados por el Cabildo de la dicha su yglesia: por las quales se contiene expressamente, q̃ los Arçobispos de Toledo son Primados, no solo de las yglesias de mis reynos, mas de todas las otras yglesias de los reynos de las Españas, segun q̃ lo fueron antiguamente, antes q̃ los Moros, enemigos de nuestra santa Fee, ganassen estos mis reynos, è los otros reynos de las dichas Españas; è q̃ especialmëte agora en nuestros tiëpos el Papa Martin. V. de bienaueturada recordacion dio sus bullas a don Juan de Riça, Arçobispo que fue de Toledo, Primado de las Españas, Chanciller mayor de Castilla: por el tenor de las quales, por la autoridad Apostolica discernio, y declarò, è establecio, que el dicho Arçobispo de Toledo, è sus sucessores, en las Capillas del dicho Papa Martin, è de los otros Papas sus sucessores, y en los generales cõsistorios

torios è Concilios, y en otros qualesquier lugares publicos è privados tuuiesse lugar, y fuesse antepuestos è preferidos, aliende de los Protonotarios de la Sede Apostolica, è allende de todos los otros Arçobispos que antes dellos auian seido promouidos, que Primados è electores del Imperio non fuesse. E otrosi, que el dicho Arçobispo de Toledo, è sus successores libre y licitamente puedan usar è gozar de todas è qualesquier prerrogatiuas, è preuilegios è insignias, que en qualquier manera puedan competir a los venerables Patriarcas, a semejança de los quales son los Primados: è han essa mesma dignidad, è son de ensalzar igualmente por adminiculos de essa misma preeminencia è honor, aunque ayan diuersos nombres. Lo qual todo el dicho Papa Martin constituyó è decernio, è declaró; è mandò que se guardasse assi irrefragable y perpetuamente en todos los tiempos aduenideros, no embargantes qualesquier constituciones Apostolicas è estatutos è costumbres de qualesquier yglesias, è lugares, aunque fuesse confirmados por la sede Apostolica, o por qualquier juramento, o en otra qualquier manera; ni otras qualesquier cosas, que en contrario fuesse: è diputò ciertos executores; a los quales mandò, que lo fiziesse assi guardar, è diessen para ello toda ayuda; è non permitiessen, que el dicho Arçobispo de Toledo, ni sus successores, ni alguno dellos fuesse molestados dende en adelante en alguna manera contra lo susodicho; è que compeliessen por toda censura Eclesiastica a qualesquier contraditores: segun que esto y otras cosas mas largamente se contiene en las dichas bulas. Segun lo qual fue visto en el mi Consejo, que el dicho Arçobispo don Alfonso Carrillo, como Primado de las Españas igual de Patriarca, puede infiesta, è alçada, traer la dicha Cruz, no solamente en vuestra yglesia y diocesi, y en todas las otras yglesias y diocesis de mis reynos, ansi de Arçobispos, como de Obispos, quanto quier que seades essentos, mas aun en todas las Españas, como en Prouincia de su Primacia, o Patriarcado. E que pues el Papa otorgò esto a los Arçobispos de Toledo, lo qual redundà en gran seruicio mio, e honor de la Corona Real de mis reynos, no està en razon que le sea embargado por vos, ni por los Perlados, Arçobispos, ni Obispos, ni otros qualesquier de las yglesias de mis reynos: è que no solo yo deuo mandar, que en mis reynos se faga y guarde ansi, mas procurar, con todas mis fuerças, que en los otros Reynos de las Españas sea guardada esta prerrogatiua è preeminencia a los Arçobispos de Toledo, como Primados, o Patriarcas de las dichas Españas. Lo qual no es sin causa, pues como vos bien sabedes, la muy noble ciudad de

Toledo

Toledo es Metropolitana en todas las Españas, è la santa Iglesia della es una de las quatro mayores de todo el mundo. Por lo qual cõ gran razon los santos Padres de la Iglesia de Dios antiguamente dieron y otorgaron la Primacia, o Patriarcado de las Españas a los Arçobispos de Toledo: è despues que la tierra se ganó del poder de los Moros, gela restituyeron è tornaron, segun y en el estado que antiguamente la tenian. E agora postrimer a è nueuamente gela renouó, è constituyó, è decernio, è declaró el dicho Papa Martino.V. por las dichas sus bulas. Mayormente que yo so bien cierto, que el dicho Arçobispo don Iuan de Riaza todo el tiempo que anduuo conmigo en mi Corte, traxo la Cruz infiesta por qualesquier ciudades, villas è lugares, è diocesis de qualesquier Arçobispados è Obispados de los dichos mis reynos, quanto quier que se digan ser essentos donde yo iua, y el conmigo: especialmente por villas y lugares de la diocesi de vuestro Obispado. E aun so informado por personas dignas de creer, que despues que el dicho Papa Martin le dio y concedio las dichas bulas, siẽpre traxo Cruz infiesta por qualesquier partes fuera de mis reynos, do quier que anduuo: è especialmente que el, è los otros por mi diputados, sobre los debates que eran entre mi, è los Reyes de Aragon, è de Nauarra, ouieron de entrar en Aragon; y señaladamente en Tاراçona, el dicho Arçobispo siempre metio, o traxo la Cruz, alçada è infiesta ante si: è que le fue tolerado por los Perlados, no solo de mis reynos, mas fuera dellos. Segun lo qual, graue cosa seria, que agora le fuesse impedido por vos, ni por otro Prelado Arçobispo, ni Obispo de mis reynos; nin seria cosa razonable, que prejudicasse al dicho Arçobispo, nin a su dignidad, è Iglesia, qualesquier autos que algunos sus predecessores contra esto huiesse fecho, o consentido: mayormente, pues despues de todo aquello el dicho Papa Martin.V. constituyó è decernio è declaró, que el dicho don Iuan Arçobispo de Toledo, y sus successores igualmente, sin otra diferencia, nin distincion Real, pudiesse gozar è gozassen de las insignias, è prerrogatiuas è priuilegios, que a los Patriarcas en qualquier manera pueden competer. Porque vos ruego, è mando, que veades los dichos transumptos è copias de las dichas bulas autorizadas, que en esta razon vos seran mostradas: è conformando vos con ellas, como de razon lo deuedes fazer, è ansi mismo con mi voluntad en esta parte, especialmente por esto redundar tanto en seruicio mio, è honor de la Corona Real de mis reynos, como suso es dicho; è porque si por vos le fuesse contradicho, seria dar exemplo à los otros Perlados, no solo de mis reynos, mas aun de fuera dellos, para
fazer

zer semejantes contradiciones, dedes lugar que el dicho Arçobispo, como Primado de las Españas, sin embargo, ni contradicion vuestra libremente pueda fazer traer ante si in fiesta è alçada la Cruz, por essa ciudad y vuestra diocesi, pues se falla por las dichas bulas que licita y libremente le compete lo suso dicho, como insignias de su Primacia, o Patriarcado, è lo puede bien fazer: è luego alcedes de todo el entredicho, que por la dicha causa ouistes puesto, è publicado, o declarado en essa ciudad: en lo qual me faredes singular plazzer è seruicio: è por cosa alguna non cumple que sagades ende alca por esta misma via entiendo mandar, que lo guarden todos los otros Prelados de mis reynos, assi Arçobispos, como Obispos, è otros qualesquier; è procurar è trabajar, porque se guarde ansi en todas las Españas. E por esto no es mi intencion de prejudicar, ni que se haga perjuicio alguno a vos, ni a vuestra yglesia è dignidad en otras cosas algunas, tocantes a la ingenuidad è essencion de vuestra yglesia è dignidad: mas que vos queden siempre à saluo en todas otras qualesquier cosas como dicho es. Dada en la villa de Navarrete, veynte dias de Agosto, año del nacimiento de nuestro señor Iesu Christo, de mil y quatrocientos e quarenta y ocho años. Yo el Rey. Yo el Doctor Fernando Diaz, de Toledo, Oydor, è Refrendario del Rey, è su Secretario, lo fize escriuir por su mandado.

Demum Alphonsus Carrillo eodem iure Primatus usus est in Regalibus comitijs habitis in Oppido Fontidueña, quo Episcopi omnes Hispania congregati sunt, illisque praesuit, & primum locum in sedendo & dicendo inter omnes obtinuit; cum tamen adesset ibi Petrus Gonzalez de Medoza Episcopus Seguntinus, & Ecclesia Romana Cardinalis. Et non solum Archiepiscopi ipsi Toletani, quoties Conuentus Ecclesiastici fiunt, ceteris, etiam Cardinalibus, dum Episcopi sint, & antiquioribus Archiepiscopis praeseruntur, verum etiam si forte Toletana sedes Apostolico Governatore regatur, ipse rector reliquis Hispania Episcopis praeminet: ut Ioanne secundo regnante euenit. Nam Petro Tenorio vita functo, sedes Toletana per aliquot annos Praesule caruit: verum Petro à Luna concessione Benedicti Papa patru sui Pontificium adepti, non suffragante Capitulo, adduci Rex non potuit, ut illum in sedem admitteret, nisi Capituli Toletani praesesset electio. Dum hac agebantur, octo ferme annos rexit & administravit Ecclesiam Toletanam Ioannes Episcopus Seguntinus, qui in Regalibus comitijs Toleti habitis, in conuētu Ecclesiastico Episcoporum primus sedit, & primus sententiam dixit; non

*In Chronica Ioan.
secundi regis Ca-
stellae.*

pro

pro se tantum, verum etiam pro omnibus Episcopis qui aderant & aberant. Imò & quod maius est, testamentum à Rege Henrico factum sigillo muniri voluit gubernatoris Episcopi Seguntini, ut referentis Hispania Primatis auctoritatem.

Historia Henrici, 162

Petrus Gonçalez de Mendoza, qui Alphonso Carrillo successit, (ambo genere illustres & ex nobilibus Hispania familijs orti) supremam hanc auctoritatem tueri, & augere curavit: quod & re fecit: nam in omni Hispania, & Narbonensi Gallia crucem erectam, ut Primatis insigne, praefetulit, quam argenteam & de auratam, in testimonium iuris atque dignitatis huiusmodi, sancta Ecclesia Toletana legavit his verbis.

Otrofi, porque la nuestra Cruz, que en señal de Primado auemos traydo ante nos, por las prouincias de Santiago, Seuilla, Granada, çaragoça, Valencia, Tarragona. Narbona, y por las diocesis de las yglesias que se diz en essentas de los Metropolitanos suso dichos, a donde nos auemos estado, es la primera Cruz, que se puso sobre la mas alta torre de la Alhambra de la ciudad de Granada al tiempo que fue ganada, è quitada de poder de los Moros infieles enemigos de nuestra santa Fee Catolica: a donde en la toma de las mas principales ciudades del dicho reyno de Granada, nos fallamos con la dicha Cruz, en seruicio de Dios nuestro señor, è del Rey è de la Reyna mis señores, con nuestra gente y estado: mandamos, que la dicha nuestra Cruz, con su hasta guarnida de plata, assi como la nos traemos, sea puesta en el Sagrario de la dicha nuestra santa Yglesia, en memoria de tan gran Victoria, è por decor, è honor della, è de los Prelados della: è alli queremos que este perpetuamente, è que no pueda ser sacada dende, sino a las processiones.

Franciscus Ximenius Cisneros Cardinalis, acerrimè etiam tutatus est dignitatem suam: nam cum iter ageret per Castellam, & Aragoniam, semper Cruce est usus, & de Primatu contendit cum Alphonso Fonseca, Archiepiscopo Compostellano: aduersus quem, ut Primas, inhibitorias literas dedit: quod agerrimè Compostellanus ferens, causam defendit libello exhibito eleganti satis & acuto, sed à veritate alieno.

Alonzo Gomez lib. de rebus gestis à Francisco Ximeno.

Postea Ioannes Tavera Cardinalis eadem usus est auctoritate, in comitijs Toleti habetis, iussu Imperatoris Caroli V: ibi enim Ecclesiastica congregationi totius regni coacta, cum magna sui nominis gloria praesuit. Inter alios, qui in eum locum conuenerunt, fuit Garçias Loaisa, Cardinalis, & Praesul Hispalensis.

Hispalensis, qui in Cardinalitæ dignitatis antiquitate Toletano anteerat. Inter eos, ut erant viri sapientiâ præstantes, urbanissima contentio, & comitatis plenissima de priori loco exorta est. Dicebat enim Cardinalis Tavera, primum locum Cardinali Loaisa non sibi deberi, propter Cardinalatus antiquitatem. E contra verò Cardinalis Gasias Loaisa, primam in omnibus congregationibus sedem Toletano Prasuli, quod Hispaniarum Pimas esset, iure conferri asserbat: cuius tandem sententia, ut aequior vicit, amboq; in capite sederunt, licet digniorem tenuit locum Ioannes Tavera, qui iure Primatus auctoritatem Prasidis in omnibus semper exercuit. Exteri etiam Doctores Iurisconsulti Primatum Ecclesiæ Toletanæ comprobant, præsertim Alexandrinus ex. c. Cum longè. 63. D. & Speculator titul. de dispens. S. Sunt quoq; nonnulli & Albericus in rubric. ff. de statu homin. Quam sententiam Alberici Felinus maximè probat in rubric. de maior. & obed. nouissimè etiam in Concilio Tridentino inter Petrum Guerrero, Archiepiscopum Granatensem, & Bartholomæum à Sanctis Bracarensem, orta est quæstio, patribus Concilij iudicantibus Granatensi antiquitatem consecrationis esse seruandam, præferendumq; Bracarensi, in loco, & voce.

Hunc igitur cursum Ecclesiæ Toletanæ Primatus, ab Eugenio primo Prasule, usq; in hanc ætatem habuit: & licet (ut sunt res humanæ) vicissitudinibus varijs, & commutationibus, veluti procellis agitatus fuerit, semper tamè in tam longa, continuataq; serie, tot Pontificum maximorum, tot Imperatorum, & Regum Gothorum, Vandalorum, Sueuorum, Castellanorum illibatus, firmusq; permansit. Tametsi temporum iniuria, aut hominum studio labi cœpit; quam primùm restituta est Toletana vrbs cultui Christiano, Primatus est iterum erectus, restitutusq;. Ex quo coniectari licet, diuino afflante spiritu, ex Apostolis manasse, radicesq; egisse, & eodem sancto numine curante, Beataq; Virgine Maria, sub cuius tutela militat, deprecante, reliquum temporis cursum, usq; ad extremum iudicij diem, beato, feliciq; progressu, acturum.

Onufius de Cardinalibus Gasias creatus in quinta creatione Clementis. VII. anno D. M. C. L. X. IX. Eodem anno, sed postea Ioan. Tavera.

CONCILIUM

Tarraconēse, siue Egarense, in Egara,
sub Sisebuto, anno regni eius
tertio, Era DC. LII.

IN NOMINE DOMINI IESU
Christi, sub die Idus Ianuarias, anno feliciter
tertio gloriosissimi domini nostri
Sisebuti Regis,

Eius exemplar supra ponitur.
Conuenientes in vnū Episcopi prouinciæ Tarraconensis
in locum Egara, id sancta instituit Synodus, vt constitutio,
quæ dudum in anno tertio decimo regni, diuæ memoriæ
Reccaredi Regis, in Concilio Oscensi cōstituta quidem, sed
conscripta minimè fuit cōfirmata, vt in perpetuum valitura
perduret. Et omne quicquid ex castimonia Presbyterorum,
& inferiùs Clericorum conscriptū fuit, eadem forma etiam
de omnibus Episcopis sub tali industria, solertiaque omni
tempore pepigendo scrutetur, vt auxiliante Domino, & ad-
miniculante talis vitæ sollicitudinem nulla (quod absit) re-
prehensionis occasio subripere aliquando præualeat.

1 Eusebius subscripsi.	7 Visus subscripsi.
2 Mumius subscripsi.	8 Vincentius subscripsi.
3 Ioannes subscripsi.	9 Stephanus subscripsi.
4 Maximus subscripsi.	10 Pompedius subscripsi.
5 Emila subscripsi.	11 Sintharius subscripsi.
6 Rufinus subscripsi.	12 Iustus subscripsi.

Maximus Presbyter agens vicē domini mei Stephani Episcopi subscripsi.

* Fructuosus in Christi nomine Diaconus, agens vicem domini mei Gomarelli Episcopi, subscripsi. *«Dicitur»*

De

De subscriptionibus.

Evsebius Episcopus Tarraconensis erat, ut ex epistola Gundemari apparet, & provincia Tarraconensis Metropolitanus; Mumius Calagurritanus; Ioannes Gerundensis; Maximus Caesar Augustanus; Emila, siue Emilianus Barcinonensis; Rufinus (lege Pisinus) Eliberitanus; Visusus (lege Vitulatus) Lauericensis; Vincentius Bigastrensis; Stephanus Oretanus.

Gomar Lelli] Goma Olyssipponensis, subscribit in epistola Gundemari.

Notæ.

Issebutus Rex successit Gundemaro, regnavit annos octo, anno Domini. 612. Era. 650. Eo imperante, coactum est apud Egaram Concilium. Est Egara in provincia Tarraconensi, in C. M. S. legi Exara.

In Iun. p. 5
c. 195. Bra-
carenfis no-
minatur. In
Cod. A. nu-
meratur Se-
cunda Spa-
lensis.

SYNODVS HABITA

in ciuitate Spali, sub die iduum
Nouēbrium, anno nono regnante
gloriosissimo Principe Sisebuto,
Era DC. LVII.

- I** **D**E Theodulfi Malacitanæ Ecclesiæ Episcopi querimonijs
aduersus reliquos Episcopos, pro quibusdam parochijs.
ij De querimonijs Fulgentij, & Honorij Episcopi, pro quibusdam
parochijs.
iiij De desertoribus Clericis, ut Episcopis suis restituantur.
iiii De bigamis ad Presbyterium, vel ad Diaconatum non promo-
uendis.
v Ne Presbyter Diaconum, aut Presbyterum ordinare præsumat.
vi De Presbyteris, vel Diaconibus ab uno Episcopo non deponendis.
vij De his, quæ prohibentur Presbyteris in Ecclesiasticis sacramentis.
viii De superbis Ecclesiæ libertis, ut ad seruitium renocentur.
ix De æconomis, ne ex laicis constituantur.
x De monasterijs non conuellendis.
xj De monasterijs virginum, ut à monachis tueantur.
xij De quodam Acephalorum Episcopo.
xiiij De duabus in Christo naturis, & una persona.

IN nomine Domini, & Saluatoris nostri Iesu Christi,
Isidorus, Bisinus, Rufinus, Fulgentius, Cambra, Fidentius,
Theodulfus, & Honorius Episcopi, qui pariter in vrbe Spa-
lensi pro aliquibus Ecclesiasticis negocijs coadunati sumus.

Confidentibus nobis in Secretario sacrosanctæ Hierusa-
lem Spalensis. Ecclesiæ, cum Illustribus viris Sifisclo Recto-
re rerum publicarum, atq; Suanilane Actore rerum fisca-
lium, adstante religiosissimo Clericorum cœtu:

C. A. Reffon.

I. De

I. De Theodulfi Malacitanæ Ecclesiæ Episcopi querimonijs, aduersus reliquos Episcopos, pro quibusdam parochijs.

164. 1. Pri-
ma. 28.

Prima actione Theodulfi Malacitanæ Antistitis Ecclesiæ, ad nos oblata precatio est, asserentis antiquam eiusdem vr- bis parochiam militaris quondam hostilitatis discrimine fuisse decisam, & ex parte aliqua ab Ecclesijs Astigitanæ, Eliberitanæ, atque Agabrensis vrbiū esse retentam. Pro qua re placuit, vt omnis parochia, quæ ab antiqua ditione ante militarem hostilitatem retinuisse Ecclesiam suam comprobaret, eius priuilegio restitueretur. Sicut enim per legem mundialem, his, quos barbarica feritas captiua necessitate transuexit, postliminio reuertentibus redditur antiqua possessio; non aliter est Ecclesia receptura parochiam, quam antè retinuit cum rebus suis, siue ab alijs Ecclesijs ^a possideantur, siue in cuiuslibet possessionem transfusa ^b sunt. Non enim erit obijcienda præscriptio temporis, vbi necessitas interest hostilitatis.

Cod. de cap.
p. 11. l. 1.
si quos, &
ibidem. l. fm.
s. diuersa.
rum, &c.
Vbi dicitur,
Quæ barba-
rica feritas,
&c.

^a Grat. Possideatur
^b Grat. Sic. f. transfusa sunt.

II. De querimonijs Fulgentij, & Honorij Episcoporum, pro quibusdam parochijs.

Barth. li. 4.
cap. 1.

Secundo examine inter memoratos fratres nostros, Fulgentium Astigitanum, & Honorium Cordubensem, Episcopos, discussio agitata est; propter parochiam ^c basilicæ, quam horum alter Cœlesticensem, alter Reginensem adseruit. Et quia inter vtrasq; partes hæctenus limitis actio vindicata est (cuius, quamuis vetusta retentio nullum iuris præiudicium adferret) ideòq; ne in dubium vltra inter eos nostra aduocaretur sententia, prolatis Canonibus Synodalia decreta perlecta sunt; quorum auctoritas præmonet, ita oportere inhiberi cupiditatem, vt ne quis terminos alienos vsurpet. Ob hoc hoc placuit inter alternas partes inspectionis viros mittendos: ita vt sit in diœcesi possidentis (sit tamè Basilicâ veteribus signis limes præfixus monstrauerit) Ecclesiæ, cuius est iusta retentio, eternū dominium. Quòd si & limes legitimus eandem basilicâ non concludet, & tamè longi tēporis probatur obiecta præscriptio appellatio ^d repetētis Episcopi non valebit: quia illi tricēnalis obiectio silentium ponit: hoc enim & secularium [†] Principum edicta præcipiunt, & Præfulum

^c Basil. cuiusdā, quòd horū alter Cœlesticem. Exc. Burch. Cœstacensem. C. A. Cœlcitensem.

Vide Conci.
Carthag. 1.
cap. 10. &
Carthag. 2.
cap. 11. &
Carthag. 3.
c. 10.
Conc. Emeri.
c. 3. vocan-
tibus inspectio-
ner.
De nicenna
li possessio-
ne, & præ-
scriptio ex-
ta epistola
Gelasi ad
Silienses

^d Burch. Præsentis.

r. 1. & Con
cil Tolet. 4.
c. 34.
† Legum vi-
Jegor. lib. 10
tit. 3. lib. 4
c. li. 1. tit.
2. l. 3.

Romanorum decreuit auctoritas. Sin verò infra metas tri-
cennalis temporis, extra alienos terminos basilicæ iniusta
retentio reperitur, repetentis Episcopi iuri sine mora resti-
tuetur.

III. De desertoribus Clericis, ut Episcopis suis restituantur.

Ord. de agri.
& cens. &
colon. lib. 11.
in pluribus
legibus, pe-
culiantur
verò l. cum
satis.

2. l. 2.
Placuit ut
s.

Tertia definitione ad nos oblata precatio est, à Reueren-
dissimo fratre nostro Cambrane, Italicensi Episcopo, pro
quodam Clerico Ispassando, ^a qui deserens Ecclesiæ cul-
tum suæ, in qua dicatus ab exordijs infantia fuerat, ad Eccle-
siam Cordubensem se contulit. Quem elegimus, ut si nihil
proponeretur de eo, citra dilationis obiecta, proprio refor-
maretur Episcopo: scribitur enim in lege mundiali, de
colonis agrorum, ut vbi esse iam quisq; cœpit, ibi perduret.
Non aliter, & de Clericis, qui in agro Ecclesiæ operantur,
Canonum decreto præcipitur, nisi ut ibi permaneant, vbi cœ-
perunt. Ideoq; placuit, ut si quis Clericus ministerijs Ec-
clesiæ propriæ destitutus, ad aliam transitum fecerit, com-
pellente, ad quem ^b fuerit, Sacerdote, ad Ecclesiam, quam
priùs incoluerat, remittatur. Qui verò eum susceperit, nec
statim sine vllò nixu exceptionis ad propriam Ecclesiam re-
mittendum elegerit, quamdiù eum restituat, communionem
se priuatum agnoscat. Desertorem autem Clericum cingulo
honoris, atq; ordinis sui exutum, aliquo tempore monaste-
rio deligari conuenit; sicq; postea in ministerio Ecclesiastici
ordinis reuocari. Nam non poterit in talibus ^c peruagationibus
aboleri licentia, nisi fuerit in eis propter correptionem
disciplinæ subsequuta censura.

^a Qui de Ecclesiæ
sue cultu in, &
Exc.

^b Fugerit Gna

^c Peruationibus
Exc. propagatio-
nis. C. A.

III. De bigamis ad Presbyterium, vel ad Diaconatum non promouendis.

Quarta actione nunciatum est nobis, apud Astigitanam Ec-
clesiam quasdam nuper ordinationes illicitas extitisse; ita ut
quidam viduarum mariti Leuitarum ministerio sacrarentur:
quos quidem conuenit à gradu suscepto in irritum deuocari,
nec vltra prouehi ad Diaconij ministerium, qui cōtra diuina,
atq; Ecclesiastica iura instituti reperiuntur.

V. Ne

V. Ne Presbyter Diaconum, aut Presbyterum ordinare praesumat.

Dist. 23. c. quorundam Clericorum, ex Toletano, & Hispalensi. 2. cap. 5. apud Burch. li. 3. c. 3. & Iuon. p. 6. c. 102. Apud Burch. titu. lus est ex Concil. Bra- saren.

Quinto indicio ad cognitionem ^a nostram Aniani Ega- brensis Diaconi relatu deductum est, de quibusdam ipsius Ecclesiae Clericis, quorum, dum vnus ad Presbyterium, duo ad Levitarum ministerium sacrarentur, Episcopus eorum oculorum dolore detentus, fertur manum suam super eos tantum ^b posuisse, & Presbyter quidam illis, contra Ecclesiasticum ordinem, benedictionem dedisse. Qui licet, propter tantam praesumptionis audaciam, poterat accusatus iudicio praesenti damnari, si adhuc in corpore pos- tus, non fuisset mortis vocatione praeventus; sed quia iam ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest, hi qui supersunt, & ab eo non consecrationis titulum, sed ignominiae potius ^c eulogium perceperunt; ne sibi licen- tiam talis vltra vsurpatio faciat, decreuimus, vt a gradu Sa- cerdotalis, vel Levitici ordinis, quem peruersè adepti sunt, depositi aequo iudicio ^d abutantur. Tales enim meritò iudi- cati sunt remouendi, quia prauè inuenti sunt constituti.

^a Nostri examinis, Agabrensis Dia- cono relatu perue- nit, de quib⁹. Exc. & Burch.

^b Imposuisse tantu.

^c Eloquium: C. A.

^d Abijciantur. Exc. Burch. & Iuo. vt nostri.

VI. De Presbyteris, vel Diaconibus ab vno Episcopo non deponendis.

is quae. 7. Sexta aut. es diuin. 6. 4. Epif.

Sexta actione comperimus ^e Fragitanum Cordubensis Ecclesiae Presbyterum a Pontifice suo iniuste olim deie- ctum, & innocentem exilio condemnatum. Quem rursus ordini suo ^f restituētes, id denuò aduersus praesumptionem ^g nostram decreuimus, vt, iuxta priscorum Patrum synoda- lem sententiam, nullus ^h nostrum, sine Concilij examine deijciendum quemlibet Presbyterum, vel Diaconum ⁱ au- deat. Nam multi sunt, qui indiscussos potestate tyrannica, non auctoritate canonica damnant: & sicut nonnullos gra- tiae fauore sublimant: ita quosdam odio, inuidiaq; permoti humiliant, & ^k ad leuem opinionis auram condemnant, quorum crimen non approbant. Episcopus enim ^l Sacer- dotibus, ac ministris solus honorem dare potest, auferre solus non potest. Si enim hi, qui in seculo a dominis suis honorem libertatis adepti sunt, in seruitutis ^m nexum non reuoluuntur;

^e Flagitanum Grat. postei in. C. Greg. emendatū Fragi- tanum.

^f Restitutu esse co- perimus id denuò, Grat. Cod. Greg. nostram lectione retinet.

^g Exc. nouam, Grat. vestram. In Cod. Greg. nostram. ^h Vestrum Exc. ⁱ Putei. Grat.

^k Leui opiniones aura Grat. ^l Presbyteris. C. A.

^m Iugum non reuo- cantur Grat.

25. q. 8. ca. Episcopus, et d. 6. 7. cap. Episcopus. Vide leges Visigotib. lib. 5. tit. 7. per totum, praesertim li. 10. si liber- tus.

Cc 4 nisi

De sum
in A. D.

nisi publicè apud Prætores " ac Præsides " tribunali forò fuerint accusati : quanto magis hi, qui diuinis altaribus consecrati, honore Ecclesiastico decorantur ? Qui profectò, nec ab vno damnari, nec vno iudicante, poterunt honoris sui priuilegijs exui : sed præsentati Synodali iudicio, quod Canon de illis præceperit, definiri.

V II. De his, qua prohibentur Presbyteris in Ecclesiasticis Sacramentis.

Agapius, in
refut. 3. Co
cilio Toleta-
no, & primo
Hispalensi,
Era 628 ibi
que subscri-
bit.

Era. 40. B.

Psal. 98. A.

Septimo examine relatum est nobis, venerandissimum quõdam Agapium, Cordubensis vrbis Episcopum, frequenter^b Presbyteros^c destinasse, qui absente Pontifice altaria erigerent, basilicas consecrarent. Quod quidem non est mirum id præcepisse virum Ecclesiasticis disciplinis ignarum, & statim à seculari militia in Sacerdotale ministerium delegatum. Ergo ne vltra talis à nobis licentia vsurpetur, communi sententia statuendum oportuit; scientes quia sicut^d Presbytero illicita consecratio est altaris, ita & constitutio. In diuinis enim literis præcipiente Domino, solus Moyse in tabernaculo Dei erexit altare, solus ipse vnxit; vtique quia summus Sacerdos Dei erat: sicut scriptum est: Moyse & Aaron in Sacerdotibus eius. Ideoq; id quod tantum facere principibus sacerdotum iussum est, quorum typum Moyse, & Aaron tenuerunt, Presbyteri, qui filiorum Aaron gestant figuram, arripere non præsumant. Nam quamuis cum Episcopis plurima illis^e ministeriorum communis sit dispensatio, quædam nouellis & Ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint: sicut Presbyterorum & Diaconorum, ac virginum consecratio; sicut constitutio altaris, benedictio, vel vnctio: siquidem nec licere eis Ecclesiam, vel altarium consecrare, nec per impositionem manus fidelibus^f baptizatis, vel conuersis ex hæresi paraclætum Spiritum tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontem signare; sed nec publicè quidem in Missa quemquam pœnitentium reconciliare, nec formatas cuiuslibet epistolas mittere. Hæc enim omnia illicita esse^g Presbyteris, quia Pontificatus apicem non habent, quem solis deberi Episcopis auctoritate Canonum præcipitur; vt per hoc & discretio graduum, & dignitatis fastigium summi Pontificis demonstretur: sed neque coram

^a Sedis C. A.
^b Chorepiscopo, vel
Presb. Exc.
^c Destinasse (quod
me iuxta Canones
vnum suum) quibus
si. Exc.

^d Presb. vel Chorepiscopo. Exc.

^e Ministeriorum. Exc.
Quædam tamen au-
thoritate veteris le-
gis, quædam nouell. Exc.

^f Baptizandis. Exc.

^g Presb. vel Chorepiscopis. Exc.
Quod C. A.

coram Episcopo licere Presbyteris in baptisterium introire; nec præfente Antistite infantem tingere, aut signare; nec pœnitentes, sine præcepto Episcopi sui reconciliare; nec eo præfente, sacramentum corporis, & sanguinis Christi conficere; nec eo coram posito, populum docere, vel benedicere, aut salutare; nec plebem vtiq; exhortari.

VIII. De superbis Ecclesiæ libertis; vt ad seruitium reuocentur.

Octaua discussio agitata est, de quodam Elisseo ex familia Agabrensis Ecclesiæ, qui ab Episcopo suo traditus libertati, de libertate confestim ad contumaciæ morbum transiit; sicq; per superbiam non solum eiusdem Episcopi ^b veneficis artibus salutem lædere voluit, sed etiam patronam Ecclesiam, libertatis immemor, ^c prædamnavit. Aduersus quem ingrati actio, canonum, ac legum auctoritate iuste dirigitur; scilicet, vt immeritæ libertatis damno multatus, ad seruitij nexum, quo natus est, reuocetur. Talium enim status, qui contra Episcopum suum, vel patronam Ecclesiam nituntur, decidi potius, quàm conseruari conuenit: vt quorum libertas perniciofa est, sit salutifera virtus; & qui superbire nouerunt adepta libertate ^d præditi, discant obedire subiecti.

11. q. 2. d. 1.
Hanc discussio
2uo. p. 10. c.
66.

Agabiniens. Grat.

^b Malis, vel insidiosis art. Grat.

^c Damnavit. C. A.

Vide leges
Vij. lib.
9. tit. 7. l. 10
de libertate.

^d Prodit. Grat. præditi. C. A.

IX. De œconomis; ne ex laicis constituentur.

Nona actione didicimus, quosdam ex ^e nostro collegio, ^f Vestro. Grat. contra mores Ecclesiasticos, laicos habere in rebus diuinis constitutos œconomos. Proinde pariter tractantes elegimus, vt vnusquisq; ^f nostrum, secundum Chalcedonensium patrum decreta, ex proprio Clero œconomum sibi constituat. Indecorum est enim laicum vicarium esse Episcopi, ^g & ^g Et viros Ecclesiasticos iudicare. In vno. Grat. seculares in Ecclesia iudicare: in vno enim, eodemq; officio non decet dispar professio. Quod etiam in lege diuina prohibetur, dicente Moyse: Non arabis in boue, & asino simul; id est, homines diuersæ professionis in officio vno non sociabis. Vnde oportet nos, & diuinis libris, & sanctorum Patrum obedire præceptis, constituentibus, vt hi, qui in administrationibus Ecclesiæ Pontificibus sociantur, discrepare non debeant, nec professione, nec habitu. Nam cohærere, & coniungi

16. quest. 7.
in nona 4ll.
Burch. lib. 1
f. 89. luo.
p. 16. c. 66.
Can. 26.
Chalc. Conc.

^f Vestrum. Grat.

^g Et viros Ecclesiasticos iudicare. In vno. Grat.

Deut. 22. 8

iungi non possunt, quibus & studia, & vota diuersa sunt. Si quis autem Episcopus posthac Ecclesiasticam rem^a aut laicali procuracione administrandam elegerit, aut^b sine testimonio œconomi gubernandam^c crediderit, verè vt contemptor Canonum, & fraudator Ecclesiasticarum rerum, non solùm à Christo de rebus pauperum^d iudicatur reus, sed etiam & Concilio manebit obnoxius

^a Aut per laicalem procuracione Burchar, & Gratian laicalem procuracionem, suo.
^b Si Grat.
^c Non cred. Grat.
^d Iudicabitur Grat. Iuo. Burch.

X. De Monasterijs non conuellendis.

Decima actione, poscentibus monasteriorum patribus, pari sententia statuimus, vt cœnobia nuper condita in prouincia Bætica, sicut & illa, quæ sunt antiqua, immobili & incussa stabilitate permaneant solidata. Siquis autem (quod absit) nostrum, vel nobis succedentium Sacerdotum, quodlibet monasterium, aut vi cupiditatis spoliandum, aut simulatione aliqua fraudis conuellendum, vel^e dissoluendum, anathema effectus, maneat à regno Dei extraneus; nec proficiat illi bonum fidei, vel operis ad salutem, qui tantæ & tam salutaris vitæ destruxerit tramitem. Super hoc etiam vniuersi Bætici prouinciæ Episcopi congregati, f eundem sacri cœtus euerforem à communione suspendant; conuulsum monasterium cû rebus suis restaurent, & quod impiè vnus subuerterit, omnes piè reforment.

^e Dissoluendum. Ego.

^f Eund. sacrilegium cepit, sui. Burch.

XI. De Monasterijs virginum, vt à Monachis tueantur.

Vndecima actione, consensu communi decreuimus, vt monasteria virginum in prouincia^g Bætica condita, Monachorum administratione, ac præsidio gubernentur: tunc enim salubria Christo dicatis virginibus prouidemus, quando eis patres^h Episcopi tales elegimus, quorum non solum gubernaculis tueri, sed etiam doctrinis ædificari possint: ea tamen circa Monachos "disciplinæ" cautela seruata, vt remoti ab eorumⁱ peculiaritate, nec vsque ad vestibulum habeant accedendi familiare permillum; ^k sed nec Abbati, vel ei, qui præficitur, extra eam, quæ præest, loqui virginibus Christi aliquid, quod ad institutionem^l morum pertinet, licebit; nec cum sola, quæ præest, frequenter eis loqui oportet; sed sub testimonio duarum, aut trium sororum; ita, vt rara sit accessio, & breuis

^g Bætica, vel vbiq. cond. C.A.

^h Spirituales elig. C.A.

ⁱ De est C.A.

^j Familiaritate. Ego & Gra.

^k Nec ipse qui præest cum sola colloqui debet, sed sub &c. cætera de sunt in Iuon.

^l Mor. vel administrationem earum pertinet. Gratian. Gregor.

18. q. 2. 10
decima.

Decret. Iuon.
p. 7. c. 71. &
Burch. l. 8. c.
53.

& brevis omnino locutio. Absit enim, vt Monachos, (quod etiam dictu nefas est,) Christi virginibus familiares esse velimus: sed iuxta quod iussa regularum, vel Canonum admo-
nent, longè discretos, atque seiunctos eorum tantum easdè gubernaculis deputamus; constituentes, vt vnus Monachorum probatissimus eligatur, cuius curæ sit, ^a prædia earum ru-
stica, vel vrba intèndere, fabricas extruere, ^b vel si quid ad necessitatem monasterij prouidere: vt Christi famulæ, pro
animæ sue tantum vtilitate sollicitæ, solis diuinis cultibus vi-
uant, operibusq; suis inseruiant. Sanè is qui ab Abbate præ-
ponitur, iudicio sui Episcopi comprobetur. Vestes autem illæ
ijsdem "cænobijs" faciant, à quibus tuitionē expectant; ab eis-
dem denuo (vt prædictum est) laborum fructus & procu-
rationis suffragium recepturæ. ^c Si autem monasteriorum,
hanc ordinationem aut contempserint, aut qualibet inertiae
dissolutione neglexerint, sciant quòd eorum ^d tepor, atque su-
perbia excommunicationis sit plectenda censura.

^a Prædij earum ru-
sticis, vel vrbanis,
Excus.
^b Et si quid aliud est.
Excus.

^c Deest in Excus.

^d Si qui autem mona-
chorum. Exc.

^e Temeritas. Exc.

XII. De quodam Acephalorum Episcopo.

Duodecima actione ingressus est ad nos quidam ex hæresi
Acephalorum, natione Syrus (vt asserit ipse) Episcopus,
duarum in Christo naturarum proprietatem abnegās, & dei-
tatem passibilem asserens: cuius, dum nostris sensibus tanti
erroris confusio patuisset, prolatis illi de incarnatione Domi-
ni nostri Iesu Christi testimonijs, sanctorumq; patrum sen-
tentijs recitatis, ^e omni eundem exhortatione ad veræ fidei re-
ctitudinē, Sacerdotali modestia inuitauimus: qui salutaribus
monitis ^f pertinaciter, per multos diurnosque "communio-
nis" conflictus, renitens, tandem gratia diuina edoctus, cun-
ctis coram adstantibus hæresim propriam abdicauit, duasq;
naturas, & vnā personam, in vno eodemq; Domino no-
stro Iesu Christo confessus est; credens impassibilem natu-
ram deitatis, atque in sola humanitate suscepisse infirmitates
^g passionum, & crucis. Cōuersus itaq; atq; receptus, susceptæ
fidei confessionem, ^h cum stipulatione iureiurando protulit,
atque ab ⁱ omnibus purgatus apparuit: taliq; pro merito gau-
dentes, Christo gratias egimus, quòd eundem, post prauitatē
hæresis, ad rectitudinē fidei diuina gratia promouisset. Quē
optamus, vt permanens in fide Christi, purè ac deuotissimè
conseruetur.

^e Deest. Excus.
^f Omnium deinde
exhor. C. A. cum
omni deinde. Exc.

^g Pertinacibus C. A.
f. pertinacius.
^h Deest C. A.

ⁱ Passionis. Exc.
^j Cum astipul. protu-
lit, atque Exc.
^k Omnibus suis erro-
ribus purg. Exc.

De

XIII. De duabus in Christo naturis, & vna persona.

Tertia decima "ideſt vltima" proſecutione breuiter narrandũ „ Defunt. A. C.
 putauimus, ad refutationem eorundem hæreticorũ, qui duas
 naturas Chriſti, poſt vnionem delirantes confundunt, & paſ-
 ſibilem in eo diuinitatis ſubſtantiam aſſerunt. Contra quorũ
 blaſphemias oportet nos in vnã perſonã Chriſti geminæ
 naturæ proprietatem oſtẽdere, paſſionemq; eius in ſola hu-
 manitatis ſuſceptione manifeſtare; vt ſi fortè aliqui ſtultorũ
 huius " inſcientiæ errore decepti ſunt, dum iſta legẽrint, reſi- „ Scientia. Exc.
 piſcant, rectæq; fidei veritatẽ firmiter teneant. Nam procul-
 dubio multi ſunt "ſtultorum" qui ſecũdũ Apoſtoli voce m „ Deſt. Exc.
 prurientes auribus, à veritate auditum auertũt, ad fabulas au-
 tem conuertũtur. Ergo (ſicut immaculata fides, & ſancta Dei
 Eccleſia docet) confitemur dominum noſtrum Ieſum Chri-
 ſtum intemporaliter ex patre Deo natum; temporaliter ex
 vtero glorioſæ virginis Mariæ hominem editum; & ob hoc
 in vna ſubſiſtenti perſona duas naturas habentem, deitatis,
 qua ante ſecula genitus eſt; humanitatis, in qua diebus vlti-
 mis editus eſt: in illa, ſecundũ formã Dei; in iſta, ſecun-
 dum formã ſerui conſiſtens; in illa patri manens æqualis; in
 iſta ſine peccato ſimilis noſtræ conditionis; in illa inuiſibi-
 lis; in iſta viſibilis; in illa inuiolabilis; in iſta paſſibilis; in illa
 ex qua mori non potuit; in iſta, in qua mortem ſuſcepit. Cu-
 ius geminæ naturæ diſtinctio primũ ex literis legis, deinde
 ex prophetiſis, & Euangelicis, atque Apoſtolicis depromen-
 da eſt paginis. Vt ea quæ aſſerimus non argumentis, ſed exẽ-
 plis ſcripturarum firmemus, lex in vna eademq; Saluatoris
 noſtri perſona, ſic demonſtrat vtramque naturam; diuinam,
 loquente Domino ad Moylem: Ecce mitto Angelum meum,
 qui præcedat te, " & cuſtodiat te in via, & introducat ad locũ „ De ſunt. Exc.
 quem præparauimus: " obſerua eum & audi vocem eius; quia eſt
 nomen meum in illo; humanam, loquẽte eodem Domino ad
 Abraham: In ſemine tuo benedicentur omnes gentes, ideſt, in
 carne Chriſti, quæ de Abrahæ ſtirpe deſcendit. " Propheta „ Prophetia. C. A.
 in Pſalmis, ſub vna eademq; Chriſti perſona, ſic oſtẽdit vtrãq;
 naturam; diuinam ſecundum illud: Ex vtero ante luciferum
 genui te: humanam, ſecundum hoc: Et homo factus eſt in ea,
 & ipſe fundauit eam altiſſimus: diuinã, ſecũdum illud: Eru-
 ctauit cor meum verbum bonum: humanam ſecundum hoc:
 Specioſus

Matth. 4

Exod. 23. 6.

Gene. 22. 6.

Pſ. 109. A.
 Pſ. 96 vbi
 in vulgat. le-
 gitur natuſ
 Græcum,
 ἐγενήθη
 vtrumque
 fert.
 Pſ. 44. A.

Inuiolabilis in illa
 paſſibilis in iſta
 qua, Sec. C. A.

Speciosus forma præ filijs hominū. Prophetia in Prouerbijs in vna eademq; Christi persona sic declarat vtramq; naturam; diuinā, secundū illud: Ante colles genuit me; humanā, secundū hoc: Dñs creauit me in initio viarum suarum; diuinam, secundū illud: Nec dum erāt abyssi, & ego iam ^a concepta eram; humanā, secundū hoc: Sapientia ædificauit sibi domum; corporis vtiq; sui templum, in quo filius Dei inhabitaret, dū Verbū caro factum est. Prophetia in Esaia sub vna eademq; Christi persona sic demonstrat vtramq; naturam: ^b deitatis, secundū illud: Nunquid, qui alios parere facio, ^b Diuinam. C. A. ^c ipse non pariam. dicit Dñs? ^c humanitatis, secundū hoc: Ecce ^c Humanam. C. A. ^d virgo in vtero cōcipiet, & pariet filiū; ^d diuinitatis, secundū ^d Diuinam. C. A. ^e illud: Rorate cœli de super, & nubes pluāt iustū; ^e humanita- ^e Humanam. C. A. ^f tis, secundū hoc: Aperiatur terra, & germinet Saluatorē, & ^f Diuinam. C. A. ^g iustitia oriatur simul. Itē alibi ^g humanitatis, secundū hoc: ^g Defunt. Ia A. C. ^h Paruulus natus est nobis; diuinitatis, secundū illud: Filius da- ^h Christus. Exc. ⁱ tus est nobis. Paruulus enim ⁱ Christus ad susceptę humanita- ⁱ Diuinam. C. A. ^j tis naturā pertinet, quia homo est factus: filius autē datus, ad ^j Diuinitatem. Exc. ^k ^k diuinitatis, quia Dei filius. Et vt ostenderet in vtraq; natura ^k Per paruulum na- ^l vnā esse personā ^l paruuli nati, & filij dati, adiecit: Vocabitur ^l tum, & filium da- ^m nomē eius magni consilij Angelus, Deus fortis, Pater futuri ^m tum. C. A. ⁿ seculi. In Euāgelio quoq; in vno eodēq; Christo diuinæ na- ⁿ Sign. est C. A. ^o turæ ^o significatio: Ego & Pater vnū sumus; humanæ naturæ ^o ^o insinuatio: Pater maior me est; diuinæ naturæ significatio: ^o ^p Ego sum via, veritas, & vita; humanę naturę insinuatio: Tri- ^p ^p stis est anima mea vsq; ad mortē; diuinæ naturæ significatio: ^p ^q Omnia per ipsum facta sunt; humanę naturæ insinuatio: Nō ^q ^q veni facere voluntatē meā, sed voluntatē eius, qui misit ^q ^r me. ^q ^r Me patris. C. A. ^s Paulus quoq; Apostolus in vno eodēq; Christo naturā diui- ^r ^s nitatis exprimit, dū dicit: Primogenitus omnium creaturæ, ipse ^s ^t est ante omnes, & omnia in illo cōstant. Naturā humanitatis ^t ^t declarat, dum dicit: Ipse est caput corporis Ecclesiæ. Et alibi: ^t ^u Qui cū in forma Dei esset, non rapinā arbitratus est, esse se ^u ^v æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit; formā serui acci- ^v ^w piens. Per hoc enim, quod dixit: Qui cū in forma Dei esset, ^w ^x naturā in eo diuinę maiestatis ostendit: per hoc autē quod ad- ^x ^y iecit: Formā serui ^y accipiens, ^y naturā in eo humanę humili- ^y ^z tatis significauit. Et iterū inquit: Cū esset diues, pauper fa- ^z ^z ctus est, vt illius inopia nos diuites essemus. Vbi enim dixit: ^z ^{aa} Cū esset diues, diuinæ naturæ gloria panditur; & vbi adiecit: ^{aa} ^{ab} Pauper fact^o est, humanę infirmitatis ^{ab} susceptio demonstratur. ^{ab} ^{ab} Subiectio. C. A.

D d Item

Item in ipso initio Apostolici Symboli ^a geminæ sic ostenditur ^b in vno, eodemq; Christo naturæ distinctio; deitatis ex Patre, dum dicit: Credo in Deum Patrem omnipotentem, & in Iesum Christum filium eius vnicum ^c Dominum nostrum; humanitatis ex Matre, dum dicit: Natum de Spiritu sancto, ex utero Mariæ Virginis. Ecce ex utroque Testamento duæ naturæ in Christo; diuinitatis vnâ, altera humanitatis: quæ quidem gemina vnâ fecit personam, quia vnus, idemq; mediator Dei, & hominum, homo Christus Iesus. Iam verò de passione eiusdem Saluatoris nostri, & Domini Iesu Christi, quam in sola humanitate, nõ in Deitate sustinuit (sicut superioris) legis, & Prophetarum auctoritas, Euangeliorum quoq; & Apostolorum prædicatio adhibenda est. Lex de passione corporis Christi sic dicit: Lauabit in vino stolam suam, & in sanguine vultus pallium suum. Quid hæc pallium, quid stola, nisi caro Christi passionis sanguine decorata? hæc enim sola contumelias crucis sustinuit; diuinæ verò naturæ maiestas nihil iniuriæ sensit. ^d Prophetia quoq; in psalmis passionem Christi in carne sola sic asserit: Foderunt manus meas, & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea. Vbi non deitatis, sed tantum crucifixi corporis iniuria intelligitur. Ibi enim in membrorum significatione sola caro clavis suspensa in ligno, atq; ^e suffixa pronounciatur. Sicut & apud Hieremiam legitur: Venite mittamus lignum in pane eius, id est, crucem ^f in corpore eius. Neq; enim diuinitas ligno suspendi potuit, sed sola utiq; humanitas cruce suffixa pependit. Cuius etiam caro tolerantiam mortis passa sic ostenditur alibi, dum dicit: Caro mea requiescit in spe; utiq; quia sola in Christo carnis materia, mortis fragilitate defuncta, spem resurrectionis sue expectabat, etiã sine corruptione receptura, dum dicit: Nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Salomon autem in Canticis Canticum passionem carnis Christi prædicat, dicens: Manus meæ (inquit) distillauerunt myrrham, digiti mei guttam. Vbi specialiter ostenditur in manibus, ac digitis solam carnem Christi suffixam stipite; sicut in psal 118 legitur: Cõfige clavis timoris tui carnes meas. Esaias autem Christum in sola humanitate, quæ apparuit, passionis iniuriam suscepisse ita prædixit: Homo (inquit) in ^g plaga, & sciens ferre infirmitates. Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Quis ipse, nisi utiq; homo? nõ pati, & deficere in illo natura Dei nõ potuit: sed homo portauit in eo passionem

^a Gemina natura.
C.A.

^b In vna eademque
Christi personæ
distinctio. C.A.

^c Deum, & Dominum.
C.A.

^d Prophetia. C.A.

^e Fixa. C.

^f In pane eius. C.A.

^g Pl. existens, &
sciens. Exc.

passionem & mortē, in quo & ipsa mors habet conditionē.

Nam & cum de eo idem Propheta dixisset: **Quis iste, qui**

Esa. 63. A. venit de Edon, tinctis vestibus de Bosra? & adiecit: **Quare rubrum est vestimentū tuum, tanquam calcātium in torculari? quid hīc per indumentū, & vestimentum rubrū voluit ostendere, nisi solam carnis Christi passionē, crucis infectā cruore?**

Matth. 27. C. vnde & ipsa passione chlamyde coccinea Christus induitur;

Esa. 50. B. C. vt imago sanguinis in carne tantūm demonstraretur. Esaias quoq; corpus solū obtulisse Christum passioni sic loquitur:

Non sum (inquit) contumax, neq; contradico, corpus meum dedi percutientibus. Nō dixit diuinitatē, quæ passionē nescit

Ibidem. perferre. Et iterū: Posui scapulas meas ad flagella, & maxillas ad palmas, quod & ipsum ad carnis patientiam, non ad deitatis refertur iniuriam. Et Zacharias: Videbunt (inquit) in quē

Zach. 12. C. confixerunt: quem alium, nisi indubitanter hominem, quem Iudæi crucifixerunt, & in carne iudicantem videbunt? Ecce

preñūciata est passio corporis Christi ex lege, & Prophetis. ^a

Transeamus inde ad Euangelia: ibi quæramus Christum filium Dei in sola carne portasse valetudines passionis, & iniuriam crucis; loquente ipso discipulis: Ecce ascendimus Hierosolymam, & consummabūtur omnia quæ scripta sunt per Prophetas de filio hominis: tradetur enim gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur: & postquam flagellauerint, occident eum, & die tertia resurget. Quod totum in Christo, secundūm hominē dictum, non ad substantiam deitatis, sed ad naturam pertinet carnis: quod etiam in sequentibus docetur, Iudæis dicētibus Christo: Quod signū ostendis nobis, quia hæc facis. Et dixit Iesus: Soluite hoc templum, & post triduum suscitabo illud: hoc autem dixit de templo corporis sui: nam & in passione sua, dum corripuens proditorem diceret: Iuda osculo filium hominis tradis? Quem ^b interrogat tradere proditorem, nisi hominem? Et comprehēderunt non deitatē, quam cæcati perfidia, nec agnoscere potuerunt. Beatus autē Apostolus Paulus, Christū in homine solo per tulisse crucem, sic asserit: Vt homo (inquit) humiliavit semet ipsum, factus obediens vsq; ad mortem, mortē autem crucis: qui proinde dixit, vt homo, vt nuncupatione hominis, distinctio naturæ insinuaretur passibilis: quod confirmans aliās ^c ait: An experimentū quæritis eius, qui in me loquitur? Christus ^d non infirmatur, sed potēs ^d est in vobis: nam & si crucifi-

^a Excuss amplius. Cuius quidē fidei veritas est tam effūcax, vt eam nec tyranni sua potuerint crudelitate cōfundere, nec hæreticorū subdola circūuentio pessum dare, nec hypocritarū diminuere fallax simulatio. *Transeam. &c.*

^b Significat. Exc.

^c Loquitur Christus Qui in vos, non infir. Exc. & A. C. ^d Est verbum eius in vos. C. A.

D d 2 xus

xus est ex infirmitate nostra, sed viuit ex virtute Dei. Passus ergo Christus, & mortuus; sed ex nostra infirmitate: viuit auté impassibilis, & immortalis; sed ex sua virtute, quę tanta est, vt in se, nec passionē recipiat, nec mortē admittat. Petrus quoq; Apostolorū princeps crucis Christi supplicium sic prędicat

1. Pet. 2. D. in solo corpore consummatum: Qui peccata (inquit) nostra pertulit in corpore suo super lignū, vt peccatis mortui, iustitię

1. Pet. 4. A. viueremus: cuius liuore sanati sumus. Et paulò post: Christo *« Viuamus. Exc.*

1. Pet. 4. G. igitur passio in carne. Ergo si Christus in carne est passus, nõ est secundum Deum, sed secundum hominē crucifixus. Ecce perpatuit de filio Dei, quòd passus est, quòd mortuus est, corporis hoc tantū fuisse, non deitatis. Aliena sunt ista à Deo,

1. Pet. 4. G. testante Propheta de illo: Deus sempiternus, ^b Dñs creans *« Deus. C. A.*

Ps. 101. D. fines terrę, non laborabit, neq; deficiet. Et psalmus: Tu autem

LUC. 1. idem ipse es, & anni tui nõ deficient. Omnes enim in Christo infirmitates humanitas sola portauit: caro enim habuit vagitus infantię, non diuinitas: caro est pannis inuoluta, non deitas: caro habuit alimenta, caro portauit ætatum commercia: nam & quòd fatigatus est, quòd esuriit, quòd dormiuit, quòd fleuit, quòd passioni proximus, tristis fuit, quòd postremò ipsam passionem, & mortis cõditionem sustinuit: totum hoc ad infirmitatē pertinet humanitatis, non ad incomprehensibilem substantiam deitatis. Vnus est enim Christus, Deus, & homo, caro, & verbum: sed vnde Deus, inde habet immortalitatem: vnde homo, inde pertulit passionē: & vnde caro, inde mortuus: & vnde verbū, inde æternus. Nec enim potest esse deitate passibilis, qui est virtute, paternę glorię nature æqualis. Vnde & patri derogatur, dum natura deitatis in filio passibilis creditur. Nam si vna Patris, & filij substantia est: vtique

IOAN. 10. sicut Pater, ita & filius immortalis est. Et si ego, & Pater vnū

IOAN. 17. C. sumus, sicut in Patre nõ est mors, ita nec in Dei filio mors. Et *16.*

1. Cor. 2. si verū est: Omnia quę habet Pater, mea sunt: ergo immortalitas Patris cum filio communis est. Nam quod ait Apostolus de infidelium ignorãtia: Si enim cognouissent, nunquã Dñm glorię crucifixissent: non quasi Dñs glorię sit crucifixus, vt natura deitatis videatur esse passibilis: sed quia vnus in vtrāq; natura est Christus, secundū assumpti hominis formam, Dñs glorię dicitur passus. Sicut è contrariò est illud: Nemo ascēdit in cœlū, nisi qui descēdit de cœlo, filius hominis; dum de cœlo non descendisset, nisi tantum Dei filius nondum idem factus

filius

filius hominis. Propter personæ ergo vnitatem, & ad hominem referuntur in Christo, quæ Dei propria sunt; & diuinitati adscribuntur, quæ hominis sunt. Et ideò dum pati, ac mori dicitur, non est deitatis, sed carnis proprium: sic tamen propter vnitatem personæ, ipse Deus, & natus ex virgine, & passus, & mortuus prædicatur: sed infirmitate carnis nostræ, non virtute diuinitatis suæ. Quod verò idem Apostolus ait:

Ad Rom. 5. Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filij eius; sic hic dicitur Dei filius mortuus, sicut dicitur de martyribus passis, ac mortuis, quorum tamen non sunt animæ occisæ in corporis passione; ore veritatis testate:

Matth. 10. Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Vbi agnosci oportet, si animæ martyrum corpore perempto supplicij extingui nõ possunt, Deus qui conditor est animarum, quomodo per crucem carnis, pati potuit exitum mortis? Quod etiam alibi apertius declaratur,

Ioh. 10. eodem filio Dei loquente: Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem iterum sumendi eam. Quod si ipsa deitas mortua extitit, quæro, quis animam ipsius resumpsit? Stultum est ergo crucis passionem diuinæ applicare naturæ; sed tantum creabili, & humanæ. Sola enim caro crucis exitum sensit, sola caro lanceam pertulit, sola caro sanguine, & aqua manauit, ipsa sola mortua, ipsa sola in sepulchro posita, ipsa sola tertia die resuscitata: quæ etiam glorificata cælos adit,

in qua & venturus est iudicare in gloria Patris, iudicaturus de viuis^a ac mortuis. Prolatis^b ergo noui, ac veteris Testamenti testimonijs, in quibus duæ naturæ Christi patefactæ sunt, in vna subsistentes persona, in quibus & passio eius apparuit in homine solo expleta, deinde oportuit sententias subnecti sanctorum Patrum, qui in sacris literis ingenti gloria

refulserunt: vt etiam eorum traditione perpateat, quia Dominus noster Iesus Christus ex duabus naturis, & vna persona subsistit, & quia mortem, & passionem in sola carne suscepit. Sanctus^d ergo Hilarius in explicatione epistolæ ad Timotheum sic loquitur: Nam & cum dicit Scriptura, Homo Christus; & cum dicit, Christus mortuus est; & cum dicit, Verbum caro factum est, non est spoliandus per fraudulentiam legentis, expositionibus suis sermo. Nam vbi homo Christus est, præcedit mediator Dei, atque hominum; vt ex vtroque, Deo & homine vnus subsistat, sitque inter hominem

^a Viuus, & mortuus
In A. C.
^b Igitur.

^c Fulserunt. In A. C.

^d Non exat inter
opera D. Hilarij,
quæ nunc extat.

& Deum medius, confessione in se vtriusq; naturæ. Vbi vero Christus mortuus est, subiicitur: Qui resurrexit, qui est in dextera Dei. In morte eius carnis nostræ infirmitas est, in resurrectione virtus eius, in confesseu Dei dignitas. Sanctus quoque Ambrosius in expositione Euangelij, secundum Lucam, sic asserit: Non enim suam, sed nostram carnem ^a Christus ascendit: nec mors illa diuinitatis, sed "quasi" hominis fuit. Et paulò post: Et enim Christus omnia, & in Christo omnia: licet in singulis Christus operetur, caro tamen moritur, vt resurgat. Item idē in eodē libro exponens inter alia dicit: Tristis est anima mea: turbata est valde. Non ergo suscipiens, sed suscepta turbatur: anima enim obnoxia passionibus, diuinitas libera. ^b Etenim spiritus promptus, caro autem infirma. Tristis autē non ipse est, sed anima. Non est tristis sapientia, non diuina substantia sed anima. ^c Suscepit corpus meū; non me fefellit, vt aliud esset, & aliud videretur. S. Athanasius in tractatu, quē scripsit de Christi natiuitate, sic dicit: In hoc sit ergo, fratres charissimi, fides nostra, in hoc tota salus, & vita consistat, vt credamus, Deum Dei filium primū ante omnia secula à Deo patre inuisibiliter ^d genitum, deinde à Maria virgine, secundum hominem natum, & secundum hunc hominem passum, mortuum, sepultum, resurrexisse ab inferis, ascendisse in cœlum. Item idem in expositione fidei: Verbum (inquit) nascitur de Maria Virgine, accipiens corpus animale: sed neq; sermo comprehensus est carne, sed in carne, & supra carnem: & sicut Deus dicitur, ita Dei virtus, Dei veritas: passus autem humana carne, sed sermo Dei impassibilis est. In passione quidem moritur homo, vt viuificaret protoplastum, qui ceciderat per inobedientiam. Sanctus Gregorius scribens ad Celidonium, dicit: Naturæ enim duæ in Christo, Deus, & homo; non autem duo filij, nec dij duo. Item idem in sermone de filio, Vno autem (inquit) capitulo moneo, vt altiora quidē adscribas diuinitati, & illi naturæ, quæ passionibus, & corpore probatur esse superior: humiliora ^e autem naturæ humanæ attribuas, quæ ex parte infirmitatis nostræ assumpta est. Item ipse in quarto libro contra Eunomium: Et ne aliquis incorruptibili naturæ Deitatis crucem passionis applicet, per alia manifestiùs talem emendat errorem, mediatorem ipsum Dei, & hominum, & Deum ipsum nominans; vt cum duo de vno dicantur,

Ambrosius
lib. 10. cap.
99. super
Lucam. 21.
Idem in eodē
dem lib. cap.
104. super
Lucam. 23.
Idem in eodē
dem lib. cap.
94. super
Lucam. 23.
Matth. 26.
Marc. 14.

Matth. 26.
D. & Marc.
14. D.
Ioan. 11. D.

Ioannis. 11

Gregorius
Nazian. epi
Mola. 1.

^a Crucem. Alia.

^b Alia deest.

^c Deniq; Alia.

^d Quæ suscepta
A.C.

^e Et impassibilis
A.C.

^f Verb.

dicantur, congruum intelligatur circa vtrumque; circa deitatem quidem impassibilitas, circa humanitatē autem dispensatio passionis. Sanctus quoq; Basilius in quarto libro contra Eunomium ita scribit: Quid est, Dominus creauit me; & ante omnes colles genuit me? Vbi intelligendum est hoc, quod dicit, Genuit, de Dei filio; hoc autē, quod dicit, Creauit, de ea parte, qua in forma serui est; vt vtramq; naturam in vna persona ostenderet. Sanctus Cyrillus in prima ad Successum epistola dicit: Ergo quantum quidem ad intellectum pertinet, & ad^a fidem, tantundem oculis animæ, quemadmodum incarnatus est vnigenitus, duas naturas esse dicimus, vnum autem filium, & Christum, & Dominum, Deum verbum incarnatum, & hominem factum confitemur. Item in secunda ad eundem Successum epistola sic ait: Cū vnus (inquit) fit, & solus filius Christus, idem ipse Deus, & homo, sicut in deitate perfectus, ita & in humanitate perfectus. Non autem ipsum vnigenitum filium Dei, secundū quod intelligitur, & est filius Dei, passum esse in sua natura dicimus.^b Oportet enim necessariò vtraq; seruare vni, & vero filio, & non pati secundū deitatem, & dici, passum esse eundem secundū humanitatē: ipsius enim passa est caro. Idem in expositione Leuitici inter alia: Totum in his iterum circumspecte Saluatoris nostri mysterium, & emundationem, quæ per sanctum baptisma fit. Duas enim auiculas sumi iubetur, viuas, & mundas; vt intelligas per volatilia, cœlestem hominem, simul & Deum in duabus naturis, quantum pertinet ad rationem, diuidendum, vnicuiq; conuenientem. Item S. Augustinus:^c Nec enim illa susceptione alterum eorum in alterum conuersum, atq; mutatum est. Nec diuinitas quippè in creaturam mutata est, vt desisteret esse diuinitas: nec creatura in diuinitatem, vt desisteret esse creatura. Nam si substantia hominis (quod absit credere) in diuinitatem conuersa est, augmentauit aliquid deitatis. Sed absit, vt augmentum recipiat ineffabilis, & incomprehensibilis plenitudo. Manet ergo vtraq; filij Dei natura, & vna persona. Rursus ipse aduersus Maximum: Si ergo attendas distinctiones naturarum, filius Dei de cœlo descendit, & filius hominis crucifixus est in terra. Idem in sequentibus: Oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis die tertia. Vbi resurgit, nisi in eo quod potuit cadere? Vbi resurrexit, nisi in eo vbi mortuus? Quære

Basilius c. 4. in Eunom.

Cyillus.

^a Aliis videndum.

^b Sed passum esse terrena natura. Vnus. M. G.

August.

^c In excerptis. Vnus M. G.

mortem in Verbo; numquam esse potuit: quære mortem in anima; numquam ibi fuit quære mortem in carne; planè ibi fuit: & ideò ibi fuit, quia mors vera fuit. Et paulo pòst: Quid miraris? Certè vita est Christus: quare mortua est vita, nec anima mortua est, nec Verbum mortuum est? Caro tantum mortua est. Quare? Vt in ea mors moreretur. Idem in expositione Ioannis Euangelistæ: Quis ergo est, per quem factus est mundus? Christus Iesus; sed in forma Dei. Quis est sub Pontio Pilato crucifixus? Idem ipse Iesus Christus; sed in forma serui. Beatus quoq; Leo Apostolicæ sedis Antistes in sua epistola, quam scripsit ad Flavianum Constantinopolitanum Episcopum, sic ait: Salua ergo proprietate vtriusq; naturæ, & in vnam coëunte personam, suscepta est à maiestate humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas. Et ad resoluendum conditionis nostræ debitum, inuiolabilis natura est vnita naturæ passibili; vt, quod nostris remedijs congruebat, vnus atque idem mediator Dei & hominũ, homo Christus Iesus, & mori posset ex vno, & mori non posset ex altero. In integra ergo veri hominis, perfectaque natura verus natus est Deus, totus in suis, totus in nostris. Et paulò pòst: Qui manens in forma Dei, fecit hominem, idem in forma serui factus est homo. Tenet enim sine defectu proprietatẽ suam vtraq; natura. Et sicut forma serui, Dei formã non ademit, ita forma Dei formam serui non minuit. Itẽ paulò pòst: Agit enim vtraq; forma, cum alterius cõmunionẽ, quod propriũ est; Verbo scilicet operãte, quod Verbi est; & carne exequenti, quod carnis est. Vnum horum coruscat miraculis, aliud succũbit iniurijs. Et sicut Verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recessit, ita caro naturam nostri generis non reliquit. Sanctus quoq; Fulgentius in libro, quem de incarnatione Domini nostri Iesu Christi scripsit, inter alia sic intulit: Dico itaque vobis iuxta sanctorum Patrum traditionem, Dominum nostrum Iesum Christum in duabus naturis in confusis, idest, diuinitatis & humanitatis, vnam personam, siue substantiam confiteri. Idem post alia: Si quis ergo in Domino nostro Iesu Christo aut duas naturas; aut vnam noluerit, siue dubitauerit credere, aut prædicare personam; vel si quis noluerit confiteri Deum atque hominem; idest, Verbum incarnatum de Maria virgine, pro nostra salute veraciter natum, tantum à Catholica fide deprehenditur, ac demonstratur extraneus,

extraneus, vt sacramento redemptionis humanæ resistat ingratus Et paulò post: Verbum caro factum vnus, & plenus est Christus, vnus ex vtraq; , & in vtraq; , id est, in humana, diuinaq; natura : in quo sic vtriusq; naturæ prorsùs vnitio gloriosa persistit, vt siue diuinitati Christi humanitatem quis demat, siue humanitati diuinitatem detrahat, Christum sacrilega infidelitate, & blasphema prædicatione dissoluat. Item paulò post: Christus pro nobis carne est passus, qui de Deo Patre natus solus est impassibilis Deus. Ipsum itaque Christum filium Dei, pro nobis mortem carne gustasse, salua immortalitate diuinitatis eius, veraciter credimus. ^a Iterum post hoc: Quia non est alter Deus, alter homo, sed idem vnus est Christus, Deus & homo, profectò idem Deus Christus est, qui & mortem ^b sua carne suscepit: & idem homo Christus est, qui mortem ^c sua diuinitate destruxit. Idem quippè Christus Dei filius, qui diuinitate mori non potuit, carne mortuus est, ^d quia mortalem Deus immortalis accepit, & idem Christus Dei filius carne mortuus resurrexit, quia immortalitatem suæ diuinitatis carne mortuus nõ amisit. Hinc est quòd etiam post resurrectionem suam, sicut in cicatricibus veris, & in vera comestione piscis & mellis, soliditatem in se veræ carnis edocuit, ita clausis foribus ingrediens, veram in se virtutem sempiternæ diuinitatis ostendit, vt agnosceretur, & naturalis fuisse Christi morientis infirmitas, & eidem resurgenti naturalis inesse maiestas. Hæc quidem, quæ tam diuinæ Scripturæ, quàm etiam sanctorum Patrum eloquia docuerunt, decretis nostris breuiter inserta protulimus, demonstrantes geminam carnis, & deitatis naturam in vna Domini, & Saluatoris nostri persona: passum quoque eundem in ea natura, quæ corporis est; non passum in ea natura, quæ deitatis est. His ergo concordi sententia in tribus Secretarijs definitis, pro confirmatione sui, ^e proprias subscriptiones subiecimus.

^a Item. Exc.

^b Suam. Exc.

^c Suam. Exc.

^d Quam. In Exc.
^e Et ideo. In Exc.

LUC. 24.
IOH. 20.

^f Propriam subscriptionem. Exc.

- 1 | Sidorus, in Christi nomine Ecclesiæ Spalensis Episcopus, subscripsi.
- 2 | Bisinus, in Christi nomine Ecclesiæ Eliberitanæ Episcopus, subscripsi.
- 3 | Rufinus, in Christi nomine Ecclesiæ Asidonensis Episcopus, subscripsi.

Fulgentius,

- 4 Fulgentius, in Christi nomine Ecclesiæ Astigitanæ Episcopus, subscripsi.
- 5 Cambra, in Christi nomine Ecclesiæ Italicensis Episcopus, subscripsi.
- 6 Fidentius, in Christi nomine Ecclesiæ Tuccitanæ Episcopus, subscripsi.
- 7 Teodulphus, in Christi nomine Ecclesiæ Malacitanæ Episcopus, subscripsi.
- 8 Honorius, in Christi nomine Ecclesiæ Cordubensis Episcopus, subscripsi.

De subscriptionibus.

Bisinus] *In Epistola Gundemari subscribit Pisinus Eliberitana, non Bisinus: Fidentius successit Agapio viro sancto, Episcopo ex Monacho. De Isidoro, & Fulgentio Episcopis sanctissimis, supra, ut potuimus, diximus.*

Ex subscriptionibus constat, sub Hispali esse.

E liberim.

Tucci,

Asidonam.

Malacam.

Astigi.

Cordubam.

Italicam.

Ex diuisione antiqua deest

Elipla, & Egabro.

De Sisebuto Rege.

Sisebuti Regis extat nunc memoria, in numis, ut auctores sunt Resendius Lusitanus, & Ambrosius Morus, cum hac subscriptione, D. N. SISEBVTVS. In reuerso. CIVITAS EBORA. DEVS ADIVTOR MEVS. Etiam in lapide fracto hac leguntur: SACERDOS. OCCURRIT AMATOR. AËTATIS SVAE XLIII. DIE ID. FEBRV. ERA DCLII. FELICITER. II. SISEBVTI REGIS EPISCOPATVS. AN. I. ET MEN. X. T. IN PACE. AMEN. Unde constat Sisebutum regnare cœpisse, Era. 649. quod cum anno huius Concilij optimè conuenit. Situs fuit Sisebutus Rex in Basilica Diua Leocadia, Tago imposta, in suburbio.

Notæ

Notæ in Concilium Hispalense secundum.

[N ciuitate Spalensi] Anno nono regni Sisebuti celebratum est, sub D. Isidoro Metropolitano secundum Concilium Hispalense, pro Ecclesiasticis negocijs, & contra Acephalos hereticos, negantes temere in Christo duas naturas, in una diuina persona. Acephali, sine capite dicti, quia nullus reperitur erroris huius auctor, à quo exorti nomen & sectam sibi arrogent, ut Isidorus inquit, lib. etymol. 8. c. 5. & Augustinus. De his etiam multa tradit Nicephorus, lib. 18. Eccles. hist. c. 45. plura infra. Interfuit huic Concilio Episcopus quidam Syrus, stolidus huius heresis propugnator; qui post longam disputationem, rationibus & argumentis D. Isidori & aliorum patrum victus, ad rectam & orthodoxam fidem conuersus est: ut ex. 12. actione huius Concilij constat. Estq; Concilium eruditum & doctum, iuris ciuilibus, & Canonici sapientia refertum; ita ut appareat à viris eruditione diuina, & seculari prestantibus esse editum.

Cap. 3 Cingulo honoris] Sic. l. 3. de domesticis, & protect. lib. 12. Cod. Quinquennium enim si fuerit diuagatus, ipse iam cingulo spoliandus est; idest dignitate, & magistratu priuandus, & deiciendus. In omni republica bene constituta, dignitates & honores, magistratusq; solent peculiaria habere insignia, qua dum munus conferitur, illa pariter conferuntur; dñ verò ex auctorantur qui habent, adimuntur. Habebant apud Romanos reges & consules fasces, & secures, & purpurā: Senatores laticlauium, seu laticlauium, & calceum lunatum, & vestem albam: equites anulum: Hispani nunc calcar & enses: milites Romani, & aliarum nationum cingulum, à quo ensis pendeat: erat enim Zona cum gladio, ex Suida in Auxetio. Unde Ioab in pralio aduersus Absalonem, promisit se daturum baltheum occisori. Inde & testamentum militare in procinctu factum dicitur, cum milites ad pralium progredierentur, se gladijs cingentes, utcumq; poterant, de suis rebus disponebant. Hinc per translationem dignitatis & honoris insignia, etiam aliorum quam militum, dicitur cingulum: ita est duplex, & militia, & dignitatis, siue honoris.

Cap. 4 Contra diuina, atque Ecclesiastica iura] In Concil. Carthag. 4. c. 69. Episcopus pro hac re deponitur. Simili sententia (inquit) subiacet

„ iacebit Episcopus, si sciens ordinauerit Clericum eum, qui viduam;
 „ aut repudiatam uxorem habuit, aut secundã. Et in excerptis Mar-
 tini, c. 26. Si quis viduam. Et in epistola Innocentiÿ ad Victorium,
 c. 5. & ad Rufum, c. 1.

Cap. 5 Depositi æquo iudicio abutantur] Ordinans enim contra
 patrum instituta, & sanctiones, auctoritatem in ordinationibus,
 vel Concilijs minimè retinebit; & ordinatus ordinis honore priua-
 tur. Sic Innocentius PP. primus epistola. 24. c. 3. dum ait: Auer-
 sus formas Canonum ad ordinem venire tentans, ordine & honore
 priuetur, unà cum ordinatore. Idem Zozimus PP. epistola. 1. c. 1.
 & Concilium Arelatense. 3. cap. 3. ab eo die ad annum aufert
 celebrandi potestatem. Idem Hilarius PP. I. epistola ad Epif-
 copum Tarraconensem, c. 4. & Simplicius PP. epistola. 3. ad Flo-
 rentium.

Cap. 6 Iuxta priscorum patrum Synod. sententiam] A gradu suo
 deijcitur Episcopus, Presbyter, aut Clericus ex omni ordine, qui
 postquam promotus erat, grauibus reperiatur criminibus, & sce-
 leribus coopertus. Id constat ex epistola. 1. Gelasij PP. c. 20. & Za-
 charia PP. c. epistol. 5. ad Bonifacium. Patet etiam ex causa Po-
 tamij Concil. Toletan. decimo, & in causa Siseberti Concil. Tolet.
 16. qui à tribus Episcopis degradatur: & nouissimè in Concil. Trid.
 sess. 3. c. 4.

Cap. 7 Presbytero est illicita consecratio altaris] Altare consecra-
 ri à presbytero non debet. Concil. Agathens. c. 43. Solus Episcopus
 constituit, & ungit. Felix PP. IV. c. 1. epistola decretalis, & pri-
 mo Bracarensi, c. 19. 8. Tolet. c. 7. Et consecratur Episcopi benedi-
 ctione, & chris-matis uncti-one.

Formatas cuiuslibet epistolas] Formatae vocantur Canonica epi-
 stola, quae peregrinatio Clerico dabantur, fidei & religionis ergò.
 Concil. Antioch. c. 8. & Laod. c. 41. Et Conc. Mileuit. Can. 20. di-
 citur: Placuit ut quicumq; Clericus propter necessitatem suam, ali-
 cubi ad comitatum ire voluerit, Formata ab Episcopo suo accipiat:
 quòd si sine formata voluerit pergere, à communionem remoueat.
 & infra: Formata, quae à Primatibus, vel à quibuscumque Epif-
 copis, Clericis proprijs dantur, habeant diem Paschae. Concil. Laod.
 cap. 41. literas Canonicas vocat Formatae: Non oportet ministrũ
 altaris, vel etiam laicum sine Canonicis literis, id est Formata ali-
 cubi proficisci. Habetur de consec. d. 5. c. Non oportet. Accipiebant
 etiam Episcopi à Primate, si peregrinandum esset, Formatae, vel
 commendationem. Concil. Carthaginen. cap. 28. Dicebantur etiam
 commu-

communicatoria litera Concil. Eliberitano. cap. 58. (muliiplex erat literarum usus) studij, & officij indices. Erant etiam litera confessoria, qua confessoribus, ut munere suo possent fungi, dabantur: eodem Eliberitano cap. 25. Erant & tractatoria epistola, in quibus Imperatores & Reges, suos Praesides vocabant, vel euectionem aliquam concedebant: in Codice Theodosiano, lib. 8. tit. 6. de tractatorijs, & statutis: à D. Augustino vocatoria nominantur. Vide notata in cap. Placuit. d. 18.

Cap. 7. Nec eo praesente sacramento] Concilio Carthaginensi. 2. c. 9.
 „ sic dicitur: *Quisquis presbyter, praesente & inconsulto Episcopo,*
 „ *agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipse honori suo contra-*
 „ *rius existit. Agenda verò dicitur Missa celebratio, eò quod in*
 „ *agendo consistat: est enim agere: verbaq; forma sacramenti sunt*
 „ *corporis & sanguinis Domini effectiua, & operatiua.*

Cap. 7. Vel benedicere] Concilio Agathensi. c. 30. *Benedictionem*
 „ *super plebem in Ecclesia fundere, aut poenitentem in Ecclesia bene-*
 „ *dicere Presbytero penitus non licebit.*

Ca. 10. In prouincia Bætica] *Fuerunt multa virorum, & mulierum*
 „ *monasteria constructa in prouincia Batica: quod facile perspiciet*
 „ *quisquis librum D. Eulogij de martyribus legerit.*

Ca. 11. Familiares esse velimus] *Diuus Leander in libello de insti-*
 „ *tutione virginum. c. 2. quem. M. s. apud me habeo, sic inquit: Iam*
 „ *quali fuga virum fugias, soror tu pudica, si tam sollicitè sceminas*
 „ *seculi declinabis? Quisquam vir si sanctus est, nullam tecum gerat*
 „ *familiaritatem; ne virili iugitate, aut infametur utriusq; sancti-*
 „ *tas, aut pereat, aut decidat à charitate proximi. Qua & si malum*
 „ *non agit, opinionis tamen pessima famam nutrit. Dispar enim sexus*
 „ *in unum locatus, eo titillatur instinctu, quo nascitur. Et naturalis*
 „ *mouetur flamma, si quod incendi possit, attingitur. Quis conligauit*
 „ *ignem in sinu suo, & non comburetur? Ignis, & stupa sibi utraq;*
 „ *contraria, in unum redacta, flammam enutriunt. Viri sexus, &*
 „ *scemina diuersa: qua si coniunguntur, ad quod lex natura prouocat,*
 „ *commouentur. Hac Leander.*

Ca. 12. Ex hæresi Acephalorum] *De Acephalis multa tradit Nice-*
 „ *phorus lib. 18. Eccles. histor. cap. 45. Eodem tempore, & Acephali,*
 „ *quorum dux Seuerus Antiochenus fuit, unã Verbi & carnis na-*
 „ *turam malè predicantes. Et mox: Acephali autem ob eam causam*
 „ *dicti sunt, quòd sub Episcopis non fuerint. Proinde Episcopis &*
 „ *Sacerdotibus apud eos defunctis, neq; baptismus iuxta solennem,*
 „ *& receptum Ecclesie morem apud eos administratus, neq; oblatio,*

Ec aut

„ aut res aliqua diuina facta, ministeriumue Ecclesiasticum, sicuti
„ mos est, celebratum est. Communionem verò illi à plurimo tempore
„ asseruatam habentes, ferijs Paschalibus in minutissimas incisam
„ partes conuenientibus ad se hominibus dederunt. Quo tempore,
„ quam quisque voluisset, placitam sibi sumebat potestatem. Et pro-
„ ptereà, quod quilibet, quod sibi visum esset, fidei insertum volebat,
„ quàm plurima defeetorum, & hereticorum turba exorta est, &c.
Lege Isidorum lib. Etymolog. 8. c. 3.

SYNODVS. IIII.

Toletana LXII. Episcoporum.

Incipit Synodus Toletana quarta. Cesta Synodalia in Toletana vrbe, apud Concilium sexaginta sex Episcoporum Hispaniæ, & Galliæ prouinciæ edita.

TITVL I.

- I
ij **D**E euidenti catholica fidei veritate.
De ordine in ministerijs, vel officijs in cunctis Ecclesijs celebrando.
- iiij
iiij
v De qualitate Conciliorum, vel quare, aut quando fiant.
Formula, qualiter Concilium fiat.
- vi
vij
viii De annunciatione Pasche ante Epiphaniam inter Episcopos exquirenda.
De trina, & simpla in Baptismo merfione.
De celebrando officio in sexta feria Pascha.
- ix
x
xi De non soluendo ieiunio in sexta feria Pascha, exceptis languidis, senibus, & paruulis.
De benedicendo cereo, & lucerna in vigilijs Pasche.
- xii
xiii De Dominica oratione quotidie patenter pronuncianda.
De non decantando in Quadragesima Alleluia.
- xiiii
xv
xvi Quòd Laudes non post Apostolum, sed post Euangelium sint dicenda.
De non renuendo pronunciare hymnos.
- xvii
xviii De hymno trium puerorum in cunctis Missarum solennitatibus decantando.
Quod in fine psalmorum: Gloria, & honor Deo, sit dicendum.
- xix
xx
xxi De discretionem Gloria in fine responsiorum.
De Apocalypsis libro in omnibus recipiendo.
- xxii
xxiii
xxiiii Quod post benedictionem populo datam, sic communicare debent Sacerdotes.
De ordinatione Episcoporum.
- xxv
xxvi De numero annorum, quo Sacerdotes, & Leuitæ ordinentur.
De castitate Sacerdotum.
Ut Episcopus in conclauis suo idoneum testimonium habeat.
Ut Presbyter, vel Diaconus similiter, vite sue habeant testes.
- xxvii
xxviii
xxix De conuersatione Clericorum; ut in vno conclauis sint.
Ut Sacerdotes scripturarum sacrarum, & Canonum cognitionem habeant.
- xxx
xxxi
xxxii Quod parochianis Presbyteris, cum ordinantur, officialis libellus debeat dari; & ideo Presbyteri in Litanijs sint de officio querendi.

Titulorum horum maxima est diuersitas in Excusis.

- xxvij De professione Presbyterorum, vel Diaconum Episcopo faciendâ; cum in parochijs ordinantur.
- xxviii De ordine, quo depositi iterum ordinantur.
- xxix De Sacerdotibus, Leuitis, vel Clericis magos, aut aruspices consultantibus.
- xxx De Sacerdotibus ad gentem extraneam nuncios mittentibus.
- xxxi De discretionem causarum, in quibus Sacerdotes indices fieri possunt.
- xxxii De cura populorum, et pauperum, quam Episcopi sibi impositam nouerint.
- xxxiii Ne ex facultatibus Ecclesiarum diœcesis, excepta tertia oblationum, tributorum, aut frugum Episcopus aliquid auferat.
- xxxiiii De tricennij tempore, et propter prouincias causarum discretionem.
- xxxv De conuentu territorij, et basilicis nouiter constructis, ad quem Episcopum pertineant.
- xxxvi De requisitione Episcoporum per singulos annos in parochijs peragenda.
- xxxvii De promisso pro suffragio præstito, ex rebus Ecclesie persoluendo.
- xxxviii De suffragio fundatoribus Ecclesiarum, vel filijs eorum, ex rebus ab ipsis collatis, impertiendo.
- xxxix De discretionem Presbyterorum, vel Diaconorum; ut in utroque choro consistant.
- xl De uno orario Diaconibus utendo, nec ornato, sed puro.
- xli De qualitate tonsuræ à cunctis Clericis, vel Lectoribus communiter habenda.
- xlii De remotione mulierum à consortio Clericorum.
- xliii De venditione mulierum, quæ Clericis coniuncta noscuntur.
- xliiii De personis mulierum, quas non conuenit Clericis copulari: et si nesciente Episcopo, Clericus ducat uxorem.
- xliv De Clericis, qui arma sumpserint, vel sumpserunt.
- xlv De Clericis sepulchra demolientibus.
- xlvi De absolute à laboribus, vel indictionibus Clericorum ingenuorum.
- xlvii De institutione œconomorum, id est, qui res Ecclesiasticas tractant.
- xlviii De professione Monachorum, et deuotione parentum eorum.
- l De Clericis, qui monachorum propositum appetunt; ut licitum habeant.
- li De discretionem potestatis Episcoporum, quam in monasterijs habere potuerunt.
- lii De monachis vagis, et à monasterijs egressis.
- liii De religiosi vagis, qui nec inter Clericos, nec inter monachos habentur.
- liiii De discretionem pœnitentium, et qui possunt ad honores Ecclesiasticos prouehi, vel qui non possunt.
- lv De pœnitentibus uiris, ac uiduis, siue uirginibus, qui diuertentes

C. A. Vagis à monasterio.

- tentes laici fiunt, aut vestem mutant, vel coniugijs copulantur.
- lvj De discretionē secularium, & sanctimonialium viduarum.
- lvij De discretionē Iudaorum; qui non, vel qui credere, vi cogantur.
- lvij De his, qui contra fidem Christi, Iudais munus, vel fauorē praestāt.
- lix De Iudais dudum Christianis, & postea in priori ritu diuersis, ac seruis, vel filijs eorum circumcisis.
- lx De filijs Iudaorum, ut à parentibus separati, Christianis debeant deputari.
- lxj De filijs fidelibus Iudaorum; ne prauaricatis parentibus & damnatis, à rebus parentum exules fiant.
- lxij De Iudais baptizatis, qui se sociant infidelibus Iudais; ut Christianis illi donentur, & isti eadibus deputentur.
- lxij De Christianorum Iudaorūq; coniugijs communibus, & filijs eorum.
- lxiiij De Iudais conuersis, & post prauaricantibus; ut ad testimonium non admittantur.
- lxv Ne Iudai, vel si qui ex Iudais sunt, officia publica agant.
- lxvj Ne Iudai quocunq; mancipium Christianum quocunq; titulo habeant.
- lxvij De libertis ex familia Ecclesiae factis, si nihil ex proprio conferant Sacerdotes, qui eos faciunt.
- lxvij De discretionē ex familia Ecclesiae manumissorum; qualiter manumittantur, & ne aduersa testificent, vel accusent.
- lxix Quod liberti ex familia Ecclesiae pro compensatione acquisita rei, à Sacerdotibus possint fieri.
- lxx De professione libertorum Ecclesiae, & posteritatis eorum Sacerdotibus facienda; ne longinquitas temporis eos oblitescere faciat splendorem libertatis.
- lxxj De libertis Ecclesiae eiusdem patrociniū relinquentibus.
- lxxij De libertis patrociniū Ecclesiae commendatis.
- lxxiiij De discretionē libertorum, qui ad Ecclesiasticos honores peruenire possunt, vel qui prouehi prohibentur.
- lxxiiij De libertis familiarum Ecclesiae, qui, vel qualiter ad Sacerdotium promoueantur; & de rebus eorum quid fiat, ac ne obuium testificent, vel accusent.
- lxxv De cōmonitione plebis, ne in principes delinquatur, & de electione Principum, & de transgressione fidei, quae Principibus promittitur, ac de monitione Principum qualiter iudicent, & de ultione Principum nequiter iudicantium, atq; de execratione Suintilanis, & coniugis, ac prolis eius, similiter & de Geilane germano eius, ac rebus eorum.

GESTA SYNODALIA IN

Toletana vrbe, ^a in Concilio LXII. Episcoporum Hispaniæ, & Galliæ prouinciarum edita, anno. III.

regnante gloriosissimo domino nostro, Principe

Sisenando, die nono Decembris,

Era DC. ^b LXXI.

^a Apud Concilium
C.A.

^b In vno. M. LXX

DVm studio amoris Christi, ac diligētia religiosissimi Si-
senandi Regis, Hispaniæ, atq; ^c Galliæ Sacerdotes apud
Toletanā urbem, in nomine Domini conuenissemus, vt eius
imperijs, atq; iussis cōmunis à nobis agitaretur de quibusdā
Ecclesiæ disciplinis tractatus, primū gratias ^d salutari nōstro,
Deo omnipotenti egimus, post hæc antefato ministro eius
excellentissimo, & gloriosissimo Regi, cuius tanta erga Deū
deuotio extat, vt non solū in rebus humanis, verū etiam in
causis diuinis sollicitus maneat. Hic quippè, dum in basilica
beatissimæ & sanctæ ^e confessoris Leocadiæ omnium no-
strorum pariter iam cœtus adesset, ^f tali promerito fidei suæ,
cū magnificentissimis ^g viris ingressus, primū corā Sacerdo-
tibus Dei ^h humo prostratus, cum lacrymis, & gemitibus pro-
fc interueniendū Domino postulauit: deinde religiosa pro-
secutione Synodum exhortatus est, vt Paternorum decreto-
rum memores, ad conseruāda in nobis iura Ecclesiastica stu-
dium ⁱ præberemus, & illa corrigere, quæ dum per negli-
gentiam in vsum venerūt, contra Ecclesiasticos mores licen-
tiam sibi de vsurpatione fecerūt. Talibus igitur eius monitis
congaudētes, necessarium extitit, iuxta eius nostrumq; votū
tractare, quæ competunt siue in sacramentis diuinis, quæ
diuerso, atque illicito modo in Hispaniarum Ecclesijs cele-
brantur, seu quæ in moribus prauè vsurpata noscuntur. Et
quoniam generale Concilium agimus; oportet primum no-
strę vocis sermonem de Deo esse; vt post profersionem fidei,
sequētia operis ^k nostri vota, quasi super fundamentum
firmissimum disponantur.

^c Gallici. Exc.

^d Saluatori. Exc.

^e Martyris. Exc. &
C.A.

^f Deest. In Exc.

^g Et nobilissimā
Exc.

^h Humi. Exc.

ⁱ Proferemus. C.A.

^k Dei nostri. C.A.

I. De euidente catholica fidei veritate.

Secundū diuinas Scripturas, & doctrinam, quam à sanctis
Patribus accepimus, Patrē, & Filium, & Spiritum sanctum
vnius deitatis, atq; substantiæ confitemur; in personarum di-
uerfitate

uerſitate Trinitatem credentes, in diuinitate vnitatem prædicantes, nec perſonas confudimus, nec ſubſtantiam ſeparamus. Patrem à nullo factum, vel genitum dicimus; Filium à Patre non factum, ſed genitum aſſerimus; Spiritum verò ſanctum, nec creatum, nec genitum, ſed procedentem ex Patre, & Filio profitemur. Ipſum autè Dominum "noſtrum" Ieſum „ Deſt. A. C. Chriſtum Dei filium, & creatorem omnium, ex ſubſtantia Patris ante ſæcula genitum, deſcendiſſe vltimo tempore pro redemptione mundi à Patre, qui nūquam deſijt eſſe cum Patre. Incarnatus eſt enim ex Spiritu ſancto, & ſancta glorioſa Dei genitrice virgine Maria, & natus ex ipſa, ſolus idē dominus Ieſus Chriſtus; vnus ^a de ſancta Trinitate, anima & carne per- ^a In. Exc.
fectum, ſine peccato, ſuſcipiēs hominem; manens quod erat, ^{Vide notas.} adſumens quod non erat; æqualis Patri ſecundū diuinitatē; minor Patre ſecundū humanitatem; habens in vna perſona duarum naturarum ^b proprietatem: naturæ enim in illo duæ, ^b Proprietates, duo
Deus & homo; non autem duo Filij, & Dei duo, ſed idē vna ^{m. ſi.} perſona in vtraq; natura; perferens paſſionem & mortem pro noſtra ſalute: non in virtute diuinitatis, ſed ^c infirmitate hu- ^c In. Exc.
manitatis. Deſcendit ad inferos, vt ſanctos, qui ibidem tenebātur, erueret: deuictoq; mortis imperio reſurrexit: aſſumptus ^d deinde in cœlum, venturus eſt in futurum ad iudicium vi- ^d Deſt in. Exc.
uorum & mortuorum: cuius "noſ" morte, & ſanguine mūdati, remiſſionem peccatorum conſecuti ſumus; reſuſcitandi ab ^e In cœlos. Exc.
eo in die nouiſſima, in ea, qua nūc viuimus carne; & in ea, qua ^{„ Deſt. A. C.} reſurrexit idē Dominus forma, percepturi ab ipſo; alij pro iuſtitia meritis, vitam æternam; alij pro peccatis, ſupplicij æterni ſententiam. Hæc eſt Catholicæ Eccleſiæ fides; hanc confeſſionem conſeruamus, atq; tenemus: quam quiſquis firmiſſimè cuſtodierit, perpetuam ſalutem habebit.

II. De vno ordine in miniſterijs, vel officijs in cunctis Eccleſijs, celebrando.

Poſt rectæ fidei confeſſionē, quæ in ſancta Dei Eccleſia prædicatur, placuit vt omnes Sacerdotes, qui Catholicæ fidei vnitatē cōplectimur, nihil vltra diuerſum, aut diſſonū in Eccleſiaſticis Sacramētis agamus; ne quælibet noſtra diuerſitas apud ^f Schiſmaticis Exc.
ignotos, ſeu carnales ^f ſchiſmatis errorē videatur oſtendere, & multis exiſtat in ſcandalū varietas Eccleſiarum. Vnus igitur ordo orādi, atq; pſallendi nobis per omnem Hiſpaniam, atq; Galliam

^a Galliam conseruetur, vnus modus in Missarum solennitatibus, vnus in Vespertinis, ^b Matutinisq; officijs: nec diuersa sit vltra in nobis Ecclesiastica consuetudo, ^c qui in vna fide continemur, & regno: hoc enim & antiqui Canones decreuerunt, vt vnaquæq; prouincia, & psallendi & ministrandi parem consuetudinem ^d contineat.

^a Galliciam. Exc.
^b Deest in Exc.
^c Quia. Exc.
^d Teneat. Exc.

III. De qualitate Conciliorum, vel quare aut quando fiant.

Nulla penè res disciplinæ mores ab Ecclesia Christi ^e depulit, quàm Sacerdotum negligentia, qui contèptis Canonibus ad corrigendos Ecclesiasticos mores Synodum facere negligunt. Ob hoc à nobis vniuersaliter definitum est, vt quia iuxta antiqua patrum decreta, bis in anno difficultas temporis fieri Concilium non sinit, saltem vel semel à nobis celebretur. Ita tamè vt si causa fidei est, aut quælibet alia Ecclesiæ cõmunis, generalis totius Hispaniæ & ^f Galliæ Synodus conuocetur: si verò nec de fide, nec de communi Ecclesiæ vtilitate tractabitur, speciale erit Conciliũ ^g vniuscuiusq; prouinciæ, vbi Metropolitanus, elegerit peragendum. Omnes autem, qui causas aduersus Episcopos, aut iudices aut potètes, aut cõtra quoslibet alios habere noscuntur, ad ^h eundem Concilium concurrunt, & quæcũq; examine Synodali, à quibuslibet prauè usurpata inueniuntur, regij executoris instantia iustissimè his, quibus iura sunt, reformentur. Ita vt pro compellendis iudicibus, vel secularibus viris ad Synodum, Metropolitanis studio ⁱ idè executor à Principe postuletur. ^k Quinto decimo autem Calendarum Iuniarum congreganda est in vnaquaq; prouincia Synodus, propter vernale tempus; quando herbis terra vestitur, & pabula germinum inueniuntur.

^e Magis. Exc.
^f Gallicia. Exc.
^g Prout vnus cuiusque prouinc. Metropol. Exc.
^h Gothicis. Exc.
ⁱ Quidem. Exc.
^k Quinta decima. Exc.

IIII. Formula qualiter Concilium fiat.

^o Hora itaq; prima diei, ^l ante solis ortum eijciantur omnes ab Ecclesia, obseratisq; foribus, ^m cuncti ad vnã ianuam, per quam Sacerdotes ingredi oportet. ostiarij stent: & conuenientes omnes Episcopi pariter introeant, & secundum ordinationis suæ tẽpora resideant. Post ingressum omnium Episcoporum, atq; cõfessum, vocentur deinde Presbyteri quos causa probauerit introire. Nullus se inter eos ingerat Diaconorum. Post hos ingrediatur ⁿ diaconi probabiles, quos ordo poposcerit interesse: & corona facta de sedibus Episcoporum, Presbyteri à tergo eorum

^o Ordo celebrandi Concilii, prout se habet in principio.

^o B. 1. c. 4.

^l Mane. Exc.
^m Cunctis. Exc.
ⁿ Diacones. Exc.

eorū resideāt. ^a Diacones in cōspectu Episcoporū stent. Dein ^b de ingrediantur laici, qui ^b electione Concilij interesse meruerint. Ingređiantur quoque, & Notarij quos ad recitandū, vel excipiendum ordo requirit, & obserentur ianuā. ^c Seden- ^c tesque in diuturno silentio Sacerdotes, & cor ^d totum ad Deū ^d habentes, dicat Archidiaconus: Orate. Statimq; omnes in ter- ^e ra ^e prostrabuntur, & orantes diutius tacitè cum fletibus, atq; ^f gemitibus vnus ex Episcopis senioribus surgens orationē pa- ^f lam fundat ad Dominum, cunctis adhuc in terra iacentibus. Finita autem oratione & responso ab omnibus: Amen, rur- ^g sus dicat Archidiaconus: Erigite vos. Et confestim omnes sur- ^g gant, & cum omni timore Dei, & disciplina tam Episcopi, quàm Presbyteri sedeant. Sicq; omnibus in suis locis in silen- ^g tio confidentibus, Diaconus alba indutus codicem Canonū, in medio proferens capitula de Concilijs agēdis pronunciet. Finitisq; titulis. Metropolitanus Episcopus Conciliū alloqua- ^g tur dicens: Ecce sanctissimi sacerdotes, recitatae sunt ex Ca- ^g nonibus ^g sanctorum Patrum sententiæ de Concilio celebran- ^g do. Si qua igitur quempiam veſtrūm actio cōmouet, coram suis fratribus proponat. Tunc si aliquis quamcunq; querelā, quæ contra Canonem agit, in audientia Sacerdotali protulerit, nō prius ad aliud transeatūr capitulum, nisi primum, quæ ^g proposita est actio terminetur. Nam & si Presbyter aliquis, aut Diaconus, Clericus, siue laicus de his, qui foris steterint, Concilium pro qualibet re crediderit appellandum, Ecclesiæ Metropolitanæ Archidiacono causam suā intimet, & ille Cō- ^g cilio denūciet. Tunc illi, & introeundi, & proponendi licen- ^g tia concedatur. Nullus autem Episcoporum à cœtu commu- ^g ni secedat, ante quam hora generalis secessionis adueniat. Cō- ^g ciliū quoque nullus soluere audeat, nisi fuerint cuncta de- ^g terminata: ita vt quæcumque deliberatione communi finiun- ^g tur, Episcoporum singulorum manibus subscribantur. Tunc enim Deus suorum Sacerdotum Concilio interesse creden- ^g dus est, si tumultu omni abiecto, sollicitè, atque tranquillè Ecclesiastica negocia terminentur.

V. De annunciatione Pasche ante Epiphaniam inter Episcopos exquirenda.

Solet in Hispanijs de solennitate Paschali varietas existere prædicationis: diuersa enim obseruantia laterculorum Paschalis

Idem, de Laterulo, lib. 6. etym. c. 17. de sylo Paschali.

chalis festiuitatis, interdum errorem parturit. Proinde placuit, vt ante tres menses Epiphaniarum Metropolitanorum Sacerdotes literis inuicem se inquirant: vt communi scientia edocti diem Resurrectionis Christi, & comprouincialibus suis insinuent, & vno tempore celebrandum annuncient.

VI. De trina & simpla in Baptismo mersione.

De Baptismi autem sacramento, propter quod in Hispaniis quidam Sacerdotes trinam, quidam simplam mersionem faciunt, à nonnullis schisma esse cõspicitur, & vnitas fidei scindi videtur. (Nam dum ^a Patres diuerso & quasi cõtrario modo agunt, alij alios non baptizatos esse contendunt) proinde quid à nobis in hac sacramenti diuersitate ^b finiendum sit, Apostolicæ sedis informemur præceptis, non nostram, sed paternã institutionẽ sequentes. Beatæ igitur memoriæ Gregorius Romanæ Ecclesiæ Pontifex, qui nõ solùm partes Italiæ illustrauit, sed & longè existentes Ecclesias sua doctrina perdocuit, efflagitante sanctissimo Leandro Episcopo, de hac Hispaniæ diuersitate, quid potius esset sequendum, inter cætera rescribens ei, sic ait. De trina verò mersione baptis-

» matis nihil responderi veriùs potest, quàm ipsi sensistis: quia

» in vna fide nihil officit sanctæ Ecclesiæ consuetudo diuersa.

» Nos autem quod tertio mergimus, triduanæ sepulturæ sacramenta signamus; vt dum tertio ab aquis infans educitur, resurrectio triduanæ temporis exprimatur. Quod si quis fortè etiam pro summæ Trinitatis veneratione existimet fieri, neq; ad hoc aliquid obsistit, baptizandum semel in aquis mergere: quia dum in tribus subsistentiis vna substantia est, reprehensibile esse nullatenus potest, infantem in baptismo vel ter, vel semel mergere, quando, & in tribus mersionibus personarum Trinitas, & in vna potest diuinitatis singularitas designari. Sed si nunc vsq; ab hæreticis infans in baptismo tertio mergebatur, fiendum apud vos esse non censeo; ne dum mersiones numerant, diuinitatem diuidant; dumque quod faciebãt, faciunt, morem vestrum se vicisse gloriantur.

Quapropter, quia de vtroq; sacramento, quod fit in sancto Baptismo à tanto viro reddita est ratio, quod vtrũq; rectum, vtrũq; irreprehensibile in sancta Dei Ecclesia habeatur, propter vitandum.

Partes diuersæ in baptizandis aliquo contrario modo agunt, ab alijs vero baptizatos esse cõtendunt. C. A. Fiendum. C. A.

Lib. I. reg. I. epistol. ab de Confess. d. 4. cap. de trina mersione.

De Confess. d. 4. prop. ter vlt. adu. Et in Decret. I. mon. lib. 1. c. 1. 1. p.

vitandum autem schismatis scandalum, vel hæretici dogmatis vsum, simplam teneamus Baptismi immersionem; ne videantur apud nos, qui tertio mergunt, hæreticorum probare assertionem, dum sequuntur & morem. Et ne forte cuiquam, sit dubium huius simpli mysterium sacramenti, videat in eo mortem, & resurrectionem Christi significari: nam in aquis immersio, quasi in infernum descensio est; & rursus ab aquis emerfio, resurrectio est. Item videat in eo vnitatem diuinitatis, & Trinitatem personarum ostendi; vnitatem dum semel immergimus; Trinitatem, dum nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, baptizamus. Panditur huius singularis baptismatis mysterium, etiam sacrarum scripturarum exemplis; Paulo Apostolo attestante: Nolo vos ignorare fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt, & omnes in Mose baptizati sunt, in nube & in mari. Mare quippe rubrum significat, baptismum Christi sanguine consecratum, per quem populus Dei semel transit. Vbi tamen tota erat Trinitas, præcedente populum columna ignis, & nubis. In igne quippe significatur Pater, in columna Filius, in nube Spiritus sanctus. Iordanis quoque fluua, cum arca populus Dei semel transit: per quod significatur simpla immersio baptismatis, cuius sacramento Ecclesia abluatur, & de seculi huius laboribus per Baptismum, quasi per Iordanem, ad terram cœlestis repromissionis ingreditur.

1. Corin. 10.

Exod. 13, 14.

Num. 9.

VII. De celebrando officio in sexta feria Pasche.

Comperimus, quod per nonnullas Ecclesias in die sextæ feriæ passionis Domini, clausis basilicarum foribus, nec celebratur officium, nec passio Domini populis prædicatur; dum idem Saluator noster Apostolis suis præceperit dicens: Passionem & mortem, & resurrectionem meam omnibus prædicate. Ideo oportet eodem die mysterium crucis, quod ipse Dominus cunctis nunciandum voluit, prædicari, atque indulgentiam criminum clara voce omnem populum postulare: vt pœnitentiæ compunctione mundati, venerabilem diem Dominicę resurrectionis, remissis iniquitatibus suscipere mereamur; corporisque eius, & sanguinis sacramentum mundi à peccatis sumamus.

b Mandati. C. A.

De

VIII. De non soluendis ieiunijs in sexta feria Pascha, exceptis languidis, senibus, & paruulis.

Quidam in die eiusdem Dominicæ Pafsionis ^a ad horam nonam ieiunium soluunt, conuiujs abutuntur, & dum sol ipse eodem die tenebris palliatus lumē subduxerit, ipsaq; elementa turbata mœstitiam totius mundi ostenderint, illi ieiunium tanti diei polluant, epulisq; inferuiunt. Et quia totum eundem diem vniuersalis Ecclesiâ propter pafsionem Domini in mœrore, & abstinentiâ peragit; quicumq; in eo ieiunium, præter paruulos, senes, & languidos, ante peractas indulgentiæ preces, resoluerit, à Paschali gaudio repellatur; nec in eo sacramentum corporis, & sanguinis Domini percipiat, qui diem Pafsionis ipsius per abstinentiam non honorat.

^a Ab hora nona deo
M. ff.

IX. De benedicendo cereo, & lucerna in præuigijs Paschæ.

Lucerna, & cereus in præuigijs "Paschæ" apud quosdam Ecclesias non benedicuntur, & cur à nobis benedicantur inquirunt. Propter gloriosum enim noctis ipsius sacramentū solenniter hæc benedicimus, vt sacre resurrectionis Christi ^b mysterium, quod tempore huius votiuæ noctis aduenit, in benedictione sanctificati luminis suscipiamus. Et quia hæc obseruatio per multarum loca terrarum, regionesq; Hispaniæ, in Ecclesijs commendatur, dignum est, vt propter unitatem pacis, in ^c Gallicanis Ecclesijs conferuetur. Nulli autem impune erit, qui hæc statuta contempserit, sed Patrum regulis subiacebit.

^a Deest A. C.

^b Ministerium. C. A.

^c Gallicanis. Ex.

X. De Dominica oratione quotidie patenter pronuntianda.

Nonnulli Sacerdotum per Hispanias reperiuntur, qui Dominicam orationem, quam Saluator noster docuit, & præcepit, non quotidie, sed tantum die Dominica dicunt. Et quia ^{1. Thes. 5.} vt sine intermissione oremus, Apostolus docuit, qualiter autem oremus Christus præcipit, dicens: ^{Matth. 6.} Cùm oratis, dicite: Pater noster, qui es in cælis; quomodò ergo quotidie non dicitur, quod sine intermissione dici iubetur? Nam in tantū
quotidie

quotidie hæc oratio dicenda est, quantum & ipso titulo utitur, dum vocatur oratio quotidiana; sic enim sancti Patres nuncupauerunt. Quod etiam apud Doctores^a quorum doctrina illustris est, inuenitur: sanctus quippè Cyprianus dicit: Itaque in oratione Dominica panem nostrum (id est) Christum dari nobis quotidie petimus: ut qui in Christo manemus, & viuimus, à sanctificatione, & corpore eius, non recedamus. Sanctus Hilarius dicit: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Quid enim tam vult Deus, quàm ut quotidie Christus habitet in nobis, qui est panis vitæ, & panis è cælo, & quia quotidiana oratio est, quotidie quoque ut detur, oratur. Sanctus Augustinus dicit: De quotidianis autem breuibus peccatis, sine quibus vita hæc non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit: eorum est enim dicere: Pater noster, qui es in cælis, qui iam Patri tali regenerati sunt, ex aqua & spiritu. Delet igitur hæc quotidiana oratio minima quotidiana peccata; delet & illa, à quibus vita fidelium etiam sceleratè gesta pœnitendo in melius redacta discedit. Ergo sicut Christus præcepit, sicut Apostolus admonuit, & quemadmodum Doctores Ecclesiastici instituerunt, quia quotidie, vel cogitatione, vel verbo, vel opere delinquimus, quotidie hanc orationem effundere in conspectu Dei debemus. Quisquis ergo Sacerdotum, vel subiacentium Clericorum, hæc orationem Dominicam quotidie, aut in publico, aut in priuato officio præterierit, propter superbiam iudicatus, ordinis sui honore multetur.

^a Quorum in sacris doct. est C.A.

In sermone de oratione Dominica.

In Enchiridion apud Laurentium

In Enchiridion. 1. tit. 3.

XI. De nunc cantando in Quadragesima Alleluia.

Item cognouimus quosdam Hispaniæ Sacerdotes,^b qui in Quadragesimæ diebus Alleluia decantant, præter in vltima hebdomada Paschæ, quod deinceps interdiximus fieri: statuentes ut in omnibus prædictis Quadragesimæ diebus, quia tempus est, non gaudij, sed mœroris, Alleluia^c non decantetur. Tunc enim opus est fletibus, ac ieiunijs insistere, corpus cilicio, & cinere induere, animum mœroribus deijcere, gaudium in tristitiam vertere, quousque veniat tempus resurrectionis Christi, quando oportet Alleluia in lætitia canere, & mœrorem in gaudium commutare. Hoc enim Ecclesiæ vniuersalis consensus in cunctis terrarum partibus Ff roborauit,

^b Quod C.A.

^c Ideò non dec. C.A.

roborauit. Quod & à nobis omnibus, vt cōferuetur per Hispanias Galliasq; prouincias oportebit. In tēporibus quoq; reliquis, id est, Calendis Ianuarijs, quæ propter errorē Gentilitatis aguntur, omninò Alleluia non decantetur. In quibus etiam præter piscem, & olus sicuti in alijs quadraginta diebus à cæteris carnibus abstinetur, & à quibusdam nec vinum bibitur. Si quis igitur Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut quilibet ex ordine Clericorum fuerit repertus, qui arbitrium suum huic constitutioni extimet præferēdum, ordinis sui officio carere cogatur, & à communione eiusdem Paschæ priuetur.

Reliquorum. CA

XII. Quòd Laudes non mox post Apostolum, sed post Euangelium sint dicenda.

In quibusdam quoque Hispaniarum Ecclesijs Laudes post Apostolum decantantur, priusquam Euāgelium prædicetur; dum Canones præcipiunt post Apostolum non Laudes, sed Euangelium annunciari. Præsumptio est enim, vt antea ponantur ea, quæ sequi debent. Nam Laudes idè Euangelium sequuntur propter gloriam Christi, quæ per idem Euangelium prædicatur. Circa omnes igitur Sacerdotes hic ordo deinceps retineatur: excommunicationis pœnam suscepturi, qui hunc ordinem perturbauerint.

XIII. De non reuendo pronunciare hymnos.

De consecr. dist. 1. de hymnis. De hymnis etiam canendis & Saluatoris, & Apostolorum habemus exemplum: nam & ipse Dominus hymnum dixisse perhibetur, Matthæo Euangelista testante: Et hymno *Matth. 26.* dicto, exierunt in montem Oliueti. Et Paulus Apostolus ad *Ad Ephes. 5.* Ephesios scripsit dicens: Implemini spiritu, loquentes vos in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus. Et quia nonnulli hymni humano studio in laudem Dei, atque Apostolorum & Martyrum triumphos compositi esse noscuntur, sicut hi, quos beatissimi Doctores Hilarius, atque Ambrosius ediderunt, quos tamen quidam specialiter reprobant, pro eo quod de scripturis sanctorum Canonum, vel Apostolica traditione non existunt; respuant ergo & illum hymnum ab hominibus compositum, quem quotidie publico, priua-

priuatoque officio in fine omnium psalmorum dicimus:
 Gloria & honor Patri, & Filio, & Spiritui sancto in secula
 seculorum. Amen. Nam & ille hymnus, quem nato in car-
 ne Christo Angeli cecinerunt: Gloria in excelsis Deo, & in
 terra pax hominibus bonæ voluntatis. Reliqua quæ ibi se-
 quuntur ecclesiastici Doctores composuerunt. Ergo nec
 idem in ecclesijs ^b canendus est, quia in scripturarum san-
 ctarum libris non ^c inuenitur. Componuntur ergo hymni,
 sicut componuntur Missæ, siue preces, vel orationes, siue
 commendationes, seu manus impositiones: ex quibus si nul-
 la ^d dicantur in Ecclesia, vacant officia omnia Ecclesiastica.
 Admonet hæc fieri, atque hortatur Timotheum Apostolus
 dicens: Obsecro igitur primum omnium fieri obsecratio-
 nes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus homi-
 nibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in sublimitate sunt.
 Sicut igitur orationes, ita & hymnos in laudem Dei compo-
 sitos, nullus uestrum ulterius improbet, sed pari modo Gal-
 lia, Hispaniaque celebret: excommunicatione plectendi, qui
 hymnos reijcere fuerint ausi.

^a Nec ipsi. Grat.

^b Canendi sunt. Grat.
^c Inueniuntur. Grat.

^d Decantentur.
Grat.

^e In Gallia Hisp. ce-
lebrentur. Grat.

*XIIII. De hymno trium puerorum in cunctis Missarum
solemnibus decantando.*

Hymnum quoque trium puerorum, in quo vniuersa cœli,
 terræque creatura ^f Dominum collaudat, & quem Ecclesia ^f Deum. C. A.
 Catholica per totum orbem diffusa celebrat, quidam Sacer-
 dotes in Missa Dominicorum dierum, & in solennitatibus
 martyrum canere negligunt: proinde hoc sanctum Conci-
 lium instituit, vt per omnes ecclesias Hispaniæ, vel ^g Galliæ ^g Galliciæ. Exc.
 in omnium Missarum solennitate idem in ^h pulpito decan-
 tetur: communionem amissuri, qui & antiquam huius hymni
 consuetudinem, nostramque diffinitionem excesserint.

^b Publico. Exc.

*XV. Quòd in fine psalmorum: Gloria & honor Deo,
sit dicendum.*

^{psalm. 38.} In fine psalmorum non sicut à quibusdam hucusque: Gloria
 Patri, sed gloria, & honor Patri dicatur; David Propheta di-
 cente: Afferte Domino gloriam & honorem: & Ioannes E-
^{apocal. 5.} uangelista in Apocalypsi: Audiui vocem cœlestis exercitus
 dicentium;

^a dicentem: Honor & gloria Deo nostro, sedenti in throno: ac ^a Dicentem Exo
per hoc hæc duo sic oportet in terris dici, sicut in cœlis reso-
nant. Vniuersis igitur Ecclesiasticis hanc obseruantiam damus,
quam quisquis præterierit, communionis iacturam habebit.

XVI. De discretione Gloria in fine responsiorum.

Sunt quidam, qui in fine responsiorum Gloria nõ dicunt:
propter quod interdum inconuenienter ^b consonat. Sed hæc ^b Resonat. duo. Al.
est discretio, vt in lætis sequatur gloria, in tristioribus repe-
tatur principium.

XVII. De Apocalypsis libro in omnibus recipiendo.

Apocalypsim librum multorum Conciliorum, auctoritas, &
synodica sanctorum Præsulorum Romanorum decreta Ioan-
nis Euangelistæ esse perscribunt, & inter diuinos libros reci-
piendum, atque in Ecclesia Dei prædicare contemnunt. Si
quis eum deinceps, aut non receperit, aut à Pascha, vsque ad
Pentecosten, Missarum tempore in Ecclesia non prædicauerit,
excommunicationis sententiam habebit.

*XVIII. Quod post benedictionem populo datam sic
communicare debeant Sacerdotes.*

Nonnulli Sacerdotes post dictam orationem Dominicam
statim communicant, & postea benedictionem in populo
dant: quod deinceps interdiximus: sed post orationem Domi-
nicam, " & coniunctionem panis, & calicis, " benedictio in po- ^c Defunt Exo
pulum sequatur, & tunc demum corporis & sanguinis Do-
mini sacramentum sumatur; eo videlicet ordine, vt Sacer-
dos & Leuita ante altare communicent, in choro Clerus, ex-
tra chorum populus.

XIX. De ordinatione Episcopi.

Perniciosa consuetudo nequaquam est reticenda, quæ maio-
rum statuta præteriens, omnem Ecclesiæ ordinem perturba-
uit; dum alij per ambitum Sacerdotium appetunt, alij oblati-
muneribus pontificatū assumunt, nonnulli etiam sceleribus
implicati

implicati vel ^a seculari militiae dediti, indigni ad honorē summum, ac sacri ordinis peruenerunt. De quorum scilicet ^b casu, atque remotione oportuerat quidem statuendum; sed ne perturbatio quā plurima Ecclesiae oriretur, praeteritis omisis, deinceps qui non promoueantur ad Sacerdotium ex regulis Canonum necessariō credimus inferendum (id est) qui in aliquo crimine ^c detecti sunt, qui infamiae nota aspersi sunt, qui scelera aliqua per publicam poenitentiam admisisse confessi sunt, qui in haeresim lapsi sunt, qui in haeresi baptizati, aut rebaptizati esse noscuntur, qui semetipsos absciderunt, aut naturali defectu membrorum, aut ^d decisione aliquid minus habere noscuntur, qui secundae uxoris coniunctionem sortiti sunt; aut numerosa coniugia frequentauerunt, qui viduam, vel marito relictam duxerunt, aut corruptarum mariti fuerunt, qui concubinas ^e ad fornicationes habuerunt, qui seruili conditioni obnoxij sunt, qui ignoti sunt, qui neophyti sunt, vel laici sunt, qui seculari militiae dediti sunt, qui curiae nexibus obligati sunt, qui inscij literarum sunt, qui nondum ad triginta annos peruenerunt, qui per gradus Ecclesiasticos non ^f accesserunt, qui ambitu honorem quaerunt, qui muneribus honorem obtinere moluntur, qui a decessoribus in Sacerdotium ^g eliguntur. Sed nec ille deinceps Sacerdos erit, quem nec Clerus, nec populus propriae ciuitatis elegerit, vel auctoritas Metropolitanus, vel ^h comprouincialium Sacerdotum ⁱ assensio exquisiuit. Quicumque igitur deinceps ad ordinem Sacerdotij postulatus, & in his quae praedicta sunt, exquisitus, in nullo horū deprehensus fuerit, atque examinatus, probabilis vitae atque doctrinae extiterit, tunc secundum Synodalia vel decretalia constituta, cum omni Clericorum, vel ciuium voluntate, ab vniuersis comprouincialibus Episcopis, aut certe a tribus in Sacerdotium die Dominica consecrabitur, conuenientibus caeteris, qui absentes fuerint literis suis, & magis auctoritate vel praesentia eius ^k qui est in Metropoli constitutus. Episcopus autem comprouincialis ibi consecrandus est, vbi Metropolitanus elegerit: Metropolitanus autem non nisi in ciuitate Metropoli, comprouincialibus ibidem conuenientibus. Si quis autem deinceps contra praedicta vetita canonum ad gradum Sacerdotij indignus aspirare contenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit.

^a Secularibus. C. A.

^b Causa. Exc.

^c Decenti. Grat.

^d Colonienfis editio: defectione.

^e Aut fornicarias. Exc. & Grat.

^f Ascenderunt. Grat.

^g Elig. in Episcopos non ordinatur, sed nec. Grat.

^h Prouincialium. C. A.

ⁱ Assensus non exquisiuit. Grat.

^k Qui verē Metropolitanus est cōst. Grat.

Dist. 51. r. qui in ali. 9no.

Fornicationes] Vi detur intel. ligendū de concubinis ad tempus adhibitis; de quibus dist. 34. cap. 13 qui.

XX. De numero annorum, quo Sacerdotes, & Leuitæ
ordinentur.

Num. 8.
Dist. 77. In
vet. leg. Iuo.
p. 6. c. 31.
Burch. lib.
2. c. 11.

In veteri lege, ab anno vicesimo & quinto, Leuitæ tabernacu-
lo seruire^a mandantur: cuius auctoritatem in Canonibus &
sancti Patres secuti sunt. Nos & diuinæ legis,^b & Concilio-
rum præcepti immemores, infantes, & pueros Leuitas feci-
mus ante legitimam ætatem, ante experientiam vitæ: ideoq;
ne vltius fiat à nobis, & diuinæ legis, & Canonicis admo-
nemur sententijs: sed à viginti & quinque annis ætatis Leui-
tæ consecrentur, & à triginta annis Presbyteri ordinentur:
ita vt, secundùm Apostolicum præceptum, probentur pri-
mum, & sic ministrent nullum crimen habentes.

^a Præcipiuntur. Ios.
& Burch.
^b Et præceptorū Co-
nonum immemores.
Grat.

1 ad Tim. 3.

XXI. De castitate Sacerdotum.

1 ad Tim. 2.

Quicumq; in Sacerdotio Dei positi sunt, irreprehensibiles es-
se debent; Paulo Apostolo attestante: Oportet Episcopum
irreprehensibilem esse. Inoffensos igitur & immaculatos de-
cet Dei existere Sacerdotes, nec vlllo eos fornicationis conta-
gio pollui: sed castè viuentes, mundos semetipfos celebrandis
exhibeant Sacramentis. Abstineamus ergo nos ab omni ope-
re malo, & ab omni inquinamento carnis liberi maneamus:
vt mundi corpore, purgati mente, possimus ad sacrificium
Christi, digni accedere, & Deum pro delictis omnium depre-
cari.

XXII. Ut Episcopus in conclauis suo idoneum
testimonium habeat.

Rom. 12. c.
2. Cor. 8.

Quamuis cōscientiam puram apud Deum nos habere oporteat, tamen apud homines famam optimam custodire conuenit: vt iuxta præceptum Apostolicum, non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus, vitæ sanctæ testimonium habeamus. Quidam enim hucusque Sacerdotum non modicum scandalum creauerunt, dum in conuersatione vitæ, nō bonæ famæ existunt. Vt igitur excludatur deinceps omnis nefanda suspicio, aut casus; & ne detur vltra secularibus obrectandi locus, oportet Episcopos testimonium probabilium personarum^d in conclauis suo habere; vt & Deo placeant per conscientiam puram, & Ecclesiæ^e per optimam famam.

^e In duob. M. ff. est
Dum in accusatio-
ne luxuriæ in con-
uersat. In A. C. de-
est, in conuersatio-
ne.

^d Conuersationis &
vitæ in concl. Exc.
^e Per conuersat. bo-
nam. Exc.

Vi Pres-

*XXIII. Vt Presbyteri, vel Diaconi similiter,
vita sua habeant testes.*

Non aliter placuit, vt quemadmodum Antistites, ita Presbyteri, atque Leuitæ, quos fortè infirmitas, aut ætatis grauitas in cõclau Episcopi manere non finit, vt ijdem in cellulis suis testes vitæ habeant, vitamque suam sicut nomine, ita & meritis teneant.

*XXIIII. De conuersatione clericorum; vt in
vno conclau sint.*

Proner. 30.
Gen. 6. 8.
12. 9. 1. Om
nis aetas An
sel. lib. 7 c. 1
Idem Concil.
Tol. 10. c. 1. Prona est omnis ætas ab adolescentia in malum: nihil enim incertius quàm vita adulescentium. Ob hoc^a constituendum^b oportuit, vt si qui in Clero^b puberes, aut adulescentes existunt, omnes in vno cõclau atrij commorentur: vt lubricæ ætatis annos non in luxuria, sed in disciplinis Ecclesiasticis agant, deputati probatissimo seniori, quem magistrum doctrinæ, & testem vitæ habeant. Quòd si aliqui ex his pupilli existūt, à sacerdotali tutela foueantur; vt & vita eorum à criminibus intacta sit, & res ab iniuria improborum. Qui autē^c his præceptis resultauerint, monasterijs deputentur; vt vagantes animi, & superbi feueriori regula distringantur.

a Constituere Grat.
b Impuberes Grat.
c Et res eorum ab iniuria impiorum, Grat.

*XXV. Vt Sacerdotes scripturarum sanctarum, &
Canonum cognitionem habeant.*

Diff. 38. ig-
norantia ma
ter. Burch li.
1. c. 100. An
sel. lib. 7 c.
114.
1. ad Tim. 4.
Et Cõ. Arcl.
4 c. 3. Ignorãtia, mater cunctorum errorum, maxime in Sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt. Sacerdotes enim legere sanctas scripturas admonentur, Paulo Apostolo dicente ad Timotheum: Intende lectioni, exhortationi doctrinæ; semper permane in his. Sciant igitur Sacerdotes scripturas sanctas, &^d Canones; vt omne opus eorum in prædicatione, & doctrina consistat, atque ædificent^e cunctos, tam fidei scientia, quàm operum disciplina.

d Et Can. meditentur. Exc.
e Præd. diuina. Exc.

*XXVI. Quod parochianis, cum ordinantur officialis libellus
debeat dari, & ijdem Presbyteri in litanijs sint de
officio quærendi.*

Diffin. 38.
quando Pres
by. suo. p. 3
c. 119. Burch
lib. 2. c. 1
157. Ansel.
lib. 7 c. 113. Quando Presbyteri in parochijs ordinantur, libellum officialem à Sacerdote suo accipiant; vt ad Ecclesias sibi deputatas

Ff 4 instructi

instructi^a succedant: ne per ignorantiam etiam diuinis Sa-
cramentis offendant; ita vt quando ad litanias, vel ad Con-
cilium venerint, rationem Episcopo suo reddant, qualiter
susceptum officium celebrant, vel baptizant.

*XXVII. De professione Presbyterorum, vel Diaconorum
Episcopo facienda, cum in parochijs ordinantur.*

Dist. 28. quā
do Pres. luo.
p. 3. c. 130.
p. 6. cap.
248. Burch.
lib. 2. c. 157.
Ansel. lib. 7
c. 106. Pann.
lib. 2. c. 157

Quando Presbyteri, vel Diacones per parochias constituun-
tur, oportet^b eos professionem Episcopo suo facere, vt castè,
& purè viuant, sub Dei timore: vt dum eos^c talis professio
reliquit, vitæ sanctæ disciplinam retineant.

^b Eos primum pro-
fes. Exc.
^c Tali professione
obligauerit, sancti
disciplinam reti-
neant. luo.

XXVIII. De ordine, quo depositi iterum ordinantur.

Quas 3. Epis-
copus Presb.
luo. p. 5. c.
367.

Episcopus, Presbyter, aut Diaconus, si à gradu suo iniuste
deiectus, ^d in secunda Synodo innocens reperiatur, non po-
test esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram alta-
rio, de manu Episcopi, orarium, anulum & baculum; si
Presbyter, orarium & planetam; si Diaconus orarium, & al-
bam; si Subdiaconus, patenam, & calicem: sic & reliqui gra-
dus ea in reparationem sui recipiant, quæ cum ordinaren-
tur perceperunt:

^d In sancta Syn. luo.
Exc.
^e Recip. coram alta-
rio de manu Episc-
porum. Si Episc-
opus est, orariū,
anulū & bac. Exc.
^f Patenam luo.

*XXIX. De Sacerdotibus Leuitis, vel Clericis Magos,
aut aruspices consulentibus.*

Quas 5. Si
quis Episco-
pus. Burch.
lib. 10. c. 48
luo. p. 11.
c. 5. & 34.
Concil. Brac.
2. tit. 77.

Si Episcopus, aut Presbyter, siue Diaconus, aut quilibet ex
ordine Clericorum, Magos, aut aruspices, ^b aut ariolos, aut
certè augures, vel sortilegos, vel eos, qui profitentur artem
^h aliquam, aut aliquos eorum similia exercentes consulere fue-
rit deprehensus, ⁱ ab honore dignitatis suæ ^k depositus ^l mona-
sterij ^m pœnam excipiat, ibique perpetuæ pœnitentiæ deditus,
scelus admissum sacrilegij luat.

^b Aut incantatores,
aut ariolos Grat.

^c Magicam Grat.

^d Suspendus Grat.
^e Monasterium in-
gressus, ibiq; Burch.
^f Curam C. A. cen-
sam. Exc.

*XXX. De Sacerdotibus ad gentem extraneam
nuncios mittentibus.*

Confinitimi hostium Sacerdotes, præter eos, qui à Regia
potestate licentiam acceperunt, ^m quodlibet mādaturumⁿ à gen-
te extranea occultè accipere, vel dirigere nō præsumant: qui
autem

^m Aut quodlib. C. A.
ⁿ Ad gentem extra-
neam C. A. & Exc.

autem deprehenditur, atque conuincitur denunciatus Principi, apud Concilium condigna animaduersione multabitur.

XXXI. De discretione causarum, in quibus Sacerdotes iudices fieri possunt.

Sæpe Principes contra quoslibet maiestatis obnoxios Sacerdotibus negocia sua committunt. Et quia Sacerdotes à Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi consentient Regibus fieri iudices, vbi iureiurando supplicij indulgentia promittatur, non vbi discriminis sententia præparetur. Si quis ergo Sacerdotum contra hoc commune consultum discussior in alienis periculis extiterit, sit reus effusi sanguinis apud Christum, & apud Ecclesiam perdat proprium gradum.

XXXII. De cura populorum, & pauperum, quam Episcopi sibi impositam nouerint.

Episcopi in protegendis populis ac defendendis, impositam à Deo sibi curam non ambigant: ideoque dum conspiciunt iudices, & potestates, pauperum oppressores existere, prius eos Sacerdotali admonitione redarguant, & si contempserint emendare, eorum insolentiam Regis auribus intiment: vt quos Sacerdotalis admonitio non flectit ad iustitiam, regalis potestas ab improbitate coerceat. Si quis autem Episcoporum neglexerit, Concilio reus erit.

XXXIII. Ne ex facultatibus Ecclesiarum diœcesis, excepta tertia oblationum, tributorum, ac frugum, Episcopus aliquid auferat.

Auaritia radix cunctorum malorum: cuius fitis etiam Sacerdotum mentes obtinet. Multi enim fidelium in amore Christi, & martyrum, in parochijs Episcoporum basilicas construunt, oblationes conscribunt, Sacerdotes hæc auferunt, atque in vsus suos conuertunt. Inde est, quod cultores sacrorum deficiunt, dum stipendia sua perdunt. Inde labentium basilicarum ruinæ non reparantur; quia auaritia Sacerdotali omnia auferuntur. Pro qua re constitutum est à præsentis Concilio, Episcopos ita diœceses suas regere, vt nihil iure præsu-

præsumant auferre, sed iuxta priorum auctoritatem Conciliorum, tam de oblationibus, quàm ^a de tributis, ac frugibus tertiam cōsequantur. Quòd si amplius quippiam ab eis præsumptum extiterit, per Concilium restauretur: appellanti- bus, aut ipsis conditoribus, aut certè propinquis eorum, si iam illi à seculo decesserunt. Nouerint autem conditores basilicarum in rebus, quas eisdem ecclesijs conferunt, nullam potestatem habere: sed iuxta canonum instituta, sicut ecclesiam, ita & dotem eius ad ordinationem Episcopi pertinere.

^a De decimis tribu-
tis. Exc. Burch.
nostr.

10. q. 1. No-
uerint. Burch.
lib. 3. c. 203
Iuo. p. 3. c.
355.

*XXXIII. De tricennij tempore, & propter prouincias
causarum discretionem.*

Dist. 16. q.
3. quicumq;
Iuo. p. 3. cap.
131. Burch.
lib. 1. c. 67.

Quicumque Episcopus alterius Episcopi diocesim per tri-
ginta annos sine aliqua interpellatione ^b possederit, ^c quia se-
cundum ius legis, eius iam videtur esse diocesis, ^d admitten-
da non est contra eum actio reposcendi: sed hoc intra vnā
^e prouinciam; extra verò nullo modo: ne dum diocesis de-
fenditur, prouinciarum termini confundantur.

^b Poss. eam tenen-
quia Iuo.
^c Quamuis. Exc.
^d Et adm. Iuo.

^e Parochiam. Exc. S.
Iuo. & C. A. vlti-
mā Codicis Gre-
goriani.

*XXXV. De conuentu territorij & basilicis nouiter constructis;
ad quem Episcopum pertineant.*

26. q. 1. Pos-
sessio & 16.
q. 3. si iudicia
cesim Iuo. p.
3. cap. 212.
Burch. lib. 3.
c. 147.

Sicut diocesim alienam tricēnalis possessio tollit, ita territo-
rij conuentum non ^f adimit. Ideoq; basilicæ, quæ nouæ cō-
ditæ fuerint, ad eum proculdubio Episcopum pertinebunt,
cuius conuentus esse constiterit.

^f Amittit. Iuo. admo-
tit Burch. C. Gre-
gorian. emendat:
adimit, sequitur
nostrorum codicis
lectionem.

*XXXVI. De requisitione Episcoporum per singulos annos in
parochijs peragenda.*

10. q. 1. c. R-
piscopus.
Iuo. p. 5. c.
203. Burch.
lib. 1. c. 87.

Episcopum per cunctas dioceses, ^g parochiasque suas per
singulos annos ire oportet, vt exquirat quo vnaquæq; basili-
ca in ^h reparatione sui indigeat. Quod si ipse aut lāguore de-
tentus, aut alijs occupationibus implicatus id explere neque-
rit, Presbyteros ⁱ probabiles, aut Diaconos mittat, qui & re-
ditus basilicarum, & reparationes, & ministratium vitam in-
quirant.

^g Parochiasque Gra-
^h Reparationem
C. A.

ⁱ Probabilis vitam
Burch.

*XXXVII. De promisso suffragio præstito, ex
rebus Ecclesiæ persoluendo.*

11. q. 2. Qui-
cumq; suff-
rag.

Quicumq; Episcopi suffragio cuiuslibet aliquid ecclesiasticæ
utilitati

^a vtilitati prouiderint, & pro eo quodcunque ^b modicum in remunerationem promiserint, promissi solutionem eos exsoluere oportebit: ita vt id ad Concilium cōprouinciale deductum, eorum conuiuentia confirmetur: quia sicut Paulus Apostolus ait, dignus est operarius ^c mercede sua.

^a Vtilitatis. C. A. & Grat.
^b Commodum. Exc.

^c Mercedem suam accipere. C. A.

XXXVIII. De suffragio fundatortibus Ecclesiarum, vel filijs eorum ex rebus ab ipsis collatis impertiendo.

^{16. q. 7. qui cumq; fidel.} Præbendum est à Sacerdotibus vitæ solatium indigentibus; & maximè his, quibus restituenda vicissitudo est. Quicumq; ergo fidelium de facultatibus suis Ecclesiæ aliquid deuotione propria contulerunt; si fortè ipsi, aut filij eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem Ecclesiæ suffragium vitæ, pro temporis vsu percipiant. Si enim Clericis, vel Monachis, seu peregrinis, aut quamlibet necessitatem sustinentibus, pro solo religionis intuitu, in vsum res Ecclesiasticæ largiuntur, quanto magis his consulendum est, quibus ^d retributione iusta debetur.

^d Retributio. Exc.

XXXIX. De discretionem Presbyterorum, vel Diaconorum; vt in vtroque choro consistant.

^{Dif. 93. Nō nulli. luo. p. 6. c. 197. Duch. lib. 1. c. 122.} Nonnulli Diacones in tātā erumpunt superbiam, vt se Presbyteris antepōnant, atque in primo choro ipsi priores stare præsumant, Presbyteris in secundo choro constitutis. Ergo vt sublimiores sibi Presbyteros agnoscant, tām hi, quàm illi in vtroque choro consistant.

In vtroque choro, In vulgatis Gratiani, in vtroque ordi ne. Verum in omnibus. M. ff. Eccl. Eccl. Tole. sena, & bibliolera Reg. D. Lan. vey legitur, in vtroque choro. Præterquam in vno Lucen. f. codic. vbi habetur: in vtroque cōsistentiam legitur omni sequenti est Gregorius. Dif. 1. q. viii orarium.

XL. De vno orario à Diaconibus vtendo, nec ornato, sed puro.

^e Orarijs duobus, nec Episcopo quidem licet, nec Presbytero vti, quanto magis Diacono, qui minister eorum est. Vnum igitur orarium oportet Leuitam gestare in sinistro humero, propter quod orat, id est, prædicat: dextram autem "partem" oportet habere liberam, vt expeditus ad ministerium Sacerdotale discurrat. Caueat igitur amodò Leuita gemino vti orario, sed vno tantum, & puro, "nec vllis coloribus", aut auro ornato.

^e Si oraria duo nec Episcopo induere quidem licet, nec Presbytero, vtiq; multo minus Diacono, qui. C. A. & Exc.
²² Dcest. Exc.

²³ Desunt in Al. C. In quo est. & auro orn.

De

*XL I. De qualitate tonsuræ à cunctis Clericis, vel
Lectoribus communiter habenda.*

Omnes Clerici, vel Lectores, sicut Leuitæ, & Sacerdotes de tō
fo superius toto capite, inferius solam circuli coronam relin-
quant: non sicut hucusque in Galliciæ partibus facere Le-
ctores videntur, qui prolixis, vt laici, comis, in solo capitis
apice modicum circulum tondent. Ritus enim iste in His-
pania "hucusque" hæreticorum fuit. Vnde oportet, vt pro
amputando Ecclesiæ scandalo, hoc signum dedecoris aufe-
ratur, & vna sit tonsura, vel habitus, sicut totius Hispaniæ est
vsus. Qui autem hoc nō custodierit, fidei Catholicæ reus erit.

Deest. A. C.

XL II. De remotione mulierum à consortio Clericorum.

Cum Clericis extraneæ fœminæ nullatenus habitent; nisi tã-
tùm mater, & soror, filia, vel amita. In quibus personis nihil
sceleris extimari fœdus naturæ permittit. Id enim & consti-
tutio antiquorum Patrum decreuit.

*XL III. De venditione mulierum, qua Clericis
coniuncta noscuntur.*

Dist. 81. qui
dam Cleri.

Quidam Clerici legitimum non habentes coniugium, ex-
tranearum mulierum, vel ancillarum suarum interdicta sibi
consortia appetunt: ideoq; quæcunq; Clericis taliter adiun-
ctæ sunt, ab Episcopo auferantur, & venudentur, illis pro tē-
pore^b religatis ad pœnitentiam, quos sua libidine infecerunt.

Quæ coniu-
ctæ cum Clericis
sunt. Exc.
Relegatis alius
M. C.

*XL IIII. De personis mulierum, quas non conuenit Clericis
copulari: Et si nesciente Episcopo Clericus ducat uxorem.*

23. q. 8. Cle-
rici. l. 1. p.
8. c. 286.

Clerici, qui sine consultu Episcopi sui, aut viduam, vel repu-
diatam, vel meretricem in coniugio acceperint, separari eos
à proprio Episcopo oportebit.

XL V. De Clericis, qui arma sumpserint, vel sumpserunt.

23. q. 8. Cle-
rici qui. An
sel. lib. 7. c.
187.

Clerici, qui in quacunque seditione arma volentes sump-
serint, vel sumpserunt, reperti, amisso ordinis sui gradu in
monasterium^d pœnitentiæ contradantur.

Factione. Grat.
Perenniter. Exc.

De

XLVI. De Clericis sepulchra demolientibus.

Ino. per. 13. c. 49. Barc. lib. 11. c. 63 Si quis Clericus in demoliendis sepulchris fuerit deprehensus; quia facinus hoc pro sacrilegio legibus publicis sanguine vëdicatur, oportet Canonibus in tali scelere proditum Clericatus ordine submoueri, & pœnitentiæ triennio deputari.

XLVII. De absolutione à laboribus, vel indictionibus Clericorum ingenuorum.

Præcipiente domino, atque excellentissimo Sifenando rege, id constituit sanctum Concilium, vt omnes ingenui Clerici pro officio religionis ab omni publica indictione, atque labore habeantur immunes; vt liberi Deo seruiant, nullaque præpediti necessitate ab Ecclesiasticis officijs retrahantur.

XLVIII. De institutione œconomorum, idest, qui res Ecclesiasticas tractant.

Chalced. Concil. 1. Can. 26. Eos, quos œconomos Græci appellant, hoc est, qui vice Episcoporum res Ecclesiasticas tractant, sicut Sancta Synodus Chalcedonensis instituit, omnes Episcopos de proprio Clero ad regendas ecclesias habere oportet: qui autem deinceps contempserit, obnoxius eiusdem magni Concilij erit.

XLIX. De professione Clericorum & deuotione parentum eorum.

20. q. 1. Mo nabu. luo. part. 7. c. 3. Burch. lib. 8. c. 6. Ansel. li. 7. c. 186. c. 1. 8. c. 6. Monachum aut paterna deuotio, aut propria professio facit: quidquid horum fuerit, alligatum tenebit. Proinde his ad mundum reuerti intercludimus, & omnem ad seculum interdicimus regressum. Allegatum in alij.

L. De Clericis, qui Monachorum propositum appetunt; vt licitum habeant.

19. q. 1. Clerici qui. Burch. lib. 8. c. 11. luo. p. 6. c. 371. Clerici, qui Monachorum propositum appetunt; quia meliorem vitam sequi cupiunt, liberos eis ab Episcopo in monasterijs largiri oportet ingressus, nec interdici propositum eorū, qui ad contemplationis desiderium transire nituntur.

G g De

*L I. De discretione potestatis Episcoporum, quam in
Monasterijs habere possunt.*

Nunciatum est præsentì Concilio, quòd Monachi, Episcopa-
li imperio, seruili operi mancipentur, & iura monasteriorum
contra^a constituta Canonum illicita præsumptione vsurpen-
tur; ita vt penè ex cœnobio possessio fiat, atq; illustris portio
Christi ad ignominiã, seruitutemq; perueniat. Qua propter
monemus eos, qui Ecclesijs præfunt, vt ultra talia non præsu-
mant: sed hoc tantùm sibi in monasterijs vindicent Sacerdo-
tes,^b quod præcipiunt Canones, idest, Monachos ad conuer-
sationem sanctam^c præmonere, Abbates, aliaq; officia institue-
re, atq; extra regulam facta corrigere. Quod si aliquid^d in Mo-
nachis Canonibus interdictum præsumpserint, aut vsurpare
quippiam de monasterij rebus tentauerint, non deërit ab illis
sententia excommunicationis, qui se deinceps nequaquam
substulerint ab illicitis.

18. q. 2. hoc
tantum sibi.
Vide Aure-
lian. 1. c. 21.
& Arela. 3.
apud Grat.
18. q. 2. c.
monasteria,
& 2. Hisp.
c. 11. Epif-
copis hoc ius
ademit. 1.
Later. Vide
Concil. Tri-
dent. sess. 11
c. 8. & sess.
24. c. 3.

^a Instituta. A. C.

^b Quos. Exa.

^c Promouere. Grat.

^d In Monachos. Exa.
Grat.

L II. De Monachis vagis, & à monasterio egressis.

Vide Conci.
Turon. c. 11
ex quo de-
cretum est.

Nonnulli Monachorum, egredientes à monasterio, non solū
ad seculum reuertuntur, sed etiam vxores accipiunt. Hi igitur
reuocati, in eodem monasterio à quo exierunt, pœnitentiã
deputentur, ibiq; defleant crimina, sua vnde decesserunt.

*L III. De religiosis vagis, qui nec inter Clericos, nec
inter Monachos habentur.*

Religiosi propriæ regionis, qui nec inter Clericos, nec in-
ter Monachos habentur, siue hi, qui per diuersa loca vagi fue-
rint, ab Episcopis, in quorum conuentu commanere noscun-
tur, licentia eorum coerceatur; in Clero, aut in monasterijs
deputati præter illos, qui ab Episcopo suo, aut propter æta-
tem, aut propter languorem, fuerint absoluti.

*L IIII. De discretione pœnitentum, qui possint ad honores
Ecclesiasticos prouehi, vel qui non possunt.*

Concil. 13.
c. 10.

Hi, qui in discrimine constituti pœnitentiã accipiunt, nulla
manifesta scelera cõfidentes; sed tantùm peccatores se prædi-
cantes, huiusmodi si reualuerint, possunt etiam, pro morum
probitate, ad gradus Ecclesiasticos peruenire. Qui verò ita
pœni-

tiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum perpetrasse publicè fateantur, ad Clerum, vel ad honores Ecclesiasticos peruenire nullatenus poterunt: quia se confessione propria notauerunt.

LV. De pœnitentibus viris, ac viduis, siue virginibus, qui diuertentes Laici fiunt, aut vestem mutant, vel coniugijs copulantur.

Iuo. p. 7. c. 47. Burch. lib. 8. c. 17. Quicumque ex secularibus accipientes pœnitentiam, totonderunt se, & rursus præuaricantes Laici effecti sunt: comprehensi ab Episcopo suo, ad pœnitentiam, ex qua recesserunt, reuocentur. Quod si aliqui per pœnitentiam irrevocabiles sunt, nec admoniti reuertentur, verè vt apostatæ coram Ecclesia anathematis sententia condemnentur. Non aliter & hi, qui detonsi à parentibus fuerint, aut sponte sua, amisis parentibus, seipso religioni deuouerunt, & postea habitum secularem sumpserunt, & idem à Sacerdote comprehensi ad cultum religionis, acta prius pœnitentia, reuocentur. Quod si reuerti non possunt, verè vt apostatæ anathematis sententiæ subijciantur. Quæ forma seruabitur etiam in viduis virginibusq; sacris, ac pœnitentibus fœminis, quæ sanctimoniam habitum induerunt, & postea aut vestem mutauerunt, aut ad nuptias transierunt.

a Renouentur. Exe: & Burch. b Potentiam. Exe. Burch.

c Tonsi collaudantibus parentibus fuerint, seipso relig. Burch. & Iuo. à quibus interiecta desunt.

d Vouerunt. C. A: e Quod si renouetur, & reuerti nolunt. Burch.

LVI. De discretionem secularium & sanctimonialium viduarum.

Timoth. 5. Duo sunt genera viduarum, seculares & sanctimoniales: seculares viduæ sunt, quæ adhuc disponentes nubere, Laicalem habitum non deposuerunt: sanctimoniales sunt, quæ iam mutato habitu seculari, sub religioso cultu in conspectu Sacerdotis vel Ecclesiæ apparuerint. Hæ si ad nuptias transierunt, iuxta Apostolum, non sine damnatione erunt: quia se primum Deo vouentes, postea castitatis propositum abiecerunt.

LVII. De discretionem Iudeorum, qui non, vel qui credere cogantur.

Dist. 45. de Iudeis. Iuo. p. 1. c. 176. Op. p. 13. c. 94. et Pauu. lib. 1. c. 72. Burch. lib. 4. c. 82. ad Rom. 9. De Iudæis autem hoc præcepit sancta Synodus, nemini deinceps ad credendum vim inferre: cui enim vult Deus miseretur,

Gg 2 & quem

Genf. 3.

& quem vult indurat. Non enim tales inuiti saluandi sunt, sed volentes; vt integra sit forma iustitiæ: sicut enim homo ^a proprii arbitrij voluntate serpenti obediens perijt, sic ^b vocante gratia Dei, propriæ mentis cõuersione homo quisque credendo ^c saluatur. Ergo non vi, sed ^d libera arbitrij facultate, vt conuertantur ^e suadendi sunt, non potius impellendi. Qui autem iam pridem ad Christianitatem venire coacti sunt, sicut factum est temporibus religiosissimi Principis Sisebuti; quia iam constat eos esse sacramentis diuinis associatos, & baptismi gratiam ^f percepisse, & chrismate vnctos esse, & corporis Domini & sanguinis extitisse participes, oportet, vt fidem, etiam quam vi, vel necessitate susceperunt, tenere cogantur; ne nomen diuinum blasphemetur, & fides, quam susceperunt, vilis, ac contemptibilis habeatur.

*Sic legendi
ex chronico
lib. vi. Era
D. XL. ubi
dicit eum a-
mulationem
Dei habuisse,
sed non se-
cundum ser-
uatum. Fide
legem Sise-
buti in an-
notatione ad
c. 59. huius
Concil. Male
Sisenandi.
Iuo. & Burch.*

*LVIII. De his qui contra fidem Christi Iudæis munus,
vel fauorem præstant.*

*Idem habes
in II. Vnje-
gorb. lib. 17.
L. 10. tit. 5.
1. Titul. 6.*

Tanta est quorundam cupiditas, vt quidam eam appetentes, iuxta quod ait Apostolus, etiam à fide errauerunt: multi quippe hucusque ex Sacerdotibus, atque Laicis accipientes à Iudæis munera, perfidiam eorum patrocinio suo ^b fouebant; qui non immeritò ex corpore Antichristi esse noscuntur, ^c qui contra Christum faciunt. Quicumque igitur deinceps Episcopus, siue Clericus, siue Secularis illis contra fidem Christianam ^d suffragium vel munere, vel fauore præstiterit, verè vt prophanus & sacrilegus anathema effectus, ab Ecclesia Catholica & regno Dei ^e efficiatur extraneus: quia dignum est, vt à corpore Christi separetur, qui inimicis Christi patronus efficitur.

*Iuo. p. 13. c.
95.*

*LXIX. De Iudæis dudum Christianis, & postea ritu diuersis,
ac seruis & filijs eorum circumcisis.*

*De cõf. dist.
4. Plerique
Burch. lib.
4. cap. 85.
Iuo p. 1. c.
279.*

Plerique qui ex Iudæis dudum ad Christianam fidem promoti sunt, nunc blasphemantes in Christum, non solum Iudaicos ritus perpetrasse noscuntur, sed etiam abominandas circuncisiones exercere ^m præsumperunt: de quibus consultu piissimi, ac religiosissimi Principis domini nostri Sisenandi Regis, hoc sacrum decreuit Concilium, vt huiusmodi transgressores Pontificali auctoritate ⁿ correpti, ad cultum Christiani

^a Propria. Exc.
^b Vocante se. Iuo. & Burch.
^c Soluatur. Exc.
^d Liberi. Grat.
^e Voluntate & iust. cult. Grat.
^f Saluandi. Iuo. & Burch. non rectè. Grat. vt nostrum.

^g Suscepisse. C. A. Grat.
^h Desunt Grat.

^b Fouent. C. A.
^c Quia C. A.

^d Auxilium. Iuo.
^e Habeatur. Exc.

^m Deest Grat. Iuo. & Burch.

ⁿ Noscuntur. Burch.

^o Correcti. duo. At. sicq; Grat. Iuo. Burch.

ftiani dogmatis reuocentur: vt quos voluntas propria non emendat, animaduertio Sacerdotalis coerceat: eos autem, quos circunciderunt; si filij eorum sunt, à parentum consortio separentur; si serui, pro iniuria corporis sui, libertati tradantur.

L X. De filijs Iudæorum; vt à parentibus separati Christianis debeant deputari.

19. quat. 1. Iudæorum fil. Burch. lib. 4. c. 8; Iuo. p. 1. cap. 277. Cõit. Tolet. 17. c. 8. Iudæorum filios vel filias;^a ne parentum vltro inuoluantur erroribus, ab eorum consortio separari decernimus; deputatos aut monasterijs, aut Christianis viris, ac mulieribus Deum timentibus: vt sub^b eorum conuersatione cultū fidei discant, atq; in melius instituti, tā in moribus, quàm in fide proficiāt.

a Baptizatos, ne. Excuf. Burch. & Iuo.
b For. cura & conuerf. Iuo.

L X I. De filijs fidelibus Iudæorum; ne prauaricatis parentibus, & damnatis, à rebus parentum exules fiant.

19. 4. Iudæi bapt. Burch. 18. Iudæi baptizati, si postea prauaricantes in Christum, qualibet pœna damnati extiterunt, à rebus eorum fideles filios excludi non oportebit: quia scriptum est: Filius non portabit iniquitatem^c patris.

c Pat. & pater non portabit iniquitatem filij. Grat.

L X I I. De Iudæis baptizatis qui se sociant infidelibus Iudæis; vt Christianis illi donentur, & isti cædibus deputentur.

19. 9. 1. Sæpe malorū. Burch. lib. 4. cap. 84. Iuo. p. 1. c. 178. Sæpe malorum consortia etiam bonos corrumpunt, quanto magis eos qui ad vitia proni sunt. Nulla igitur vltra communio fit Hebræis ad fidem Christianam translatis, cum his qui adhuc in vetere ritu cõsistunt; ne fortè eorum^d participatio-
d Participio C. A. ne subuertantur. Quicunq; igitur amodò ex his, qui baptizati sunt, infidelium consortia non vitauerint; & hi Christianis donentur, & illi publicis cædibus deputentur.

L X I I I. De Christianorum Iudæorumq; coniugijs communibus & filijs eorum.

18. 9. 1. Iudæi qui Christianas legu. p. iij. g. lib. 12. tit. 1. Iudæi, qui Christianas mulieres in coniugio habent, admonentur ab Episcopo ciuitatis ipsius, vt si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur. Quòd si admoniti noluerint, separentur: quia non potest infidelis in eius permanere

Gg 3 coniugio,

coniugio, quæ iam in Christianam translata est fidem. Filij autem qui ex talibus nati existunt, fidem, atque cōditionem matris sequantur. Similiter & hi, qui procreati sunt de infidelibus mulieribus & fidelibus viris, Christianam sequantur religionem, non Iudaicam superstitionem.

^a Coniunctione
C. A.

LXIII. De Iudæis conuersis, & post prauaricantibus; ut ad testimonium non admittantur.

^{2. q. 7. non potest. Idem legib. Vvi segorb. lib. 12. tit. 2. l. 9. c. 10.}

Non potest erga homines esse fidelis, qui Deo extiterit infidelis. Iudæi ergo, qui dudum Christiani effecti sunt, & nunc in Christi fidem prauaricati sunt, ad testimonium dicendum admitti non debent; quamuis esse se Christianos annuncient. Quia sicut in fide Christi suspecti sunt, ita & in testimonio humano dubij habentur. Infirmari ergo oportet eorum testimonium, qui in fide falsi docentur; nec eis esse credendum, qui veritatis à se fidem ^b abijciunt.

^{Iuon. p. 13. c. 96.}

^b Abiecerunt. Grat. Iuo.

LXV. Ne Iudæi, vel si qui ex Iudæis sunt, officia publica agant.

^{17. q. 4. non sinitur sancti. Idem est II. Vni segorb. lib. 11. tit. 3. l. 17. Iuo. p. 13. c. 97.}

Præcipiente domino atq; excellentissimo Sisenando Rege, id constituit sanctum Concilium, ut Iudæi, aut hi qui ex Iudæis sunt, officia publica nullatenus appetant: quia sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt. Ideoq; iudices prouinciarum cum Sacerdotibus, eorum subreptiones fraudulenter ^c elicitas suspendant, & officia publica eos agere non permittant. Si quis autem iudicum hoc permiserit, velut in sacrilegum excommunicatio proferatur, & is, qui subreperit, publicis cædibus deputetur.

^c Relictas C. A. & Grat. C. Gregor. legit elicitas, et C. Lucens.

LXVI. Ne Iudæi quocunq; mancipium Christianum quocunq; titulo habeant.

^{Iuo. p. 13. c. 99.}

Ex decreto gloriosissimi Principis hoc sanctum elegit Concilium, ut Iudæis non liceat Christianos seruos habere, nec Christiana mancipia emere, nec cuiusquam consequi ^d largitate: nefas est enim ut membra Christi seruiant Antichristi ministris. Quod si deinceps seruos Christianos, vel ancillas Iudæi habere præsumperint, sublatis ab eorum dominatu libertatem à Principe consequantur.

^d Largitatem. Ex male.

^e Membris. Iuo.

De

LXVII. De libertis ex familia Ecclesie factis, si nihil ex proprio conferunt Sacerdotes, qui eos faciunt.

Et si hi, qui nulla ex rebus suis pauperibus Christi distribuunt, æterni iudicis voce in futurum condemnabuntur: quanto magis hi, qui auferunt pauperibus, quod non dederunt? **Q**ua propter Episcopi, qui nihil ex proprio suo ^a Ecclesiæ Christi compensauerunt, hanc diuinam sententiam metuant, & liberos ex familijs Ecclesiæ ad condemnationem suam facere, non præsumant. Impium est enim, vt qui res suas Ecclesiæ Christi non contulit, damnum inferat, & ius Ecclesiæ alienare intendat. Tales igitur ^b libertos successor Episcopus absq; aliqua oppositione ad ius Ecclesiæ reuocabit: quia eos non æquitas, sed improbitas absoluit.

LXVIII. De discretione ex familia Ecclesia manumissorum; qualiter manumittantur; & ne aduersa testificent, vel accusent.

Episcopus, qui mancipium iuris Ecclesiæ, non retento Ecclesiastico patrocinio, manumitti desiderat, duo meriti eiusdem & peculij coram Concilio Ecclesiæ, cui præminet, per commutationem, subscribentibus Sacerdotibus offerat: vt rata, & iusta inueniatur definitio ^c commutantis. Tunc enim liberam manumissionem, sine patrocinio Ecclesiæ cõcedere poterit: ^d quia eum, quem libertati tradere disponit, iam ^e iure proprio acquisiuit. Huiusmodi autem liberto aduersus Ecclesiam, cuius iuris extitit, accusandi, vel testificandi denegetur licentia. **Q**uod si præsumpserit, placet, vt stante commutatione, in seruitutem ^f propriæ Ecclesiæ reuocetur, cui nocere conatur.

LXIX. Quòd liberti, ex familijs Ecclesia pro compensatione acquisita rei, à Sacerdotibus possint fieri.

Consensus totius Concilij definiuit, vt Sacerdotes, qui ^g aut res suas Ecclesiæ relinquunt, aut nihil habentes, aliqua tamen prædia, aut familias Ecclesijs suis conquirunt, ^h licebit illis aliquos de familijs eiusdem Ecclesiæ manumittere, iuxta rei collatæ modum, quem antiqui Canones decreuerunt; ita vt cum peculio & posteritate sua ingenui, sub patrocinio

Ecclesiæ maneat, vtilitates iniunctas sibi, iuxta quod poterint, prosequentes.

LXX. De professione libertorum Ecclesiæ, & posteritatis eorum Sacerdotibus faciendâ; ne longinquitas temporis oblitescere faciat splendorem in libertatibus.

11. q. 2. li-
berti eccles.
Burch. lib. 8.
c. 185. Iuo.
p. 3. c. 245.

Liberti Ecclesiæ (quia nunquam moritur eorum patrona) à patrocínio eiusdem nunquam discedant; nec posteritas quidem eorum, sicut priores Canones decreuerunt. Ac ne fortè libertas eorum in futura prole non pateat, ipsaq; posteritas naturali ingenuitate obnitens, sese ab Ecclesiæ patrocínio^a subtrahat, necesse est, vt tam iidem liberti, quàm ab eis progeniti professionem Episcopo suo faciant, per quam se ex familia Ecclesiæ^b liberos effectos esse fateantur; eiusque patrocínio non relinquunt: sed iuxta virtutem suam obsequium ei, vel obedientiam præbeant.

^a Non subtrahat
Grat. & Exc.

^b Liberos. Exc.

LXXI. De libertis Ecclesiæ eiusdem patrocínio relinquentibus.

11. q. 2. li-
berti eccles.
Burch. lib. 3.
c. 184. Iuo.
p. 3. c. 244.

Liberti Ecclesiæ, qui à patrocínio eius discedentes, quibuslibet personis adhæserunt, si admoniti redire contempserint, manumissio eorum irrita sit: quia per inobedienciæ contemptum actione ingrati tenentur.

LXXII. De libertis patrocínio Ecclesiæ commendatis.

Dist. 87. li-
berti, qui
Burch. lib. 3.
c. 186. Iuo.
p. 3. c. 246.
p. 16. c.
52.

Liberti qui à quibuscunque manumissi sunt, atque Ecclesiæ patrocínio commendati existunt, sicut regulæ antiquorum Patrum constituerunt, Sacerdotali defensione à cuiuslibet insolentia protegantur; siue in statu libertatis eorum, seu in peculio, quod habere noscuntur.

LXXIII. De discretionem libertorum, qui ad Ecclesiasticos honores peruenire possunt, vel qui prouehi prohibentur.

Distin. 54.
qui inq; lib.
Iuo. p. 6. c.
116. Burch.
l. 2. c. 25.

Quicumque libertatem à dominis suis ita percipiunt, vt nullum sibi obsequium patronus retinet, isti, si sine crimine sunt, ad Clericatus ordinem^d liberè suscipiantur; quia directa manumissione absoluti noscuntur: qui verò retento obsequio, manumissi sunt; pro eo quod adhuc^c à patrono seruitute

^c Crim. capitali. Exc.
Burch. & Iuo. &
C.A.
^d Liberi. C.A.

^e Patroni seruit.
Burch. Iuo.

seruitute tenētur obnoxij, nullatenus sunt ad Ecclesiasticum ordinem promouendi; ne quando voluerint eorum domini, fiant ex Clericis serui.

LXXIII. De libertis familiarum Ecclesie, qui vel qualiter ad Sacerdotium promouentur, & de rebus eorum quid fiat, ac ne ob vim testificent, vel accusent.

*Bernard.
Propositus
Papens. lib.
1. tit. 11. c.
4.*

De familijs Ecclesiæ constituere Presbyteros & Diacones per parochias liceat; quos tamen vitæ rectitudo & probitas morum commendat; ea tamen ratione, vt antea manumissi libertatē status sui percipiant, & denuo ad Ecclesiasticos honores succedant: irreligiosum est enim obligatos existere seruituti, qui sacri ordinis suscipiūt dignitatem. Quidquid autē talibus, aut per libertatem cōcessum, aut successione extiterit debitum, aut à quolibet quoquo modo collatum, nō licebit eis quippiam inde in extraneas personas transmittere; sed omnia ad ius Ecclesiæ, à qua manumissi sunt, oportet post eorum obitum pertinere. His quoque, sicut & cæteris Ecclesiæ libertis, accusandi, vel testificandi aduersus Ecclesiam aditus intercluditur: ad quos si adspirauerint, non solūm libertatis beneficio careant, sed etiam honoris gradu, quem non dignitate naturæ, sed temporis necessitate promeruerunt.

LXXV. De commonitione plebis, ne in Principem delinquatur, & de electione Principum, & de transgressione fidei, quæ Principibus promittitur; ac de commonitione Principum, qualiter iudicent, & de vltione Principum nequiter iudicantium; atque de execratione Suinthilanis, & coniugis, & prolis eius similiter, & de Geilane Germano eius ac rebus eorum.

*Quinto Con-
cilio Toletano
no. c. 7. de-
cernitur, vt
hoc decretū
in omnibus
Synodis per
actis publi-
ca voce pro-
nunciatur.*

Post instituta quædam Ecclesiastici ordinis, vel decreta, quæ ad quorundam pertinent disciplinam, postrema nobis cunctis Sacerdotibus sententia est, pro robore nostrorum Regum, & stabilitate gentis Gothorum, Pontificale vltimum sub Deo iudice ferre decretum. Multarum quippe gentium (vt fama est) tanta extat perfidia animorum, vt fidem sacramento promissam regibus suis, seruare contemnant, & ore simulent iuramenti professionem, dum retineant

retineant mente perfidiæ impietatem. Iurant enim regibus suis, & fidem quam pollicentur, præuaricant; nec metuunt volumen illud iudicij Dei, per quod inducitur maledictio multaque pœnarum comminatio super eos, qui iurant in nomine Dei mendaciter. Quæ igitur spes talibus populis cõtra hostes laborantibus erit? quæ fides vltra cum alijs gentibus in pace credenda? quod fœdus non violandum? quæ in hostibus iurata sponsio^a permanebit, quando nec ipsis proprijs regibus iuratum fidem conseruant? Quis enim adeo furiosus est, qui caput suum manu propria defecet? Illud notum est, immemores salutis suæ propria manu seipso interimunt; in semetipso, suosque Reges proprias conuertendo vires, & dum Dominus^b dicit: Nolite tangere Christos meos: & Dauid: Quis (inquit) extendet manum suam in Christum Domini, & innocens erit? Illis nec vitare metus est periurium, nec regibus suis inferre exitium. Hostibus quippe fides pacti datur, nec violatur. Quod si in bello fides valet, quanto magis^c in suis seruanda est. Sacrilegium quippe est, si violetur à gentibus Regum suorum promissa fides; quia non solum in eos fit pacti transgressio, sed & in Deum quidem, in cuius nomine pollicetur ipsa promissio. Inde est, quod multa regna terrarum cœlestis iracundia ita permutauit, vt per impietatem fidei, & morum, alterum ab altero solueretur. Vnde & nos cauere oportet casum huiusmodi gentium; ne similiter plaga feriamur præcipiti, & pœna puniamur crudeli. Sic enim Deus Angelis in se præuaricantibus non pepercit, qui per inobedientiam cœlestis habitaculum perdiderunt. Vnde & per Esaiam dicitur: Inebriatus est gladius meus in cœlo, quanto magis nos nostræ salutis interitum timere debemus, ne per infidelitatem, eodem sæuietis Dei gladio pereamus. Quod si diuinam iracundiam vitare volumus, & seueritatem eius ad clementiam prouocare cupimus, seruemus erga Deum religionis cultum^d cum timore; custodiamus erga Principes nostros pollicitam fidem, atque sponsonem; non sit in nobis, sicut in quibusdam gētibus, infidelitatis subtilitas impia, non subdola mentis perfidia, nõ periurij nefas, nec cõiurationũ nefanda molimina. Nullus apud nos præsumptione regnum arripiat; nullus excitet mutuas seditiones ciuiũ; nemo meditetur interitus Regũ: sed & defũcto in pace Principe, Primates totius gētis cum Sacerdotibus succed-

*Hierem. 7.
v. 27.*

*Psal. 104.
v. 16.*

1. Petri. 3.

Esai. 34.

a Stabilis perm. Esp

b Dicit C.A.

c In ceteris. Exc.

d Atque timorem C.A. in quo amplius: & vique ad morem custod.

successorem regni Concilio communi constituent; ut dum
 unitatis concordia à nobis retinetur, nullum patriæ gentis dif-
 fidium per vim, atq; ambitum ^a oriatur. Quòd si hæc admo- ^a Moliatur. Exc:
 nitio mentes nostras non corrigit, & ad salutem communem
 cor nostrum nequaquam perducit, audite sententiam nostrã.
 Quicumq; igitur à nobis, vel totius Hispaniæ populis, quali-
 bet coniuratione, vel studio sacramētum fidei suæ, quod pro
 patriæ gentisque Gothorum statu, vel ^b conseruatione regiæ ^b Obseruatione.
 salutis pollicitus est, ^c temerauerit, aut Regem nece attrecta- ^c C. A.
 uerit, aut potestate regni exuerit, aut præsumptione tyranni-
 ca regni fastigium vsurpauerit, anathema sit in conspectu Dei
 Patris, & angelorum, atque ab Ecclesia Catholica, quam pro-
 phanauerit periurio, efficiatur extraneus, & ab omni cœtu
 Christianorum alienus, cum omnibus impietatis suæ socijs:
 quia oportet, ut vna pœna teneat obnoxios, quos similis er-
 ror inuenerit implicatos. Quod iterum secūdò replicamus di-
 centes: Quicumque amodò ex nobis, vel cunctis Hispaniæ
 populis quolibet tractatu, vel studio sacramētum fidei suæ,
 quod pro patriæ, gentisque Gothorum statu, vel conseruatio-
 ne Regiæ salutis pollicitus est, violauerit, aut Regem, nece
 attrectauerit, aut potestate regni exuerit, aut præsumptione
 tyrannica regni fastigium vsurpauerit, anathema sit in cōspe- ^d Angelorum. Exc.
 ctu Christi, & ^d Apostolorum eius, atque ab Ecclesia Catho-
 lica, quam periurio prophanauerit, efficiatur extraneus; & ab
 omni consortio Christianorum alienus, & damnatus in fu-
 turo Dei iudicio habeatur, cum comparticipibus suis. Quia
 dignum est, qui talibus sociantur, ipsi etiam damnationis eo-
 rum participatione obnoxij teneantur. Hoc etiam tertio ac-
 clamamus, dicentes: Quicumque amodò ex nobis, vel cun-
 ctis Hispaniæ populis qualibet meditatione, vel studio sacra-
 mentum fidei suæ, quod pro patriæ salute, gentisq; Gotho-
 rû statu, vel incolumitate Regiæ potestatis pollicitus est, viola-
 uerit, aut Regem nece attrectauerit, aut potestate regni exue-
 rit, aut præsumptione tyrannica regni fastigium vsurpauerit,
 anathema sit in conspectu Spiritus sancti, & martyrum Chri-
 sti, atq; ab Ecclesia Catholica, quam periurio prophanauerit,
 efficiatur extraneus, & ab omni cõmunione Christianorum
 alienus; neque partem iustorum habeat, sed cum diabolo, &
 angelis eius, æternis supplicijs condemnetur, vnà cum eis,
 qui eadem coniuratione nituntur: ^e vt par pœna perditio- ^e Et C. A.
 nis

constringant, quos in perniciem praua societas copulat. Et ideò si placet omnibus, qui adestis, ^a hæc tertio reiterata sententia, vestræ vocis eam consensu firmate. Ab vniuerso cle-
ro, vel populo dictum est: Qui contra hæc ^b vestram definitio-
nē præsumpserit, anathema, maranatha (hoc est) perditio in
^c aduentum Domini sit, & cū Iuda Ischariot partem habeat:
& ipsi & socij eorum: Amen.

Qua propter nos ipsi ^d Sacerdotes omnem Ecclesiam Chri-
sti, ac populum admonemus, vt tremenda hæc, & totiens ite-
rata sententia nullum ex nobis præsentem, atque æterno con-
demnet iudicio; sed fidem promissam erga gloriosissimum
dominum nostrum Sisenandum regem custodientes, ac sin-
cera illi deuotione famulantes, non solum diuinæ pietatis cle-
mentiam in nobis prouocemus, sed etiam gratiam antefati
Principis percipere mereamur: Amen.

Te quoque præsentem Regem, futurosque sequentium
ætatum Principes humilitate qua debemus deposcimus, vt
moderati, & mites erga subiectos existentes, cum iustitia &
pietate populos à Deo vobis creditos regatis, bonamq; vicissi-
tudinem, qui vos constituit largitori Christo ^e respondeatis;
regnantes ^f cum humilitate cordis, cum studio bonæ actionis.
Ne quisquam vestrum solus ^g in causis capitum, aut rerum
sententiam ferat: sed consensu publico, cum rectoribus ex iu-
dicio manifesto delinquentium culpa patescat; seruata vobis
in offensis mansuetudine, vt non seueritate magis in illis,
quàm indulgētia polleatis: vt dum omnia hæc, auctore Deo,
pio à vobis moderamine conseruantur, & Reges in popu-
lis, & populi in regibus, & Deus in vtrisque lætetur. Sanè de
futuris Regibus hanc sententiam promulgamus, vt si quis ex
eis contra reuerentiam legum superba dominatione, & fastu
regio in flagitijs & facinore, siue cupiditate crudelissimā po-
testatē in populis exercuerit, anathematis sententia à Christo
domino condemnetur, & habeat à Deo separationem, atque
iudicium, propter quod præsumpserit praua agere, & in
perniciem regnum ^h conuertere. De Suintilane verò, qui
scelera propria metuens, se ipsum regno priuauit, & pote-
statis fascibus exiit, id cum gentis consultu decreuimus, vt
neque eundem, vel vxorem eius, propter mala, quæ com-
miserunt, neque filios eorum vnitati nostræ vnquam con-
sociemus, nec eos ad honores, à quibus ob iniquitatem
deiecti

^a Hoc tertio reit-
tum sententia ve-
stra. Exc.

^b Nostram. Exc.

^c Aduentu. C.A.

^d Et Sacerdotes con-
nes sancti Eccle-
siam. Exc.

^e Rependatis. Exc.

^f In. C. A.
^g In causa capitum
aut rerum senten-
tia ferat. Exc.

^h Deducere. Exc.

Hac omnia
deformando
optimo prin-
cipe, serè de-
sumpta ex
Augusti. lib.
5. de ciuita-
te Dei. c. 24.
Sed feliciter
eos dicimus
(inquit) si
iuste impe-
rant; si inter
linguas su-
blimiter ho-
norantur,
& obsequia
nimis humi-
liter salutã-
rium nõ ex-
tolluntur,
&c. per totũ
caput, in
quo veram
regum felici-
tatem des-
cribit.

deiecti sunt, aliquando ^a promoueamus; quiq; etiam, sicut ^a Prouehamus. C. A.
 à fastigio regni habetur extranei, ita & à possessione rerum,
 quas de miserorum sumptibus ^b hauserunt, maneant alieni; ^b Auxerant. Exc.
 præter id, quod pietate pijsissimi Principis nostri fuerint con-
 sequuti. Non aliter & ^c Gelanem memorati ^d Suintilani, ^c Geilanem. Exc.
 & sanguine, & scelere fratrem, qui neq; in germanitatis ^d Suintilanæ. Exc.
 fœdere stabilis extitit, nec fidem gloriosissimo domino ^e Fide. Exc.
 nostro pollicitam cõseruauit, hunc igitur cum coniuge sua,
 sicut ^f & antefatos, à societate gentis, atq; consortio nostro ^f Et antefatum est
 placuit separari, nec in amissis facultatibus, in quibus per ini-
 quitatẽ creuerant, reduces fieri; ^g præter id, quod consequuti ^g Præt. in id. C. A.
 fuerint pietate clementissimi Principis nostri: cuius gratia, &
 bonos donorum præmijs ditat, & malos à beneficentia sua
^h non separat. Gloria autem & honor omnipotenti Deo no- ^h Congruè non C.
 stro, in cuius nomine congregati sumus. Post hæc salus, &
 pax, & diurnitas pijsissimo, & amatori Christi domino Si-
 senando Regi; cuius deuotio nos ad hoc decretum salutife-
 rum conuocauit. Corroboret Christi gloria regnum illius,
 gentisq; Gothorum in fide catholica: annis, & meritis pro- ⁱ Gentisq; Exc.
 tegat illum, vsque ad vltimam senectutem ^k summa Dei ^k Summi. C. A.
 gratia: & post præsentis regni gloriam, ad æternum regnum
 transeat; ^l vt sine fine regnet, qui ^m intra seculum feliciter ^l Et. C. A.
 imperat; ipso præstante, qui est Rex regum, & Dominus ^m In seculo. Exc.
 dominantium, cum Patre, & Spiritu sancto in secula secu-
 lorum, Amen.

Definitis itaq; ijs, quæ superius comprehensa sunt, an-
 nuente religiosissimo Principe, placuit deinde, nulla re im-
 pediẽte, à quolibet nostrum, ea, quæ constituta sunt temerari,
 sed cuncta salubri consilio ⁿ cõseruare: quæ quia profecti- ⁿ Cõseruari. Exc.
 bus Ecclesiæ, & animæ nostræ conueniunt, etiam propria
 subscriptione, vt permaneant, roboramus. ^o In C. A. Et subscrip-
 serunt omnes.

- 1 EGO Isidorus, in Christi nomine Ecclesiæ Spalensis Epif-
 copus Metropolitanus, ^p hæc statuta subscripsi. ^p Hæc constituens.
 - 2 ^q Selua, Ecclesiæ Narbonensis Metropolitanus Episcopus, ^q Ego Isclaa.
 subscripsi.
 - 3 Stephanus, Ecclesiæ Emeritensis Metropolitanus Episco-
 pus, ^r subscripsi. ^r Hæc statuta sub-
 C. A.
 - 4 Iulianus, Ecclesiæ Bracarensis Metropolitanus, subscripsi.
 - 5 Iustus, Ecclesiæ Tolet. Metropolitanus Episcopus, subscripsi.
- H h Audax,

- 6 Audax, Ecclesiæ Tarraconensis Metropolitanus Episcopus, subscripsi.
- 7 Stephanus, ^a Ausensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 8 Petrus, ^b Veterensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 9 Acutulus, ^c Elenensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 10 ^d Nonnitus, Gerundensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 11 Conantius, ^e Palentinæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 12 Clarentius, Accitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 13 Bigitinus, Bigastrensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 14 Sisaldus, Emporitanae Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 15 Bonifacius, Cauriensis Episcopus Ecclesiæ, subscripsi.
- 16 Hilarius, Complutensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 17 Eusebius, Bastitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 18 Gabinius, Calagurritanae Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 19 Ioannes, ^f Ilepensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 20 Sisifclus, Elborensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 21 Marcellus, Vrcitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 22 Deodatus, Egabriensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 23 Ioannes, Dertosanae Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 24 Eusebius, Valerensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 25 ^g Leudeficus, Cordubensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 26 Iacobus, Mentefanae Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 27 Germanus, Monasterij Dumienensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 28 Samuel, Iriensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 29 Profuturus, Lamicensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 30 Seruus Dei, ^h Calabriensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 31 Montefis, Egitanensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 32 ⁱ Remassarius, ^k Nemanensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 33 Concordius, Asturiensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 34 Ranarius, Vrgelitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 35 Eugenius, ^l Egarensis Episcopus Ecclesiæ, subscripsi.
- 36 Florentius, Setabitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 37 Theodoigius, Abilensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 38 Abentius, Astigitanae Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 49 Pimenius, Asidonensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 40 Etherius, Eliberitanae Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 41 Anatholius, ^m Luthuensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 42 Fructuosus, Ilerdensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 43 Perseueratius, Castellonensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

Mulita-

^a Ausonensis. Ven
M. f.
^b Beterrensis. C. A.
^c C. A. Elenus. A. S.
Eluensis.
^d Venitus. C. A.
^e Alias. Apalensis.
Nostri benevise
Ildesont catalog
de virus illius

^f Ilipensis. Exa.

^g Leodefredus.

^h Exc. Lacobrigens.

ⁱ Nemesarius. C. A.
^k Supra c. 3. est Ne-
maensis.

^l Egabrensis. C. A.

^m Lucifensis. C. A.

- 44 Musitacius, Valentinae Ecclesiae Episcopus, subscripsi.
- 45 ^a Viaricus, Olyssipponensis Ecclesiae Episcopus, subscripsi. ^a Vbaricu. C. A.
- 46 Antonius, Segobriensis Ecclesiae Episcopus, subscripsi.
- 47 Ansilfus, Portugalensis Ecclesiae Episcopus, subscripsi.
- 48 Serpentinus, Illicitanae Ecclesiae Episcopus, subscripsi.
- 49 Suanila, Oretanae Ecclesiae Episcopus, subscripsi.
- 50 Methopius, ^b Britaniensis Ecclesiae Episcopus, subscripsi. ^b Britannensis. C. A.
- 51 Anastasius, Tudenensis Ecclesiae Episcopus, subscripsi.
- 52 Ilpidius, Tyraffonae Ecclesiae Episcopus, subscripsi.
- 53 Ordulphius, Oscensis Ecclesiae Episcopus, subscripsi.
- 54 Braulio, Caesaraugustanae Ecclesiae Episcopus, subscripsi.
- 55 Ansericus, Segobriensis Ecclesiae Episcopus, subscripsi.
- 56 Isidiscus, Segontiensis Ecclesiae Episcopus, subscripsi.
- 57 Epartius, Italicensis Episcopus Ecclesiae, subscripsi.
- 58 Lausus, ^c Valensis Ecclesiae Episcopus, subscripsi. ^c Valens. C. A.
- 59 ^d Modarius, Pacensis Ecclesiae Episcopus, subscripsi. ^d Moderarius. C. A.
- 60 Hicila, Salmanticensis Ecclesiae Episcopus, subscripsi.
- 61 ^e Basconius, Lucensis Ecclesiae Episcopus, subscripsi. ^e In. C. Lucensi, additur in margine, ab amanuensi: Cuius anima vivit: eo q. hic vir fuit sanctitatis eximia.
- 62 Egila, Oxomensis Ecclesiae Episcopus, subscripsi.
- 63 ^f Contaurus, Presbyter, Vicarius Fidencij Tuccitani Episcopi, subscripsi. ^f Cent. Ecclesiae Tuccitanae Presbyter, agens vicem domini mei Fidencij. C. A.
- 64 Renatus Presbyter, Vicarius Ermulfij Episcopi ^g Coimbriensis, subscripsi. ^g Coniembriensis. C. A.
- 65 Marcus ^h Presbyter, Vicarius David Auriensis Episcopi, subscripsi. ^h Ecclesiae Oriens. Presbyter, agens vicem domini mei David Episcopi. A. C.
- 66 Ioannes Presbyter, ⁱ Vicarius Seueri Barcinonensis Episcopi, subscripsi. ⁱ Agens vicem domini mei Se. C. A.
- 67 Domarius Archidiaconus, ^k Vicarius Carterij Arcauicensis Episcopi, subscripsi. ^k Agens vicem domini mei Caer. C. A.
- 68 Stephanus Archidiaconus, Vicarius Genesij Magalonensis Episcopi, subscripsi.
- 69 Donellus Archidiaconus, Vicarius Solemnij ^l Carcafonensis ^l Arcacensis. C. A. Episcopi, subscripsi.

Notæ in Concilium quartum Toletanum.

Synodus quarta] *Quartum Concilium Toletanum Rodericus lib. 2. c. 19. affirmat sub Iusto Regia urbis Primatate fuisse celebratum*

celebratum. Ioannes Magnus lib. 16. cap. 17. perperam sub Eugenio. Est Concilium Nationale: nam Cinthila Regi, qui primus ex omnibus Regibus Gothis, pulsus Romanis, totum Hispania regimen obtinuit, successit Sisenandus: qua de causa, ut Imperium obfirmaret, conuocat totius gentis, & omnium prouinciarum Synodum.

Era DC. LXXI.] Rodericus aliter: nam affirmat Sisenandum regnare cœpisse Era. 673. & regnasse annos. 5. menses. 11. Lucas Tudensis sic habet: Era. 671. anno Imperij Heraclij. xvij, post Chintilanum Regem, Sisenandus regnat annis tribus: iste Synodos Episcoporum egit, patiens fuit regulis catholicis, Orthodoxus extitit, Toletum vitam finiuit, Era Dc. lxxiiij. Verum sequor fidem. CC. M. ff. qui omnes constantissime legunt, tertio anno Sisenandi editum, Era Dc. lxxj. quam computationem amplectitur Ioannes Vassus.

Confessoris Leocadiæ] D. Leccadia fuit Toletana ciuis, ex nobilissimis parentibus orta: virgo pro fide Christi à Daciano, nominis Christiani immanissimo hoste capta, in carcerem trusa: ubi piè, & sanctè orando, vitâ squalore, & fame finiuit. Extant in regia urbe tres Ecclesia ei dicata: dua collegiatæ, ferè collapsæ, tertia parochialis. In illa verò, qua est in suburbio Tago imposita, corpus eius sepultura honorificè fuit traditum: cuius rei causa, parua & exilis illa basilica, magnorum fuit Conciliorum altrix, ac mater: altera, qua est in arce regia, eius carcer fuit: parochialis, nobilium parentum domus, & sanctæ educationis domicilium. Eius venerandum corpus, cum Sarraceni Hispaniam inuasissent, in Belgas delatum, in monasterio S. Gislæ apud Mōsdehenao, honorificè cultum. Postea à Ioanna Regina Philippi primi uxore, crux, sancta Ecclesia Toletana in naue aurea, gemmis ornata, deuotionis causa dicata; tandem Philippo. II. Rege clementissimo, Alexandro Farnesio, Prorege apud Belgas, studio, & diligentia Petri Martinez, patris Societatis Iesu, corpus secreto in Hispaniam delatum, honorificè pristina ciuitati, & Ecclesia solenni pompa restitutum; astantibus Philippo Rege, & Principe, Maria Augusta, & Elisabeth filia natu maiore Philippi, qui unâ cū Philippo Principe, & Hispania proceribus, corpus humeris impositum, in basilicam maiorem piè, & humiliter intromisit: die. 26. Aprilis, anno Domini. 1587. Quibus omnibus interfui.

Confessoris] Martyr, & Confessor, si nominis vim perpendas, & veteris Ecclesia usum, & hodie Ecclesiastica officia. diuersimodè

simodè accipiuntur, tamen aliquando in eadem significatione usurpatas voces reperies. Martyr dicitur, qui pro Christi fide constans in agone occubuit. Hac communior acceptio eos quoque amplectitur, qui extrema passi, miraculo seruati, vitam diutius protraxerunt; & eos, qui non tantum ferro, igne, & alijs diris supplicijs necati, spectaculum mundo facti, sed fame, squalore, inedia, fœtore, carceribus clusi ultimum spiritum lati Deo reddiderunt: ut Cyprianus est auctor libro de duplici martyrio; si eius est. Confessor dicitur, qui pro Christi fide captus, coram fidei hostibus, publicè, & palam fidem professus, tormentis non potuit adigi, ut fidem abnegaret. Hac significatione strictiori à Patribus hac vox est usurpata; ut auctor est idem Cyprianus epistola. 6. & 7. lib. 2. Et Hieronymus epistola. 84. Fueruntq; hi viri in Dei Ecclesia magno honore semper habiti, ut ex epistolis Cypriani patet, & Concilijs, & de literis Cōfessorijs, quibus ab Episcopis in peregrinatione magnopere commendabantur. Si verò aliquid tormentorum esset expertus, non tamen in martyrio occubisset; tunc Martyr, & Confessor dicebatur: quamuis à Tertuliano libro ad Martyres, hi non simpliciter Martyres, sed designati Martyres appellantur. De diuersa harum vocum acceptione, consule epistolas Cypriani. Tamen usus postea obtinuit, ut omnes, qui sanctè & piè vitam traduxissent, & sancto & probato fine in Domino quiescissent, Confessorū titulo colerentur. Hic verò Leocadia vocatur Confessor, quia non ferro, sed carceris squalore, & fœtore, & inedia extremum diem clausit. C. Alueldensis addit, & Martyris: similiter Excusi: & in peculiari festo, ei in Ecclesia Toletana dicato, Virgo & Martyr dicitur.

Cap. 1. Suscipiens hominem] Phrasis est Patrum, quam scholastica Theologia merito, propter hareses, non suscipit, quin potius hac utitur: Suscepit humanitatem. Priorem dicendi formulam usurpat Augustinus libro. 83. questionum. quest. 9. & de fide, & Symbolo. c. 4. & lib. 9. de ciuitate Dei. c. 17. Et Ambrosius libro. 5. de fide. c. 5. Origenes in Mattheum. 13. Hieronymus ad Galatas. Gregor. Nyss. in sermone Natalis Domini. Hilarius libro. 9. de Trinit. & Concilium Toletanum. 6. Can. 1. & D. Thomas. 3. par. quest. 4. artic. 3. ad princ. affirmat, hanc loquutionem non esse tanquam propriam extendendam, sed piè exponendam; ut dicamus hominem susceptum, quia eius natura est assumpta; & quia assumptio terminata est ad hoc, ut filius Dei sit homo. Concilio Tolet. 6. c. 1. dicitur hominem assumpsisse.

Hh 3 Antiqui

Cap. 2 Antiqui Canones] *Vt Concilium Venetū statuit sub Leone. I. cap. 15. & Bracarense. 1. anno tertio Ariamiri Regis cap. 1. & Epauense, sub Gelasio. I. cap. 4. & Concilium Gerundense, sub Hormisd. cap. 1. Atq; hac quidem sunt antiqua Patrum decreta, quibus præscribitur, ut vnus psallendi, & orandi ordo seruetur in Missarum solennibus, & Vespertinis, & Matutinis officijs. Idem etiam postea statutum est in Concilio Toletano. 11. cap. 3. ut is ordo ubiq; seruetur, qui in Metropolitana Ecclesia noscitur institutus. Demum in Tridentino Concilio Catechismus, Missale, & Breuiarium fieri decretum est; quibus vniuersalis Ecclesia uteretur. Quod à sancto Pontifice Pio. V. confectum, magna Christiani populi vnitatem obseruatur. Sunt qui affirmant curam in hoc Concilio S. Isidoro Hispalensi huius rei traditam (ut potè, qui primas partes in hoc Concilio tenuit) ut Missale, & Breuiarium reformatum ex more Gothico omnibus Ecclesijs vtendum conficeret, quod nunc dicitur Mozarabe; eò quod hanc sacrorum formam postea Christiani inter Arabes in captiuitate miserabili pressi, religiosè seruaerint: ipsi Mixtarabi; officium Ecclesiasticum Mixtarabum appellatum.*

Cap. 3 Bis in anno] *Antiquum Apostolorum decretum fuit, ut bis in anno Concilia haberentur, cap. 38. Idem Concilium Nicenum sancit, & Hormisd. PP. in epistola ad Episcopos Hispania. c. 3. & Zacharias epistola. 4. & Auuelianense Concilium. 3. c. 1. & 4. cap. 36. Postea decretum fuit, ut semel in anno congregarentur, ut in Concilio Toletano. 3. cap. 18. Idem Gregorius Magnus ad Episcopos Sicilia. Postea iterum id ipsum temperatum, ut tertio quoq; anno cogerentur Concilia prouincialia. Sic in Concilio Matifcontensi. 2. cap. 20. & Lateranensi. 3. sess. 10. & Concilio Tridentino sess. 24 cap. 2. Tempus verò congregationi aptum decernitur autumnale; ut liquet ex 3. Concilio Toletano, cap. 18. vel vèrnale, ut hic: vel post octauam Pasche Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi; seu alio deniq; commodiore tempore fieri id conceditur, pro more cuiusq; prouincia.*

Cap. 4. Presbyteri à tergo eorum resideant] *Nullus Presbyterorum vocem decisiuam in Concilijs habebat; quidquid Michaël Thomasius commentetur; neq; laici; licet imperiali dignitate præfulgeant: solis enim Episcopis causa fidei est concessa, ut veris iudicibus. De qua re vide Osum lib. 2. aduersus Brentium, de legitimis Ecclesie iudicibus. Basilius etiam Imperator in 8. Synodo id attestatur. Et si Regum, & Imperatorum subscriptiones in Concilijs reperiuntur,*

reperiuntur, perpende eas diuersas esse à verbis subscriptionum Episcoporum, neq; reperiri, nisi in causa communi fidei; ut eorum auctoritate, & imperio decreta Patrum aptius custodiantur. Vnde Theodoricus Rex catholicus dicebat, nec aliquid ad se pertinere de Ecclesiasticis negocijs, propter reuerentiam. c. Concilia Sacerdotum. d. 17.

Cap. 5. Archidiaconus] Pro officij mei honore, & dignitate, non gra-
uabor apponere aliquid de eius functionis cura. Non instituitur
Archidiaconus, nisi fuerit Diaconus: ut Urbanus PP. decreuit in
Concilio Auerna celebrato, & Calixtus, & Innocentius. II. Debet
enim is esse, qui prudentia, & merito vita clarescat. Estq; coad-
iutor Episcopi in ordinatione Clericorum. De hoc Isidorus Hispa-
,, lensis ad Leudefredum sic inquit. Archidiaconus imperat Subdia-
,, conis, & Leuitis: ad quem ista pertinent ministeria; ordinatio ve-
,, stiendi altaris à Leuitis; cura incēsi, & sacrificij necessaria solutio;
,, quis Leuitarū ad populū Euangelium legat; quis preces dicat, seu
,, responsaria in Dominicis diebus, aut solennitatibus decātet. Solici-
,, tudo quoq; parœciarū, & ordinatio, & iurgia ad eius pertinet cu-
,, ram: pro reparandis diœcesanis basiicis ipse suggerat. Sacerdoti;
,, ipse inquirat parœcias cū iussione Episcopi, &c. Quæ habetur. d. 25.
& adducuntur ab Innocentio. III. de officio Archidiaconi. c. 7. Offi-
cium etiam Archidiaconorū tradit Isidorus lib. 2. de Eccles. officijs.
cap. 8. Subscribunt Archidiaconi in Concilijs voce consultiua, &
,, decisua: ut patet ex subscriptionibus Concilij. 11. Toletani. Gudila
,, Archidiaconus Toletanus, hæc gesta Synodica à nobis definita
,, subscripsi. Rege Uvamba Era. 713. & Quirico Archiepiscopo
,, Toletano. Similiter in. 13. & 15. subscribit Vbisandus Archi-
diaconus. Cœperuntq; ita subscribere Archidiaconi in Concilijs
Toletanis, à Concilio Toletano. 8. & deinceps.

Cap. 6. Trinam quidam, quidam simplam merfionem faciunt]
Trina merfio cū inuocatione Patris, & Filij, & Spiritus sancti in
principio Ecclesie celebris, & à Patribus in usu posita, ad fidem
sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, unitatem, & distinctionem stabi-
liendam, & populos docendam. Insignis est locus Ambrosij lib. 2. de
,, Sacramentis. c. 7. Interrogatus es (inquit) Credis in Deum Pa-
,, trem omnipotentem? dixisti: Credo, & merfisti, hoc est, sepultus es.
,, Iterum interrogatus es: Credis in Dominum nostrum Iesum Chri-
,, stum, & in crucem eius? dixisti: Credo, & merfisti; ideò & Christo
,, es consepultus. Tertiò interrogatus es: Credis in Spiritū sanctum?
,, Credo, & tertio merfisti: ut multiplicem lapsum superioris atatis
Hh 4 ablucret

„ ablucet Trina confessio. Hac Ambrosius. Idem comprobat Canon Apostolorum. 50. Siquis Episcopus. Tertullianus lib. aduersus Praxeam, cap. 26. Athan. quaest. 125. Augustin. hom. 3. apud Gratianum. d. 4. § Hieronym. aduersus Luciferian. S. Chrysostomus hom. 24. in Ioan. Omnes hi patres in ea sunt sententia, ut trina mersione conferendum sit baptisma. Verum in Hispania simpla mersione confertur, infundendo aquam supra caput baptizati, ex decreto Gregor. Mag. lib. 1. regist. epist. 41. ad Leandrum Hispalensem: § habetur de consec. d. 4. cap. de trina mersione. De hac re vide quid statuatur Thomas. 3. par. quaest. 66. art. 8.

Cap. 7 Venerabilem diem] Antiquum Ecclesia morem obserua celebrandi hebdomadã sanctam in Quadragesima, § predicã de crucis mysterium, § confitendi peccata, eaq; absoluendi, accipiendi denique corpus § sanguinem Christi, in die sancto § venerabili Dominicae resurrectionis. Quem morem etiam nunc Catholica Ecclesia sanctissimè § religiosissimè colit. Indeque statutum est in Concil. Lateranen. cap. 21. ut omnis utriusque sexus suscipiat reuerenter, ad minus in Pascha Eucharistia Sacramentum.

Cap. 9 Benedicimus] In cerei, nouique luminis benedictione Theodorus PP. 73. sub Petro, § D. Ambrosius. D. etiam Augustinus, § Petrus Diaconus Casinensis elaborarunt. Eam autẽ, qua nunc Romana Ecclesia utitur, à D. Gregor. Magno compositam, musicisque tonis ornatam, ferunt.

C. 10 Quisquis ergo Sacerdotum] Dominicam orationem in sacrificio Missa, vel publico, vel priuato esse dicendam Christus docuit, auctore D. Hieronym. lib. 3. aduersus Pelagianos: Sic docuit (inquit) Christus Apostolos suos, ut quotidie in corporis illius sacrificio credentes audeant loqui: Pater noster, qui es cœlis. Gregor. lib. 7. epist. 63. Mos fuit (inquit) Apostolorum, ad ipsam orationem Dominicam immolationis hostiam consecrare. Tertullianus idem videtur sentire, li. de oration. c. 9. Deinde Ecclesia post cõsecrationẽ, § Canonem, Dominicam orationẽ dici praecepit, ut testatur Ambrosius de Sacrament. cap. 4. August. serm. de verbis Domini. 28.

C. 11 Alleluia] De huius vocis usu in Ecclesia Romana, § significatione consule. D. Hieronym. epist. 7. §. 27. § ad Marcellam, epist. 137. § Gregorium in regist. lib. 7. indict. 2. epist. 63. Augustinus in Psal. 106. testatur, uti in Ecclesia Alleluia, esse antiquam Ecclesia traditionem. § ad Ianuarium epist. 109. c. 17. § latis dum taxat temporibus cani iam ab Apostolico seculo, ut in Paschate, idẽ in epist. ad Casulanum. Erat Alleluia carmen musicum rusticorũ, § cum

Et cum operi agresti incumberent, Alleluia cantabant: inde in tonis musicis Ecclesia usurpatum. *Isidorus lib. Etimol. 6.c.19.*
 „ Alleluia duorum (inquit) verborum interpretatio est, hoc est, laus
 „ Dei; Et est Hebraeum. Significat igitur laudare Deum cum iubilo,
 „ Et letitia, Et cantu: unde in caelo auditur, ubi omnia cantica sunt
 „ leta, Et perpetuum Alleluia. *Apocal. 19. Iustinus Martyr. q. 50.*
ad Orthodoxos Alleluia collaudare interpretatur. Idem Augusti-
nus. 2. de doctrina Christiana. c. 10. Et Theodoretus ad psalm. 146.
 Hinc illi psalmi, qui ad laudem Dei, Et letitiam anima ordinan-
 tur, Alleluiatici vocantur à D. Augustino psalm. 105. Vnde aliud
 significat Alleluia, quàm Laus tibi Domine: nam Alleluia est
 Laus Dei, cum letitia, Et cantico: quare certis diebus canitur, Et
 non omni tempore, ut inquit Augustinus psalm. 106. Quòd verò
 Alleluia non cantetur in Quadragesima, *Isidorus est auctor, lib. 1.*
 „ de Eccles. offic. cap. 13. ubi inquit: Verùm apud nos, secundum an-
 „ tiquam Hispaniarum traditione, prater dies ieiuniorum, vel Qua-
 „ dragesima, omni tempore canitur Alleluia. *Idem Gregorius lib. 7.*
epist. 63. Augustinus in Enarrationibus, in psalm. 118. fusè hoc
argumentum profequitur.

Ca. 12. Laudes post Apostolum] Laudes vocat hymnum trium puerorum, de quo infra, cap. 14. *Berno Abbas facit Gregorium primum auctorem hymni trium puerorum dicendi in fine Missa. Est q̄, hymnus vox Graeca, laudes significans: unde illud, Hymno dicto Matth. 26. quo laudes Deo decantatas post cibum significat. Hodie dicto Euāgelio dicitur à Sacerdote, Laus tibi Christe: verùm laudes more Romano, post Epistolam leguntur.*

Ca. 13. Beatissimi Doctores] Hymnos componere, Et canere in Ecclesia, antiquis Christianis in more fuit positum: ut testatur *Philo Iudeus, lib. de supplicum virtutibus. Eusebius lib. 2. histor. c. 16. Dionysius Areopag. de diuinis nominibus. cap. 4. Sacratissimum corpus Beatae Virginis Mariae cum hymnis delatum scribit Nicephorus lib. 2. cap. 22. In Concilio Antiocheno, ante annos mille Et trecentos, damnatus est Paulus Samosatenus, qui psalmos, Et hymnos in honorem Christi decantatos explosit, Et eiecit. Hoc constat apud Eusebium, lib. 7. cap. 24. Hilarius librum hymnorum composuit, ut auctor est Hieronymus in catalogo. Ambrosius hymnos edidit, ut auctor est Augustinus lib. 1. retract. cap. 21. Et ipse Ambrosius hymnorum suorum meminit in oratione in Auxetium. Et S. Bernardus in regula. Extant alij sanctorum hymnorum auctores, ut Synesij, Cyrenaei, Theophanis, Cosma Hierosolymitani, Et aliorum*

et aliorum. Theodosius Iunior princeps religiosissimus, cuius regia non dissimilis erat à monasterio, primo diluculo hymnos alternis recitabat. Socrates lib. 7. c. 22. Niceph. lib. 14. c. 13. Berno Abbas de officio Missæ. cap. 3. scribit, hymnum Angelorum, Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus, à Telesphoro primùm fuisse auctum, et à Symmacho completum, Ecclesiæque cantandum traditum. Niceph. lib. 11. cap. 16. rationem modumque hymnorum canendorum tradit ex Iosepho. Dionysius Areopagita lib. de diuinis nominibus, cap. 4. par. 2. librum Hierothei sanctissimi hymnorum diuinorum adfert.

- C. 15. In fine Psalmorum] De versu illo, Gloria Patri et Filio et c. supra diximus. Verùm sunt qui dicant à Flauiano Anthiocheno, adiutore Chryso stomo, compositum, ut Niceph. lib. 9. cap. 24. et 18. cap. 51. et aliter à Catholicis Græcis in fine Psalmorum decantari, aliter ab Arrianis Sozomenus lib. 3. c. 20. Theodor. li. 2. c. 24. Niceph. lib. 9. c. 24. postea à consilio Hieronymi in Ecclesia Latina additum finibus psalmorum à Damaso, ipse refert in epistola ad Damas. Et hic mos Romanus preualuit in Ecclesia, et ita non Gloria et honor, sed gloria Patri dicitur.
- C. 20. Leuitæ consecrentur] Leuitas vocat Diaconum, et Subdiaconum. Vide Concil. 2. cap. 1. et Carthag. 3. cap. 4. et Agathen. cap. 16. et 17. Arelat. 3. cap. 1. Vvormat. c. 69. et Syricius P. P. epistola. 1. cap. 9. et nouissimè Concil. Trident. de etate Leuitarum statuit.
- C. 22. In conclaui suo] Clericos selectos, ad sanctiorem vitam adspirantes, ab Episcopo adsumptos, manere cum eo in clausura, paupertate, et prepositorum obedientia, et ad testimonium vite Episcopi, constat ex Concil. Tolet. 2. capit. 1. et ex Augustino in sermone. 22. de cõmuni vita Clericorum, et sermone. 36. ad Presbyteros. Inde ortum habuit Canonicorum ordo, et regula in Ecclesijs cathedralibus, et collegiatis. Possidonius in vita D. Augustini refert, communi mensa in conclaui, cum Presbyteris et Clericis uti solitum Augustinum.
- C. 24. Omnes in vno conclaui] Institutione huius seminarij Clericorum, primùm ortam inuenio in Concil. Toletan. 2. deinde in const. Alexan. 4. et in primo Lateran. cap. 11. demum in exactam formam redegit Concil. Trident. sess. 23. cap. 18.
- C. 26. Libellum officialem] Sacramentorum manuale nunc appellatur: et in eo etiam decreta Patrum de sacramentorum usu, et ritibus contineri apparet ex Concil. Magunt. cap. 22. ubi de libro officiorum

ciorum fit mentio: & dua regula ex eo de Clericis vagis adducuntur: Concilio Toletano octauo vocatur supplementum.

- C. 28 Orarium & annulum] Orarij meminit S. Ambrosius in oratione de obitu fratris Satyri. Orarium dicitur stola oraria apud Burch. lib. 6. cap. Presbyter: & in sinistro humero à Leuita gestandum ex decreto Siluestri PP. & in Concilio Romano, ab eodem coaeto, cap. 6. & infra in hoc Concilio cap. 40. dicitur; & quòd non debet Leuita illud gestare coloribus, aut auro ornatum. Non erat autem una eademque ratio gestandi orarium Diacono, & Subdiacono cõcessa, ut ex Bracarensi primo patet, cap. 9. Orariũ, inquit, habeat Subdiaconus, & Diaconus: sed Diaconus infra tunicam absconsam habeat orarium, Subdiaconus superposito scapula utatur orario. De eo vide Uvaldens. lib. de sacramentis, tit. 4. c. 29. & Hugonem, lib. 2. cap. 10. quarta partis de sacramentis. Formam ordinandi, & consecrandi Episcopi, Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi tradit Concilium Carthaginense 4. in principio. Concilio Aurel. 1. c. 21. dicitur: Monacho orarium in monasterio, vel zonas habere non liceat. Est apud Gratianum. 27. q. 1. Zona vocantur, quæ à Cassiano Rebrachatoria appellantur, lib. 1. de habitu Monachor. cap. 6. Erat verò orarium solumodò his personis concessum, quibus prædicandi munus est delegatum: unde c. 40. infra dicitur: Orariũ oportet Leuitam gestare in sinistro humero, propter quod orat, id est prædicat. Beda verò in collect. cap. de septem ordinibus, orarium dicit ab oratione appellatum. Bene etiam (inquit) orationibus conuenit orarium, conueniens vestimentum officio. De annulo Episcopi, qui in eius consecratione datur Episcopo, in signum Pontificalis honoris, vel signaculum secretorum, ut refert Isidorus, lib. 1. de Ecclesiast. officijs, cap. 5. multa traduntur in Ritualibus.
- C. 29. Si Episcopus] Concilium secundum Ancyran. capit. 23. idem discernit, & eandem pœnam statuit. Agathense cap. 42. prohibet ne fiant sub nomine fictæ religionis, sanctorum sortes, aut scripturarũ inspectio; ut inde futura promittantur. Fiebant autem sortes sanctorum de ligno aut pane; ut constat ex Antisdor. c. 4. & prim. Aurel. cap. 32. In Concil. Lateranens. 3. sub Leone. 10. huius pœna est temperata, relictaq; ordinarij arbitrio.
- C. 36. Presbyteros probabiles] Burch. probabilis vita legit. Nam visitatores Episcoporum debent esse viri graues, morum probitate ornati; qui non stipendio & lucro ducantur, sed potius pro charitate & gloria Christi insudent. Eorum fit mentio Concil. Laodic. cap. 57. Et Concilium Bracarense secundum formam visitationis Episcopi

- copi accuratè præscribit. c. 1. §. 2. §. Concil. Magūt. c. 20. §. Concil. Trid. in multis locis, præsertim, ses. 21. c. 8. §. 22. c. 8. §. ses. 24. c. 3*
- C. 39. In primo choro] *Diuisam esse Ecclesiam in stationes, & choros, patet ex Concilio Tironens. 2. cap. 3. ubi præcipitur, ut laici secus altare, quo sancta mysteria celebrantur, inter Clericos, tam ad vigiliis, quàm ad Missas stare penitus non præsumant, sed pars illa, quæ à cancellis versus altare diuiditur, choris tantum psallentium pateat Clericorum: ad orandum verò, & communicandum, laicis viris & fœminis, sicut mos est, sancta sanctorum pateant.*
- C. 41. Omnes Clerici] *Isidorus lib. 2. de Ecclesiast. officijs, Omnes, qui in Ecclesiastici ministerij gradibus ordinati sunt, generaliter Clerici nominantur.*
 Circuli coronam] *Primus tonsuræ modum decreuit Anicetus PP. in epistola decretali ad Episcopos Galliæ: Coma, inquit, Clerici non nutriant, sed de super caput, in modum sphaera radant. Habetur distinctione. 23. c. prohibet. §. Concil. Carthag. 4. c. 44. Isidorus lib. de Eccles. offic. 2. c. 4. tonsuram ortum habuisse à Nazareis, & huius exempli usum ab Apostolis in Ecclesiam introductum, auctor est. Quod etiã Concil. Aquisgran. c. 1. probat. Aduerte, in Gallæcia, laicos uti solitos prolixis comis. D. Hieron. (habetur. 12. q. 1. c. Duo sunt) sic inquit: Coronam (loquitur de Clericis) habent ab institutione Romanæ Ecclesie, in signum regni, quod in Christo expectatur: rasio vero capitis est, temporalium omnium depositio.*
- C. 42. Constitutio antiquorū Patrū decreuit] *Lucius PP. apud Grat. d. 81. c. Clericus. Syricus PP. epist. 1. c. 12. Nican. Conciliū. c. 3. Eliberit. c. 27. secūd. Arelatens. c. 3. prim. Carthag. c. 3. §. 4. secūd. Tiron. cap. 10. XI. Tolet. c. 3. §. alia multa decreta Patrum.*
- C. 46. Pro sacrilegio legibus publicis] *Sepulchrum dicitur ubi corpus, ossaue hominis condita sunt. l. 1. D. de religios. Habeturque locus Romanis legibus religiosus, quatenus ibi corpus humatum est. Pomponius in. l. locum. De religios. & sumptibus funer. Antiqua pœna diruenti sepulchrum erat, centum aureorum multa. l. 3. D. de sepulchro violato. Ulpian. in hanc. l. 3. ait. Si qui armati more latronum sepulchra diruunt, pœna capitis plecti: si sine armis, in pœnam metalli ex Diui Severi rescripto damnari. De his vide leges Hispania. l. 1. tit. 18. lib. 4. fori legū, & par. 7. tit. 9. l. 12.*
- C. 56. Sanctimonialia sunt] *De viduis Isidorus agit lib. 2. officiorū. De velo viduarum sanctimonialium diuersa tradidere antiqui Patres, pro temporum varietate. Gelasius PP. in epistola ad Episcopos per Lucaniam capit. 15. docuit, viduas non esse velandas: & fusius*

Et fufius cap. 23. propter periculum incontinentiæ. Idem in Epau-
 nensi Concilio, sub Gelafio cap. 21. ubi vidua consecrata Diaco-
 niffa vocantur. In fecunda Synodo Turonica extat decretum
 de virginum, et viduarum professione, et cœlibatu, ex decreto In-
 nocentij Papa, ad Victricium Epifcopum Rotomagens. Idem Sta-
 tuitur Concilio Triburiensi, sub Arnulpho Imperatore, cap. 25.
 ubi cauetur: Si vidua spontè velamen, quamuis non consecra-
 tum sibi imposuerit, et in Ecclesia inter velatas oblationem Deo
 obtulerit, velit, nolit, sanctimonie habitum ulterius habere de-
 bere. Alijs decretis cauetur; ne citò velentur vidua iuvenes, ut
 in Turonensi Synodo, sub Carolo Magno, cap. 27. et Concilio
 Magun. 2. cap. 26. et Uvormat. cap. 21. ibi post probationem
 conceditur velum. Ita etiam decretum inuenio, ex sententia Ni-
 colai P. P. et habetur. d. 27. cap. Quod interrogasti. et. 27. q. 1.
 cap. Vidua. Inde existimo viduas seculares Hispaniæ etiam nunc
 prolixum, atq; album velum pro capitis tegumento gestare, quasi
 professionis viduitatis antiqua indicium. Professio autem illa vi-
 duarum sanctimonialium. 10. Concil. Tolet. cap. 4. in manu Sa-
 cerdotis fieri iubetur scriptis, signoq; ac subscriptione notarij: iu-
 benturq; vidua pallio purpureo, vel nigro caput contegere. Idem
 ferè in Concilio Aurasiac. c. 27.

- C. 59. Pleriq; qui ex Iudæis Legum Uvisegothorum lib. 12. tit. 3.
 „ l. 3. de Iudæis, ita cauetur: Cum veritas ipsa petere, et pulsare nos
 „ doceat præmonens, quòd regnum cœlorum vim patitur, in nullo est
 „ dubium, quòd ille indulta gratia munus abhorreat, qui ad eam
 „ procedere ardenti animo non festinat. Proinde si quis Iudæorum,
 „ de his scilicet, qui nondum sunt baptizati, aut se baptizare distu-
 „ lerint, aut filios suos, vel famulos nullo modo ad Sacerdotem bap-
 „ tizandos remiserit, vel se, suosq; de baptismo subtraxerit, et vel
 „ unius anni spatium, post legem hanc editam, quispiam illorum sine
 „ gratia baptismi transferit, horum omnium transgressor quisquis
 „ ille repertus fuerit, et centum flagella decaluatus suscipiat, et de-
 „ bita multetur exilij pœna. Res tamen eius ad Principis potestatem
 „ pertineant: qualiter si incorrigibilem durior eum custodierit vita,
 „ perpetua in eius, cui eas Princeps largiri voluerit, potestate perman-
 „ neant. Hac lege primò compulsi Iudæi, ut baptismo obfignarentur,
 „ circumcissione reiecta, quam eis exercere rescripto Antonini Pij
 „ permissum antea fuerat: ut patet ex lib. Digestorum. XLVIII.
 „ tit. ad legem Corneliam de sicarijs. l. circumcidere. Postea eos Rex
 „ Cinthila regno suo prorsus eiecit: ut constat ex. 6. Concilio Tolet.

c. 3. Sicut Heraclius Imperator Hierosolymis: ut constat ex libro iuris Orientalis, ab Enemundo Bonofidio digesto, lib. 1. Quorum exemplum imitati maiorum nostrorum memoria Ferdinandus, & Elisabeth, verè catholici Reges, ab hac colluie Hispaniã purgauerunt. Egica inclementiori lege usus, eos in regno manere passus est, seruitute oppressos, rebusq; omnibus exutos, Concil. 17. Tolet. cap. 8. Multa alia edicta aduersus Iudaos à Regibus Gothicis edita sunt; verum frustra: semper enim herba noxia altius radices agit.

- C. 65. Velut in sacrilegũ] Leg. 17. Uvisegoth. lib. 12. tit. 3. ita præcipitur de hac re: Illi tamen, qui hanc eis potestatem super Christianos exercere permiserint; si nobilis, qui hoc fecerit persona extiterit, decem libras auri fisco coactus exsoluat: minima tamẽ, vilesq; personæ quinque libras auri fisco persolundas amittant. Quod si non habuerint unde cõponant, centenis decaluati flagellis subiaceant.
- C. 75. De Suinthilane] Suinthila præcessit Sisenando, regnauitq; annos. 10. Chronicõ generale Hispaniæ, & Rodericus: aliter Isidorus.

Inscriptiones.

In hoc quarto Concilio Tolet. subscribunt sexaginta duo Episcopi, & septẽ per Procuratores: inter hos omnes vita, & doctrina merito insigniores fuerunt Isidorus Hispalensis, Hispania doctor, Iustus Toletanus, Stephanus Emeritenfis, Nonnitus Gerundensis, Conantius Palentinus, Braulio Casar Augustanus.

Ego Isidorus] Vitam Isidori habes apud Ildesum Toletanum in lib. de viris illustrib. his verbis: Post Leandrum Hispalens. sedis prouincia BatICA cathedram tenuit, vir decore simul, & ingenio pollens. Illam tanta iucunditatis affluentẽ copiam in eloquendo promeruit, ut ubertas admiranda dicendi ex ea in stuporẽ verteret audientes. Scripsit opera eximia, & non pauca, id est, librum de genere officiorum, librum proœmiorum, librum de ortu, vel obitu prophetarum, librum lamentationum, quẽ ipse Synonyma vocitauit: libellos duos, ad Florentinam sororem, contra nequitiam Iudaorum, librum de natura rerũ, ad Sisebutum Principem, librũ differentiarum, librum sententiarũ: collegit etiam de diuersis auctoribus, quẽ ipse nominat, Secretorum expositiones sacramentorum. Quibus in unum congestis, ipse liber dicitur questionum. Scripsit quoq; ultimò ad petitionẽ Braulionis Casar Augustani Episcopi librũ etymologiarum: quem cum multis annis conaretur perficere, in expleto opere diem extremum visus est conclusisse. Claruit temporibus Reccardi,

redi, Gundemari, Sisebuti, Suinthilani, & Sisenandi Regum, annis
 ferè quadraginta, tenēs Pontificatus honorem, insignemq; doctrina
 sancta gloriam pariter, & decorem: extremū diem clausit quarto
 Aprilis, anno Domini. 635.

Stephanus, Ecclesiæ Emeritenfis] *Massona* successit Innocentius, cui Renouatus, cui Stephanus; viri omnes sanctitate perspicui: ut ex Paulo Diacono Ecclesiæ Emeritenfis constat.

Iustus] *De hoc Iusto sic Ildefonsus in viris illustrib.* Iustus post Helladium, discipulus eius, illiq; successor est, vir habitudine corporis, ingenijq; meritis decorus, atq; subtilis; ab infantia Monachus, ab Helladio ad virtutem monastica institutionis affatim educatus pariter & institutus, in Agaliensi monasterio tertius, post illū rector est factus. Extitit rector annis tribus: tēpore Sisenandi obiit: qui Rex post hunc, die nono decimo defunctus abscessit.

Nonnitus Gerundensis] *Ildefonsus: Nonnitus post Ioannē in Gerundensi sede Pontifex accessit: vir professione Monachus, simplicitate perspicuus, actibus sanctus; non hominum diutina deliberatione, sed Dei per homines celeri diffinitione in Pontificatum adscitus; adharens instanter obsequijs sepulchri sancti Felicis Martyris. Rexit Ecclesiam Dei, meritorū exemplis ampliūs, quā verborum edictis. Hic & in corpore degens, & in sepulchro quiescens, fertur saluationis operari virtutes: substitit temporibus Suinthilani, & Sisenandi Regum.*

Conantius Palentinæ] *De eo ita Ildefonsus: Conantius post Murilanē Ecclesia Palentina sedem adeptus est, vir tam pondere mentis, quā habitudine speciei grauis; communi eloquio facundus, & grauis; officiorū Ecclesiasticorū ordinibus intentus, & prouidus: nam melodias sonis multis nouiter edidit, orationū quoq; libellum de omnium decenter scripsit proprietate psalmodiarum. Vixit in Pontificatu ampliūs triginta annis; dignus habitus fuit ab ultimo tempore Uvitterici per tempora Gundemari, Sisebuti, Suinthilani, Sisenandi, & Cinthila.*

Braulio CæsarAugust.] *De quo sic Ildefonsus de viris illustr.* Braulio frater Ioānis, in CæsarAugusta decedentis adeptus est locū; vir sicut germanitate coniunctus, ita nō nimium ingenio memoratus; clarus & iste habitus canonibus, & quibusdā opusculis. Scripsit vitam Emiliani cuiusdam Monachi. Qui & memoriam huius, & virtutem illius sancti viri suo tenore cōmendat pariter & illustrat. Habuit Sacerdotiū fermè viginti annis; quibus expletis clausit diē vitæ presentis: duravit in regimine tēporibus Sisenandi, Sinthila, Tulganis, & Cinthasuindi Regum. Hac Ildefonsus.

^a Aliās minoratus:

^b Habeo apud me hanc vitam. M. f.

C O N C I L I U M

Toletanum V. Episcoporum XX.

Era DC.LXXIII. anno primo

domini nostri Cinthilani

Regis.

T I T V L I.

- I **D**e constitutione nouarum litaniarum.
- ij De custodia salutis Regum, & defensione prolis presentium Principum.
- iiij De reprobatione personarum, qua prohibentur adipisci regnum.
- iiij De his, qui sibi ^a regnum blandiuntur Rege superstite.
- v De his, qui Principes maledicere praesumunt.
- vj Vt Regum fideles à successoribus regni, à rerum iure non fraudentur, pro seruitutis mercede.
- vij Quòd in celebritate cunctorum Conciliorum Synodus Toletana, temporibus Sisenadi habita, per ^b pronunciationem vocis clara, ^c Prolationem Era ob custodiam sui cunctis debeat innotescere.
- viiij De indulgentia Principum noxijs ^e seruata.
- ix De fauore Principis Concilij acclamatione concesso.

^a Regni blandiuntur
spe. C. A.

^c Prolationem Era
^e Referunt. C. A.

I. De Institutione nouarum litaniarum.

A Pud urbem Toletanam diuersis ex prouincijs Hispaniæ Sacerdotes Domini ^d in vno pacis collegio in basilica sanctæ confessoris Leocadiæ, qui confedimus, gratiarum actiones omnipotenti Domino ^e persoluimus, propter suam magnam misericordiam; cuius nutu in hanc conuenimus concordiam, & gloriosi Principis nostri ^f Cinthilæ Regis initia, ob cuius salutis, & felicitatis constantiam, supernam imploramus clementiam; quòd in medio nostri cœtus ingressus cum Optimatibus, & Senioribus palatij sui, supplex se

Anno primo
dicitur Co-
cilio. Tol. 6.
cap. 1.

^d In vnum positi &
collekti.
Alijs qui in vno
oculo. Exc.
Martyris. C. Act
supra.

^f Cinthilane. A. C.

se omnium orationibus commendauit, suosque fideles ita facere sancta exhortatione coëgit, atq; hanc institutionem, quam ex præcepto eius, & decreto nostro sancimus, diuina inspiratione ^a præmisit: scilicet, vt in cuncto regno à Deo ^a Promiss. M. M. sibi concessa, specialis, & propria hæc religiosa omni tempore teneatur obseruantia, vt à die Iduum Decembrium ^b litaniam ^c triduo, ^d vsq; annua successione ^e peragantur, & ^f indulgentia delictorum lacrymis impetretur. Quòd si dies ^g Iniquitate effici- tur. Exc. Dominica intercesserit, in sequenti hebdomada ^h celebren- ⁱ Triduum. C. A. t. tur; vt quoniã abundante ^j iniquitate, & deficiente charitate, ^k Deest Exc. ^l eò vsq; protelatur malitia, vt noua exerçantur facinora, ^m Vt vsq; quaq; pro- lara malitia noua, noua quoque hæc ipsa surgat consuetudo, quæ possit ante ⁿ &c. Exc. omnipotentis ^o oculos vestra esse purgatio. ^p Omnipotentis Dei oculos nostra esse purgatio. Exc.

II. De custodia salutis Regum, & defensione prolis presentium Principum.

^{Idem appro- bat. Concil. Tol. 6. c. 16.} Summa autem nobis vigilantia, & grandi religionis cura prouidendum est, vt mala, quæ assidue prohibita perpetrantur, circumspecta disciplina Ecclesiastica extirpentur. Non enim incassum scriptum est: Pestilenti flagellato stultus sapientior erit. Quamobrè, quoniam præponderante onere delictorum experientia penè semper, ac sæpè fieri discimus, quod magnopere vitare debemus; quòdque etiam custodituros nos, cum diuinis sacramentis ^k spondimus, temeritate violamus: ideoq; frequenter est compescendū, quod crebro inuenitur transgressū. Sed ne succedentes præcedentibus, ac deinde sequentes inuideant anterioribus, ^l vt cuncta quietè, & pacatè permaneant, hæc nostri Concilij communiter considerata defertur sententia, vt ^m seruetis quæcunq; in ⁿ vniuersali, & magna Synodo prouisa, conscriptaque circa Principum salutem, & utilitatem sunt. Hæc quoque adiecta custodiantur, videlicet, vt omni benignitate, omnique firmitate circa omnem posteritatem Principis nostri Cinthilæ Regis teneatur dilectio, & præbeatur rationabile defensionis adminiculum: ne rebus ⁿ iustè prouisis, aut etiam parentum digna prouisione ^o procuratis, vel iuris proprietate iniustè fraudentur; ne à quoquam causæ illicitæ exquisitæ lædendi eos præbeantur; ne quocunq; modo in quibuslibet

^{Præter. 19. c. 11.} ^k Spondemus: sed temeritate. Exc.

^{Synodo Tolet. 4. c. 65.} ^l Et cuncta quietè, & pacatè perman. Exc.

^o Seruatis. Exc.

ⁿ Iustæ prouisæ. ^o Procuratæ ad iuris proprietatem pertinentes, iniustè fraudentur: nec à quocunq; causa illicitè exquisita lædendi eos præbeantur. Exc.

buslibet rebus, sprete dilectione, molestantur. Hæc enim licentia efficit, & Principes in subiectis suspectos, & subiectos in bonis Principum cupidos. Quocircà, ^a ne hæc promissa timerentur, & vt cupiditas radix omnium malorum auferatur, contestamur omnes præsentēs, & absentes, vel etiam futuris temporibus subsequentes, coram Deo, & Angelis eius. Quòd si quisquam nostræ contestationis temerator extiterit, ^b & quacunq; argumentatione odiosè eos molestare, aut in ^c aliquot fuerit conatus lædere, sit anathema in Christianorum omnium cœtu, atq; superno condemnetur iudicio; sit exprobabilis omnibus catholicis, & abominabilis sanctis Angelis in ministerio Dei constitutis; sit in hoc seculo perditus, & in futuro ^d damnatus, qui tam rectæ prouisioni noluit præbere consensum.

^a Ne & præmissa contemnantur. Exco.

^b Atq; contemptor, & quacunq; Exco. Aliquo. Exco.

^d Condemnatus. C. A.

III. De reprobatione personarum, qua prohibentur adipisci regnum.

Inexpertis, & nouis morbis nouam decet inuenire medellam. Quapropter, ^e quoniam inconsideratæ quorundam mentes, & se minimè capientes, quos nec origo ornat, nec virtus decorat, ^f passim putant, licenterq; ad Regiæ ^g maiestatis peruenire fastigia; huius rei causa nostra omnium, cum inuocatione diuina, profertur sententia, ^h vt qui talia meditatus fuerit, quem nec electio omnium ⁱ probat, nec Gothicæ gentis nobilitas ad hunc honoris apicem trahit, sit à confortio Catholicorum priuatus, & diuino anathemate condemnatus.

^e Quoniam. C. A. Exco.

^f Qui passim. Exco. & Potestatis. C. A.

^h Vt si quis. Exco. & Præficiat. Exco.

IIII. De his qui sibi Regnum blandiuntur spe, Rege superstite.

Ergo, quia & religioni inimicum, & hominibus constat esse ^k supersticiosum, futura illicitè cogitare, & casus Principum exquirere, ac sibi in posterum prouidere; cùm scriptum sit: Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate, hoc decreto censemus, vt quisquis inuentus fuerit talia perquisisse, & viuente Principe, in alium attendisse pro futura regni spe, aut alios in se propter id attraxisse, à conuentu Catholicorum ^l excommunicationis sententia ^m repellatur.

^k Periculosum. Exco.

^l Cum excom. Exco. & Expellatur. C. A. Exco.

De

V. De his, qui Principes maledicere præsument.

Vide Leg. Vise. Got. l. 2. tit. 1. leg. 8.
Exod. 22. Achor. 1. 3. 1. Corin. 6.

Sed & hoc pro pestilentiosis hominum ^a moribus, salubri ^a Morbis.Exc.
^b ordinatione censemus, ne quis in Principem maledicta cõ- ^b Deliberatione.
gerat. Scriptum est enim à legislatore: ^c Principem populi ^c Exc.
tui ^d non maledices. Quod si quis fecerit, excommunicatione ^d Ne maledixeris.
Ecclesiastica plectatur. Nam si maledici regnum Dei non ^d Exc.
possidebunt, quanto magis talis ab Ecclesia necessariò pelli-
tur, qui diuinæ violator sententiæ inuenitur.

VI. Ut Regum fideles à successoribus regni à rerum iure non fraudentur pro seruitutis mercede.

Idem infra Conc. Tolet. 6. c. 24.
Quod phra. fm habes. leg. Vise. got. l. 3. tit. 1. l. 8. ipse quoq. de do. motis & pro. figatis re- bus sciendis quod volue- rit libertati habere.

Simili prouidentia pro fidelibus Regum, nostra datur sen- ^e Simili.Exc.
tentia, vt quisquis superstes Principum extiterit, iustè in re-
bus profligatis, & ^f largitate Principis acquisitis nullã debeat ^f Aut.Exc.
habere iacturam. Nam si licenter & iniustè fidelium pertur-
bentur mentes, nemo optabit ^g promptum ac fidele præbe- ^g Proprium.Exc.
re obsequium, dum cuncta nutant in incertum, & in futu-
ro, ^h discriminis formidatur causa; sed salutis & rebus eorum ^h Discrimine. Exc.
Principalis pietas debet præbere suffragia: exemplis enim
cæteri prouocantur ad fidem, cum fideles non fraudantur
mercede.

VII. Quod in celebritate cunctorum Conciliorum, Synodus Toletana, temporibus Sisenandi habita, per pronun- ciationem vocis clara, ob custodiam sui, cunctis debeat innotescere.

Concil. 4. Tolet. c. 75.

Propter malarum mentium facilitatem & memoriæ obliuio-
nem hoc sacratissima statuit Synodus, vt in omni Concilio
Episcoporum Hispaniæ, vniuersalis Concilij decretum, quod
propter Principum nostrorum est salutem cõstitutum, per-
actis omnibus in Synodo, publica voce debeat pronuciari:
quatenus sepe ⁱ supplicatum auribus, vel assiduitate iniquorũ ⁱ Replacatum.Exc.
mens territa corrigatur, quæ ad præuaricandum & obliuio-
ne, & facilitate ^k producitur. ^k Perducitur.C. A.

VIII. De indulgentia Principum noxijs seruata.

In his omnibus, quæ præmissimus, potestatem indulgentiæ in culpis delinquentium, Principi reseruamus: vt iuxta bonitatis, & pietatis suæ moderamen, vbi emendationem profpexerit mentium, veniam tribuat culparum.

IX. De fauore Principis Concilij acclamatione concesso.

His verò omnibus finem & robur subscriptione nostra facientes, gloriam & laudem omnipotenti^a Domino, in quantum mortalium valetudo finit, reddimus. Post hoc gratias excellentissimo, & ^b glorioso Principi nostro Chintilæ Regi peragimus, cuius ardor fidei, & studium bonæ intentionis, & vnanimittatis concordiam nobis tribuit, & fiduciam charitatis. Donet ei Dominus & de inimicis triumphum, & de beatitudine gaudium; custodiat eum protectione assidua, & ^c muniat bonæ voluntatis suæ circumspectione ^e tutissima, cuius regnum manet in sæcula sæculorum: Amen.

- 1 Ego Eugenius, "Dei miseratione" Toletanæ Ecclesiæ pro ^{De fudo.C.A.} uincitiæ "Carthaginensis Metropolitanus Episcopus, com ^{Carthagina.C.A.} munibus decretis annuens subscripsi.
- 2 Ego ^c Conantius, "sanctæ" ecclesiæ Palentinq Episcopus, his ^{Male Tonantia} ^{Exc. Vt ex ild-} ^{fundo constat.} ^{De est. C.A.} ^f ^{Omnibus. Exc.} ² ^{Omnibus. Exc.} communibus decretis annuens subscripsi.
- 3 Ego Clarentius, ecclesiæ Accitanæ Episcopus, his ⁵ ⁶ communibus decretis annuens subscripsi.
- 4 Ego ^b Bigitinus, ecclesiæ Bigastrësis Episcopus, similiter sub ^b scripsi.
- 5 Ego Eusebius, ecclesiæ Bastitanæ Episcopus, similiter subscripsi.
- 6 Ego Hilarius, ecclesiæ Complutësis Episcopus, similiter subscripsi.
- 7 Ego Marcellus, ecclesiæ Vrcitanæ Episcopus, similiter subscripsi.
- 8 Ego Florentinus, ecclesiæ Setabitanæ Episcopus, similiter subscripsi.

Ego

- 9 Ego Braulio Ecclesiæ Cæsaraugustanæ Episcopus, subscripsi.
- 10 Ego ^a Ola Ecclesiæ Barcinonensis Episcopus, similiter subscripsi. a Hæc. Exc. Oia. C. A.
- 11 "Ego Elpidius Ecclesiæ ^b Carcassonensis Episcopus, similiter subscripsi." b Defunt in. Exc. Tyrassonens. C. A.
- 12 Ego Musitatus Ecclesiæ Valentianæ Episcopus, similiter subscripsi.
- 13 "Ego Viaricus Ecclesiæ Olysiptonensis Episcopus, similiter subscripsi." c Defunt. Exc.
- 14 Ego Iacobus Ecclesiæ Mentefanæ Episcopus, similiter subscripsi.
- 15 Ego Eusebius Ecclesiæ Valerianensis Episcopus, similiter subscripsi.
- 16 Ego Serpentinus Ecclesiæ Illicitanæ Episcopus, similiter subscripsi.
- 17 Ego Suauila Ecclesiæ Oretanæ Episcopus, similiter subscripsi.
- 18 "Ego ^e Amanungus Ecclesiæ Aucensis Episcopus, similiter subscripsi." e Defunt. Exc. Amantius. C. A.
- 19 Ego Egila Ecclesiæ Oxomensis Episcopus, similiter subscripsi.
- 20 Ego Ansericus Ecclesiæ ^d Segobienensis Episcopus, similiter subscripsi. d Segobriens. C. A.
- 21 Ego Idifclus Ecclesiæ Segontienensis Episcopus, similiter subscripsi. idem subscribitur consil. sequenti.
- 22 Ego Antonius Ecclesiæ Dianienensis Episcopus, similiter subscripsi.
- 23 Alphalius "in Christi nomine" Presbyter, agens vicem domini mei Perseueranti, his decretis annuens subscripsi. f Defunt. C. A.
- 24 Petrus in Christi nomine ^e Decanus, agens vicem ^f domini mei Antonij Episcopi, his decretis annuens subscripsi. f Erat huc Episcopus Castellonensis. e Diaconus. C. A. f Domini Merantuni. Exc.

I N N O M I N E D O M I N I .

Flauius Cinthila Rex.

Quoniam boni Principis cura omni nitatur vigilantia prouidere patriæ, gentisq; suæ commodo, tunc potissimum nõ existit infructuosa, si etiam sua industria placatur diuina

diuina clementia. Ideoq; nostræ mansuetudinis, collectis in urbem Toletanam, ex prouincijs diuersis, Episcopis, adhortationis extitit instantia, vt tempore congruo, hæc religionis per eorū sententiam institueretur obseruantia, vt à die Iduū Decembrium, quod eorum decreuit sanctitas, litanix per omnes regni nostri prouincias omni debeāt celebrari deuotionis cura. Quocircà tam sacratissime electioni, & omni desiderio amplectendæ regali auctoritate fauētes, & quæcunq; in eadem Synodo definita sunt, cōfirmantes, decreuimus, vt in triduo conscripto, iuxta quod reuerendissimorum viro- rum continet decretū, ab omni anima Christiana cœlorum Domino humilitatis satisfactio dependatur: & pro facinoribus, atq; flagitijs, quibus quotidie, grassante diabolo, inretimur, lacrymis, ieiunijsq; digna obsequia rependamus. Verumtamen, vt vobis certiùs præfatorum Patrum sententia innotescat, eam subter connecti præcipimus. Oraculis autem nostris sancimus, vt hi, quorum in quibuslibet rebus patriæ nostræ inuigilat cura, id est, tam Optimatū, quàm Comitum; iudicum etiam, cæterorumq; ordinum, præcipua sollicitudo existat, vt his diebus ab omni omninò inquietudine, vel quilibet negotiorum actione omnis conditio, ætas, & sexus debeat vacare: vt ocio sancto mancipati, aptiores erga Deum reddi possint, cœlestem implorādo misericordiam consequi. Ergo vt omnes hoc præcepto nostro præmoneantur, Sacerdotum industriæ delegamus. Datum sub die pridie Kalendas Iulias, anno feliciter primo Regni nostri, Toletō.

De subscriptionibus quinti Concilij.

OMnes hi Episcopi subscribunt in .4. Toletano, præterquã Eugenius Toletanus, qui Iusto; Ola Barcinonensis, qui successit Seuero; & Amanungus Aucensis, qui successit Stephano, & Antonius Dianensis. Viginus (scribe Bigitinus) Mustatius Valentinus, (lege, Musitacius.) Perseuerantius, & Antonius, qui per Vicarios Concilio interfunt, erant, alter Castellonensis, alter Segobriensis. Eugenius Toletanus Iusto successit in Sacerdotio Toletano, quod, vt auctor est Ildefonsus in eius vita, ferè undecim annos rexit, regnantibus Cinhila, Tulgane, Cindaquindo Regibus.

Notæ.

Notæ.

ERa DC.LXXIII] Cinthila rex, primo anno regni sui, hoc Concilium coëgit, ut in fine confirmationis dicitur, anno feliciter primo regni nostri. Unde corruptè legitur, apud Rodericum lib. 2. c. 19. fuisse electum in regem, Era DC LXXIX.

Apud urbem Toletanam diuersis ex prouincijs Hispaniæ] Constat fuisse Nationale, præsertim ex subscriptionibus, in quibus subsignat Braulio Casarugustanus, Ola Barcinonensis, Elpidius Carcaffonensis, Vicarius Olyssipponensis. Et infra Concilio Toletano. 6. cap. 18. dicitur: iam quidem in antecedenti uniuersali Synodo, & Can. 2.

Cap. 1 Litaniæ triduo vbique] De Litanijs supra diximus, esse obseruandas lugubri cultu, ieiunio, & ciborum delectu, Aurel. 1. cap. 29. Magunt. 1. cap. 32. & 33. Bracar. 2. cap. 9.

Cap. 2 Vniuersali & magna Synodo] Sic vbique vocat Concilium Toletanum quartum.

CONCILIUM

Toletanum VI. Quadraginta octo

Episcoporum vniuersale, in no-

mine Domini nostri Iesu

Christi feliciter.

TITVL I.

- I **D**E plenitudine fidei catholica.
- ij De obseruatione litaniarum.
- iiij De custodia fidei Iudaorum.
- iiii De damnatione Clericorum, per pecuniam Ecclesiasticos gradus
assequentium.
- v De stipendijs Clericorum, ne à iure alienentur * Ecclesiarum. * Ecclesia C. A.
- vi De viris, ac fœminis sacris, propositum transgredientibus sacrum.
- vij De pœnitentibus transgressoribus.
- viii Quòd quibusdam pœnitentibus pristina reddantur coniugia.
- ix De professionibus, & obedientia libertorum Ecclesie.
- x De progenie liberorum Ecclesie; ne eis vel ^b pro nutritione ab Ec- b Pro nutritio. tradi-
tionis. Exe.
- xj Ne sine accusatore legitimo quispiam condemnetur.
- xii De confugientibus ad hostes.
- xiii De honore Primatum palatij.
- xiiii De remuneratione collata fidelibus Regum.
- xv De collatis rebus Ecclesijs; vt in earum iure perdurent.
- xvi De incolumitate, & adhibenda dilectione Regie proli.
- xvij De his, qui Rege superstite, aut sibi, aut alijs ad futurum prouident
regnum, & de personis, quæ prohibentur ad regnum accedere.
- xviii De custodia vitæ Principum, & defensione præcedentium Regum
à sequentibus adhibenda.
- xix De gratiarum actionibus, in confirmatione Concilij Deo, & Prin-
cipi datis.

De

I. De plenitudine fidei Catholica.

Conuenientibus nobis Hispaniarum ^a Galliaëque Pontificibus summis, Orthodoxi & gloriosi Cinthilani Regis salutaribus ^b hortamentis, atque in prætorio Toletano in ecclesia sanctæ Leocadiæ ^c virginis debitis sedibus collocatis, sub die ^d quinto Idus Ianuarij, anno præfati Principis & triumphatoris in Christo secundo, Era D C. L X X V I. quum primum omnipotenti Domino pro corona fratrum tam numerosa, gratiæ à nobis fuissent peractæ, nihil melius, nihilque salubrius omnium infedit animis, quàm more Synodi vniuersalis, post solènia perfunctæ orationis, quod mente ruminauimus, lingua narraremus; & quod corde credebamus, ore ructaremus, supernæ fauentes sententiæ: Eructauit cor meū ^e verbum bonum, quod iuxta Prophetam fecit Dominus abbreviatum super terram. Quam ob rem ex abūdantia nostri cordis fit confessio vocis; vt fidem, quam omnium mens intrinsecus gestat, in cōfessione interpretis lingua foras effūdat.

Itaque credimus & profiteamur, sacratissimam & omnipotentissimam Trinitatem Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum vnum Deum solum, non solitarium; vnius essentiæ, virtutis, ^f potestatis, vniusque naturæ; discretam inseparabiliter personis; indiscretam essentialiter substantiam Deitatis, creatricem omnium creaturarum: Patrem ingenitum, increatum, fontē & originem totius diuinitatis: Filium à patre intemporaliter, & ante omnem creaturam sine initio genitum, non creatum: nam nec Pater vnquam sine Filio, nec Filius extitit sine Patre: sed tamen Filius Deus de Patre Deo, nō Pater Deus de Filio Deo: ^g "Pater Filij, nō Deus de Filio:" ille autem Filius Patris, & Deus de Patre per omnia coæqualis Patri: Deus verus de Deo verò: Spiritum verò sanctum, neque genitum, neq; creatum; sed de Patre Filioque procedentem, vtriusque esse ^h spiritum: ac per hoc substantialiter vnum sunt, quia & vnus ab vtroque procedit. In hac autem Trinitate tanta est vnitas substantiæ, vt pluralitate careat, & æqualitatem teneat: nec minor in singulis, quàm in omnibus; nec maior in omnibus, quàm in singulis maneat personis. Ex his igitur tribus diuinitatis personis solum filium fatemur ad redemptionem humani generis, propter culpæ debitæ, quæ per inobedientiam Adæ originaliter, &

K K nostro

^a Galliarumq; C. A.

^b Hortamēt. absq; impedimento. Exc.

^c Martyris. Exc.

^d Sexta. Exc.

^e Superna fauente sententia. Vnus M. s.

^f Potestatis, maiestatis, vniusque. C. A.

^g Deo. Ille autem filius patris. Interiecta in Excus. De sunt.

^h Spir. sanctum. C. A.

In alijs
LXXI. luo.
p. 6. r. 371.
habet Era
DC. LXXXVI
citatis. sex
tum pro sep-
timo.

Psalms. 44.
Esa. 10.
Rom. 9.

nostro libero arbitrio contraxeramus, resoluenda à secreto Patris, arcanoq; prodijisse, & hominem sine peccato de sancta semper Virgine Maria assumpsisse; vt idem Filius Dei Patris, esset Filius hominis; Deus perfectus, & homo perfectus; vt homo Deus esset vnus Christus naturis in duabus, in persona vnus; ne quaternitas Trinitati accederet, si in Christo persona geminata esset. Ergo à Patre & Spiritu sancto inseparabiliter discretus est persona; ab homine autem assumpto, natura. Item cum eodem homine vnus extat persona; cum Patre, & Spiritu sancto natura: ac sicut diximus, ex duabus naturis, & vna persona vnus est Dominus noster Iesus Christus; in forma diuinitatis æqualis Patri; in forma serui minor Patre: hinc enim est vox eius in psalmo: De ventre matris meæ Deus meus es tu. Natus itaque à Deo sine matre, natus à Virgine sine Patre, solum Verbum caro factum est, & habitauit in nobis: & cum tota cooperata sit Trinitas formationem suscepti hominis (quoniam inseparabilia sunt opera Trinitatis) solus tamen accepit hominem in singularitate personæ, non in vnitatem diuinæ naturæ; in id quod est proprium Filij, non quod commune Trinitatis. ^b Nam si naturam hominis, Deique ^c alteram confudisset, tota Trinitas corpus assumpsisset; quoniam constat naturam Trinitatis esse vnā, non tamen personam. Hic igitur Dominus Iesus Christus missus à Patre, suscipiens, quod non erat; nec amittens quod erat, inuiolabilis de suo, mortalis de nostro, venit in hunc mundum peccatores saluos facere, & credentes iustificare; faciensque mirabilia, traditus est propter delicta nostra, mortuus est propter expiationem nostram, resurrexit propter iustificationem nostram; cuius liuore sanati, cuius morte Deo Patri reconciliati, cuius resurrectione sumus resuscitati. Quem etiam venturum in fine expectamus seculorum, & cum resurrectione omnium, æquissimo iudicio redditurum iustis præmia, & impijs pœnas. Ecclesiam quoque Catholicam credimus ^d sine macula in opere, & sine ruga in fide corpus eius esse, regnumque habiturum cum capite suo omnipotenti Christo Iesu, postquam hoc corruptibile induerit incorruptionem, & mortale immortalitatem; vt sit Deus omnia in omnibus. Hac fide corda purificantur, hac hæreses extirpantur, in hac omnis Ecclesia collocata iam in regno cœlesti, & degens in seculo præsentis gloriatur;

^a Humanitatem. Ex
cul. De hoc p[ro]p[ter]
supra diximus Circa
quarto Tolet. c. 1.

^b Nam si vnā
naturam hominis Dei
alteram confudisset per
sonam. Exe.
^c Alter. in altera. G.
A.

^d Absque ruga. Exe.

gloriatur; & non est in alia fide salus: nec enim nomen aliud est sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri.

II. De obseruatione Litaniarum.

De Litanij
Concil Tol.
5. c. 2. Cœcil.
4. c. 1.

Religiosissimi Principis nostri deuotionem, & nostrorum Confacerdotum primo anno regni sui constitutionem cum magna reuerentia, & ueneratione suscipientes, quam iam cōstat in omni regno suo annua vice celebrari, placuit etiam nostra assensione firmari. Proinde vniuersali auctōritate cēsemus Cōcilij, vt hi dies Litaniarum, qui in Synodo premiffa sunt instituti, eodem in tempore, quo iussi sunt excoli, ^a annuo recurſu, omni obseruatione habeantur celeberrimi: vt pro illis, quibus nunc vsque simul implicati sumus delictis, sit nostra expiatio ante oculos Dei omnipotentis.

^a Anno recurſoi
C. A.

III. De custodia fidei Iudæorum.

Inflexibilis Iudæorum perfidia deflexa tandem videtur pietate & potētia superna. Hinc enim liquet, quod ^b in spiramine summi Dei, excellētissimus & christianissimus Princeps ardore fidei ^c inflammatus, cum regni sui Sacerdotibus, præuaricationes, & superstitiones eorum eradicare elegit funditus, nec finit degere in regno suo eum, qui nō sit Catholicus. Ob cuius feruorem fidei, gratias omnipotenti Deo cœlorum Regi agimus; eo quōd eius tam illustrem creauit animam, & sua repleuerit sapientia. ^d Donet ei præsentis æui diuturnam vitam, & in futuro gloriam æternam. Illud autem prouida nobis cura, & valde est decernendum vigilantia solertia, ne eius calor & noster labor, quandoq; in posteris tepesactus liqueſcat. Quocirca consonam cum eo, corde & ore promulgamus Deo placituram sentētiam: simul cum suorum Optimatum, Illustriumque virorum consensu, ex deliberatione sancimus, vt quisquis succedentium temporum regni fortierit apicem, non ante conscendat regiam sedem, quam inter reliqua conditionum sacramenta pollicitus fuerit, hanc se Catholicam non permissurum eos violare fidem; sed & nullatenus eorum perfidiæ fauens, vel quolibet neglectu, aut cupiditate illectus, tendentibus ad præcipitia infidelitatis, aditum præbeat præuaricationis; sed quod magnopere nostro est tēpore conquisitum, debeat illibatum perseuerare in futurum.

^b De spiramine. C. A.

^c Flammatus. C. A.

^d Ipse quoque donet
ei, & in præsentis
seculo longam vi-
tam, &c. Exc.

^e Et delib. Exc.

KK 2 Nam

Nam incassum bonum agitur, si non eius perseverantia pro-
videtur. Ergo postquam ordine ^a præmissis ad gubernacula
accesserit regni, si ipse temerator extiterit huius promissi, sit
anathema. maranatha in conspectu sempiterni Dei, & pabu-
lum efficiatur ignis æterni: ^b simul cū eo damnatione ^c per-
culsi, quicumque Sacerdotum, vel quilibet Christianorum
eius implicati fuerint errori. Nos enim ita præsentia decer-
nimus, ut præterita, quæ in vniuersali Synodo de Iudæis
conscripta sunt, confirmemus. Quoniam quæcūq; necessaria
pro eorum saluatione scribi potuerunt, in eadem esse cautum
scimus. Quapropter quæ tūc decreta sunt, valitura cēsemus.

In quæst.
Toler.

^a Promiss. C. A.

^b Similique. Exc.
^c Percussis. Exc.

III. De damnatione Clericorum, per pecuniam Eccle- siasticos gradus assequentium.

Sæpe ^d pullulantia prauitatum germina, licet sæpissimè Pa-
trum iusta nouerimus seueritate damnata, tamē quia crebris
conspiciuntur denuò vigere radicibus, iustitiæ acriori vigo-
re radicitus ea amputare sancimus. ^e Proinde quicumque Si-
monis imitator, simoniacæ quoque hæresis extiterit ^f auctor,
ut Ecclesiasticorum gradus non dignitate morum obtineat,
sed munerum impensione conquirat, & per oblata munera
capiat, quibus hunc, nec rationis ordo, nec dignitas morum
vlla commendet; talis inuentus sacrorum ordinum apices
penitus adipisci nullo modo permittatur: sed etsi adeptus
fuerit, communionem priuatus, cum ordinatoribus suis pro-
prium bonorum amissione ^g damnetur.

Inon. p. 5.
c. 81.

^d Pullulant. C. A.

^e Sanc. Juxta quoda
præteritis canonibus
scriptum est
anathema datus, &
accipienti-prauit.
C. A.
^f Sectator. Exc.

^g Damnetur, qui
nō pro amore Dei,
sed pro ambitione
honoris conseruam
suscepisse nōcua-
tur. C. A.

V. De stipendijs Clericorum; ne à iure alienentur Ecclesiarum.

Sæpe fit ut proprietati originis obsistat longinquitas tempo-
ris. Quapropter prouidentes decernimus, ut ^h quisquis Cleri-
corum, vel aliorum quorumlibet personarum stipendium
de rebus Ecclesiæ, cuiuscunque Episcopi percipit largitate,
sub precariæ nomine, debeat professionē scribere; ut nec per
ⁱ detentionem diurnam ^k præiudicium afferat Ecclesiæ, &
quæcunque in vsum perceperit, debeat utiliter laborare, ut
nec res diuini iuris ^l videatur aliqua occasione negligi, &
subsidiū ab Ecclesiā, cui deseruiunt, percipere possint Cle-
rici. Quod si quis eorum contempserit facere, ipse stipen-
dio suo videbitur priuari.

12. q. 2. Sa-
pe fit. Iuo. p.
6. c. 372.
De hac re
Verba est
lex in legib.
V. visigib.
lib. 4. tit. 8.
l. 6.

^h Ut si quis Clerico-
rum stipendium.
Exc. Iuo. & Grat.
à quibus inueni-
ta defunt sicua
A. C.

ⁱ Retentionem. Iuo.
Retentionem. C. A.
^k Iudicium. Iuo.

^l Videantur. Exc.

De

VI. De viris & fœminis sacris, propositum transgredientibus sacrum.

Procliuis est cûrsus ad^a voluptatem; imitatrix natura vitiorum. Quam ob rem quisquis virorum, vel mulierum habitum semel^b induerit spontaneè religiosum; aut si vir deditus^c Ecclesiæ choro, vel fœmina fuerit,^d ac fuit^e deligata puellarum monasterio; in vtroque sexu præuaricator ad propositum inuitus reuerti cogatur: vt vir detondeatur, & puella^f monasterio reintegretur. Si autem quolibet patrocinio desertores permanere voluerint, Sacerdotali sententia ita de Christianorum cœtu habeantur extorres,^g vt nec locutio cum eis vlla sit communis. Viduæ quoque, sicut vniuersalis iam dudum statuit Synodus, professionis, vel habitus sui desertrices, superiori sententia condemnentur.

10. q. 3. pro
cliuis. Iuon.
p. 7. cap. 3. q.
Bureb. lib. 8
c. 14.

Concil. Tol.
4. c. 56.

^a Voluntatem. C. A.

^b Induerint, vel induerunt. C. A.

^c Eccles. vel sit. Grat.

^d Aut fuerit. Exc.

^e Delegata. Iuo.

^f Ad monasterium regrediat. Exc. Ingrediat. Iuo.

^g Vt nec locus eis vllus sit communio- nis. Exc. Grat. & Iuo. quam lectio- nem sequitur cod. Gregorianus.

VII. De pœnitentibus transgressoribus.

Quamuis priora nunquam siluerint^h de tanto facinore Cõcilia, ratio tamen poscit, vt ea quæ frequenti præuaricatione iterantur, frequenti sententia condemnentur. Et ideò quoniam tanta existit peruersitas hominum, vt hi, quos sub religioso habitu, pœnitentiæ professio pro peccatorum venia ad manum Sacerdotis deducit, vel adduxit, iterum rediuiua malitia ad vitæ pristinæ sordes reuocet, huius rei causa sancta Synodus decernit, vt si qui ingenuorum vtriusque sexus, sub nomineⁱ pœnitentiæ, in habitu religioso sunt cõuersati, post hæc autem comam nutrientes, vel vestimenta secularia sumentes, ad id quod reliquerant, redierunt, aut redierint, ab Episcopo ciuitatis, in cuius territorio sunt conuersi, comprehensi rursus legibus pœnitentiæ in monasterijs subdatur inuiti. Quod si facere propter aliquem potestatis vigorem difficile fuerit, tunc sicut^k priscorum Canonum statuerunt decreta, quousque ad dimissum ordinem reuertantur,^l excommunicati habeantur; sed & hi qui post excommunicationem, vel interdictum cum ipsis communicauerint. Sacerdos autem ad quem pertinere noscuntur, si eos quolibet munere, vel fauore, aut diligentia admonere noluerit, & aut reuertentes suscipiat, aut contemnentes de Ecclesia reijciat, simili sententia plectatur, quousque emendationis, vel damnationis eorum ab eo sententia promulgetur.

^h De tantis facinoribus. C. A.

ⁱ Pœnitentis. C. A.

^k Priorum. Exc.
^l Excomm. & anathemate condemnati hab. Exc.

Id cõstat ex
3. Tol. c. c.
11. Vinet.
c. 3. 1. Tru
vni. c. 8. E.
pau. c. 33. et
Aurel. 1. c.
13. 4. Tol.
c. 54.

KK 3. De

VIII. *Quod quibusdam penitentibus pristina
tradantur coniugia.*

33. q. 2. An
antiqui & san-
ctissimi in episto-
la ad Ruffi-
cum Narbo-
nens. Episco-
pum, quaest.
90.

Antiqui & sanctissimi est patris sententia Papæ Leonis, ut is, qui in ætate adolescentiæ positus dum mortis formidat casum, peruenerit ad pœnitentiæ remedium; si coniugatus & fortè fuerit incontinens; ne postea adulterij incurrat lapsus, redeat ad pristinum coniugium, quousque possit adipisci temporis maturitate continentiae statum: Quod nos sicut de viris, ita & de fœminis æquo modo censemus non quidem ^b generaliter & ^c legitimè præceptum, sed constat ^d à nobis pro humana fragilitate indultum; ea duntaxat ratione, ut, si is, qui pœnitentiæ non est legibus deditus, ante ab hac vita decesserit, quàm ex consensu ^e ad cõtinentiam eorum fuerit regressus, superstiti non liceat denuo ad vxorios transire amplexus: sin autem illius vita extiterit superstes, qui nõ accepit ^f benedictionem pœnitentis, nubat, si se continere nõ potest, & ^g alterius consortio fruatur vxoris. Quod de utroq; sexu pari modo à nobis manifestum est, decreuisse: ita videlicet, ut in his omnibus Sacerdotis ordinatio expectetur; ut iuxta quod ætatem aptam prospexerit ^h continentiae, absolu-
tionis vel districtiõnis tribuat legem.

^a Reddantur. C. A.

^b Hoc gener. Exc.
Grat.
^c Canonice. Exc.
Grat.
^d Vobis. Exc.

^e Alter ad continen-
tiam eat, unde fue-
rit. Exc.
Vnus eorum fue-
rit regress. Grat.
^f Absolutionem.
Grat.
^g Vterius. Exc.

^h Penitentia. Exc.

IX. *De professionibus & obedientia libertorum Ecclesiæ.*

33. q. 3. Lon-
ginitate.
Concil. Tol.
4. c. 69. &
refertur. 11
q. 2. cap. li-
berti.

Longinquitate sæpe fit temporis, ut non pateat conditio originis. Vnde iam decretum est in anteriori ⁱ vniuersali Concilij Canone, ut professionem suam liberti Ecclesiæ debeant facere, qua profiteantur se, & de familijs Ecclesiæ manumissos, & Ecclesiæ obsequium nunquam relicturos. Vnde his quoque nos adiicimus, ut quotiens cursum vitæ Sacerdos impleuerit, & de hac vita migrauerit, mox cum successor eius aduenerit, omnes liberti Ecclesiæ, vel ab eis progeniti, chartulas suas in conspectu omnium debeant ipsi substituto Pontifici publicare, & ^k professiones suas in conspectu Ecclesiæ renouare; quatenus status sui vigorem & illi obtineant, & obedientia eorum Ecclesia non careat. Si autem aut scripturas libertatis suæ intra annum ordinationis noui Pontificis manifestare contempserint, aut professiones suas renouare noluerint, vacuæ & inanes chartulæ ipsæ remaneant, & illi origini suæ redditi, sint perpetuò serui.

ⁱ Vniuersalis Grat.
& Exc. Sequit. vo-
catur 4. Concil. quia
fuit pleniss. et in 5.
c. 1. & 6. c. 1. & 7. c.
18. & in pœnitenti-
æ. 4. Concilij Exi-
co. i. a. i. n. q. u. m.
generale concilium
agimus.

^k Professionem.
Grat.

^l Deest. A. C.

De

X. *De progenie libertorum Ecclesiæ; ne eis vel pro nutritione, ab Ecclesiæ liceat euagari.*

Etenim decet, vt hi quorum parentes titulum libertatis de familijs Ecclesiæ perceperūt, intra Ecclesiam, cui obsequium debent, causa eruditionis enutrientur. Contemptus quippe est patronorum, si ipsis neglectis, alijs ad educandum detur progenies manumissorum. Itaque censemus, vt sine sui status præiudicio ab Episcopis habeantur in doctrinæ obsequium; quatenus & illi debitum reddant famulatum, & nullum patiantur suæ ingenuitatis detrimentum. Eos verò qui aliter quam sententia nostra decreuit agere tentauerint, inuitos iubemus ab Episcopis ad hoc ipsum reduci. Quod si forte parentes eorum eos pontificibus suis dare contempserint, & alios sibi patronos adoptauerint, ingratorum feriantur lege libertorum.

XI. *Ne sine accusatore legitimo quispiam condemnetur.*

3-7. 9. Dig-
num est vt.
Burrb. lib.
16. c. 9.

Dignum est, vt vita ^a innocentium non maculetur perniciæ ^b accusantium. Ideò quisquis à quolibet criminatur, non ante accusatus supplicio ^c deditur, quàm accusator præsentetur, atque legum, & Canonum sententia exquiratur: vt si indigna ad ^d accusandum persona inuenitur, ad eius accusationem non iudicetur, nisi vbi pro capite Regiæ maiestatis causa versatur."

^a Innocentis nulla macul Exc.

^b Accusatoris. luo.
^c Detur. Grat. aliàs deputetur.

^d Causandum. C. A.

"Hæc desunt à Gratiano, sed in cod. Gregoriano addita sunt ex originali.

XII. *De confugientibus ad hostes.*

Prauarum audacia mētium, sæpe aut malitia cogitationum, aut causa culparum refugium appetit hostium. Vnde quisquis patrator ^e causarum extiterit talium, ^f virtute se nitens defendere aduersariorum, & patriæ vel genti suæ detrimenta intulerit rerum, in potestate Principis ac gentis reductus, excommunicatus & retrusus longinquioris pœnitentiæ legibus subdatur. Quòd si ipse mali sui prius reminiscens ad Ecclesiam fecerit confugium, intercessu Sacerdotum & reuerentia loci Regia in eo pietas reseruetur comitante iustitia.

^e Culparum. Exc.
^f Virtutem petens defend. Exc.

De dignita-
tibus Gorb-
vum Palati-
nis dicemus
infra.

XIII. De honore Primatum Palatii.

Qui Primatum dignitate, atq; reuerentiæ, vel gratiæ ob meritum, in palatio honorabiles habentur, his à iunioribus modestus honor per omnia deferatur. Qui etiam minores à senioribus & dilectionis amplectantur affectu, & utilitatis imbuantur exemplo.

XIIII. De remuneratione collata fidelibus Regum.

Præmio fraudare fideles, nõ solum^b inhumanum, sed etiam existit iniustum. Ideoq; cum fidei meritum tam in rebus diuinis, quàm in humanis non habeatur ingratum, dignum videtur, vt Sacerdotali sententia cõsulamus fidelibus regis. Proinde, vt anno primo serenissimi Principis nostri decreuit Concilium sanctum, omnes^d qui fidei obsequio & sincero seruitio voluntatibus, vel iussis paruerint Principis, totaq; intentiõne salutis eius custodiam, vel vigilantiam habuerint, à regni successoribus, nec à dignitate, nec à rebus pristinis, causa repellantur iniusta; sed & nõc ita pro vniuscuiusq; utilitate Principis moderentur discretione, sicut eos prospexerit necessarios esse patriæ; & sic illis impartiat benignitas, vt cæteris maneat gratiæ potestas: quatenus ita omnia in rebus iustè^f cõquisitis lucrentur, vt posteris relinquendi, vel quibus voluntas eorum decreuerit, conferendi spontaneo fruantur arbitrio. Cæterũ si infidelis quisquam in capite regio, aut inutilis in rebus commissis præsentis pijsissimo domino nostro Cinthilano Regi extiterit, in clementiæ eius manu & potestatis nutu cõstet huiusmodi moderatio. Nefas est enim in dubium deducere eius potestatem, cui omnium gubernatio superno constat delegata iudicio. Quòd si post eius decessum quispiam repperitus fuerit eius vitæ fuisse infidelis, quidquid largitate ipsius in rebus habuit cõquisitis, careat; confiscandum & fidelibus largiendum.

XV. ^b Vt res Ecclesiæ quibuslibet iustè collata, in earum iure, firma stabilitate permaneant.

Quia his, qui Principibus dignè seruiunt, atq; deferentibus fidele illis obsequium, constat nos optimumⁱ ministrasse suffragium; dum iustè à Principibus adquisita in eorum iure persistere sancimus indiuisa, æquum est maximè, vt rebus ecclesia-

^a Præmium fraudæ
delibus. C. A.
^b Immanum. C. A.
^c Ex. C. A. videtur
leg. ideoq; quicquid
que fidei merito,
&c. ingratus.

^d Fideles qui obsequi
Exc.

^e Vt in cæteris mag
næ. Exc.
^f Conquisita. Burch.

^g In clementia eius
maneat potestas,
suo nunc cõstituta
huic iussio.
Exc. Burch. hic pau
lo aliter, in quo nõ
rectè pro potestatis,
legitur, postertatis,
& statim fas,
pro nefas. In eodẽ
est ius potestatis,
pro eius potestatis.

^h De collatis rebus
Ecclesijs, vt in ex-
tremum iure perduerit
C. A.

ⁱ Ministrare. M. l.
vaus.

Cõc. Tol. 5. c.
6. luo. p. 16.
c. 28 Burch.
lib. 15. c. 27

ecclesiarum Dei adhibeatur à nobis prouidentia opportuna: adeò, vt quæcunq; rerū ecclesijs Dei à Principibus iustè concessa sunt, vel fuerint, vel cuiuscūq; alterius personæ quolibet titulo illis non iniustè collata sunt, vel extiterint, ita in eorum iure persistere ^a firma iubemus, vt euelli quocunq; casu, vel tempore nullatenus possint. Opportunum est enim, vt sicut ^a Firma, stabilitate. Exc. fidelia seruitia hominum non existere censuimus ingrata, ita ecclesijs collata (quæ propriè sunt pauperum alimenta) eorū in iure pro mercede offerentum manean inconuulsa.

XV. De incolumitate & adhibenda dilectione Regis proli.

^{18. p. 16. c.}
^{19. Burch.}
^{lib. 15. c.}
^{18.} Sicut insolentia malorū Regum odiosa semper & execrabilis extitit subiectis, ita bonorum prouida utilitas amabilis efficitur populis. Quocirca quis ferat, aut quis ^b toleranter Christianus videat, Regis sobolem, aut posteritatem expoliari rebus, aut priuari dignitatibus? Quod ne fiat, cum generalis hæc promatur de Principis filijs sentētia nostra, id est, de præfenti excellentissimi & gloriosissimi principis Cinthilani regis posteritate, ^c dentur ^d aperta à nobis decreta: vt ea, quæ Sy nodus præterito anno in hac ecclesia habita constituit circa omnem posteritatem eius, vniuersitas regni sui conseruet: id est, vt præbeat filijs eius dilectio benigna & firma, & tribuantur, vbi loci opportunitas exhibuerit, defensionis adminicula iusta: ne de rebus ^e iustè profligatis, aut parentum dignitate procuratis, vel largitate Principis, aut alicuius impēsis, aut etiam proprietate debitis fraudentur qualibet insidia calidatis; neue à quoquam lædendi eos præbeantur argumenta machinationis: quia dignum est, vt cuius regimine habemus securitatem, eius posteritati decreto Concilij impertiamus quietem. Denique tanta erga nos nostri Principis extant beneficia, vt longum sit, sigillatim ea promere lingua. Ipse enim, auctore Deo, nobis pacem; ipse quasi captiuam reduxit charitatem; ipsius ope quieti, ipsius sumus largitione dati; ipse medicamine bonitatis suæ, & reis pepercit, & re-ctos sublimauit: cui si dignis voluerimus respondere beneficijs, non tantis extamus copijs virtutis, ^f quanto voto sufficimus voluntatis. ^f Quibus tātæ voto sufficimus voluntatis. Exc.

De

*XVII. De his qui Rege superstite, aut sibi aut alijs, ad futurum
prouident regnum, & de personis qua prohibentur
ad regnum accedere.*

*Concil. Tol.
5. c. 4. Burch.
lib. 15. cap.
25. luo. p.
16. c. 16.*

Quamquam in Concilio anteriori, quod anno primo gloriosissimi Principis nostri habitum est, de huiusmodi re fuerit promulgata sententia, tamen placet ^a iterare quod conuenit ^b custodire. Itaque Regis vita constante, nullus sibi aliquo opere, vel deliberatione, seu cuiuscunque dignitatis Laicus, seu gradus Episcopatus, Presbyterij, aut Diaconij consecratus, cæterisque Clericatus officijs deditus, Regem prouideat contra uiuentis Regis utilitatem, & proculdubio voluntatem: nullo blandimento, vel suasionem pro eadem spe, aut alios in se trahat, aut ipse in alium acquiescat. Iniquum enim & valde execrabile à Christianis debet haberi, futuris temporibus illicita prospicere, & vitæ suæ ignaros, ventura disponere. Quod si quisquam iam talia iniqua deliberatione, cum quocunque est meditatus, hoc sibi nouerit esse Sacerdotali moderatione concessum, ^d ut veniabiliter possit hoc sine mora præsentis Principis auribus publicare: si autem obstinata deliberatione, sua machinamenta noluerit dicere, pessimo plectatur anathemate. Rege vero defuncto, nullus tyrannica præsumptione regnum assumat; nullus sub religionis habitu detonsus, aut turpiter decaluatus, aut feruilem originem trahens, vel extraneæ gentis homo; nisi genere " Gothus " & moribus dignus, prouehatur ad apicem regni. Temeritorum autem huius præceptionis sanctissimæ feriat perperuo anathemate.

XVIII. De custodia vita Principum, & defensione præcedentium Regum à sequentibus adhibenda.

*Concil. Tol.
5. c. 2. luo.
p. 16. c. 27.
Burch. lib.
15. c. 16.*

Iam quidem in antecedenti vniuersali Synodo, pro salute nostrorum Principum constat esse consultum: sed libet iterare bene sancita, & digna auctoritate munire salubriter ordinata. Ideoq; cõtestamur coram Deo, & omni ordine Angelorum, coram Prophetarum, atq; Apostolorum vel omnium Martyrum choro; coram omni Ecclesia Catholica, & Christianorum cõtatu, ut nemo intendat in interitum Regis; nemo vitã Principis nece attrectet; nemo eum regni gubernaculis priuet; nemo tyrannica præsumptione apicem ^f regni vsur-

*Regis C.A.
pet,*

*a Iterata iuxta quod
conuen. Burch.
b Custodiri Exa*

*c In C. A.
d Si veniabil. possit
Exc.
e Iouerius legit. Si ac
tem retineat, & de
liberationis sue
mach. Burch. cõti
neat.*

f Deest Exa

pēt; nemo quolibet machinamento, in eius^a aduersitatem sibi
 coniuratorum manum associet Quòd si in quopiam horum
 quisquam nostrorum^b temerario ausu præsumptor extite-
 rit, anathemate diuino^c percussus, absque villo remedij loco,
 habeatur condemnatus æterno iudicio. Is autem, qui eius se-
 dem fuerit assequutus, si vult tanto expiari^d piaculo, quasi
 proprij patris eius vlciscatur interitum, in cuius defensio-
 nis^e auxilio vniuersi regni Gothorum consentiat fortitudo.
 Si autem^f desidi cura & minori zelo tam funestum no-
 luerint vindicare scelus, sint omnes ex hac nostra sententia,
 opprobrium cæteris gentibus.

^a Aduersitate. Exc.^b Temerare præsum
pserit anath. Exc.
^c Percussus. Burch.^d Periculo. C. A.^e Auxilium. Exc.^f Desidiæ causa.
Exc.

*XIX. De gratiarum actionibus in confirmatione Concilij,
 Deo & Principi datis.*

His omnibus ritè dispositis, & diuturna collatione delibera-
 tis, benedictionem, gloriam & honorem inuisibili omnium
 auctori rependimus, luminum Patri, & in his conseruandis
 eius imploramus opem suffragij; vt constitutionibus nostris,
^a roborem tribuat suæ virtutis, fragilitatemq; humanam^b ita^c
 huic dispositioni reddat^d efficacem, vt non iudicet præuari-
 catricem. Nos igitur omnia, suprascripta salua auctoritate
 præscorum Canonum, subscriptione nostra firmamus: & gra-
 tias agimus Christianissimo & gloriosissimo^e Cinthilano
 Principi nostro, cuius studio aduocati, & instantia sumus
 collecti; cuius voluntas^f proba, & ordinatio extitit gloriosa.
 Donet ei Dominus, vt optimo Principi, diuturnum^g in secu-
 lo præsentis triumphum, & in parte iustorū perpetuum reg-
 num; felicibusque annis felix ipse in longa felicitate fruatur,
 & diuina dexteræ protectione vbique muniatur.

^a Robur tribuat, seu
virtutem Exc.
^b Deest Exc.
^c Salubrem. Exc.^d Chintilani, regi.
princ. C. A.^e Probata ord. Exc.^f In seculum triū-
phum. C. A.

- ¹ Ego^m Silua etsi indignus ecclesiæ Narbonensis Episcopus,
 his constitutionibus editis subscripsi. ^m Scla. C. A. Alijs
 Salua. Sclua Ro-
 der. lib. 1. c. 19.
- ² Ego Iulianus, ecclesiæ Bracarensis Episcopus, subscripsi.
- ³ Ego Eugenius, ecclesiæ Toletanæ Episcopus, subscripsi.
- ⁴ Ego Honoratus, ecclesiæ Hispalensis Episcopus, subscripsi.
- ⁵ Ego Protasius, ecclesiæⁿ Valentinae Episcopus, subscripsi. ⁿ Placentinae. Exc.
- ⁶ Ego Conantius, ecclesiæ Palentinae Episcopus, subscripsi. ^o Conantius vir celebris,
 & ordinandis ecclesia-
 sticis officijs intentus,
 in eam ecclesiasticam
 ta edidit. Ex. v. Hdesum.
- ⁷ Ego^o Vigicinus, ecclesiæ Bigastrensis Episcopus, subscripsi. ^o Vigicinus. C. A.
- ⁸ Ego Laufredus, Cordubensis ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- ⁹ Ego Acutulus, ecclesiæ^p Elnensis Episcopus, subscripsi. ^p Elenfis. C. A.

Ego

- 10 Ego Ioannes, ecclesiae ^a Eleplensis Episcopus, subscripsi.
- 11 Ego Bonifacius, ecclesiae Cauriensis Episcopus, subscripsi.
- 12 Ego ^b Eusebius, ecclesiae Bastitanæ Episcopus, subscripsi.
- 13 Ego Hilarius, ecclesiae Complutensis Episcopus, subscripsi.
- 14 Ego Iacobus, ecclesiae Mentefanæ Episcopus, subscripsi.
- 15 Ego Ioannes, ecclesiae ^c Dertosanæ Episcopus, subscripsi.
- 16 Ego ^d Sifusclus, ecclesiae Elborensis Episcopus, subscripsi.
- 17 Ego David, ecclesiae ^e Auriensinæ Episcopus, subscripsi.
- 18 Ego Elpidius, ecclesiae Tyrassonensis Episcopus, subscripsi.
- 19 Ego Ordulfus, ecclesiae ^f Oscensis Episcopus, subscripsi.
- 20 Ego Fructuosus, ecclesiae Ilerdensis Episcopus, subscripsi.
- 21 Ego Deodatus, ecclesiae Egabrensis Episcopus, subscripsi.
- 22 Ego Profuturus, ecclesiae Lamicensis Episcopus, subscripsi.
- 23 Ego Seruufdei, ecclesiae ^g Calabriensis Episcopus, subscripsi.
- 24 Ego Pimenius, ecclesiae ^h Dumiensis Episcopus, subscripsi.
- 25 Ego Anatolius, ecclesiae Lutubensis Episcopus, subscripsi.
- 26 Ego Suauila, ecclesiae Oretanæ Episcopus, subscripsi.
- 27 Ego Mentefius, ecclesiae ⁱ Egiditanæ Episcopus, subscripsi.
- 28 Ego Iouila, ecclesiae Salmanticensis Episcopus, subscripsi.
- 29 Ego Vfibefus, ecclesiae Portugalensis Episcopus, subscripsi.
- 30 Ego Serpentinus, ecclesiae Illicitanæ Episcopus, subscripsi.
- 31 Ego Braulio, ecclesiae Cæsaraugustanæ Episcopus, subscripsi.
- 32 Ego ^k Ola, ecclesiae Barcinonensis Episcopus, subscripsi.
- 33 Ego Anfericus, ecclesiae Segobiensis Episcopus, subscripsi.
- 34 Ego ^l Diadicus, ecclesiae Olyssipponensis Episcopus, subscripsi.
- 35 Ego ^m Buda, ecclesiae Tuccitanæ Episcopus, subscripsi.
- 36 Ego Anastasius, ecclesiae Tudensis Episcopus, subscripsi.
- 37 Ego ⁿ Gila, ecclesiae Oxomensis Episcopus, subscripsi.
- 38 Ego Idifclus, ecclesiae Segontiensis Episcopus, subscripsi.
- 39 Ego ^o Aufeonius, ecclesiae Lucensis Episcopus, subscripsi.
- 40 Ego Humanugus, ecclesiae Cauriensis Episcopus, subscripsi.
- 41 Ego Epartius, ecclesiae Italicensis Episcopus, subscripsi.
- 42 Ego ^p Renatus, ecclesiae Coimbrensis Episcopus, subscripsi.
- 43 Ego Tunila, ecclesiae Malacitanæ Episcopus, subscripsi.
- 44 Ego Iustus, ecclesiae Accitanæ Episcopus, subscripsi.
- 45 Ego Domninus, ecclesiae Aesonensis Episcopus, subscripsi.
- 46 Ego Gotumarus, ecclesiae Iriensis Episcopus, subscripsi.
- 47 Ego Farnus, ecclesiae Visensis Episcopus, subscripsi.
- 48 Ego ^q Guntiscus Presbyter, agens vicem Orontij Episcopi
ecclesiae Emeritensis, subscripsi.

^a Ilipensis. Exc.^b Eugenius. C. A.
Non bend, vt vide-
tur ex Conc. pra-
cedenti.^c Dertusanæ. C. A.^d Sifusclus. C. A.^e Aurelianæ. C. A.
Auriensis. Exc.
Cæ. Exc. Conc.
Tolet. 4.^f Oficensis. C. A.^g Archobiscéf. Exc.^h Tedonien. C. A.ⁱ Iditanæ. C. A.^l Legg. Anshulfus, via
quarto Tolet.^k C. A. supra Oia.^l Viarius. C. A. &
sic. in Conc. Tol.
4. & 5.^m Guda. C. A.ⁿ Egila. C. A.^o Basconius in 4.
Tolet.^p Renatus. C. A. To-
let. 4. Hic Ren-
atus est, qui in 4.
Tolet. loco Emal-
fi Episcopi subsci-
psit Presbyter Co-
nimbrenf.^q Guntiscus. C. A.

Ego

- 49 Ego Domarius Presbyter Arcauicensis Ecclesiæ, agens vicem Carterij Episcopi, subscripsi.
- 50 Vvamba Diaconus, " qui & Petrus, " Ecclesiæ Segobiensis, " Defunt. C. A. " agens vicem Antonij Episcopi, subscripsi.
- 51 Citionius Presbyter, agens vicem Guimi Episcopi Ecclesiæ Calagurritanæ, subscripsi.
- 52 Seuerinus, " sanctæ " Ecclesiæ Valentinæ Diaconus, agens " Deest. A. C. " vicem Musitacij Episcopi, subscripsi.

Notæ in Concilium sextum Toletanum.

COnuenientibus] *Est Concilium Nationale, ex Hispaniæ, & Gallia Præsulibus coactum.*

In Prætorio Toletano, in Ecclesia sanctæ Leocadiæ] *Prætorium villa est urbana, quæ differt à rustica, elegantia, & nitore: unde partem villa lautius adificatam, & patrisfamilias habitationi relictam, veteribus Prætorium appellatum, ostendit l. 2. D. de seruit. rust. & Palladius lib. 1. c. 8. Tertullianus lib. de idololatria. „ Suetonius in Caio Casare Caligula, cap. 57. In extructionibus (inquit) Villarum, & Prætoriorum, omniratione posthabita, nihil tam efficere concupiscebat, quàm quod effici posse negaretur. Diuus Hieronymus lib. 2. aduersus Iovinianum, dolium versatile Diogenis, eleganter Prætorium nominat. Quapropter hic Prætorium pro ipsa urbe Toletum sumitur, in qua est basilica dicata Leocadia, Tago flumini imposita, Conciliorum alitrix & mater, ut diximus in notis ad. 4. Concilium Toletanum.*

Cap. 3 Iudæorum perfidia] *De professione Iudæorum, & quomodo unusquisq; ad fidem veniens, indiculum professionis suæ scribere debeat, est in libro legum Uvisegoth. l. 2. tit. 3. l. 14. Ego ille abrenuncio omnibus ritibus, & obseruationibus sectæ. Ponuntur ibidem & conditiones, quas iurare debent hi, qui ex eis ad fidem conuertuntur. l. 15. Iuro primum per Deum Patrem omnipotentem, &c. Ad comprimendam verò perfidiam Iudæorum inueteratam Innocentius. IIII. & Gregorius. IX. & Benedictus. XIII. multa decreuerunt, quorum diplomata extant in Archivis Ecclesiæ Toletanæ.*

L1 Vt

Cap. 6 Vt vir detondeatur] *Tonsura Ecclesiastica vsus ab Apo-*
stolis fluxit, ut ait Rabanus, de institutis Clericor. cap. 3. Vt hi, qui
diuinis cultibus mancipati Domino consecratur, quasi Nazarei,
id est, sancti Dei, crine praeclisi innoventur. Beda etiam lib. 5. de
gestis Anglorum affirmat, quod B. Petrus in memoriam Dominicae
coronae, coronam similis tonsura gestabat in capite: Et Isidorus lib. 2:
de origine officior. c. 4. Tiara, inquit, apud veteres constituebatur
in capite Sacerdotum: hac ex bysso confecta rotunda erat, quasi sphaera
media: Et hac significatur in parte capitis tonsa. Vnde tonsura Ec-
clesiasticis viris semper fuit peculiaris, propter honorem, Et signifi-
cationem. Praesertim, qui monasticam vitam profitebantur, ante
omnia tondebantur, ut constat ex Concilio Toletano. 4. cap. 55.
Non aliter (inquit) Et hi, qui detonsi a parentibus fuerint, aut
sponte sua, amissis parentibus, seipso religioni deuouerunt, Et po-
stea habitum secularem sumpserunt, ut iidem a Sacerdote com-
prehensi, ad cultum religionis, acta prius poenitentia, reuocentur.
Idem Canon. 17. huius Concilij: Nullus sub religionis habitu de-
tonsus, Et c. Detondebantur etiam, quamuis in seculo manerent,
qui sub poenitentiae nomine habitum religionis induebant: ut con-
stat ex cap. 7. huius Concilij, ubi dicitur: Et ideo, quoniam tanta
existit peruersitas hominum, ut hi, quos sub religioso habitu poeni-
tentiae professio, pro peccatorum venia, ad manum Sacerdotis de-
ducit, vel adduxit, iterum rediuisa malitia ad vitam pristinae sordes
reuocet, huius rei causa sancta Synodus decernit, ut si qui inge-
nuorum utriusque sexus, sub nomine poenitentiae in habitu religioso
sunt conuersati, post hac autem comam nutriente, vel vestimenta
secularia sumentes, Et c. De tonsura monachorum, vide quid dicat
Epiphanius, haeresi. 80. aduersus Massalianos: Oportet filios
(inquit) virginis matris Ecclesiae esse reuerendos in tonsura. Et
Hieronymus epist. 48. ad Sabinianum: Et Beda lib. 5. de gestis
Anglorum: Et Cassiodorus. Erat Et decaluatio apud Gothos in vsu.
Verum hac publica, atque perpetuae infamiae nota erat: ut patet ex
multis Concilijs, praesertim Toletano, Et Emeritensi, cap. 15. Turpi
decaluatione maneat emendatus: Et in legibus Visigothorum
locus est insignis, praeter alia multa, lib. 2. tit. 4. l. 6. Pari simul
sententia Et falsarii teneantur, atque insuper, ad aliorum terro-
rem, centenis flagellis, Et turpiter decaluati perenni infamia sub-
iacebunt. Et libro. 6. tit. 4. cap. 5. Ad perennem infamiam defor-
miter decaluetur. Quin Et caluitij deformitatem adeo inique
Romani tulerunt, ut Suetonius scribat, Iulium Caesarem ideo
deficien-

deficientem capillum reuocare à vertice consueuiffe, & ex omnibus decretis sibi à Senatu populoque honoribus, non aliud aut recepisse, aut usurpasse libentiùs, quàm ius laurea corona perpetuò gestanda. Pro maximo etiam probro idem in Gallico triumpho Mæchus caluus est appellatus. Erat enim tonsio, & excaluatio ignominiosa pœna, Christianis uiris, & sœminis, pro ludibrio à Gentilibus decreta. De qua uide, quæ Casar Baronius, uir multiplicis eruditionis, adducit. 20. Septembris in Martyrologio sanctorum, explicationemque Canonis. 17. Concilij Gangrensis, ex Sozomeno, lib. 3. cap. 13. quam, ut eruditam, sequor.

Cap. 7. Comam nutrientes] Loquitur de publica pœnitentia, & solenni, quæ non datur quibusuis peccatoribus, sed illis tantum, qui publicè peccauerint: unde Concil. 3. Arel. cap. 26. dicitur, ut qui publico crimine conuicti sunt, reipublica indicentur, & publicam pœnitentiam agant, secundum Canones. Primo etiam Toletano, Canone. 2. sic habetur: Pœnitentem dicimus, qui post baptismum, aut pro homicidio, aut pro diuersis criminibus, grauissimisque peccatis, publicam pœnitentiam egerit. Est enim pœnitentia triplex. Prima, pro grauioribus criminibus, quæ publica, & solennis in Ecclesia dicitur. Secunda, temperatior, quæ inter peccatorem, & Presbyterum fit, secreta peccati manifestatione, & Sacerdotali correptione. Tertia, quam pro leuissimis, & quotidianis peccatis peccator apud semetipsum facit. Has tres pœnitentias ponit Augustinus lib. de fide, & operibus, uersus finem. Huius uerò pœnitentia solennis conditiones, & modos ex varijs Concil. Canonibus colligere licet: præcipuè uerò ex Concilio Agathensi; cap. 15. ubi etiam discrimen inter secretam pœnitentiam, & hanc publicam, in qua deponebant comam, uerimenta mutabant, ciliciumq; inducebant, manifestè ostenditur. Habeturq; fuse apud Gratianum. d. 50. cap. In capite Quadragesima: & in epist. ad Cyprianum Cleri Romani. Et apud Sozomenum, libro. 6. Ecclesiast. histor. cap. 16. describitur habitus, & conditio pœnitentium Occidentalium Ecclesiarum. Hac pœnitentia semel duntaxat in Ecclesia concedebatur: & extra periculum, non quouis tempore relaxabatur, sed in cœna Domini, feria quinta septimana ultima Quadragesima, qui pœnitentiam impleuerant, per manus impositionem Sacerdotis reconciliabantur, Eucharistiaq; sumptionem. Sother P. P. apud Gratianum, de consecr. dist. 2. cap. In cœna Domini. Innocentius Primus, epistola. 1. cap. 7. Cabilonens. Concil. cap. 4. 7. Eratque hac publica pœnitentia infamis; Clericis, &

Sacerdotibus interdicta. Consule de hac re Gratianum tota distinctione. 50.

- C. 12. Sacerdotum, & reuerentia loci] *Ad immunitatem Ecclesie seruandam, duas causas affert: prima est intercessio Sacerdotum: secunda, reuerentia loci. Semper fuit religiosum, ad Ecclesiam confugientes, pro loci cultu, & obseruantia, inde non abstrahi; ut constat ex Codice Iustiniani, & Theodosij, de his qui ad Ecclesiam confugiunt. Quas leges laudat sanctus Gregorius, lib. 11. epist. 54. Sanctus Chrysostomus sermone in Eutropium, ZoZimus lib. 8. cap. 7. Socrates lib. 6. cap. 5. Suidas in Eutropio. Nicephor. lib. 13. c. 4. Gratianus varia decreta Augustini, & Gelasij adfert, aduersus eos, qui ad Ecclesiam confugientes, è tēplo abstrahunt. Extāt q̄ leges Gothorum de eadem re, lib. 9. fori iudicum, tit. 13.*
- C. 14. In clementiæ eius manu] *Burch. hic aliter paulò; in quo malè pro, potestatis, legitur, posteritatis; & statim, fas, pro nefas: in eodem est, ius potestatis, pro, eius potestatem.*
- C. 15. Ut euelli quocunque casu, vel tempore nullatenus possint] *Quantum piaculum sit, res à fidelibus sincera fide Ecclesijs datas, ab eis auferri, ac distrahi, multa hoc tempore extant doctissimorum virorum scripta, qua breuitatis causa prudens omitto: unum tantum subiiciam, quod in Constitutionibus Orientalibus scriptum inuenio lib. 1. Nicephorum Phocam donationes monasterijs ac templis relictas prorsus aboleuisse; lege etiam lata, ne Ecclesijs immobilibus locupletarentur bonis; causatus, Episcopos malè prodigere ea, quæ pauperibus darentur; militibus interim deficientibus. Cuius temerariam hanc, impietatisque plenam legem, Porphyrogenneta dominus Basilius Iunior alia lege lata, sustulit, quam dignam, quæ hic apponeretur, existimaui: Imperium nostrum (inquit) quod à Deo profectum est, quum & à Monachis, quorum pietas & virtus est testata, & à multis alijs, legem, de Dei Ecclesijs & sanctis domibus, vel potius contra Dei Ecclesias & sanctas eorum domos à domino Nicephoro, qui imperium inuasit, conditam, presentium malorum causam fuisse, & radicem, & uniuersalis huius subuersionis & confusionis (ut quæ ad iniuriam & contumeliam, non solum Ecclesiarum, & sanctarum domorum, sed etiam ipsius Dei facta sit) intellexisset, & maximè, quum id re ipsa expertum esset (ex quo enim hæc lex est obseruata, nihil boni penitus in hodiernum usque diem vitæ nostræ occurrit; sed contra nullum penitus calamitatis genus defuit) statuit per presentem auream bullam, ut lex prædicta, ab hoc presenti die cesset; & deinceps infirma.*

„ infirma, & irrita permaneat; & locum habeant & in usu sint, quæ
„ de Dei Ecclesijs, & sanctis & religiosis domibus factæ sunt leges.

Ex versione Eimundi Bonefidei.

Ego Braulio] *Qui & Braulius dicitur. De eo Rodericus To-*
„ *letanus libro secundo, capite dccimo nono, sic inquit: Huic Synodo*
„ *Braulio [Casaraugustanus Episcopus, præ cæteris, illustris effulsit, ar-*
„ *que piam doctrinam Christianis mentibus decenter infudit; cuius*
„ *& opuscula nunc usque Ecclesia veneratur, &c.*

IN NOMINE
 Domini Salvatoris nostri, Synodale
 decretum in Toletana vrbe tri-
 ginta Episcoporum Concilio ge-
 stum, anno quinto clementissimo
 domino nostro Chindasuindo Re-
 ge regnante, die xv. Calen. Nouem-
 bris, Era DC. LXXXIII.

*Chroni-
 cõ ge-
 nerali Hisp.
 habet era
 689. Idem
 Raderi. Tol.
 quem vide
 lib. v. c. 19.
 Moral. &
 Tassari. vi.
 c. 11. ff.*

I. De refugis, atq; perfidis Clericis, siue laicis.

CUm in sanctæ nomine Trinitatis, pro quibusdã discipli-
 nis Ecclesiasticis, tam nostra deuotione, quàm studio se-
 renissimi, & amatoris Christi Chindasuindi Regis nostri,
 apud Toletanam urbem conuentus adesset, competenter vi-
 sum est, mutua collatione decernere, quod sollicitè conserua-
 tum, & præsentibus, & futuris commodis nimium (vt con-
 fidimus) prodesse constabit. Magisq; semper est magnopere
 prouidendum, quidquid vel Ecclesiasticis moribus, vel vtili-
 tati publicæ (sine qua quieti non viuimus) opportunum esse
 perpenditur. Nam licet tantæ constitutiones Canonum ex-
 tent, quæ ad omnem possent correctionem sufficere, si quis
 eas dignetur libenter attendere; tamen, quia luminis claritas
 tanto ampliùs emicat, quãto fuerit studiosiùs sæpissimè con-
 trectata, non parum proficit ad emendationem multorum,
 si dum ea, quæ constituta sunt, per fraternam collationem, ad
 memoriam reducantur, & illa magis adisciantur, quæ aut
 deesse videntur, aut omninò constituenda cõpetenter existi-
 mantur. Quis enim nesciat, quãta sint hæctenus per tyrannos,
 & refugas, transferendo se in^a extraneas partes, illicitè per-
 petrata,

*De hac re in
 legib. v. r. i. s.
 goth. lib. 1.
 tit. 1. l. 7.*

Extern. 31. C. 1.

petrata, & quam nefanda eorum superbia iugiter frequētata, quæ & patriæ diminutionem afferrent, & exercituum Gothorum ^a indefidenter laborē imponerent? ^b Quod quidem laicorum infania factum, tolerādum nobis forsitan aliquotiens videretur: illud tamen vehementius stupendum, quia (quod peius est) tanti ex religionis proposito, in hac interdum præsumptione præcipientes efferuntur, vt non ad leuem confusionem nostram pertineat, si res vllatenus inulta remaneat, quā & mundana lege, & Ecclesiastica cōuenit instanter disciplina corrigere. Ideoq; placuit nunc cōcordi sententia definire, vt quisquis in ordine Clericatus, à maximo gradu, vsq; ad minimū, constitutus, in alienæ gentis regionē se quacunq; occasione trāsduxerit, aut exinde superbiendo, vel redditum suū, vel quodlibet aliud videatur expetere; siue etiam, quo genti Gothorū, vel patriæ, aut Regi specialiter sub hac occasione possit nocere, vel fieri disposuerit, vel aliquatenus fecerit; sed, & qui cum talibus conscius reperitur, eisq; vel consilium, vel opem ministrasse cognoscitur, qualiter, aut ^c ad gentem alienam fugam appetent, aut in malis, quæ cōperant perdurarent, seu quācunq; læsionem genti Gothorū, vel patriæ, aut Principi post fugā inferrēt, ^d atq; in ea prauitate ^e perseueraturos dignoscūtur suafisse, iste ita indubitanter omni honoris sui gradu priuetur, vt locū eius, in quo ministrauerat, alter cōtinuò perpetim regendū accipiat. Ipse vero transgressor sub pœnitentia constitutus, si reminiscens mali, ^f quod fecerit, vsq; in diē mortis suę rectissimè pœniterit, in solo tantū fine cōmunio ei præstanda est; ita vt antequam tempus finis ei adueniat, si quispiam Sacerdotū, etiam ordinante Principe ei cōmunicare consenserit, particeps criminis illius effectus, anathema fiat in perpetuū, ac simili cū eo, cui cōmunicauerit, sententia condemnetur. Quoniam potestati Principis nullus Sacerdotū in hoc ^g præbere debet assensum, vnde vel periuriū videatur incutere, vel (quod absit) si quicunq; catholicæ fidei præuaricator Princeps surrexerit, ^h Sacerdotes ijdē, vel fauore Principis, vel terrore, à recte credulitatis lumine ad tenebras ⁱ cogātur reuerti. Sic enim nec superadnexa capitula, vel imperijs Principū, vel terrorib^o oportebit vnquā ^k euacuari: quia nouimus omnes penè Hispaniæ Sacerdotes, omnesq; seniores, vel iudices, ac ceteros homines officij palatini iurasse, atq; ita dudū legibus decretū fuisse, vt nullus

^a Indeficientē. C. A.
^b Quod si quidem in laicis infuisse fuisse. Exc.

^c Gentem alienam fugam appetentem.

^d Aut quod in eadem pr. C. A.
^e Perseueratē quisquis hoc fecisse dignoscitur, iste ita indubitanter.

^f Et vsq; fecerit. C. A.

^g Præbeat assensum. C. A.

^h Sacerdos nullatenus fauor. Exc. & C. A.

ⁱ Cogatur. C. A.

^k Euacuare. Exc.

Vide notat.

refugia, vel perfidus, qui contra gentem Gothorum, vel patriam, seu Regem agere, aut in alterius gentis societatem se transducere reperitur, integritate rerum suarum nullatenus reformetur; nisi forsitan Princeps humanitatis aliquid personis talibus impertire voluerit: qui tamen non amplius quã vigesimam partem rerum, ei, qui perfidus extitit, de rebus, vnde Rex elegerit, tribuendi potestatem habebit. Sed & quia plerisque Clericos tantæ leuitatis, interdum prauitatis præsumptio ita eleuat, vt prætermisla sui ordinis grauitate ac politici Sacramenti immemores, constante Principe, cui fidem seruare promiserant, in alterius erectione temeraria leuitate consentiunt, abrogari decet hanc omnino licentiam, & à nostro consortio penitus extirpari; ita vt si quicumq; laicorum quandoquidem intra fines patriæ Gothorum superbiens, regni apicem sumere fortasse tentauerit, eiq; Clericorum quilibet adiutorium, vel fauorem præstiterit, atq; hunc, qui superbire videtur ad eandem regni ambitionem præualente delicto, peruenire contigerit, ex eo quidem die, vel tempore eundem Episcoporum, vel cuiuslibet ordinis Clericum excommunicatum manere perpetuum oportebit, quo tali scelere implicauit. Tamen si improbitate Principis, cui iniquè consentit, non potuerit instantia Sacerdotum à communionem suspendi, saltem si superstitem eum post eiusdem Regis obitum tempus inuenerit, superiori anathematis correctioni subiaceat, quicumq; illi præter in vltimo vitæ suæ (si tamen hunc legitimè pœnitere probauerit) cõmunionis gratiam consenserit impendendam. Nobis interim ratio persuasit, Synodali super hoc constitutione decernere, vt quicumq; etiam laicorum in prædictis capitulis, hoc est, in aduersitate gentis, aut patriæ vel Regiæ potestatis, in externas partes se conferendo, vel talibus opem ferendo noxius fuerit ultra repertus, non solum (vt dictum est) omnium rerum suarum proprietate priuetur, sed & perpetua excommunicatione damnatus, nõquam illi præter in vltimo vitæ suæ cõmunio tribuatur: excepto, si aliter cõmunionis eius remedium, vel eorum, quos supra taxauimus imploratione Sacerdotum apud Principem fuerit impetratum. Nã si (quod omnino fieri nõ oportet) in derogationem, aut cõtumeliam Principis reperiatur aliquis nequiter loqui, aut in necem Regis, seu deiectionem intendere, vel cõsensum præbere, nos si quidem huiuscemodi excommunicatione

Integritati. C. A.
Vltimatus. C. A.

Electiõnem. Ex.
Consentiant. Ex.

Superueniã. C. A.

Episcopum. C. A.

Correptione. C. A.
Suz sine. C. A.

Poseit. C. A.
Super hanc constitutionem decretum. C. A. Burch. paulo aliter.
Aduertit. Ex.
Defunt. Burch.

Deiectione. Ex.
alias dieptionem.

Burch. lib.
15.6.24.

*sic in foro
iudic. seu
ll. v. sig.
lib. 6. tit. 1.
7. l. 7.*

nicatione dignū censemus. Vtrūm tamen sit illi quandoq; cō-
municandum, pietati Principis discernendum relinquimus,
cuius proculdubio potestatis est subiectorum culpas miseri-
cordiæ, iudicijq; sententia temperare. Contestamur autem
clementissimos Principes, & per ineffabile diuini nominis sa-
cramentum obtestantes, vnanimiter obsecramus, ne quando-
quidem absq; iusta (vbi necesse fuerit) imploratione Sacerdo-
tali excommunicationis huius sententiam à perfidis Clericis,
vel laicis ad externas partes se transferentibus, vel cōsensum
præbentibus quacunq; temeritate suspēdant Nam ^a quod ma-
gis eorum regum vtilitatibus videtur fore consultum, ^b si hu-
ius cōstitutionis nostræ forma ab ipsis Principibus seruetur,
& ab omnibus subiectis impleri cogatur. Si quis verò hæc
instituta putauerit esse execrāda, anathema fiat: & velut præ-
uaricator Catholicæ fidei semper apud Deum reus existat
quicunq; Regum deinceps Canonis huius cēsuram, in quo-
cunq; crediderit, vel permiserit violandam.

^a Quid. C. A. in quo
deest Regum.
^b Si constitutionis
nostræ forma ser-
uetur, execranda
anathema fiat. Ex.
& C. A.

II. De languoris euentu ministrantium Clericorum.

*77. Nihil
Ino. p. 1. c.
1. 4. Burch.
lib. 3. c. 70.
Idem ser. c. 6
tit. Toletan.
11. cap. 14.*

Nihil contra ordinis ^c statum temeritatis ausu præsumatur,
neq; illa quæ summa veneratione censentur, ^d vel minimo
præsumptionis ^e actu soluantur, cum ad hoc tātum fieri qua-
qua iussa sunt, interrupta noscantur, ne languoris prouentu
robore salutis natura priuetur. Non ergo solū fragilitati con-
sulitur humanæ, ^f sed etiam honori mysteriorum Dei proui-
detur abunde, dum ab offensionis casu procuratur etiam ca-
ueri sollicitè. Censemus igitur conuenire, vt cum à Sacerdoti-
bus Missarum tempore sancta mysteria cāsecrantur, si ægri-
tudinis accidat cuiuslibet euentus, quo cœptum nequeat cō-
secrationis expleri ^g ministerium, sit liberum Episcopo, vel
Presbytero ^h alteri, consecrationem exequi officij cœpti. Non
enim aliud ad supplementum ⁱ sui ^j initiatis ministerijs com-
petit, quàm aut incipientis, aut subsequētis ^k completa bene-
dictio Sacerdotis: quia nec perfecta videri possunt nisi perfe-
ctiōnis ordine compleantur: cum enim simus omnes vnum
in Christo, nihil contrarium ^k diuersitas format, vbi effica-
ciā prosperitatis vnitas fidei repræsentat. Quod etiam cōsul-
tū cuncti ordinis Clerici ^l indultū esse sibi non ambigant; sed
(vt præmissum est) præcedētibus ^m libenter alij pro cōplemēto
succedant.

^c Statutum. Exc. or-
dinem statum.
C. A. & Ino.
^d Vlt. præsumptio-
ne. Grat.
^e Tactum impres-
sis: notiam lectio-
ne sequitur est
est Decretum Gra-
gorianum.
Sed etiam sero
honor myst. Dei
prouida cauetur,
sollicitudine. C. A.
Exc.

^g Mysterium. C. A.
Grat. Ino. & Bur-
ch.
^h Vt alter consec.
explet. Exc.
ⁱ Decret. Exc.
^j Benedictione sint
completa. Grat.

Rem. 12.

^k Personarū diuers.
Grat.
^l Individuum. Exc
^m statum. Burch.

succedant. Ne tamen quod naturę languoris causa cōsultitur, in præsumptionis perniciem conuertatur, nullus post ^a cibi potusue quamlibet minimum sumptum Missas ^b facere; nullus, absq; ^c patenti prouentu molestiæ, minister vel Sacerdos cum cœperit, imperfecta officia præsumat omninò relinquere. Si quis hæc ^d tentare præsumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit.

^a Cibum; potum
^b Facere præsumat.
Gr.
^c Patencia prouentu
Grat.

^d Temerare. Exc.
Si quis autem temerarie hoc præsumpserit. Grat.

III. De Exequijs morientis Episcopi.

Iuo. p. 4. c. 330. qui hæc cõstat ex Concilio Tol. 8. c. 2. Burt. li. 4. c. 2. 16.
Ea, quæ competunt honestati, contingit sæpe quorundam desidia non impleri. Proinde, quia notum est, quæ dignitas in morientis Episcopi exequijs, ex Canonibus conseruetur, traditioni moris antiqui hoc tantum adiscimus, vt si quis Sacerdotum, secundum statuta ^e Valentini Concilij, ad huiusmodi ^f decedentis Episcopi membra venire commonitus, pigra voluntate distulerit, appellantis Clericis obeuntis, Episcopi, apud Synodum, siue apud Metropolitanum Episcopum, tempore anni vnus, nec faciendi Missam, nec communicandi habeat omninò licetiam. Presbyteri autem, siue Clerici, quibus maior honoris locus apud eandem Ecclesiam fuerit, cuius Sacerdos obierit, si omni sollicitudine pro exequijs, aut iam mortui, aut continuò Antistitis morituri ad commonendum Episcopum tardi inueniantur; aut per quamcunq; molestiam animi, id negligere cemprobentur, totius anni spatio, ad pœnitentiam in monasterijs deputentur.

Can. 4. Cõc. Valentini. in Hisp.

^e Toletani. C. A. perpera. Defuncti. Ino. Burt.

III. De exactione Ecclesiarum Gallicie prouinciæ.

Gallicie) sic est in omnibus. CC. M. ff. quam letitiam retinuit, cõ infra dicatur, hoc decretum ex decreto Concilij Bracar. sub eius Metrop. li. erat Gallicia. 10. q. 7. In. ter cetera. Iuo. p. 3. cap. 122. Ansel. lib. 7. c. 196.
Inter cætera deniq; , quæ communi consensu nos conferre ^g competenter oportuit, querimonias etiam parochialium Presbyterorum Gallicie prouinciæ solertissimè decernere decuit, quas contra Pontificum suorum rapacitates, necessitas (vt cõperimus) tandem compulit in publicum examen deferre. Hi enim Pontifices (vt euidēs inquisitio patefecit) indiscreto moderamine, parochianas Ecclesias prægrauantes, dum in exactionibus superflui frequenter existunt, penè vsq; ad exanitionem extremæ virtutis quasdam basilicas perduxisse probantur. Ne ergo fiat de cætero, quod constat hætenus inordinatè præsumptum, non amplius, quàm duos solidos vnusquisq; Episcoporum præfatæ prouinciæ, per singulas diocesis ^h suæ basilicas, iuxta Synodum Bracarensem annua

Can. 1. Syn. 2. Bracar.

^g Vel singulas Eccl. Gas. Iuo.

annua illatione sibi ^a expetent conferri; monasteriorum ^a Expetat Grat. CA.
 autem basilicis, ^b ab hac solutionis impensione sciunctis. Cū ^b Ab hac Solutione
 verò Episcopus dioecesem visitat, nulli præ multitudine one ^c pensionis. Exc.
 rosus existat, nec vnquam ^c quinquagenarium numerum ^c Vide noe.
 euectionis excedat, aut amplius, quam vnā diem per vnā
 quamq; basilicam remorandi licentiam habeat. Quicunq; ve
 rò Pontificum eorundem aliter quàm decernimus, agendum
 præsumpserit, ^d correptioni proculdubio Canonum subiace ^d Correptioni. Grat.
 bit, ^e qua constitutionum Synodaliū transgressores prisco ^e Tanquam const.
 rum Patrum edictis corripiendos oportet. ^e Synod. trāgressor,
 & prisorum pa-
 trū corruptor. Exc.

In margine.
 C. A. et al. vi
 Episcopum cu
 euectioni -
 huc ambulet.

V. De reclusis honestis, siue vagis.

Quosdam Paternarum ignaros, vel oblitos traditionū, in tan
 tam conspicimus corruisse defidiam, vt eorum execrādo vsu
 penè abolita patefcant, quæ extiterant legitimè constituta.
 Dum enim indocti docere appetūt, quid aliud quàm quia ig-
 norantiæ errore vexentur, ostendunt? & quia gressu præpo-
 stero innitentes, præsumptionem doctrinæ ^f discendi studijs ^f Docendi studio,
 anteponunt, patet quòd non ^g summa humilitatis petunt, sed ^g Summæ humilita-
 tione deprauationis inferuiunt. Ex hoc igitur iustæ feueri-
 tatis talia decernētes opportuno amputare iudicio, iubemus
 eos, quos in cellulis proprijs ^h reclusos sanctæ vitæ ambitio te ^h Reclusa. Exc.
 net; quosque eiusdem sancti propositi, & merita iuuant, &
 probitas ornat, ⁱ quietos Dei auxilio & nostro fauore tutos ⁱ Hoc est Dei. Exc.
 existere: illos verò quos ^k in tali proposito ignauia impulit, ^k In tale propositū.
 non prudentiæ cognitio deputauit; quosque nulla vitæ digni-
 tas ornat, sed (quod est deterius) & ignorantia fœdat, & mo-
 rum execratio turpat, decernimus ab his abijci cellulis, atq; lo-
 cis, in quibus aut ferūtur vagi, aut tenētur inclusi; atq; ab Epif-
 copis, siue rectoribus monasteriorum, ex quorum congrega-
 tione fuerunt, vel in quorum vicinitate cōsistunt, in monaste-
 rijs omnimodo deputentur; vt illic sancti ordinis meditan-
 tes doctrinam, primùm possint discere, quæ sunt à Patri-
 bus instituta, vt post valeant docere, quæ sunt sancta medi-
 tatione percepta. Atque tunc demum, si doctrinæ & san-
 cti operis fructu extiterint fœcundati, ad summa virtutis
 properent, exercitio sanctæ intentionis imbuti. Deinceps
 autem, quicunque ad hoc sanctum propositum venire
 disposuerint, non aliter illis id dabitur adsequi, neque
 hoc antea poterunt adipisci, nisi prius in Monasterijs
 constituti

^a constituti, & secundum sanctas monasteriorum regulas plenius eruditi, & dignitatem honestæ vitæ, & notitiam potuerunt sanctæ promereri doctrinæ. Illos autem, quos tantum extrema vesania occuparit, vt incertis locis vagi, atq; morum deprauationibus inhonesti, vllam prorsus nec stabilitatem sedis, nec honestatem mentis habere extiterint cogniti, quicumq; ex Sacerdotibus, vel ministris vagantes repererit; ^b aut, si fas est, in proprijs locis cœnobia suis rectoribus eos reformet; aut, si difficile est, pro sola honestate, vigore suæ potestatis erudiendos inclinet.

V. De conuicinis Episcopis in vrbe Regiæ
^c commorantibus.

Id etiã placuit, vt pro reuerentia Principis, ac Regiæ sedis honore, vel Metropolitanæ ciuitatis ipsius consolatione, conuicini Toletanæ sedis Episcopi, ^d iuxta quod eiusdem Pontificis admonitionem acceperint, singulis per annum mensibus in eadem vrbe debeant commorari; mensiuis tamen, ac vindemialibus ferijs relaxatis. Nos autem immortalis Deo, & glorioso Cindasuintho Principi, ob cuius votum in hac vrbe sancta deuotione conuenimus, gratias vnanimiter referentes, optabili annifu deposcimus, vt sanctæ Ecclesiæ catholicæ fidei semper ac pacis cumuletur ^e affectus, & memorato Principi cum posteritate, præsentis regni, futuri etiam largiantur præmia gaudij; ipso præstante, qui in Trinitate vnus Deus viuit, & gloriatur in secula seculorum, Amen.

Item subscriptiones Episcoporum.

- 1 **O**rontius, in Christi nomine Sanctæ Ecclesiæ Emeriten-
sis Metropolitanus Episcopus, hæc statuta definiens
^f subscripsi.
- 2 Ego Antonius, Dei misericordia sanctæ Hispalensis Ecclesiæ Metropolitanus Episcopus, similiter subscripsi.
- 3 Eugenius, sanctæ Ecclesiæ Toletanæ Episcopus, similiter subscripsi.
- 4 Protasius, Tarraconensis Ecclesiæ Metropolitanus Episcopus, similiter subscripsi.

5 Hilarius,

^a Institoris. Exc.

^b C. A. Aut si fœ-
rest canonice
Patribus con-
dos assignent. Et
si diff. est pro
honestate vitæ, et
gore potestatis
sua, &c.

^c Commorandi.
C. A.

^d Qui eiusdem. Exc.

^e Effectum. Exc.

^f Similiter, & alij
Episcopi subscri-
pserunt numero
38. Exc. In quibus
subscriptiones nō
extant.

- 5 Hilarius, gratia Christi Episcopus ecclesie Complutensis, similiter subscripsi.
- 6 Sisifclus, sancte ecclesie Elborensis Episcopus, similiter subscripsi.
- 7 Recimirus, sancte ecclesie Dumienfis Episcopus, similiter subscripsi. In. 10. Tolitano de Recimiro Dumienfi. Vnde legendum est Recimirus, & ita scribendum. a Egabrenfis. 5. Cõfi. 6
- 8 Deodatus, sancte ecclesie ^a Egabriensis Episcopus, statuta hæc definiens subscripsi.
- 9 Epartius Dei misericordia Episcopus ecclesie Italicensis, hæc statuta definiens subscripsi.
- 10 Stephanus, Dei misericordia Astigitane ecclesie Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi.
- 11 Egila, in Christi nomine Episcopus sancte ecclesie Oxomensis, hæc statuta definiens subscripsi.
- 12 In Christi nomine Ansericus ecclesie sancte Segobieñ. Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi.
- 13 Vbidericus, ecclesie Segontiensis Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi.
- 14 ^b Vbinibal, Dei miseratione ecclesie Illicitane, qui & Erothanæ Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi. b Vinibal C.A.
- 15 Ego Maurisius, in Christi nomine Episcopus sancte ecclesie ^c Abeleñ. hæc statuta definiens subscripsi. c Oretana. C.A.
- 16 Ioannes, Dei gratia sancte ecclesie Cauriensis Episcopus, similiter subscripsi.
- 17 Egeredus, sancte ecclesie Salmanticensis Episcopus, similiter subscripsi.
- 18 Seruufdei, sancte ecclesie ^d Caliebreñ. Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi. d Calabrienf. C.A.
- 19 Balconius, etsi indignus Episcopus sancte ecclesie Lucensis, hæc statuta definiens subscripsi.
- 20 Gotomarius, sancte ecclesie Iriensis indignus Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi.
- 21 Farnus, sancte Visensis ecclesie etsi indignus Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi.
- 22 ^e Sona, ecclesie Britanensis etsi indignus Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi. e Defunt C.A.
- 23 Gaudestus, sancte ecclesie ^f Auriensis Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi. f Aurenf. C.A.
- 24 ^f Vbitaricus, sancte ecclesie Lamecensis Episcopus, hæc statuta definiens subscripsi. f Vbitaricus. C.A.

M m Armenius,

- 25 Armenius, sanctæ Ecclesiæ ^a Egitanæ Dei gratia Episcopus, ^a Egitanæ.C.A.
hæc statuta definiens subscripsi.
- 26 Adimirus, sanctæ Ecclesiæ Tudensis Episcopus, similiter subscripsi.
- 27 ^b Annianus, sanctæ Ecclesiæ Valentinæ, similiter subscripsi. ^b Auecius.C.A.
- 28 ^c Donundeus, sanctæ Ecclesiæ Empuritanæ Episcopus, similiter subscripsi. ^c Desunt ab A.C.
- 29 Ego Valentinianus Archipresbyter, agens vicem domini mei ^d Leudefredi Cordubensis Ecclesiæ Episcopi, hæc statuta definiens subscripsi. ^d Presbyteri Firsi.
- 30 Crispinus, in Christi nomine Abbas, agens vicem domini mei ^e Neufredi Olyssipponensis Ecclesiæ, hæc statuta definiens subscripsi. ^e Neufred.C.A.
- 31 Vbiliensus Presbyter, agens vicem domini mei Pimenij Episcopi Afsidonensis Ecclesiæ, hæc statuta definiens subscripsi.
- 32 Paulus Presbyter, agens vicem domini mei Candidati Episcopi Asturiensis Ecclesiæ, hæc statuta definiens subscripsi.
- 33 Magnus Presbyter, agens vicem domini mei Marci Episcopi Castellonensis Ecclesiæ, hæc statuta definiens subscripsi.
- 34 Reparatus Presbyter, agens vicem domini mei Theuderedi Episcopi Pacensis Ecclesiæ, hæc statuta definiens subscripsi.
- 35 Constantius Presbyter, agens vicem domini mei Theuderedi Episcopi Pacensis Ecclesiæ, hæc statuta definiens subscripsi.
- 36 Clemens Decanus, agens vicem domini mei Ioannis Episcopi Eliplensis Ecclesiæ, hæc statuta definiens subscripsi.
- 37 Ambrosius Diaconus, agens vicem domini mei ^d Giberici ^d Giberici.C.A.
Episcopi Mentefanæ Ecclesiæ, similiter subscripsi.
- 38 ^e Aguila Diaconus, agens vicem domini mei ^f Vigitini Episcopi ^e Egila.C.A.
^f Vigitini.C.A.
Bigastrensis Ecclesiæ, similiter subscripsi.
- 39 Matacellus Diaconus, agens vicem domini mei ^g Dunilani ^g Dudilani.C.A.
Episcopi Malacitanæ Ecclesiæ, similiter subscripsi.

De subscriptionibus.

ANsericus Segobiensis subscribit in. 5. 6. Tolet. Basconius
Lucensis, in. 4. Tolet. Deodatus Egabriensis in. 6. Eugenius
Toletanus,

Tolet. in sexto & quinto Tolet. qui successit Iusto, qui in quarto subscribit. Epertius Italicensis in. 6. Egila Oxomensis in quarto & quinto. Farnus Visensis in sexto. Botomarius Iriensis in sexto. Hilarius Complutensis in sexto & quinto. Leudfredus Cordubensis in sexto. Ioannes Eliplensis in sexto. Orontius Emeritensis in sexto: qui successit Stephano, qui in quarto subscribit. Sifiscus Elborensis in sexto. Seruus dei in sexto Calabriensis. Vigentinus Bigastrensis in sexto Tolet. Vigicinus. Pimenius Asidonensis in quarto Tol. Est alius Pimenius Dumiensis, qui subscribit in sexto Tol. Adimirus Tudensis successit Anastasio, qui in sexto subscribit. Anianus Valentina successit Protasio, in sexto Tolet. Antonius Hispalensis, qui successit Honorio, in sexto. Armenius Egitana, qui successit Mentefio, in sexto. Candidus Asturicensis successit Concordio, in quarto Tolet. Donum dei Empuritana successit Sisaldo, quarto Tolet. Dunilanus Malacitanus successit Theodulfo, in secundo Hispal. Egeredus Salmanticensis successit Iouila, in sexto. Bibericus Mentefana, qui successit Iacobo, in sexto. Gaudestenes Auriensis, qui successit David, in sexto Tolet. Ioannes Cauriensis, qui successit Bonifacio, in sexto. Maurisus Abelenis, qui successit Iustiniano, in quarto. Marcus Castellonensis, qui successit Perseuerantio, in quinto Tolet. Neufridus Olyssipponensis, qui successit Didacio, in sexto Tolet. Protasius Tarraconensis, qui successit Audaci, in quarto Tolet. Resimundus Dumiensis, qui successit Pimenio Dumienti, in quarto Tolet. Theuderodus Pacensis, qui successit Modario, in. 4. Tol. Stephanus Astigitana, qui successit Abenito, in quarto. Sona Britanensis, qui successit Metopio, in quarto Tolet. Ubidericus Segontiensis, qui successit Idisclo, in. 6. Tolet. Ubinabal Ilicitana, qui successit Serpentino, in sexto Tol. Vbitaricus Lamecensis, qui successit Profuturo, in sexto Tol.

Notæ in Concilium septimum Toletanum.

Septimum Toletanum] Fuit nationale: nam in eo quatuor Metropolitæ subscribunt, Orontius Emeritensis, Antonius Hispalensis, Eugenius Toletanus, Protasius Tarraconensis.

Mm 2 Sub

Sub Rege Chindasuindo] Sunt qui affirmant, nomen fuisse Chindam vel Cindum, cognomen Suindum, & ita scribendū, Chindus Suindus. Eius uxor erat Reciurga. In codice Gothico M. S. Eugenio Toletano hæc carmina de morte coniugis Chindasuindi, tribuuntur.

Si dare pro morte gemmas licuisset & aurum,
 Nulla mihi poterant Regum dissoluere vitam.
 Sed quia fors una cuncta mortalia quassat,
 Nec præmium redimit Reges, nec fletus egentes,
 Hinc ego te coniux, quia vincere fata nequii,
 Funere perfunctam, sanctis commendo tuendam.
 Ut cum flamma vorax veniet comburere terras,
 Cælibus ipsorum meritò sociata resurgas.
 Et nunc chara mihi iam Reciurga Valeto:
 Quodq; paro feretrum Rex Cindus Suinthus, amato.
 Restat & dicere summam.
 Qua tenuit vitam, simul & connubia nostra.
 Fœdera coniugij septem ferè duxit in annis
 Undecies binis auum cum mensibus octo.

* Fortè pretium.

Cap. 1. Officij Palatini] Et si commune id nomen sit omnibus, qui militanti in palatio & familia Imperatorum & Regum Gothorum, tamen erat peculiaris ordo militia Palatina: ut patet ex tit. de Palatinis C. lib. 12. & C. Theodosiano, lib. 6. tit. 30. Minores hi erant Comitibus, atque hi quid dicebantur agentes in rebus: hi mittebantur ad peragenda negocia Principis in provincijs, & ad exigendum censum; ut constat ex constitutione nouella Theodosij, & Valentini Imperatorum, tit. 43. de Palatinis. Hi milites Palatini, declinante Imperio, prætorianis successere.

Cap. 2. Minimum sumptum] Quod Sacerdos ieiunus sacrificium offerat, decreuit Soiber Pontifex Max. ut est, apud Gratian. de consec. dist. 1. cap. Ut illud. & Concilij Antisiodoren. c. 19. & primo Bracaren. c. 16. & secundo cap. 10. & Salegunstadiensi cap. 4. & 3. Carthaginens. c. 29. & in Trull. Synod. c. 29.

Cap. 3. De exequijs morientis Episcopi] De hac re decreuit Concil. Rhegin. c. 5. & 6. & Valentinum Hispania. c. 2. Arelat. 2. c. 5. Qui defunctum, inquit, Episcopum aduenerit sepelire, præter expensam necessariam nihil pretij pro fatigatione deposcat. Unde in C. A. Toletani, pro Valētini. De exequijs mortuorū supra diximus. Nec de Episcopi electione tractatus haberi potest, Episcopi defuncti corpore
 non-

nondum tradito sepultura, cum sit contra Canonicas sanctiones: ut in cap. bona memoria. 36 de electione.

Cap. 4. Duos solidos] Hoc dabatur propter honorem cathedrae Episcopalis, hodieq; el catedralico vocantur, ex Concil. Bracar. 2. c. 2.

Cap. 4. Quinquagenarium numerum euectionis] Euectionum frequens mentio est in Imper. constitutionibus. Has Budaeus diplomata seu chartulas interpretatur, signo Principis obsignatas, quibus potestas permittitur aliquid euehendi. Cuiacius verò diplomata seu codicillos affirmat, quibus cursu publico utendi facultas dabatur, quae & synthemata, & tractorias dici ait. Unde Cod. de cursu publico, cauetur, ut euectiones ab omnibus petantur. Hoc nomine etiam tributum siue vectigalia significari in Dictionario suo adnotauit Albericus. Hic nihil aliud euectiones ille denotare videntur, quam pompam illam equorum, iumentorum, seu curruum, quos Episcopi, ecclesias visitantes, in comitatu suo ducebant: quorum numerus, quo maior erat, eo maioribus impensis, pro sustentatione eius, opus erat. Ne verò hac in re Episcopi modum excederent, prouido hinc Patrum cōsilio cauetur. In hac significatione etiam accepit Summarium Decreti, equitaturasq; barbaro vocabulo vocat. Idem in extrau. lib. 3. de censibus & exaction. ubi Pontifex de eadem re ita statuit: Hu-

iusmodi etiam moderationes & taxationes ad prelatos quoslibet, qui pretextu cuiusuis consuetudinis in monasterijs, siue locis alijs ecclesiasticis gratis recipiantur, ad pabulum charitatis extēdimus, & etiā prorogamus: prouiso nihilominus, quod in locis quibuslibet, secundum quòd maior vel minor rerum copia fuerit in eisdem, nec non iuxta maiorem, vel minorem personarum, & euectionum numerum huiusmodi visitantium, expensarum maiorum vel minorū debita moderatio teneatur; ita tamen quòd maiores expensae nō excedāt summam superiūs limitatam. Sunt qui euectionem nō aliud, quā exactionem significare existiment: & hodie in sancto Concilio Trid. sess. 24. c. 3. de auctoritate, modo, & ordine visitādi ecclesias, atq; etiam de stipendio, quid obseruandum sit, statuit, & quod visitates modesto contenti equitatu famulatuq; studeant quam celerrimè, debita tamen cum diligentia, visitationem ipsam absoluerē.

Quinquagenarium] Aliàs quinarium, verum malè, ut patet ex Alexand. Pontif. III. constitutionum suarum part. 2. c. 6. & parte. 1. c. 4. Statuimus, inquit, quòd Archiepiscopi parochias visitantes, pro diuersitate prouinciarum, & facultatibus Ecclesiarum, quadraginta, vel quinquaginta euectionis numerum non excedāt, &c. Ticinensis etiam Synodus exactionibus Episcoporum,

Mm 3 secundum

secundùm provincie morem, modum imponit. Concil. 16. Toletan. c. 6. Libet in calce huius Concilij apponere, qua Rodericus Toletanus, de libris Moralium D. Gregorij scribit, sic enim inquit lib. 2. c. 19. Et fuit in hoc Concilio (de septimo agit) magna turbatio, eo quòd liber Moralium, quem beatus Gregorius ad petitionem beati Leandri, composuerat, deperditus negligentia, in Hispanijs non extabat. Unde & idem Princeps, sacro Concilio approbante, Taionem, Cæsaraugustanum Episcopum (qui Synodo octava subscribit) religione & literatura præstantem, & sollicitum scripturarum, ad Romanum Pontificem, cum sua petitione, pro libris Moralium nauigio destinavit. De qua re non grauabor ponere, qua in C. M. s. per antiquo memoria mandata inuenio.

DE VISIONE HABITA TAIONI Episcopo, in Romana Ecclesia, & de libro Moralis in Hispaniam ducto.

CIndasuindus Gothorum Rex in Toletanam urbem Synodale decretum triginta Episcoporum, cum omni Clero mirificè, anno regni sui quinto, indicit celebrandum. Hic Taionem Cæsaraugustanum Episcopum, ordinis literaturæ fatis imbutum, & amicum scripturarum, Romam ad suam petitionem, pro residuis libris Moralium naualiter porrigit destinatum. Qui dum à Papa Romense de die in diem differretur in longum, quasi in archiuo Romanæ Ecclesiæ, præ multitudine quæsitum facilè nequaquam reperirent libellum, Dominum pernoctans, & eius misericordiam, ad vestigia beati Petri Apostoli Principis, deprecans, ei scrinium, in quo tegebatur, ab Angelo manet ostensum. Quo mox se Papa, vt præuidit reprehensum, cum nimia veneratione ei adiutoria tribuit, ad conscribendum, & Hispanis eum transmissit ad relegendum: quia hoc solum ex beati Iob libris expositum retentabant, quod per B. Leandrum Hispalensem Episcopum fuerat aduectum, & olim honorifice deportatū. Requisitus vero & coniuratus est Taio Episcopus à Martino primo Papa Romano, quomodo ei tam veridicè fuisset librorum illorum locus ostensus, hoc illi, post nimiam deprecationem, cum nimia alacritate est fassus, quòd quadam nocte, se ab ostiarijs Ecclesiæ beati Petri Apostoli expetijt esse excubium. Atque vbi hoc reperit impetratum, noctis medio

medio, quum se nimis lamentis, ante beati Petri Apostoli loculum faceret cernuum, luce cælitus emissa, ita ab inenarrabili lumine tota Ecclesia extitit perlustrata, ut nec modicum quidem lucerent Ecclesiæ candelabra, simulq; cum ipso lumine vnà cum vocibus psallentium, & lampadibus relamprantium introire sanctorum agmina. Denique vbi horrore nimio extitit territus, oratione ab eis completa, paulatim ex illa sanctorum curia, duo dealbati senes egressum in ea parte, qua Episcopus in oratione degebat, cœperunt dare præpendulum. At vbi eum reppererunt penè iam mortuum, dulciter salutatum reduxerunt ad proprium sensum: quumque ab eis interrogaretur, quam ob causam tam grande extaret fatigium, vel quis ab Occidète properans tam longum peteret nauigerium; hoc, & hoc, ab eo, quasi inscis, relatū auscultant operæ pretium. Tum illi multis eloquijs consolato, opportunum, vbi ipsi libri latebant, ostenderunt loculum. Igitur sancti illi, quæ esset sanctorum illa caterua eos tam claro cum lumine comitantium, responderunt dicentes, Petrum esse, Christi Apostolum, simulque & Paulum inuicem se manu tenentes, cum omnibus successoribus Ecclesiæ, in illo loco quiescentibus. Porrò vbi & ipsi requisiti fuerunt, qui domini essent, qui cum eo tam mirabile habebant colloquium, vnus ex illis respondit, se esse Gregorium, cuius & ipse desiderabat cernere librum; & idè aduenire, ut eius adremuneraretur tam vastum fatigium, & auctum redderet longissimum desiderium. Tunc interrogatus, si tandem in illa sancta multitudine adisset sapiens Augustinus, eo quòd ita libros eius, sicut & ipsius sancti Gregorij semper, ab ipsis cunabulis, amaret legere, satis prouidus, hoc solummodò respondisse refertur: Vir ille clarissimus & omnium expectatione gratissimus Augustinus, quem quæris, altior à nobis eum continet locus. Certè vbi ad eorum pedes cœpit prouere, vnus ab oculis eius, ostiarijs, & ipsis territis, simul cum luce euauit vir ille sanctissimus. Vnde & ab eo die à cunctis, in eadem Apostolorum sede, venerabilis Taio, extitit gloriosus, qui ante despicebatur, ut ignauus.

Hæc ex vet. isto. C. Quæ omnia paulò copiosius Rodericus lib. 2. c. 20. refert. Sunt qui affirmant, hunc librum Moralium Gregorij à Taione allatum, in Ecclesia Metropolitana Cesaraugusta hodie religiosè asseruari, magna populi & Clerici veneratione.

IN NOMINE DOMINI
 Saluatoris nostri Iesu Christi,
 incipiunt gesta Synodalia quinquaginta duorum
 Episcoporum Pontificum, in vrbe Regia celebrata,
 die XVII. Calen. Ianuarij,
 Era DC. XCI.

„ Defuncta.C.A.

„ Decret. ab.A.C.

ANno quinto Orthodoxi, atque gloriosi, & vera clementiæ dignitate^a perspicui, u^a Reccesuinthi Regis, cū nos omnes diuinæ ordinationis voluntatis, eiusdem Principis serenissimo iussu, in basilica sanctorum Apostolorum ad sacrum Synodi coëgisset aggregari conuentum, dies tandem lætitiæ, appetitu diutissime præoptatus, & gratus adfuit, & iocundus; tanto nostri pectoris audiori voto susceptus, quanto ad remedium salutis extiterat anhelantium præcordijs exquisitus. Cumq; ex more vnusquisque nostrum ordini suo sedes debitas occupasset, & euentum rei, tranquillæ intentionis expectatio sustineret, adest serenissimus Princeps pia religione plenissimus, & summo laudum titulo gloriosus, qui sese nostro cœtui reddens acclinem, vt hunc omnipotenti Domino precibus commendarem, astant, ^b dulcissimis hortatus est verbis; grates referens Deo virtutum, quod suæ iussione implentes decretum, in vnum fuisset adunati Concilium. Sed cum tam piè humilem cognouisset eius sanctæ animæ voluntatem, & tam sublimis gloriæ celsitudinem videremus acclinem, tanta sumus in Dei gloriam exultatione succensi, vt grates illi debitas & honorem læti redderemus, & cernui. Sed quanto extulerat Principem humilitatis ordo sublimis, tanto ad exercitia summa virtutis instruebant exempla sacratissimi Principis formam nostræ religionis. Tum relatis Deo
 laudibus,

„ Precipi.C.A.

„ Dile. vt filius nos cohortatus. Exc.

„ Læti humiles reddi C.A.

laudibus, de vnitatis alternæ prouentu, magna nos cum tranquillitatis gratia adlocutus est dicens:

Etsi summus auctor rerū me diuæ memoriæ dñi, & genitoris mei tēporibus in regni sede subuexit, atq; ipsius gloriæ participē fecit, nunc tamē cū ipse requiē æternarū adeptus est mātionum, ea quæ in me totius regiminis transfusa iura reliquit, ex toto diuina mihi potentia subiugauit. Vnde quia regendorum membrorum causa, salus est capitis, & felicitas populorum, non nisi mansuetudo est Principum, votiuè decreui vobis coram positis, & votorum meorum deliberationem sanctione patula referare, & studiorum^b acta sincera exhibitione deferre. At verò quia anhelum pectus sese in promissorum cōplementa diffundit,^c nec pigredine festum retardationis oneribus sese^d submittit, longam prosequutionem compēdio breuitatis adstrinxi; & quidquid productionibus loquularum in concione diffundere potui, totum in tomi huius cōplicamento^e respersum calamo vestræ sanctitudini offerre decreui; id magno precatu deliberationis exhortans, vt quæcunq; illic detinentur adscripta, valido attēdati intuitu, sagaci perscrutemini studio, ac de his, quæcūq; extiterint placita Deo, vestri oris ad nos sacro referātur oraculo. Accepto deinde oblato nobis tomo, agētes Dño gratias adclamaui: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Post huius exultationis beatæ gaudium, & cœlestis gloriæ hymnum, eidem sacro Principi benediximus, referatoq; inuoluto tomo, hæc inibi contexta reperimus.

^a Deferens, partic. fecit. Exc.

^b Aptā decreta. Exc.

^c Promissionum cōplem. Exc.

^d Ne. Exc.

^e Submittat. Exc.

^f Quod. Exc.

^g Prorsus almæ vest. Exc.

lit. 2.

IN NOMINE DOMINI FLAVIUS

^b Reccesuinthus Rex reuerendissimis Patribus, in hac sancta Synodo residentibus.

^b Reccesuindus. C. A.

SANCTI Spiritus admirabili dono regulam fidei meæ solidam tenens, & instructam agnosces, atq; in honorem eius diadema gloriæ, cum cordis humilitate prosternēs, illo lætus auditu, quòd omnes Reges terræ seruiunt, & obediunt Deo, en reuerendi Patres, excelsiori mihi venerationis honore sublimes, coram vobis aduenio, in gratiam māfuetudinis meæ, beatitudinis vestræ^c testimonium conuocans; & ad testimonium visionis vestræ memet coram omnipotentis Dei nutibus tremendis adclinans; referens illi corde læto gratias opulentas,

^c Studium. Exc.

lentas, quod vos clementia voluntatis ipsius, ex nostræ celsitudinis iussu, ad huius sanctæ congregationis votium dignatus est deducere cœtum; confidens tam mihi, quàm vobis, & in præsentium serie temporum, & in futurorum longitudine seculorum, eius adesse gratiæ præmium: quoniã & vestræ concordiæ in conueniendo vnanimem, ac religiosum demonstratis affectum, & dispositionis meæ in regendis populis, quàm pium sit, ^b properatis patenter agnoscere votum. Nunc igitur quia ^c momenti locutio longæ ^d dictionis non capit excessum, quid de sancta fide nouerim, quam cœlitus illapsam mihi per sanctorum Apostolorum, sequentiumque Patrum ora cognoui, seu quæ de secuturis negocijs, pro quibus hunc conuentum vestræ congregationis coadunare percensui, intimare decreuerim, in huius tomi serie conscripta tenete, ac relecta prænoscite, & cunctis, quæ tenori eius nostræ amplitudinis potestas impresit, vestræ beatitudinis grauitas effectum tam promptè ac miseranter impendat, quam nostræ mansuetudinis serenitas, hæc vobis implenda commendat. Exordium itaque allocutionis meæ, ex definitione sanctæ fidei inchoans, cætera, quæ ^f futura sunt, prosecutionibus intimanda, velut supra soliditatem petræ constructurus, annectam: vt operis mei ædificium congressurus, eo sequentia validiùs ponam, quo decentius firmissima prætulerim prima. Itaque coram se reuerentia vestra habeat, quod nosse non ambigit, me orthodoxæ fidei veram, sanctam & sinceram regulam, de corde puro, & conscientia bona plenissimè habere, veraciter scire, & ^g fortissimè retinere; atque ita eam complecti, venerari, atque diligere, sicut eam ^h Apostolica traditio dedit, sicut eam sancta Synodus Nicæna constituit, sicut Constantinopoli sanctorum Patrum congregatio definiuit, sicut Ephesini primi cœtus vnitas affirmavit, sicut Chalcedonensis Concilij definitio protulit: hanc cum fidelibus seruans, ⁱ proprijs gentibus tenendam insinuans, hanc populis alienis annuncians; vt in illa glorificans Deum, & ^k in tempore mortalium me summæ diuinitatis felicitas adsequatur, & in terra viuentium hereditas à me gloriæ capiatur. En reuerendissimi Patres quantum ad veritatem fidei sanctæ pertinuit, ex toto animam meam suę confessionis titulos explicuisse honorificentia vestra pensabit. Iam nunc magnopere arbitror esse mihi ^l opportunius,

^a Vestræ concordie. Exc.

^b Poteritis. Exc.
^c Monens præteritio. Exc.
^d Dilectionis. Exc.

^e Permoscite. Exc.

^f Futuris. C. A. Exc.

^g Firmiss. C. A. Exc.

^h Sancta Apost. tradi. docet. Exc.

ⁱ Ad hanc saluandos infideles inuis, in hunc subiectos populos regens, hanc prop. Exc.
^k Et inter mortales me summæ. Exc.

^l Opportunum. Exc. Opportunius eni tractandum. C. A.

portunius, quę intendimus, societati eiusdem verę fidei studia sanctę operationis innectere; ne hanc, aut sine operibus mortuam habeamus, aut non plenitudinis suę dignitate perspicua, decidat "inhonesta: " dū scriptura non silente de quibusdam infertur, qui dicunt se nosse Deum, factis autem negant. Vtergo hanc fidem supra lapidem illum solidatam, quem reprobauerunt ædificantes, idem tamen à Domino factus est in caput anguli, & est admirabilis in oculis nostris, plenius habeamus, eiusque insignibus decētius exornemur, attendite cuius operis fructum, cuiusque operationis ^b argumentum studijs huius sanctę fidei consociare velimus, & innectere quantocyus ^c præoptemus. Itaque reuolutis retro temporibus, ita vos, omnemq; populum iurasse recolimus, ut cuiuscunq; ordinis, vel honoris persona, quę in necem Regiam, excidiumq; Gothorum gentis, ac patrię detecta fuisset vel cogitasse noxia, vel egisse, irreuocabilis sententię multatus atrocitate, nusquam mereretur venię remedium, vel alicuius temperantię perciperet qualecumque subsidium. At nunc, quia graue onerosumq; censetur, dum pietatis actibus graui contradictione hæc sententia ^d resultasse perpenditur, & sic funditus damnationis adstipulatio retinetur, ne ^e pietati, quę Apostolo præcinente ad omnia utilis est, quicumque aditus ^f referuetur, vestris hæc committo fidenti animo sacris pertractanda iudicijs, ac dirimenda sententijs, Vnde iam vestrum erit, inspirante vobis miseratione diuina, ita vtriusque discriminis temperare mensuram, ne aut ^g iuramenti conditio teneat reos, aut impietatis vltio habeat inhumanos: sicque vestri nos instruat forma iudicij, ut subiectos populos, nec in profanationibus habeamus subditos, nec impietatis vinculis doleamus ^h comminutos.

Post huius conuentionis alloquium, sequentium "nectens" causas negociorum, similique subiungimus vos intendere attentione, decernimus attestantes vniuersitatem vestram, per summę diuinitatis coęqualem, coęternam & inseparabilem Trinitatem, atque illius mysteria sacramenti, quo incarnatum Dei Filium de Spiritu sancto, & Maria Virgine pro salute mundi vera fides in toto orbe denunciat, atque aduētum eiusdem Iesu Christi Filij Dei Domini nostri, quo perimendi sunt impij, & regnum eius, quo glorificandi sunt sancti, ut quęcūq; negocia ^k de quorūlibet querela vestris auditibus ex-

titerint

^a Aut ne inhonesta
d plenit. Exc.
"Deest Exc.

^b Augmentum. Exc.

^c Peroptemus. Exc.

^d Resultare. Exc.

^e Pietatis. vnus M.C.

^f Referretur. C.A.

^g In iuramento cōd.
Exc.

^h Contaminatos.
Ex c.
"Deest Exc.

ⁱ Quod. Exc.

^k De quorūlibet
querel. auditibus
extirerint. Exc.

Tit. 1.
Psalm. 117.
Matth. 23.
Marc. 11.
Luc. 10.

Council. Tol.
7. c. 1. & 6.
c. 18. & 5.
Tolet. 1010.

1. Timot. 2.
c. 4.

titerint patefacta cum iustitię vigore misericorditer, & cum tēperamento miserationis iustissimę, " cū nostra conuiuētia terminetis in legum sententijs, quę aut deprauata consistunt, aut ex superfluo, vel indebito³ coniecta videntur, nostrę serenitatis accommodante consensu, hæc^b sola quę ad sinceram iustitiam & negociorum sufficientiam cōueniunt, inordinate^c tis; Canonū obscura quędam, & indubium versa in meridiē lucidę intelligentię reducat; omniumq; negociorum conuentus, ordinumq; status, qui in vestram extiterint deuoluti præsentiam, ita maiorum regulis cōcordantes iustissimē piē ac temperanter constituere studeatis, vt & mihi, qui ad studiorum fructus bonorum anhelō, pars beatorum adueniat, & vos, quoniam implentes voluntatem Dei, me non spernitis imprecātem, regio beatitudinis æternę suscipiat, & visio delectationis Dei sibi perenniter inhærere concedat. Vos etiam illustres viros, quos ex officio Palatino huic sanctę Synodo interesse^d primatus obtinuit, ac nobilitas spectabilis honorauit, & experientia æquitatis plebium rectores exegit, quos in regimine socios, in aduersitate^e fidos, & in prosperis amplector strenuos, per quos iustitia leges implet, f^f miseratio leges^g inflectit, & cōtra iustitiam legum, moderatio æquitatis temperantiam legis extorquet, adiurans obtestor per omne illud admirabile, & solum vnus sacrę fidei sacramentum, h^h quo venerabilē omnium sanctorum Patrum sum obtestatus conuentum, vt ad cunctę veritatis, ac discretionis iustissimę formulam ita animos dirigatis, vt nihil à consensu præsentium Patrum, sanctorumque virorum aliorumⁱ mentes ducentes obtutu, quidquid innocētię vicinum, quidquid iustitię proximum, quidquid à pietate nō alienum, vel soli Deo^k cognoueritis existere placitum, instāter, modestē, & cum omni dignemini intentione complere; scientes quia in eo quod hæc mea salubria vota completis, vos Deo amabiles assignatis; & in eo quod decretorū^l vestrorum edicta fauoris exhibitione corrobōro, me vobiscum simul Deo placitum adsigno. In commune iam vobis cunctis & ex diuino cultu ministris idoneis, & ex aula Regia rectoribus decenter electis diuini nominis adiuratione constrictis adijcio consensionis meę verum purumque promissum: vt quodcunque iustitię, aut pietati, salutarique discretioni vicinum decernere, seu adimplere cum^m nostro consensu elegeritis, omnia fauente Deo perficiam,

³ Concorditer
minuatur in
Exc.

⁴ Collecta. C.A.

⁵ Solum. Exc.
⁶ Ordinatus. Exc.

^d Mos primatus
C.A.

^e Filios. Exc.

^f Misericordia. Mf.

^g Impletur. Exc.

^h Per venerabilem
omnium sanctorum
Patrum (per quos
obtestor) sanctus
conu. Exc.

ⁱ Mentis duc. obtestor.
Exc.

^k Agnoueritis. Exc.

^l Nostrorum. Exc.

^m Sancto. Exc.

ficiam, & aduersùs omnimodam cōtrouersiarum querelam, Principali auctoritate muniam, ac defendam; ^a promissis illis, quę ad domesticos fidei regula veritatis pertinuisse probauit. Adhūc aliud à beatitudinis vestrę conuentu eiusdem fidei ^b auiditas sancta deposcit, connectēte me ^c in sequestrationis confinio causam, quę ^d à nostro dogmate probatur extranea: quam licet per me lucrari Christus ^e exoptet, inimicam sibi tamen esse non ambigit, donec quod ardentem optat, "euidenter" obtineat. Iudæorum, scilicet vitam, moreq; denunciatio, quorum tantummodò noui terram regiminis mei pollutam esse peste contagij. Nam cū Deus omnipotens omnes ex hac regione radicitus extirpauerit hærefes, hoc solum ^f sacrilegij remansisse dignoscitur, quod aut nostrę deuotionis instantia corrigat, aut ultionis suę vindicta disperdat. Ex ijs enim quosdam traditionis errore ^g vetustę, video retinere iura perfidię; quosdam verò sacri baptismatis expiatos ablu-tione, ita in apostasię ^h dolo relapsos errorem, vt detestabilior inueniatur in eis ⁱ profanatio blasphemię, quam in illis, quos nondum constat purificatos esse regenerationis ^k sacro liquore. Pro quo bonę intentionis agone, & lucro fidei verę, obsecro reuerentiam beatitudinis vestrę, atq; per supra ^l taxatum contestor tremendę coniurationis ^m tenorem, vt absq; omni fauore, vt absq; omni personarum partis ipsorum acceptione, quidquid ad Domini & Redemptoris mei Iesu Christi veram fidem, verumq; pertinet ⁿ amorem, de his iubeatis ardēter, & verissimè Deo, ac fidei meę placitã sententiam dare. Vt sicut mihi diuina pietas regimē fidelium dedit, cum quibus se à me glorificari cognoscit, ita quoque infidelium assēqui tribuat lucrum, in quibus, & voluntatis suę fieri bonum, & eius ^o aduenisse congaudeam venerabile regnum.

Datum sub die "decima septima" Kalendarū Ianuariarum, anno feliciter quinto glorię regni nostri. ^p In nomine Domini, Flavius Reccesuindus Rex hanc fidei, & bonę voluntatis meę deliberationem manu mea subscripsi.

Relecta tomi pagina, vel finita, cū glorificassemus Deum de fidei Principalis auditu, & de bonę voluntatis eius affectu, ad ^q peragendum causarum cęterarū negocium statim vertimus animum, simulq; sumus exorsi ^r iudicium.

^a Premiss. Exc.
^b Deuotio. Exc.
^c In sequentis traditionis conf. Exc.
^d Vestrę dignitati. Exc. Alias nostrę.
^e Exhortetur. Exc.
^f Deest. Exc.
^g Sacril. dedec. Exc.
^h Vetusta. Exc.
ⁱ Doleo Vnus. M. G. denuo. Exc.
^j Prolatio. Exc.
^k Sacra. Exc.
^l Taxato. Exc.
^m Tenore. Exc.
ⁿ Honorem. Exc.
^o Conuenisse. Exc.
^p Defunt. Exc. Item subscriptio. In. Exc.
^q Peragendarum. Exc.
^r Initium.

N n I. De

I. De Catholica fidei plenitudine.

Tunc primæ narrationis exortu, ^a veræ fidei nobis tractatus occurrit: vt incipientes de illa primitus loqui, inde soliditatis auspicemur exordiū, vnde sacræ sumplimus natiuitatis initium. Quatenus assertionū ^b nostrarum forti præmissa sententia, quidquid subsequēter aduenerit de actis negociorum, fortius ^c subsistere valeat ^d seriem decretorum. Itaq; vnus sacræ fidei veram profefsionem, veramq; regulā tenere, nos tota virtute animi, & profitemur, & acclamamus cunctisque percipiendam, ac retinēdam plena deliberatione incessanter prædicamus ^e & pandimus; sicut à sanctis Apostolis ostēta docetur, sicut à sequentibus patribus ^f orthodoxis disertè probatur, sicut etiam in sanctis illis Synodalibus gestis verissimè confirmata dignoscitur; in quibus Arrij, Macedonij, Nestorij, vel Euty chetis insanissimus ^g error & dilucidè proditur, & radicitus extirpatur: sicut deniq; in sacris Missarum solennitatibus concordī voce profitemur, ac dicimus:

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem factorem cæli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium conditorem: & in vnum Dominum Iesum Christum, filium Dei vnigenitum, & ex Patre natum ante omnia secula; Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero; natum non factum, homouision Patri, hoc est, eiusdem cum Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cælo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostra salutem ^h descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine, & homo factus est; ⁱ passus sub Pontio Pilato; ^k sepultus, tertia die resurrexit. Ascēdit ^l ad cælos, sedet ad dexteram ^m Patris: inde vēturus in gloria iudicare viuos, & mortuos; cuius regni non erit finis. Credimus ⁿ in Spiritum sanctum, Dominum, viuificantem, ex Patre & Filio procedentem, cum Patre & Filio adorandum, & glorificandum; qui loquutus est per Prophetas: ^p in vnam Catholicam, atq; Apostolicam Ecclesiam. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum Expectamus resurrectionem mortuorum, ^q vitam futuri seculi. Amen.

Huius sanctæ fidei regula idcirco nunc tractatus non recipit aperturam, quia & à sacris Doctoribus abundè constat exposita, & imminentium causarū negocia nos ad alia ^r pertrahunt peragenda.

II. De

^a Eo ver. C. A.^b Sanctorum. C. A.^c Sustinere. Exc.
^d Vnus. M. S. ferre.
ve. & c.
^e Vnus ergo sac.
Exc.^f Expandimus. C. A.
^g Deest. Exc.
^h Orthodoxi. C. A.ⁱ Desunt E. c.^k Err. deprehēditur
& radicitus extirpatur.
Exc.^l Desit. C. A.^m Desit. de cælis, in
Miss. Mozarab.
ⁿ Desit. Exc.^o Et pass. Exc.
^p Ac sepult. & ter.
Exc.^q In Exc.
^r Dei Patris omni-
potentis. Mozarab.
Et in Spiritum sanctum
viuificantem.
Exc.^s Et vnam. Mozarab.
Exc.^t Et vit. C. A.^u Trahunt. Exc.

II. De incauto iuramento.

Conc. Tolet.
7. cap. 11.

Secundę disputationis occurſu adfuit negotium tam difficile, quàm & graue, in quo de refugis, atq; perfidis disputatione cōmota; vtrum ne poſſet eorūdem temperari ſententia damnatorum, magno ſatis conatu eſt exquiſitū. Sed cum illarum ſeries conditionum, ad quas decurſis non longè temporibus pro eorum penuria, hoſtilitatis vaſtitas^a nos iurare coëgerat, ^a Non. Exc. noſtris eſſet auditibus recensita, tantā reperimus obligationis illic ineſſe^b cenſuram, vt macularum ſuarum nodofitas non ^b Teſturan. C. A. tantum videretur prohibitionē dediſſe tranſgreſſionū, quantum concluſiſſe viſcera pietatū. Aderat enim, quod in vtroq; pauor agebat, & ne ſancti nominis profanatio fieret, & ne miſerationis operatio interiret: quia^c ex Dei nominis profanatione non aberat, ^d quod tenebat, & ex prohibitione pietatis aderat, quod tædebat. Dumq; alterno periculorū obiectu^e ſe prolata ſententię compugnarent, ^f periclitabamur in bifido partium diſſidentium calle, quo^g diremptionis tramite iudicium properaret. Sed cū greſſibus diſputationis noſtrę ſe ſe difficultatis congreſſio^h deuia obieciſſet, properādi tandem relicto diſcrimine, cum fragore ſingultuū, & imbribus lacrymarum, ad Deum, qui pietatis fons eſt verba ſimul, & corda conuertimus, "orantes." Adſpira ſanctę Spiritus, & ⁱ Deſt. C. A. ducito nos in portum voluntatis tuę, ſedatis fluctibus ignorantię noſtrę. Ecce enim periculorum ſyrtes: in littore curſus noſtri ^k peruenimus, atq; ^l huiuſmodi obuiatibus naufragiorum obicibus, quod^m diſpoſitionis noſtrę vela pādāmus, ⁿ attentius conſideratione non cernimus. Sed aſpira ruruſ ſanctę Spiritus, & dato nobis te donante noſſe quod iubeas, ac te iuuante implere poſſe quod iuſſeris: vt & ^o perluſtrando illumines, quod neſcimus, & adiuuando^p proficias, ^q Perſicias. Exc. quod implere pauemus. ^r Si iam ergo in te quieſcētes, errorum fluctuum pauoribus ^s abdicatis, commercia nos ^t iubes diſponere pacis, inchoemus illa, quę, & in gloriam ^u tuę omnipotentię conferantur, & humanę ſaluti, te ^v adnitate donentur. Temporibus non procul excuſſis, cum quorundam ^w refugarum tumultuoſa ſeditio frequenter vaſtationes terris inferret, & ſcādala populis cum excidiſſis irrogaret; aded vt captiuorum turmas ^x reducere, & deſolationes terrę, quę tali concuſſę ſunt peſte, quilibet conatus nequeat ^y Refutatorum. Exc. ^z Alias, vt noſtri. ^{aa} Ducerent, & Eccleſiarum deſolationes facerent, quę tal. Exc.

Nn 2 reparare,

reparare, ^a & actū est vi potius necessitatis exortæ, quàm de liberatione iudicij, vt contra eosdem, eisdemque simillimos, cum omni ferè populo acerrima iuramenta daremus. Vnde iurasse nos per attestationem diuini nominis, conditio iuramenti demonstrat, & ne resoluti queat, sacre Scripturæ auctoritas instat: scribitur namq; in Exodo: Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum: neq; enim in fontem habebit Dominus eum, qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra. Item in Levitico: Non periurabis in nomine meo; nec pollues nomē Domini Dei tui. Ego Dominus. At verò, quia illata pressurarū acerbitas resoluti possit ac debeat, tam vinculorum, & lamentorum ^b error insinuet, quàm eiusdem auctoritatis Dominicæ præcepta ^c commendāt. Etenim iuxta veterem translationē, ita quosdam per Esaiam graui exprobratione Dominus increpat, dicens: Vē filijs desertionis, dicit Dominus: fecistis consilium non per me, & sponsonem non per spiritum meum; adijcere peccatū super peccatum. Item Hieremias: Iniquitates nostras declinauerunt ista, & peccata nostra amouerunt bona à nobis: quia inuenti sunt in populo meo impij, & laqueos statuerunt ad dispergendos viros, & comprehenderunt. Vt laqueus instans plenus volatilibus, sic domus eorū plenæ dolore. Et per Michæã. Heu mihi ^d anima, quia perit ^e reuertens ^f ad terram; & qui corrigit inter homines non est; omnes in sanguine iudicantur; vnusquisq; proximum suum ^g tribulat tribulatione; in malū manus suas præparant. Ad beneficentiam certè, quæ diuinis oculis tanto est gratior, quanto & inuenitur esse præstantior, sic nos Isaias instruit, dicens: Dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimētes. Paulus etiam vas electionis: Pietas ad omnia utilis est. Et Iacobus: Iudicium sine misericordia illi, qui non fecerit misericordiam: superexaltat autem misericordia iudicium. Ioannes item: Qui odit fratrem suum, homicida est: & scitis, quia omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. Et per semetipsum Veritas: Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos. Et iterum: Dimittite, & dimittetur vobis: si autem non dimiseritis, nec Pater vester cœlestis dimittet vobis peccata vestra. Ecce sunt Dominicæ iusionēs hinc inde adstipulata firmissima cautione præcepta: ac proinde, quia sunt diuini oris prosecutione taxata, manebunt per omnia æterna lege præfixa. Quid ergo? nunquid aut

^a Et exa. C. A. Et

^b Horror insinuat.
Exc.
^c Commēdat. Exc.

^d Anima mea. Exc.
^e Et reuertens. C. A.
^f A terra. C. A.

^g Trib. omnes in malum suas manus præparant. Exc.

aut^a iuramenti iustitiam, b aut misericordiæ pacem sibi con-
 traire narrabimus: dum scriptum sit: Misericordia, & veritas
 obuiauerunt sibi iustitia, & pax se complexæ sunt? aut quia
 controuersiarum lapsus se se in c contentione diffundunt,
 ideo vnus partis assertionem narrabimus non implendam?
 d Cur alterius assertio partis iacturæ e cõminatur instãtiam?
 & quia iuramenti custodia vltionem nõ temperat pauescen-
 dam, idcirco impietatis atrocitas mortẽ pariet execrandam?
 Absit: etenim si publicis sacramentorum gestis (quod Deus
 auertat) à quibuslibet illicita, vel non bona extitisset cõditio
 alligata, quæ, aut iugulare animam patris, aut agere compel-
 leret stuprum sacratissimæ Virginis, nunquid non tolerabi-
 lius esset stultæ promissionis reijcere vota, quàm per inuti-
 lium promissionum custodiam exhorredam criminum im-
 plere mensurã? Quod si ita f est, quomodo crederetur vnus
 obseruantia iusionis esse fons pietatis, cum emitteret g riuu-
 los vltionis? Aut quænam illa h esse sacræ obseruatio legis,
 quæ sacrilegia committeret i prauitatis? Vel cuius mensuræ
 æquitas videretur, vt ex vnus præcepti cautela, necis ex-
 oriretur immanitas truculenta? At nunc non ita contendi-
 mus, vt contentionum diuortijs concitatis, nos ipsos con-
 tentionis certaminibus misceamus. Est verè pax in vtroque
 quod dicimus: quia sic Spiritus sanctus iter nostrum, ac cur-
 sum temperat, vt in nullo k deuium hoc l à sua disposi-
 tione secludat: vnde plena iam voce, pleniori fide, plenissi-
 maq; intentione prædicimus, atque in tota sanctæ Ecclesiæ
 vniuersitate prædicamus pariter, & optamus, nulla profa-
 natione solius, & summæ diuinitatis nomen existere ad-
 sumendum, nullo periurij sacrilegio indebitè profanandum,
 nullo vsquam cõtractu fallaciæ contingendum. Nam si atte-
 stante veritate, propter profanationem periurij euitandam
 prohibetur omninò iurare, cum dicitur: Sit sermo vester, est,
 est, non, non: quod autem plus his est, à malo est, quomodo
 impunitum erit, nomen tantæ gloriæ voluntariè profanasse;
 dum in eo taxata fides dignoscitur interisse? vel quatenus pa-
 cis fœdera m in gentium dissidia ligabuntur, si nõ iuramenti
 facta sanctiori integritate feruentur? Etenim omne, quod in
 pacis n fœdere venit, tunc solidius subsistit, cū iuramenti hoc
 interpositio roborat. Sed, & omne, quod animos amicorū cõ-

a Iuramenta iustitiæ.
 Exc.
 b Aut iuramēti mi-
 misericord. C. A.
 c Contentionē. Exc.

d Ne. Exc.
 e Patiatur. Exc.

f Effet. Exc.

g Tribulos. Exc.

h Effet. Exc.

i Probitatis. C. A.

k Deuius nos casus à
 dispos. Exc.
 l A se seclud. C. A.

m Inter. Exc.

n Fœdera. Iuo. Exc.

Nn 3 ciliat,

ciliat, tunc ^a fixius durat, cum ^b eos sacramenti vincula ligant.

Omne etiam, quod ^c testis adstipulat, tunc verius constat, cum ^d id adiectio iurationis affirmat. Quod si & testis deficiat, in-

nocentis fidem sola iurifurandi taxatio manifestat. Hinc &, vt ^e mentibus humanis diuina voluntas panderet quod vo-

lebat, ne labens fragilitas pro incerto teneret, quod inuiolatae

veritatis promissio exprimebat, per Esaiam loquitur, dicens: Ego Dominus, & non est alius; in memetipsum iuravi. Si

ergo tantae institutionis limite sunt votiuia iuramenta seruan-

da, quis alienorum à veritate hæc adstruat execrabiliter vio-

landa? Stabunt ergo sacrae auctoritatis ^f viuida iussa, nec vana

profanatione erunt aliquatenus temeranda. Verum ne iur-

ramenta, quae data sunt, videantur in nos ita penitus misera-

tionum conclusisse praecordia, vt nullam de pietatis affe-

ctu animae viscera concipiant indulgentiam paritura: sic sta-

bilis contractibus ^g iuramenti, sinum misericordiae aperi-

mus, atq; ita cunctis Deo placita deuotionem misereri cense-

mus, vt nos nec iuramenti teneat cautio reos, nec inhumani-

tas faciat execrandos. Occurrere certe miserorum ruinis

debet; subsidio vnusquisque, quo valet, & releuatione alienae

vindictae, à se Dei remouere vindictam: libat enim Domino

prospera, qui ab afflictis pellit aduersa. ^h Inde Iob, ante passio-

nis experientiam ⁱ impudens patientibus, quod in passionis

suae patientia memorabat, suarum virtutum catalogum texens

inter caetera sic connectit: Benedictio perituri super me veniebat, & cor viduae consolatus sum. Et paulo post: Flebam quon-

dam super eum, qui afflictus erat, & compatiiebatur anima mea pauperi. Hinc & Salomon: Erue eos, qui ducuntur ad mortem: & qui trahuntur ad interitum, liberare ^j non cesses. Quibus sanctae auctoritatis instructi decretis, nec sanctum nomen profanasse nos constat, quod nullatenus profanandum vox nostrae praedicationis insinuat, & indulgentiae visceribus adaperis, licet oris sui professione damnati difficile mererentur absolui (iuxta quod scriptum est: Sanguis tuus super caput tuum; os enim tuum loquutum est aduersum te. Et iterum: Ex ore tuo iustificaberis; & ex ore tuo condemna-

^a Fidelius. Exc.
^b Ea. Exc.
^c Testib. astipulans. Exc.

^d Motibus. C. A.

^e Visifica. Exc.

^f Iuramenta. Exc.

^g Vnde Iob inuente passionis suae experientia impudens patientibus passionis suae patientiam memorabat, suarumque, Exc.
^h Imprudenti Vno M. G.

ⁱ Ne. Exc.

Esai. 45.

Iob. 19. & 30.

Prover. 34.

Reg. 1. c. 1.

Matth. 11.

duo mala licet sint omnino cautissimè præcauenda, tamen
 si periculi necessitas ex his vnum^a temerare compulerit, id
 debemus resoluere, quod minori nexu noscitur^b obligare.
 Quid autem ex his leuius, quidue sit grauius^c rationis acu-
 mine inuestigemus. Etenim dum periurare compellimur,
 creatorem quidem offendimus; sed nos tantummodo macu-
 lamus: cum verò noxia promissâ complemus, & Dei iussa
 superbè contemnimus, & proximis impia crudelitate noce-
 mus, & nos ipsos crudeliori "mortis" gladio trucidamus: illic
 enim duplici culparum^d telo percutimur, hic tripliciter iugu-
 lamur. Restat ergo^e vt eò nostra pergat sententia, ^f quò mi-
 sericordiæ patuerit via: quæ ita Dño probatur accepta, vt plus
 eam cupiat, quam sacrificia veneranda; dicente ipso: Miseri-
 cordiam^h volui, & non sacrificium. ⁱ Ac indulgētiæ conces-
 sa licentia, miserationis ipsius opus in gloriosi Principis po-
 testate redigimus; vt quia Deus illi miserendi aditum patefe-
 cit, remedia pietatis ipse quoq; non deneget: quæ ita Princi-
 pali discretione moderata^j persistunt, vt & illis^k sit aliquate-
 nus misericordia contributa, & nusquam gens, aut patria per
 eosdem, aut periculū quodcunq; perferat, aut iacturam, hæc
 miserationis obtentu temperasse sufficiat. Cæterum quæcū-
 que iuramenta pro Regiæ potestatis salute, ^l vel contractatio-
 ne gentis, & patriæ vel hæctenus sunt exacta, vel deinceps
 extiterint exigenda, omni custodia omniq; vigilantia insolu-
 biliter decernimus obseruanda, à membrorum truncatione,
 mortisq; sententia^m religione penitus absoluta. Sed ne praua
 rum mentium versuta nequitia nosmet ad periurij quandoq;
 deuocet culpam, nec à sanctæ fidei regula hanc assèrat veni-
 re sententiam, tam diuinæ auctoritatis oracula, quam præce-
 dentium Patrum asserta huic narrationi curauimusⁿ innecten-
 da. Etenim incōmutabilis idemq; semper existens Dei sum-
 mi natura^o præcellens, sua sæpe in sacris literis legitur mutaf-
 se promissa, & pro misericordia temperasse sententiam. Vn-
 de quamlibet sit impassibilis atque immutabilis, ^p identi-
 dem deitate firmissima, crebro tamen eius & iuramenta le-
 guntur, & pœnitentia; quæ sacris extant mysterijs^q adope-
 rata. Iurare namque Dei, est à se ipso nullatenus ordinata cō-
 uellere: pœnitere verò eadem ordinata, cum voluerit, immu-
 tare. Sic enim per Hieremiam dicit: Repentè loquar aduer-
 sus gentem & aduersus regnum, vt radicem & destruam, &
 disperdam

^a Temperare Exc.

^b Obligari Grat. luo.

^c Pietatis acum. Exc.
puræ rationis luo.
Grat.

^d Deest in Exc.

^e Gladio perimus,
Grat.

^f Vt hæc nostra.

^g Exc.
^h Qua. Exc.

ⁱ Hac Exc.
^j Velo Burch. & Exc.

^k Persistant. Exc.

^l Ita sit miser. Burch.

^m Cōstitutione Burch.
Contutacione
Exc.

ⁿ Religatione. C.A.

^o Inneq. sic enim
per Hieremiam,
&c. Burch. à quo
interiecta desunt.
^p Parcens.

^q Quidam M. si idē
quidem eiusdem
que deitatis licet
sint dicta firmissi-
ma, crebro. Exc. Sc
Grat.

^r Adoperta. Exc.

^a disperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa ^b à malo suo, quod loquutus sum aduersus eam, agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitavi vt facerem ei. Et per Ezechielem: Si dixerò iusto, ^c quod ^d vita viuat, & ^e confusus in iustitia sua fecerit iniquitatem, omnes iustitiæ eius obliuioni tradentur, & in iniquitate ^f sua, quam operatus est, in ipsa morietur. Si autem dixerò impio: Morte morieris, & egerit pœnitentiam à peccato suo, vita viuet, & non morietur. Si ergo nostrâ cōuersio sic diuinam mutat sententiam, cur miserorum tantæ lacrymæ, vel ^g pressura tam crudâ non ^h temperet ex miseratione vindictâ. Hinc etiâ populo Israëlitico sæpè vltro promissa suspenditur, & Niniuitarum perditio, diuinæ sententiæ permutatione, ⁱ sedatur.

^j At verò illustri laudû titulo præclarus auctor Ambrosius in libro de officijs primo, huiuscemodi rei causa, sic loquitur: Est ^k enim contra officiû nonnunquam, promissum soluere, ^l sacramentum custodire: vt Herodes, qui iurauit, quoniam quidquid ^m petitus esset, daret filiæ Herodiadis: & necè Ioânis præstitit, ne promissum negaret. Nam de Iephthe quid dicâ, qui immolauit filiâ, quæ sibi ⁿ victori primû occurrerat, quo votum impleret, quod sponderat, vt quidquid sibi primû occurrisset, offerret Deo. Melius fuerat nihil tale promittere, quàm promissum soluere parricidio. Item in libro. 3. Purum igitur, ac sincerum oportet esse affectum, vt vnusquisq; simplicem sermonē proferat, vas suum in sanctitate possideat, nec fratrem in circumscriptione verborû ^o inducat, nihil promittat inhonestû: ^p at si promiserit, tolerabilius est, promissû non facere, quàm facere, quod turpe sit. Sæpè pleriq; constringunt se iurisiurandi sacramento, & cū ipsi cognouerint promittendum non fuisse, ^q sacramenti tamen contēplatione faciunt, quod sponderint; sicut de Herode supra scripsimus, qui saltatrici præmium turpiter promisit, crudeliter soluit. Turpe est, quod regnum pro saltatione promittitur, crudele, quod mors Prophetæ pro iurisiurandi religione ^r donatur. Quanto tolerabilius ^s tali fuisset periuriû sacramēto? Et post pauca de Iephthe ^t differens, Miserabilis ("inquit") necessitas, quæ soluitur parricidio. Melius est nō ^u vouere, quàm vouere id, quod sibi, is, cui promittitur, nolit exsolui. Et post paululum: Non semper igitur promissa soluenda omnia sunt. Deniq; ipse ^v Dominus, sicut scriptura indicat, frequēter suam ^w mutat

^a Destruam. Burch.
^b Super mal. Exc.

^c Viro, quod Exc.
^d Vitam. C. A.
^e Conuersus à iustitia. Exc. Alibi, et nostri.
^f Deest. Exc.

^g Pressura. Exc.
^h Temperant. Exc.

ⁱ Sed. Nam S. Ambrosius in lib. 3. de officijs. ita ait: Porè igitur, & c. Burch. quæ hic media sunt, nō agnoscent. Et. C. A. Etiam Exc.

^k Et sacram. Exc.

^l Peccura. Exc.

^m Victori. Vans. M. G.

ⁿ Seduct. Exc.

^o Ac si promittere querat. Burch.

^p Ius sacramenti, tamen cont. Burch.

^q Datur. Exc.

^r Tale. C. A. Exc.

^s Disputans. Exc.
^t Deest. C. A.
^u Vouer. id, quod sibi is. Burch.

^v Deus. Exc.

^w mutat

mutat sententiam. Vir quoq; sanctissimus Augustinus vestigationis acumine cautus, inueniendi arte præcipuus, afferendi copia profluus, eloquentiæ flore venustus, sapientiæ fructu fœcundus, hæc in suis narrat^a affatibus. Duo sunt omnino genera mendaciorum, in quibus non magna culpa est, sed tamen non^b sunt sine culpa, cum aut iocamur, aut^c proximi mentimur; illud primum^d in iocando ideò non est perniciosissimum, quia non fallit: nouit enim ille cui dicitur ioci causa esse dictum: secundum autem ideò^e mitius est, quia retinet nonnullam beneuolentiam. ^f Ideò ipse: Non auferrat (inquit) veritas misericordiam, non misericordia impediatur veritatem. Si enim pro veritate, aut quasi rigida veritate, oblitus fueris misericordiam, non ambulabis in via Domini, in qua misericordia, & veritas obuauerunt^g sibi.

Beatus etiam Gregorius Papa, & libris^h & meritis honorandus, atque in ethicis assertionibus penè cunctis meritò præferendus, sic in libris infert Moralibus: Quia ergo Beemoth isteⁱ ita inexplicabilibus nodis ligat, vt plerumq; mens in dubio adducta, vnde se à culpa soluere nititur, inde culpa arctius adstringatur, rectè dicitur: Nerui testiculorum eius perplexi sunt: argumenta namq; machinationum illius, quo magis laxantur, vt relinquunt, eo magis implicantur, vt terreat. Est tamen, quod ad destruendas eius versutias vtiliter fiat. Et cum mens inter minora, & maxima peccata constringitur, si omnino nullus sine peccato euadendi aditus patet, minora semper eligantur. Quia & qui murorum vndiq; ambitu, ne fugiat, clauditur, ibi se in fugam præcipitat, vbi breuior murus^k inuenitur. Nostri quoq; seculi Doctor egregius Ecclesiæ Catholici nouissimum decus præcedentibus ætate postremus, doctrine cõparatione non infimus, & quod maius est, ^l in seculorum sine doctissimus, atq; cum reuerentia nominandus Isidorus, in libro sententiarum secundo, hæc pro tali narrat negotio: Non est conferuandum sacramentũ, quod^m malè incautè promittitur: velut si quispiam adulterẽ perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur. Tolerabilius est enim sacramentum non implere, quàm permanere in stupri flagitio. Similiter in Synonymis: In malis promissis rescinde fidem, in turpi voto muta decretum; quod incautè vouisti, non facies: impia est promissio, quæ scelere adimpletur. Hæc de sacris paginis, auctoribusq; præcipuis breuissimè

^a Affectibus. Burch.

^b Est. Exc.

^c Pro misericordia ment. Exc. F. pro proxima ment. Burch. aut cũ promittimus ment.

^d Inchoandum. C. A.

^e Minus. Exc. mentius Burch. qui toto hoc loco mutilus est.

^f Idem. Exc.

^g Sib. Hinc Papa Gregorius in libris Moralium sic ait: Quum mens inter minora, & maxima Burch. à quo cætera desunt.

^h Et vitæ merit. Exc. ⁱ Tam. Exc.

^k Inuen. Hinc & Isidorus ait: Tolerabili^o est enim, &c. Burch.

^l Iam seculorum finitorum. Exc.

^m Malum. C. A.

Psal. 84.

lib. 40.

Isidorus lib. 2. sentent. co. 31. de iur. men. sent. 10. c. 2. q. 4. non isti hoc.

Isidor. lib. 2.

Vide hic Burch. qui hic non variat.

simè sufficiat prælibasse. Nam plurima colligere poterit, qui hæc attentius legendo quæsierit. Cæterum quibus hæc nequaquam sufficiunt, vel hinc fumant cum rubore silentium: quia optat Vas electionis anathema esse à Christo pro fratribus nostris, quàm perdurare crudelibus in delictis.

Rom. 3.

Suis. Exc.

III. De premio Episcopalis ordinis tituli.

Tertiæ ratiocinationis alloquio doluimus, contra priorū monita Patrum, vota perniciosissima posterūm. Nam quanto frequentius illi noxia vetuerunt, tanto studiosius isti perpetrare vetita non quiescunt. Sicq; per contrarium, quod penitus occumbere debuit, insultare non desinit: & res quæ tot excisa decretis arefcere potuit, ad vicem^b Lernæi capitis, vt ferunt fabulæ, truncata virescit. Denique, quod sine magno dolore dicendum non est, reperiuntur quam plurimi negotio muneris perituri, mercari velle gratiam Spiritus sancti; dum vile præmium donant, vt Pontificalis ordinis sublime culmè accipiant; obliuisci verborum Petri, qui dixit ad Simonem: Pecunia tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti per pecuniam possideri. Proinde quia & vsitatum est tale malum, & maiorum frequenter extat mucrone succisum, nos quoque huic vulnere^d cancroso ignitum, quod superest, adhuc iniscimus ferrum; decernentes^e omnimodo, vt quicumq; deinceps^f pro percipienda Sacerdotij^g dignitate quodlibet præmium detectus fuerit obtulisse, ex eodem tempore se nouerit anathematis opprobrio condemnatum, atq; à^h perceptione Christi corporis & sanguinis alienum, ex quo illum constat hoc execrabile Christo perpetrasse flagitium. Quòd si aliquis extiterit, qui accuset, ille qui hunc ordinem munerum fuerat acceptione lucratus, & suscepti honoris gradu priuetur, & in monasterio sub perenni pœnitentia religetur. Illi vero qui pro hac causa munerum acceptores extiterint; si Clerici fuerint, honoris amissione multentur; si verò laici, anathemate perpetuo condemnentur.

L. 2. c. 8.

Decret. l. 1. c. 33.

Hydra cap. Ca.

Tantum. Exc.

Cancroso. Exc.

Omnino. Exc.

Propter accipien-

dam. Exc.

Dignitatem. Exc.

Participatione

Iuo, & Exc.

Suscepto. Exc.

IIII. De Episcopis pollutis.

Quartæ congressionis euentu obuius sese nobis intulit pontificalis culminis lapsus, quem ante flere, quàm disponere cõpulsus ex ordine sumus. Nam cum secūdum carnis assumptæ mysterium

myfterium Ecclefiaē fuæ fuerit dignatus caput exiftere Chri-
 ftus, meritò in membris eius intentio Epifcoporum officia
 peragere cernitur oculorum: Ipsi enim de fublimiori celfitu-
 dine^a ordinum regunt, & difponunt fubiectas multitudines
 plebium. Vnde quanto ipfi fiunt fequentium^b ducatores, tan-
 to meritorum lumine debent^c eſſe fulgentes. Qua propter
 omnes Epifcopi, inter cæterarum ornamenta virtutum, ni-
 tore carnis debent propenſiùs enitere; vt ex hoc, audientes
 munditiam appetant, ex quo doctores immunditia non de-
 turpat. Adeò vt ſi deinceps Epifcopi detecti fuerint execra-
 bilibus flagitijs, cum quibuslibet fœminis pollui,^d aut familia
 peculiaritate verſari, nouerint ſe irreuocabili ſententia Pa-
 trum vlcifci, id eſt, & loci & ordinis ſui dignitate priuari.

^a Ordinis. Exc.
^b Ducatores. Exc.
^c Præfulgere. Exc.
^d Ac. C. A.

V. De Sacerdotibus miniſtrisq; pollutis.

Quintæ actionis impulſu peruenit ad totius Concilij ſacrum
 auditum, quosdam Sacerdotes, & miniſtros obliuiſcentes ma-
 iorum^e veteribus conſtitutis, aut vxorum, aut quarumcunq;
 fœminarum, immunda ſocietate, & execrabili contagio-
 ne turpari;^f peſſimi cordis obſtinatione, tam ſacris literis,
 quàm Patrum regulis obuiantes; nec leui quidem respirami-
 ne^g memoriæ cõmendantes, quod ſcriptum eſt: Sancti eſto-
 te, quoniam & ego ſanctus ſum, dicit Dominus. Et illud Apo-
 ſtolicum: Mortificate membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram,
 id eſt, fornicationem, & immunditiam, concupiſcentiam
 malam, & auaritiã: quibus quanto eſt pertinacior^h vſus in
 malis, tanto auſterioribus conuenit obuiare decretis. Prop-
 ter quodⁱ flagitij dedecus, ſpecialiter hoc à ſancto Concilio
 definitur, vt omnes Epifcopi id ipſum in ſuis quærere ſoli-
 citè curent; & cum hoc veriſſimè reperire potuerint, omnes
 placiti^k cautione^m taliⁿ diſtringant, vt nunquam vltiùs
 tam abominanda committant. Mulieres verò, ſeu liberæ ſint,
 ſeu ancillæ,^o ac illis turpitudine ſociatæ, ita omnibus modis
 ſeparentur,^p & monaſterio tradantur, vt vltiùs ad^q con-
 ſocios ſui criminis reuertendi omnem habeant aditum dene-
 gatum. Illi verò ſi omnino coërceri nequiuerint, vſque ad
 exitum vitæ ſuæ, monaſterijs deputati,^r pœnitentiæ discipli-
 nis maneat omnino ſubiecti.

^e Ac veterum conſti-
 tutorum. Exc.
^f Et peſſima. Exc.
^g Contemplantis
 quod. Exc.
^h Vis. Exc.
ⁱ Flagitijs detectis.
 Exc.
^k Placita. Exc.
^l Cautione. C. A.
^m Taliter. Exc.
ⁿ Conſtringantur.
 C. A.
^o Tam turpiter ſocia-
 tæ. Exc.
^p Aut certè vendan-
 tur, vt vlt. Exc.
^q Conſocios. Exc.
^r Disciplinis mona-
 ſticis maneat.
 Exc.

zenit. 19.
 10.
 col. 3.

*VI. Si uxores duxerint Subdiaconi, quid
obseruandum.*

Septimæ discussionis obiectu, quorundam malè sibi conscio-
rū patuit denotatum elogium. Nam relatum est nobis, quos-
dam Subdiaconos, postquam ad sacri huius ordinis perue-
nerint gradum, non solùm carnis immunditia sordidari; cum
scriptum sit: Mundamini, qui fertis vasa Domini: sed etiam,
quod dictu quoque nefas est, nouis vxoribus copulari; asse-
rentes hoc ideo sibi licere, quia benedictionem à Pontifice se
nesciunt percepisse. Proinde omni excusationum discisso
velamine, id præcipimus^a obseruari, vt cum isdem Subdia-
cones ordinantur, cum vasis ministerij benedictio eis ab Epif-
copo detur, (sicut in quibusdam Ecclesijs vetustas tradit anti-
qua, & sacra dignoscitur consuetudo substare prolata) omni
penitus ab illis forde mulierū, ac familiaritate remota. Quod
si hoc vulnere deinceps fuerint sauciati, mox erunt sub pœ-
nitentiæ oneribus, vsque ad extremum vitæ, monasterijs
religandi.

*VII. De Clericis, qui ad coniugia moresque
seculi redierint.*

Septimæ assertionis accessu adiit cœtum nostrum tam inue-
recunda progressio, quàm ignobilis, ac detestanda præsum-
ptio. Quosdam enim, aut euentu necessitatum, aut metu pe-
riculorum^b adeptos fuisse nouimus Ecclesiasticarum officia
dignitatum: & quoniam cum illis hæc imponerentur, id sibi
fieri noluisse^c testantur, idcirco^d hæc^e spernere, atq; ad pri-
stina pertentant coniugia, moresque redire; tam nequiter
cœlestia iura soluentes, quàm promptè secularibus extant il-
lecebris inhiantes. Qua de re nosse nos conuenit, quod Epif-
copalis eminentiæ^d culmen non immeritò sacris omnibus
esse summa percensuit, quæ cæteris Sacerdotibus exercenda
prohibuit; scilicet templorum Dei sacrationem, christi-
benedictionem, sacrorumque ordinum institutionem, quæ
tàm^f diuinaliter ordinata persistunt, quàm excellentissimè
conferuntur: quia & tanto ab eis singulariter impenduntur,
quanto eidem summo culmini peragenda seruantur. Quo-
modò ergo quod in se recipit, à se reijcere poterit, cum hæc
à nullo

^a Obseruare. C. A.

^b Ab Episcopo sum-
pisse non. Exc. A.
qui.

^c Testati sunt. Exc.
Deest. C. A.

^d Diuina auctoritas
non immeritò
sacris omnibus
esse summa percensuit.
Exc.

^e Christum. C. A.

^f Diuinaliter. C. A.

à nullo altero conferri, quam à solis Pontificibus nouit, à quibus nec ligata solui, nec soluta ^a poterunt ab aliquo re- ^d Potuerunt. Exc. aliqui.

Matth. 16. ligari? Sic enim ad Petrum Veritas ait: Quodcunq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlo; & quodcunq; solueris super terram, erit solutum & in cœlo. Nequaquam ergo aliquando poterit profanari, quod diuina iussione, simulq; Apostolicæ traditionis auctoritate sacrum noscitur extitisse. Verùm sicut sanctum chrisma collatû, & altaris honor, euelli non queunt, ita quoque ^b sanctorum decus honorum, quod ^b Sacrorum. M. C. sacrum. Exc.

his compar habetur & socium, qualibet fuerit occasione perceptum, manebit ^c omnibus modis inconuulsum. Ad ^c Omnimoda. Exc.

extirpandum verò radicitus huius callidæ machinationis inutile argumentum, id sibi rationabiliter dari nouerint in obiectu, quod sacrosancti Baptismatis inappretiabile donum est semper; & sæpè non solùm nolentibus, verum etiam (quod maius est) nescientibus impertitur: sed hoc à nullo penitus profanari permittitur. Quòd ^d si & hîc op- ^d Et si hic. Exc.

ponitur, nec dum rationis ^e capaces existere, qui hoc ^f probantur accipere, ^e hîc omnimodò ^h conticescant; quia si ^e Capacem. Exc. ^f Probatum. Exc. ^g Hinc. C. A. Exc. ^h Cognoscant. Exc.

maiores impunè non deferunt, quod paruuli, vel nesciendo, vel nolendo percipiunt, quanto magis non conuenit ⁱ violare, quod pro mortis, aut pœnarum euadenda pernici- ⁱ Violari. Exc.

cie, occulta Dei dispensatione dignoscitur obuuisse. Recedant ergo talium ^k desideriorum impudorati fautores; & licet inuiti perceperint, quod non merebantur habere, ^k Def. sine verecūdia impud. Exc.

libenter tamen, ob cœleste retineant præmium, quod nolendo, ^l per terrenæ consequuti sunt necessitatis euen- ^l Propter. Exc.

tum: vt ^m tamen inuiti appetant bona diligere, ⁿ quæ ^m Tam. Exc. ⁿ Quam. Exc. ^o Delideates. Exc.

sponte videntur ^o desides impugnare. Quòd si quis post hoc perennis dispositionis edictum, non sinceriter sacris inhæserit cultibus, & abijciens à se gratiam, quam accepit, ^p relabi ad coniugia, moresq; seculi attentauerit, vel eum ^p Relabatur. Exc.

redire ^q constiterit, mox omni Ecclesiastici ordinis digni- ^q Ad hoc const. Exc.

tate ^r priuatus, verè, vt apostata à sanctæ Ecclesiæ li- ^r Priuatus & vt ap. Exc.

minibus, & societate fidelium habeatur prorsus exclusus; monasterij claustris, donec aduixerit, sub pœnitentia re-
trudendus.

VIII. *Vt nullus ordinetur, qui non perfectè nouerit officia Ecclesiastica.*

Octauæ disceptationis ^a affectu reperimus quosdam diuinis officijs mancipatos tanta ^b nesciente socordia plenos, ^c vt nec in illis probentur instructi competenter ordinibus, qui quotidianos versantur in vsus. Proinde sollicitè constituitur, atque decernitur, ^d vt nullus cuiuscunque dignitatis Ecclesiasticæ deinceps ^e percipiat gradum, qui non totum psalterium, vel canticorum vsualium, & hymnorum, siue baptizandi perfectè ^f nouerit supplementum. Illi verò, qui iam honorum dignitate funguntur, huius tamen ignorantia cæcitate vexantur, aut sponte sumant intentionem ^g necessaria perdiscendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur ^h inuiti. Absurdum siquidem est, eos, qui cæteros simpliciores & laicos habent docere, (quibus & disciplina, & vitæ debent esse veluti quoddam speculum) ad alicuius ordinis, vel dignitatis promoueri statum, qui legem Dei ignorant, nec literarum saltem mediocritate sint insigniti. Nullus igitur ad sacra Dei mysteria tractanda veniat indoctus ^{*} lotus aliquis, aut ignorantia tenebris cæcutiens: sed solus is accedat, quem morum innocentia, & literarum splendor reddunt illustrem. Aliter ordinaturis, & ordinandis imminet in posterum Dei, & eius Ecclesiæ vindicta.

IX. *De his, qui esum carniū in quadraginta diebus percipiunt.*

Nonæ intentionis admonitu detecta est ingluuies horrenda voracium, quæ dum fræno parsimoniam non adstringitur, religioni contraire ⁱ censetur. Nam dicente Scriptura: Qui spernit minima, paulatim ^k decidet in maxima, illi ^l tanto edacitatis ^m improbæ sumptu grassantur, vt cœlestia, & penè summa contemnere videantur. Etenim cum Quadragesimæ dies anni totius decimæ deputentur, quæ in oblatione ieiunij ⁿ Domini consecrantur, quibus etiam saluberrimè conditio

^a Affatu. Exc.

^b Nescientia. C. A.

^c Ita literarū, & disciplina ignorat, vt nec in illis. Exc. quidam.

^d Nullius. Exc.

^e Percipiant. Exc.

^f Nouerit. Exc.

^g Necessaria. Exc.

^h In quibusdam Exc. hic sequentia subiunguntur.

ⁱ Monstratur. Exc.

^k Decidit. Exc.

^l Defunt. C. A.

^m Tanta. Exc.

ⁿ Improbate. Exc.

ⁿ Domino. Exc.

conditio humani generis expiatur, dum à quatuor mundi partibus ad hanc homo religionem crediturus adducitur; quatuor elementis formatus, propter transgressionem Decalogi quaterdecies conuenienter affligitur, ^b illi ausu temerario hæc omnia ^c contemnentibus ^d voracitatis ingluuiem non frænant, & (quod peius est) Paschalia festa illicitorum esuum ^e præceptione profanant. "Quibus" ex hoc adeò accerrimè interdicitur, vt quisquis absque ineuitabili necessitate, atque fragilitatis euidenti languore, seu etiam ætatis impossibilitate, diebus Quadragesimæ esum carniū præsumperit attentare, non solùm reus erit resurrectionis Dominicæ, verumetiam alienus ab eiusdem diei sancta communione. Et hoc illi cumuletur ad pœnam, vt ipsius anni tempore ab omni esu carniū abstineat "gulam": quia sacris diebus abstinentiæ oblitus est disciplinam. Illi verò, quos, aut ætas incuruat, aut languor extenuat, aut necessitas arctat, non ante prohibita violare præsumant, quàm à Sacerdote permissum ^f accipiant.

^a Et ex quat. Exc. C.A.
^b Illis qui. Exc.
^c Contemnant. Exc.
^d Nec vorac. ingl. frænant. Exc.
^e Perceptio. Exc.
^f Deest Exc.

^g Deest tuon.

^f Percipiant.

X. De Rectorum reuerentia, apud Synodale decretum.

Decimæ ^h colloquutionis assensu molestis actibus, quos sagax indagatio pietati obuiare detexit, & non tam benè regendi licentia, quàm se mansuetudo impugnasse probauit, satis (vt opinamur) & lege gloriosi Principis, & decreto sanctæ Synodi huius contradictum esse conspeximus. Ita enim sanctus Spiritus per vtrasque definitiones mortalium corda perflauit, vt vitali flatu verborum in posterum omnem exureret malè concupiscentium rabiem animorum. Actum namque est in definitionibus ipsis, vt quia pietatis diuinæ incomprehensibilis " & ignota " natura, se se conditioni mortalium in ⁱ vnione personæ coniunxit mysterio redemptionis humanæ, nos quoque ^j à membris capitis huius, & perfidiæ malum, & concupiscentiam, quæ radix malorum est omnium, & auaritiam, quæ inuenitur seruitus Idolorum, pari simul igne, ac mucrone, totoque artificio radicitus euellamus, ac defecemus. Ab hinc ergo, & deinceps, ita erunt in regni gloriam præficiendi

^g colloquutionis Exc.
^h Defunt Exc.
ⁱ Vnitate. Exc.
^j Membra cap. Exc.

O o 2 rectores,

rectores, vt aut in vrbe regia, aut in loco, vbi Princeps decesserit, cum Pontificum, maiorumq; palatij omnimodo eligantur assensu; non ^a forinsecus, aut conspiratione paucorum, aut rusticarum plebium seditioso tumultu. Erunt catholicæ fidei assertores, eamq; , & ab hac, quæ imminet Iudæorum perfidia, & à cunctarum hæresum iniuria defendentes: erunt actibus, ^b iudicijs, & vita modesti: erunt in prouisionibus rerum tam ^c parci amplius quàm extenti, vt nulla vi, aut factione scripturarum, vel definitionum qualiumcunq;, contractus à subditis, vel exigant, vel exigendos intendant: erunt in conquisitis ^d oblationibus gratissimè rebus, non prospectantes proprii iura commodi, sed consulentes patriæ, atque genti. De rebus congregatis ab eis, ^e illas tantùm sibi vendicent partes, quas dictauerit auctoritas Principalis. ^f Verùm quæcunq; inordinata reliquerint ^g hæreditabunt gloriam successores. ^h Propria eorum, & ante regnum iustissimè conquisita, aut filij, aut hæredes capiant iure proximitatis. De affinium successione, vel munere, quamuis inordinata relicta, ⁱ "aut" primo tantum filijs, aut hæredibus sequenter propinquant, vel propinquis. Atq; ita in eorum cunctis actibus, moribus, atque rebus præfatæ legis erit auctoritas valitura, vt ^k ea perenniter maneat inconuulsa. Et non priùs apicè regni quisquam ^l perceperit, quàm se illa per omnia suppleturum iurifurandi taxatione definiat. Cui etiam legi, vel decreto ^m Episcopali, nõ solùm in futuro, sed etiam in præsentem reuerentiam apponentes, decernimus, vt quicumq; detractor, & non potius venerator decreti eiusdem, atque legis esse maluerit, siue religiosus ille, siue sit laicus, non solùm Ecclesiastica excommunicatione plectatur, verùm, & sui ordinis dignitate priuetur.

XI. De profinatoribus decretorum Patrum.

Vndecimæ occasionis articulo decretorum vniuersalium perenne dedimus firmamentum, scientes, quòd multimoda semper Deus oppositione iudiciorum ⁿ ærumnam releuet oppressorum: & sicut malis exigentibus hominum permittit exerceri pœnas ultionem, ita cùm voluerit grauedines releuat pressurarum. Hinc & decreta præcedentium Patrum, ad cõtentionis iurgium radicitus euellendum, ritè

ritè Synodalem fieri censuere conuentum; vt illic de diuersitate iudiciorum ^a protensæ lites habeant terminum, vbi Spiritus sanctus vniuersalem coadunauerit cœtum. Ab hoc ergo Spiritu sancto succensi; ne ^b quilibet in posterum, aut impunè valeant ^c cōmoueri, aut generalia statuta ^d conuellere, plena decernimus vnanimitate connexi, vt quæcunque pro fidei causis, Ecclesiasticisq; negocijs, aut in præteritis gestis, aut in præsentibus constitutis, aut futuris etiam in decretis ^e vel sint, vel fuerint definitiones conscriptæ ^f vniuersali auctoritate, nullus his deinceps contradicere audeat, nullus ea ^g euertere præsumat, nullus non implere contendat. Nam si quis ex religione contra hæc inobediens, aut susurrans, vel certè lacerator, aut inuidus, ^h aut non potius eorundem fautor extiterit ⁱ graciosus, & honoris sui, & cōmunionis ^k sanctæ luceat amissione multatus. Cùm verò quælibet sancta Synodus agitur, aut pacificè inter ^l Pontifices quippiam definitur; si pauciores per nescientiam, vel contentionem fortè dissentiant; aut commoniti plurimorum sententiæ cedant, aut ab eorum cœtu cum dedecore confusionis abscedant, ^m & excommunicationis annuæ sententiam luant.

^a Præterita. Exc.^b Quilibet. Exc.^c Committi. Exc.
^d Conuelli. Exc.^e Quæ sint, vel fue.
C. A.^f Vniuersalis auctoritatis. C. A.^g Reuerberare. C. A.^h Ac. Exc.ⁱ Gracia, & honore sui. Exc.^k Sacra. Exc.^l Episcopos. C. A.^m Aut. Exc.

XII. De his, qui spernunt hæc sancita.

"Duodecima, quæ est finalis & vltima sacratissimi Principis obsecratione pijsissima, pro Iudæorum abominabili, ac nefanda perfidia, execranda nostro cœtui perpatuit causa: quam idcirco in fine sententiarum censuimus esse ponendam, quoniam eandem gentem delicti sui merito retroductam, per diuinæ sanctionis oracula à capite ^o positam deflemus ^p in caudã. Sed quia Christus; vt pro nobis, ita quoq; pro illis est mortuus, iuxta quod ipse ait: Non sum missus nisi ad oues, quæ perierant domus Israël; necessarium duximus summam pro eis impendere curam, pro quibus suam Christus ponere non dedignatus est animã. Ideoq; Principali clementia deuotissimè ^q præfauentes, quæ ob hoc sui regni apicem à ^r Domino solidari præoptat, si catholicæ fidei pereütium turmas adquirat (^s indignum orthodoxæ fidei Principem sacrilegis imperare, fideliumq; plebem infidelium societate polluere) nihil aliud pro his ex nostra sententia definitur, quam vt decreta Concilij Toletani, quod diuæ memoriæ Sisenandi

ⁿ Duodecimæ quæstionis propositione, quæ est. Exc.^o Sepositam. C. A.^p Nunc esse in cauda. Exc.^q Approbante. Exc.
^r Deo. Exc.^s Indig. reputans. Exc.^t Imperar. & infidelium societate pollui. Exc.

M. 11. 15.

Conc. Tol. 4.
cap. 56. 57.
98. 59. 61.
c. 62.

Regis aggregatum est tempore, à nobis, ac posteris omnimoda suppleantur intentione, ^a Quisquis autem ab eiusdem Synodi voluerit sententia dissentire, vt verè sacrilegum se noverit condemnari.

XIII. De gloria Trinitatis, & Principis.

Diuinæ Trinitatis inseparabile nomē, sicut inspiratione mirabili nostrorum tractatū primordia ^b lineavit; ita consummatione sublimi ^c eadē iam perficiendo ^d concludit; vt in illo sit nostrum explicuisse, à quo nobis adfuit inchoare. Damus ergo gloriam, & honorem eidem sanctæ, atq; ^e indiuisibili Trinitati, quæ nobis ^f ex se dicere cōtulit, & in se dicta compleuit; quæ reformauit "in" extremitate seculorum remedia pietatum, & resoluit ligamina ^g vinculorum. Sit gratiarum actio, salus, & benedictio exercituum Domino super ^h serenissimum Reccesuinthum, Principē gloriosum. Gratiarum actio, & reuerentiæ plenitudo, à nobis omnibus in commune, ipsi clementissimo Principi bonorum gratifico largitori; cuius votorum instātia benigna Deus attulit complementa; cuius ⁱ dispositione pijsissima pressurarū remouit exitia; cuius temporibus ^k conferat vigere iustitiam, & exuberare misericordiam opulentā; cui post præsentis æui tempora, diuturnam cum sanctis omnibus tribuat in remuneratione coronā. Nos autem omnes hanc decretorum seriem ex ^l rectæ, vel pietatis, ac iustitiæ fonte manantem, coram Deo, & sanctis Angelis eius, orthodoxis omnibus, & nunc, & in ^m futurum impensissimè commēdamus; obsecrantes enixius, vt hanc, & reuerenter adimpleant, & ab æmulis benignè defendant. "Contēnentibus eam diuinæ seueritatis ultio pauenda" ⁿ proueniat, obseruatibus autem misericordia profluens, pax perpetua, & gloria sempiterna contingat. Huius quoq; sententiæ fortitudine vel ^p valore, decreti nostri seriem, quam in serenissimi domini nostri Reccesuinthi Regis ^q edidimus nomine, pro rebus à diuæ memoriæ patre suo quolibet titulo conquisitis, decernimus omninò constare. Legem deniq;, quam pro coërcenda Principum horrenda cupiditate, idem clementissimus edidit Princeps, simili robore firmamus, atq;, vt "in" futuris retro temporibus, modis omnibus obseruetur, pari sententia definimus. Quæ etiam ne taciturnitate temporum, vel obliuiosa vetustate ^r depereant, huic nostræ

^a Qui. Exc.

^b Illuminauit. Exc.

^c Eundem. Exc.
^d Concludat. Exc.

^e Indiuisibili. Exc. & qui.

^f Et hæc dic. Exc. Alias, & ex te dic.

^g Vinc. collationibus gratiarum. Salus, & C. A.

^h Serenissimo Reccesuintho Principe glorioso. Exc.

ⁱ Dispositio. Exc.

^k Conferat iustitiam vigorem, & exuberare misericordiam opulentam. Cui Dominus post. Exc. aliqui.

^l Recte. Exc.

^m Futuro. Exc.

ⁿ Et contēnent. C. A. Proueniat. Exc.

^p Vigore. Exc.

^q Edidimus. Exc.

^r Deest. Exc.

^s Deserantur. Exc. Alias, vt nostra.

noſtræ conſtitutioni vtraq; decernimus innectēda; ^a ita cun- ^a Et ita. Exc.
ctorum memoriæ commendanda, vt à cunctis regulis ſupe-
rius ordinatis ^b nuſquam maneant ſegregata. Cætera quoq; ^b Nequaquam. Exc.
decretorum noſtrorum iudicia, quæ ab ^c hac Synodo noſcun- ^c Alias, nuſquam.
tur eſſe cōfecta, ſi quis conuellere forſitan decreuerit, aut ^d te- ^d Hac ſancta. Exc.
merè implere neglexerit, vel infringere quandoq; voluerit,
per iudicium omnipotentis Dei anathema fit. Soli autē Deo
noſtro gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

Interfuerunt huic ſancto Concilio ^e Pontifices numero ^e Qui & ſubſcripſe-
^f quinquaginta duo, id eſt: ^f runt.
^f Quinquaginta
quinque, ſcilicet.
Exc.

- 1 **O**rontius, Emeritenſis Metropolitanus Episcopus.
- 2 **O**ntonius, Spalenſis Metropolitanus Episcopus.
- 3 **E**ugenius, Regiæ vrbis Metropolitanus Episcopus.
- 4 ^b **P**otamius, Bracarenſis Metropolitanus Episcopus. ^g Exc. Potamius Ca-
laguritanus Epif-
copus. Et in ſequē-
ti ſubſ. Potamius
Bracarenſ. Metro-
politanus Epifco-
pus.
- 5 **G**abinus Calaguritanus Episcopus.
- 6 **E**partius Italicenſis Episcopus.
- 7 **A**nſericus Segobiensis Episcopus.
- 8 **D**unila Malacitanus Episcopus.
- 9 ^h **T**alo Gerundenſis Episcopus. ^h Alias, Taio. C. A.
Toila. Exc.
- 10 **S**tephanus Aſtigitanus Episcopus.
- 11 **T**agontius Valerienſis Episcopus.
- 12 ⁱ **D**onumdei Impuritanus Episcopus. ⁱ Donus Imopyre-
næus Episcopus.
Exc.
- 13 **V**binibal Ilicitanus Episcopus.
- 14 **I**oannes Caurienſis Episcopus.
- 15 **F**loridius ^k Segobrienſis Episcopus. ^k Segobrienſ. Exc
- 16 **M**arcus ^l Caſtillonenſis Episcopus. ^l Caſtulonenſ. Exc.
- 17 **G**eorgius ^m Agathenſis Episcopus. ^m Egitanenſ. C. A.
- 18 **V**incentius Tuccitanus Episcopus.
- 19 **S**elua ⁿ Egitanienſis Episcopus. ⁿ Fgabrenſ. Exc.
- 20 **V**bidericus ^o Segontinus Episcopus. ^o Segontienſ. Exc.
- 21 **C**andidatus Aſturicenſis Episcopus.
- 22 ^p **D**auila Complutenſis Episcopus. ^p Daſila. Exc.
- 23 **E**geredus Salmanticensis Episcopus.
- 24 **A**thanafius ^q Setabitanus Episcopus. ^q Setabienſ. Exc.
- 25 ^r **G**uericus Auſonenſis Episcopus. ^r Gubericus. C. A.
- 26 **M**auricius Oretanus Episcopus.
- 27 **A**bientius Elborensis Episcopus.
- 28 **F**ilimirus Lamicenſis Episcopus.

O o 4 Seruandus

- 29 Seruandus ^a Eliplensis Episcopus.
 30 Silvester Carcaffonenfis Episcopus.
 31 ^b Ala Eliberitanus Episcopus.
 32 ^c Vnadila Vifensis Episcopus.
 33 ^d Amanurus ^e Abilensis Episcopus.
 34 ^f Afrila Dertofanus Episcopus.
 35 Adeodatus Pacensis Episcopus.
 36 ^g Bacanda ^h Egabrenfis Episcopus.
 37 Felix ⁱ Valentinus Episcopus.
 38 ^k Euforus Cordubensis Episcopus.
 39 Froila Mentefanus Episcopus.
 40 Giberius Bigastrenfis Episcopus.
 41 Maurellus ^l Vrgilitanus Episcopus.
 42 Hermenfredus ^m Lucensis Episcopus.
 43 ⁿ Ascarius Palentinus Episcopus.
 44 Celedonius Calabriensis Episcopus.
 45 Litorius Aucensis Episcopus.
 46 Iulianus ^o Auccitanus Episcopus.
 47 ^p Sona Auriensis Episcopus.
 48 ^q Seruodeus ^r Bastitanus Episcopus.
 49 Sifebertus ^s Coimbrenfis Episcopus.
 50 ^t Taio Cæfaraugustanus Episcopus.
 51 Eusebius Oscensis Episcopus.
 52 ^v Balduigius ^x Arcaucensis Episcopus.

Item Abbates.

- F**Vgitiuus ^y Abbas "subfcripsi."
 1 Anatolius Abbas "subfcripsi."
 2 Euficius Abbas "subfcripsi."
 3 Ildefonfus Abbas "subfcripsi."
 4 Simpronius Abbas "subfcripsi."
 5 Eumerius Abbas "subfcripsi."
 6 Quiriacus Abbas "subfcripsi."
 7 Morarius Abbas.
 8 Ioannes Abbas.
 9 Secundinus Abbas.
 10 Marcellinus Archipresbyter Toletanus "subfcripsi."
 11 ^z Silicolus Primicerius "subfcripsi."

^a Ilipensis. Exc.
^b Aia. Exc.
^c Vbadila. C. A. Exc.
^d Amanungus. C. A. Exc.
^e Elneus. Exc.
^f Aprila. C. A.
^g Baucada. C. A. Exc.
^h Agabrenfis. Exc.
ⁱ Valentinensis. Exc.
^k Phosphorus. C. A. Exc.

^l Vrgelensis. Exc.
^m Icenfis. C. A.
ⁿ Alcaricus. Exc.

^o Accitan. Exc.
^p Sontanus. Exc.
^q Seruodei. Exc.
^r Bastianus. Exc.
^s Conimbricenfis. Exc.
^t Taia. C. A.

^v Valduigius. C. A.
^x Arcaucenfis. Exc.

^y Abba est femper in C. A.
^z Deest Exc.
^z Deest Exc.
^z Deest Exc.
^z Deest Exc.

^z Deest Exc.
^z Deest Exc.
^z Deest Exc.

^z Deest Exc.
^z Siriculus. C. A.
^z Deest Exc.

Item

Item Vicarij Episcoporum.

• Vicaria. C. A.

1	^b Odulfus, ^c Auiachimari Episcopi Ecclesiæ Dumien-
fis, subscripsi.	^b Odulfus, Abbas
Riachimari Episcopi.
Exc. Absalus
Archipresbyter,
subscripsi.
2	Seruandus, Archipresbyter Vincentij Episcopi Ecclesiæ
^d Agarenfis, subscripsi.	^c Auiachimare. C. A.
^d Egarenf. C. A.
^e Gerabricenf. Exc.
Alijs vt nostri.
3	Godescalcus, Presbyter ^e Egilanis Episcopi Ecclesiæ ^f Oxo-
mensis, subscripsi.	^e Egilæ. Exc.
^f Oxobienf. Exc.
4	^g Matericus, Presbyter ^h Sonani Episcopi Ecclesiæ ⁱ Brita-
niensis, subscripsi.	^g Matericus. Exc.
^h Sonnani. Exc.
ⁱ Britolens. Exc.
5	Victorinus, Presbyter Beati Episcopi Ecclesiæ Tudensis,
subscripsi.	
6	^k Suttericus, Diaconus Gaudiolani Episcopi Ecclesiæ Iler-
densis, subscripsi.	^k Guitericus, Dia-
conus. Exc.
7	^l Conantius, Diaconus ^m Mareli Episcopi Ecclesiæ Dianen-
fis, subscripsi.	^l Tohantius, Diac.
Gauduleni Episcopi
Ecclesiæ Ilerdenf. Exc.
^m Maurelij Dianen.
Ecclesiæ Episcopi.
Exc.
8	Daniel, Diaconus Marcelli Episcopi Ecclesiæ Vrcitanæ, sub-
scripsi.	
9	Sindigis, Diaconus Vincibilis Episcopi Ecclesiæ Iriensis, sub-
scripsi.	
10	Sagarellus, Diaconus Saturnini Episcopi Ecclesiæ Oson-
bensis, subscripsi.	

Item ex viris Illustribus officij Palatini.

• Viri Illustres offi-
cij P. Exc.

1	ⁿ Odoacrus, Comes Cubiculariorum, & Dux.	• Odoacrus. C. A.
• Odoacer. Exc.
2	^p Ofilo, Comes Cubiculariorum, & Dux.	• Ofilo. Exc.
3	Adulphus, Comes Scantiarum, & Dux.	
4	^q Dabilo, Comes, & Procer.	• Dabilo. C. A.
5	^r Astalaus, Comes.	• Astacus. C. A.
6	Atanephus, Comes, & Dux.	
7	Ella, Comes, & Dux.	
8	Paulus, Comes Notariorum.	
9	^s Tuancius, Comes Scantiarum.	• Euantius. Exc.
10	Euredus, Comes, & Procer.	
11	^t Ricilla, Comes Patrimoniorum.	• Riquira. C. A.
• Rucchila. Exc.
12	Afrila, Comes Scantiarum.	
13	^v Vbenedarius, Comes Scantiarum, & Dux.	• Benedarius. Exc.
14	Fandila, Comes Scantiarum, & Dux.	
15	^x Cunefridus, Comes ^y Spathariorum.	• Cunefredus. Exc.
• Sacrariorum. Exc.
16	Frolla, Comes, & Procer.	• In. C. A. est am-
plius, Procer Co-
mes Patrimonio-
rum.

DE-

DECRETUM "IN DIE SECUNDA"
vniuersalis Concilij editum in nomine
Principis.

* Defunt A. C. pro
quibus est iudicij
vniuersalis.

Soliditatem reddidisse fracturæ, atque fecisse confurgere,
quod extiterat^a collisum, & incrementum est^b vſitatæ
mercedis & plenitudo confumatæ perfectionis. Ponderi ete-
nim collidentis ruinæ, si æqualium proximorum^c curam cõ-
uenit obuiare, quanto grandioris culpæ erit Prælatos incu-
riæ discrimen incurrere, si non quo valent^d excommunicatio-
nis^e onere commissos procurent populos subleuare. Prope-
randum ergo est inter ruinas collisionum, cateruas eripere
collisorum: vt ex hoc iugiter & vltra, nec vigorem nocendi
habeat execranda pressura, & omnis compressus nouerit san-
ctiõnis esse^f sacra sibi collata remedia. Cum decursis ergo tē-
poribus duræ damnationis sese potestas^g grauis^h attolleret, &
in subiectis populisⁱ imperium dominantis non formaret iu-
ra regiminis, sed excidia vltionis; aspeximus subditorum sta-
tum non ex ordine vegetari rectoris, sed deijci ex graue-
dine potestatis. ^h Contraxerant enim leges elata fastigia in bi-
fronti dissidio motionis: & aut in culpis lex ardua sæuebat,
aut in spolijs fauorem lexⁱ voluntariè commodabat. Inde
mæstos animos non spes fouebat ex munere, sed tolerantia
vexabat in funere. Inde iam in reparationis occurſu, non
tantùm nos abire ratio sola cogit, verum & ipsa^k commo-
tio rerum impellit: vt ex omnium animorum deliberatione
concordi illa^l maneat sententia dicti, quæ & finem ausibus^m
rite ponat illicitis, & consultum saluandis iure ferat popu-
lis. Quosdam namq, conspeximus Reges, post quam fuerint
regni gloriam assequentes, extenuatis viribus populorum,
rei propriæ congerere lucrum: & oblitiⁿ quòd regere sunt
vocati, defensionem in vastationem conuertunt, qui vasta-
tionem defensione pellere debuerunt. Illud grauius inne-
tentes, quòd ea, quæ videntur acquirere, non regni depu-
tant honori, nec gloriæ, sed ita malunt in suo iure confun-
di, vt veluti ex debito decernant hæc in liberorum posteri-
tatem transmitti. Quam itaq; ob rem in proprietatis illa con-
nantur redigere^o sinum, quæ pro solo constat illos Impe-
riali percepisse fastigio,^p aut pro libito, in iuris proprijs
collocant

Concidisse. C. A.
Vſuatæ. C. A.

Curæ in alio M. L.

Excommunicatio.
Exc.

Honore. C. A.

Sanctæ. C. A.

Deest. C. A.

Impionum domi-
natus. Exc.

Contraxerunt eni
Reges. Exc.

Voluntaria. Exc.

Cõmonitio. Exc.

Emanet. C. A.

Quod Reges sint
vocat. C. A.

Sinu. C. A.

Vt quodlibet. C. A.

collocant antro, quod publicæ utilitatis adquisitum esse constat obtentu. Nam nunquid ad illos, aut populorum aduentus, aut rerum poterat concurrere census, nisi extitissent gloriæ sublimati culminibus? aut ab æqualibus illi ^a potuerant rerum coaceruatione ditari, nisi ^b subiectis, glorioso apice potuissent attolli? Omnia tamen certè totius plebis membra subiecta, dum ad principale caput releuant attentum debitæ ^c visionis ^d obtutum, ab illo negociorum prospectant remedium, cui modò gratum, modò debitum irrogant censum. Regalis proinde ordo ex hoc cuncta sibi deberi conuincit, ex quo ^e se regere cuncta cognoscit; & inde conquisita, non alteri, quàm sibi iustè defendit; vnde non personæ, sed potentiæ suæ hæc debere non ambigit. ^f Regem etenim iura faciunt non persona: quia nec constat sui mediocritate, sed sublimitatis honore. Quæ ergo honori debentur, honori deseruiant; & quæ reges accumulunt, regno relinquunt: vt quia eos gloria regni decorat, ipsi quoque gloriàm regni non extenuent, sed exornent. Habeant deinceps iure conditi reges in regendo corda sollicita, in operando facta modesta, in decernendo iudicia iusta, in parcendo pectora prompta, in conquirendo studia parca, in conseruando vota sincera: vt tanto gloriam regni cum felicitate retentent, quanto iura regiminis mansuetudine conseruauerint, & æquitate direxerint promissæ præmium ^g dilectionis. Ne non prodisse putetur ex fomite rationis, ^h reuelare conuenit ⁱ euidentissimam speciem operis: vt ex illo nos idoneos assertores habeat probitas veritatis, ex quo ^k se per semetipsam reseruauerit qualitas actionis. Ecce enim ita ex gentis nostræ mediocribus, maioribusque personis, multos hæctenus corruisse reperiimus, & deflemus, vt eorum agnitis ruinis, non aliud possumus, quàm diuinæ iudiciâ considerare ^l permissionis. Quorum quidem domorum spolia, & potentiarum diuitias simul, & prædia ita conspiciamus prorsus exinanita, vt nec fisci vsibus commoda, nec Palatinis officijs reperiantur in remedium salutare collata. Cuius rei ex vtroque concurrente defectu, dum & adiudicatos sententiâ iudiciorum elisit, & in eorum bonis ad ipsorum vicem munificatus ^m nemo surrexit penè, non res ista disciplinam in ordine, sed defectum posuisse pensatur in gente: illo maiori salutis dispendio cumulato, quod tam hæc, quæ ⁿ de iudicatis vigor iudiciorum abstra-

^a Potuerint. Exc.

^b Per subiectos. Exc.

^c Iussionis. Exc.
^d Obtutu. Exc.

^e Se Regem recognoscit. Exc.

^f Reg. terrenum. Exc.

^g Dictionis. Exc. Dictionis. C. A.

^h Releuare. C. A.

ⁱ Euidētissima specie. Exc.

^k Semper semetipsam. C. A.

^l Promissionis. Alius. M. S.

^m Nemo penè non tenuisse disciplinam. Exc.

ⁿ A. Exc.

abstraxerat, quàm illa, quæ qualiscunque prouentus ordi-
 ne profligationis ^a congefferat, tota proprietatis Princi-
 pum amplitudo in sinum suæ receptionis incluserat: sicq;
 solo Principali ventre suppleto, cuncta totius gentis mem-
 bra vacuata languescerent ex defectu. Vnde ^b eueniet, vt
 nec subsidium mediocres, nec dignitatem valeant obtinere
 maiores: quia dum solius potestatis vigor maxima occu-
 pauit totius plebis status, nec minima ^c iure defendit. Ad eò
 cum omni palatino officio, simulque cum maiorum, mi-
 norumque conuentu, nos omnes tam Pontifices, quàm
 etiam Sacerdotes, & vniuersi sacris ordinibus famulantes,
 concordi definitione decernimus, & optamus, vt omnis
 conquisitionis profligatio, in omnium rerum viuentium,
 "ac non viuentium"; immobilium quoque, & moueri va-
 lentium corpore, vel specie, forma, vel genere, quæ à glo-
 riosæ memoriæ Cindasuintho Rege, à die, quo in regnum
 dignoscitur conscendisse, ^d repertus quolibet modo extite-
 rit "augmentasse", omnia in serenissimi, atque clementis-
 simi nostri Reccesuinthi Principis perenni transeant po-
 testate; & perpetuò deputentur in iure non habenda pa-
 rentali successione, sed possidenda regali congressione; ita
 vt iustè sibi debita quisque percipiat, & de reliquis ad re-
 media subiectorum, quæcunque elegerit Principis volun-
 tas, exerceat: illis tantummodo exceptis, quæ memoratus
 diuæ memoriæ Cindasuinthus Princeps ante regnum, aut
 ex proprijs, aut ex iustissimè conquisitis visus est habuisse:
 in quibus cunctis filijs eius, vnà cum glorioso ^e domino
 nostro Reccesuintho Rege ^f maneat & diuisio libera, &
 possessio pace plenissima. Sed & illæ res, quas prædictus
 Princeps de iustis prouentibus filijs suis, vel quibuslibet iu-
 stissimè visus est contulisse, vel reliquisse, omnes in eorum
 iure manean inconuulsæ: illa negocij huius veritate seruata,
 vt quia grata voluntas gloriosi ^g domini nostri Reccesuin-
 thi Regis reddere decernit vniciq; iustissimè debita, nemo
 inuasionis calumniam moueat, aut damna requirat, ^h pro-
 pter quod gloriosæ memoriæ genitorem eius quædam in-
 debitè ⁱ abstulisse constiterat.

*Continerat. Ex.**Euenit. Ex.**Iur. Ex.**Defuit in Ex.**Reperta in Ex.**Deest in Ex.**Domino. C. A.**Prout in C. A.**Domini. C. A.**Prout in C. A.**Habuisse. Ex.*

L E X

LEX EDITA IN EODEM
 Concilio à Reccesuintho Principe
 glorioso.

Habetur in
 Foro iudicij
 lib. 1. tit. 1.
 lege. 6.

IN NOMINE Domini Flavius Reccesuinthus Rex.
 Eminentia celsitudo terrenæ tunc salubrius sublimia pro-
 batur appetere, cum saluti proximorum pia cernitur com-
 passione prodesse. Vnde solet contingere, vt plus commodi
 de aliena salute conquirat, quàm de propria vtilitate quis-
 que percipiat. In multis enim, ^a quia multorum salus atten-
 ditur, maioris lucri summa ^b percipitur; in se autem, quia
 priuati commodi fructus appetitur, non ^c satis est, si vnus
 beneficij præmia conquirantur. Hinc & illa regendarum
 tantumdem salus est plebium, quæ non suos fines priuata
 voluntate concludit, sed quæ vniuersitatis limites communi
^d prosperitatis lege defendit. Quapropter, ne salutis ordo
 impærialibus videatur verbis potius obtineri, quam ^e factis,
 de sublimitatis obtentu declinamus ad vota supplicum tran-
 quillæ ^f iusionis ^g aspectum: vt inde salutaris compassio
 habeat commodum, ^h vnde turmæ plebium adeptæ fue-
 rint supplicationis effectum. Cum igitur præcedentium
 serie temporum immoderatio auiditas Principum sese
 prona diffunderet in spolijs populorum, ⁱ & augetet eis,
 rei propriæ censum ærumna flebilis subiectorum; tandem
 supernæ ^k respectiois afflatu nobis est diuinitus inspira-
 tum; vt quia subiectis leges reuerentiæ dederamus, Prin-
 cipum quoque ^l excessus retinaculum temperantiæ pone-
 remus. Proinde sincera mansuetudinis ^m deliberatione, tam
 nobis, quàm cunctis nostræ gloriæ successoribus adfuturis,
 Deo mediante, legem ponimus, decretumque diuinalis ob-
 seruantiæ promulgamus, vt nullus Regum, impulsiois suæ
 quibuscunque motibus aut factionibus, scripturas de qui-
 buslibet rebus alteri debitis, ita extorqueat, vel extorquen-
 das instituat, quatenus iniuste ac ⁿ nolenter, debitarum sibi
 quisque ^o priuari possit dominio rerum. Quod si alicuius
 gratissima voluntate, quidpiam de rebus à quocunque per-
 ceperit, vel pro euidenti præstatione, lucratus aliquid fuerit,
 in eadem scriptura patens voluntatis, ac præstiti conditio
 adnotetur, ^p per quam à nolente fuisse scripturam exactam,

^a Cùm.C.A.
^b Perficitur. Exc.

^c Salutis.C.A.

^d Pietatis.Exc.

^e Factis.Exc.

^f Visionis C. A. &
 Forum iudi.

^g Aspectu C. A.
^h Vnde plebes adep.
 Exc.

ⁱ Vt aug. For. iud.

^k Respirationis af-
 flatu For. iud.

^l Excessibus.Exc.

^m Mans. nostræ.
 For. iud.

ⁿ Violenter indebi-
 torum.Exc.

^o Probare.Exc.

^p Per quam, aut im-
 pressio Principis,
 aut cõferetis fraus
 euidentissimè de-
 regatur. Et si pa-
 tuerit à nolente.
 Exc. & For. iud.

Pp aut

aut refipifcat improbitas Principis, ^a & euacuet, quod malè ^a *Vt. Exc.*
 contraxit; aut certè post eius mortem ad eum, cui exacta
 est fcriptura, vel ad hæredes eius res ipfæ, sine cunctatione ^b
 debeant ^b reuocari. Illæ autem res, quæ ^c feclufa omni com- ^b *Renouari. Exc.*
 preffionis ^d argumentatione directo modo transferunt in ^c *Remota omni re-*
 Principis potestatem, in eius perenniter iure perdurent: & ^d *prehensionis. Exc.*
 quidquid ex rebus ipsis idem Princeps ordinare voluerit, ^e *Augmentatio-*
 fuæ potestatis arbitrio subiacebit. Verùm vt omne huius ^e *A. C.*
 negocium actionis roboret sinceritas veritatis: cum quarum ^f *Eciam Princ. Exc.*
 cunque rerum fcripturæ ^f in Principis nomine extiterint
 factæ, mox testes, qui in eadem fcriptura fubfcriptores ac-
 cefferint, ab his, quos elegerit Princeps diligētiffimè perqui-
 rantur, fi non aliquod indicium, aut de imprefione Princi-
 pis, aut de fraude fcripturam facientis, modo quocunq-
 cognouerint. ^g *Vt. Exc.*
 Ac fic aut ritè facta feries fcripturæ perma- ^g *Euaneſcat. For.*
 neat, aut irritè confecta ^h vanefcat. Similis quoque ^h *id.*
 ordo de terris, vineis, atque ⁱ familijs obferuetur, fi sine fcripturæ ⁱ *Sententia de terr.*
 textu, tantummodò coram testibus quælibet facta fuerit de- ⁱ *Exc.*
 finitio. De rebus autè omnibus à tempore ^k *Famulis. Exc.*
 Suinthilani Re- ^k *Chinzilani For.*
 gis hucusque à Principibus adquiſitis, aut deinceps (fi proue- ^l *id.*
 nerit) adquirendis, quæcunque forſitan Princeps inordinata, ^l *Fore. Exc.*
 fiue reliquit, ſeu reliquerit; quoniam pro regni apice pro- ^m *Succes. paterna pa-*
 bantur adquiſita fuiſſe, ad ſucceſſorem tantumdem regni ^m *truiſſe noſc. Exc.*
 decernimus pertinere; ita habita potestate, vt quidquid ex his
 elegerit facere, liberum habeat velle. In illis autè rebus, quæ
 ipſi, aut de bonis parentum, aut de quorumcunq-ue proue-
 nerint ſucceſſionibus proximorum, ita eidè Principi, eiusq-
 filijs (aut ſi filij defuerint) hæredibus quoque legitimis hæ-
 reditatis ⁿ iura patebunt, ſicut etiam cæteris lege, vel ⁿ ſuc-
 ceſſione patere noſcuntur. Quod ſi aliquid ex rebus quo-
 rumcunq-ue parentum aut proximorum, non ſolum ſucceſ-
 ſione, ſed etiam qualibet collatione, aut ^o quocunq-ue con-
 tractu ad ius ipſius perueniſſe patuerit; ſi contingat hæc in-
 ordinata relinqui, non ad ſucceſſorem regni, ſed ad filios, vel
 hæredes eius, qui conquiſiuit ſpecialiter omnis eadem con-
 quiſitio pertinebit. Nam & de illis rebus, quæ idem Princeps
 ante regnum, aut ex proprio, aut ex iuſtiſſimè ^p conquiſito ^p *Conquiſita For.*
 dignoſcitur habuiſſe, irreuocabili ordine, aut faciendi quod ^p *id.*
 voluerit ^p potestatem habeat, aut certè filijs eius ſucceſſio ^p *Poteſtas manebit*
 plena patebit. Quòd ſi filij defuerint, legitimis hæredibus ex ^p *Exc.*
 his,

his, quæ inordinata reliquerit, hæreditatem adire licebit. Huius fanè legis sententia in solis erit ⁴ Principum negocijs obseruanda, atque ita perpetim valitura, vt non ante quispiam solium regale conscendat, quam iuramenti fœdere hanc legem se in omnibus implere promittat. Quæcunq; verò, aut per tumultuosas plebes, aut per absconsa dignitati publicæ machinamenta, adeptum esse constiterit regni fastigia, mox idem cum omnibus tam nefariè sibi consentientibus, & anathema fiat, & Christianorum communio- nem amittat; tam diræ percussione ultione collisus, vt omnis diuini ordinis cultor, qui illi communicare præsumpserit, simili cum ipso damnatione dispereat, & pœna tabescat. Nam & si quis legis huius seriem ex officio Palatino maleuolè detrahendo lacerare voluerit, aut euacuandam quandoque vel silenter musitans, vel apertè resultans, proloqui detectus extiterit, cunctis Palatinæ dignitatis & consortijs, & officijs mox nudatus, omnium rerum suarum dimidiam partem amittat, & in deputato sibi loco redactus, à totius Palatij maneat societate reclusus. Religiosus etiam, qui se in eadem culpa deuoluerit, simili rerum proprietatis suæ dispendio subiacebit.

De subscriptionibus.

*S*ubscribunt Episcopi multi, qui in septimo Toletano, sed plures de nouo promoti. Nam cum septimum congregatum fuisset Era 664. Octauum post viginti & septem annos, Era 691. in hoc temporis spatio multi Episcopi (vt est labilis humana conditio) ex illis, qui septimo interfuerunt, extremum diem obierant, & alij suffecti huic octauo interfuerunt. Qui in septimo & alijs subscribunt, sunt Antonius Hispalensis, Ansericus Segobiensis, in quinto, sexto, & septimo. Candidatus Asturicensis, Dauila Malacitanus, Donumdei Impuritanus, Eugenius Toletanus, in 5. 6. & 7. Epartius Italicensis, in sexto & septimo. Egeridus Salmanticensis, Ioannes Cauriensis, Marcus Castelonensis, Orontius Emeritensis, Stephanus Astigitanus, Sonanus, qui & Sona, Britanien- sis, Ubimbal Elicitanus, Ubidericus Segoninus, Gabinus Calagurritanus in quarto. Qui verò alijs suffecti subscribunt denuo, sunt Athanasius Setabitanus, qui successit Orontio, in quinto. Abientius Elborensis, qui successit Sifisclo, in septimo. Afrila Pp 2 Dertosanus,

*Dertofanus, Ioanni, in sexto. Adeodatus Pacensis, Theuderedo, in 7. Ascarius Palentinus, Conantio, in. 6. Ariachimarus Dumien-
sis, Resimundo, in. 7. Bacanda Egabrensis, Deodato, in. 7. Baldu-
gius Arcavicensis, qui successit Carterio, in. 4. Beatus Tudensis,
Anastasio, in. 6. Celcdonius Calabrienfis, Servodei, in septimo. Da-
nila Complutensis, Hilario, in. 7. Euforus Cordubensis, Laufredo,
in septimo. Eusebius Oscensis, Ordulfo, in sexto. Floridius Segob-
biensis, Antonio, in. 5. Filimirus Lamicensis, Uvitarico, in septimo.
Felix Valentinus, Anniano, in. 7. Froila Mentefanus, Giberico, in
septimo. Guericus Ausonenfis, Domino, in. 6. Hermensfredus Lu-
censis, Basconio, in septimo. Julianus Auscitanus, Justo, in. 6. Lito-
rius Aucēsis, Amanūgo, in 5. Mauricius Oretanus, Suavila, in. 6.
Maurellus Urgelitanus, Ranario in. 4. Marelus Dianensis, An-
tonio, in. 5. Potamius Bracarenfis, Juliano, in. 6. Selua Egitanēsis,
Armenio, in. 7. Siluefter Carcaffonēsis, Elpidio, in. 5. Servandus
Eliplensis, Joanni, in. 7. Sona Auriensis, Gaudesteni, in. 6. Sesiber-
tus Coimbrenfis, Renato, in. 6. Saturninus Osonobensis. Taio Ce-
saraugustanus, Braulioni, in. 6. Tagontius Valerensis, Maguntio,
in Toletano sub Gundemaro. Vincentius Tucitanus, Buda, in. 6.
Unadila Visensis, Farno, in septimo. Vincibilis Iriēsis, Gotomario,
in septimo.*

Bacanda] *Lege Bacanda, ex lapide marmoreo Cabre reperto
cum hac inscriptione. ARA SANCTA DOMINI
CONSECRATA EST BASILICA HÆC .S.
MARIÆ. II. KALEN. JVNIAS, ERA
DC. LXX XVIII. DEDICAVIT HÆC
TANDEM D. M. S. BACAVDA EPISCO-
PVS EGABRENSIS. FVNDAVIT EAM
ALTISSIMVS, PER EVLALIAM ET FI-
LIVMEIVS PAVLVM MONACHVM.*

Litorius Aufensis] *Hinc coniecturam facio sepulchrum mar-
moreum Litorij Talabrica olim repertū, fuisse hominis Gothici Ca-
tholici: quod ex temporis ratione etiam suspicari licet. Inscriptio sic
habet: LITORIVS FAMVLVS DEI
VIXIT ANNIS, PLVS MINVS, LXXXV.
REQUIEVIT IN PACE DIE VIII. CA-
LEND. IVLIAS, ERA D. XXXXVIII.*

Erat

Erat vir procera statura: nam eius ossa, quæ hodie cernuntur, valde communem hominum longitudinem superant.

Subscribunt post Episcopos, & ante eorum Vicarios, Abbates, Archipresbyteri, & Primicerij, postea verò ultimo loco, viri illustres officij Palatini. Quod etiam in cõfirmationibus privilegiorum obseruatum esse à Notarijs regijs comperio, in privilegijs rota Regia, hoc ordine: Reges, Regina, & Infantes confirmant primò, deinde Archiepiscopus Toletanus, & ceteri primæ sedis: ilico Episcopi omnes, postea Magistri militia, ilico proceres & viri illustres regni, quibus is honos deferitur.

Fugitiuus Abbas] Abbas, ut Isidoro placet. lib. 7. Orig. c. 13. Syrum nomen est, significat Latine pater: quod Paulus Romanis scribens exposuit dicens: In quo clamamus Abba pater, in vno nomine duobus vsus linguis: dicit enim Abba Syro nomine patrem, & rursus Latine nominat, id est, patrem.

Titulus hic & forma appellationis ex anachoretis primum in Christiana religione cœpit frequentari. Sozomenus lib. 5. cap. 10. & Hieronymus in vita Hilarij tradunt, ab Hilarione anachoreta in saltibus Thebaidis Syria, vitam Monachi durissimè agente, plures viri formulam viuendi accepisse, & inde eremi cultum in cœtum monasteriorum transtulisse. Similiter D. Antonium in Thebaica regione Egypti, ex anachoretis monasterium cõdidisse. Duces verò & prepositos horum cœtuum, nomine patrio, venerationis causa, Abbates dixerunt. Est enim solitudinis potius, quàm honoris appellatio. Idem Græca voce sonat ἀσκητισμός, à solitudine ordinis (ἀσκήσει, solitudinem significat) quasi solitarijs prepositus: & sic caput ordinis S. Basilij vocatur.

De subscriptionibus Abbatum, & aliorum.

O*Mnes hi Abbates non erant exempti à potestate Episcopi dioceseos, ut ex Concilio Toletano. 4. constat, & Later. 1. sub Gregorio. I. Hic subscribunt Abbates decem; inter quos Ildefonsus Abbas Agaliensis monasterij, qui postea fuit Toletanus Antistes vita & morte conspicuus, & inter diuos relatus.*

Marcellus Archipresbyter] Archipresbyteri nunc est vsus: cuius duo sunt species, vna urbicani seu ciuitatensis, altera ruralis. Ciuitatensis est, qui in vrbe cõstitutus, munus absente Prasule exequitur, & eius loco officium diuinum incipit: benedictiones in

Ecclesia dat, & alia, ut in titulo de officio Archipresb. continentur, ex constit. Leonis PP. Ruralis praest solummodo plebi, ut in cap. si. eod. tit.

Siliculus, Primicerius] *Huius vocis Primicerij diuersas origines, & functiones animaduerto apud doctos huius tēporis viros. Alciatus in annotat. in tres posteriores lib. C. tit. 7. de Primicerio, & Secūdicario, & Notarijs. lib. 12. tom. 2. existimat sic appellatū à cera, cū in ceratis tabulis esset olim scribendi vsus: vnde Primicerius, quasi primus notariorum, & secūdicarius, secundus notariorū: quā sententiā sequūtur alij. Brissonus lib. 4. de verb. signific. arbitratur nō esse vocē cōiunctā, sed simplicem; ita ut dicatur quasi primus, & ut interpretatur Suidas, πρῶτον, τὸν πρῶτον τῆς τάξεως; hoc est, primus in ordine. Vnde quicumq; in aliqua functione primū locum obtinet, Primicerius nominatur. Vnde Augustinus Stephanum appellat, Primicerium martyrum, & Primicerium Notariorum, qui erat primus inter Notarios principis, qui & Protoscrinarius. Habes apud Cassiodorū, variar. lib. 6. diuersa Primiceriorum officia. In officijs Ecclesiasticis Primicerius dicitur, qui est primus in aliqua dignitate, & antesignanus. Sic dicitur Primicerius cantorum, & fabrica, & ex corpore Decanorum: vnde primus in ordine quolibet cera vel scriptura dicebatur Primicerius. Nam mos erat antiquis ante admirabilem papyri, aut membrana inuentionē, ad monumenta ad seruāda uti cera, & tabulis ceratis, & pugillaribus, sicut rudis antiquitas palmarum & arborum folijs & plumbeis voluminibus, & priuatis linteis. Vnde ille dicebatur Primicerius, qui primus erat in cera scriptus, id est in capite, & exordio prima pagella: secūdicarius qui in secunda, vsque ad imam ceram, ut illud Suetonij in Julio Casare, cap. 83. Julium Casarem. Q. Pedium ex quadrante heredem instituisse, reliquos in ima cera, id est Q. Pedium, ex quarta parte assis, reliquos in vltima parte tabula testamentaria. Nā testamentum diuidebatur tabulis ipsis ceratis: in prima parte nomen testatoris; in secunda heredes instituebantur; in extrema & ima reliqui omnes. Hinc illud Horatij sermo lib. 2. satyr. 5.*

Qui testamentum tradet tibi cunq; legendum,

Abnuere & tabulas à te remouere memento:

Sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo

Cera velit versu: solus, multis ne cohaeres,

Veloci percurre oculo.

De quo Alexand. ab Alexand. lib. 1. dierum Genial. cap. 1. & ibi And. Tiraq.

Existimo

Existimo coniunctam vocem esse non simplicem, diciq; Primicerium, quasi primus in cera positum. In ecclesia Toletana, albo cera linito, ut facile possit deleri, stipendia Canonorum & aliorum ministrorū obelo notatur. Vel Primicerius dicitur primus in Clero: is dicitur Sacellanus maior. Nā Succentor, vel Caput scholæ, qui à Grecis χερουδιάρχος dicitur, aliud est à Primicerio. Adiuuat hanc nostram interpretationem decretum. 10. Concilij Emeritensis, ubi dicitur & legitur: Archipresbyterum, Archidiaconum, & Primiclerum. Siliculus erat Primicerius Toletanus, siue Primiclerus: & erat specialis dignitas, ut Archidiaconus, & Archipresbyter. Et erat Primicerius, vel Primiclerus Subdiaconibus & Clericis prepositus, eorumq; gerebat curam: ut ex eodem Concilio constat cap. 14. ubi agitur de diuidenda pecunia oblata Ecclesie, in tres partes: prima Episcopo conceditur: secunda Presbyteris & Diaconibus: de tertia sic dicitur: Tertia vero Subdiaconibus & Clericis tribuatur: ut à Primiclero, iuxta quod in officio eos præscit esse intentos, ita singulis dispensetur.

Ut autem exactè intelligatur Primicerij officium, apponam epistolam Isidori iunioris, Episcopi Hispalensis, ad Leudefredum Episcopum Cordubensem, quam ex Codice M. s. bibliothecæ Diui Laurentij (Philippi Regis Catholici admirabile opus) per antiquo, dicto Uigilano excerpsti: ubi de officijs Ecclesiasticis, quid censuerit seculum antiquum, clarè cognosces.

EPISTOLA BEATI ISIDORI IUNIORIS, Episcopi Hispalensis ecclesiæ, ad Leudefredum Episcopum Cordubensis ecclesiæ directæ.

Domino meo Dei seruo, Leudefredo Episcopo, Isidorus.

Perlectis sanctitatis tuæ literis gauisus sum, quòd optatam salutem tuam earum relatu cognoui. De his autem, quæ in consequentibus insinuare eloquij tui sermo studuit, gratias ago Deo, quòd solitudinem officij postulatis impendis, & qualiter ecclesiastica officia ordinentur perquiris. Et licet omnia prudentia vestra sint cognita, tamen quia affectu paterno me consulis, ex parte qua valeo, expediam, & de omnibus Ecclesiæ gradibus quid ad quem pertineat, eloquar.

Ad Ostiarium namque pertinent clauēs Ecclesiæ; ut claudat, & aperiat templum Dei, & omnia quæ sunt intus, extraq; custodiat:

PP 4 fideles

fideles recipiat, excommunicatos, & infideles projiciat.

Ad Acolythum pertinet preparatio luminariorum in sacrario: ipse cereum portat, ipse suggesta pro Eucharistia calice preparat.

Ad Exorcistam pertinet, exorcismos memoriter retinere, manum super Energumenos, & Catechumenos exorcizandos imponere.

Ad Psalmistam pertinet officium canendi, dicere benedictiones, psalmum, laudes, sacrificium, responsoria, & quicquid pertinet ad cantandi peritiam.

Ad Lectorem pertinet, lectiones pronunciare, & ea qua Propheeta vaticinauerunt, populis predicare.

Ad Subdiaconum pertinet, calicem & patenam ad altarium Christi deferre, & Levitis tradere, eisq; administrare: urceolum quoque, & aquamanilem, & manutergium tenere, & Episcopo, & Presbyteris, & Levitis pro lauandis ante altarium manibus aquam prabere.

Ad Diaconum pertinet, assistere Sacerdotibus, & ministrare in omnibus, qua aguntur in Sacramentis Christi; in Baptismo scilicet, in Chrismate; in patena, & calice oblationes inferre, & disponere in altario, componere mensam Domini, atque vestire, crucem ferre, predicare Evangelium, & Apostolum. Nam sicut Lectoribus vetus testamentum, ita Diaconibus novum predicare preceptum est. Ad ipsum quoq; pertinet officium precum, recitatio nominum, ipse pramonet preces ad Dominum, ipse hortatur orare, ipse clamat, & pacem ipse annunciat.

Ad Presbyterum pertinet, Sacramentum corporis & sanguinis Domini in altario Dei conficere, orationes dicere, & benedicere populum.

Ad Episcopum pertinet basilicarum consecratio, unctio altaris, consecratio chrismatum: ipse predicta officia & ordines Ecclesiasticos constituit. Ipse sacras virgines benedicit: & dum praesit unusquisq; in singulis, hic tamen est praordinator in cunctis. Hi sunt ordines & ministeria Clericorum, qua tamen auctoritate pontificali in Archidiaconi cura, & Primicerij, ac Thesaurarij sollicitudine diuiduntur.

Archidiaconus enim imperat Subdiaconibus, & Levitis, ad quae ista ministeria pertinent: ordinatio vestiendi altaris à Levitis, cura incensi, & sacrificij deferendi ad altare, cura Subdiaconorum de subinferendis ad altare in sacrificio necessarijs: sollicitudo, quis Levitarum Apostolum, & Evangelium legat, quis preces dicat, seu respōsorium in Dominicis diebus, aut solennitatum. Sollicitudo quoque

quoque parochitanorum, & ordinatio & iurgia ad eius pertinent curam. Pro reparandis diœcesanis basilicis, ipse suggerit Sacerdoti; ipse inquirit parochias cum iussione Episcopi, & ornamenta, vel res basilicarum parochitanarum, gesta libertatum Ecclesiasticarum Episcopo idem defert. Collectam pecuniam de cõmunionem ipse accipit, & Episcopo defert, & Clericis partes proprias idem distribuit. Ab Archidiacono nunciatur Episcopo excessus Diaconorum: ipse denunciât Sacerdoti in sacrario ieiuniorum dies, atque solennitatum, & ab ipso publicè in Ecclesia prædicatur.

Quando autem Archidiaconus absens est, vicem eius Diaconus sequens adimplet.

Ad Primicerium pertinent Acolythi & Exorcista, Psalmista, atque Lectores: signum quoq; dandi pro officio Clericorum, pro vita honestate, & officium meditandi, & peragendi sollicitudo, lectiones benedictiones, psalmum, Laudes, offertorium, & responsoria, quis Clericorum dicere debeat. Ordo quoq; & modus psallendi in choro pro solennitate, & tempore; ordinatio pro luminarijs deportandis. Si quid etiam necessarium pro reparatione basilicarum, quæ sunt in vrbe, ipse denunciât Sacerdoti: epistolas Episcopi pro diebus ieiuniorum parochianis per ostiarios iste dirigit. Clericos quos delinquere cognoscit, iste dstringit. Quos vero emendare non vult, eorum excessus ad agnitionem Episcopi defert. Basilicarios ipse constituit, & matriculas ipse disponit. Quando autem Primicerius absens est, ea quæ prædicta sunt ille exequitur, qui ei aut loco est proximus, aut eruditione in his expediendis intentus.

Ad Thesaurarium pertinent Basilicarij, & Ostiarij, ordinatio incensi præparandi, cura Chrisma conficienda, cura baptisterij ordinandi. Preparatio luminariorum in sacrario, preparatio sacrificij de his quæ immolanda sunt. Ad eum venient de parochijs pro chrisma: & cereos, oblationes altaris ipse accipit à populo, ipse colligit per Ecclesias cereos in festiuitatibus. Ad eum pertinent ornamenta, & vestimenta altaris: quicquid in usu templi est, sub eius ordinatione existit: ornamenta basilicarum, quæ in vrbe sunt, & non habent Presbyteros, ipse custodit. De candelis autem, & cereolis quotidianis quicquid superest in basilicis, Basilicarius per singulos menses huic deportat: ex quibus Thesaurarius dat quartam Basilicario, tres reliquas partes diuidit equaliter sibi, cum Primicerio, & Presbytero, qui Missam celebrat in eadem basilicam.

Ad Oeconomum pertinet reparatio basilicarum, atq; constructio: actiones Ecclesie in iudicijs, vel in proferendo, vel in respondendo,

dendo: tributi quoq; acceptio, & rationes eorum qua inferuntur, cura agrorum, & cultura vinearum, causa possessionum & seruitialium, stipēdia Clericorum, viduarum, & deuotarum pauperum, dispensatio vestimenti & victus domesticorum Clericorum, seruitialium quoque, & artificum: qua omnia cum iussu & arbitrio sui Episcopi ab eo implentur.

Hæc sunt enim, qua vel à maioribus per officiorum ordines distributa sunt, vel consuetudine Ecclesiarum in unumquemq; seruata. Nec aliquid ex his nostri iudicij deputes, nisi quod aut ratio docuit, aut vetustatis antiquitas sanxit.

Patrem autem monasterij unde innotuistis, illum præferri oportet, quem sancta vita & probitas morum commendat: quiq; dum subiectus extitit fraus in illo non fuit, huic iusta gratia cumulātor, dicente Domino: Quia in pauca fuisti fidelis, in multa te constituam. Qui verò adhuc sub regimine positus improbè vixit, & fratribus fraudem facere non pertimuit, hic Prælati, licenter ac liberè maiora & deteriora cōmittet, dum se in potestate & libertate aspexerit. De talibus enim dicit Apostolus: Sed vos iniuriam facitis & fraudatis; & hoc fratribus. An nescitis, quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Sed nobis ista sufficiant dicere tibi, quod Deo dignum existimas adimplere. Post hæc autem precari tuam sanctitatem non desino, ut pro me intercessor apud Deum existas: Ut quia meo vitio lapsus sum, per te remissionem consequar peccatorum. Amen. Hæc Isidorus de Ecclesiasticis officijs.

De subscriptionibus virorum illustrium officij Palatini.

Hic subscribunt Comites decem & sex, inter quos, Hodacrus Comes Scanciarum, Ofilo Cubiculariorum, Paulus Notariorum, Ricilla Patrimoniorum, Cunifridus Spathariorum: Duces verò septem: Proceres verò tres.

Cum verò toto hoc opere id potissimum nobis propositum fuerit, ut post Concilia ipsa ad Gothicorum codicum fidem, omni, quo ad eius fieri licuit, studio, examinata, primaq; illi sua integritati restituta, ritus quoque, consuetudinesque antiquas, Gothorum præsertim tempore usurpatas, quantum in nobis esset, accuratè adnotaremus, & ex tenebris, obliuioneque reuocatas nostris hominibus explicaremus, operæpretium nos facturos existimauimus, si com-
mentarium

mentarium hunc de dignitatibus, ac Palatinis officijs, alijsq̄, inferioris ordinis muneribus Gothorum contexeremus. Quod videamus rem cognitione non indignam, & plurimum lucis historijs nostris, & subscriptionibus virorum ex officio Palatino, Concilijsque ipsis & legibus allaturam.

D V X.

INter precipuas Palatinorum dignitates, Dux apud Gothos semper primum locum obtinuit, vocaturq̄, à Iustiniāno spectabilis dignitas; cuius, ut vis nominis ostendit, id potissimum munus erat, ut in prouincijs, bello ducendo gerendoq̄, proficeretur. Vnde Germani ex nobilitate Duces, & ex virtute sumebant, ad illosque in illa prouincia summa rerum deferebatur. Is enim fuit Gothorum mos, Paulo Aemilio teste, lib. 1. histor. Franc. in Chereberto, cuiq̄; urbi Magistratum dare, qui Dux appellaretur. Eum autem quem Roma proficiebant, vocabant Præsidentem. Hinc Dux Tripolitana, & Byzantina prouincia, & Mauritania, ac Numidia, lege final. Cod. de offic. Præfec. Præf. Sic etiam Dux Ræthici apud Uopiscū in Bonoso, & Dux limitis Scythici, Illyriciani, Thracij, & Orientalis apud eundem in Aureliano. Ita & Claudius, sub Vuitterico, Dux Emeritensis; Paulus, sub Vvamba, Dux Narbonensis. Patet id ex Cassiodoro lib. 7. in formula Ducatus Rhætiarum, his verbis.

» Ideoq̄, validum te ingenio, ac viribus audientes, per illam in-
 » dictionem, Ducatum tibi credimus Rhætiarum; ut milites & in pa-
 » ce regas, & cum eis fines nostros solenni alacritate circumeas. Quia
 » non paruum rem tibi respicis fuisse commissam, quando tranquilli-
 » tas regni nostri tua creditur sollicitudine custodiri. Ita tamen, ut mi-
 » lites tibi commissi viuant cum Prouincialibus iure ciuili: nec inso-
 » lescat animus, qui se sentit armatum: quia clypeus ille exercitus
 » nostri quietem debet prestare Romanis. Et lib. 1. Cod. de officijs Præ-
 » fect. Afric. leg. 2. mandat Iustinianus Ducem in Sardinia ordina-
 » ri, ut gentes barbaricas ab ea, militibus suis arceret, prouinciamq̄,
 » ab omni hostium incurſu tueretur illasam. Habebat etiam Dux cū
 » belli munijs, ciuilem administrationem coniunctam; idque cum ex
 » alijs, tum ex Cassiodoro colligere licet, apud quem lib. 4. variarum,
 » Theodoricus Rex Ita Duci in hunc modum scribit. Presenti tibi au-
 » ctoritate præcipimus, ut possessiones Narbonensis Ecclesiæ, secundū
 » præcelsæ recordationis Alarici præcepta, à quibuslibet peruasori-
 » bus occupata teneantur, æquitatis facias contemplatione restitui.
 » Quoniam versari nolumus in Ecclesiæ dispendio præsumptiones
 » illicitas,

„ illicitas; dum nostra deceat tempora, sedare confusa. Esto contra ta
 „ lia omnino sollicitus: ut qui es bello clarus, ciuilitate quoque redda-
 „ ris eximius. Sic & armata, Deo iuuante, corroboras, si iustitiã
 „ mediocribus seruare contendas. Improbis enim potuisse resistere, nõ
 „ preuales excusare; quando omnes tibi libenter cedunt, quem glo-
 „ riosum in bellorum certamine cognouerunt. Idem etiam Cassiodorus
 „ indicat lib. 1. variarum, ubi Theodoricus Rex Seruato Duci Rhe-
 „ tiarum scribens epist. 11. iubet, ut mancipia, qua Maniario cui-
 „ dam, à Breonibus ablata ferebantur, sua auctoritate, sine mora cu-
 „ raret restitui. Et lib. 5. epist. 33. Uvilitancho Duci Theodoricus
 „ Rex expresse mandat, ut in adulterum Brandilam, secundum le-
 „ gum præscripta inquirere ne differret. Constat id ipsum ex legum
 „ Wisigothorum lib. 2. tit. 1. leg. 17. qua cauetur, ut Dux provin-
 „ ciæ, eos, qui non accepta potestate ausi sunt iudicare, acriter per se,
 „ vel per alium coërceat. Et lege sequenti iubetur Episcopus qui ho-
 „ nore Sacerdotali fretus, admonitionem iudicis contemnens, pro per-
 „ sona sua assertorem dare distulerit, confestim à iudice negocij, seu à
 „ prouincia sua Duce, vel Comite compulsus, quinquaginta solidor-
 „ rum damnum excipere. Atq; hæc de Ducis officio dicta sufficiant.
 „ Post quem in dignitatis ordine Comitis proximè honor sequebatur.
 „ sic Cicero in Lelio de amicitia, loquens de Scipione ait: Facile du-
 „ cem populi R. non comitem dices.

Comes. C O M E S, ut Spartianus est auctor in Adriano, inde fluxit;
 cum enim Adrianus Senatum in aulam suam transtulisset, receptis
 Senatorum optimatibus in amicorum cohortem, quæ superiorum
 Imperatorum temporibus constare solebat ex Equestri ordine, non
 Senatorio, ita domesticum quendam Senatum penes se habere cœpit:
 qui quoniam is continuatis penè delectaretur peregrinationibus, Co-
 mitatus Caesaris dici cœptus est; & ipsi amici, Comites: eorum con-
 silijs, atque ope in bello & pace usus. Inde Comites largitionum,
 rerum priuatarum, & ceteri, dicti sunt. Et non solum ij qui perso-
 nam Principis sequebantur, & officia in aula exercebant Comites
 dicti sunt; ceterum & alij ita appellati, qui ad administrandas,
 vel regendas prouincias & respublicas mittebantur, & ad regni li-
 mites custodiendos; qui Comites rei militaris dicuntur; qualis fuit
 Ristanus domesticorum Comes, qui ad Gallos missus fuit, ut refert
 Gregor. Tur. lib. 2. hist. cap. 10. Vnde Verus Imperator, ut Iulius
 Capitolinus est auctor in Uero, confecto bello, Regna Regibus, pro-
 uincias uero Comitibus suis dedit regendas. Extat in iure titulus
 de Comitibus, qui prouincias regunt, lib. 11. C. tit. 14. Illud animad-
 uersione

uersione dignum, quod antiquitus creabantur Comites annulo tra-
 dito cum adamantis gemma: apud Hispanos uero aliter, ossa in aqua
 iniecta, inuitatus à Rege comedebat, populo ter acclamante Eua
 del Conde. Non abs re erit ponere quod à Cornelio Frontone grã-
 matico dicitur de Comite: Comes iter facit; Affecla sequitur poten-
 tiorem; Sodalis adolescentia nomen est; Cliens implorat opem &
 fidem. Ita Comes tutus; Affecla officiosus; Sodalis amicus; Cliens
 submissus. De Comitibus etiam in prima Part. Regis Alfonsi tit.
 1. leg. 11. cautum, nomenq, deductum uideo, & à D. Thoma. 1. de
 regimine Principum. Et sicut Ducis in bello, sic Comitis potissimū
 in pace, ciuiliq, administratione elucebat officium (erat enim maior
 dignitas Ducatus, quam Comitatus, & ideo ex Comitatu fit ere-
 ctio in Ducatum, pro magno munere, sicuti ex Duce in Regem)
 quorum tamen neutri ita adstringebatur, quin utrumq, simul, cum
 res ferret, per se uel per alios administraret. Prioris apud Casio-
 dorum lib. 7. in formula Comitum Gothorum, per singulas provin-
 cias, illustre extat exemplum, adhunc modum. Cum Deo iuuante
 sciamus Gothos uobiscum habitare permixtos; ne qua inter con-
 sortes, ut assolet, indisciplinatio nasceretur, necessarium duximus
 illum sublimem uirum, bonis nobis moribus hætenus cõprobatum,
 ad uos Comitem destinare. Qui secundum edicta nostra, inter duos
 Gothos litem debeat amputare. Si quod etiam inter Gothum, &
 Romanum, natum fuerit fortasse negocium, adhibito sibi prudente
 Romano, certamen possit æquabili ratione distinguere. Libro etiam
 legum Uuisegothorum, & tit. 2. l. 12. ita cauetur. Nullus iudex
 causam audire præsumat, qua legibus non continetur; sed Comes ci-
 uitatis, uel iudex, aut per se, aut per exequutorem suum, conspectus
 Principis utraq, præsentare partes procuret, quo facilius & res
 finem accipiat, & potestatis Regia discretione tractetur, quatenus
 exortum negocium legibus inseratur. Lege etiam. 14. lib. & tit. ÿsdẽ,
 ostenditur, Comitem, per commissoriam, alijs iudicibus, quos sub se
 habebat, iudicandi suas uices posse concedere. Quorum iudicium
 tanta erat auctoritas, ut querelantis aduersarium (ea sunt legis
 uerba) admonitione unius epistolæ uel sigilli, ad iudicium uenire
 posset compellere, grauesque multas, id facere per negligentiam, aut
 contemptum differentibus, inferre. Liquet id ex leg. 18. lib. & tit.
 citatis. Si uero iudex in officio suo, per negligentiam, aut quod mu-
 nere corruptus esset, cessasse deprehenderetur, à Comite ciuitatis acer-
 bissimè castigabatur. Habes exempla lib. 3. legum Uuisegothorum
 tit. 4. l. 17. Quod si Comitem à ciuitate sua abesse contingebat,
 Q q relinquebat

relinquebat suo loco *PRÆPOSITVM*, qui, si quid gr̄a-
 uius, quod ad Comitum relationem, iurisdictionemve pertineret, *Præpositus*
 emerisset, id Comiti statim per literas indicabat; ut liquet ex l. 5.
 tit. 2. lib. 9. legum *Uvisgoth.* Atque hic ni fallor est, qui lib. 2. le-
 gum *Uvisgoth.* tit. 1. l. 23. *VICARIVS COMITIS* *Vicarius Co-*
 appellatur; qui absente eo, vice eius fungebatur; à quo, si fortè quis
 eum suspectum habuisset, licebat apud Principis audientiam, alium
 iudicem appellare. Atque inter hanc civilem administrationem,
 bellica etiam munia procurabat. Habebat enim Comes, præsertim,
 qui civitati, aut portui, siue alij loco, cui ab hoste periculum ti-
 meri posset, præficeretur, sub se milites, quibus ad subita belli
 semper paratus occurreret, videretque, ne quid Reipubl. detrimenti
 caperet. Quod ex Cassiodoro lib. 6. formula Comitum discas.
 „ Militum (inquit) numerus tibi nostris seruit expensis. Redderis
 „ inter arma genitrus: processio tua, procinctualis ornatus est: exer-
 „ citu uteris pacato; nec pericula belli subis, & armorum pompa de-
 „ coraris. Verùm inter hæc, civilem cogita disciplinam: non permit-
 „ tas milites esse possessoribus insolentes. Et infra: Pro securitate se
 „ omnium cognoscat electum, qui se gloriatur habere armatum. Et
 „ formula Comitum Neapolitana: Prætoria tria officia replent; mi-
 „ litum turba custodit. Sed tot testes pateris, quot te agmina circun-
 „ dare cognoscis. Præterea litora, usque ad præfinitum locum, data
 „ iussione custodis. Et apud eundem lib. 1. Theodoricus Rex Apsio
 „ Comiti iniungit, ut militem necessarijs armis instruat. Illustris
 „ (inquit) sublimitas tua Solonitanis militibus, ut cuique se expe-
 „ diendi facultas obtulerit, pro nostra iussione arma necessaria pro-
 „ curabit. Porrò tantam in rei militaris administratione auctorita-
 „ tem obtinebat, ut cum in causis civilibus ei *VICARIVS*
PRINCIPIS (eum intellige, qui Principis vice fungitur) *Vicarius*
 præferretur; in bellicis negotijs hic eidem anteponeretur. Cod. lib. 1.
 tit. 38. l. 1. Et hætenus quidem breuiter de Comitum officio in ge-
 nere egimus. Nam alia multa eidem incubuisse munera, ex nominib.,
 qua ei adiunguntur, varietate, facile cognoscitur. Fuit enim Comitum
 tam generalis appellatio, ut quicumque à Principe insigni alicui
 officio præficeretur, ab eo ferè Comes nuncuparetur. Idq; ex Cassio-
 doro, Amiano Marcellino, Eutropio, alijsque posterioris ævi, atq; in-
 clinatæ iã, prostratæq; Reip. Romana scriptoribus, apertè est cognos-
 cere. Quos omnes, ne prolixus sim, missos faciens, eas duntaxat Co-
 mitum species recensebo, quas à Gothis nostris, hoc est, qui in Hispania
 rerum potiti sunt, usurpatas inuenio: ubi tamen prius illud adiecero,
 quod

quod Carolus Magnus decreuit. l. 2. Regum Franc. c. 6. de Comitum studio, & diligentia pro utilitate Ecclesiarum cōseruanda; quod utinam nostris temporibus Galli prospicerent, ut ad meliorem mentem, diabolica fraude decepti redirent Vobis (inquit) Comitibus dicimus, vosque commonemus, quia ad vestrum ministerium maxime pertinet, ut reuerentiam & honorem sanctæ Dei Ecclesiæ exhibeatis, & cum Episcopis vestris concorditer viuat, & eis adiutorium ad suum ministerium peragendum prabeatis, & ut vos ipsi in ministerijs vestris pacem & iustitiam faciatis, & quæ nostra auctoritas publicè fieri decernit, ut in vestris ministerijs studiosè perficiantur, studeatis. Proinde monemus vestram fidelitatem, ut memores sitis fidei nobis promissæ, & in parte ministerij vestri vobis commissi, in pace scilicet & iustitia faciendâ, vosmetipsos coram Deo, & coram hominibus tales exhibeatis, ut & nostri veri adiutores, & populi cōseruatores iuste dici & vocari possitis; & nulla quolibet causa, aut munerum acceptio, aut amicitia cuiuslibet, vel odium, aut timor, vel gratia, ab statu rectitudinis vos deuiare compellat, quin inter proximum, & proximum semper iuste iudicetis. Pupillorum verò & viduarum & ceterorum pauperum adiutores ac defensores, & sanctæ Dei Ecclesiæ, vel seruorum illius honoratores, iuxta vestram possibilitatem sitis. Illos quoque qui temeritate, & violentia in furto & latrocinio, siue rapinis communem pacem populi perturbare moliuntur, vestro studio & correctione, sicut decet, compescite. Et si aliqua persona, in aliquo vobis impedimento fuerit, quin ea, quæ dicimus facere non valeatis, nobis ad tempus illud notum fiat; ut nostra auctoritate adiuti, ministerium vestrum dignè adimplere possitis. Nunc igitur, ut ad institutū redeamus, primo loco se offert **COMES SCANCIARVM**: cuius Comes Scanciarum. in Concilio Toletano non obscura fit mentio. Subscribunt enim ibi Uuadamirus Comes Scanciarum & Dux: Reccaredus Comes Scanciarum & Dux: Egica Comes Scanciarum & Dux: Sumefredus Comes Scanciarum: Adeliubus Comes Scanciarum: Salamirus Comes Scanciarum. Agnoscitur & Scanciarum Comes in priuilegio quodam Complutensi antiquissimo. Hunc nonnulli poculis, alij vniuersis epulis Regis præfectum fuisse contendunt. Hodie vulgari Hispanorum lingua, Scanciar, est bibere. Apud Adonem Viennensem inuenio solitos institui seu creari Duces per impositionem causiæ, seu pilei aurei Ducalis, unionibus ornati: Marchiones tradito anulo, in quo est pyropus, seu rubinus, qui quidem est species Carbunculi: Comites ea ratione, qua supra diximus: Vicecomites vir-

gula deaurata: Barones vexillo decurtato, seu labro.

THE SAURORVM COMES is fuit, qui dicitur *Thefaurorū Comes.* et a lege unica, et leg. finali. C. de suscept. lib. 10. Comes ararij appellatur, *Thefauris videlicet Regis prapositus. Concil. 13. Tolet.* Isidorus Comes *Thefaurorum* subscribit.

COMES PATRIMONII, qui Regis Patrimonium, possessiones, mensamque procurabat. Vnde et Procurator à *Comes Patrimonij.* Lampudio dicitur in Commodo. Meminit de hoc Cassiodorus lib. 1. variar. et 4. et 6. ad Julianum Comitem scribente Theodorico. Habes de eo titulum in Codice cum inscriptione de officio Comitum Sacri Patrimonij, cui à Principe facultas concessa fuit, pro subleuandis, non pro premendis priuatorum fortunis, ut habet Cassiodorus lib. 8. Hic ad munus rectius exequendum milites sub se habebat, ut ostendit idem eodem loco. Videtur et Regijs epulis ordinandis curam adhibuisse. Nam et Cassiodorus ibidem sic scribit: *Nam et si epulas nostras sollicita ordinatione disponas, non solum nostro palatio clarus, sed et gentibus necesse est reddaris eximius. Subscribunt in Concil. 13. Tolet. Vitulus Comes Patrimonij, et Tolet. 18. Vitulus vir illustris, Comes Patrimonij, et Dux. Est etiam in Concil. 13. Tolet. Valdericus COMES CIVITATIS TOLETANÆ.* Is etiam vocatur *Comes Civitatis Toletanæ.* Rector rerum publicarum: ut in Concil. Hispal. 2. dicitur de Sifiselo Rectore rerum publicarum. Et apud Cassiodorum lib. 7. Comitum Romana formula, et Comitum Rauennatis: formula etiam Comitum diuersarum ciuitatum; et lib. 9. Comes Siracusana ciuitatis. Horum Comitum, ut supra monstrauimus, utque Cass. lib. 7. variarum ostendit, id officium erat, ciues urbanos aequitate regere, et publicarum ordinationum iussiones constanter adimplere. Rodericus Barbarius, hoc est, Dominus à Mauris honoris causa appellatus, fuit Comes Toletanus. Et in regno Lusitaniae hodie Comites multi nominantur ex ciuitatibus Regijs, in quibus antiquitus ius exercebant. Quam consuetudinem Galli obseruarunt. A Romanis provinciae Comitibus distinctaerant. Vide tit. de Comitibus qui provincias regunt lib. 11. C. tit. 14. Quis vero fuerit Comes urbis Roma, et quod eius officium, altioris indaginis est.

COMES NOTARIORVM Is erat, qui Notarijs, *Comes Notariorum.* id est, à Principis secretis tabulis praeficiebatur. Quod intelligi videtur ex Cassiodoro lib. 6. in formula Notariorum, his verbis: *Regis consilium solos decet scire grauissimos; imitari debent armaria, quae continent monumenta chartarum: ut quando ab ipsis aliquo*

„ aliqua instructio, quaritur, tunc loquantur: Totum autem dissi-
 „ mulare debent quasi nesciant scientes. Probatum etiam ex lib. C.
 12. tit. de Primicerio Notariorum, ubi expresse hoc verbum
 pro Secretarijs Principis usurpatur. Non dissimilis dignitas fuit
 eius quem posterior etas etiam Cancellarium appellat; idque in
 Cassiodoro videre est, qui ex persona Regis lib. 11. ita ad Can-
 „ cellarium scribit. Consistorij nostri decreta fidei integritate custo-
 „ dias: per te presentandus accedat: per te nostris auribus desiderium
 „ supplicis innotescat: iussa nostra sine studio venalitatis expedias, &
 alia. Quamuis hodie in Regnis Hispania & Gallia dissimilis huius
 muneris est functio: etiamsi pro scriba usurpetur in constitutioni-
 bus Caroli Magni, & Lotharij. Concil. 13. Toletan. subscri-
 bitur à Notario: Exila Comes Notariorum. In notitia pro-
 vinciarum aliquoties fit mentio Primicerij Notariorum, qui
 & Notariorum Decanus, & Protoscribarius. Et in Romana
 Curia is erat, qui diem datus adiciebat diplomatibus pontifi-
 calibus.

COMES SPATHARIORVM, Custodum cor- Comes Spa-
 poris Regij prefectus. Hunc & Protospatharium appellatum fuis- thariorum.
 se existimo. Cuius meminere Constantinus Hermenopolitanus lib.
 10. & Zonaras annal. 3. à Spatha, qua voce Apuleius pro gladio
 maiore ac latiore utitur: nam minorem breuioremq; Semispatam
 Vegetius in lib. de re militari appellari testis est. Viuus hac voce
 etiam Spartianus in Adriano, & Trebellius Pollio in epistola
 „ Claudij ad Brocum, tecta sunt (inquit) flumina scutis, spathis, &
 „ lanceolis. Et legum Uvisgoth. l. 9. tit. 2. leg. ultim. decernitur, ut
 „ Dux, Comes, atque Gardingus, alijque quos secum ducunt in bel-
 „ lum, partim sint Zavis (extat ea vox etiam in Macrocolis Mau-
 „ ricij cuiusdam, qui de Romana militia Gracè scripsit) & loriceis
 „ muniti; partim scutis, spathis, seramis, lanceis, sagittisque sint
 „ instructi. De Spatha scribit Isidorus lib. Originū. 17. cap. 6. dici à
 „ passione, nam παθῆν pati est, eo quod scindat, & dilaceret: vel ex eo
 „ quod sit spatiosa, & ampla latiorq;. Spathariorum verò dignita-
 „ tem maximi honoris fuisse ex eo constat, quod multos Duces ac
 Comites hanc gessisse inueniamus. Sic in Concil. 13. Toletano
 Guilingus Spatharius, & Comes: Trasericus Spatharius, & Comes:
 Altericus Spatharius, & Comes: Sisimirus Spatharius Comes, &
 Dux, subscribunt. Quoniam verò in Spatharij mentionem incidi-
 mus, Julianum Roderici Regis Spatharium, Ducem Tingitaniae,
 non Spartarium fuisse existimo, hoc est, Carthaginensis ciuitatis

Comitem, ex eo non fuisse appellatum quòd regio illa, ut ex Plinio atque alijs constat, sparti multitudine abundet. Neque enim dubito quin Spartarius vocis similitudine dicatur, qui Spatharius & Comes dicendus erat. Spatharij definitionem ita Cedrenus extulit *σπαθάριος ὁ σωματοφύλαξ* èsiv ÷sdem nimirum verbis, quibus eius vocis notionem supra explicauimus. Quanquam alij secus de hoc eiusq; officio sentiant. Scribunt neoterici *Spatha*, antiqui sine h. efferebant, scribebantq;.

COMES CVBICVLI, seu Comes Cubiculariorum est, eorum qui cubiculi Regij curam gerunt, prepositus: hunc Xiphilinus *περίουτοι* appellat. Cubiculariorum mentio est, leg. 63. de legat. 3. & leg. 203. D. de verbor. signific. Quanquam ibi pro seruis tantum ceteris conditione potioribus accipiuntur: hic verò ingenui sunt, & insignem adiunctam dignitatem habent. Quae dignitas hodieq; in Regum aulis durat, Camareros vulgo vocamus Concil. 13. Tolet. Argemirus Comes Cubiculi subscribit & Atulfus Comes Cubiculariorum. Cubicularius à Grammaticis, ut ex Sossipatro constat, dicitur Custos cubiculi: Cubicularis verò lectus, „ cubiculo aptus. Isidorus lib. Origin. 15. cap. 3. Cubiculum quod „ eo cubemus, ibique dormientes requiescamus: Cubile verò locus „ cubandi.

COMES STABVLI, qui equorum Principis curam gerebat, dicitur etiam Magister equitum. Hic ex Ammonio Monacho lib. 3. capit. 20. videtur esse quem vulgo Conestabilem appellamus: eius haec sunt verba. Leudegesilius Regalium prepositus equorum, quem vulgo Conestabilem vocant. Sic & Regino Monachus annal. lib. 3. eodem anno (inquit) Burchardum Comitem stabuli sui (quod corruptè Constabulum appellamus) cum classe misit Corsicam. In eum omnem belli curam Princeps reijciebat. Eruditiores verò, quique harum rerum inquisitioni plus opera impenderunt, eum verè hoc nomine censeriputant, qui apud nos Cavalleriæ maior appellatur. Ut ut est, dignitatem hanc maximò olim in pretio fuisse, satis vnus Amianus Marcellinus ostendit, de Valentiniano loquens, qui Valentem stabulo cum tribunatus dignitate praefecit. Hunc superioribus temporibus *πρωτοστράτορα* Graeci dixerunt: ut Zonaras clarè lib. annal. „ 3. asserit his verbis. Theophilus es igitur Basilio delectatus (erat „ enim formosus, procerus, & manu promptus, agilisque, ac promissum capillum, eumque crispum alens) suis equisonibus ipsum praefecit. Quod muneris, qui administrat, communiter protostrator appell-

appellamus. Et Cedrenus: Michaelisque, qui ante ipsum fuerat, equisonum praefectus primus, quem protostratora nuncupant. In Conc. 13. Tolet. Gisclamundus Comes stabuli subscribit. Alij verò dicunt Comitem sacri stabuli dici, qui curā palatij habebat, & scholarum, armorum, & domus Regiae cum administratione & sine administratione. Prouinciarum, ut constat. lib. 1. de Comitibus, & trib. schol. lib. 12. titul. 11. habereque in vna dignitate curam militiae & domus. Verum cum Comites sacri stabuli grauioribus erant intenti negocijs, curam stabuli alij demandatam fuisse, atque ita vnā dignitatem in duas diuisam, atque partitam. Apud Castella Reges dignitas est insignis, sine administratione tamen, ac titulo tenus. Primus Comes stabuli fuit Alphonsus Marchio Villena filius Infantis Aragoniae Petri; cui successit Petrus Comes Trastamara: tempore Regis Henrici tertij. Tertio tradita Roderico Daualos viro insigni, & claro homini; qui à Ioanne secundo Henrici filio prodicionis falso damnatus, bonisque eius in sectionem datis, sequens Henricas partes, exul Valentia diem extremum clausit. Cui successit Aluarus Luna, infelicior, cuius vita tristis exitus, infamauit aula opulentiam, & Regum intimam consuetudinem.

COMES EXERCITVS, qui lib. 1. C. de officio Vicarij, & leg. Nemo. Cod. de Assessoribus, Comes militum & Comes rei militaris appellatur, vniuersis legionibus, castrisque praeficiebatur, habebatque absolutum in milites imperium. Hoc ipsum munus exercebat apud Romanos Tribunus militum; videlicet ut militem dicto audientē haberet, ad exercitationes deduceret, & in stationes & hyberna mitteret; clandestina cum hostibus colloquia vetaret, nouarum rerum auctores supplicio afficeret, pabulationes, frumentationesq; curaret, militi ne arma, stipendia, cibaria, com meatusque deessent, prouideret; breuiter summa in exercituum praesset. De hoc Consule Cassiodorum lib. 7. formula Comitum Principis militum. Hic apud Gothos alio vocabulo Praepositus hostis, ni fallor, appellatur. Idque colligi ex leg. 6. titul. 2. lib. noni legum Visigat. videtur: ubi vtraque appellatio, vni eidemque tribuitur. Verba legis haec sunt: Quod si contigerit ut ipse Comes ciuitatis, aut Annonarius, per negligentiam suam non habens, aut forsitan nolens, annonas eorum dare dissimulet, Comiti exercitus sui querelam deponant, quod annonas eorum dispensatores tradere noluerint: & tunc ille Praepositus hostis hominem ad nos mittere non moretur. Atque haec sunt quae de

Q 9 4 Comitum

Comitum varia appellatione, officiisque à Gothis in Hispania regnantibus usurpari solitis, in tanta Gothicarum rerum obscuritate, ex Concilijs, legibus, priuilegijs, alijsque veteribus monumentis elicere potui. Vir quidam doctissimus Comitem Sacrarum reliquiarum apud Gothos fuisse existimabat, fortè quia legerat apud Cassiodorum, aut alios Comes Sacrarum. Ego vero & apud Cassiodorum & Iustinianum, Comes sacrarum lego, id est largitionum: cuius praprium officium erat, ut Princeps per eum suam liberalitatem, & magnificentiam exerceret; indulgentias daret; & militibus stipendia, & donatiua populo Kalendis Ianuarijs, nomine Principis elargiretur. Et hic utpote Augustalis habebat sub se iudicem Sacrarum largitionum, & Prouinciarum caterarum largitionum Comites: ut erat Comes sacrarum largitionum per Illyricum, per Orientem, & Comites etiam Commerciorum per Orientem, Ægyptum, Mysiam demum, & alias Prouincias. Hunc donis presidere Regalibus Cassiodorus ait lib. 6. varia. cap. 7. Huius, inquit, actus, innocens pietatis officium, illud semper ingerere, unde se fama Principis possit augere. Nihil per hunc districtum geritur: nihil seuerum, forte censetur; sed tunc obsequitur, quando Principi vota funduntur. Per hunc Princeps supplicum fortunas erigit, Kalendis Ianuarijs dona largitur: monetam hic Regij vultus figura consignat: Iudices Prouinciarum, sub sua potestate coërcet. Negociatores subiectos habet: vestis sacra, curam gerit; salis commercium huic deputatur, denique quicquid in vestibus, quicquid in are, quicquid in argento, quicquid in geminis pretiosum est, huius ordinationibus obsecundat. Hactenus Cassiodorus. Hac verò loquutio aliquot in locis apud posterioris aui scriptores occurrit, ut apud Cassiodorum, lib. 5. Cypriano Comiti sacrarum Theodoricus Rex: apud Amianum lib. 15. & alibi Comes priuatarum.

Procer PRO CER. In Concil. Tolet. 8. subscribit Dabila Comes & Procer, & Euredus, Comes & Procer, & Frolla Comes & Procer. Unde constat quòd Procer sit nomen dignitatis. Isidorus lib. Etymolog. 9. capit. 4. sic inquit: Proceres sunt Principes ciuium, vel ciuitatis: quasi procedes, quòd ante omnes honore procedant. Vnde capita trabium, que eminent extra parietes proces dicuntur, eo quod primò procedant. Lege Proceres ex Seruio in illud Virgilij Æneidos. 10.

Tot lecti Proceres terdenis nauibus ibant.

Proceres

Proceres etiam Magnates vocantur Concil. Tolet. 11. cap. 5. & Primates Palatij, & generosa persona. Erat autem sola dignitas sine administratione iurisdictionis.

Ducis & Comitis dignitati **GARDINGVS** ordine *Gardingus.* subiungitur. Erantque hi tres apud Gothos maioris loci persona, ut patet ex leg. *Uvisgoth.* lib. 9. tit. 2. leg. ultim. ubi ita habes. Si maioris loci persona fuerit, id est, Dux, Comes, siue etiam Gardingus. Et infra leg. eadem, atque alibi saepe, hi tres seu eminentiores coniunguntur. Et ideò inquit lex: Id de cetero speciali decreto decernimus, ut quisquis ille est, siue sit Dux, siue Comes, atque Gardingus. Gardingi in lib. leg. *Uvisgoth.* nō semel fit mentio: verum ita obscure, ut quod ipsius munus fuerit liquide scire nequeamus: illud tantum coniectura consequi licet, cum maioris loci persona dicatur; unum ex praestantioribus Palatinorum habuisse officijs. Quod etiam ex legum *Uvisgothorum* lib. 2. tit. 1. leg. 1. non male colligitur, ubi cum Sacerdotibus Dei, senioribusque palatij praesentes in ordinatione legum Gardingi fuisse commemorantur.

Maioris praestantiorisque loci personis (qui nunc Magnates, nunc Primates palatij appellantur) breuiter, ut res tulit decursis, restat ut ad inferiores deueniamus. Inter quas **TIV-*Tiuphadus.*** **PHADVS** primum sibi ordinem vendicabat, quique ei suberant Millenarij, Quingentenarij, Centenarij, Decani, exercitus etiam compulsores, Amonarij, Defensores, pacis Assertores, Numerarij, Villici, Saiones. *Tiuphadum* Germanorum lingua qua Gothica multum vicina est, altum significat; *Tieph* enim rem altam dici contendunt. Quicquid est; illud constat, unam ex primis post Ducis, Comitis, atque Gardingi dignitatem fuisse, civilemque administrationem habuisse, ut patet ex leg. 23. & 26. tit. 1. lib. 2. legum *Uvisgoth.* & lib. 4. tit. 5. leg. 6. Huic in omni criminalium negotiorum genere iudicandi licentia concessa erat, prater quam in his criminibus quae legum sententia aperte condemnant, quibus qui obnoxij reperiabantur, eos non iudicare amplius, sed ut iam a lege prauidicatos, condemnatosque debitis poenis subijcere cogebantur. Ita enim accipio legem. 15. titul. 1. lib. 2. legum *Uvisgoth.* Quae habet hoc modo. Cum in ceteris negocijs criminalium causarum *Tiuphadis* iudicandi licentia concessa fuit, criminosos à legum sententijs iudicare non audeant, sed debitam in eis, ut competit, censuram exercent. Hic si quando siue ad bellum, siue aliò auocaretur, vices suas alijs committere poterat.

Sequitur.

„ Sequitur enim in dicta lege. Qui Triumphadi tales eligant, quibus
 „ vicissitudines suas audiendas iniungant, ut ipsis absentibus, illi
 „ causas, & temperatè discutiant, & iustè discernant. Huius in bello
 „ proxima auctoritas ad Comitum exercitus dignitatem erat, cum quo
 „ simul de rebus arduis consultabat: cuius consilio militi in hostem
 „ pugnandi facultas dabatur, & adimebatur; deniq; cum hoc de sum-
 „ ma rerum exercitus deliberabat. Hic si què de **TRIUMPHADI**
 „ sua (sic copia militum quibus præerat vocabantur) donis fortè cor-
 „ ruptus, de expeditione domum redire permiserat, aut domo in ex-
 „ peditionem proficisci non cõegerat, acerbis pœnis multabatur. Ut cõ-
 „ stat ex. l. 1. tit. 2. lib. 9. legum *Vvisegot*. Si Triumphadus (inquit) ab
 „ aliquo de Triumphadia sua fuerit beneficio corruptus, ut cum ad do-
 „ mum suam redire permitteret, quod acceperat, in nouecuplum red-
 „ dat Comiti ciuitatis, in cuius est territorio constitutus. Et si ab eo
 „ nullam mercedem acceperit, sed sic eum, dũ sanus est, domũ dimise-
 „ rit, vel de domo in exercitum exire non cõpulerit, reddat solidos XX.

MILLE NARI I erant, qui mille sub se milites habebant. *Millenarij.*
 Horum meminit lex. 26. tit. 2. lib. 2. leg. *Vvisegot*. Isidorus lib. 9.
 „ Etymolog. cap. 3. Sunt, qui mille præsumt militibus, quos nos Mille-
 „ narios appellamus.

QUINGENTENARI I, qui quingentis militibus præ- *Quingentens*
 erant. Hi si quem etiam de suis, propter munus aliquod, ab hoste do- *rij.*
 mum redire consensissent, aut in hostem domo proficisci non cõegis-
 sent, quod acceperant nouecuplum etiam Comiti ciuitatis, cuius ter-
 ritorio suberant, reddere tenebantur. Si verò nullo accepto munere
 id fecissent, XV. solidos inter milites suos diuidendos reddebant. Id
 cautum est leg. prima, tit. 2. lib. 9. leg. *Vvisegot*. Horum etiam me-
 minit lex. 26. tit. 1. lib. 2.

CENTENARI I, teste Vegetio lib. 2. cap. 13. dicti sunt, *Centenarij.*
 quos antiqui Centuriones vocabant, centum videlicet militibus
 præfectos. Ab Isidoro id animaduersum est. lib. 9. Etymolog. cap.
 „ 3. Centuriones (inquit) dicti, eo quòd centum præsumt militibus:
 „ sicut *Quinquagenarij*, qui sunt in capite quinquaginta militum: &
 „ *Decani* ab eo, quod militibus decem præficiuntur. Hi si centenam
 „ (sic ijs temporibus loquebantur) suam deserentes, domum ab ho-
 „ stibus fugissent, capitis plectebantur. Si verò vel ad sacra altar-
 „ ia, vel ad Episcopum confugissent, trecentos solidos exsoluebant
 „ Comiti ciuitatis, in cuius erant territorio constituti: neque postea
 „ inter Centenarios, sed Decanos tantum habebantur. Quòd si ipsi
 „ ob beneficium fortè acceptum, aliquem de centena sua domum ab
 „ exercitu

exerciū redire, aut domi manere, neque in hostem proficisci passi fuissent, nouecuplum acceptum suo Comiti ciuitatis reddebant.

Quod si ob nullum munus acceptum, id permisissent, decem solidos Comiti ciuitatis dabant. Habes hæc omnia fuse in leg. 3. tit. 2. lib. 9. Centenariorum meminit etiam Conc. Arelatense sub Carolo Magno: his verbis: Ne Comites, vel Vicarij, seu Iudices, vel Centenarij, sub mala occasione, vel ingenio res pauperum emant.

DECANI, quos Varro, Suetonius, alijque probati auctores Decuriones appellant, decem militibus imperabant. Hi si relicta Decania, ab hoste domum recessissent; aut quum sani essent, domo exire in expeditionem directassent, X. solidos Comiti ciuitatis dare cogebantur. Quod si aliqua mercede, à superiore suo impetrassent, V. tantum solidos luebant, ut ostendit lex. 4. eiusdem tituli: 5 libri. Vbi amplius additur. Quod si aliquis, qui in Tiuphadia sua fuerat numeratus, sine permisso Tiuphadi sui, vel Quingentenarij, aut Centenarij, vel Decani sui, de hoste ad domum suam refugerit, aut de domo sua in hostem proficisci noluerit, in conuentu mercantium publice centena flagella suscipiat; 5 reddat solidos decem.

Et quando quidem in locum de Gothica militia incidimus, erant apud eos, qui dicebantur EXERCITVS COMPULSOR ES; nempè qui Gothos in hostem exire compelleret: ut habetur in leg. 2. tit. 2. lib. 9. Hi multis in locis SERVI DOMINICI appellantur; fortè quod erant serui, qui Regalibus seruitijs mancipabantur. Quorum tanta erat auctoritas, ut Palatinis officijs honorarentur, 5 testandi sicut ceteri potestatem haberent. Testatur id lex. 4. tit. 4. lib. 2. legum Vvisegot. Hi si quid ab ijs, qui in exercitum compellebantur, sine ipsorum voluntate abstulissent, undecuplum restituere cogebantur, 5 quinquaginta insuper flagellis multari. leg. 2. tit. 2. lib. 9.

Exercitus Cō
pulsores.

Ad exercitus robur conseruandum in primis pertinet ne annonæ labores inopia; ob idque prouida Gothorum cura cautum sit, ut per singulas ciuitates, atque castella, crearentur, qui militibus eam sine fraude exhiberent; ij nunc ANNONARIJ, nunc Dispensatores annonæ, nunc Erogatores annonæ in Gothorum legibus dicuntur. Videtur 5 Comes ciuitatis huius rei curam gessisse, ut patet ex leg. 7. titul. 2. lib. 9. leg. Vvisegot. Vbi cauetur, si contingat, ut ipse Comes ciuitatis, aut Annonarius, per negligentiam suam non habens, aut forsitan nolens

nolens, annonas dare militibus dissimularet, apud Comitem exercitus conquerantur: qui eos in quantum temporis subtraxerunt consuetas annonas, in quadruplum de proprijs facultatibus restituere cogeret. Consistit autem proprie annona in frumento, oleo, vino, sale, carne. Solebat autem in militia Romana annona militibus pro stipendio per singulos dies distribui expeditionis tempore; veluti buccellatus panis, quæ bis coctum vocamus duobus diebus; ac panis alius tertio; uno die vinum, alio acetum; uno die lardum; caro vervecina biduo, ex comenatu publico. Cui annona interdum pecunia erogatio accedebat, & vestitus, & alia id genus militibus necessaria. Quando annona loco pecunia in solutionem militibus dabatur, dicebatur stellatura, quia per tesseras stellatas species alias, pro annona accipiebant: ut adnotauit Vvolphäg. Lazius lib. 12. commet. Reipub. Romana cap. ult. Hac annona qua per capita singulis diebus militibus dabatur, panes civiles, quãdoq; annona civilis dicitur, & salarium. Qui annonarias species exhibebant, opinatores dicebantur, ut cõstat ex lege opinatoribus lib. 12. C. tit. 29. Interdũ etiã nomine annona, uniuersum militare salarium seu prabendum accipitur. Idq; Flauij Vopisci abundè declaratur auctoritate, qui in Aureliano oleum (inquit) sal, lignum nemo exigat; annona sua contētus sit. Patet etiam ex Vegetio libris de re militari. Torquis (inquit) aureus solida virtutis premium fuit; quem qui meruisset, præter laudem, duplas consequebatur annonas.

DEFENSORVM etiam meminit lex. 26. tit. 1. lib. 1. *Defensores.*
legum Uuifegoth. Horũ officium erat in duplici ratione. Alij sunt, qui nomine ciuitatis causas, lites & negocia curant, ut actores syndici. Alij defensores sunt cum potestate & magistratu, qui locorum defensores dicuntur. De quibus leges Uuifegoth. loquuntur; leges etiã Romana. l. 1. & l. defensores ciuitatũ. 3. C. tit. 53. de def. ciuit. Alij dicuntur prouinciarum defensores quibus latior cura & plures res, & ciuitates defendenda commissa sunt, & ut inquit Iustinianus, paterne uoce ita dicti, ut eripiant à malis iniuriam patientes. Erat quinquennale hoc munus. l. 4. C. de defenf. ciu. ex nouellis Iustiniani factum. Et biennale. S. iusiurandum. & S. si. eodem tit. in nouellis. Prædictorum singula declarat pulchrè, lex. 4. tit. 54. Codicis lib. 1. his uerbis: In defensoribus uniuersarum prouinciarum (aliàs singularum ciuitatum, uel ut alij, uniuersarum ciuitatum) erit administrationis hæc forma, & tempus quinquennij spatium metiendum: scilicet ut in primis parem vicem plebi exhibeas, descriptionibus rusticos, urbanosq; non patiaris affligi: officialium insolentia, & iudicium

„ iudicium procacitati, salua reuerentia pudoris, occuras: ingrediendi
 „ cum uoles ad iudices, liberam habeas facultatem: superexigendi
 „ damna, uel spolia plus petentium ab his, quos liberorum loco tueri
 „ debes, excludas; nec patiaris quicquam ultra delegationem solitam
 „ ab his exigi, quos certum est, remedio non posse reparari. Et Cassiod.
 „ lib. 7. variarũ in formula defensoris cuiuslibet ciuitatis: Nihil ue-
 „ nale, nihil improbè facere uelis, qui tali nomine nuncuparis. Com-
 „ mercia ciuibus, secundum temporum qualitatem, equabili modera-
 „ tione dispone. Definita serua, qua iusseris: quia non est labor, uen-
 „ dendi summas includere, nisi statuta pretia castissimè custodire.
 „ Imples enim re uera boni defensoris officium; si ciues tuos, nec legi-
 „ bus patiaris opprimi, nec caritate consumi. Gratianus etiam, Va-
 „ lentinianus, & Theodosius. CCC. Theodoro defensori, formam de-
 „ fensionis prescribunt. l. in defensoribus, §. l. 4. Cuius uerba superius
 attulimus.

PACIS ASSERTOR Apud Gothos erat, qui Pacis Asser-
 ad faciendam pacem, regali destinabatur auctoritate. Differebat tor.
 autem Assertor à Iudice, quòd illi omnium negotiorum, actionumq;
 causas terminabant: hi uerò non alias, nisi quas illis regia commi-
 serat ordinandi potestas. Hæc ex. l. 16. tit. 1. lib. 2. leg. Uuisegot.

Duo sequuntur officia, quæ ut uicina frequenter coniunguntur,
NVMERARI nempe, & **VILLICI**. Isidorus de Numerarij,
 Numerario, lib. orig. 9. c. 4. sic ait: Numerarij uocati sunt, qui pu- & Villici.
 blicum numum ararijs inferunt, hoc est, qui pecuniam regiam, ex tri-
 butis, & portorijs, & uectigalibus partam, in araria inferebāt. Ex-
 tat titulus. 50. in. C. de Numerarijs, & Actuarijs, qui à Iustiniano
 Tabularij dicti sunt. Hic etiam annonas, quæ ex villis fisco regio
 debebatur, procurabat: quod si singulis annis facere neglexisset, du-
 plo de proprijs facultatibus soluere cogebatur. Constat ex Concil. 13.
 Tolet. in edicto Erwigij Regis ad priuatos, siue fiscales populos, his
 „ uerbis: Certè si quis ille Dux, Comes, Triuphadus, Numerarius,
 „ Villicus, aut quicumq; curam publicam agens, tributa exacto sibi
 „ commisso, annis singulis plenario numero non exegerit, aut exacta
 „ apud seretinerit, & ea statim thesauris publicis inferre neglexerit,
 „ duplata tributa ipsa de proprijs rebus suis modis omnibus in publico
 „ inferet. Fuerunt hæc duo officia ex humilioribus apud Gothos. Ac de
 Villico id tantum conijcere licet, quod eandem ferè cum Numerario
 functionè habeat. De numerario autem res certa est; cum eius mu-
 nus, ut sordidum atq; abiectum, etiam Concil. Tolet. 16. in Theude-
 mundo Spathario damnetur. Verba eius, quia clarius id explicant,
 Rr apponere

„ apponere non pigebit, ex edicto Regio ad Patres: Et quia præcessor
 „ noster, diua memoria dominus Uvamba Rex, in ipsis regnandi
 „ primordijs Theudemundum Spatharium nostrum, contra generis,
 „ vel ordinis sui usum, Festi quondam incitatione Emeritensis Epi-
 „ scopi, solius tantum regia potestatis impulsu, in eandem Emeri-
 „ tensem urbem Numeraria officium agere instituit (quod etiam
 „ unius anni excursu contra rationem noscitur peregisse) imò, quia
 „ nec valuit imperio gentis obistere, vestri edicto Concilij ab eodem
 „ Theudemundo, suaq; omni posteritate talis actionis officium su-
 „ spendatis, quo nullo ulterius tempore, tam ipse, quam omnis eius
 „ progenies, usq; in finem seculi, ob hanc causam videantur aliqua-
 „ tenus molestari.

„ **DE VIL L I C O,** Sic Isidorus lib. 9. etymol. c. 4. Villicus
 „ (inquit) proprie villa gubernator est; unde à villa Villicus nomen
 „ accepit. Interdum autem Villicus non gubernationem villa, sed di-
 „ spensationem uniuersæ domus, Tullio interpretante significat, quod
 „ est uniuersarum possessionum, & villarum dispensator. Locus Ci-
 „ ceronis ab Isidoro citatus, est Verrina. 5. Villicus à Varrone de re
 „ rustica lib. 1. cap. 2. dicitur, qui præest pago, & totius rei rustica
 „ curam habet.

Villicus.

„ **S A I O N U M** Frequens mentio est apud Cassiodorum, & Saio.
 „ in legū Uvisegot. libb. 6. Hi, ut ex varijs locis colligere licet, ijdē erāt,
 „ qui apud Romanos Apparitores; Regij videlicet, ac Magistratus
 „ ministri, qui ad eorum iussa exequenda semper præsto erant. Sole-
 „ bant etiam Cancellarijs Saiones assignari, ut ostendit Cassiodorus
 „ lib. 12. in epist. cuius initium est: Oportet quidem cuncta, &c. Vbi
 „ munus eorum scitè describitur, his verbis: Quapropter deuotionem
 „ tuam solarijs illius viri clarissimi Cancellarij nostri solenni more de-
 „ putamus; ut contra nullum alium erigaris, nisi qui legibus parere
 „ despexerit. Ad forum trahere, qui iusta non recipit: sub continentia
 „ irascere: sub maturitate distringe: timeri te amplius volumus, quàm
 „ probari: quia illud maxime vigori tuo reputabitur, si nullius præ-
 „ sumptione peccetur. Cogitetur præ omnibus pecunia publica fidelis
 „ actio. Sit tuum commodum contemptus alienus. Coactus faciat, qui iusta
 „ sponte cõplere neglexerit. Causis tantum delegatis impende. Si præ-
 „ cepta sequeris, deuia non requiris. Caret culpa, qui imperata perfe-
 „ fecerit. In exequutore illud est pessimum, si iudicis relinquat arbi-
 „ trium. Non inde iacteris quod tibi non potest obuiari. Nec assumere
 „ superbiam velis, quia te multorū humilitas pertimescit. Plura de
 „ hoc lege apud eundem Cassiodorū, lib. 2. epist. ad Vlingem Saionem,
 „ lib. 4.

lib. 4. ad Gesilam Saionem, ad Thecutar Saionem, ad Dudam Saionem, ad Veranum Saionem, ad Gudinandum Saionē, ad Avilsum Saionem, ad Gudium Saionem, alijsq; apud eundem locis plurimis. Et legum Uvisegothicarum, lib. 2. tit. 1. leg. 17. cauetur, ut si Saio iudici in aliquem contra legum equitatem insurgentem obsequens, alium consenserit comprehendere, distringere, vel aliquid rerum auferre. C. publicè ictus flagellorum accipiat, & presumptionem tali emendatione coërceat. Leg. etiam. 25. tit. & lib. citat. sic scribitur: Quod si ea, qua iudex ordinare decreuit, Saio callidus implere neglexerit, res, de qua agitur, si unciam auri, vel infra valere constiterit, illi, cui res debita est, idem Saio de suo auri solidum reddat. Si certè plus valuerit, per singulas uncias, singulos solidos pro sua tarditate persoluat. Idem verò, si super duas uncias, usque ad libram auri, eadem res valere probatur, decem flagella suscipiat; ac sic crescente auri numero, crescat & pœna flagelli. Idem verò Saiones, cum pro causis alicuius vadunt, si minor causa, est & persona, duos caballos tantum ab eo, cuius causa est, accipiunt fatigandos. Si verò maior persona fuerit, & causa, non amplius quam sex caballos, & pro itinere, & pro dignitate debebunt accipere. Alia de eodem multis capitulis eiusdem libri inuenies.

SERVVS FISCALIS, vel Fiscalinus dicitur, eò quod Seruus fiscalis, & corpus eius fisco regio cedat. Hi in officijs mancipati Regi inserviebant. De quibus etiam Concil. Tolet. 3. c. 15. Fiscales serui Ecclesias construxere ex sua paupertate, & in alijs Concil. De his fit frequens mentio lib. 2. leg. Uvisegot. tit. 4. c. 4. Nam illic legislator agens de ijs, quorū testimonium admittendum est: Seruo (inquit) penitus non credatur, si super aliquem crimen obiecerit, aut etiam si dominum suum in crimine impetierit. Nam etsi etiam in tormentis positus exponat quod obiecit, credi tamē illi nullo modo oportebit. Exceptis seruis nostris, qui ad hoc regalibus seruitijs mancipantur, ut non immeritò Palatinis officiis liberaliter honorentur; id est, Stabulariorum, Gillonariorum, Argentariorum, Coquorum quoq; Prapositi, vel si qui prater hos superiori ordine, vel gradu præcedunt. Quos tamen omnes & regia potestas iugiter non habet incognitos, & nullis eos constat prauitatibus, aut criminibus implicatos. Quibus utiq; vera dicendi, vel testificandi licentia, sicut ceteris ingenuis hac lege conceditur. Itaq; inter officia seruorum fiscalium recensentur Stabularij, Gillonarij, Argentarij, Coqui. Quos omnes antiqua legum Hispania translatio ita explicat: Asi cuemo los que mandan las bestias, los que mandan los rapaces, los que son

sobre los que fazen la moneda, è los que son sobre los cozíneros. *Gillonarij vox Gothica, puerorum praefecti. Nam, Gielem, illis lasciuire est, quod proprium est eius et atis: unde, Giel, lasciuus. Gielei Comatulus. Posterior etas praefectum istorum, Alcayde de los donzeles vocitauit. Et lib. 10. tit. 2. l. 4. legum nostrarum cauetur, ut si quis per tricennij tempus quodcumq, de fisci, aut cuiuspiam rebus tenuisset, aut quocunq, iure possedisset, perenni sibi iure vindicaret, & retentaret, exceptis mancipijs fiscalibus, in quibus hoc tricennale tempus nullo modo valebat, neq, ullum prauidicium quo minus in potestate fisci perpetuò manerèt, adferebat. Haectenus de officijs Gothorum, ea breuitate, qua potuimus, & integritate. Lector boni consulat.*

Notæ in Concilium octauum Toletanum.

ERa DC. XCI] *Vasus anno vno antè celebratum ait. Quod & breuiarij cuiusdam per antiqui, quod manuscriptum apud se is habet, auctoritate confirmat: ubi dicitur Reccesunthus Era DC. LXX XV. regnare cœpisse, quinto verò post anno coactum hoc fuisse Concilium. Apud Rodericum Toletanum lib. 2. cap. 22. numerus Era corruptus est. Nomen Regis scribitur Reccesuintus, in numo antiquo, ubi legitur, RECCE S V I N T U S R E X, C O R D O B A P A T R I C I A. Fuit Princeps, religione, & pietate insignis, in omniq, virtutis officio Illustris. Legebat avidè diuinos libros: quidquid in illis obscurum erat, à doctis viris perhumaniter sciscitabatur. Tempia piè tapetis ornat, ob religiosum sanctorum cultum, & venerationem.*

Cap. 1 In sacris Missarum] *Sic est in Missali Mozarabum ad verbum, à D. Isidoro edito: item in. 12. Concil. Tolet. cuius officium quotidie in sancta Ecclesia Toletana celebratur solenniter in sacello huic muneri Ecclesiastico Gothico dicato. Symbolum Patrum publicè in Missis in Ecclesia cantatur: nam ut auctor est D. Thom. 2. 2. q. 1. art. 9. ad sextum, fuit editum fide iam propagata, & manifestata, & reddit a pace Ecclesie. Symbolum vero Apostolorum, quia persecutione feruente conditum fuit, nondum publicata fide, in Prima, & Completorio occultè dicitur.*

Cap. 2 Nostri] *Iuramentum illud, quod obseruatum in peiorem vergit exitum, salubri consilio mutandum esse, eleganter docet Sother P. P.*

ut

ut est apud Gratian. 2. 2. q. 4. cap. Si aliquid. & in Concil. Trib. sub Arnulpho Imperatore. cap. 2. 1. ubi institutum, quod Sacerdos, loco iuramenti, interrogetur per sanctam consecrationem. D. Thom. 2. 2. quaest. 89. art. 7.

Cap. 3. Contra priora monita Patrum] *Gratis ordines conferendos; ne Spiritui sancto contumelia irrogetur, dum eius donum pretio aestimatur, docuerunt antiqui Patres; Hormisda PP. in epistola ad Episcopos Hispania, & Concil. 2. Aurel. cap. 3. & 2. Turon. cap. 28. & 4. Tolet. cap. 18. & 2. Bracarenf. cap. 3. Et nouissimè Concil. Trident. sess. 21. cap. 1. Nihil pro collatione quorumcunq; ordinum, etiam Clericalis tonsura, nec pro literis dimissorijs, aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacunq; de causa, etiam sponte oblatum, Episcopi & ordinum collatores accipiant.*

Cap. 5. Maiorum veteribus constitutis] *Teneri Christi Sacerdotes, ad seruandam castitatem, vitæq; puritatem, constat ex per antiquis Patrum decretis. Non enim coniugium appetere debent, ut veteris legis ministri, Christi Sacerdotes: illis enim tunc concedebatur, ne tribus Leui, ex qua sola Sacerdotes creabantur, ex eorum cœlibatu paulatim rueret, & periret: quibus hostias hircorum, atq; arietum offerentibus dictum est: Sancti estote, quia & ego sanctus sum; quamobrem, & tempore vicis suæ ab uxoribus seiuncti officio vacabant. Quid de Christi in noua lege Sacerdotibus dicemus? quam mentis & animi puritate offerre debent hostiam puram, sanctam, & immaculatam, panem vitæ, & calicem salutis perpetuæ? qui non ex una, sed ex quauis tribu, & gente, & familia eligi possunt, ut immortale, & viuificum, tremendumq; sacrificium quotidie conficiant, ab omni sollicitudine uxoria immunes. Nam ut Paulus ait. 1. ad Cor. 7. Volo autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est, sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo; qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, & diuisus est. Vnde ex Apostolis fluxit, ut coniugati non ordinentur: ut constat ex epistolis Syricij PP. cap. 7. & Innocentij PP. I. epist. 2. c. 9. & Hormisda PP. ad Episcopos Hispania. c. 1. Hinc qui coniugati ordinabantur, à Subdiaconatu deinceps non sinebantur uxoribus misceri. 1. Tolet. c. 1. 5. Carthag. c. 3. Agathen. c. 9. 3. Aurel. c. 2. & alijs multis. Post Sacerdotium adeptum nullus matrimonio iungebatur. Itaq; licebat ex coniugato Sacerdotem fieri: ex Sacerdote verò coniugatum minimè. De hac re vide apud Socratè histor. Eccles. lib. 2. c. 8. quæ de Paphnutio referuntur. Et multi ex viris doctis huius seculi doctissimè de hac re*

Rr 3 aduersus

- aduersus hereticos scripserunt. Quod si prisci Sacerdotes, qui per Ephemeridas, & vices ministrabāt, dum offerebant, se abstinēbant; qui semper & quotidie debet offerre, ut Christi Sacerdos, semper debet abstinere. Quod adnotauit Origines hom. 23. super librū Numerorum: Ille offerre potest (inquit) qui indefinenter custodit continentiam, & conseruat semetipsum a peccato: quia die interruperit, & peccauerit, certum est, quod in illa die non offert sacrificium indefinens Deo. Vereor dicere aliquid, quod ex sermonibus Apostolicis intelligi datur, ne fortè videar aliquos cōstristare. Nā si oratio iusti, sicut incensum in cōspectu Dei, & eleuatio manuum eius sacrificium vespertinum: dicit autem Apostolis his, qui in coniugijs sunt: Nolite fraudare inuicem, nisi forsā ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi, & iterum reuertimini in idipsum; certū est impediri sacrificium indefinens his, qui conugalibus necessitatibus inseruiunt. Unde mihi videtur, quod illius solius est sacrificium offerre indefinens, qui indefinenti, & perpetua se deuouerit castitati. Hac Orig.
- Cap. 6 Sextæ discussionis] Subdiaconos non debere contrahere matrimonium, decretum est à Siluestro P.P. in Concilio Action. 1. cap. 8. Et. 1. Tolet. cap. 4. Et. 2. Tolet. cap. 1.
- Cap. 6 Quibusdā Ecclesijs] Conc. Carthaginen. 4. c. 5. Cū ordinatur Subdiaconus, quia manus impositionem non accipit, patenam de Episcopi manu vacuam accipiat, & calicem vacuum. De manu verò Archidiaconi vrce lū cū aqua, & mātile, & manutergium.
- Cap. 7. Nolētibus] Baptismū conferri amētibus testatur August. lib. 4. confess. c. 4. Egrotis, qui respōdere nō possunt, Araurs. Conc. 1. c. 33. Paruulis nesciētibus, Carthaginen. 3. c. 34. Gerunden. c. 5. Et Töl. 12. c. 2. Multa aq; alia de hac re decreta extāt. August. in epist. 106. ad Paulinum sic habet: Quod quidē tantū beneficium (de baptismo loquitur) non solum nolentibus, verumetiam reluctantibus datur:
- Cap. 8 Supplementum] Quod hic supplementum, Concil. Tolet. 4. c. 26. libellus officialis appellatur.
- Cap. 9. Quadragesimæ dies] Principium Quadragesimæ nunciabat Episcopus, ante Epiphaniā. De quo sic habes in Conc. Antisiodorensi. c. 2. Vt omnes Presbyteri, ante Epiphaniā missos suos dirigant, qui eis de principio Quadragesimæ nuncient, & in ipsa Epiphania ad populum indicent.
- C. 10. Decimæ conloquitur.] Rex Hispania tēpore Gothorū, ditione sua totam Hispaniam, & Galliam Narbonens. regebat. Fiebat autē Rex clectione, nō sanguinis successione; ut constat ex Conc. Tolet. 5. c. 3. ubi dicitur: Rex Hispaniarū nemo fiat, nisi omni clectione, & Gothica

- » Gothicâ gētisnobilitate, ad eū apicem per ductus. Consueuerant etiâ
 » Gotthorū reges Romanorū Imperatorū exemplo, dum uiuerēt regni
 » socium adsumere, omni electorum cōsensu: ut Chinda suint huius Rex
 » filium Reccesuindum in regni partē uiuens uocauit. Et Uvāba rex
 » diuino iudicio Erwigium, dū uiueret successorē sibi elegit. Creaban-
 » tur autem reges Gotthorum à proceribus regni, siue essent ex Sacerdo-
 » tali ordine, ut Episcopi, siue ex ordine seculari, qui Palatini nobiles
 » uocabantur: ut constat ex Concil. Tolet. 12. capit. 1. de probatione
 » Erwigij. Et hoc sanè est quod dicitur: Cum Pontificum maiorunq;
 » Palatij omnimodo eligantur assensu. Sic. 4. Tol. c. 74. Nullus apud
 » nos sub presumptione regnum arripiat; nullus excitet mutuas sedi-
 » tiones ciuium; nemo meditetur interitus Regum: sed defuncto in
 » pace principe, Primates totius gentis, cum Sacerdotibus successorē
 » regni Concilio communi constituat. Ungebantur etiam reges, ut pa-
 » tet ex Concil. Tolet. 12. cap. 1. ubi dicitur Erwigius regnandi pote-
 » statem suscepisse per sacrosanctam unctiōem. Quæ quidem unctiō
 » ab Episcopis conferebatur: ut patet ex eodē Canone. Qui uero non
 » poterant assumi ad regnum, exponit Concilium Tolet. 16. cap. 17.
 » his uerbis: Rege defuncto, nullus tyrannica presumptione regnū as-
 » sumat. Nullus sub religionis habitu detonsus, aut turpiter decalua-
 » tus, aut seruilem originem trahens, uel extranea gentis homo; nisi
 » genere & moribus dignus, promoueat ad apicem regni. Iurabat,
 » etiam rex antequam ad regnum assumeretur, strenuum se Catholi-
 » cæ fidei assertorem, ac propugnatorē prabiturum, nullosq; uiolato-
 » res in suo regno permissurū. Habes id, cū alibi tum. 6. Conc. Tol. c. 3.
- C. 12. Duodecimę, quę est] Est in foro iudiciū lib. 12. tit. 2. lib. 16. Iudeo-
 rum placitū Reccesuindo regi exhibitū ann. 6. regni ipsius. 12. Cal-
 mart. Vnde liquet ipsum, post hoc Synod. decretū procurasse, ut sin-
 cerā Iudæi fidē retinerent. Placitū sic habet ex fide M. f. C. antiqui.

PLACITVM IVDÆORVM IN nomine Principum factum.

Clemētissimo ac serenissimo domino nostro Reccesuindo regi, om-
 nes nos Hebræi Tolet. ciuitatis, atq; Hispania, gloria uestra, qui
 infra subscripturi, uel signa facturi sumus. Benè quidem, ac iustè
 nos meminimus cōpulsos fuisse, ut placitū in nomine diuæ memo-
 riæ Cinthilani regis, pro cōseruāda fide Catholica cōscribere debere
 mus, sicut & fecimus. Sed quia perfidia nostræ obstinationis, & vetu-
 stas parētalis erroris nos ita detinuit, ut nec ueraciter in Iesum Chri-
 stū dñm crederem⁹, nec catholica fidei sinceriter haberemus, idcirco

R. r. 4 nunc

nunc libenter, ac placidè spondimus gloria vestra, tam pro nobis, quàm pro uxoribus, & filijs nostris, per hoc placitum nostrum, ut deinceps in nullis observationibus in nullis incestiuis & sibus misceamur. Indas autem non baptizatis nullo penitus execrando consortio sociemur: non more nostro propinquitatem sanguinis, usq; ad sexum gradum incestiua commistione, vel fornicatione iungamus: nõ coniugia ex genere nostro, aut nos, aut filij nostri, vel nostra posteritas ullatenus sortiamur: sed in utroq; sexu deinceps Christianis iugali copulatione nectamur. Non circumcisionem carnis operemur: non Pascha, & Sabbata, ceterosq; dies festos, iuxta ritum Iudaica obseruantia celebremus: non escarum discretionem, vel consuetudinem teneamus: non ex omnibus, qua Iudaorum usus & abominanda consuetudo, vel conuersatio agit, aliquatenus faciamus; sed sincera fide, grato animo, plena deuotione in Christum filium Dei uiui, secundum quod Euangelica, & Apostolica traditio habet, credamus, atque hunc confiteamur, ac veneremur. Omnes etiam usus sancta Christiana religionis, tam in festis diebus, vel in coniugijs, & escis, quàm in obseruationibus uniuersis veraciter teneamus, & sinceriter amplectamur: nullo reseruato apud nos, aut oppositionis obiectu, aut fallacia argumento, per quod aut illa qua facere denegamus, iterum faciamus; aut hac qua facere promittimus, minimè, vel non sinceriter compleamus. De suillis verò carnibus, id obseruare promittimus, ut si eas pro consuetudine minimè percipere poterimus, ea tamen, qua cum ipsis decocta sunt, absque fastidio & horrore sumamus. Quòd si in his omnibus, qua supra taxata sunt, in quocunque vel minimo transgressores inuenti fuerimus, aut contra Christianam fidem agere presumpserimus, aut qua congrua Catholica religionis promissimus, verbis aut factis implere distulerimus, iuramus per eundem Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, qui est unus in Trinitate, & verus Deus, quia si ex nobis omnibus, vel unus transgressor inuentus fuerit, aut à nobis ignibus, aut lapidibus perimatur: aut si hunc ad vitam gloria vestra seruauerit pietas, mox, amissa libertate, tam eum, quàm omnem ipsius facultatem, cui elegeritis perenniter seruiendam donetis: vel quidquid ex eo, vel ex rebus eius facere iusseritis, non solum ex regni vestri potentia, sed etiam ex huius placiti nostri sponsione potestatem liberam habeatis. Factum placitum sub die XII. Kalen. Martias, anno felicis sexto gloria vestra. In Dei nomine Toletò.

SYNO-

SYNODVS TOLE-
tana IX. XVI. Episcoporum, anno
septimo domini Reccesuinthi Prin-
cipis acta, Era DC. XCIII.

Incipit Concilium
nonum quod actū
est die. 8. Calend.
Decembrium, an-
no feliciter septi-
mo regni serenissi-
mi, atque clemen-
tissimi Dñi nostri
Reccesuinthi Re-
gis, Era DC.
XCIII. in vrbe To-
letana. C. A.

Vasæ anno Dñi
DC. LIII. Mora-
les anno Dñi DC.
LVII. vñ nostri
M. ſ.

- I **V**T de rebus Ecclesie nihil Episcopi auferant, & qualiter proxi-
mi fundatoris Ecclesiarum sollicitudinem gerant.
- ij **U**t fundatores Ecclesiarum, quoadusque vixerint, earum habeant
curam, ipsique illic ministros eligant seruituros.
- iiij **S**i de rebus Ecclesie pro præstatione aliquid dari dicatur, causa præ-
stiti cognoscatur.
- iiij **D**e conquisitis rebus, inter Ecclesiam & Sacerdotis "intestati" ha-
redes, quæ diuisio fiat.
- v **S**i Episcopus monasterium faciat, vel^c parochiam Ecclesiam di-
det, quantam partem de rebus Ecclesie conferat.
- vi **U**t Episcopus tertiam Ecclesiasticarum rerum sibi debitam, cui ele-
gerit, conferat.
- vij **N**e extra constitutum ordinem, morientis Sacerdotis hæredes rem
eius adire præsumant.
- viii **U**t scripturæ, quas Sacerdotes, vel ministri iniuste fecerint, post
mortem eorum habeant annorum numerum computatum.
- ix **Q**uantum commodum sibi Episcopus tollat de Ecclesia, cuius tu-
mularit Sacerdotem.
- x **D**e damnatione filiorum, qui ex Sacerdotibus, & ministris geniti
comprobantur.
- xj **Q**uod seruilibus Clericis dare debeant Episcopi libertatem.
- xij **Q**uod post mortem Sacerdotis, in libertate seruis collata annorum
tempus debeat computari.
- xiiij **U**t ex libertis Ecclesie, & ex personis ingenuis geniti ab obsequijs
Ecclesie non recedant.
- xiiij **Q**uod si liberti Ecclesie, ad eam reuerti non velint, omnis eorum
resculla iuri applicetur, Ecclesie.
- xv **D**e obsequio & disciplina libertorum Ecclesie.

Deest C. A.

Parochianam alius
M. ſ.
d Quartam. Exc.

Recula. Exc.

Quod

- xvj *Quòd libertis Ecclesiæ nihil de rebus suis in alienū liceat transferre dominium.*
- xvij *Vt baptizati Iudai cum Episcopis celebrent dies festos.*

DVm Canonice definitionis edicto in Toletana vrbe pro^a agendo Concilio post diem Calendarum Nouembriū, anno septimo Reccesuinthi Principis^b gloriosi in basilica sanctæ Mariæ Virginis in vnum fuisset, Domino fauente, collecti, id communi definitione decreuimus, vt capitula, quæ in priscis Canonibus minimè^c habeantur inserta, pari promulgarentur sententia, & antiquis iungerentur regulis perenni iugitate mansura, & omni reuerentia conseruanda. Sed quia nequaquam rectè subditos iudicat, qui non seipsum prius iustitiæ censura castigat, aptum nobis, & expedibile visum est ante nostris excessibus imponere modum, & sic errata corrigere subditorum. Tunc namque melius iudiciorum exordia^d diriguntur, cum vita iudicum ante disponitur: eò quod potius iudicij forma completur, quo negociorum principiis æquitas iudicium antefertur, Adeò exordium æquitatis inchoari à iudicibus debet, vt perfectio iuris causarum limitem aptius formet.

I. Vt de rebus Ecclesiæ nihil Episcopi auferant, & qualiter proximi fundatoris Ecclesiarum sollicitudinem gerant.

Burch. lib. 3
c. 182. luo.
p. 3. c. 1. 43.

Omnis itaque rei Ecclesiasticæ quantitas, sicut remedium veniæ tribuit conferenti, ita damnum ritè præparat fraudatori. Et ideo nullius Sacerdotum, vel ministrorum ex rebus Ecclesiæ, quæ in quibuscunq; locis à fidelibus largiuntur, aliquid auferat, vel iuri suo, aut cathedræ propriæ^h vnitati connectat. Deuotio enim vniuscuiusque, sicut gratanter votum contulit Deo, ita definiuit, quo plenitudo votorum conseruaretur in loco; in quo velut si collata tenetur, manet gratia offerentis, ita si frustrantur imminet perniciēs defraudantis. Verùm vt rei huius potior soliditasⁱ habeatur condignis filijs, vel nepotibus, honestioribusque propinquis eius, qui construxit, vel ditauit Ecclesiam, licitum sit, hanc bonæ intentionis habere solertiam, vt si Sacerdotem, seu ministrum aliquid ex collatis rebus præuiderint defraudare, aut cõmonitionis

Diff. 16. c.
7. Filij, vel
nepotes.

nitio^a honestæ conuentione compescant, aut Episcopo, ^a Honesta. C. A. vel iudici corrigenda denuncient. Quòd si talia Episcopus agere tentet, Metropolitanò eius hæc insinuare procurent. Si autem Metropolitanus talia gerat, Regis hæc auditibus ^b in ^b Insinuare. Alius M. G. timare non differant. Ipsi tamen hæredibus in eisdem rebus non liceat quasi ^c iuris proprii potestatem præferre, non rapinam, & fraudem ingerere, non violentiam quamcunque præsumere: sed hoc solum in salutarem sollicitudinem adhibere, quod aut in nullam noxam operatio nocens attingat, aut in multam, vel in aliquam partem salutaris merces assumat. Si quis verò deinceps hæc monita temerare voluerit, & malè rapta cum confusione restituet, & excommunicationis annuæ sententiam sustinebit. ^c In iuris. C. A.

II. Ut fundatores Ecclesiarum, quousque aduixerint, earum habeant curam, ipsique illic ministros eligant seruituros.

Cum sæpe sit solitum, etiam illa, quæ non debentur prece supplicationis, & vi quodammodo extorqueri doloris, quanto magis sine obstaculo concedi debent exquisita simul, & ordine iuris, & dolore compassionis? Quia ergo fieri plerunque cognoscitur, ut Ecclesiæ parochiales, vel sacra monasteria ita quorundam Episcoporum, vel insolentia, vel incuria horrendam decidant in ruinam, ut grauior ex hoc oritur ædificantibus mœror, quàm in construendo gaudij extiterat labor, ideo pia compassione decernimus, ut quandiu earundem fundatores Ecclesiarum in hac vita superstites extiterint, pro eisdem locis curam ^f permittantur habere sollicitam, & sollicitudinem ferre præcipuam, atque rectores idoneos in iisdem basilicis, iisdem ipsi offerant Episcopis ordinandos. Quòd si tales forsan non inueniantur ab eis, tunc, quos Episcopus loci probauerit Deo placitos, sacris cultibus instituat, cum eorum conuiuentia seruituros. Quod si ^g spretis eisdem fundatoribus, rectores ibidem præsumpserit Episcopus ordinare, & ordinationem suam irritam noverit esse, & ad verecundiam ^h sui, alios in eorum loco, quos iisdem ipsi fundatores condignos elegerint, ordinari. ^e Struendo. Exc. ^f Habeant. Exc. ^g Desunt in Gratia no: addidit. C. Gregor. ex. C. regio Lucens, & alij M. G. ^h Superstitibus. Exc. C. Greg. sequutus est nostrorum Codicum veritatem, spretis. ⁱ Suam. Exc.

16. q. 7. De
curam, ut.

Idem Conci-
lio Tridenti
no nonisimè
decretum est
sess. 14. cap.
22. c. 13.

Si

III. Si de rebus Ecclesie pro præstatione aliquid dari dicatur, causa præstiti cognoscatur.

Si Sacerdos, vel minister de rebus Ecclesie suæ, quippiam alicui, sub præstationis obtentu concedat, in serie instrumenti causam præstiti euidenter exponat: vt ex hoc, aut iustè confecta transactio innotescat, aut fraus incompetens, quæ latet, appareat. Aliter verò pro huius negocij causa deinceps scriptura "confecta", non valeat.

Deest Exc.

III. De acquisitis rebus inter Ecclesiam, & Sacerdotis "intestati" hæredes, quæ diuisio fiat.

Deest Exc.

12. q. 4.
Sacerdotes.
Iuo p. 3. c.
169.

Sacerdotes, vel ^a quicq; illi sunt, quibus Ecclesiasticarum rerum cura commissa est, quæcunq; administrationis suæ tempore emerint, si de rebus proprijs, vel vile, vel carum habuerint, ad Ecclesie nomen, cui præfunt, chartarum conficere instrumenta procurent. Non enim conuenit, vt Ecclesia ^b quæ suscepit externum, efficiat in alieno diuitem, & in suo retineat fraudatorem. Hi verò, qui suarum rerum noscuntur habere compendium, ex omni re, quam post ordinationis suæ diem visi sunt ^c acquisisse, siue nulla, siue aliqua sint instrumenta confecta, ^d compensata, tam iuris sui, quam Ecclesiasticarum rerum ^e ambitione; si se vtriusq; rei quantitas exæquauerit, inter Ecclesiam, & decedentis hæredes æquo iure acquisitio pertinebit. Si autem quælibet pars maiori cumulo sui iuris excreuerit, ^f etiam portionem in diuisione percipiet. Quicunq; verò de prædictis Sacerdotibus, vel ministris pro sui vtilitate, atque amicitia, "vel præstatione," aut quocunq; modo, aut per scripturæ ^g seriem, meruerint à quolibet "collata" percipere, in rebus Ecclesiasticis non ^h poterunt numerare: sed quod exinde voluerint facere, ipforum voluntatis arbitrio subiacebit. Quod si hoc post eorum mortem inordinatum fortasse remanserit, Ecclesia hoc sibi, cui præfuit, vel minister ⁱ extitit, in perpetuo vindicabit.

Quicunq; Exc.

Quem. C. A.

Acquisisse. Exc.

Compensatione.

Habitudo. Exc.
habitione. C. A.
habita. Grat.

Maiorem etiam
port. Exc.

Defunt. Grat.

Ser. aliquid mer.
Exc.

Deest Grat. &
Exc.

Poterit. Grat.

Extiterit in perpetuum. Exc.

12. q. 4.
Quicunq;
de Sacerdotibus.

V. Si Episcopus monasterium faciat, vel parochianam Ecclesiam dicit, quantam partem de rebus Ecclesie conferat.

11. quæst. 1.
Bona rei.
Iuo. par. 3.
c. 170.

Bonæ rei dare ^a consultum, & præsentis habetur vitæ subsidium, & æternæ remunerationis expectari cernitur præmiū. Quisquis itaq; Episcoporum in parochia sua monasterium construere fortè voluerit, & hoc ex rebus Ecclesiæ, cui præsidet, ^b ditare decreuerit, non ampliùs ibidem, quàm quinquagesimam partem dare debet: vt hac temperamenti æquitate seruata, & cui tribuit, competens subsidium conferat, & cui tollit, damna grauiā non infligat. ^d Ecclesia verò, quæ monasticis non informabitur regulis, aut quam pro suis munificare voluerit sepulturis, non ampliùs, quàm centesimam partem census Ecclesiæ, cui præsidet, ibidem conferre licebit: ea tamen cautela seruata ^f vt tantummodò, quæ placuerit ex his duabus ^e remunerandam assumat.

^a Consilium, Aliàs in Grat.

^b Ditauerit. Iuo.

^c Quadragesimam Iuo. & Exc. Grat. quinquag.

^d Ad Ecclesiam verò. Exc. Iuo.

^e Suis magnificare vel. scripturis. Iuo. sic & Grat. nisi quòd sepulturis, vt hic.

^f Vt vnā tantummodò. Iuo. & Grat.

^g Remunerandam. Iuo. & Grat.

VI. Vt Episcopus tertiam Ecclesiasticarum rerum sibi debitam, cui elegerit conferat.

11. quæst. 3.
Episcopus sibi
partem. Iuo.
p. 3. c. 171.

Cum præteritis sanctionibus notissimum habeatur, quæ de rebus parochialium Ecclesiarum pars Episcopo conferatur, opportunè duximus decernendum, vt si Episcopus ^h tertiam, quam de rebus eisdem sanctione Paterna sibi debitam nouit, aut ipsi Ecclesiæ, cuius res esse patescit, aut alteri Ecclesiæ, cui elegerit, conferre decreuerit, & ⁱ licitum maneat, & inreuocabile robur eius sententia ferat.

^h De hac re suprâ fusè diximus.

ⁱ Licita maneat. Exc.

VII. Ne extra constitutum ordinem, morientis Sacerdotis hæredes rem eius adire præsumant.

Propinqui morientis Episcopi nihil de rebus eius, absque Metropolitanæ cognitione vsurpare præsumant. Quòd si is, qui recesserit, Metropolitanus fuerit, ^k hæredes eius, aut successorem illius, aut Concilium ^l sustinebunt: ne passim hæreditatis adeundæ data licentia, de rebus Ecclesiæ aut non reddatur ratio plena, aut fraus ^m non inueniatur illata. Quòd si Presbyter, aut Diaconus fuerit, quos obijisse constitit, non sine cognitione sui Episcopi, rem eius hæredibus

^k Hæres. C. A.

^l Sustinebit. C. A.

^m Retineatur. Exc. Decret. C. A.

S s adire

adire licebit. Quisquis sanè post hæc transgressor inuentus extiterit, pro his, quæ non expectato "hoc" ordine adierit, "Deest Exe. inuasionis damno legis sententiæ subiacebit.

VIII. *Ut scriptura, quas Sacerdotes, vel ministri iniuste fecerint, post mortem eorum habeant annorum numerum computatum.*

16. q. 3. si Sacerdotes.

Si Sacerdotes, vel ministri, dum gubernacula Ecclesiarum administrare videantur contra patrum sanctissimas sanctiones de rebus Ecclesiæ definisse aliqua ^a dignoscantur, non ex die, quo talia scribendo ^b decreuit; sed ex quo talia moriendo definita ^c reliquit, supputationis ordo substabit. ^d Nulquam enim poterit ad tricennium temporis pertinere vita irritè iudicantis: quia status cōtractuum initia non ^e assumpsit ab origine æquitatis.

De nicensi pessione in rebus Ecclesiæ vide Concilium Chalced. Can. 17. & Tolet. 4. Can. 24. & epistolam Gelasii Papæ ad Episcopos Sicilia.

IX. *Quantum commodum sibi Episcopus tollat de Ecclesia, cuius tumulauerit Sacerdotem.*

Extat hæc ipsa de decreto Concilii Vasisis c. 3. & habetur apud Gratianum 11. quest. 2. Præcipiendum.

* Centum drachmas auri valet, quæ faciunt decem aureos conuatoe, ex Budeo.

Pleriq; dum rapinis inhiant, vt non debent, aut miserationis opus condignè non implent, aut indebita ipsi miserationi damna permiscunt. Ideoq; ne ampliùs misericordiæ opus execrabile dilabatur in scelus, id cōmuni decreto sancimus; vt cùm Pontificem mori contigerit, Episcopus, qui ad humanandum corpus eius aduenerit, descriptis thesauris, ^f atque domorum internis, si locuples decedentis Ecclesia fuerit, non ampliùs, quàm ^g libram auri in rebus, exceptis ornamentis Ecclesiæ, cum gratia offerentium auferre pertentet. Si verò minor ^h rebus ⁱ extiterit, dimidiam libram sibi licenter vsurpet: nam & hæc ipsa vsurpare, ratio nulla permetteret; nisi eius, qui conuenit, Sacerdotis iniuriæ contemplatione, antiquitas hoc ^k vsitata seruasset. Porro ^l breuè descriptorum rerum sub fideli relatione, idē qui descripsit, dirigere Metropolitanus curabit. Metropolitanus ex eadem morientis Ecclesia nihil prorsus auferre præsumat; sed ^m solùm, quæ ad eum ⁿ pertinet, saluationis curam impendat.

^a dignoscatur. Exe.
^b Deceuerit Grat.
^c Reliquerit. Cr. & Nulq. enim ad triennium temporis pertinebit irritè hoc iudicantis. Exe.
^d Sumpsit. Grat. vide Not. Cod. Gregoriani.

^f Atq; ornamentis omnibus. Exe.

^g Deest Exe.

^h Vsurpata. Exe.
ⁱ Breue. Exe.

^k Solem. Exe.

^l Pertineturam saluationem impendat. Exe.

X. De

X. *De damnatione filiorum, qui ex Sacerdotibus, & ministris geniti comprobantur.*

¶ 5. q. 8.
Cum multa.
Iuo. p. 6. c.
425.

Cùm multæ super incontinentiam ordinis Clericorum vsq; hætenus emanauerint sententiæ Patrum, & nullatenus ipso-
rum ^a formari quiuerit correctio morum, vsq; adeò senten-
tiam iudicantium protraxere commissa culparum, vt non
tantùm ^b ferretur ultio in ^c auctoribus scelerum, verùm &
in ^d progenie damnatorum. Ideoq; quilibet ab Episcopo,
vsq; ad Subdiaconum deinceps, vel ex ancillæ, vel ex ingenuæ
detestando connubio in honore constituti filios procreaue-
rint; illi quidem ex quibus geniti probabûntur, Canonica cen-
sura damnentur; proles autem ^e tali nata pollutione, non so-
lùm parentum hæreditatem nusquam ^f accipiat, sed etiam
in seruitutem eius Ecclesiæ, de cuius Sacerdotis, vel ministri
^g ignominia nati sunt, iure perenni manebunt.

^a Reformari. Exc.
Firmari. Grat. &
Iuo.
^b Ferretur. Iuo. in-
ferretur. Grat.
^c Auctores. Exc.
^d Progeniem. Exc.

^e Aliena pollutione
nata. Grat. hac pol-
lutione. Iuo.
^f Accipiet. C. A.

^g Ignominio. C. A.

XI. *Quòd seruilibus Clericis dare debeant Episcopi libertatem.*

Dif. 53. c.
qui ex fami-
lijs.

Qui ex familijs Ecclesiæ seruituri deuocantur, in Clerum ab
Episcopis suis libertatis necesse est percipiant donum: & si
honestæ vitæ claruerint meritis, tunc demùm maioribus fun-
gantur officijs: quos verò flagitij sordidauerit incorrigibilis
noxa, perpetua seruitus conditionis releget in catenam.

XII. *Quod post mortem Sacerdotis in libertate seruis collata annorum tempus debeat computari.*

Si Sacerdos libertatem seruis Ecclesiæ conferre voluerit, non
à die confectiois suæ scripturæ tempus annorum compu-
tatum tenebit, sed ex quo eum, qui scripturam ^h conficit, ⁱ Confecit. C. A.
verius obiisse constiterit.

XIII. *Ut ex libertis Ecclesia, & ex personis ingenuis geniti ab obsequijs Ecclesia non recedant.*

Excessibus libertorum Ecclesiæ plerunque ⁱ patrociniandi; Patronam. C. A.
videmus Ecclesiam conuexari, & bicipiti coacti sumus tædio

S s 2 condo.

condolere: vno, dum per superbiam reluctantis, auctor contemnitur: altero, dum libertas superbientis in conditionē relabi cogitur seruitutis patrū. ^a Adeò cū iam, præteritis regulis multæ super hoc diuersæ constitutionis emanauerint sanctiones; tamē quoddam ad plenitudinē rei aptum cōspeximus, adhūc innectere complementum. Igitur, sicut legum reuerenda sanctio censuit, ita seruare totius generis nobilitas debet; vt in nullo aliena cōmixtio maculet, quod "per totum" generofitas propria decorauit. Vnde cunctis Ecclesiarum libertis tam viris, quàm fœminis, eorumq; propagini interdicitur iudicio generali, ne deinceps causa ^b coniunctionis quibuslibet copulentur personis ingenuis. Quod si hoc factum quandoq; patuerit, permixtione tali genita proles nunquàm merebitur ius ^c indebitæ dignitatis; nec Ecclesiæ vnquàm carebit obsequijs, cuius beneficio donum meruisse noscitur libertatis.

*Sic in foro
Iud. lib. 3.
tit. 1. de nu
prijis illicitis.*

a Ideo. Exc.

b Deest Exc.

c Connubij, aut Romanis ingenuis copulentur, aut Gothis. Quod si Exc.

d Debita. Exc.

XIII. Quòd si liberti Ecclesiæ ad eam reuerti non velint, omnis eorum rescula iuri applicetur Ecclesiæ.

Si contingat quęcunq; de libertis Ecclesiæ, eorumq; profapix contra primæuas, modernasq; Patrum regulas quibuslibet ^d personis ingenuis copulari, tam illis, quàm eorū stirpi, non licebit ab Ecclesiæ patrociniō euagari; sed aut ad debita obsequia reuerti cogendi sunt, aut si redire noluerint, quęcunq; , vel parentes eorum, vel ipsi ab Ecclesia sunt adepti, vel in eius patrociniō visi sunt conquisisse, insistente Pontifice, in ditionem propriæ reducantur Ecclesiæ.

e Person. aut Gothis, aut Romanis. Exc.

XV. De obsequio, & disciplina libertorum Ecclesiæ.

Ecclesiæ liberti, eorumq; progenies, eidem basilicæ, de qua libertatis gratiam meruerūt, obsequia prompta, sinceraq; parabunt. Qui sicut hoc in ^e obsequium pro possibilitate sui, quod vtiles ingenui ^f dabant, ita quoq; in emendatione culti parum, quod inutiles ingenui sustinebunt.

g Obsequio. Exc.

h Dabunt. Exc.

XVI. Quòd libertis Ecclesiæ nihil de rebus suis in alienum liceat transferre dominium.

*Ius. p. 16.
c. 67.*

Libertis Ecclesiæ, eorumq; ⁱ progeniei ex omnibus rebus, quæ de iure Ecclesiæ noscuntur habere, nihil licebit in extraneum

i Progeniei. C. A.

extraneum dominium transactione ^a quaruncunq; deducere: sed si ex his quælibet vendere fortasse voluerint, Sacerdoti eiusdem Ecclesiæ offerant conuenienter emenda, earumq; pretia, vt eis placuerit, aut dispensent, aut habeant. Nam in dominium partis alterius rei suæ censum nullo modo transire permittimus. Suis autem filijs, vel propinquis eidem Ecclesiæ, vel seruitio, vel patrocinio subiugatis quæcunq; vendere, vel donare voluerint, aditus omninò patebit.

XVII. Ut baptizati Iudæi cum Episcopis celebrent dies festos.

In fine Iudic. lib. 1. c. 1. leg. 24. idem præcipitur.

Baptizati Iudæi quocunq; loco cætero tempore conuersentur, festis tamen præcipuis noui testamenti ferie consecratis, ac diebus illis, qui olim sanctione veteris legis sibi met censebantur esse solennes, in ciuitatibus, publicisque conuentibus cum summis Dei Sacerdotibus celebrare præcipimus; vt eorum conuersationem, ac fidem, & Pontifex approbet, & veritas seruet. Huius verò temerator edicti, prout ætas permiserit, aut flagris, aut abstinentiæ subiacebit.

Expletis omnibus, quæ ad honestatis regulam in collationem venere fraternã, grates exoluimus immortalis Dño soli, cuius dispositione mirabili ad hunc sanctæ congregationis cœtum meruimus adunari; vt & communis visio prosperitatem nostram ostenderet, & par definitio concordiam assignaret: obsecrantes eius misericordiam largam, vt serenissimo domino, & amabili Christo Reccesuintho Principi glorioso ita præsentis vitæ felicitatem impendat, vt Angelicæ beatitudinis gloriam post tempora longæua concedat: atq; ita nos eiusdem felicitate lætos semper efficiat, vt in terra viuentium ^b remuneraturus attollat. Antiquitatis dehinc ordinem saluberrimè retinentes, postquam rationem festi Paschalis fraternitas vestra cognouit, nouerit se anno venturo, die Calendarum Nouembrium, causa peragendi Concilij in hac vrbe, fauente Domino, congregari; vt simili disceptatu, aut quæ prospexerimus congrua decernamus, aut solius pacis conuentu lætemur. Consummatumq; est hoc sanctū Concilium die ^c quarto Calendarum Decembrium, anno feliciter ^d octauo. C. A. septimo regni serenissimi, atq; clementissimi domini nostri Reccesuinthi Regis, Era DC. XCIII.

Interfuerunt huic sancto Concilio Pontifices numero sexdecim.

- 1 Evgenius, regię vrbis Metropolitanus Episcopus.
- 2 E^s Taio, Cæsaraugustanus Episcopus.
- 3 Marcus, Castellonensis Episcopus.
- 4 Vbinibal, Elicitanus Episcopus.
- 5 Videricus, Seguntinus Episcopus.
- 6 Mauricius, Oretanus Episcopus.
- 7 Dauila, Complutensis Episcopus.
- 8 Felix, Valentinus Episcopus.
- 9 Balduigius, Arcauicensis Episcopus.
- 10 Maurellus, Vrgelitanus Episcopus.
- 11 Euficius, Segobriensis Episcopus.
- 12 Athanasius, Setabitanus Episcopus.
- 13 Giberius, Bigastrensis Episcopus.
- 14 Vbaldefredus, Mentefanus Episcopus.
- 15 Magnarius, Accitanus Episcopus.
- 16 Stephanus, Valericensis Episcopus.

• Tago, Toledo

Item Abbates.

- 1 Fvgitius, Abbas.
- 2 F Ildefonsus, Abbas.
- 3 Eumerius, Abbas.
- 4 Morarius, Abbas.
- 5 Ioannes, Abbas.
- 6 Item Ioannes, Abbas.
- 7 Marcellinus, Archipresbyter Toletanus.
- 8 Silicolus, Primicerius.

Item Vicarij Episcoporum.

- 1 D Aniel, Diaconus Marcelli Episcopi Ecclesię Vrcitanę.

Item ex viris Illustribus officij Palatini.

- 1 P Aulus, Comes Notariorum.
- 2 P Emeterius, Comes Cubiculariorum.
- 3 Ella, Comes, & Dux.
- 4 Recilla, Comes Patrimoniorum.

Do

De subscriptionibus.

Subscribunt in nono Concilio Toletano eodē ordine, sicut in octavo, Episcopi, Abbates, Vicarij Episcoporum, & viri illustres ex officio Palatino. Ferè omnes Episcopi qui in nono subscribunt, subscripserant in octavo; ut Athanasius, Sebastianus, Dausila Cōplutensis, Felix Valentinus, Gibericus Bigastrensis, Marcus Castellonensis: in septimo, & octavo Mauricius Oretanus, Aurellus Vrgelitanus, Marcellus Vrcitanus per procuratorē: sicut in octavo, Taio Cesar Augustanus, Vbinibal Elicitanus: in septimo, & octavo. Vvidericus Seguntinus, Balduigius Arcaucensis. Subscribit etiam Eusebius Segobienensis, qui successit Floridio, in octavo. Magnarius Accitanus, qui successit Iuliano in octavo. Stephanus Valericensis, qui successit Tagontio, in octavo. Vvaldefredus Mentefanus, qui successit Froila, in octavo.

Omnes hi Abbates subscribunt in octavo, praterquam Ioannes. Similiter omnes viri illustres ex officio Palatino. De Archipresbytero, & Primicerio supra fusè diximus.

Notæ in Concilium IX.
Toletanum.

- Cap. 8 ERa DC. XCIII.] Vasius anno Dñi. 654. Morales. 657.
Ad tricennium] Detricennali possessione in rebus Ecclesia, vide Concil. Chalcedonens. cap. 17. & Tolet. 4. cap. 34. & epistolam Gelasij P. P. ad Episcopos Sicilia, cap. 2.
- C. 10. Proles autem] Concilium Lateranense. 2. cap. 31. ita de hac re sancit. Firmiter prohibemus ne Canonorum filij, maximè spurij, Canonici fiant in secularibus Ecclesijs, in quibus instituti sunt patres: & si fuerit contra presumptum, decernimus non valere. Qui vero (ut dictum est) Canonicare presumpserit, à suis beneficijs suspendatur. Idem Alexander. III. par. 19. cap. 1. 3. & 4. & sequentibus: & Concil. Tridentin. sess. 25. can. 15. Quinimo ad ordines non debent admitti, etiam si probata vita fuerint, nisi in monasterio vel regulari vita degentes: Alexand. P. P. III. p. 19. cap. 2. Concubina verò clericorum, seu mulieres illa quæ contra Ecclesie leges clericis cohabitabāt, unde infamiae nota illis inureretur, ab Episcopis olim vendabantur in seruas, pretium vero pauperibus erogabatur;

ut constat ex Concilio. 3. Toletano. Can. 5. & Concil. Toletano. 4. cap. 42. Concil. Tolet. 8. c. 5. & alijs multis locis. A Reccaredo verò Rege lib. 3. tit. 4. leg. 18. fori Iudicium sancitur, ut huiusmodi mulieres centenjs flagellis verberentur. De illegitimis multa decrevit hoc tempore Sixtus. V. sanctissimus Pontifex, ad optimum regimen Ecclesia stabilendum. Apud Gratianum tota quinquagesima sexta distinct. de hac re agitur. Verum de Sacerdotibus quid tradat Philo Iudæus in decalogo, perpendendum duxi: In Sacerdote (inquit) & hominum genus examinatur, ut sit inculpabile, & competens, partibus sui corporis usquequaq; integrum. Quod licet loquatur de Sacerdote veteris legis, qui ex decreto Domini debebat esse iustis natalibus ortus, & integer corpore, verum id etiam servatur in nova, ubi ad aliud & prestantius sumus vocati sacrificium, & cultum.

INCL.

INCIPIUNT CA- pitula Concilij Tolet. decimi XX. Episcoporum.

I
ij

DE celebritate^a festiuitatis Dominice matris.
De non violandis religiosorum iuramentis, in salutem Regiam
datis.

^a Annunciationis
Dominice.

iiij
iiij

De non permittendo laicis imperare religiosis.
De professione & veste religiosarum viduarum.

v

De remotis excusationibus viduarum transgressionem religionis
sequentium.

vi

De his, qui in parua etate, coram parentibus religionis habitum te-
nuerint.

viij

Vt nullus Christianum Iudais vendat.

IN NOMINE DOMI-
ni habita Synodus X. in Toletana
vrbe, die Calendarũ Decembrium,
anno octauo gloriosissimi domini,
& religiosissimi Reccesuinthi Prin-
cipis, Era DC. XCIII.

GRatulationem nobis spiritualemente diuina contulit gratia,
quando tribuit vti^b nobis & salutaris disciplinae^c frequẽ
tia, & conuenire ad pacificorum votorum studia præopta-
ta. Congregatis ergo nobis, & in concordia animi, & in cõ-
uentu loci, referentes gratias inuisibili Deo, & glorioso re-
rum domino Reccesuintho Regi, cuius sacratissimo voto,
retenta paternitatis sanctæ traditione, ad sacrum quiuimus
adunari

^b Inter nos Exc.
^c Frequentiam Exc.

adunari conuentum, has subter annexas regulas concordi definitione prolatas æterna statuimus manere lege præfixas.

1. De celebritate festiuitatis Dominica matris.

Cum nihil fidei sinceritas per diuersitatem aduersum incurrat, & vnitatem Catholicæ regulæ varietas nulla discerpat, est tamen, quod nisi temporum vnitatem seruetur, & discidium indiscissæ vnitati parturiat, & sacramentorum vnitatem constare non valeat. Hinc^a est, quòd Paschale festum, "nisi^b vno die^b celebremus & tempore, in Iudaicum decidamus errorem. Hinc aduentum sancti Spiritus post Resurrectionem Dei nisi expectemus tempore definito dierum, "simul, & numero, non possumus impleri eiusdem Spiritus dono. Quoniam si caret plenitudinis numero, carere potest & mysterij Sacramento. Hinc natiuitatis Dominicæ sacrum, quo euidenter de vtero virginali Verbum prodijt caro factum, absq; dubio seruat temporis cursum, & representat^f specialis diei momentum. Si ergo Natiuitatis, & mortis incarnati huius Verbi dies absque immutatione ita certus habetur, vt absque diuersitate in orbe toto terrarum ab omni concorditer Ecclesia celebretur, cur non festiuitas gloriosæ matris eius eadem obseruantia, vno simul vbique die, similique habeatur honore? Inuenitur etenim in multis Hispaniæ partibus huius sanctæ Virginis festum non vno die per omnes annorum circulos agi.^e Quoniam transducti homines diuersitate temporum, dum varietatem sequuntur, vnitatem celebritatis nõ habere probantur. Qua de re, quoniam die, qua inuenitur angelus virgini Verbi conceptum & nunciasse verbis, & indidisse miraculis, eadem festiuitas non potest celebrari condignè; cum interdum Quadragesimæ dies, vel Paschale festum videtur incumbere, in quibus nihil de sanctorum solennitatibus, sicut ex antiquitate regulari cautum est, conuenit celebrari; cum etiam & ipsam incarnationem Verbi non conueniat tunc celebritatibus prædicari, quando constat id ipsum Verbum post mortem carnis gloria Resurrectionis attolli, ideò speciali constitutione sancitur, vt ante octauum diem, quo natus est Dominus, genitricis quoque eius dies habeatur celeberrimus, & præclarus. Ex pari enim honore constat, vt sicut Natiuitatem Filij sequentium dierum infequitur

^a Est enim, Exc.
^b Deest Exc.
^c Celebramus, Exc.
^d Temp. ne in. Exc.
^e Deest Exc.
^f Numerum. C. A.

^e Seru. & temp. Exc.
^f Speciale diei momentum. C. A.

^e Quo enim transducti homines diuersitate temporum, dum varietatem sequuntur, vnitatem celebritatis non habere probantur. Qua de re, Exc.

quitur dignitas, ita festiuitatem matris tot dierum sequatur sacra solennitas. Nam ^a quod festum est matris nisi incarnatio Verbi? cuius vtiq; ita debet esse solene, sicut est & eiusdem ^b natiuitas Verbi. Quod tamen nec sine exemplo decedentis moris, qui per diuersas mundi partes dignoscitur obseruari, videtur institui. In multis namque Ecclesijs a nobis, & spatio remotis, & terris, hic mos agnoscitur retineri. Proinde, vt de cætero quidquid est dubium sit remotum, solennitas Dominicæ matris die decimoquinto Kalendarum Ianuariarum omnimodò celebretur, & Natiuitas Filij eius Saluatoris nostri die octauo Kalendarum earundem, sicut mos est, solennis in omnibus habeatur.

^a Quod. Exc. Sc.
^b Natiuitatis. hxc.

II. De non violandis religiosorum iuramentis, in salutem Regiam datis.

^{Sal. Conc. 4. c. 73.} Frequentium molestiarum nocens impulsus contemni quidem magnitudine decentis poterat grauitatis: sed quia leuitas labens, facilè ad præcipitia vana corda reclinat, benè honesta sollicitudo cohibere properat, quod frequentata vilitate vitare non curat. Idè cum & quorundam Paternorum sanctionibus decretorum, & institutionibus sit legalibus cautum, ne contra salutem Principum, gentisq; aut patriæ, quisquam meditari conetur aduersum, hoc vnum specialiter nunc depromitur obseruandum, vt si quis religiosorum ab Episcopo, vsque ad ^c extremi ordinis Clericum, siue ^d monachum generalia iuramenta in salutem Regiam, gentisque, aut patriæ data, reperiatur violasse voluntate profana, mox propria dignitate priuatus, & loco & honore habeatur exclusus, & miserationis obtentu tantummodo reseruato, vt an locum, an honorem, an vtraque possideat, concedendi ius licentiamque principalis potestas obtineat.

^c Extremum ord. Clericorum.
^d Monachorum.

Decr. Iuan. p. 21. c. 88. habetur: Ignarus Clerici aut Monachi inueni fuerint cõtrariis aut pccatorum rationem calumniam machinantes. Huiusmodi copis vel Clericis propriam amittant gradum: si que 11. quæst. 2. Si Clerici.

III. De non permittendo laicis imperare religiosis.

^e Reuerentiæ totius auditum quia res adijt dura, non frustra ^f cogimur hanc duriori ^g extirpare censura. Agnouimus enim quosdam Pontifices præcepti principis Apostolorum, qui ait, Pascite, qui in vobis est, ^h gregem; non coactè, sed spontaneè; ⁱ nec dominâtes in clero, sed forma facti ^k gregis, ita esse

^e Reuerentiæ totius auditu percipitur, quia res adeo dura. Exc.
^f Cogitur. Exc.
^g Extirpare. Exc.
^h Gregem Dei C. A.
ⁱ Neq; vi dominat. C. A.
^k Gregi. C. A.

1. 2. 9.

ita esse immemores, vt quibusdam monasterijs, parochialibusque Ecclesijs, aut suæ confanguinitatis personas, aut sui fauoris participes, iniquum sæpe statuant in Prælatum; ita illis prouidentes cōmoda inhonesta, vt eisdem deferātur, aut quæ proprio Episcopo dare iustus ordo poposcerit, aut quæ rapere deputati exactoris violentia potuerit. Proinde decenter omnibus placet, & in præsentis tale rescindere factum, & non esse de cætero faciendum. Nam quisquis Pontificū deinceps, aut sanguine propinquus, aut fauore sibi personis quibuscunque^a deuinctis talia commodare lucra tentauerit^b aut sua nefandæ præsumptionis, & quod visum fuerit deuocetur in irritum, & qui ordinarit annuæ^c excommunicationis ferat excidium.

Dist. 8. 9.
C. decem.

Coniunctis. Cret.
Ad luum nequib.
præ excidium, &
quod. Exc.
Excommunicatione
subiacet: quæ re-
ro ablata. F. ita. &
fuerint. roquira
lie, red dicitur in du-
plum. Exc. Cret. C.
A.

IIII. De professione & veste religiosarum viduarum.

a. Corin. c. 2.
De viduis in
p. 2. diximus
Canc. Tol. 4.
655.

co. q. 1. vi-
dua.

Benè per spiritum Dei possumus cum sancto Apostolo dicere, non ignorare nos astutias Sathanæ; quia impellimur Zeli domus Dei ardore cremari. Videmus enim ad tanta fraudum studia cōualescentem excreuisse perniciem, vt primæua Patrum constitutio à quibusdam æstimeretur illudi, & noua iudicum putetur intentio^d falli. Nam inueniuntur nonnullæ viduæ diuersis excusationibus se ad eò contegentes, vt blandiantur sibi, non se Patrum plena religionis alligatas institutione teneri. Vnde antiquis inconcussè permanentibus regulis hoc adijcitur nouæ oraculo sanctionis, vt vidua, quæ sanctæ religionis obtinere propositum voluerit, Sacerdoti, vel ministro, ad quem aut ipsa venerit, aut quem ad se venire contigerit, scriptis professionem "suam" faciat, à se, aut signo aut subscriptione^e notatam, continentem, se & religionis propositum velle, & hoc perenniter inuolatè seruare. Ac tunc accepta à Sacerdote, vel ministro apta religionis^f vsui veste seu lectulo, quiescens, siue quocunque loco confitens incunctanter vtatur: nec diuersi coloris, aut diuersæ partis eadem sit notabilis vestis;^g nisi religiosa, & non suspecta; quæ careat & varietatibus colorum, & diuersitatibus^h partium: ad eò vt absque vlla suspitione transgressionis, maneat vsui tantum apta sanctæ religionis, & vsui sexus competēs, ad testimonium probitatis. Vt autem deinceps nihil deuocetur in dubiū, pallio purpurei, vel nigri coloris caput cōtegat,

Pelli. Exc.

Deest. C. A.

Notam. C. A.

Huius. Exc.

Sed. Exc.

Specierum. Exc.

Sui sexus. C. A.

ab

ab initio susceptæ religionis: vt dum illic intulerit signū probabilis sanctitatis, vbi nullius falli poterit visio intuētis, ² nusquam attentetur ausus detestandæ præsumptionis.

^a Nusq̄ ausus attentetur. Exc.

V. De remotis excusationibus viduarum, transgressionem "religionis" sequentium.

^a Deest A. C.

^{17. q. 1. b}
^{Omnes fœ-}
^{mina: vñ ad}
^{verbum.}

Omnes fœminæ, quæ iam in præteritum religionis veste fuisse probantur indutæ, ^c nihil ad excusationem valeat oppositionum quælibet obiectio, quamuis diuersis aut callidis adumbrare se velint fallaciæ argumentis: sed ad sacratissimas sanctiones disciplina sanctior teneat eas religatas, atque ^d subnexas. ^e Commoueantur sanè Sacerdotis auctoritate, vt sponte ^f ardeant: quæ si redire noluerint, impulsu Sacerdotis ad religionis ^g habitum reducantur, & in monasterijs ^h reductæ excommunicationis condignæ sententia feriuntur. Hic idem quoque ordo in illarum condemnatione manebit, quæ quamlibet à Sacerdote, "vel ministro" sanctimonix vestem non accepissent, ipsæ tamen, aut indutæ sunt, aut illo indui habitu consenserunt, qui religionis esse cultus ab intuentibus crederetur; sicque coram Ecclesia, vel Sacerdote, aut etiam competentibus testibus quandoque indutæ ⁱ visæ certis indicijs, aut testimonijs approbantur. Omnes hæ ^k tamen, seu post ^l transgressum resumentes ^m iteratam conuersionem, sicut præmissum est, & pallio capita contendant, & conscriptam, roboratamque professionis faciant scripturam, per quam ⁿ alterius non sinantur relabi ad præuaricationis audaciam. Quæ verò ex omnibus his fuerint repertæ animum, aut vestem in transgressionem dedisse, & excommunicationis sententiam ferant, & rursus mutato habitu, in monasterijs, donec diem vltimum claudant, sub ærumnis arduæ pœnitentiæ maneant religatæ.

^b Omnibus fœminis Exc.
^c Nihil excusationis valeat in opposit. Exc.

^d Subnexas. C. A.
^e Commoueantur. Exc.
^f Redeant C. A. & Exc.
^g Cultum. Exc.
^h Redactio. Exc.

^a Deest Exc.

ⁱ Veste. C. A.
^k Tamen seu venientes ad primam religionem, seu. i. xc.
^l Transgressa C. A.
^m Iterata conuersione. Exc.
ⁿ Vltimus Exc. C. A.

VI. De his, qui in parua ætate coram parentibus religionis habitum tenuerint.

^{luc. p. 7. c.}
^{27. Burch.}
^{lib. 8. c. 1.}

Cum hucusque dissolutæ operationis effectus interdum nutare fecit ^o honestæ constitutionis ^p edictum; dum ^q inconditè resolui putatur, quod ^r indissolubile sanctionis aucto-

^o Honestum. Exc.
^p Edict. proponimus ne resolui putetur luo
^q Incogitè Burch.
^r Indissolubili. luo. Burch.

Tt ritate

ritate tenetur. Ideò quidquid obuium ex incerto ^a incurrit, ^a Occurrit. Exc. Iuo.
 euidenter abijci debet: vt de cætero nihil superfit, quod in
^{20. q. 2. Si in qualibet.} dubium nutetur. Ideoque si in qualibet ^b minori ætate, vel ^b Iuniori. Iuo.
 religionis tonsuram, vel religione debitam vestem, in vtro- ^c Fortè Grat.
 que sexu filijs, aut vnus, aut ambo parentes dederint; ^c cer-
 tē aut nolentibus vel nescientibus se, susceptam non mox
 visam in filijs abdicauerint, sed vel coram se, vel coram
 Ecclesia, palamque in conuentu eosdem filios talia habere
 permiserint, ad secularem reuerti habitum ipsis filijs quan-
 doque penitus non licebit: sed conuicti, quod tonsu-
 ram, aut religiosam vestem aliquando habuerint, mox ad re-
 ligionis cultum habitumque reuocentur, & sub ^d æterna ^d Strenua. Exc. Iuo.
 distriictione huiuscemodi obseruantia ^e inferuire cogantur. ^e Burch. Grat.
 Parentibus sanè filios suos religioni contradere, non am- ^f Duodecim. Iuo.
 plius quam vsque ad ^f decimum ætatis eorum annum li- ^f quartumdecim.
 centia poterit esse. Postea verò, an cum voluntate paren- ^f Grat. & Panorm.
 tum, an suæ deuotionis sit solitarium votum, erit filijs lici- ^f & C. Gregorianis
 tum religionis assumere cultum. Quisquis autem vel abo-
 litione tonsuræ, vel secularis vestis assumptione, detectus
 fuerit attigisse transgressionem, & excommunicationis cen-
 suram accipiat, & religioni semper inhæreat.

*VII. Ut nullus ex Sacerdotibus, Leuitis, vel ex
 Catholicorum cœtu, audeat mancipia Chri-
 stiana Iudæis, vel Gentilibus
 venundare.*

Septimæ collationis obiectu immane satis, & infandum ope-
 rationis studium nunc sanctum nostrum adiit Concilium;
 quod pleriq; ex Sacerdotibus, & Leuitis, qui pro sacris mi-
 nisterijs & pietatis studio, gubernationisque augmento san-
 ctæ Ecclesiæ deputati sunt officio, malunt imitari turbam
 malorum, potius quàm sanctorum Patrum insistere manda-
 torum: vt ipsi etiam qui redimere debuerunt, venditiones fa-
 cere intendant, quos Christi sanguine præsciunt esse redem-
 ptos; ita duntaxat, vt eorum dominio, quo sunt empti, in ritu
 Iudaismo: conuertantur oppressi & fit execrabile commer-
 cium vbi nitente Deo, iussum est sanctum adesse conuētum;
 quia maiorum Canones vetuerunt, vt nullus Iudæorum cō-
 iugia,

iugia, vel seruitia habere præsumat de Christianorum cœtu; sed sacræ fidei sibi cohærentia tam coniugia quàm seruitia, fauente Deo vnicê adhæreant; dicête Propheta: Qui habitare facit vnanimes in domo. Nam verè nec aduertunt primum, quid Dominus præceperit per Moysem dicens: Si quis furatus fuerit hominem, & vendiderit, conuictus, quòd morte moriatur. Et iterum: Si fratrem tuum Hebræum redemeris, seruiet tibi septem annis, & liberum abire permittes. Quod sine dubio ab eis præscimus impleri. Quid enim deterius, quidve in præceps, dum ipsi, quos nouimus Dei insectatores, ita malunt sibi concessa implere præcepta, vt nulla prorsus ratione maneant euitata, quanto magis nos, qui redemptos nos congaudemus pretio sanguinis sacri, conuenit custodire omnia præcepta? Quid igitur Sacerdos ille, vel Leuita, siue etiam omnis athleta Christi sibi vindicare velit, dum Dominum, & redemptorem nostrum Iesum Christum non vult imitari; secûdum quod ipse vaticinantibus Prophetis ait: Vos Sacerdotes, & Leuitæ afferte arcam Domini Dei Israël ad locum, qui paratus est: sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite: Leuate sacrificium, & venite in conspectum eius, & adorare Dominum in decore sancto. Et alibi: Perfectio tua, & doctrina tua viro sancto tuo, Domine, vt ponat thymiama in furore, & holocausta super altare tuû. Et illud: Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem de ore eius exquirunt: quia Angelus Domini exercituum est, lex veritatis in ore eius, & iniquitas non est inuenta in labijs eius: In pace dirigens ambulauit, & multos conuertit ab iniquitate. Nec non & David: Sacerdotes tui Domine induantur iustitia, & sancti tui lætentur. Viduam eius benedicens benedicam, & pauperes eius saturabo panibus: Sacerdotes eius induam salutari, & sancti eius exultatione exultabunt. Quod & ipse Dominus & Saluator Apostolis suis præcepit, dicens: Euntes per vniuersum mundum, prædicate Euangelium regni: appropinquauit enim regnum cœlorum: dæmonia eijcite, claudos curate, leprosos mundate, mortuos suscite. Et iterum, Quis putas est fidelis seruus, & prudens, quem constituet dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore (opportuno.) Beatus ille seruus, quem cum venerit dominus eius, inuenerit sic facientem: Amen dico vobis, quoniam

Tt 2 super

super omnia bona sua constituet eum. Nam & Petro dixit: *Ioann. 13. Añ. 4.* Simō Petre si diligis me, pasce oues meas. Vnde & Apostoli in vnum commorantes, possessiones proprias & substantias vendebant: & non quidem credentium animas euertebant; sed magis vnicuique, prout opus erat, fidelium diuidebant.

1. Pet. 5. Quod & beatus admonet Petrus dicens: Pascite, qui est in vobis gregem Dei, custodientes; non coactè, sed spontaneè secundum Deum; neque turpis lucri gratia, sed voluntariè: vt cū Princeps pastorum apparuerit, percipiatis immarcescibile gloriæ coronā. Nam & Paulus ita ad Timotheum ait: *1. ad Tim. 4.* Exemplū esto fidelium in verbo, in cōuersatione, in fide, in charitate, in castitate: vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Quia siue Iudæi, siue Græci, siue serui, siue liberi, vnum spiritum in Christo potati sumus; & semetipsum pro nobis tradidit, factus pro nobis maledictus, vt in nobis benedictio Abrahæ fieret. *Iacob. 1.* Iacobus igitur ita loquitur: religio munda, & immaculata apud Dominum, & Patrem hæc est, visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc seculo. Dicat nūc quisquis ille est sectator interminabilis vertigo testatione, quis ex Apostolis sanctis, vel ex omni turba credentium, quos aduocauit Dominus, quemquam vendidisset aliquatenus hominum; dum ipse Dominus in Euāgelio dicit: Venit enim filius hominis quærere, & saluum facere, quod perierat. *Luc. 19.* Audi namque Zachæum Domino dicentem: *Luc. 19.* Ecce dimidium bonorum meorum Domine do pauperibus, & si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum. Quorum exempla Apostoli, & omnis toga sanctorum Martyrum, & Confessorum impleuerunt, & nobis implenda in-

Philipp. 3. sinuauerunt, dicente Apostolo Paulo: Imitatores mei estote sicut & ego per omnia Christi. Nam qua fronte, qua etiam conscientia, quisquis ille est prioris illius imitator proditoris, vt post huius nefanda commissa Domino Deo præsumat offerre libamina, aut perceptionis suscipiat sacra mysteria, quæ nobis est concessum in oblatione peccatorum nostrorum, dum ^b dicit: Non licet mittere eos in carbonam, quoniam pretium sanguinis est. Carbona enim nostrorum est arcana ^c peccatorum, in quo sanctum suscipimus corpus: & maximè nobis est custodiendum de talibus commercijs ne inquinemur mentibus nostris, & proruamus cū Iuda negociatore, cordibus cæci: secundum quod Dominus dicit:

a Fort. desideratur vox est.

b F. dicitur.

c F. peccatorum.

Marc. 14. dicit: Væ homini illi, per quem filius hominis tradetur in manibus peccatorum: bonum erat illi si natus non fuisset homo ille. Quod non tantum pro Iuda, sed pro omnibus scilicet, ^a cuius mercimonijs deseruiunt, & ipsi illi in diem iudicij erunt condemnati, per quem venundati in hæresem ceciderunt Iudaicè, aut etiam præsentis seculo mala suscipient, secundum propheticum sermonem: Ecce furor Domini egrediens; procella ruens in capite impiorum conquiescet. *Jerem. 30. quæquam paulatiter.*
Jerem. 23. Et iterum: Propheta namq; & Sacerdos polluti sunt, & in domo mea inueni malum eorum; ait Dominus. Idcirco via eorum erit quasi lubricum in tenebris. Impellentur enim, & corruent in ea, auferam enim super eos mala, annum visitationis eorum, ait Dominus. Et per Esaiam: Dedi populum meum in manu tua, non posuisti eis misericordiam, ^b aggrauasti iugum tuum valde, ^c descende in puluere, sede tacens, & intra in tenebras, veniet super te malum, & nescies, & irruet repente calamitas quam non poteris expiare. Et iterum in Euangelio Dominus dicit: Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Et illud: Cauete ab his qui deuorant domos viduarum simulantes longam orationem; hi accipient ^d damnationem maiorem. Et iterum: Neminem conculcatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendijs vestris. Quia si quis scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, vt ligetur collo eius mola asinaria, & proijciatur in mare: Vnde & in Actibus Apostolorum ita Dominum legimus dixisse: Saule, Saule, quid me persequeris? nunquid in cælum ascenderat Saulus? vt ibidem persecutionem eius sustineret Dominus? sed in seruis suis habitans hanc ^e prolatus est sententiam, sicut ipse dicit: Qui vos spernit, me spernit; & qui me spernit, eum spernit, qui misit me. Et illud: Qui non est mecum, contra me est, & qui non congregat mecum, spargit. Quod etiam dudum per Prophetam dixit: Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me: sine causa autem colunt me, docentes doctrinas, & mandata hominum. Et in Euangelio? Quid enim prodest homini, si mundum vniuersum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur. Ecce pater familias plantauit vineam, id est, Ecclesiam, & locauit eam agricolis, id est, Sacerdotibus. Cum ergo venerit Dominus

^a F. qui eiusmodi.

^b Super fenem aggrauast. est in Esaiâ.
^c Sed in puluere. Esai.

^d Damnat. prolixius iudicium vulg. Græcè tamen περιπόρῳ ἐπερνήμα.

^e F. proloquutus.

T t 3 vineæ,

*Marc. 14.
Matth. 14.*

vineæ, quid faciet agricolis illis? malos malè perdet, & vineam locabit alijs agricolis, qui reddant ei fructus temporibus suis. Nam dicit ipse: Vigilate & orate, ne intretis in tentationem: quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit. Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo: Moram facit Dominus meus venire, & cœperit concutere conseruos suos, & ancillas; manducet autem & bibat cum ebrijs, veniet Dominus serui illius, in die, qua non sperat, & hora, qua ignorat, & inutilem seruum mittet in tenebras exteriores: ibi erit fletus, & stridor dentium. Si quis enim post hanc definitionem talia agere tentauerit, nouerit se extra Ecclesiam fieri, & præfenti, & futuro iudicio cum Iuda simili pœna percelli; dum modò Dominum denuo proditoris pretio malût ad iracundiam prouocare.

Deest in Matth.

Opitulante miseratione diuina & gloriosissimi Recesvinti Principis inhærente voluntate religiosa, his gestis decentissimè alligatis & in pace connexis, ex totis præcordiorum^a abditis, damus gloriam & honorem soli, æterno, & immortali Deo Patri, & Filio, & Spiritui sancto, cuius donum collatum nobis agnoscimus, pro eius Ecclesiæ statu, & promptè gerere curam & posse sacri regiminis competentia disponere iura: à quo petimus & optamus, vt porrecta in longitudine felicium dierum sacratissimi Principis vita,^c & omni gloriarum decore perpetim^d pollente salute, nobis quoq; tribuat susceptum Ecclesiæ suæ regimen in æquitate disponere, in sollicitudine gubernare, & in pace tenere: vt post mûdi huius suscepta pericula, peruenire possimus ad cœlestia regna. Amen.

a Visceribus. Exc.

b Possessa. C. A.

c Eam. Exc.

d Pallere. Exc.

e Suspecta. Exc.

I T E M D E C R E T V M P R O

Potamio Episcopo.

A Ssumere poteramus canoram in tātum fraternæ lætitiæ tibiam, quia diuina pietas conuentum nostrum ad concordia conuocauerat studia, & conuenerat^f mœstitiā vitare, quoniam visitatione disciplina videbatur Paternas regulas innouasse.^g Sed grauius sistrū pro cymbalo sumimus, & funus pro carmine decantamus, gementesq; cum Hieremiæ questibus dicimus: Dissolutum est gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster. Vnde & væ coram nobis^h conspiciamus, quoniam cecidisse coronā capitis nostri videmus,

f Abnuere mœstitiā vitæ. C. A.

g Sed grauius collisi Threnum. C. A.

h Esse consp. A. C.

Threnor. 5.

videmus, dum tam nobile in infimum corruit, quod in tam sublime sanctitatis optimum stetit. Ecce etenim tractatibus nobis in pace Dei, de Ecclesiasticis regulis, delatum est conuentui nostro epistolium confusæ confessionis, & abolendæ subscriptionis, quod Potamius Bracarēsis ecclesiæ Episcopus de factis proprijs, suisque verbis annotarat, & articulis: quo referato, quid obliterenda pagina, & abolenda literarum panderent elemēta, fletibus potius quàm sermonibus lacrymosa concio recensuit. Tunc solitariè tantùm, secretimq; adunatis Pontificibus Dei, prædictum Episcopum adesse corā nobis fecimus. Quem singultibus aggredientes ampliùs quàm loquelis, referatam illi suæ deformitatis, & nostræ confusio- nis scripturam protulimus: quam accipiens, ac recurrens, sciscitantibus nobis, utrùm sui operis, & suæ annotationis intimatio esset; ^b ille suum actum, suiq; oris eloquium, suorum quoque digitorum esse robur asseruit, quod illic relegendo ^c peruidit. Rursum ^d diuini nominis contestatione hunc adiurantes, obtestati sumus ^e vt, an de se sponte mendacium diceret, aut alicuius ^f violentia premeretur, & perterritus talia enarraret, veraciter indicaret. Qui mox flebili voce, luminibusque ploratu madentibus & fragore singultuum, cū vnus Dei nominis iuramento clamauit, se & verè eadem mala de se confiteri, & ad hæc confitenda nulla se violentia prægruari. Vnde etiam fermè per nouem mēses spontè deseruisse regimen Ecclesiæ suæ, & ergastulo quodam, ^g pro admissio flagitio acturus pœnitentiam, se conclusisse edixit. Tunc per fidelem confessionem eius, agnito, ^h quòd tactu scemineo forduisset, & declarato; licet hunc Paterna antiquitas sacris regulis deijcere ab honore decernat, nos tamen miserationis iura seruantes, non abstulimus nomen honoris, quod ipse sibi sui criminis confessione iam tulerat; sed valida auctoritate decreuimus, perpetuæ pœnitentiæ hunc inseruire officijs, & ærumnis: prouidentes, meliùs illum per asperam, & ⁱ dumosam ire pœnitentiæ solitudinem, vt quãdoque perueniret ad refrigerij mansionem, quàm relictum in voluntatis suæ latitudine, ad præcipitium deijci æterna damnatione. Tunc venerabilem Fructuosum ecclesiæ Dumienſis Episcopum, cõmuni omnium nostrũ electione cõstituimus ecclesiæ Bracarenſis gubernacula continere: ita vt omnem Metropolim prouinciæ Gallœciæ, cunctosq; Episcopos, populosq; con-

Potamius,
Bracarenſis
Episc. suc-
cepit Iulia-
no: subscri-
bit in. 8. To-
letano.

^a Cognitio recensit.
uit. A. C.

^b Illico. C. A.

^c Prouidit. C. A.

^d Sub diuini. A. C.

^e Vt si non aut de
se. C. A.

^f Violentiæ prouen-
tu. C. A.

^g Ob admissum fla-
gitium. C. A.

^h Quod tanto femi-
neo forduisset stu-
pro, & licet. C. A.

ⁱ Dumosam pœnitē-
tiæ solitud. quan-
doque peruenire.
C. A.

Tt 4 uentũs

uentûs ipsius, ^a omniumq; curam animarum Bracarenſis Eccleſiæ gubernandam ſuſcipiens, ita componat, atq; conferuet, vt & Dominum noſtrum de rectitudine operis ſui glorificet, & nobis de incolumitate Eccleſiæ eius gaudium præſtet. Quia verò ^b ad futura proſpicere conuenit, ne exoriri poſſit in ſtatu pacis quædam commotio litis, Patrum ſententiam, quæ iam dictum Potamium Episcopum rectitudine dânat, huic decreto connectere noſtra vigilantia procurat.

EX CONCILIO VALENTINO

Galliæ, titulo quarto.

N Ec illud, fratres, ſcribere alienum ab Eccleſiæ vtilitate cenſuimus, vt ſciretis, quicumq; ſub ordinatione, vel Diaconatus, vel Presbyterij, vel Episcopatus mortali crimine dixerint ſe eſſe pollutos, à ſupradictis ordinationibus ſubmo- uendos; reos ſcilicet, vel veri cõfeſſione, vel mendacio falſita- tis. Neq; enim abſolui^c poteſt is, qui in ſe ipſum dixerit, quod dictû in alios puniretur: quoniam omnis, qui ſibi fuerit mor- tis cauſa, maior homicida fit. Multæ quidem, & aliæ ſententiæ huic poterât innecti decreto, quæ prædictû Potamium Episcopum ^d ſeueriſſima auctoritate abſcicere iubent. Sed ex om- nibus hanc conſcriptam ponere ſententiam maluimus: ne ſi ^e totius damnationis edicta replicâſſemus, grauifſimæ vltio- nis auctores exiſtere videremur. Factum eſt decretû ſub die Calendarum Decẽbris, anno feliciter octauo regni glorioſiſ- ſimi domini noſtri Recceſuinthi regis. ^f Eugenius, indignus Toletanæ ſedis Metropolitanus Episcopus, hoc iudicij noſtri decretum ſubſcripſi. Similiter & alij Episcopij ſubſcripſerunt, numero. XX.

ALIUD DECRETUM.

D utinis tractationibus inueniri, quod iuſtû eſt, ^h vt expe- rientia eſt iudicantium cõprobatum, ita & iuxta ſummi iudicij ſtatura plenior inuenitur auctoritas. Ideo mentis intentione, oriſque ſimul, ſtudia deducentes in cognitionem audiendi negocij, delatum eſt ad nos in conuentu ſancti Cõ- cilij, ex directo glorioſi domini noſtri Recceſuinthi Regis, per illuſtrem Vvambanem, teſtamentum, glorioſæ memoriæ S. Martini Eccleſiæ Bracarenſis Episcopij, qui & Dumienſe monaſterium viſus eſt conſtruxiſſe; vt reſerato eo, quidⁱ hic memo-

^a Omnesque A.C.

^b Ad futurum. C.A.

^c Potest in his, si in seipſos edixerint. C.A.

^d Seueriſſima. A.C.

^e Tota. C.A.

^f Omnes Sacrosanctos prædicti Concilij, hoc ſtabiliter ſan- cimus. C.A.

^g Viuidis. C.A.
^h Et experientia eſt iudicantium com- probatur, & iuſti ſumma iudicij plenior inuenitur. Ideo mentis intensionem, oriſque ſimul ſtudia deducentes agnitione audiend. negocij. A.C.

ⁱ Illic. C.A.

memoratus beatissimus vir decreuisset, nostræ cognitioni
^a patefceret. Quo testamento in omnium conuentu relecto,
 comperimus ex ordine, à memorato Principe ad nos esse di-
 rectum: quoniam idem gloriosæ memoriæ sanctissimus vir
 decreuerat, vt succedentibus per ordinem regibus, ad com-
 plementum eius ipsius testamenti constitutio commendata
 maneret. Tunc deinde illatum est nobis testamentū Recimi-
 ri memoratæ Ecclesiæ Dumienfis Episcopi, quod de rebus
 suis in eadem Ecclesia decreuerat examinatione veridica di-
 rimendum. Quo ^b relecto cognouimus eundem auctorem
 suum illic diuersæ constitutionis edidisse condiciones: inter
 quas vnā validam conatus est religatione constringere; de-
 putans & illationes, & pretia frugum absque aliqua diminu-
 tione annua vice pauperibus ^c erogari, nihilque esse absque
 deliberatione relictum, ^d quo vsibus Ecclesiæ possit quadam
 liberalitate seruire. Tunc ex voce partis Dumienfis ecclesiæ
^e adstrictum est, quod ^f vniuersas species generis, & corporis
 rerum, quæ in eiusdem Ecclesiæ ^g domo intrinsecus ad vsus
 domesticos ^h ex tempore suæ ordinationis idem Episcopus
 Recimirus inuenit, & quæ ipse aut de opere vtriusque sexus
 artificum familiarum Ecclesiæ potuit habere confecta, atque
 illata, aut quæ sua ⁱ professione habuisse visus est conquisita,
 omnia moriens iussisset pauperibus ^k erogari. Quædam ve-
 rò ita ^l vili pretio vendi ordinasse, vt negociatio earum rerū
 perditio potius quàm mercatio cēseretur. ^m Addidisse quoq;
 quosdam liberos ex eiusdem Ecclesiæ familijs, quibus etiam
 cum alijs ad se pertinentibus ⁿ omnibus, amplius quā quin-
 quaginta reperitur vtriusque sexus dedisse mancipia. Qui-
 bus damnis ita cognitis; quia & cuncta remedia intrinsecus
 domus tam indiscretè largita fuerant, ne quid ^o ad integrita-
 tem Ecclesiæ reliquum ^p superesset, cum nulla imminens cau-
 sa pauperum necessitatis existeret, ^q quæ hoc tam integrè, &
 perfectè examussim erogari deposceret, atque pro libertis
 illis nihil secundū Canonicam sanctionem datum in cōmu-
 tationem patefceret: sed nec pro mancipijs, & reliquis rebus
 eisdem libertis collatis, aliquid in repræsentationem Eccle-
 siæ relictum notesceret: verū, & suam rem ita in nomine
 pauperum relegasset, ne aliquid remedij ex hoc Ecclesiasti-
 cus vsus attingeret, ducti sumus, tam rationis intuitu, quàm

^a Pateret. C. A.^b Relato. C. A.^c Erogare. C. A.^d Quod. C. A.^e Adstructum C. A.^f Vniuersæ speciei,
generis, & corpo-
ris rem, quæ. C. A.^g Dono. C. A.^h Et. C. A.ⁱ Prouisione C. A.^k Erogare. C. A.^l Viliori pretio ven-
dere. C. A.^m Edidisse alias, quo
modo, & C. A.ⁿ Omnibus deest in
C. A.^o Ad dignitatē. C. A.^p Esset. C. A.^q Quæ in hoc sancta
lex examussim
erogare deprehen-
sa est. C. A.^r Seriem (& si non
viquequaque) in
irritum rationabi-
li temperamento
deducere. C. A.

si non

Subscribitur
7. Toletano
num. 7.

si non vsquequaque in irritum deuocare, in quoddam tamē, rationabili auctoritate, temperamentum deducere: scilicet, quia tātorum dispendiorum damnis, à memorato Recimiro Episcopo factis, res Ecclesiastica dignoscitur subiacere, omnis res eius, quam ^a inde legatam reliquit pauperū nomini, tā diu Dumienſi eccleſiæ plena deſeruiat facultate, donec omne hoc damnum, quod in vtensilibus domus ſuſtinuit, valeat euidentiùs reparari: ac tunc completa reſtitutione damni, obſeruetur, ſicut decreta eſt, ſeries teſtamenti. Liberti verò, qui ex familijs Eccleſiæ facti ſunt, & ſeu res vniuerſa, quæ in mancipijs, alijsque corporibus, ^b vel illis ſuis hominibus collata eſſe dignoſcitur, cūcta in diſcretionem venerabilis fratris noſtri Fructuoſi Episcopi diſponenda relinquimus: vt quia hæc euidens ordo Patrum in irritum deuocat, illius temperamentum hæc ad miſerationem adducat; qualiter nec regulam Paternam modus excedat, & miſerationem ſeueritas non extinguat: vt ſecundùm ^c merita ſeruientium, & libertatis præmia, & rerum donaria, vel ſubtrahat, vel concedat. ^d Editum ſub die Calendarum Decembris, anno feliciter octauo regni ^e glorioſiſſimi dñi noſtri Recceſuinthi Regis.

Eugenius, indignus Metropolitanus Toletanæ ſedis ^f Episcopus, hoc iudicij noſtri decretum ſubſcripſi.

Similiter & alij Episcopi ſubſcripſerunt numero viginti.

Interfuerunt huic ſancto Concilio Pontifices, numero. XX.

- 1 **E**ugenius Regiæ vrbiſ Metropolitanus Episcopus.
- 2 **F**ugitiuus Spalenſis ^g Metropolitanus Episcopus.
- 3 ^h Fructuoſus Bracarenſis Metropolitanus Episcopus.
- 4 Marcus Caſtallonenſis Episcopus.
- 5 **V**idericus Segontienſis Episcopus.
- 6 **M**auricius ⁱ Oretanus Episcopus.
- 7 ^k Ibitaricus Elnenſis Episcopus.
- 8 **D**auila Complutenſis Episcopus.
- 9 **E**geredus Salmanticenſis Episcopus.
- 10 **Q**uiricus Barcinonenſis Episcopus.
- 11 **C**æſarius Olyſipponenſis Episcopus.
- 12 **A**thanaſius Setabitanus Episcopus.
- 13 **B**alduigiſ Arcauicenſis Episcopus.

^a Alligatam. C.A.

^b Vel illis, vel ſuis hom. C.A.

^c Meritum. C.A.

^d Editum decretum C.A.

^e Glorioſi. C.A.

^f Episcopus, & ceteri Sacerdotes memorari, hoc iudicij noſtri decretum ſcribimus. C.A.

^g Sedis Metro. C.A.

^h Fruct. indignus ſedis Brac. C.A.

ⁱ Eccleſiæ Oretane C.A.

^k Vbitericus Elenſis in alijs M. B.

Euficius

- 14 Euficius Segobriensis Episcopus.
- 15 Hermenfredus Lucensis Episcopus.
- 16 Magnarius Accitanus Episcopus.
- 17 Ilpidius Asturicensis Episcopus.
- 18 Sozimus Elborensis Episcopus.
- 19 Stephanus Valericensis Episcopus.
- 20 Flavius Portucalensis Episcopus.

Item Vicarij Episcoporum.

ARgefredus, ^a Abbas Egilani Episcopi Ecclesiæ Oxomensis. ^b Abba agens vicem Egilani. A.C. & sic in cæteris.

Martinus, Abbas Valdefredi Episcopi Ecclesiæ Mentefanæ.

Egila, Presbyter ^b Giberij Episcopi Ecclesiæ Bigastrensis. ^b Giberici.

Agricius, Diaconus Vbinibalis Episcopi Ecclesiæ Illicitanæ.

Daniel, Diaconus Marcelli Episcopi Ecclesiæ Vritanæ.

De subscriptionibus decimi Concilij Toletani.

Subscribunt in decimo Concilio Toletano, ferè ijdem Episcopi qui in nono, hoc ordine: Athanasius Setabitanus, qui in. 8. §. 9. Balduigius Arcauicensis, in. 8. §. 9. Dauila Complutensis in 8. §. 9. Eugenius Regiæ urbis in. 7. §. 8. Vnde deducitur duodecim annos tenuisse Toletanam sedem, ut testatur Ildefonsus de viris Illustribus: nam in. 5. §. 6. alter Eugenius subscribit, cui hic successit. Egeredus Salmanticensis, qui in. 7. §. 8. Euficius Segobriensis, qui in. 9. Egilanus Oxomensis, qui §. Egila, in. 4. §. 5. Gibericus Bigastrensis per procuratorē, qui in. 8. §. 9. Hermenfredus Lucensis, qui in. 8. Marcus Castelonensis, qui in. 7. 8. §. 9. Mauricius Oretanus, qui in. 8. §. 9. Magnarius Accitan. qui in. 9. Marcellus Vritana per procuratorē, qui in. 8. §. 9. Stephanus Valericensis, qui in. 9. Uvidericus Segotiensis, qui in. 8. §. 9. Vvinibal, Illicitana per procuratorē, qui in. 7. §. 8. §. 9. Valfredus Métesana per procuratorē qui in. 9. Præterea subscribunt Casarius Olyssipponensis, qui successit Neufridio, in. 7. Fugitiuus Hispalensis, qui successit Antonio, in. 8. Fructuosus Bracarēsis, qui successit Potamio deposito, in. 8. Flavius Portucalensis, qui successit Usibeso, in. 6. Ilitaricus Elnensis, qui successit Acutulo, in. 6. Ilpidius Asturicensis, qui successit Candidato, in octavo. Quiricus Barcinonensis, qui successit Ola, in octavo.

Sozimus

Sozimus Elborensis, qui successit Abientio, in octavo.

In hoc Concilio, quamvis est nationale, non subscribunt Abbates, neque viri Illustres officij Palatini: fortè ea subscriptiones desunt in M. ff. Codicibus.

Eugenius] Interfuit. 8. & 9. Concilij Toletanis, vir sanctus: sunt qui affirmant, inter divos relatum fuisse.

Fructuosus] Fructuosus ex regio Gothorum sanguine ortus, Ducis filius, Episcopi Palentini Tonantij discipulus, multorum monasteriorum conditor, & Pater, ex Complutensi Abbate, quum monasterium exedificauerat ad Virgidiensem tractum Justi, & Pastoris martyrum nomine, Dumienfis Episcopus creatus; in Potamij deiectione locum subrogatus, Bracarenfis Ecclesie curam suscepit. Actis huius Concilij post Eugenium Toletanum, & Fugitium Hispalensem subscribit. Eius memoria, cum sanctitatis opinione, à populis Bracarenfis, & Compostellanis colitur; festo die dicato, ad sextum decimum Kalen. Maij. Corpus eius in monasterio ab ipso exedificato inter Dumium, & Bracaram sepulture mandatū, postea à Iacobo Gelmiride primo Compostellæ Archiepiscopo, Compostellam traslatum. Ubi magna populi veneratione colitur.

Notæ in Concilium decimum Toletanum.

ERA DC. XCIII.] Ambrosius Morales congregatum ait anno Dñi. 658. Vasaus anno Domini. 655. Verum constat apertè congregatum fuisse, Era DC. XCIII. Nam undecimum Toletanum, ut dicitur Can. 1. eiusdem, congregatum fuit post decem & octo labentium annorum excursum a decimo, quod est Era. 713. & benè: nam is est annus quintus Vvambaregis.

Cap. 1. Paschale festum] Quo die Pascha foret celebrandum olim dubitabatur, & Ecclesijs minoribus maior Ecclesia diem prescribat: ut statutum invenio Conc. Carthag. 3. c. 1. ubi precipitur, ut omnes Africanæ provincie Episcopi observationem Paschalem, ab Ecclesia Carthaginens. curent accipere. Metropolitanus vero siue Primas ad omnes Episcopos literas dirigebat, de die, quo festum hoc celebrandum esset. Idque cauetur eodem Concilio cap. 41. 1. Arelat. cap. 1 Bracarenf. 2. cap. 9. & Carth. 5. c. 7. ubi clariùs dicitur: Placuit, ut dies venerabilis Pasche formatarum subscriptione omnibus intimetur.

intimetur. Toletano autem Concil. 4. statuitur, ut Metropolitanæ Sacerdotes, ante tres menses Epiphaniarum, literis se inuicem inquirant; ut communi scientia edocti, diem Resurrectionis Christi Comprovincialibus suis insinuent. Die verò Dominica festum hoc celebrandum decernit Pius PP. I. epistola prima ad vniuersos: & Victor PP. I. epist. 1. nō autem cum Iudæis, qui luna decima quarta illud celebrant: vnde illud Ecclesiast. 43. A luna signum diei festi, luminare quod minuitur in consummatione. Ut constituitur Concil. Antioch. cap. 1. in quo etiam citatur Nicanum primum. Unde hic dicitur, ne in Iudaicum incidamus errorē. Vndecimo Cal. Aprilium mandat illud celebrari Innocentius PP. I. epist. 11. & Vigil. PP. epist. 1. cap. 5. Huius celebritatem sex diebus terminari sancit Concil. Matiscont. 2. c. 2. De hac re etiam vide Isidorum lib. 1. de officijs Ecclesiast. Hoc ann. 1582. reformatus est error anni, & Paschatis dies certus statutus est, secundum Canones Concilij Nicani, per Calendarium Gregorianum, consumptis decem diebus, à quinto vsque ad decimum quintum mensis Octobris, alijsque adhibitis regulis, & canonibus, ad certam semper paschatis rationem habendam.

Cap. 1. Aduentum sancti Spiritus] Pentecostes festum olim non in tota Hispania solitum fuisse celebrari, constat ex Concil. Eliberitano; ubi ut huiusmodi error corrigatur, ita cauetur. c. 43. Pravam institutionem emendari placuit, iuxta auctoritatem scripturarum ut cuncti diem Pentecostes celebremus. Quod qui non fecerit, quasi nouam haresim induxisse notetur. Præcipua verò anni festa Concil. Agathense, Can. 22. ponit Pascha, Natalem Domini, Epiphaniam Domini, Ascensionem Domini, Pentecosten, & natalem S. Ioannis Baptista. Quibus diebus illis qui in agro oratorium habebant, non licebat in eo, sed in ciuitate sacro Missarum interesse; ut patet ex eodem loco, & D. Isidoro lib. de officijs Ecclesiast.

Cap. 1. Natiuitatis Dominicæ sacrum] De festo Natiuitatis est apud Telesphorum, qui fuit septimus à Petro Pontifex, in epistola ad vniuersos, quo pacto celebrandum, & in nocte illa Missa est solenniter decantanda, cum Angelorum hymno: aliaque, quæ ibi de Natali etiam Domini, & ab Isidoro lib. 1. de offic. Ecclesiast. adnotantur:

Cap. 1. Sicut ex antiquitate regulari] Concilium Laodicen: In Quadragesima non celebrentur Martyrum natalitia. c. 53. & habetur 33. quæst. 4. Non oportet. Hac solēnitas Annunciationis, est hodie celebris decimo quinto die Calendarum Ianuariarū, in sancta ecclesia Toletana, omnique cultu & splendore veneratur; vocaturq;

V V Expectatio

Expectatio partus, & festum Domina nostra de la O. & in tota Hispania colitur ut festiuis dies; præcipuè tamen in Toletana basilica; eo quòd eo ipso die sanctiss. Virgo Ildefonso Archiepiscopo orãti ad nocturnas preces, vestè, qua in sacris solennioribus uteretur, astante sanctarum virginum choro, tradidit. Extat nunc lapis veneratione & pietate celeberrimus, in eodem augusto templo, ut memoria maiorum acceptum, traditumque est, quo stetit Virgo sanctiss. pedesque fixit. Hec fusiùs traduntur in officijs Ecclesiasticis ecclesie Toletana à S. D. N. Gregorio XIII. approbatis.

Cap. 7 Septimæ collationis obiectu] *Totum hoc caput in excusis desideratur.*

Cap. 7 Maiorum Canones] 3. *Concil. Aurel. c. 3. Eliberit. cap. 16. 3. Tolet. c. 14. Aut si iuncti, separentur. 2. Aurel. cap. 18. & 3. Aurel. cap. 13.*

Cap. 7 Vel seruitia] *Sic multis Concilijs cautum, ut mancipia non habeant Christiana. 3. Tolet. c. 14. & 4. Tolet. Can. 65. & legibus Vvisigothorum lib. 1 2. tit. 3. leg. 1 2. qua est Ervigij: Ne Judais mancipia seruiant, vel adhareant Christiana: & leg. 1 6. ibidem.*

Cap. 7. Vnanimis in domo] *Psal. 67. ubi vulgata editio habet: Deus, qui habitare facit unius moris in domo. Septuaginta unius moris, μονοτροπος transferunt. Hieronymus ita: Deus inhabitare facit solitarios, quod μονοτροπος vox etiam significat. Sic Basilius, & alij μονοτροποι βλοι solitariam vitam appellant. Addit Hieronymus super hunc psalmum: In Hebraeo habetur: Dominus inhabitare facit Monachos in domo. Augustinus ibidè legit: Qui habitare facit uniusmodi; explicatque unanimes; unum sentientes, & unius moris.*

De Potamio Episcopo] *Potamius Bracarensis Episcopus, eo quòd tactu fæmineo sorduisset, deponitur à sede. Sic enim cautum erat Canone Apostolorum. 25. Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus est, deponatur: non tamen communionem priuetur: dicit enim Scriptura: Non vin dicabit Dominus bis in idipsum. Habetur dist. 8 1. c. Presbyter.*

Meminit hu-
ius Concilij
Innocentius
III. in episto-
la ad Petru-
Compostella-
num: quam
vide ad cal-
cem huius
Concilij.

IN NOMINE PATRIS,
& Filij, & Spiritus sancti. Synodus,
quæ gesta est in prouincia Lusita-
niæ, apud urbē Emeritensem, quæ
caput eius dignoscitur esse. XII. E-
piscopis in vnum collectis, die viij.
Iduum Nouembris, anno xvij. se-
renissimi & pijsimi Reccesuinthi
Regis, Era DCC. IIII.

- I *Pistola de fidei institutione, eiusq; ordine.*
ij *De vespertini officij seruando ordine.*
iij *Quid sit obseruandum tempore, quo Rex in exercitu progredi-
tur, pro Regis, gentis, aut patriæ statu, atque salute.*
iiij *Qualiter Metropolitanus suis confinitimis, aut confinitimi Me-
tropolitano suo placitum faciant.*
v *Vt Episcopus ad suam personam, ad Concilium nõ Diaconum, sed
aut Archipresbyterum, aut Presbyterum dirigat.*
vj *Qualiter Episcopus admonitione accepta, ad Metropolitanum suũ
veniat.*
vij *Qualiter priorum canonum institutu Concilium fiat.*
viii *Quid ordinatum maneat de Episcopis, qui inter se de parochijs
intentionem habent.*
ix *Quid Presbyter obseruare debeat, qui Presbyteris iubetur dare
sanctum chrisma.*
x *Vt omnis Episcopus infra hanc prouinciã constitutus, Archipresby-
terum, Archidiaconum, & Primicerium in Ecclesia sua habeat.*
xi *Vt omnis Presbyter, Abbas, vel Diaconus Episcopo suo humilita-
tem teneat, & reuerentiam summam.*
- Vv 2 Vt Epif-

- xi) *Ut Episcopus, qui illi placiti fuerint de parochia sua, Presbyteros, atque Diacones cathedrales sibi faciat.*
- xii) *Ut Episcopus, quē viderit de Clericis suis ad bonū profectū tēdere, honorandi, & magnificandi de rebus Ecclesiæ licentiā habeat.*
- xiii) *De pecunia, quæ in Ecclesiæ Dei offertur, fideliter colligenda, & fideliter diuidenda.*
- xv) *Ut Episcopi, atq; Presbyteri pro grauibus causis (quod legū damnant sententiæ) sine iudicis examine familiam Ecclesiæ non debeant extirpare.*
- xvi) *Ut Episcopo non liceat tertiam de parochianis ecclesijs tollere; sed quæ instituta sunt debeat obseruare.*
- xvii) *Ut post mortem Episcopi, nulli subiectorum liceat de eo quicquam detrabere.*
- xviii) *Ut parochitani Presbyteri, iuxta ut posse habuerint, de familia Ecclesiæ suæ Clericos sibi faciant & habeant.*
- xix) *Ut Presbyter, qui plures Ecclesias habuerit commissas, pro singulis Dominicis diebus, in singulis sacrificium Deo offerre intendat.*
- xx) *Qualiter liberos Episcopi faciant, vel qualiter liberti à patrociniō Ecclesiæ nunquam discedant.*
- xxi) *Qualiter stabilitum maneat, quod Episcopus in amicis suis, seruis, aut libertis de re Ecclesiæ suæ donare voluerit.*
- xxii) *Qualiter excōmunicari oporteat, qui Canonis non custodierit sententiam.*
- xxiii) *Confirmatio huius Concilij.*

Congregatis nobis omnibus prouinciæ Lusitaniæ Episcōpis, in nomine Dñi, residentibus in Hierusalem ecclesia, quæ in Emeritēsi vrbe (quæ caput huius prouinciæ noscitur esse, & sub principali nomine manet dedicata) iuxta ordinem priorum Canonum nostrorum, cum Dei iuuamine cceptū est initium. Primū (vt mos est) debitas laudes persoluimus omnipotenti Deo, cuius munere adunati sumus, & dono: deinde serenissimo, atq; clementissimo Principi nostro, & dño gratiarum actiones impendimus Regi Reccesuintho; optantes diuinam misericordiam, vt qui ei tribuit regni potestātē, concedat & vitæ felicitatem, cum pacis quiete; sicq; eum de suis hostibus reddat victorem, vt suorum inimicorū collationi eius subdat, gratia fauente: quatenus & præsentē vitā quietus possideat per tempora longa, & post multa annorū curricula, beatitudinis gaudia obtineat, per secula nūquam finienda.

Et quo-

Et quoniam de secularibus sancta illi manet cura, & Ecclesiastica per diuinam gratiam rectè disponit mente intenta, sit illi opitulatrix ineffabilis omnipotentis Dei gratia, quæ se quærentibus manet propinqua.

I. De fidei institutione, eiusque ordine.

Iuxta priorum Patrum regulam, quæ sanctè nobis est tradita, cuius institutione profectum fidei habet sancta Dei Ecclesia Catholica; quamlibet permultis Cõcilijs maneat memorata, oportet tamen à nobis non eam esse prætermittendam: hæc enim est prima Cõciliij via; & nisi dignè fuerit adstructa, perueniendi ad aliud ratio est incongrua. Nos ergo quia certos fatemur in fide, & perpetim hæc profiteamur ore, dignum est in hoc sancto Concilio credulitatem nostram exponere.

*Est symbolū
Constantino-
polit. in. 2.
Tale et alijs
Concilijs po-
situm.*

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem factorem cœli & terræ, visibilium omnium, & inuisibilium conditorem: & in vnum Dominū nostrum Iesum Christum, filiū Dei vnigenitum, ex Patre natum ante omnia secula: Deum ex Deo: lumē ex lumine: Deum verum ex Deo vero: natum, nō factum: homouision Patri, hoc est eiusdem cum Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto, & Maria Virgine: homo factus: passus sub Pontio Pilato: sepultus: tertia die resurrexit: ascendit in cœlos: sedet ad dexteram Patris: iterum venturus in gloria iudicare viuos & mortuos: cuius regni nō erit finis. Et in Spiritum sanctū, Dominum, & viuificantem, ex Patre & Filio procedentem; cum Patre, & Filio adorādum, & glorificandum: qui locutus est per Prophetas. In vnam Catholicam, atq; Apostolicam Ecclesiam. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccatorum. Expectamus resurrectionē mortuorum, & vitam futuri seculi. Amen. Hæc est fides nostra, & hæc credulitas sancta; hanc quisquis dignè tenet, iudicij tempore remunerationem condignam accipiet: qui ab ea discesserit, & in hac fide esse noluerit, cum diabolo pœnas æternas luet. Oremus ergo omnipotentem Deum, vt hæc credulitas sincera, diuina nobis conferat beneficia, eiusque pietas sancta, præsentī in seculo cuncta nobis dimittat peccata: & cum venerit iudicare viuos & mortuos, ad dexteram suam nos iustificandos statuatur. Si quis non crediderit, aut

Vv 3 confessus

confessus fuerit, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum unum esse in Trinitate, anathema sit.

II. De Vespertini officij seruando ordine.

Sicut in fide sancta nostra est vnanimitas, ita pro sancto Dei officio debet esse intentio summa. Oportet igitur, vt sicut in alijs ecclesijs vespertino tempore, post lumen oblatum, prius dicitur vespertinum, quam * sonū in diebus festis, ita & à nobis custodiatur in ecclesijs nostris. Si quis hunc ordinem minimè custodierit in sua ecclesia, cunctosque ad se pertinentes non instruxerit, vt bonum huius operis agant; dum tale ad Metropolitanum peruenerit aures, & fuerit res conuicta, excommunicationis se nouerit ferri sententia.

III. Quid sit obseruandum tempore, quo Rex in exercitu progreditur, pro Regis, gentis, aut patrie statu, atq; salute.

Quantum cum Dei iuamine ratio competit, vt rectitudinis regula ponatur in Ecclesiastico ordine, tantum necessarium est ea excogitare & ordinare, quæ clementissimo domino nostro Reccesuintho Regi, fideliumq; suorum genti, aut patrie debeant prosperitatem afferre. Ob hoc ergo instituit hoc sanctum Concilium, vt quandocunque eum causa ingredi fecerit contra suos hostes, vnusquisque nostrum in Ecclesia sua hunc teneat ordinem; ita vt omnibus diebus, per bonam dispositionem, sacrificium omnipotenti Deo, pro eius suorumque fidelium, atque exercitus sui salute offeratur, & diuinae virtutis auxilium impetretur: vt salus cunctis à Domino tribuatur; vt victoria illi ab omnipotenti Deo concedatur. Tam diu hic ordo tenendus est, quam diu cum diuino iuamine ad suam redeat sedem. Quisquis huius institutionis modum implere distulerit, sciat se à suo Metropolitanò esse excommunicatum.

IIII. Qualiter Metropolitanus suis consinitimis, aut consinitimi Metropolitanò suo placitum faciant.

Postquam fidei nostræ credulitas est manifesta, illa inferenda curauimus, quæ rectitudinem faciant in Ecclesia sancta. Cætus ergo nostræ vnanimittatis hoc inferendum esse curauit, vt tempore quo Metropolitanus in Ecclesia Dei fuerit ordinatus

tus

tus Episcopus, placitum in nomine suorum comprouincialium Episcoporum faciat; vt castè, sobriè, rectèq; viuat. Similiter, & quando confinitimi Episcopi in Ecclesijs, quibus preesse poterint, fuerint ordinati, placitū faciant in nomine Episcopi sui Metropolitanani, vt castè, rectè, & sobriè viuāt. Quod si iuxta Canonicā sentētiā, per voluntatē Metropolitanani, atq; informationis eius epistolā, per Regiam iusionē, ab alio Metropolitano aliqui fuerint ordinati; tempore quo ad Metropolitanum suum, post suam venerint ordinationem, tale placitum non differant facere. Quod si distulerint, tam diu quis ille, excommunicatum esse se nouerit, quā diu impleat ordinem bonæ institutionis;

V. Vt Episcopus ad suam personam, ad Concilium non Diaconem, sed aut Archipresbyterum, aut Presbyterum dirigat.

Iuxta Canonicum ordinem tempore, quo Concilium per Metropolitanani voluntatem, & Regiam iusionem electum fuerit agere, omnes cōfinitimos Episcopos in vnum oportet adesse; nec pro tali re quælibet causa opponi debet ad excusationē. Quod si contigerit aliquem de fratribus retineri ab infirmitate, qualiter nō possit venire, aut per Regiam iusionem iniunctū acceperit aliquid agere, vt fit, per quod non possit Cōcilio interesse; quidquid tale acciderit, Metropolitanano suo fideliter intimet cuncta, per suam epistolam manu sua subscriptam: vt postmodum quærat, an ne excusationē faciat aliquā. Ad suam tamē personam non aliter, nisi aut Archipresbyterum suum diriget, aut si Archipresbytero impossibilitas fuerit, Presbyterum vtilem, cuius dignitas cum prudentia pateat, à tergo Episcoporum inter Presbyteros sedere, & quæq; in eo Cōcilio fuerint acta scire, & subscribere. Iniustum enim hoc accipit cœtus noster, vt quisquam Episcoporum Diaconum ad suam personā dirigat. Hic enim quia Presbyteris iunior esse videtur, sedere cum Episcopis in Concilio nulla ratione permittitur. Quemcunq; ergo ex Presbyteris dirigere elegerit, instructum per informationem dirigat, vt ratio poscit; atq; cum eo mandatarium suum, iuxta legis ordinem munitum: vt si à quolibet contra eundem Episcopum in Concilio fuerit suggestum, ab eo, quē dixerit, qui petit, accipiat responsum; & iustitia, quæ fuerit ordinata, nullam postmodum dilationem habeat.

VI. Qualiter Episcopus admonitione accepta ad Metropolitanum suum veniat.

Sic tantum est c. Tol. 13. c. 8.

Deo credimus esse placitum, quando pro bono opere dignā in Ecclesia sancta imponimus regulam. Ideoq; placuit fraternitati nostræ, vt sicut Primatus reuerentiæ à Metropolitanò Episcopo iubetur impendi per synodicā regulam; ita & à cōprouincialibus suis seruētur hæc monita. Communi deliberatione censemus, & sententiæ huius ordinē seruandum instituimus; vt dum quisquam cōprouincialis Episcopus Metropolitanì sui admonitionē acceperit, pro diebus festis Natiuitatis Domini, & Paschæ cū eo peragēdis, veniendi ad eum nullam faciat excusationem. Quòd si contigerit eum ab egritudine esse detentum, vel per nimiam intēperantiam aërum, non habere qualiter ad præsentiam eius possit venire, epistolam manu sua subscriptā dirigere debet, in qua huius rei verissimè causam notescat. Quòd si sanus, qui admonitionem acceperit, fuerit, & venire distulerit, absq; excommunicatione dimittendus non erit.

VII. Qualiter secundum priorum Canonum instituta Concilium fiat.

Vide epistolam, Innocētiij Tertij, de pœnitentiâ huius Canonis.

Decretum est de priscis Canonibus, semel in anno fieri Concilium, vbi elegerit Metropolitanus Episcopus: atq; in ea sancta regula manet ordinatum, vt cōprouinciales Episcopi, dum à suo Metropolitanò fuerint admoniti, præsentem esse debeant ad locum temporis debiti: quæ res non extra regiam agitur voluntatem. Sunt nonnulli, qui pro hoc, admonitionē sui Metropolitanì, & regiam iussionem accipiunt, & minime implent, quæ iubentur: hos priscorum Canonum sententiæ excōmunicatos esse iubent, vsq; ad tēpus superuenturi Cōcilij: & quāuis excōmunicationis dāno feriantur, nihil tale in his impēditur, quod debeant metuere. Placuit huic sanctæ Synodo, vt quisquis ille Episcopus ad Concilium venire distulerit admonitus, illic excōmunicationis agat tempus, vbi cum his, qui præsentem fuerint, elegerit Metropolitanus. Cella vero & res ad eum pertinentes, quousq; ille sub pœnitentiâ fuerit, instātia & sollicitudine regantur Metropolitanì. Quia idcō est hoc electum, vt discat sub pœnitentiâ, quod implere noluit voluntate recta. Dum ergo ad suam redierit cellam, rem in statu inueniat, quæ Ecclesiæ suæ est debita.

VIII. Quid

VIII. *Quid ordinatum maneat de Episcopis, qui inter se de parochijs intentionem habent.*

Omnibus penè cognitum manet quomodo diuina gratia, Aliis bend. quæ cor serenissimi, atque clementissimi domini nostri, & Principis Reccesuinthi Regis in manu tenet; & ubi vult illud vertet, suggerente sanctæ memoriæ sanctissimo viro Oronzio Episcopo, animum eius ad pietatem mouerit, vt terminos huius prouinciæ Lusitanæ cum suis Episcopis, eorumq; parochijs, iuxta priorum Canonum sententias, ad nomen prouinciæ, & Metropolitanam hanc sedem reduceret & restauraret. His ergo, iuxta eadem regulam, decreto Synodico, iudicij formula, & suæ clementiæ confirmatione ad hanc Metropolim reductis; dum miserate Domino, Principis iussu in vnum ad sanctum conuenissemus Concilium, vnus de his Selua nomine, sanctæ Igeditanæ ecclesiæ Episcopus, interpellauit sanctam Synodum; eo quod Iustus, Salmanticensis ecclesiæ Episcopus, debitam illi teneret diocesem: hoc enim etiam adiiciens, vt de eo, id vnde ad Gallæciæ Metropolim diocesis suæ fuerat possessum, ille reciperet, quamuis longa post tempora, quæ parochiæ suæ fuerant debita. Sed quia antiquorum Canonum sunt instituta, vt si vna prouincia quisquis Episcopus, de alterius diocesi partem aliquam per triginta annos possederit, quietus teneat, iustum perspeximus; vt quia nec ille triginta annos adhuc habet, quo ad huius prouinciæ Metropolim reductus est; & ille quod perlongo tempore non possedit, & triginta adhuc non sunt in hoc illi impleti anni; sicut ille ad debitam diocesem redijt, ita & hic, qui pulsat diocesim sibi debitam, ordinante Metropolitanocum suis fratribus, per suum Saionem recipiat: ita tamen vt de præsentia Metropolitanis inspectores dirigantur, qui per euidencia signa diocesim ipsas conspiciant; & vnusquisque, quod illi debitum est, accipiat, & habeat. Pacta verò, quæ iuxta Canonicam regulam, inter Episcopos per pacificam deliberationem iustissimè fuerint facta, in omnibus placet esse seruanda. Omnibus verò Episcopis id instituitur esse seruandum, vt parochiam suam benè custodiant, nec à quolibet fratre eam vsurpari permittant. Quibus, si tricennalis numerus per voluntatem, aut negligentiam occurrerit, nullo modo reddenda erit.

Præf. 11.

De tricennali
li possessione
dicta est, supra
Concil.
Hispal. 2. c. 2.

Inspectionis
viri Concil.
Hispal. 2. c. 2.

Quid

IX. Quid Presbyter obseruare debeat, qui Presbyteris iubetur dare sanctum chrisma.

*Concil. Bra-
cor. 1. c. 4.
vbi id ipsum
ex Patrum
decretis offe-
dimus.*

*Concil. Tol.
11. c. 8.*

Conueniens in omnibus nobis hæc manet sententia, quæ dignè custodiatur in nostra prouincia. Placuit vt quisquis ab Episcopo sanctum in potestate, Presbyteris ad distribuendum tempore opportuno, acceperit chrisma, nihil ab eis beneficij causa tollere, aut petere præsumat. Similiter & Presbyteri, qui sanctum Dei baptisma infantibus tradunt, nihil pro tali gratia à parentibus eorum auferre præsumant. Quod si quis aliquid offerat per bonam voluntatem, accipiat gratè: nihil tamen (vt diximus) auferatur quacumque occasione. Si quis sententiæ huius ordinem non custodierit, eumq; transgredi præsumpserit, tribus mensibus sub pœnitentia excommunicatus manebit.

X. Ut omnes Episcopi infra hanc prouinciam constituti, Archipresbyterum, Archidiaconum, & Primicerum in sua Ecclesia habeant.

Communi deliberatione sancimus, vt omnes nos Episcopi, infra nostram prouinciam constituti, in cathedralibus nostris ecclesijs, singuli nostrum Archipresbyterum, Archidiaconum, & Primicerum habere debeamus. Sanctus quippè est ordo, & à nobis per omnia obseruandus; ideoq; placuit huic magnæ Synodo, vt quicumque ad hoc officium peruenerit, humilitatem Pontifici suo, & reuerentiam præbeat: ne quolibet modo superbiæ fastum quilibet ex his incurrat; sed in ordine, quo quisque fuerit constitutus, benignè persistat, & sui dignitatem officij per omnia teneat. Si quis ex his sui gradus ordinem non custodierit, & quæ illi pro tali officio à suo Episcopo imperata fuerint, adimplere distulerit, prout causa patuerit, excommunicationis damno multadum se nouerit.

XI. Ut omnis Presbyter Abbas, vel Diaconus Episcopo suo humilitatem teneat, & reuerentiam summam.

Peruenit ad cœtum huius sancti Concilij, Presbyteros, Abbates, & Diaconos Episcopo suo inobediētes esse; atq; id intromissum est, vt dum quilibet ex Presbyteris, aut Abbatibus, ecclesiarum suarum à decedentibus Episcopis habeant absolutionem, Episcopo suo dignam obedientiam iustamq; reuerentiam non exhibeant; & quibus cōcessa est per Canonicam senten-

de visitatione
Episcoporum
de quibus
supra
Concilio To-
letano, c. 36.

sententiam* visitandi sua parochia, his potius infertur iniuria, & mouetur calumnia. Proinde placuit huic sancto Concilio, vt tam à Presbyteris, quàm ab Abbatibus, siue etiam à Diaconibus, Episcopo honor debitus impendatur: vt à nullo contumeliam pati videatur, & quandocunq; contigerit, eum, iuxta Canonicam sententiam, visitare suam parochiam; & dignè eum suscipiant, & prout habuerint, aut ratio permiserit, illi præparent, quæ fuerint necessaria. Id ergo per omnia seruandum instituímus, vt nulli Presbytero, vel Diacono, sine voluntate Episcopi sui, licentia sit seculares peragere causas, aut iniunctiones expedire publicas. Si quis huius ordinem capituli transcendere voluerit, excommunicationis sententia feriendum se nouerit.

XII. Vt Episcopus, qui illi placiti fuerint de parochia sua, Presbyteros, atque Diaconos cathedrales sibi faciat.

Si priorum Canonum sententia hunc rectè tenet ordinem, vt Episcopus ab alio Episcopo, si indigentiam habuerit, Clericum ad ordinandum petat, & accipiat; cur qui in diœcesi sua habet eos, quos pro Dei officio, & suo iuuamine dignos reperit, ad suam principalem Ecclesiam nõ perducatur & habeatur? Pro huius rei causa hoc elegit vnanimitas nostra, vt omnes Episcopos prouinciæ nostræ, si voluerint, de parochianis Presbyteris, atq; Diaconibus, cathedralem sibi in principali Ecclesia facere, maneat per omnia licentia. Hi tamen, qui fuerint traducti, humilitatem dignam Episcopo suo teneant; & eo honore & reuerentia habeantur, & venerentur in cathedrali Ecclesia, sicut hi, quos constat fuisse ordinatos in ea. Et quamuis ab Episcopo suo, stipendij causa, per bonam obedientiam aliquid accipiant, ab Ecclesijs tamen, in quibus prius consecrati sunt, vel à rebus earum extranei non maneant; sed Pontificali electione, Presbyteri ipsius ordinatione, Presbyter alius instituat, qui sanctum officium peragat, & discretionem prioris Presbyteri victum, & vestitum rationabiliter illi ministretur, vt non egeat: aut si quæsierit, qui ordinatur, stipendium à suo Presbytero accipiat, quantum dignitas officij eum habere expetat. Clericis vero, vel quos ad seruiendum ei dederit, per discretionis modum, quæ necessaria sunt, ministret. Si quis sententiæ huius ordinem implere distulerit, prout ratio permiserit, excommunicandum se esse nouerit.

de visitatione
Episcoporum
de quibus
supra
Concilio To-
letano, c. 36.

XIII. Vt

XIII. Vt Episcopus quem viderit de Clericis suis ad bonum profectum tendere, honorandi, & magnificandi de rebus Ecclesia licentiam habeat.

In Ecclesia Dei sancta congregatio Clericorum fit non modica: & sunt aliqui, quorum intentio non pauca est in sancto Dei officio, atque multi quos segnitudo fastus minimè perducit ad bonum profectum. Ob hoc ergo sancto huic placuit Concilio, vt quemcunque Episcopus ad bonum profectum viderit crescere, per bonam intentionem venerandi, amandi, & honorandi, atque de rebus Ecclesiæ, quod voluerit, illi largiendi habeat potestatem: hæc enim causa & maioribus maiorem præstat gratiam, & minores excitat, vt ad melius tēdant. Quidquid ergo bonis largitur per gratiam, ita in ius habeant, vt & remedium ex hoc sentiant, & rem Deo dicatam ad augmentum perducant. Quòd si id, quod acceperint per suam tepiditatem ad profectum minimè perduxerint, aut detrimentum patuerit; Episcopus habeat licentiam, sine vilo præiudicio, in iure Ecclesiæ reuocare rē propriam.

XIIII. De pecunia, que in Ecclesia Dei offertur, fideliter colligenda, & fideliter dividenda.

In sancta Dei Ecclesia diebus festis pro consuetudine & mercede, communicationis tempore à fidelibus pecuniam nouimus poni: pro hoc placuit sancto Concilio hanc rectitudinis ponere regulam, vt quia omni clero cōmunis labor manet in officio sancto, omnibus iuxta meritum ex hoc rependatur vicissitudo. Statuimus in nostris Ecclesijs, vel ciuitatibus hoc esse seruandum, vt quidquid pecuniæ à fidelibus in Ecclesia fuerit oblatum, fideliter collectum maneat, & conseruatum, & fideliter Episcopo præsentetur; qualiter exinde tres partes fiant æquales, vnam Episcopus habeat: & alteram Presbyteri, & Diacones inibi deseruientes consequantur, & inter se, vt dignitas & ordo poposcerit, diuidant: tertia verò Subdiaconibus & Clericis tribuatur: vt à Primiclero, iuxta quod in officio eos præscit esse intentos, ita singulis dispensetur. Similis forma & de parochitanis Presbyteris in Ecclesijs illis à Deo creditis erit seruanda.

XV. Ut

XV. Vt Episcopi, atq; Presbyteri pro grauioribus causis (quod legum damnant sententia) sine iudicis examine familiam Ecclesia non debeant extirpare.

Si regalis pietas, pro salute omnium suarum legum dignata est ponere decreta, cur religio sancta per sancti Concilij ordinem non habeat instituta, quæ omnino debent esse cauenda? Ideoq; placuit huic sancto Concilio, vt omnis potestas Episcopalis modum suæ ponat iræ; nec pro quolibet excessu, cuiuslibet ex familia Ecclesiæ, aliquod corporis membrorum sua ordinatione præsumat extirpare, aut auferre. Quod si talis emerferit culpa, aduocato iudice ciuitatis, ad examen eius deducatur quod factum fuisse asseritur. Et quia omnino iustum est, vt Pontifex sæuissimam non impendat vindictam; quidquid coram iudice verius patuerit, per disciplinæ seueritatem, absq; turpi decaluatione, maneat emendatum; & ab Episcopo suo, aut donatus fidelibus suis maneat, qui malum aliquid, quod leges grauiter damnant, admisit; aut ^{ab} abiendi eum Episcopus, si voluerit, licentiam habebit. Similiter & quia comperimus aliquos Presbyteros ægritudine accedente, familiæ Ecclesiæ suæ crimen imponere; dicentes ex ea homines aliquos maleficium sibi fecisse, eosq; sua potestate torquere, & per multam impietate detrimentare, & hoc emendari placuit per rectitudinem huius sententiæ. Instituentes igitur decernimus, vt si Presbyter talia pati se dixerit, ad aures hoc sui perducatur Episcopi; ipse autem datis bonis hominibus ex latere suo, iudicem hoc iubeat quærere; & si sceleris huius causa fuerit inuenta, ad cognitionem Episcopi hoc reducant; & processa ex ore eius sententia, ita malum extirpatum maneat, ne hoc quisquam alius facere præsumat. Si quis sententiæ huius ordinem non obseruauerit, excommunicationis sententia feriendus erit, & à Clero abijciendus.

XVI. Vt Episcopo non liceat tertiam de parochianis Ecclesijs tollere; sed quæ instituta sunt debeat obseruare.

Benè disposuit diuina gratia, quidquid vnaquæq; Ecclesiæ fidelibus collatum est, habeat. Priscis quippè Canonibus erat decretum, vt Episcopus de parochianis Ecclesijs tertiam sequeretur, cui sua plenissimè sufficere possunt. Placuit huic

X x sancto

sancto Concilio, vt nullus prouinciæ Lusitaniæ Episcopus sententiæ huius terminum excedat, nec à qualibet parochiana Ecclesia tertiam auferre præsumat: ^{Quæq; exinde} sed quidquid exinde consequi potuerat, totum in reparationem ipsarum basilicarum proficiat. Omnes verò supradicti Presbyteri, qui virtutem habuerint, Episcopo suo placitum faciant, vt reparare Ecclesias sibi commissas intendant. Quod si facere distulerint, ab Episcopo suo districti, Ecclesias sibi creditas (vt ratio permittit) dignè reparent. Ecclesiæ tamen, quæ mundiales res nullas habent, solitudine, intentione, & dispositione Episcopali (vt ratio permiserit) habeant reparationem.

XVII. Vt post mortem Episcopi, nulli subiectorum liceat de eo quicquam detrabere.

Quia per diuinam gratiam in sancta Dei Ecclesia Episcopalis ordinatur potestas, dignum est, vt sicut honore, & bonitate summus habetur in vita, ita post mortem detractio de eo sit nulla. Huius rei causa hanc sententiam protulit, & per omnia iubet esse firmam congregatio nostra. Instituentes igitur decernimus, vt nullus subiectus decedentem detrahat Episcopum; nullus de eo deroget, nec malum quicquam loquatur. Si quis talia deinceps facere præsumpserit; si Presbyter fuerit, tribus mensibus ab Episcopo suo sub pœnitentia religatus maneat; si Diaconus, quinque; si Subdiaconus, aut Clericus, vel quilibet religiosus de maiori gradu (quia constat ex his iam aliquos per bonam actionem esse venerandos) nouem; si minimi fuerint, qui leui corde sint, minimæq; adhuc personæ, quinquagenis flagellis iussione feriantur Episcopi: quòd si laicus, quamuis ingenuus, in domo Ecclesiæ tamen nutritus, & ab Ecclesiæ rebus, dignitatis gratia præditus, iuxta quod dignitas eius exegerit, pro tali excessu excommunicationis sententia feriendus erit: si verò de familia Ecclesiæ fuerit quisq; (quia & in his discretionis est gradus) si maior fuerit, qui dignitate polleat, sex mensibus ab Episcopo suo excommunicatus maneat: inferior tamen, aut minima persona disciplinam mereatur, iuxta quod Episcopi sui processerit sententia. Dignum est etenim, vt cui in vita honor fuit impensus, post mortem detractiois subtrahatur stimulus.

XVIII. Vt

XVIII. Vt parochitani Presbyteri, iuxta vt posse habuerint, de familia Ecclesiæ suæ Clericos sibi faciant, & habeant.

*Sic decretū
Conc. Tol. 9.
c. 11.* Quidquid vnanimiter dignè disponitur in sancta Dei Ecclesia, necessarium est, vt à parochitanis Presbyteris custoditū maneat. Sunt enim nonnulli, qui Ecclesiarum suarum res ad plenitudinem habent, & sollicitudo illis nulla est habendi Clericos, cum quibus omnipotenti Deo laudum debita persoluant officia. Proinde instituit hæc sancta Synodus, vt omnes parochitani Presbyteri, iuxta vt in rebus sibi à Deo creditis sentiunt habere virtutem, de Ecclesiæ suæ familia Clericos sibi faciant: quos per bonam voluntatē ita nutriant, vt & officium sanctum dignè peragant, & ad seruitium suum aptos eos habeant. Hi etiam victum, & vestitum dispensatione Presbyteri merebuntur, & domino & Presbytero suo, atq; vtilitati Ecclesiæ fideles esse debent. Quòd si inutiles apparuerint; vt culpa patuerit, correptione disciplinæ feriantur. Si quis Presbyterorum hanc sententiam minimè custodierit, & non adimpleuerit, ab Episcopo suo corrigatur: vt plenissimè custodiat, quod dignè iubetur.

XIX. Vt Presbyter, qui plures Ecclesias habuerit commissas, pro singulis Dominicis diebus, in singulis sacrificium Deo offerre intendat.

*Vide Conc.
Tol. 10. c. 5.* In parochijs multæ sunt Ecclesiæ constitutæ, quæ à fidelibus factæ, aut paucum, aut nihil de rebus videntur habere. Sacerdotali ergo decreto Presbytero vni plures extant commissæ; vnde cauendum est, ne occurrente paupertate, ordo ibidem nō impleatur Missæ. Proinde salubri deliberatione cēsemus, vt pro singulis quibusq; Ecclesijs, in quibus Presbyter iussus fuerit, per sui Episcopi ordinationem, præesse, pro singulis diebus Dominicis sacrificium Deo procuret offerre; & eorum nomina, à quibus eas Ecclesias constat esse constructas, vel qui aliquid his sanctis Ecclesijs videtur, aut visi sunt contulisse; si viuentes in corpore sunt, ante altare recitentur tempore Missæ; quòd si ab hac decesserunt, aut discesserint luce, nomina eorum cum defunctis fidelibus recitentur suo in ordine. Si quis hanc institutionē Presbyter implere neglexerit; dum talis causā per quēlibet ad aures sui Episcopi peruenerit, Presbyter ille excommunicationis sententia feriendus erit.

X x 2

XX. Qua-

XX. Qualiter libertos Episcopi faciant, vel qualiter liberti à patrocínio Ecclesiæ nunquam discedant.

Vide vites. In priorum Canonum ordine institutum manet, qualiter Episcopi de familia Ecclesiæ libertos debeant facere. Multi etenim Sacerdotes, prout illis concessit diuina gratia, habent vnde Canonicum ordinem impleant, & sic libertos faciant: & sunt multi, qui nihil habentes, ad hanc gratiam veniunt, & sic libertos facere præsumunt. Tales enim libertos regula Canonica esse non iubet stabilitos. Contingere etenim solet, vt postquam manumissor eorum ab hac discesserit luce, talis occurrat successor, qui aut Ecclesiæ familiam minimè quærat, aut per bonam voluntatem, vel negligentiam, hi, à quo nihil Ecclesiæ offerente liberi facti sunt, longo pro tempore libertos se esse defendant: atq; eas libertates ita abscondunt, vt pro hoc quærenti Episcopo laborem faciant. Talium si sit voluntas, licentia conceditur nulla: quia non potuerunt; neq; à seruitio Ecclesiæ vnquam discedunt; & pro his rebus in libertate permanere non potuerunt. Sanctorum Canonum non abiicienda sunt instituta; atq; his, quæ implenda esse oportet, addimus noua. Placuit huic sanctæ Synodo, vt quisquis dignè iuxta Canonicam regulam libertus fuerit factus, in libertate maneat, & à patrocínio Ecclesiæ ipse, aut posteritas eius nunquam discedat. Quisquis verò non vt ordo Canonicus poscit, libertus fuerit factus; quamuis prolixitas temporis in scripturæ suæ textu inueniatur, quia à seruitio Ecclesiæ nunquam visus est abscessisse, & Canonica sententia rescindi iubet talem libertatem, vt ille & posteritas eius omnis in seruitio maneant sanctæ Ecclesiæ, cui debiti manent per veram originem. Illos verò per omnia stabilitos in libertate esse instituimus, qui ab his Episcopis liberi sunt, vel fuerint facti, qui de suo bona plurimam sanctæ Ecclesiæ, in qua præsidet, per suæ scripturæ textum cognoscuntur contulisse. Et hi quamlibet iubeantur esse stabiles, nullo modo rescindendi sunt à patrocínio sanctæ Ecclesiæ. Quod si contigerit eos, eorumq; filios personis ingenuis esse coniunctos, & quandoq; eorum posteritas patrociniū Ecclesiæ voluerit despiciere, ex cuius familia per veram originem constat eos genitos esse; si ex his libertis trahunt originem, qui iuxta Canonicam sententiā iubentur esse stabiles, & dignitatis suæ nomē teneant, & Ecclesiæ patrociniū nunquam

nunquam amittant. Certè si ex his inuenti fuerint originem trahere, quos Canonicae regulæ non iubent liberos esse, quamlibet post longa tempora, dummodò origine firmata, reducendi tamen sunt ad sanctæ Ecclesiæ, cui pertinet, iura. Liberti tamen ex familia Ecclesiæ facti, & posteritas, quæ ex his est procreata; si libertatem suam, vel parètum suorum inuenti fuerint, celasse, aut abscondere, & tempore, quo ab Episcopo fuerint admoniti, eam præsentare distulerint; dum eorù origo (vt iam diximus) fuerit manifestata per legalem testem ad seruitium Ecclesiæ reducantur: & vt Episcopo fuerit placitum, ita eos habeat. Hæc forma & in Presbyteris seruanda erit, qui cum voluntate Episcopi sui, iuxta Canonicam regulam de familia suæ Ecclesiæ liberos facere voluerint.

XXI. Qualiter stabilitum maneat, quod Episcopus in amicis suis, seruis, aut libertis de re Ecclesiæ suæ donare voluerit.

Non putandum est contra regulam iri Canonicam, quando ea instituiamus, quæ seruari oportet de re Ecclesiastica. Quamuis etenim Canonicae sententiæ ordinem habeant quid Episcopus pro re Ecclesiæ obseruare debeat, opportunum tamen est, vt vbi ab Episcopo bonus impeditur profectus, à succedente institutus teneatur modus. Placuit huic sancto Concilio, vt si Episcopus, Ecclesiæ suæ, in qua præsidet, de rebus suis inuentus fuerit plurima cõtulisse, quidquid amicis suis, seruis, aut libertis, vel quibuslibet personis de Ecclesiæ suæ rebus cõpertus fuerit aliquid donasse; si triplum, aut multo plus patuerit esse, quod cõscripsit in nomine Ecclesiæ suæ, firmum maneat, quod distribuit in personis, quæ prænotatæ sunt superiori ordine. Nec licebit succedenti Episcopo prioris sui irrumpere voluntatē. His etiam si causæ Ecclesiasticæ fuerint cõmissæ, & fideliter prosequentes in rebus Ecclesiæ profectum visi fuerint facere, laboris suis cõsequantur mercedē; ita vt de eo, quidquid adquisierint (quia constat eos non sine vtilitate Ecclesiæ negocia cõmissa peregisse) de eo, quidquid cum fide & bona intentione, ad effectum perduxerint, & ad ius Ecclesiæ per eos redactum patuerit; de mobili re decimum suum sequatur; pro immobili ab Episcopo repensationē dignā accipiant. Et tamē, quæ meruerint ipsi, aut posteritas eorum, vel

X x 3 quibus

quibus largiri voluerint, perenniter possideant Si quis Episcoporum contra huius sententiæ ordinem agens, irrumperere voluerit, quod prior eius fecit, & vocē amittat, & scripturæ, quæ facta est, pœnam adimpleat: insuper & à cœtu fraterno excommunicatus maneat; vt excessus sui emendet causam.

XXII. Qualiter excommunicari oportet, qui Canonis huius non custodierit sententiam.

Quia iuuante nos diuina gratia, ea in hoc sancto Concilio peregrinus, quæ ad rectitudinem Ecclesiastici ordinis sunt debita, in aliquibus sententijs cauendi modum imposuimus: aliqua tamen, quia singulari ordine non manent constricta, per huius sententiæ decretū instituimus, quod quisque Episcoporum, vel Presbyterorum, atq; in inferiori gradu constituti, debeant metuere. Quisquis huius Canonice regulæ instituta seruare distulerit, quamlibet maior esse videatur, mediocris verò, aut inferiori gradu constitutū se esse perspexerit, vt causa permiserit, à Metropolitanano Episcopo, cum suis confinitimis, qui supra notatum sententiarum ordinem custodierint, is, qui seruare distulerit, excommunicatum se euidentissimè nouerit.

XXIII. Confirmatio huius Concilij.

Postquam fidei nostræ exposuimus credulitatē, & quæ necessaria extiterunt (vt potuimus) digessimus per ordinem, Creatori nostro, & Domino, quē credimus Trinum in vnitatem, & veneramur vnum in Trinitate, Patri & Filio & Spiritui sancto debitas persoluimus laudes: tantæ maiestatis glorificantes nomen, qui dignatus est nobis rectitudinis viam ostendere. Ac deinde serenissimo, ac pijsimo, & orthodoxo viro, clementissimo domino Reccesuintho Regi gratiæ impendimus opem; cuius vigilantia, & secularia regit cum pietate summa, & Ecclesiastica plenius diuinitus sibi sapientia concessa. Ipse enim Dominus, cuius Trinitatem veneramur, & confitemur, & Ecclesiæ suæ fidei conferat lucra, & Sacerdotibus, ministris, atq; omni Clero, vt dignè illi seruiant conferat remedia, quæ ipsi sunt placita. Clementissimo Principi Reccesuintho Regi felicem vitam, felicioraq; præsentem in seculo,

seculo, & futuro post in regno sempiterna concedat gaudia possidenda. Atq; id omnibus in se credentibus præstare dignetur; vt dum sui iudicij manifestare voluerit tempus, omnibus tribuat perenne remedium ipse Dominus, & Redemptor noster, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto in Trinitate Deus permanet vnus, cui est honor, gloria, virtus, & imperium nunc, & in omnia secula seculorum.

Interfuerunt huic sancto Concilio Pontifices numero. XII.

- 1 **P**roficius, Dei miseratione Lusitanæ prouinciæ sanctæ Emeritensis Ecclesiæ, Metropolitanæ sedis Episcopus, hæc gesta Synodalia, cum confinitimis meis Episcopis, instituta, manu mea subscripsi.
- 2 Ego Selua, Egiditanæ ciuitatis Ecclesiæ Episcopus, pertinens ad Metropolim Emeritensem, hæc instituta, cum Archiepiscopo meo Proficio, à nobis definita subscripsi.
- 3 Adeodatus, in Christi nomine sanctæ Pacensis ecclesiæ Episcopus, similiter subscripsi.
- 4 Asphalius, in Christi nomine sanctæ Abelensis Ecclesiæ Episcopus, similiter subscripsi.
- 5 Theodericus, in Christi nomine sanctæ Olyssipponensis Ecclesiæ Episcopus, similiter subscripsi.
- 6 Theodiscus, Dei misericordia Episcopus sanctæ Ecclesiæ Lamecensis, similiter subscripsi.
- 7 Iustus, Dei miseratione sanctæ Salmaticensis Ecclesiæ Episcopus, similiter subscripsi.
- 8 Cantaber, Dei gratia Episcopus sanctæ Ecclesiæ Coimbriensis, similiter subscripsi.
- 9 Donatus, in Christi nomine Episcopus sanctæ Ecclesiæ Cauariensis, similiter subscripsi.
- 10 Exarnus, Dei misericordia Episcopus sanctæ Ecclesiæ Oxonobensis, similiter subscripsi.
- 11 Petrus, Dei misericordia Elborensis Ecclesiæ Episcopus, similiter subscripsi.
- 12 Aluarius, indignus sanctæ Calabriensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

De subscriptionibus.

*S*ubscribunt in hoc Concilio aliqui Episcopi, qui in superioribus interfuerunt: ut Adeodatus Pacensis, qui in. 8. Toletan. & Selua Egiditana, qui in eodem. 8. Reliqui alijs successerunt Episcopis: ut Aspbalius Abelenfis, qui successit Amanungo, in. 8. Tolet. Aluarius Caliabriensis Celedonio, in. 8. Toletano, Cantaber Conimbrensis successit Sisiberto, in. 8. Donatus Cauriensis Ioanni in. 8. Exarnus Oxonobensis Saturnino, in. 8. Iustus Salmanticensis Egeredo, in. 10. Toletan. Proficius Emeritensis Orontio, in. 8. Toletan. Petrus Elborensis Abientio, in. 8. Theodoricus Olyssipponensis Casario in. 10. Toletan. Theodiscus Lamecensis Filimiro, in octauo.

*A*duertendum etiam Era. 704. in Prouincia Lusitania unã cum Metropolitã esse duodecim sedes Episcopales, nimirum:

1 Emeritam.	7 Salmanticam.
2 Egeditam.	8 Conimbriam.
3 Pacem.	9 Cauriam.
4 Abelam.	10 Oxonobam.
5 Olyssipponem.	11 Elboram.
6 Lamecum.	12 Caliabriam.

Notæ in Concilium Emeritense.

*V*rbem Emeritensem] Emerita, Lusitania prouincia urbs nobilis, à Romanis dicta Augusta Emerita, colonia Romanorum. In numo Augusti sic est: C Æ S A R A V G V S T V S P O N T. M A X. I M P. Ex altera parte: A V G V S T A E M E R I T A C O L. Similiter ex inscriptione Lapidis, qui est Tarracone I M P. C E S A R V E S P A S I A N V S A V G. P O N T. M A X. T R I B. P O T. I I. I M P. V I I. C O S. I I I. D E S. I I I I.

P. P.

V I A M A C A P A R A A D E M E R I T A M
A U G. V S Q. I M P E N S A S V A
R E S T I T U I T.

*E*st etiam Regis Reccesuinthi numus cum hac inscriptione. R E C C E S V I N T V S R E X, Ex altera parte: E M E R I T A P I U S. Sunt qui dicant, Apellatum Pium, ob hoc Conci-

Concilium Emerita coactum. De ea Plinius, Strabo, Mela, & ceteri recentiores. Hodie ruina docent fuisse nobilissimam coloniam: nulli Episcopo subditur, sed ordini militiae Diui Iacobi, sub Priore Legionensi.

Anno. 18.] Conuenit cum nostra chronologia. Nam anno. 687. Reccesuinthus regnum suscepit: deinde. 18. Concilium hoc est coactum: qui efficiunt. 705. annos. Quoniam multum huius Concilij robur, & auctoritatem confirmat epistola Innocent. III. ad Petrum Compostellanum Archiepiscopum; qua inuenitur in registro Roma excuso, lib. 2. eam hic ad verbum exscribendam curauimus. Braccarenfis Episcopus dicebat, Concilium Emeritense, neque constructio- nem, neque sensum, neque Latinitatem habere.

Petro Compostellano Archiepiscopo.

Licet unum sit corpus Ecclesie, in quo Christus est caput, & uniuersi fideles sunt membra, ille tamen, qui a Christo petra dictus est Petrus, & a Christo capite vocatus est caput; ipso testante, qui ait: ^{iuu. 1.} Tu vocaberis Cephias: quod secundum unam interpretationem exponitur caput: quia sicut plenitudo sensuum abundat in capite; ad cetera vero membra pars aliqua plenitudinis deriuatur; ita ceteri vocati sunt in partem sollicitudinis, solus autem Petrus assumptus est in plenitudinem potestatis: ad quem velut ad caput maiores Ecclesie causa non tam constitutione Canonica, quam institutione diuina merito referuntur. Inter quas illa non minima reputatur, qua inter Compostellanam, & Braccarensem Ecclesias, super quatuor Episcopatibus, videlicet Conimbriensi, Lamecensi, Visensi, & Egitanensi, ex delegatione sedis Apostolica longo fuit tempore sub diuersis iudicibus ventilata: quam nos auctore Domino, te, frater, Archiepiscopo Compostellan. & venerabili fratre nostro Martino Braccaren. Archiep. pro definitione huius causa, presentibus exacta diligentia curauimus terminare. Petebas siquidem a dicto Braccarenfi Archiepiscopo quatuor praefatos Episcopatus; asserens eos ad Compostellanam Ecclesiam iure Metropolitico pertinere. Tuam autem intencionem fundare multipliciter nitebaris, per privilegia, per concilia, per historias, per diuisiones, per famam, & per sententiam. Volens enim Apostolica sedes Compostellanam Ecclesiam, pro reuerentia Beati Iacobi Apostoli, cuius venerandum corpus in ea conditum requiescit, speciali privilegio decorare, dignitatem Emeritensis Metropolis, qua peccatis exigentibus a longis

à longis retro temporibus, usque nunc barbarica tenetur feritate captiua, eidem Ecclesia cum integritate Lusitania prouincia liberali concessione donauit: sicut priuilegia felicitis memoria Calixti Papae praedecessoris nostri, liquidò protestantur; tres de suffraganeis Episcopatibus ex primis nominatim: videlicet Conimbriensem, Salamantinensem, & Abulensem, qui soli tunc in confessione Christiani nominis permanebant; ceteros autem generali donatione concludens. Hos autem Episcopatus de quibus quaestio vertebatur, ad Emeritensem pertinuisse Metropolim, per Emeritense nitebaris Concilium demonstrare, in quo XII. Episcopi, qui conuenerant, se omnes esse de Lusitania prouincia profitentur, dicentes in primo capitulo: Conuenientibus nobis omnibus Lusitania prouincia Episcopis, & c. qui post uniuersa statuta Concilij, omnes cum suo Metropolitanis subscribunt, tam ex nomine sedium, quam etiam ex nomine personarum. Inter quos Conimbriensis, Egitanensis, Lamecensis expressè subscribunt. In octauo quoque capitulo eiusdem Concilij continetur, quòd supplicante sanctae memoriae Orontio Episcopo, Rex Reccesuinthus inductus est, ut reduceret, atque restauraret Episcopos huius prouincia Lusitania, ad suae prouincia nomen, atque Concilium: & sic demum secundum Canonicas regulas, decreto Synodico, iudicij formula, & suae Clementiae confirmatione, ad nomen prouincia, suamque Metropolim sunt reducti. Quibus verbis indubitanter exprimi asserebas, quòd hi quatuor Episcopatus, qui usque tunc fuerant sub nomine prouincia Gallæcia, per sententiam sunt reducti Synodicam. Quorum unus, videlicet ex reductis, exprimitur fuisse Selua Egitanensis Episcopus, qui est unus de quatuor quos omnes eadem quaestio apprehendit. Et ad maiorem expressionem, in subscriptionibus, post Metropolitanum Selua primus, cum tali adiectione subscribit: Ego Selua Egitanens. Episcopus pertinet ad Metropolim Emeriten. unà cum Archiepiscopo meo Proficio subscribo. Et quisque sequentium dicit ita: Similiter subscribo; intelligens totum cum verbo; idest pertinet ad Emeritensem, Metropolim. Isidorus autem in Chronicis de Gothis, titulo de Suis testatur, quòd Remismundus ad Lusitaniam transijt; Conimbriam pace deceptam diripit; Ulyxibona quoque ab eo occupatur. Per quod videtur ostendi, quòd tam Conimbria, quam Ulyxibona consistit in Lusitania. Plinius quoque narrat in libro secundo naturalis historia, circa finem, quòd Durus è maximis Hispania fluminibus iuxta Numantiam lapsus, dein Lusitanos à Gallæcis determinat. Per quod apertè monstratur, quòd cum quatuor Episco-

Calixtus se
cundus
gundus, etc
Eius, anno
Dni. 1119.

Isidorus in
chronico Go
thorum.

Plinius.

Episcopatus predicti sint ultra Durium, non in Gallæcia, sed in Lusitania sunt provincia constituti. Divisiones etiam multas produxisti de locis (ut asseris) non suspectis assumptas, & exhibitas sub testimonijs, & sigillis authenticis: quæ connumerant hos quatuor Episcopatus inter Emeritensis Ecclesiæ suffraganeos, & eosdem ipsi Metropoli euidenter assignant. Per testes etiam ab aduersa parte productos ostendere voluisti, quod publica fama testatur hos Episcopatus ad Emeritam spectauisse. Felicis quoque memoria Cælestinus Papa prædecessor noster, cum in minori ordine constitutus legationis officio in Hispania fungeretur, de hac causa cognoscens, pro Compostellana Ecclesiâ cõtra Bracarensem sententiam promulgauit, sicut per multos testes tu ipse nixus es comprobare. Verum ex aduerso dictus Bracarensis Archiepiscopus, rationes huiusmodi friuolas asseuerans, nixus est eas multipliciter infirmare, proponens, quod priuilegia donationis per suppressionem veritatis, & falsitatis expressionem, à Calixto Papa fuere surrepta. Suppressum est enim verum in illis de duobus præcedentibus priuilegijs, quæ felicis recordationis Paschalis Papa, super redintegratione ipsorum Episcopatum concesserat in perpetuum Ecclesiæ Bracarensi. De possessione quoq;, quam eo tempore in præfatis Episcopatibus Ecclesiæ Bracarensis habebat: quorum alterum per priuilegia, reliquum verò per testes, & instrumenta sufficienter ostendere satagebat. Expressum autem erat in illis falsum, in eo, quod Conimbriensis Episcopatus dicebatur ad Emeritam pertinere; cum idem Bracarensis multis rationibus astruere niteretur, tam Conimbriam, quàm tres alios Episcopatus ad Metropolim respicere Bracarensem. In tantum enim Paschali Papa, qui priuilegia super redintegratione prædictorum Episcopatum Ecclesiæ Bracarensi concessit, constituisse videtur, hos Episcopatus ad eandem Bracarensem Ecclesiam pertinere, quod ipse in literis, quas direxit Gunsaluo Conimbriensi Episcopo, manifestè testatur, quòd constat Conimbriensem Ecclesiam in Bracarensis provincia catalogo contineri. Unde quia Toletanus Archiepiscopus ad mandatum ipsius, Conimbriensem Episcopum non restituerat Ecclesiæ Bracarensi, priuauit ipsum legationis officio: ut Bracarensis Archiepiscopus liberius in provincia sua iustitiam exerceret. Emeritense verò Concilium non esse authenticum multipliciter asseuebat: tum quia non inuenitur in aliquo authenticò libro, inter alia Concilia contineri: tum quia nec constructionem, nec sensum, nec latinitatem, in plerisque locis continere probatur: tum etiam, quia contra Canonicas sanctiones, & Apostolica sedis primatum,

Divisiones
Iudum.

Fuit Cælesti
nus. 111.
Romanus,
anno Domi.
ni. 1191.

Paschalis se
cundus, Tu
tus, anno Do
mini 1100.
tenuit sedem.

Cecilium Eme
ritense.

Canon. 7. Co
cilij.

Concilium Toletanum. 11. enactum est. Era. 713. ut ex M. f. 108. et. Emeritense Era. 704.

Luzense Concilium: in eo facta est divisio sed. ii Gallicie.

tum, aliquid videtur in eo esse statutum contra Episcopum, qui non venerit ad Concilium; ut videlicet à Metropolitano debeat in cella retrudi. Per undecimum quoque Toletanum Concilium, quod constat authenticum, nitebatur illud Emeritense Concilium improbare ratione temporis, quod in utroque reperitur expressum, cum simul utrumque stare non possit; obijciens contra illud nonnullas alias rationes. Historias autem inductas sanè, ac veraciter intellectas nihil ad propositum valere dicebat; sicut & per quasdam alias historias ostendere nitebatur: cum & iudex Ecclesiasticus ad gentiliū præsertim historias non debeat se convertere, quando per constitutiones Canonicas, vel scripta Romanorum Pontificum, aut sacras auctoritates doctorum Ecclesiasticum potest negocium terminare. Divisiones etiam, quas pro se pars tua induxit, invalidas asserebat: tum quia longè plures, & evidentiore divisiones pro sua sunt parte producta: tum etiam quòd in eodè quaterno què contra sæpe dictum Bracarensem Archiepiscopum produxisti, Luzense Concilium est inuentum: in quo Episcopatum Gallicie fuit facta divisio, per quam Episcopatus de quibus agitur, ad Galliciam provinciam pertinere monstrantur. Famam verò dicebat contra se nullatenus esse probatam: sed nec sententiam præfati legati alicuius fuisse momenti; cum in scriptis non inveniatur fuisse redacta; quavis super tanto dicatur negocio fuisse prolata: unde nec nomen habere meretur. Nec obstat si fortè dicatur, quòd fuerit amissa: quia qui casum allegat, debet casum probare. Testes autem, qui de ipsa loquuntur sententia, inter se omninò discordant, & in dicto, & in tempore, & in loco. Præterea cum talis sententia non intelligatur super proprietate fuisse prolata: quia præsumi non debet, ut Apostolica sedis legatus tam arduum negocium, & difficile, velut in discussum subito definierit: cum etiam pars tua postea literas Apostolicas impetravit, quibus districtè præcipiebatur Archiepiscopo Bracarensi, ut hos Episcopatus Cõpostellano Archiepiscopo restitueret; & facta restitutione, si super hoc agere vellet, ordine posset iudiciario experiri, patet quòd illa sententia super possessione, dumtaxat causa contumacia fuit lata; quòd ipsi testes magis dicere comprobantur. Unde cum Bracarensis Ecclesia se postea iudicio præsentaverit, & causa postmodum fuerit ab Apostolica sede commissæ, mora purgata, talis sententia expiravit. His alijsque rationibus intentionem tuæ partis multipliciter elidere nitebatur. Unde licet auctore non probante, is qui cõvenitur, et si nihil præstiterit, absolvatur, ad ostendendam tamen evidentiùs suæ partis iustitiam, hos Episcopatus.

patus ad Bracarensem Metropolim pertinere sat agebat ostendere; per privilegia videlicet, & Concilia, confessiones, & divisiones, prescriptiones, & instrumenta. Si enim privilegia privilegij conferantur sua dicebat privilegia debere preferri; cum & plura sint numero. x. videlicet Ro. Pontificum: inter quæ post tria privilegia Paschalis secundi, est & privilegium Calixti Papa, qui nominatim hos Episcopatus redintegravit, & confirmavit Ecclesia Bracarense. Quorum videlicet privilegiorum septem sunt redintegrationes, & confirmationes, tria verò sequentia, videlicet Eugenij, Adriani, & Alexandri sunt etiam cõcessiones perpetuæ, per quas totum videtur negocium definiri. In secundo verò Bracar. Concilio, de quo non dubitatur, quin sit authenticum, continetur expressum, quod Episcopi Gallæcia cum suis Metropolitanis ad illud Concilium convenerunt, & in eorum enumeratione isti quatuor continentur, qui post statuta Concilij cum alijs Coepiscopis, tam ex nomine personarum, quam ex nomine sedium expressè subscribunt. Unde liquidò patere dicebat, quod & Gallæcia sunt provinciæ, & ad Metropolim pertinent Bracarensem. Confessus es etiam tu ipse frequenter in iure, quod omnes Episcopi, qui 1. Bracar. Concilio adfuerunt, indubitatè pertinet ad Metropolim Bracar. sed per quoddam capitulum secundi Concilij Bracar. aperte probatur, quod hi quatuor interfuerunt primo Concilio Bracarense; cum ad. 2. Concilium Bracarense convenisse dicantur Episcopi, tam ex Lucensi Synodo, quàm etiam Bracarense. & inter eos, qui ex Bracarense Synodo convenisse dicuntur, isti quatuor nominantur. Porro 2. Bracar. Concilium non precessit Bracarense Synodus, nisi prima. Constat ergo, quod isti quatuor fuerunt in prima Synodo Bracar. Unde videtur colligi manifestè, quod isti quatuor, iuxta præmissam confessionem tuam indubitatè pertinent ad Ecclesiam Bracar. Scriptura quoque, Lucens. Conciij, quæ continetur in libro à tua parte producto, indicat hos quatuor Episcopatus, secundum divisionem quam facis, ad Bracar. Metropolim pertinere: quam etiam divisionem tres Romani Pontifices dicuntur in privilegijs Bracar. Ecclesie confirmasse. Pluralitatis quoque ratio, secundum quam dicitur, quia prævalet sententia plurimorum, divisiones suas, quæ longè plures sunt numero, præfert divisionibus partis tuæ. Sed & ratione temporum ei perpetuum silentium imponere nitebatur: cum à 1. Bracar. Concilio usque ad Emeritè. Concilium, per spatium 107. ann. hos quatuor Episcopatus Bracar. Ecclesia deberet possidere. A tempore quoque Paschalis secundi, qui hos Episcopatus redintegravit Ecclesia Bracar. usque ad tempus trium iudicium, quibus hæc causa fuit primo commissa, prescriptionis tempus constat fuisse completum, per quod Ecclesia Brac. hos episcopatus

Eugenius
Tertius, Pi-
senus anno
Dni. 1145.
Adrianus
quartus,
Anglus, an
no. Domini
1154.
Alexander
tertius se-
natus, anno
Dni. 1156.
Concilium
Brac. 1. ha-
bitum Era-
610. anno
1. Martij
Regis Sue-
corum.
Conci. Brac.
1. habitum
Era. 599.

Brac. 1. ha-
bitum est Era-
599. Eme-
ritense, Era-
704. Unde
tertium con-
numerat, ex-
cludendo
ultimos an-
nos.

iuxta suam assertionē inconcusse possedit. Rescripta quoq; Paschalis transmissa Toletano Archiepiscopo, & Episcopo Conimbriensi, de quibus est superius pralibatum, idipsum (ut asserit) evidenter ostendunt. Porro tu respondebas, quod post latam pro te ab Apostolica sedis Legato sententiam, tam nō tenebaris ad has, aut alias rationes, quæ contra rei iudicata auctoritatem inducebantur, aliquid respondere: nisi quod sine præiudicio tuo, licet ex abundantia satisfacere sustinebas; asserens possessionē Bracar. Ecclesie per testes non esse probatā, cum quidam testium ad probationē inveniātur inutilis: alij verò probentur mendaces. Litera quoq; Paschalis, quibus eandem possessionem astruere satagebat, contrarium potius astruere videbantur. Sed & privilegia Paschalis eiusdē, quæ suæ concessionis privilegium præcesserunt, in multis reprehensibilia denotabas: primò, secundū formam, & in bulla, & in scriptura: secundò, iuxta continentiam, & in enumeratione sedium, & in falsitate suggestionū. Persona quoq; , qua illa privilegia, videlicet secundū, & tertium impetrauit, merito suæ prauitatis reddidit illa suspecta. Mauricius scilicet, qui postea fuit hæresarcha in Ap. sedem intrusus; qui qualis extiterit, litera Gelasij PP. missæ ad Viennensem Archiepiscopū aperte depingunt. Præterea contra rei iudicata auctoritatē impetrata sunt illa rescripta sicut probatur per Emeriten. Concilium: in quo per decretū Synodicum, & iudicij formulā, secundum Canonicas regulas, illi Episcopi videntur fuisse reducti. Postremò dicti Legati sententia lata est contra ipsa: quibus, si tunc fuerunt exhibita, derogatum est per sententiam: si autem exhibita non fuerunt, occasione instrumentorū nouiter reperorū, auctoritas rei iudicata non potest ulterius attēari. Tua verò privilegia multipliciter asserbas omni suspicione carere: quorum veritas constat ex Apostolica sedis archiuis: in cuius registis fideliter continentur, quæ aduersæ partis privilegijs cōparata, certa debent ratione præferri: quia tuæ sunt privilegia donationis certa & absoluta: suæ verò sunt privilegia confirmationis, seu redintegrationis conditionalia tantū, & respectiua. Nec oportebat in tuis privilegijs fieri mentionem suorum præcedentium: quibus nihil iuris acquirebatur, quod istis posset obistere; cum & alias nullius debeant reputari momenti. Nam inter scripturas, quæ parilitatis aliquid habere videtur; scilicet in literis cōmissorijs inuenitur hoc obseruari. Secundū verò Bracar. Concilium, quod in superficie tantū dicebas tibi posse aliquatenus obuiare, fideliter intellectū asserbas, tibi nequaquā obistere: cum illa verba, quibus Episcopi Gallæcia dicebatur ad aliud Concilium conuenisse,

Mauricius
Galius dia-
censis E-
piscopus.

nisse: notarij tantũ, seu compilatores extiterint: quæ non habent auctoritatem Concilij; cum in toto Concilio nihil inueniatur statutũ, vel factum omnino, quod ad recognitionẽ pertineat, ut isti sint de Gallæcia, vel ad Metropolitanũ Gallæcia quoquo modo pertineãt. Respondebas etiam aliter, quòd quia Rex Gallæcia, ut ex veteribus constare dicebas historijs, occupauerat de prouincia Lusitania has quatuor ciuitates, ad eas sui regni nomen extenderat: ut per quandam equiuocationem totũ etiam regnũ Gallæcia diceretur: Et ita non secundum limitationẽ prouincie, sed secundum occupationem regni, dicti sunt illi Episcopi de Gallæcia. Quod inde maximè cõprobari dicebas: quia postquam illa regnorum scissura, qua huic nominationi causam præstiterat, est sublata, reductæ sunt hæ ciuitates ad sua nomen prouincie; ut iam nõ Gallæcia, sed Lusitania nominentur: sicut apertè probari dicebas ex sequenti postea Emeritensi Concilio, in quo dicuntur ad prouincie sue nomẽ reducti. Nec ex eo probantur ad Bracarensem Metropolitim pertinere, quia interfuerunt Concilio Bracar. vel etiam subscripserũt: cum constet Narbonensem, per multa tẽpora uenisse ad Concilia Toletana: nec tamen Toletana Metropolis aliquid iuris habuit in Ecclesia Narbonẽsi, sed mandato Regũ illa fiebant: quod magis uolentũ, quàm iustum præsumitur extitisse. Prædictã uerò confessionem, qua recognouisti in iure omnes Episcopos, qui interfuerunt primo Concilio Bracarensi, indubitanter ad Bracarensem Metropolitim pertinere, in nullo tibi posse præiudicare dicebas: quia siue Concilium intelligantur persona, siue statuta, stare non potest, quod ad secundum Bracarense Concilium, Episcopi tam de Lucensi, quàm de Bracarensi Concilio conuenissent: sed per illã enormitatẽ, qua statuta fuit in suo Lucensi Concilio mãdauerat Rex, propter dilationẽ prouincie, ut sex Episcopatuũ sui regni Pontifices facerẽt Concilium apud Lucẽ, Et sex alij apud Bracar. Et ideo dicebantur sex ad unũ Conciliũ, Et sex ad aliud pertinere; Et de utroq; Concilio apud Bracaram, quasi de utraq; Concilij assignatione uenisse. Cuiusmodi significationẽ nominis approbari dicebas, ex epistola, quã Martinus Bracar. Archiepiscopus ex certa scientia dirigit ad Episcopos Lucensis Concilij; non quòd tũc celebraretur ibi id Concilium, cum idẽ Martinus legatur illi Concilio adfuisse: sed ad Episcopos, qui tenebãtur ex prædicto Regis mandato, tẽporibus suis illuc ad Concilium conuenire. Emeritense uerò Conciliũ authenticũ esse multis rationibus astruebas: tum quia cum alijs Concilijs continetur in libro, qui corpus Canonum appellatur, quẽ Alexander PP. per interlocutionẽ authenticũ

Narbonens.
Ecclesia non
subiecta To-
letana Me-
tropoli.

Y y 2 appro-

243. approbavit: tum, quia de ipso Concilio sumptū est illud capitulum:
 Priscis quidem Canonibus, quod cōtinetur in corpore Decretorum.
 Vnde respōdens ad rationes pramissas, qua cōtra hoc Conciliū sunt
 obiecta, omnes quasi friuolas ostendere nitebaris. Diuisiones autem,
 qua pro Bracarenſi Ecclesia sunt producta, omnes de locis sibi sub-
 iectis, & ideo suspectis proponebas assumptas: in quorum armaria,
 propter hanc causam facile potuerunt corrupta submitti. Tua verò
 diuisiones omnes sunt secundum statum antiquum, vel de locis non
 tibi, sed sibi subiectis assumpta. Unde amplius illis contra se credi
 debet, vel de remotis provincijs, apud quas non extitit causa corru-
 ptionis, vel suspicionis predicta: quas etiā protulisti sub testimonijs,
 & sigillis authenticis, quibus & Canones, & veteres scripturas con-
 cordare dicebas. Præscriptiones autem, ex quibus etiam aduer-
 sus verum dominum competit actio; ne dum, quòd exceptio compe-
 tat præſidentibus, multis rationibus annullabas; asserēs, quòd Bra-
 carenſis Ecclesia in predictis Episcopatibus nullam possessionem
 obtinuit, & ideo nihil in eis omnino præſcripſit. Deinde si possessionem
 aliquam habuiſſet, ſententia qua ſuper his lata probatur, ex
 Emeritenſi Concilio vim præcedentis præſcriptionis penitus va-
 cuaiſſet. Sequentis verò præſcriptionis effectum præſati Legati ſen-
 tentia penitus interrupit. Ipſe verò Archiepiſcopus Bracarenſis
 contrareductionem Episcoporum, qua dicitur in Emeriten. Concilio
 decreto Synodico, & iudicij formula facta fuiſſe, multipliciter alle-
 gabat. Primò, quia Synodus illa, cuius auctoritate dicitur facta
 fuiſſe reductio, nequaquam apparet, nec ſcitur à quibus, vel ubi,
 vel quando, vel quare fuerit celebrata; utrū generalis, an provin-
 cialis extiterit: & utrū auctoritate Romani Pontificis, an alicuius
 tantum Archiepiſcopi fuerit ordinata. Deinde si mentio fiat in ali-
 quo documento de alio, nihil ex ſecundo probabitur documento, niſi
 & primum, de quo mentio facta fuerat, proferatur. Prætereà cum
 ſecundū Concilium Bracarenſe præceſſerit Emeritenſe Concilium,
 & celebrius habeatur; ut de quo plura ſunt assumpta capitula in
 corpore decretorum, patet proſectò, quòd illud debet iſti præferri:
 nec illi per iſtud poteſt in aliquo derogari, ſicut cautum habetur in
 Canone: quia quoties in geſtis Conciliorum diſcors ſententia inue-
 nitur, illud eſt præferendum, cuius antiquior, & potior extat aucto-
 ritas. Rurſus non probantur ullatenus iſti quatuor Episcopi fuiſ-
 ſe reducti, ſed de ſolo Selua Egitanienſi Episcopo dicitur, quòd
 vnus fuerit de reductis: & ipſe ſolus in ſubſcriptione profiteatur
 expreſſe, ſe ad Emeritenſem Metropolim pertinere: quāuis & ipſe
 Selua

77. q. 2. c.
 Hoc ipſum,
 ex Iſidoro
 ad Maſſonē
 Episcopum.

Selua Egitanensis Episcopus non intelligatur vnus de reductis ad Emeritanā Metropolim, sed potiùs ad diœcesim propriam, sicut ex eodem capitulo Emeriten. Concil. comprobari dicebat; in quo de illo dicitur, quòd ad debitā diœcesim redijt. Cùm igitur Synodus illa minimè proferatur, cuius iudicio & decreto in Emeritensi Concilio dicuntur reducti, patet quòd illa reductio per Emeriten. Concilium nō probatur. Ad hac respondebas, quòd maior est auctoritas approbati Concilij, quàm vnus solūmodo documētī: & ideo dubitari non debet, quin verū sit quod asseritur ab Episcopis in Concilio cōgregatis: à quibus asseritur illa reductio facta fuisse decreto Synodico, iudicij formula, secundū Canonicas regulas: sicut & dicitur in primo Concilio Bracar. quòd Theoribius Notarius à Papa Leone ad Synodū Gallæcia missus fuit: nec tamē illa Synodus inuenitur: Et in. 1. Conc. Tolet. mentio fit de statutis Lusitanorū Episcoporū: & tamen non inuenitur Synodus, in qua illa fuerint cōstituta. Moyses quoq; in libro Numeri mentionē facit de libro bellorū Dñi, qui tamē nusquā apparet, & tamē creditur ita fuisse, sicut Moyses narrat in illo volumine cōtineri. Auctoritas autē alicuius Concilij nō ex eo solo maior existit, quòd extat antiquior, sed quòd potior. Alioquin Bracarense Concil. Lateranensi Concilio præferretur: sed illorum duorum Conciliorū par extat auctoritas: cum Prouinciale fuerit vtrunq; & ambo dicantur pariter ab Apostolica sederecepta. Cùm autē inter Episcopos Emeritensis Concilij tantū hi quatuor inueniantur inter Episcopos Gallæcia nominati, sicut dicitur in. 2. Concilio Bracarense, patet quod de his quatuor debet intelligi, quòd ad nomen prouincie sunt reducti: quia non possunt intelligi fuisse reducti, nisi qui fuerūt abducti. Unde facta reductio in. 3. Concilio Bracaren. quod sequitū est Emeriten. Concilium, nullum istorū quatuor legitur extitisse. Postquā igitur hac, & alia fuerunt vtrinq; prudenter, ac subtiliter allegata, quorum multa propter prolixitatē superfluā, in hac pagina prætermisimus annotare, partes ad amicabilem compositionem induximus diligenter: qua tandē per Dei gratiam, nostra solitudine mediante, ad hanc cōpositionis formā libera voluntate venerunt: vt de quatuor prædictis Episcopatibus duo assignarentur Compostellana Metropoli, & duo relinquerētur Metropoli Bracarense. Nos autē habito super hoc cum fratribus nostris diligenti tractatu, compositionē ipsam duximus approbandam, intelligentes eam equitati Canonica concordare. Cùm enim Viscensis Episcopus cum Episcopis Gallæcia interfuerit secundo Concilio Bracarense, & Emeriten. Concilio non adfuerit, in quo plenus suffraganeorum

numerus Emeritensis Metropolis legitur affuisse: unde nec potest unus de reductis intelligi: cum etiam inter alios suffraganeos Bracarenfis Ecclesia in suis privilegijs numeretur, in privilegijs autem Compostellana Ecclesia Visensis Episcopus nullatenus habeatur, sape dictum Archiepiscopum Bracarensem, nomine Bracarenfis Ecclesia, ab impetitione tua nomine Compostellana Ecclesia super eodem Episcopatu duximus absoluendum; tibi super hoc perpetuum silentium imponentes. Lamecensis autem, & Egitanensis Episcopatus, quos ad Emeritensem pertinuisse Metropolim certis didicimus rationibus, & validis argumentis, de consilio fratrum nostrorum ad iudicauimus Compostellana Metropoli; ipsum Bracarensem Archiepiscopum super illis nomine Bracarenfis Ecclesia condemnantes: Episcopatum autem Cenimbriensem licet eisdem rationibus cognouerimus ad Emeritensem spectauisse: quia tamen Iriensis Episcopatus auctoritate sedis Apostolica subraactus est Ecclesia Bracarenfi, & sede mutata, pro Beati Iacobi reuerentia, totus concessus est Compostella, in recompensationem ipsi Archiepiscopo, & Ecclesia Bracarenfi concessimus perpetuo retinendum. In tantum autem illa forma compositionis tibi complacuit, quod pro bono pacis liticessisti, & petitioni renunciauisti omnino, super duabus Ecclesijs, videlicet sancti Fructuosi, & sancti Victoris, & medietate Bracara cum pertinentijs suis omnibus, de quibus cum alijs fuit facta commissio; refutans quicquid iuris in illis habuisti, vel potuisti habere: renuncians quoque sententia, qua super eis, pro Compostellana Ecclesia contra Bracarensem fuerat promulgata: super qua coram nobis aliquandiu fuerat litigatum. Nulli ergo, &c. definitionis, absolutionis, & concessionis, &c. Datum Lateran.

- Cap. 2** [Vespertino tempore] *De vespertinis officijs, & lucernario (hoc est enim lumen oblatum) vide notam à nobis positam Concil. Tolet. l. c. 19. Offerebatur verò lumen his verbis, ut à Basilio traditur lib. de Spiritu sancto. c. 29. Laudemus Patrem, & filium, & sanctum Spiritum. De Sono & vespertino officio in Breuiario Isidoriano Mixtarabum agitur. Fiebat vespertinum officium post lumen oblatum, ut hic dicitur: unde constat antiquitus vespertas post solis occasum ad finem diei decantari solitas. Id innuit Chrysostomus hom. 19 ad populum Antioch. & hom. 14. in. 1. ad Tim. Tertiam (inquit) Sextam, Nonam, & vespertinas orationes celebrant (loquitur de Monachis) & in quatuor partes dicm dispartiti, dum singula partes implentur, & psalmodijs, & hymnis Deum*
vene-

„venerantur. Hæc Chrysoſt. quibus verbis vespertina oratio vltimæ
 „diei parti tribuitur. Idem Auguſtinus in psal. 29. ad ea verba:
 „Ad vesperum demorabitur fletus: affert q̄ illud Marc. 1. Vespere
 „autem facto, cum occidisset sol, afferebant ad eum omnes male ha-
 „bentes. Idem Chrysologus serm. 74. §. 75.

Cap. 2 Quam Sonum] Isidorus in regula Monachorum, quam apud
 „me habeo M. s. cap. 6. de officio sic habet: In vespertinis officijs,
 „primò lucernarium, deinde psalmi duo, responsorius unus, & lau-
 „des, hymnus, atq; oratio dicenda est. Post vespertinum autem, con-
 „gregatis fratribus, oportet vel aliquid meditari, vel de aliquibus
 „diuinæ lectionis questionibus disputare, conferendo piè & salubri-
 „ter, tantumq; meditando, disputandoq; immorari, quoadusq; Com-
 „pletorijs tempus possit occurrere. Illud quod ab Isidoro vocatur lau-
 „des, est Sonus. Id clarè constat ex Breviario Isidoriano, quod Mo-
 „zarabum dicitur: ubi in regula de vespertino officio sic dicitur:
 „Dies siue si festiuus siue priuatus, semper hora incipiunt à vesper-
 „tinis ante diem: & principium fit per inuocationem Iesu Christi,
 „oratione Dominica precedente, submissa voce dicendo: Kyrie elei-
 „son, Christe eleison, Kyrie eleison, Pater noster. Et alta voce: In no-
 „mine Domini nostri Iesu Christi, lumen cum pace, hoc est lumen
 „oblatum. Respondetur à circumstantibus: Deo gratias. Et Presbyter
 „dicit, Dominus sit semper vobiscum Resp. Et cum spiritu tuo. Et
 „ordo vesperorum siue sit festum, siue non, sequitur per hunc modum.
 „Primò dicitur psalmus, siue vespertinum, quod idem est: quo finito,
 „Presbyter dicit, Dominus sit semper vobiscum. Resp. Et cum spiri-
 „tu tuo. Statim dicitur Sonus, si sit festum, eò quod dies ferialis caret
 „Sono, nisi in tempore Resurrectionis, propter solennitatem dicitur.
 „Hæc regula. Sonus est, venite exultemus Domino, iubilemus Deo
 „salutari nostro. Vers. Preoccupemus faciem Dei in confessione, & in
 „psalmis iubilemus Deo. Fortè dictus, quia sonora voce decanta-
 „batur.

Cap. 3 Per bonam dispositionem] Sic statutum est Conc. Tolet. 16.
 „c. 8. ut Missæ per totam Hispaniam, pro Rege, eiusq; filijs quotidie
 „celebrentur, nisi in die Passionis Domini. Orare pro Regibus anti-
 „quissimum Ecclesiæ institutū est, ex illo Paul. 1. ad Tim. c. 2. Obse-
 „cro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postula-
 „tiones, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, &
 „omnibus, qui in sublimitate sunt: ut quietam & tranquillam vitam
 „agamus in omni pietate, & castitate. Inde Ecclesiæ mos est, ab Apo-
 „stolis acceptus, in sacrificio corporis, & sanguinis Christi, pro Re-
 „gibus

gibus indefinenter orare. Id tradit Clemens, lib. 8. cōstit. c. 12. Hunc morē probat Chrysoſt. in ſuperiorē locum Pauli, & in Liturgia Baſily dicitur: *Memento Domine piſſimi & fideliffimi Imperatoris.* Idē Ambroſius, lib. 4. de Sacram. c. 4. & Arnobius, lib. 4. aduerſus gentes. Bonifacius P. P. epiſt. ad Honorium: in Concilio Rhemenſi, c. 4. idē.

Cap. 4 Placitum] De placito ſuperius diximus Concilio Tolet. 11. cap. 10. ubi dicitur, quod unusquisque qui ad Eccleſiaſticos ordines eſt accedurus, non ante honoris conſecrationem accipiat, quā placiti ſui inodatione promittat, ſe in fide Catholica ſincera cordis deuotione cuſtodienda, iuſtē ſemper & piē victurum, & in nullis operibus ſuis, Canonicis regulis contradicturum, debitumq; per omnia honorem, atq; obſequij reuerentiam praeminenti ſibi impenſurum. Vide etiam Concil. Toletan. 4. c. 26. & Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 12 & ſeſſ. 25. cap. 2.

Cap. 5 Per Metropolitanam voluntatem] Metropolitanum munus eſt, ad Concilium Episcopos vocare, per epiſtolas: de quibus dicitur Concil. Tarraconen. cap. 6. Et. 13. Epiſtola tales per fratres à Metropolitanis ſunt dirigendae, ut non ſolum à cathedralibus Eccleſiis Presbyteris, verum etiam, de diœceſanis ad Concilium trahant, & aliquos de filiis Eccleſiae ſecularibus ſecum adducere debeant. Concil. Mileuit. cap. 9. & infra cap. 7. & in ſeptima Synodo cap. quoniam. Habetur d. 18. & Concilio Agath. 2. c. 35. Si Episcopus Metropolitanus. & c. & in Martini Excerptis, cap. 18.

Cap. 5 Teneri ab infirmitate] Infirmitas, aut regia iuſſio excuſat Episcopum, ut Concilio prouinciali non adſit. Tridentina Synodus etiam eos excepit, quibus cum periculo imminente tranſfretandum eſſet. Infirmitate Episcopus excuſatur Concil. Laod. c. 40. & habetur diſt. 18. c. Non oportet, & Concil. Chal. cap. 19. actio- nis decima quinta. Concilio etiam Tarraconenſi cap. 6. excuſatur Episcopus graui neceſſitate implicatus Propter atatem etiam excuſatur, ex Concil. Carthaginenſi. 5. cap. 10. Placuit, ut quotieſcumque congregandum eſt Concilium, Episcopi, qui neque atate, neque aegritudine, neque alia grauiori neceſſitate impediuntur, cōpetenter occurrant.

Cap. 5 Diaconum ad ſuam perſonam dirigat] Eo quod Concilio Nicano cap. 20. apud Ruſinum lib. 10. hiſt. Eccleſ. cap. 6. ſcriptū eſt: Ne Diaconi Presbyteris praferantur, nec ſedeant in conſeſſu Presbyterorum, aut illis praſentibus Euchariftiam diuidant. Apud Gratianum Can. Peruenit diſt. 93. Concil. Arelat. 2. Can. 15. In ſecretario Diaconis inter Presbyteros ſedere non liceat, vel Corpus Christi.

Christi, presente Presbytero tradere non præsument. De hac re Thom. 3. p. q. 82. art. 3. Vnde hic cauetur ne Vicarij Episcoporum esse debeant: quia non possunt in Concilio inter Presbyteros à tergo Episcoporum sedere. In Concilijs tamen Toletanis Diaconi vicem Episcoporum gerentes, pro ijs subscribunt: ut quinto Petrus, agens vicem Episcopi sui Antonij: in sexto Uvamba Diaconus, & Severinus Diaconus: in septimo Clemens, Ambrosius, & Aquila Diaconi. Sicq; in alijs alijs.

Cap. 6 Pro diebus festis] *Sic constitutum est Concil. Tolet. 13. cap. 8. ut, admonente Metropolitano, pro festiuitatibus summis, Pascha scilicet, Pentecoste, & Natiuitate Domini celebrandis, siue pro causarum negocijs, seu pro Pontificibus consecrãdis, vel pro quibuslibet ordinationibus Principis venire non contemnant: excepta inenitabili necessitate infirmitatis, qua testibus possit comprobari.*

Cap. 7 Semel in anno fieri Concilium] *Concil. Nicæn. c. 5. ex historia Rufini Presbyteri, ut per singulos annos in quibuscunque prouincijs bis Concilia celebrentur: unum ante Quadragesimam Pascha: secundum circa tempus autumnii. Postea idem Can. 38. Apost. Semel quarta septimana Pentecostes: secundo verò. 12. die mensis Hyperberetaj, id est, iuxta Romanos, quarto Idus Octobris. Postea id temperatum est, ut semel in anno: demũ, ut unoquoq; triennio Concilia prouincialia celebrentur, ex constitutione œcumenica Tridentini Concilij.*

Cap. 8 Viro Orontio Episcopo] *Orontius fuit Emeritensis Episcopus: interfuit. 6. 7. & 8. Concilijs Toletanis, ab Era. 676. usque ad octauum Toletanum, actum sub Reccesuintho, Era. 691. Ab Innocentio Papa, sancta memoria Orontius dicitur.*

C. 10. Archipresbyterum] *De horum officio agitur lib. 1. Decretal. Archipresbyter, & Primicerius Archidiacono subduntur, ut constat de officio Archip. cap. 1. Vt Archipresbyteri. Et de offic. Primicerij. c. 1. Vt Primicerius. Diximus de Archidiacono, & Primicerio supra. Nam licet Archipresbyter ordine sit maior, quàm Archidiaconus, quia tamen inferior est dignitate, Archidiaconus ei præsertur. Gloss. in cap. Deliberatione, de officio Leg. lib. 6. Dominicus, & Alexander in cap. fin. 17. dist.*

C. 11. Seculares peragere causas] *Ne Presbyteri causas seculares inter laicos peragant, cauetur toto titulo decretalium: Ne Clerici, vel Monachi secularibus negocijs se immisceant. Sic etiam in Canon. none Apostolorum. 80. Dicimus non oportere Episcopum, aut Presbyterum seipsum publicis administrationibus immittere; sed vacare*

vacare & commodum se exhibere vsibus Ecclesiasticis. Animum
 igitur induito hoc nõ facere, aut deponitor: nemo enim potest duobus
 dominis seruire, iuxta præceptũ Domini. Et c. 82. infra dicitur. Qui
 retinere voluerit officium Romanũ, & functionem Sacerdotale, de-
 ponitor. Idem decreto. 22. Magũtiaci Cõcilij, sub Carolo Magno.
 ubi describitur qualis Clericorum vita, forma, actus, & studium
 esse debeat. Et Concil. Chalced. c. 3. & 7. interdicitur Clericis sus-
 cipere causas secularium negociorum.

C. 14. Diebus festis] Solebant fideles in martyrum, vel defunctorum
 Missis offerre & communicare. Concil. Bracar. 1. c. 9. & Tol. 4. c. 32.
 De diuisione autem bonorum Ecclesiasticorum diximus fuse supra.
 Sed aduerte consuetudinem Offertoriũ antiquam, qua etiam nunc
 durat in Ecclesia, & inde obtinuit vsus offerendi in Missis, post di-
 ctum Offertorium, quod ante consecrationem fiebat. Conc. Bracar.
 2. cap. 2. de oblationibus diuidendis. Archidiaconus collectam pe-
 cuniam de comunione accipiebat, & Episcopo deferebat, & Cleri-
 cis partes, proprias eisdem distribuebat. Isidorus epistola ad Leude-
 fredum Episcopum Cordubensem. Et Canone Apost. 3. Fabianus
 PP. epist. 3. ad Hilar. constituit, omnibus diebus Dominicis, ab om-
 nibus uiris, & mulieribus oblationem tam panis, quam vini fieri.
 Idem in Concil. Matisc. Can. 4. Synod. Gangr. c. 7. & 8. Carpopho-
 riam vocat oblationem Ecclesiasticam. Glossarium vocat *προσφορὰν*
 Meminit etiam oblationũ Tertullianus in Apologet. c. 39. Modicã
 (inquit) unusquisq; stipem mensura die, vel cum velit, etiam si
 modò velit, & si modò possit, apponit. Ex quo loco constat, oblatio-
 nem populi esse ex sua natura voluntariam, ex D. Thom. 2. 2. q.
 86. art. 1. Tempore Cypriani etiam oblatio erat in vsu, ut constat
 ex lib. de opere, & eleemosyna. Idem Hieronym. epist. ad Helio. &
 August. epist. 187. apud Gratianum. dist. 90. cap. oblationes, & 10.
 q. 1. Can. Antiquos. In offerendo seruabatur ordo, ut primum ma-
 res, deinde fœmina offerrent, ut constat ex ordine Romano de officio
 Missæ. Fiebat autem oblatio, post dictum, vel cãtatum Offertorium;
 unde Offerenda vocabatur.

C. 16. Sufficere possunt] Gratianus. 10. q. 3. sufficere non possunt, le-
 git: quam lectionem probaui ante excusum Decretum Gregorianũ,
 ductus testimonio Concil. Tol. 16. c. 5. & habetur. 10. q. 3. Tertia
 quas antiqui Canones de parochijs suis habendas Episcopis censue-
 runt; si eas exigendas crediderint, ab ipsis Episcopis diruta Ecclesia
 reparentur: si verò eas maluerint cedere, ab earundem Ecclesiarũ
 cultoribus, sub cura & solitudine sui Pontificis, reparatio eisdem
 basilicis

» basilicis adhibenda est. Quòd si omnes Ecclesie, aut incolumes fue-
 » rint, aut que diruta erant, reparata extiterint, secundum antiquorū
 » Canonū instituta, Tertias sibi debitas unusquisq; Episcopus asse-
 » qui, si voluerit, facultas sibi omnimodò erit. Et Con. il. Bracar. 2.
 » c. 16. Placuit ut de rebus Ecclesiasticis tres equa fiant portiones;
 » idest, Episcopi una, alia Clericorum, tertia in recuperatione, vel lu-
 » minarijs Ecclesie. Et Con. il. Tolet. 4. cap. 33. §. 9. c. 6. Unde tertia
 » semper Ecclesiarum reparationi cessit: Episcopus vero, cui sua non
 » sufficiebant, eam ad sui sustentationem, & honorem Episcopalis
 » dignitatis exigebat.

C. 19. Eorum nomina] Quod nomina viuorum & mortuorum cita-
 » rentur in sacrificio corporis & sanguinis Christi, multis decretis pa-
 » tet. De qua re diximus. Tolet. Con. il. 11. c. 12. Id constat presertim
 » ex Innocen. 1. epist. 1. ad Decentium Episcopum, & August. epist.
 » 137. & Gelasio. P. P. epist. ad Anastasium Augustum, & Chryso-
 » stomo, hom. 6. in. c. 2. epist. 1. ad Timotheum, & alijs. Fundatoribus
 » Ecclesiarum multa conceduntur Con. il. Tolet. 15. c. secundo.

C. 20. Libertos debeant facere] De libertorum seruitute, manumif-
 » sione, & alijs, multa traduntur Con. il. Tolet. 15. c. 11. & sequenti-
 » bus, & Con. il. Hispal. 2. c. 8. de Eliseo ex familia Egabrensis Eccle-
 » sia, & Con. il. Hispalens. 1. c. 2.

I N C I P I V N T

Capitula Concilij Toletani
vndecimi.

Innocentius
Papa in epi-
stola ad Pe-
trum Com-
postel. vocat
vndecimum
Tolet. Conci-
lium autenticum.

- I **N**E tumultu Concilium agitetur.
- ij Non debere Metropolitanum à consinitimorum instructione cessare.
- iiij Vt in vna provincia diuersitas officiorum non teneatur.
- iiiij De discordia Sacerdotum.
- v De compescendis excessibus Sacerdotum.
- vj Non debere Sacerdotes quilibet in Ecclesia familijs truncationes membrorum facere, nec aliquid quod morte plectendum est, iudicare.
- vij Qua debeat discretio Ecclesiarum Reſtoribus esse; ne per inconditam disciplinam subeant homicidij notam.
- viiij Ne quidquam premij pro diuinis sacramentis accipiat.
- ix Quid custodiri debeat, ne per premium ^a Episcopus fiat: vel qua ^b sententia feriat is, qui post honorem acceptum, per ^b premium ^c ordinatus fuisse detegitur. ^a Quis Episcopus
C.A.
^b Pecuniam. Em.
- x Ut omnes Pontifices, reſtoresq; Ecclesiarum, tempore, quo ordinandi sunt, sub cautione promittant, quam iustissime viuere debeant.
- xj De elucidatione antiqui Canonis, quo precipitur: Ut si quis acceptam à Sacerdote Eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur.
- xij Ne in consinio mortis pœnitens à reconciliatione diutinè suspendatur: Et vt oblatio eius, qui pœnitens, nec tamen reconciliatus de hac vita exierit, ab Ecclesia receptetur.
- xiiij De Sacerdotibus, qui vexati cadere videntur.
- xiiiij Vt hi, qui Domino canunt, atq; sacrificant, post se semper habeant adiutoria constituta.
- xv De institutione certi temporis, quo Concilium agitetur.
- xvj De relatione gratiarum pro consummatione Concilij.

IN NOMINE DOMINI.
 Incipiunt gesta Synodalia concilij
 Toletani. XI. acta in vrbe Regia To
 leto, in B. matris Dñi Mariæ virgi
 nis sede, a. xvij. Episcopis, anno quar
 to regni gloriosi Principis Vvābani,
 sub die vij. Idus Nouembris.

Era DCC. XIII.

Era DCC.
 XVII. habet
 chronicon ge
 nerale. Va
 jaus, & Mo
 tales, anno
 Dñi. 675.

IN Nomine sanctæ Trinitatis. Collectis in vnū Carthaginis
 prouinciæ Sacerdotibus in Toletana vrbe, in beatæ matris
 Dñi Mariæ Virginis sede, anno quarto excellentissimi, & re
 ligiosi Vvambani Principis, sub die septimo Idus Nouēb. res
 votiuæ gaudij, & dies nimiū optatæ gratulationis occurrit, in
 quo nobis datum est cōspicere pariter, & deflere, quid lacry
 marum de præteritis Dño deberemus. Eramus enim hucusq;
 prolabētis seculi colluione instabiles, quia annosa series tem
 porum, subtrahēta luce Conciliorum, nō tam vitia auxerat, quā
 matrem omnium errorum ignorantiam ociosis mentibus in
 gerebat. ^a Cernebamus enim, quomodo Babylonicæ confu
 sionis olla subcensa, nunc tempora Conciliorū auerteret, nūc
 Sacerdotes Dñi ^b de resolutis moribus irretiret. Purpuratæ e
 nim meretricis sequebantur ^c inuitamenta, quia Ecclesiastici
 cōuentus non aderat disciplina: nec erat, qui errantium corri
 geret partes, cum sermo diuinus haberetur ^d extorris. Et quia
 non erat adunandorum Pontificum vlla præceptio, crescebat
 in maius vita deterior. Quū tandem diuina nos clementia ex
 alto respiciens, & temporis ætatis nostræ se occursum præ
 buit, & salutis; præparans nostris seculis religiosi Principis mē
 tem, deuotam pariter, & instructā: cuius feruidæ sollicitudinis
 voto, & lux Cōciliorum ^e reuocata resplēdit, & alterna cha

^a Cernimus. Exc.

^b F. Dissolutis.

^c Incitamenta. Exc.

^d Exofus. Exc.

^e Renouata. Exc.

Z z ritas

Hierem. 2.
 Apocal. 17.

Vide notae.

ritas se mutuò in corrigēdis, vel instruēdis moribus^a excitā-
uit; dū & aggregādi nobis, hortatu Principis religiosi facultas
est data, & opportuna corrigendis præparata est disciplina: vt
qui decursis lōgè ante tēporibus, post decem & octo scilicet
labentium annorum excursus, in vnū meruimus aggregari
cōuētū,^b mederi possemus spirituali gratia sanitatū. Nec enim
numerus ille alienus est à salute: sic quippè mulier illa in E-
uangelio ter senis annorum excursibus curua, quæ figuram
totius generis humani gestabat, sub sacramēto huius numeri
saluti pristinæ à Salvatore donatur. Nos igitur per tot annos
curui nostri ordinis persistente statu, in eo quod nulla nos
Cōciliorum cōfinitio iungeret, nullus etiam cōuentus Eccle-
siastici ordinis adunaret, tandē diuinæ voluntatis imperio, &
religiosi Principis iussu euocati, in Toletanam vrbem conue-
nimus. Qui cum in Ecclesia B. Virginis Mariæ debitis in se-
dibus locaremur, inter cætera, quæ subterius discreto capitu-
lorum ordine sunt digesta, non aliunde primum cœpimus ha-
bere sermonem, quā de sancta^c fidei puritate: vt quia initian-
dis ad beatam vitā hominibus, hæc prima est via salutis, præ-
uia quoq; nostris fieret & institutis pariter, & præceptis. Vn-
de sacro huius instructionis arcano sanctorū Patrum, Nicæ-
ni scilicet, Constantinopolitani, Ephesini, atq; Chalcedonēsis
Conciliorum monita amplectētes, per quæ & radicitus hæ-
reticorū falsa^d concinnabula destruuntur, & fidei Catholicæ
limpor euidēs declaratur, hoc cōmuni, alternoq; animorum
iudicio definimus, vt hanc ipsam nostræ fidei regulam verbis
simplicib⁹ niteremur alternatim nobis singulariterq; referre:
ita vt quidquid per triduum de huiusmodi quæstionibus vni-
cuiq; nostrorū lectionis memoria ministrasset; prout animis,
vel memorię occurrisset, ^e omnis sub breuitatis cōpēdio sim-
plici notaretur stylo: relatio tamē ipsius sacramenti pura, &
euidēs à capite primum inciperet, & sic ad membra reliqua
perueniret; nullas obscuritatis lineas in se habēs, nullas etiam
inuitatæ loquutionis regulas continens; sed puritas sola esset
clara sermonum, quæ posset^f euentem exprimere sensum:
quo exercitiores nos ad intelligendum redderet verborum
simplex collatio, quàm relata condensæ lectionis instructio.
Quia & reuera tantæ^h fidei mysterium ita Sacerdotes Dei
conuenit nosse, vt non superficie verborum efferantur in-
cogniti, sed sensibus sanæ intelligentiæ reperiantur instructi:
vt in

*Profecimus
Toletanum
coactum est
Era 694
eius summa
adde. 18. ef-
ficies 711.
O vnum an-
num vltra,
(nam inquit
pist dric &
oit) efficit
711.
Luc. 13.*

a Exacrauit. alij. 355

*b Mereri possemus
spirituali gratia
nitatem C. A. 35
Exc.*

c Fid. nostræ. C. A.

*d Conciliabula
Exc.
Norma. Exc.*

*f Omnis sobrietatis
comp. C. A.*

*g Euentem expri-
mere suam. Exc.*

h Rei. Exc. & C. A.

vt in ^a differendo præcipuæ huius sanctæ Trinitatis, arcano plus euidencia, quàm eloquentia eos efficiat saporatos: sic enim & diuini muneris dono est actum, vt iuxta votum definitionis alterne, promissio mōstraretur in opere. Vnde quod primo die præfidentis Metropolitanæ lingua profudit, die tertia omnium nostrorum vox singulatim collatiuè repetijt. Iste ergo est tenor fidei nostræ, qui & à capite copiosè profluxit, & à membris ^b prolatus gloriose emicuit.

Confitemur, & credimus ^c sanctam ineffabilem Trinitatē, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, vnum Deum ^d naturaliter esse vnus substantiæ, vnus naturæ, vnus quoq; maiestatis, atq; virtutis. Et Patrem quidem, non genitum, non creatum, sed ingenitum profitemur: ipse enim à nullo originem ducit, ex quo & Filius natiuitatem, & Spiritus sanctus processionem accepit: fons ergo ipse, & origo est totius diuinitatis. Ipse quoq; ^e pater est essentiæ suæ, qui de ineffabili substantia Filium ineffabiliter genuit; Deus Deum, lux lucem: ab ipso est ergo omnis paternitas in cœlo, & in terra. Filium quoque de substantia Patris sine initio ante secula natum, nec tamen factum esse fatemur: quia nec Pater sine Filio, nec Filius aliquando extitit sine Patre: & tamen non sicut Filius de Patre, ita Pater de Filio; quia non Pater à Filio, sed Filius à Patre generationem accepit: Filius ergo Deus de Patre, Pater autem Deus, sed non de Filio: "Pater quidem Filij, non Deus de Filio: ille autem Filius Patris, & Deus de Patre; ^f æqualis tamē per omnia Filius Deo Patri: quia nec nasci cœpit aliquando, nec desijt. Hic etiam vnus cum Patre substantiæ creditur; propter quod & ^g homouision Patri dicitur, hoc est, eiusdem cū Patre substantiæ creditur: *ὁμοῦς* enim Græcè vnum, *ὕψια* verò substantia dicitur, quod vtrumq; coniunctum sonat, vna substantia. Nec enim de nihilo, neque de aliqua alia substantia, sed de Patris vtero, id est, de substantia eius, idem Filius genitus, vel natus esse credendus est. ^h Sempiternus ergo Pater, sempiternus & Filius. Quòd si semper Pater fuit, semper habuit Filium, cui Pater esset: & ob hoc Filium de Patre natum sine initio confitemur. Nec enim eundem Filium Dei, pro eo quòd de Patre sit genitus, defectæ naturæ portiunculam nominamus; sed perfectum Patrem, perfectum Filium, sine diminutione, sine defectione genuisse asserimus: quia solius diuinitatis est inæqualem Filium non habere. Hic etiam

^a Exc. differendo.

^b Probat. Exc.

^c Sanct. atq; ineffab. C. A.

^d Natur. esse. C. A.

^e Pat. essentia quidē ineffabilis substantiæ suæ Filiū. Exc.

^f Desunt Exc. Aequal. Deus per omnia Deo Patri, Exc.

^g Homouision. Exc.

^h Sempiternus quoque est & Filius: quoniam si Pater semper fuit, &c. Exc.

Quod definitum est adversus Elicipandum in Concil. Eraz. eusfordienf.

Filius Dei natura est Filius nō adoptione, quem Deus Pater nec voluntate, nec necessitate genuisse credendus est: quia nec vlla in Deo necessitas cadit, nec voluntas sapientiā præuenit. Spiritum quoq; sanctum, qui est tertia in Trinitate persona, vnum, atque æqualem cū Deo Patre, & Filio credimus esse Deum, vnius substantiæ, vnius quoque esse naturæ: non tamen genitum vel creatum, sed ab vtrisque procedentē, amborum esse spiritum. Hic etiam Spiritus sanctus, nec inginitus, nec genitus creditur; ne aut si inginitum dixerimus, duos patres dicamus; aut si genitum, duos filios prædicare monstreremur: qui tamen nec Patris tantum, nec Filij tantum, sed simul Patris, & Filij Spiritus dicitur. Nec enim de Patre procedit in Filium, vel de Filio procedit ad sanctificandam creaturam, sed simul ab vtrisque processisse monstratur: quia charitas, siue sanctitas amborum agnoscitur. Hic igitur Spiritus sanctus missus ab vtrisque^b creditur; sed minor à Patre, & Filio non habetur: sicut Filius propter assumptam carnem minorem se Patre, & Spiritu sancto esse testatur. Hæc est sanctæ Trinitatis relata narratio: quæ non triplex, sed Trinitas, & dici, & credi debet. Nec rectè dici potest, vt in vno Deo sit Trinitas, sed vnus Deus Trinitas. In relatiuis verò personarum nominibus Pater ad Filium, Filius ad Patrem, Spiritus sanctus ad vtrosque refertur: quæ cum relatiuè tres personæ dicantur, vna tamen natura per substantiam creditur. Nec sicut tres personas, ita tres substantias prædicamus, sed vnam substantiam, tres autem personas. Quod enim Pater est, non ad se, sed ad Filium est: & quod Filius est, non ad se, sed ad Patrem est: similiter & Spiritus sanctus, non ad se, sed ad Patrem, & Filium relatiuè refertur; in eo quod Spiritus Patris, & Filij prædicatur. Item cum dicimus Deus, non ad aliquid dicitur, sicut Pater ad Filium, vel Filius ad Patrem, vel Spiritus sanctus ad Patrē, & Filium, sed ad se specialiter, dicitur Deus. Nam & si de singulis personis interrogemur, Deum necesse est fateamur. Deus ergo Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus singulariter dicitur: nec tamen tres dii, sed vnus est Deus. Item & Pater omnipotens, & Filius omnipotens, & Spiritus sanctus omnipotens singulariter dicitur; nec tamen tres omnipotentes, sed vnus omnipotēs; sicut & vnum lumen, vnumq; principium prædicatur. Singulariter ergo, vt vnaquæq; persona^c plenus Deus, & totæ tres personæ^d

^a Qui. C. A.

^b Vtrisque siue filius creditur. C. A.

Ioann. 14.

Locus videtur se Augustino sup. psalm. 68. serm. 1.

^c Et. C. A.
^d Desunt Exg.

sonæ," vnus Deus confitetur, & creditur: vna illis, vel indiuisa, atque equalis Deitas, maiestas, siue potestas nec minoratur in singulis, nec augetur in tribus: quia nec minus aliquid habet, cum vnaquæque persona Deus singulariter dicitur, nec amplius, cum totæ tres personæ vnus Deus^a enūciatur. Hæc ergo sancta Trinitas, quæ vnus, & verus est Deus, nec recedit à numero, nec capitur numero. In relatione enim personarum numerus cernitur; in diuinitatis verò substantia, quid numeratum sit, non comprehenditur. Ergo hoc solum numerum insinuant, quod ad inuicem sunt; & in hoc numero carent, quod ad se sunt. Nam ita huic sanctæ Trinitati vnū naturale conuenit nomen, vt in tribus personis non possit esse plurale.

^{Phil. 146.} Ob hoc ergo credimus illud in sacris literis dictum: Magnus Dominus noster, & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est numerus. Nec quia tres has personas esse diximus vnum Deum, eundem esse Patrem, quem Filium; vel eum esse Filium, qui est Pater; aut eum, qui Spiritus sanctus est, vel Patrem, vel Filium dicere poterimus. Non enim ipse est Pater, qui Filius; nec ipse^b Filius, qui Pater; nec Spiritus sanctus ipse, qui est vel Pater, vel Filius: cū tamen ipsum sit Pater, quod Filius; ipsum Filius, quod Pater; ipsum Pater, & Filius, quod Spiritus sanctus: id est, natura vnus Deus. Cū enim dicimus non ipsum esse Patrem, quod Filium; ipsum Filium, quod Patrem; ipsum Spiritum sanctum, quod Patrem & Filium, ad naturam, qua Deus est, vel substantiam pertinere monstratur; quia substantia vnum sunt: personas enim distinguimus, non Deitatem separamus. Trinitatem igitur in personarum distinctione agnoscimus; vnitatem propter naturam, vel substantiam profiteamur. Tria ergo ista vnum sunt; natura scilicet, non persona: nec tamen tres istæ personæ separabiles æstimandæ sunt; cum nulla ante aliam, nulla post aliam, nulla sine alia, vel extitisse, vel quippiam operasse aliquando credatur: inseparabiles enim inueniuntur, & in eo quod sunt, & in eo quod faciunt: quia inter generantem Patrem, & generatum Filium, vel procedentem Spiritum sanctum, nullum fuisse credimus temporis interuallum, quo aut genitor genitum aliquando præcederet, aut genitus genitori deesset, aut procedens Spiritus Patre, vel Filio posterior appareret. Ob hoc ergo inseparabilis, & inconfusa hæc Trinitas à nobis & prædicatur, & creditur.

^a Enunciatur.
Exc.

^b Fil. qui Spiritus sanctus, nec Spiritus sanctus, qui Pater. Exc.

*Ex Augusti.
lib. de cog-
nitione vera
vita. c. 10.
vis. 9.
cap. 7o*

Tres igitur personæ istæ dicuntur, iuxta quod maiores defini-
erunt, vt agnoscantur non vt separentur. Nam si attendamus
illud, quod scriptura sancta dicit: De sapientia splendor
est lucis æternæ: sicut splendorem luci videmus inseparabi-
liter inhærere, sic confitemur Filium à Patre separari non
posse. Tres ergo illas vnus, ac inseparabilis naturæ personas
sicut non confundimus, ita separabiles nullatenus prædica-
mus. Ita nobis hoc dignata est ipsa Trinitas euidenter osten-
dere, vt etiam ^a in his nominibus quibus voluit sigillatim per-
sonas agnosci, vnam sine altera non permittat intelligi: nec
enim Pater absque filio cognoscitur, nec sine Patre Filius in-
uenitur. Relatio quippe ipsa vocabuli personalis, personas
separari vetat: ^b quas etiam dum non simul nominat, simul
insinuat. Nemo ^c autem audire potest vnumquodq; istorum
nominum, in quo non intelligere cogatur & alterum. Cum
igitur hæc tria sint vnum, & vnum tria, est tamen vnicuique
personæ manens sua proprietas. Pater enim æternitatem ha-
bet sine natiuitate, Filius æternitatem cum natiuitate, Spiri-
tus verò sanctus processionem sine natiuitate. De his tribus
personis solam Filij personam, pro liberatione humani gene-
ris, hominem verum sine peccato de sancta, & immaculata
Maria Virgine credimus assumpsisse: de qua nouo ordine,
nouaq; natiuitate est genitus: nouo ordine, quia inuisibilis di-
uinitate, visibilis monstratur in carne: noua autem natiuitate
est genitus, quia intacta virginitas & virilem coitum nesci-
uit, & fœcundata per Spiritum sanctum carnis materiam mi-
nistrauit. Qui partus Virginis, nec ratione colligitur, nec ex
emplo monstratur: quòd si ratione colligitur, ^d non potest esse mi-
rabile; si exemplo, non erit singulare. Nec tamẽ Spiritus san-
ctus pater esse credendus est filij; pro eo quod Maria eodem
sancto Spiritu obumbrante concepit: ne duos patres filij vi-
deamur asserere, quod vtique nefas est dici. In quo mirabili
conceptu, ædificante sibi sapientia domum, Verbum caro fa-
ctum est, & habitauit in nobis. Nec tamen Verbum ipsum ita
in carne conuersum, atque mutatum est, vt desisteret Deus
esse, qui homo esse voluisset; sed ita Verbum caro factum est,
vt non tantum ibi sit Verbum Dei, & hominis caro, sed etiã
^e rationalis hominis anima; atque hoc totum & Deus dicatur
propter Deum, & homo propter hominem. In quo Dei Fi-
lio duas credimus esse naturas; vnam diuinitatis, alteram hu-
manitatis:

^a Desunt Exe

^b In omnibus. Exc

^c Que etiam non si-
mul nominat, in-
mul insinuat. Exc
^e Enim. Exc.

*De hæc phra-
si supra di-
simur.*

Ioann. 1°

^d Non est mirabile
C.A.

^e Rationabilis. C.A.

manitatis: quas ita in se vna Christi persona vniuit, vt nec diuinitas ab humanitate, nec humanitas à diuinitate possit aliquando seiungi. Vnde perfectus Deus, perfectus & homo in vnitae personae vnius, est Christus." Nec tamè quia duas diximus in filio esse naturas, duas ^a causabimus in eo esse personas: ne Trinitati (quod absit) ^b accedere videatur quaternitas. Deus enim Verbum non accepit personam hominis, sed naturam, ^c & in aeternam personam diuinitatis, temporalem accepit substantiam carnis. Ita cum vnius substantiae credamus esse ^d Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum; non tamè dicimus, vt huius Trinitatis vnitatem Maria Virgo genuerit, sed tantummodò Filium, qui solus naturam nostram in vnitae personae suae assumpsit. Incarnationem quoque huius Filij Dei tota Trinitas operasse credenda est, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis. Solus tamen filius formam serui accepit in singularitate personae, non in vnitae diuinæ naturae in id, quod est proprium filij, nõ quod cõmune Trinitati: quæ forma illi ad vnitatem personae coaptata est (id est) vt filius Dei, & filius hominis vnus sit Christus. Itè idem Christus in duabus naturis, tribus extat substantijs; Verbi, quod ad solius Dei essentiam referendũ est; corporis, & animæ, quod ad verum hominẽ pertinet. Habet igitur in se geminam substantiam, diuinitatis suae, & humanitatis nostrae. Hic tamen ^e pro eo, quod de Deo Patre sine initio prodijt, natus tantum ^f Per hoc quod. C. A. (nam neque factus. neque prædestinatus accipitur) per hoc tamen, quod de Maria Virgine natus est, & natus, & factus, & prædestinatus esse credendus est. Ambæ tamen in illo generationes mirabiles: quia & de Patre sine matre ante secula est genitus, & in fine seculorum de matre sine patre est generatus: qui tamen secundum, quod Deus est, creauit Mariam, secundum quod homo, creatus est à Maria: ipse & pater Matris, & filius. Item & per hoc quod Deus, est æqualis Patri; per hoc quod homo, minor est Patre. Item & maior, & minor se ipso esse credendus est: in forma enim Dei etiam ipse Filius se ipso maior est, propter humanitatem assumptam, ^g Quia. Exc. qua diuinitas maior est: in forma autem serui se ipso minor est, id est, humanitate, quæ minor diuinitate accipitur. Nam sicut per assumptam carnem non tantum "à" Patre, sed "à" se ^h Desunt Exc. ipso minor accipitur; ita secundum ⁱ Diuin. qua est æqual. Exc. diuinitatem cœqualis est Patri: & ipse & Pater maior est homine, quem sola Filij

personam assumpsit. Item in eo quod quaeritur, utrum posset filius sic aequalis, & minor esse Spiritu sancto, sicut Patri nunc aequalis, nunc minor Patri creditur esse, respondemus: Secundum formam Dei, aequalis est Patri, & Spiritui sancto, secundum formam serui, minor est, & Patri, & Spiritu sancto: quia nec Spiritus sanctus, nec Deus Pater, sed sola Filii persona suscepit carnem, per quam minor esse creditur illis personis duabus. Item hic Filius a Deo Patre, & Spiritu sancto inseparabiliter discretus creditur esse persona; ab homine autem assumpta natura. Item cum homine vnus extat persona; cum Patre vero, & Spiritu sancto, natura Diuinitatis siue substantia. Missus tamen Filius non solum a Patre, sed ab Spiritu sancto missus credendus est; in eo quod ipse per Prophetam dicit: Et nunc Dominus misit me, & Spiritus sanctus. A se ipso quoque missus accipitur; pro eo, quod inseparabilis non solum voluntas, sed operatio totius Trinitatis agnoscitur. Hic enim, qui ante secula vnigenitus est vocatus, temporaliter primogenitus factus est: Vnigenitus propter Deitatis substantiam; primogenitus propter assumptae carnis naturam: in qua suscepti hominis forma, iuxta Euangelicam veritatem, sine peccato conceptus, sine peccato mortuus creditur, qui solus pro nobis peccatum est factus, id est, sacrificium pro peccatis nostris. Et tamen passionem ipsam salua diuinitate sua, pro delictis nostris sustinuit, morti; adiudicatus & cruci, veram carnis mortem excepit: tertio quoque die virtute propria sua suscitatus, e sepulchro surrexit. Hoc ergo exemplo capitis nostri confitemur, veram fieri resurrectionem carnis omnium mortuorum. Nec in aerea, vel qualibet alia carne (vt quidam delirant) surrecturos nos credimus, sed in ista qua viuimus, consistimus, & mouemur. Peracto huius sanctae Resurrectionis exemplo idem Dominus noster, atque Saluator Paternam ascendendo sedem repetijt, de quantumquam per Diuinitatem discessit. Illic ad dexteram Patris sedens, expectatur in finem seculorum iudex omnium viuorum, & mortuorum. Inde cum sanctis omnibus veniet ad faciendum iudicium, reddere vnicuique mercedis propriae debitum; prout quisque gesserit in corpore positus, siue bonum, siue malum. Ecclesiam sane Catholicam pretio sui sanguinis comparatam cum eo credimus in perpetuum regnaturam. Intra cuius gremium constituti vnum baptisma credimus & confitemur, in remissio-

a Assumpto. Exc.

Esai. 48. 91.

b Eius. C. A.

1. Corin. 5.

c Assumptam. Exc.

d suscepta. Exc.

e Natus. Exc.

f Accepit. Exc.

g Vera fide res. Exc.

Hæresis fuit Eutychus Constantinopolitani Episcopi: vid. B. Gregor. mag. in c. 19. Job.

h Resurrecturos. Exc.

1. Corin. 15

remissionem omnium peccatorum. Sub qua fide, & resurrectionem mortuorum, veraciter & credimus, & futuri seculi gaudia expectamus. Hoc tantum orandum nobis est & petendum, vt cum peracto finitoq; iudicio, tradiderit filius regnum Deo Patri, participes nos efficiat regni sui; vt per hanc fidem, qua illi inhæsimus, cum illo sine fine regnemus. Hæc est confessionis nostræ fides exposita, per quam omnium hæreticorum dogma perimitur, fidelium corda mundantur; per quam etiam ad Deum gloriosè acceditur, cuius ^a sacrosanctum saporem, sub triduo dierum ieiunio, continua relationum collatione ^b ructantes, ad ea quæ subnexa sunt, sequenti die discernenda ^c transiuimus.

^a Sancto sapore. Exc.

^b Rorantes. Exc.

^c Transilijmus. C. A.

I. Ne tumultu Concilium agitetur.

In loco benedictionis confidentes Domini Sacerdotes ^d nullis debent aut indiscretis vocibus perstrepere, aut quibuslibet tumultibus ^e perturbari; ^f nullis etiam vanis fabulis, vel risibus agi, & (quod est deterius) obstinatis ^g concertationibus tumultuosas voces effundere. Si quis enim (vt Apostolus ait) putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam; sed seducens cor suum, huius vana est religio. Cultum enim suum iustitia perdit, quando silentia iudicij obstrepentium turba confundit, dicente Propheta: Erit cultus iustitiæ silentium: Debet ergo quidquid ^h aut cõtendentiũ ⁱ collationibus agitur, aut accusantium parte proponitur, sic mitissima verborum relatione proferri, vt nec contentiosis vocibus ^k audientiam turbent, nec ^l iudicantium vigorem de tumultu eneruent. Quicumq; ergo in conuentu Cõcilij hæc, quæ promissa sunt, violanda crediderit, & contra hæc interdicta, aut tumultu, aut contumelijs, vel risibus Concilium perturbauerit, iuxta diuinæ legis edictum, quo præcipitur: Eijce derisorem & exiit cum eo iurgium, & cum omni ^m confusionis dedecore abstractus à communi cœtu secedat, & trium dierum excommunicationis sententiam ⁿ perferat.

^d Nullus debet. Gra.

^e Perturbare. Grat. proturbari. C. A.

^f Nullus. Grat. Disceptationibus luo.

^h Confidentiũ. Gra. Consultationib. Exc. luo.

^k Sensus audiētium turb. Grat. Iudicium. Exc. Iudicij. Grāt.

^m Dedecore de confessione. Gra. luo.

ⁿ Ferat Grat.

II. Non debere Metropolitanum à confinitimorum instructione cessare.

Quantum quis præcelsi culminis obtinet locum, tanto necesse est præcedat cæteros gratia meritorum; vt in eo quod præfidet

fidet singulis, singulariter ornetur eminentia sanctitatis; ha-
 bens semper in ore gladium veritatis & in opere efficiētiam
 luminis: vt iuxta Paulum potens sit exhortari in doctrina sa-
 na, & contradicentes reuincere. Nos proinde nostri ordinis
 gradum, vel suscepti regiminis modum magnopere cogitare
 debemus: vt qui officium prædicationis suscepimus, nullis cu-
 ris à diuina lectione priuemur. Nam quorundā mentes Pon-
 tificum ita corporis ocio à lectionis gratia secluduntur, vt
 quid doctrinæ subditis exhibeat gregibus, non inueniat præ-
 co mutus. Insistendum ergo semper erit maioribus, vt quos
 sub regiminis sui cura tuentur, fame verbi Dei perire non si-
 nant. Sic Metropolitanis in confinuitimos, cæterosq; Ecclesia-
 sticis ordinibus deditos; sic confinuitimis in commisso sibi re-
 ligiosorum numero vigilādum est, qualiter nescientia talium
 diuinæ legis traditionibus imbuatur: ita vt indefinēti soli-
 citudine prælatus quisq; subditos quærens, aut profectum
 eorum lætabundus agnoscat, aut nescientiam sine arrogātia
 instruat. Placuit ergo de talibus, iuxta instituta Toletani Con-
 ciliij hoc specialiter definire, vt aut sponte sumant intentionē
 necessariam perdiscendi, aut à maioribus ad lectionis exerci-
 tia cogantur inuiti.

*III. Ut in vna provincia diuersitas officiorum
 non teneatur.*

Disin. 12.
 De his qui.
 Ephes 4.
 De hac etiā
 re est in Cōc.
 Tolet. 4. c.
 1. d. 1. Hum.
 De his, qui contra Apostoli voluntatem, circumferūtur omni-
 vento doctrinæ, placuit huic sancto Concilio, vt Metropolita-
 næ sedis auctoritate coacti vniuscuiusq; provincie^b Pon-
 tifices, rectoresq; Ecclesiarum, vnum, eundemq; in psallendo
 teneant modum, quem in Metropolitana sede cognouerint
 institutum; nec aliqua diuersitate cuiusq; ordinis, vel officij à
 Metropolitana se patiantur sede disiūgi. Sic enim iustum est,
 vt inde vnusquisq; sumat regulas magisterij, vnde honoris
 consecrationem accepit: vt iuxta maiorum decreta, sedes, quæ
 vnicuiq; Sacerdotalis mater est dignitatis, sit & Ecclesiasticæ
 magistra rationis. Abbatibus sanè indultis officijs, quæ iuxta
 voluntatem sui Episcopi regulariter illis implenda sunt, cæ-
 tera officia publica, id est, Vesperam, Matutinum, siue Mis-
 sam, aliter quàm in principali Ecclesia, celebrare non liceat.
 Quisquis autem horum decretorum violator extiterit, sex
 mensibus communionē priuatus, apud Metropolitanum sub
 pœnitentiæ

pœnitentiæ censura permaneat corrigendus: qualiter apud illum, & præteritæ transgressionis culpam lacrymis diluat, & necessariam officiorum doctrinam studiosè addifcat. Sub ista ergo regula disciplinæ, non solum Metropolitanus totius suæ provinciæ Pontifices, vel Sacerdotes adstringat; sed etiam cæteri Episcopi subiectos sibi Ecclesiarum rectores his obtemperare institutionibus cogant.

IIII. De discordia Sacerdotum.

Sicut omnis, qui diligit fratrem suum, ex ^a Deo; ita omnis, qui odit proximum, ex diabolo est: dilectione enim sola discernitur, quis ex quo genitus approbetur, dicente Ioanne: In hoc manifesti sunt Filij Dei, & filij diaboli: omnis, qui non facit, iustitiam non est de Deo, & qui non diligit fratrem ^b suum.

^a Deo natus est, ita & c. Exc.

Quoniam hæc est annunciatio, quam audistis ab initio, ut diligamus alterutrum. Et post paulum: Omnis qui odit fratrem suum homicida est: & scitis quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. Ecce homicida esse probabiliter declaratur, qui à fraterna societate diuiditur: nã etsi manus non moueat ad occidendum, pro eo tamen quia ^c immitis est ad ignoscendum, iam à Deo homicida tenetur.

^b Su. non est ex Deo quon. Exc.

Viuit ille, & iste iam interfector esse conuincitur. Cum igitur his præceptis beatus Apostolus consona prædicatione concordet dicēs: Non occidat sol super iracundiam vestram, & nolite locum dare diabolo; relatæ sunt nobis quorundam Sacerdotum personæ in tantam obstinationis efferbuisse discordiam, ut non solum illos ab ira occasus solis non reuocet, sed nec annosa quidem transactio temporum ad bonum charitatis reclinet: quippe in quorum cordibus ita sol iustitiæ Christus occubuit, ut ad lumen charitatis redire vix possint.

^c In alio M. s. quia nititur ad nocendū.

Horum igitur, & similium discordantium fratrum oblationes iuxta antiqui Canonis definitionem nullo modo recipiendas esse censemus. De personis tamen ^d discordantium id specialiter definitione præcipimus, ^e ut antequam eos reconciliatio vera innectat, nullus eorum accedere ad altare Domini audeat, vel gratiam communionis sanctæ percipiat: sed geminato tempore per pœnitentiam compensabunt, quod discordiæ seruierunt. Quòd si vnus eorum, alio cõtemnente, ad satisfactionem charitatis cucurrerit; ex eo tempore, ut pacificus intra Ecclesiã receptetur, ex quo ad cõcordiam festinasse conuin-

^d Discordantibus. Exc.

^e Ut eos ante recõc. mera innect. quam vllus. Exc.

conuincitur; sententia tamen superiori seruata, vt tempus, quod quisque in ira expendit, geminatum in pœnitentiæ satisfactione persoluat.

V. De compescendis excessibus Sacerdotum.

Nullis vita Præfulum perturbari debet excessibus motio-
nū: quia valde indignum est, vt qui throni Dei vocatur, leui
motive turbentur: & qui debent esse arca iustitiæ, ipsi effi-
ciantur seminarium litis, atq; rapinæ. ^a Quando ergo huius-
^{1. Thimo. 3.} modi iuxta Apostolum irreprehensibiles erunt, qui non so-
lūm irreprehensibilia faciunt, sed mortifera potius, & execrā-
da committunt? Relati enim nobis sunt quidam ex Sacerdo-
tibus, quod omni grauitate Sacerdotalis ordinis prætermittā,
audientiam iudicij furore præueniāt, & excessu solius inho-
nestæ motionis ^b audire, pro quibus eos oportuerat æquita-
tis iudicia sustinere. Dum enim de honoris sui culmine blan-
diuntur, patientiam habere refugiunt: & qui inconcussè de-
buerāt veritatis conseruare statum, subito religionis mutant
propositum, & præcipiti furore iudicium antecedunt: sicq;
in quo decuerat eos iudicij sustinere cōuentum, ^d præuasiōne
agunt, vnde de præsumptionibus confundātur. Qui tamē aut
damno pariter, & excōmunicatione plectendi sunt, aut omif-
sis compositionibus rerum, sola satisfactione pœnitentiæ cu-
rabuntur. Illi enim, qui rei propriæ facultate suffulti sunt, aut
qui rem suam iam antea in nomine Ecclesiæ, cui præsumt,
transulisse noscuntur, ^f aut per se, aut per subditos, seu per
quēlibet, aliena diripiunt, vel præsumptionis, seu cædis quip-
piam agunt, tam in rebus fiscalibus, quàm etiam in quorum-
libet dominio constitutis, & ^g præuasa, vel præsumpta de re-
bus proprijs, iuxta leges excellentissimi Principis, sarciant, &
pro excessu religioni contrario, ^h quo inhonesti ante iudi-
cium paruerunt, duarum hebdomadarum excommunicatione
ne plectendi sunt. Illi autem qui huiusmodi excessibus ser-
uiunt, ^k & nihil proprietatis habere videntur, magna discre-
tionis arte medendi sunt; quo nec ausus illicitos Ecclesiarum
facultatibus redimant, nec ipsi penitus extorres à pœna per-
sistant. Neq; enim iustum est, vt pro prauis actibus Sacerdo-
tum, Ecclesiæ quibus præeminēt, sustineant damnum: vt pro
excessibus talium satisfactio ab Ecclesijs exigatur: cum Eccle-
sia ^m rectores suos non ad litem, sed ad honestatem informet.

De

^a Quomodo, Exc.

^b Mot. iudicia sub-
re refugiant. Exc.
^c rius adre. C. A.
^d Sibi. C. A.

^d Peruasiōne, Exc.

^e Transulisse, Exc.
^f Si aut. Grat.

^g Peruasa, Exc.

^h Quod inhonesti
Exc.
ⁱ Perpetraverunt, Exc.
^j Desunt, Exc.

^k Et qui inib. Exc.

^l Et Exc.

^m Cultores, Exc.

De talibus ergo placuit definire, qui nullis habitis rebus proprijs, aut in quocunq; præuafores extiterint, aut quibuslibet personis cædes, vel quodcunq; præsumptionis intulerint, nulla eos incuruatione status sui, seruituti hominum debere addici: sed iuxta quod præsumptuosus, quisquis ille, extiterit, ita & pœnitentiæ legibus subiacebit: id est, ut si in decem solidorum summam præsumptor esse conuincitur, viginti dierum pœnitentiæ satisfactione purgetur: ita ut siue maioris, siue minoris summæ excessum peregerit, similiter geminata hoc semper satisfactione pœnitentiæ recompenset. Seruos tamen Ecclesiarum, qui huiusmodi excessus operasse noscuntur, ad leges seculares audiendos remittimus. Et hæc quidem de generali excessu dicta sufficiant. Cæterum specialitatis ordinem

^a Perseq. decembris. Exc.

persequentes, si quis Episcoporum magnati cuiusque uxorem, filiam, neptem, seu quolibet illi gradu altero pertinentem, quacunq; fraude, vel subtilitate adulterina pollutione fœdauerit, & honoris proprii gradum amittat, & sub exilij relegatione perpetuam excommunicationis sententiam perferat: qui tamen circa finem vitæ communionis remedio adiuuandus est. Hanc sanè & illi sententiam merebuntur, qui aut volentes homicidium fecerint, aut primatibus palatii, generosisq; personis, seu nobilioribus quibusque mulieribus, vel puellis aliquid, aut per ^b cædem, aut per quamcunq; irrogatam iniuriam, visi fuerint intulisse, vnde eos iuxta legum secularium instituta, aut talionem recipere, aut traditionem de his fieri, vel proscriptionem oporteat.

^b Necem. Exc.

VI. Non debere Sacerdotibus quaslibet in Ecclesia familijs truncationes membrorum facere, aut aliquid, quod morte plectendum est, iudicare.

Reban. pœnitentiæ. 30.
13. q. 8.
Hic à quibus. Ino. p. 5.
c. 71. q. 1. But
ib. lib. 1. c.
30.

His, à quibus Domini sacramenta ^c tractanda sunt, iudicium sanguinis agitare nõ licet: & ideò magnopere talium ^d excessibus prohibendum est; ne indiscretè præsumptionis motibus agitati, aut quod morte plectendum est, sententia propria iudicare præsumant, aut truncationes quaslibet membrorum quibuslibet personis, aut per se inferant, aut inferendas præcipiant. Quod si quisquam horum immemor præceptorum, aut Ecclesiæ suæ ^e familijs, aut in quibuslibet personis tale aliquid ^f fecerit, & cõcessi ordinis honore priuatus, & loco suo,

^c Tractantur. Iuo.

^d Excessus prohibendus. Iuo. & Grat.

^e Familijs. Grate

^f Perpetrauerit. Iuo.

Aaa perpetuo

perpetuo damnationis teneatur religatus ergastulo: cui tamē
 Exeb. 18. misericordiam, qui non vult peccatoris mortem, sed vt con-
 33. uertatur, & viuat.

*VII. Quòd debeat discretio Ecclesiarum rectoribus esse, ne per
 inconditam disciplinam subeant homicidij notam.*

Leo Pon. M. Quum iuxta antiquæ institutionis edictum, plus erga corri-
 epist. 84. gendos agere debeat beneuolentia, quàm seueritas; plus co-
 hortatio, quàm commotio; plus charitas, quàm potestas, rela-
 tum est nobis, quòd quidam ex fratribus, plus liuore odij, quàm
 correctionis studio subditos insequentes; dum se simulāt spi-
 ritualem eis adhibere correctionem, indiscretam subito affe-
 runt mortem, cum inauditos à se proijciunt, & occultis eos
 iudicijs sub pœnitentia puniunt. Non ergo de cætero peruer-
 sis voluntatibus sit liberum simulare quod fingunt; sed quo-
 tiescunq; quilibet ex subditis corrigendus est, aut publica de-
 bet à Sacerdote disciplina curari: aut, si aliter rectoribus placet,
 duorum, vel trium fratrum spiritualium testimonio peculi-
 ariter adhibito, & modus criminis agnoscat, & modus pœ-
 nitentiæ irrogetur: ita tamen vt si exilio, vel retrusione dignū
 esse qui deliquit, iudicium peculiare decreuerit, modus
 pœnitentiæ, quam coram tribus fratribus Sacerdos trans-
 gressori indixerit, speciali debeat eius, qui sententiā protulit,
 manus proprię subscriptione notari: sicq; fiet, vt nec trāsgres-
 fores sine testimonio excidia vitæ suæ incurrāt, nec rectores,
 accusatos se de quorumlibet interemptionibus erubescant.

^a Illius. Exa.

^b Aut quid aliud
 deliq. Exc.
^c Quem. Exc.

*VIII. Ne quidquam præmij pro diuinis Sacramentis
 accipiatur.*

1. q. 1. Quid
 quid inuisi-
 bilis. Iuo p.
 4. c. 120. et
 p. 1. c. 73.
 Matth. 10.
 Gratianus,
 et qlos, legūt
 pro collatio-
 ne, consola-
 tione. Verū
 in nouis Gre-
 gorianis, po-
 sterior lectio
 probatur.

Quidquid inuisibilis gratiæ collatione tribuitur, ^d numerum
 quæstu, vel quibuslibet præmij venundari penitus non de-
 bet, dicente Domino: Quod gratis accepistis, gratis date. Et
 idè quicunq; deinceps in Ecclesiastico ordine constitutus,
 aut pro baptizandis, consignandisq; fidelibus, aut pro colla-
 tione chrisimatis, vel promotionibus graduum pretia quæli-
 bet, vel ^e præmia, volūtariè oblata pro huiusmodi ambitione
 susceperit; equidem, si sciente loci Episcopo tale quidquam
 à subditis perpetratur, idem Episcopus duobus mensibus ex-
 communicationi subiaceat; ^f pro eo, & quia & sciens mala
 contexit,

^d Nonquam quæsi-
 tua. Exc.

^e Præm. nisi voluit
 Grat. & Exc.

^f Pro eo quod & sci-
 ta malè. Iun. pro
 eo quod in celsis
 tia mala contex-
 Grat.

contexit, & correctionem necessariam non^a adhibuit. Sin autem suorum quispiam eodem nesciente,^b quodcunq; pro supradictis capitulis, accipiendum esse sibi crediderit; si Presbyter est, trium mensium excommunicatione plectatur; si Diaconus,^d quatuor; Subdiaconus verò, vel Clericus his cupiditatibus seruiens, & competenti verberere, & debita excommunicatione plectendus est.

^a Acquisiue Grat.
^b Quicquam. Grat.
^c Quatuor. Grat.
^d Trium Grat. & Iuo.
^e Pro competenti pœna, & deb. Grat.

I X. Quid custodiri debeat, ne per premium Episcopus fiat: vel qua sententia feriatur is, qui post honorem acceptum, per premium ordinatus fuisse detegitur.

Ino. p. 5. c.
117.

Multæ super hoc capitulo Patrum sententiæ manauerunt; scilicet, ne inappretiabilem sancti Spiritus gratiam donis, vel muneribus quis existimet comparandam. Sed (quod nõ sine graui dolore dicendum est) quanto hæc res frequenti decretorum est præceptione prohibita, tanto nobis fraudibus cognoscitur iterata; dum hi qui tali pretio mercari nituntur gratiam Spiritus sancti aut ordinationis, seu tempora præueniunt munere, aut post acceptum honorem^f promissam suis conferunt^g apparitoribus turpis lucri mercedem. Et ideò vt horum & similium argumentorum deinceps amputetur occasio, hoc sancta Synodus definiuit: vt cum quisq; Pontificale culmen ante Domini altare percepturus accesserit, sacramenti^h se taxatione astringat, quòd pro conferenda sibi consecratione honoris, nulli personæ cuiuslibet præmiij collationem, velⁱ iam dedisse, vel aliquando ad futurum dare procurat; sicq; aut mundus ab hoc contagio, prælationis consecrationem accipiat,^k aut implicitus huic sceleri, manifestè denotatus coram Ecclesia, ad honorem, quem mercari voluit, non accedat. Illos^l autem quos deinceps post^m relationem per præmium ordinatos fuisse patuerit, sub definitis pœnitentiæ legibus, vt verè simoniacos ab Ecclesia separandos esse censemus: id est, vt duorum annorum spatio exilio relegati, & digna satisfactionis, vel excommunicationis sententia coerciti, honoris gradum, quem præmijs emerant, lacrymis conquirere & reparare intendant. Vnde si digna eos satisfactio pœnitentiæ commendauerit, peracto indictæ pœnitentiæ tempore, non tantùm communioni, sed & loco, & totius ordinis officijs, à quibus separati fuerunt, restaurandi sunt.

^f Promissis. Exc. & Iuo.
^g Apparentib. Exc.

^h Exactione astringantur. Exc.

ⁱ Aliquãdo dedisset. Exc.

^k Aut publicato hoc scelere, manifestè denudatus coram Ecclesia, & ad. Exc. & Iuo. Alias: Aut per illicitum vsum implicatus, &c.

^l Tamen. C. A.
^m Prælationem. Exc.

X. *Ut omnes Pontifices, rectoresq; Ecclesiarum, tempore quo ordinandi sunt, sub cautione promittant, quam iustissimè viuere debeant.*

Dist. 13. c.
Quamquam
omnes. An-
selm. lib. 7.
c. 88.

Quamquam omnes, qui sacris mancipantur ordinibus, canonicis regulis teneantur adstricti, expedibile tamen est, vt promissionis suæ vota sub cautione spondeant, quos ad promotionis gradus ecclesiastica^a prouehit disciplina: solet enim plus timeri, quod singulariter pollicetur, quàm quod generali^b innexione concluditur. Et ideò placuit huic sancto Concilio, vt vnusquisque, qui ad Ecclesiasticos gradus est^c accessurus, non ante honoris consecrationem accipiat, quàm^d placiti sui innodatione promittat, vt fidem catholicam sinceræ cordis^e deuotione custodiens, iustè, & piè viuere debeat; & vt in nullis operibus suis, canonicis regulis contradicat; atque vt debitum per omnia honorem, atque obsequij reuerentiam præeminenti sibi vnusquisque dependat: iuxta illud B. Papæ Leonis edictum: Qui scit se quibusdam esse præpositum, nõ molestè ferat aliquem sibi esse prælatum; sed obedientiã quã exigit, etiam ipse dependat. Pœna tamen iuxta Ecclesiasticæ consuetudinis morem, & placitis talium^f inferenda, & ab his, qui transgressores fuerint, persoluenda est.

^a Probat. Exc. Grat.

^b Sponsione. Exc.
^c Ascensurus. Grat.

^d Placita sibi anno-
tatione. Exc. p. iaci
ei sui annotat. Gra-
tian.

^e Contritione ac de-
uot. Grat.

Epist. 84.

^f Inferenda. Grat.

XI. *De elucidatione antiqui Canonis, quo precipitur, vt si quis acceptam à Sacerdote Eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus propellatur.*

Primi cap.
14.

Cum nihil in diuino Canone debeat esse cõfusum, nihil dubium, nihil etiam indiscretũ, in collatione nostri cœtus^g relatus est Canon Toletani Concilij primi, in quo præceptum est, vt si quis acceptam à Sacerdote Eucharistiam non sumpserit, velut sacrilegus^h propellatur: nec adiecta est ibi discretio voluntatum; cum & infidelis hæc & talia infideliter agat; & fidelisⁱ fidenter accipiat, quod naturalis illum necessitas deglutire non sinat. Solet enim humanæ naturæ infirmitas in ipso mortis exitu prægrauata, tanto siccitatis pondere deprimi, vt nullis ciborum illationibus refici; sed vix tantumdem illati delectetur poculi gratia sustentari. Quod etiã in multorum exitu vidimus, qui optatum suis votis sacræ communionis expetentes viaticum, collatam sibi à Sacerdote Eucharistiam reiecerunt; non quòd infidelitate hoc agerent, sed quòd præter Dominici calicis haustum, traditam sibi non possent

^g Relektus. Exc.

^h Repellatur, est in
Concil. Tolet.

ⁱ Fideliter. Exc.

possent Eucharistiam deglutire. Non ergo huiusmodi à corpore Ecclesiæ separandi sunt, qui talia non infidelitate, sed necessitate fecerunt: præsertim hi, de quibus nihil fidei sinistra sentitur. Placuit ergo definire, quod nec fidei officiat, nec infidei inultum existat. Quicumq; ergo fidelis ineuitabili qualibet infirmitate coactus, Eucharistiam perceptam reiecerit, in nullo Ecclesiasticæ damnationi subiaceat. Similiter nec illos cuiusquã punitionis censura redarguet, qui talia tempore infantia faciunt, aut in qualibet mētis alienatione positi, quid fecerint ignorare vidētur. Iam verò quicumq; aut de fideiū, aut infidelium numero corpus Domini absq; ineuitabili (vt dictum est) infirmitate proiecerit; & fidelis est, perpetua cōmunionem priuetur; si infidelis, & verberibus subdatur, & perpetuo exilio relegetur. Quod si horum quilibet huiusmodi excessus digna pœnitentiæ satisfactione defleuerit, post quin quennium licitum erit, illum cōmunioni pristinae reformari.

XII. Ne in confinio mortis pœnitens à reconciliatione diutinè suspendatur: & vt oblatio eius qui pœnitens, nec tamen reconciliatus de hac vita exierit, ab Ecclesia receptetur.

Qui pœnitentiam in mortis agit periculo, non diutinè à reconciliationis gratia referendus est, sed si ^a præceptum mortis vrget periculum, pœnitentia per manus impositionem accepta, statim ei reconciliatio adhibenda est: ne prius ab humanis rebus æger abscedat, quàm donum reconciliationis percipiat; sicq; superstibus quodammodò doloris videatur esse perpetui, si præcisum ab Ecclesiæ membris eum, qui vti que reconciliari non meruit, raptim à præsentis vita mors maturata subduxerit: iuxta Papæ Leonis edictum: His, qui in tempore necessitatis, & in periculi vrgētis instantia præfidiū pœnitentiæ, ^b & mox reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda: quia misericordiæ Dei, nec mēsuras possumus ponere, nec tempora definire. De his autem qui accepta pœnitentia, antequam reconcilientur, ab hac vita recesserint; quamquã diuersitas præceptorum de hoc capitulo habeatur, illorum tamen nos sententias placuit sequi, qui multiplices numero de huiusmodi humaniùs decreuerūt; vt & memoria talium in Ecclesijs cōmēdetur, & oblatio pro eorum dedicata spiritibus accipiatur.

^a Præcisio mort. vrgetur periculo. Exc.

^b Ex more. Exc.

26. q. 6. 217
qui. Leo.
epist. 91.

Council. Car-
thage. 4. cap.
79. c. 16.
q. 6. per 10.
tam.

XIII. De Sacerdotibus, qui vexati cadere
videntur.

Concil. Eli-
ber. 2. c. 29.
& Pius PP.
1. dist. 33.
cōmuniter.

Benè quidem maiorum regulis definitum est, vt dæmonijs, alijsque similibus passionibus irretitis ministeria sacra tractare non liceat: cui præcepto consensu rationis adhibito, id communiter definiuimus, vt nulli de his, qui aut in terram arrepti à dæmonibus illiduntur, aut quolibet modo vexationis incursum efferuntur, vel sacris audeant ministrare altaribus, vel ^a indiscussos se diuinis ingerant Sacramentis: exceptis illis, qui varijs corporum incommoditatibus dediti, ^b sine huiusmodi passionibus in terram approbantur elisi. Qui tamen & ipsi tamdiu erunt officij sui ordine & loco suspensi, quousque vnus anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab incursum dæmonum alieni.

^a Indiscussis. Exc.

^b In. Exc.

XIIII. Ut qui Domino canunt, atque sacrificant,
post se semper habeant adiutoria
constituta.

7. quæst. 1.
Illud diuini
oraculi. Ino.
part. 2. cap.
126. Hinc.
lib. 3. c. 73.
& de cons.
d. 1. vs illud.

Et illud diuini oraculi ^d monentis singuli præcauētes, quò scribitur: Vt soli, quia cum ceciderit non habet ^e subleuātem: summopere curandum nobis est, & ^f cauēdum, ne horis illis, atq; tēporibus, quibus Domino pfallitur, vel sacrificatur, vnicuique diuinis singulariter officijs insistenti perniciofa passio, vel corporis quælibet ^g valetudo occurrat, quæ aut corpus subito subruat, aut mentem alienatione, vel terrore confundat. Pro huiusmodi ergo casibus ^h præcauendis, necessarium duximus instituere, vt vbi temporis, vel loci, siue Cleri copia suffragatur, habeat semper quisquis ille canens Deo, atq; sacrificans, post se vicini solaminis adiutorem: vt si aliquo casu, ille, qui officia impleturus accedit, turbatus fuerit, vel ad terram elisus, à tergo semper habeat, qui eius vicē exequatur intrepidus. *

^e Vt illud. Alij M. G. quam variā lectio nem norauit Cod. Gregorianus.
^d Mente. Grat.
^e Sub. se. Grat.
^f Vitendum. Grat. Exc.

^g Inualitudo. Grat.

^h Deest Grat. Præcauentes. Exc. Grat.

* Intrepidus. In decreto Gratiani alijs etiam uariis locis additur: Sed si hoc sacrificanti frequenter acciderit, tunc omnino ab oblatione prohibeatur. quam additionem nota Gregorius non probat.

XV. De institutione certi temporis, quo
Concilium agitur.

Peractis omnibus, quæ ad correctionem nostri ordinis in hoc Concilio promulgata sunt, placuit definire, vt paternis institutionibus obsequentes, omni anno ad peragendam celebritatem Concilij in Metropolitana sede, tempore quo Principis,

De hac re diximus Concilio. Tol. 4. c. 3.

Principis, vel Metropolitanæ electio definit, deuōtis semper animorum studijs ^a confluamus: nec quibuslibet requisiti occasionibus absentemur; sed in ^b præfato die, quo indictum fuerit, adunatis in Metropolitana sede ^c omnibus Pontificibus, Concilium Deo præfule celebretur. Quisquis autem Episcoporum, excepta ineuitabili causa, vel necessitate de peragendo se Concilio absentauerit, vnus anni excommunicatione plectendus est. Quod si deinceps absque celebratione Concilij anni vnus meta transierit, omnes in commune Pontifices Carthaginensis prouinciæ, superioris censuræ sententia obnoxios retinebit: id est, si nulla sibi impediēte Principis ^d potestate, solius propriæ voluntatis libito, se ad celebrandum Concilium non collegerint.

^a Conferamur. Exc.^b Preparato. Exc.^c Omnib. prouinciæ Pont. Exc.^d Potest. vel infirmitate, aut ineuitabili causa. Exc.

XVI. De relatione gratiarum pro consummatione Concilij.

His igitur constitutionibus nostris, quæ necessariò decernenda credimus, finalem manus nostræ subscriptionem adiecimus; immortalī Deo nostro & Domino gloriam & honorem reddentes, qui nos de conuentu alternæ visionis lætos effecit; qui os nostrum in confessione laudis suæ aperuit; qui etiam decreta huius nostri Concilij honesto fine compleuit. Post hæc religioso domino, & amabili Principi nostro ^e Vvambano Regi gratiarum actiones persoluimus; cuius ordinatione collecti, cuius etiam studio aggregati sumus; qui Ecclesiasticæ disciplinæ his nostris seculis nouus reparator occurrens, omissos Conciliorum ordines non solum restaurare intendit, sed etiam annuis recursibus celebrandos instituit; vt ad alternam morum correctionem ^{27. feb. 34.} anno tempore alacriter concurrentes, iuxta Prophetæ vaticinium, quod in nobis defractum est alligetur, & quod abiectū est reducatur. Det ergo eidem Principi Dominus pro huius sacræ sollicitudinis voto, & cursum præsentis vitæ in pace ^f transire, & post ^g diutina tempora ad se in pace remisit iniquitatibus peruenire; qualiter & hic felicia tempora ducat, & felix cum omnibus, quibus principatur, ad Christum sine confusione perueniat: vt quia per eum corona nostri ordinis in melius restauratur, coronā futuri regni capiat; ex hoc in regione viuorum regnans, cū Christo in secula seculorum. Amen.

^e Vvambani alius M. f. Defunt Exc.^f Transire. Excus.^g Diuturna. Exc.

Aaa 4 Inter

Interfuerunt huic sancto Concilio Pōtificates
numero decem & septem.

- 1 Ego Quiricus, vrbis Regiæ Metropolitanus Episcopus,
hæc gesta Synodalia à nobis definita subscripsi.
- 2 Athanasius, Setabitanæ ecclesiæ Episcopus, hæc gesta Syno-
dica à nobis definita subscripsi.
- 3 Ego Argemundus, Oretanæ ecclesiæ Episcopus, similiter
subscripsi.
- 4 Ego Ioānes, Bigastrensis ecclesiæ Episcopus, similiter subsc.
- 5 Ego Godiscalcus, Oxomensis ecclesiæ Episc. similiter subsc.
- 6 Ego Leander, ecclesiæ Illicitanæ, qui & Elotanæ, Episcopus
similiter subscripsi.
- 7 Ego Felix, ecclesiæ Dianiensis Episcopus, hæc gesta Synodi-
ca à nobis definita subscripsi.
- 8 Suinterius, ecclesiæ Valentianæ Episcopus, hæc gesta Syno-
dica à nobis definita subscripsi.
- 9 Palmatus, ecclesiæ Vrcitanæ Episcopus, similiter subscripsi.
- 10 Ricilla, ecclesiæ Accitanæ Episcopus, similiter subscripsi.
- 11 Rogatus, ecclesiæ^a Beatiensis Episcopus, subscripsi.
- 12 Etherius, ecclesiæ Bastitanæ Episcopus, subscripsi.
- 13 Concordius, ecclesiæ Palentinæ Episcopus, subscripsi.
- 14 Acisclus, ecclesiæ Complutensis Episcopus, subscripsi.
- 15 Memorius, ecclesiæ^b Segobriensis Episcopus, subscripsi.
- 16 Egica, ecclesiæ Seguntiensis Episcopus, subscripsi.
- 17 Gaudentius, ecclesiæ Valeriensis Episcopus, subscripsi.

a Vitiensis. C. A.

b Segobriensis. C. A.

Vicarij Episcoporum.

- 18 L ibertus Diaconus, agens vicem dñi mei Sinduiti, ecclesiæ
Segobriensis Episcopi, hæc gesta consentiens subscripsi.
- 19 Egila Diaconus, agens vicem domini mei Mumuli, ecclesiæ
Arcauicensis Episcopi, hæc gesta consentiens subscripsi.

Item Abbates.

- 1 V lianus, ecclesiæ monasterij sancti Michaëlis Abbas, hæc
gesta Synodica à nobis definita subscripsi.
- 2 Valderedus, ecclesiæ monasterij sanctæ Leocadiæ Abbas, hæc
gesta Synodica à nobis edita consentiens subscripsi.
- 3 Gratindus, ecclesiæ monasterij sanctorū Cosmæ, & Damiani
Abbas, hæc gesta Synodica à nobis edita cōsentiens subscr.
Abfatio,

- 4 Absalio, Ecclesiæ monasterij sanctæ crucis Abbas, hæc gesta Synodica à nobis definita consentiens subscripsi.
- 5 Florentinus, Ecclesiæ monasterij sanctæ Eulaliæ Abbas, hæc gesta Synodica à nobis definita consentiens subscripsi.
- 6 Auila, Ecclesiæ monasterij S. Iuliani Agaliensis Abbas, hæc gesta Synodica à nobis definita consentiens subscripsi.
- 7 Gudila Ecclesiæ S. Mariæ Regiæ sedis Archidiaconus, hæc gesta Synodica à nobis definita subscripsi.

De subscriptionibus vndecimi Concilij Toletani.

In his omnibus subscriptionibus solus Athanasius, Setabitana Ecclesiæ Episcopus, subscribit, qui alijs interfuit Concilijs: is enim, in. 8. Era. 691. 9. 9. 10. subscribit: unde hic ut antiquior omnibus, post Metropolitanam Quiricum secundo loco confirmat. Cateri omnes Episcopi alijs suffecti huic Synodo interfuerunt; ut Argemundus Ecclesiæ Oretana, qui successit Mauricio, in. 10. Asciscus Complutensis Dauila, in. 10. Concordius Palentina, Ascario, in. 8. Ethe rius Bastitana, Seruodei, in. 8. Egica Seguntiensis, Vviderico in. x. Felix Dianiensis, Marcello, in. 8. Gaudentius Valericensis, Stephano, in. 10. Godiscalcus Oxomensis, Egilano, in. 10. Ioannes Bigastrensis, Giberio, in. 10. Leander Illicitana, Vvinibal, in. 10. Memorius Segobriensis, Euscio, in. 10. Mumulus Arcauicensis per procuratorem, Balduigio, in. 10. Palmatus Urcitana, Marcello, in. 10. Quiricus urbis Regiæ, Eugenio, in. 10. Ricilla Accitana, Magnario, in. 10. Suinterius Valentina, qui Felici, in. 8. Sinduitus per procuratorem Segobriensis, Anserico. Subscribit etiam Rogatus Beatiensis. Huius Episcopatus mentio in alijs subscriptionibus non habetur. Omnes ferè Episcopi sunt ex Metropoli Toletana: nam in 10. Concilio Toletano omnes subscribunt, praterquam, Palentina, Bastitana, Valentina, Segobriensis, qui etiam ad Carthaginensem prouinciam pertinent.

Notæ in Concilium XI. Toletanũ.

In Nomine Domini] Toletanum Concilium vndecimum, habitum anno quarto Vvambani Regis, septimo idus Nouemb. est prouinciale; coactum sub Agatho P. M. in quo factam esse legitimã sedium Episcopaliũ diuisionem omnes Hispani historici tradunt.

dunt, Rodericus, Chron. generale, Tudensis, Vasæus & alij.

Cum tandem nos] Iouerius in collectione Conciliorum amplius habet: Cum tandem diuina clementia operis manuum suarū perditioni condolens, praua in directa reducens, suum sanctum Sabaoth nouis propaginibus, ac plantis nouellis fœcundare volens; negligentia subrogans diligentiam; pro ignorantia, disciplinā immitens; pro socordia, solertiam; pro schismate, unitatem inducēs; pro Zizania, vera pacis vinculum largiens; pro caducis, cœlestium desideria infundens; pro turpibus, honesta sectari stimulans; à terrenis & infimis, ad sublimia erigēs nos; in hac lacrymarum valle potius morientes, quam viuētes; in hoc vasto periculorum mari vagantes, sine remige, sine clauo, huc illucq; tempestatum fluctibus per abrupta collisos, in continua malorum acie, ubi nos circumstant mille discrimina; ubi versutissimus insidiatur hostis, mille nocendi artibus instructus, ex alto cœli domicilio respiciens, &c.

Confitemur] Fidei confessio in Concilijs præponitur, statimque initio fieri solenne fuit, veluti totius Christiana structura basis & fundamentum, à quo omnis adificatio crescit in templum Dei.

Et prædestinatus esse credendus est] In eo sensu, quo dicitur à D. Paulo, qui prædestinatus est filius Dei, in virtute secundum Spiritum sanctificationis, ex resurrectione mortuorum Iesu Christi Domini nostri.

Cap. 1 In loco benedictionis] De forma seruanda in Concilijs celebrandis, statuunt Concil. Tol. 4. c. 3. & Agathens. cap. 40. Chalcedonense etiam, ut habetur distinct. 18. c. peruenit ad nostras. Ordinemq; celebrandi Concilia, principio huius collectionis posui.

Cap. 2 Quantum quis] De scientia, quam debet habere Episcopus, vide Innocen. in. c. cum in cunctis, in princip. de electione, & Ioannē Andream, & Host. & Abbat. Verum Cardinalis Turrecrem Hispanus, & Præpositus, & Alexander, parcius loquuntur de scientia, & peritia Episcopi, in. c. omnes psallentes. 38. dist. Episcopi munus esse primum, ac præcipuum, prædicare sanctum Iesu Christi Evangelium; habere in ore gladium veritatis, & diuina scriptura intelligentia eminere, multis exemplis pariter, ac doctrinis ostendit Dominus noster Iesu Christus, supremum Ecclesia caput, summusq; Sacerdos, cuius sacra membra Episcopi sunt, qui typum supremi in veteri lege Episcopi Aaronis referūt. Nam sicut ille os fuit Moyse, ita Episcopus per verbi ministerium, os est Christi. Atq; hoc est, quod Apostolis promisit: Ego dabo vobis os, & sapientiam, cui non poterunt resistere aduersarij vestri. Et ipse primū docuit facere, & postea

In præfatione Concilij

postea docere. Imò duodecimum nondum annum cōpleuerat, & in medio Doctōrū in tēplo disputare inuentus, sollicita mœstæq; matri respōdit: Nōne in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse? Et alibi: oportet me operari opera eius, qui misit me. Et illud: Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Meus cibus est, ut faciam voluntatem eius, qui misit me Patris. Quæ nam esset Patris voluntas docuit, cum Samaritanam prædicatione ad fidem traxit; cum parabolis & cœlestibus doctrinis populū instruxit. Circuibat enim Iesus omnes ciuitates & castella, docens in synagogis eorum, & prædicans Euangelium regni, & curans omnem languorem, & omnem infirmitatem. Et cum in synagogam Nazareth, ubi erat nutritus, intrasset, traditus est illi liber Esaiæ propheta: & ut reuoluit, incidit in locum, ubi scriptum erat: Spiritus Domini super me, propter quod unxit me; euangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, prædicare captiuis remissionem, & cæcis visum. Misit etiam discipulos binos prædicare, & dixit illis: Messis quidem multa, operarij autem pauci. Et, dicite: Pax huic domui, & appropinquauit in vos regnum Dei. Et post mortem corporis, gloria immortalitatis coopertus, dixit Apostolis: Ite, prædicare Euangelium omni creatura. Et rursus: Posui vos, ut eatis, & fructum adferatis. Et alibi: Eritis mihi testes in Hierusalem, & uniuersa Iudæa, & Samaria, usq; ad ultimum terra. Idem etiam Apostolorum comprobatur doctrina; qui alijs ita de seipsis dixerunt: Non est æquum ministrare mensis, & relinquere uerbum Dei. Et Paulus, Va mihi, inquit, si nō euangelizauero. De quo dictum est: Vas electionis est mihi; ut portet nomen meum. Unde ipse de se dicebat: Misit me Dominus non baptizare, sed euangelizare. Et Episcopo Timotheo regulam Episcopalis muneris ita præscribit: Oportet, inquit, Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem; non superbum, non iracundum, non uolentem, nec turpis lucri cupidum; sed hospitalē, benignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem; ut potens sit exhortari in doctrina sana; & eos, qui contradicunt, arguere. Et alio loco: Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris uirum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitem, doctorem. Et paulò post. Attēde lectioni, & exhortationi, & doctrina. Hac igitur norma est, ueraq; imago Episcopalis cura, quam Paulus designat, & certis coloribus depingit: quam etiam omnes sancti Patres sunt sequuti.

Sozimi Pontif. Max. fragmentum apponam. Qui Ecclesiasticis inquit, disciplinis per ordinem non est imbutus, & temporum approbatione

„ batione diuinis stipendijs non est eruditus, nequaquam ad summum
 „ Ecclesie Sacerdotium aspirare presumat: & non solum in eo ambi-
 „ tio inefficax habeatur, verum etiam ordinatores eius careant eo
 „ ordine, quem contra precepta Patrum crediderunt presumendum.
 Inde est quod sacrarum literarum necessario oportet Episcopum ha-
 bere peritiam. Et in sua ordinatione cum formatur, interrogatus, an
 utrumque sciat Testamentum, publicè fatetur se scire. Idque in ve-
 teri testamento prefiguratum erat. Nam inter cetera ornamenta
 Pontifex Rationale iudicij ferebat in pectore, in quo incisum erat:
 Doctrina, & veritas: quia in pectore Pontificis manifesta & cog-
 nita omnibus debet esse sapientia veritatis. Hinc etiam veteres, qui-
 bus arca à Leuitis in via portabatur, iugiter annulis erant inser-
 ti: ut cum illa esset portanda, nulla fieret mora in intromittendis
 veteribus. Quia Episcopi, per quos verbum Dei in Ecclesia publicè
 in orbem circumfertur, sacrarum literarum lectioni perpetuò debent
 sedulam nauare operam; ne tunc querant discere, cum ex officio
 alios teneantur docere. David Rex, cui munus regendi populos da-
 tum est, prius ex gratia Spiritus sancti donum scientie percepit,
 quam administrationem regni assequeretur. Salomon quoq; cum
 primùm regnum inchoasset, non diuitias, non longum vitæ tempus,
 sed diuinam sapientiam à Deo postulat, & impetrat, sine qua nihil
 esse præstans ad regimen aptum regni intelligebat. Et prius Dominus
 posuit verba in ore Prophete, quam constitueret eum super gentes &
 regna; dicens ad Hieremiam: Ecce dedi verba mea in ore tuo; ecce
 constitui te super gentes & regna. Hinc etiam Malachias: Labia
 Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt de ore eius:
 quia angelus Dñi exercituum est. Quia sancti, & optimi viri est,
 prius discere, postea verò prædicationis officio fungi. Salomon ante
 tacendi tēpus expressit, loquendi postea: quia veritas taciturnita-
 te & silentio, meditationeque animi discitur, & comparatur; iam
 verò concepta partaque, verbo populis datur, & annunciatur, ut
 Domini sermo ait: qui audit, dicat veni: id enim in Apostolis for-
 mandis, obseruauit; erudiens eos doctrina cælestis intelligentia, pa-
 rabolarum apertione, miraculorum operatione, vitæ consuetudine &
 familiaritate; ut ita edocti prædicationis officio fungi possent: postea
 misit in uniuersum orbem. Vnde post corporis sui admirabilem re-
 surrectionem, illis diuina scriptura abditum reconditumq; sensum
 aperuit: postea verò dixit: Euntes in mundum uniuersum prædicate
 Euangelium omni creaturæ. Petrus verò Apostolorum Prin-
 ceptus, Christi que Vicarius, cui ouilis Dominici cura demandata
 est.

est, cum rectoribus, & praposis Ecclesia scriberet, ait: Parati esse debetis, reddere rationem omni poscenti vos satisfactionem, de ea fide, & spe, qua in vobis est. Quibus testimonijs aperte monstratur, non satis esse Presbytero bona morum puritas, & vita honestas, ut muneri Episcopali praeficiatur, nisi scientia doctrina caelestis polleat. Expendamus post Sozimum, Origenis verba homil. 6. ad cap. 8.

„ Leuitici: Si quis vult Pontifex nō tam vocabulo esse, quā merito,
 „ imitetur Moysen, imitetur Aaron: quid enim dicitur de eis? quia
 „ non discedunt de tabernaculo Domini. Erat ergo Moyses indesti-
 „ nenter in tabernaculo Domini. Quod autem opus eius erat? ut aut
 „ à Deo aliquid disceret, aut ipse populum doceret. Hac duo sunt
 „ Pontificis opera; ut aut à Deo discat legendo scripturas diuinas,
 „ & saepius meditando, aut populum doceat: sed illa doceat, qua ipse
 „ à Deo didicerit; non ex proprio corde, vel ex humano sensu; sed
 „ qua Spiritus sanctus docet. Hec Origenes. Concilio etiam Tolet.
 „ 1. 6. in decreto. 1. 2. iudicij, & electione Felicis Episcopi in Toletanā
 „ sedem, & Faustini in Hispalensem, & alterius Felicis in Bracaren-
 „ sem, sic Episcopale officium designatur: Quatenus uterq, easdem,
 „ quas suscepit Ecclesias, pia praedicatione instruant, moribus sanctis
 „ exornent, ac beata vita exemplis adificent. At dicit quis Concilio
 „ Tridentino statutum esse, posse Episcopos per alios, si legitime im-
 „ pediti fuerint, verbum Dei annunciare. Id autem quis negabit? quis
 „ inficiabitur? verum ignorantia, & inscientia, & imperitia impedi-
 „ mentum, nullus sanus, neq, in sacris literis versatus, ut per alios
 „ populum erudiat, dicit esse legitimum, atque sufficiens. Quod nec
 „ Paulus admittit, cum ait: Vt potens sit exhortari in doctrina, & eos
 „ qui contradicunt arguere. Potens sit (inquit) in doctrina, id est, in
 „ sacrorum librorum intelligentia, in diuinorum mysteriorum peritia,
 „ in quaestionum sacrarum enodatione, in Conciliorum, & Decreto-
 „ rum Ecclesia doctrina, & sapientia, in hereticorum calliditatibus,
 „ & versutijs arguendis, ac subuertendis. Et. 2. ad Tim. eum in Epis-
 „ copali cura instruens, sic ait: Tu verò permane in his, qua didicisti,
 „ & credita sunt tibi, sciens à quo didiceris, & quia ab infantia sa-
 „ cras literas nosti, qua te possunt instruere ad salutem per fidem, qua
 „ est in Christo Iesu. Omnis enim scriptura diuinitus inspirata, utilis
 „ est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum
 „ in iustitia; ut perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instru-
 „ ctus. Neq, praetermittendum est, Timotheum ab infantia sacras li-
 „ teras didicisse, ut in curam Episcopalem incumberet. Sacra Tri-
 „ dentina Synodus sess. 6. cap. 1. in Episcopis requirit, ut eorum prior

vita, ac omnis etas, à puerilibus exordijs, vsq; ad perfectiores annos per disciplina stipendia laudabiliter acta, testimonium prabeat. Hæc de Episcoporum munere, & doctrina diximus, fusius fortè quàm oportuit.

- Cap. 4 Sicut omnis] Totum hoc caput à Surio, Louerio, atq; alijs collectoribus, Bonifacio tribuitur: quam benè, lector viderit: in M. ff. CC. nulli ascribitur.
- Cap. 4 Iuxta antiqui Canonis] 4. Concil. Carthag. cap. 9. Oblationes
 „ (inquit) dissidentium fratrum, neq; in sacrario, neq; in gazophylatio recipiantur.
- Cap. 8 Voluntariè oblata] Sic in Concil. Tridentino. sess. 21. cap. 1.
 „ de reformatione: Nihil pro collatione quorumcunq; ordinum, etiam
 „ Clericalis tonsura, nec pro literis dimissorijs, aut testimonialibus, nec
 „ pro sigillo, nec alia quacumque de causa, etiam sponte oblatum,
 „ Episcopi, & alij ordinum collatores, aut eorum ministri, quouis
 „ pretextu accipiant. Habes id ipsum Concilio Tolet. 8. c. 3. Concilio
 „ tamen Bracarenf. 2. permittitur, ut si quid ab ijs, qui infantes ad
 „ baptismum offerunt, sponte oblatum sit, accipi possit: sic enim habe-
 „ tur: Placuit, ut unusquisq; Episcopus per Ecclesias suas hoc præ-
 „ cipiat, ut hi, qui infantes suos ad baptismum offerunt; si quid vo-
 „ luntariè pro suo offerunt voto, suscipiatur ab eis. In excusis, &
 „ Gratiano legitur: Non nisi voluntariè oblata. Concilio Emeritenf.
 „ cap. 9. Quod si quis aliquid offerat per bonam voluntatem, accipia-
 „ tur gratè.
- Cap. 8 Consignandis] Consignatio est confirmatio; munus solius Episcopi. Act. 8. Miserunt ad eos Petrum, & Ioannem, &c. Apostoli initiatis baptismo manus imponebant, nõ Presbyteri. Episcopi verò Apostolis successerunt, non Presbyteri; ut ait August. ad psal. 44.
 „ Sanctus Clemens lib. 3. const. Apost. cap. 16. Postea Episcopus
 „ (ait) ungat baptizatos chrismate. Idem Clemens epistola. 4. Et
 „ Urbanus P. P. 1. epistola ad omnes Christianos, Can. Omnes fideles,
 „ de Consecr. dist. 5. Melchiades P. P. epistola ad Episcopos Hispania
 „ querit, utrum maius esset sacramentum, manus impositionis Episcoporum, aut baptismus. Idem Damasus P. P. epistola. 4. ad Choro-
 „ episcopos. Leo Magnus epistola. 88. ad Episcopos Germania, &
 „ Gall. Eusebius Martyr epistola. 3. ad Episcopos Tuscia. Innocen-
 „ tius. I. epistola ad Decentium, cap. 3. De consignandis verò infan-
 „ tibus manifestum est (inquit) non ab alio quàm Episcopo fieri licere.
 „ Tolet. 1. cap. 20. Idem in Concil. Hispal. Can. 7. Sanctus Thom.
 „ 3. part. quest. 72. artic. 11.

Patrum

- Cap. 9 Patrum sententiæ] *Neminem pretio ordinandum decreuit Gelasius P.P. epistola ad Episcopos per Lucaniam, & Brutios, & Siciliam, cap. 26. & Concilium Chalcedonense, cap. 2. habeturque 1. quest. 1. Si quis Episcopus. Idem Hormisda P.P. epistola ad Episcopos, per Hispan. cap. 2. Symmachus epistola ad Casarium. cap. 2. & 5.*
- Cap. 9 Apparitoribus] *Erant Apparitores magistratum ministri, qui & viatores dicebantur: homines, qui reos in ius sistebant; unde & statorum nomen illis inditum. Hic accipi videntur pro ijs, qui ordinibus initiandos Episcopo sistebant, & ex ea re lucrum captabant.*
- C. 10. Placiti sui innodatione] *Placitum, professio, conuentio, & pactum. Sic in legibus Uvisegoth. lib. & tit. 4. leg. 10. & lib. 12. de Iudaeorum placito. Et apud Cassianum collation. 9. cap. 1. Et apud Iurisconsultos, ibi sapè, tum praesertim lib. 40. Dig. de pactis.*
- C. 11. Tempore infantiae faciunt] *Infantibus post baptismum Eucharistia sacramentum dari solitum testatur Ambrosius lib. de his, qui mysterijs initiantur, cap. 7. & 8. & lib. 3. de Sacrament. c. 1. Et Concil. Laodicens. c. 28. ita habetur: Oportet baptizatos, post baptismum, sacratissimum Chrisma percipere, & caelestis regni participes fieri. Idem Tertullianus lib. 4. aduersus Marcionem: & Hieronymus aduersus Luciferianos: Augustinus epistola. 23. & lib. 5. Hypognost. In paruulis etiam eadem seruabatur institutio; ut constat ex ordine Romano, & Alcuino lib. de diuin. offic. cap. de Sabbatho sancto. Verùm haec consuetudo in Ecclesia Latina antiquata est: quamuis in Graeca, sint qui dicant, adhuc permanere.*
- C. 12. Reconciliatio adhibenda est; ne prius ab humanis rebus æger abscedat, quàm donum reconciliationis percipiat] *Tria sunt hoc loco consideranda; pœnitentia, manus impositio, & reconciliatio. Accipere pœnitentiam nihil aliud erat, quàm pœnitentium subdi legibus, per animi contritionem, & oris confessionem. Manus impositio, erat absolutio Sacerdotis, post peractam peccatorum confessionem. Reconciliatio verò, erat Eucharistia sumptio: ad quam perceptionem in mortis extremo periculo maximè festinandum est. Id constat ex Concilio Carthagin. 4. c. 76. quod de infirmis in phresim uersis, sic decernit: Accipiat pœnitentiam, & si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia. Id ipsum explicatur Concil. Arausic. 1. c. 3. Qui recedunt de corpore, pœnitentia accepta, placuit sine reconciliatoria manus impositione eis communicare: quod morientis*

sufficit reconciliationi, secundum definitiones Patrum, qui huiusmodi communionem congruenter viaticum nominarunt. In fine vite, pabulo corporis & sanguinis Christi Domini nostri dignè refici, aeterna vita argumentum est, donumq; caeleste profecturis ad regnum aeternum concessum: unde viaticum à Latinis, à Gracis verò ^{quòd dicitur} nominatū. Nicæna Synod. Can. 13. habetur. 26. q. 6. c. De his verò. Merito in hoc uno sacramento positum est viaticum: est enim cibus itinerarius animæ, & corporis, sicuti manna fuit corporis, in deserto iter agētibus. Eius usu & sumptione virtutes, officiaq; pietatis Christiana augentur, appetitionesq; humana, & terrestres debilitantur, & dissipantur; præsertim cum & vinculis corporis, tanquam è carcere animus eductus, viam pertimescendam alterius seculi calcat. Quo tempore præcipuè iste cibus studiosè & piè adhibendus est: idq; viri sancti maximo studio curarunt. Chrysostomus lib. 6. de Sacramentis, commemorat se audivisse à sancto viro, qui diuino beneficio ipse viderat, quod, qui ex hac vita migraturi sunt, si purè & sanctè huius sacramenti participes fuerint, ab Angelis eorum animas satellitum more stipantibus. propter huiusmodi sacramentum sumptum, hinc recta in cælum abducuntur: quam sententiam libentissimè posui, propter consolationè fidelium, in hac lacrymarum valle degentium. Paulinus etiam in vita Ambrosij narrat, Honoratum Sacerdotem Vercellensis Ecclesia retro fuisse diuina voce vocatum, sic: Surge, & festina, quia modò est recessurus: qui veniens obtulit Ambrosio Dominicum corpus: quo accepto, emisit spiritum. Nicephorus etiam lib. 13. cap. 37. de morte Chrysostomi tradit, fuisse à Petro, & Ioanne Apostolis caelesti esca refectū. Vide quid dicat Gregorius hom. 40. & lib. 4. dialog. c. 15. de S. Romula, & Eusebius lib. 6. hist. Eccles. cap. 36. de Serapione. Et hoc est apud Cyprianum lapsis pacem dari, hoc est, ad communionem sanguinis & corporis Domini admitti.

- C. 12. De his autem, qui] Vide de hac re Magistrum sententiarum lib. 4. dist. 20. de his qui in fine pœnitent.
- C. 12. Nos sententias placuit sequi] Sic in Concil. Epau. & ex eo
 „ apud Gratian. 26. q. 6. cap. Si aliquis. Si quis fuerit mortuus, qui
 „ iam sit confessus, & testimonium habet bonū, & non poterat venire
 „ ad Sacerdotem, sed præoccupauit eum mors in domo, vel in via, fa-
 „ ciant parentes eius pro eo oblationem ad altare, & d. nt redemptionem
 „ nem pro captiuis. Idem per totam questionem huius cause.
- C. 12. Memoria talium in Ecclesijs commendetur] Veteris Ecclesia mos fuit, pro quibus offerebatur, nomina in Missæ sacrificio recitari,

recitari, tam viuorū, quàm defunctorū. Id constat ex Concil. Eme-
 ritensi. c. 19. Proinde salubri deliberatione censemus, ut pro singulis
 quibusq; Ecclesijs, in quibus Presbyter iussus fuerit per sui Epis-
 copi ordinationem praesse, pro singulis diebus Dominicis sacrificium
 Deo procuret offerre: & eorum nomina, à quibus eas Ecclesias con-
 stat esse constructas, vel qui aliquid his sanctis Ecclesijs videntur,
 aut visi sunt contulisse; si viuentes in corpore sunt, ante altare re-
 citentur tempore Missae; quòd si ab hac discesserunt, aut discesse-
 rint luce, nomina eorum cum defunctis fidelibus recitentur suo in
 ordine. Erant enim tabulae duae, quarum vni viuorum, alteri de-
 functorum nomina inscribebantur: ut patet ex Innocentio, in episto-
 la. 1. ad Decentium, & ex Dionys. Areopag. c. 3. Eccles. Hierarch.
 Concil. Eliberit cap. 29. de energumenis dicitur: ut nomen eorum
 non recitetur ad altare. Defunctorum in Missa memoria ab Apo-
 stolis est instituta, ut tradit Isidorus lib. 1. de officijs. c. 18. Sacri-
 ficiū (inquit) pro defunctorum fidelium requie offerre, vel orare pro
 eis; quia per totum hunc orbem custoditur, credimus, quod ab ipsis
 Apostolis traditum sit. Hoc enim ubiq; catholica tenet Ecclesia:
 quae nisi crederet fidelibus defunctis dimitti peccata, non pro eorum
 spiritibus, vel eleemosynam faceret, vel sacrificium Deo offerret.
 Hac Isidorus. Cyprianus pro mortuis semper offerebat sacrificium:
 ut in epistola ad Clerum dicit de Celerino Confessore. Et Gregorius
 lib. 7. regist. epistola, quae incipit: Vtilis semper. Vltimò apponam
 fragmentum August. lib. 9. Confess. cap. 13. Sic enim ait de morte
 Monicae matris suae: Namq; illa, imminente die resolutionis suae,
 non cogitauit corpus suum sumptuosè contegi, aut condiri aromati-
 bus, aut monumentum electum concupiuit, aut curauit sepulchrum
 patrum: non illa mandauit nobis; sed tantum memoriam sui ad
 altare tuum fieri desiderauit, cui nullius diei praetermissione serue-
 rat. Vnde sciret dispensari victimam sanctam, quae deletum est chi-
 rographum, quod erat contrarium nobis; quae triumphatus est hostis,
 computans delicta nostra. Et infra: Inspira, Domine Deus meus,
 inspira seruis tuis fratribus meis, filijs tuis, dominis meis, quibus voce,
 & corde, & literis seruis; ut quotquot haec legerint, meminerint ad
 altare tuum Monicae famulae tuae, cum Patricio quondam eius
 coniuge, per quorum carnem introduxisti me in hanc vitam, quem-
 admodum nescio. Meminerint cum affectu primùm parentū meo-
 rum, in hac luce transitoria, & fratrum meorum sub te patre, in ma-
 tre catholica, & ciuium meorum in aeterna Hierusalem, cui suspirat
 peregrinatio populi tui, ab exitu, vsq; ad reditum: ut quod à me

„ illa poposcit extremum, uberiùs ei praestetur in multorum orationibus, tam per confessiones, quàm per orationes meas. Hac Augustinus de matre sua.

- C. 13. Maiorum regulis] Concilio Eliberit. c. 29. & primo Arausic. cap. 16. & Pius PP. I. dist. 33. cap. Communiter
- C. 13. Arrepti à dæmonibus] Hi Græco nomine dicuntur energumeni; ἀπό τῶν ἐνεργειῶν, id est, ab operationibus demonum, quas in ipsis praecipuè videmus. Concil. Ancyr. cap. 16. Energumenus est, qui tempestate iactatur, seu spiritu immundo diuexatur: ἐνεργημα enim pro vi, seu efficacia, & vexatione demonum accipitur, apud Tertulianum lib. de praescrip. aduersus hereticos. S. Ambrosius serm. 25. dicit, à diabolo energumenum non nisi ieiunijs posse purgari. Arreptorum nomen etiam apud Cassianum est collat. 7. c. 12. dicti ita videntur ἀπό τῶν ἐνεργειῶν, id est, ab operationibus demonũ, quas in eos exercent.
- C. 14. Qui eius vicem] Idem est in Concilio. 7. Tolet. Can. 2. Quòd nullus solus Missam dicat, decretum est à Sothere PP. habeturq; de Consecr. dist. 1. c. Hoc quoq; , & Concilio Mogunt. c. 43.
- C. 15. Metropolitanì electio] Sic cauetur Concil. Chalcedonen. c. 29. ut celebretur Synodus bis in anno, eo in loco, quem Episcopus Metropolitanus designauerit. Suprà de hac re diximus.

IN NOMINE DO-
mini . Incipit Concilium Braca-
rense tertium, quod factum est sub
anno quarto gloriosi domini
nostri Vvambani Regis,
Era DCC.XIII.

Quoniam erat
in anno M. J.
Pe petet ex
aliquo. & Iuo
ne p. 5. c. 85
& Exc.

INCIPIUNT CAPITVLA CON-
cilij Bracarenfis tertij.

- I **D**E fide.
ij *Vt repulsis omnibus opinionibus superstitionum, panis tan-
tum & vinum aqua permixtum in sacrificio offeratur.*
iij *Ne vasa Domini sacrata, humanis vsibus seruiant.*
iiij *Ne Sacerdos sine orario Missam audeat celebrare.*
v *Ne Sacerdotes siue quicumque ex clero, sine testimonio cum qui-
buslibet fœminis habitent.*
vi *De damnata presumptione quorundam Episcoporum, qui in festi-
uitatibus martyrum ad Ecclesiam procedentes; appensis collo re-
liquijs, abalbatis Diaconibus in sellulis veētantur.*
vij ^a *De honesta honoratorum disciplina.*
viii *Ne repromissione munerum honoris gratia venundetur.*
ix *Ne^b Rectores Ecclesie plus propria, quàm Ecclesiastica iura la-
borare intendant.*

^a De honestate ho-
norum & dis-
ciplina. Exc.

^b Auctores. Exc.

I. De fide.

Decenter satis per diuinum Spiritum in Bracarenfi vrbe col-
lecti, de his quæ intra Dei Ecclesiam peruersa actione gerun-
tur, tractaturi conuenimus; vt adiuuante nos illo, qui dicit: Vbi-
cunq; fuerint duo vel tres in nomine meo collecti, ibi ero in

Bbb 4 medio

medio eorum, pari animo, parique deuotionis studio exurgentes malè habitos extirpemus errores. Etenim dum nos in vnum Synodalis actio aggregasset, debitis in sedibus collocati, primùm de sanctæ fidei Sacramento cœpimus habere sermonem: scilicet, ne aut vanitate disputantium, aut nescientia simplicium, erroris quipiam in hoc sacro "sancto" Sacramento fidei teneretur. Vnde cum omnes nos in vera fide, vt speculum perlustrarem illæsos; in eo, quia nullum nostrorum schismatici erroris "fœdauerat turbo; sed vera nos & simplex in hoc Sacramento Apostolica ostendit idoneos prædicatio, grates omnipotenti peregrimus Deo. Quam tamen nostræ fidei regulam ipsis verbis, atq; sententijs commemorando reteximus, quibus eam declaratam esse scimus in cōuentu Nicæni Concilij. Et idè: Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium, & inuisibilium conditorem: & in vnum Dominum Iesum Christum, filium Dei vnigenitum; ex Patre natum ante omnia secula; Deum ex Deo, lumen ex lumine; Deum verum ex Deo vero; natum, nō factum; homouision Patri (hoc est) eiusdem cū Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto, & Maria Virgine homo factus; passus sub Pontio Pilato; sepultus, tertia die resurrexit; ascendit in cœlos; sedet ad dexteram Patris: inde venturus iudicare viuos & mortuos: cuius regni non erit finis. Credimus & in Spiritum sanctum, Dominum & viuificantem, ex Patre & Filio procedentem; cum Patre & Filio adorandum, & glorificandum; qui locutus est per Prophetas: in vnam Catholicam, atque Apostolicam Ecclesiam. Confitemur vnum baptisma, in remissione peccatorum: carnis resurrectionem mortuorum, & vitam futuri seculi. Amen.

Post huius sanctæ fidei sacramentum, relatus est in cōuentione nostrorum omnium, error manifestus pariter & diuersus, qui tanta debet disciplinæ arte retundi, quanta & peruersitate comprobatur^b admitti. Quidam enim in sacrificijs Domini relati sunt lac pro vino; pro vino botrum offerre: Eucharistiam quoque vino madidam, pro complemento cōmunionis credunt populis porrigendā: & quod peius his omnibus est, quidam Sacerdotum in vasis Domini epulas sibi apponunt,

^a Deest Exc.

^c Fatigauerat. Exc.
^d Aliàs fulcaerat.

^e Idem Conci-
^f lii Tolct. 8.

^g Natus ex Maria
Virgi. Exc.

^h Dei Patris. Iterum
vent. Exc.
ⁱ Vent. in gloria
iud. C. A.

^k Et Vnā sanctam Ca-
tholi. Exc.

^l Pecc. expectant
resurrectionē mor-
tuor. Exc.
^m Cognitione. Exc.

ⁿ Infund. Exc.

nunt, & manducare in eis præsumunt. Quidam etiam ex Sacerdotibus relati sunt, quod Ecclesiasticæ consuetudinis ordine prætermisso, Missam sine orarijs audeant dicere, & quod in solennitatibus Martyrum reliquias suo collo imponant, & in sellulis non ab alijs se portandos, nisi ab albatis Diaconibus credant. Illud quoque quod plerique Sacerdotum absque testimonio cum fœminis commorentur, & quod quidam illorum honoratos fratres suos verberibus indiscretis subijciant: nec non & illud, quod quidam ^a simoniæ cupiditate arrepti, quos ^a Simonis. C. A. ordinaturi sunt, sub cautione dimittant; qualiter postquam ordinati fuerint, pecuniam ab ipsis promissam accipiant. Illud quoque quod familiam Ecclesiæ in proprijs laboribus quassant, damnum rebus Dominicis facientes. Quæ omnia ne cõfusè viderentur esse prolata, discretis titulorum ordinibus credimus subnectenda.

*II. Ut repulsis omnibus opinionibus superstitionum, panis tantum
& vinum aqua ^b permixtum, in sacrificio
offeratur.*

^b Permista. C. A.

^c Offerantur. Exc.

*De consecrat
dist. 7. Cum
omne crimē.*

Cum omnè crimen, atque peccatum oblatis Deo sacrificijs deleatur, quid de cetero pro delictorum expiatione Domino dabitur, quando in ipsa oblatione sacrificij erratur? Audiuimus enim quosdam schismatica ambitione detentos, contra diuinos ordines, & Apostolicas institutiones, lac pro vino in diuinis sacrificijs dedicare: alios quoque intinctam Euchari-
stiam populis pro complemento communionis porrigere: quosdam etiam ^d non expressum vinum in Sacramento Domini calicis offerre, sed oblatis vuis populos communicare. Quod quàm sit Euangelicæ, atque Apostolicæ doctrinæ contrarium, & consuetudini Ecclesiasticæ aduersum, non difficile ab ipso fonte veritatis probabitur, à quo ordinata ipsa Sacramentorum mysteria processerunt. Cum enim magister veritatis verum salutis nostræ sacrificium suis commendaret discipulis, non illis lac, sed panem tantum, & calicem sub hoc Sacramento benedixisse ^e cognoscimus. Ait enim Euangelica veritas: Accepit Iesus panem & calicem, & benedicens dedit discipulis suis. Cesset ergo lac in ^f sacrificando offerri, quia manifestum & euidentis exemplum Euangelicæ veritatis illuxit, quod præter panem, & vinum aliud

^d Expressum vinum in. Excus. & tit. de consec. dist. 1. non reat.

^e Cognosc. commenda. Exc. tit. de consecrat. cognoscimus dedisse. Sacrificio. Exc.

*Id prohibi-
tū est Casu
ne Apostol.
3. ne mel,
aut lac offer-
tatur præter
ordinationē
Domini.*

Matth. 26.

aliud offerri non sinit. Illud verò quod pro complemento communionis intinctam tradunt Eucharistiam populis, nec hoc prolatum ex Euangelio testimonium recipit, vbi Apostolis corpus suum & sanguinem commendauit: seorsum enim panis, & seorsum calicis commendatio memoratur.

Joann. 13. Nam intinctum panem alijs Christum præbuisse non legimus, excepto illi tantum discipulo, quem intincta buccella Magistri proditorem ostenderet; non quæ Sacramenti huius institutionem^a signaret. Nam quod de inexpresso botro, id est, de vixæ granis, populus communicatur, valde est omnino

Julius Papa ad Episcopos per Aegyptum sit. de consec. d. 2. c. non habet.

Omissa hæc ex epistola Julij Papa ad Episcopos Aegypti.

confusum. Calix enim Dominicus, iuxta quod quidam doctor edisserit, vino, & aqua permixtus debet offerri: quia videmus in aqua populum intelligi; in vino verò ostendi sanguinem Christi. Ergo quando in calice vino aqua miscetur, Christo populus adunatur; credentium plebs ei, in quem credit, copulatur & iungitur: quæ copulatio & iunctio aquæ & vini sic miscetur in calice Domini, vt commixtio illa non possit separari: nam si vinum tantum quis offerat, sanguis Christi incipit esse sine nobis; si verò aqua sit sola, plebs incipit esse sine Christo. Ergo quando botrum solum offertur, in quo vini tantum efficientia demonstratur, salutis nostræ Sacramentum negligitur, quod per aquam significatur: non enim potest calix Domini esse aqua sola, aut vinum solum, nisi vtrumque sibi misceatur. Et ideò, quia iam ex hoc plurima & multiplex maiorum emanauit sententia, quorum pietas in Deum religiosa, horum Sacramentorum & efficientias copiosè disseruit, & institutiones verissimè declarauit, omnis talis error, atque præsumptio cessare iam de cætero debet: ne peruersorum ordinata compago,^b Senatuum veritatis eneruet. Et ideò nulli deinceps licitum erit, aliud in sacrificijs diuinis offerre, nisi iuxta antiquorum sententias conciliorum, panem tantum & calicem vino, & aqua permixtum: de cætero aliter quam præceptum est faciens, tam diu à sacrificando cessabit, quàm diu legitima pœnitentiæ satisfactione correctus, ad gradus sui officium redeat, quem amisit.

Demonstrat Exc.

Videntur

Statum. Exc.

Quod. Exc.

III. *Ne vasa Deo sacrata humanis vsibus seruiant.*

Omni cura, omniq; studio prouidendum est, ne hi qui locum videntur regiminis obtinere, contumeliam videantur inferre celestibus

cœlestibus sacramentis. Etenim, quod & auditui ^a horribile, ^a Terribile. Exc.
& visui execrabile iudicatur, relatum est nobis, quod quidam Sacerdotum sacrilega temeritate præcipites, vasa Domini in proprios vsus adsumant, epulasq; sibi in eis ^b comedendas apponunt. ^b Comedendas. Exc.
Quod malum & obstupentes deflemus, & deflentes obstupescimus; vt illic humana temeritas sibi epulum præparet, vbi sanctum Spiritum cognoscitur aduocasse: & ibi esum carniū crapulatus adsumat, vbi diuina visus est celebrasse mysteria: & in quibus ^c tantæ rei sacramentum ^c Tantæ sibi offerri sacramenta pro
pro expiatione delictorum ^d percepit, in his expleat voluntatē ludibrii sui. Et ideo huius de cætero præsumptionis persona, quæ sciendo diuina vasa, vel ministeria, aut in vsus suos transtulerit, aut comedere in his, vel poculum sibi sumendum elegerit, gradus sui, vel officij periculum sustinebit: ita tamen vt si de secularibus fuerit, perpetua excommunicatione damnetur; si verò religiosus, ab officio deponatur. Sub hac quoq; damnationis sententia & illi obnoxij tenebuntur, qui Ecclesiastica ornamenta, vela, vel quælibet alia indumenta, atque etiam utensilia sciendo in vsus suos transtulerint, vel alijs vendenda, vel donanda crediderint. ^d Præcepit. Exc.

III. Ne Sacerdos sine orario Missam audeat celebrare.

27. dist. c.
Ecclesiast.
in his.
De oratio
nobis supra
dictum est
Cens. Tolet.
4. c. 18.

Cum antiqua Ecclesiastica nouerimus institutione præfixū, vt omnis Sacerdos, cū ordinatur, orario vtroq; humero ambiatur; scilicet, vt qui imperturbatus præcipitur consistere, inter prospera & aduersa, virtutū semper ornamento ^e vtro- ^e Vtroque. Exc.
biq; circumseptus ^f appareat: qua ratione tempore sacrificij ^f App. humero, qua ^f vtrumq; Grat.
non assumat, quod se in sacramento accepisse ^g non dubitatur? Proinde modis omnibus conuenit, vt quod quisq; percepit in ^h consecratione, hoc & retinet in oblatione, vel perceptione suæ salutis; scilicet, vt cū Sacerdos ad solennia ^g Non dubitat. C. A. & Grat.
Missarum accedit, aut ⁱ pro se Deo sacrificium oblaturus, aut ⁱ per se. Exc.
sacramentū corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi sumpturus, non aliter accedat, quàm orario vtroque humero circumseptus, sicut & tempore ordinationis suæ dignoscitur consecratus: ita vt de vno, eodemq; orario ceruicem pariter & vtrunq; humerū premens, signum in suo pectore ^k præferat crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi ^k Præparet. Exc.
debitæ ^l subiacebit. ^l Subiaceat. Exc.

V. Ne

V. Ne Sacerdotes, siue quicumq; ex clero, sine testimonio, cum quibuslibet fœminis habitent.

Quamquam antiqua Canonũ institutio de huiusmodi præsumptione absolutas & multiplices disciplinas, atq; institutiones ediderit, nos tamen breuitatis causa, omnem fornicandi occasionem cupientes auferre, id omnimoda sancimus auctoritate tenendum, vt nullus Sacerdotum, siue quisquis ille de clero, absque honesto & competenti testimonio, excepta sola matre, cū quibuslibet fœminis secretè se præsumat adiungere; non solùm cum extraneis mulieribus, sed nec cum ipsis etiam sororibus, vel propinquis; ne licentia sororum, vel propin quarum mulierum, quisquis ille solutus, familiarior habeatur ad perpetrandum scelus. Huius ergo præceptionis transgressor, sex mensibus se nouerit pœnitentiæ legibus subiacere.

VI. De damnata præsumptione quorundam Episcoporum, qui in festiuitatibus martyrum ad Ecclesiam procedentes, appensis collo reliquijs, ab albatis Diaconibus in sellulis uestantur.

Hierem. 88. Bona quidem res est, diuina Sacerdotibus contractare mysteria: sed cauendum valde est, ne hoc quisque ad vsum prauitatis suæ intorqueat, vnde soli Deo de bono conscientia placere debuerat. Scriptum est enim: Vt his, qui faciunt opus Domini fraudulenter & desidiosè. Vt enim quorũdam Episcoporum detestanda præsumptio nostro se cœtui intulit dirimenda, agnouimus quosdam de Episcopis, quod in solennitatibus martyrum ad Ecclesiã progressuri, reliquias collo suo imponant; & vt maioris fastus apud homines gloria intumescat (quasi ipsi sint reliquiarum arca) Leuitæ albis induti, in sellulis eos deportant. Quæ detestanda præsumptio abrogari per omnia debet; ne sub sanctitatis specie, simulata vanitas sola præualeat, si modum suum vniuscuiusque ordinis reuerentia non agnoscat. Et ideò antiqua in hac parte & solennis consuetudo seruabitur, vt in festis quibusque arcam Dei cum reliquijs, non Episcopi, sed Leuitæ gestent in humeris, quibus & in veteri lege onus id & impositum nouimus, & præceptũ. Quòd si etiam Episcopus reliquias per se deportare

tare elegerit, non ipse à Diaconibus in sellulis vectabitur, sed potius pedisequa eo, vnà cum populis progressionem procedente, ad conuenticula sanctarum Ecclesiarum sanctæ Dei reliquæ per eundem Episcopum portabuntur. Iam verò, qui hæc instituta sciendo adimplere distulerit, quamdiu in hoc vitio fuerit, à sacrificando cessabit.

VII. De honesta honoratorum ^a disciplina.

^a Doctrina. C. A.

Dicit 25. cū
in Apstol.
1. Tim. 4.

Cum Beatus Apostolus arguere, obsecrare, vel increpare in omni patientia ^b præcipiat & doctrina, nouimus quosdam à fratribus tãtis cædibus in honoratos "subditos" efferuescere, quantas poterant latrocinatium promereri personæ. Et ideò qui gradus iam Ecclesiasticos meruerunt; id est, Presbyteri, Abbates, siue Leuitæ, excepto grauioribus, & mortalibus culpis, nullis debeat verberibus subiacere. Non est dignum, vt passim vnusquisq; prælatus honorabilia mēbra sua, prout voluerit, & complacuerit, verberibus subijciat, & dolori; ne dum incautè subdita percutit membra, ipse quoq; debitam sibi subditorum reuerentiam subtrahat: iuxta illud, quod quidam sapiens dicit: Leuiter castigatus, reuerentiam exhibet castiganti: ^c asperitatis nimix increpatio, nec increpationem recipit, nec salutem. Et ideò si quis aliter, quàm dictum est, prædictos honorabiles subditos, licentia perceptæ potestatis elatus, malitia tantum crediderit verberandos, iuxta modum verberum, quem intulerit, excommunicationis pariter, & exilij sententiam sustinebit.

^b Præ. extra hanc doctrinam nouimus. Grat.

^c Dicit Ex. & Grat.

D. ad leg.
Aquilian
Præceptoris.

^d Asperitas autem nimix increpationis. C. A.

VIII. Ne ^d repromissione munerum honoris ^e gratia venundentur.

^d Promissione. C. A.
^e Gratia venūdetur. C. A.

Vide l. Bra
car. c. 3. vbi
de hac re
scripsimus.

Ino p. 5. c.
85.

Canon. 2.

Quia non expedit, vt donum sancti Spiritus pecunijs comparatur, quamquam ex hoc antiquorum Canonum disciplinæ, & multiplices maneant, & diuersæ, tamen, quia necesse est, vt frequentius retundatur, quod sine intermissione præsumitur, ideò nouellæ huius institutionis formam instituētes decernimus, vt quicumq; pro conferendo cuiquam Sacerdotij gradu, aut munus quodcumq;, aut promissionem muneris, antequam ordinetur, acceperit; vel etiam, postquam ordinatus fuerit, in aliquo se pro hoc ipso præsumpserit munerari; siue ille, qui dederit, siue qui acceperit, iuxta sententiam Chalcedonensis Concilij, gradus sui periculum sustinebit.

Ccc IX. Ne

IX. Ne Rectores Ecclesie plus propria, quam Ecclesiastica iura laborare intendant.

Non decet Rectores Ecclesie in suis strenuos, & in Ecclesiasticis rebus esse remissos. Nam quorundam fertur opinio, quod quidam Sacerdotum familias Ecclesie in suis proprijs laboribus quassent, rei propriæ profectum augentes; Dominicis verò dispendium nutriendes. Vnde quicumque sub hoc neglectu res diuinas laborare distulerit, speciali placito distringendus est: qualiter, si de rebus, seu augmentis Ecclesie quaestum, ^a vel labores rei propriæ auxit, vt ex hoc Ecclesiasticis rebus aut neglectum laboris exhibuit, aut minorationem, vel perditionem induxit; quidquid in rebus Ecclesie ^b minorationis exhibuit, tantum de rebus proprijs Ecclesie illi restituat, ex cuius rebus, atq; suffragijs suos conuictus fuerit ampliaste labores. Quod si aliquid pro vtilitatibus Ecclesie; aut substantiæ expendit, aut dispendij, vel perditionis quippiam pertulerit; si hoc comprobare potuerit, totum illi à rebus eiusdem Ecclesie reformabitur, pro cuius vtilitatibus id expendisse comprobatur. Gratias itaque peragimus omnipotenti Deo. Post hæc, sit pax, salus, & diuturnitas pijsimo, & amanti Christi, domino nostro Vvambano Regi, cuius deuotio nos ad hoc decretum salutiferum conuocauit: diuinam postulantes clementiam, vt gloria Christi regnum eius corroboret, vsque ad vltimam senectutem: præstante ipso, qui cum Patre, & Spiritu sancto vnus viuit, & gloriatur in Trinitate Deus, in secula seculorum. Amen.

1. q. 4.
Quinque
Jub. hoc.

^a Laboribus suis proprijs auxit, & ex hoc. Exc. Grat.
^b Minuit, illi restituat, ex cuius reb. Grat.

Interfuerunt huic sancto Concilio Pontifices, numero. VIII.

1. **L**eodecisius, in Christi nomine Episcopus, cognomento Iulianus, has constitutiones, secundum quod nobis cum sanctis Coepiscopis meis, qui mecum subscripserunt, Deo inspirante, complacuit, & relegi, & subscripsi.
2. Genetius, in Christi nomine Ecclesie Tudensis Episcopus, similiter.
3. Froaricus, Deo iubente, Portucalensis Ecclesie Episcopus, similiter.

Bela,

- 4 Bela, in Christi nomine Britaniensis Ecclesiæ Episcopus, similiter.
- 5 Isidorus, Asturicensis Ecclesiæ Episcopus, similiter.
- 6 * Alarius, Deo iubente, Aurisinae Ecclesiæ Episcopus, simili- ^{4 Hilarius.C.A.}liter.
- 7 Rectogenis, in Christi nomine, Lucensis Ecclesiæ Episcopus, similiter.
- 8 Ildulfus, qui cognominor Felix, Iriensis Ecclesiæ Episcopus, similiter.

De subscriptionibus. 3. Concilij Bracarenfis.

Bracarense. 2. actum fuit Era. 610. anno. 2. Mironis Regis. Tertium verò post elapsos centum, et tres annos, Era. 713. Verum ex eadē provincia in alijs Concilijs interfuerunt Episcopi: ut Alarius, siue Hilarius, Aurefinae Ecclesiæ, qui successit Sona, qui in 8. Tolet. subscribit. Bela Britaniensis, vel Britoniensis, ut est in Brac. 2. qui successit Seruodei, in. 8. Froaricus Portucalensis, qui Flavio, in. 10. Tol. Genetius Tudēsis, qui Beato, in. 8. Isidorus Asturicensis, qui Elpidio, in. 10. Tolet. Ildulfus Felix Iriens. qui Vincibili in. 8. Tolet. Leodecivus Iulianus Bracarenfis, qui Fructuoso, in 10. Tolet. Rectogenis Lucensis, qui Hermenfredo, in. 10. Tol.

Episcopatus Metropolis Bracarenfis In 3. & 2. Concilio Bracar.

1. Bracara.	1. Bracara.	Ex Luco.
2. Aurefina.	2. Egítania.	1. Luco.
3. Tude.	3. Conimbrica.	2. Astorica.
4. Astorica.	4. Viseo.	3. Auria.
5. Iria.	5. Lameco.	4. Britonia.
6. Portucale.	6. Magneto.	5. Tude
7. Britania.		6. Iria.
8. Luco.		

In Codicibus M. ss. sunt subscriptiones, ut posuimus: unde corruptè in alijs ponitur Iulianus Hispalensis. Bela Britaniensis est in M. ss. Est Bela nomen Gothicum, nunc generose familia Ayala genile.

Notæ in Concilium Bracarense tertium.

Cap. 1 **C**oncilium Bracarense] *Bracara, hodie Braga; in prouincia Lusitania, caput totius Regni in spiritualibus. Dicitur Augusta Bracarium Plinio, Βρακάρης Ptolemæo. In veteri numo sic scriptum est:*
R E C C E S V I N T V S R E X .
B R A C A R A P I V S .

Vocatur Bracaraugusta: inde Bracaraugustani, ut docet vetus inscriptio, marmoris insculpta, quæ ex scripsit Lipsius in libro inscriptionum antiquarum.

I S I D I . A V G . S A C R U M .

L V C R E T I A F I D A . S A C E R D O S P E R P .

R O M . E T A V G .

C O N V E N T V S B R A C A R A V G . V . D .

Cap. 2 **V**ino, & aqua] *De Consecrat. dist. 2. Cum omne, & Cyprianus epist. 3. lib. 2. exponens illud: Bibite vinum quod miscui vobis, in tota hac epistola id intendit, ut probet: nec calicem cum aqua, sine vino rectè offerri, neq; vinum absq; aqua, iuxta Christi traditionem consecrari. Huius epistola meminit Diuus Augustinus lib. 4. de doct. Christiana. c. 21. & Concil. Carthag. 3. cap. 24. cui D. Augustinus interfuit sic enim habet: Vt in sacramentis corporis, & sanguinis nihil amplius offeratur, quam ipse Dominus tradidit, hoc est, panis, & vinum aqua mixtum. Et habetur de Consec. dist. 2. cap. In Sacramento. Et Innocentius. III. errorem eorum correxit, qui dicebant aquam conuerti in phlegma: habeturq; lib. 3. Decretal. tit. de celebrat. Miss. cap. In quadam nostra. Idem Alexander P. P. & Martyr. V. a B. Petro in epistola ad omnes orthodoxos: Non debet (inquit) in calice Domini, aut vinum solum, aut aqua sola offerri, sed utrumq; permixtum, quia utrumq; ex latere eius in passione sua profluxisse legitur. Qua de causa S. Irenæus calicem vocat temperamentum, lib. 4. cap. 47. & calicem mixtum. Et Iulius P. P. in epist. ad Episcopos Ægypti. Ambrosius lib. 5. de Sacramen. cap. 1. S. Hieronym. in Marcū. c. 14. Damascen. lib. 4. de orthodoxa fide. c. 14. Duas hereses euerit. Conciliū Trullan. Can. 32. alteram Hydromastatarū, qui aqua sola in sancti calicis sacrificio utebatur (Epiphanius heresi. 30. & 42. de Aquarijs, & August. heresi. 44. Ad Quod uult deū & de Ecclesiasticis dogmatibus. c. 75. Non debet (inquit)*

» (inquit) pura aqua inferri, ut quidam sobrietatis falluntur imagine; sed vinum
 » cum aqua mixtum) alteram Armeniorum, qui non nisi vinum purum offerunt.
 Cuius erroris meminit Theophylact. ad. c. 19. Ioannis. Nicephorus lib. 18. cap. 53.
 » Demum Synodus magna Tridentina sess. 22. Can. 9. Si quis dixerit aquam non
 » miscendam esse vino in calice offerendo, eo quod sit contra Christi institutionem,
 » anathema sit. Trullana Synodus, quæ sub nomine. 6. Synodi circumfertur, Can. 57.
 » vetat ad altare mel, & lac offerre. Et Can. Apost. 3. Si quis Episcopus.

Cap. 5. Antiqua Canonum) Ut patet lib. 3. Decret. tit. de cohabitatione Clericorū
 & mulierum. Concil. Constantinop. 6. c. 5. & 27. q. 1. Si quis. Bene ait Augustinus
 psalm. 50. & lib. 50. homil. homil. 21. Mulier longè, libido propè.

Etiam sororibus) Concilio. 1. Nicæno. c. 3. contrarium cauetur, videlicet, ut
 liceat Episcopo, & Presbytero matrem, sororem, amitam, & eas etiam personas
 habere, quæ suspicionem omnem effugiant. Concilium Carthaginen. 3. c. 17. hanc
 » ulterius indulgentiam extendit; videlicet, ut cum Clericis solæ matres, auia
 » matertera, amita, sorores, & filia fratrum, aut sororum, & quæcunq; ex familia,
 » domestica necessitate, etiam antequam ordinarètur, iam cum eis habitabant: vel
 » si filiorum, iam ordinatis parentibus, uxores acceperunt: aut seruis non ha-
 » bentibus in domo quas ducant, aliunde ducere necessitas fuerit. Atq; huic Con-
 » cilio. D. August. ipse subscripsit; sed quod alijs concessit, sibi ipsi interdixit. Nam
 feminarum, & in eis sororis, & fratris filia contubernium, & familiaritatem vi-
 tauit: quippè qui dicere solebat: Et si propinquæ mulieres suspectæ nō essent, tamen
 quæ ad eas venirent, posse suspicionē efficere. De pœna, quam incurrunt eæ mu-
 lieres, quæ contra interdictum, Clericis cohabitant, habes Concil. Hispalen. 1. c. 3.
 Concilio Matiscontens. Can. 2. cauetur, ut nulla mulier in cubiculo Episcopi, absq;
 duobus Presbyteris, aut certè Diaconis, ingredi permittatur. Et Conc. Carthag. 1.
 c. 3. ex sententiâ Grati Episcopi decernitur, ut in vna domo nullus Clericus cū ex-
 tranea fœmina cōmoretur: & c. 4. neq; cū viduis, nisi fuerint germanitate coniun-
 cti. Idem Concil. Carthag. 4. Can. 102. Idem Lucius PP. XXI. à Petro, in epist. ad
 » Episcopos Gallia, & Hispania: Clericus solus (inquit) ad fœminæ tabernaculum
 » non accedat, neq; frequenter properet, sine maioris natu Sacerdotis iussione: & ne
 » solus Presbyter cum sola fœmina fabulas misceat: & si quid agnitum fuerit; &
 » ille deponatur, & illa à liminibus Ecclesiæ arceatur. Et ut nullus Clericus cum
 » extranea habitet fœmina, nisi soror, aut proxima fuerit, habetur. d. 81. c. Clericus
 solus. Gregorius Magnus Ianuario Episcopo Caralitano, epist. 26. & per totam
 dist. 81. idem multis sanctorum Patrum testimonijs decernitur.

Cap. 6. Reliquias collo suo) Reliquias Sanctorum debito honore esse venerandas
 » decretum est Concil. Nicæno. 2. Act. 1. in confess. Catholica actio. 3. Seruator (in-
 » quit) noster Christus fontes salutes, sanctorum reliquias nobis reliquit, multis
 » modis beneficia in debiles fundentes, unguentū redolentis suauitatis scaturientes;
 » & ut inquit magnus Dōctor, cui ab immortalitate nomen est: Martyrum ossa
 » morbos fugant, infirmis medicantur, cæcis visum impartiunt, lepras mundant, Intelligit Athana-
 » tentationes & mœrores solvunt; atq; id per Christum, qui in ipsis habitat. Hæc sū, ὀστέος, mors
 » Nicæna Synodus aduersus Iconoclastas. Concil. Trident. sess. 25. sic dicitur: San- a' ὀστέος immor-
 » torum quoq; martyrum, & aliorum cum Christo uiuentium sancta corpora, quæ
 » viuamembra fuerunt Christi, & templum Spiritus Sancti, ab ipso ad æternam
 » vitam suscitanda, & glorificanda, à fidelibus veneranda esse, per quæ multa
 » beneficia

» beneficia à Deo hominibus præstatur. Et alia multa de hac re scripta sunt à viris
 » pijs & doctis, aduersùs impiam hæreticorum audaciam, sanctorum corpora, quæ
 » fuerunt Spiritus sancti organa, & viua mēbra, odio & armis oppugnantium. Præ-
 » fertim probat reliquiarum antiquissimum cultum S. Clemens lib. 6. Const. Apost.
 » c. 29. ex contactu cadaveris Elifai Prophetæ, mortuum suscitantis. 4. Reg. 23.
 » Idem Cyrillus Hierosolym. catech. 18. Et Iosephi ossa iam vita functi prophæ-
 » tantia Eccles. c. 49. August. serm. 29. de sanctis sic inquit: Si opem ferre poterat
 » umbra corporis Petri, quanto magis nunc plenitudo virtutis: si tunc supplicanti-
 » bus proderat aura quædã pertransientis, quanto magis nunc gratia permanētis:
 » Meritò per omnes Christi Ecclesias, auro pretiosius habetur ferrū illud pæn-
 » lum vinculorum. Si tam medicabilis fuit obumbratio visitantis, quanto magis
 » catena vincens. Hæc Augustinus. Idem probat Basilius homil. 40. ad Mar-
 » tyres. Rufinus lib. 1. c. 35. Sozomen. lib. 3. c. 18. Theod. lib. 3. c. 10. Verùm D. Am-
 » brosius de cultu reliquiarum, sic inquit serm. 92. Honoremus beatos Martyres,
 » principes fidei, intercessores mundi, præcones regni, cohæredes Dei. Quòd si dicas
 » mihi: Quid honoras in carne iam resoluta, atq; consummata, de qua iam Deo nulla
 » cura est? & ubi est illud, charissimè, quod ipsa Veritas loquitur per Prophetam:
 » Pretiosa (inquit) est in conspectu Domini mors sanctorum eius. Et paulo post:
 » Honoro ergo in carne Martyris exceptas pro Christi nomine cicatrices, honoro
 » viuentis memoriam, perennitatem virtutis; honoro per confessionem Domini sa-
 » cros cineres. Rursus: Cur autem non honorēt corpus illud fideles, quod reuerentur
 » demones, quod afflixerunt in supplicio, sed glorificant in sepulchro? Honoro itaq;
 » corpus, quod Christus honorauit in gladio, quod cum Christo regnabit in cælo.
 » Vltimò apponã S. Hieronymi fragmentū, ex libello aduersùs Vigilantium Bar-
 » cinonensem Presbyterū, vel potius aduersùs dormientes huius temporis hæreticos
 » scriptum. Ergo sacrilegi sumus (inuehitur in Vigilantium) quando Apostolorū
 » basilicas ingredimur? Sacrilegus fuit Constantinus Imperator, qui sanctas reli-
 » quias Andreae, Lucae, & Timothei transtulit Constantinopolim, apud quas demo-
 » nes rugiunt, & inhabitatores Vigilantijs se sentire præsentiam confitentur? Sa-
 » crilegus dicendus est & nunc Augustus Arcadius, qui ossa B. Samuelis, longo post
 » tempore de Iudæa transtulit in Thraciam? Omnes Episcopi non solùm sacrilegi,
 » sed & fatui iudicandi, qui rem vilissimam, & cineres dissolutos, in serico, & vase
 » aureo portauerunt? Stulti omnes Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis re-
 » liquijs, & tanta letitia, quasi præsentem, viuentemq; Prophetam cernerent, susce-
 » perunt, ut de Palæstina vsq; Chalcedonem iungerentur populorum examina, &
 » in Christi laudem vna voce resonarent? Videlicet adorabant Samuelem, & non
 » Christum, cuius Samuel, & Leuita, & Prophetes fuit. Hæc Hieronymus. Possu-
 » mus nos, quod ille de Arcadio sui tēporis Imperatore dixit, de Philippo Hispaniæ
 » Rege Catholico & pijsimo dicere, aduersùs hæreticos huius seculi. Sacrilegus &
 » nunc dicendus est Philippus, qui reliquias B. Eugenij, & Leocadiæ humeris
 » impositas, piè & religiosè in Ecclesiam Toletanã, Philippo filio, & alijs Principi-
 » bus sociatus, immisit? & incænobio D. Laurentij, ab ipso mira structura exædifi-
 » cato, conquisitis ex omni Christiano orbe, magno studio, sanctorum beatas reliquias
 » vasis auro & gemmis clarissimis, & fulgentibus, & celatis, distinctis, magno
 » cultu, & religione colit, & veneratur? ita ut Philippus Princeps natus maximus,
 » adolescens summæ spei, soleat, detecto capite, genibus flexis, eisq; innixus, puluerē
 » vasorum, abstergere.

CAPITVLA CON- cilij Toletani duodecimi.

- I *DE* agnita & confirmata prælectione fastigij Principalis.
 ij *De his, qui pœnitentiam non sentientes accipiunt.*
 iij *De culpatorum receptione, vel communionem apud Ecclesiam.*
 iiij *Ut in locis, ubi Episcopus non fuit, nunquam Episcopus ordinetur.*
 v *De quorundam consuetudine Sacerdotum fœdissima, qui oblati Deo per se sacrificijs non communicant.*
 vi *De concessa Toletano Pontifici generalis Synodi potestate: ut Episcopi alterius prouincia cum conuentione Principum in urbe Regia ordinentur.*
 viij *De recepto testimonio personarum, quæ per legem, quæ de promotione exercitus facta est, testificandi licentiam perdiderunt.*
 viij *De his, qui uxores suas diuortio intercedente relinquunt.*
 ix *De confirmatione legum, quæ in Iudeorum nequitiam promulgata sunt.*
 x *De his, qui ad Ecclesiam confugium faciunt.*
 xj *De cultoribus idolorum.*
 xij *De interdicto temporis constituti, quo debeat Concilium celebrari.*
 xiiij *Conclusio definitionum: in qua Deo grates referuntur, & pro Principe exoratur.*

* De agnita & confirmata Trinitatis, & prælectione fastigij principalis. C. A.

IN NOMINE DO-
mini. Acta Synodalia Concilij
Toletani duodecimi, apud urbem
Regiam celebrata, sub die quin-
to Iduum Ianuariarum,
Era DCC.XIX.

ANno primo Orthodoxi, atque serenissimi domini no-
stri² Eruigij Regis, cum ex glorioso prædicti Principis
iussu in vnum fuisset aggregati conuentum, & in basili-
ca sanctorum Apostolorum debitis in sedibus locaremur, ad
fuit coram nobis idem clementissimus Princeps, humilitatis
gratia plenus, & claro pietatis cultu conspicuus, qui nostro se-
cætui reclinem exhibens ac deuotum, in primis omnium Sa-
cerdotum se commisit precibus adiuuandum: deinde grates
multiplices omnipotenti Domino egit, de conuentu totius
Concilij; quia & gloriosæ iussione suæ, vt in vnum adessent
impleuerit votum, & alternæ visionis innouatione se refe-
cerint gaudiorum. Deinde adiiciens, sic est omne Cõcilium
adlocutus: Non dubiũ est sanctissimi patres, quòd optima
Conciliorum adiutoria ruenti mundo subueniunt, si officio-
sis, quæ corrigenda sunt, studijs peragantur. Et ideò quibus
malis terra prematur quibusq; plagis, prouentu dierum suc-
cedentium¹ feriatur, paternitati vestræ non reor esse incog-
nitum.² Ob id, quia certum apud nos gerimus, quòd pro con-
temptu diuinorum præceptorum, terra perniciem sustineat
pressurarum, dicente Domino per Prophetã: Proter hoc lu-
gebit terra, & infirmabitur omnis, qui habitat in ea; ideò oportet,
vt quia³ ore Saluatoris nostri Domini, sal terræ esse proba-
mini, per vos saluationis obtineat lucrũ, per quos regeneratio
nis percipit Sacramentũ: vt diligentia⁴ definitionis vestræ ab
omni emendata contagio, & ab infirmitatis peste sit liberata,
& bono-

*Heruigij scribitur
M. C.*

*Et suæ gloriose ius-
sione. Iouenim.*

Percamus. Exc.

Obinde. Exc.

*Os Saluatoris no-
stri & Domini ora-
cula esse prob. Exc
Dignationis. Exc.*

*Gen. 4.
N. 11. 5.*

& bonorum omnium sit prouentibus ^{gloriofa.} gratiosa iam nūc: quia quidquid me ad hæc dicere opportuna ratio finit; quidquid etiam narrandum uestris auribus conuenit, aut memoriæ curarum intercapedo subducit, aut fastidium prolixæ orationis intercipit, ecce in breui complexa, vel exarata deuotionis meæ negocia in huius tomi complicatione agnoscenda perlegite; perlecta discutite; discussa elimatis, ac decretis titulorū sententijs definite: ut pura, & placens Deo uestrarum definitionum ualitura discretio regni nostri primordia decoret, exundatione iustitiæ, & errores plebium digna cohibeat seueritate censuræ: scriptum est enim: Iustitia eleuat gentem; mi seros facit populos peccatum. Tunc suscepto à gloriosissimo Principe tomo, pro tan salubri inuitamento copiosas gratias retulimus Domino Iesu Christo, & etiam benediximus Principi glorioso. Post egressum igitur eiusdem serenissimi Principis, hæc iam dicto tomo scripta cōperimus probitatis.

IN NOMINE DOMINI ERVI-
gius sanctissimis patribus in Synodo
residentibus.

EN Reuerendissimi Patres, & honorabiles ministeriorum celestium Sacerdotes, soliditatem sanctæ Fidei veraciter tenens & syncera cordis deuotione amplectēs, testimonium paternitatis uestræ, fortissimum in salutis nostræ aduoco adiuumentum: ut quia regnum, fautore Deo ad saluationem terræ, & subleuationem plebium suscepisse nos credimus; sanctitudinis uestræ consilijs adiuemur. Vnde licet sublimationis nostræ primordia Paternitati uestræ opinabili relatione non lateant, quibus clara diuinorum iudiciorum dispositione præuentus, & regnandi conscēderim sedem, & sacrosanctam regni perceperim vnctionem; nunc tamen melius id poteritis, & scriptorum relatione cognoscere, & promulgationis uestræ sententijs publicare. Ut sicut eadem regni nostri primordia conuentus uestræ sanctitudinis comperit diuinitus ordinata, ita his & orationum solamen impendat, & salubrium consiliorum nutrimenta impertiat: quo susceptum regnum, sicut iam uestris adfensionibus teneo gratum, ita uestrarum benedictionum perfruatur definitionibus consecrandum: ut innouatio quodammodo nostri

nostri videatur imperij, hæc numerositas vestri ordinis ad-
 gregati. Et ideò, quia Dominus in Euangelio præcepit, di-
 cens: Amen dico vobis: si duo ex vobis consenserint super
 terram de omni re, quâcunq; petierint, fiet illis à Patre meo,
 qui in cœlis est: ob hoc venerabilem paternitatis vestræ cœ-
 tum, cum lacrymarum effusione conuenio, vt zelo vestri
 regiminis purgetur terra à contagio prauitatis. Exurgite,
 quæso, exurgite; culpatorum soluite nodos; transgressorum
 mores corrigite inhonestos, & exerite zeli disciplinam; pon-
 deribus subuenite; & quod plus his omnibus est, Iudæorum
 pestem, quæ in nouam semper recrudescit insaniam, radici-
 tus extirpate: ^a legesq;, quæ in quorundam Iudæorum perfidi-
 diam, à nostra gloria nouiter promulgatæ sunt, omni exami-
 nationis probitate percurrite: & tam eisdem tenorem incon-
 uulsum adijcite, quàm pro eorundem perfidorû excessibus
 complexas in vnum sententias promulgate. Etenim valdè
 nobis cauendum, ne tot antiquorum Canonum regulæ quæ
 pro eorum erroribus sunt etiam cum anathemate promul-
 gatæ, nos illorum ^b culpæ obnoxios reddant, si nostri regni
 temporibus eorundem Canonum constrictio dissoluta per-
 transeat: præsertim si legis illius, quod ablit, serenitatis nostræ
 in ^c tempore illa claræ fidei institutio cesset, vbi diuæ memo-
 riæ domnus, atq; præcessor noster Sisebutus Rex, omnes suc-
 cessores suos sub perpetua maledictionis censura obstrinxit,
 quicumq; Regum mancipium Christianum Iudæo seruire,
 vel famulari permiserit. Post hæc ^d illud vestris Deo placitis
 infero sensibus corrigendum, quod decessoris nostri præce-
 ptio, promulgata lege sancit: vt omnis aut in expeditione
 exercitus non progrediens, aut de exercitu fugiens, testimo-
 nio dignitatis suæ sit inreuocabiliter carens. Cuius seuerita-
 tis institutio, dum per totos Hispaniæ fines ordinata decurrit,
 dimidiam ferè partem populi ignobilitati perpetuæ subiugauit.
 Ita vt quia in quibusdam villulis, vel territorijs, siue vi-
 cis peste huius infamationis habitatores ipsorû locorum sunt
 degeneres redditi, quia testificandi nullam habeant licetiam,
 veritatis ex toto videatur interisse censura: sicq; gemino ma-
 lo terra adteritur, dum & infami plebium notatur elogio,
 & reperiendæ veritatis destituitur adiumento. Vnde licet
 eandem legem nostræ gloriæ mansuetudo temperare disponat,
 vestræ tamen paternitatis sentetia hos, qui per illam titulum
 dignita-

Matth. 18.

^a Leges quosdam
C.A.^b Culpis. C.A.^c Temporibus sine
Teletanus.Conc. Tol. 4
c. 67.^d Illud quoq; C.A.

dignitatis amiserant, reuestiri iterum claro pristinae generositatis testimonio deuotissime optat: qualiter nec nostra gloria ministerium crudelitati adhibeat, nec tam saeva praecipio terram, sub diutino infamationis iugulo premat. Nam & hoc generaliter obsecro, vt quidquid in nostrae^a Ecclesiae legibus absurdum; quidquid iustitiae videtur esse contrarium, vnanimittatis vestrae iudicio corrigatur. De caeteris autem causis, atque negocijs, quae nouella competunt institutione^b formari, euidentium sententiarum titulis^c exaranda conscribite: vt quia praesto sunt religiosi prouinciarum rectores, & clarissimorum ordinum totius Hispaniae duces, promulgationis vestrae sententias coram positi praenoscentes, eò illas in commissas sibi terrarum latitudines inoffensibili exerant iudiciorum instantia, quò praesentialiter adsistentes perspicua oris vestri conceperunt instituta. Omnes tamen in commune conuenio; & vos Patres sanctissimos, & vos illustres aulae Regiae viros, quos interesse huic sancto Concilio delegit nostra sublimitas, per diuini nominis adtestationem & terribilem cunctis futuri iudicij diem: quia sine personarum acceptatione aliqua, vel fauore, sine aliquo quoque aut malignae contentionis scrupulo, aut subuertendae veritatis studio, quaeque se vestris sensibus audienda ingesserint, sana verborum examinatione discutite: saniori quoque iudicio comprobate: vt conlatarum habita prius deliberatione causarum, discreta vestri ordinis condatur probitas titulorum: qualiter cum vos amor aequitatis in negociorum acceleratione reddiderit feruidos, efficientia quoque iustorum operum connectat Deo perenniter sociandos: vt bonorum vestrorum actibus laetabundus, & praesentis vitae capiam lucrum & aeternarum perfruar vobiscum gaudijs mansionum. Datum sub die. v. Idus Ianuarias, anno feliciter primo Regni^d serenitatis nostrae, in Dei nomine tranquillitatis nostrae sedis Toletum. Item subscriptio praedicti Principis, manu sua exarata.

^a Gloriam. C. A.^b Firmari. C. A.
^c Execranda. C. A.^d Serenitatis nostrae
& tranquillitatis
nostrae, in Dei nomine
Toletum. C. A.

*I. De agnita, & confirmata praelectione fastigij
Principalis.*

In nomine gloriosi domini nostri Eruigij Regis, ^e primi diei Synodali exordio confidentibus Episcopis, atque senioribus

^e Primo die Synodali
exordio. Exc.

bus Palatii vniuersis, habita primùm est de sancta Trinitate collatio: non quæ nouello ^a exarationis stylo definita patefceret, sed quæ ^b nobis simplicioribus se se pigris sensibus patefacta monstraret: vbi præmissa semper lectio præcederet, quod sequens expositio aperiret: credentes pariter, & docentes de eadem sanctæ fidei puritate, quidquid Evangelica, & Apostolica traditio sancit; quidquid Synodus Nicæna constituit; quidquid Constantinopolitana Patrum aggregata collectio promulgauit; quidquid Ephesini cœtus definitio docuit; quidquid etiam Chalcedonensis Concilij ^c promulgatio definiuit; sicut multorum aliorum Patrum documentis id sacramentum expositum, traditumque; nobis accepimus; sicut etiam in Missarum solennijs, patulis confessionum vocibus proclamamus:

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem factorem cœli, & terræ; ^d visibilium, & inuisibilium conditorem: & in vnum Dominum Iesum Christum filium Dei vnigenitum; ex Patre natum ante omnia secula; Deum de Deo; lumen ex lumine; Deum verum, ex Deo vero; natum, non factum; homouision Patri, hoc est, eiusdem cum Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto; ex Maria virgine homo factus; passus sub Pontio Pilato, & sepultus tertia die resurrexit: ascendit in cœlos: sedet ad dexteram Patris: iterum venturus in gloria iudicare viuos, & mortuos; cuius regni non erit finis. Credimus & in Spiritum sanctum Dominum, ^e & ^f viuificantem; ex Patre, & Filio procedentem; cum Patre & Filio adorandum, & glorificandum: qui loquutus est per Prophetas: in vnam catholicam, atque Apostolicam Ecclesiam. Confitemur vnum baptisma, in remissionem peccatorum; expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam futuri seculi. Amen.

Post pacifica igitur huius sanctæ fidei collationum studia, illa se primùm nostris sensibus salutaris cognitio agnoscendam inuexit, quæ tanto corda omnium ardore charitatis adstringit, quanto ^g se per eandem ipsa cognitio in conuentu generali Concilij prænoscentiam exhibuit. Etenim sub qua ^h parte, vel ordine serenissimus Eruigius, Princeps regni, & ⁱ conscen-

conscenderit culmen, regnandi; per sacrosanctam vnctio-
nem suscepit potestatem, ostensa nos scripturarum eviden-
tia edocet: in quibus & præcedentis Vvambæ Principis pœ-
nitentiæ susceptio noscitur, & translatus regni honor in hu-
ius nostri Principis nomine deriuatur. Idem enim Vvamba
dum ineuitabilis necessitudinis tenetur euentu, suscepto reli-
gionis debito cultu, & venerabili tonsuræ sacræ signaculo,
mox per scripturam definitionis suæ, hunc inclytum domi-
num nostrum Eruigium, post se præelegit regnaturum, & Sa-
cerdotali benedictione vngendum. ^a Vidimus, intuitu prælu-
cente perspeximus huius præmissi ordinis scripturas, id est,
notitiam manu seniorum palatii roboratam, coram quibus
antecedens Princeps, & religionis cultum, & tonsuræ sacræ
adeptus est venerabile signum: scripturam quoque defini-
tionis ab eodem editam, vbi gloriosum dominum nostrum
Eruigium post se fieri regem exoptat: aliam quoque infor-
mationem iam dicti viri, in nomine honorabilis & san-
ctissimi fratris Iuliani Toletanæ sedis Episcopi: vbi eum se-
parauit pariter, & instruxit: vt sub omni diligentia or-
dine iam dictum dominum nostrum Eruigium in regno
vngere deberet; & sub omni diligentia, vnctionis ipsius
celebritas fieret. ^b In qua scriptura, & subscriptio nobis eiuf-
dem Vvambæ Principis claruit, & omnis euidencia confir-
mationis earumdem scripturarum sese manifestè mōstrauit.
Quibus omnibus approbatis, atq; perlectis, dignum satis no-
stro cœtui visum est, vt prædictis definitionibus scripturarū
nostrorum omnium confirmatio apponatur; vt ^c quia ante
tempora in occultis "Dei" iudicijs præscitus est regnaturus,
nūc manifesto in tempore generaliter omnium Sacerdotum
habeatur definitionibus consecratus. Et ideò soluta manus
populi, ab omni vinculo iuramenti, quæ prædicto viro Vvā-
bæ, dum regnum adhuc teneret, alligata ^d permansit, hunc so-
lum serenissimum Eruigium Principem ^e obsequenda grato
seruitij famulatu sequatur & ^f libera, quem & diuinum iu-
diciū in regno præelegit, & decessor Princeps successorē
sibi instituit; & quod superest, quem totius populi amabilitas
exquisiuit. Vnde his præcognitis, atque præscitis, seruiendum
est sub Deo cœli prædicto Principi nostro Eruigio Regi, cū
pia deuotione: obsequēdum etiam promptissima voluntate;
agendum, & enitendum, quidquid eius saluti proficiat; quid-

Ddd quid

^a Vidim. enim & pa-
riter parulo alter-
næ visionis intui-
tu prælucente per
spex. C.A.

^b In quibus scriptu-
ris. C.A.

^c Qui Exc.
"Deest Exc.

^d Est hūc solum qui
permansit seren-
louerita.
^e Obsequutura. Exc.
^f Libero. C.A.

quid genti, vel vtilitatibus patriæ suæ consuluerit. Vnde non erit iam deinceps, aut ab anathematis sententia alienus, aut à diuinæ animaduersionis ultione securus, quisquis supernè contra salutem deinceps, aut erexerit vocem, aut commouerit cædem, aut quamcunq; exquisierit lædendi^a occasionem.

^a Vltionem. Exc.

II. De his, qui pœnitentiam non sentientes accipiunt.

Plerumque hi, quibus miseratio Domini, etiam nolentibus subuenit, beneficijs Dei videntur esse ingrati, & abuti gratia largitoris, qua benè vsi poterant consequi abolitionem facinoris: impugnant sæpe quod honorare debuerant, & profanis quæstibus indultæ gratiæ munus à se reijciunt, cum summis votis amplecti debuerant. Etenim multos sæpe conspeximus, & in salute positos, vltimum desiderantes pœnitentiæ fructum, & rursus nimietate ægritudinis, ita loquendi, & sentiendi perdidisse naturale officium, vt nulla illis cura salutis suæ videretur inesse; nullo etiam pristinæ deuotionis noscerentur desiderio anhelare: quorum tamen ca-

*Ita decretum
Concil. Tol.
28. c. 12.
ubi de hac
ipso re non-
nihil anno-
sauius.*

sibus fraternitas condolens,^b ita talium necessitates in fide sua susceperit, vt vltimum illis tribuatur viaticum: quod scilicet sine fructu pœnitentiæ non videantur transire seculo; si forsitan respiciente Deo salutem pristinæ reformentur, agunt cautionibus vanis, & oppositionibus execrandis, qualiter à se tonsuræ venerabile signum expellant, atque habitum religionis abijciant; impudentissimè asserentes, ideò se nullis regulis Ecclesiasticæ disciplinæ sub hoc voto teneri, quia pœnitentiam, nec ipsi petierint, nec scientes acceperint. Quorum impudentia procax, & obstinata procacitas, nequaquam talia diceret, si qualiter ad vitam per sacrosancti lauacri gratiam venerit meminisset. Etenim paruulorum infantium vita originali peccato obnoxia, quæ^c nulli per ætatem discernendi, vel expetendi sensui aptior iudicatur, nisi sponsione fidelium baptismi accipiant sacramentum, nullo sensu, nulla etiam discretionis industria id appetere possunt. Vnde sicut baptismum, quod nescientibus paruulis, sine vlla contentione in fide tantum proximorum accipitur: ita & pœnitentiæ donum, quod nescientibus illabatur, absque vlla^d repugnantia inuiolabiliter hi, qui illud exceperint, obseruabunt. Si quis autem^e quolibet modo pœnitentiam accipiens, hoc Synodale

^b Si.C.A.

*Hac eadem
ferè sunt in
Concil. Tol.
B. c. 7.*

violauerit

^c Nulla. C.A.

^d Impugnantia rati-
onibus. Exc.

^e Quilibet. C.A.

violauerit institutum, vt verè transgressor, paternis regulis ferietur. Neque enim ista instituentes Sacerdotes quosque, vt passim & licenter donum pœnitentiæ non^a petentibus audeant prorogare, absoluimus; sed hos, qui qualibet sorte pœnitentiam susceperint, ne vltius ad militare cingulum redeant, religamus. Sacerdos tamen, qui non sentienti, neque^b petenti, ausu temerario pœnitentiam dederit; neque se exhortatu eius, qui pœnitentiam accipit, manuum indicijs, vel quibuslibet alijs euidentibus significationibus inuitatum fuisse probauerit, vnius anni excommunicationis sententiæ subiacebit.

^a Penitentibus. Exc.

^b Penitenti. Exc.

III. De culpatorum receptione vel communionem apud Ecclesiam.

Vidimus quosdam & fleuimus ex numero culpatorum receptos in gratiam Principum, extorres extitisse à collegio Sacerdotum. Quod denotabile malum illa res agit, quia licentia principalis in quo se^c solui licentiùs curat, ibi alios^d alligat; & quos in suam communionem videtur suscipere, à communionem & pace Ecclesiæ eligit separare: vt qui cum illo conuescunt, sola Sacerdotum communionem priuentur. Et ideò quia remissio talium, qui contra Regem, gentem, vel patriam agunt, per definitiones Canonum antiquorum, in potestate solum regia ponitur, cui & peccasse noscuntur, adeò nulla se deinceps^e à talibus^f abstinebit Sacerdotum cõmunio. Sed quos Regia potestas, aut in gratiam benignitatis receperit, aut participes mensæ suæ effecerit, hos etiam Sacerdotum, & populorum conuentus suscipere in Ecclesiasticam communionem debet: vt quod iam principalis pietas habet acceptum, neque à Sacerdotibus Dei habeatur extraneum.

^c Volui. M. ff.
^d Illigat. M. ff.

^e Ab eis null. Exc.
^f Desunt Exc.

IIII. Ut in locis ubi Episcopus non fuit, nusquam Episcopus ordinetur.

^g Nusquam. C. A.

180. p. 4 c.
144. Burch.
116. 5. c. 32.

Maiorum institutionibus contraire, & sanctorum Patrum decreta conuellere, quid aliud est, quàm vinculum societatis Christi abrumpere, & usurpatæ^h præsumptionis licentia^g statum totius Ecclesiæ dissipare? Prosequente igitur venerabili & sanctissimo viro fratre nostro Stephano Emeritensis Ddd 2. fedis

^g Præceptionis. Iuoz & Burch.

*Erat Pimenius Dumie-
fis monaste-
rij Abbas, et
Episcopus,
qui subscri-
bit in. 6. To-
lesano.*

Ad Titum. 1

*26. h. Conci-
lii Sardicen-
sis capitula
illi addatur
ut in quibus-
dam exem-
plaribus sit:
habetur nūc
cap. 6.
Dist. 80. Nō
oportere &
Concil. Car-
thag. c. 5.*

*26. q. 7.
Multa Con-
cilia.*

sedis Episcopo, res nobis nouellæ præsumptionis vsurpatione sese intulit^a pertractanda; tanto communionis nostræ iudicio euellenda, quanto & priuatis noscitur ausibus perpetrata. Dixit enim violentia Principali se impulsus fuisse, vt in monasterio villulæ^a Aquis, in qua venerabile corpus sanctissimi^b Pimenij cōfessoris debito quiescit honore, nouam Episcopalis honoris ordinationem efficeret. Et ideò quia indiscreto & facillimo assensu, iniustis Vvambæ Principis iussionibus parens, nouam, & iniustam illic Pontificalis sedis^d prælectionē induxerit, vbi Canonica institutio id fieri omnimoda ratione refellit, prædictus idem vir prostratus humo, medicamine nostri præcepti, & sibi dari veniam petijt, & quid potissimum oporteret fieri de persona eius, qui illic ordinatus fuerat, nostri oris sententia decernendum poposcit. Sed quia veraciter imò communiter noueramus prædictum Principem consilio leuitatis agentem, non solùm præcepisse, vt in prædicto loco^f Aquis Episcopus fieret, sed etiam ita^g eū consuetis obstinationibus definisse, vt hic in suburbio Tolitano in Ecclesia Prætorienti sanctorum Petri, & Pauli, Episcopum ordinaret: necnon & in alijs vicis, vel villulis similiter faceret; ideò pro tam insolenti huiusmodi^h disturbance licentia, quid de hac re haberent Canonum instituta perlecta sunt: in primisⁱ ex epistola Pauli, vbi Tito discipulo, vt Episcopos per ciuitates constituere debeat, præcepit: item ex Concilio Nicæno titulo octauo, vbi inter cætera præcipitur, vt in ciuitate non videantur duo Episcopi esse: item ex Concilio Laodiceno, titulo^k LVII. vbi dicit: Nō oportet in vicis, & villulis Episcopos ordinari, &c. item ex Concilio Africæ secundo, titulo. V. vbi dicit, vt diœcesis, quæ Episcopum nūquam habuit, non habeat. Felix Episcopus Silensitanus dixit: Etiam si hoc placet sanctitati vestræ, insinuo, vt diœceses, quæ nunquā Episcopos habuerunt, non habeant: vel illa diœcesis, quæ aliquando habuit, habeat proprium. Secundum autem hanc prosecutionem, sanctitatis vestræ est æstimare, quid fieri debeat. ^m Genedius Episcopus dixit: Si placet insinuatio fratris, & Coepiscopi nostri Felicis, ab omnibus cōfirmetur. Ab vniuersis Episcopis dictum est: Placet. Item ex Concilio Africæⁿ tertio^o titulo XLII. vbi dicitur, vt non accipiat alium Episcopum plebs, quæ in diœcesi semper subiacuit. Epigonius enim Episcopus inter cætera sic dixit: Hoc dico non debere rectorem

a Conuella. Ion
perpetratam. C. 2.

b Deest in Exc.
Iuo. & Burch.
Punenij Burch.
Pigmenij & Iuo.
nij. Iuo.
c Alias inlustis.

d Perlectionem
Burch. prælati
Iuo.
e Prædicamine C. 3.

f Aliquis. Exc. Burch.
& Iuo.
g Cum. Exc.

h Extirpationis. Iuo.
& Burch.

i Exempla Pauli
Burch.

k LVII. C. A.

l Vbi Felix Episcopus
Silensitanus dixit
Exc.

m Genedius Burch.
Genedius S. L. A.

n Quarto. C. A.
Capite. C. A.

rectorem accipere eam plebem, quæ in diœcesi semper subi-
 iacuit, nec vnquam proprium Episcopum habuit. Quapro-
 pter si vniuerso sanctissimo cœtui placet, hoc, quod ^a profe-
 quutus sum, confirmetur. Aurelius Episcopus dixit: Fratris,
 & confacerdotis nostri prosequutioni non obfisto; sed hoc
 me & fecisse, & facturum esse profiteor. Item ex Concilio
^b Sardicensi, vbi inter cætera præcipitur: Licentia danda pas-
 sim non est. Si enim subitò, aut vicus aliquis, aut modica
 ciuitas, cui satis est vnus Presbyter, voluerit sibi Episco-
 pum ordinari, ad hoc vt vilescat nomen Episcopi, & au-
 ctoritas, non debent illi ex alia prouincia inuitati facere ^c E-
 piscopum. Item de sententia eorum, qui huiusmodi ordi-
 nationes faciunt, vel de his, qui contra hæc instituta Cano-
 num ordinantur, ex Concilio Tauritano titulo secundo, vbi
 dixit: Gestorum quoque seriem conscribi placuit ad perpetuam
 disciplinam, quod circa Octauium, Vrsionem, Remigium,
^d Attrefoerium Episcopos Synodus sancta decreuit: qui in
^e vsurpationem quandam de ordinatione Sacerdotum ad
 inuidiam vocabantur. Quod eatenus his videtur indultum,
 vt de cætero hac auctoritate commoniti nihil vsurpare con-
 tentur; ^f siquidẽ ea se ab hac causa excusatione defenderint, qua
 dicerent prius se non esse conuentos. Proinde iudicauit ^e Sy-
 nodus, vt si quis ex hoc fecerit contra instituta maiorum,
 sciat is, qui ordinatus fuerit, Sacerdotij se honore priuan-
 dum: & ille qui ordinauerit, auctoritatem se in ordinationi-
 bus, vel in Concilijs minimè retenturum. Non solum autem
 circa memoratos Episcopos hæc sententia præualebit, sed
 etiam circa omnes, qui simili errore decepti huiusmodi or-
 dinationes perpetrarunt. His igitur fortissimis regulis effe-
 ctum pij operis adponentes, ^h id communi definitione ele-
 gimus, vt in ⁱ locum villulæ supradictæ "Aquis" deinceps se-
 des Episcopalis non maneat, neque Episcopus illic vltra con-
 stituendus existat. Hic tamen ^k Cuniuldus, qui contra ma-
 iorum decreta illic videtur institutus fuisse Episcopus, nul-
 lis Canonum erit ad condemnationem sui, sententijs ^l vl-
 tiscendus; quia non ambitione, sed Principis impulsione il-
 lic constitit ordinatus. Et ideò hoc illi remedium huma-
 nitatis concedimus, vt in ^m sede alia decedentis cuiuslibet
 Episcopi transducatur, & prædictus locus sub monastica
 deinceps institutione mansurus, non Episcopali vltra pri-
 uilegio

^a Prefatus. Iuo.
Burch.

^b Sard. capitulo sex-
to vbi Exc.

^c Episcopum quibus
antea nõ fuit. Bur-
ch. & Iuo.

^d A e Triferium.
Exc.

^e Vsurpatione qua-
dam Burch. in quo
alias legitur, qui
in vsurpationis
quadam deordi-
natione.

^f Siquidem se ab hac
causa excusatio-
ne. Exc. Burch. &
Iuo.

^g Synod. sancta. Iuo.

^h In. Iuo. Burch.

ⁱ Loco. Exc.
ⁱⁱ Deest Exc.

^k Coniuldus. Iuo.
Coniuldus. Burch.

^l Vltiscendum M. ff.

^m Sedem aliam. Exc.
& Iuo.

uilegio fretus, sed sub Abbatis regimine, sicut hucusque fuit, erit modis omnibus mancipandus. Iam verò de cætero generale^a ponentes edictum; si quis contra hæc Apostolica iussa; si quis contra hæc Canonum interdicta venire conauerit, ut in locis illis Episcopum eligat fieri, ubi Episcopus nūquā^b fuit, sit in conspectu omnipotentis Dei anathema: & insuper tam ordinans, quàm ordinatus gradum sui^c ordinis perdat: quia non solum antiquorum Patrum decreta, sed & Apostolica ausus est conuellere instituta.

^a Ponamus. Exc.

^b Fuit, anathema^o conf. omnip. C. incurat. Burz. S. Iuo.

^c Honoris. Iuo.

V. De quorundam consuetudine Sacerdotum sædisima, qui oblatis Deo per se sacrificijs non communicant.

De consecr. dist. 1. Relatum est nobis, quosdam de Sacerdotibus, non tot vicibus communionis sanctæ gratiam sumere, quot sacrificia in vno die^d videantur Deo offerre: sed in vno die, si^e plurima per se Deo offerant sacrificia, in omnibus se oblationibus^f à communicando suspendunt, & in sola tantum extremi sacrificij oblatione communionis sanctæ gratiam sumunt: quasi non sit totiens^g reus illius veri, & singularis sacrificij, quotiens participator corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi esse destiterit. Nam ecce Apostolus dicit:

1. Cor. 10.

Nonne qui edunt hostias participes sunt altaris? Si ergo qui edunt hostias participes sunt altaris, certum est, quod hi qui sacrificantes non edunt, rei sunt^h Dominici sacramenti. Quicumque ergo Sacerdotum deinceps diuino altario sacrificium oblaturus accesserit, & se à communione suspendit, ab ipsa, qua se indecenterⁱ priuabit gratia communionis, anno vno repulsum se nouerit. Nam quale erit illud sacrificium, cui nec ipse sacrificans^k participasse cognoscitur? Ergo hoc modis omnibus est tenendum, ut quotiescumque sacrificans, corpus & sanguinem Iesu Christi Domini nostri in altario immolat, toties^l perceptioni corporis & sanguinis Christi se participem præbeat.

^d Videatur offerre Iuo. & Exc.

^e Plura per se. Exc. Iuo.

^f A communione suspendant. Exc. Iuo. Grat.

^g Illi verò & singulari sacrificio participandū quocumque corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi immolatio facta contiterit. Exc. Iuo. & Grat.

^h Desunt Iuo. Grat. & Exc.

ⁱ Dominici sacramentis. Exc. & C. A.

^j Priuauit Iuo. & Grat.

^k Participes esse. Grat. & Iuo.

^l Perceptionis. Exc. Grat.

VI. De concessa Toletano Pontifici generalis Synodi potestate: ut Episcopi alterius prouincie cum conuentione Principum in vrbe Regia ordinentur.

Illud quoque^m collationi mutuæ decernendum nobis occurrat, quod in quibusdam ciuitatibus decedentibus Episcopis proprijs,

^m Collatione mutua. Exc.

Diff. 63. cū
longè lateq;
 proprijs, dū differtur diu ordinatio successoris, non minima
 creatur & officiorum diuinorum offensio, & Ecclesiastica- De sunt Exc.
 rum rerum^a noscitur perditio. Nam dum longè lateque F. Nascitur.
 diffuso tractu terrarum, ^b commeantium impeditur celeritas Commeatur. Exc.
 nunciorum; quo aut non queat Regis auditibus decedentis
 Præsulis transitus innotesci, aut de successore morientis Epif-
 copi libera Principis electio præstolari, nascitur semper, &
 nostro ordini de relatione talium difficultas, & Regiæ po-
 testati, dum consultum nostrum pro subrogandis Pontifici-
 bus sustinet, iniuriosa necessitas. Vnde placuit omnibus Pon-
 tificibus^c Hispaniæ, vt saluo priuilegio vniuscuiusque pro-
 uinciæ, licitum maneat deinceps Toletano Pontifici, quoscū- Hisp. atq; Gallicia.
Exc. C.A. & Grat.
 que Regalis potestas elegerit, & iam dicti Toletani Episco-
 pi iudicio dignos esse probauerit, in quibuslibet prouincijs,
 in præcedentium sedibus præficere Præsules, & decedentibus
 Episcopus eligere successores. Ita tamen, vt quisquis ille
 fuerit ordinatus, post ordinationis suæ tempus, infra trium
 mensium spatium proprii Metropolitanæ presentiam visurus
 accedat: qualiter eius auctoritate, vel disciplina instructus,
 condignè susceptæ sedis gubernacula teneat. Quod si per de-
 sidiam, aut^d neglectum, quilibet constituti temporis metas ex- Neglectu quolibet
C.A.
 cesserit, quibus Metropolitanæ sui nequeat obtutibus præsen-
 tari, excommunicatum se per omnia nouerit: excepto si Re-
 gia iussione impeditum se esse probauerit. Hanc quoq; de-
 finitionis formulam, sicut de Episcopis, ita & de cæteris Ec-
 clesiarum rectoribus placuit obseruandam.

*VII. De recepto testimonio personarum, qui per legem, qua
 de promotione exercitus facta est, testificandi
 licentiam perdiderunt.*

Lib. 9. legū
v. i. i. l. 8.
 Omnis disciplina sic subiectos debet arguere, vt spem veniæ
 non videatur auferre; nec funditus curuationis inducere iu-
 gum, sed temperantiæ semper adhibere consultum. Et ideo
 quia legem illam à domino Vvambane Principe editam, quæ
 de^e progressione est exercitus^g annotata, huius Principis no- Proditione. Exc.
Deest Exc.
 stri & domini Eruigij māsuetudo temperare disposuit, ideo
 annuente nobis glorioso, & religiosissimo Eruigio Principe
 nostro, necessarium hoc sanctum Concilium definiuit, vt hi,
 qui^f super prædictam legem, testificandi dignitatem perdi- Per supradicta, leg.
Exc.
 derant, recepto testimonio pristinae dignitatis, causas exequi

Ddd 4 possint

possent debitæ actionis; qualiter nobilitatis solitæ titulum re portâtes, & quæq; de præteritis legitimè testificare voluerint, licentiæ obtineant votum, & à iudicibus nullis prohibitionibus arceantur: hoc videlicet adiicientes, vt si quid in præteritis testificare voluerūt; si pro sola rei infamatione reiecti sunt, testimonio suo nuper conquirant, quod in præteritis conquirere poterant: tantum si illo tempore, quo in præteritis ad testimonium dicendum vocati sunt, & supradictæ legis institutionibus reprobati, aut aliam criminis notam eos tunc non habuisse patuerit, aut ^a tricennium tum effluxisse, cum ad testimonium fuerant prolati, hi qui eos reprobauerant manifestè conuicerint.

^a Triennium. Exc.

VIII. De his, qui uxores suas diuortio intercedente, relinquunt.

^{Matth. 5. 31. 32. 33. 34. 35.} Præceptum Domini est, vt excepta causa fornicationis, vxor à viro dimitti non debeat. Et ideò quicumq; citra culpam criminis prædicti, vxorem suam quacunq; occasione ^b reliquerit; quia ^c quos Deus ^d iungit, ille separare disposuit, tam diu ab Ecclesiastica communicatione priuatus, & à cœtu omnium Christianorum maneat alienus, ^e quàm diu, & ad societatem relictæ coniugis redeat, & partem sui corporis, honesta lege coniugij sinceriter amplectatur, & foueat. Hi tamen, qui iam admoniti à Sacerdote semel, & bis, terq; vt corrigantur, ^f ad tori sui coniugij noluerunt redire consortium, ipsi se suis meritis, & à Palatinæ dignitatis officio separabunt, & insuper generosæ dignitatis testimonium, quàm diu in culpa fuerint, amissuri sunt; quia carnem suam discidijs iugulo tradiderunt.

^b Dimiserit. Exc.

^c Quod. Exc.

^d iungit. Exc.

^e Cõmunionem priu.

^f Exc. Grat. & C. A.

Quam diu societatem relictæ coniug. amplectatur sinceriter & foueat. Itaq; qui iam

^g & C. Exc. & Grat.

Ad eorum suæ coniugis nol. C. A.

sic ferè Gratian. & Exc. nisi quod pro carū habeant rurs.

IX. De confirmatione legum, qua in Iudæorum nequitiam promulgatæ sunt.

De Iudæorum autem execranda perfidia, discretis titulorum sententijs editas nouiter à glorioso Principe leges vigilantibus sensuum intentione perlegimus; ⁱ discreto etiam grauitatis pondere earum instituta probauimus: & quia debitæ rationis iudicio editæ, Synodali ^k indagatione probatæ sunt, irrevocabili deinceps iudiciorum ordine, pro eorum excessibus tenebuntur: id est ^l leges de commemoratione prisicarum legum,

^h Sunt, iuxta eandem legum præxum ordinem titulorum, qui in eodẽ Canone numerantur. C. A.

ⁱ Districto. Exc.

^k Dignatione. Exc.

^l Leg. quæ de comm. prisicar. cærimoniarum, & Iudæorum transgr. Exc.

Habentur omnes hæc leges lib. legum P. visigot. lib. 1. c. 1. 2. 3.

legum, quæ in Iudæorū transgressionibus promulgatæ sunt, atque de nouella confirmatione^a earum. Item ne Iudæi, aut se, aut suos filios, vel famulos à^b baptismo subtrahant. Item ne Iudæi more suo celebrent pascha, vel carnis circuncisiones exercent, ac ne Christianum quemquam fide Christi^c dimoneant. Item ne Iudæi Sabbata, cæterasque festiuitates ritus sui celebrare præsumant. Item vt omnis Iudæus diebus Dominicis, & in prænotatis diebus ab opere cesset. Item ne Iudæi more suo diiudicent escas. Item ne Iudæi ex propinquitate sui sanguinis connubia ducant. Item ne Iudæi religioni nostræ insultantes, sectam suam defendere audeant: ac ne à fide refugientes alibi se transducant: & ne quilibet^d refugientes alibi suscipiat. Item ne Christianus à Iudæo quodcunque munus, contra fidem Christi accipiat. Item ne Iudæi libros illos legere audeant, quos Christiana fides repudiat. Item ne Iudæis mancipia deseruiant, vel adhæreant Christiana. Item si Iudæus Christianum esse testatur, & ob hoc non velit à se rescere mancipium Christianum. Item professio Iudæorum, quando vnusquisque ad fidem veniens, indiculum professionis suæ conscribere^e debet. Item conditiones Iudæorum, "ad" quas iurare debeant hi, qui ex eis, ad fidem venientes, professiones suas dederint. Item de Christianis mancipijs Iudæorum, quæ se non prodiderunt, Christiana, siue de^f publicatoribus eorum. Item ne Iudæi, à quolibet potestate accepta, extra Regiam ordinationem, Christianum quemquam^g imperare plectere, vel distringere audeant. Item^h vt Iudæorum serui, necdum adhuc conuersi ad Christi gratiam conuolauerint, libertati donentur. Item ne Iudæi administratorio vsu^k sub ordine villicorum, atque actorum Christianam familiam^l regere audeant: & de damnis eorum, qui ijs talia ordinanda iniunxerint. Item vt Iudæus ex alijs prouincijs, vel territorijs ad regni nostri ditionem pertinētibus veniens, Episcopo loci, vel Sacerdoti se præsentare non differat: vel quid huic^m in toto obseruari conueniat. Item qualiter concursus Iudæorum diebus institutis ab Episcopo fieri debeant. Item, vt quicūq; Iudæum secumⁿ obsequentem habuerit, expetente Sacerdote eū apud se retinere nō audeat. Item vt cura omnis distinguendi Iudæos, solis Sacerdotibus debeat. Item de damnis Sacerdotum, vel Iudicum, qui in^o Iudæis instituta legum adimplere distulerint.

^a Ear. Item de blasphematorib. sanctæ Trinitatis. Itē Exc.
^b Baptismi gratia. Exc. C. A.

^c Dimoneant est. l. 4.

^d Fugientes. C. A.

^e Quomodo. Exc.
^f Debeat. Exc.

^g Deest Exc.

^h Publicatibus. C. A.

ⁱ Impetere. Exc.
^j Vt si. Exc.

^k In ordinem. Exc.
^l Redigere. Exc.

^m In Toletis. C. A.

ⁿ Assequentem. Exc.

^o Iudicijs. Exc.

Item

Item ne iudices quidquam de Iudæorum excessibus extra Sacerdotum conuentionem iudicare præsumant. Item vt Episcopi immunes habeantur à damnis; cum eorum Presbyteri, ea, quæ ipsi non correxerint, ad eos non remiserunt corrigenda. Item de referuata Principibus miserendi potestate, in his, qui conuersi ad fidem Christi veraciter fuerint. Item vt Episcopi omnes Iudæis ad se pertinentibus libellum de suis editum erroribus tradant; & vt professiones eorum, vel conditiones in scrinijs Ecclesiæ condant. Quarum omnium legum promulgatio grauida, sicut Synodali iudicio comprobata, ita generali omnium nostrorum definitione in eorum erit deinceps excessibus^b excernenda.

^a Ep. tu de imm. Ex. C.A.

^b Excernenda. Ex.

X. De his qui ad Ecclesiam confugium faciunt.

Pro his qui quolibet metu, vel terrore Ecclesiam appetunt, cõsentiente pariter, & iubente gloriosissimo domino nostro Erwigio Rege, hoc sanctum Concilium definiuit, vt nullus audeat confugientes ad Ecclesiam, vel residentes inde abstrahere, aut quodcunq; nocibilitatis, vel damni, seu spolijs residentibus in loco sancto inferre: sed esse potius his ipsis, qui Ecclesiam petunt, per omnia licitum in triginta passibus ab Ecclesiæ ianuis progredi: in quibus triginta passibus, vniuscuiusq; Ecclesiæ, in toto circuitu reuerentia defendetur: sic tamen, vt hi, qui ad eam confugiunt, in extraneis, vel longe separatis ab Ecclesia domibus nullo modo^d obcellentur. Sed in hoc triginta passuum numero, absque domorum extranearum receptaculis, progrediendi aditum obtinebunt: ^e qualiter, & ^f requisitæ naturæ vsus debitis expleant locis, & nullo teneantur euentu necessitudinis, qui Dominicis se defendendos cõmiserint claustris. Si quis autem hoc decretum violare tentauerit, & Ecclesiasticæ excommunicationi subiaceat, & seueritatis Regiæ feriat sententia. Ipsos tamen, qui ad Ecclesiam^g refugium fecerint, ^h iuxta priscorum Canonum instituta, ⁱ hi qui eos^k competunt Sacramenta reddiderint, & Sacerdos Ecclesiæ ipsius ab Ecclesiæ foribus non abstraxerit, aut fuga talium si ^l venerit, Sacerdoti quærenda est, aut damnorum sententia, secundum electionem Principis, huiusmodi Sacerdotibus irroganda.

17. q. 4. De
finit. san.
Euo Iuo. p. 3
c. 111. Pa.
vi. lib. 1. 78.

^c Passus. Grat.

^d Abcellant Grat.
& Iuo. obcellant.
C.A.
^e Progrediētes. Grat.
^f Vt ad inquisitione na
ture vsus debitis
expleant locis. Grat.

^g Confugium Grat.
^h Si iuxta. Ex.
ⁱ His qui. C.A.
^k Reperunt Grat.
Iuo. & Ex.
^l Euenerit. Ex.

XI. De

XI. De cultoribus idolorum.

Præcepta Domini sunt dicentis: Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, quæ est in cælo de super, & quæ in terra deorsum, nec eorum, quæ sunt in aquis sub terra: non adorabis ea, neque coles. ^a Item: Qui immolat dijs, occidetur, præterquam Domino soli. Item: Vir, aut mulier, qui ^c faciant malum ^d in conspectu Domini Dei ^e sui, ^f & transgrediantur pactum illius, vt vadant, & seruiant dijs alienis, & adorent ^g eos, solem, & lunam, & omnem militiam cæli, quæ non ^h præcepi; & hoc tibi fuerit nunciatum, audiensque inquisieris diligenter, & verum esse ⁱ repereris; & abominatio facta est in Israel, educes virum, ac mulierem, qui rem sceleratissimam perpetrarunt ad portas ciuitatis "tuæ," & lapidibus obruentur. Præcepta hæc Domini non in ultione, sed in terrore delinquentium apponentes, non mortis ^k per "hanc" sententiam promulgamus, sed cultores idolorum, veneratores lapidum, accensores facularum, & ^l excolentes sacra fontium, vel arborum admonemus, vt agnoscant, quod ipsi se spontaneæ morti subijciunt, qui diabolo sacrificare videntur: mortis enim nomine diabolus appellatur: sicut de eo scriptum est: Et erat illi nomen mors. Ac proinde omne sacrilegium idololatriæ, vel quidquid illud est contra sanctâ fidem, in quo insipientes homines captiuati diabolicis culturis inseruiunt, Sacerdotis, vel iudicis instantiâ ^m inuenta hæc sacrilegia eradantur, & ex terminata truncêtur. Eos verò qui ad talem ⁿ errorem ^o concurrunt, & verberibus coërceant, & onustos ferro suis dominis tradant. Si tamen domini eorum per iurisiurâdi attestationem promittant, se eos tam sollicitè custodire, vt vltra illis non liceat tale nefas comittere. Quod si domini eorum nolunt huiusmodi reos in fide sua suscipere, tunc ab eis, à quibus coërciti sunt, Regis conspectibus presententur: vt principalis auctoritas liberam se talibus donandi potestatem obtineat. Domini tamen eorum, qui nuncios sibi talium seruorum errores vlcisci ^p distulerint, excõmunicationis sententiam perferant, & iura serui illius, quem coërcere nolunt, se amisisse cognoscant. Quod si ingenuorum personæ his erroribus fuerint implicatæ, & perpetua excommunicationis sententia ^q ferientur, & arctiori exilio ^r vlciscantur.

Exod. 20.
Exod. 22.
Deuter. 17.

Cencil. Tol.
16. cap. 2.

Apocal. 6.

^a Neq; horum. C. A.
^b Itemq; immolans dijs. C. A.
^c Facit. C. A.
^d Ante conspectum Domini. Exc.
^e Tui. C. A.
^f Transgrediuntur. Eos vel sol. Exc.
^g
^h Præcepit. C. A.
ⁱ Reperis. Exc.
^j Deest Exc.
^k Per absentia. C. A.
^l Deest Exc.
^l Excultores font. admon. vt M. ff.
^m Inuentum, vt sacrileg. Exc.
ⁿ Horrorem incurunt. C. A.
^o Accurrunt. Exc.
^p Noluerint. Exc.
^q Feriantur. Exc.
^r Vliscantur. Exc.

XII. De

*XII. De^a interdictione temporis constituti, quo debeat
Concilium celebrari.*

Placuit huic^b venerando Concilio, vt iuxta^c priorum Canonum instituta, Episcopi singularum prouinciarum annis singulis in vnaquaq, prouincia Calendis Nouembribus Concilium celebraturi conueniant. Quisquis autem in prædictis Calendis Nouembribus pro celebratione Synodi venire distulerit, excommunicationi debitæ subiacebit.

^a F. indictione C. A. indicto, redit infra.
^b Sancto. Exc.
^c Priorum Episcoporum singularum prouinciarum instituta annis. Exc.

XIII. Conclusio definitionum, in qua & Deo gratias referuntur, & pro Principe exoratur.

Præmissis his omnibus Synodalibus gestis, quæ honesto decretorum fine compleuimus, perpetuum his robur per manuum nostrarum subscriptionem adnectimus; dantes^d in his gloriam, & honorē immortali Deo, & Domino nostro: quo inspirante & determinationis nostræ sentētia viguit, & probitas causarum honesto fine compleuit. Cuius sanctæ Trinitatis poscimus inenarrabile^e nomen, & gloriosam ineffabilis potentiae maiestatem, vt det amatori Christi serenissimo domino nostro, atque amantissimo Eruigio Principi, cuius iussu ad hunc meruimus aduocari conuentum, imperare clementer, regnare feliciter, habere de clementia fructum, obtinere de iustitia præmium, de pietate trophæum: quo & hic inuictus victor hostium semper appareat, & post diuturna huius^f æui curricula, ad regnum^g æternæ vitæ cum suis omnibus coronandus perueniat: te præstante Deo, & saluatore Iesu Christo Domino, qui cum Deo Patre, & Spiritu sancto vnus in Trinitate^h viuus, & glorificaris Deus in secula seculorum. Consummatū est hoc sanctum Concilium die octaua Calendarum Februariarum, anno feliciter primo serenissimi, atque clementissimi domini nostri Eruigij Regis, Era DCC. XVIII.

^d Pro. Exc.

^e Vnde. Exc.

^f Nomen. Exc.

^g Seculi. Exc.
^h Aeternum com. Exc.

ⁱ Viuit & regnat. Exc. Viuit & glorietur. C. A.

Interfuerunt huic sancto Concilio Pōtiffices numero triginta quinque.

E Go Iulianus, indignus vrbis Regiæ Toletanæ sedis Episcopus, hæc Synodica instituta à nobis edita subscripsi.
Ego

- 2 Ego Iulianus, Dei gratia Spalensis ecclesiæ sedis Episcopus, hæc Synodica instituta à nobis edita, subscripsi. *Iulianus Regiæ urbis primo loco subscribit in Tolet. CC. Unde in Concilio presuit, non Iulianum Spalensis.*
- 3 Ego Liuba, Bracarensis sedis ecclesiæ Episcopus, similiter.
- 4 Ego Stephanus, Emeritenensis sedis Episcopus, &c.
- 5 Ego Asfalius, Abelenensis ecclesiæ Episcopus, &c.
- 6 Ego Leander, ecclesiæ Illicitanæ Episcopus, similiter.
- 7 Ego Palmatius, ecclesiæ Vrcitanæ Episcopus, &c.
- 8 Ego Concordius, Palentina sedis Episcopus, &c.
- 9 Ego Recilla indignus Accitanæ ecclesiæ Episcopus, &c. *a Rixila. C. A.*
- 10 Ego Simpronius indignus Segobriensis ecclesiæ Episcopus, &c.
- 11 Ego Speraindeo Italicensis sedis Episcopus, &c.
- 12 Ego Geta Eliplensis ecclesiæ Episcopus, &c.
- 13 Ego Memorius Arcauicensis Episcopus, subscripsi.
- 14 Ego Tructemundus Elborensis sedis Episcopus, &c.
- 15 Ego Isidorus Setabitanæ ecclesiæ Episcopus, &c.
- 16 Ego Gaudentius Valerientis ecclesiæ Episcopus, &c. *Sic leg. ex Concil. Tolet. 23. cap. 10.*
- 17 Ego Deodatus Segobriensis ecclesiæ Episcopus, &c.
- 18 Ego Genetius Tudensis ecclesiæ Episcopus, &c.
- 19 Ego Froaricus Portucalensis ecclesiæ Episcopus, &c.
- 20 Ego Felix Iriensis ecclesiæ Episcopus.
- 21 Ego Antonianus Bastitanæ ecclesiæ Episcopus similiter. *b Anthonius. C. A.*
- 22 Ego Proculus Bigastrensis ecclesiæ Episcopus, &c.
- 23 Ego Acula Caurientis ecclesiæ Episcopus, &c. *c Atula. C. A.*
- 24 Ego Reparatus Vesensis ecclesiæ Episcopus, &c. *d Alias Separatus;*
- 25 Ego Prouidentius Salmanticensis ecclesiæ Episcopus, &c.
- 26 Ego Sisebaldo, Tuccitanæ ecclesiæ sedis Episcopus, &c. *e Sisebado. C. A.*
- 27 Ego Argibudo, Eliberitanæ ecclesiæ sedis Episcopus, &c. *f Argibado. C. A.*
- 28 Ego Ella, Segontiensis ecclesiæ Episcopus similiter.
- 29 Ego Siberitanus, Oxomensis ecclesiæ Episcopus similiter.
- 30 Ego Ioannes, Pacensis ecclesiæ Episcopus, &c.
- 31 Ego Theodulfus, Astigitanæ ecclesiæ Episcopus.
- 32 Ego Samuel, Malacitanæ ecclesiæ Episcopus, &c.
- 33 Ego Gundulfus, Lamecensis ecclesiæ Episcopus, &c.
- 34 Ego Eufrasius, Lucensis ecclesiæ Episcopus, &c.
- 35 Ego Theoderacus, Afsidonensis ecclesiæ Episcopus, &c. *g Theoderacus. C. A. Bene Isidorus Pacensis in chron. solum. 75. Episcopus interfuisse huic Concilio affirmat; malè alij qui unum & quadraginta, & quinq; Abbates, & tredecim viros illustres ex officio Palatinorum Abbatum quatuor, & vni illustres quindecim subscribant.*

Ece Item

Item Abbates.

V Aldreudus Abbas.
 Florentius Abbas.
 Gratinus Abbas.
 Faustinus Abbas.

Item Vicarij Episcoporum.

E Go Annibonius Presbyter, "agens vicem domini" & Pontificis mei Gildemeri Episcopi Complutensis ecclesie, subscripsi. ^{“ Tenens. C.A. ”}
^{“ Defunct. Ex. ”}

Ego Vincentius Presbyter, agens vicem domini & Pontificis mei Felicis Episcopi Daniensis ecclesie, subscripsi.

Asturius Diaconus, agens vicem domini, & Pontificis mei Hospitalis Episcopi Valentinae ecclesie, subscripsi.

Item ex viris illustribus officij
Palatini.

E Go Sefullus hæc statuta, quibus interfui, annuens subscripsi.

Ego Reccaredus similiter subscripsi.

Ego Vvitissa similiter subscripsi.

Ego Vvimar similiter subscripsi.

Ego Theudila similiter subscripsi.

Ego Ostrulphus similiter subscripsi.

Ego Salamirus similiter subscripsi.

Ego Theundefredus similiter subscripsi.

Ego Egiseberinus similiter subscripsi.

Ego Theudulfus similiter subscripsi.

Ego Ildigifus similiter subscripsi.

Ego Vitulus similiter subscripsi.

Ego Ella similiter subscripsi.

Ego Adilegus similiter subscripsi.

Ego Atanefus similiter subscripsi.

EDITA

EDITA LEX IN CONFIRMATIONE
 Concilij Toletano, sub die octava Calend.
 Februarij, anno feliciter primo
 gloriæ nostræ.

IN NOMINE DOMINI,
 Flavius Eruigius Rex.

Magna salus populi gentisque nostræ ^a regno conquiri-
 tur, si hæc Synodalia decreta gestorum, sicut pio de-
 votionis nostræ studio acta sunt, ita inconuulsibilis nostræ
 legis valido oraculo confirmentur; vt quod serenissimo no-
 stræ celsitudinis iussu, à venerandis Patribus, & clarissimis
 palatij nostri senioribus, discreta titulorum exaratione est e-
 ditum, præsentis legis huius nostræ edicto ab æmulis defen-
 datur. ^b Etenim hæc ipsa definitio Canonum sub isto ^c reno-
 tata ordine titulorum; id est, de agnita, & confirmata ^d præle-
 ctione fastigij Principalis in nomine ^e nostræ serenitatis.
 Item de his, qui pœnitentiam non sentientes accipiunt. Item
 de culpatorum receptione, vel cõmunionem apud Ecclesiam.
 Item vt in locis vbi Episcopus non fuit, nunquam Episcopus
 ordinetur. Item de quorundam consuetudine Sacerdotum
 fœdissima, qui oblati Deo per, se sacrificijs non communi-
 cant. Item de concessa Toletano Pontifici generalis Synodi
 potestate. Vt Episcopus alterius prouinciæ, cum conuiuentia
 Principum, in vrbe Regia ordinetur. Item de recepto testi-
 monio personarum, qui per legem, quæ de promotione exer-
 citus facta est, testificandi licentiam perdidit. Item de his,
 qui vxores suas diuortio intercedente relinquunt. Item de
 confirmatione legum, quæ in Iudæorum nequitiam pro-
 mulgatæ sunt, iuxta earundem legum præfixum ordinem ti-
 tulorum, qui in eorum Canone adnumerantur. Item de his,
 qui ad Ecclesiam confugium faciunt. Item de cultoribus ido-
 lorum. Item de ^f interdicto temporis constituti, quo ^g debuit
 Concilium celebrari Item conclusio definitionum, in qua &
 Deo gratiæ referuntur, & pro Principe exoratur. Quibus
 omnibus Synodalibus ^h gestis, atque decretis & debitam re-
 uerentiam honoris impendimus, & patulum auctoritatis no-
 stræ vigorem his innectere ⁱ procuramus. Ideoque præmis-
 sas has cõstitutiones Synodicas à præsentis die, vel tempore,
 Eec 2 id est,

^a Ac regni. Exc.

^b Est enim hæc ipsa.
 Exc.
^c Notata. Exc.
^d Prælatione. Exc.
^e Sanctæ Trinitatis.
 Exc.

^f Indicto. Exc.
^g Debeat. Exc.

^h Decretis atque per
 actis & deb. Exc.

ⁱ Properamus. Exc.

id est, ab octauo Calendas Februarij, anno primo regni nostri, nullus audeat cōtemnere; nullus etiam præterire; nemo earundem constitutionum audeat iura conuellere; nullus temerator hæc decreta ^a subuertet, nemo illicitator, vel cōtemptor vigorem his institutionibus subtrahet; sed generaliter per cunctas regni nostri prouincias, hæc Canonum instituta nostræ gloriæ temporibus acta, & auctoritatis debitæ fastigio præpollebunt, & irreuocabili iudiciorum exercitio, prout ^b constitutæ sunt in omnibus regni nostri prouincijs celebres habebuntur. Si quis autem hæc instituta contemnat, contemptorum se nouerit damnari sententia: id est, vt iuxta voluntatem nostræ gloriæ, & excommunicatus à cœtu nostro resiliat, & insuper decimam partem ^c rei suæ fisci partibus sociandam amittat. Quod si nihil habuerit facultatis, vnde prædictam compositionem persoluere possit, absq; ^d aliquo infamio sui, quinquaginta eum oportebit ictibus ^e verberari.

Edita lex in confirmatione Concilij ^f Toletano, sub die octauo Calendarum Februariarum, feliciter primo regni gloriæ nostræ.

I N N O M I N E D O M I N I, F L A -
uius Eruigius Rex, hoc legis nostræ edictum in
confirmatione huius Concilij promul-
gatum subscripsi.

De subscriptionibus Concilij Tolet. xij.

Multi in duodecimo Concilio Toletano Episcopi subscribunt, qui alijs interfuerunt Synodis, vt Asfalus Abilensis ecclesie in Emeritēsi. Concordius Palentina, in undecimo Toletano. Felix Daniensis per Procuratorē, in eodē. 11. Froaricus Portucalēsis, in tertio Bracar. Gaudentius Valeriansis in. 11. Tolet. Genetius Tudensis, in tertio Bracar. Leander Illicitana, in. 11. Tolet. Palmatius Urcitana, in eodem undecimo: sicut Recilla Accitana. Alij verò alijs succedunt, vt Antonianus Bastitana, qui successit Eiberio, in. 11. Tolet. Acula seu Atula Cauriensis, qui Donato in Emeriteni. Argibudo, qui Argibado Eliberitana, Ella, in. 8. Tol. Deodatus Segobriensis, qui Egica, in. 11. Tolet. Eufraffius Lucensis, qui Rectogeni, in. 3. Bracar. Felix Iriensis, qui Idulfo Felici, in eodē Bracar. Geta Eliplensis, qui Seruando, in octauo Tolet. Gundulfus Lamecensis,

^a Subuertere. Exc.

^b Constituta. Exc.
^c Desunt. Exc.

^c Facultatis sua. Exc.

^d Alia infamia. Exc.

^e Verb. vt semper in famis permanet. Exc.

^f Toletani. Exc.

Lamecensis, qui Theodisclo, in Emeritensi. Gildemirus Complutensis per Procuratorem, qui Ascisclo, in. 11. Tolet. Hospitalis Valentina per Procuratorem, qui Suintero in. 11. Tolet. Ioannes Pacensis, qui Deodato, in Emeritensi. Isidorus Setabitana, qui Athanasio, in. 11. Tolet. Iulianus urbis Regia, qui Quirico, in. 11. Tol. Iulianus Spalensis, qui Fugitius, in. 10. Tolet. Liuba Bracarenfis, qui Leodecisco Iuliano, in. 3. Bracar. Providentius Salmanticensis, qui Egeredo, in. 10. Tolet. Proculus Bigastrenfis, qui Ioanni, in. 11. Tolet. Reparatus Vefensis, qui Unadila, in. 8. Tolet. Samuel Malacitana, qui Dunila, in. 8. Tolet. Severitanus Oxomensis, qui Godiscalco, in. 11. Tolet. Sisebaldo Tuccitana, qui Vincētio, in. 8. Tolet. Speraindeo Italicensis, qui Epartio, in. 8. Tolet. Simpronius Segobriensis, qui Sinduito, in. 11. Tolet. Stephanus Emeritensis, qui fuit sanctissimus & venerabilis vir, qui Proficio, in Emeritens. Tructemundus Elborensis, qui Sozimo, in. 10. Tolet. Theodulfus Astigitana, qui Stephano, in. 8. Tolet. Theuderacus Asidonensis, qui Pimētio, in. 7. Tolet. In C. M. s. Regij monasterij sancti Laurentij, primo loco subscribit: Iulianus indignus urbis Regia Toletana sedis Episcopus, hac Synodica subscripsi. Deinde secundo loco est: Ego Iulianus, Dei gratia Spalensis sedis Episcopus, hac Synodica instituta à nobis edita subscripsi.

Notæ in Concilium. XII. Toletanum.

Cap. i. [IN Missarum solennijs] *De symbolo recitando alta voce in Missarum solennijs, superius diximus. Nunc de Missa nomine & huius vocis antiquitate aliquid addamus, ex sententia Patrum: Missa nomen Latinum, non Hebraum est, ut Neoterici studiosè excogitant. Isidorus Hispal. lib. etymolog. 6. cap. 19. Alcuinus de diuinis officijs, & Remigius de offic. Missar. Missa à pramittendo, vel emittendo, vel dimittendo, dicitur. Vnde Ambrosius lib. 2. epist. 14. in Missa catechumenorum utitur illa voce, dimissis catechumenis. Alij à gemina missione dictam existimant. Prima missio est catechumenorum, altera fidelium, quæ fieri solet per actis sacris, clamante Diacono: I T E M I S S A E S T; hoc est, finita & completa est oblatio. Cassianus lib. 2. instit. cap. 13. Nocturna Missa meminit: quod nihil aliud est, quàm dimissio, quæ*
Eee 3. fiebat

fiabat à Synaxi peracta & finita oratione. Et lib. 3. instit. cap. 7. sic
 „ inquit: Is verò qui in Tertia, Sexta, Nona, priusquã psalmus cœ-
 „ ptus fuerit, ad orationem non occurrerit, ulterius oratorium introi-
 „ re non audeat, nec semetipsum admiscere psallentibus; sed congrega-
 „ tionis Missam, stans pro foribus, praestoletur: & alibi: Missam
 „ vigiliarũ, pro dimissione peractis vigilijs. Vnde rectè auctor Cha-
 „ conius Hispanus, siue alius, in notis Cassiani existimat, apud Cas-
 „ sianum sumi Missam, pro quacumque Synaxi, siue congregatione,
 „ quam monachi publicè orandi causa faciebant; nempe, Tertia, Sex-
 „ ta, Nona, & alijs. Accipiebant verò nomen ab ipsa dimissione com-
 „ pleta oratione. Nam, ut Smaragdus ait, orationes, id est collectæ, quæ
 „ in fine cursus à Sacerdote dicuntur, Missa, id est Deo transmissa
 „ dicuntur. Unde idem Cassianus Missam, finem Synaxeos vocat,
 „ lib. 3. cap. 7. ut supra dictum est. Verum cum ex omnibus solennita-
 „ tibus, sacrificijs, & oblationibus labiorum, quæ Deo in orbe terrarũ
 „ fiunt, maxima oblatio sit sacrum Missa, ratione veri & proprii sa-
 „ crificij, & sanguinis Christi, in quo panis & vinum in corpus, &
 „ sanguinem Christi transsubstantiatur, inde per excellentiam Mis-
 „ sa nominatur, oblatio & sacrificium illud incruentum corporis &
 „ sanguinis Christi, quod quotidie à Sacerdotibus peragitur: ad quod
 „ omnia alia officia diuina, tamquã ad scopum, diriguntur. Missa q̃
 „ nomen, pro hoc sacrificio usurpari, non est recens, sed antiquum: ut
 „ constat ex Euaristo P. P. tertio à Petro, apud Burch. lib. 3. decret.
 „ cap. 27. Omnes basilica: & Alexandro P. P. à Petro quarto, episc. ad
 „ Omnes orthodoxos, & Telesphoro P. P. sexto à Petro, canon. Nocte
 „ sancta. de consec. dist. 1. Hac eadem voce utitur Leo Magnus, episc.
 „ 88. & S. Ambrosius episc. 33. S. Augustin. sermone de tẽpore. 91.
 „ Idem Gregorius Magnus, & Isidorus Hispalensis, & complures il-
 „ lius seculi Patres.

- C. 3. Per definitiones Canonum antiquorum] Concilij Tolet. 4.
 „ Can. 75. & toto Concilio. 5. 6. & 7. cap. 1. Id enim tot Concilijs,
 „ & decretis cauetur: Nam, ut inquit Gregorius Turon. lib. 3. sum-
 „ „ pferant Gothi hanc detestabilem consuetudinem, ut si quis eis de
 „ „ Regibus non placuisset, gladio eum adpeterent, & quem libuisset
 „ „ animo, hunc sibi statuerent Regem: & Concil. Tolet. 16. cap. 10.
 „ „ dicitur. Quia iurisiurandi transgressio valde inoleuit, & machi-
 „ „ nandi contra Principes nostros consuetudo saua.
- C. 4. Ex Concilio Nicæno tit. 8.] Habetur nunc cap. 6. de non or-
 „ dinandis Episcopis per vicos.
- C. 4. Titul. 57.] Idẽ habetur Concil. Carthag. 2. c. 5. & Laodic. c. 57.
 „ Sed

Cap. 5 Sed in vno die si plurima] *Hinc patet in more fuisse, plures vno die missas dici, aliqua urgente necessitate. Vnde Concilio Salgunstadenſi cap. 5. Item decretum esse dicitur, vt vnusquisque Presbyter in die non amplius, quam tres missas celebrare præsumat: Et Altiſiodorenſi cap. 10. Non licet super vno altario, in vna die duas Missas dicere. Liberum vero aliquando fuisse, vno die plures missas celebrari, tradit etiam Uvalaſfridius Strabus, de rebus Ecclesiasticis. c. 21. ubi ad suam notitiam peruenisse grauium virorum relatu testatur, Leonem Papam saepe septies, aut octies vno die celebrare solitum: contra vero D. Bonifacium Archiepiscopum Et martyrem, semel duntaxat per diem. Necessitate vero exigente pluries fieri permissum, ex Gratian. de cons. d. 1. cap. sufficit, ex Alexandro PP. qui sic habet. Sufficit Sacerdoti vnā Missam in die vna celebrare: quia Christus semel passus est, Et totū mundum redemit. Non modica res est, vnā Missam facere; Et valde felix est, qui vnā dignè celebrare potest. Quidam tamen pro defunctis vnā faciunt, Et alteram de die, si necesse fuerit. Qui vero pro pecunijs, aut adulationibus secularium, vna die præsumunt plures facere Missas, non æstimo euadere damnationem. Hoc Alexander. In septem casibus vno die plures dicere Missas licet: primus, die Natiuitatis, quo tres dici possunt. Can. Nocte sancta, media nocte, Et diluculo, Et tertia hora, Et alijs, vt tradit Doct̃or insignis Nauarro capit. 25. Summa, nu. 78. Idem Durandus in Rational. lib. 4. c. 1. Turrecremata in dict. can. sufficit. Sylueſter in Sūma, voce Missa, Soto. 4. sent. dist. 13. q. 2. art. 2. Leo primus epist. 81. ad Dioscorum addit, Sacerdotem Missam iterare posse, cum solennior festiuitas conuentum populi numerosioris indixerit, Et ad eam tanta multitudo conuenerit, quam recipere basilica simul vnā nō possit. Tum enim; ait Leo, sacrificij oblatio proculdubio iteratur. Idem Innocentius, cap. consuluiſti, de celebratione Missarum. Hodie id fit, cum sub vna parochia, vnus Sacerdos duo habet oppida vnita. Ex alijs etiā causis idem licere, tradunt Doct̃ores scholastici Antonin. 3. p. tit. 13. cap. 6. §. 4. Et Paludan. in. 4. d. 15. q. 2. Uvalaſfrid. de rebus Eccles. c. 21.*

Cap. 5 In sola tantum extremi.] *Hunc morem celebrandi sapius in die Missa sacrificium, Et in vltimo sumendi Comunionis sancta gratiam, tempore Cypriani in vsu fuisse, patet ex eius epistola. 63. ad Cæcilium.*

Cap. 6 Libera Princepis electio] *Studium Et labor eligendi viros Episcopatibus præficiendos, penes Reges tempore Gothorum erat:*

E e e 4 quod

quod usq; , Romanorum pontificum indulgentia, ad nostra tempora penes Hispania Reges resedit. Constat id ex epistola Braulionis ad Isidorum, Hispalensem Episcopum: ut quia, inquit, Eusebius noster Metropolitanus decessit, habeas misericordia curam; Et hoc filiolo tuo, nostro domino suggeras, ut illum illi loco praeficiat; cuius doctrina sanctitas ceteris sit vitae forma. Cui Isidorus sic respondet: de constituendo autem Episcopo Tarraconensi, non eam quam petisti, sensi sententiam Regis: sed tamen Et ipse adhuc, ubi certius conuertat animum, illi manet incertum. Et Concilio. 16. Tolet. in tomo Egic. Regis cauetur, ut si quis Episcopus in sua dicecesi idolatriam fieri permiserit, officio suo deponatur; alio tamen Principali electione ibidem constituto, qui possit huius institutionis ordinem seruare. Unde constat ad Regiam curam pertinere, nominare Episcopos: quod fiebat hoc pacto. Rex de ea re nominationem referebat ad Concilium: Concilium autem inquirebat, an nominatus dignus esset eo munere, ut ad Episcopatum eueheretur: quod si inuentus esset moribus Et doctrina ornatus, statim à Concilio confirmabatur. Patet hoc etiam ex Concil. 16. Toletano in decreto iudicij ab uniuersis edito; de depositione Sisberti Praesulis Toletani, his verbis:

22 Igitur quoniam fauete Domino, Concilium est quocitius inchoandū,
 22 secundum praelectionem, atque auctoritatem totiens dicti nostri
 22 domini, per quam in praeteritis iussit venerabilem fratrem nostrum,
 22 Felicem Spalensis sedis Episcopum, de priuata sede Toletana, iure
 22 debito curam ferre, nostro eum in postmodum reseruans ibi
 22 de decreto firmandum, ob id nos cum consensu Cleri ac populi, ad sa
 22 pe dictam Toletanam sedem pertinentis, praedictum venerabilem
 22 fratrem nostrum, Felicem Episcopum, de Spalensi sede, quam us
 22 que haectenus rexit, in Toletanam sedem Canonicè transducimus.

Confirmatus iam à communi Concilio Episcopus, cogebatur se coram Metropolitano intra duos menses sistere; ut constat ex Concilio Tarracon. cap. 5. estque apud Gratian. distinct. 65. c. si quis in Metropol. Tota hac potestas probandi Et confirmandi Episcopos, à Rege libera electione designatos, qua ante penes Concilium generale erat, in hoc Concilio, ob causas in Canone assignatas, in Archiepiscopum Toletanum transfertur, veluti in totius regni Primatem. Omnia autem hac fiebant concessione Romana, Et Apostolicae sedis, cuius auctoritatē Ecclesia Hispania semper maiorem in modum coluit, Et obseruauit. Et habetur distinct. 63. cap. cum longè lateq;.

Cap. 7 Omnis disciplina] Ex lege Uvamba lib. 12. legum Uuifegothorum tit. 2. leg. 8. ubi dicitur, ut amisso testimonio dignitatis, pro
 tinus

tinus ad vltima seruitutis conditionem redigatur, quisquis laicus, simul vt inimica aliqua vis aduersus gentem Gothorum ingruisset, eam non omni ope propulsare conatus fuisset.

- C.10. Qui eos competunt] *Multum huic decreto lucis infertur ex leg. Vvis goth. lib. 9. tit. 3. de ijs, qui ad Ecclesiam cōfugiunt; & amplius ex lib. 6. tit. 4. leg. 1 6. qua agitur de homicida ad Ecclesiam confugiente. Verba sunt: Sed etsi contigerit, eum ad altare sanctum fortasse confugere, non quidem præsumat eum absque consultu Sacerdotis persequutor eius abstrahere. Consulto tamen Sacerdote, ac reddito sacramento, ne eundem sceleratum publica mortis pœna condemnet, Sacerdos eum sua intentione ab altari repellat, & extra chororum projiciat: & sic ille, qui eum persequitur comprehendat: Cui ab Ecclesia eiecto non alias mortales inferat pœnas; sed in potestate parentum, & eorum, cuius propinquus occisus fuerit, contrahendus est; vt excepto mortis periculo, quid de eo facere voluerint, licentiam habeant. De immunitate Ecclesiarum supra diximus.*

Lex] Leges condere post peracta Concilia in eorum confirmationem, ab Imperatoribus Romanis Reges Gothi acceperunt; gens cum in hac re, tum in alijs plerisq; Imperij amula.

- Confirmatū est hoc Concilium Toletanum. 1 2. in Concilio Toletano. 1 3. cap. 9. vbi sic scriptum est: Licet vnanimi cōsensionis nostra indicio gesta Synodalia Toletani Cōcilij duodecimi acta sunt atque disposita, qua anno primo gloriosi Principis Ervigij in hac urbe Regia celebrata sunt, &c.*

INCIPIVNT GESTA
 Synodalia in vrbe Toletana, sub
 Era DCC. XXI. Anno regni
 excellentissimi Eruigij Prin-
 cipis quarto.

Illibatæ charitatis instinctu alternis visionum obtutibus redditi, & in vnum cœtum ^{Audor. Era} fautore Deo pariter aggregati, in Ecclesia videlicet sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, anno regni quarto serenissimi Eruigij Principis, sub die pridie Nonas Nouembris, Era DCC. XXI. Cum vnusquisque nostrorum debitis locaretur in sedibus, adfuit idem Princeps, pleno fidei ardore subnixus, & humilitatis gratia decoratus: qui Synodico cœtui deliberationis suæ vota commendans, & vt pro se Deum instantissimè deprecarentur, exoptulans, hoc præsertim est adloquutus sufficienti exhortatione Concilium, vt ecclesiasticæ disciplinæ quæ congruunt, & corrigendis moribus quæ conueniunt, tractatus nostri euidentia sancirentur. Deinde religiosa vota suæ clemētiae, quibus subueniendum miseris definiuit, Synodali conuentui confirmāda cōmisit; offerens videlicet sacris Pontificibus tomum; obsecrans pariter & obtestans, vt quidquid illic venustioris calami resperione congestum, Synodalis potentiae conderetur ordine titulorum. Tunc nos pro suscepto à Principe tomo, gloriam dedimus Deo, & eidem Principi benediximus glorioso. Idem tamē Princeps postquam votorum suorum ^{Abione. Era} insinuationem peregit, à conuentu Concilij graciosus exiuit. Tunc post præsentiae Principalis abscessum, hoc in tomi ipsius allegatione ^{Reperimus. Era} peruenimus exaratum. ^{Sed in Conc. To} ^{13. sub initium} ^{14. peruenit et} ^{rum. In C.S. Fied} ^{di, inuenimus}

IN NO.

IN NOMINE DOMINI, FLAVIUS

Eruigius Rex sanctissimis Patribus, in hac sancta
Synodo residentibus.

ECce sanctissimi, religiosa pietate excolendi Pontifices,
& diuini cultus instantissimi sectatores, corā coetus vestri
reuerētia humilis, deuotusq; prosternor, reclinis adsisto, prō-
ptus adstipulor: primum de conuentus vestri aggregatione
Patri luminum gratiarum copiam soluens; deinde votorum
meorum studia, vestris iudicijs dirimenda committens. Nec
enim fas est, quemquam, etiam ^a si bonum sit opus sine confi-
lio agere: ^b cum tamen multum proficit, bona cum confi-
lio bonorum exegisse. Vnde, vt breui exhortatione perorem
vota mea, quibus remedia pietatum ^c exerceri delector, sen-
sibus Paternitatis vestræ agnoscenda insinuo: quæ tamen, ne
oblitu quodam memoriam fugiant, & relationi propriæ cu-
rarum ea intercapedo subducatur, in huius tomi complicatiō-
ne accipite ^d renotata. Illud primum volenti mihi miseris
parcere conuenit intimare, quod diuulsam per tyrannidem
nostri corporis partem in societatis nostræ gremiū conamur
reducere. Etenim retroactis diuę memorię prædecessoris no-
stri Vvambæ Regis temporibus, quæ in profanatoribus pa-
triæ, cum Paulo quōdam tyrannidem assumpserant, illata sit
sententia vltionum, ^e quo per iudicij vniuersalis edictum, am-
miso testimonio, rebusq; proprijs caruerunt, ^f cuncta hæc ve-
stræ sanctitudini nota sunt. Quos tamen, & in collegio socie-
tatis nostræ recipere, & rebus, quibus fas fuerit, deuouimus
^g reuestire. Nam & de accusatis modū volumus ponere iustif-
simæ perquisitionis: quo siue de religiosis, siue de laicis quis-
quam accusationis cuiusque ^h studio propulsatus, non occul-
tis fraudibus, vel violentijs comprimatur: ⁱ nec ad dandam
professionem violenter arceatur; sed in communi omnium
examine iudicetur; quo secundum publicæ professionis suæ
tenorem, aut offensibilis debitas damnationis pœnas exci-
piat, aut innocens ex iudicio omnium comprobatus clares-
cat. Nam quid iam de tributorum fiscalium exactiōibus re-
feram? Quorum redhibitiones tantis debitorum cumulis in-
creuerunt, vt si exigi penitus iubeantur, & status ^k subruat
funditus populorum, & ^l fragamine collisionis eorum vlti-
mum terra sentiat propriæ prolapsionis excidium. Vnde his
etiam

^a Si nondū sit opus.
Exc.
^b Cum multa pro-
misset Deus bona.

^c Exercere. Exc.

^d Anotata. Exc.

^e Qui. Exc.
^f Quæ cuncta. Exc.

^g Deuestire. Exc.

^h Stud. fuerit prop.
Exc.
ⁱ Nec clam. ad. Exc.

^k Subruatur. Exc.
^l Fragamine. Exc.

etiam talibus priuatis, seu etiam fiscalibus seruis remedia pietatis præoptans nostra gloria affluenter impendere, omnes tributorum exactiones, quæ apud illos de retroactis temporibus relucet, vsque ad primum annum celsitudinis nostræ, mansuetudo nostra illis omitendas laxauit, & stylo propriæ auctoritatis omittendas instituit. Quas etiam auctoritates sacrosancto cœtui vestro relegēdas elegit. Illud quoque adiiciens loquar, quod votis nostris horribile, & animis execrabile semper est: cum nobilitate conditio libertorum, vel seruorum etiam adæquata, gentis nostræ statum degenerat. Ob quam rem, id nostræ gloriæ animis placet, vt exceptis seruis fiscalibus, vel libertis, ab rase deinceps huius malæ præsumptionis licentia, nullus, qui ex seruitute quorumlibet seruus sit, vel libertus, ad Palatina officia transeat: quod si fecerit, illi seruiturum proculdubio reducendum se nouerit, ex quo aut conditionis propriæ originem sumpsit, aut libertatis titulum reportauit. His votorum meorum insinuationibus allegatis, quæso, vt fortia paternitatis vestræ adiutoria prorogetis: luce enim clarius constat, quod aggregatio sacrosancta Pontificum, quidquid censuerit obseruandum, per sancti Spiritus donum, omni maneat æternitate perfixum. Et ideò vniuersitatem Paternitatis vestræ, atque sublimium virorum nobilitatē, qui ex aulæ Regalis officio in hac sancta Synodo nobiscum sessuri præelecti sunt, obtestor pariter, & coniuro, atque per ineffabile illud sanctissimæ Trinitatis sacramentum conuenio, vt quid in medio vestri se iudicandum, vel retractandum inuexerit; tam quæ per nos dicta, quàm etiam cætera, quæ vestris auditibus se ingesserint audienda, cum omni vigore iustitiæ & temperamento misericordiæ, dirimere procuretis: quo cum omni reuerentia Patrum præcedētium regulis subdita totius vnanimittatis vestrę sententia non aliunde, quàm ex veritatis fonte procedat: sicq; & his quę præmissa sunt solidū deliberationis stylū præoptissimè apponatis, & reliqua adhuc quæ necessaria sunt in peragendis Ecclesiasticæ regulæ disciplinis, & dirimenda tractetis, & dirempta, religiosa sub diligentia cōscribatis. Qualiter dum doctrinam respērgitis salutarem in populis, Christum Dominum, in emolumento iustitiæ capiatis: vt & vobis prædicantibus, & nobis implentibus, quæ diuinis oculis complacent, sit vtrisque partibus, & in hoc seculo delucro animarum

^a Adiacent. Exc.
^b Desunt Exc.

^b Remittendas. Exc.

^c Auctoritas. Exc.

^d Est nobilitatis conditio.

^e Illic. Exc.

^f Prærogatiua. Exc.

^g Omnia est ad æternitatem perfixa. Exc.

^h Vobiscum. Exc.

ⁱ Communi vigila.

^k Religiosi diligat. Aliis. Desperg. Exc. In cumulando iustitię fructu capitis. Exc. Complacent. & quæ nobis proferantur semper agere valeamus. Si vtrisque parentibus in hoc secul. Exc.

animarum ineffabile gaudium, & in futuro de^a p̄ruen-^a Prouentioſe. M. C. tione æternitatis præmium inconuulſum. Datum ſub die pridie^b Nonas Nouembris, anno feliciter quarto regni^b Secundo. Exc. gloriæ noſtræ, in Dei nomine, Toletō.

Perlecto igitur^c præeuntis tomi^d neceſſario inſtitutio-^e Coram cunctis to- num exorſu, prius de fide ſanctæ Trinitatis fermocina-^e mi. Exc. tionis noſtræ cœpit eſſe principium: profitentes pariter, & ^d Neceſſariæ inſtitu- credentes ea, quæ de hac ſancta Trinitate, & Euangelia tra-^e tionis. Exc. dunt, & Apoſtolorum ſanctiones inſtituunt; ſicut Nicæna Synodus hoc pietatis ſacramentum expoſuit; ſicut Conſtan- tinopolitana definitio ſanxit; vel primi Ephēſini cœtus, atq; Chalcedonenſis euidentis doctrina conſtituit; iuxta quod etiã ſacroſancti Symboli elucubrata profeſſio claret, quæ in Miſ- ſarum ſolemnitatibus patula cunctorum acclamatur fidelium voce.

*Recitatur
hoc Symbo-
lum ad ver-
bum in offi-
cio Iſidorus
no Maxera
bum, c. 1.
Concil. Tol.
c. 8.*

Symbolum Nicæni Concilij.

CRedimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, fa-
ctorem cœli, & terræ; viſibilem omnium, & inuiſibi-
lium conditorem; & in vnum Dominum Ieſum Chriſtum,
Filium Dei vnigenitum; ex patre natum ante omnia ſecula;
Deum ex Deo, lumen ex lumine; Deum verum ex Deo
vero; natū, non factum; homouſion Patri, id eſt, eiſdē cum
Patre ſubſtantia: per quem omnia facta ſunt, quæ in cœlo,
& quæ in terra. Qui propter nos homines, & propter no-
ſtram ſalutem deſcendit; & incarnatus eſt, de Spiritu ſancto,
ex Maria virgine, homo factus; paſſus ſub Pontio Pilato;
ſepultus, tertia die reſurrexit; aſcendit in cœlos; ſedet
ad dexteram Patris; iterum venturus in gloria iudicare
vivos, & mortuos; cuius Regni non erit finis. Credimus
" & " in Spiritum ſanctum, Dominum, & viuificantem; ^{" Deest Exc.}
ex Patre, & Filio procedentem; cum Patre, & Filio ado-
randum, & glorificandum: qui loquutus eſt per Prophe-
tas: " in " vnam Catholicam, atque Apoſtolicam Eccleſiam. ^{" Deest Exc.}
Confitemur vnum Baptiſma, in remiſſionē peccatorum; &
Fff expecta-

expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam ^a futuri ^d Vturi est in Con-
seculi. Amen. ^{cilio Tolet. 15.}

Post huius sanctæ fidei dispositam ^b structuram, quasi su- ^b Scripturæ. Exc.
per solidissimam petram, cæterorum "negociorum" sequen- ^c Deest Exc.
tium construximus fabricam; vt "eo" firmitate inconuulsibili ^c Deest Exc.
durent, ^c quo super fundamentum veræ fidei fuerint con- ^d Que. Exc.
structa perenne. Vnde & ^d has in commune sententias, quas ^d Has omnium in
Principis hortatu construendas accepimus, communi voto ^{Exc.}
edidimus, quas etiam æterno reuerentiæ vigore obseruan-
das fore censemus.

INCIPIVNT CAPITVLA

Concilij Toletani decimi tertij. XLVIII.

Episcoporum, anno quarto Eruigij

Principis facta.

- I **D**E reddito testimonio dignitatis eorū, quos profanatio infideli-
tatis cum Paulo traxit in societate tyrannidis.
- ij De accusatis Sacerdotibus, seu etiam optimatibus palatij, atq; Car-
dingis; sub qua eos iustitia cautela examinari conueniat.
- iii De tributorum Principali relaxatione in plebe.
- iiii De munitione prolis Regia.
- v Ne defuncto Principe relictam eius coniugem aut in coniugio sibi
quisquam, aut in adulterio audeat copulare.
- vi Vt exceptis seruis vel libertis fiscalibus, nullus de seruitute quo-
rumlibet aut libertis, deinceps ad Palatinum officium, quocumq;
tempore transeat.
- vij De his, qui pro accidentia iurgiorum, altaria nudare presumunt,
vel luminaria Ecclesia subtrahunt.
- viii Ne admonente Metropolitano, quisquā ex confinitimis ad locum,
ubi inuitatur, venire contemnat.
- ix De confirmatione Concilij Toletani duodeccimi, quod factum est
anno primo gloricissimi Eruigij Regis.
- x Vtrum audeant ministrare hi, qui pœnitentiam accipiunt in Sacer-
dotio constituti.
- xj Ne quis alienum Clericum, vel Monachum suscipiat fugien-
tem.

De

- xij *De non excommunicandis à proprio Episcopo personis illis, qui ad Metropolitanum suum, negocia sua gesturi accesserint.*
 xiiij *De relatione gratiarum, qua post peractionem Concilij, Deo & Principi persoluantur.*

I. De reddito testimonio dignitatis eorum, quos profanatio infidelitatis cum Paulo traxit in societatem tyrannidis.

Præconabile signum est, illis semper negocijs interesse, quæ & à pietate incipiunt, & per pietatis viscera temperantur. Pietas enim, vt ait Apostolus, ad omnia utilis est. Cuius virtutis admirabili dono cor gloriosi, atque religiosissimi Principis nostri diuino igne succensum decreuit pariter, & elegit, vt in vnum cœtum omnes Hispaniæ aggregati Pontifices, illa decernerent, quæ & grauedines preslurarum remoueant, & subleuationis opem deiectis opulenter impendant. Primo igitur negociorum exorsu, hortante pariter, & iubente religiosissimo domino nostro Eruigio Rege, decernendum nobis occurrit, vt omnes, quos scelerata quondam contra gentem, & patriam coniuratio Pauli in perfidiam traxit, & titulo testimonij honestioris^a abiecit, ad statum dignitatis pristinæ redeant, & nulla deinceps illis ob hoc catena iudicialis obsistat; sed omnes ita generosæ stirpis, ac nobilitatis propriæ subeant decus, vt præteritæ infidelitatis nullum perferant dedecus. Quod etiam, & de filijs eorum decernimus obseruandum, qui post admissum parentum præmemoratae profanationis scelus nati esse produntur; siue de cæteris omnibus, qui ex tempore diuæ memoriæ Cinthilani Regis, simili hucusq; infamationis nota respersi sunt. Et quia incassum à seruitute exiit, qui spolijs premitur, hoc etiam adiiciendum præcelsi Principis nostri clementia iussit, vt aggregati cœtus nostri sententia definiret, quo cum recepto testimonio dignitatis, congruis alerentur substantijs. Vnde consonam votis eius sententiam præfirmantes elegimus, vt ea, quæ de rebus eorum nulli donata, neque in stipendijs data; sed tantum fisci sunt^b viribus applicata, vnusquisque quod cuique proprium fuerit, incunctanter per auctoritates Regias possidendum Fff 2 recipiat,

^a Abegit vnus. M. G.

^b Iuribus M. G. alij.

recipiat, & receptum proprijs arbitrij libertate disponat. Illa verò, quæ de eorum bonis largitione Principali cuiuslibet donata, vel in stipendio data sunt, in eorù iure, quibus concessa sunt, perpetim tenebuntur. Huius ergo pietatis sententiam, quam, ordinante prædicto glorioso Principe nostro, formauimus, si quis immutandam elegerit, & tantæ misericordiæ fabricam subruere tentauerit, per iudicium omnipotentis Dei, anathema sit.

II. De accusatis Sacerdotibus, seu etiam optimatibus Palatij, atq; Gardinguis; sub qua eos iustitia cautela. examinari conueniet.

Secundæ collationis obiectu res nostro cœtui lacrymanda occurrit, quæ tanto est Synodalis iudicij pondere abigenda, quanto immensam stragem populis affert pariter, & ruinam. Etenim decursis retro temporibus vidimus multos, & fleuimus, ex Palatini ordinis officio cecidisse, quos & violenta professio ab honore deiecit, & trabale Regum sanctione iudiciũ aut morti, aut ignominie perpetuę subiugauit. Quod importabile malum, & impietatis facinus exhorrendum religiosi Principis nostri animus abolere intendens, generali omnium Pontificum arbitrio retractandum inuexit, & vetrici Synodalis potentie auctoritate cohibendum instituit. Vnde congruam deuotionis eius sententiam decernentes, hoc in commune decreuimus, vt nullus deinceps ex Palatini ordinis gradu, vel religionis sanctæ conuentu, Regiæ subtilitatis astu, vel profanæ potestatis instinctu, siue quorumlibet hominum malitiosè voluntatis obnixu, citrà manifestum & euidens culpæ suæ indicium, ab honore sui ordinis, vel seruitio domus Regiæ arceatur: non antea vinculorũ nexibus illigetur: non quæstioni subdatur: non quibuslibet tormentorum vel flagellorum generibus maceretur: non rebus priuetur: non etiam carceralibus custodijs mancipetur: neq; adhibitis hinc inde iniustis occasionibus, abdicetur, per quod illi violentia occulta, vel fraudulenta professio extrahatur: sed is, qui accusatur, gradũ ordinis sui tenens, & nihil ante de supradictorũ capitulorum nobilitate persentiens, in publica Sacerdotũ, seniorum, atq; etiam Gardingorũ discussione reductus, & iustissimè perquisitus; aut obnoxius reatui detectæ

De Gardingis habes in tractatu de officijs palatinis Gorborum.

detectæ culpæ legum pœnas excipiat, aut innoxius iudicio
 omnium comprobatus appareat. Illos tamen, quos in locis
 talibus manere constiterit, vnde nocibilis perfugij suspicio
 sit, aut eos, quos pro cõturbatione terræ diligentius oporteat
 custodiri, hos sine aliquo vinculorum, vel iniuriæ damno, sub
 libera custodia consistere oportebit. Sic tamen repulso omni
 terrore, sub circumspecta & diligenti custodia habeantur, vt
 tempus, quo iudicari eos oporteat, nullo modo sub fraudu-
 lencia dilatetur, quo ab vxoribus, vel propinquis, atq; etiam
 rebus suis diutissimè separati profefsionem suam videantur
 dedisse inuiti: quæ tamen, si data fuerit, modis omnibus
 non valebit: sed iuxta superiorem ordinem, illud "tamen pro
 vero accipietur, quod ex ore eius agnitum generali fuerit iu-
 dicio comprobatum. Nam de cæterorum ingenuorum per-
 sonis, qui Palatinis officijs nõ hæserunt, & tamen ingenuæ
 dignitatis titulum reportare videntur, similis ordo seruabi-
 tur: qui, etiamsi pro culpis minimis (vt aslolet) flagellorum
 ictibus à Principe verberentur, non tamẽ ex hoc, aut testimo-
 nium amissuri sunt, aut rebus sibi debitis priuabuntur. Quod
 si de infidelitatis crimine quicquã eis obijcitur, simili, vt supe-
 rius præmissum est, ordine iudicandi sunt. Quod Synodale
 decretum diuino, vt confidimus, spiritu promulgatum, si
 quis Regum deinceps, aut temeranter custodire neglexerit,
 aut malitiosè præterire prælegerit; quo quisquã de personis
 taxatis aliter, quàm præmissum est, prædamnetur, aut astu
 congestæ malitiæ perimatur, vel deiectus sui ordinis loco
 priuetur, sit cum omnibus, qui ei ex delectatione consense-
 rint, in conspectu altissimi Dei Patris, & vnigeniti Filij eius,
 atque Spiritus sancti perenni anathemate vltus, & diuinis,
 vel æternis addicetur ardoribus concremandus. Et insuper
 quidquid cõtra hanc regulã sententiæ nostræ, aut in persona
 cuiuscunq; fuerit actum, aut de rebus accusatæ personæ ex-
 titerit iudicatum, nullo vigore subsistat, quo persona ipsa ali-
 ter quàm decernimus iudicata, aut testimonij sui dignitatem
 amittat, aut quæstu rei propriæ careat. Nec enim hæc, & talia
 promètes Principibus domesticæ correctionis potestas adi-
 mitur. Nam specialiter de laicis illis, quos non culpa infi-
 delitatis adstrinxit, sed aut seruitij sui officio torpentes, aut
 in commissis sibi actibus reperiuntur esse mordaces, vel po-
 tius negligentes, erit Principi licitum huiusmodi personas,

Scribe tan-
 tum, vt ali-
 bi. Nam hæc
 voces sapie-
 ra Gallicis
 M. ff. confun-
 duntur.

F ff 3 absq;

MAC VOX IN-
FIA EST
USURPATUR.

abfq; aliquo eorum infamio, vel rei propriæ damno, & feruitij mutatione corrigere, & in commissos talium, alios, qui placeant transmutare.

III. De tributorum Principali relaxatione in plebe.

Tertij ordinis gloriosæ insinuationis occurso liberalitas Principalis longè, latèq; diffusa, nostro se inuexit coctui agnosceda: quæ, sicut ex puro fonte Regiæ prouisionis processit, ita Synodalis conuentus debet sanctione præstringi. Et ideò religiosi Principis nostri Eruigij Regis affectus in toto gentis suæ ambitu, vsquequaq; porrectus de virtute in virtutem quodammodo gradiens, & quasi quibusdā passibus ad meliora conscēdens, hoc per stylū Regiæ auctoritatis decreuit, vt omne tributum præteritorum annorum, vsque in anno primo regni sui, quod in priuatis, siue in fiscalibus populis relucet, absolutionis perpetuæ debeat sanctione laxari: & tamen de ipsis tributis præcipiens thesauris publicis exhiberi, quæ exacta, & non illata fuisse constiterint. Quod pietatis beneficium admirantes, non solùm vigorem gloriæ definitioni eius apponimus, sed & perpetuæ excommunicationi eum, qui contra hæc venerit, subiiciendum esse sancimus.

III. De munitione prolis Regiæ.

21. DIE G.
CILIJ.

Pridianæ diei exercitia gloriosa, quibus per trium Capitulorum adnotationem pietas Principalis se monstrauit eximia, cogunt coctus nostri reuerentiam aliquid promulgare, quod valeat, & pietati regiæ vicē beneficentiæ reddere, & Principali soboli ad futurum prodesse. Prouidentia enim salutaris semper est utilis; imò semper est utile, quod ad veram pertineat salutē. Et ideò piæ sollicitudinis cura extenti, defensionis decretum promulgare prælegimus in regiam prolem; & tuitionis in futurum obtendere pietatem, qui paternis beneficijs nequiuimus reddere vicem. De hoc sanè Principe nostro Eruigio Rege id nos definisse conueniat, cuius prouida fide pacato imperio regimur, affectu fouemur, præmijs fruimur: qui profanatoribus perditum libertatis decus restituit: qui de accusatis modum, quo iustissimè examinentur decreuit: qui terram gentis propriæ, & illæsam ab hoste seruauit, & multiplici

Quod in alio M.

triplici tributorum relaxatione erexit. Et ideò, qui tot erga gentis suæ populos eius beneficia perferimus, dignum est, vt saltim eius filijs fortia tuitionis ad futurũ adminicula pro-rogemus. Contestamur ergo omnes præsentēs, & absentes, seu etiam futuris temporibus subsequentes Sacerdotes, vel Principes, seu cuiuscũq; honoris, aut ordinis homines coram Deo, & sanctis Angelis eius, vt nullus ad futurum posteritati eius, vel gloriosæ coniugis suæ Liubigotoni Reginae, atq; his, qui gloriæ suæ filijs, vel filiabus coniuncti esse noscuntur, seu etiam, qui adhuc coniuncti non sunt, sed protinus coniungendi sunt, iniustas lædendi occasiones exquirat: nullus occultè, vel publicè, per quæ abdicentur, malitiæ suæ contra eos vota extendat: nõ eos gladio, vel qualibet perniciosa factione interimat: nullus consiliũ, vel opus, quibus iniustè deiciantur, vel nudentur rebus, exhibeat: nullus his iniustè violentum tonsuræ signaculum imprimat: nullus vestem, contra ordinem gloriosæ coniugis eius, vel filiabus suis, atque nuris mutare præsumat: nullus etiam extra euidētis culpæ indicium, aut exilijs eos relegandos inducat, aut eorum corporibus quarunlibet detractionum, vel flagellorum inferat detrimenta: quo cum præmemoratis omnibus, omnis eius in tota ad futurum gloriosa posteritas, nec læsionis iniustam perferat notam, nec rerum sentiat detrimenta. Si quis autem hominum; cuiuslibet sit ordinis, aut honoris, huic nostræ sententiæ non acquiescens filios, filiasue gloriæ suæ, vnà cum serenissima coniuge sua Liubigotone Regina, vel supradictis omnibus amodò, vel quãdoq; sine iusto partis suæ negocio, aut lædendos impetierit, aut deiciendos elegerit; vel ex propria deliberatione consenserit, quo, aut de rebus sibi debitis iniustè expoliati nudentur, aut dolo, vel machinamento quolibet deiciantur, sit æterno anathemate vltus, & futuri examinis iudicio condemnatus.

V. Ne defuncto Principe, relictam eius coniugem, aut in coniugio sibi quisq;, aut in adulterio audeat copulare.

Execrabile facinus, & adfectu admodum iniquitatis est opus, defunctis Regibus superstitis eius coniugis regale torum appetere, & horrendis pollutionum maculis sordidare. Quis enim Christianorum æquamiter ferat defuncti Regis coniugem alieno postmodum connubio vti? aut sequuturi Prin-

Fff 4 cipis

*Sic supra
habitu,
libellu, pro
babitur, &
libellu.*

cipis libidini subiugari? Et quæ fuit domina gentis sit post modum prostibulum fœditatis? Et quæ toris extitit regalibus honoris Regij sublimitate coniuncta, stupris eorum, vel coniugijs, quibus pridem dominata est, abdicetur ut reproba? Quid ergo si moriuntur Principes, nunquid inhonorandas relinquunt sui corporis partes? aut quia ad gaudia cœlestia Christiani transeunt Reges, propterea ad contumeliam in seculo eorum deuocandæ sunt coniuges? Nusquam ergo inhonoratum esse oportet, quod honorandum conuenit opportunè haberi. Nulli ergo licebit superstitem Reginam sibi in coniugio ducere, non sordidis contactibus maculare. Non hoc fecuturis Regibus licitum, non cuiquam hominum licebit esse permissum. Quod si facere tale aliquid quisquam præsumpserit, quo aut superstitem Reginam, post decedentis Principis mortem, sibi in connubio copulet, aut adulterina pollutione contamine, siue sit Rex, siue quilibet hominum, qui huius nostræ sanctionis sententiam violare præsumpserit, sit ab omni Christianorum cõmunionem seclusus, & sulphureis cum diabolo contradatur ignibus exurendus. Quicumque igitur huius constitutionis nostræ præsumpserit conuellere, vel abradere sanctionem, sit nomen eius abrasum, & deletum de libro vitæ; ut tartareas iudicij pœnas excipiat, qui hæc decreta honestatis deuouerit violanda.

V. I. Ut exceptis seruis, vel libertis Fiscalibus, nullus de seruitute quorumlibet deinceps aut libertis, ad Palatinum officium quocumque tempore transeat.

*Idem sepe à
R. m. ni Im-
perat. ribus
factum con-
stat.*

Sæpe obfuscat nobilium genus subiectum seruitutis importabile dedecus; quod & generosos adæquatum infamat, & dominis plerumque notam proditionis importat. Multos enim ex seruis vel libertis, plurimum ex Regio iussu nouimus ad Palatinum fuisse pertractos officium; qui tamen affectare cupientes sublimitatem honoris, quam illis subtrahebat natio obfuscatæ originis; dum æquales dominis per susceptum Palatinum officium facti sunt, in necem dominorum suorum vehementius grassauerunt. Et, quod nefas est dicere, etiam hi, qui à dominis suis libertatis beneficio potiuntur, ipsi quoque dominis suis, Regio iussu tortores existunt. Nam quid iam si præcedentium, & antiquorum historica narratione memoremus

mus excidia, in qua obscœna seruitutis cōditio dominorum sepe suorum casum operiens, & regnum pariter labefactare fecit, & dominos? Ac proinde hortante pariter, ac iubente prædicto gloriosissimo Principe, hoc nostri cœtus aggregatio obseruandum instituit, vt exceptis seruis, vel libertis fiscalibus, nullus seruorum, atque etiam libertorum quorumlibet, deinceps ad Palatinum quandoque transire permittatur officium: nec etiam locorum fiscalium, atque etiam proprietatis Regiæ adminiculatores, vel actores fieri quolibet tempore admittantur: sed conditionis suæ vsum deinceps vnusquisq; seruorum, vel libertorum veraciter reminiscens, ita sibi ab ordine Palatino extorris proficiat, vt dominis suis, vel vel dominorum suorum posteritati nec noceat, nec æqualis existat. Quod si deinceps, quoruncunq; sit, libertus, seu etiam seruus, vel omnis eorum ad futura progenies, qui post huius sanctionis nostrę sententiam ad officia præmissa accedat, illic quolibet tempore, aut seruiturus, aut obsequendus modis omnibus contradatur, ex quo aut seruitutis originem duxit, aut libertatis decus subire promeruit.

VII. De his qui, pro accidentia iurgiorum, altaria nudare presumunt, vel luminaria Ecclesia subtrahunt.

*Hierem. c. 8.
vide not.*

Ve his, qui faciunt opus Domini fraudulenter, & desidiosè, Propheticus sermo annunciat. Et si illi vae incurrunt, qui negligenter opus Domini faciunt, quod supplicium merebuntur, qui diuinę seruitutis cultum, malitia intercedente ab altaribus Christi subducunt? Illos dicimus, qui obstinatę mentis dolositate confusi, cum aliqua eos molestia fraternalium iurgiorum pupugerit, insana ilico temeritate abrepti, altaria nudantes, sacratis vestibibus exuunt, luminaria subtrahunt, ac diuinorum sacrificiorum cultum, malitia intercedente subducunt. Et quod in hominibus se vindicare non possunt, iniuriã Deo (quod peius est) inferunt. Vnde si huiusmodi, pro fraternali odio homicidæ reatu adstringitur, pro contemptu diuino quid pœnę merebitur? Etenim iuxta quod diuinus sermo increpat: Si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus: si quis autem peccauerit in Deum, quis pro eo rogaturus est? Facilè ergo talium Sacerdotum excessibus illa Domini sententia coaptabitur, qua malitia percutitur Sacerdotum.

Dicit

*Allusio est
ad illu Ioan
nis locum e-
pistolæ. 1. c.
3. Omnis qui
odit fratrem
suum, homici-
da est.
1. Reg. 2.
Si autem in
Dominu pec-
cauerit. est
in. c. 2.
1. Reg.*

1. Reg. 4.1. Dicit enim: Honorificantes me honorificabo; qui autem cō-
 2. 6. q. 5. Qui temnunt me, erunt ignobiles. Quicumq; ergo Sacerdotū, vel
 curi; sacer- ministrorum, deinceps causa cuiuslibet doloris, vel amaritudi-
 dos. nis permotus, aut altare diuinum, vel vestibus sacris exue-
 re præsumperit, aut qualibet alia lugubri veste^a accingi; seu ^{a Acciozerit. Grai}
 etiam si consueta luminarium sacrorum obsequia de tem-
 plo Dei subtraxerit, vel extingui præceperit, aut quodcunq;
 lugubritatis in templo Dei induxerit, atq; (quod peius est) oc-
 casionem nutrierit, vnde de templis Domini aut officia con-
 sueta desint, aut oblatio singularis sacrificij videatur in aliquo
 defraudari; si eum antea verè pœnititudinis coram Metropolita-
 no satisfactio non purgauerit, ignobilitati perpetuæ manci-
 patus, iuxta superiorem sententiam Domini, & loci sui digni-
 tate se nouerit, & honore priuari. Illis proculdubio personis
 ab hac vltionis sententia separatis, quæ aut contaminationem
 sacrorum ordinum, vel subuersionem sanctæ fidei metuētes,
 aut hostilitatem, vel obsidionem perferentes, seu etiam diui-
 norum iudiciorum sententiam metuentes, tale fecisse conti-
 gerit: in quorum factō plus humilitas, qua Deus placetur,
 quàm interni laboris dolositas declaratur.

VIII. *Ne ad nonente Metropolitano, quisquam ex consinitimis
 ad locum ubi inuitatur, venire contemnat.*

Matth. 5. Si generaliter obediendū omni fratri intātum à Christo præ-
 cipitur, vt non solum si angariati fuerimus passibus mille, obe-
 dientiæ vota paremus, sed etiam gemino id charitatis officio
 peragamus, iā quomodo obediēdum est præeminēti? Quibus
 Ad Hebræos 6. p. 13. Apostolus ita obedire præcepit, ne de inobediētia fratris vi-
 deantur vllomodo contristari. Accedit enim multoties, vt cau-
 sa salutis alicuius, vel collationis necessariæ, euocati à Princi-
 pe, vel Metropolitano consinitimi Sacerdotes, venire differāt,
 & diuersis excusationibus agant, quibus implere quæ iubentur
 omittant: hac de re nascitur & difficultas ordinibus, & cō-
 temptus maioribus. Et ideò si quis Episcoporum à Principe,
 vel Metropolitano suo admonitus, designatō sibi dierum ra-
 tionabili ad veniendum spatio, siue pro festiuitatibus sum-
 mis, Pascha scilicet, Pentecoste, & Natiuitate Domini ce-
 lebrandis, siue pro causarum negocijs, seu pro Pontificibus
 consecrandis, vel pro quibuslibet ordinationibus Principis;
 excepta

Vnde Ide-
 eius B. vii -
 n: non si ve-
 nit Tolatum,
 p. o celebran-
 do Paschate
 Resurrectio-
 nis, vt testa-
 tur Iulianus
 Tolatum. Pra-
 sul, in proe-
 mio Proquo-
 stici.

excepta ineuitabili necessitate infirmitatis, quæ testibus possit comprobari idoneis, ad cōstitutum diem venire distulerit, contemptorum se nouerit excōmunicatione multari; si tamen exceptis suprâ taxatis capitulis, aut fluminû, aut aërum procellosa immensitas, ad præfinitum diem, aditum ei subduxerit properandi: quod tamen & hoc ipsum conuinci idoneis testibus oportebit. Hanc etiam & illi ex Pontificibus sententiam merebuntur excipere, qui exortos contra se clamores negociorum, admoniti à Metropolitano, distulerint emendare, atq; compescere: aut si admoniti, vt ad iudicium primæ sedis accedant, aut per se noluerint properare, aut vades suos neglexerint legaliter informatos dirigere.

IX. De confirmatione Concilij Toletani duodecimi, quod factum est anno primo gloriosissimi Eruij Regis.

Licet vnanimi consensionis nostræ iudicio gesta Synodalia Toletani Concilij duodecimi acta sunt, atq; disposita, quæ anno primo gloriosi Principis Eruij in hac vrbe Regia celebrata sunt, nunc tamen, iterato inconuulsibilis nostræ definitionis assensu, ea ipsa gesta, prout gesta sunt vel cōscripta, omni temporum æternitate valitura decernimus, & omnimodæ soliditatis vigore firmamus, iuxta ordinem capitulorum, qui in eisdem gestis conscriptus esse probatur; id est: De agnita, & confirmata prælectione fastigij Principalis in nomine gloriosi dñi nostri Eruij Regis. Item de his, qui pœnitentiam nō scientes accipiunt. Item de culpatorû receptione, vel communionem apud Ecclesiam. Item, vt in locis, vbi Episcopus non fuit, ^a nunquam Episcopus ordinetur. Item de quorundam consuetudine Sacerdotum fœdissima, qui oblatibus Deo per se sacrificijs non communicāt. Item de concessa Toletano Pontifici generalis Synodi potestate: vt Episcopi alterius prouinciæ, cum conuiuentia Principum, in vrbe Regia ordinentur. Item de recepto testimonio personarum, qui per legem, quæ de promotione exercitus facta est, testificãdi licentiam perdiderunt. Item de his, qui vxores suas, diuortio intercedente, relinquunt. Item de cōfirmatione legum, quæ in Iudæorum nequitiam promulgatæ sunt, iuxta earundem legum præfixum ordinem titulorum, qui in eodem Canone adnumerantur. Item de his, qui ad Ecclesiam confugium faciunt.

^a Nusquã est in. 12.
Concil. Tolet.

faciunt. Item de cultoribus idolorum. Item de interdicto temporis constituti, quo debeat Concilium celebrari. Item conclusio definitionum, in qua & Deo gratiæ referuntur, & pro Principe exoratur; statuentes videlicet, vt qui contra supra dictorum capitulorum decreta venire præsumpserit, & Ecclesiasticæ excōmunicationis sententia feriat, & ad legem gloriosi Principis, quæ in confirmatione eiusdem Concilij facta est, teneatur obnoxius.

X. Utrum audeant ministrare hi, qui pœnitentiam accipiunt in Sacerdotio constituti.

*Tertia dies
Concilij.*

Tertij diei necessario collationis euentu, visum nobis est antiquorum Patrum indagare de pœnitentum regulis institutum. Etenim digno nobis venerandus honore sanctissimus frater noster Gaudētius, Valerientis sedis Episcopus, per Vicarium personæ suæ ad Concilium destinatum, congressus est nostri reuerentiam cœtus; insinuans sacrosancto Synodali conuentui, quod incommodæ valitudinis nimietate præuentus, per manus impositionem, subactus fuisset pœnitentiæ legibus. Sed vtrùm accepta pœnitentia, liceret sibi præcepta sui ordinis contrectare mysteria, vel Missarum solita explere officia, per Synodalia institutionis se maluit certificari responsa. Tunc collatis in vnum de huiusmodi Canonicis instrumentis, hoc sancta Synodus definiuit, vt reconciliatio ne præmissa, soliti ordinis retentet officia. Si enim regulę præcedentium Patrum, eos qui pœnitentiam in discrimine mortis accipiunt, & nulla de se manifesta scelera confitentur, (si adsit tamen in his, & talibus probitas morum) ad Ecclesiasticos gradus peruenire permittunt, quanto magis, vt hi, qui in ipso Sacerdotio constituti pœnitentiam accipiunt, à sui ordinis officio retrahantur? tantum si se ipsi mortalium criminũ professione propria non notarunt. Cum enim omnis Sacerdos tunc sibi licitum sacrificare sciat, quando à malis actibus vacat, qua ratione, qui pœnitentiæ remedium suscipit, quod datur in remissionem peccati, à sacrificijs diuinis se abigit? Pœnitentiæ enim ad hoc suscipitur, vt peccatum diluat, & peccati sordes hominem iterare non sinat. Qui ergo confidit per susceptam pœnitentiam dimissa sibi peccata, cur confidenter ad altare Domini non accedat? vel cur ordinis

Vide notas.

ordinis sui non audeat retentare officia, cum hoc alteri non liceat, nisi ei, qui se à peccatis abstineat? Etenim cum pœnitentiam accipimus, ad similitudinem conditoris nos reformare conamur. Reformatio igitur ipsa medicamentum est, quo delentur piacula. Si enim medicamentum istud assumitur rectè, creatori suo anima reformatur, rectè etiam sacrificandi Deo cultus assumitur; quia in eo similitudo conditoris agnoscitur: si autem pœnitentiæ medicamentum subtrahitur, quod in remissionē peccatorū accipitur, ad similitudinē factoris vspiciam non venit. Etenim pœnitentia (vt dictum est) in remedium peccati accipitur; Sacerdotium verò propter munditiam retentatur: vt hoc Sacerdotis & vita, ita fructu bonorum operum floreat, quo & in se delicti passiones extinguat, & prædicamento suo in alijs peccati regnum potentialiter destruat. Huic igitur taliter, vt præmissimus Sacerdoti viuenti, quid oberit, si post acceptas pœnitentiæ leges, diuinis altaribus propositionis offerat panes? Aut nunquid pœnitentiæ donum, quod in remedium fit peccati, in prohibitione deuocandum est sacramenti? Nusquam ergo pœnitentiæ præcepta priuabunt iura cœlestia. Pœnitens enim abstinere à peccatis pariter, & negotiorum secularium tumultibus debet, non ab ijs, quæ sancta videntur & summa, se abstrahere; quæ operatē plus expiant, quàm commaculando deturpant. Scriptum est enim: Sacerdos ad hominem mortuum non accedat; id est, mortalium criminum se implicatione nō polluat. Non enim dicit Deus, vt Sacerdos ad sacra quæq; nō auderet accedere, de quibus præceperat, vt nullo modo Sacerdos de sanctis exiret; sed vt mortis opera non auderet cōtingere. Ergo abigenda sunt ab omni Sacerdote, quæ maculant; exercenda, quæ mundant. His ergo rationabili sanctione præmissis, hoc sancta Synodus definiuit, vt stante priscorum Canonum sanctione, quicumq; Pontificum, vel Sacerdotum, deinceps per manus impositionem pœnitentiæ donum exceperint, nec se mortalium criminum professione notauerint, tenorem retentandi regiminis non omittant: sed per Metropolitanum, reconciliatione, pœnitentium more suscepta, solita compleant ordinis sui officia vel cætera mysteriorum sibi credita sacramenta. Hoc tantum est obseruandum, vt si aut ante acceptionem pœnitentiæ adiudicatus, nec reconciliatus reperitur pro culpis; aut si in ipsa perceptione

G g g pœniten-

*Leuit. 21.
vbi legitur
ad omnem
mort.
Sic interpre-
tatur hunc
locum Hijs.
ebius in Li-
viii. c. 21*

pœnitentiæ reconciliatus implicatum se dixerit mortalibus factis; iuxta æstimationē Metropolitanī abstinere huiusmodi oportet à præmissis officijs. Cæterum, si (vt dictum est) sub pœnitentiæ perceptione consistens, nihil mortalis criminis se admisisse prædixerit; attamē quod fateri hominibus erubescit, absconditum intra claustra sui pectoris delitescit; nouerit ipse sibi de se potestatem esse concessam, vt iuxta conscientiæ suæ fiduciam, vtrum audeat, aut non audeat sacrificare Deo, ex sui potiùs arbitrij potestate, quàm ex nostri iudicij permissiōe procedat.

XI. Ne quis alienum Clericum, vel Monachum suscipiat fugientem.

Multæ super hoc capitulum Patrum præcedentium sententiæ manauerunt, quod multiplici prohibitione sancitum est, vt alterius Clericum nemo sollicitare, nemo fugientem recipere, nemo etiam, aut obcelare, aut ordinare auderet. Sed Matth. 24. quia abundante iniquitate, & refrigescēte charitate, nec honestas attenditur, nec cupiditas inhihetur, agendum est, vt quos impunis admonitio non emendat, euidentis sententia damnationis coërceat. Placuit ergo, vt nullus alienū Presbyterum, Abbatem, ministrum, Subdiaconū, vel quemlibet Clericum, seu etiam Monachum fugientem, vagumq; suscipiat, non ad fugā suadeat, non fugæ latibulum præbeat, non apud se habito vel retento humanitatem impendat; non occasiones, quibus quasi se nesciente alibi lateat, turpi oppositione confingat: nam horum omnium casibus non solū turpatur honestas, sed frequenti dolorum acerbitate confoditur fraternitas. Etenim si dicat quis simplici animo alterius Clericum suscepisse, nec nosse eum fugitiuum existere, tunc euidentis innocentia suæ puritas approbanda est, quando eum, quem suscepit, & infra octo dies iuxta legum sanctionem iudici præsentauerit, & infra tempus legibus constitutum, illūc fugitiuum reduxerit, vnde per fugā vagabundus exiuit. Quicumq; ergo ex pontificibus, seu Sacerdotibus, vel ministris, cæterisq; religiosis huius institutionis nostræ violauerit sanctionem; si huiusmodi susceptor Episcopus est, & eum, quem suscepit, cum his, quæ habere potuit, & ei, à quo euagatus est, sine dilatione restituet; & insuper, vt verè sacrilegus, & transgressor institutionis Paternæ, tanto tempore excom-
munica-

Legib. 7 vi-
leg libro. 9.
iii. 6. inie-
gro.

municatum, & remotum se à suis officijs nouerit esse, quãto eum, qui fugit, sub sua potestate contigerit remorasse. Si autem huius constitutionis nostræ præuaricator Presbyter, Diaconus, vel quilibet ex religiosis videatur haberi, reddito eo, cum rebus sibi debitis, quæ suscepit, ipse solus apud eum anno integro, sub pœnitentiæ censura deputatus tenebitur, cuius fugitiuum suscepisse mōstratur. Quicumq; tamen talibus humanitatē impendunt, eadem, & simili censura legum exquirendos, & obstringendos se nouerint, qua susceptores fugitiuorū legū sanctione præmonentur adstringi. Illi autē, qui prædecessorū suorū id actum esse temeritate cōtendunt, tunc immunes ab huius ultionis sententia habebuntur, si à tempore ordinationis suæ, infra duorum mensium spatium, eius, qui apud se est, & latebram publicauerint, & personam domino fugitiui reducerint. His sanè, qui de cōfinitimis Episcopis, cæterisq; Ecclesiarum rectoribus ad Metropolitanum suum pro causarū suarū necessitate confugiunt, sicut licentia talibus perfugij datur, ita hi, qui eos susceperint, damnari, vtpotè receptores fugitiuorum non poterunt: præsertim si & publicè illos apud se habeant, & eos, cum quibus actiones habuerint, ad reposcentis vocem conuenturos admoneant.

XII. De non excommunicandis à proprio Episcopo personis illis, qui ad Metropolitanum suum negocia sua suggesturi accesserint.

Quicumq; ex Clericis, vel Monachis causam cōtra proprium Episcopū habens, ad Metropolitanū suum causaturus accesserit, non ante debet à proprio Episcopo excōmunicationis sententia prædamnari, quā per iudicium Metropolitanū sui, vtrum dignus excommunicatione habeatur, possit agnosci. Quòd si ante iudicium quis Episcoporū in talium personas excōmunicationis sententiam præmiserit, illis penitus, quos ligauerint, absolutis, in se illā nouerit retorqueri "sentētiā". Quod etiam, & inter Metropolitanos conuenit obseruari; si prægrauatus quis à Metropolitanō proprio, ad alterius prouinciæ Metropolitanū molestiam pressuræ suæ agnoscendam detulerit: aut si inauditus à duobus Metropolitanis, ad Regios auditus negocia sua perlaturus accesserit; & ob hoc excommunicationis iugulum à proprio Episcopo illi videatur infigi, hoc tantū est obseruandum; vt si prius vnum-

"Deest in altero
Tolet. M. ff.

G g g 2 quemq;

quemq; excommunicationē contigerit suscepisse, antequam à proprio Episcopo ad alium pertransiret, tamdiu excommunicatus apud eum, cuius iudicium petijt, habeatur, quamdiu excommunicatoris sui obiectibus, vtrum iustè, an iniustè alligatus sit, agnoscat.

XIII. De relatione gratiarum, qua post peractionem Concilij, Deo, & Principi persoluantur.

His ergo Synodicis institutis subscriptionis nostræ robur^a apponimus, & sub tenore diuino, perenni, ea, quæ decreuimus, memoriæ consecramus: dantes immortalī Deo nostro gloriam pariter, & honorem, cuius inspiratione agūtur omnia, quæ salubriter exercentur. Inuictissimo quoq; , atq; religiosissimo Principi Ervigio Regi, multiplicem gratiarum exhibitionē persoluimus, cuius clementissimo iussu in vnum cœtū aggregandi conuenimus. Sit illi pax optabilis, & beata: ducat quoque tempora procurfu longioris æui felicia; & post imperialia terreni regni scepra coronandus perueniat ad cœlestia regna; præstante Iesu Christo Domino Deo, & Salvatore nostro, qui cum Deo Patre, & sancto Spiritu vnus in Trinitate viuit, & gloriatur Deus, in secula seculorum. Amen.

a Alias apponitur.

Interfuerunt huic sancto Concilio Pontifices numero XLVIII. Id est:

- 1 Ego Iulianus, indignus sanctæ Ecclesiæ Toletanæ Metropolitanus Episcopus, instituta à nobis definita subscripsi.
- 2 Liuba Bracarensis Metropolitanus Episcopus.
- 3 Stephanus Emeritenfis Metropolitanus Episcopus.
- 4 Floresindus Spalensis Metropolitanus Episcopus.
- 5 Leander Illicitanæ sedis Episcopus.
- 6 Palmatus Vrcitanus Episcopus.
- 7 Concordius Palentinæ sedis Episcopus.
- 8 ^b Mumulus Cordubensis Episcopus.
- 9 Antonianus Bastitanus Episcopus.
- 10 Theuderacius Afsidonensis Episcopus.
- 11 Stercorius Aucensis Episcopus.

b Alias Mumulus.

Geta

- 12 Geta Eliplensis Episcopus.
 13 ^a Monofonus Egitanensis Episcopus.
 14 Froaricus Portucalensis Episcopus.
 15 Gregorius ^b Oretanus Episcopus.
 16 Agricius Complutensis Episcopus.
 17 Proculus Bigaltrensis Episcopus.
 18 Miro Conimbriensis Episcopus.
 19 ^c Crescitarus Biterrenensis Episcopus.
 20 Cicilius Dertofanus Episcopus.
 21 Ella Segontiensis Episcopus.
 22 Sonna Oxomensis Episcopus.
 23 Simpronius Arcauicensis Episcopus.
 24 Reparatus Vesensis Episcopus.
 25 Cuniuldu Italicensis Episcopus.
 26 Hilarius Auriensis Episcopus.
 27 Gundulfus Lamecensis Episcopus.
 28 Felix Iriensis Episcopus.
 29 Atula Cauriensis Episcopus.
 30 Bellitus Ollonobensis Episcopus.
 31 Eufraſius Lucensis Episcopus.
 32 Ioannes Pacensis Episcopus.
 33 Oppa Tudensis Episcopus.
 34 Asturius Setabitanus Episcopus.
 35 Deodatus Segobienſis Episcopus.
 36 Truſtemundus Elborensis Episcopus.
 37 Sifebaldo Tuccitanus Episcopus.
 38 Vincentius Magalonensis Episcopus.
 39 ^d Vnigirus Abelenſis Episcopus.
 40 Theodulfus Aſtigitanus Episcopus.
 41 Gratinus Egabrenſis Episcopus.
 42 Sarmata Valentinus Episcopus.
 43 Brandila Laniobrenſis Episcopus.
 44 Holemundus Salmanticenſis Episcopus.
 45 Florus Mentefanus Episcopus.
 46 Olipa Segobrienſis Episcopus.
 47 ^e Eufendus Ilerdenſis Episcopus.
 48 Ara Olyſipponenſis.

^a Aliis Monofon-
ſus.

^b Aliis Oretan- ſe-
dis Episcopus.

^c Aliis Crescitarus.

Suprà in. 11. Atula, &
Danila: hic Atula ſunt
idem.

^d Aliis vnigiris Abe-
lenſi.

^e Aliis Euredus.

Item Abbates:

- 1 Abfalius Abbas.
- 2 Faustinus Abbas.
- 3 Gerontius Abbas.
- 4^a Gastorius Abbas.
- 5 Sisebertus Abbas.
- 6 Felix Archipresbyter.
- 7 Visandus Archidiaconus.
- 8 Vincentius Primicerius.

² Alias Castellus

Item Vicarij Episcoporum.

- 1 Pacatus^b Abbas, agens vicem Suniefredi Episcopi Narbonensis. ³ Alias Indignus Abbas.
- 2^c Spasandus Archidiaconus, agens vicē Cypriani Episcopi Iarraconensis. ^c Alias Spasandus
- 3 Laulfus Diaconus, agens vicem Idalij Episcopi Barcinonensis.
- 4 Gisibertus Diaconus, agens vicem Ansemundi Episcopi Lotoebensis. ^d Alias de Turca
- 5 Freidebadus Abbas, agens vicem Valderedi Episcopi Cæsaraugustani.
- 6 Veremundus Abbas, agens vicem Clari Episcopi Elenensis.
- 7^e Gratinus Presbyter, agens vicem Argebadoni Episcopi Eliberitani. ^e Alias Gratianus Presbyter Iohannis Egarensis Episcopi. Et mox. Sulfidus Abbas Stephani Caracensis Episcopi: ita, et duo Episcopi concurrunt.
- 8 Samuel Presbyter, agens vicem Ioannis Episcopi Egarensis.
- 9 Sefuldus, agens vicem Felicis Episcopi Dianensis.
- 10 Citruninus Abbas, agens vicem Stephani Episcopi Caracensis.
- 11 Audericus Presbyter, agens vicem Eufraij Episcopi Calagurritanensis.
- 12 Audericus Presbyter, agens vicē Rogati Episcopi Beatiensis.
- 13 Dexter Diaconus, agens vicē Primi Episcopi Agathensis.
- 14 Vnicomalus Diaconus, agens vicem Atilani Episcopi Pamplonensis.
- 15 Andebertus Abbas, agens vicē^f Gadiscaldi Episcopi Oscens. ^f Alias Gadiscus
- 16 Leopardus Abbas, agens vicem Potentini Episcopi Vticens.
- 17 Tuentius Presbyter, agens vicem Riccilani Episcopi Accitanensis.

^a Floren-

- 18 ^a Florentius, agens vicem Leuberici Episcopi Vrgelitanēsis. ^a *Alia Florentina Presbyteri Leuberici Vrgellatani Episcopi.*
- 19 Vincentius Abbas, agens vicem Gaudentij Episcopi Valerianensis.
- 20 Segarius Abbas, agens vicem Gundilani Episcopi Impuritanī. *Ista & reliqua subscriptiones in multis ad ff. de iur.*
- 21 Stabilius Abbas, agens vicem Austerij Episcopi Tyrassonēsis.
- 22 Baromellus Diaconus, agens vicem Austerij Episcopi Tyrassonensis.
- 23 Calumniosus Diaconus, agens vicem Samuelis Episcopi Malacitani.
- 24 ^b Ciexa Presbyter, agens vicem Vuifrefredi Episcopi Aufonensis. ^b *Forte Cixila.*
- 25 Ioannes Abbas, agens vicem Regini Episcopi Aucensis.
- 26 Leopardus Abbas, agens vicem Aurelij Episcopi Asturicensis.
- 27 Habitus Diaconus, agens vicem Potentini Episcopi Verencensis.

Item ex viris illustribus officij
Palatini.

O Strulfus Comes hæc instituta, vbi interfui, annuens subscripsi.

Vbadamirus Comes Scanciarum, & Dux, similiter.

Reccaredus Comes Scanciarum, & Dux, similiter.

Argemirus Comes cubiculi, & Dux, similiter.

Egica Comes Scanciarum, & Dux, similiter.

Ifidorus Comes Thesaurorum, similiter.

Sisebutus Comes Scanciarum, & Dux, similiter.

Valdericus Comes ciuitatis Toletanæ, similiter.

Vitulus Comes patrimonij, similiter.

Cixila Comes Notariorum, similiter.

Suniefredus Comes Scanciarum, & Dux, similiter.

Gisclamundus Comes stabuli, similiter.

Guiliangus Spatarius, & Comes, similiter.

Altericus Spatarius, & Comes, similiter.

Adeliabus Comes Scanciarum, similiter.

Theudila procer, similiter.

Salamirus Comes Scanciarum, similiter.

Ataulfus, Comes Cubiculariorum, similiter.

Nilacus, Spatarius, & Comes, similiter.

Seuerinus, Comes Spatariorum, similiter.

Trafericus, Spatarius, & Comes, similiter.

Audemundus, Procer, similiter.

Sifimirus, Spatarius, Comes, & Dux, similiter.

Trafimirus, Procer, similiter.

Terrefarius, Comes Spatarius, similiter.

Recaulfus, Procer, similiter.

I N N O M I N E D O M I N I,

Flavius Rex omnibus priuatis, siue
fiscalibus populis.

MAgnum pietatis est præmium, quo remouentur grauedines pressurarum: quia illud semper ante Dei oculos perfectæ miserationis sacrificiū approbatur, quo fit releuatio miserorum: ex hoc saluatio inducitur terræ, per quod pressuræ subuenitur humanæ. Iudicium est quippè salutare in populis, quando sic commissa reguntur, vt nec incauta exactio populos grauet, nec indiscreta remissio statum gentis faciat deperire. Tempora ergo nostræ gloriæ misericordiæ beneficijs condienda sunt; vt parcente nobis Deo, ipsi quoq; populis parcere videamur. Votiuum igitur omnipotenti Deo meo cordis sacrificium deliberare præoptans, in nomine diuino omnibus populis regni nostri, tam priuatis, quàm etiam fiscalibus seruis, viris, seu etiam fœminis, sub tributali exactioe in prouinciam Galliæ, atque in omnes prouincias Hispaniæ consistentibus hoc decretum beneficium in Dei nomine prorogamus: vt quidquid in præteritis annis de ratione tributi, vsq; ad primum nostræ clementiæ annum, thesauris publicis redhibere videmini, totū vobis ex integro noueritis esse concessum; qualiter vsq; ad prædictū primum nostræ gloriæ annum, quidquid de ratione tributorum apud vos relucet, sic totum donatū vobis à serenitate nostra habeatis, vt nullum ex hoc abinceps de præteritis annis exactioem publicam pertimescatis: ea tamen ratione seruata, vt ea, quæ in præteritis exacta sunt, & fisco nostro illata non sunt, ab his, qui ea exegerunt, in publicis inferantur. Quod si distulerint, & in hoc cōfestim inferre neglexerint, in quadruplum vnà

vna cum satisfactione disciplinæ, iuxta quod nostra mansuetudo decreuerit, id ipsum thesauris publicis persoluebunt. Certè si quisquis ille Dux, Comes, Triuphadus, Numerarius, Villicus, aut quicumque curam publicam agens, tributa exacto sibi commisso, annis singulis plenario numero non exegerit, aut exacta apud se retinuerit, & ea statim thesauris publicis inferre neglexerit, duplata tributa ipsa de proprijs rebus suis, modis omnibus in publico inferabit. Hoc tamen speciali, & euidenti serenitatis nostræ sententia definimus, vt nullus de supradictis Comitibus, Triuphadis, Vicarijs, Numerarijs, seu quibuscumq; curam publicam agentibus, quascumq; exactiones pro hoc negocio pietatis, cuiuslibet ex vobis, quibus, & relaxatio mansuetudinis nostræ conceditur, quicumque exigere præsumpserit, aut quispiam eorū vobis pro tali causa aliquid abstulerit, aut à ab alijs oblata sibi acceperit, & pro his causis quibuslibet modis aliquid mutillare præsumpserit, in quadruplum de quicquid acceperit, cui nostra clementia elegerit vniuersa restituat. De terris verò, vel vineis, quas pro eodem tributo quicumq; supradictorum curam publicam agentium vobis priuatis, vel fiscalibus populis abstulit, vel accepit fruges aridas, & liquidas exinde in præteritis annis vnusquisq; exactor collegit in rationem ipsius tributi, hoc sibi imputet, & terras ipsas, vel vineas vobis de quorum iure ablatae sunt, restituere non differat. Sic enim dignum est, vt quod pietatis nostræ synceritate depromitur, ita à cunctis sine cuiusquam exactiois stimulo peragatur. Datum sub die Calend. Nouembris, anno feliciter quarto regni nostri, Toletum.

Aueris obl. in alijs. CC.

Lex in confirmatione Concilij edita.

IN nomine Domini. Flavius Ervigius Rex. Eximia Synodalis auctoritas & veneranda est pariter, & tremenda, quæ in tantum per donum sancti Spiritus agit, vt ex diuersitate multorum animorum, & cordium vnum cor, vnamque animam fecisse monstratur; dum numerositas aggregata Pontificum, non per sententiam discrepat, non per stimulum diuersa obiectat, nec per iudicium aliud vnus, quam vniuersitas format. Et ideò reuerendum mihi conuentum Synodalis Concilij, in cuius medio præsentia sancti Spiritus se habitare promisit, deuotè venerans, instanterque honorans, ea, quæ illorum ore nostræq; gloriæ hortatu digesta sunt, in notitiam

Hebreu in. II. P. visagos. lib. 12. tit. 1. leg. 3.

Stylum est in excusis legibus Visagos. non vtilis & statim assumat pro format.

notitiam deducamus singulorum: illa dicimus Synodalis Concilij gesta, quæ anno quarto regni nostri in Toletana vrbe nōcuntur esse confecta: quarum institutionum euidentia sine cunctatione omnibus innotescant, hic ea prælegimus specialiter renotanda. Est igitur primus Canon de reddito testimonio dignitatis eorum, quos profanatio infidelitatis cum Paulo traxit in societatem tyrannidis: quos celsitudo nostra vnâ cum filijs, per huius nostræ legis edictum, & testimonio nobilitatis pristinae vti, & rebus, quas per auctoritatis nostræ vigorem perceperint, decernimus reuestiri. Item secundus est titulus, de accusatis Sacerdotibus, seu etiam optimatibus palatii, atq; Gardingis; sub qua eos iustitiæ cautela examinari cōueniat, quos gloriæ nostræ mansuetudo, iuxta ipsius Canonis instituta, nullis tormentorum generibus ante publicam discussionem subijci censuit; sed omnes qui deinceps fuerint accusati, iuxta sanctionem prædicti Concilij erunt proculdubio iudicandi. Vnde id specialiter obseruandum fore censemus, vt quidquid contra hanc regulam sententiæ nostræ, vel prædicti Canonis institutionem, aut in personam cuiusquam fuerit actum, aut de rebus accusatæ personæ extiterit iudicatum, iuxta prædicti Canonis instituta, nullo vigore subsistat: quod persona ipsa aliter quam decernimus iudicata, aut testimonij sui dignitatem amittat, aut quæstu rei propriæ careat. Tertius quoq; Canon est, de tributorum principali relaxatione in plebe: vbi nostræ gloriæ auctoritate simul & exhibitione sancitum est, vt omne^s tributorū præteritorum annorum, vsq; in anno primo regni nostri, quod in priuatis, siue in fiscalibus populis^b relucet, absolutionis perpetuæ debeat sanctione laxari: ea tantum præcipiens thesauris publicis exhiberi, quæ exacta, & nō illata fuisse cōstiterit. Quartus post hæc sequitur Canon, de muntione prolis, quem proptæ voluntatis adnisu omnis conuentus Sacerdotum, atq; etiam seniorū condere prælegerunt. Quintus Canon sequitur, ne defuncto Principe, relictam eius coniugem quisquam sibi, aut in coniugio, aut in adulterio audeat copulare. Sextus deinde sequitur Canō, vt exceptis seruis, vel libertis fiscalibus, nullus de seruitute quorumlibet, aut libertis deinceps ad Palatinum officium transeat. Quod si fecerint, præsentis legis nostræ edicto ad propriæ seruitutis iugum modis omnibus reducendi sunt; qualiter à dominis suis, si superstites sunt, aut eorū propinquis, quibus

Leg. ut sine.
R. Prælegimus, ut supra hoc ipso Concilio c. 1. pro prælegimus prælegimus.

Effectu. habent. Cf. M. ff. Toletani.

Tributorum alibi. M. ff.
Subiaceret habet Codex M. C. Legum Visigot. leg. cui reiacet. ff. ff. Toletani.

quibus decedentium successio ex lege debetur, seruituti tradantur. Post hūc septimus est Canon, de his, qui pro accidentia iurgiorum altaria nudare præsumunt, vel luminaria Ecclesie subtrahunt. Octauus quoq; Canon sequitur, ne admonente Metropolitano quisquam ex confinitimis ad locum, vbi inuitatur, venire contemnat. Nonus quoq; Canon sequitur, de confirmatione Concilij Toletani duodecimi, quod factum est anno primo gloriæ nostræ. Decimus huic Canon adiungitur, vbi speciali sententia definitur, vtrum audeant ministrare hi, qui pœnitentiam in Sacerdotio cōstituti accipiunt. Vndecimus quoq; Canon habetur, ne quis alienum Clericū, vel Monachum suscipiat fugientem. Duodecimus post hæc Canon scribitur, de nō excommunicandis à proprio Episcopo personis illis, quæ ad Metropolitanum suum negocia sua suggesturi accesserint. Vltimus & tertiusdecimus post hunc Canon subsequitur, de relatione gratiarū, quæ post peractionem Concilij, Deo, & Principi persoluuntur. Quæ omnia præmissa Synodalia institutionum decreta, à præsentī die, vel tempore, omni cura, omniq; diligentia per cunctas regni nostri prouincias decernimus obseruanda. Qualiter & perspicuum auctoritatis validæ fastigium subeant, & perpetuo vigoris ordine solidata persistant. Quamobrem sacræ huius legis oraculo omnibus generaliter religiosis, atq; etiam laicis sub regni nostri ditione manentibus interdiciamus pariter, & iubemus, vt prædicta Synodalia gesta nullus contemnat; nullus etiam præterire, aut conuellere audeat; nemo notus harū constitutionum iura resoluat; nemo incognitus nescientiæ suæ obiectibus excusare se conijciat: nam à præmemorato superiùs die, & tempore, & auctoritatis debitæ vigore pollebunt, & institutionum suarum regulis cunctorum vniuersitas astringetur. Si quis autem huius nostræ legis violator extiterit; ac non potius ea, quæ præmissa sunt custodierit; & diutnam Ecclesiasticæ disciplinæ excōmunicationem excipiat, & decimam partem rei suæ fisci partibus sociandam amittat. Quod si nihil habuerit facultatis, vnde prædictam cōpositionē persolvere possit; absq; aliquo infamio sui, quinquaginta eum oportebit ictibus verberari. Huius igitur legis nostræ decretū, quod in confirmatione huius sacri Cōcilij noscitur promulgatum, gloriosæ manus nostræ exaratione subscripsimus, & ad perennē memoriā, valorem ei perpetuum innodamus.

Vestigium habet excus. leg. Visig. Codex, reela manibus omnibus M. ff.

Nescitntia se obiectibus excusare conijciat Tolet. M. ff.

In legibus Visig. absq; aliqua infamia sui. Supra tamen hæc vox aliquoties vsurpata.

Edita

Edita lex in confirmatione Concilij, Toletò, sub die Idus Nouembris, Era DCC. XXI. anno quoque feliciter quarto regni gloriæ nostræ, in Dei nomine. Eruigijs Rex.

De subscriptionibus. 13. Concilij Toletani.

In hac generali Synodo pauci subscribunt Episcopi, quadraginta & octo; per Procuratores verò viginti septem. Ex his aliqui in alijs Concilijs interfuerunt, cum à duodecimo Concilio, usq; ad decimum tertium, duo vel tres anni intercesserint: ita est fragilis humana conditio. Qui in alijs interfuerunt, sunt Antonius Bastitanus, qui in. 12. Toletano subscribit: & Atula Cauriensis in eadem. Argibundus Eliberitanus per Vicarium, in. 12. Toletano. Concordius Palentinus, in. 12. Toletano. Deodatus Segobricensis, qui in. 12. Tolet. Eufraſius Lucensis, & Ella Segontiensis, uterq; in. 12. Tolet. sicut Froaricus Portucalensis, & Felix Dianiensis, & Gundulfus Lamecensis, & Gaudentius Valericensis, & Iulianus Regia urbis, & Ioannes Pacensis, & Luiba Bracarenſis, & Leander Illicitanus, & Palmatus Vrcitanus, & Reparatus Visensis, & Recilanus, qui & Recilla Accitanensis, & Sisebaldo Tuccitanus, & Stephanus Emeritensis, & Samuel Malacitanus, & Theuderacus Asidonensis, & Tructemundus Elborensis, & Theodulphus Astigitanus, Vnigirus Abelenſis: omnes in. 12. Tolet. subscribunt, sunt numero viginti quatuor. Qui verò mortuis succedunt, maiori in numero sunt; nimirum Asturius Setabitanus, qui Isidoro successit, in. 12. Tolet. Ala Olyſſipponensis, qui Theoderico, in Emeritensi. Asturius Tyrassonensis, qui Elpidio, in. 6. Toletano. Aurelius Asturicensis, qui Isidoro, in. 3. Bracarenſi. Ansemundus Lotobensis, qui Anahallo, in. 6. Toletano. Bellitus Osonobensis, qui Exarno, in Emeritensi. Crescitarus Beterrenſis, qui Petro, in. 4. Toletano. Cicilius Detorsanus, qui Aprila, in. 8. Tolet. Cuniulduſ Italicensis, qui Speraindeo, in. 12. Tolet. Cyprianus Tarraconensis, qui Protaſto, in. 7. Toletano. Clarus Elnensis, qui Acutulo, in. 6. Tolet. Eufendus Ilerdensis, qui Gaudiolano, in. 8. Tolet. Eufraſius Calagurritanus, qui Gabino, in. 8. Tolet. Florus Mentefanus, qui Valdefredo, in. 10. Tolet. Floresindus Hispalens. qui Iuliano, in. 12. Tol. Gratinus Egabrenſis, qui Deodato, in. 7. Tol Gregorius Oretan. qui Argemundo, in. 11. Tol. Godiscalcus Oſcens. qui Eusebio, in. 8. Tol. Gandilanus Empurit. qui Donodei, in. 8. Tol. Holemūdus Salmant. qui Prouidētio, in. 12. Tol. Hilarius Auriensis, qui Sona, in. 8. Tol. Idatius

Idacius Barcinonensis, qui Quirico, in. 10. Tolet. Ioannes Egarrensis, qui Eugenio, in. 4. Tol. Iacobus Gerundensis, qui Taloni, in. 8. Tolet. Leubericus Vrgelitanus, qui Maurello, in. 9. Toletano. Miro Conimbriensis, qui Cantabro, in Emeriten. Monofonsus Egitanensis, qui Selua, in Emeriten. Mumulus Cordubensis, qui Euforo, in. 8. Tolet. Olipa Segobriensis, qui Sempronio, in. 12. Tol. Opa Tudensis, qui Genetio, in. 12. Tolet. Proculus Bigastrensis, qui Giberio, in. 10. Tolet. Primus Agathensis, qui Georgio, in. 8. Tolet. Rogatus Beatiensis, in. 11. Tolet. Reginicius Aucensis, qui Lothario, in. 8. Tol. Sarmata Valentinus, qui Hospitali, in. 12. Tolet. Sempronius Arcaucensis, qui Mumulo, in. 11. Tolet. Sona Oxomensis, qui Severitano, in. 12. Tolet. Sunifredus Carbonensis, qui Selua, in. 6. Tolet. Stephanus Carcaffonenfis, qui Siluestro, in. 8. Vincentius Magalonensis, qui Genesio, in. 4. Tolet. Vnigirus Abelenfis, qui Asfatio, in. 12. Tolet. Valderedus Casaraugustanus, qui Taloni, in. 9. Tol. Uvisfredus Ausonensis, qui Guerico, in. 8. Tolet. Subscribunt Abbates pro se, octo; alij, vt Vicarij Episcoporum, & viri illustres ex officio Palatino. Animaduertendum nouarum sedium subscriptiones hic poni, quæ in alijs Concilijs non extant: vt Potentinus Vticensis: fortè ex Uticanegociorum causa Toletum venit, & Concilio interfuit. Potentinus Verecensis, noua etiam subscriptio. Subscribunt etiam Reginicius Aucensis per Vicarium, & Stercorius Aucensis: fortè prior infirmitate oppressus; vel atate grauatius cesserat Episcopatus, unde per Vicarium subscribit.

Notæ in Concilium. XIII. Toletanum.

- Cap. 2 **T**Rabale] *Lege: Et trabale Regum sanctione iudicium. Vt enim à Vergilio dicitur telum trabale; ab Horatio, & Cicerone clauus trabalis; à Statio, hasta trabalis; pro magnis videlicet, atque instar trabis, ita hic iudicium trabale dicitur pro ingenti, sauo, & irreuocabili.*
- Cap. 4 **P**rolis Regiæ] *De custodienda salute Regi, ac defensione prolis eorum habes Concil. Tolet. 5. c. 2. & de dilectione adhibenda proli Regie Concil. Tol. 6. c. 16. & Concil. Tol. 5. in epist. Egica Regis.*
- Cap. 6. **T**ortores] *Gothorum legibus cautum erat lib. 5. tit. 7. l. 10. & 11. ne libertus iniuriam faceret domino suo; alioqui addicendi eum*

Hhh iterum

„ iterum seruituti potestatem habebat, & l. 17. Ne liberti, vel pro-
 „ genes eorum cum posteritate patroni, aut coniugia connectant, aut
 „ eis insolentes existant.

Cap. 7 Qui faciunt opus Domini fraudulenter] *Locus est Hieremia*
 c. 48. hoc modo: *Qui facit opus Domini fraudulenter, siue negligē-*
ter (cui respondet vox αμελώς, quæ est apud Septuagintā) desunq;
duo sequentia verba.

Cap. 8. Quibus Apostolus ita obedire præcepit] *ad Hebræos, c. 13.*
 „ dicitur: *Obedite præpositis vestris, & subiaccete eis: ipsi enim perui-*
 „ gillant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri; ut cum gau-
 „ dio hoc faciant, & non gementes.

Cap. 8 Primæ sedis accedant.] *Hæc tria nomina supremam dignitatē*
in Ecclesia in suo ordine significāt, Prima sedes, Primas, seu Pri-
matas, & Metropolitanus. Prima sedes, suprema Ecclesia pote-
stas, & quæ est caput totius catholice Ecclesiæ, is est Romanus Pō-
tifex. Ita Synodus. 300. Episcoporum in causa fidei Marcellino
 „ *summo Pontifici respondit: Ore suo condemnatus est, ore suo anathe-*
 „ *matizatus, accepit maranatha: Nemo enim iudicauit Pōtificem,*
 „ *nec Præsul Sacerdotem summū: quia prima sedes non iudicatur à*
 „ *quoquam. V surpatur tamen prima sedes interdum pro sede Archie-*
 „ *piscopali; ea videlicet causa, quod sicut summus Pontifex omnium*
Ecclesiarum in uniuerso orbe primus, & Princeps, & Pater, & ca-
put est, ita & Archiepiscopus, Episcoporum, quos in sua habet pro-
uincia, obtinet primum locum. Hinc Concilio. 4. Carthaginens. in
subscriptionibus, Donatianus Talabricensis prima sedis Episcopus
subscribit: & in Tolet. 5. & alijs Hispania Concilijs Carthaginen-
sis, Tarraconensis, Carbonensis, Emeritensis, Bracarensis, &
Hispalensis, sedes primæ dicuntur. Et Concil. Carthag. 3. c. 26. caue-
tur, ut primæ sedis Episcopus non appelletur Princeps Sacerdotum,
aut summus Sacerdos, aut aliquid huiusmodi; sed tantum primæ
sedis Episcopus: estq; apud Gratian. dist. 99. Prima sedes. De qua
re vide Rufum in Molinæum. Primas dicitur Episcopus, qui est
caput totius provincie. Sic Concilio Carthaginens. 2. c. 12. ut incō-
sulto Primæ cuiuslibet provincie, nemo præsumat Episcopum or-
dinare: ibi enim pro Metropolitanano accipitur; utpote cum hoc mu-
nus ad solum Metropolitanum pertineat, ut ex multis Concilijs
liquet: & Concil. Mileuitano Primas ponitur Numidia, & Mau-
ritania. Vnde in unaquaq; provincie Metropolitanus Primas voca-
batur. Accipitur etiā vniuersalius. Primatus appellatio pro ijs, qui
ius habent supra Metropolitanos, ex Concil. Chalcedon. cap. 9. Si
 „ *verò*

„ verò contra ipsius provincie Metropolitanum Episcopum, Episco-
 „ pus, siue Clericus habeat controuersiam, pergant ad ipsius diœcesis
 „ Primate, aut certè ad Constantinopolitanæ Regiæ ciuitatis sedem.
 Qui Canon doctissimè & eruditissimè explicatur à Francisco Tur-
 riano lib. 3. pro epist. Pötif. c. 4. Principem diœcesis, vel Primate,
 Romanum Pontificum intelligete. Sic in Hispania Archiepiscopus
 Toletanus vocatur Primas, eo quòd supra Hispalensem, Compostel-
 lanam, Bracarensem, Elborensem, Ulyssipponsem, Granatensem,
 Casaraugustanam, Valentinam, Burgensem, Tarraconensem, &
 Narbonensem ecclesias Metropolitanas ius & Primatum habeat.
 De qua re fusius supra in opusculo nostro de Primatu ecclesiæ To-
 letanae disseruimus.

C. 10. Frater noster Gaudentius] *Subscribit Concil. 12. Toletano*
Gaudentius Valerensis, non Valentinensis Episcopus, ut habent
excusi. Idem Gaudentius subscribit. 14. Tolet. Concil. ubi Vale-
riensis ecclesiæ dicitur Episcopus.

C. 10. Si enim regulæ præcedentium Patrum] *Sic in Concil. Tol.*
4. c. 53. Hi, qui in discrimine constituti pœnitentiã accipiunt, nulla
manifesta scelera confitentes, sed tantum se peccatores esse prædi-
cantes, huiusmodi, si reualuerint, possunt etiam per morum probita-
tem ad gradus Ecclesiasticos peruenire. Qui verò ita pœnitentiã
accipiunt, ut aliquod mortale peccatum se perpetrasse publicè fa-
teantur, ad Clerum vel honores Ecclesiasticos peruenire nullatenus
poterunt; quia se confessione propria notauerunt.

C. 10. A malis actibus vacat] *Sic Augustinus cap: 53. de Ecclesiast.*
dogmat. & habetur de cõsec. dist. 2. c. Quotidiè, his verbis: Omnibus
Dominicis diebus communicandum hortor: si tamen mens in affe-
ctu peccandi non sit. Nam si adhuc habet voluntatem peccandi,
grauari magis dico Eucharistiæ perceptione, quàm purificari. Isi-
dorus etiam lib. 1. Ecclesiasticorum officiorum, capite de sacrificio,
dicunt aliqui (inquit) nisi aliquo interueniente peccato, Euchari-
stiam quotidie accipiendam: hunc enim panem dari, iubente Dño,
quotidiè nobis postulamus; dicentes, Panem nostrum quotidianum
da nobis hodie: quod quidem benè dicunt, si hoc cum religione, & de-
uotione, & humilitate suscipiunt; ne fidendo de iustitia, superba præ-
sumptione id faciant. Caterum si talia sunt peccata, quæ quasi mor-
tuum remoueant ab altari, prius agenda pœnitentiã est, ac sic dein-
de hoc salutiferum medicamentum suscipiendum. Et Concil. Trid.
sess. 13. c. 7. decernitur, ut nullus etiam Sacerdos, sibi conscius pec-
cati mortalis, absq; præmissa sacramentali confessione, ad sacram-

- Eucharistiam accedere debeat. Uvalafridius de rebus Ecclesiast. c. 20. tradit alios rariùs, alios crebriùs, alios quotidie communicandum precipere. D. Ambros. lib. 4. de Sacrament. c. 5. Si quotidianus est panis, cur post annum illum sumis? quem iam modum Græci in Oriente facere cōsueuerunt. Accipe quotidie quod quotidie tibi profuit: sic uine, ut quotidie merearis accipere. Qui non meretur quotidie accipere, nō meretur post annum accipere. Vide quæ dicat D. Thom. opusculo de Sacramēto altaris: Si quis (inquit) ad suscipiendum Dominum mundus fieri uult, primò debet per aquam lacrymarum lauari: secundò per opera pœnitentiæ torqueri: tertio per feruorem amoris Dei, à carnalium desideriorum humore sicari. Quod idem Thomas pluribus uerbis enarrat. Ille enim in sindone munda inuoluit Iesum, qui mente pura ipsum suscepit, Hieronym. in Matth. c. 27. Et idem Thom. 3. p. q. 83. art. 3. De modo suscipiendi synaxim, uide Can. 101. Concilij sexti generalis: quare dicitur: Si quis uoluerit synaxis tempore, communicare purissimo Christi corpore, Et coram ipso participatione esse, manus in formam crucis figurans sic adeat, Et suscipiat gratia communionem.*
- C. 10. Pœnitens enim abstinere] *Qualiter pœnitentiæ detur Cōcil. 3. Tolet. c. 12. habetur, Et in epistola Leonis ad Rusticum: in qua etiam prohibetur, ut nulla negociationis lucra pœnitentes exerceant.*
- C. 10. Id est mortalium] *Sic interpretatur locum hunc Hisychius in Leuit. cap. 21.*
- Cap. 11. Patrum præcedentium sententiæ] *Ita definitum est in Concil. Nicano c. 17. Et Sardic. c. 18. Antiochen. c. 13. Et Constantinop. c. 3. Carthag. 3. c. 44. Et 21. Tolet. 2. c. 2. Et Bracar. 1. cap. 8. Et epistola Innocentijs ad Victor.*
- C. 11. Nemo fugientem] *De Clericis desertoribus Concil. Hispal. 2. cap. 4.*
- C. 11. Clericum nemo sollicitare] *Epistola Leonis id cauetur, ad Anastasium c. 9. Et decreto Gelasij generali cap. 6. De non recipiendis Clericis uagis, Et infirmam ordinationem, quæ sine consensu proprijs Episcopi fit, Concil. Bracarenf. 3. cap. 33.*
- Cap. 11. Octo dies iuxta legum sanctionem] *Consule leges Uuifegoth. lib. 9. tit. 6. leg. 3.*
- Villicus] Infra Vicarius alius à villico est: cuius mentionem copiosam inuenies lib. leg. Uuifegoth. De his autem nominibus Et officijs, uide quæ annotauimus, de dignitatibus Et officijs Gothorum. De villico habes in leg. Uuifegoth. lib. 11. tit. 1. leg. 2.*

INCI-

IN CIPI VNT CAPI-
tula Cōcilij Toletani. XIII. decem
& septem Episcoporum, anno
quinto Eruigij Principis fa-
cti, Era DCC. XXII.

- I
ij
iij
iiij
v
vj
vij
viii
ix
x
xi
xij
- D**E pramemoratione aggregati Cōcilij, & relatione Principalis
edicti, quo iussum est Synodum agitari.
De initio relationis, quo Concilium cœpit gestorum Synodaliū,
& epistole Romani Pontificis facere mentionem.
De aduersitate duplici, qua non potuit generale Concilium fieri.
De responsis partis nostræ.
De iterata discussione pramemorati Concilij.
De pramemorati Concilij honore collato.
De loco, vel ordine, quo iam dictum Concilium collocari oporteat.
Adloquutio ad totius compagem Ecclesie de duabus Christi na-
turis inseparabilibus, & perfectis.
De duarum naturarum Christi voluntatibus, & operibus.
De hereticorum contentionibus euitandis; & ut non discutiantur,
qua summa sunt, sed credantur.
De cōmuni omnium iudicio, quo respōsa partis nostræ firmata sunt.
De relatione gratiarum ad Deum pro peractō Concilio.

IN NOMINE PATRIS, ET FILII,
& Spiritus sancti. Incipiunt gesta Synodalia, quę acta
sunt à Præsulibus Carthaginis prouinciæ;
assistentibus etiam Vicarijs.

I. De pramemoratione aggregati Concilij, & relatione Principalis
edicti, quo iussum est Synodum agitari.

Cvm serenissimus, & perspicuus Princeps Eruigius, glo-
riosus amator veræ fidei, imò amabilis filius Ecclesie
Christi, promissionis suæ non immemor, ob confutandum
Apollinaris dogma pestiferū, de quo sibi à Romano Præsule
Hhh 3 fuerat

Damnata
est hæc hæc
si tenio Cō-
cil. generalis
Cōstancinop.

fuerat nunciatum, strenuo, & inuicto suæ celsitudinis iussu nos omnes præciperet aggregari in vnum, hoc dedit speciale edictum; vt quia sicut oportebat pro tantæ rei negotio pertractando, generale Cõcilium fieri varia aduersitatum incurfio non sineret, saltim adunata per prouincias Concilia fierent: & siquidem hic primum à nobis in vrbe Regia Synodus ageretur, deinde in singulis quibusque prouincijs singulare haberetur Concilium: quo quidquid hic actum per Toletanam Synodum reliqui primarum sedium Præsules, suorum Vicariorum relatibus comperissent, id etiam in postmodum ipsi per discreta prouinciarum suarum Concilia obseruarent: sicq; hæc nostri Concilij gesta essent illis omnibus in toto communia; vtpote ab ipsis edita, atq; ipsis coram positis roborata, quæ utiq; per legatos suos confirmanda decreuerant: quo ex hoc vnum, & indiuisibile fieret cunctorum Hispanorum Præsulum per totam Hispaniam, vel Galliam Synodale edictum, ex quo omnium Metropolitanorum fuisset & assensibus promulgatum. Nos proinde Carthaginis prouinciæ Præsules, anno quo supra, sub die decimo octauo Calendas Decēbris, in præmemorata Ecclesia debitis ordinibus confidentes, causæ huius ordinem, & totius rei negotia retinentes, quibus Romanæ sedis fueramus literis inuitati, sic patula, & communi sumus voce exorsi.

In 13. Tol.
dicitur con-
stitutum in Ec-
clesia San-
ctorum Apo-
stolorum Pe-
tri, & Pau-
li.

*II. De initio relationis, quo Cõcilium cæpit gestorum Synodaliū,
& epistola Romani Pontificis facere mentionem.*

Clara omnes notio populos Hispaniæ implet, quod decurrētis euoluti temporis serie per Romani Præsulis baiulū gesta Synodalia societati nostræ aduecta sunt, quibus Constantinopolim, Constantino pio & religioso Principe mediante, magna, & sublimi copia aggregata Pontificum, Apollinaris dogma comperimus fuisse destructum. Cum quibus etiam gestis, Leonis quoq; antiquæ Romæ Pontificis inuitatoria epistolaris gratiæ consulta suscepimus, per quæ omnis ordo gestorum, gesta q; ordinum dilucidè, vt acta sunt, nostris sensibus patuerunt. In cuius etiam gratioso epistolæ tractu ad hoc omnes Præsules Hispaniæ inuitati sunt, vt prædicta Synodalia instituta, quæ miserat, nostri etiam vigoris manerēt auctoritate suffulta; omnibusq; per nos sub regno Hispaniæ consistentibus patefcerent diuulganda.

Leo secundus, Siculus
anno. 684.
electus in
summum Põ-
pificem.

III. De

III. De aduersitate duplici, qua non potuit generale Concilium fieri.

Et hæc siquidem totius allegationis illatio exhibita nobis est, temporis infesti vrgente pressura, quo non solum tellus omnis hyemali stricta gelu, glaciali niuium immensitate duruerat; sed & tunc, quando ex generali Concilio nos absolutos iam esse cõstabat. Quo gemino obsistentis causæ obice præpediti, generaliter iterato tunc nõ quiuimus aggregari: quos, & vicina Concilij absolutio proprijs sedibus reddiderat imminutos, & procellosi tēporis aduersitas non sinebat iterum adunari dispersos. Sed licet in vnum generaliter colligi per idem tempus Hispanorum omnium Præsulum societas nequiuisset; sparsis tamen sedibus, atque locis, præfatas gestorum regulas pertractandas suscepimus; susceptas perlegimus, approbantes in his de vtrarumque Iesu Christi Filij Dei differentia naturarum, quo gemina in eo voluntas, & operatio prædicatur, recti dogmatis sensum, inculpandæ disputationis edictum, Apostolicæ traditionis stylum.

IIII. De responsis partis nostræ.

Placuit proinde illo tunc tempore, apologeticæ defensionis nostræ respõsis satisfaciens Romano Pontifici, ea ipsa gesta firmare, nostræq; fidei sensum purissima verborum enodatione depromere. Et quia illic de hac gemina voluntate, & operatione Iesu Christi filij Dei, copiose & dilucidè insigniuntur quæ vera sunt, quæ iam vtiq; Romanis partibus per Legatos Hispaniæ destinata sunt; nunc nobis id operis restat, vt iuxta Canonum speciale decretum, quo Concilium generale pro fidei causis aggregari præcipitur, vtraque operum gesta, & Synodico dirimantur examine, & discreta Conciliorum fulciantur auctoritate: quo iuxta edictum præmemorati Principis gloriosi, adunato per singulas quasque prouincias regni eius Conciliorum conuentu, Synodica iterum examinatione decocta, vel communi omnium Cõciliorum iudicio comprobata, per singula Hispaniæ prouinciarum Cõcilia præmemorata Synodi gesta, seu etiam eadem partis nostræ responsa omnium notionem attingant; salubri etiam diuulgatione in agnitionem plebium transeant.

V. De iterata discussione pramemorati Concilij.

Comuni proinde iam omnium iudicio placet, vt quia generaliter in vnum omnes Hispaniæ Præfules aggregari nõ quimus, saltim discretis prouincijs Concilia celebremus: quo prædicta Synodi gesta, vel nostræ partis responsa, & digno probitatis demum decoquantur iudicio, & Synodico laudabili illustrentur stylo. Ideò nos primum omnes Carthaginis prouinciæ Pontifices pari animorum iudicio prædicta gesta cum antiquis Concilijs conferentes, assistentibus quoq; nobis Vicarijs reuerendissimorum, sublimiumque primarum sedium Episcoporum: idest, Tarraconensis prouinciæ Cypriani, Narbonensis Sunifredi, Emeritensis Stephani, Braccarenensis Iuliani, Hispalensis Floresindi, iteratò ea ipsa gesta probauimus, decretis quidem illis Synodalibus, & præcipuis in omnibus consona, & Nicenæ quidem Constantinopolitanae, vel Ephesinæ fidei concordantia; Chalcedonensis verò tam esse vnita, vt pote ipsis verbis edita, vel libata; quippe quibus sumpta videtur penè omnis ipsius styli præcurrentis materia.

VI. De pramemorati Concilij honore collato.

Et ideò supradicti acta Concilij in tantum à nobis veneranda sunt, & recipienda constabunt, in quantum à præmissis Concilijs non discedunt; imò in quantum cum illis concordare videntur. Habebunt ergo sui ordinis locum, quæ sublimationis habent & meritum. Vnde his Concilijs ea ipsa subnectenda decernimus, quorum & auctoritate fulta probamus.

VII. De loco vel ordine, quo iam dictum Concilium collocari oporteat.

Post Chalcedonense igitur Concilium, hæc debito honore, loco, & ordine collocanda sunt, vt cuius glorioso themate fulgent, ei & loci, & ordinis coaptentur honore.

VIII. Allocutio ad totius compagem Ecclesie de duabus Christi naturis inseparabilibus, & perfectis.

Isa. 40. At nunc nos, quibus loqui ad cor Hierusalem diuina voce præcipitur, id nobis deputatum gregem Christi monemus, id

Vide episto-
lam Aga-
thani ad
Cæsarem, &
Synodū Con-
stantinop.
Act. 4.

id etiam omnibus ad æternæ vitæ portum festinantibus præ-
dicamus; breui admodum definitione collecta; vt in vna " e- " Abundat.
nim " Christi filij Dei persona duarum naturarum indiui-
duas proprietates agnoscant; sicut indiuisas, atque insepara-
biles, ita inconfusas, & inconuertibiles permanere; vnâ Dei-
tatis, alteram hominis; vnâ, qua ex Deo Patre est genitus;
alteram, qua ex Maria Virgine generatus. Vtraque ergo ei
generatio plena, vtraque perfecta, nihil minus ex Deitate ha-
bens, nihil imperfectum ex humanitate suscipiens: non natu-
rarum geminatione diuisus, non persona geminatus; sed ple-
nus Deus, plenusque homo, absque omni peccato, in singula-
ritate personæ vnus est Christus. Vnus igitur in vtraque na-
tura consistens, & diuinitatis signis effulget, & humanitatis
passionibus subiacet. Nec enim alter ex Patre, alter ex matre
est genitus. Cum tamen aliter de Patre, aliter de matre sit
natus; ipse tamen in vtroque naturarum genere non diuisus,
sed vnus, idemque & Dei, & hominis Filius: ipse viuunt mo-
riens, ipse moritur viuens; ipse impassibilis patiens, ipse pas-
sioni non subiaccens; nec Deitati succumbens, nec humani-
tate passioni se subtrahens: habens ex Deitatis natura non
posse mori; habens ex humanitatis substantia, & nolle, " posse " Et posse. Salman-
ticens. edit.
mori; ex vna immortalis habetur, ex altera mortalium condi-
tione resoluitur: habens in æterna diuinitatis voluntate, quo
susceptum hominem sumeret; habens in suscepti hominis
voluntate, vt humana voluntas Deo subdita esset. Vnde &
ipse dicit ad Patrem: Pater non mea voluntas, sed tua fiat; al-
teram, videlicet ostendens voluntatem, qua susceptus est ho-
mo; alteram hominis, qua obediendum est Deo.

Matth. 26.
Luc. 22.

*IX. De duarum naturarum Christi voluntatibus,
& operibus.*

Et ideò secundùm harum duarum differentiam naturarum,
duarum quoque inseparabilium proprietates prædicandæ
sunt, voluntatum, & operum.

*X. De Hæreticorum contentionibus euitandis, & vt non
discutiantur, quæ summa sunt, sed credantur.*

Scientes igitur hanc solam esse fidei confessionem, quæ vin-
cat infernum, quæ exuperet tartarum (de hac enim fide à
Domino

Matth. 16. Domino dictum est: Portæ inferni non præualebunt aduersum eam) ideò omnibus dicimus, omnibus inclamamus, vt caueamus hæreticorum muscipulas, effugiamus dogmatis cancerosi venena, verbis illis quibus dispensatio humanitatis Christi adstruitur, non nobis inanium quæstionum tendicula præparemus, quibus inanis gloriæ cupidi discutere audeamus, quæ summa sunt. Neq; enim quæ sunt diuina, discutenda sunt, sed credenda. Non enim se Deus discutere iubet, sed credere. Credamus ergo non sensibus nostris, sed indubitatis conciliorum prætorum dogmatibus iam præmissis. Si quis igitur Iesu Christo Dei Filio, ex vtero Mariæ virginis nato, aliquid aut diuinitatis imminuit, aut de suscepta humanitate subducit, excepta sola lege peccati; & non eum verum Deum, hominemq; perfectum in vna persona subsistentem sincerissimè credit, anathema sit.

X I. De communi omnium iudicio, quo responsa partis nostræ firmata sunt.

Illa igitur apologetica defensionis nostræ responsa, quæ ob istorum confirmationem sunt edita, pro multorum instructione, & vtilitate Ecclesiasticæ disciplinæ, simili honoris, & reuerentiæ vigore firmamus, atque ad vicem decretalium Epistolarum ea permanentia sancimus.

De auctoritate, & vtilitate epistolarum decretalium, quæ tradidit eruditè Franciscus Turvensis. & Remundus Ruffus aduersus Molinæum.

X II. De relatione gratiarum ad Deum pro peracto Concilio.

Dantes in his gloriam soli Deo, omnipotenti, viuo, & vero, in Trinitate regnanti, Patri, & Filio, & Spiritui sancto, cuius dono mutuis præsentia repræsentati aspectibus, & fraternis visibus hilares, & votorum spiritualium effecti sumus opulentiùs efficaces: cuius gloriæ immensitatem exposcimus, vt glorioso Principi nostro Eruigio Regi, sub cuius pace pax seruetur Ecclesiæ, florentis regni, diuturnitate temporis spatia præbeat: quo post hæc præsentia, ad regnum futuræ gloriæ nobiscum conregnandus accedat; præstante Deo nostro, cuius regnum manet in secula seculorum. Amen.

Peractum

Peractum Concilium die Dominico, sub die duodecimo
Kalen. Decembris anno quo supra.

Aliis Nouembria.

Interfuerunt huic sancto Concilio Ponti-
fices numero XVII.

- 1 Iulianus vrbis Regiæ Metropolitanus Episcopus.
- 2 Leander Illicitanæ sedis Episcopus.
- 3 Palmatius Vrcitanæ sedis Episcopus.
- 4 Recilla Accitanæ sedis Episcopus.
- 5 Gaudentius Valerienfis sedis Episcopus.
- 6 Rogatus Biatensis sedis Episcopus.
- 7 Deodatus Segobienfis sedis Episcopus.
- 8 Antonianus Bastitanæ sedis Episcopus.
- 9 Sempronius Arcauicentis sedis Episcopus.
- 10 Ella Segontienfis sedis Episcopus.
- 11 Gregorius Oretanæ sedis Episcopus.
- 12 Agricius Complutenfis sedis Episcopus.
- 13 Proculus Bigastrenfis sedis Episcopus.
- 14 Florus Mentefanæ sedis Episcopus.
- 15 Sona Oxomenfis sedis Episcopus.
- 16 Marcianus Dianienfis sedis Episcopus.
- 17 Olipa Segobrienfis sedis Episcopus.

De eo Conc. Tol. 10. Ve-
nerandus honore, sanctis-
simus frater noster Gau-
dencius.

Item Abbates.

- 1 Asfalius, Dei nutu Abbas, hæc gesta Synodica à nobis de-
finita, subscripsi.
- 2 Felix Archipresbyter, similiter.
- 3 Gerontius Abbas, similiter.
- 4 Gabriel Abbas, similiter.
- 5 Castorius Abbas, similiter.
- 6 Sisebertus Abbas, similiter.

Aliis Ascalius.

Item Vicarij Episcoporum.

- 1 Italianus Presbyter, agens vicem domini mei Cypria-
ni Episcopi Ecclesiæ Tarraconensis, hæc gesta Syno-
dica à nobis definita subscripsi.
- 2 Argebudus Abbas, agens vicem domini mei Cypriani Epif-
copi Ecclesiæ Tarraconensis, similiter

Ioannes

- 3 Ioannes Abbas, agens vicem domini mei Sunifredi Episcopi Narbonensis ecclesiæ, similiter.
- 4 Valdemarus Diaconus, vicem agens domini mei Sunifredi Episcopi Narbonensis ecclesiæ, similiter.
- 5 Maximus Abbas, agens vicem domini mei Stephani Emeritensis ecclesiæ, similiter.
- 6 Boniba Abbas, agens vicem domini mei Liubani Episcopi Bracarensis ecclesiæ, similiter.
- 7 Reccifundus Abbas, agens vicem domini mei Liubani Episcopi Bracarensis, similiter.
- 8 Gaudentius Abbas, agens vicem domini mei Floresindi Episcopi Hispalensis ecclesiæ, similiter.
- 9 Grauidius Diaconus, agens vicem domini mei Concordij Episcopi Palentiæ ecclesiæ, similiter.
- 10 Ioannes Diaconus, cognomento Inuolatus, agens vicem domini mei Sarmatani Episcopi Valētinæ ecclesiæ, similiter.

De subscriptionibus xiiij. Tolet. Concilij.

O Mnes ferè Episcopi, qui. 13. Synodo Tolet. interfuerunt, in hac prouinciali. 14. subscribunt; ut Antonius Baſtitana ecclesiæ; in. 12. 13. Tol. Cyprianus Tarraconēsis, in. 13. Tol. Cōcordius Palentina, in. 12. 13. Tol. Deodatus Segobienſis, in. 12. 13. Tolet. Ella Segontienſis, in. 12. 13. Tolet. Florus Mentefana, in. 13. Tolet. Floresindus Hispalenſis, in. 13. Tolet. Gaudētius Valerienſis, in. 12. 13. Tolet. Gregorius Oretana, in. 13. Tolet. Iulianus urbis Regie, in. 12. 13. Tolet. Leander Illicitana, in. 12. 13. Tolet. Liuba Bracarenſis, in. 12. 13. Tolet. Martianus Dianienſis, qui Felici, in. 13. Tolet. successit. Olipa Segobriēsis, in. 13. Tolet. Palmatius Vrcitana, in. 12. 13. Tol. Proculus Bigastrenſis, in. 13. Tolet. Recilla Accitana, in. 13. Tol. Rogatus Beatiēsis, qui Primo, in. 13. Tolet. Sempronius Arcauicēsis, in. 13. Tolet. Sona Oxomēsis, in. 13. Tolet. Sunifredus Narbonenſis, in. 13. Tolet. Stephanus Emeritenſis, in. 12. 13. Tolet. Sarmatanus Valentina, qui Sarmata Valentinus, in. 13. Tolet. Hac de subscriptionibus huius Concilij.

Notæ

Notæ in Concilium. XIII.

Toletanum.

Congregatum est hoc Concilium aduersus heresim Monothelitarum Apollinaris, iisdem ferè temporibus condemnatam in tertia Synodo Constantinopolitana, quæ sexta generalis est, sub Agathone Pontifice maximo, & Constantino quarto Imperatore. Videtur autem Concilium hoc decimumquartum Toletanum mixtum: ut partim in personis prouinciale sit, partim in auctoritate nationale; re autem est prouinciale: ut constat ex primo eius Canone. Causa huius Concilij celebrandi fuit, quod Romanus Pontifex Leo secundus, ad Flauium Eruigium Regem Hispaniæ & Episcopos, per epistolam miserat unâ cum legato, acta Concilij sexti vniuersalis, terij Constantinopolitani, quod aliquot ante annos à domno Romano Pontifice conuocatum erat, & sub Agathone cœptum, sub Leone secundo absolutum & peractum, ad infringendum errorem Constantinopolis Patriarchæ, & Antiochiæ, & Alexandria, qui cum alijs, Apollinaris heresim impiè renouantes, duas in Christo Domino nostro naturas, & voluntates operationesque pertinaciter negabant. Decreuit autem Roman. Pontifex, ut decreta generalis Concilij, ab Episcopis Hispaniæ Synodali auctoritate susciperentur: quemadmodum hoc Concilio, & in alijs prouincialibus factum est.

Scripsit Leo tres epistolas, unam ad vniuersos Episcopos Hispaniæ: alteram Quirico Toletano Antistiti: tertiam Simplicio Comiti; ut curarent de conuocatione Concilij, & amplectenda fide Concilij Constantinopolitani. Has epistolas inueni in C. M. S. cœnobij sancti Ioannis Regij Toletani, ex familia Franciscana per vetusto, in pelle membranea, literis Latinis: quibus mirificè inuatur huius Concilij intelligentia. Et quamuis Iulianus subscribit in Concilio; cum Petrus Regionarius proficiscebatur in Hispaniã, Quiricus erat Prasul Toletanus: post quæ vita functû. Iulianus in Cathedra Pontificia sedit; adhibuitq; diligentiam, ut Concilium congregaretur. Sunt in eodem Cod. aliæ epistolæ Benedicti P. M. eiusdem argumenti, quas omnes, ut utiles ad Concilij intelligentiam, libenter pono.

EPISTOLA LEONIS PP. AD
Episcopos Hispaniæ.

Ex C. M. S.
Canonis D.
Iohannis To-
leti, quod o-
pus sumptu
Regum Ca-
tholicorum
exadificati.

De recipienda sexta Synodo Constantinopolitana.

IOH. 3.

Constantinus
quartus, fi-
lius Constā-
tini.

Dilectissimis fratribus, uniuersis Ecclesiarum Christi Prasulibus, per Hispaniam cōstitutis Leo. Cum diuersa sint hominum studia, quibus humana dispensari creditur vita, unum est tamen pietatis officium, quod potest ad aeterna uitæ perducere questū, & meritum; in quo omnem consortem fidei Christiana æquum est studere: quia nempe Spiritus sancti dignatio sua gratia inspirat affectum, & inoffensum demonstrat operum bonorum effectum. Quia Spiritus (ut Dominus docet) ubi uult spirat: & uocem eius audis: & quia est eius incomprehensibilis gratia, connectit, & perhibet: & nescis, unde ueniat, aut quò uadat. Scientes igitur, ac satisfacti, quia & uobis Christiana religionis flagrat studium, uinisque spiritualibus amplectimini semina cœlestis doctrina, & euangelica, atque Apostolica traditionis in uobis fructificat feruorē & puritas, pro qua hæc sancta Ecclesiarum omnium mater, Apostolica sedes, usque ad uictimam desudauit semper, & desudat: & prius (si hoc a. E. uelimus diuina maiestas censuerit) animam de corpore temporaliter diligit sequestrari, quam perditione sacrilega se à confessione ueridica pro temporali delectatione, uel afflictione seiungi. Quia citra hæc, sicut aeterna beatitudinis premium, quod sanctis suis Dominus praparauit, adipisci non suppetit; ita (quod lugubriter eiulandum est) à Deo uiuo, & uero, per errorem falsidici dogmatis factum extorret, aeternis cruciatibus euenit mancipari. Sed quia nunc per gratiam Dei, Christianissimo, ac pijsimo filio nostro Constantino Imperatore regnante, quæ ad hoc pietatis officium elegit, atque praelegit superna clementia, recta confessionis, atque Apostolica traditionis fulgor, heretica prauitatis expulsa caligine, per totum orbem terrarum, ueluti Ecclesiarum iubar effulsit; & pax, atque concordia ueritatis inter cunctos Ecclesiarum Christi Prasules regnat, de pacifica in Christi confessione descendens; qui pax uera, & salutaris est; per quem reconciliamur ad Deum: sciat uestra sinceritas, & Christianis omnibus innotescat Dei omnipotentis mira magnalia. Quia in Constantinopolitana urbe clementissimus noster, imò B. Petri Apostoli filius Imperator, armatus zelo Dei, ac desiderio pietatis accensus, Episcopis è totius mundi partibus aggregatis, quod ex multo tēpore fideliter cupiebat, dum censuit maiestas, per nuper elapsam nouam in diuisionem

indictionem impleuit. Uniuersale itaq; sanctum sextum Concilium celebratum est: ad quod celebrandum ex predecessoris nostri, Apostolica memoriæ domini Agathonis Papæ persona, Presbyteri, Diaconiq; directi fuerunt. De diuersis autem Concilijs huic sanctæ Apostolica sedi, cuius ministerio fungimur, subiacentibus, Archiepiscopi à nobis sunt destinati; qui cum Principe simul, & omnibus, qui eius mandato conuenerunt, Ecclesiarum Prasulibus, prasidentes fuerunt. Ac cõsiderantes primum quidem sancta quinq; uniuersalia Concilia, & venerabiles Ecclesiæ Patres, quorum libri, ac testimonia hinc fuerant destinata cum tomo dogmatico Apostolicæ memoriæ nostri decessoris domini Agathonis Papæ, atq; Pontificis, & responsis totius nostræ Synodi, pro cõfirmatione duarum naturarum, duarumq; naturalium volutatam, & operationum in uno Domino nostro Iesu Christo, & condemnatione eorum, qui aliter docuerunt, vel crediderunt: & hac singula relegerunt, ac retractarunt. Et quia quæ Dei sunt, cum eius timore, atque amore scrutati sunt, eius nutu vera per eos confessionis sinceritas demonstrata, ac cõfirmata est. Erga quod Synodalis definitio dictis Apostolicorum virorum consensu protestatur: ex quibus vestram satisfieri dilectionem confidimus. Qui verò aduersus Apostolicæ traditionis puritatē per duelliones extiterant, abeuntes quidem, æterna condemnatione mulctati sunt, id est, Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexadrinus; Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, Constantinopolitani; cum Honorio, qui flammam heretici dogmatis non (ut debuit) Apostolica auctoritate incipientem extinxit, sed negligendo confouit. Qui verò superstites noluerunt ad veritatis confessionem per medellam pœnitentiæ conuerti, vel retractare, de Prasulari, ac Sacerdotali gradu deiectione fuerunt; id est, Macarius Antiochenus Prasul, cum Stephano eius discipulo; imò erroris heretici inceptatore, & quodam sene Polychronio, Abba Presbytero nouo Simone: qui nexitò de Ecclesijs Christi, ut mercenarij infideles expulsi, quarum noxij subseffores, & peruersores extiterant, adhuc exules deportati sunt: ut reatus sui, & blasphemiarũ in Deum opprobria recognoscant, sub contemptu, & denotatione fidelium omnium constituti. Et quia quæque in Constantinopolitana vrbe, uniuersali Concilio concurrente celebrato, gesta sunt, propter linguæ diuersitatem (in Græco quippè conscripta sunt, & necdum in nostrum eloquium examinatè translata) definitionem interim eiusdem sancti sexti Concilij, & adclamationem, quod Proshoneticum dicitur totius Concilij, factum ad pijsimum Principem; pariterq; edictum clemētissimi Imperatoris, ad omnium

Theodorus Episcopus fuit ciuitatis Pharam, ut dicitur in 6. Synod. Act. 13. Interpres sexta Synodi, Pharanitanusq; verus.

De Stephano intelligit, qui fuit Macarij discipulus, ex 6. Synod. Act. 17. Polychronius senex monachus Presbyter, in 6. Synod. Act. 14. 19 & 16. fuit Abbas, unde in Synodo vocatur, religio sus Presbyter.

Græcè est, πρὸς φωνητικὸν, quod Hesychio est πρὸς ἀρὰ ἐυέλν, id est, salutaris: idem Phancrinus: cū vero saluatio cum acclamatione fit, est πρὸς φωνεῖν, & hoc est acclamare. Vnde proshoneticum vocat Concilij acclamationem, quæ semper in calce Conciliorum ponitur.

Notarius
Regionarius
erat qui ge-
sta martyrii
litteris man-
dabat, ut à
Clemente P.
M instituitur
est.

cognitionem ubiq; directum, in Latinum de Græco translatum, per
latorem præsentium, Petrum Notarium Regionarium sanctæ nostræ
Ecclesiæ, vestræ dilectioni direximus; etiam acta totius venerandi
Concilij directuri, dum fuerint elimatè transfusa: si hoc & vestra
bonis studijs feruens charitas delectatur. Hortamur proinde vestrâ
diuinis mysterijs mancipatam in fidei veritate concordiam, ut sum-
mam sedulitatem, atq; operam præbeatis; paribus laboribus adiun-
gamini pro amore, atq; timore Dei, Christianæ profectû religionis,
& Apostolica prædicationis puritate; ut per vniuersos vestræ pro-
uincia Præsules, Sacerdotes, & plebes per religiosum nostrum stu-
dium innotescat, ac salubriter diuulgetur; & ab omnibus reuerendis
Episcopis unâ nobiscum subscriptiones in eadem definitione vene-
randi Concilij subnectantur: ac si profectò in libro vitæ properans
vnusquisq; Christi Ecclesiarum Antistes suum nomē adscriberet;
& in vnus Euangelica, atq; Apostolica fidei consonantia nobiscû,
& cum vniuersali sancta Synodo, per sua subscriptionis confessio-
nem, tanquam præsens spiritu conueniat: quatenus Dominus noster
Iesus Christus, cum in glorioso, ac terribili potentatu ad iudicandum
venerit, cum titulo orthodoxæ confessionis occurrens, consortem se-
traditionis Apostolicæ, per manus sua demonstrat signaculum: ut
cum Apostolorum Christi principibus, quorum confessionem zelo
vera pietatis amplectitur, beato consortio perfruatur; reuoluens sem-
per in cordis arcanis sententiam Domini prædicantis: Qui me con-
fessus fuerit coram hominibus; confitebor eum coram Patre meo,
qui in cælis est. Quia & nos qui licet impares, vice tamen Apo-
stolorum Principis fungimur, dum vestras subscriptiones in pagi-
nis cû Dei præsidio per latorem præsentium susceperimus, has apud
B. Petri Apostolorum Principis confessionem deponemus; ut eo
mediante, atq; intercedente, à quo Christiana fidei descendit vera
traditio, offeratur Domino Iesu Christo, ad testimonium & glo-
riam eius mysterium fideliter confitentium, ac subscribentium, qui
vera de se confessionis præconium, quod per tot temporum lapsus
hereticis opprimebatur insidijs, ex insperato per sedulum p̄y Princi-
pis studium, clara veritatis radijs ubique concessit fulgescere.
Oblatam itaque salutis opportunitatem, & verè diuinum munus,
efficaci sedulitate fructuosum vos hortamur ostendere; ut gloria
vobis ante Deum ad crescat de conscientia puritate. Deus vos in-
columnes custodiat, dilectissimi fratres.

DILE-

DILECTISSIMO FRATRI
Quirico, Leo.

Ex eodem Codice.

Quirico To-
letanus An-
tistes, per san-
ctum, post quē
D. Iulianus
tenens cathedram To-
letanam, P. V.
la Rege flo-
ruit.

AD cognitionem vestra dilectionis deducimus, quod latorē præsentium, Petrum Regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ; illic properauimus destinare cum tractatorio, ad omnes unā vobiscum Christi Ecclesiarum Antistites; simul etiam ad præcellentissimum, atq; Christianissimum Regem, filium nostrum, ad gloriosumq; Comitē: contradi quoque facientes eisdem responsa; initio definitionem venerabilis Synodi, quæ per nouam nuper elapsam indictionē, in Constantinopolitana urbe, cum Dei præsidio, pro stabilitate orthodoxæ nostræ fidei celebrata est; acclamationemq; reuerendissimorum Episcoporum, in ea convenientium; & edictum pijsissimi filij nostri, atq; clementissimi Imperatoris: cui pro Dei mysterio, quod suscepimus, & rectitudine Apostolica fidei, per quam saluari, tam nos, quàm commissas nobis animas præstolamur; prouidentiam, atque concursum omnem exhibeat vestra in Christo dilectio: ut pro flagrantibus studijs Euangelicæ, atque Apostolicæ fidei, æterna beatitudinis, cum beatis Christi Apostolorum Principibus, habere consortium mereamini. Benedictionis itaque gratiam, crucem clauem habentem de sacris vinculis auctoris nostri B. Petri Apostoli, tuæ dilectioni direximus; ut Præfulare meritum Dei, & proximi charitas vinciat, & per vexillum salutiferæ crucis Christi, qui in eo suspensus est, totius corporis membra clavis diuinorum mandatorum obstringat: ut tali signaculo cōmunitum, referatis ianuis regni cœlestis, Apostolorum Princeps ad secum perfruendum beatitudinem æternam suscipiat.

Crucem clauem habentem] Romanis Pontificibus in more fuit, de limatura catenarum Petri, pro magno munere Regibus, & Principibus, alijsq; viris primarijs, atq; de Christi Ecclesiæ benemeritis mittere. Cuius rei multa epistola B. Gregorij fidem faciunt: fiebat autem hoc modo: ramenta catenarum includebantur aurea clauis ab altari Petri Apostoli accepta, & ad absentes transmittebatur: hi autem quibus illa paruula clavis transmittebatur, religiosè accipientes, collo suspendebant, ut Apostoli muniti præsidio, à malis imminētibus tuti essent. Id scribit Gregorius ad Childebertū Regem Francorum lib. 5. epist. 6. indictione. 14. & in epist. 23. lib. 6. indictione. 15. enumeratq; ingens miraculum de vltione diuina in Longobardum, huiusmodi religiosi instituti contemptorem. Petit & ab Hormisda P. P. Iustinus. V. C. postea verò Imperator, ut catenarum Petri limaturam ad se mitteret.

DOMINO GLORIOSO, FILIO

Simplicio Comiti, Leo Episcopus, seruus
seruorum Dei.

Cum singulare sit nostra salutis remedium vera in Deum confessio, ex Apostolica traditione descendens; cum qua beati martyres temporaliter decertantes, aeterna vita premium meruerunt; pro qua beatissimi sancta Ecclesia Patres, atque Doctores diuersa certamina, et immensas afflictiones perpessi, animam tradere, quam fidem veram perdere elegerunt: ex quorum regulari doctrina, quam nunc usque hac sancta Christi Ecclesia, ab eius Apostolorum Principe constructa, atque perstructa, predicare cognoscitur; et per Apostolicos successores salutaris institutio per Dei gratiam ad nos usque pertingit, sed et predecessorum nostrorum, pro eius stabilitate nimium desudauit instantia. Verum post tot certamina, et afflictiones innumeras, diuersis temporibus, a vera fidei infestis affecta, tandem superna clementia cor Imperiale caelesti gratia praestruens, et feruore sua gratia ad indagandam verae pietatis integritatem accendens, de diuersis mundi partibus nuper Concilium uniuersale congregari disposuit: in quo etiam Legati huius sanctae Apostolicae, quae diuina dignatione dispensandam suscepimus, et Concilio eidem subiaccenrium responsales una cum serenissimo filio nostro Imperatore Constantino, insignibus et insulis redimito, in eodem sacro Concilio conuenientes, ex scriptis Pontificalibus, sanctorum Patrum testimonijs roboratis, Apostolicae traditionis regulam, ac sanctam Ecclesiam diuino subnixam auxilio integre predicare, atque seruare totis nisibus probauerunt. Tomus etiam domini Agathonis, Apostolicae memoris magni Pontificis, nostrique decessoris, quem ad tranquilissimum Imperatorem direxerat, ita erat et sanctorum Conciliorum definitionibus, beatorumque Patrum testimonijs, et assertionibus veritatis instructus, ut et integritatem Apostolicae fidei lucidissime patefaceret, et erroris haeretici latebras reuelaret. Et ex eius inexpugnabilibus dictis, per gratiam Dei, de omnium cordibus haeretici dogmatis sublata caligine, lumen verae confessionis effulsit: in quo mansuetissimi Principis labor, pro recta fidei pietate praclaruit, in seculis omnibus collaudandus; ut eo fauente cum Dei praesidio veritas Apostolicae fidei brauium victoria sumeret, diuinitusque concessum imperium pietatis insignibus decoraret. Et ideo vos gloriosissimi Christi Ecclesiae filij, in quibus pietatis desiderium pollet, Evangelica, atque Apostolica praedicationi manum, suffragando, porrigite: ut etiam vestras Christianissimas regiones sinceram fidei, quam diligitis,

ligitis, fulgor irradiet: ut Apostolica prædicationi fauentes, atque collaborantes, consortium fidelium apud Deum habere mereamini; ad quem redigitur vera confessionis integritas. Quod enim ad nostrum officium, quibus animarum dispensatio commissa est, compete-
 tebat, definitionem sancti sexti Concilij, per nouam indicationem, in Constantinopolitana urbe celebrati, & acclamationem vniuersorū reuerendissimorum Episcoporum, sed & edictum fidei à pijsimo Augusto, nostro serenissimo filio huc destinatum, vestris prouincijs innotescere, per latorem presentium, Petrum Notarium Regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ, illuc dirigere affectu paterno maturauimus; unde profectu Euangelica, atq; Apostolica prædicationis, ut merito fidei vera consortes nobiscum unanimiter latemini. Hortati autem sumus reuerendos Ecclesiarum omnium Prasules, ut subscriptiones suas eidem Apostolica, atque Synodali definitioni subnectant: & utpote proles, atq; cum filijs patres, sua nomina in huiusmodi libro vitæ describant, ad laudem fideliter concurrentium, & Christi Euangelio conlaborantium, & commédationem ad Deum, quem tunc mereamur habere propitium, dum eius fidei veritatem immutatam, sine tenus conseruamus incolumem. Gloriam vestram gratia superna custodiat. Ad perpetuam proinde vestra gloriosa Christianitatis protectionem, venerabilem crucem, clauem habentem de salutaribus vinculis auctoris nostri Petri, Christi Apostolorum principis, per presentem gerulum direximus: ut cuius sinceram dilectionem geritis, & luminaribus fideliter prouidetis, traditionis rectitudinem veraciter amplectimini; eius iugiter Apostolica tuitione saluemini.

Benedictus,
 Leoni sue-
 cessit, anno
 salutis
 685.

BENEDICTVS PRESBYTER, ET
 in Dei nomine electus sanctæ sedis Apostolicæ,
 Petro Notario Regionario.

Ex eodem Codice

Iuxta quod tuam strenuitatem Apostolica memoria dominus Leo Papa Hispaniam prouinciam ire disposuit ad præcellentissimum, & Christianissimum Regem, & sanctissimos Archiepiscopos, & Ecclesiarum omnium Prasules ibidem constitutos, simul & gloriosum Comitem, pro innotescenda venerabilis sextæ Synodi definitione, acclamatione quoque, quæ & prosphonicum dicitur, reuerendissimorum Episcoporum, qui in eodem à Deo congregato Concilio conuenerunt, ad clementissimum Principem, & edicto eiusdem pijsimi Principis ubique generaliter destinato, pro Apostolica nostræ fidei firmitate, cum summo pietatis studio commissum ministerium perage. Subscriptiones quoque reuerendissimorum Episcopo-

lii 4 rum

rum post eandem Synodicam definitionem cum summa sedulitate, atque vigilantia, procura subiungi: ut & ijdem reuerentissimi Episcopi, omnisque per eos religiosa prouincia consortes nobiscum, Catholica, atque Apostolica traditionis, & fidei comprobentur; & apud Deum, ad cuius gloriam laus, & stabilitas fidei Christiana redigitur, commendatio eis, atque susceptio ad salutem animarum proueniat. Officium perinde pietatis assumptum, vigilantia, atque solertia condecorans, festina perficere: quia & tibi met ipsi thesaurizans boni operis fructum; & suscipientibus prouides cælestis regni beatitudinem, per recta atq; Apostolica fidei cōfessionem, adipisci.

Ex eodem
Codice.

B E N E D I C T V S, G R A T I A D E I
Presbyter, & electus sanctæ sedis Apostolicæ,
domino excellentissimo, filio Eruigio.

CUm vnus extet Rex omnium Deus, qui cuncta creauit ex nihilo; qua vero creauit, regit, & cōinet; qui verè Rex Regum est, Dominus dominantium; idem incomprehensibilis prouidentia sua libramine, tam temporaliter, quamq; localiter diuersos in terris regnare disponit: quorum etsi diuisa sunt regna, equalem tamen de singulis rationem dispensationis expectat, vnamque de eis vera sue confessionis hostiam laudis expectat: & hoc solum munere circa hominum genus complacatur eius maiestatis immensitas; dum à cunctis vera de Deo confessio predicatur. Ut et si dispositionum temporalium videtur esse diuersitas, circa eius fidei rectitudinem vnitatis constantia teneatur. Hoc etiam & in sanctis suis discipulis Saluator mundi, Dei filius, esse constituit: qui beatum Petrum, sui vice, discipulorum suorum constituit principem. Cuius salutari predicatione, atque traditione, ab hac sancta Apostolica Christi Ecclesia, velut à fonte predicationis progrediente, cuncta regiones, quibus etiam vestrum fastigium praesidet, ad cognitionem veritatis, & viam vitæ perducta fuerunt; regniq; vestri culmen illustratum: & dum pro gratiæ Dei pietate regnatis, de temporali regno aeterna beatitudinis regnum adquiritis. Ad quod perfectius obtinendum, sicut instanter oramus, dum Dei ordinatione Patrum ordine fruimur; & beati Petri Apostolorum principis, licet impares, pro commisso diuina ope ministerio locum implemus; ita predicando, atque commonendo, ad beata vitæ meritum conamur prouehere. Initium quippe aeterna beatitudinis obtinenda, recta Apostolica predicationis est regula: quam et si labefactare olim quidam moliti sunt, hereticos in Ecclesiam Christi intromittere enitentes errores; sed Euāgelica veritas vincit: pro cuius stabilitate, & immutabilitate seruanda,

da, diuersas afflictionum insidias, hac Apostolica Christi Ecclesia
 sustinuit semper, & sustinet: & superna gratia suffragante, illa sa-
 persistit. Nunc autem (quod cum gratiarum actione in Deum exul-
 tantes effamur) per nouam nuper elapsam indictionem, pijsimus,
 atque Christianissimus noster; imò Ecclesie Dei filius, Imperator
 ad Apostolica memoria nostrum decessorem Agathonem Papā atq;
 Pontificem scripta Imperialia dirigens, effatim hortatus est, ut ab
 hac nostra Apostolica sedis Ecclesia de omnibus adiacentibus ei re-
 uerendis Concilijs, tam de Ecclesiarum Præsulibus, quàm de alijs or-
 dinibus Ecclesiasticis, cum dogmaticis literis, venerabilium patrum
 libris, ac testimonijs instructis, in regiam Constantinopolitanam vr-
 bem dirigeret: quod Dei nutu effectum, atque perfectum est. Qui-
 bus illuc ob hoc aduentantibus, Concilium ex diuersis mundi parti-
 bus eius pietas congregauit: & commissæ reipublicæ curis sepositis,
 in venerando Episcoporum fratrum Concilio residens, veritatem
 Apostolicæ traditionis, & rectitudinem fidei, per sanctæ Synodi, ve-
 nerabiliumquè Patrum testimonia, & assertiones præcessorum no-
 strorum Apostolicorum Pontificum, subtiliter atque attentè exa-
 minari fecit: & veræ fidei sinceritatem à Legatis huius sanctæ
 Apostolicæ sedis monstrari. Quod per Dei gratiam, Imperij adue-
 niente præsidio, inceptum, atque peractum est: & perfectissimè cla-
 ruit veræ fidei nostra veracitas, iuxta veneranda Concilia, & pro-
 babilium Patrum doctrinas; ut in vno Domino nostro Iesu Christo,
 filio Dei, eodemque vero atque perfectò homine, sicut duas insepa-
 rabiliter in confusè confitemur naturas, id est, diuinam, & huma-
 nam; ita & duas naturales voluntates, & duas naturales operatio-
 nes eum omnes habere prædicemus, secundùm qualitates, ac proprie-
 tates in eo concurrentium naturarum. Quia sic eum vnum Christū,
 vnāq; personam sanctæ Trinitatis esse credimus, ut & diuinā, &
 humanā naturam, & harum naturarū proprietates in confusè, in-
 diuise, & indiminutè eum habere prædicemus. Verum pijsimus Im-
 perator gratia sancti Spiritus animatus, & laborem pro Christianæ
 fidei puritate spõte perpeffus, ecclesiã Dei Catholicã ab erroris haretici
 macula summis nisibus purificare molitus est; & quidquid offē-
 sionē Christianis populis poterat generare, de medio Dei Ecclesiæ fecit
 auferrī: omnesq; hæreticæ assertionis auctores, venerãdo consentien-
 te Concilio condemnati, de Catholica Ecclesiæ communionē proie-
 cti fuerunt; id est Theodorus Pharanitanus Episcopus, Cyrus Ale-
 xandrinus; Sergius, Paulus, Pyrrhus, & Petrus quondam Constan-
 tinopolitani Præsules: & vnã cum eis Honorius Romanus, qui
 imma-

immaculatam Apostolica traditionis [aliquid supplendum, forte doctrinam] quam à prædecessoribus suis accepit, maculare cõsensit. Sed & Macarium Antiochenum cum Stephano eius discipulo, immo hæretica prauatatis magistro, & Polychronio quodam insano sene, nouo Simone, qui suscitationem mortui, hæretica prædicationis fiducia pollicebatur implere: neque rursus ad viam veræ confessionis, saltem confusus, voluit conuerti, æterna condemnatione multatus est. Et hi cum Arrio, Apollinario, Nestorio, Eutyche, Seuerro, Theodosio, Themistio, in deitate, atque humanitate Domini nostri Iesu Christi vnã voluntatem, vnãque operationem prædicantes, doctrinam hæreticã impudentes defendere conabantur. Neque enim, vt Sacerdotes Dei oportuerat, sanctarum, scripturarum, & Patrum testimonijs hoc demonstrabant, sed mundanis sophismatibus Euangelium Christi callidè machinabantur peruertere. Quos omnes cum suis erroribus diuina censura de sancta sua proiecit Ecclesia: & nunc superno fauente præsidio, in vnã veræ fidei consonantiam omnes Dei Ecclesiæ Præsules ubiq; concordant: & factum est vnũ os, & labium vnũ, vnusque grex, & vnus pastor, Christus filius Dei, qui vnanimiter à cunctis eius Sacerdotibus, atque synceriter prædicatur. Idcirco & vestri Christiani regni fastigium studium pietatis assumat, quatenus hac omnibus Dei Ecclesijs, Præsulibus, Sacerdotibus, Clericis, & populis, ad laudem Dei, pro vestri quoque regni stabilitate, atque salute omnium, prædicetur: vt Deus omnipotens ab omnibus populis vnanimiter glorificetur, & collaudetur. Definitionem proinde sancti Concilij, & acclamatiq; reuerentissimorum Episcoporum, quod Prosp̄honetium dicitur ad pijsimum Imperatorem, & edictum clementissimĩ Imperatoris, pro veræ fidei confessione constructum, & vbiq; mandatum, per latorem præsentium Petrum, notariũ Regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ, illuc prouidimus destinare; vt in eadem sacra Synodi definitione, tanquam pro spiritualibus filijs patres, omnes vestri religiosissimi regni Ecclesiarum Antistites, iuxta tenorem à nobis illuc destinatum, subscriptiones suas, sicut in libro vitæ, per sua confessionis signaculum adscribendus, vnusquisque subiungat: vt pax, & concordia in Ecclesijs Dei, vestri sublimis regni temporibus, Deo concedente, vestraq; Christianitate fauete, crebrescat, & maneat: vt qui vestrum culmen regnare disposuit, sua fidei stabilitate subnixum, concedat per plurima tempora, prosperè ac sibi placitè commissum populum dispensare. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Suscitationem mortui
 cui] Hoc deest in (ubi
 ce, verum posui subd)
 mod. a. H. 15.

IN

IN NOMINE DO-
 mini Iesu Christi. Incipit Synodus
 Toletana XV.LXI.Episcoporum,
 acta anno primo serenissimi & or-
 thodoxi Egicanis Principis, sub die
 quinto Iduum Maiarum,
 Era DCC. XXVI.

A Pud urbem Toletanam, in Ecclesia Prætorienſi ſancto-
 rum Apoſtolorum Petri, & Pauli, omnes Hiſpaniæ Gal-
 liæque Pontifices aggregati: dum cunctis reſidentibus, in af-
 pectu ſingulorum ſe ſe in alterutrum charitas diſfuſa mon-
 ſtraret, alterniſque vocibus relatio gratiarum Deo reddita
 ſonuiffet, adfuit idem ſereniſſimus Egica Princeps, placida
 deuotionis arce ſublimis, & ſtrenua culminis reclinacione
 laudabilis; quique in medio Pontificum poſitus, humoque
 proſtratus Sacerdotum Dei ſe commendat orationibus. De-
 inde ſurgens, & ſufficienti exhortacione Concilium adlo-
 quens, innexa tomo ſui culminis vota, Dei Sacerdotibus tra-
 didit relegenda;

Ecce, inquiens, beatiſſimi Patres, omne, quod loqui
 me vobis, aut circumloquutio oneroſa cohibuit, aut com-
 munis fermo forſitan explicare non ſinit, hîc breui ſty-
 lo complicui, hic liquida renotationis inſinuatione conieci:
 his quæſo attendite, hæc pertractate, his deliberacionis ferte
 inconuulſibilem ſanctionem. Tunc nos oblatum à Rege to-
 mum ſuſcepimus, & dantes Deo gloriam, eidem Principi
 benediximus: quo diſcedente hæc iam dicti tomi complica-
 tione reperimus.

IN NO.

IN NOMINE DOMINI. FLAVIUS
Rex reuerendissimis Patribus, in hac sancta
Synodo residentibus.

ECce sublimi Patres, & cœlesti iure honorandi mihi Pontifices, ^a speciosi vestri ordinis adiens cœtum, illa plus ef-
feror potentia gaudiorum, quo in medio vestri positum non
ambigo Dominum Iesum Christum: eius quippe sermonibus fidem accomodans, quibus ait: Vbicumq; fuerint duo, vel
Matth. 18. tres in nomine meo collecti, ibi ero in medio eorum, ^b tanta
spei huius fiducia feror, vt quidquid vestra fuerit sententia
cautum, non nisi eo dictante credam exorsum. Non ergo pu-
debit me illic cordis pandere sinum, ex quo vbertim manant
riuuli sanitarum. Attendite iam iamque vnde cor serenitatis
nostrę exstuet, vel quibus ex causis mœsti pectoris anguste-
tur dolore. Illud mihi primo in loco dicendum occurrit, quod
diui patris nostri, & foceri regale sortientes fastigium, gemi-
no me sentio iuramenti rete implicitum: ita vt si vnum ex
his obseruantię cautella conferuem, ex alio nihilominus in
periurij crimen videar recidisse. Egit enim idem diuus præ-
decessor noster Eruigius Princeps, inter cętera, quibus me in-
cauto, & ineuitabili conditionum sacramento adstrinxit,
Egira Rex, fuit filius Regis, & nõ nepos Vrbana Regis: eius vxor Ci- cilo, fuit filia Eruigii Regis. For- sã fuit filius Vamba: nõ de patre & focero di- cit regale sortientes fa- stigium. cum adhuc mihi gloriosam filiam suam coniungendam eli-
geret, vt omnimoda sacramenti me taxatione constringeret,
quo pro omni negotio filiorum suorum ita me ipsum oppo-
nendo sollicitus essem, qualiter eorum causę ad victoriam
peruenirent: & quidquid me pro quibuslibet causis imperas-
set, in omnibus iussa eius implerem. Hęc inquam iam dicto
Principi sub iuramenti cautione promittens, aliud è contra
me tempore mortis suę impegit, aliud agere impulit; scili-
cet, vt non antè regnum adirem, nisi primum strictis me iura-
mentorū vinculis alligarem, vt iustitiam commissis popu-
lis non negarem. Acta sunt ista, & specialibus conditionum
probantur nexibus illigata. Quarum etiam duarum condi-
tionum ineuitabilem, & sibi contrariam seriem, & illarum
quas ob protectionem filiorum suorum mihi exegit, & ista-
rum, quas ob prælectionem regni mei exigēdas instituit, Pa-
ternitatis vestrę pertractandas consultibus destinaui; petens,
vt & benedictionibus vestris regno confirmatus inhæream,
& sanctionis vestrę regulis viam, qua discreto calle periurij
gradiar,

^a Speciosum. C. A.

^b Sancta. C. A.

^c Cordi bonum Sa-
cramentum ascri-
xit. C. A.

gradiar informatus agnoscam. Non enim potero periurij effugere notam, si aut iam dicti Principis contra iustitiam defendendo prolem, non reddidero populis veritatem; aut propter veritatem populorum zelans negocia, erga filios eius promissionis meæ non implevero vota. Additur super hoc (vt fertur) pressurarum eius in plerosque acerbitas, quos indebitè rebus, & honore priuauit; quos de nobili statu in seruitutem sui iuris implicuit; quos tormentis subegit; quos etiam violentis iudicijs presit: pro quibus omnibus hæc adhuc insuper vox in querimoniam venit, quòd omnem populum regni sui, ob tuitionem filiorum suorum iurare compulerit, & ex hoc cunctis quasi aditum reclamandi obstruxerit. His omnibus pressurarum vocibus tabido anxietatis strepitu occupatus, cupiens periclitationis huius elaqueari periculo, fiducia illa, qua vobis vicinum esse Deum non ambigo, vestris hæc pertractanda sensibus, vestrisque iudicijs dirimenda committo. Nam & cæteras causarum voces, reliquasque iurgantium actiones, quæ vestro se cœtui dirimendæ ingesserint, vestris opto iudicijs cõsopiri; contestantes generaliter omnes, & vos sacrosanctos cœlesti iure Pontifices, & vos Regalis aulæ viros nobiles, & illustres per ineffabile illud sanctæ Trinitatis sacramentum, & per Domini nostri Iesu Christi sanguinem pretiosum, ac diem futuri iudicij pertremendum, vt in his omnibus commemoratis negociorum capitulis, repulsa omni acceptione muneris vel fauoris, fideli conscientiæ oculo intendatis: quo in elucubrandis vocibus, & negocijs vniuersis ita operam detis, ne à iustitiæ tramite vllò modo decidatis; vt dum inflexibili æquitatis culmine, iudicia vestra se se in conspectu Domini placitura direxerint, & mihi de admonitione lucrum, & vobis pro æmulatione iustorum iudiciorum, proueniat gaudium exoptatum. Datum sub die
agnita.

Quinto iduum
Maiarum.C.A.

Igitur huius tomi serie perlecta, primum nobis illud ordine consequenti occurrit, quo primitias nostri spiritus Domino consecrantes, collationis nostræ primordia à sanctæ fidei soliditate inciperent ordianda. Sanctam igitur, & definitam à Patribus fidem pia confessione fatentes, sicut eam Nicæna Synodus sanxit, Constantinopolitana Patrum aggregatio edidit, vel Ephesini cœtus, Cyrillo præsidente,

KKK

traditio

traditio protulit, atque etiam Chalcedonense Concilium declaravit, sic etiam eam tenendam omnibus prædicamus: sicut & per traditum à Patribus Symbolum, profiteamur, ac dicimus:

*Hoc idem
Symbolum
est in. 11.
Conc. & 13.
T. let. & ha-
betur ad ver-
bum in Mis-
sals. Mor-
rab. sine Iff-
dorianis.*

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli, & terræ; visibilem omnium, & invisibilem conditorem: & in vnum Dominum Iesum Christum, Filium Dei vnigenitum; & ex Patre natum ante omnia secula; Deum ex Deo, lumen ex lumine; Deum verum ex Deo vero; natum, non factum; homouisioni Patri, hoc est, eiusdem cum Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine homo factus; passus sub Pontio Pilato; sepultus, tertia die resurrexit; ascendit in cœlos; sedet ad dexteram Patris: iterum venturus in gloria iudicare viuos, & mortuos: cuius regni non erit finis. Credimus & in Spiritum sanctum, Dominum, & viuificantem; ex Patre, & Filio procedentem; cum Patre & Filio adorandum, & glorificandum: qui loquutus est per Prophetas: in vnam Catholicam, atque Apostolicam Ecclesiam. Confitemur vnum Baptisma in remissione peccatorum; expectamus resurrectionem mortuorum; vitam^a venturi seculi. Amen.

Vide notas.

Post huius igitur piæ confessionis prolatam deuotis vocibus regulam, ad illa nos ilicò conuertimus contuenda capitula, pro quibus muniendis ante hoc biennium beatæ memoriæ Romanus Papa Benedictus nos literarum suarum significatione monuerat. Quæ tamen non in scriptis suis annotare curauit, sed homini nostro verbo renotanda iniunxit; ad quod illi iam eodem anno sufficienter, congrueq; responsum est. Nos tamen nunc eandem renotationem hominis nostri studiosiùs relegentes inuenimus, quod in libro illo responsionis fidei nostræ, quem per Petrum Regionarium Romanæ Ecclesiæ miseramus, id primum capitulum iam dicto Papæ incautè visum fuisset à nobis positum, vbi nos, secundum diuinam^b essentiam diximus: Voluntas genuit voluntatem, sicut & sapientia sapientiam: quod vir ille incuriosa lectionis transcurusione præteriens, existimauit hæc ipsa nomina, id est, relatiuum, aut secundum

*a Futuri in. 11. &
13. Tol. Conc.*

b Essentiam. C. 1.

cundum comparationem humanæ mentis nos posuisse. Et ideo ^a ipsa renotatione sua ita nos admonere iussus est, ^a In ipsa, C. A. dicens: Naturali ordine cognoscimus, quia verbum ex mente originem ducit, sicut ratio, & voluntas: & conuerti non possunt, vt dicatur: quia sicut verbum, & voluntas de mente procedit, ita & mens de verbo, aut voluntate: & ex ista comparatione visum est Romano Pontifici, voluntatem ex voluntate non posse dici. Nos autem non secundum hanc comparationem humanæ mentis, nec secundum re-
^{Vide notas.} latium, sed secundum essentiam diximus: Voluntas ex voluntate; sicut & sapientia ex sapientia: hoc enim ex Deo esse, quod velle; hoc velle, quod sapere. Quod tamen de homine dici non potest. Aliud quippè est homini id quod est, sine velle; & aliud velle etiam sine sapere. In Deo autem non est ita: quia simplex ibi natura est, & ideo hoc est illi esse, quod velle, quod sapere. Quapropter, qui potest capere voluntatem ex voluntate, secundum essentiam nos dixisse, non de huiusmodi laborabit proposita quæstione: quod etiam in iam dicto responsionis, & fidei nostro opusculo sollicitè legentibus, & intelligentibus claret. Vbi
^{Athanasius} & apposita illuc beati Athanasij sententia id ipsum nos debere sentire pronunciat, dicens: Hanc de Deo religiosæ opinionationis sententiam retinemus, vt non aliud eius voluntatem, aliud credamus esse naturam. Si ^b enim secundum ^b Ergo sec. C. A. quod hic Doctor dicit, id debemus sentire, vt non aliud Dei voluntatem, aliud credamus eius esse naturam, hoc ergo est eius voluntas, quod & natura; hoc natura quod substantia, vel essentia. Filius igitur Dei de essentia Patris natus est, essentia de essentia; sicut natura de natura, & substantia de substantia: & tamen nec duæ essentiæ, nec duæ naturæ, nec duæ substantiæ possunt dici, sed vna essentia, natura, atque substantia: sicut & lumen de lumine, non duo lumina, sed vnum lumen: sicut essentia, non duæ essentiæ, sed vna essentia: sicut natura de natura, non duæ naturæ, sed vna natura: sic & voluntas de voluntate, non duæ voluntates, sed vna voluntas: quia non est aliud Dei voluntas, aliud eius natura: quod iam superius, Athanasio Doctore, firmatum est. Ac proinde quidquid de Deo, secundum essentiam dicitur, communiter in singulis personis conuenire videtur: sicut sapientia, & fortitudo, vel
 K K K 2 cætera:

cætera: quia & Pater sapientia, & Filius sapientia potest dici. Fortitudo quoque & Pater potest, & Filius appellari. Quod secundum illam comparisonem humanæ mentis, nullo modo potest dici: quia, verbi gratia, mens si in persona Patris ponatur, verbū^a iam ex mente prodiens, filius intelligitur; & voluntas prodecens ex mēte & verbo, Spiritus sanctus significatur. Nec tamen recurrit, ut possit dici, ut aut mens, quæ in significatione Patris est posita, Filio, vel Spiritui sancto conueniat; aut verbum, quod solum Filius intelligitur Patri, vel Spiritui sancto comparetur; aut voluntas, quæ in persona Spiritus sancti accipitur, aut Patris, aut Filij personæ conuenire dicatur: sed sic singula singulis, secundum comparisonem humanæ mentis conueniunt, ut vnumquodq; quod ex eis vnus dicitur, alius penitus non dicatur: sicut & relatiuo vocabulo Pater nominatus, non est ipse, qui filius: vel filius cum dicitur, non est ipse, qui Spiritus sanctus: nec Spiritus sanctus ipse est, qui Pater, aut Filius. Ac per hoc illa nomina, quæ comparatiuè ex homine assumuntur, idè secundum comparisonem humanæ mentis dicuntur, ut quoquo modo ad contuendum illud diuinæ Trinitatis ineffabile sacramentum humana infirmitas excitetur. Secundum hanc igitur comparisonem putati sumus dixisse: Voluntas ex voluntate: quod vtique dici, vel sentiri absurdissimum est. Ac proinde longè alia est regula, qua de Deo aliquid secundum essentiam dicitur; aliud, cum secundum comparisonem humanæ mentis aliquid de illo pronunciat. Nos proinde consentientes, & sequentes Doctoris egregij Augustini sententiam, diximus secundum diuinæ Trinitatis essentiam: Voluntas de voluntate, sicut & ipse in quintodecimo libro Trinitatis Dei pronunciat, ita dicens: Melius, quantum existimo, dicitur, consilium de consilio, & voluntas de voluntate; sicut substantia de substantia, sapientia de sapientia. Hic iam, quisquis sapiens, manifestè intelligit, non nos hic errasse, sed illos forsitan incuriosæ lectionis intuitu fefellisse: quia quod à nobis est, secundum essentiam dictum, illi secundum operationem humanæ mentis positum putauerunt.

Cap. 10.
 offert Ma-
gister Sent.
lib. 1. d. 5.

Secūdi bu-
rus capituli
titulus est

Ad secundum quoq; retractandū capitulum transeuntes, quo idem Papa incautè nos dixisse putauit, tres substantias in Christo

4 Is quasi eximat
C.A.

*In C. A. De
tribus sub-
stantijs in
Christo ma-
nentibus,
D. Iuliani
asserio ma-
nifesta.
2. Cor. 4.*

Psal. 62.

*4. Regula
Tib. 11.
quam effert
August. de
doct. Christ.
Et Isidorus
lib. 1. Sen-
tent. c. 2. 5:
Genes. 2.*

Psal. 64.

Exod. 1.

Iob. c. 9.

Christo Dei filio profiteri, sicut nos non pudebit, quæ sunt vera defendere, ita forsitan quosdã pudebit, quæ vera sunt, ignorare. Quis enim nesciat, vnumquemq; hominem duabus constare substantijs, animæ scilicet, & corporis? De quibus Apostolus specialiter loquitur, dicens: Et si exterior homo noster corrumpitur, sed interior renouatur de die in diem: sicut & ille sitiens Deum clamabat in psalmo: Sittit te (inquit) anima mea; quàm multipliciter & caro mea. Necnon & alia multa, quæ hominem duabus substantijs constare pronunciant. Contra quam regulam inuenimus item in scripturis, aut carne plerunq; nominata, totum hominem posse intelligi, aut anima sola interdum nominata totius hominis perfectionem agnosci. Quapropter natura diuina humanæ sociata naturæ, possunt & tres propriæ, & duæ propriæ appellari substantiæ. Sed aliud est, cùm per proprietatem totus homo exprimitur, aliud cùm à parte totus intelligitur. Est enim quidam modus locutionis, qui frequenter in scripturis diuinis positus inuenitur, quo significatur à parte totum: hic etiam tropus apud Grammaticos Synecdoche dicitur. Scribitur enim in lib. Genesis, secundum istam tropicam locutionem significantem à parte totum: Factus est homo in animam viuentem; cùm homo non solum ex anima, sed ex carne constet. Item similiter à parte totum, vbi omissa substantia animæ, sola carnis substantia nominatur: sicut in psalmo scribitur: Ad te omnis caro veniet: cùm omnis homo non solum ex carne, sed ex anima constet; & tamen sola carne nominata, totus homo intelligitur: sicut & sola anima nominata, totus homo accipitur. Nam in Exodo volens similiter scriptura homines à parte totum intelligi, sic dicit: Septuaginta animæ ingressæ sunt cum Iacob in Ægyptum: cùm ipsæ septuagintæ animæ non sine suis corporibus illuc ingressæ fuissent. Ex carnis quoq; nomine totum hominem intelligi voluit, qui dixit: Et in carne mea videbo Deum: cùm non sine animabus suis resurgenda sint corpora. Ecce per consuetudinẽ scripturæ sacræ probauimus, & propriè hominem ipsis, quibus constat substantijs appellari, & tropicè à parte totum hominẽ posse intelligi. Si quæras culpã, nec ille errasse dicendus est, qui hominem à parte totum nominauit; nec iste culpandus est, qui totum hominẽ carne, & anima nominata, expressit: quia vtrunq;

KKK 3 incul

inculpabiliter dici Scriptura diuina conuincit. Et tamen cùm iam probatum teneamus, nec illam, nec istam partem esse culpandam, quærendum est, quæ pars plus possit esse ad totum hominem intelligendum facilior; atq; etiam repulsa omni obscuritate, lucidior: vtrùm ea, quæ solùm carnem nominans, & animam tacitè ibi vult intelligi; an ea, quæ & animam, & carnè exprimens, totum dicit. Quod vt manifestius innotescat, quædam exempla ponenda sunt. Ecce iuxta superiorem tropicè locutionis modù, qui Synecdoche dicitur, quo aut pars à toto, aut totum à parte intelligitur, scriptum inuenimus de flagellatione Ægypti in psalmis: Immisit in eis muscam caninam: necnon & illud: Dixit, & venit locusta, & bruchus; volens Scriptura isto genere locutionis non singularitatem, sed pluralitatem muscarum, & locustarum intelligi. Non enim musca, & locusta, sed multitudo muscarum, & locustarum repleuerunt Ægyptum. At nunc si aliquis nostrorum modò dicat: Misit Deus in Ægyptum muscas, & locustas, & bruchos, pluralem numerum profrens, quod & vtiq; verum est, nunquid in parte ista, quæ pluralitatem confitetur, potest calumnia cadere; vt dicatur non esse verum, quod vtiq; verum est, de multitudine locustarum, quæ repleuerunt Ægyptum? Tale quippè illud est, vbi populus ad Moysen clamauit, dicēs: Ora ad Dominum, vt auferat à nobis serpentem; cùm non vnus serpentis, sed multorum serpentium molestias ille populus pateretur. Hoc etiam more, & Apostolus loquitur in illo loco, vbi ait: Quoniam ex operibus legis non iustificabitur omnis caro; ac si diceret, omnis homo; à parte carnis totum hominem intelligi volens. Sic ergo & de Domino nostro Iesu Christo, cùm scriptum sit de illo in Euangelio: Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, caro sola est nominata, vt illuc tacitè intelligeretur & anima; secundùm supradictum locutionis modum, quo homo à parte totus accipitur. Quæ locutionis regula plerunq; & à Patribus est seruata.

Sic enim ex hoc B. Cyrillus in libro, qui vocatur Scholia; dicit: Quomodo igitur Verbum caro sit factum, videre necesse est. Primum quidem diuina Scriptura carnem plerunq; nominat, & quasi ex parte, animalis totius significationem facit: necnon etiam à sola anima, interdum tantumdem agit. Scriptum est enim, quòd videbit omnis caro salutare Dei. Et

Psal. 105.
v. 77.
Vide notas.

NUM. 21.

ROMAN. 3.

IOANN. 1.

LUC. 3.

Vna & locust.
C.A.

Galat. 3. Et ipse diuinus Paulus: Non consensi, inquit, carni, & sanguini. Adlocutus est autem eos, qui sunt ex Israël Pontifex Moyfes: In septuaginta quinque animabus descenderunt patres tui in Ægyptum. Sed non idcirco dixeris, quod nudæ, & sine carne animæ in Ægyptum descenderunt; nec porro, quod inanibus corporibus, & solis carnibus salutare suum Deus indulserit. Quotiens igitur audimus carnem factum esse Verbum, hominem intelligitur, ex anima & corpore factum.

Item & sanctus Augustinus in libro quæstionum contra Apollinaristas sic dicit: Si vbicunq; caro fuerit nominata, & anima tacita, sic intelligendū est, vt anima ^a ibi nō esse credatur, nec illi habebant animam, de quibus dictum est: Et videbit omnis caro salutare Dei: & illud in psalmo: Exaudi preces meas, ad te omnis caro veniet: & illud in Euāgelio: Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, vt omne quod dedisti ei non pereat sed ^b habeat vitam æternam. Vnde & intelligitur solere homines per nominationem solius carnis significari; vt secundum hanc locutionem, etiam illud possit intelligi: vt quod dictum est: Verbum caro factum est, nihil dictum sit, nisi, Verbum homo factum est. Sicut enim à parte totū plerunq;, nominata sola anima, homo intelligitur (sicut est illud: Tot animæ descenderunt in Ægyptum) sic rursus à parte totum, etiam nominata sola ^c carne, homo intelligitur.

Item ipse in libro Enchiridion dicit: Verbum caro factum est; à diuinitate carne suscepta; non in carnem diuinitate mutata: carnem ^d quippè hîc hominem debemus accipere; à parte totum significante locutione; sicut dictū est: Quoniam ex operibus legis non iustificabitur omnis caro; id est, omnis homo. ^e Qualiter hæc est Patrum plena, ^f scripturarū more, libata sententia; vt cum à parte totum vna quælibet hominis assumpti in Christo substantia nominatur, illîc statim & altera intelligatur. Nam si vna, secundum hunc tropum taceatur, & alia dicatur, duæ tamen nihilominus intelliguntur. Nemo ergo iam dicat, cum audit totum hominem à parte posse intelligi, non debere tres in Christo substantias profiteri: cum isto genere locutionis aliud ex altero cogatur intelligi. Nihil ergo diuersitatis est, siue tropicè vna, siue propriè gemina hominis nominata substantia; cum vtraque locutio hominem à Deo assumptum, non nisi in duabus substantijs

nos intelligere, & confiteri permittat. Ac per hoc tres in Christo substantias profiteri ille non dubitabit, qui hac ratione plena cognitione didicerit. Cæterum ubi non tropicè, sed propriè hi Patres hominem totum à Christo susceptum esse fatentur, sic in suis tractatibus posuerunt.

De hac locutione Patrum supra diximus.

Hanc rationem.

Exod. 25.

Beatus enim Cyrillus in superiori libro, qui vocatur Scholia dicit, ubi veritatem trium substantiarum Christi, figura veteris testimonij aperte conuincit; sic enim ait. Quod adunato Deo Verbo verè humanitati; inconfusè tamen substantiæ permanferunt, erectum est secundum Dei voluntatè sanctum tabernaculum per desertum: & in eo multis modis formabatur Emanuel. Ait igitur Deus omnipotens ad diuinum Moysen: Et facies arcam testimonij ex lignis imputribilibus, duorum cubitorum & dimidij longitudinem, & cubiti & dimidij latitudinem, & cubiti & dimidij altitudinem, & inaurabis eam auro puro; extra & intra inaurabis eam: sed lignum quidem imputribile sit figura corporis incorrupti (imputribilis enim cedrus) aurum verò quasi materies alijs pretiosior, diuinæ nobis indicat substantiæ maiestatem. Attendite igitur cum arca tota inaurata sit auro puro extra & intra, adunatum quidem fuerit sanctæ carni Deus verbum: & idest (vt opinor) arcam fuisse extra inauratam. Quod verè animam rationalem, quæ corpori inerat, propriam fecerit, ex hoc apparet quod & intra præceperit inaurari. Quod autem naturæ, siue substantia in confusè manserunt, hinc scimus: aurum enim superpositum ligno, mansit id quod erat: & ornabatur quidem lignum auri decore, tamen lignum esse non desijt.

Item sanctus Augustinus in libro Trinitatis Dei id ipsum exprimens dicit. Sic Deo coniungi potuit humana natura, & vt ex duabus substantijs fieret vna persona; ac per hoc iam ex tribus, Deo, anima, & carne. Hæc igitur sanctis patribus nos docentibus, & vtramq; locutionis regulam nobis insinuantibus, videant iam tandem, & sentiant, qui sine fauore Patrum iudicant, quæ pars plus potest esse tutissima, licet in neutram partem possit cadere culpa: vtrum ne illa, quæ in Christo Dei filio, vnam Verbi, alteram hominis à parte totum substantiam profitetur; an ista, quæ propriè totum hominem in duabus substantijs Verbo Dei adunatum fuisse fatetur. "In" illa enim parte, quæ à parte totum hominem intelligi volet, potest hæreticorum dolus latere; vt vnam quamlibet ex his substan-

Deest in aliis Mss.

substantiam nominans, aliam supprimat; sicq; quod ore non profitetur, nec corde confiteatur; sicut Appollinaris, qui negat Dominum Iesum humanam animam habuisse; vel Manichæus, negans in Christo assumpti corporis veritatem: in hac verò nostra professione, vbi præmissa Verbi substantia, specialiter duas hominis in vna Christi persona substantias profiteamur, nullus potest accidere, vel suspicari fraudulentæ dolus; quando euidenter in Deo assumptus prædicetur homo totus. Tutior ergo pars est, quæ totum dicit, quàm quæ aliquid supprimit: & plus claret, quod propriè dicitur, quàm quod arcta tropicè locutione ^a firmatur. Sed fortè nos soli hoc dicimus, quod maiorum sententia non probamus. Iudicem iam ergo Augustinum (si complacet) aduocemus; vt quam partem contra hæreticos munitiorem esse pronunciet, audiamus. Sic enim in tractatu Symboli dicit: Temporalis dispensationi Dominicæ multis modis insidiantur hæretici: sed quisquis tenuerit Catholicam fidem; vt totum hominem credat à Verbo Dei esse susceptum; id est, corpus, animam, & spiritum, satis contra illos munitus est. Ecce spirituales spiritualiter vtraque consideramus; iudicium protulit, sententiam fixit; munitiorem, & tutiorem partem illam esse pronuncians, quæ contra hæreticos totum hominem à Verbo Dei susceptum in duabus substantijs, carnis, animæq; defenderit. Sed fortè aliquis dicat, iam hic tria quædam hominis nominata, id est, corpus, ^b anima, & spiritus. Tria quidem dicuntur, sed duo sunt: sicut ab eodè Doctore in prædicto Symboli tractatu conuincitur: Tria sunt (ait) quibus homo constat, spiritus, anima, & corpus, quæ rursus duo dicuntur: quia sæpe anima simul cum spiritu nominatur: pars enim quædam eiusdem rationalis, qua carent bestię, spiritus dicitur. Quod etiam in epistola ad Petrum dilucida manifestatione ^c exequitur, quod spiritus, & anima vtrumq; sint vnum, & vnus esse substantiæ sentiantur. Dicit enim, duo quædam esse animam & spiritum; secundum id, quod scriptum est: Absoluti à spiritu meo animam meam: & vtramq; ad naturam hominis pertinere; vt totus homo sit spiritus, anima, & corpus: sed aliquando duo ista simul nomine nuncupari animæ: quale est illud: Et factus est homo in animam viuentem; vbi quippe & spiritus intelligitur. Itemque aliquando vtrumq; nomine spiritus dici: sicuti est: Et inclinato capite, tradidit spiritum:

^a In alijs formatur.

^b Animam & spiritum. C. A.

^c Adsequitur. C. A.

August. de
Symbolo.

August. de
Sic ad Pe-
trum.

Isidor. lib. 1.
dist. cap. 26.
dixerunt po-
tius inter
spiritum, &
animam.

Genes. 2.

Ioan. 19.

tum: vbi & anima necesse est intelligatur, & vtrumq; vnum, & vnus esse substantiæ: ac per hoc anima, & spiritus, & anima, & corpus, duæ speciales hominis substantiæ sunt, quæ & diuersæ dicuntur. Nos proinde in iam dicto fidei nostræ opusculo Apollinaristarū hæresi respondētes, tres in Christo substantias diximus, quod & maiores nostros docuisse monstrauimus; honorantes videlicet & sequentes sententiā Doctoris egregij Hispalensis sedis Episcopi, quā in libris suis, de differentia naturæ Christi, vel nostræ differuit, vbi ait: Nos ex duabus subsistimus substantijs, corporis videlicet, atq; animæ: ille ex tribus, Verbi, corporis, atq; animæ: inde est, quod perfectus homo, perfectus prædicatur & Deus. Hæc igitur per pauca de Patribus exempla libauimus; vt in breui ea, quæ competunt monstraremus. Cæterum, qui hæc adhuc intentius legendo quæsierit, plurima colligere poterit. Iam verò si impudorata quis fronte, nec his Patribus cedat, & vnde se ea libauerint, insolens scrutator exquirat, Euangelicis saltim vocibus credat, quibus has tres substantias sibi inesse ^b Christus pronunciat. Interrogatus enim a Iudæis: Tu quis es? Respondit: Principium, qui & loquor vobis: ecce habes vnam substantiam deitatis. Restant duæ substantiæ hominis: vt eni veram carnem hominis suscepisse monstraret, palpādum se discipulis præbuit, dicens: Palpate & videte; quia spiritus carnem, & ossa non habent, sicut me videtis habere. Ecce expressa est substantia carnis humanæ. Item vt animæ humanę substantiam suscepisse monstraret, dicit: Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem iterum sumendi eam. Ecce tres in vna Christi persona substantias inconfusè, & inseparabiliter adunatas; deitatis, videlicet, atque humanitatis, Euangelicis oraculis approbantes, omnes vno ore fatemur, & præfixa sententia prædicamus; confitentes videlicet secundum Chalcedonēse Concilium, eundem Dominum nostrum Iesum Christum, perfectum in diuinitate, perfectum eundem in humanitate; Deum verum, & hominem verum; eundem ex anima rationali, & corpore: secundum diuinitatem, vnus cum Patre naturæ; secundum humanitatem vnus naturæ nobiscum; per omnia similem nobis, absque peccato: ante secula quidem ex Patre natum secundum diuinitatem; in nouissimis diebus verò, eundem ^d propter nos, & propter nostram salutem ex Maria Virgine, Dei

^a Ac nō anim. C. A.

Isidor. lib. differ. 1. c. 6

Joan. 8.

Luc. 24.

Joan. 10.

^b Christus ipse C. A.

^c Habet. Luc. 24.

Habentur hæc verba in expasione vni symboli, A. 7. 2. Concilij Chalcedonensis.

^d Propt. nostram salutem C. M. E.

Dei genitrice, secundum humanitatem, vnum eundemque Christum filium Dei vnigenitum in duas naturas inconfuse, immutabiliter, indiuisè, & inseparabiliter cognoscendum; in nullo naturarum differentias, propter vnitatem perimendas; magis autem salua vtriusq; naturæ proprietate, & in vna concurrente persona, vnoq; statu concurrète, non in duabus personis partiendum, vel diuidendum; sed vnum, eundemq; filium vnigenitum, Deum Verbum, Dominum Iesum Christum. Iam verò si quis contra hæc vltèrius nõ instruendum, sed contrarium se huic redditæ rationi præbuerit, damnationem præfati Concilij sustinebit.

Tertium sanè, quartumq; capitulum contuentes, non solum sensum, sed & ipsa penè verba ex libris beatorum Ambrosij, atq; Fulgentij nos prælibasse monstrauiamus, quibus ea prædictos viros dogmatizasse scimus. Quos quia celebres in toto orbe Doctores feriatæ Ecclesiarum Dei vota percenseant, non illis est succensendum, sed potius subcumbendum: quia omne quod contra illos sapitur, à rectæ fidei regula abhorrere sentitur. Has sanè quatuor specialitates capitulorū, quæ vt à nobis solida efficerentur, hortati sunt, quid à quo fuerit Doctore prolatum, congesto in vno responsionis nostræ libro, Catholicorum dogmate Patrum ante hoc biennium parti illi porreximus dignoscendum. Iam verò si post hæc, & ab ipsis dogmatibus Patrum, quibus hæc prolata sunt, in quocumq; dissentiant, non iam cum illis est contendendum, sed maiorum, directo calle, inhærentes vestigijs, erit per diuinum iudicium amatoribus veritatis responsio nostra sublimis; etiam si ab ignorantibus æmulis censeatur indocilis.

His itaq; super sanctæ fidei professionem ^a explicatis, ad ^a Explicitis. C. A. contuendam illarum seriem cõditionum nos vertimus, quarum ^b Nexib. illigatus prædictus Princeps fuerat. C. A. nexibus se illigatum prædictus Princeps fuerat protestatus. Etenim tempore, quo diuæ memoriæ Eruigius ^c Domnum. C. A. Princeps hunc præsentem dominum nostrum Egicanem, Regem ad copulam filiæ sustinuit, his eum primùm ligaminibus implicauit. Clara igitur pronuntiantis voce, earumdem conditionum nobis textu præcognito, inuenimus illuc tam impossibilia vincula quædam iuramèti innexa, vt difficulter mens iurantis ab earum illigatione sit libera; etiam si esset à regni curis, & sollicitudinibus aliena. Quarum ^d ligatura textrinij euidentis

ligaturâ, inter cætera cõnexionum capitula, his verbis habebatur expressa. Circa cognatos meos, filios vestros, quos de gloriosa coniuge vestra, domina mea ^a Leubigitone Regina ^a Leubigitone Regina progenitos habere videmini, tam charum me amicum in sincera mentis dilectione sine fraudulenta calliditate exhibere, & esse polliceor; & ita cum eis in effectu dulcedinis, & charitatis omnibus diebus vitæ meæ viuere spondeo, vt nec ipsos, nec partem eorum pro quibuslibet capitulis, aut ordinibus, vel occasioneibus, quoquolibet tempore inquietari, aut stimulari debeam. Nec vllum dolorem, vllamque malitiam in corde, vel animo meo contra eos amodò, & deinceps quâdoque retinebo, aut excogitabo: neque aliquam occasionem, aut argumentum enutribo, per quod, aut præfata ancilla vestra, sponsa mea, siue iam nominati filij vestri, qui de totiens ^b dicta clementissima coniuge vestra, Domina mea Leubigitone Regina progeniti sunt, aut in maximum, aut in modicum conturbentur, vel stimuletur; excepto propter iustissimas causas, vnde legalis mihi veritas patuerit, quas vt cum charitatis affectu ad eosdem cognatos meos querere debeam, mihi licentiam referuo, & tam de promptissima dilectione & charitate eorum nunquam recedam: nam & pro causis eorû, quas aut ipsi contra quaslibet personas habuerint, aut si quicumq; contra eos, pro quibusdam rebus intenderint, ita vsq; quoad vixero in eorundem filiorû vestrorum adiutorium, cum omni mentis meæ intentione, in quantum valuero, & Deus mihi dederit posse, exurgebo, & intendebo, veluti si pro causa propria mea: vt nec illi damnum, aut perditionem quamcunq; sustineant, & negocia eorû cum Dei auxilio, me intendente, ^c agente, & prosequente celerem ad effectum perueniant.

Perlectis igitur his conditionibus, quæ diuæ memoriæ Erui-
gus Princeps præfenti Principi nostro ob suorum tantum
filiorum vindicationem extorserat, aliæ iterum conditiones
ex communi voto se se nobis retractandæ obijciunt, ad quas
præfatus Princeps Egica in regno adscitus iuramentorum
suorum Deo reddidit vota, cum se iustitiam populis redditu-
rum promisit, ac ne quemquam contra iustitiam læderet, iu-
ris iurandi attestatone deuouit. Prima igitur conditionum
illarum series ^d pertractata, multis his secundis conditionibus ^d pertractanda C.A. videtur esse contraria. Quomodo enim pro cognatis causatu-
rus exurgens decertatibus contra eos dabit iustitiæ palmam,
si ipsi

si ipse contra eos sententiam suam defendat; aut si ipse, sicut iuravit, negocij sit obiecto? Quis expectabitur iudicij terminator, aut quomodo data in populis iuramenta seruabit, vt nullum, sicut est pollicitus, contra iustitiam grauet, si in tantum cognatis protectionis adminicula præstet, quamdiu negocia eorum, se prosequente ad effectum ^a videantur per-
tingere? Sic enim, sicut iam superius dictum est, iurasse præ-
fatum Principem constat, vt negocia eorum, se intendente, & prosequente, ad effectum perueniant. Illigatum itaq; Prin-
cipem vtriusque partis vinculis contuentes; perpendimus, quia vtraq; promissio simul ab eodem inculpabiliter impleri non possit. Quamquã si benè res considerata tractetur, tunc ab illis primis conditionibus absolutus ostensus est, quando ad secundas has condiciones populorum iurare coactus est: quia vno, eodemq; compulsionis auctore, vtrumq; contesta-
tus est. Quapropter perpenſis vtrarumq; conditionum alle-
gationibus, atq; cõmuni omnium collatione tractatis, ^b per-
uenimus in illis conditionibus, ad quas primùm hic Princeps noster socero iurasse dignoscitur, sola illi proprij iuris com-
moda cogitata; in his autem conditionibus ^c honestatis vota
pollicita: illi ante regnũ vnus tuendæ domus ^d fides exacta;
hic post regnum inoffensa regendarum plebium vota polli-
cita: illi priuatus amor, ob defensionem filiorum ^e proten-
ditur; hic generalis patriæ, & gentis affectio pollicetur: iura-
tio illa offensis forsitan plurimis, vni tantum domui portabit
effectum; hæc verò generale æquitatis seruans in singulis
compromissum, nulli parti dabit veritatis excidium. ^f Quod
igitur ex vtroq; iusto disputationis fine conficitur, nunquid
paucorum salus erit extinctio plurimorum? Aut nunquid
tantum valere debet priuatæ rei commodum, quantum ge-
neralis releuatio populorum? absit. Quia ergo in illa iura-
tione acceptio priuatarum cogitata est personarum, in hac
autem generalis protectio plebium; quæ ex his duabus sit po-
tius obseruanda, diuina nobis pandat sententia.

^a Pertineant. Illiga-
tum itaq; & c. cæ-
tera ab A. C. de-
sunt.

^b Pro, inuenimus: sic
supra, & infra
Conc. sequen. in
epistola Egicanis.

^c Honesti iuris. C. A.

^d Fidem exactam.

^e Portenditur. C. A.

^f Quid. C. A.

Scriptum est enim in Prouerbijs Salomonis: Cognoscere personam in iudicio nõ est bonum: Christus quoq; in Euan-
gelio: Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudi-
cium iudicate: Paulo præsertim ^g Apostolo specialiter præ-
struente, vt non quæramus quod nobis vtile est, sed quod
multis, vt salui fiant. Jam ergo in promptu est, quid ex his

^g Apost. pro his
spec. C. A.

LII duobus

Prin. 14.

Iuan. 7. &
Dent. 1.

1. Cor. 10.
1. Cor. 12.

duobus salubri pietate præponderetur: & ideò intemeratâ plùs erunt, quæ patriæ sunt salubri pollicitatione iurata, quàm illa, quæ ob vnus tantùm domus sunt vtilitatem pollicita. Nec hoc quidem sic dicimus, vt illa, quæ pridem pro cognatis iurata sunt, penitus destruantur; sed potiùs, vt vnus idemque affectus populis, cognatisque seruetur; vnum quid ex duobus vnitatis gratiam redolens, neutrum diuidat, sed componat. Non enim possunt vtraq; seiuncta æqua obseruantie lance seruari: quia si promissa cognatis fides seruetur, populis quæ promissa sunt, deperibunt: & iterum, si data in populis intemerata Deo Sacramenta seruentur, cognatis proculdubiò promissa beneficia negabuntur: nec vnus partis præstatio, sine alterius partis potest esse dispendio. Quid ergo? nunquid ob hoc vtraq; iuramentorum promissa soluenda sunt, quia singula inuicem sine culpa agi non possunt? Absit: transfundendum ergo est vnum in alterum, & ad vnâ regulam redigendum: ita vt minoris partis vota potioribus sint coniuncta, & affectus protectionis, qui priuatim focero promissus est & cognatis, transfusus generaliter seruetur in populis: non quo vt aut hinc, aut inde promissa fides patiatur dispendium, sed coniuncta, atq; in alterutrum transfusa commune defensionis sentiat lucrum. Dicimus ergo per Spiritum Dei, & ^a proximam sententiam ponimus, eo in nobis loquente, qui se in suo nomine aggregatis medium adesse promisit. Sic ergo ab illis vinculis iuramenti, quibus focero ante iurauit, Principem nostrum Egicanem Regem sancta Synodus absoluendum elegit, vt aut cognatos ad populorum regulam dirigat, aut populos in cognatorum iustam defensionem assumat: vt quasi vnus patris, germinisque filios vtrumq; vno deuocans in affectu, nec in cognatorum iustis negocijs fauorem populorum obtendat, nec rursus in populorum questibus cognatis fauere perentet: vt tam in populorum, quàm in cognatorum negocijs, vna, eademq; illi fides seruanda sit: nec alio affectu tractandos eligat cognatos, quàm populos: quo ^b in adeptum cœlitus regnum directo æquitatis gradiens calle, nec profanationis in vtrumq; subeat notam, nec pietatis claudat vtriusq; partibus viscera.

Secunda post hæc nostro cœtui retractanda se collatio intulit; pro conditionibus scilicet illis, quas iam dictus Princeps Eruigius

Matth. 18.

a Prefatum. C. d.

b Indeptum. C. d.

Eruigijs ob tuitionem filiorum suorum, totius regni sui populos iurare coëgit. Quibus inspectis, & diutissimè retractatis, nihil illïc inuenimus, quod æquitati sit obuiũ, nihil quod & pietati aduersum: occasiones tantũ ^a malitiæ amputantur: nam iustorum negociorum aditus non excluditur. Hoc enim singulariter illïc seruandum promittitur, quod generaliter à Domino omni Christiano iubetur; scilicet, vt malitia ^b caueatur, innocentia illibata seruetur, frustretur nocēdi propositum, admittatur negociosum iustumque iudicium: hoc enim si communi omnium lege seruetur, & illæsum semen Regium à nocibilitate seruabitur, & veritas populis sine periurij profanatione reddetur. Nec enim illïc iuramentum est, vt aut causantes contra filios suos nemo iuaret, aut nullus super æquitatis iudicium promeret; vbi iam dictus Princeps non solũ in singulis negocia sua iudicialiter proponendi aditum tribuit, sed & scelera filiorum suorum, si qua accidissent, legibus vlciscenda permisit. Quod ergo illïc non est iuramentum, & tamen iuramentum fuisse impudenter asseritur, non deuocabit populos in periurij crimen; quia nec alligatum cernitur in conditionum serie: nec enim in nobis est cohibendũ, quod in illis conditionibus non inuenimus esse cohibitum. Recedendum tamen est à malitia, & ^c exercenda sunt negocia opportuna. Neque enim quorumdam incauta illa dicacitas attenditur, quæ impudenter adstruere nititur, illos tantũ innoxios esse à periurij crimine, qui negocia sua tantũ visi fuerint obiecisse: illos autem, qui vel talia negocia iudicanda susceperint, vel huiusmodi pro æquitate adiuuerint, in expiabili profanationis crimine irretiri: hæc quippè dicunt cõtentioso magis, quàm rationali strepitu obstrepētes; nescientes videlicet, quia si negatus fuisset illïc aditus iurandi, negaretur & proponendi: sed qui admisit iustæ propositionis negocium, non voluit prolatae æquitatis amputare iudicium: nec qui proponentē admisit potestatem iustè iudicandi iudicibus abstulit. Magna ergo stultitiæ vox est, hæc sentire, vel proloqui. Nam è cõtra, ecce per totam diuinæ seriem scripturę plus iudicibus præcipitur iudicare iustitiam, quàm populis sua obiectare negocia. Dicit enim Scriptura: Iustè iudicate, filij hominum: nec addidit: Iustè proponite causas vestras, filij hominum: nunquid, quia iudices iustè iudicare admonet, idèò populis ^{*} proponendi

^a Malit. illïc amput. C. A.

^b Capiatur. C. A.

^c Exequenda. C. A.

Leuit. 19.
* Collocat
mur.

sua negocia interdixit ^a in eo quòd de negocijs proponendis nihil protulit? Nunquid super eo iudicij formula ^b rejicitur, quia mutum, & absq; propositione sentitur? Non ergo aut iudicia sine obiectis, aut obiecta sine iudicibus esse possunt; quo, aut iudex desit causanti, aut causans desit nullo modo iudici. Quapropter conditiones ipsæ, in quibus nec veritas est præcisa, nec pietatis amputata sunt viscera, non tenebunt aut iustè proponentes ad periurij sacrilegium, aut iustè iudicantes ad profanationis reatum. Hac igitur reddita ratione conficitur, vt ad prædictarum seriem conditionum nullus teneatur obnoxius, quisquis repulsa à malitia, contra iam dicti Principis partem, aut negocia sibi debita iudicibus iudicanda obiecerit, aut qui talium mandata susceperit, aut testis iudex, qui aduocatus testimonium dixerit, aut iudices ipsi, qui huiusmodi iustè negocia terminauerint: vel hi etiã, qui parti iustitiam habenti simpliciter fautores extiterint; ad releuationem potiùs miserorũ currentes, quàm parti cuiquã

^{1. Timot. 4.} delectantes esse nocibiles. Scriptũ est etenim: Pietas ad omnia utilis est. Neq; enim cessandum est à misericordiæ opere, quod illo non interdictum est fœdere. Quia ergo illic iustitiæ aditus nõ negatur, consequens est, vt nec pietas abnegetur: non enim plenè iustitiam diligit, qui pietatem proximo non impendit: sic ^c enim inconfusè pietatis seruantes affectum,

^{Galat. 6.} illud Apostolicum prælegimus obseruandum, ^d quam manifestè præcipitur: Inuicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi. Hac igitur ratione præmissa, absolutis, & discretis personis, atque vocibus singulorum negocia ipsa, quæ contra partem dicti piæ memoriæ Eruigij Principis, vel filiorum eius habeantur proponenda, admisimus; definiens, vt legibus, Canonibusq; designata iustitia, inter opponentes, & respondentes, à iudicibus inconcussa seruetur. His itaque excursis, quæ placita dispositionis sine conclusa sunt, damus soli Deo gloriam & honorem; poscentes eius profusissimam pietatem, vt eius virtus atq; potentia, & nostrarum soluat mentium ligaturam, & glorioso amatori Christi Egicani, Principi nostro tribuat felicem retentasse sceptrum, felicioris vitæ reducere cursum, ac diuturnum cum pace in populis tenere imperium: eo præstante, qui est Rex omnium Regum, & cuius regnum manet in secula seculorum. Amen.

^a Idem quo. C. A.
^b Textum, qui mutus, & absq; C. A.

^c Ergo. C. A.
^d Quo, seu quam Gothicum eam a. & v. eodem ferè modo scribitur.

Inter-

Interfuerunt huic sancto Concilio Pontifices numero. LXI.

- 1 Iulianus, vrbs Regiæ Metropolitanus Episcopus, hæc Canonum statuta subscripsi.
- 2 Suniefredus, Narbonensis Metropolitanus Episcopus, subscripsi.
- 3 Floresindus, Hispalensis Metropolitanus Episcopus, subscripsi.
- 4 Faustinus, Bracarensis Metropolitanus Episcopus, subscripsi.
- 5 Maximus, Emeritensis Metropolitanus Episcopus, subscripsi.
- 6 Idalius, Barcinonensis Episcopus, subscripsi.
- 7 Concordius, Palentinus Episcopus, subscripsi.
- 8 Mumulus, Cordubensis Episcopus, subscripsi.
- 9 Recila, Accitanæ sedis Episcopus, subscripsi.
- 10 Gaudentius, Valerientis Episcopus, subscripsi.
- 11 Cicilius, Dertosanæ Episcopus, subscripsi.
- 12 Deodatus, Segobientis Episcopus, subscripsi.
- 13 Eruigius, Calabriensis Episcopus, subscripsi.
- 14 Monefonfus, Egitanæ Episcopus, subscripsi.
- 15 Gregorius, Oretanæ Episcopus, subscripsi.
- 16 Proculus, Bigastrentis Episcopus, subscripsi.
- 17 Sonna, Oxomenis Episcopus, subscripsi.
- 18 Sarmata, Valentinæ Episcopus, subscripsi.
- 19 Marcianus, Dianientis Episcopus, subscripsi.
- 20 Ioannes, Abelenis Episcopus, subscripsi.
- 21 Gabinius, Arcauicentis Episcopus, subscripsi.
- 22 Samuel, Malacitanensis Episcopus, subscripsi.
- 23 Froaricus, Portucalensis Episcopus, subscripsi.
- 24 Vbifefredus, Ausonensis Episcopus, subscripsi.
- 25 Emila, Elicitanæ, "qui & Dotanæ" sedis Episcopus, subscripsi. "Desunt. C. A.
- 26 Felix, Iriensis Episcopus, subscripsi.
- 27 Euphrasius, Lucensis sedis Episcopus, subscripsi.
- 28 Theuderacius, Afsidonensis sedis Episcopus.
- 29 Villiedus, Calagurritanæ Episcopus, subscripsi.
- 30 Nepotianus, Tyraffonensis Episcopus, subscripsi.
- 31 Cuniuldu, Italicentis sedis Episcopus, subscripsi.

• Vbilledus. C. A2

- 32 Geta, Eliplensis sedis Episcopus, subscripsi.
 33 Stercorius, Aucensis sedis Episcopus, subscripsi.
 34 Basilius, ¹ Bastensis sedis Episcopus, subscripsi.
 35 Gaudila, Empuritanæ sedis Episcopus, subscripsi.
 36 Eufendus, Ilerdensis Episcopus, subscripsi.
 37 Pacotasis, Biterrensis Episcopus, subscripsi.
 38 Aurelius, Asturicensis Episcopus, subscripsi.
 39 ⁶ Holemundus, Salmanticensis Episcopus, subscripsi.
 40 Spasandus, Complutensis Episcopus, subscripsi.
 41 Gundericus, Segontiensis Episcopus, subscripsi.
 42 Ioannes, Eliberitanæ sedis Episcopus, subscripsi.
 43 Habitus, Vrcensis Episcopus, subscripsi.
 44 Viliefonsus, Vifensis sedis Episcopus, subscripsi.
 45 Sabaricus, Gerundensis Episcopus, subscripsi.
 46 Fructuosus, ^o Aurelinæ sedis Episcopus, subscripsi.
 47 Anterius, Segobriensis sedis Episcopus, subscripsi.
 48 Rogatus, Beatiensis sedis Episcopus, subscripsi.
 49 Valderedus, Cæsaraugustanæ Episcopus, subscripsi.
 50 Adelfius, ^d Tudensinæ sedis Episcopus, subscripsi.
 51 Tructemundus, Elborensis Episcopus, subscripsi.
 52 Sisebaldo, Tuccitanæ sedis Episcopus, subscripsi.
 53 Atula, Cauriensis sedis Episcopus, subscripsi.
 54 Ioannes, Egarensis sedis Episcopus, subscripsi.
 55 Isidorus, Setabiensis sedis Episcopus, subscripsi.
 56 Landericus, Olyssipponensis Episcopus, subscripsi.
 57 Miro, Conimbrensis Episcopus, subscripsi.
 58 Vincentius, Dumienensis sedis Episcopus, subscripsi.
 59 Fiontius, Lamecensis Episcopus, subscripsi.
 60 Ioannes, Pacensis Episcopus, subscripsi.
 61 Constantinus, Egabrensis Episcopus, subscripsi.

^a *Bastensis. C. A.*
Bastitanus.

^b *Polemundus. M. G.*
Holemundus in
13. Tolet.

^c *Auricensis. C. A.*

^d *Tudensis. C. A.*

Item Abbates.

- 1 **A** Bfalius Abbas, subscripsi.
 2 **F**elix Archipresbyter, subscripsi.
 3 Gerontius Abbas, subscripsi.
 4 Gabriel Abbas, subscripsi.
 5 Castorius Abbas, subscripsi.
 6 Sisebertus Abbas, subscripsi.

Eulalius

- 7 Eulalius Abbas, subscripsi.
- 8 Inuolatus Abbas, subscripsi.
- 9 Adeodratus Abbas, subscripsi.
- 10 Vbifandus Archidiaconus, subscripsi.
- 11 Mufatius Primiclerus, subscripsi.

Item Vicarij Episcoporum.

- 1 Sefaldus indignus Archipresbyter, & Abbas, agens vicem domini mei, & Pontificis Cypriani Tarraconensis Episcopi, subscripsi.
- 2 ^a Florentinus Presbyter, agens vicem domini mei, & Pontificis Leuberici, ^b Vrgelletanensis Episcopi, subscripsi. ^a Florentius. C.A.
^b Vrgelitanæ. C.A.
- 3 Daniel Presbyter, agens vicem domini mei, & Pontificis mei Agripij Ossonobensis Episcopi, subscripsi.
- 4 Suniulfus Abbas, agens vicem domini mei, & Pontificis Flori Mentefani Episcopi, subscripsi.
- 5 Desiderius Presbyter, agens vicem domini, & Pontificis mei ^c Nasidarbi Astigitanæ sedis Episcopi, subscripsi. ^c Alias Naridarbi.
C.A. Nandarui.

Item ex viris Illustribus officij Palatini.

- 1 ^d O Stulfus Comes, similiter. ^d Ostrulfus. M.G.
- 2 O Vbimar Comes, similiter.
- 3 Vitulus Comes, similiter.
- 4 Transmundus Comes, similiter.
- 5 Valdericus Comes, similiter.
- 6 Naufti Comes, similiter.
- 7 Cixila Comes, similiter.
- 8 ^e Gisclamundus Comes, similiter. ^e Gisdamundus.
M.G.
- 9 Sifaldus Comes, similiter.
- 10 Theudila Comes, similiter.
- 11 Seuerinus Comes, similiter.
- 12 Sonna Comes, similiter.
- 13 Ara Comes, similiter.
- 14 Trafericus Comes, similiter.
- 15 Ega Comes, similiter.
- 16 Suniemirus Comes, similiter.
- 17 Audemundus Comes, similiter.

Data lex in confirmatione Concilij generalis, sub anno primo regni gloriosi Egicani Principis nostri.

Decretis & eximijs tēporis nostri gestis Synodalibus præfauentes, quibus & doctrinę sacrosanctę fidei ^baudiuimus copiam, & indissolubilis iuramēti nouimus contrafactam esse catenā, id lege promulgata decernimus, vt ea ipsa, quę incōuulso Canonum vigore decreta sunt, ab omnibus cautissima, & diligenti obseruatione seruentur. Si quis autem his ipsis definitionibus contraire voluerit, decima suarum rerum parte multabitur; excommunicationis insuper sententia ferietur.

^a Discretis. C. Hisp.
^b Haurimus. C. A.

De subscriptionibus. 15. Concilij Toletani.

In hoc decimo quinto Concilio Tolet. multi ex Episcopis, qui. 14. inter fuerunt, subscribunt: est enim Nationale ex Episcopis Hispania & Gallia Narbonensis. Qui in alijs suscribunt, sunt, Aurelius Asturicensis in. 13. Tolet. Atula Cauriensis, in. 12. & 13. Tolet. Valderedus Casaraugustanus in. 13. Tol. Concordius Palentinus, in. 12. & 13. & 14. Tolet. Cicilius Dertosan. in. 13. Tolet. & dicitur Dertosanus. Cuniuldus Italicensis, in. 13. Tolet. sicut Cyprianus. Deodatus Segobiensis, in. 12. & 13. & 14. Tol. Euphrasius in. 12. & 13. Tol. Eufendus Ilerdensis, in. 13. Tol. Felix Iriensis, in. 12. Tolet. & 3. Bracarenf. ubi dicitur Idulfus Felix. Froaricus Portucalensis in. 12. & 13. Tolet. Floresindus Spalensis in. 13. & 14. Tolet. Florus Mentefanus, in. 13. Tolet. Gaudentius Valericensis, in. 12. & 13. & 14. Tolet. Gregorius Oretana, in. 13. & 14. Tolet. Geta Eliplensis, in. 12. Tolet. Gaudila Empuritana, in. 13. Tol. qui Gaudilanus. Iulianus urbis Regia, in. 12. 13. & 14. Tol. Idalius Barcinonensis, in. 13. Tol. Ioannes Egarensis, in. 13. Tol. Ioannes Pacensis, in. 12. & 13. Tolet. Ieubericus Vrgelitanus. 13. Tolet. Mumulus Cordubensis, in. 13. Tol. Monefonsus Egitan. 13. Tol. Martinus Dianiensis, in. 14. Tol. Miro Conimbrensis, in. 13. Tol. Proculus Bigastrensis. 13. Tol. Recila Accitana, in. 12. & 13. Tol. Rogatus Beatiensis in. 11. & 13. Tol. Sisebaldo, in. 12. & 13. Tolet. Stercorius Aucensis, in. 13. Tolet. Samuel Malacitanus, in. 12. & 13. Tolet. Sarmata Valentina, in. 13. & 14. Tolet. Sonna Oxomensis, in. 13. & 14. Tolet. Suniefredus Narbonensis, in. 13. & 14. Tolet. Theuderatius Assidonensis, in. 12. & 13. Tol. Tructemundus Elborensis, in. 12. & 13. Tolet. Ubi sifredus Ausonensis, in. 13. Tol. Maximus Emeritensis, in. 14. Tol. Alij subscribunt, qui non

non interfuerunt alijs Cöcilijs, sed succedunt alijs Episcopis, ut *Asterius Segobriensis, qui Olipa, in. 14. Tolet. Adelfius Tudescina, qui Opa Tudensi, in. 14. Tol. Agrippius Ossonobensis, qui Bellito, in. 13. Tolet. Basilius Bastensis, qui Antonio, in. 14. Tolet. Constantius Egabrensis, qui Gratino, in. 13. Tolet. Eruigius Calabriensis, qui Alvaro in Emeritenfi. Frontinus Lamecensis, qui Gundulfo, in. 14. Tol. Faustinus Bracarenfis, qui Luiba, in. 13. Tol. Gabinus Arcauicensis, qui Sempronio, in. 13. Tolet. Gundericus Segontiensis, qui Ella, in. 14. Tolet. Habitus Vrcësis, qui Palmatus, in. 13. Tol. Ioannes Abelensis, qui Vnigiro, in. 13. Tolet. Ioannes Eliberitana, qui Argibandonio, in. 13. Tol. Isidorus Setabiensis, qui Asturio Setabitano, in. 13. Tolet. Landericus Olyssipponensis, qui Ara, in. 13. Tolet. Nasibardus Astigitana, qui Theodulfo, in. 13. Tol. Nepotianus Tyrassonensis, qui Asturio, in. 13. Tol. Sabaricus Gerundensis, qui Iacobo, in. 14. Tol. Spasandus Complut. qui Agricio, in. 14. Tol. Vincentius Dumienfis, qui Auiachimaro, in. 8. Tol. Viliefonsus Visensis, qui Reparato, in. 13. Tolet. Villiedus Calagurritana, qui Eufraſto, in. 13. Tolet. Emila Illicitana, qui Leandro, in. 14. Tolet. Fructuosus Aureſina, qui Auriensis dicitur, ſucceſſit Hilario, in. 13. Tolet. Prima ſubſcriptio huius Concilij eſt: Iulianus, urbis Regia Metropolitanus Episcopus, hac Canonum ſtatuta ſubſcripſi: in qua aduertendum duxi, Iulianum Regia urbis Metropolitanam, qui Quirico ſucceſſit, diuerſum eſſe à Iuliano Pomerio, Gallo Doctore: is enim vixit circa annum Domini. 490. ut ex Euodio Ticienſi conſtat: noſter verò incidit in hac tempora, & in Prognostico futuri ſeculi Pomerium aſſert, in opere aduerſus Iudaos. Video aliquos viros doctos ſimilitudine nominum deceptos: ſed Iulianus Primas ciuis fuit Toletanus Eugenij. III. diſcipulus, interdinos relatus, qui magna totius populi veneratione Toleti colitur, cuius vitam Felix literis mandauit; alter Iulianus, Pænus in Gallia vixit, tantum Doctör Eccleſiaſticus fuit.*

Notæ in Concilium decimum- quintum Toletanum.

ERA DCC. XXVI.] Ex hac era ſubductione Eruigius non ſex, ut aliqui noſtri hiſtorici, ſed octo regnauit annos, Synodus enim Toletana. 13. congregata eſt Era DCC. XXI. anno Eruigij
Regis

Regis quarto: Synodus Tolet. 14. Era DCC. XXII. anno Erui-
gij quinto: Tolet. Concil. 15. celebratur Era DCC. XXV I. anno pri-
mo Egica. Ex qua cōputatione liquidè constat, octo regnasse annos;
à decimo octauo, vsque ad vigesimum quintum. Vasaus septem
eius regni annos adscribit; Rodericum Toletan. sequutus fortè, ex-
cludit primum. Quam computationem nos sumus sequuti in chro-
nologia.

Soceri] Inter alias filias, quas Rex Erui-
gij suscepit, fuit Cixilo, quam in matrimonium Egica tradidit.
Egicam fuisse filium Regis existimo: nam ipse sic ait in tomo: Illud
,, autem primo in loco dicendum occurrit, quod diui patris nostri, &
,, soceri regale sortientes fastigium, &c. Ex quibus verbis constat, &
,, socerum & patrem habuisse Regem: nam ait: Sortientes; dissoluant
historici nostri argumentum. Quid de Egica moribus Concilium
,, Tolet. 16. tradat Canone. 8. libenter appono. Gloriosissimus etenim,
,, ait, ac serenissimus dominus noster Egica Rex, feruentissimi ama-
,, toris Christi igne succensus, & sanctæ actionis ope perfunctus, inimi-
,, corum Christi perfidiam, (illud Prophetale vaticinium sequens;
,, Nonne qui oderant te Deus, oderam illos, & super inimicos tuos ta-
,, bescebam?) utpote verus Christicola obnoxius proterere decernit;
,, Ecclesia Dei statum vigilaci instantia roborare disponit; sanctis
,, Dei basilicis se munificum exhibet; tributorum impensiones popu-
,, lis moderamine discreto remittit; maligna contra se obstinatione
,, agentibus, animi liberalitate gratissima, ac pia miserationis instan-
,, tia ignoscere consuevit: multos quoque qui confracti sunt, liberos se-
,, cundum Prophetam omne onus dirumpendo, in ingenuitatis statu ^{Esai. 58.}
,, reformat, atque in diuersis sanctæ vitæ studijs sanctis exercendo
,, præpollet. Hactenus Concilium. Leubigitho vero eius nurus unà cū
Siseberto Toletano Antistite & alijs, aduersus eum coniuratione ini-
ta, ut vitæ & regno priuarent, exilio multati sunt: ut infra Con-
cil. Tolet. 16. cap. 9. de Siseberto Episcopo.

Papa Benedictus] Benedictus secundus Leoni. 2. successit. To-
tam hanc controuersiam Rodericus Toletanus Archiepiscopus,
,, lib. 3. c. 13. sic describit. Eius in tempore, inquit, liber de tribus sub-
,, stantijs, quem dudum Romam miserat Primas sanctissimus Iulia-
,, nus, & minus cautè tractando Benedictus Papa Romanus indixe-
,, rat reprobandum; ob id quod voluntas genuit voluntatem. Sed san-
,, ctus Iulianus veridicis testimonijs in hoc Concilio, ad exactionem
,, præfati Principis, per oracula eorum, quæ Romam transmiserat, ve-
,, rum esse firmavit; & apologeticum fecit, & Romam misit per suos
Legatos;

Legatos, Presbyterum, Diaconem, & Subdiaconem, viros eruditissimos, & in omnibus Dei seruos, & in diuinis Scripturis imbutos, cum versibus etiam acclamatorijs, secundum quod, & olim trans miserat de laude Romani imperij. Quod Romanus Pontifex Benedictus dignè & piè recipiens, cunctis legendū indixit, atq; acclamando: *Laus tua Deus in fines terra, lectū sapius notū fecit; qui & rescriptum domino Iuliano, per suprasatos Legatos cum gratiarum actione, & cum honore remisit, & omnia quacunq; scripsit, iusta & pia esse deprompsit. Hac Rodericus.*

Nec secundum relatiuum] *Quaritur, an hac nomina, sapientia, essentia, & voluntas, secundum relationem, an secundum substantiam à sanctis Patribus usurpantur? Quam questionem dissoluit Magister Sentent. lib. 1. Sentent. dist. 27. ubi ex sententia D. August. docet, nomina, qua substantiam significat, tantum dici, illud de illo. S. Thom. 1. p. q. 39. art. 5. sic ait: Unde minus impropria est ista: Natura de natura, vel sapientia de sapientia, quam: Essentia de essentia. Quamuis Augustinus lib. 7. de Trinitate. c. 1. & 2. probat hanc: Sapientia de sapientia: & lib. 15. de Trinitate, cap. 20. hanc: Voluntas de voluntate: Dicitur (inquit) Filius consilium de consilio, & voluntas de voluntate, sicut substantia de substantia, sapientia de sapientia. Sed omnes Doctores sancti aliquādo expressius loquuti sunt, quam proprietates dictionis patitur: unde huiusmodi forma loquendi non sunt extendenda, sed potius exponenda; ut scilicet nomina abstracta exponantur per concreta, vel per nomina personalia, ut docuit Thomas. 1. p. quest. 39. art. 1. & Magister Sentent. lib. 1. d. 5. unde ista propositiones debent interpretari per concreta, aut per personalia nomina, ut cum dicitur: Essentia de essentia, vel sapientia de sapientia, sit sensus: Filius, qui est essentia, & sapientia, est de Patre, qui est essentia, & sapientia.*

Ac proinde] *Hac regula generalis, & axioma vniuersale est omnium Theologorum, in materia de Trinitate, ex August. lib. 3. de Trinitate, qui in prologo de nominibus indiuidua Trinitatis sic ait: Quadam de singulis tantum dicuntur personis, quadam verò unitatem essentia significantia sunt; & qua de singulis sigillatim, & de communibus communiter dicuntur: alia verò sunt, qua translatiuè, ac per similitudinem de Deo dicuntur. Hoc idem Ambrosius lib. 2. de Trinitate in prologo.*

Egregij Augustini sententiam] *Locus est apud August. lib. 15. de Trinitate. c. 20. & adducitur à Magist. Sentent. lib. 1. dist. 5.*

Sitis

Sitit te] *Ex Psalm. 62. secundum Septuaginta, qui ita transtulerunt* ἐπιθυμῶ σε ἢ ψυχὴ μου, ποσάπλωσ' ἢ σὰρξ μου *ad verbum: Sitiuit te anima mea, quàm multipliciter caro mea. Diuus Hieronymus sic habet: Sitiuit ad te anima mea, desiderauit ad te caro mea. Basiliius referens hac verba: Sitiuit in te anima mea, quàm multipliciter, sic ait: Theodotion habet: Sape numero, Symmachus: Concupiscit: posuit autem omnes interpretationes, ut doceret illud ποσάπλωσ' non esse duarum partium dictionem, sed unam esse unius partis, quæ sermonis significet epitasin. Consentit enim & caro animæ amor, nec consilijs illius repugnat; ac si dicat: Et anima mea, & corpus meum te desiderat: quemadmodum si quis aquam sitiatur & iucundissimam & liquidissimam. Noua Latina versio Septuag. habet: Sitiuit tibi anima mea, ex sententia Hilarij, & Augustini.*

Significatur à parte totum] *Hac est quarta regula Tichonij, quam adfert Augustinus libro de doctrina Christiana, & Isidorus lib. 1. sententiarum cap. 26.*

Septuaginta animæ] *Locus est Exodi primò, ubi ita legitur: Erant igitur omnes animæ eorū, qui egressi sunt, de femore Iacob, septuaginta; qui paulò ante eodem capite in Aegyptum ingressi dicuntur. Et Gene si. 46. expressè dicitur: Omnes animæ domus Iacob, quæ ingressæ sunt in Aegyptum, fuere septuaginta. Idem locus est Deuteron. 10. D.*

Muscam caninam] *Psalm. 77. κυνομοίαν habent Septuaginta, ut etiam psalm. 104. quam vocem Grecam Latina vulgata editio retinuit: significat verò κυνομοίαν muscam caninam, ut hic ponitur: Isidorus lib. Etymol. 12. cap. 8.*

Vt auferat à nobis serpentem] *Locus est. 21. Numer. paulò tamen aliter; neque serpentem, sed serpentes habet Latina trāslatio: apud Septuaginta tamē est τὸν ἄφιπ singularitatis numero, ut hic.*

Cyrillus libro, qui vocatur scholia] *Fortè sunt commentaria in Ioannem: ubi libro. 1. cap. 15. ad ea verba: Et Verbum caro factum est, sic habet: Sermonem incarnationis iam manifestè ingressus, hominē factum fuisse unigenitum Dei filium apertissimè narrat. Quum enim dicit: Et Verbum caro factum est, nihil aliud dicit, præterquam quòd filius Dei & Deus natura, homo factus est: nec noui quicquam profertur, quum sapè diuina scriptura solo carnis vocabulo integrum (ut ita dicam) & totum hominem significet. Effundam, Ioel inquit, à spiritu meo super omnem carnem: ubi nisi ex parte una totum hominem intelligas, ridiculosè inanimata carni spiritus dari videbitur.*

Septuaginta

Septuaginta quinque] *Sic est Exod. 1. ex editione Septuaginta* ἵσαι δὲ πᾶσαι ψυχᾶι ἐξ ἰακώβ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα. *Idem Lucas in Actibus Apostolorum, c. 7. Verum Genesis. 46. dicitur: Cunctæq; anima, quæ ingressæ sunt cum Iacob in Ægyptum, & egressæ sunt de femore illius, absque vxoribus filiorum eius, sexaginta sex: Filij autem Ioseph, qui nati sunt ei in terra Ægypti, anima dua: omnes anima domus Iacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum, fuerunt septuaginta. Pro septuaginta, habet editio Septuag. ψυχᾶι ἑβδομήκοντα πέντε. Deuteronomij verò. 10. Septuaginta interpretum & vulgata editio consentiunt, & animas. 70. in Ægyptum descendisse commemorant. Idem Iosephus lib. 2. antiquit. c. 7. Quomodo verò hæc cōstent, esse septuaginta, & esse septuaginta quinque, pulchrè conciliat Hieronymus, quæst. in Genes. adhunc locum.*

Facies arcam] *Locus est Exodi. 25. hoc modo: Arcam de lignis setim compingite, cuius longitudo habeat duos & semis cubitos, latitudo cubitum & dimidium, altitudo cubitum similiter ac semis: deaurabis eam auro mundissimo intus & foris: ubi pro lignis setim LXX. disertè ἐξ ἑύλων ἀσίπτων habent, ut Cyrillus legit.*

Tres in Christo substantias] *Stephanus Eduensis Episcopus in lib. de Sacram. altaris. c. 17. Credimus, in Christo duas fuisse naturas, diuinam & humanam, & tres substantias, diuinam, carnē, & animam; Athanasio attestante, qui ait: Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita & Deus, & homo vnus est Christus.*

IN NOMINE DO-
mini. Incipiunt gesta Synodalia in
vrbe Cæsaraugusta, sub die Calen.
Nouembr. Era DCC. XXVIII.
anno quarto orthodoxi, atque
serenissimi domini nostri,
Egicani Regis.

Sacerdotes Domini, quos non solum diuinâ pietas ad magisterium prouehit sacrum, sed etiam speculatores instituit plebium, ea se debent auctoritatis munire sententia, quod & diuinis sine intermissione insistant præceptis, & cunctam plebem dignis condirigant exemplis. Et ideo quia nos diuina celsitudo, ex iussu excellentissimi & piissimi magniq; Dei cultoris, domini nostri Egicani Principis, in hanc Cæsaraugustanam urbem coadunari præcepit, & ita sub omnimoda specialitate instituit, ut refecante falce iustitiæ, æquitatis consolidetur materies; & quidquid cuiuslibet indiscreta pernicies à sanctis institutionibus Patrum de ordinibus Ecclesiasticis diuellit, nostris elucubratis sententijs, Deo mediante, in lumine deducantur veritatis, idcirco dum nobis de sanctæ Trinitatis mysterio secundum formulam Nicæni Concilij triduo mutua fuisset conlatio, & quæ se cœtui nostro, ad ædificationem totius plebis ingesserunt, conspicua diligentiq; ratione pertractantes, quæ necessaria extiterunt, Christo opitulante (cuius nos causa salutis ad hoc prouocauit studiû) in breuibus atque continuatis capitulis cuncta definiuimus, & ad perennitatis suæ roborem, ea quæ à nobis acta vel definita sunt, propriæ manus nostræ exaratione firmare procurauimus.

I. Ur

I. *Ut non liceat Episcopis, citra diebus Dominicis, consecrationes Ecclesiarum exercere.*

De Ecclesia
in consecra-
tione multa
tradita sunt
à sanctis Pa-
tribus, ut co-
stat ex Con-
cilio Brac.
1. cap. 3. &
Yomas. c. 3.
& ex Felice
PP. 4. c. 4.
eius epistola
& ex Euse-
bio lib. 2. et
cleb. hist. c.
8. & Gela-
si PP. epist.
1. c. 27. &
Nicol. PP. 1.
ut habetur
de consecr.
d. 2. c. Eccle-
sia.

In sanctum & satis venerabile Concilium residentibus nunciatum est nobis, eo quòd aliqui Pontifices regulam veritatis prætermittentes, Ecclesias, quæ à fidelibus pia deuotione construuntur, extra diebus Dominicis consecrent. Si ergo, cum quisque nostrum mortalium ad Sacerdotale promouetur officium, nullatenus patimur, ut in reliquis diebus, nisi tantum Dominicis festiuitatibus, ij qui honoris digni habentur officio, in ordine præficiantur Ecclesiastico, quanto magis ut deificata sancta templa, quæ ab hominibus fidelibus censentur honorificanda, sine diebus Dominicis perhibeantur consecranda? cuiusque non talium præsumptiones Pontificum, non solum sanctorum Patrum cohiberemur prohibere sententiam, sed propria deliberatione censemus: ut nulli penitus Pontificum, in quibuscumque prouincijs constitutis, amodò liceat, præter certis diebus Dominicis, Ecclesias sanctas consecrare.

Dominicis festiuitatibus] Id Anacleum
PP. in epist. 1. & Conc. 4.
Tol. c. 18. & 4. Cartha.
c. 2.

II. *Ut confinitimi Episcopi de sacra solennitate Paschali, annua vice Primatum suum requirant.*

Vide. 4. To-
let. c. 4. 2.
Brac. c. 9.
c. 3. Cer-
thag. c. 1. &
4. 1. A-
talense,
c. 1. & Cer-
thag. 4. &
3.

Siquidem sancta institutio Patrum de solennitate Paschali præcipiat, ut omnes confinitimi Episcopi, annua vicissitudine, Primatum suum inquirent, quo tempore Paschæ festum peragant: tamen quia didicimus nonnullos Episcopos, sententiam Patrum transgredientes, propter quod etiam debuerunt vsquequaque vigilantes manere; placuit omnibus nobis, ut abinceps cuncti confinitimi Episcopi nullam sibi occasionem subijcientes, aut longinquitate itineris præcauentes, annua recursione, de festiuitate Paschali tempore congruo Primatem suum, sub cuius potestatis manserint regimine, inquirent: ut quo die & tempore illis Paschæ festum pronunciauerit, sollicita ueneratione peragant.

*III. Ut monasteria, diuersoria secularium
non fiant.*

Sanctorum Patrum decreuit sententia, ne monasteria diuersoria secularium fiant. Vnde quia nouimus quosdam Abbates, quibus regulariter cura regendarum animarum commissa est; dum quasi patrono affatu aditum secularibus in monasterijs adtribuunt, diuersas insolentias monachis, ibidem Deo deseruentibus ingerunt: dum & eorum operationem, quo se diuinæ pietati placituros alacri curiositate exhibent, deprehendunt, & vitam & mores illorum quadam mentis perniciæ infaustè detrahendo deturpare non desinunt. Et iterum, quod pessimum est, dum extraneis passim commorandi aditus infra claustra monasterij confertur, graue inolefcit vitium monachorum: quo & vitam suam per lucra mundialia sectantes degenerant, & se à proprio cœnobio voluptuosa fœditate dissociant. Quæ res ad hoc nostrorum paterna pietate demulcet animos, vt ea constituamus, quæ & sanctis animabus iuaminis solamen impendant, & præsumptiones secularium remoueant. Quamobrem placuit vniuerso cœtui nostro hoc statuere, vel potius definire, vt nullus abinceps secularium, seu potestatiuè, seu etiam vel ex permisso Abbatis, vel cuiuslibet monachorum infra claustra monasteriorum hospitandi, vel commorandi habeat receptaculum: excepto quos vita probabiles, egenos aut paupertate depressos inspectio præuiderit Abbatis: quos & suscipere beneuola voluntate in monasterijs, & alendos elemosynis modis omnibus sinimus. De reliquis autem personis secularibus (sicut iam à nobis est superius præmissum) nullum penitus patimur infra claustra monasteriorum hospitandi habere receptaculū. Cæterùm si secretiùs aut sequestratim à monasterio ad id, quod constructum pro superuenientibus domicilium, patuerit, ibi eos suscipere Abbates, vel monachos oportebit. Quatenus & vita eorum remotis seculi conturbationibus in omni opere deifico probabilis inueniatur, & nullius vanissimis detractionibus dehonestentur: aut certè (quod inhonestum est) ne per talium susceptiones dissolutionem incurrāt, & à bono proposito vitam suam extorrem efficiant.

IIII. De

IIII. *De libertis, qui ab Episcopis ex familia Ecclesiae
manumittuntur.*

Cencil. Tol. Non est dubium à sanctis Patribus definitum fuisse, vt omnes liberti, qui ab Episcopis ex proprijs familijs Ecclesiae, manumissionis gratia titulantur, post decedentis Episcopi obitum, mox vt alius superuenerit Episcopus, infra anni spatium libertates suas repraesentent: quo secundum Canonis sententiam, per suas professions, debitam suae originis conditionem agnoscant. Sed quia ita speciali modo sancta decreuit Synodus, vt si ipsi liberti infra anni spatium, superuenienti suo Põtifici chartulas libertatis suae praesentare neglexerint, protinus eos in pristinam seruitutis redigant conditionem; & licet illis congruentius satisq; luculentius retractatum fuerat, hoc tamen à nobis conspicuum perpenditur, quo non solum & praedia Ecclesiarum debita auctoritate disponimus, sed etiam & oppressis pium suffragium porrigimus: per quod & cupiditas Sacerdotalis frustretur & imbecillitas pauperũ subleuetur. Quia ergo comperimus, quosdam Pontifices potius lucra sua ampliari studentes, quàm de mercedis opere Domino placentes, liberos, quos ex familia Ecclesiae, à suis praedecessoribus inueniunt, pro, eo quòd chartulas libertatis suae infra consultum tempus non repraesentent, statim eos in propriam seruitutem redigere; vnde hoc pietatis studio generali modo subrogamus beneficiũ: vt si isdem liberti forsitan ignorauerint ordinem Canonum, aut certè (vt adsolet fieri) ad praesentandas libertates suas tepuerint, ipsius Pontificis sollicitudo, mox in sedem sibi creditam successerit, per Clerum aut domesticos, perquirere procurabit, quos decedentes Episcopi de familijs Ecclesiae manumissionis gratulauerunt: vt eisdem Pontifice praemonente, ipsi liberi chartulas suae libertatis repraesentent: qualiter nec liberti Ecclesiae de institutione Canonum ignorantes se esse perhibeant, nec Sacerdotis callida voluntas patefcat, vnde contra ordinem reducantur manumissi ad originem seruitutis. Quos, si Põtificè praemonente, contempserint infra anni spatium suas libertates propriae sedis Episcopo pãdere, licitum sit, ei secundum Canonum sanctiones, in iure Ecclesiae suae reducere seruituros.

V. Ut defuncto Principe, superstes Regina statum & vestem secularem deponat, & in cœnobio virginum mancipetur permansura.

*Concil. Tol.
13. cap 5.*

Licet planissimè in Cōcilio Toletano de Principum relictis institutum fuisset, vt nulli licitum esset superstitem reginā in coniugio ducere, aut sordidis contactibus maculare, neq; sequuturis regibus, nec cui libet hominum esset permissum: tamen nostri ordinis causa est, vt creberrimè ad hoc aciem mentis nostræ cōdirigamus, quæ animæ intuemur exhibere profectum. Vnde quia præteritis temporibus multas scimus atq; cognouimus Principum relictas, post eorum vocationē propice regni, quem regendo in cūctis tenuerunt, nullam reuerentiam honoris eis adhiberi à populis: sed passim (vnicuiq; probatum est) diuersas adsumentes occasiones non solum latenter in eorum contrarietate insidias moliuntur, verū etiam (quod veritati cōtrariū est) procaciter verba cōtumeliosa in conuentu multorum eas adficiunt: & quod omni religioni abominandū, atq; horrendū est, de ijs detrahere nō sinūt, quas in caterua populi cernunt commorari. Proinde paternā pietate cōmoti, atq; condigna circa tanto culmine prouidentes, per huius decreti nostri paginam nō solum quæ in prædicto Concilio exarata sunt de coniuge Principum perenniter custodire, atq; firma stabilitate decernimus permanere; sed etiā ea, quæ sunt conspicua honestati necessaria modò aduertere procuramus: vt seruatas in omnibus sanctiones Canonum totius Toletani Concilij, quæ de Principum relictis promulgatæ atq; definitæ esse noscuntur, deinceps relictæ Principis superiorem sententiā inlibato animo pudicè seruans, statim arcessito ab hoc seculo Principe, vestem secularem deponat, & alacri curiositate religionis habitum adsumat. Quā etiam & confestim in cœnobio virginum mācipandam esse censemus; & vt ab omni turbine mūdi remota, nequaquā cui libet locus adtribuatur, per quod aut contumelia tantę potestati in publico ingeratur, aut subdita plebi esse hæsisse patefcat, quorum ante dudum agnoscitur domina fuisse: sed infra claustra monasterij iugi sedulitate persistēs, atq; sanctimoniam vitā peragens, de regno temporali, opitulatione diuina ad regnum æternitatis mereatur peruenire. Quicumq; igitur superiores constitutiones, quæ salubri consilio à nobis definitæ esse noscuntur, violauerit, vel execrari quacumq; factione pertenta-

uerit,

uerit, aut permiserit, nouerit se excommunicationis percepturum sententiam, atque etiam exilij damnationis diuturno tempore incurrere iacturam.

Peractis quoque à nobis quæ congrua fuerunt de ordinibus Ecclesiasticis, in primis immensas laudes omnipotenti Deo Patri & Filio & Spiritui sancto, cui cura est pacem & unitatem Ecclesiæ suæ sanctæ Catholicæ prouidere, deferimus. Deinde Orthodoxo, & serenissimo domino nostro Egicani Regi, cuius instinctu, & deuotissimo institutu in hoc coadunari meruimus Synodali conuentu, multiplices gratiarum actiones persoluimus: qui non solum nostrorum animos ad corrigendos ordines Ecclesiasticos excitauit, sed etiã & populum per oracula, regni sui voto gratioso, ab impensione tributi reddidit absolutum. Pro quo beneficij studio, qui plebi suæ tanta largitus est dona, Dominum Iesum Christum, qui nos potentia virtutis suæ decorauit pretiosa, ac pretiosa effusione sanguinis sui redemit, exoramus, vt ipse regnum eius in pace, sub multimoda annorum curricula solidet, gentemque, & vniuersam patriam eius in tranquillitate conseruet, & contra hostem aduersum victrix Christi dextera victorem efficiat semper: atque expletis huius extensis vitæ temporibus, ad æternæ beatitudinis præmium peruenire mereatur in læssus, præstante Domino nostro Iesu Christo, cui est, honor, summa virtus, & potestas in secula seculorum. Amen.

Notæ.

HOc Concilium Casaraugustanum est tertium ex his quæ in hoc opere ponimus: ex scriptum est ex. C. M. S. vestito Monasterij. S. Emiliani, quem vocamus hic Hispalensem: nam in omnibus CC. Ecclesiæ Toletana, & S. Laurentij, est mutilum; ubiq; caret subscriptionibus. Erat Episcopus Casaraugustanus in hoc Concilio Valderedus, vel Valdefredus: nam subscribit in. 15. Toletan. anno primo Egicani Regis, & in. 16. anno sexto eiusdem. Interfuit etiam eadem ratione Ioannes Egarensis, & Nepotianus Tyrassonensis, & Florus Mentefanus: & Ubisifredus Ausonensis, qui omnes in. 15. & 16. Concilijs adfuerunt.

IN NOMINE DO-
mini. Incipit Synodus Toleta-
na sextadecima LX.
Episcoporum.

DVm anno sexto inclyti, & Orthodoxi Domini, & Prin-
cipis nostri Egicanis sub die sexto Nonarum Maiarum,
Era DCC. XXXI. vnanimitatis nostræ conuentus in Præ-
torienfi basilica, sanctorum videlicet Petri, & Pauli aggrega-
tus confisteret, atque vnusquisq; nostrorum ex more secun-
dum ordinationis suæ tempus in locis debitis resideret, rerū
prius omnium Domino deuotissima gratiarum iura persol-
uimus, pro eo, quòd nos & alterutræ visionis contuitu so-
lari permisit, & alternæ pacis osculo confouendos statuit;
diffusis cordibus, simulque & vocibus ei precum murmura
effundentes: vt sicut nos alternorum osculorum impensione
lætificos effecit, ita serenissimum, ac religiosissimum præ-
dictum Egicanem Principem, cuius iussu fraternitatis nostræ
cœtus est adunatus, fidei suæ conuersatione stabiliat, pro-
rogatione iustitiæ muniat, pacem locupletem reddat, impensio-
ne misericordiæ fulciat, virium fortitudine roboret: quo lon-
gæuitatis munus fruens, cōmissa sibi regni gubernacula dis-
creto moderamine teneat, & cōmissos sibi populos benignè
regat, æquè disponat, & iussu pietatis modificet. His deuo-
tione promptissima actis, cœpit vnionis nostræ numerositas
de rebus spiritualibus mutua collationis inter se orsa diffun-
dere, atque euentum rei expectatione mansuetissima præsto-
lare. Igitur cum ea attentius agerentur, sic idem excellentif-
simus Princeps sanctæ intentionis munimine fretus, religio-
ne plenissimus, & elucubrationis summæ titulo inclytus,
nostro se se cœtui intulit, ac gloriosi capitis verticē cernuo
voto reclinans, nostris sese Domino precatibus commenda-
ri percensuit; proprijs manibus totum nobis deferens re-
ferandum, in quo suæ deuotionis vota, & deliberationis piæ
desideria

desiderio sistebant, stylo grauissimè exarata; omnes in communi sui oris dulcifluis exhortans oraculis ait.

En diuini cultus reuerèdissimi Sacerdotes quidquid proprij oris effamine vestris sacris sensibus debui intimare: quidquid innormis poterat diffusæ eloquutionis affatus exprimere, sicut hic breuiter summatimq; calamo currenti digessi. Vnde vos ea sollicitiùs prælibantes, gliscentibus animis pertractate: & tam ea, quæ hic sunt insita, quàm etiam alia, quæque se reuerendissimo vestro cœtui ingesserint audienda, æquissimis iudiciorum vestrorum definitionibus terminate, & firmissimo sententiarum vestrarum stylo esse permanfura decernite. **Q**uem tomum ab eo vnanimitas nostra suscipiens, eidem Principi benediximus: eoque è nostri medio discedente, eiusdem tomi seriem reserauimus, cuius dictorum textus subter annexa serie declaratur.

IN Nomine Domini. Flauius Egica Rex sanctissimis Patribus, in hac sancta Synodo residentibus. Nouit, beatissimi Patres, serenitatis nostræ gloriosa sublimitas, synodicæ aduocationis studia nutantis seculi obstare ruine, & fidelibus populis congruã salutaris vitæ impendere disciplinã. Quapropter orthodoxæ fidei religione permotus, vestriq; cœtus optabili conuētu iucūdior redditus, cœlorū Regi grates laudūq; vota persoluo: qm̄ præstolata adgregationis vestræ cōcursio præceptionis nostrę oraculis deuotissimè paruit, & alternæ visionis exoptata gaudia commodauit. Igitur vobis coram positus, vestris precibus supernã mihi clementiã suffragari efflagitās, vniuersitatē sanctitudinis vestræ Christiana mētis deuotione cōuenio; vt quia Ecclesię sanctæ catholicæ digna speculatione perstatis, votis meis fautores sitis, vestriq; Pontificatus meritis, in regendis populis præstantiora mihi subsidia præparetis, & consiliorum nutrimenta salubria afferatis; quo valeam sanctimonix vestræ adminiculo fultus, & regnandi gressus in pace perficere, & gentem mihi subditam pio, ac discreto moderamine regere. Nam & tales vos in hoc sancto Concilio adesse præopto, quo gratia Spiritus sancti corda vestra irradians, in medio sit vestrorum; vt ipso docēte, id teneatis atq; seruetis, vnde & mihi, qui præ omnibus, multis sum criminibus deditus, & cuncto populo regiminis mei respectio diuina semper opituletur. **Q**uantis denique malis indignante Deo terra quotidie vapulet, quantisque plagis, vel
per-

perfidorum sceleribus contabescat, Paternitati vestrę non reor esse incognita. Sed quia indubię credimus, quod transgressionem mandatorum Dei, digna factis recipimus; dicente Domino per Prophetam: Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea; opportunū satis est, vt per vos, qui diuinę vocis pręconio sal terrę estis, saluationis obtineat opem. Vnde venerabilem sanctitatis vestrę vniuersitatem exhortor, vt imprimis almę fidei rectitudo, quę per veram credulitatem in omni terrarum orbe diffusa expanditur, vestrę collationis eloquijs pręconetur; prędicata veraciter teneatur; retenta in arcano vestri pectoris illibata seruetur. Deinde quia comperimus, quod multę Dei basilicę in dispersis locis vestrarum parochiarum constitutę, dum ad vnius respiciunt ordinationem Presbyteri, nec assidua in eis Sacrificia Domino delibantur, & destitutę remanent, atque sine testis, vel semirutę fore noscuntur, specialiter in Canonibus adnotetis, vnaquęque Ecclesia, quāuis pauperrima, quę vel decem mancipia habere potest, sui debeat cura gubernari cultoris: cęterum si minus habuerit, ad alterius Ecclesię Presbyterum pertinebit. Nam dum ex omnibus plurimę basilicę, vt pręmisimus, vnius solitudine rediguntur, solum est, quia & viduatę persistunt, & difficilę sacris cultibus ordo debitus exhibetur. Quod non tantum Sacerdotibus Dei in culpa est, verumetiam & infidelibus Iudęis ridiculum affert: qui dicunt nihil pręstitisse, interdictas sibi, ac destructas fuisse synagogas, cum cernant peiores Christianorum effectas esse basilicas. Pro quarum etiam reparatione à vestra vniuersitate censendum est, vt eas vnusquisq; Episcopus de tertijs parochialium basilicarum Canonicę restaurandas inuigilet. Qui si tertias ipsas consequi noluerit, cura sui gerendum est, vt Presbyter destructę Ecclesię exinde commissam sibi basilicam reparet; euidentem censurę modum apponentes in Canone, qualiter debet incuriosus quisque Episcopus condemnari, si pręscriptum pro renouandis Dei templis ordinem neglexerit adimplere. Nam & hoc honorificentia vestra promulgare curabit, vt nemo Episcoporum, pro Regijs inquisitionibus exhibendis, parochialium Ecclesiarum iura cōtingat, nec quascunque exinde inquisitiones, aut euectiones exigere audeat; sed de prędijs suarum sedium, Regio culmini solita perquisitionum obsequia deferat; nihilq; de rebus earundem

Osee. 4.

Matth. 9.

Alij M. C. vnicatę

Alij M. ff. Cui, fuerit ipsa con. vo luerit, cura sui gerenda est.

De euectionibus supra dictum. Vide leges Gothicas.

*De stipendijs
Clericorum
supra.*

earundem parochiarum Ecclesiarum causa stipendij cuiuspiam dare praesumat. Quod si fecerit, duorum mensium spatio excommunicari se nouerit. Interea id praecipue à vobis procurandum est, vt vbiicumque idololatriam, vel diuersos diabolicę superstitionis errores repereritis, aut qualibet relatione cognoueritis, ad destruendum tale facinus, vt verè Christi cultores, cum iudicibus quantocyus insurgatis: & quæq; ad eadem idola à rusticis, vel quibuscunque personis deferri perueneritis, tota vicinis conferenda inibi Ecclesijs conferatis. Pro quo etiam extirpando scelere edictum tale in regulis apponatis, vt quicumque Antistes huiusmodi nefas agi permiserit, vel peractum in sua diocesi protinus abolere distulerit, à loci sui officio pulsus, vnus anni excursu, sub poenitentia maneat religatus lamento: alio tamè Principali electione ibidem constituto, qui possit huius institutionis ordinem seruare, & populo Christiano bonæ conuersationis pandere tramitem; postmodum ad sedis suæ ordinem reuersurus. Sed, & quod his potius est, zelo Dei zelantes abrogandam Iudæorum vtriusque sexus perfidiam radicitus demite: vt & legum nostrarum sententias, quæ ob perfidiam eorum & in praeteritis editæ, & hodierno sunt tempore conditæ, omni valeant robore subnixæ; & accessus nequitia ipforum, earundem legum dispereant sanctione. Sic quoq; vt iuxta nouellæ legis nostræ edictum, nemo ex eisdem Iudæis, in perfidiam durantibus, ad* catablum, pro quibuslibet negocijs peragendis, accedat, nec quodcunque cum Christianis commercium agere audeat: quo merito cum Propheta dicatis: Nonne qui te oderunt Domine, oderam illos, & super inimicos tuos tabescebam? Ex quibus igitur Hebræis, vel vxoribus, ac filijs eorum, si quis deinceps ad Catholicæ fidei regulam integerrima deuotione conuersus extiterit, abnegans ex toto genuinæ prauaricationis errores, vel cerimonias, omnesque parentalium rituum sectas, ab omni exutus iugo maneat functionis, quam pridem in errore praestitutus publicis vtilitatibus exsoluere consuevit. Sic quoq; & in cæteris incredulis eius redundetur functio pensionis, quos adhuc nefanda retinuerit obstinatio parétalis. Inter cætera tamen, obscœnum crimen illud de concubitoribus masculorum extirpandum decernite: quorum horrenda actio, & honestæ vitæ gratiam maculat, & irâ cœlitus superni iudicis prouocat. Et quia pleriq; perfidorum cothurno

*Pro inueneritis: sic
Conc. 13. initio &
15. Tolet.*

*Regibus
Gobis Epif
copos nomi-
nari soli-
tos ostendi-
mus in Con-
cil. 12. Tol.
c. 6.*

*Id constat
ex Conc. Tol.
12. c. 8. &
legum Vni-
uersal. lib. 12
tit. 3.*

*Præteritum
ubi causa
aguntur: sic
supra.*

Psal. 138.

*De his vide
Concil. Tol.
4. c. 85. &
6. c. 17. &
18. Concil.
Tol. 10. c. 2.*

cothurno superbiæ dediti, non ex Deo regale fastigium, sed solo iactantiæ tumore appetere dignoscuntur; quicumque amodò ex Palatinis, cuiuslibet sit ordinis, vel honoris persona, in necem Regiam, vel excidium gentis, ac patriæ Gothorū fuerit conatus intendere, aut quodcumq; conturbium intra fines Hispaniæ tentauerit excitare; tam ipse, quàm eius omnis posteritas, ab omni Palatino expulsa officio, sub tributali impensione fisco debeât perpetim inferuire: amissis insuper cunctis facultatibus proprijs, quas, cui voluerit, licenter conferat clementia Principalis. Cuncta verò, quæ in Canonibus, vel legum edictis deprauata consistunt, aut ex superfluo, vel indebito coniecta fore patefcunt, accommodante serenitatis nostræ consensu, in meridiem lucidæ veritatis reducite; illis proculdubio legum sententijs referuatis, quæ ex tēpore diuæ memoriæ prædecessoris nostri, domini Cindasuinthi Regis, vsque in tempus domini Vvambanis Principis, ex ratione de promptæ, ad sinceram iustitiam, vel negociorum sufficientiã pertinere noscuntur. Varia quoque populorum negocia, cæteraq; sceleratorum hominum gesta, fidei sanctæ contraria, ita vestri examinatione iudicij canonicè, ac legaliter finiãtur, vt nec iustitia prætereat, nec seueritas legum ex omnibus intercurrat: qualiter, dum in his omnibus vos amor Christi reddiderit feruidos, & æquitatis catena constrinxerit nexos; non solum in hoc seculo sanctitatis dono perspicui maneatis, sed & æternis præmijs in perpetuum floreatis: quia tunc me à Domino cum plebe mihi credita, à peccatis elui credo, cum discussio iudicij vestri, in examinãdis causis talis præcesserit, quæ in nullo, tramite veritatis aberret. Hoc solum vos honorabiles Dei Sacerdotes, cunctosq; illustres aulæ Regiæ seniores, quos in hoc Concilio nostræ serenitatis præceptio, vel opportuna inesse fecit occasio, per inseparabilem omnipotentis Dei potentiam adiuramus, quia in priuatis dirimendis negocijs, quæ se vestro cœtui audienda emerferunt, nulla personarum, vel muneris acceptio intercurrat; nullus se fauor interferat; nulliusq; trepiditatis incuria promulgare iustitiam, quæ Deus est, obstrepat: sed puro examinationis libramine causarum iurgia terminantes, & iusta Dei iudicia vobis præ oculis apponentes, vnicuique parti æquitatem pandere procuretis: quatenus ex hoc nostræ mansuetudini præstolata à Deo mercedis præmia conquiratis, & rectitudine vestri iudicij

iudicij coram nobis honorabiles sitis, atque ante Deum semper bonorum operum gratia polleatis. Datum sub die septimo Calend. Maij, anno feliciter sexto regni mansuetudinis nostræ: Toletō.

Referato tomo igitur, & quæquæ eius series retentabat, diligenti indagatione perlustrantes, immēsi mole gaudij cordium nostrorum arcana exæstuant. Proinde feruentioribus animis in laudem Dei nostri hymnorum libet cantica reboare; quòd religiosissimi, & orthodoxi Principis nostri intimo igne sui amoris ita reddiderit feruidum, vt totius nostræ adnationis collegium prudentissimis, ac salutaribus sui oris affatibus crediderit exhortandum; per benignè nos admonens, vt dignorum speculatorum more Ecclesiæ Dei nauem, quam dispensatione superna in vasti huius salis gurgitibus gubernandam suscepimus, salutarium remigiorum gubernaculis, ad consummatæ salutis portum incolumem perducamus; & in defensione eius, quotidianis lucubrationibus operam demus, vigilantes & custodientes vigilias noctis super nobis creditos greges: ita nempè vt verborum spiritualium concrepantibus tubis, & fanis membrorum compagibus, nec securitatis torpore depressa diuersorum lapsuum incurrant decipula, salutaria sine intermissione ministremus munimina, & infirmis artubus, diuersis vtpote ægrimoniorum vulneribus sauciatis, congrua medicamina apponamus: quo facilius queant, & veteriosa vlcera radicitus euelli, & remedia exoptatæ salutis nancisci. At nunc quoniam ad hæc implenda nullum nostrorum sine adiumento omnipotentissimæ Trinitatis cernimus esse idoneū, ideò cōspicuum satis, & necessarium perpendimus; vt quia corde creditur, ad iustitiam, oris autem confessio fit ad salutem; ipsius sanctæ Trinitatis mysterium, qui est vnus Deus, à quo nos expetere cōuenit, vt digni Ecclesiæ suæ pastores existere mereamur, proprii oris confessione promamus; & vtpote mortali ore, quantum ipse iusserit prælargire, laudum insignia præcinamus: quatenus vniuersæ definitiones, quæ nostro effectu extiterint editæ, superpositæ fundamento firmissimo, inconuulsæ persistant, & iustitiæ robore subnixæ, seculis infinitis perdurent.

Credimus & confitemur omnium creaturarum, quæ trinis rerum machinis continentur, auctricem, atque conserua-

Nnn ticem

ticem indiuiduam Trinitatem (id est) Patrem, qui est totius fons & origo diuinitatis; Filium, qui est plena imago Dei, propter expressam in se paternæ claritudinis vnionem, ante omnium seculorum euentum ex Patris intimo ineffabiliter genitus; Spiritum verò sanctum, ex Patre, Filioque, absq; aliquo initio procedentem. Qui tres, quamquam personarum secernuntur distinctione, nunquam tamen separantur potentia maiestate: inseparabilis nempe æqualitatis eorum insinuatur diuinitas. Et tamen quamuis Pater genuerit Filium; nec ideò Filius sit idem qui Pater, neque Pater sit ipse qui Filius; sed nec Spiritus sanctus Pater sit, Filiusque, sed tantum Patris, Filijque Spiritus, & idem Patri, & Filio, etiam ipse coæqualis; nequaquam in hac sancta Trinitate quidquam creatum, seruum, famulumque conuenit credi; neque aduentitium, vel subintroductum, tanquam ei aliquando acciderit, quod constet eam aliquando minimè habuisse, condecet autumari. Vnde catholicè confitemur, Patrem Deum esse omnipotentem; Filium similiter Deum omnipotentem; nec non & Spiritum sanctum Deum omnipotentem: non tamen tres Deos credimus, aut tres omnipotentes; sed vnum tantummodo Deum sumus in concussa fidei veritate credentes; vnus naturæ, vnus essentia, vnus omnipotentia, vnus maiestatis, vnusque virtutis. Quarum tamen personarum quamuis in hoc, quod ad se sunt, nulla possit separabilitas inueniri; in hoc verò quòd ad distinctionem attinet, sunt quædam, quæ specialius vnicuique possint pertinere personæ; scilicet, quòd Pater à nullo originem sumpsit; Filius Patre generante existit; Spiritus quoque sanctus ex Patris, Filijque vnione procedit. Sed nunquid quia Filius ex Patris est omnipotentia generatus, aut Spiritus sanctus ex Patre, Filioque procedens, putandus est aliquando Pater fuisse sine Filio, aut genitor, genitusque sine sancti Spiritus extitisse substantia? absit: sed sicut Pater sine initio creditur, ita Filius veneratur; ita etiam sanctus Spiritus veridicè profitetur. Nec tamen sicut Pater creditur, à quolibet nequaquam existendi originem ducere, ita Filius, aut Spiritus sanctus autumandi sunt ex semetipsis existere: sed Filius Deus de Patre Deo; non Deus Pater à Filio Deo; neque Pater, aut Filius ab Spiritu sancto, absque noxa, sumpsisse putabuntur originem; cum ipse à Patre & Filio, sine cuiusquam infidelitatis nœuo creditur

*Initium intelligitur
possit, unde inquit: Spiritus
sanctus est à Patre
& Filio, sine cuius-
ideò in sancta Trinitate,
non est primus aut
secundus: in diuina causa
aliud est principium
causæ, ut dicitur
Thom. 1. p. 1. 33. an. 1.*

datur, sine initio processisse. Et ideò in huius sanctæ Trinitatis sacramento nihil antèrius posteriusve credendum est: quia numquam fuit tempus, quando Pater sine Filio, aut Spiritu sancto subsisteret; neque Filius sine Spiritu sancto subsisteret; neque Filius sine sancto Spiritu cum Patre aliquando regnaret. Et ista dicentes, non personarum cõfundimus proprietates, nec vnionem substantiæ separamus. Nihil etiam in eadem sancta Trinitate maius, aut minus credere oportet, nihilque etiam imperfectum, atque mutabile: nam perfectus Pater, perfectus Filius, perfectus Spiritus sanctus; immutabilis Pater, immutabilis Filius, immutabilis Spiritus sanctus: Nam de immutabili, & perfecto Patre immutabilẽ, imperfectumque Filium nec decuit nasci, nec conuenit credere. Idcirco sunt quædam, quæ in hac sancta Trinitate indiscretè oporteat confiteri: in hoc etenim, quod ad se est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, indiscretè vnus Deus credendus est Pater cum Filio, & Spiritu sancto: quod verò ad relatiuum attinet, discretè personarum trium est prædicanda proprietas; Euangelista prædicante: *Manh. 28.* Ite docete omnes gentes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti: relatiuum etenim dicitur, quòd vna ad aliam personam referatur. Nam quando dicitur Pater, Filij nihilominus persona signatur; & cum dicitur Filius, Pater ei sine dubio inesse monstratur. At nunc quoniam Spiritus sancti vocabulum, quo non tota Trinitas significatur, sed tertia quæ est in Trinitate persona, quomodo secundum relatiuum ad Patris Filijque referatur personam nequaquam apertissimè pateat; pro eo scilicet, quia sicut dicimus Spiritum sanctum Patris, non consequenter dicimus Patrem Spiritus; ne Filius Spiritus sanctus intelligatur: in alijs tamen vocabulis, quibus eiusdem Spiritus sancti signatur persona, ad relatiuum pertinere dignoscitur. Igitur donum specialiter Spiritum sanctum accepimus, quæ in sancta prænoscutur Trinitate tertia esse persona; pro eo quod à Patre, Filioque, cum quibus vnus essentia per omnia creditur, fidelibus condonetur. Quapropter cum dicitur donum donatoris, & donator doni, relatiuum haud dubiè declaratur: quod etiam de ipso vocabulo Spiritus sancti inculpabiliter est credendum. Denique quia sanctæ Trinitatis (et si non vt debuit) tamen quantum ipse donauit, huc vsque mysterium confitendo digessimus, exinde quæ de ipsa Tri-

Nnn 2 nitate

nitate persona suscepit carnem, piè & orthodoxè subsequiua ferie pandimus. Vnde licet inseparabilia sint opera Trinitatis, tamen fideliter profiteamur, non tantùm fide cordis, sed & oris professione, quòd non tota Trinitas suscepit carnem, sed solus filius Dei, qui est ante secula ex Dei Patris substantia genitus, in fine seculorum de Virgine Maria,

Ioann. 1.

^a Euangelio teste enixus, qui ait: Verbum caro factum est, &

^a Euangelio est teste
habent. M. II.

Luc. 1.

Virginem cœlitus missus ait: Ave Maria gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu inter mulieres: Ecce in utero concipies, & paries Filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel.

Luc. 1.

Cui cum Maria (vt ait sanctus Ambrosius) non fidem ^b re-

^b Refutant. Exc.

nuens, non officium recusans, sed potius accommodans ^c ef-

^c Affertum. Exc.

fectum, spondens obsequium, neque de effectu dubitans, sed qualitatem ipsius quærens effectus, dixisset: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognoui? ab Angelo illi re-

sponsum est: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Propterea quod nascetur ex te san-

ctum, vocabitur Filius Dei. Cuius nempè Angeli oraculum, dum Spiritum sanctum superuenturum in ea dicit, & vir-

tutem altissimi, qui est Dei Patris Filius, obumbraturum eam præmonuit, eiusdem Filij carni totam Trinitatem co-

operatricem esse monstravit. Quæ scilicet Virgo sicut ante conceptionem obtinuit virginitatis pudorem, ita post par-

tum nullam sensit integritatis corruptionem: nam virgo concepit, virgo peperit, & post partum incorruptelæ pudorem sine interceptione obtinuit. Cuius videlicet conceptio-

Ierem. 31.

nis, aut partus mysterium, quia secundùm Prophetale vaticinium, nouum creatum est super terram, vt fœmina illa sin-

gulariter, absque virili coitu, circumdaret virum, nulla potest ratione comprehendi, nullius oris affatu valet enunciari.

Ioann. 1.

Ob hoc etenim Ioannes Baptista cernuè profitetur: Ecce post me venturus est, qui ante me factus est, cuius nõ sum dignus,

vt soluam corrigiam calceamenti: ac si diceret, corrigiam calceamēti diuinitatis calceatæ, quæ est ligatura mysterij, nequeo

soluere: quia quomodo in virginali utero corporatum est verbum; quomodo etiam idem Verbum caro factum anima-

tum existat, nequaquam inuestigare sufficio. Pro qua re præ-

Augustinus

cellentissimus fassus est Augustinus: Hic si ratio quæritur, non est mirabile? si exemplum poscitur, non est singulare?

Ipse

Ipse verò Dei filius ab ingenito Patre genitus, à verò verus, à perfectò perfectus, ab vno vnus, à toto totus; Deus sine initio, perfectum hominem de sancta, & inuiolata Maria semper Virgine assumpsisse est manifestus. Cui etiam homini sicut perfectionem adscribimus, ita duas ei voluntates inesse; vnam diuinitatis suæ, aliam humanitatis nostræ, nihilominus credimus. Quod etiam per quatuor Euangelistarum oracula, eiusdem Redemptoris nostri affatu euidentissimè declaratur: sic enim factus est dicens: *Matth. 26.* Mi Pater, si possibile est, transeat à me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Et iterum: Non veni voluntatem meam facere, sed voluntatem eius, qui misit me: & reliqua: quæ si de omnibus sanctarum scripturarum codicibus maluerimus colligere, enormis voluminis telam nostri oris videbimur compaginare textrino. Quibus etiam adloquutionibus demonstrat, suam voluntatem ad hominem retulisse adsumptum; Patris, ad diuinitatem, in qua est idem vnus & æqualis cum Patre: quippè quantum ad diuinitatis attinet vnitatem, non est alia voluntas Patris, alia Filij; vna enim est voluntas, vbi vna persistit diuinitas: quantum autem ad hominis naturam adsumpti, alia est voluntas Deitatis suæ, alia etiam humanitatis nostræ. *Matth. 26.* Proinde in hoc quod ait: Non sicut ego volo, sed sicut tu, patulè ostendit, non velle id fieri, quod voluntatis humanæ loquebatur affectus, sed propter quod ad terras, paternam voluntate descenderat. Cuius tamè Patris voluntas nequaquam contraria Filij voluntati existit: quia quibus est diuinitas vna, non potest esse voluntas diuersa: & vbi in natura nihil potest diuersitatis accidere, ibi nihilominus enumerantur generaliter aliqua numerosa. Igitur huius voluntatis sanctæ vocabulum, quamuis per comparatiuam similitudinem Trinitatis, qua dicitur memoria, intelligentia, & voluntas, ad personam sancti referatur Spiritus; secundum hoc autem, quod ad se dicitur, substantialiter prædicatur. Nam voluntas Pater, voluntas Filius, volútas Spiritus sanctus: quemadmodum Deus est Pater, Deus est Filius, Deus & Spiritus sanctus: & multa alia similia, quæ secundum substantiam dici ab his, qui catholicæ fidei veri cultores existunt, nulla ratione ambigitur. Et sicut est catholicum dici, Deum de Deo, lumen de lumine, lucem de luce; ita veræ fidei est proba assertio, voluntatem dici de voluntate, sicut sapientiam de sapientia,

tia, essentiam de essentia: & veluti Deus Pater genuit filium Deum, ita Pater voluntas genuit Filium voluntatem. Itaque quamquam secundum essentiam, Pater voluntas, Filius voluntas, & Spiritus sanctus voluntas, non tamen secundum relatum vnus esse credendus est: quoniam alius est Pater, qui refertur ad Filium; alius Filius, qui refertur ad Patrem; alius Spiritus sanctus, qui pro eo quod de Patre, Filioque procedit, ad Patrem, Filiumque refertur, non aliud, sed alius: quia quibus est vnus esse in Deitatis natura, his est in personarum distinctione specialis proprietas. Quo

Philipp. 2.

circa idem Dei filius, qui dum esset diues, semetipsum exinanivit, formam serui accipiens, in impassibilitate Deitatis consistente natura, spontaneè in hominis suscepti est passus substantia, & pro nobis primæ mortis sustinuit dura exitia: & qui nullius peccati noxæ obnoxius mansit, pro nostris peccatis crucis patibulum spontè moriturus ascendit: qui que carnis, & sanguinis nullum contagium habuit, in carne sua flagra pro nobis, colaphos, sputamenta, coronamque spinam sustulit, & effusione sui cruoris totum mundum à peccatoribus abluuit; ac ne potestatem mors secunda in Dei haberet electis, eam vsquequaque impassibilis diuinitatis suæ iaculo perculit, ac peremit; dicente Propheta: O mors, ero mors tua: tartara penetrauit in anima, & sanctorum animas, quas illic hostis vincetas tenebat, morfu potentiæ suæ exemit;

Os. 13.

vt Prophetale vaticinium inquit: O inferne, ero morsus tuus: qui etiam tertij diei diluculo eiusdem carnis, qua occubuerat, veritate resumpta, discipulorum obtutibus claruit, eorumque corda nimio pauore concussa, præsentia suæ exhibitione^a solauit, & coram Angelorum, credentiumque frequen-

Ibidem.

tia sedem patriam repetiuit: in qua nunc sicut in veritate surrexit à mortuis, ad eius dexteram sedens, sic exinde in finem seculi venturus est, iudiciariæ potestatis diremptione à peccatoribus iustos fecernere; sanctis restituens pro benè gestis coronam, iniquis verò infinitæ damnationis^b igniuomam pœnam: exemplum nobis sua resurrectione impendens: sicut ille viuificans nos post duos dies, die tertia viuus resurrexit à mortuis, sic nos etiam in huius seculi fine resurrecturos vsquequaq; credamus, non in aërea, vel in phantasticæ visionis vmbra, vt quorundam improbanda opinio perstruit, sed in veridicæ carnis substantia, in qua nūc sumus, & viui-

Alia solidant.

b Fragmenta Excusa habent ignominiosam: lego, igniuomā: sic infra in fine huius confessionis fidei: igniuomis rogi cremabitur. Vt sicut. Exc.

Ad Corin.
2. c. 5.
Ad Coloss. 3

& viuimus. Ac tempore iudicij coram Christo, & sanctis Angelis suis vnusquisque referet corporis sui propria, prout gessit, siue bonum, siue malum; recepturus ab eo aut proprijs actibus interminabilis beatitudinis regnum, aut pro suis sceleribus perpetuæ damnationis interitum. Huius etenim fidei Ecclesia sancta Catholica baptismatis aqua abluta, Christi sanguine pretioso redempta; quæ neque in fide habet rugam, neque maculosi perfert operis notam, insignibus pollet, virtutibus claret, sanctique Spiritus donis referta coruscet: quæ etiam cum Iesu Christo Domino nostro capite suo, cuius corpus esse nequaquam ambigitur, est perenniter regnatura. Atque omnes, qui nunc in ea minimè consistunt, siue consiterint, aut ab ea recesserunt, seu recesserint, aut peccata in ea relaxari diffidentia malo negauerint, nisi poenitentia ope ad eam redierint, & quæque Nicæna Synodus seruanda decreuit, Constantinopolitanus conuentus venerari instituit, Ephesini primi Concilij amplecti auctoritas sanxit, atque Chalcedone sanctorum vnanimitas, vel reliquorum Conciliorum, siue etiam omnium venerabilium Patrum, in fide sana rectè viuentium edicta custodire præcipiunt, absque aliquo dubietatis næuo crediderit, perpetuæ damnationis sententia vlciscetur, atque in fine seculi cum diabolo eiusque socijs, igniuomis rogis cremabitur.

Sanctæ etenim fidei mysterium oris nostri confessione pandentes, ad capitula, quæ ob disciplinam Ecclesiasticam, moresque malè errantium componendos necessaria sunt, vnanimitatis nostræ articulum flectamus; & quæ opportuna sunt, decretis capitulis definiamus.

I. De Iudæorum perfidia.

Tolet. 3. c.
13. & Tol.
4. a cap. 57
7/3; ad cap.
66. & Tol.
12. c. 8.
Ierem. 17.

Licet in cõdemnatione perfidiæ Iudæorum numerosæ antiquorum Patrum sententiæ, ac leges promulgatæ nitescant, tamen "quia" vt Prophetale vaticinium propter eorum duritiam narrat, peccatum Iudæ scriptū est stylo ferreo in vngue adamantino, super petrā duriores effecti, in obstinationis suæ cæcitate perdurāt, satis est cõspicuum, vt catholicæ Ecclesiæ machinis murus infidelitatis eorum crebrius proteratur: quo aut tandem corrigantur inuiti, aut^a validè in stylo atterātur, ex Domini in æternum iudicio perituri. Nā peritorum me-

"Deest C.A.

^a Validè sic atterātur. C.A.

Nnn 4 dicorum

dicorum est consuetudo laudabilis, vt ægris diuersarum ægrimoniarum incommodis laborantibus studiosius medendi arte occurrant, quoadusque salutis medelam recipiant. Quinimo quoniam gloriosissimi, & amatoris Christi Egicanis, Principis nostri feruens intentio, & prompta deuotio, huius admirabilis medelæ peritiam his adhibere contendit; quatenus aut conuertantur ad fidem, aut in perfidia perdurantes, acrioribus sedulè multentur stimulis; proinde ^a & hortante pariter, & iubete delegit nostræ vnanimittatis conuentus, vt quidquid eorum sententiæ, vel leges, qui nos in fide Catholica præcesserunt, ad obterendam eorum perfidiam continere noscuntur, ab omnibus Sacerdotibus, cunctisque iudiciariam curam habentibus studiosius in eis nihilominus compleantur; & ea quæ nunc à nobis instituuntur, votis feruentioribus conferuentur. Ita nempè, vt quique eorum ad Christum plena mentis intentione ^b se conuerterint, ^c & fidem Catholicam absque aliquo infidelittatis fucò serauerint, ab omni exactiõne, quam sacratissimo fisco persolvere consueti sunt, cum his quæ habere poterint, securi extorrefque persistant. ^d Eandem impensionè hi qui in infidelittate sua persistiterint, publicis vtilittatibus in integritate persoluant. Ipsi verò, qui ab errore suo conuersi extiterint, suis tantum vtilittatibus, vt cæteri ingenui vacent; & negocia sua agentes, quidquid pro publicis indictionibus à Principe eis fuerit imperatum, vt ^e verè Christicolæ, expediant: nam id æquittatis ordo ^f deposcit, vt qui fide Christi decorantur, coram ^g hominibus nobiles, atque honorabiles habeantur. Legem sanè illam, quæ præfatis capitulis ad eorundem proterendam durittiam à domino nostro Egicane Principe nuper est edita, firmamus, & per huius constitutionis nostræ decretum inconuulsibile robur eam obtinere censemus.

I I. De idolorum cultoribus.

^{1. Petri. 9.} Manifestissimè liquet, quòd hostis humani generis, vt Apostolus narrat, per mundum rugiens curret, querens quem deuoret: nam diuerso tergiuersionis suæ astu quàm plurimos insipientium decipiens, suis eos decipulis irretire non cessat: & cum Dominus præcipiat: Non facies tibi sculptrile, neque omnem similitudem, quæ est in cælo desuper, & quæ in

^a Eo orante pariter.
C.A.

^b Deest C.A.

^c Eandemque.C.A.

^d Veri.C.A.

^e Omnibus.C.A.

Leuit. 26. in terrâ deorsum; & reliquâ. Et iterum non facietis vobis
 idolum, & sculptile, nec titulos erigētis, nec insignem lapi-
Deut. 6. dē ponētis in terra vestra, vt adoretis eum. Rursumque: Do-
 minum Deum tuum adorabis, & ipsi soli seruiēs; illi diuer-
 sis suadelis decepti, cultores idolorum efficiuntur, venerato-
Concil. Tol. 12. cap. 11. res lapidum, accensores facularum, excolētes sacra fontium
Veneratores lapidum, ac censores fa- cularū, exco- lentes sacra fontium, vel arborum. vel arborum, ^a auguratores quoque, seu præcanto-
 res, multa- ^a Auguratores. C. A.
 que alia, quæ longum est narrare. Et quia ille nec conditor
 eorum est, nec Dominus, ac Redemptor, summopere recto-
 ribus Ecclesiarum Dei cōuenit studere, vt quos maligna per-
 suasione per diuersa sacrilegia, sibi hostis idem ^b subiecerat; ^b Subdiderat. C. A.
 de eius iure tollentes, suo eos restituant creatori. De quibus
 videlicet sacrilegijs extirpandis, quoniam multimoda sancto-
 rum Patrum in diuersis concilijs clarent edicta, ^c vigilaci sen-
Concil. Elib. 6. 3. & 40. Nicæn. c. 11. Tol. 12. c. 11. suum indagatiōe perlustrauimus, ac discreto grauitatis pon-
 dere, horum instituta perpendimus. Et quia debitæ rationis
 plenitudine nitent, cum consensu, ac feruentissimo iussu
 religiosissimi domini nostri Egicani Regis, instituentes de-
 cernimus, vt omnes Episcopi, seu presbyteri, vel hi qui iu-
 dicandis causarum negocijs præfunt, solerti cura inuigilent,
 & in cuiuscunque loco præmissa sacrilegia, vel quælibet alia,
 quæ diuina lege prohibentur, vel sanctorum Patrum cohi-
 bent instituta, venerantes quoque, aut facientes repererint;
 cuiuscunque sint generis, aut conditionis, statim secundum
 prædictarum sententiarum seriem, emendare, & extirpare
 non differant: & in super ea quæ in "eodem" loco ^d sacrile-
 gio oblata fuerint, in conuincinis Ecclesijs coram ipsis, qui
 hoc voto sacrilego dedicanda crediderant, habenda perpetim
^e auferantur. ^e Offerantur. Exc.
 Quod si forsitan Episcopus, aut Presbyter, seu
 etiam iudex, ad quem locus ille pertinuerit, manifestissimum,
 ac probatissimum cuiuspiam sacrilegij facinus prænosens,
 hoc ardenti voto emendare neglexerit, loci sui dignitate
 priuatus, anni vnus spatio erit sub pœnitentia constitutus,
 loco suo in postmodum redditurus: scilicet, vt in eodem
 tempore, quo ille à loci sui propulsus fuerit officio, speciali-
 ter à Principe eligatur, qui timore Domini plenus, & vt Phi-
 nees, speciali zelo accēsus, cum iudicibus sibimet, vt diximus,
 iniunctis, & sacrilegium, quod inuenerint, omnimodè extir-
 pent, & ab omni populo iram Dei arceant. Si qui verò pro-
 talium defensione obstiterint Sacerdotibus, aut iudicibus, vt
 ea nec

ea nec emendent, vt debent, nec extirpent, vt condecet; & non potius cum eis exquisitores, vltiores, seu extirpatores tā-ti criminis extiterint, sint anathema in conspectu indiuiduæ Trinitatis: & insuper, si nobilis persona fuerit, auri libras tres sacratissimo fisco exsoluat: si inferior, centenis verberibus flagellabitur, ac turpiter decaluabitur, & medietas rerum suarum fisci viribus applicabitur.

a Perfoluat. C.A.

b De Sodomitis. C.A.

III. ^b De stupris.

Sicut cordis corporisque munditia homines Deo proximos facit, ita incentiuæ pollutionis actio à Deo alienos statuit: & sicut Sodomiticis populos horrenda, nimiumque detestanda patratio, igni cœlitus confluenti exurendos in præteritis tradidit, ita talibus immunditijs homines deditos æternæ damnationis rogi consumet; loquente Domino per Prophetam: Vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem, & cibus ignis. At nunc quoniam hæc funesta actio, & Sodomiticæ operationis malum multos fauciasse perpenditur, adeò nos ob huius fœdissimæ causæ extirpandam cōsuetudinem, zelo Domini ardentibus, omnes in commune sancimus, vt quicumque huius nefariæ actionis patratores extiterint, quique in his turpitudinibus sese implicari permiserint, & contra naturam masculi in masculos hanc turpitudinem operauerint, siquidem Episcopus, Presbyter, aut Diaconus fuerit, de proprii honoris gradu deiectus, perpetui exilij manebit damnatione percussus. Sin verò cuiuslibet ordinis, gradus, vel personæ, & talis colluionis noxijs reperti fuerint applicati; illius legis, quæ de talibus est edita, nihilominus feriantur sententia, atque ab omni Christianorum sint alieni caterua; & insuper centenibus verberibus correpti, ac turpiter decaluati, exilio mancipentur perpetuo. ^d Ita nisi tam eos, qui religionis cultū turpasse visi fuerint, quàm etiā alios (vt diximus, cuiuscumque ordinis homines) digna satisfactio pœnitentiæ, accipere corpus & sanguinem Christi in fine permiserit, aut Christicolarum societati reddiderit, nec in exitus sui diem, secundum Canonum instituta, communionis perceptione se nouerint releuari, nec catholicorū cœtui aggregari.

Isai. 9.

c Qui huius C.A.

In legib. Pyssegoib, lib. 4.

d Ita vt nisi. C.A.

IIII. De

III. De desperantibus.

Mat. 1. c. 16

Ad hoc Sacerdotalis institutio debet sine dubio promulgari, & vt vitia inolita austerissima falce pœnitentiæ defecet, & vlcus, quod dudum in membrorum compagibus exortum fauciat ac serpit, rigidæ inuentionis conatu vsquequaq; detruncet. Quorundam etenim hominum tam graue inoleuit desperationis contagium, vt dum fuerint pro qualibet negligentia, aut disciplinæ censura multati, aut pro sui purgatione sceleris, sub pœnitentiæ satisfactione, custodiæ mancipati, incumbente desperationis incommodo, se ipsos malunt, aut laqueo suspendio enecare, aut ferro, vel alijs mortiferis casibus interimere: & nisi præuenti cuiuslibet rei occasione, suam nihilominus diabolus in eis perficit volūtatem. Proinde huic nequissimæ suadellæ cupientes ponere finem, & malagmam congruam talis ægrimoniam prouidere, cœtus nostri decernit sacratissima vnio, vt quicumque talibus decipulis irretitus, interemptionis euaserit casus, duorum mensium spatio, & à Catholicorum collegio, & à corpore, ac Christi sanguine sacro manebit omnimodo alienus: quia oportet, vt per pœnitentiæ censuram pristinae reddatur spei atque salutis, qui animam suam per desperationem conabatur diabolo sociare.

Innectionis. C. A.

Sap. 16. Ne que herba, neq; malagma sanantur.

V. De reparatione Ecclesiarum.

Eccles. vel diuersis alijs causis. C. A.

Conc. Tarrac. c. 8. Brac. 2. c. 1. Emend. c. 16.

Quamquam in præteritis sanctorum Patrum, de diuersis causis sententiæ enitescant, sed & nunc quæ tēpori ordinique congruant, ordinato iure instituenda sunt. Nam sicut antiquitas de causis ingruentibus edicta multimoda edidit, ita nunc nostri temporis ætas de his, quæ occurrunt, vt faciat conuenit. Quapropter in medio cœtus nostri deducta est quorundam consuetudo inordinata Sacerdotum, qui parochias suas vltra modum diuersis exactiōibus, vel angarijs comprimunt, vel quòd quàmplures Ecclesiæ destitutæ persistunt. Id circo vnio nostræ adunationis decernit, atq; instituit, vt tertias, quas antiqui Canones de parochijs suis habendas Episcopis censuerunt; si eas exigendas crediderint, ab ipsis Episcopis diruptæ Ecclesiæ reparentur: si verò eas maluerint credere, ab earundem Ecclesiarum cultoribus, sub cura, & solitudine sui Pontificis, reparatio eisdem adhibenda est

Congregationis Grat.

Diruta. C. A.

10. quæst. 3. Vnio congregatiōis.

est basilicis. Quòd si omnes Ecclesiæ, aut incolumes fuerint, aut quæ^a diruptæ erant, reparatæ extiterint, secundùm antiquorum Canonum instituta, tertias sibi debitas vnusquisque Episcopus assequi, si voluerit, facultas illi omnimoda erit: ita videlicet, vt citra ipsas tertias, nullus Episcoporum quidpiam pro Regis inquisitionibus, à parochitanis Ecclesijs exigat, nihilque de prædijs ipsarum Ecclesiarum cuiquam aliquid, causa stipendij dare præsumat. Sed & hoc necessariò instituentum delegimus, vt plures Ecclesiæ vni nequaquam committantur Presbytero: quia solus per totas Ecclesias nec officiũ valet persolvere, nec populis Sacerdotali iure occurrere; sed nec rebus earum necessariam curam impendere: ea scilicet ratione, vt Ecclesia, quæ vsque ad decem habuerit mancipia, super se habeat Sacerdotem; quæ verò minus decem mancipia habuerit, alijs coniungatur Ecclesijs. Si quis fanè^b Episcoporum hanc nostram institutionem paruipenderit, & quippiam exinde temerandum crediderit, duorum mensium spatij se nouerit excommunicatione multari: ita nempe, vt postquam ab hoc excommunicationis interdictione, ad ordinis sui remeauerit locum, cunctas huius Canonis sanctiones modis omnibus studeat^c adimplere.

^a Diruta. C. A.^b Episcopus. C. A.^c Implere. C. A.

Ita] Omnia
hæc vsq; ad
calicem capi-
tis, desumuntur
Grattano, vt
nota Grego-
riana anti-
maduertit.

VI. De integra oblata, & ex studio preparata, in sacrificio offerenda.

Licet multæ sanctorum Patrum, in fide sancta nobis præcedentium, de rebus necessarijs sententię promanauerint; tamè quia & nunc vsque numerosè, vltra quam oportet, fieri prænoscentur, ideò necessarium duximus illicitis ausibus ponere terminum. Ad conuentus etenim nostri agnitionem delatum est, eo quòd in quibusdam Hispaniarum partibus quidam Sacerdotum; partim nescientia impliciti; partim temerario ausu prouocati, non panes mundos,^d & studio præparatos supra mensam Domini in sacrificio offerant; sed passim quomodo vnumquemq; aut necessitas impulerit, aut voluntas coëgerit, de panibus, suis vsibus præparatis, crustulã in rotunditatem auferant, eamque super altare cum vino & aqua, pro sacro libamine offerant. Quod factum nequaquam in sacre auctoritatis historia vsquam gestum perpeditur. Nempè etenim per Matthæum Euãgelica veritas inquit: Cœnãtibus autem

^d Ex C. A. Et alij, & infra, ex studio fuerit preparatus.

Matth. 26.

autem eis, accepit Iesus panē, & benedixit, ac fregit. Item per
Mat. 14. Marcum: Et manducantibus illis, accepit Iesus panem, & be-
Luc. 11. nedicens fregit, & dedit eis. Rursumq; per Lucam: Accepto
1. Cor. 11. pane, gratias egit, & fregit, & dedit eis. Item Apostolus: Dñs
 Iesus in qua nocte tradebatur, accepit panē, & gratias agens,
 fregit, & dixit: Accipite, & manducate: hoc est corpus meum.
 Deniq; quid aliud innuitur, nisi quia panem integrum acci-
 piens, & benedicendo ^a confringens, particulatim vnicuiq;
 discipulorum sumendum contradidit. Quod & nos in post-
 modum facturos edocuit, haud dubiè significās, quòd omnis
 buccella panis, nō omnis panis buccella. Vnde & in sequenti-
 bus ait, dum suum traditorē mallet significari: Cui bucellā
 panis porrexero, ipse est. Ac proinde, quia & Redemptoris
 verba testantur, quòd panē integrum ^b accipiens, non buc-
 cellam, quem post benedictionem confrangens suis particu-
 latim discipulis dederit, & Paulus Apostolus similiter nihi-
 lominus narrat, quòd panem acceperit, & gratias agens con-
 fregerit: necnon & illud, quod Christus de quinq; panibus
Matth. 14. *Mat. 6.* *Luc. 9.* *Joan. 6.* con-
 fractis turbā refecerit, quid aliud instituit nos, nisi vt panē
 integrū sumentes, super altaris eius mensam benedicendum
 ponamus; non particulam panis, quod caput nostrum ne-
 quaquā fecisse perpendimus? Nam si homo suę vitæ diligen-
 tiam studiosiùs adhibere procurat, quanto magis sacris Dei
 cultibus nitorem debitū exhibere summopere debet? Vnde
 temeritatis huius, aut nescientiæ cupientes terminū ponere,
 id vnanimittatis nostræ delegit conuentus, vt non aliter panis
 in altari Domini, Sacerdotali benedictione sanctificandus
 proponatur, nisi integer & nitidus, qui ex studio fuerit præ-
 paratus; neq; grande aliquid, sed modica tantum oblata, se-
 cundum quod Ecclesiastica consuetudo retentat: cuius reli-
 quia, aut ad conseruandum modico loculo, absque aliqua
 iniuria faciliùs conseruentur; aut si ad consumendum fuerit
 necessarium, non ventrem illius, qui sumpserit grauis farci-
 minis onere premat; nec quòd in digestionem vadat, sed
 animam alimonia spiritali reficiat: ita nempe, vt ab his, qui
 ea sumpserint, priscorum Canonū instituta seruentur. Igitur
 quicumq; hoc decretum nostrum temerandum crediderit,
 animaduersioni diuini iudicij subiacebit, & anni vnus spa-
 tio à communionem alienus manebit.

^a Alius. C. habet, & benedixit confrangens, particulatim discipulorum sumendum.

^b F. acceperit.

^c Alij cultoribus:

VII. De publicatione Concilij.

*Dist. 13. c.
De. erimur*

Grandis populo datur emendationis correctio, si gesta Synodalia, dum quandoq; peraguntur, relatione Pontificum in suis parochijs publicantur: & ideò plena decernimus vnanimitate connexi, vt dum in qualibet prouincia Concilium ^a agitur, vnusquisque Episcoporum admonitionibus suis infra sex mensium ^b spatium, omnes Abbates, Presbyteros, Diaconos, atque Clericos, seu etiam omnem conuentum ciuitatis ipsius, vbi præesse dignoscitur, necnon, & cunctam diœcesis suæ plebem aggregare nequaquam moretur: quatenus coram eis ^c publicè omnia referata, de his, quæ eodem anno in Concilio acta, vel definita extiterint, plenissimè notiores efficiantur. Profectò etenim prauorum seueritas extirpatur, dum Canonica instituta ad agnitionem eorum obseruanda modis omnibus deducuntur. Ita scilicet, vt quæ sunt, aut in præteritis gestis, aut in præsentibus constitutis, nullus his contradicere audeat; nullus ea reuerberare præsumat; nullus non implere contèdat. Quod si quispiam ea aut paruipendenda crediderit. aut contendenda delegerit, aut contra hæc inobedientia tumidus, susurratione plenus, inuidia incensus, & laceratione perfunctus: necnon potius earundem ^d definitionum extiterit fautor beneuolus, sententia excommunicationis duorum mensium curriculo persistet vsquequaq; multatus.

^a Agitur alijs, & C. S. Facundi.
^b Spatia. Grat. & C. S. Facundi.

^c Plenissimè omnia ref. rex. quæ eode anno in Concilio acta, vel definita esse noscuntur.
Gra.

^d Institutioni alijs, & C. S. Facundi.

VIII. De munimine prolis Regia.

*Supra Conc.
8 c. 1. & 6.
c. 18.*

DVm sanctæ actionis studia, ac feruidæ intentionis vota longè, lateque diffusa, principali exhibitione cunctis patulè liquent, Ecclesiæ sanctæ Catholicæ obrutibus luce clarius enitescunt, cogunt adunationis nostræ conuentum quippiam salutari promissione depromere, & causa retributionis prolicius aliquid congruum, aut expedibile promulgare: quo, & parentali exhibitione pro bene gestis videamur aliquantulam opem beneficentiæ reddere, & sobolem eius piæ defensionis, ac tuitionis necessario munimine præmunire. Gloriosissimus etenim, ac serenissimus dominus noster

^e Decet C. A.

noster Egica Rex, feruentissimi amatoris Christi igne succensus, & sanctæ actionis ope perfunctus, inimicorum Christi perfidiam; illud Prophetale vaticinium sequens:

Psalm. 138.
Nonne, qui
oderunt te,
Dñe, aduers,
& super ini-
micos tuos
tabescebam?

Nonne qui oderant te Deus, oderam illos, & super inimicos tuos tabescebam? utpote verus Christicola obnoxius protegere decernit; Ecclesiæ Dei statum vigilaci instantia robore disponit; sanctis Dei basilicis se munificum exhibet; tributorum impensiones populis, moderamine discreto remittit; maligna contra se obstinatione agentibus, animi liberalitate gratissima, ac piæ miserationis instantia ignoscere consuevit: multos quoq; qui confracti sunt, liberos, secundum

Isai. 58.

Prophetam, omne onus dirumpendo, in ingenuitatis statu reformat; atque in diuersis sanctæ vitæ studijs sanctis exercendo præpollet. Quocircà, quoniam pro tot, tantisq; beneficijs, quæ multimoda deuotio Ecclesiæ Dei, vel gentis suæ populis prorogare studet, quid aliud illi vnanimitas nostra condignè respondeat, inuenire non præualet, id salutari prouidentia, quæ semper est utilis (imò semper est utile, quod veram pertinet ad salutem) decernit, atq; instituit, ut eius filijs, ut præmissimus, fortia tuitionis ad futurum adminicula promulgemus; contestantes per nomen illud, cui sancta cœlestia, & terrestria genuflectunt, omnes præsentis, & absentes, seu etiam futuris temporibus subsequentes Sacerdotes, vel Principes, seu cuiuscunq; honoris, aut ordinis homines: ut nullus ad futurum, posteritati eius, atq; his, qui gloriæ suæ filijs, vel filiabus coniuncti non sunt, sed fore sunt coniungendi, iniustas lædendi occasiones exquirat; nullus occultè, vel publicè, per quæ abdicentur, contra eos malitiæ vota extendat; non eos gladio, vel qualibet perniciofa factione interimat; nullus consilium, vel opus, quibus iniustè deiciantur, vel nudentur rebus, exhibeat; nullus his iniustæ violentum tonsuræ signaculum imprimat; nullus vestem contra ordinem, filiabus suis, atque nuris mutare præsumat; nullus etiam extra euidenti culpæ indicium, aut ex illis eos relegandos inducat, aut eorum corporibus quarumlibet truncationum, vel flagellorum inferat detrimentum. Denique licet hæc, quæ præmissa sunt, æquissimè digesta existant; tamen quia eiusdem gloriosi nostri domini tantum emicat deuotio prompta, ut ea ipsa nequeant ei ad complementum vicem patientiæ reddere

** Fil. coniuncti esse*
noscentur, seu qui
adhuc coniuncti
non sunt. C. A.

O o o 2 debitam,

debitam, ob hoc nostram vniuersitatem adijcere saluberrimè conuenit, vt tam per omnes ciuitates, vel loca, in quibus sedes Episcoporum esse noscuntur, ad regni eius ditionem pertinentes, quàm etiam per eorundem Episcoporum dioceses; excepto passionis Dominicæ die, quando altaria denudata persistunt, nec cuiquam in eodem die Missarum licet solennia celebrare, cunctis alijs diebus, quibus isdem Dominus noster in hac vita superstes extiterit, pro eo, vel pro cunctis eius filijs, vel filiabus; aut pro his, qui iam matrimoniali sunt iure coniuncti, adhucq; sunt coniungendi; seu pro nepotibus, vel suis omnibus sacrificiorum Domino libamina dedificentur, piæ orationis vota soluântur, ac cum gratiarum actione superno numini commendentur: quod desideria in eis bona quotidie multiplicentur; aduersantium eorum conamina virtute suæ dexteræ cõfringantur; indulgentia, & gratia eis à sua misericordia conferatur: vt potentia defensione protecti, antiqui hostis decipula euadant, & charitate, ac vitæ longæuitate pollentes, adire mereantur post transitum sydereas mansiones.

De eo vide
Rodericum
Toletanum.

IX. De Sisberto Episcopo.

Sicut summum bonum est, valdeq; conspicuum, superno numini amanter fideliterq; inhærere, eiusq; præceptioni parientiam votis gliscentibus exhibere; ita consequens bonum est, post Deû Regibus, vtpote iure vicario ab eo præelectis, fidem promissam quemq; inuiolabili cordis intentione seruare, & nulla contra eum occasione quidquam nocibilitatis excogitare, nihilq; nequius definire; dicente Domino: Nolite tangere Christos meos: & iterum David: Quis enim extendit manum suam in Christum Domini, & innocens erit. Item ipse cuidam comminans: Quare non timuisti manum tuam mittere, vt occideres Christum Domini. Vnde opportunum satis est, vt sponsio Principibus compromissa, absq; aliquo fraudis næuo custodiatur, & fides eis reddita nullis factionibus, nullisq; etiam nequitiaë machinationibus temeretur. Nam si nudi tantùm verbi pollicitatio, qualibet occasione violetur, criminis denotatione censeatur, quanto magis si fides, Regibus sub iuris iurandi attestatione promissa, nequaquam profanare pertumescatur.

Est

Est enim quorundam secularium, & (quod peius est) Sacerdotum improbanda satis obstinatio animorum: & fidem suis Principibus sub iuramento promissam obseruare contemnant, & verborum fuce iuramenti obnubilant promissionem; dum in arcano pectoris retentent infidelitatis peruersitatem. Et dum scriptum sit: Non adsumes nomen Domini Dei tui in vanum; nec enim habebit infontem Dominus eum, qui adsumpserit nomen Domini Dei sui frustra: & iterum: Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomen Domini Dei tui; ego Dominus: rursusq; maledictus omnis qui iurat in nomine Domini sui mendaciter, illi iurantes fidem promissam temerare non metuunt, & iuramenti sui pollicitationem præuaricare nullatenus pertimescunt. Vnde Sisbertus Toletanæ sedis Episcopus talibus machinationibus denotatus repertus est; pro eo quòd serenissimum dominum nostrum Egicanem Regem non tantum regno priuare, sed & morte cum Flogello, Theodomiro, Liubilane, Liubigithone quoq; Tecla, & cæteris interimere definiuit, atque genti eius, vel patriæ inferre conturbium & excidium cogitauit: qui etiam per decreti nostri definitionem, iam & loco, & honore priuatus existit. Ideò nostrum in commune per huius Canonice sanctionis decernit collegium, vt hoc ipsum vnionis nostræ decretum, quod etiam his Synodicis definitionibus innectendū decreuimus, omni subsistat valore subnixum, atq; in perpetuum obtineat inconuulsibile robur. Ipse verò Sisbertus pro sui iuramenti transgressione, facinorisq; tanti machinatione, secundum antiquorum Canonum institutionem, qua præcipitur, vt quisquis inuentus fuerit talia fecisse, & viuente Principe in alium attendisse pro futura regni spe, à conuentu Catholicorum excommunicationis sententia repellatur; honore simul, & loco depulsus, omnibusque rebus exutus, quibusque in potestate prædicti Principis redactis, perpetui exilij ergastulo maneat relegatus: ita nempe, vt secundum eorundem antiquorum Canonum decreta, in fine vitæ suæ tantum communionem accipiat: excepto si Regia eum pietas ante absoluendum crediderit. Simili quoque & cæteri de religiosi, cuiuslibet sint ordinis aut honoris, qui deinceps talia contra Principem egisse, vel definisse reperti extiterint, censura multandi sunt.

Conc. Tol. 4.
cap. 75. &
Conc. Tol. 5.
c. 4. & Con.
Tol. 6. c. 17.
& Con. Tol.
10. c. 1.

X. De his, qui iuramenti sui profanatores extitisse noscuntur.

Dent. 24.
& Paralip.
25. ubi legitur: Non occidentur patres pro filijs.

Sicut vlcus, quod^a grauiter serpit in corpore, non nisi ^a Granditer. C. A. grauioribus medicaminibus, aut ferro curatur, ita perfidorū obstinatio, quæ nullatenus cohibetur, durioribus sententijs necesse est vt multetur. Nam quamquam Dominica sanctio protestetur: Non morietur pater pro filijs, nec filij pro parentibus; sed vnusquisq; pro peccato suo morietur: & iterū: Filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatē filij; tamen, quia & iurisiurandi transgressio^b va- ^b Granditer. C. A. lidè inoleuit, & machinandi contra Principes nostros consuetudo sæua percrebuit; quo aut nece diuersa Princeps interimatur, aut regni dignitate priuetur (quod nequaquam cohiberi potest, nisi seueriori censura) ideò per huius institutionis nostræ decretum sancimus, vt quicumq; deinceps, cuiuslibet sit honoris persona, vel ordinis, in necem, vel deiectionem Regiam quippiam machinauerit, eumq; qualibet nocibilitate impendendum crediderit; aut gentem eius, vel patriam quibuslibet factionibus, vel machinationibus disturbare contenderit, tam ipse, quàm omnis eius posteritas, ab omni Palatini ordinis dignitate priuati, fisci viribus sub perpetua seruitute maneant religati; potestate tantùm glorioso Principi nostro Egicani seruata; vt si aut eos, qui iam pro suæ infidelitatis perfidia, Canonicè legaliterque diiudicati sunt, aut eos, qui deinceps à fidei suæ iuramento aborbitauerint, & aduersùs prædictum Principem nostrum aliquid nocibilitatis agere, aut machinare studuerint; si eos, vt diximus, piæ indulgentiæ voto quandoque releuare maluerit, licentia illi vsquequaq; manebit. Et quia res eorum iusto, ac legali modo, in eiusdem domini nostro dominio peruenerunt: ex quibus etiam quædam eiusdem Principis collatione, tam Ecclesiæ Dei, quàm prolis eiusdem Domini nostri, seu etiam alij plures, pro sui seruitij merito accipere meruerūt; prouidè instituentes decernimus, vt nullo vnquam tempore eorum filij, qui iuramenti sui profanatores extitisse noscuntur, seu extiterint, vel subsequens eorum posteritas, in nocibilitate eorum intendere audeāt, nec ipsas res auferre quoquo pacto studeant. Ideò deniq; (vt præmissimus) seuerissimam hanc decreti

decreti nostri curabimus promulgare sententiam; ut qui suum non formidat exitium, saltem filiorum, cunctarumque suae potestatis pertimescat interitum. Si quis sane Regum succedentium cunctas huius constitutionis nostrae definitiones custodire, aut implere distulerit, omnis linea generationis eius perpetim condemnata depereat; & insuper² diuino iudicio rebus ^{Ex diuin.C.A.} omnibus, honore praesenti in seculo careat, atque, Christo iudicante, cum diabolo, eiusque socijs ad interitum gehennae perueniat. Cui nostrae definitioni, ex antiquo Canone quaedam necessaria innectimus; " & omnes" in commune ipsis ^{Defunt.C.A.} verbis, quibus (ut diximus) hoc deprompsit antiquitas, proclamamus, dicentes: Quicumque igitur a nobis, vel totius Ecclesiae populis, qualibet coniuratione, vel studio sacramentum fidei suae, quod pro patriae, gentisque Gothorum statu, vel pro conseruatione Regiae salutis pollicitus est, temerauerit; aut gloriosum Principem nostrum Egicanem, vel subsequentes Principes nece atrectare voluerit, aut potestate regni exuere tentauerit, aut praesumptione tyrannica regni fastigium vsurpare delegerit, anathema sit in conspectu Dei Patris, & Angelorum; atque ab Ecclesia Catholica, quam periurio profanauerit, efficiatur extraneus, & ab omni coetu Christianorum alienus, cum omnibus impietatis suae socijs: quia & oportet ut vna poena teneat obnoxios, quos similis error inuenit implicatos.

Quod iterum secundò replicamus, dicentes: Quicumque amodò ex nobis, vel cunctis Hispaniae populis, quolibet tractatu vel studio, sacramentum fidei suae, quod pro patriae, gentisque Gothorum statu, vel conseruatione Regiae salutis pollicitus est, violauerit; aut praedictum Principem nostrum, vel subsequentes Principes nece atrectare voluerit, aut potestate regni exuere tentauerit, aut praesumptione tyrannica regni fastigium vsurpare delegerit, anathema sit in Christi conspectu, & Apostolorum eius, atque ab Ecclesia Catholica, quam periurio profanauerit, efficiatur extraneus, & ab omni consortio Christianorum alienus; & damnatus in futuro iudicio habeatur, cum participibus suis: quia dignum est, ut qui talibus sociantur, ipsi etiam damnationis eorum participatione obnoxij teneantur.

Hoc etiam tertio clamamus, dicentes: Quicumque amodò ex nobis, vel cunctis Hispaniae populis, qualibet meditatione,

O o o 4 vel

vel studio sacramentū fidei suæ, quod pro patriæ salute, gentisque Gothorum statu, vel incolumitate Regiæ potestatis violauerit, aut totiens dictum Principem nostrum, vel subsequentes Principes nece attrectare voluerit, aut potestate regni exuere tentauerit, aut præsumptione tyrannica regni fastigiū vsurpare delegerit, anathema sit in conspectu Spiritus sancti, & Martyrum Christi; atq; ab Ecclesia Catholica, quā periurio profanauerit, efficiatur extraneus, & ab omni communione Christianorum alienus: neq; partem iustorum habeat; sed cum diabolo, & angelis eius, æternis supplicijs condemnetur, vnà cum eis, qui eadem coniuratione nituntur: vt par pœna constringat, quos in pernicie praua societas copulat. Et ideò si placet omnibus, qui adestis hæc tertio reiterata sententia, vestræ vocis eam consensu firmate. Ab vniuersis Dei Sacerdotibus, palatij senioribus, clero, vel omni populo dictum est: **Qui** contra hanc vestram definitionem venire præsumpserit, sit anathema, maranatha; hoc est, perditio in aduentu Domini, & cum Iuda Iscarioth partem habeant & ipsi, & socij eorum.

XI. De gratiarum actione.

Finitis, consummatisque omnibus, quæ ob disciplinam Ecclesiasticam necessaria fuere definienda, vel reliqua, quæ nostro cœtui ob directionem extitere delata, omnipotentissimæ, & indiuisibili Trinitati ineffabilium gratiarum iura dependimus, laudum vota persoluimus, ac tota mentis intentione gloriæ eius insignia prædicamus, pro eo, quod nos eius dispositione mirabili non solum ad hunc sanctæ congregationis cœtum meruimus adunari, atque alternæ visionis intuitu cōfoueri; sed ex se nobis dicere contulit, & in se dicta compleuit; obnixius eius imprecantes clementiam; vt sicuti nos alterutræ pacis osculo dulcifluos reddidit, & diffinitionū nostrarum primordia lineauit, ac consummatione sublimi perficiendo conclusit, ita serenissimum, ac pijsimum dominum nostrum Egicanum Regē, cuius iussu atq; hortatu, sicut hîc adunati sumus, salutiferæ defensionis clypeo protegat, vexillo fidei muniat, atque cum gente, & patria sibi credita, per viam voluntatis suæ deducat: quatenus protelatis præsentis æui curriculis feliciter polleat, & post huius vitæ excursus

Hanc confirmationē sublimi perficiendo conclusit vna. M. G.

nume-

numerofitate piæ actionis opimus, cum his, quibus nunc principatur, ad Christum perueniat laureandus.

XII. Decretum iudicij ab vniuersis editum.

^{1. Act.} Actuum Apostolorum probata satis, & veneranda narrat historia, quod Iuda crimine proditionis damnato, nequaquam Spiritus sanctus super reliquos vndecim illapsu cœlico est defusus, quoadusque Matthias ab omnibus est præelectus in loco eiusdem Apostolus: ob inde scilicet, quia vndenarius numerus transgressionem significat mandatorum. Et quia Sisbertus Toletanæ sedis Episcopus suo facinore denotatus, nostro ex corpore constat abscissus, ob id summopere numerofitatem nostram conuenit studere, vt in loco eius alio subrogato, perfectioni debitæ corpus nostrum reddatur; sicut per Matthiam perfectus numerus noscitur fuisse completus. Et quia idem, legationem superni numinis fungentes, ^{1. Corin.} Apostoli sunt protestati dicentes: Christi bonus odor sumus Deo, in his qui salui fiunt, & in his, qui pereunt; alijs quidem odor mortis in mortem; alijs autem odor vitæ in vitam: illis videlicet odor vitæ in vitam, qui præceptis eorum exhibere parientiam curauerunt; illis verò odor mortis in mortem, qui eorum nihilominus monita contempserunt; proinde quia prædictus Sisbertus, Toletanæ sedis Episcopus, eorum salutaribus monitis nequaquam maluit ex humilitate dependere obsequellam, quo Ecclesiam Dei ordine debito regeret, humilitate instrueret, & exemplis salutaribus ad regna sydereæ prouocaret: sed bicipiti se percellens mucrone, superbiæ videlicet atq; periurij, gloriosum dominum nostrum Egicanem Regem, non solum regno voluit priuare, sed & mortis impensione perimere: ideò non congruit nos prius Concilium inchoare, nisi illo prius Canonica, ac legali censura multato, in loco eius alius fuerit subrogatus, Toletanæ sedis cathedram retenturus. Idcirco nobis omnibus in vnum collectis, isdem Sisbertus Episcopus nostro cœtui præsentatus, atque infidelitatis suæ machinationem patuli oris est affatu professus. Vnde nos per huius decreti nostri formulam, sæpè dictum Sisbertum, secundum edictum priscum Synodicæ sanctionis, ac decretum de talibus promulgatæ legis, ab Episcopali ordine, & honore deijcimus; à perceptione corporis, & sanguinis

guinis Christi excommunicatum in exilio perpetuò manere censemus; in fine tantum communionem per omnia percepturum: excepto si eum Principalis pietas cum Sacerdotali cõniventia delegerit absolendum. Igitur quoniam fauente Domino, Concilium est quocitius inchoandum, secundum prælectionem, atq; auctoritatem totiens dicti nostri domini, per quam in præteritis iussit venerabilem fratrem nostrum Felicem, Hispalensis sedis Episcopum, de prædicta sede Toletana iure debito curam ferre; nostro eum in postmodũ referuans idem decreto firmandum, ob id nos cum cõsensu cleri, ac populi ad sæpe dictam Toletanam sedem pertinentis, prædictũ venerabilem fratrem nostrum Felicem Episcopum, de Hispalensi sede, quam vsque hæctenus rexit, in Toletanam sedem Canonicè transducimus; & in eadem Hispalēsi cathedra fratrem nostrum Faustinum Bracarensis sedis Episcopum; nec non & Felicem Portucalensis Ecclesiæ Antistitem in præfata Bracarensi sede, similiter Pontifices subrogamus, ac perpetua sanctione vnumquemq; eorum in priuatis sedibus cõfirmamus: quatenus vterq; eisdem, quas suscipiunt Ecclesias, pia prædicatione instruant, moribus sanctis exornent, ac beatæ vitæ exemplis ædificent: vt vnanimitate mirabili in vnum collecti, vnum corpus effecti, eis nobiscum in Synodali conuentu pariter residentibus, illapsum sancti Spiritus, vt duodecim Apostoli, mereamur: quo eius igne succensi, & doctrina imbuti, quæ ad disciplinam Ecclesiasticam pertinent, & ad compescendos prauorum hominum mores, æquissimè promulgemus, & Laudes altissimo deuotis mentibus præcinamus. Quod videlicet collegij nostri decretum gestis Synodalibus, à nobis in Concilio fore definiendis, sociandum decernimus, & locum illic debitum vt obtineat, definimus.

XIII. Lex edita in confirmatione Concilij.

Synodalis conuentus, & numerosa adunatio Sacerdotum, eo venerabilior cunctis perpenditur, eo nihilominus terribilis cernitur, quòd in medio cõtus eorum præsentia indiuiduæ Trinitatis adesse nequaquam ambigitur; sancto protestante Euangelio: Vbicumque fuerint duo, vel tres in nomine meo collecti, ibi sum & ego in medio eorum. Quo circa quia se in eorum medio superni omnipotentia numinis adesse

adefse innotuit, quid aliud, nisi quidquid eorum ore depromitur, inspiramine est eius affectum, qui se inter eos est fassus habitaturū? Vnde gloriosa serenitas nostra, ea quæ vnanimitas eorum deprompsit; imò quæ per ora illorum Spiritus sanctus promulgauit, venerabiliter suscipit, amanter amplectitur, & per huius legis nostræ decretum, firma in perpetuum manere decernit; inconuulsibili consistere auctoritate instituit, & omnimodū robur obtinere decernit: scilicet, vt à præsentis diei, temporisq; articulo, omni vigilantia, omni sollicitudine, omni etiā cura, quæque sunt pro disciplina, vel utilitate Ecclesiastica in hac Synodo definita, quæq; pro corrigendis prauorum moribus edita, per cunctas regni nostri prouincias ab omnibus custodiantur, & absque aliqua scrupulositate, vel controuersia oppositione seruentur. Et quia ingruente inguinalis plagæ vastatione, qui ad Narbonensem sedem pertinent Episcopi, nequaquam sunt in hac sancta Synodo aggregati, ideò per hanc nostræ mansuetudinis legem instituentes iubemus, vt omnes ad eiusdem cathedræ diocesim pertinentes Episcopi, in eadem vrbe Narbona, cum suo Metropolitano aduentur, & cunctis huius Concilij capitulis vigilaci ab eis indagacione perlectis, accedant ordinibus debitis subscriptores. Si quis igitur earumdem definitionum constitutiones temerare præsumperit, detrahare visus fuerit, & miserabili ausu eis contraire tentauerit, excommunicationis sententia ferietur, & rerū suarum ⁷ quinta parte multabitur.

Quarta in. C. S.
Facundi.

IN NOMINE DOMINI. FLAVIUS

Egica Rex, omnibus sanctissimis Patribus, in hac sancta Synodo residentibus.

Est hac epistola in. C. Lucensi, & in vtroq; Tolitano: in alijs deest: existimo reditam ante depositionē Liberii.

E Cce sanctissimi Patres in Christo, & Apostolicæ dogmata fideles populi ducatores, Synodicæ aggregationis vestræ vnionem illo fiducialiter hortatu conuenio: quo religiosum nobis vestræ sanctitudinis præbeatis suffragium, nostræq; promulgationis consultum porrigatis omnimodè præstolatum. Promptissimè etenim sæpè gloriosæ nostræ serenitatis feruet deuotio, ac puræ voluntatis flagrat deuotissima plenitudo, illis cum plebe mihi credita affectibus viuere, pietatibus inhærere, ac misericordiæ incremento studium regendi

regendi feruere, quibus tempora nostra, nullis aduersitatum stimulis commota, nullis ciuilibus, vel externis excitationibus præpedita, pacis munere floreat, ac miserationis vestræ beneficio cumulata persistant; & quos forsitan prauæ infidelitatis implicat actio, respectu clementiæ nostræ, si fas est pietatis releuentur ex brachio; vt parcendo illis supernâ mihi clementiâ fautorem efficiam, & status gentis meæ, ac patriæ nullis ampliùs, quod absit, ruinæ lapsibus concidat. Sed quantum culparum noxa remittere procuramus, tantum profanatorû transgressio molitur, & crebris perfidiæ ausibus præpedita subruitur. Vnde si culpis indulgentiam; si condigna factis restitutam, anceps nostræ tranquillitatis animus æstuat; in eo quod plerumq; ipsa culparû remissio increbrescenti nequitia, in contrarium vertitur; cum nec tandem vitia reprimuntur, quæ facili emendationis conamine perducì ad terminû debuerunt. Ipsi autem in hoc sancto Concilio liquidè perpeditis, iam iamq; antea plurimorum casus relatu opinabili didicistis, quibus perfidorum, quantisque æmulorum nefandis conatibus deceptionis meæ quotidie excidium sentiam, vel quanta patriæ fuerint insolenter cõturbia excitata. Quorum denique sceleratorum, qui & in præteritis, & nunc perfidasse detecti sunt, præuaricatione compellimur cœtus vestri vniuersitatem consulere: vt quod de talium excessibus, qui in præteritis, vel nunc vsque mihi met deliquisse noscuntur, agere serenitatem nostram conueniat; vtrùm condignis sententijs Canonicè, ac legaliter feriantur; an parcendo illis, nozarum debita impunita seruentur, saluberrima vnanimitatis vestræ promulgatione attentius decernatur: illa nostræ gloriæ, vel successorum nostrorum Principum licentia modis omnibus seruata, vt si deinceps, quisquam contra Regiam potestatem, gentem, ac patriam nostram agere conatus extiterit iuxta Canonicam sententiam, tempore prædecessoris nostr, domini Sisenandi Principis, de talibus personis in Concilio editâ, vel legis sententiam, eius debeat prauitas acriter coerceri. Tantum est, vt sicut præmisimus, quo emendationis studio errantium mihi transgressio emendetur, salutaris vestræ responsio nostris clarescat in sensibus: nam & hoc decreti vestri condecet stylo censendum. Et quia præcessor noster diuæ memoriæ Dominus Vvamba Rex in ipsis regnandi primordijs Theudemundum Spatarium nostrum, contra

generis,

*Cic. 4. Tol.
675*

generis, vel ordinis sui vsum, Festi quondam incitatione Emeritensis Episcopi, folius tantum Regiæ potestatis impulsu, in eadem Emeritensi vrbe Numerariæ officium agere instituit (quod etiam vnus anni excursu contra rationem noscitur peregisse) imò quia nec valuit imperio gentis obsistere, vestri edicto Concilij ab eodem Theodemundo, suaq; omni posteritate talius actionis officium suspendatis: quo nullo vltius tempore, tam ipse, quam omnis eius progenies, vsque in finem seculi, ob hanc causam videantur aliquatenus molestari. Datum sub die Calendas Maias, anno feliciter sexto regni nostri, in Dei nomine, sedis nostræ Toletò.

- 1 E Go Felix, indignus vrbis Regiæ Episcopus, hæc decreta Synodica, à nobis edita, subscripsi. De Felice hoc Rodericus lib. 2. ca. 13. sic inquit: Qui grauitatis, et prudentiæ excellentia nimis præpollabas.
- 2 Ego Faustinus, indignus Hispalensis sedis Episcopus, hæc decreta Synodica, à nobis edita, subscripsi.
- 3 Maximus, indignus sanctæ Ecclesiæ Emeritensis Episcopus, hæc decreta Synodica, à nobis edita, subscripsi.
- 4 Ego Vera, indignus Tarraconensis sedis Episcopus, hæc decreta Synodalia, à nobis edita, subscripsi.
- 5 Ego Felix, in Dei nomine Bracarensis, atque Portucalensis sedium Episcopus, hæc decreta Synodalia, à nobis edita, subscripsi.
- 6 Gaudentius, Valerientis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 7 Florus, Mentefanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 8 Eruigius, Beterrensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 9 Fructuosus, Aurefinæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 10 Guadila, Empuritanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 11 Bonifacius, Caurientis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 12 ^a Arcontius, Elborensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi. * Ardontius alias.
- 13 Auredus, Ilerdensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 14 Gundericus, Segontinæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 15 Spassandus, Complutensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 16 Baroaldus, Palentinæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 17 Marianus, Oretanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 18 Vitifclus, Valentiniæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 19 Sonna, Oxomensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 20 Gabinus, Arcabricæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
- 21 Zacceus, Cordubensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

P p p Anterius,

- 23 Anterius, Segobriensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 24 Honorius, Malacitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 25 Aruidius, Astigitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 26 Pappulus, Eliplensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 27 Decentius, Segobriensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 28 Habitus, Vrcitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 29 Felix, ^a Calagurritanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 30 Constantinus, Aucensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 31 Audebertus, Ofsensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 32 Adelfius, Tudensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 33 Nepotianus, Tyrassonensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 34 Suniaguifidus, Laniobrensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 35 Potentius, Lucensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 36 Eppa, Illicitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 37 Ioannes, Egarenensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 38 Holemundus, Salmaticensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 39 Valdefredus, Cæsaraugustanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 40 Inuolatus, Dertosanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 41 Arcesindus, Egabriensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 42 Isidorus, Setabitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 43 Ioannes, Abelenensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 44 Theudisclus, Beatiensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 35 Cuniuldu, Italicensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 46 Vvifredus, Aufonensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 47 Laulfus, Barcinonensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 48 Emilla, Conimbrensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 49 Leubericus, Vrgelitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 50 Sifebado, Tuccitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 51 ^b Gerontius, Afsidonensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 52 Basilius, Baltitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 53 ^c Fionifus, Lamecensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 54 Mirus, Gerundensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 55 Landericus, Olyssipponensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 56 Ioannes, Pacensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 57 Centurius, Eliberitanæ Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 58 Theudedefredus, Vifensis sedis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.
 59 Aurelius, Asturicensis Ecclesiæ Episcopus, subscripsi.

** Alia Calahorra.*

** Alia Hieronimus.
 * Alia Fionifus, &
 Fionifus.*

Item

Item Abbates.

- 1 **G**abriel, misericordia Dei Abbas, hæc decreta Synodalia à nobis edita subscripsi.
- 2 Eulalius Abbas, subscripsi.
- 3 Neruatus Abbas, subscripsi.
- 4 Braulio Abbas, subscripsi.
- 5 Eugenius Abbas, subscripsi.

Item Vicarij Episcoporum.

- 1 **V**itulius Diaconus, agens vicē domini mei Marciani Dianensis Ecclesiæ Episcopi, subscripsi.
- 2 Vincomalus Diaconus, agens vicem domini mei Marciani Pampilonensis sedis Episcopi, subscripsi.
- 3 Christes Presbyter, agens vicem Agripij Ossonobensis sedis Episcopi.

Item Comites *viris Illustribus.

- 1 **V**itulius vir Illustris, Comes patrimonij, & Dux, hæc decreta Synodalia edita subscripsi.
- 2 Vvimar Comes, subscripsi.
- 3 Theudulfus Comes, subscripsi.
- 4 Paulus Comes, subscripsi.
- 5 Theudcfredus Comes, subscripsi.
- 6 Daud Comes, subscripsi.
- 7 Requisindus Comes, subscripsi.
- 8 Sifemundus Comes, subscripsi.
- 9 Ella Comes, subscripsi.
- 10 Theodehitus Comes, subscripsi.
- 11 Regesuindus Comes, subscripsi.
- 12 Ega Comes, subscripsi.
- 13 Afrila Comes, subscripsi.
- 14 Danila Comes, subscripsi.
- 15 Audemundus, subscripsi.
- 16 Theudemundus, subscripsi.

De subscriptionibus. xvj. Concil. Tolet.

INeo, licet fuerit Nationale, nullus Episcopus interfuit Prouincia Narbonensis; eo quòd ingrueret inguinalis plaga vastatio in illa regione; ut dicitur cap. 13. Eiectus est à sede Toletana Sisbertus, ob coniurationem aduersus Egicam Regem, & eius loco susceptus est Felix Hispalensis. Hispali verò Faustinus Bracarenfis. Bracara verò Felix Portucalensis: de qua sede nihil est actum: unde Felix subscribit Episcopus Bracarenfis, & Portucalensis. Multi ex his Episcopis, qui huic Synodo subscribunt, interfuerunt alijs: ut Anterius Segobriensis, in. 13. & 15. Tolet. Adelfius Tudenfis, in. 15. Tolet. Aurelius Asturicensis, in. 13. & 15. Tolet. Agrippus Ossonobensis, in. 15. Tolet. Basilius Bastitana, in. 15. qui dicitur Bastensis. Baldefredus Cesaraugusta, in. 13. & 15. Tolet. Cuniuldu Italicensis, in. 13. & 15. Tolet. Fionifus Lamecensis, in. 15. Tolet. & dicitur Fiortius. Fructuosus Aurefina, in. 15. Tolet. & dicitur Auriensis. Florus Mentefana, in. 13. & 15. Tol. Gaudentius Valericensis, in. 12. & 13. & 14. & 15. Tolet. Gudila Empuritana, in. 13. & 15. Tol. qui & Gudilanus dicitur. Gundericus Segontina, in. 15. Tolet. Segontiensis. Gabinus Arcauica. 15. Tolet. Arcauicenf. Habitus Urcitana. 15. Tolet. Vrcensis. Ioannes Egarenfis. 15. Toletano. Isidorus Setabitana, in. 15. Toletano. Ioannes Abelensis, in. 15. Toletano. Ioannes Pacensis, in. 15. Toletano. Landericus Olyssipponensis, in. 15. Toletano. Leubericus Vrgelitana, in. 13. & 15. Toletano. Vrgelletanensis dicitur. Maximus Emeritens. in. 13. Tolet. Marcianus Dianiensis, in. 14. & 15. Tol. Nepotianus Tyrassonensis, in. 15. Tol. Holemundus Salmanticensis, in. 13. & 15. Tol. Sisibado Tuccitana, in. 12. & 13. & 15. Tol. Sonna Oxomens. in. 13. & 14. & 15. Tol. Spassandus Complutensis, in. 15. Tol. Visifredas Ausonensis, in. 13. & 15. Tol. Alij verò subscribunt, qui succedunt alijs Episcopis, ut Arcontius Elborensis, qui Tructemundo, in. 15. Tolet. Auredus Ilerdens. qui Eufredo, in. 15. Tol. Aruidius Astigitana, qui Nasidardo. 15. Tol. Audebertus Oscensis, qui Guiscaldo, in. 13. Tol. Arcesinbus Egabrenfis, qui Constantio. 15. Tol. Boraldus Palent. qui Concordio, in. 15. Tol. Bonifacius Cauriens. qui Atula, in. 15. Tol. Constantinus Aucens. qui Stercorio. 15. Tolet. Centurius Eliberit. qui Ioanni, in. 15. Tol. Decentius Segobien. qui Deadato, in. 15. Tol. Ervigius Betterrens. qui Crescitaro, in. 13. Tol. Eppa Illicitana, qui Emilia. 15. Tol. Emilia Conimbrenfis, qui Mironi. 15. Tol. Felix Calagurrit. qui

qui Villiedo, in. 15. Tol. Felix Bracarenfis, & Portucalensis, qui Faustino. 15. Toletano. Faustinus Hispalensis, qui Felici, qui fuit electus ad Regiam urbem. Felix Regia urbis, qui Sisberto de-
 posito in hoc Concilio. Gerontius Asidonensis, qui Theuderatio
 15. Toletano. Honorius Malacitana, qui Samuel. 15. Toletano.
 Inuolatus Dertosana, qui Cicilio. 15. Toletano. Laulfus Barcino-
 nensis, qui Idalio. 15. Toletano. Marianus Oretana, qui
 Gregorio. 15. Toletano. Mirus Gerundensis, qui Sabarico. 15.
 Toletano. Martianus Pampilonensis, qui Atilano. 14. Tole-
 tano. Potentius Lucensis, qui Euphrasio. 15. Toletano. Pap-
 pulus Eliplensis, qui Geta. 15. Toletano. Suniaguifidus Lanio-
 brensis, qui Brandila. 13. Toletano. Theudiscus Beatiensis, qui
 Rogato. 15. Toletano. Theudfredus Visensis, qui Viliefonso
 15. Toletano. Vitiscus Valentina, qui Sarmata. 15. Toletano.
 Vera Tarraconensis, qui Cypriano. 15. Toletano. Zaccus Cor-
 dubensis, qui Mumulo. 15. Toletano. Subscribunt Abbates quin-
 que, Vicarij Episcoporum tres, Comites, & viri illustres officij
 Palatini decem & sex. De Sisberto hac accipe: Iuliano succes-
 sit: fuit homo audax, temerarius; dignitatis accessione ingenij
 prauitatem auxit. Vestem albam Illifonso Presuli sanctiss. de cælo
 ad peragenda sacra allatã, & venerationi potius quã vsui à Pre-
 sulibus Toletanis habitam, ipse profanè contrectauit; & temerè
 induit: Verùm continuò diuina ultio consequuta est: nam in caput
 Regis, cuius beneficio ad primum Hispania Sacerdotium euectus
 fuerat, rebellauit. Qua de causa Patrum decreto meritò à gradu
 deiectus. Eius loco Felix suffectus est.

Notæ in Concilium. xvj. Tolet.

- Cap. 1 Antiquorum Patrum sententiæ] Concil. Tolet. 12. cap. 8.
 A Concil. Tolet. 4. à cap. 57. vsque ad. 66. & legibus Uviseg.
 lib. 12. toto penè secundo titulo. Concil. Tolet. 3. cap. 14. Concilio
 Tolet. 17. cap. 8.
- Cap. 2 In diuersis Concilijs] Concil. Eliberit. cap. 3. & 40. In Conci-
 lio Nicæno. c. 11. Aurelian. 2. c. 19. Tolet. 12. c. 11. multisq; alijs
 Concilijs idem contra idolorum cultores decretum est.
- Cap. 4 De desperantibus] De his habes Conc. Antistodorenf. c. 17. Et
 „ Bracarenf. 1. c. 16. dicitur: Nulla pro his in oblatione commemo-
 „ ratio fiat, neq; cum psalmis ad sepulturam eorum cadauera dedu-
 „ cantur.

Cap. 5 Tertias, quas antiqui Canones] *De diuisione reddituum Ecclesiasticorum diximus in Concilio Tarracon. in more fuisse, de redditibus Ecclesia, vel oblatione fidelium quatuor fieri partes: quarum una cedebat Pötifici, seu Episcopo: alia Presbyteris, & Diaconibus, & omni Clero: tertia templorum & Ecclesiarum reparationi: quarta pauperibus, infirmis, & peregrinis. Sic statutum est Concil. Rom. à Syluestro P P. cap. 4. & à Gelasio P P. epistola ad Episcopos per Lucaniam. c. 29. & à Simplicio P P. epist. 3. ad Florentium, & à Gregorio P P. I I. in epist. 1. ad plebem Thuringia. De quarta autem parte, pauperum & peregrinorum vsibus attributa, Episcopo cura incumbebat. Vnde Concil. Bracaren. 1. cap. 25. dicitur: De quarta parte, siue Archipresbyter, siue Archidiaconus illam administrans, Episcopo faciat rationem. Tertia Ecclesiarum Regibus Hispania concessa sub eorundē potestate ac fisco est: idem in Gallia obseruatur. Vnde Mogontiac. Concil. c. 42. & Arelat. sub Carolo Magno. c. 25. statuitur, ut quicumq; beneficium Ecclesiasticum habent, ad tecta Ecclesia restauranda, vel ipsas Ecclesias emendandas, vel adificandas omnino adiuuent. Quod ita intelligendum existimo, cum tertia pars tributa Ecclesijs non sufficit, aut in reparatione Ecclesia penitus consumpta est. Concil. 2. Bracarenf. c. 2. statuitur, tertiam partē pro luminarijs Ecclesia esse relinquendam, & reparatione basilicarum, rationemq; eius Episcopo reddendam. Vnde & redditus fabrica Episcopo subduntur.*

Cap. 6 Sanctorum Patrum] *Materia sacramenti Eucharistia est panis, seu azymus, seu fermentatus, & vinum aqua mixtum: de qua re superius. Concilio Florentino, in decis. ad Armen. & Alexander P P. I. epistola. 1. ad uniuersos: & Iulius Pontifex. I. de Consec. dist. 2. cap. Cum omne. Concil. 2. Carthagin. cap. 24. & Africanum, sub Bonifacio cap. 4. Concil. Bracarenf. 3. cap. 1. Cyprianus epistol. 3. lib. 2. Ab ipso Domino vinum aqua mixtum fuisse consecratū, tradit Innocētius. III. lib. 4. myster. Miss. c. 29. & plenius in cap. cum Martha. S. quæsiuisti, de celebratione Missarum. Algerius lib. 2. de sacramento Eucharistia. c. 10. aduersus huius temporis impios hereticos annotat in more sanctis Patribus fuisse ex antiqua Ecclesia traditione, hostiam Eucharistia offerre in Missarum solennijs rotundam, integram, nitidam, ex studio preparatam, non grande frustum panis, sed modica quantitate formatam; ne grauaret sumentem, neque in digestionem species molestè irent, posseq; post consecrationem in partes & fragmenta diuidi, ut fideles alimonia spiritali reficiantur, recondiq; etiam in modico*

modico loculo sine iniuria; neq; sub utraque specie, sed una tantum seruari, & laicis tradi, & ad adorandum populis proponi posse. Ego vero addo, in hoc Sacramento sanctè colendo sitam esse vita spiritalis, & temporalis omnem honestatem, & cunctam in negligendo turpitudinem: populumque sine hac salutari hostia & sacrificio, esse veluti mūdum sine sole, in tenebris Ægypti à Deo derelictū.

Cap. 6. Cum buccellam] *Locus est Ioannis. 10. apud quem ita legitur. Ille est, cui intinctum panem porrexero. In Græco pro, intinctum panem, est ἄκωρον, quod in vulgata editione bucella interpretatur: sequitur enim: Et post buccellam, introiit in eum Satanas.*

Cap. 8. Vicem parientia] *Parientia vox etiam infra pro obedientia, accipitur cap. sequen. Eiusq; præceptioni parientiam votis gliscen-
tibus exhibere: & cap. 12. Qui præceptis eorum exhibere parientiam carauerint.*

Cap. 8. Passionis Dominicæ die] *Hæc est sexta feria hebdomada sanctæ. Sic de eo die Concilio Toletano. 4. cap. 6. scriptum est. Ex quo patet, olim eo die clausis basilicarum foribus, officium Ecclesiasticum celebrari solitum, & passionem Domini annunciari: pœnitentia quoq; remedio populum peccatorum sordibus expiari; ut pœnitentia compunctione mundatus, venerabile festum Dominicæ Resurrectionis, remissis iniquitatibus, suscipere mereretur, corporisque eius & sanguinis sacramentum mundus à peccato sumeret. In sexta vero feria non celebrari Missarum solennia, cautum est ab Innocentio Pap. cap. Sabbato. de consecr. d. 3. ubi amplius dicitur. Nec Sabbato sancto vlla penitus sacramenta celebrari: & Concil. Tol.
16. c. 8. Missa per totam Hispaniam pro Rege, eiusq; filijs quotidie celebrentur, nisi in die passionis Domini. Verum nunc vsus obtinuit, ut Missa solennis in Sabbato sancto celebretur. Quamquam illa potius refertur ad noctem Resurrectionis, ut tradunt viri docti ad caput illud: Visum præterea de consecrat. distin. 1. & in Collecta dicitur: Deus, qui hanc sacratissimam noctem gloria Dominicæ Resurrectionis illuminas. De die Parasceves Isidorus lib. 1. de offic. Eccles. cap. de Parasceue, & de Missa & orationibus: Tertia oratio Missa, inquit, effunditur pro offerentibus, siue pro defunctis fidelibus; ut per idem sacrificium veniam consequantur, ex Paul. ad Timoth. 1. cap. 2. Obsecro, inquit, primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, qui in sublimitate sunt constituti: ut quietam & tranquillam vitam agant, in omni pietate, & castitate. Est enim viri potentis singulare ornamentum pietas, & castitas.*

PPP 4 Virtute

Cap. 8 Virtute sua confringantur] *Sic nunc etiam Collecta orationis*
 „ *Missarum concluditur: Et gentes paganorum, & hæreticorum,*
 „ *qui in sua feritate confidunt, dextera tua potentia conterantur.*

C. 1. 2. Regno voluit priuare] *Sic legum Uvifegot. lib. 2. tit. 5. lib. 18.*
 „ *Est lex Egica, in qua dicitur: Quod & temporibus nostris detectum*
 „ *facinus, manifestis eorum confessionibus retinetur, qui nostram glo-*
 „ *riam conati sunt aut gladio interimere, aut mortifera veneni po-*
 „ *tione decipere.*

Numerariæ] *Sunt verò Numerarij, ut Isidorus lib. 9. etymolog.*
docet, qui publicum numerum ararijs inferunt. Mentio est in leg.
final. C. de priuil. sch. L. fin. de fabricens. De Numerarijs dixi in
opere de officijs Palatinis.

I N N O M I N E
 Domini. Incipit Synodus Toleta-
 na. XVII. regula sanctæ fidei: de-
 currente imperij anno religiosissi-
 mi , ac serenissimi domini nostri
 Egicani Regis VII. sub die quinto
 Idus Nouembris, Era
 DCC.XXXII.

DVM in Ecclesia gloriosæ virginis, & confessoris Christi sanctæ Leocadiæ, quæ est in suburbio Toletano, vbi sanctum eius corpus requiescit, pleriq; Hispaniarum, & Galliarum Pontifices conuenissemus, debitis nobis in locis residentibus, adfuit idē gloriosissimus Princeps feruore sanctæ deuotionis accensus, sanctiq; Spiritus munere plenus, & in medio nostri consistens inclytū caput reclinans, se se à nobis benedici poposcit, & orationum nostrarū effusione Dño commendari optauit. His itaq; (vt moris est) actis, tomum manu propria nobis obtulit, inquit: Ecce sanctissimū, ac reuerendissimum Ecclesiæ Catholicæ Sacerdotale collegium, & diuini cultus honorabile Sacerdotium, seu etiam vos illustre aulæ Regiæ decus, ac magnificorum virorum numerosus conuentus, quos huic venerabili cœtui, nostra interesse celsitudo præcepit: quia satis longum est, ea, quæ regni nostri utilitatibus, seu gēti, & patriæ nostræ necessaria sunt, vobis proprij oris nostri alloquio enarrare, ideò hūc tomum, quia vniuersa, quæ nostra mansuetudo, ad peragendum vestris sensibus debuit intimare, dignoscitur continere, contrado; præcipiens pariter, & exhortans vos, per eum, qui dixit: Vbi-
 cunq; fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, & ego
 éro in medio eorū, quia ea, quæ tomus iste continet, vel alia,
 quæ

Matth. 18.

quæ ad Ecclesiasticam disciplinam pertinent, seu diuersarum causarum negocia, quæ se venerabili cœtui nostro ingesserint audienda, graui, ac maturato consilio pertractetis, atque iudiciorum vestrorum edictis iustissimè, ac firmissimè terminetis. Qua sacri oris sui oratione finita è medio nostri benedictione præcepta, abscessit. Tunc vnusquisq; nostrorum residens suo in loco tomum ipsum referari præcepimus, & quæ necessaria erant, alterna collatione pertractare curauimus.

IN NOMINE DOMINI. FLAVIUS
Egica Rex, sanctissimis patribus, in hac sancta,
Synodo residentibus.

QVo mentis ardore, quantisque facibus serenitatis nostræ sublimitas religionis sancto amore succensa estuet, nec verborum proluxa potest ratione deponi, nec literarum apicibus adotari. Quia in quantum fides Christiana spiritualium virtutum lumine ineffabili comparatione coruscat, tantum sensus nostri breuitas nec dum valet eius enarrare mysteria. At nunc quamquam profunditatis ipsius abyssum nequeamus pertingere, magna tamen deuotio clementiæ nostræ animos ad exhortandam vestram sanctitudinem cognoscat: qualiter vos in hac sancta Synodo residentes in primis de eius mysterio edictis spiritualibus disputetis, & Apostolici vestri ordinis dogma promulgetis: quo fidelium corda incomparabili sydere perlustrata, infidelium quoque pectora inuentis gressibus à tenebris ad lumen conuersa pertranseant. Pro nefandis denique Iudæis infra fines regni nostri degentibus, ita præmittimus; quod etiam absque non minimo mœrore proferimus: quia ab initio priorum rituum errore decepti, Christi nomen incredibili prauitate negauerunt, nefariisque hætenus argumentis eandem almæ fidei sectam deluserunt. Certum namque est, verumque præconium in cuncto penè terrarū orbe relatione perspicua extitisse vulgatū, quo fidei plenitudine fines semper Hispaniæ floruerūt: vnde nostram gloriam summa ratio cogit, valida illis intentione resistere; cum in aliquibus mundi partibus, alios dicuntur contra suos Christianos Principes resultasse: plerosque verò iusto Dei iudicio à Christicolis Regibus interēptos fuisse: præfertim quia nuper manifestis cōfessionibus indubiè peruenimus

Fides Hispaniæ, cuncto terrarum orbe perspicua.

*Reg. R. v. i. f. e.
 got. lib. 12.
 & Concilio
 Tolet. 12.*

mus, hos intransmarinis partibus Hebræos, alios consuluisse, vt vnanimiter contra genus Christianum agerent, præstolantes perditionis suæ tempus: qualiter ipsius Christianæ fidei regulam deprauarēt. Quod & per easdem profefsiones, quæ vestris auribus sunt referandæ, patebit. Nam & à primordio nostri regiminis, tanta fuit pro eorum conuersione mansuetudinis nostræ intentio, vt non solû diuersis suasionibus eos ad fidem Christi pertrahere conaremur, verum etiam & mǎcipia Christiana, quæ pridem ob suam perfidiam per legis ordinem caruerant, ex tranquillitatis nostræ decreto reciperent: solummodò, vt per veræ conuersionis propositum, expulsa procul cordis perfidia, eos matr̄is sinus Ecclesię adoptiuos exciperet. Sed & per cautionis seriem iurisiurandi attestatione subnixa spondentes, nec tandem promissã compleuerunt, sed ritus & cærimonias solitas proculdubio egisse peruēti sunt. Et quia diuinę volūtatis imperio, reseruati sunt regni nostri tēpore corrigendi, necessarium fore nostrã perpendit tranquillitas, vt vestro, nostrorumque optimatum generali conuentu, eorum nequitia quantocyus refrēnetur: quo, cooperante Christo, extirpata ipsorum confestim nequitia, Christianum nomen polleat, & Christi fides infinitè clarescat: ne tunc videatur tantæ perfidiæ obuiari, quando Ecclesiam Catholicam eorum dignoscatur aduersitas impugnare. Vt ergo tam dirã incredulitatis peruersitas victa dispareat, aut Synodali emendatione à parentali refrēnentur errore, aut si placet, vniformi vestra sententia falce maneat iustitiæ defecati; sic quoque, vt quid de illis, cunctisque rebus ipsorum agere conueniat, Canonica vestri cœtus sententia patenti stylo constituat: quod nostræ legis censura perpetim stabile manere decernat: illis tantundem Hebræis ad præsens reseruatis, qui Galliæ provincię videlicet intra clausuras noscuntur habitatores existere, vel ad ducatũ regionis ipsius pertinere; vt quia delictis ingruentibus, & externæ gētis incurfu, & plagæ inguinalis interitu passim ipsa ab hominibus desolata dignoscitur, cum omnibus rebus suis in suffragio ducis terræ ipsius existant, & publicis vtilitatibus profectum incunctãter exhibeãt: ita vt secundum sanctæ fidei regulam, vt verè Christicolæ, vitam suam corrigant, & omnem genuinæ incredulitatis errorem à suis cordibus pellant. Quod si amodò, velin modicum detecti fuerint, sanctæ fidei deprauatores existere,

existerè, ilico de terra ipsa promoti, eadem, qua & prædicti
 parentes eorum, censura erunt modis omnibus feriendi. Nã
 & quorundam Sacerdotum non finit veritas filere infaniam,
 qui ante sacrosanctum altare Dei, pro superstitionibus homini-
 bus Missas audeant dicere de defunctis: & cum alijs nocere
 intendunt, ipsi sibimet potius interfectores existunt, & suarũ
 incurrunt excidium animarum; in eo quod scriptum est: Os
 quod mentitur, occidit animam: & dum quodam inuidiæ,
 vel malitiæ liuore tam nefaria gerunt, vnum est, quia & Deo
 mentiuntur, & in arcum peruersum sacerdotalem ordinem
 vertunt. ^{Alijs qui} Quod si Domino mendacium huiusmodi sacrifi-
 cio offerre non metuunt, quid de cætero falsitatis loqui pa-
 uescunt? Petrum deniq; Apostolum dixisse legimus Ananię
 * Memineo: vt quid Satanus impleuit cor tuũ, mētiri te Spi-
 rui sancto? quia nõ es hominibus mētitus, sed Deo. Tãti quip-
 pè facinoris admissum vestro Concilio committimus extir-
 pãdum: quo & illos, qui talia egisse detecti sunt, & eos, à qui-
 bus ob hoc nefas perpetrandum sciscitati sunt, ac deinceps in
 tali errore quosque delapsos regula decernatis Canonica fe-
 riendos; vt illatam in semetipsos sentientes correptionem, &
 mala acta pœniteant, & ne ab alijs vltius fiant, sententia ve-
 stra speciale prohibitionis exemplum ostēdat. His igitur præ-
 missis causis, populorum negocia vestris auribus intimata cũ
 Dei timore prudentiẽ vestrã committimus dirimēda; vt quia
 multitudo sapientium sanitas est orbis terrarum, nulla sit oc-
 casio, quẽ vestrẽ mentis aciem ad promulgandã iustitiam pos-
 sit obtundere: nullus fauoris se locus interferat lumen verita-
 tis abscondere; quatenus ipsa vestrorum iudiciorum emissio
 luce clareat æquitatis; iustitiam proroget debitam populis, &
 ad cumulũ nobis pertineat copiosã mercedis. Sed & illud ve-
 stris precibus sedari obnixius à Domino præoptamus, vt quia
 hostis humani generis quosdam nostrorum inhians, nõ desi-
 nit ad perditionẽ subripere, ex quo proprio culpẽ cernuntur
 facinore, nõ (quod absit) nostrã potestatis grauedine conrui,
 tribus diebus hoc peractõ Cõcilio, speciales ob inde Litanias
 cõtrito cordis arcano celebrare curetis; ita vt vsq; huius anni
 spatiũ per singulos mēses, eodẽq; modo triduana ieiunia pera-
 gatis: vt quia neminẽ de his, quos ditioni nostrã superna pie-
 tas subdidit, vsquã perire volumus; nec amplius quẽpiam per-
 dere quẽrimus; sed de gētis nrã, vel patriã statu lētari affatim
 delectamur;

delectamur, precatu saltim vestræ beatitudinis insidiantium stimula, quæ contra nostram gloriam præparant, à suis cordibus auferant, & erga nostram seruitutem pura fidei sinceritate persistant: vt à priorum lapsu se erectos esse congaudeant, & nostra gloria ex hoc cum eis pacis, & charitatis munere cumulata, Christo Domino indefessa gratiarum vota persoluat.

De regula sancta fidei.

Necessarius ordo deposcit, vt secundum Pauli vas electionis edictum, ante initium quarumcumq; causarum, regnum Dei quærat; quatenus ea, quæ sequenter agenda sunt, iustissimè opitulante Domino terminentur. Ac proinde opportunum fore perspeximus, fidei sanctæ mysterium, quod est salutis nostræ inconuulsibile fundamentum, ore proprio pandere, & ructatione cordis patulè enarrare. Idcirco credentes, & confitentes, ea, quæ in omnibus sanctis Concilijs, sanctorumque Patrum oraculis gloriosa confessio protulit, symboli etiam seriem, quæ totius sanctæ fidei continet sacramenta, oris nostri confessione proferimus.

*Matth. 6.
Quærite et
primum
regnum Dei,
iustitiam
eius, & hæc
omnia adij-
cientur vo-
bis.*

*1^a ad ver-
bum in. 8.
11. Tol.*

Credimus in vnum Deum Patrem omnipotètem, factorè cœli, & terræ; visibilium omnium, & inuisibilium conditorè: & in vnum Dominum Iesum Christum, filium Dei vnigenitum; & ex Patre natum ante omnia secula; Deum de Deo; lumen de lumine; Deum verum, ex Deo vero; natum, non factum; homouision Patri, hoc est; eiusdem cum Patre substantiæ: per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est; de Spiritu sancto ex Maria Virgine homo factus est: passus sub Pontio Pilato, & sepultus, tertia die resurrexit: ascendit^b in cœlos: sedet ad dexteram Patris: inde venturus in gloria iudicare viuos, & mortuos; cuius regni nõ erit finis. Credimus & in Spiritum sanctum, Dominum & viuificantem; ex Patre, & Filio procedentem; cum Patre, & Filio adorandum, & glorificandum: qui loquutus est per Prophetas: in vnam catholicam, atque Apostolicam Ecclesiam. Cõfitemur vnum baptisma in remissionem peccatorũ; expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam futuri seculi. Amen. Qua nostra credulitate, vt sanctorũ Patrum adunatio edidit, referuata atque finita, ad ea quæ sunt subsequenter agenda, definitionis nostræ articulum vertimus.

*Exc. est, in Concil.
Toler. 8. & lumen
ex lumine C.M.G.*

b Ad M.G.

Q q q I. De

I. De tribus diebus, quibus in initio Concilij nihil aliud agendum iubetur, nisi tantum de fide, ac de alijs rebus spiritualibus, nullo secularium interposito.

Ternarius numerus, in eo, quod initium, mediumque finemque sortitur, Trinitatis speciem signare videtur; ac proinde quia numerositas Sacerdotum in nomine sanctæ Trinitatis, pro Synodo agenda solet congregari, opportunè instituentium credimus in initio totius adunationis, vt trium dierum spatijs percurrente ieiunio, de mysterio sanctæ Trinitatis, alijsque spiritualibus, siue pro moribus Sacerdotum corrigendis, nullo secularium afsistète, inter eos habeatur collatio: ita nempe, vt dum scriptis causis, sub nominis diuini timore, per triduum habita fuerit altercatio, eiusdem sanctæ Trinitatis iuuamine, cæterarum causarum negotia inoffensibili peragantur instantia.

II. De seruandis ostijs baptisterij in initio Quadragesimæ.

Licet in initio Quadragesimæ baptizandi generaliter claudatur mysterium, tamen Ecclesiasticæ consuetudinis ordo deposcit, necesse est, vt ostia baptisterij in eodem die Pontificali manu, & annulo assignata claudantur, & vsque in cœnæ Domini solennitate nullatenus referentur: ob id videlicet, vt & per signaculum pontificum (excepto grauissimæ necessitatis obuentu) in his diebus monstretur, per totum orbem non licere fieri baptismum, & sanctificationem: iterum Episcopali ad eam obseruatione referata, signetur Dominicæ patere mysterium resurrectionis, in quo ad vitam factus est aditus homini: vt quia per baptismum consepultus est in morte Christi, resurgat cum eo in gloria Dei. Quod quia in aliquibus Ecclesijs minimè hæc sancta consuetudo ab Episcopis custoditur, atque peragitur, ideò per hanc nostram sententiam sancimus, atque decernimus, vt ita à totius Hispaniæ, & Galliarum Pontificibus custodiatur, quatenus in prædicto die initij videlicet Quadragesimæ, & ostia sancti baptisterij cum laudum consummatione claudantur, & ab Episcopis suorum signaculo obsignentur; ita vt nisi in cœnæ Domini celebritate, quando more solito altaria debent deuestiri, eadem debeant ostia referari. Inconueniens etenim res est, vt illic in præme-

præmemoratis Quadragesimæ diebus cunctis aditus pateat adeundi, vbi non licet debitum mysterium exerceri.

III. De ablutione pedum in cœna Domini faciendâ.

Cyprianus
de vizi-
one
clivialis.

Ioan. 12.

Ioan. 13.

Matth. 15.

Cœlibe satis, raturumque Deo cernitur mysterium, si eius exē-
pla sequentes, imitatores ipsius esse studeant Christicolæ
mentes, dicente Domino: Qui mihi ministrat, me sequatur.
Quo circa si Dominus Redemptorque noster discipulorum
non dedignatus est ablutione aquæ abluere pedes, protestante
Euangelista: Surgens Iesus à cœna, & ponens vestimenta
sua, cœpit lauare pedes discipulorum, dicens: Si ego laui
pedes vestros Dominus, & Magister vester, & vos debetis
alter alterius lauare pedes; cur non piæ actionis exhibitione
imbuti, exemplorum eius non simus deuotissimi sectatores?
Denique coruscante sanctæ operationis exemplo, partim
desidia, partim consuetudine, in quibusdam Ecclesijs in cœ-
na Domini ablutione pedes fratrum à Sacerdotibus non la-
uantur, nihil aliud obtendentes, nisi solam traditionis con-
suetudinem; cum veritas obiurgans dicat: Quare vos trans-
gredimini mandatum Dei, propter traditionem vestram.
Itemque præcellentissimus martyr Cyprianus prosequens
ait. Frustra qui ratione vincuntur, consuetudinem nobis
opponunt: quasi consuetudo maior sit veritate; aut non id
sit spiritualibus sequendum, quod in melius fuerit à sancto
Spiritu reuelatum. Ideoque dum veritatis exemplum luce
clariùs enitescat, & obiurgationis eius terribilia edicta præ-
fulgeant, nosque etiam Doctoris præcipui sententia insti-
tuat, maiorem esse veritate consuetudinem, incassum nobis
consuetudinem sine ratione obijciunt. Nam licet eadem a-
blutio pedum omni tempore vt fiat expedibile habeatur,
necesse est, vt specialius in eodem die, quo à Christo gestum
est, omnimodè obseruetur. Proinde hæc sancta Synodus de-
cernit, atque instituit, vt deinceps non aliter per totius Hi-
spaniæ, & Galliarum Ecclesias eadem solennitas celebre-
tur, nisi pedes vnusquisque Pontificum, seu Sacerdotum, se-
cundum hoc sacrosanctum exemplum, suorum lauare studeat
subditorum. Quod si quisquam Sacerdotum hoc nostrum
distulerit adimplere decretum, duorum mensium spatij,
se se nouerit à sanctæ communionis perceptione frustra-
tum.

4 E. obtendende.

Q q q 2 IIII. De

III. De sacris ministerijs, vel ornamentis Ecclesiarum.

Vide Concil.
Eucar. 2. de.
2. & Const.
sim. 6. c. 3.

Sacerdotum quorundam improbanda voluntas, & infau-
sta temeritas; sacrosancta sibi commissa altaris ministeria,
atq; cætera Ecclesiæ ornamenta, non solum quia alijs tradunt
pro suis nequissimis actibus abutenda, sed (quod peius est)
suis ea non pertimescunt vsibus adiungere infumenda. Un-
de licet antiquorū Patrum sententia de talibus personis, quæ
vasa solummodò sacra disperdunt voluntate sacrilega, fuerit
iam in præteritis promulgata; tamen in commune deinceps
statuit coadunatio nostra, vt non tatum de sacris ministerijs,
sed etiam & de vniuersis Ecclesiæ ornamentis, nihil vnus-
quisque Sacerdotum pro suis vsibus, vel voluntatibus con-
fringere, vendere, aut naufragare pertentet. Si quis verò Sa-
cerdotum hoc nostrum violare tentauerit statutum, secundū
prisca Canonum instituta, honoris propriij ordinem amittat;
vt sacrilegus perenni infamia denotatus, à sacrae communio-
nis perceptione (excepto in supremo temporis cursu) omni-
bus diebus vitæ suæ maneat alienus. Atque insuper si eiusdē
temeratoris extiterit propriæ rei ambitio; quidquid de eis-
dem sacris ministerijs vel ornamentis Ecclesiæ visus est nau-
fragasse; aut ipse, aut pars eius compellatur parti eiusdem Ec-
clesiæ ex integro reformare.

V. De his, qui missam defunctorum pro viuis audent
maleuolè celebrare.

Ecclesiasti-
ci. 7.
Sapient. 1.

f. Malachiã
est enim lo-
cus Mala-
chia. 2.

De eodem
habet apud
Grat. 26. q.
2. vniuersis
Sacerdoti-
bus circa me-
dium.

Dum sanctus Spiritus per os sanctorum suorum humano ge-
neri statuit omnibus modis mendacium præcauere, dicente
Salomone: Noli narrare mēdaciū aduersus fratrem tuum;
neq; amico similiter facias: & iterum: Os, quod mētitur, oc-
cidit animam; pleriq; Sacerdotum, qui prædicatores verita-
tis existere debuerunt, & ex quorum ore vniuersitas plebium
legem veritatis debet exquirere, secundū Salomonem, qui
dicit: Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exqui-
runt de ore eius; quia Angelus Domini est, ita præpedien-
te delicto, atq; fauciati inimicitia dolo, non solum homini-
bus fallaciter loqui minimè pertimescunt, sed & in sanctis
basilicis supra altare Domini, coram Deo idem nequaquam
perpetrare horrescunt. Nam missam pro requie defunctorū
promulgatam fallaci voto pro viuis student celebrare homi-
nibus;

Domini exercitus est in
Latina vulgata: Gratia
κρηνη πανδοκρετου
εός εστιν.

nibus, non ob aliud, nisi vt is, pro quo id ipsum offertur sacrificium, ipsius sacrosancti libaminis interuētu, mortis ac perditionis incurrat periculum: & quod cunctis datum est in salutis remedium, illi hoc peruerso instinctu quibusdam esse expetunt in interitum. Obinde nostræ elegit vnanimitatis conuentus, vt si quis Sacerdotum deinceps talia perpetrasse fuerit detectus, à proprio deponatur gradu; & tam ipse Sacerdos, quàm etiam ille, qui ad talia peragenda incitasse perpenditur, exilij perpetui ergastulo⁴ religati, excepto in supremo vitæ curriculo, cūctis vitæ suæ diebus sacræ communionis eis denegetur perceptio, quam Deo se crediderunt fraudulentamente delibasse studio.

VI. De diebus litaniarum per totos duodecim menses celebrandis.

Quāquam priscorum Patrum institutio, per totum annum, per singulorum mensium cursum, litaniarum vota decreuerit persoluendum; nec tamen specialiter sanxerit pro quibus causis id ipsum sit peragendum; tamen quia cooperante humani generis aduersario, multa inoleuit oberrandi consuetudo, & iurisiurandi transgressio, ideò secundum Euāgelistam, qui ait: Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem, in cōmune statuentes decernimus, vt deinceps per totum annum, in cunctis duodecim mensibus, per vniuersas Hispaniæ, & Galliarum prouincias, pro statu Ecclesiæ Dei, pro incolumitate Principis nostri, atq; saluatione populi, & indulgentia totius peccati, & à cunctorum fidelium cordibus expulsionem diaboli, exomolegeses votis gliscentibus celebrentur: quatenus dū generalem omnipotens Dominus afflictionem perspexerit, & delictis omnibus miseratus indulgeat, & sæuentis diaboli incitamenta ab animis omnium procul efficiat.

VII. De munitione coniugis, atque prolis Regia.

Præminentium exercitium, ac deuotionis sanctæ studium dum sese per diuersa operationis gesta diffundit, & emolumentum sibi met conquirat virtutis, & benè operādi adhibet incentiuum subiectis; ita nempè & pro eo, quod benè gessit, recipiat à Deo mercedem, & pro eo, quod ad bonum alios incitauit, statim recepisse gaudeat retributionis vicē. Quapropter dum Principalis sublimitas talia agit, perspicuum est, vt

Qqq 3. à sancta

à sancta Ecclesia prorogetur ei necessitudo mercedis, cur eūdem Ecclesia studeat exornare operibus iustis: quatenus & ille ad bene agēdum promptior magisque efficiatur, & subditorum animus gratuita inuitatione amplius roboretur. Ac proinde quia religiosus, ac gloriosissimus Princeps noster Egica Rex, zelo zelans pro Domino Deo exercituum, inimicos veræ fidei, qui diuersa actione maluerunt catholicæ credulitatis statum euertere, & iurisiurandi profanationē (dum cærimoniarū suarum ritus contra suam pollicitationem maluerunt seruare) visi sunt incurrisse, ita recto iudicij tramite, digna cernitur ultione percutere, quatenus & iniuriam crucis Christi vindicaret, & statum totius sanctæ Ecclesiæ conseruaret, atque gēti, ac patriæ suæ defensionis munimina necessaria prouideret. Ideò nos pro tot, & tantis beneficijs, quibus tam sanctæ Ecclesiæ, quàm gēti, ac patriæ suæ prorogare intendit, cupientes in aliquo eidem Principi retributionem rependere, per huius definitionis nostræ sanctionem depromimus, & per indiuiduæ Trinitatis inuiolabile sacramētum, cunctos tam nunc consistētes, quàm futuris temporibus cuiuslibet ordinis vel generis homines succedentes, cōuenimus & contestamur, vt si quandoq; contigerit qua gloriosa domina Cixilo Regina diutinis, & felicioribus serenissimi nostri Principis Egicani annis transactis, religiosè existat in viduitate superstes, atq; ex eo habuerit dulcissimas proles, nulla mordacitate inuidiæ pulsus, nullo odij stimulo acti, nullo diabolicæ fraudis instinctu permoti, contra eos quisquā conetur assurgere; nullus citra euidentium culparū indicium, per quascūq; subtilissimas indagationes nocibilitatis aduersus eos perquirat occasiones; nullis eorum vita, cuiuslibet instātia obteratur iniustissimis tædijs; nullis maceretur inedijs: nullus quoq; filijs, ac filiabus eorum, contra eorum volūtatem, religionis habitum imponat, aut exilij ergastulis mancipādos statuat, neq; flagellorū verberibus cruciet, per quod & dignitate priuētur, & extra debitum iustitiæ ordinē, rerum suarū eis ambitio auferatur: sed quietis ac tranquillitatis ope fulciti, tam quod eis de parentali facultate debita successio dederit, quàm etiam quod per auctoritatum oracula idem clementissimus dominus noster illis conferre maluerit, vel quæ ab illis iustè cōquisita extiterint, imperturbato iure possideant; & de rebus ipsis iudicare, quod voluerint, incunctatam licentiam habeant.

Necessarium

Necessarium enim vnicuique debet videri, & Sacerdotalibus præmuniantur oraculis, & eorum edictis reddantur per omnia liberales. Quòd si quandoque extiterint destituti, secundùm Canici vigorem edicti Sacerdotum manebunt defensionibus contuendi. Si quis igitur hoc pietatis edictum violandum delegerit, infirmandum crediderit, aut quoquo pacto temerare intenderit, sit perpetui anathematis ultione dånatus, à pagina cœlesti abrafus, atque cum diabolo, eiusque focijs acrioribus supplicijs alligatus.

VIII. De Iudæorum damnatione.

De Iudæo-
rum perfidia
multa sunt
decreta, po-
tissimū au-
tem in Cōc.
16. Tol. c. 1
ubi ferè ca-
dē quæ hic.

Sicut fidelium probitas magno debet donationis præmio munerari, ita infidelium prauitas fortissimo congruit iudicantium mucrone percelli. Aequum etenim est, vt & domestici fidei copiosius sublimentur, & aduersarij eius durius condemnentur: quatenus & illi magisq; Domino suffragante proficiant, & isti Deo obtinente deficiant. Et ideò, quia plebs Iudæorum nequissima sacrilegij nota resperfa, & effusione sanguinis Christi cruenta, ac multotiens iurisiurandi profanatione noscitur maculosa; vt copiosa sunt eorum scelera, sic necesse est, vt grauem sese incurrisse lugeant animaduersionis iacturam, qui per alia sua scelera non solum statum Ecclesiæ proturbare maluerunt, verumetiam ausu tyrannico inferre conati sunt ruinam patriæ, ac populo vniuerso: ita nēpè vt suum quasi tempus inuenisse gaudentes, diuersas in Catholicis exercerent strages: vnde crudelis, & stupenda præsumptio crudeliori debet extirpari supplicio: & ita in eis ordinatum debet sæuire iudicium, quatenus vsquequaque puniatur, quod nequiter definitum prænoscutur. Qua de causa dum in hac sancta Synodo per aliarum causarum semitas dirigeremus cautissimè gressus, extemplo eorundem infidorum conspiratio ad vniõnis nostræ peruenit auditus; eo quòd non solum contra suam pollicitationem, suorum rituum obseruatione tunicam fidei, qua eos per vndam sacri baptismatis induit sancta mater Ecclesia, maculauerint, sed & regni fastigium, sibi (vt præmissum est) per conspirationem vsurpare maluerint. Quod infaustum facinus dum ex ipsorum profersionibus noster plenissimè nosset conuentus, huius decreti nostri sententiã eos decernimus irreuocabili feriri censura; scilicet, vt ex iussione pijsissimi, & religiosissimi Prin-

Q q q 4 cipis

cipis nostri Egicani, qui zelo Domini accensus, & sanctæ fidei ardore compulsus, nō solum iniuriam crucis Christi vindicare vult, sed & gentis suæ, ac patriæ exitium, quod fore illi inferendum sæuiùs decreuere, acriùs extirpare intēdit, suis omnibus rebus nudati, & ipsæ resculæ fisci viribus sociatæ, tam eorundem perfidorum, vel reliquæ posteritatis, à locis proprijs exsolutæ, per cunctas Hispaniæ prouincias perpetuæ subiectæ seruituti, his, quibus eos iusserit seruituros, largitæ, maneant vsquequaq; dispersæ. Nec quoquo pacto eis in infidelitatis suæ obstinatione durantibus, ad ingenuitatis statum detur quandoq; occasio reuertendi, quos numerosa examussim facinorum suorum macula denotauit. Sic tamen decernimus, vt secundum electionem Principis nostri, aliqui ex seruis Christianis eorundem Iudæorum eligantur, qui de proprietatis eorum peculio, quantum illis sæpè fatus dominus noster per auctoritatum seriem, aut scripturas libertatis conferri elegerit, accipiant. Et quidquid functionis in rationem publicam ipsi Iudæi visi sunt hætenus persoluisse, prædicti illorū serui, quos idem Princeps noster elegerit, sine qualibet excusatione, in omni debeant integritate persoluere. Illi denique, qui eosdem Iudæos ex largitione sæpè fati domini nostri donatos perceperint, tale placitum in nomine suæ gloriæ conscribant: quatenus in nullo eos permittant rituum suorum cærimonias celebrare, aut colere, vel quascumq; parentalis perfidiæ semitas imitari. Sed & filios eorum vtriusque sexus decernimus, vt à septimo anno eorū nullam cum parentibus suis habitationem, aut societatem habētes, ipsi eorum domini, qui eos acceperint, per fidelissimos Christianos eos nutriendos contradant: ea scilicet ratione, vt & masculos Christianis fœminis in coniugio copulent, & fœminas Christianis similiter viris maritali societate adiungant. Et neq; parentibus sicut diximus, neq; filijs sit penitus licentia quoquo pacto Iudaicę superstitionis cærimonias custodire, neque infidelitatis suæ semitas quibuslibet occasionibus iterare.

De gratiarum Actione.

Cunctis deniq; ad sacræ institutionis, vel aliorum negotiorum ordinem pertinētibus, Deo fauente, consummatiss, atque finitis, eidem Regi omnium Domino, & inæstimabiliter

biliter glorioso grates ineffabiles pandimus, cōcentus melodi-
cos insonamus, & hymnorum vota cōtinua iubilatione præci-
nimus; pro eo, quòd vniuersitatē nostrā, sub sui nominis timo-
re in vnū collegit, & vicissim nos nobis visione alterutra præ-
sentaneos reddidit; huius obnoxius omnipotentiam precibus
indefessis orantes, vt orthodoxo, ac religiosissimo Principi
nostro Egicano longēuitatem feliciū temporum largiatur;
per suę voluntatis itinera eius dirigat gressus; tribuens ei, sibi
creditarum plebium phalangas piē regere; moderamine dis-
creto disponere, ac miserationis ore fulcire: quo post innor-
mes temporum cursus, de temporali regno ad regnum æter-
num, gestis pijsimis opulentum eum transferre dignetur, vs-
quequaq; cœlicolis sociandum, cuius iussu, atque imperio ad
hunc pacis conuentum congregati fuisse dignoscimur.

LEX IN CONFIRMATIONE
Concilij edita.

- C**ongruum satis genti, ac patrię nostrę, atque expedibile
perpenditur omni Ecclesię, si ea, quę Synodali definiun-
tur conuentu, Principali confirmantur stylo. Idcirco per hu-
ius legis decretū serenitatis nostrę mansuetudo decernit, vt
omniū capitulorū sententię, quę in hac sancta Synodo pro-
mulgata noscuntur, firmissimę stabilitatis obtineant robur, id est:
- I De tribus diebus, quibus in initio Concilij nihil aliud agendū
iubetur, nisi tantum de fide, ac de alijs rebus spiritualibus,
nullo secularium interposito.
 - ij De obserandis ostijs baptisterij in initio Quadragesimę.
 - iiij De ablutione pedum in Cœna Domini facienda.
 - iiij De sacris ministerijs, vel ornamentis Ecclesiarum.
 - v De his, qui Missas defunctorum pro viuis audent maleuolē
celebrare.
 - vi De diebus Litaniarū per totos duodecim mēses celebrandis.
 - vij De inuentione coniugis, ac prolis Regię.
 - viiij De Iudæorum damnatione.
- Quorum omnium constitutionum decreta quiqui temerā-
da crediderint, obseruare noluerint, venerare neglexerint, cu-
iuslibet sint generis personę, vel ordinis, secundum præce-
dentium Conciliorum leges, quę in confirmatione eorum
sunt promulgatę, siue excommunicatione, seu etiam dam-
no maneant vsquequaq; damnati.

SEN-

SENTENTIAE, QVAE IN
 VETERIBVS EXEMPLARIBVS
 Conciliorum non habentur, sed à quibusdam
 in ipsis inserta sunt.

I. De rebus Episcopi proprijs acquisitis.

Quidquid Episcopus de suo proprio habet, ad hæredes suos relinquat: quidquid de prouisione Ecclesiæ, siue de agris, siue de frugibus, siue de oblationibus, omnia in iure Ecclesiæ seruare censuimus.

II. De non alienandis ab Episcoporebus.

Diacones, Presbyteri in parochia constituti, de rebus Ecclesiæ sibi creditis nihil audeant commutare, vendere, vel donare; quia res sacratæ Dei esse noscuntur. Similiter & Sacerdotes de rebus Ecclesiæ sibi commissis nihil, vt superius comprehensum est, immutare præsumant. Quod si facere voluerint, conuicti in Concilio, ab honore depositi, nec in fine communionem accipiant, & de suo proprio aliud tantum restituant, quantum visi sunt præsumpsisse.

Sanè si quis pro qualibet conditione, de rebus Ecclesiæ aliquid alienare voluerit, si de suo proprio tantum Ecclesiæ contulerit, quântum visus est abstulisse, tum demum illud stare licebit. Ita tamen libertos quosquos Sacerdotes, Presbyteri, vel Diacones de Ecclesia sibi commissa facere voluerint, actus Ecclesiæ prosequi iubemus. Quod si facere cõtempserint, placuit eos ad proprium reuerti seruitium.

III. De Clericis, qui crimen capitale commiserunt.

Si Episcopus, Presbyter, aut Diaconus crimen capitale commiserint, aut chartam falsauerint, aut testimonium falsum dixerint, ab officij honore depositi, in monasterium retrudantur; & ibi tantummodo quamdiu vixerint, laicam communionem accipiant.

IIII. De

III. De Episcopis qui per testamentum de rebus Ecclesiæ aliquibus contulerunt.

Si Episcopus condito testamento aliquid de Ecclesiastici iuris proprietate legauerit, aliter non valebit, nisi vel tantum de iuris proprii facultate suppleuerit.

U. De clericis, qui sine epistolis sui Pontificis proficiscuntur.

Presbytero, aut Diacono, vel Clerico sine Antistitis sui epistolis ambulanti communionem nullus impendat.

VI. De presbyteris parœciarum, res Ecclesiæ distrabentibus.

Quidquid parœciarum Presbyter de Ecclesiastici iuris possessione distraxerit, inane habeatur, & vacuum, venditorem comparantis actione vertentem.

VII. De eisdem, ut quicquid emerint, in nomine Ecclesiæ comparent.

Presbyter dum diœcesim tenet, de his, quæ emerit ab Ecclesiæ nomine, scripturam faciat: aut ab eius, quam tenuit Ecclesiæ ordinatione discedat.

VIII. Ut Sacerdotes, & Leuita canes ad venandum, & accipitres non utantur.

Episcopus, Presbyter, & Diaconus canes ad venandum, aut accipitres habere non liceat. Quod si quis talium personarum in hac voluntate detectus; si Episcopus est, tribus mensibus à communione suspendatur; Presbyter duobus mensibus abstinetur; vno Diaconus ab omni officio, vel communione cessabit.

IX. De venditionibus, quas Abbates facere præsumunt.

Venditiones, quas Abbates facere præsumperint, forma seruetur, ut quidquid sine Episcopi notitia venditum fuerit, ad potestatem Episcopi reuocetur. Mancipia verò monachis donata

donatâ ab Abbate non liceat manumitti. Iniustum enim putamus, vt monachis cotidianum rurale opus facientibus, serui eorum libertatibus ocium potiantur.

X. Ne vnus Abbas duobus cœnobijs præferatur.

Vnum Abbatem duobus monasterijs interdiciamus præsidere.

XI. Ne monasterium sine notitia Episcopi construatur.

Cellulas nouas, aut congregatiunculas monachorum, absque Episcopi notitia prohibemus institui.

XII. De rebus, Ecclesiæ usu conlatis; vt perscriptio temporis non defendantur.

Clerici, quod etiam sine præceptoris qualibet diurnitate temporis, de Ecclesiæ remuneratione possederint, cum auctoritate domini gloriosissimi Principis nostri, in ius proprium præscriptione temporis non vocentur; dummodò pateat Ecclesiæ rem fuisse: ne videatur etiam Episcopi administrationis prolixæ, aut precatorias, cum ordinati sunt, facere debuisse, aut diu têtas facultates proprietatis suæ posse transcribere.

XIII. De lapsis, qui de catholica fide in hæresim transeunt.

Lapsis, id est, qui in catholica baptizati, præuaricatione damnabili, post in hæresim transire grandem, redeundi difficultatem sanxit antiquitas: quibus nos annorum multitudine breuiata, pœnitentiam biennij conditione infra scriptæ obseruationis imponimus: vt præscripto biennij tertia die, sine relaxatione ieiunēt, & Ecclesiam studeant frequentare: in pœnitentiæ loco standi & orandi humilitatem nouerint obseruandam; etiam cum cathecumenis procedere cum monētur, abscedant. Hoc si obseruare voluerint constituto tempore, admittendis ad altarium obseruatio relaxetur: quam si arduâ vel duram fortè putauerint, statuta præteritorum Canonum implere debebunt.

XIIII. De

XIIII. De incestis coniugijs.

De incestis coniunctionibus nihil prorsus veniæ referuamus, nisi cum adulterium separatione sanauerint. Incestos verò neque vllò coniugij nomine præualendos, præter illos, quos nominare funestum est, hos esse censemus:

Si quis relictam fratris, quæ penè prius soror extiterat, carnali coniunctione violauerit: si quis frater germanam uxoris accipit: si quis nouercam duxerit: si quis consobrinæ, sobrinæue se societ. Quod ita præsentis tēpore prohibemus, ita ea, quæ sunt ante nos instituta non soluimus. Si quis relictæ auunculi misceatur aut patrui, vel præuignæ concubitu polluat. Sanè quibus coniunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris coniugij libertatem.

XV. De his, qui seruos suos extra iudicem necant.

Si quis seruum proprium sine conscientia iudicis occiderit, excommunicatione biennij sanguinis se mundabit.

XVI. De laicis, qui in solennitatibus maioribus ad ciuitatem non concurrunt.

* Vt ciues superiorū natalium noti Paschæ, ac natiuitatis Domini solennitatem Episcopis, nec interest in quibus ciuitatibus positus accipiendæ benedictionis desiderio; nouerint, qui hoc facere neglexerint, triennio priuentur Ecclesiæ.

XVII. De Clericis qui ab Ecclesia officio diebus solennibus defunt.

Si quis in Clero constitutus ab Ecclesia sua diebus solennibus defuit, id est, Natiuitate Domini, sancta Epiphania, Pascha vel Pentecoste; dum potius secularibus lucris studet, quàm seruitio suo parere, conuenit triennio à communionem suspendatur. Similiter Diaconus, vel Presbyter, si tres hebdomadas ab Ecclesia sua defuerit, huic damnationi subcumbat.

*XVIII. De Levitis, ne sine iussu Presbyteri
sedeant.*

Quoniam non oportet Diaconum sedere præsentè Presbytero: sed ex iussione Presbyteri sedeat. Similiter autem honorificetur Diaconus à ministris inferioribus, & omnibus Clericis.

XIX. De ministris, ne in secretario ingrediantur.

Quoniam non oportet ministros licentiam habere in secretario, quod Græci, Diaconœcon appellant, ingredi, & contingere vasa Dominicà.

*XX. De Catholicis, ne hæreticorum connubijs
copulentur.*

Quoniam non oportet cum omnibus hæreticis miscere cõnubia, & vel filios, vel filias dare, sed potius accipere: si tamen se profitentur Christianos futuros esse catholicos.

XXI. De Levitis & Clericis, ne magi, vel incantatores sint.

Quoniam non oportet ministros altaris, aut Clericos, magos, aut incantatores esse: aut facere quæ dicuntur phylacteria, quæ sunt magna obligamenta animarum. Hos autem, qui talibus vtuntur, proijci ab Ecclesia iussimus.

XXII. De seditarijs Clericis.

Seditarios nunquàm ordinandos Clericos, sicut nec vsurarios, vel iniuriarum suarum vltores.

XXIII. De scurrilibus, vel iocularibus Clericis.

Clericum scurrilem, & verbis turpibus iocularem ab officio retrahendum.

Notæ

Notæ in Concilium .XVII.

Toletanum.

Confessoris Christi sanctæ Leocadiæ] *Vitam D. Leocadia, eiusque mortem scriptam inuenies in festis proprijs sanctorum Toletana diœcesis à sanctissimo Papa Gregorio XIII. approbatis.*

Impleuit cor tuum] *Actuum Apostolorum. 5. ubi in vulgata editione pro, impleuit, legitur tentauit. In Græca tamen ἐπλήρωσεν est: quanquam unus apud me M. s. liber ἐπέκεινεν. habet ut Latina versio.*

Cap. 2 Licet in initio Quadragesimæ] *Baptizare non oportet quæquam ex antiqua institutione post duas hebdomadas Quadragesima, ut Syricius P. P. ad Himerium Tarraconensem Episcopum cap. 2. Et in multis alijs epistolis & Concilijs decernitur, præterquam Paschatis, & Pentecostes tempore, nisi maxima necessitate urgente. Vnde baptisteria alijs temporibus clauduntur.*

Cap. 3 Cœlibe satis] *Cyprianus de unctione chrisimatis hunc morem innuit. Hac die, inquit, primum commendata est nobis fractio panis: hodie Christus pedes lauit Apostolis: & hoc solenni deuotione omni tempore agendum instituit. Et idem de ablutione pedum: Mandatum, inquit, simul & exemplum complexus est, ut hoc exemplo instructi nõ dedignentur in alterutrum agere, quod actum est à magistro, ut mandato posteris religionis auctoritas firmaretur. Isidorus lib. 1. offic. Ecclesiast. cap. de cœna Domini. Eo etiam tempore, & die Saluator surgens à cœna, pedes discipulorum lauit, propter humilitatis formam commendandam; ad quam docendam venerat, sicut & ipse consequenter exposuit. Quod etiam docebat potissimum, ut factò doceret, quod obseruare discipulos præmoneret. Inde etiam in Ecclesia usu receptum fuit, ut pedes lauarètur, ante sumptionem Eucharistia: quod tamen abrogatum esse testatur diuus Augustinus, epist. 119. cap. 8. Sanè (inquit) et si Ecclesia, quod externum erat, remisit; lotionem scilicet pedum, sinem & rem huius signi retinet; probationem scilicet, & internam preparationem, hæc August.*

Cap. 5 Noli narrare] *In vulgata editione est: Noli amare. Nisi ex*

Rrr 2 Græca

*Græca legas noli arare: sic enim verba habet: μὴ ἀγορεύειν τὸ εὐσεβὲς ἀδελ-
φῶν ἡμῶν, &c.*

- C. 6. Litaniarum] *De Litaniarum usu, & nomine vide Isidorum lib. 6. etymolog. cap. vltimo sub finem: Albinum Flaccum de diuinis officijs cap. de Litania maiore: Amalarium Fortunatum de Ecclesiast. offic. c. 28. Rabanum Maurum. c. 19. Uvalafridum libro de rebus Ecclesiasticis cap. 28. Toletanum Concilium. 5. cap. 1. nouas litanias instituit, à die Iduum Septembrium per triduum: & confirmantur Concil. 6. Tolet. cap. 2. & Concil. Bracarenf. 2: cap. 9. De hac re superius diximus.*
- Cap. 6 Exomologeses celebrentur] *Isidorus lib. 6. etymolog. cap. vlt. Exomologesis, inquit, Græco vocabulo dicitur, quod Latine confessio interpretatur: cuius nominis duplex significatio est: aut enim in laude intelligitur confessio, sicut est: Confiteor tibi Pater cæli & terra, aut dum quisque confitetur sua peccata, ab eo indulgentia misterio Sacerdotis, cuius indeficiens est misericordia. Vide etiam Rabanum de institution. Clericorum cap. 14.*
- Cap. 7 De munitione coniugis atque prolis Regiæ] *De prolis Regiæ incolumitate procuranda, fideque Regi, filijs, uxori que eius obseruanda, multa inuenies decreta, præsertim Concil. Tolet. 4. c. 74. & Tolet. 5. cap. 4. & Tolet. 6. cap. 17. Concil. Tolet. 10. c. 2. & Tolet. 13. cap. 4. Tolet. 16. cap. 10. ubi seuerissimè contra eos, qui Regum vitæ liberis, uxoribus, fortunisque insidiantur, decernitur.*
- Cap. 8 Per cunctas Hispaniæ prouincias] *Id exemplum sequutus Philippus II. Hispaniarum Rex dñs noster, anno M. D. LXX. omnes Arabes in Granatensi regno degentes, ob perfidiam & immanem conspirationem, per vniuersas Hispania vrbes dispersit, & bello captos seruituti tradidit.*
- Cap. 8 Sed & filios eorum] *Hinc rectè Gregorius nonus Argentinensi rescripsit Episcopo, & habetur in cap. ex literis, de conuersione infidelium: Cū filius in patris potestate consistat, cuius sequitur familiam, & non matris; & in etate tali quis non debeat apud eas remanere personas, de quibus possit esse suspicio, quod salutem vel vitæ insidiantur illius; & pueri post triennium apud patrem non suspectum ali debeant, & morari; materque pueri, si eum remanere contingeret apud eam, posset illum adducere ad infidelitatis errorem, in fauorem maxime fidei Christianæ respondemus, Patri eundem puerum assignandum. Hæc Gregorius. Caterum sunt qui dubitant, an liceat antequam filij sunt rationis compotes, eos à parentibus*

rentibus suspectis in fide separare, magistrisque, vel alijs Christianis tradere; ut sine suspicione in Christiana religione erudiantur, existimo hoc licitum & expediens esse. Nam primò licet eos, inuitis & renuentibus parentibus Christianis, in fide suspectis, baptizare, pari ratione equum erit, contra voluntatem parentum, eos in fide informare, atque cogere, ut eam quam in baptismo professi sunt fidem, obseruent. Secundò parentes possunt impelli, ut obseruent omnia nostra religionis precepta; etiam inuiti, iure baptismatis: inter cetera verò fidei precepta, hoc unum est, ut in fide & religione catholica filios alant. Tertiò licitum est renuente marito, mulierem fidelem à viro infideli separare; propter periculum apostatandi: & vinculum matrimonij ita strictum est in hac re, sicuti vinculum parentum & filiorum. Ex quo colligo, nullum efficacius remedium posse adhiberi Sarracenorum in Hispania infidelitati, quam ut ab eorum domibus, & doctrina filij abducantur, tradanturque Christianis vita & religionis probata, in doctrina Christiana erudiendi. Nam experientia compertum est, filios Sarracenorum post tot generationes, à patribus in infidelitate clam nutriri, & in antiqua secta Agarenorum erudiri. Unde Principes seculares, & Ecclesiastici tenentur existimare, probabili coniectura ducti, idem in alijs temporibus fore. Praterè quia licet in principio nascentis Ecclesie erat licitum, post susceptam fidem, virum fidelem ab uxore infideli non discedere, vel contra; sed eadem in domo & commercio manere, ut constat ex Paulo. 1. ad Corint. 7. propter spem conuersionis alterius, tamen ab hinc octingentos annos Ecclesia contrarium precepit: sicq; lege, consuetudine, & usu introductum est, ut fidelis non maneat cum infideli, ex Concil. Tol. 4. cap. Iudæi, & habetur. 28. quæst. 1. & can. Sape: nam iam Ecclesia non habet spem conuersionis infidelis. Idem Principes tenentur hisce temporibus de Sarracenis sentire, quorum cor induratum esse preceptaque ad infidelitatem, usu rerum, & testimonijs virorum comprobatum est: ita ut in filiorum tenera indole virus perfidia sua quotidie videamus distillare altius, quam mariti in cordibus fæminarum, vel fæmina in cordibus virorum. Sed dicet aliquis: Quibus sunt alendi stipendijs filij à parentibus abducti? id facile erit animaduertere, parentum stipendijs: siquidem lege natura inditum est, teneri parentes suis stipendijs in virtute, & regula rationis, alere filios: nam sicuti educatio naturalis parentum est opus, ita educatio libera, & rationalis. Et quia Sarraceni deficiunt in his quæ sunt iuxta naturali lege, & in his quæ supernaturali, quæ spectant

ad eruditionem: ideò proprijs sumptibus alendi sunt eorum filij; ut in fide, & religione Christiana informentur: separandique à parentum conuictu, & aliorum Sarracenorum, ut educatio sit utilis. Unde licitum esset Principi certum vectigal super omnes Sarracenos imponere, eorumq; sumptibus scholas erigere, magistros doctos conducere, quorum opera filij in fide & religione nutrentur. Et audeo dicere hoc, si non efficax, saltem utile remedium esse ad eorum infidelitatem & apostasiam coercendam, extinguendamq;. Alterum esset, quod hoc Concilio cautum est, ut à parentibus in puerili aetate semoti, inter Christianos fideles educarentur, non cognitis parentibus ignoratoque genere; sed remoti à patria, Christianis feminis probata fidei matrimonio locarentur. Adde quòd etiã iustũ esset Sarracenis lege grauib; pœnis interdiceret, matrimonia inter se contrahere: nam id experientia constat, eos abuti sacro coniugio, & esse copulatos in perniciem sanctæ & regie maiestatis, seminariumq; perfidia & apostasia. Neque pigebit ultimò scribere quæ Fr. Ximinius vir doctus & sanctus literis mandauit lib. 5. de natura Angelica, cap. 38. Hispania propter cõmercium Sarracenorũ
 » multa mala patietur (inquit) & innumeris calamitatibus afficie-
 » tur: quæ ab Archangelo Michaële pradicta esse affirmat.

T O L E T A N V M

Concilium decimumoctauum

Rege Vitiza, Era

DCC. XLII.

» *DE hoc Concilio sic Rodericus Toletanus lib. 3. cap. 14. Hic*
 » *in Ecclesia sancti Petri, qua est extra Toletum, cum Epis-*
 » *copis, & Magnatibus super ordinatione Regni Concilium cele-*
 » *brauit; quod tamen in corpore Canonum non habetur. Existimo*
 » *celebratum fuisse hoc Concilium sub Gunderico Toletano Anti-*
 » *stite: qui (ut Rodericus ait) sanctimonia dono illustris fuit, & in*
 » *multis mirabilibus clarior celebratur.*

ISIDORVS, & post eum **ILDEFONSVS**, exemplo **Diui Hieronymi**, atque **Gennadij**, catalogum & ipsi de viris illustribus contexuere. Ex quibus quum nonnulli Concilijs Hispanis subscripserint, frequensque ipsorum in eisdem habeatur mentio, visum est nobis, quo Lectori clariora omnia, magisque in aperto sint, duo hac sanctissimorum *Artistitum* opuscula, nōdum à quaquam edita, nostra huic Conciliorum collectioni adiungere: idque eo ordine, ac modo, quo in *M. ff.* posita inuenimus; videlicet praemissis ante omnia, nudis nominibus eorum virorum, qui in catalogis **Diui Hieronymi**, & **Gennadij** recensentur; addita etiam vita **Iuliani Episcopi**, auctore **Felice**; & **Salui**, Abbatis monasterij **Alueldensis**, alijsq; duodecim in vetustissimo bibliotheca Regia **Diui Laurentij** Codice, à nobis, incerto auctore, repertis.

CATA-

CATALOGVS VIRORVM illustrium ex Hieronymo.

- Simon Petrus.*
Andreas.
Iacobus frater Domini.
Matthaus.
Iacobus Zebedai.
Philippus.
Bartholomaeus.
Thomas.
Simon Cananaeus.
Matthias.
Timotheus Episcopus.
Titus Episcopus.
Crescens.
Iudas frater Iacobi.
Paulus Apostolus.
Barnabas.
Lucas.
Marcus.
Ioannes Apostolus.
Hermas.
Philo Iudaus.
Lucius Annaeus Seneca.
Iosephus Matthathia.
Iustus Tiberiensis.
Clemens Episcopus Roma:
Ignatius Antiochia Episcopus.
Polycarpus Smyrna Episcopus.
Papias Hierapolis Episcopus.
Quadratus Athenarum Episc.
Aristides.
Agrippa cognomento Castor.
Egesippus.
Iustinus Philosophus Martyr.
Melito Sardenfis Episcopus.
Theophilus Antiochia Episcop.
Apollinarius Hierapolis Episc.
Dionysius Corinthi Episcopus.
Pinytus Gnosia Episcopus.
Tatianus haereticus.
Philippus Creta Episcopus.
Musanus.
Modestus.
Bardesanes haereticus.
Victor Roma Episcopus.
Ireneus Lugduni Episcopus.
Pantanus.
Rhodon.
Clemens Alexandria Presbyt.
Miltiades.
Apollonius.
Sarapion Antiochia Episcopus.
Apollonius Roma Martyr.
Theophilus Casarea Palestina
Episcopus.
Bacchylus Corinthi Episcopus.
Polycrates Ephesi Episcopus.
Heraclius.
Maximus.
Candidus.
Appion.
Sextus.
Brabianus.
Iudas.
Tertullianus Presbyter.
Origenes, qui est Adamantinus.
Ammonius.
Ambrosius Diaconus.
Tryphon.
Minucius Felix.
Caius.
Beryllus Bostrenus Episc. haeret.
Hippolytus Episcopus.
Alexander Cappadocia Episc.
Iulius Africanus.

Geminus

Geminus Antiochia Presbyter.
Theodorus, qui & Gregorius
Episcopus.
Cornelius Roma Episcopus.
Cyprianus Carthaginēsis Epif.
Pontius Diaconus.
Dionysius Alexādrīa Episcop.
Novatianus Presbyter heretic.
Malchion Presbyter.
Archelaus Mesopotamia Epif.
Anatolius Laodicea Syria Epif
copus.

Pictaviensis.
Hier.

Victorinus Pictaviensis Epif-
copus Martyr.
Pamphilus Presbyter Martyr.
Pierius Presbyter Alexandria.
Lucianus Presbyter Martyr.
Phileas Episcopus Martyr.
Arnobius.
Firminus, qui & Lactantius.
Eusebius Casarea Palaest. Epif.
Rheticus Augustodunēsis Epif
copus.
Methodius Tyri Episcopus
Martyr.
Iuencus Hispanus.
Eustachius Anthiochia Episcop.
Marcellus Ancyra Episcopus.
Athanasius Alexan. Episcopus.
Antonius Monachus.
Basilus Ancyra Episcopus.
Theodorus Heraclia Episcopus.
Eusebius Emesenus Episcopus.
Triphyllus Cypri Episcop.
Donatus hereticus.
Asterius Arianus hereticus.
Lucifer Caracalitanus Episcop.
Eusebius Vercellen. Episcop.
Fortunatianus Aquileia Episc.
Acacius Casariens. Episcopus.

Caralita
nus. H.

Sarapion ^{ἑμπεως}.
Hilarius Pictaviens. Episcopus.
Victorinus Afer.
Titus Bostrinus Episcopus.
Damasus Romanus Episcopus.
Apollinarius Laodiceus Epif-
copus.
Gregorius Baticus Eliberi Epif.
Pacianus Barcelona Episcopus.
Photinus Smyrniy Episcopus ha-
reticus.
Soebadius Ageuni Episcopus.
Didymus Alexandrinus.
Optatus Milevitanus Episcop.
Aquilius Severus.
Cyrillus Hierosolyma Episcop.
Euzoius Casarea Episcopus.
Epiphanius Cypri Episcopus.
Efrem Diaconus.
Basilus Casarea Capp. Episcop.
Gregorius Nazianzenus Episc.
Lucius Alexan. Episc. Arian.
Diodorus Tarsen. Episcopus.
Eunomius Cyziceneus Episco-
pus Arianus.
Priscillianus Auila Episc. haret.
Matronianus.
Tiberianus Baticus.
Ambrosius Mediolanēsis Epif.
Euagrius Antiochia Episcopus.
Ambrosius Alexand.
Maximus Constantinop. Epif.
Gregorius Nyssenus Episcopus.
Ioannes Antiochia Presbyter.
Gelasius Casarea Episcopus.
Theotimus Tomorum Episcop.
Dexter Paciani filius.
Amphilocus Iconij Episcopus.
Sophronius.
Hieronimus.

Amphilochius. H.

EX GENNADIO.

- Iacobus Nesibena Episcopus.*
Iulius Roma Episcopus.
Paulinus Presbyter hereticus.
Vitellius Afer Donatianus.
Macrobius Donatianorū Episcopus.
Heliodorus Presbyter.
Pachonius Monachus.
Theodorus Presbyter.
Orechiefsis Monachus.
Macarius Monachus.
Euagrius Monachus.
Theodorus Antiochia Presbyt.
Prudentius.
Audentius Episcopus.
Commodianus.
Faustinus Presbyter.
Rufinus Aquileia Presbyter.
Tichonius Afer.
Seuerus Presbyter.
Antiochus Episcopus.
Seuerianus Gabalensis Episcop.
Nicaas Roma Episcopus.
Olympius Episcopus.
Bacciarus.
Sabbatius Episcopus.
Isaac.
Vrsinus Monachus.
Macarius alius Monachus.
Heliodorus alius Presbyter.
Ioannes Hierosolymorum Episc.
Paulus Episcopus.
Heluidius hereticus.
Theophilus Alexan. Episcopus.
Eusebius.
Vigilantius Presbyter.
Simplicianus Episcopus.
Vigilius Episcopus.
Augustinus Hipponen. Episcop.
Orosius Presbyter Hispanus.
Maximus Taurinen. Episcop.
Petronius Bononiensis Episcop.
Pelagius heresiarches.
Innocentius Roma Episcopus.
Cælestinus.
Julianus Episcopus Capuanus.
Lucianus Presbyter.
Auitus Presbyter.
Paulinus Nola Episcopus.
Eutropius Presbyter.
Euagrius alter.
Vigilius Diaconus.
Atticus Constantinop. Episcop.
Nestorius heresiarches.
Xystus Roma Episcopus.
Theodorus Ancyra Episcopus.
Fastidius Britanniarum Episc.
Cyrillus Alexādrin. Episcopus.
Timotheus Episcopus.
Leporius Presbyter.
Victorinus Rhetor.
Cassianus Presbyter.
Philippus Presbyter.
Eucherius Lugduni Episcopus.
Vincentius Presbyter.
Syagrius.
Isaac Presbyter Antiochia.
Saluianus Masyliens. Presbyt.
Paulinus alter.
Hilarius Arelaten. Episcopus.
Leo Roma Episcopus.
Mochimus Presbyter.
Thimotheus heresiarches.
Asclepius Episcopus.
Petrus Presbyter.
Paulus Presbyter.

Pastor

Pastor Episcopus.
Victor Cartemna Episcopus.
Voconius Castellani Episcopus.
Musæus Massylia Episcopus.
Vincentius alius Presbyter.
Cyrus Monachus.
Samuel Presbyter.
Claudianus Presbyter.
Prosper Aquitanicus.
Faustus Episcopus.
Seruus Dei Episcopus.
Casarius Episcopus.
Victorius Calculator.
Theodoretus Cyri Episcopus.

Deest à
Gennad.

Gennadius Constantinop. Episcopus.
Theodulus Presbyter.
Ioannes Presbyter.
Sidonius Episcopus.
Geladius Episcopus.
Honoratus Constantina Episcopus.
Cerealis Episcopus.
Eugenius Carthaginensis Episcopus.
Pomerius Presbyter.
Honoratus Massylien. Episcopus.
Gennadius Presbyter.

Deest à Gennad.

Deest à Gennad.

Deest à Gennad.

EX ISIDORO.

O *Sius.*
Idacius.
Siricius.
Paulinus.
Proba.
Ioannes.
Sedulius.
Posidonius.
Primasius.
Proterius.
Paschasius.
Iulianus.
Eugipius.
Fulgentius.
Eucherius.

Hilarius.
Aprigius.
Iustinianus.
Iustus.
Martinus.
Auitus.
Dracontius.
Victor.
Ioannes.
Gregorius.
Leander.
Licinianus.
Seuerus.
Ioannes.
Eutropius.

EX ILDEFONSO.

A *Vsturius.*
Montanus.
Donatus.
Aurasius.
Ioannes.
Helladius.
Iustus.

Isidorus.
Nonnicus.
Conantius.
Braulio.
Eugenius.
Eugenius alter.

EX

E X F E L I C E.

*I*ulianus.

E X I N C E R T O A V C T O R E.

*S*aluus Abbas.

E X I N C E R T O A V C T O R E.

*S*ixtus Episcopus.*M*acrobius.*F*ilastrius.*T*heodorus.*T*yrannius Ruffinus.*V*ergundus.*V*ictorinus.*I*tatius.*C*erealis.*F*errandus.*P*etrus*M*arcellinus.

S s s P A T R I S

PATRIS ISIDORI, HISPANENSIS
Episcopi additio in librum S. Hieronymi,
& post eum Gennadij de viris
Illustribus sanctæ Ecclesiæ
Catholicæ.

OSIVS, Cordubensis ciuitatis Episcopus, scripsit ad sororem suam, de laude virginitatis epistolam, pulchro, ac disertocomptam eloquio. In Sardicensi etiam Concilio quamplurimas ipse edidit sententias. Hic autem post longum senium vetustatis, accersitus à Constantio Principe, minisq; perterritus; metuens ne senex, & diues damnaretur, vel exilium pateretur, ilicò Ariana impietati consensit: cuius quidem vitam, ut meruit, confestim crudelis exitus finiuit. Nam post impiam, ut ait quidam, Osi prauaricationem, dum sanctus Gregorius, Eliberitanus Episcopus, in Cordubensem urbem, iuxta imperiale decretum, fuisset adductus, ac minimè vellet illi communicare, commotus Osius dixit ^a Clementino Constantij ^b prefecto Vicario, ut mitteret eum in exilium: at ille: Non audeo (inquit) Episcopum in exilium mittere, nisi prius eum ab Episcopatu deieceris. Vt autem vidit sanctus Gregorius, quòd Osius vellet dare sententiam, appellat Christum, totis fidei suæ visceribus exclamans: Christe Deus, qui iudicaturus es viuos & mortuos, non patiaris hodie ^c humanam proferri sententiam aduersus me, minimum seruum tuum, qui pro fide nominis tui, ut reus assistens, spectaculū factus sum: Sed tu ipse, quæso, in causatua hodie iudica; ipse sententiam proferre dignare per ultionem. Non ego, quasi metuens de exilio, fugere cupio; cum mihi pro tuo nomine nullum supplicium graue sit; sed ut multi à prauaricationis errore liberentur, cum presentem viderint ultionem. His dictis, ecce repente Osius residens, fastu quasi Regalis imperij, cum sententiam conaretur exprimere, os vertit, distorquens pariter & ceruicem, ac de sessu in terram eliditur, atq; ilicò expirauit. Tunc admirantibus cunctis, etiam Clementinus ille Gentilis expaui: & licet esset iudex, tamen metuens ne in se simile supplicium vindicaretur, prostravit se ad pedes sancti viri, obsecrans, ut sibi parceret, qui in eum diuina legis ignorantia peccasset; & non tam proprio arbitrio, quam mandantis

Intelligit
Marcellinū
Italia Pres-
byterum, de
quo infrā.
Verū Atha-
nasia in e-
pistola ad
Solitar. op-
positum seu-
tir: & Au-
gust. contra
epist. Parm.
c. 4. quorum
sententiam
ample ten-
dam existi-
mo, eo quòd
Isidorus se-
quutus sit
Marcellinū,
qui hæresis
labi infestus
huius opi-
nionis fuit
primus au-
tor.

^a Alio Clementino
^b Alio prefecto

^c Alio Inhumanis

*dati imperio. Inde est quod solus Gregorius ex numero vindican-
tium integram fidem, nec in fugam versus est, nec passus est exilium.
Unusquisq; enim timuit de illo ulterius iudicare.*

*IDACIVS Hispaniarũ Episcopus, cognomento & eloquio
Clarus, scripsit quendam librum sub apologetici specie; in quo de-
testanda Priscilliani dogmata, & maleficiarũ eius artes, libidinũq;
eius probra demonstrat; ostendens Marcum quendam Memphis-
ticum magia scientissimum, Nianis, & Priscilliani magistrum.
Hic autem cum Ursacio Episcopo, ob necem eiusdem Priscilliani,
cuius accusatores extiterant, Ecclesia communione priuatus, exilio
condemnatur, ibiq; diem vltimum obiit, Theodosio Maiore, &
Valentiniano regnantibus.*

*SIRICIVS clarissimus Pontifex, & Romane sedis Anti-
stes, scripsit opusculum directum ad Himerium Tarracensem
Episcopum: in quo, inter alias Ecclesiasticas disciplinas, constituit
hereticorum baptisma nequaquã ab Ecclesia rescindendum. Re-
perimus & aliam eius epistolam, ad diuersos Episcopos missam: in
qua condemnat Iovinianum hereticum, atq; Auxentium, ceterosq;
eorum sequaces. Præfuit Romæ annis quatuordecim, obiitq; sub
Theodosio, & Valentiniano Imperatoribus.*

*PAVLINVS Presbyter explicuit in benedictionibus
Patriarcharum, triplici intelligentiã genere, libellum satis succincta
breuitate compositum. Idem etiam, petente Augustino, conscripsit
Ambrosij vitam, signis florentem, atq; doctrinis, & meritis Apo-
stolorum non imparem. Siquidem & Constantius Episcopus, obi-
tumq; Paulini Vranius edidit.*

*PROBA vxor Adelphi Proconsulis, fœmina inter viros
Ecclesiasticos idcirco posita, solo pro eo, quod in ^a laudem Christi [•] Alias laude.
versata est; componens Centonem de Christo Virgilianis coaptatum
versiculis. Cuius quidem non miramur studium, sed laudamus
ingenium. Quod tamẽ opusculum legitur inter apocryphas scriptu-
ras insertum.*

*Proba, que
cognomento
Ialconia di-
citur vxor
in alio. M. f.*

*IOANNES Constantinopolitane sedis sanctissimus Epis-
copus, cognomẽto CHRYSOSTOMVS: cuius oratio, & plu-
rimam cordis compunctiõẽ, & magnam suauiloquentiam tribuit,
cõdidit Græco eloquio multa, & præclara opuscula; è quibus * La-
tinitas duobus de lapsis libellis scriptis ad quendam Theodorum,
lamentis, & exhortationibus plenis, utpotè illum à bona conuersa-
tione dicitur; & quia Monachi vitam cum eo, in vno eodemq;
monasterio exercuerat, ideò conuersationis ibi facta eum in libris*

S S S 2. ipsi

ipsis admonuit; prouocans eum ad propositum, atq; ostendens nulli peccatori, vel impio, si ad pœnitentiam redeat, desperandum. Legimus etiam eiusdem librum alium, cuius prænatio est, neminem posse ladi ab alio, nisi à semetipso. Ad personamq; cuiusdam nobilissima matrona Gregoria reperitur eius opus in signe de conuersatione vite, & institutione morum, siue de compugnatione virtutum, ac vitiorum. Est etiam alius liber eiusdem apud Latinos de compunctione cordis: alter quoq; scriptus ad quendam Eutropium; cum palatio pulsus, ad altare confugisset. Multos præterea composuit diuersos tractatus, quos enumerare longum est. Cuius quidem studij, etsi non omnia, tamen quamplurima eloquentia eius fluente, de Græco in Latinum sermonem translata sunt. Hic decimotertio anno Episcopatus sui, discordia Theophili Alexandrini Episcopi oppressus. Fauentes Episcopi Arcadio Imperatori, damnauerunt eum innocentem, atq; ab Episcopatu deiectum, Pontum in exilium detruserunt. Cuius corpus tricesimoquinto anno, die functionis, ab exilio Constantinopolim reuocatur; etiam in Apostolorum Ecclesia sepelitur.

* Alias compugnationis.

S E D V L I V S Presbyter edidit tres libros dactylico heroico metro compositos: quorum primus signa & virtutes veteris testamenti potentissimè resonat, reliqui verò gestorum Christi sacramenta, vel miracula intonant.

P O S S I D O N I U S Africana provincia Episcopus, hic stylo prosequutus est vitam sancti Augustini: cui etiam operi subiecit indiculum scriptorum eius; enumerans quanta idem beatissimus Doctor scripsit. Vbi plusquam quadringentorum librorum volumina supputantur: homiliarum verò, & epistolarum, questionumq; infinitus modus est; ut penè vix possit quisquam articulo suo aliena tanta scribere, quanta ille proprio labore composuit.

P R I M A S I U S Africanus Episcopus composuit sermone scholastico, de hæresibus tres libros, directos ad Fortunatum Episcopum, explicans in eis quod olim B. Augustinus in libro hæreseon imperfectum, morte interueniente, reliquerat: in primo ostendens, quid hereticum faciat: in secundo, & tertio digerens, quid hereticum demonstrat. Claruit Iuliano regnante.

P R O T E R I V S Alexandrina Ecclesia Antistes, scripsit ad Leonem Romane sedis Episcopum, de festiuitate Paschali. Hunc autem Leonis Augusti temporibus Dioscori heretici successores, auctore Timotheo, seditione facta, crudelissimè peremere, ipsumq; Timotheum sibi pro Alexandrino Episcopo constituerunt.

P A S-

PASCHASIVS Siciliensis Episcopus, edidit unam Paschalem epistolam, ad Leonem supradictum Papam directam, in qua refert Paschalis mysterij miraculū, his verbis: Est (inquit) possessio, quæ appellatur Meltinas, in montibus arduis, & densissimis constituta: illic per parua, atq; vili opere cōstructa Ecclesia est, in cuius baptisterio, nocte sacrosancta Paschali, baptizandi hora; cum nullus canalis sit, vel fistula, vel aqua omninò vicina, fons ex se repletur, omnibus qui affuerunt consecratis: cum deductorium nullum sit, ut veniat aqua, ex se descendit. Claruit sub Theodosio Iuniore, Arcadij Imperatoris filio.

De hoc Gen-
nadius etiā
scripsit. Sūt
auctores bac
et. it. qui eū
cum Iulian-
no Archie-
piscopo To-
letano falsò
confundit.

IULIANVS quidam cognomento **POMERIVS**, octo libros de anima natura, in dialogi morem conscripsit: quorum primus continet, quid sit anima, vel qualiter credatur ad imaginē Dei facta: in secundo loquitur, utrum anima corporea, vel incorporea sit: in tertio differit, primo homini unde anima facta: in quarto, utrum noua anima sine peccato fiat; an peccatum primi hominis, ex illo propagata, originaliter trahat: in quinto describit, quæ sit facultas anima: in sexto eloquitur, unde sit ea discordia, quæ carni spiritus, vel caro spiritui aduersetur: in septimo autem scribit de differentia vitarum, ac mortium, vel resurrectione carnis & anima, siue de morte carnis, ac eius resurrectione: in octavo autem loquitur, de ijs, quæ in fine mundi futura sunt, vel de quæstionibus, quæ solent de resurrectione proponi; siue de finibus bonorum, atque malorum. Hic tamen in secundo eiusdem operis libro, Tertulliani erroribus consentiens, animam corpoream esse dixit; quibusdam hoc fallacibus argumentis astruere contendens. Edidit etiam unum librum de virginibus instituendis; aliosq; tres de futura vita contemplatione, vel de actuali conuersatione; necnon etiam de virijs, & virtutibus.

EVGIPIVS Abbas Lucanēsis, oppidi Neapolis Campaniæ, ad quendam Paschasium Diaconum libellum de vita sancti Monachi Seuerini transmissum breui stylo composuit. Scripsit etiam regulam Monachis consistentibus in monasterio S. Seuerini; quam eisdem moriens, quasi testamentario iure reliquit. Claruit Post Consulatum Importuni Iunioris, Anastasio Imperatore regnante.

F. Legend.
post Consu-
latu Impor-
tuni, et De-
ij Iunioris.

FVLGENTIVS Afer, Ecclesiæ Ruspensis Episcopus, in confessione fidei clarus, in scripturis diuinis copiosè eruditus; in loquendo dulcis, & in docendo, ac differendo subtilis, scripsit multa, è quibus legimus, de gratia Dei, ac libero arbitrio libros

Responſionum ſeptē; quibus Fauſto Gallia Regienſis urbis Epifcopo; Pelagiana prauitati conſentienti reſpondens, obnititur eius profundam calliditatem deſtruerē. Legimus & eius librum, de ſancta Trinitate, ad Felicem directum Notarium: librum quoq; regulę verę fidei, & alia de ſacramento Incarnationis Domini noſtri Ieſu Chriſti. Extant & duo eius libri, de veritate prædeſtinationis, ad Epifcopos miſſi: in quibus demonſtrat, quòd gratia Dei in bonis voluntatem humanam præueniat: & quòd Deus quosdam prædeſtinationis ſua munere iuſtificans prælegit; quosdam verò in ſuis reprobis moribus, occulto quodam iudicio, dereliquit. Eſt & liber altercationis eius: quo de fide cum Traſamundo Rege idem Fulgentius diſputauit. Ad Ferrandum quoq; Eccleſiæ Carthaginenſis Diaconum, unum de interrogatis quæſtionibus ſubſcripſit libellum. Compoſuit & multos tractatus, quibus Sacerdotes in Eccleſijs vterentur. Plurima quoq; feruntur ingenij eius monumenta. Hęc tantum ex pretioſis doctrina eius floribus carpiſimus. Sors melior, cui delicias omnium librorum eius præſtiterit Deus. Claruit ſub Traſamundo Rege Vandalorum, Anaſtaſio Imperatore regnante.

E V C H E R I V S Francia Epifcopus, elegans ſententijs, ornatus in verbis, edidit ad Hilarium Arelatenſem Epifcopum, eremi deſerta petentem, unum opusculum, de laude eiusdem eremi, luculentiffime, & dulci ſermone dictatum. In quo opere laudamus dictatorem, et ſi pauca, tamen pulchra dicentem. Breuitas enim, ut ait quidam, laus eſt interdum in vna parte dicendi; in vniuerſo eloquio laudem non habet.

H I L A R I V S Arelatenſis Epifcopus ſcripſit vitã parentis, & prædeceſſoris ſui, ſanctiſſimi ac venerabilis Honorati Epifcopi, ſuauis ac præclaro prædictatam eloquio.

A P R I G I V S, Eccleſiæ Pacenſis Hispaniarum Epifcopus, diſertus lingua, & ſcientia eruditus, interpretatus eſt Apocalypſim beati Ioannis Apoſtoli, ſubtili ſenſu, ac illuſtri ſermone; melius penè, quàm veteres Eccleſiaſtici viri expoſuiſſe videtur. Scripſit etiam nonnulla alia, quę tamen ad notitiam noſtra lectio- nis minimè peruenerunt. Claruit temporibus Theude Principis Gothorum.

I V S T I N I A N V S Imperator quosdam libros de Incarnatione Domini edidit, quos etiam per diuerſas prouincias miſit. Condidit quoq; & reſcriptum contra Illyricianam Synodum, & aduerſus Africanos Epifcopos, Chalcedonenſis Synodi defenſores, peruerſo ſtudio; in quo tria capitula damnare contendit: id eſt

est, Theodori numeros, Vestini Episcopi dicta, rescripta Theodoret, & epistolam, qua dicitur Iba Edesseni Episcopi.

FACUNDIVS Afer, Ermanensis Ecclesia Episcopus, duodecim libros pro defensione trium capitulorum scripsit: quorum stylo elicuit, tria prefata capitula in prescriptione Apostolica fidei, & Chalcedonensis Synodi impugnatione fuisse damnata: id est, epistolam Iba, Edesseni Episcopi, ad Marim Persam ductam, & Theodorum Mopsuestenū Episcopum, & Theodoretī C yri Episcopi dicta. Claruit post Consulatum Basilij anno quarto, regnante Iustiniano Imperatore.

IUSTINIANVS de Hispania Ecclesia Valentia Episcopus, ex quatuor fratribus Episcopis, ex eadem matre progenitis vnus, scripsit librum Responsonum ad quendam Rusticum, de interrogatis quaestionibus: quarum prima est, de Spiritu sancto: secunda est contra Bonasiacos; qui Christum adoptiuum, & non proprium dicunt: tertia resposio est, de baptismo Christi, quod iterare non licet: quarta resposio est, quod Filius, sicut Pater inuisibilis sit. Floruit in Hispanijs, temporibus Theudæ Principis Gothorum.

IUSTVS, Vrgelitana Ecclesia Episcopus Hispaniarum, & frater praedicti Iustiniani, edidit libellum expositionis in Cantica Canticorum, totum valdè breuiter, ac apertè per allegoariarum sensurq. Huius quoq. fratres Helpidius, & Nebridius quadam scripsisse feruntur: è quibus quia incogniti sumus, magis reticenda fatemur.

MARTINVS, Dumienſis monasterij sanctissimus Pontifex, ex Orientis partibus nauigans Gallæciam venit; ibiq. conuersis ab Arriana impietate ad fidem Catholicam Sueuorum populis regulam fidei & sancta religionis constituit; Ecclesiasticos informauit, monasteria condidit, copiosaq. praecepta pietatis institutionis composuit. Cuius quidem ego ipse legi librū de differentijs quatuor virtutum, & aliud volumen epistolarum; in quibus hortatur vitæ emendationem, & conuersationem fidei, orationis instantiam, elemosynarum distributionem, & super omnia culturam virtutum omnium pietatem. Floruit regnante Theodomiſo, Rege Sueuorum, temporibus illis, quibus Iustinianus in republica, & Athanagildus in Hispanijs Imperium tenuere.

AVITVS Viennensis Episcopus, scientia secularium literarum doctissimus, edidit quinque libellos heroico metro compositos; quorum primus est de origine mundi: secundus de originali peccato:

S s s 4 tertius

tertius de sententia Dei: quartus de diluuiio mundi: quintus de transitu maris rubri. Scripsit ad Fuscinam sororem de laude uirginitatis librum unum, pulcherrimo compositum carmine, & eleganti epigrammate coaptatum.

DRACONTIVS composuit heroicis uersibus Hexameron creationis mundi; & luculentè, quod composuit, scripsit.

VICTOR Tunnuensis Ecclesia, Africanus Episcopus, à principio mundi, usque ad primum imperij Iustini iunioris annũ, breuem per Consules bellicarum Ecclesiasticarumq; rerum nobilissimam promulgauit historiam, laude & notatione illustrem, ac memoria dignam. Hic pro defensione trium capitulorum, à Iustiniano Augusto Ecclesia sua pulsus, exilio in Ægyptum transportatur. Inde rursus Constantinopolim uocatus, dum Iustiniano Imperatori, & Eutychio Constantinopolitana urbis Episcopo, obrectatoribus eorundem trium capitulorum resisteret, rursus in monasterium eiusdem ciuitatis custodiendus mittitur, atque in eadem damnatione, ut dicunt, permanens moritur.

IOANNES sancta memoria alius Constantinopolitanus Episcopus, natione Cappadox, uir fuit inestimabilis abstinentiæ & eleemosynis intantum largissimus, ut zelo auaritiæ aduersus eum Imperator Mauricius permotus, urbe pauperes pellendos ediceret. Hic Græco eloquio edidit de sacramento baptismatis rescriptum, ad beata recordationis dominum meum, & prædecessorẽ Leandrum Antistitem: in quo nihil proprium ponit, sed tantummodò antiquorum Patrum replicat de trina mersione sententias. Claruit temporibus Mauricij Principis, defunctusque, Augusto eodem regnante.

GREGORIVS Papa Romana sedis Apostolica Præsul, compunctione timoris Dei plenus, & humilitate summus, tantoq; per gratiam Spiritus sancti scientia lumine præditus, ut non modò illi præsentium temporum quisquam doctorum, sed neque in præteritis quidem illi par fuerit unquam. Hic in Episcopatus sui exordio, edidit librum Regule pastoralis, directum ad Ioannem Rauenne sedis Episcopum: in quo docet qualis quisque ad officium regiminis ueniat, uel qualiter dum uenerit, uiuere, uel docere subiectos studeat. Idem etiam, esflagitante Leandro Episcopo, librum beati Iob mystico ac morali sensu differuit; totamque prophetiæ eius historiam in triginta quinque uoluminibus, largo eloquentiæ fonte explicuit. In quibus quidem quanta mysteria Sacramentorũ aperiantur, quantaque in amorem uitæ æternæ morum præcepta tradantur,

tradantur; quantis etiam claruerit ornamentis verborum, nemo sapiens explicare valebit; etiam si omnes artus eius vertantur in linguas. Scripsit etiam & quasdam epistolas ad prædictum Leandrum, è quibus unã in eisdem libris Iob, titulo præfationis annectit. Altera eloquitur de mersione baptismatis, in quo inter cetera ita scriptum est: Reprehensibile (inquit) esse nullatenus potest, infantem in baptisate mergere, vel semel, vel ter: quando in tribus mersionibus personarum Trinitas, & in una potest diuinitatis singularitas designari. Præterea * edidit, quod totum mysticis eius intellectum, in .xxij. homiliis differuit: Homilias item Euangeliorum: item dialogi more cum Petro habiti, de virtutibus Patrum libros quatuor: in quorum dissertatione, & verborum flores, & sensuum depromit venustates. Fertur tamen idem excellentissimus vir, & alios libros morales scripsisse, totumq; textum quatuor Euangeliorum, sermocinando in populis, exposuisse; incognitum scilicet nobis opus. Felix tamen, & nimium felix, qui omnium studiorum eius potuit cognoscere dicta. Floruit autem Mauricio Augusto Imperatore, obijtq; in ipso exordio Phoca Romani Principis.

Hic aliquid
desideratur
in m. s.

LEANDER genitus patre Seueriano Carthaginensis prouincia Hispania, professione Monachus; & ex Monacho Hispalensis Ecclesia prouincia Betica constitutus Episcopus; vir suavis eloquio, ingenio præstantissimus, vita quoq; tantum atque doctrina clarissimus, ut etiam fide eius, atque industria populi gentis Gothorum ab Ariana insania, ad fidem Catholicam reuerterentur. Hic namq; in exilij sui peregrinatione composuit duos aduersus hæreticorum dogmata libros, eruditione sanctarum scripturarum ditissimos: in quibus, vehementi stylo Ariane impietatis confundit ac detegit prauitatem; ostendens scilicet, quid contra eosdem habeat Catholica Ecclesia, vel quantum distet ab eis, religione, vel fidei sacramentis. Extat & aliud laudabile eius opusculum, aduersus instituta Arianorum: in quo propositis eorundem dictis suas responsiones opponit. Præterea edidit unum ad Florentinam sororem de institutione virginũ, & contemptu mundi libellum, titulorum distinctionibus prænotatum. Siquidem & in Ecclesiasticis idem non paruo laborauit studio: in toto enim psalterio, duplici editione orationes conscripsit. In sacrificij quoq; laudibus, atq; psalmis multa dulcisonè composuit. Scripsit & epistolas multas, ad Papam Gregorium de baptismo unam; alteram ad fratrem: in qua præmonet, cuiquam mortem non esse timendam. Ad ceteros quoq; Coepiscopos plurimas promulgauit familiares epistolas;

las; & si non satis splendidas verbis, acutas tamen sententijs. Floruit sub Reccaredo viro religioso, ac Principe glorioso: cuius etiam temporibus, mirabili obitu mortalis vite terminum clausit.

LICINIANS Carthaginis Spartaria Episcopus, in scripturis doctus, cuius quidem nonnullas epistolas legimus; de Sacramento denique baptismatis unam, & ad Eutropium Abbatem, postea Valentia Episcopum plurimas. Reliqua verò industria, & laboris eius ad nostram notitiam minimè deuenerunt. Claruit temporibus Mauricij Augusti: occubuit Constantinopoli, veneno, ut ferunt, extinctus ab amulis. Sed, ut scriptum est: Iustus quacunque morte praoccupatus fuerit, anima eius in refrigerio erit.

SEVERVS Malacitanae sedis Antistes, collega, & socius Liciniani Episcopi, edidit librum unum aduersus Vincentium Casaraugustanae urbis Episcopum; qui ex Catholica in Arianam prauiditatem fuerat deuolutus. Est & alius eiusdem, de virginitate, ad sororem libellus, qui dicitur anulus: cuius quidem fatemur cognouisse titulum, ignorare eloquium. Claruit temporibus praedicti Imperatoris, quo etiam regnante vitam finiuit.

IOANNES Gerundensis Ecclesiae Episcopus, natione Gothus, provincia Lusitania Scallabitanus. Hic cum esset adolescens, Constantinopolim perrexit; ibique Graeca, & Latina eruditione nutritus; septimo demum anno in Hispanias reuersus est, eodem tempore quo incitante Leuigildo Arianae feruebat insania. Hunc supra dictus Rex, cum ad nefandae haeresis crudelitatem compelleret, & hic omninò resisteret, exilio trusus Barchinonam relegatus, per decem annos multas insidias, & persecutiones ab Arianis perpeffus est: qui postea condidit monasterium, quod nunc Biclara dicitur: ubi congregata Monachorum societate, scripsit regulam ipsi monasterio profuturam, sed & cunctis Deum timentibus satis necessariam. Addidit in libro Chronicorum, ab anno primo Iustini iunioris Principatus, usque in annum octauum Mauricij Principis Romanorum, & quartum Reccaredi Regis annum, historico compositoque sermone valde utilem historiam. Et multa alia scripsisse dicitur; quae ad notitiam nostram non peruenerunt.

EUTROPIVS Ecclesiae Valentinae Episcopus, dum adhuc in monasterio Seruitano degeret, & Pater esset Monachorum, scripsit ad Episcopum Lucianum, cuius supra fecimus mentionem, valde utilem epistolam: in qua petit ab eodè, pro qua re baptismatis infantibus chrismatis unctio tribuatur. Scripsit & ad Petrum Episcopum Irtabicensem, de instructione monachorum, sermone salubri composit-

F. Deest fide, aut legendum Catholico.

b Potius credulitate.

c F. Licinianum vt supra.

compositam epistolam, & valde monachis necessariam.

MAXIMVS Casaraugustana Ciuitatis Episcopus, multa versu prosaque componere dicitur. Scripsit & breui stylo historiam, de ijs qua temporibus Gothorum in Hispanijs acta sunt, historico & composito sermone. Sed & multa alia scribere dicitur, qua nondum legi haectenus. Laus Deo & Domino nostro Iesu Christo.

ILDEFONSI EPISCOPI TOLETANI additio ad libellum sancti Isidori de viris Illustribus sanctæ Ecclesiæ, post Hieronymum, & Gennadium.

P R Æ F A T I O.

Virorum adnotationem illorum, quorum dictis atq; doctrinis sancta Ecclesia, toto terrarum orbe diffusa illustratur, atque in bonis defenditur ex aduersis, mox post descensionem Christi, ab Apostolorum exordio, vir beatus, atque doctissimus Hieronymus Presbyter plenè dicitur annotasse: qui sigillatim nomina eorum, seriem temporum, monumenta librorum, diuersitates opusculorum in laudabilem, necessariamq; memoriam, usque ad se ipsum, stylo euidenti conscribens, & innotescendo monstrauit, & retexendo posteris commendauit. Hunc sequutus Gennadius, renotationis ordine, textu simili pracucurrit: deinde vir prudentissimus, Isidorus Hispalensis Episcopus, eodem ductu quosque viros optimos reperijt, in adnotationem subiunxit: siquidem non omnia perscrutatus abscessit. Post hunc, in nostris partibus incuria cunctis: ita ut quadam vetusta antiquitas operiret, & quam plurima noua neglectus obliuionis absconderet. Ast ego procul valde impar, & ijs, quos adnotatio retinet, & ijs, quos adnotatio delectauit, indignus satis, & absque substantia totius boni operis, successorque sancta memoria alterius Eugenij factus, in sede illa gloriosa Toletana urbis; quam non ex hominum numero gloriosam dico, cum hanc etiam gloriosorum illustret presentia Principum, sed ex hoc quod coram timentibus Dominum, iniquis, atque iustis habetur locus terribilis, omnique ueneratione sublimis, conatus sum, et si non elegans studium, vel obsequellam bonæ illorum miscere[me] memoria gloriosa; ne incurrerem ex silentio damnum, si tam gloriosa sedis, tam gloriosorum virorum clarescentem memoria lucem tenebrosa nube silentij contexissem. Fertur namque ex antiquitate veteri, quod potuisse fieri

fieri cernitur, exemplo temporis noui. Nam Montanus sedis eius beatissimus Praesul, ut à se coniugalis conuersationis infamiam propulsaret, tam diu assumptos veste candentes narratur tenuisse carbones, donec Domino consecrans, oblationem totius per se met ipsum compleret missae celebritatem: quo sacrificio expleto, prunarum ignis cum decore vestis adeò in concordiam venit, ut neque vestis vim exstingueret ignis, neque ignis statum deleteret vestis. Rursum cum Helladio Episcopo sedis eius Iustus Diaconus fastu superbia insultaret, post mortem quidem sui Pontificis vixit Episcopus, & ipse tabefactus: sed in reprobum versus sensum, ob intemperantiam morum, à ministris altaris sui, dormiens, strangulatus laqueo, spirauit. Item quum successori eius Iusto Episcopo Gerontius Presbyter, Principis oblectamine fatus, contemptum, aduersitatemque deferret, tam repentino motu vim perdidit intellectus, ut multis medicorum curationibus, quidquid in medellam fieret, totum in pestis augmentum cresceret. Sicque inualuit commotio mentis, ut usque ad obitum suum, terror esset homini, eius vel participatio visionis, vel colloquium oris. Adhuc etiam successori in locum eius Eugenio priori^b Eufridius Diaconus suus, quum innixus amicitia seculari, violenter honorem Presbyterij, & quaedam pradia extorsisset, tam in reprobum sensum, tamquam in languoris supereminentem peruenit statum, ut cum viuere recusaret, tam^{te} mori esset quam viueret, quam viuere, quam mori vellet. Horum ego beatorum studijs provocatus, quaeque vetera antiquorum relata reperi, quaeque noua exhibitione temporis reperi, orsu lingua, quo potui, subnotaui: ut illorum bona memoria iungerer, à quibus praua operatione distungor: & qui cum illis in templo Dei non infero doctrinae copiam, offerentium commendam fideli obsequella memoriam; obsecrans omnes, ut me diuina ingerant pietati: quia illos humana memoria, ex qua labi poterant, tenaciter commendaui. Sanè beatissimum Gregorium, sanctae memoriae Isidorus adnotarat. Sed quia non tantum de eius operibus dixit, quantum sumus experti, ideo renotationem illius submouentes, quae de illo nouimus, stylo pleniore notaui^{*}

Austurius, post Audentium in Toletana urbe sedis Metropolitae Prouinciae Carthaginensis Pontifex, vir egregius, adsignans opera virtutum plus exemplo viuendi, quam calamo scribentis. Hic & Sacerdotio beatus, & miraculo dignus: quia quibus iungeretur in caelo, eorum terreno reperire membra meruit in sepulcro. Nam quum sedis suae Sacerdotio fungeretur, diuina dicitur reuelatione commonitus, Complutensi sepultos municipio, quod ab urbe eius

^a F. Expirauit.

^b Alio Eufidio.

^{*} Hic quae de Gregorio promittit, deesse videntur.

eius fermè sexagesimo milliario situm est, Dei martyres perscrutari. Qui concitatus adcurrrens, quos & tellus aggeris, & obliuio temporis presserat, in lucem & gloriam terrena cognitionis prouehendos inuenit. Quibus repertis, redire in sedem renuens, seruitute simul, & assiduitate sanctorum innexus, diem clausit extremum. Cuius tamen sedem, donec vixit, nemo adiit: inde, ut antiquitas fert, in Toletò Sacerdos nonus, & in Compluto agnoscitur primus.

MONTANVS, post Celsum primæ sedis prouinciæ Carthaginis Toletana urbis cathedram tenuit; homo & virtute spiritus, & eloquij opportunitate decorus: regimen honoris retēperauit, ac disposuit condigno, celestiq; iure, simul & ordine: scripsit epistolas duas Ecclesiasticæ utilitatis disciplina^a confertas: è quibus ^a F, Confertas. unam Palentia habitantibus; in qua Presbyteros chrisma conficere, Episcoposq; aliena diœcesis, alterius territorij Ecclesias consecrare, magna perhibetur prohibere auctoritate; sacrarum scripturarum testimonijs affirmās, id ipsum fieri penitus non licere. Amatores quoq; Priscilliana sectæ, licet non operarentur eadem, quia tamen memoriam eius amore retinerent, abdicat, & ^b exprobat, ^b Alias exprobat. commemorans quod in libris beatissimi Toribij ipse ad Leonē PP. missis eadem Priscillianorum hæresis detestata, conuicta, atq; decenter maneat abdicata. Aliam epistolam eius ad Toribium Monachum, in qua laudans eum, quod culturam destruxerit idolorum, commisit ei Sacerdotalis auctoritatem rigoris: per quam Presbyteros chrisma conficere, & Episcopos aliena sortis, alterius diœcesis Ecclesias consecrare, magna compeecat inuectione. Hic vir antiquissima, fideliq; relatione narratur, ad exprobrationem infamiae, tam diu prunas tenuisse in vestimentis ardentes, donec coram sedis sua sacro altare, totius Missæ celebritatem per semet expleret. Peractis autem solennibus, neq; pruna ignem, neq; vestis inuenta est amisisse decorem. Tunc Deo relatis gratiarum actionibus, per simplicem naturā ignis conuicta est & fallacia detestabilis accusantis, & innocentia beatissimi Sacerdotis. Gloriosus habitus fuit temporibus Amalerici Regis: annis nouem Pontificatus tenuit dignitatem.

DONATVS, ex professione, & opere Monachus, cuiusdā eremita fertur, in Africa, extitisse discipulus. Hic violentias barbararū gentium imminere conspiciens, atq; ouilis dissipationē, & gregis Monachorum pericula pertimescens, ferè cum septuaginta Monachis, copiosisq; librorum codicibus, nauali vehiculo in Hispaniam commigravit: qui ab illustri, religiosaq; fœmina Minchea subsidijs, ac rerum operibus ministratis, Seruitanum monasterium

visus est construxisse. Iste prior in Hispaniam monastica obseruan-
tia usum, & regulam dicitur adduxisse; tam viuens virtutum
exemplis nobilis, quàm defunctus memoria claritatis sublimis.
Hic & in presenti luce subsistens, & in crypta sepulchri quiescens,
signis quibusdam proditur effulgere salutis: unde & monumentum
eius colere perhibentur incola regionis.

A V R A S I V S Toletana Ecclesia Pontifex, Metro-
polis orbis, post Adelfium, in loco asciscitur Sacerdotis; vir bonus,
regiminis auctoritate praeclarus, domesticis rebus benè dispositus,
aduersitatibus in suis constanter erectus. Qui quanto extiit tem-
perantia mansuetus, tanto fortior semper fuit inuentus aduer-
sis. Plus illi intentio in defensione veritatis, quàm in scriben-
di exercitio mansit. Vnde perfectis viris compar habetur: quia
qua de verbo illorum praedicatio seminavit, defensionis huius
custodia praeuiniuit. Vixit in Sacerdotio temporibus Uvide-
rici, Gundemaris, & exordijs Sisebuti Regum, annis fermè duo-
decim.

I O A N N E S in Pontificatu Maximum sequutus,
Ecclesia Casaraugustana sedem ascendit: primo pater Monacho-
rum, & ex hoc Praesul factus in regimine populorum; vir in sa-
cris literis eruditus; plus verbis intendens, quàm scriptis; tam
largus & hilaris dato, quàm hilaris etiam vultu. Vnctionem
verò spiritus Dei, qua fouebatur intrinsecus, tam largitate mu-
neris, quàm habitudine cultus adeò praeferebat, ut & datum
gratia commendaret, & non datum gratia excusaret. In Eccle-
siasticis officijs, quadam eleganter & sono, & oratione composuit.
Adnotauit inter haec inquirenda Paschalis solennitatis tam sub-
tile & utile argumentum, ut lectori & breuitas contracta, & ve-
ritas placeat patefacta. Duodecim annis tenuit sedem honoris,
adeptus vitam gaudij, ad quam anhelauit desiderabili voto.
Substitit in Sacerdotio temporibus Sisebuti, & Suinthilani Re-
gum.

H E L L A D I V S post Aurasium sedis eius adeptus
est locum. Hic quum Regia Aula illustrissimus, publicarumq;
rerum extiterat rector, sub seculari habitu, Monachi votum
pariter explebat & opus. Nam ad monasterium illud, Agaliense
dico, cuius me susceptio Monachum tenuit, quod munere Dei,
perennisq; & patentis sanctitatis decore & opinabile cunctis, &
palam est totum, quum saepe discursantium negociorum ductus
itinere, perueniret, remot a clientum, seculiq; pompa decoris, Mo-
nachorum

nachorum peculiaritatibus inharebat. Quumq; inter decorem, insolentiamq; seculi, solitudinis & amaret, & sectaretur arcana; celeri fuga relictis omnibus, quæ esse nouerat mundi, adiit sanctum monasteriū: quod frequentauit voto, venit permansurus optabili usu. Ibi factus Monachus pater, meritis, studijsq; sanctis, & vitam Monachorum debite rexit, & statum monasterijs totius ^{F. monasterij} communis rei diuitias cumulauit. Ex hoc fessis pene senio artibus ad Pontificatus apicem deuocatur: & quia vocaretur vi coactus pariter & ignotus, illic maiorum virtutum exempla, quam Monachus dedit: quia statum mundi, quem contempsit, perhibetur rexisse discretione: miserationes elemosynarumq; copias tam large egenis intulisse probatur, ac si de illius stomacho putasses inopum & artus descendere, & viscera confoueri. Scribere renuit, quia quod scribendum fuit, quotidiana operationis pagina demonstrauit. Me ad monasterium rediens memoratum, ultimo vita sua ipse Leuitam facit. Senex obiit, decem & octo annis regimen tenuit, temporibus Sisebuti, Suintiliani, & exordijs Sisenrandi Regum. Qui post beatorum gloriam cælestis regni bona plenus senectute promeruit.

I U S T V S, post Helladium, discipulus eius, illiq; successor est, vir habitudine corporis, ingenijq; meritis decorus, atque subtilis; ab infantia Monachus, ab Helladio ad virtutem monastica institutionis affatim educatus pariter & instructus, in Agaliensi monasterio tertius post illum Rector est factus. Extitit Rector annis tribus. Tempore Sisenrandi obiit. Qui Rex post hunc, die nonodecimo defunctus abscessit.

I S I D O R U S post Leandrum Hispalensis sedis Prouincie Betica cathedram tenuit; vir decore simul, & ingenio pol- lens. Illam tanta iocunditatis affluentem copiam in eloquendo promeruit, ut ubertas admiranda dicendi ex ea in stuporem uerteret audientes. Scripsit opera eximia, & non pauca: id est, librum de genere officiorum, librum Proæmiorum, librum de ortu, vel obitu Prophetarum, librum Lamentationum, quem ipse Synonyma uocitauit; libellos duos ad Florentinam sororem, contra ^{*} nequitiam; librum de natura rerum, ad Sisebutum Principem; librum Differentiarum; librum Sententiarum. Collegit etiam de diuersis auctoribus, quem ipse nominat Secretorum expositiones sacramentorum; quibus in unum congestis, ipse liber dicitur *Questionum*. Scripsit quoq; ultimò, ad petitionem Braulionis

* Aliquid deesse uidetur in M. ff. cc. qui lacunam præferunt.

Casaraugustani Episcopi, librum Etymologiarum: quem cum multis annis conaretur perficere, inexpleto opere diem extremum visus est conclusisse. Claruit temporibus Reccaredi, Gundemari, Sisebuti, Suinthilani, Sifennandi Regum; annis fermè quadraginta tenens Pontificatus honorem, insignemq; doctrina sancta gloriam, pariterq; decorem.

NONNICVS, post Ioannem, in Gerundensi sede, Pontifex accessit; vir professione Monachus, simplicitate perspicuus, actibus sanctus; non hominum diutina deliberatione, sed Dei per homines celeri definitione, in Pontificatum adscitus: adherens instanter obsequijs sepulchri sancti Felicis martyris: rexit Ecclesiam Dei meritorum exemplis amplius, quam verborum edictis. Hic & in corpore degens, & in sepulchro quiescens, fertur saluationis operari virtutes. Substitit temporibus Suinthilani, & Sifennandi Regum.

CONANTIUS, post Mauulanen. Ecclesia Palentina sedem adeptus est; vir tam pondere mentis, quam habitudine speciei grauis; communi eloquio facundus, & grauis; officiorum Ecclesiasticorum ordinibus intentus, & prouidus. Nam melodias sonis multas nouiter edidit: orationum quoq; libellum, de omnium decenter scripsit proprietate psalmorum. Vixit in Pontificatu amplius triginta annis; dignus habitus fuit ab ultimo tempore Uviterici, per tempora Gundemari, Sisebuti, Suinthilani, Sifennandi, & Cinhila Regum.

BRAVLIO frater Ioannis, in Casaraugusta decedentis adeptus est locum; vir sicut germanitate coniunctus, ita non nimium ingenio memoratus; clarus & iste habitus Canonibus, & quibusdam opusculis. Scripsit vitam Emiliani cuiusdam Monachi, qui & memoriam huius, & virtutem illius sancti viri suo tenore commendat pariter & illustrat. Habuit Sacerdotium fermè viginti annis, quibus expletis, clausit diem vita presentis. Durauit in regimine temporibus Sifennandi, Cinhila, Tulganis, & Cinda-
suindi Regum.

EVGENIVS discipulus Helladij, collector, & consors Iusti, Pontifex post Iustum abscessit, ab infantia Monachus, ab Helladio cum Iusto pariter sacris in monasterio institutionibus eruditus. Hunc secum Helladius à monasterio tulit, ad Pontificatum tractus: qui rursus ab eo Clericalibus institutus ordinibus, sedis eius post eum tertius rector accessit. Et bonum meritum senis, qui duobus

bus discipulis, sanctisq; filijs Ecclesie Dei hereditatem meruit relinquere gubernandam. Idem Eugenius moribus, incessuq; grauis: nam numeros, statum, incrementa, decrementaq; cursus, recursusq; lunarum tanta peritia nouit, ut considerationes disputationis eius, auditorem in stuporem verterent, & inconsiderabilem doctrinam inducerent. Vixit in Sacerdotio ferè undecim annis, regnantibus Cinthila, Tulgane, & Cindaſuindo Regibus.

Item *EUGENIVS* alter, post Eugenium Pontifex subrogatur. Hic cum Ecclesia Regia Clericus esset egregius, vita monachi delectatus est, qui sagaci fuga urbem Casar Augustanam petens, illic martyrum sepulcris inhaesit: ibique studia sapientie, & propositum monachi decenter incoluit. Unde Principali violentia reductus, atque in Pontificatum adscitus, vitam plus virtutum meritis, quam viribus egit: fuit namque corpore tenuis, paruus robore, sed valde feruescens spiritus virtute, studiorum bonorum vim persequens; cantus passiuus vsibus viciatos, melodia cognitione conexit; officiorum omisso ordine, curamque discreuit. Scripsit de sancta Trinitate libellum, & eloquio nitidum, & rei veritate perspicuum. Qui Lybia Orientisque partibus mitti quantocys poterat, nisi procellis resultantia freta incertum pauidis iter viatoribus distulissent. Scripsit & duos libellos, vnum diuersi carminis metro, alium diuersi operis prosa concretos: qui ad multorum industriam, eius ex hoc tenaciter sanctam valuerunt commendare memoriam. Libellos quoque Draconij, de creatione mundi conscriptos, quos antiquitas protulerat viciatos, ea qua inconuenientia reperit subtrahendo, immutando, vel meliorando, ita in pulchritudinis formam coegit, ut pulchriores de artificis corrigentis, quam de manu processisse videantur auctoris. Et quia de die septimo idem Draconius omnimodò reticendo, semiplenum opus visus est reliquisse, iste & sex dierum recapitulationem singulis versibus renouauit, & de die septimo, qua illi visa sunt, eleganter dicta subiunxit. Clarus habitus fuit temporibus Cinthasuindi, & Reccesuindi, Regum; ferè duodecim annis tenens dignitatem simul & gloriam Sacerdotis. Sicq; post lucis mundanalıs occasum, in basilica sancta Leocadia tenet habitationem sepulchri.

VITA IULIANI EPISCOPI

per Felicem.

IULIANVS Episcopus, discipulus Eugenij, sedis Carthaginis prouincie Metropolitanus, orbis Regia Pontifex, quam plurima

Ttt 3 de

de officijs dulcissimo sono composuit. Era 728. diem vitæ clausit extremum: ac sic in basilica gloriosissima sanctæ Leocadiæ virginis, sorte sepulchrali est tumulatus.

VITA SALVI ABBATIS ALVELDEN-
densis, incerto auctore.

*S*aluus, Abba Albaidensis monasterij, vir lingua nitidus, & scientia eruditus, elegans sententijs, ornatus verbis, scripsit sacris virginibus Regularem libellum, & eloquio nitidum, & rei veritate perspicuum. Cuius oratio nempe in hymnis, orationibus, versibus, ac missis, quas illustri ipse sermone composuit, plurimam cordis compunctionem, & magnam suauiloquentiam legentibus, audientibusque tribuit. Fuit namque corpore tenuis, paruus robore, sed validè feruescens spiritus virtute. O quanta illius ex ore dulciora, super mella, manabant verba, cor hominis quasi vina latificantia. Obijt temporibus Garseani Christianissimi Regis, & Theudemiri Pontificis, quarto Idus Feb. Era millesima: sana doctrina præstantior cunctis, & copiosior operibus charitatis. Ac sic in prædicto cœnobio, iuxta basilicam sancti Martini Episcopi, & confessoris Christi est tumulatus sorte sepulchrali. Ad cuius pedes discipulus Velasco Episcopus quiescit in pace.

DVODECIM VITÆ INCERTI
auctoris, quæ in M. ff. D. Isidoro, & Ildefonso,
cum hac præfatiuncula præponen-
bantur.

*Q*uamuis superius plurimi veterum tractatorum, inter Græcos & Latinos scriptores doctissimi annotentur, tamen reor ipse etiam paucorum memoriam facere, quorum lectionem recolo me attigisse.

SIXTUS Episcopus Romanae urbis, & martyr, composuit ad instar Salomonis, librum Prouerbiorum, tam breui eloquio, ut in singulis versiculis singula explicentur sententia. Cui quidem opusculo heretici quadam contra Ecclesiasticam fidem inseruerunt; quo facilius sub nomine tanti martyris, peruersorum dogmatum reciperetur assertio. Sed is qui Catholicum se se meminit, probando legat, & ea, quæ veritati contraria non sunt, recipiat. Quidam autem eundem librum ab hereticis, non à Sixto fuisse dictatum.

tum. Refellit autem hanc opinionem beatissimus Augustinus, qui in quodam opere suo, ab eodem martyre hoc opus compositum esse fatetur.

MACROBIUS Diaconus studium sancti Cypriani, ingeniumq; sequutus, cōplexus est congrua, ex utroq; testamento, aduersus versutias hereticorum capitula; de scilicet Dei Patris, & maiestate filij Dei, & de aduentu eius, Incarnatione, & Ascensione in cœlis: parique modo, & de electione gentium, & reprobatione Iudaorum. Deinde subiicit etiam cetera, ad utilitatem vitæ & disciplina religionis pertinentia: omnia hæc in centum distincta capitulis.

FILASTRIVS Brixienfis Episcopus: hic longè ante beatissimum Augustinum, edidit librum de hæresibus; singulas quæsq; demonstrans; siue quæ in populo Iudaorum, ante Incarnationem Christi fuerunt, quas viginti octo enumerat; siue quæ, post Domini Saluatoris aduentum, aduersus Catholicam fidem exortæ sunt: quas idem centum viginti octo esse describit. Sicut & de eo idem vir magna gloriæ Augustinus, & doctor clarissimus meminit.

THEODORVS, Mopsuestena urbis Episcopus, ita clarè copioseq; scientiæ doctrina refulsisse refertur, ut predicaretur, si referre fas est, mille voluminum summam in Græco conscripsisse, *Causæ lege* aduersus omnium hereticorum errores. Hunc Acephalorum Episcopi, in præiudicio Chalcedonensis Concilij, Iustiniano Principe compellente, damnare post mortem cum Iba, & Theodoro Episcopis censuerunt; dum constet eum laudabilium virorum testimonijs, clarissimè Ecclesiæ doctorem fuisse. Vixit vsque ad Imperium senioris Leonis.

TYRANNIVS. Ruffinus, scripsit ad quemdam Paulinum Presbyterum, de benedictionibus Patriarcharum, triplici intelligentiâ librum; satis succinctum, & clara breuitate compositum. Hic autem iuxta mysticum sensum, ea quæ de Dan filio Iacob, scripta sunt, non rectè de Domino nostro interpretatur; dum proculdubio ad Antichristum eadem pertinere sanctorum Patrum probet assertio.

VERGVNDVS Africanus Episcopus, studijs liberalium literarum disertus, edidit carmine dactylico duos modicos breuesq; libellos: quorum primum de resurrectione & iudicio scripsit, alterum verò de pœnitentiâ; in quo lamentabili carmine propria delicta deplorat.

VICTORINVS Episcopus composuit & ipse versibus

duo opuscula admodum brevia: unum aduersus Manichæos, reprobantes veteris testamenti Deum, veramq; Incarnationem contradicentes: alium autem aduersus Marcionistas, qui duo principia, idest, duos Deos fingunt; unum malum, iustum creaturarum conditorem, & retributorem factorum; alterum bonum, animarū susceptorem, & indultorem criminum.

ITATIVS Prouincia Gallæcia Episcopus, secutus chronicam Eusebij Casariensis Episcopi, siue Hieronymi Presbyteri, quæ usque hodie in valentis Augusti Imperium edita declaratur, de hinc ab anno primo Theodosij Augusti, usque in annum Imperij Leonis octauum, subiunctam sequitur historiam: in qua magis barbararū gentium bella crudelia narrat, quæ premebant Hispaniam. Decessit sub Leone Principe, vltima iam penè senectutè; sicut etiam prefationis suæ demonstratur indicio.

EVS EBIVS Dorolitana urbis Episcopus; hic in cœtu Chalcedonensis Concilij, contra Dioscorum hereticum Alexandrina urbis Episcopum, librum obtulit, ac presenti Synodo omnes Dioscori errores & blasphemias recitauit. Hunc enim ad sanctum Flavianum Constantinopolitanum Episcopum idem Dioscorus, in Ephesina secunda Synodo, excommunicationis sententia deiecerat; eo quòd pro orthodoxa fide contra haresem repugnaret. Unde postea idem Eusebius, in Chalcedonensi Synodo innumerabilium malorum eius crimina, vel blasphemias detegens, damnationis eius sententiam super eum à sancto Concilio imprecatur: scilicet, ut quod iniustè ille alijs intulerat, in eum iustè retorqueatur.

CEREALIS Castulensis Ecclesie Episcopus: hic dum apud Carthaginensem Africa Prouincia urbem venisset, & de fide sanctæ Trinitatis cum Maximiano Ammonitarum Episcopo concertatus est, respondens propositionibus eius non eloquiorum argumentis, sed testimonijs sanctarum scripturarum. Extat hoc ipsum eiusdem opusculum, decem & nouem responsionum capitulis presignitum.

FERRANDVS Carthaginensis Ecclesie Diaconus, multum in sacris scripturis floruisse asseritur, multasque cum beato Fulgentio propositiones alternis epistolis habuisse narratur. Iste ad Pelagium & Anatolium, Romanos Diaconos, consulentes eum, utrum liceat quemquam damnare post mortem, edidit rescriptum, ubi inter alia sic loquutus est dicens: Quid prodest dormientibus perturbare? Siquis adhuc in corpore mortis huius accusatus, & damnatus ante quam mereretur absolui, de Ecclesia raptus est, absolui
non

non potest ulterius humano iudicio. Siquis accusatus & absolutus ante diem sacri examinis, repentina vocatione praeuentus est, intra sinum matris Ecclesiae constitutus, diuino intelligendus est iudicio reseruari: de hoc nullus homo potest manifestam proferre sententiam; cui si Deus indulgentiam dedit, nihil nocet nostra seueritas; sed si supplicium preparauit, nihil prodest nostra benignitas.

PETRVS Ilerdensis Hispaniarum Ecclesiae Episcopus, edidit diuersis solennitatibus congruentes orationes; ut Missas elegantis sensu, & aperto sermone.

MARCELLINVS Italia Presbyter, scripsit Theodosio minori, Arcadioque Imperatoribus opusculum vnum, in quo rexit gesta Episcoporum, qui ad destructionem^a homouision Arimini conuenerunt: quique ita totum mundum perfidia impij dogmatis turbauerunt, ut vix pauci Antistites existerent, qui inuiolabili fidei cultu perseuerarent. Exponit quoque de Ario dum ad Synodum pergeret, cum Alexandro disputaturus, qualiter^b conuersus in via^b ad necessariam causam, viscera eius fuissent diffusa. De fine quoque Osiij Cordubensis urbis Episcopi, qui metu Imperatoris, fidem prauaricatus, perfidia assertor, & impietatis effectus fuerat assequutor, sic talia profert: Nam post impiam (inquit) Osiij prauaricationem, dum sanctus Gregorius Eliberitanus Episcopus, in Cordubensi urbe, iuxta Imperiale decretum fuisset adductus, ac minime vellet illi communicare, commotus Osius dicit Clementino Constantij Praefecti Vicario, ut mitteret eum in exilium: at ille, non audeo, inquit, Episcopum in exilium mittere, nisi prius eum ab Episcopatu deieceris. Ut autem vidit sanctus Gregorius, quod Osius vellet ferre sententiam, appellat Christum totis fidei suae visceribus, exclamans ita: Christe Deus, qui venturus es iudicare viuos & mortuos, ne patiaris hodie humanam proferri sententiam aduersus me minimum seruum tuum; qui pro fide nominis tui, ut reus assistens, spectaculum factus sum: sed tu ipse, quaeso, in causa tua hodie iudica; ipse sententiam proferre dignare per ultionem. Non ego quasi metuens, exilium fugere cupio; cum mihi pro tuo nomine nullum supplicium graue sit; sed ut multi prauaricationis errore liberentur, quum praesentem viderint ultionem. His dictis, ecce repente Osius residens fastu quasi Regalis imperij, cum sententiam conaretur exprimere, os vertit, distorquens pariter & ceruicem, & de sessu interram eliditur, atque ilico expirauit. Tunc admirantibus cunctis, etiam Clementinus ille gentilis expauiuit; & licet esset iudex, tamen timens ne in se simile supplicium^c iudicaretur,

^a F. Homouisj.

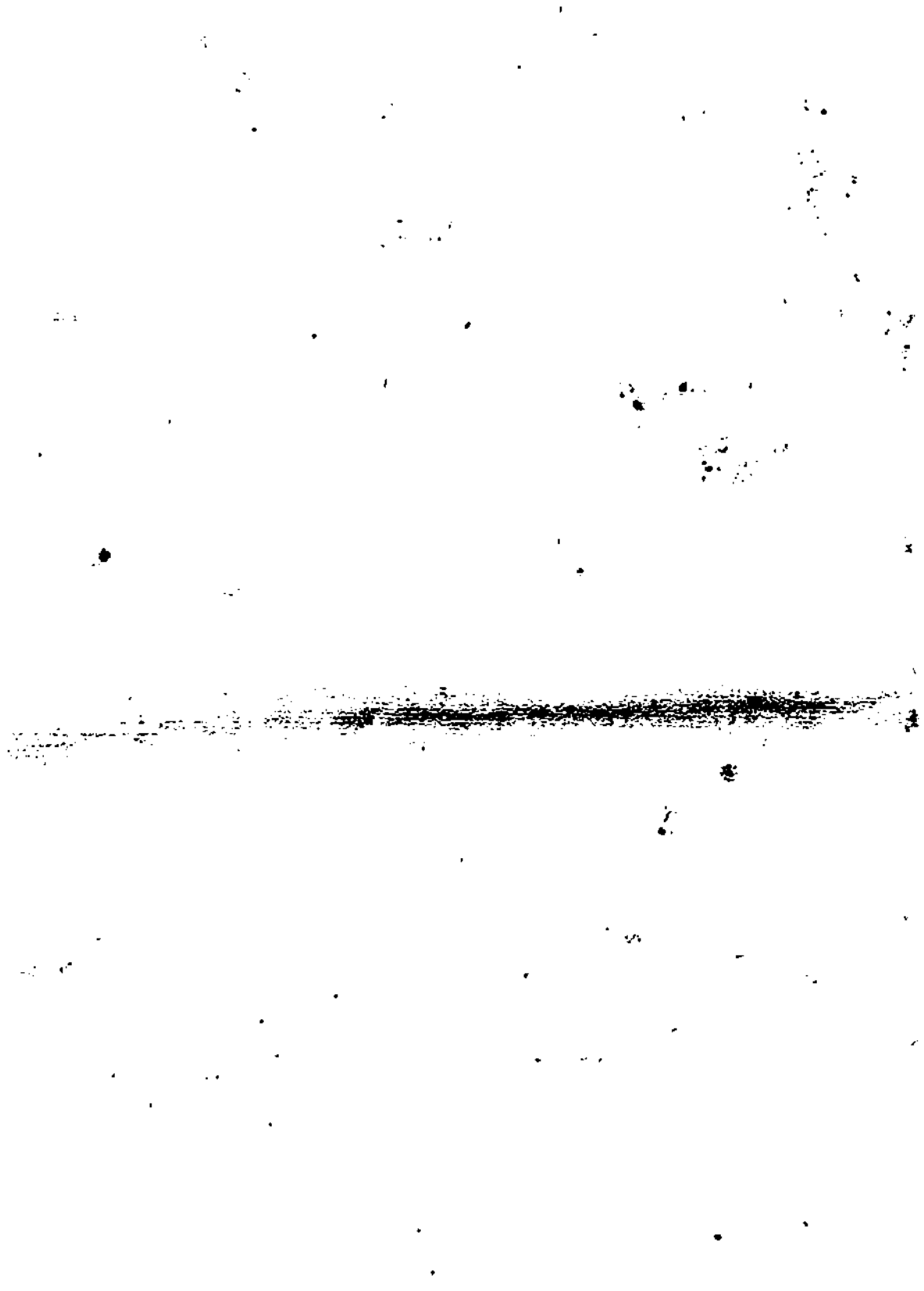
^b F. Conuerso.

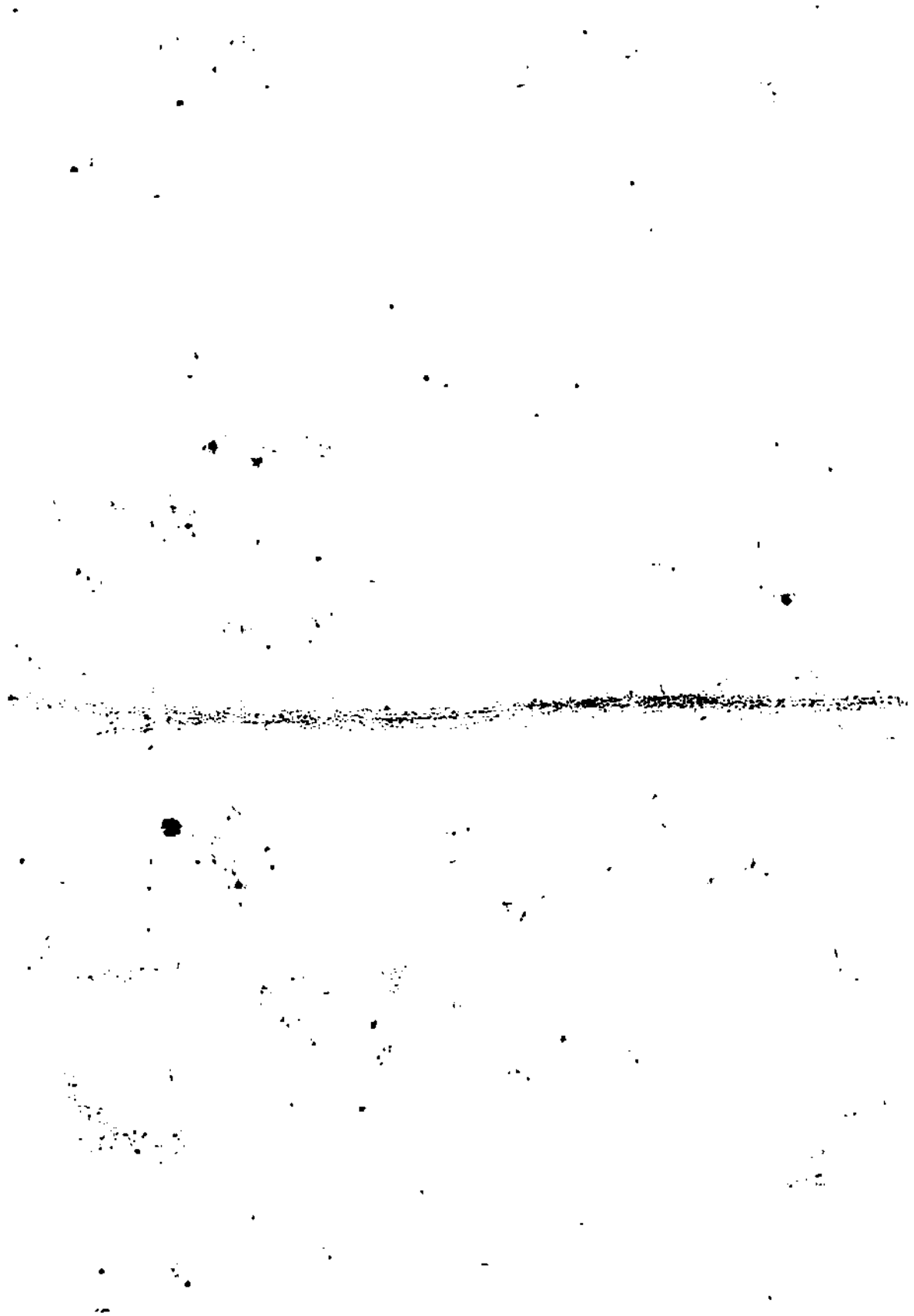
^c F. Vindicaretur

caretur,

caretur, prostravit se ad pedes sancti viri, obsecrans, ut sibi parceret, qui in eum diuina legis ignoratione peccasset; Et non tam proprio arbitrio, quam mandantis imperio. Inde est, quòd solus Gregorius vindicantium integram fidem, neque in fugam versus est, neque passus est exilium. Unusquisque enim timuit de illo ulterius iudicare.

FINIS.

INDEX LOCORVM

SACRÆ SCRIPTVRÆ, QVÆ, ET
quemadmodum in hac Conciliorum Collectione
citantur. Literæ p.m.f.principium, medium,
finemq; paginæ, vbi quidq; habetur,
demonstrant.

G E N E S I S.

- C**Ap.1.A. In principio fecit Deus cœlum, & terram. 46.m.
2.A. Et factus est homo in animam viuentem. 669.f.
Ibid.D. Erunt duo in carne vna. 232.m.
22.C. In semine tuo benedicentur omnes gentes. 312.f.
49.B. Lauabit in vino stolâ suâ, & in sanguine vix pallium suum. 314.m.

E X O D V S.

- C**Ap.1.A. Septuaginta animæ ingressæ sunt cum Iacob in Ægyptum.
665. f.
10.A. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, quæ est in
cœlo desuper, & quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis
sub terra; non adorabis ea, neque coles. 599.p. 704.f.
Ibid.B. Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum: neq; enim inson-
tem habebit Dominus eum, qui assumpserit nomen Domini Dei sui
frustra. 424.p. 713.p.
21.C. Si quis furatus fuerit hominẽ, & vendiderit, conuictus quòd morte
moriatur. 495.p.
22.C. Qui immolat dijs, occidetur, præterquam Domino soli. 599.p.
Ibid.D. Principem populi tui non maledices. 379.p.
23. C. Ecce mitto Angelum meum, qui præcedat te, & custodiat te in
via, & introducat te ad locum, quem præparavi: obserua eum, & audi
vocem eius: quia est nomen meum in illo. 312.f.
25. A. Et facies arcam testimonij ex lignis imputribilibus, duorum cu-
bitorum & dimidij longitudinem, & cubiti & dimidij latitudinem, &
cubiti & dimidij altitudinem: & inaurabis eam auro puro: extra & in-
tra inaurabis eam. 668.p.

L E V I T I C V S.

- C**Ap.15.A. Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedat, vt
reuelet turpitudinem eius. 85.p.
Ibid.D. Anima, quæ fecerit de abominationibus istis quidpiam, peribit
de medio populi sui. ibidem.
19.A. Sancti estote, quoniam & ego sanctus sum, dicit Dominus. 431.m.

Vvv Non

INDEX LOCOR.

- Ibid.C. Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomen Domini Dei tui: ego Dominus. 713.p.
21.B. Sacerdos ad hominem mortuum non accedat. 625.m.
Ibid.C. Vxorem virginem accipiat Sacerdos. 53.p.
26.A. Non facietis vobis idolum, & sculptile, nec titulos erigatis, nec insignem lapidem ponetis in terra vestra, vt adoretis eum. 705.p.

N V M E R I.

- CAp. 22.B. Ora ad Dominum, vt auferat à nobis serpentes. 666.m.

D E V T E R O N O M I V M.

- CAp. 6.B. Dominum Deum tuum adorabis, & ipsi soli seruias. 705.p.
15.C. Si fratrem tuum Hebræum redemeris, seruiet tibi septem annis, & liberum abire permittes. 495.p.
17.A. Vir aut mulier, qui faciant malum in conspectu Domini Dei sui, & transgrediantur pactum illius, vt vadant, & seruiant dijs alienis, & adorent eos, solem & lunam, & omnem militiam cœli, quæ non præcepit; & hoc tibi fuerit nunciatum, audiensque inquisieris diligenter, & verum esse repereris, & abominatio facta est in Israel, educes virum, ac mulierem, qui rem sceleratissimam perpetrarunt, ad portam ciuitatis tuæ, & lapidibus obruentur. 599.p.
19.D. Non vnus stet contra alium: sed in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum. 102.f.
22.B. Non arabis in boue, & asino simul. 309.f.
33.B. Perfectio tua, & doctrina tua viro sancto tuo Domine: vt ponat thymiana in furore, & holocausta super altare tuum. 495.m.

1. R E G V M.

- CAp. 2.E. Si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus: si quis autem peccauerit in Deum, quis pro eo rogaturus est? 621.f.
Ibid.F. Honorificantes me honorificabo: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. 622.p.
26.B. Quis enim extendit manum suam in christum Domini, & innocens erit? 712.f. 358.p.

2. R E G V M.

- CAp. 1.B. Quare non timuisti manum tuam mittere, vt occideres christum Domini. 712.f.
Ibid.C. Sanguis tuus super caput tuum: os enim tuum loquutum est aduersum te. 416.f.

1. P A R A-

S. SCRIPTURAE.

1. PARALIPOMENON.

- C**Ap.15.A. Vos Sacerdotes & Leuitæ,afferte arcam Domini Dei Israel ad locum, qui paratus est.495.m.
16.E. Leuate sacrificium,& venite in conspectum eius,& adorate Dominum in decore sancto.495.m.

2. PARALIPOMENON.

- C**Ap.19.B. Sit timor Domini vobiscum,& cum diligentia cuncta facite.495.m.

I O B.

- C**Ap.9.D. Et in carne mea videbo Deum.665.f.
29.C. Benedictio perituri super me veniebat,& cor viduæ consolatus sum.426.m.
30.D. Flebam quondam super eum,qui afflictus erat,& compatiebatur anima mea pauperi.426.m.
40.B. Nerui testiculorum eius perplexi sunt.429.m.

PSALTERIUM.

- P**Sal.2.B. Pete à me,& dabo tibi gentes hæreditatem tuam,& possessionem tuam terminos terræ.231.m.
4.A. In tribulatione dilatasti me.229.p.
14.B. Pecuniam suam non dedit ad vsuram.189.f.
15.B. Caro mea requiescet in spe.314.f.
Ibid. Nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.ibid.
21.B. De ventre matris meæ Deus meus es tu.386.p.
Ibid.C. Foderunt manus meas, & pedes meos; dinumerauerunt omnia ossa mea.314.m.
28.A. Afferto Domino gloriam & honorem.339.f.
33.A. Magnificate Dominum mecum,& exaltemus nomē eius in vnū.230.m.
39.C. Non celauit misericordiam tuam,& veritatem tuam à congregatione multa.211.m.
44.A. Eructauit cor meum verbum bonum.312.f.
Ibid. Speciosus forma præ filijs hominum.313.p.
49.B. Tu verò odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos post te.167.p.
57.A. Iustè iudicate filij hominum.675.f.
62.A. Sitiuit te anima mea; quàm multipliciter & caro mea.665.p.
64.A. Ad te omnis caro veniet.665.m.667.p.
67.A. Qui habitare facit vnanimis in domo.495.p.
77.E. Immisit in eis muscam caninam.666.p.

INDEX LOCOR.

- 84.C. Misericordia & veritas obuiauerunt sibi: iustitia & pax se complexæ sunt. 425.p.
86.A. Et homo factus est in ea; & ipse fundauit eam Altissimus. 312.f.
94.A. Exultemus in Domino, & iubilemus Deo salutari nostro. 230.f.
98.A. Moyses, & Aaron in sacerdotibus eius. 208.m.
101.D. Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient, 316.p.
Ibid. In conueniendo populos in vnum, & regna, vt seruiant Domino 230.m.
104.B. Nolite tangere christos meos. 358.p. 712.f.
Ibid.E. Dixit, & venit locusta, & bruchus. 666.p.
109.A. Ex vtero, ante Luciferum genui te. 312.f.
131.D. Viduam eius benedicens benedicam, & pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius induam salutari, & sancti eius exultatione exultabunt. 495.f.
138.D. Nonne qui te oderunt, Domine, oderam illos, & super inimicos tuos tabescebam? 695.f. 711.p.
146.A. Incipite Domino in confessione. 206.f.
Ibid. Magnus Dominus noster, & magna virtus eius, & sapientiæ eius non est numerus. 545.p.

PROVERBIA SALOMONIS.

- Cap. 8.C. Dominus creauit me in initio viarum suarum. 313.p.
Ibid. Necdum erant abyssi, & ego iam concepta eram. Ibid.
14.D. Iustitia eleuat gentes, misericors facit populos peccatum. 585.p.
19.A. A Deo præparatur viro vxor. 53.m.
Ibid.D. Pestilenti flagellato stultus sapientior erit. 377.m.
22.B. Eijce derisorem, & exhibit cum eo iurgium. 549.f.
24.B. Erue eos, qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum, liberare non cesses. 426.f.
Ibid.C. Cognoscere personam in iudicio, non est bonum. 673.f.
31.D. Multæ filiæ congregauerunt diuitias; tu autem supergressa es vniuersas. 229.m.

ECCLESIASTES.

- Capit. 4.C. Væ soli, quia cum occiderit, non habet subleuantem. 558.m.

CANTICA CANTICORVM.

- Cap. 2.A. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. 229.f.
5.B. Manus meæ distillauerunt myrrham, digiti mei guttam. 314.f.
6. B. Vna est amica mea, vna est sponsa mea, vna est genitricis suæ filia. 232.m.

SAPIEN-

S. SCRIPTURAE.

SAPIENTIA.

CAp.1.C. Os, quod mentitur, occidit animam.732.p.736.f.
7.D. Splendor est lucis æternæ.546.p.

ECCLÉSIASTICVS.

CAp.7.B. Noli narrare mendacium aduersus fratrem tuum, neque amico similiter facias.736.f.
19.A. Qui spernit minima, paulatim decidet in maxima.434.f.

ISAIAS.

CAp.2.A. Erit in nouissimis diebus præparatus mons in vertice montium, & eleuabitur super colles:& fluent ad eum omnes gentes,& ibunt populi multi,& dicent: Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob.231.f.
7.C. Ecce virgo in vtero concipiet,& pariet filium.313.p.
9.B. Paruulus natus est nobis, filius datus est nobis.313.p.
Ibid.D. Vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem, & cibus ignis.706.p.
29.D. Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me: sine causa autem colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum.497.f.
Ibid.G. Equidem hæc captiuitas à forti tollitur, & quod ablatum fuerat, à robusto saluatur.232.f.
30.A. Væ filijs desertionis, dicit Dominus: fecistis consilium non per me, & sponsonem non per spiritum meum, adijcere peccatum super peccatum.424.m.
32.D. Erit cultus iustitiæ silentium.549.m.
34.A. Inebriatus est gladius meus in cœlo.358.f.
40.G. Deus sempiternus, Dominus creans fines terræ, non laborabit, neque deficiet.316.p.
45.A. Ego Dominus & non est alius: in memetipsum iuravi.426.p.
Ibid.B. Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum.313.p.
Ibid. Aperiat terra, & germinet saluatorem, & iustitia oriatur simul: ibidem.
47.B. Dedi populum meum in manu tua: non posuisti eis misericordiam; aggrauasti iugum valde. Descende in puluere, sede tacens, & intra in tenebras. Veniet super te malum, & nescies, & irruet repente calamitas, quam non poteris expiare.497.m.
48.C. Et nunc Dominus misit me, & Spiritus sanctus.548.m.

INDEX LOCOR.

- 50.B.C. Non sum contumax, neque contradico: corpus meum dedi percutientibus. 315.p.
 Ibidem. Posui scapulas meas ad flagella, & maxillas ad palmas. ibidem.
 51.C. Mandamini, qui fertis vasa Domini. 432.p.
 53.A. Homo in plaga, & sciens ferre infirmitates: Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. 314.f.
 55.B. Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis: & gentes, quæ non cognouerunt te, ad te current. 232.p.
 56.C. Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus. 200.f. 231.f.
 58.B. Dissolue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes. 424.f.
 60.A. Surge, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est: & ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore ortus tui. Leua in circuitum oculos tuos, & vide: omnes isti congregati sunt, & venerunt tibi. 232.p.
 Ibid.B. Et ædificabunt filij peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi. 232.p.
 Ibid. Gens enim & regnum, quod non seruierit tibi, peribit. ibid.
 63.A. Quis est iste, qui venit de Edon, tinctis vestibus de Bosra? Quare rubrum est vestimentum tuum, tanquam calcantium in torculari? 315.p.
 64.C. Nunquid qui alios parere facio. ipse non pariam? dicit Dominus. 315.p.

HIEREMIAS.

- C**Ap. 5.F. Iniquitates nostræ declinauerunt ista, & peccata nostra amouerunt bona à nobis: quia inuenti sunt in populo meo impij, & laqueos statuerunt ad dispergendos viros, & comprehenderunt. Vt laqueus instans plenus volatilibus, sic domus eorum plena dolore. 424.m.
 11.D. Venite, mittamus lignum in pane eius. 314.m.
 17.A. Peccatum Iudæ scriptum est stylo ferreo, in vngue adamantino. 703.f.
 18. Repentè loquar aduersus gentem, & aduersus regnum, vt eradicem & destruam, & disperdam illud. Si poenitentiam egerit gens illa à malo suo, quod loquutus sum aduersus eam, agam & ipse poenitentiam super malo, quod cogitavi, vt facere m ei. 428.p.
 23.C. Propheta namq; & Sacerdos polluti sunt, & in domo mea inueni malum eorum, ait Dominus. 497.p.
 30.D. Ecce furor Domini egrediens, procella rucns in capite impiorum conuiescet. 497.p.
 31.A. Et congregabo illos ab extremis terræ in die festo. 80.f.
 Ibid.E. No-

S. SCRIPTURAE.

Ibid. E. Nouum creatum est super terram. 700. f.

48. B. Væ his, qui faciunt opus Domini fraudulenter, & desidiosè. 576. m.
621. m.

T H R E N I.

C Ap. 5. C. Dissolutum est gaudium cordis nostri, versus est inductum
chorus noster. 498. f.

E Z E C H I E L.

C Ap. 3. D. & 33. B. Fili hominis, speculatorem dedi te domus Israël:
Audiens ergo ex ore meo sermonem, annuntiabis eis ex me. Si
dicente me ad impium: Impie morte morieris, non annunciaueris ei,
neque loquutus fueris, vt auertatur à via sua impia, & viuat; ipse qui-
dem in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua
requiram. 86. m.

18. E. Filius non portabit iniquitatem patris. 353. m.

33. C. Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat. 21. p. 102. f.
554. p.

Ibid. Si dixero iusto, quòd vita viuat; & confusus in iustitia sua fecerit
iniquitatem, omnes iustitiæ obliuioni tradentur, & in iniquitate sua,
quam operatus est, in ipsa morietur. Si autem dixero impio: Morte
morieris; & egerit poenitentiam à peccato suo, vita viuet, & non mo-
rietur. 428. p.

O S E E.

C Ap. 4. A. Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis, qui ha-
bitat in ea. 584. f. 694. p.

6. D. Misericordiam volui, & non sacrificium. 427. p.

13. D. O mors, ero mors tua, o inferne, ero morsus tuus. 702. f.

Z A C H A R I A S.

C Ap. 12. C. Videbunt, in quem confixerunt. 315. p.

M A L A C H I A S.

C Ap. 2. B. Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem de ore eius
exquirunt: quia Angelus Domini exercituum est. Lex veritatis in
ore eius, & iniquitas non est inuenta in labijs eius: in pace dirigens
ambulauit, & multos auertit ab iniquitate. 495. m. 736. f.

INDEX LOCOR.

M A T T H Æ V S.

- C** Ap.3.D. Hic est filius meus, in quo benè complacui, ipsum audite. ^{45.p.}
- 5.F. Sic sermo vester: est, est; non, non: quod autem plus his est, à malo est. 425.f.
- 6.B. Cum oratis, dicite: Pater noster, qui es in cœlis. 336.f.
- 7.B. Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis oviium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. 497.m.
- 10.A. Euntes per vniuersum mundum prædicate Euangelium regni: appropinquauit enim regnum cœlorum: dæmonia eijcite, claudos curate, leprosos mundate, mortuos suscite. 495.f.
- Ibid. Gratis accepistis, gratis date. 255.m.
- Ibid.C. Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem nō possunt occidere. 317.p.
- Ibid.D. Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor eum coram Patre meo, qui in cœlis est. 652.m.
- 12.C. Qui non est mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit. 497.f.
- Ibid. Ex ore tuo iustificaberis, & ex ore tuo condemnaberis. 426.f.
- 14.C. Væ homini illi, per quem filius hominis tradetur in manibus peccatorum: bonum erat illi, si natus non fuisset homo ille. 497.p.
- 15.C. Non sum missus, nisi ad oues, quæ perierant domus Israel. 437.f.
- * *Colle:Ti, est* Ibid.E. *pag.660.p.* ^{ubi cunq; fuerint Iudei tres} * congregati in nomine meo, ibi ero in medio eorum. 166.p. 201.m. 718.f. 729.f.
- 16.C. Portæ inferi non præualebunt aduersus eam. 646.p.
- Ibid. Vobis datæ sunt clauæ regni cœlorum. 47.m.
- Ibid. Quodcunq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlo, & quodcunq; solueris super terram, erit solutum & in cœlo. 433.p.
- Ibid.D. Quid enim prodest homini, si mundum vniuersum lucretur, animæ verò suæ detrimentum pariat? 497.f.
- 18.C. Amen dico vobis, si duo ex vobis consenserint super terram de omni re, quamcunq; petierint, fiet illis à Patre meo, qui in cœlis est. 586.p.
- 19.A. Quod Deus iunxit, homo non separet. 53.m.
- 24.B. Et prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus: & tunc veniet consummatio. 231.p.
- Ibid.D. Quis putas, est fidelis seruus & prudens, quem constituet Dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore opportuno? Beatus ille seruus, quem quum venerit dominus eius, inuenierit sic facientem. Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum. 495.f.
- Ibid. Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo: Moram facit dominus meus venire; & cœperit concutere conseruos suos, & ancillas; manducet autem & bibat cum ebrijs, veniet dominus serui illius in die,

S. SCRIPTURAE.

- in die, qua non sperat, & hora, qua ignorat, & inutilem seruum mittet in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium. 498. p.
25. B. Quia in pauca fuisti fidelis, in multa te constituam. 454. m.
- Ibid. D. Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est à constitutione mundi. 209. f.
- Ibid. Discedite à me maledicti, nescio vos: ite in ignem æternum, qui præparatus est diabolo, & angelis eius. ibid.
26. C. Cœnantibus autem eis, accepit Iesus panem, & benedixit, ac fregit. 708. f. 773. f.
- Ibid. Et hymno dicto, exierunt in montem Oliueti. 338. f.
- Ibid. D. Tristis est anima mea, vsque ad mortem. 313. m.
- Ibid. Mi Pater, si possibile est, transeat à me calix iste: veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis. 701. p.
- Ibid. Vigilate & orate, ne intretis in tentationem. 737. m.
- Ibid. Spiritus promptus, caro autem infirma. 318. p.
28. C. Ite, docete omnes gentes ✠ in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. 699. m.

M A R C V S.

- C**Ap. 9. F. Quia si quis scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, vt ligetur collo eius mola asinaria, & projiciatur in mare. 497. m.
12. B. Cauete ab his, qui deuorant domos viduarum, simulantes longam orationem: hi accipient damnationem maiorem. 497. m.
14. B. Inuenietis hominem aquam baiulantem. 80. m.
- Ibid. C. Et manducantibus illis, accepit Iesus panem, & benedicens fregit, & dedit eis. 709. p.
- Ibid. D. Vigilate & orate, ne intretis in tentationem: quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit. 498. p.

L V C A S.

- C**Ap. 1. C. Ave Maria, grãtia plena: Dominus tecum: benedicta tu inter mulieres. Ecce in vtero concipies, & paries filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel. 700. p.
2. B. Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. 232. f. 339. p. 417. m.
3. B. Videbit omnis caro salutare Dei. 666. f. 667. p.
- Ibid. C. Neminem concutiatis, neq; calumpniam faciatis, & contenti estote stipendijs vestris. 497. m.
6. C. Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos. 424. f.
- Ibid. E. Dimittite, & dimittetur vobis. Si autem nõ dimiseritis, nec pater vester cœlestis dimittet vobis peccata vestra. ibid.
10. C. Qui vos spernit, me spernit: & qui me spernit, cum spernit, qui misit me. 497. f.
- Ibid. F. Quidquid supererogaueris, ego cum rediero, reddam tibi. 214. f.
18. F. Ecce

INDEX LOCOR.

- C.18.F. Ecce ascendimus Hierosolymā:& consummabuntur omnia,quæ scripta sunt per Prophetas de filio hominis: tradetur enim gētibus, & illudetur,& flagellabitur,& conspuetur;& postquam flagellauerint, occident eum,& die tertia resurget.315.m.
- 19.B. Venit enim filius hominis quærere & saluum facere, quod perierat.496.m.
- Ibid. Ecce dimidium bonorum meorum, domine, do pauperibus; & si quid aliquem defraudaui,reddo quadruplum. ibid.f.
- 22.B. Accepto pane,gratias egit,& fregit,& dedit eis.709.p.
- Ibid.C. Iuda,osculo filium hominis tradis? 315.f.
- Ibid.E. Pater non mea voluntas, sed tua fiat.645.f.
- 24.F. Palpate,& videte: quia spiritus carnem & ossa non habent, sicut me videtis habere.670.m.

J O A N N E S.

- Cap.1.A. Omnia per ipsum facta sunt.313.m.
- C.1.B. Verbum caro factum est,& habitauit in nobis.313.p.386.m.546.f.666.f.700.p.
- Ibid.D. Ecce post me venturus est, qui ante me factus est,cuius nō sum dignus,vt soluam corrigiam calceamenti.700.f.
- Ibid.F. Tu vocaberis Cephass.525.m.
- 2.C. Quod signum ostendis nobis,quia hæc facis? Et dixit Iesus: Soluite hoc templum,& post triduum suscitabo illud. Hoc autem dixit de templo corporis sui: 313.f.
- 3.A. Spiritus vbi vult,spirat:& vocem eius audis, & nescis vnde veniat, aut quò vadat. 650.p.
- Ibid.B. Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius hominis.316.f.
- 6.D. Non veni voluntatem meam facere, sed voluntatem eius, qui misit me. 313.m. 701.p.
- 7.E. Nolite iudicare secundū faciem, sed iustum iudicium iudicate. 673.f.
- 8.D. Tu quis es? principium, qui & loquor vobis.670.m.
- 10.C. Alias oues habeo,quæ non sunt ex hoc ouili: & illas oportet me adducere:vt sit vnus grex,& vnus pastor.231.p.
- 10.C. Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem iterum sumendi eam.317.m. 670.f.
- Ibid.F. Ego & Pater vnum sumus.313.m. 316.f.
- 11.G. Oportebat Christum mori pro gente;& non tantum pro gente, sed vt filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnum. 230.m.
- 12.D. Qui mihi ministrat, me sequatur.735.p.
- 13.A. Surgēs Iesus à cœna,& ponens vestimenta sua,cœpit lauare pedes discipulorum dicens: Si ego laui pedes vestros dominus & magister vester,& vos debetis alter alterius lauare pedes.735.p.
- 14.A. Ego sum via,veritas,& vita. 313.m.
- Ibid.D. Pater maior me est.ibid.

Cap.16.A.

S. SCRIPTURAE.

- Cap.16.A. Nisi abiero ego ad Patrem, Paraclétus nõ veniet ad vos.45.m.
Ibid.B. Omnia quæ habet Pater, mea sunt.316.f.
Ibid.D. Ego à Patre exiui, & à Deo veni in hunc mundum.45.m.
17.A. Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis: vt omne quod dedisti ei,
non percat, sed habeat vitam æternam. 667.m.
19.F. Et inclinato capite tradidit spiritum. 669.f.
21.E. Simon Petre, si diligis me, pasce oues meas. 496.p.
24.G. Oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis die tertia.319.f.

ACTA APOSTOLORVM.

- Cap.1.B. Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater
posuit in sua potestate.378.f.
4.B. Nec enim nomē aliud est sub cœlo datum hominibus, in quo oportet
nos saluos fieri.387.p.
5.A. Vt quid Satanas impleuit cor tuum, mentiri te Spiritui sancto? quia
non es hominibus mentitus, sed Deo.730.p.
8.D. Pecunia tecum sit in perditionem: quoniam donum Dei existimasti
per pecuniam possideri.430.m.
9.A. Saule, Saule, quid me persequeris? 497.f.

EPISTOLA AD ROMANOS.

- Cap.3.C. Quoniam ex operibus legis non iustificabitur omnis caro.
666.f. 667.f.
4.D. Traditus est propter delicta nostra, mortuus est propter expiationem
nostram, resurrexit propter iustificationem nostram.386.f.
5.B. Si enim quum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem
filij eius.317.p.
9.D. Cui enim vult Deus miseretur, & quem vult indurat. 351.f.
10.E. Corde creditur ad iustitiam, oris autem confessio fit ad salutem:
201.m.697.f.

EPISTOLA. I. AD CORINTHIOS.

- Cap.2.B. Si enim cognouissent, nunquam dominum gloriæ crucifixissent.
316.f.
4.D. Quid horum vultis? in virga veniam ad vos, an in charitate, &
spiritu mansuetudinis? 86.f.
6.B. Sed vos iniuriam facitis & fraudatis; & hoc fratribus. An nescitis
quia iniqui regnum Dei non possidebunt? 454.m.
10.A. Nolo vos ignorare fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube
fuerunt, & omnes mare transierunt, & omnes in Mose baptizati sunt
in nube, & in mari.335.p.
Ibid.E. Nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris? 594.m.
11.B. Dominus Iesus, in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias
agens, fregit & dixit: Accipite & manducate: hoc est corpus meum.709.p.
Cap.12.B.

INDEX LOCOR.

- Cap. 12. B. Quia siue Iudæi, siue Græci, siue serui, siue liberi, vnum spiritum in Christo potati sumus. 496. p.
22. C. Maledici regnum Dei non possidebunt. 379. p.

EPISTOLA 2. AD CORINTHIOS.

- Cap. 1. D. Christi bonus odor sumus Deo, in his qui salui fiunt, & in his qui pereunt; alijs quidem odor mortis, in mortem; alijs autem odor vitæ, in vitam. 717. m.
4. D. Et si exterior homo corrumpitur, sed interior renouatur de die in diem. 665. p.
8. B. Cum esset diues, pauper factus est; vt illius inopia nos diuites essemus. 313. f.
13. A. An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur? Christus non infirmatur, sed potens est in vobis. Nam etsi crucifixus est, ex infirmitate nostra, sed viuit ex virtute Dei. 316. p.

EPISTOLA AD GALATAS.

- Cap. 1. A. Si quis vobis aliter euangelizauerit, præterquam quod euangelizatum est vobis, anathema sit. 48. f.
Ibid. C. Non consensi carni & sanguini. 667. p.
6. A. Inuicem onera vestra portate: & sic adimplebitis legem Christi. 676. f.

EPISTOLA AD EPHESIOS.

- Cap. 4. C. Non occidat sol super iracundiam vestram; & nolite locum dare diabolo. 551. m.
5. D. Implemini spiritu, loquentes vos in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus. 338. f.

EPISTOLA AD PHILIPPENSES.

- Cap. 2. A. Qui quum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. 313. f.
Ibid. Vt homo, humiliavit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. 315. f.

EPISTOLA AD COLOSSENSIS.

- Cap. 1. C. Primogenitus omnis creaturæ; ipse est ante omnes, & omnia in illo constant. 313. f.
3. A. Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram; id est, fornicationem & immunditiam, concupiscentiam malam, & avaritiam. 431. m.

Ibid. C.

S. SCRIPTURAE.

Ibid.C. Omnia quæ facitis, aut in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, gratias agentes Deo. 191.m.

EPISTOLA. I. AD THESSALONICENSES.

Cap. 4. C. De dormientibus autem nolo vos contristari, sicut & ceteri, qui spem non habent. 224.p.
5.D. Probate quæ bona sunt, & tenete. 119.m.

EPISTOLA. I. AD TIMOTHEVM.

Cap. 1. C. Venit in hunc mundum, peccatores saluos facere. 386.m.
2.A. Obsecro igitur, primum omnium fieri obsecrationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro regibus, & pro omnibus, qui in sublimitate sunt. 339.p.
Ibid. Qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire. 102.f.
Ibid.D. Mulier in silentio discat, cum bona conscientia: docere autem mulieri non permitto, neq; dominari in virum, sed esse in silentio. 35.f.
3.A. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse. 342.m.
Ibid. Vnius vxoris virum. 53.p.
Ibid.B. Non neophytum: ne in superbiam elatus, in iudicium incidat, & in laqueum diaboli. 18.p.
4.B. Pietas ad omnia utilis. 424.f. 676.m.
Ibid.C. Exemplum est fidelium, in verbo, in conuersatione, in fide, in charitate, in castitate: vt profectus tuus manifestus sit omnibus. 496.p.
6.B. Victu & tegumento, his contenti simus. 180.m.
Ibid.C. Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam, in qua vocatus es, & confessus bonam confessionem coram multis testibus. 201.m.

EPISTOLA. 2. AD TIMOTHEVM.

Cap. 4. A. Prurientes auribus, à veritate auditum auertunt, ad fabulas autem conuertuntur. 312.p.

EPISTOLA AD TITVM.

Cap. 1. C. Vt potens sit exhortari in doctrina sana, & contradicentes reuincere. 550.p.

EPISTOLA IACOBI.

Cap. 1. D. Si quis putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio. 549.m.
Ibid. Religio munda & immaculata apud Dominum & Patrem hæc est,
Xxx visitare

IND. LOC. S. SCRIPT.

visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc seculo. 496.

2.C. Iudicium sine misericordia illi, qui non fecerit misericordiam: superexaltat autem misericordia iudicium. 424.f.

EPISTOLA. I. PETRI.

Cap. 2.D. Qui peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum: vt peccatis mortui, iustitiæ viueremus, cuius liuore sanati sumus. 316.p.

4.A. Christo igitur passo in carne. 316.p.

5.A. Seniores obsecro consenior, pascite, qui est in vobis, gregem Dei; prouidentes non coãctè, sed spontancè, secundum Deum; nec dominâtes in Cleris, sed forma facti gregis ex animo: vt quum apparuerit princeps pastorum, recipiatis immarcescibilem gloriæ coronam. 167.m. 223.m. 491.f. 495.p.

EPISTOLA. I. IOANNIS.

Cap. 3.C. In hoc manifesti sunt filij Dei, & filij diaboli: omnis qui non facit iustitiam, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem suum. Quoniam hæc est annunciatio, quam audistis ab initio, vt diligamus alterutrum. 551.p.

Ibid. Qui odit fratrem suum, homicida est: & scitis, quia omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem. 411.f. 551.p.

APOCALYPSIS.

Cap. 5.D. Audiui vocem coelestis exercitus dicentium: Honor & gloria Deo nostro, sedenti in throno. 339.f.

6.B. Et erat nomen illi, mors. 599.m.

INDEX

INDEX EORVM, QVÆ POTISSIMA IN HOC CON-

ciliorum opere continentur. Litera p. principium.

m. medium. f. finem paginae, vbi quidq;

reperitur, designat.

A

- A** *Bbas Syrum nomen.* 449. p. unde fluxerit. *ibid.*
Abbas à congregatione fratrum eligendus. 55. p.
Abbas vnus non praesit duobus monasterijs. 744. p.
Abbas nihil vendat in scio Episcopo. 743. f.
Abbatess intersunt Concilijs. 440. f. 486. m. 560. f. 630. p. 647. f.
678. f. 723. p.
Abbatess, qui subscribunt in Concilijs, sub Episcoporum sunt potestate.
449. f.
Ablutio pedum in caena Domini facienda. 735. p. 747. m.
Abscindens naturalia sua, non ordinandus. 181. f. ordinatus depo-
nitur. *ibidem.*
Acephali. 323. p. 325. f.
Acephalorum Episcopus quid senserit de Christo. 311. m.
Acci, hodie Guadix. 150. m.
Acclamatio in Concilijs cuiusmodi. 205. f. 361. m. 380. p.
Acclinis. 416. f.
Accusationes aduersus Doctores non suscipienda. 245. p.
Accusans Clericum, nec probans, excommunicatur. 170. m.
Acolythi munus. 452. p.
Actor rerum fiscalium. 304. f.
Actore non probante, reus absoluitur. 528. f.
Actores fiscalium patrimoniorum. 222. m.
Adefonsus Imperator. 144. f.
Adefonsus sextus Toletum Mauris eripuit. 270. p. 282. p.
Adolescens post mæchiam, ad communionem admittitur. 10. p.
Adulteri mariti, aut uxoris septem annorum poenitentia. 192. p.
Adulteranti vsque ad vitæ finem, negatur communio. 15. m.
Ægabro. 157. f.
Africa sex prouinciæ. 275. f.
Agape mulier in heresi Priscilliana. 35. f.

I N D E X

- Agapius Cordubensis Episcopus.* 227.f.
Agatha. 161.m.
Agenda, Missa celebratio. 325.p.
Agentes. 250.m.
Albarracin caput aliquando ecclesie Segobricens. 287.p.
Alea ludens abstinetur. 18.p.
Alfonfus Castus. 279.f.
Alfonfus Carrillo, Archiepiscopus Toletanus. 295.f.
Alleluia, carmen rusticorum. 368.f.
Alleluia calendis Januarij non dicendum. 338.p.
Alleluia quid significet. 369.p.
Alleluia in Quadragesima non dicendum. 337.f. 368.f.
Altare consecrat solus Episcopus. 122.m.
Altare non accedat, nisi peccatis abstinens. 625.p. 639.f.
Altaria denudans, aut luminaria propter iurgia subtrahens Sacerdos, nisi verè pœniteat, honore priuatur. 622.p.
Amalaricus Rex. 273.m.
D. Ambrosij litera ad Patres primi Concilij Tolet. 49.p.
D. Ambrosius de Nicæno Concilio. 63.p. 318.p.
Angaria. 222.m. 223.m. 707.f.
Angeli non Dei substantia. 117.f.
Anima humana, non Dei substantia. 46.m. 117.f.
Anima humana, non dicitur. 45.f.
Anima saepe cum spiritu nominatur. 669.f.
Anima humana non prius in cælo. 117.f.
Anima ex familia Iacob, quot ingressa in Ægyptum. 685.p.
Animalibus se commiscens pœnitentia. 193.p.
Annonarius. 467.f.
Annua pœnitentia. 97.f.
Annulus Episcopo, dum ordinatur, traditur. 371.m.
Ante communionem ab uxore abstinendum. 19.p.
Anterius aut posterius nihil in Trinitate. 699.p.
Antiqua Roma. 642.f.
Apis e capite Vvamba visa volare. 135.f.
Apocalypsis recipienda. 340.m.
Apocryphi libri in Ecclesia non legendi. 190.m.
Apollinarista duas in Christo naturas negant. 649.m. 658.p.
Apostolica institutionis, ne coniugati ordinentur. 473.f.
Apostolica memoria, de Pontifice mortuo. 657.p.
Apostolus, pro Epistola. 105.p.

Apostolorum

ALPHABETICVS.

- Apostolorum symbolum in Prima, & Completorio secreto dicitur.*
472.f.
- Apostolorū limina quotānis visitāda Episcopis, quis instituit.* 275.m
- Apostata non agentes pœnitentiam, à communione alieni.* 21.p.
- Apparitores, qui.* 567.p.
- Apregius Pacensis Episcopus.* 762.f.
- Arabes Granatenses per Hispaniam dispersi.* 748.m.
- Arca in Fordane quid denotet.* 335.m.
- Arcabrica.* 148.m.
- Archidiaconi officium.* 55.m. 452.f.
- Archidiaconus in Cōcilio quid agat.* 333.p. aliās eius munus. 367.p.
- Archidiaconus causas quorumlibet Concilio denunciēt.* 333.m.
- Archidiacono absente, Diaconus eius munere fungitur.* 453.p.
- Archiepiscopus Toletanus, Patriarcha.* 294.p.
- Archiepiscopus Toletanus successorem creat mortuo Episcopo.* 276.p.
- Archiepiscopus Toletanus, Primas Hispania & Gallia Narbonensis.* 275.f.
- Archiepiscopi Toletani Primatus defenditur, & stabilitur.* 287.m.
- Archipresbyter pro Episcopo ad Concilium mittitur.* 511.m.
- Archipresbyterorum duo genera.* 449.f.
- Archipresbyter Archidiacono subest; eius munus.* 56.p.
- Arcobrica, hodie Arcos.* 148.m.
- Ariamirus Rex Sueuorum.* 124.m.
- Ariminense Concilium respuendum.* 208.f.
- Arioli quantum pœniteant.* 61.m.
- Armenū solum vinum in sacrificio offerebant.* 581.p.
- Arrij errores retinens, anathema.* 207.m.
- Assecla.* 457.p.
- Asidonia, hodie Medinasidonia.* 158.m.
- Astigi, seu Astigis, hodie Ecija.* 152.p. *Augusta Firma appellata.* 157.f.
- Astorica, seu Asturica, Astorga.* 129.m. 154.p.
- Astrologia non credendum.* 46.f.
- Athanasius Rex.* 271.m.
- D. Athanasius.* 663.m.
- Auaritia radix malorum.* 345.f.
- Auca non extat: eius sedes Burgos translata.* 159.m.
- Auditorium, quod nunc loquutorium.* 26.f.
- Auela, nunc Auila, unde dicta.* 155.p.
- Awiti Viennensis scripta.* 763.f.
- Augusta Gemella.* 158.m.

I N D E X

- Augusta Emerita. Inscriptio, ibidem. 524.f.*
D. Augustinus. 319.m. 337.m. vir sanctissimus. 429.p. egregius doctor. 664.f. subscribit. 3. Concilio Carthaginensi. 26.m. eius epistola ad Petrum. 669.f.
Aurasius Toletanus Antistes. 770.p.
Auria, Orense hodie. 129.m. 153.m.
Auriga quid. 15.p. 30.m.
Ausona, hodie Uich. 160.f.
Austurius, Toletanus Episcopus. 768.f.
Axioma uniuersale in materia Trinitatis. 683.f.

B

- B** *Acauda quis; de eoq; inscriptio. 448.m.*
Badda, uxor Reccaredi. 205.f.
Balationes ante Ecclesias facientis pœnitentia. 194.f.
Balconius, Præsul Bracarensis. 44.f. 116.m.
Balemanthia in sanctorum festis prohibita. 224.m.
Balsamum in chrismate. 169.p.
Baptismalis una qualibet Ecclesia designanda. 55.p.
Baptismus gratis conferendus. 12.f. 514.p. 170.p.
Baptismus quando olim solennis. 76.m. 80.m.
Baptismus noscitur uisus. 590.f.
Baptismus nolentibus, & amentibus confertur. 474.m.
Baptismus non iterandus. 72.m.
Baptismo sola peccata dimittuntur. 53.p.
Baptizandi symbolum discant. 187.m.
Baptizandi ritus iuxta usum Romanum. 120.f.
Baptizandi mysteriũ initio Quadragesima clausum. 734.m. 747.p.
eodem die ostia baptisterij Pontificis manu clauduntur. ibid.
Baptizandi, quadraginta dies ante baptismum nomina dabãt. 196.p.
Baptizantur post biennium, ad fidem venientes. 11.f. & citius, s̄ periculum imminet. ibid.
Baptizare presente Episcopo sacerdos non potest. 209.p.
Baptizati peregrè, ad Clerum nõ admittuntur in alienis prouincijs. 9.p.
Baptizatis bis, aut confirmatis seculum relinquendum. 72.m.
Baptizati semel, vel inuiti ad fidem seruandam cogendi. 352.p.
Baptizatus, nondum confirmatus, poterit saluari. 17.f.
Barcinona. 160.m.
Basilica sanctorum Apostolorum Toleti. 416.m.

Basilica

ALPHABETICVS.

- Basilica non pro questu edificanda.* 169.f.
Basilica, quam laicus consecrari desiderat, diocesana lege non se-
greganda. 96.f.
Basilicarum conditores, ab iisdem suffragium habent. 347.p.
Basilica res ad Episcopi ordinationem spectant. 346.p.
Basilica noua ad quem Episcopum spectent. 346.m.
Basilica à proprijs Episcopis consecranda. 90.m.
Basilus magnus. 319.p.
Basti. Bastitani celeberrimi stipendiariorum. 149.f.
Beati scripta. 280.f.
Beatia, Baeça, in Oretanis. 150.m.
Beatitudinis obtinenda initium, fides. 656.f.
Beemoth. 429.m.
Benedictio in Matutinis, & Vesperis. 93.p.
Benedictio quando populo danda. 340.f.
Benedictus PP. Leonis. II. successor. 655.f. 662.f.
Benedictus PP. Eruiigio Regi. 656.p.
Berengarius Praesul Tarraconens. 284.m.
Bernardus Archiepiscopus Toletanus. 145.p. 282.m. Legati mu-
nere auctus. 284.p. Concilia cogit. 285.m.
Bigami non ordenandi. 77.m. 306.f.
Bigastrum, prope Carthaginem nouam. 151.m.
Bisinus. 322.p.
Biterris. 161.m.
Botro, pro vino, non sacrificandum. 573.f.
Brandeu. 126.p.
Bracara, Braga. 152.m. eius suffraganea sedes. 132.p. 134.f.
 137.p. 140.m. 144.m. 580.p.
Bracarenfis prima Synodus. 115.p.
Bracarenfis secunda Synodus. 165.m.
Bracarenfis tertia Synodus. 571.p.
Bracarenfis Praesul affectat Primatum. 289.p.
Bracarenf. & Compostellanus de sedibus disceptant. 525.m.
Bracarenfis antiquior Lucens. 165.f.
Braulio Casaraugustanus. 375.f. 772.m. interfuit. 5. Concilio To-
 letano. 275.m.
Breuc. 71.p. Breuem. 242.m.
Britonia. 154.p.
Britonorum sedes. 129.f.
Burgensis Antistes, immediatus sedis Apostolica. 295.m.

I N D E X

C

- Cæsar Augusta.* 35.p. 159.p.
Cæsar Augustanum Concilium primum. 31.p.
Cæsar Augustanum Concilium secundum. 248.p. *Tertium.* 686.p.
Caladonia. 154.m.
Caladunum. 154.m.
Calagurris. 159.m.
Calcei Lunati, quorum. 323.f.
Calende Ianuarij gentilibus festa. 338.p.
Calendis Ianuarij carnibus abstinendum. 338.p.
Calende non obseruanda. 191.m.
Caliabria. 156.f.
Calicis Dominici haustus. 557.p.
Calix Dominicus vino & aqua permistus offerendus. 574.p. 580.m.
Calixti secundi P.P. in Ecclesiam Compostellanam amor, & beneficia. 279.m. *Alfonsum Imperatorem baptizauit.* 279.f.
Caluities Romanis odiosa. 399.p.
Canon primus Concilij undecimi Toletani in principio Concilij recitandus. xxx.m.
Canones Conciliorum quo tempore cæperunt. 22.p.
Canones sciat Sacerdos. 343.f.
Canones infringentis pœna. 522.m.
Canones Barcinonenses. 93.p.
Canonum priscorum auctoritas. 216.f.
Canonica scriptura in Ecclesia legenda. 121.m. 125.m.
Capitolium, sacrificandi causa, fidelis non ascendat. 14.f.
Capitula Orientalium à Martino versa. 173.p.
Carcaſona. 161.m.
Carne sola, aut anima nominata, saepe totus homo intelligitur. 665.p. 667.p. 684.f.
Carnem in Quadragesima ob necessitatem esturus, à Sacerdote facultatem obtineat. 435.m.
Carnes pragustanda, non execranda. 189.p.
Caro cum anima à Dei filio suscepta. 46.p.
Carpetania, pro Carthaginensi prouincia. 226.f.
Carpetania, non prouincia, sed pars prouincie Carthaginensis. 226.f. 263.m.
Carthago, hodie Carthagena. 149.m. *Inscriptio, ibidem. A Gothis euerſa.* 273.m.

Cartha-

ALPHABETICVS.

- Carthaginensis prouinciæ sedes.* 260.p.
Castitas Sacerdotum. 342.m. 302.m.
Castitatem promittens, ad seculum non reuertatur. 83.m.
Castitatem promittentis & non seruantis pœna. 256.p.
Castitatis propositum impediens excommunicatur. 219.f.
Castulo Cazlona: Chastulo, in lapide antiquo. 151.p.
Casum allegans, debet casum probare. 528.m.
Catechumena grauius agrotans, extra legitimũ tẽpus baptizatur. 6.f.
Catechumena filium ex adulterio necans, in fine baptizatur. 16.p.
Catechumeni sine baptismo defuncti. 122.p.
Catechumenorum Missa. 105.f. & quando ab Ecclesia eijciantur.
 110.m.
Catechumeni Paschate, & Pentecoste baptizandi. 76.m. 80.m.
Catechumenus, Audiens dicebatur. 110.m. 126.m.
*Catechumenus Ecclesiam non frequentans, qua demum conditione
 baptizandus.* 12.m.
Cathedrales, ex parochitanis Episcopus facere potest. 515.m.
Catholica fides qua: & tenenda. 208.p.
*Catholicis ex haresi reuertentibus pœnitentia danda, & post decem
 annos communio.* 8.f.
Cauco Illiberis. 21.f. 158.p. 161.p.
Caurio, hodie Coria. 155.m.
Causa fidei generale Concilium postulat. 332.m.
Causa, quas Sacerdos indicare potest. 345.p.
Celenis. 62.f.
Cella pœnitentibus dabatur. 512.f.
*Cellula, aut congregatiuncula noua, in scio Episcopo non constituenda:
 744.p.*
Centenarij. 466.f.
Cerealis, Castulensis Episcopus. 776.m.
Cerei in cœmeterio non accendendi. 10.m. cur. 28.f.
Cerei benedictionem qui composuerunt. 368.m.
Cereus in prauigilijs Pasche cur benedicatur. 336.m. 368.m.
Cerei in honorem martyrum clara luce accendantur. 29.p. & dum
Euangelium legitur. ibid.m.
Chalcedonensis Cõcilij tractatus, sub quadruplici trãslatione. 203.f.
Chalcedonense Concilium. 202.p.
Charta ingenuitatis formula. 57.f.
Chrisma gratis Presbyteris dandum. 514.p. 196.f. 255.m.
Chrisma à Pontifice quotannis petendum. 87.f. 89.f. 43.m. 187.f.
Chrisma

I N D E X

- Chrisma conficere, aut Chrismare Presbyter non potest.* 208.f. 122.
m. 127.p.
- Chrisma omni tempore conficitur.* 187.f. 43.m.
- Chrisma à solo Pontifice conficitur.* 87.p. 43.m.
- Chrismare Diaconus non potest, absente Episcopo.* 43.f. *Presbyter potest.* *ibid.*
- Chrysmatis materia.* 169.p.
- Christi natiuitas duplex.* 645.p.
- Christiani apostata, à communionem alieni.* 20.f.
- Christianis cum Judais vesci non licet.* 13.p.
- Christianus ne à Judæo contra fidem Christi munus accipiat.*
 597.m.
- Christus non innascibilis.* 46.p.
- Christus non purus homo.* 204.m.
- Christus non in duas personas diuidendus.* 205.m.
- Cibi nulli immundi.* 118.m. *cur tamen ab ijs abstinetur.* *ibid.*
- Cibos carniū execrantes excommunicantur.* 121.m. 126.p.
- Cingulum pro dignitate.* 323.m. *duplex.* f.
- Cinerarij.* 16.p. *qui.* 30.f.
- Cinnabar Gothorum.* 125.m.
- Cinthila.* 374.m. *eius laus.* 393.f.
- Cixila, Præsul Tolet. insignis.* 279.m.
- Clericatus ab infanti inācipati, decimo octauo anno professionem
 vitæ suæ edunt.* 83.m.
- Clerici cum testimonio ad proximas sanguinis eant.* 68.p.
- Clerici qui.* 372.p.
- Clericis arma interdiciuntur.* 348.f.
- Clericis vagis nulla humanitas impendenda.* 627.p. 640.f.
- Clericis permanendum, ut cæperunt.* 306.m.
- Clerici diocesani.* 223.m.
- Clericis quæ mulieres non possint copulari.* 348.f.
- Clericis, sine Antistitis epistola, non ambulandum.* 743.p.
- Clerici ex familia fisci.* 219.p.
- Clerici ad Metropolitanos, pro causis suis confugere possunt.* 727.
m. 223.m.
- Clerici solennibus diebus ab Ecclesia absentes, excommunicantur
 triennio.* 745.f. *similiter qui per tres hebdomades ab Ecclesia suæ
 absunt.* *ibidem.*
- Clerici capitale crimen committentis pœna.* 742.f.
- Clerici deprehensi in capitalib. criminib. deponuntur.* 102.p.

Clerici

ALPHABETICVS.

- Clerici ante Tertiam non prandeant.* 190.p.
Clericis usura interdicta. 68.f.
Clerici uxores suas peccantes quomodo distringant. 40.m.
Clericis mercatura interdicta. 68.m.
Clerici pauperes violenti, quomodo plectendi. 553.p.
Clericis qua mulieres cohabitare possint. 348.p.
Clerici uxores ex heresi venientes, à se secludant. 218.m.
Clerici ex heresi venientes, non misceantur vxorib. 218.p.
Clericis monachos fieri, non prohibeatur. 349.f.
Clerici criminalia negocia non iudicent. 69.p.
Clerici in mutuum eadem prorumpentes. 98.m.
Clerici non passim ordinandi. 245.p.
Clericorum concubina monasterio traduntur. 431.f.
Clericis assidue incontinentib. quamdiu pœnitendum. 431.f.
Clericis castitas tenenda. 473.m.
Clerici ab humano sanguine, etiam hostili se abstineant. 96.p.
Clerici ne sine testimonio, cum mulierib. habitent. 576.p.
Clerici coniugati sub testimonio uiuant. 76.f.
Clerici extraneas mulieres in domo non habeant. 9.m. 77.p.
Clerici incantatores ab Ecclesia proyiciuntur. 189.p.
Clerici vagi & inobedientes communionem priuantur. 108.p.
Clerici quotannis congregandi, & sui officij admonendi. 254.p.
Clerici incontinentes, pro voluntate Pontificis distringuntur: iterum lapsis, in fine tantum communicatio datur. 97.m.
Clerici à publica indictione immunes. 349.p.
Clerici, ab alterius diœcesis Episcopo non ordinandi. 178.p.
Clerici violenti, quomodo plectendi. 552.m.
Clerici locales. 223.m.
Clerici adolescentes sub prefecto in uno conclaui. 343.p. 370.m.
Clerici ab vxoribus abstineant. 10.m.
Clerici ne incantatores sint. 746.m.
Clerici & seculares ad Concilium vocandi. 71.m.
Clericos probos augere potest Episcopus, prauos deijcere. 516.p.
Clericorum praua exempla damnosa. 102.m.
Clericum expolians excommunicatur. 41.p.
Clericum desertorem suscipiens excommunicatur. 306.m.
Clericum alienum suscipere sine consensu Episcopi sui, nemo potest. 83.f. susceptum intra octo dies representet. 626.m.
Clericum alienum nullus ordinet. 108.m. 121.p. 184.m.
Clericus usurarius, alienus à Clero. 189.m. degradandus. 8.m.

I N D E X

- Clericus extraneas mulieres non fugiens, officio suo priuatur, quamdiu non se emendet.* 99. m. 84. m.
- Clericus scurrilis ab officio retrahendus.* 746. f.
- Clericus desertor, honore priuatur ad tempus.* 306. f.
- Clericus desertor, Episcopo suo restituendus.* 306. p.
- Clericus in foro litigans excommunicatur.* 220. m.
- Clericus ad sacrificium quotidie non accedens, non habetur pro Clerico.* 39. f.
- Clericus à suo Episcopo ad alium non transeat.* 41. m.
- Clericus Ecclesiam suam deserens, retrahendus.* 177. f.
- Clericus ad quotidianū psallendi officium nō veniens, deponitur.* 190. p.
- Clericus propter licentiam monachus esse volēs, excōmunicatur.* 33. p.
- Clericus ordinandus, spondeat se localem futurum.* 108. m.
- Clericus die Dominico se ab Ecclesia non absentet.* 190. p.
- Clericus à propria Ecclesia ad aliam non transeat.* 83. f.
- Clericus relabens ad coniugia seculiq, mores, apostata.* 433. f.
- Clericus fornicator, projicitur.* 183. p.
- Clericus harseos suspectus, in Concilio se purget.* 185. m.
- Clericus vasa Ecclesia venundans.* 180. f.
- Clericus ad regnum indignos promouens, excommunicatus.* 404. p.
- Clericorum uxores adultera, projicienda.* 15. f.
- Clericus adoptiuam mulierem non habeat.* 181. p.
- Coitus ante, & post partum, quamdiu interdictus.* 20. m.
- Collatio fidelium inter Clericos diuidenda.* 122. m. 127. m.
- Coma Clericis non nutrienda.* 93. p. 190. m.
- Comasij Presbyteri professio.* 48. p.
- Comatis & cinerarijs non nubendum.* 16. p.
- Comes, & eius dignitas vnde fluxerit.* 456. m. *quomodo olim creabatur.* 457. p. *eius officium potissimum in pace.* 457. p.
- Comes thesaurorum.* 460. p.
- Comes exercitus.* 463. m.
- Comes Notariorum.* 460. f.
- Comes scanciarum.* 459. f.
- Comes ciuitatis Toletana.* 460. m.
- Comes patrimonij.* 460. p.
- Comes stabuli.* 462. m.
- Comes sacrarum.* 464. p.
- Comes cubiculi.* 462. p.
- Comes patrimonij.* 250. p. 251. p.
- Comes ciuitatis.* 463. f.

Comes

ALPHABETICVS.

- Comes Spatariorum.* 461.m.
Comitem quid propriè tangat. 459.p.
Commemoratio pro defunctis. 121.f. 122.m.
Communicat Sacerdos ante altare. 340.f.
Communicat populus extra chorum. 340.f.
Communione diuersitas. 125.f. 340.f.
Communio inter laicos, aut Laica. 39.f.
Communio in exitu vite pœnitentibus, cum consideratione Episcopi danda. 193.m.
Communio Episcopis per Papam redditur. 50.f.
Communio quomodò dabatur ab Acephalis. 326.p.
Communio cur persequutionis tempore difficilius concedebatur. 26.p.
Communio orationis. 193.p.
Communione accedentes, manus in formam crucis cõponebãt. 65.p.
Communicatoria litera. 14.m.
Communicabatur in martyrum & defunctorum Missis. 538.p.
Communicandum, Pascha, Pentecoste, & Natali Domini. 19.m.
Completorium, post Vespertinum officium. 63.m.
Complutum. 147.m.
Compostellanum templũ. 279.m. *B. Iacobi corpus ibi sepultũ.* 525.f.
Compostellanus Prasul causam primatus Romæ agit. 290.f.
Computus Paschalis à primæ sedis Episcopo petendus. 280.m.
Concilij celebrandi ordo. xxvij.p.
Concilium Eliberitanum. 1.p.
Concilium Casaraugustanum primum. 31.p.
Concilium Toletanum primum. 37.p. *quando.* 38.p. *nationale.* 62.f.
Concilium Tarraconense. 67.p.
Concilium Gerundense. 75.p.
Concilium Tolet. secundum. 82.p. *quando ibid.* 90.f.
Concilium Ilerdense. 95.p. *mutilum videtur.* 103.m.
Concilium Valentinum. 105.p.
Concilium primum Bracarense. 115.p.
Concilium apud Lucum. 128.p.
Concilium secundum Bracarense. 165.p.
Concilium Tolet. tertium. 198.p. *Interfuerunt.* 5. *Metropolit.* 234.m.
Concilium primum Hispalense. 242.p.
Concilium secundum Casaraugustanum. 248.p. 249.f.
Concilium Tolet. sub Reccaredo. 252.p.
Concilium Oscense. 254.p.
Concilium Barcinonense. 255.p.

Yyy

Concilium

I N D E X

- Concilium Toletanum sub Gundemaro.* 258.p.
Concilium Egarense. 302.p.
Concilium Hispalense secundum. 304.p. 323.p.
Concilium Toletanum quartum. 327.p. 364.p. sub Iusto. 363.f.
Concilium Toletanum quintum. 376.p. nationale. 385.p.
Concilium Toletanum sextum. 384.p.
Concilium Toletanum septimum. 402.p. nationale. 411.f.
Concilium Toletanum octauum. 416.p.
Concilium Toletanum nonum. 477.p. 487.m.
Concilium Toletanum decimum. 489.p. quando. 504.m.
Concilium Emeritense. 507.p. quando. 525.p.
Cōcilium Tolet. undecimū. 540.p. Diuisio sedium in eo facta. 561.f.
Concilium Bracarense tertium. 571.p.
Concilium Toletanum duodecimum. 583.p.
Concilium Tolet. decimum tertium. 610.p.
Concilium Toletan. decimum quartum. 641.p. prouinciale. 649.p.
Concilium Tolet. decimum quintum. 659.p. quando. 681.f.
Concilium Casaraugustanum tertium. 686.p. 691.f.
Concilium Tolet. decimum sextum. 692.p.
Concilium Tolet. decimum septimum. 729.p.
Concilium Tolet. decimum octauum. 751.p.
Concilium. 12. Tolet. confirmatum in decimo tertio. 609.f.
Concilia singulis annis. 337.p. 222.m. 600.p.
Concilia ruenti mundo subueniunt. 584.f.
Concilia orthodoxorum Episcoporum amplectenda. 209.p.
Conciliorum fructus. 332.p.
Concilia generalia & localia. 119.m.
Concilium sine tumultu agendum. 549.m.
Concilij primi Nicani auctoritas. 38.m. 63.p.
Concilium qualiter fiat. 332.f.
Concilium indicitur in calce Concilij precedentis. 485.f.
Concilium quando congregandum. 332.f. 366.f. 222.f.
Concilij tēpus Principis aut Metropolitanani electio prescribit. 559.p. 578.f.
Concilium admonitus Episcopus accedat. 69.m. 512.m.
Concilium. 13. Toletanum violantis pœna. 635.f.
Concilium non soluendum, nisi sequens indicatur. 222.f.
Concilium nemo soluat, nisi omnibus peractis. 333.f.
Concilium antea bis, nunc semel in anno. 332.p. 366.m.
Concilium prouinciale Metropolitanus cogit. 332.m.

Concilio

ALPHABETICVS.

- Concilio intersunt viri ex officio Palatino.* 420.m.
Conciliarum quatuor generalium honor. 236.f.
Concilio nullus ante horam generalem exeat. 333.f.
Concilium Ephesinum, principio Concilij celebrandi recitādū. xxx.f.
Concilia bis in anno. 537.m. 181.p.
Concilium Venetum. 366.p.
Concilia provincialia tertio quoque anno. 366.m.
Concilium Constantinopolitanum. 201.f.
Concilium non accedentis Episcopi pœna. 512.m. 559.p.
Concilium sex mēses ante à Metropolitanopublicandum. 710.p.
Concilia etiam absentes, subscribentes roborant. 642.m. 643.p.
 655.p. 656.p. 658.f. 719.m.
Concilium integrum & perfectum. 178.m.
Concilium, Episcopi nomine, mandatarius accedat. 511.f.
Conciliarum Hispaniæ chronologia. xxiiij. p.
Concilium generale dicitur quartum Toletan. 330.f.
Concilium ab Episcopis subscribitur. 333.f.
Concilium sextum Carthaginense, quando. 25.m.
Conantius, Palentina sedis Episcopus. 375.m. 772.m.
Conceptio B. Virginis xv. Kal. Januarij. 491.p. 505.f.
Concha. 12.f.
Concordia inter Sacerdotes seruanda. 551.p.
Concubine Clericorum vendebantur. 487.f.
Condemnandus nullus, sine accusatore legitimo. 391.m.
Confessor quis. 365.p.
Confessio occulta. 102.m.
Confirmatio non iteranda. 72.m.
Confirmationis Sacramentum, benedictio dicitur. 17.f.
Confirmatio tertij Concilij Toletani. 224.f.
Confirmatio quinti Concilij Tolet. 382.p.
Confirmatio. 12. Concilij Toletani. 623.m.
Confugientium ad Ecclesiã Sacerdoti ratio reddenda. 598.f. 609.p.
Cōfugientes ad Ecclesiam nō abstrahēdi. 98.p. 398. & plura ibidem.
Confugiens ad hostes, excommunicatur. 391.f.
Conimbria. 139.p. 152.f.
Coniugia licita. 46.f. 118.p.
Coniugia cum hæreticis non iungenda. 746.m.
Coniugia in Baptismo non dimittuntur. 53.m. & deinceps.
Consecratio altaris Presbytero illicita. 324.m. 708.m.
Consecratio basilicæ ab Apostolis fluxit. 197.p.

Yyy 2

Consecratio

I N D E X

- Consecratio Ecclesiarũ Dominicis diebus fit tantũ. 686.p. Ibid. plura.*
Consignatio, Confirmatio. 566.m. fitq̃ ab Episcopo. ibid.f.
Constantinus Hispaniam in sex Metropoles diuisit. 131.m. 271.m.
Constitutio altaris Presbytero illicita. 208.m.
Constitutiones humana tenenda. 53.f.
Consuetudo antiqua seruanda. 90.m.
Consuetudo diuersa nihil officit. 334.m.
Consuetudo prouincie in ieiunio obseruanda. 28.m.
Continentie professio. 219.m.
Continentiam non profitens, non ordinandus Diaconus. 186.p.
Contra Principem negocia sua quis iudicibus iudicanda sine crimine periurij obycere potest. 676.m.
Controuersia de re Ecclesiastica quomodo terminanda. 102.f.
Conturbium. 713.m.
Conuentus in Hispania Plinio septem. 103.f.
Conuersatio & fides pœnitentis compendiat tempus. 192.f.
Conuiuia de confertis. 189.m.
Corbona quid denotet. 496.f.
Corduba. 157.f. Colonia Patricia.
Corpora humana resurrectura. 46.m.
Corporis mēbra Episcopus sua auctoritate non mutilet. 517.p.
Corpus B. Virginis cum hymnis sepultum. 260.f.
Corpus Christi non imaginarium, sed uerum. 45.m.
Corpus Dominicum absq̃ inuincibili necessitate proijcientis pœna. 557.p.
Corfica. 162.f.
Creatum aut seruum nihil in Trinitate. 698.p.
Creauit in Sacra scriptura, de carne intelligendum. 319.p.
Cruce erecta, insigne Primatus. 293.p. 294.m.
Cruce clauem habens de uinculis Petri. 653.m. 655.m.
Culpa probanda, ut quis honore suo & seruitio regis eijciatur. 616.f.
Cum Iudeis cibum capiens, abstinetur. 20.f.
Cuniuldus contra Canones ordinatus. 593.f.
Curiales. 52.p.
Custodis officium. 56.m. 61.f.
Custodia prolis Regie. 393.p.
Cyprianus Doctor. 337.p.
Cyrillus Alexandrinus. 212.p. 214.m. Ephesino Concilio preesedit. 661.f. Eius liber, qui uocatur Scholia. 666.f. Comentarua in Ioannem. 684.f.

Damiossi.

ALPHABETICVS.

D

- D**æmoniosi, qui. 193.p.
Data gratuito, à Clericis accipi possunt. 70.m.
Decaluatio turpis. 706.f. 398.f.
Decani. 467.p.
Decima, & primitia soluenda. 246.f.
Decreta Synodalia non conuellenda. 436.f.
Decretum Gundemari. 263.p.
Decretũ de salute Principum in omni Concilio recitandum. 379.f.
Defensores. 468.m.
Definitio incauta soluenda. 19.p.
Defuncti diuino iudicio relinquendi. 207.m.
Defunctorum corpora non abijcienda. 111.m.
Degradatur Episcopus à tribus Episcopis. 324.m.
Deitatis & carnis in Christo diuersa natura. 46.m. 204.p.
Deitas in Christo non mortua. 317.m.
Deitate cõsistẽte in hominis suscepti natura, Christus passus. 702.p.
Delator cuius culpa quis proscribitur, aut occiditur. 17.p.
Delicta frequenter iterata, frequenter condemnanda. 61.f.
Dertosa. 159.p.
Desperantis, si mortem euaserit, pænitentia. 706.m.
Detonsi. 351.p.
Deuota maritum ducens, marito suo uiuo. 183.f.
Deuota peccantis pænitentia. 42.m. 184.p.
Deuota pænitens conuiuium Christiana mulieris non adeat: quæ eã recipit, abstinetur. 42.m.
Deus idem prisca & noua legis. 45.p.
Deus impassibilis. 316.p.
Deus interest Concilijs. 201.m.
Deus non alter, alter homo in Christo. 321.p.
Diabolus, prius bonus Angelus; non ex chao. 117.f.
Diabolus nihil in mundo sua auctõritate facit. 118.p.
Diaconatus. 25.anno suscipitur. 83.m.
Diaconus coram Presbytero non sedeat. 186.p. 93.m. 746.p.
Diaconus post ordinationem se peccasse confessus. 17.m.
Diaconus iam ordinatus, graue crimen confessus, inter Subdiaconos habendus. 182.f.
Diaconi munus. 452.m.
Diaconus sedere in Concilio cum Episcopis non potest. 511.f. 536.f.

I N D E X

- Diacones non se Presbyteris anteponant.* 347.m.
Diacones, nisi uxoribus suis se abstineant, nō fiunt Presbyteri. 38.f.
Diaconi in Concilijs Toletanis pro Episcopis subscribunt. 537.p.
Diaconi coram Episcopis stent. 333.p.
Diaconus non fit, post Baptismum militans. 40.f.
Diaconus matrimonium appetens, vacet à Clero. 186.p.
Diaconus pro Episcopo non dirigendus ad Concilium. 536.f.
Dianium. 149.p.
Dictinius Episcopus, eiusq; professio. 47.p.
Dignitas officiorum à Rege successore confirmanda fidelibus subditis. 392.m.
Diocesim suam Episcopus quotannis visitet. 70.p. 245.m.
Diocesim visitans Episcopus, duos solidos accipiat. 168.p.
Diocesis, qua Episcopū nunquam habuit, nō habeat. 592.f. 593.p.
Discendum, priusquam doceas. 564.f.
Discretio, mater omnium virtutum. 62.p.
Discrimen Episcopi, & Sacerdotis. 308.f.
Diualis obseruantia. 445.f.
Diua memoria, de Rege mortuo. 671.f. 672.f.
Diuidunt Gothi Hispaniam. 271.p.
Diuina credenda, non discutienda. 646.p.
Diuina quoq; res Regi cura. 263.p.
Diuinitas nulla contra Trinitatem. 117.m.
Diuisio sedium Hispanie in Concilio Nicano. 22.m.
Diuisio sedium Episcopaliū Gallæcia. 128.f. 130.f. 528.p.
Diuisio rerum Ecclesiasticarum in Hispania triplex. 73.f.
Doctōris nomen nemo sibi imponat. 33.m.
Dominus vobiscum. 120.m.
Dominicis diebus non ieiunandum. 188.
Dominico die Episcopus non iudicet causas. 245.p.
Dominico die Clerici causas non iudicent. 68.f.
Dominicis diebus & Paschatis officium fit erecto vultu. 188.f.
Donati, qui. 240.f.
Donatus monachus. 769.f.
Dos basilicæ. 196.f. *antequam consecretur basilica, assignanda.* 169.m. *ad ordinationem spectat Episcopi.* 223.p.
Dracontius. 764.p.
Due voluntates in Christo. 701.p.
Due nature in Christo. 312.p. & *deinceps.*
Duarū naturarū in Ch̄o indiuisæ proprietates. 645.p. 651.p. 657.m.
Duas

ALPHABETICVS.

- Duas cōditiones inter se contrarias iurans, iustiori tenetur.* 673.p.
Dumium. 129.m. 153.m.
Duo Episcopi non sint in vna ciuitate. 592.f.
Duo solidi dabantur Episcopis ex basilicis Gallæcia. 406.f. 413.p.
Duodecim signa non obseruanda. 118.p.
Duodecim vita incerti auctoris. 774.f.
Duodecim tabularum lex. 127.p.
Duumuiratus. 14.p.
Dux, prima dignitas Palatina Gothorum. 454.p.

E

- E**cclesia Catholica vniuersalis. 230.p.
 Ecclesia nunquam moritur. 356.p.
 Ecclesia Romana fons prædicationis. 656.f.
 Ecclesia Pratoriensis. 659.p.
 Ecclesia res, priuatarū studio negligēs, damnum eidē resarcit. 194.f.
 Ecclesia pauperes Episcopi cura reparanda. 518.p.
 Ecclesiam suam deserens, non ministret in Clero. 184.f.
 Ecclesia in stationes diuisa. 372.p.
 Ecclesie plures non dentur vni Presbytero. 708.p.
 Ecclesia alienata parochia sua restituitur. 305.p.
 Ecclesia limitibus dubijs, inspectores mittendi. 305.f.
 Ecclesia gentili & heretico patet. 109.m.
 Ecclesia ab Episcopo non inuadenda. 178.m.
 Ecclesia ab Episcopo heretico consecrata, quid fiat. 248.f.
 Ecclesia queq; ad suam parochiam pertinet. 219.p.
 Ecclesia seruiens, eius censu fruatur. 252.f.
 Ecclesia quando repetentis Episcopi. 316.p.
 Ecclesia Christianorum malè habitæ Iudæis risui. 694.m.
 Ecclesia res curantes emolumentum sequitur. 521.f.
 Ecclesia res non alienande ab Episcopo. 243.p.
 Ecclesiarum expoliatio, calamitatum causa. 400.f.
 Ecclesia binæ olim sub eodem Episcopo. 73.f.
 Ecclesia Toletana, post Mauros ibi deuictos, dedicata. 282.m.
 Ecclesia Toletana locus terribilis. 767.f.
 Ecclesia Toletana Metropolitana. 258.m.
 Ecclesia D. Leocadiæ in suburbio Toletano. 729.p.
 Ecclesiam tardè accedens, abstinetur. 8.m.
 Ecclesijs collata, in earum iure permaneant. 393.p.
 Ecclesiastica rei fraudator Episcopus Metropolitan. indicetur. 479.p.

INDEX

- Edicta sine die & Consule, auctoritate carent.* 25.m.
Editiones. 52.p.f.
Egabra, hodie Cabra. 157.f.
Egara, ubi. 160.f.
Egica Princeps Concilium alloquitur. 659.m. *tomum Concilio of-*
fert. 660.p. *filius Regis, ibid. eius laus.* 682.m. 711.p. *Concilium*
rursus alloquitur. 729.f. *tomus.* 730.p.
Egitania. 129.m. 152.f.
Eiecta, qua. 183.p.
Elbora, qua, & ubi. 155.m. 253.f.
Electio Episcopi à Metropolitano approbanda. 276.p.
Elementa non colenda. 191.m.
Elena hodie Elna. 162.p.
Eliberis, qua, & ubi. 21.m. 158.p.
Eliberitanum Conciliū omnium Hispania primum. 22.p. *post Nica-*
num. 22.m. *quot Episcopi interfuerint.* 1.p. *quo tempore.* *ibid.*
Eliberitano Concilio subscribunt. 26. *Presbyteri.* 4.f. 18.f.
Elipa. 157.m.
Elipandus. 269.f. *eius error.* 280.m. *à quibus confutatus.* 269.f.
Elotona. 152.p.
Emerita, Colonia Romanorum. 524.m. *militia B. Iacobi attributa.*
154.f. eius suffraganeæ. 132.m. 134.m. 141.p. 144.p.
Emeriten sis ordo primo loco in Concilio Toletano subscribat. 235.m.
Emporia opus Phocensium. 161.p.
Enchiridium D. Augustini. 667.f.
Energumeni, qui, & unde dicti. 570.p. *sacra non tractent.* 558.p. *in*
sine baptizentur. 11.p.
Energumenus non ministret. 9.f.
Energumeni fideles in fine communicant. 11.p.
Energumeni nomen ad altare non recitandum. 9.f.
Epagra. 162.m.
Episcopali dignitati nulla adæquatur. 277.p.
Episcopatum munere ambiens, excommunicatus. 430.f.
Episcopatus Metropolis Bracarenf. 579.f.
Episcopi munus. 452.f.
Episcopo præsente, Presbyteri orationes colligant. 93.m.
Episcopi Archipresbyterū, Archidiaconū, & Primiceriū habeāt. 537.f.
Episcopo ab intestato moriente, quid seruandum. 71.p.
Episcopi vigilantia. 86.m.
Episcopus successor in vita non constituendus. 178.p.

Episcopus

ALPHABETICVS.

- Episcopus seditiosus, excommunicatus.* 179.p.
Episcopus ad Concilium vocatus, eat. 181.m.
Episcopi causa per Episcopos finiatur. 246.p.
Episcopus ordinandus quid promittat. 556.m.
Episcopi praeipuum manus predicare verbum Dei. 562.f.
Episcopus iussus, ad Metropolitanum veniat. 512.p.
Episcopus petitur à Concilio per suggestiones. 260.f. 261.p.f.
Episcopi conuicini singulis mensibus Toleti sint. 408.m.
Episcopi defuncti res non diripienda. 99.m. *Et quid ijs fiat.* 100.p.
 106.p. *exequia.* *ibid.*
Episcopum falso accusantis pœna. 17.p.
Episcopus apud se Concilia facere non potest. 181.p.
Episcopus Rectores, cū fundatoris cōsensu Ecclesia praeficit. 479.f.
Episcopo defuncto nullus maledicat. 518.m.
Episcopus pro tumultato Episcopo quantum capiat. 482.m.
Episcopus res suas alijs relinquere potest. 180.p.
Episcopi crudeles in suos esse non debent. 223.m.
Episcopus legitime impeditus, à predicatione verbi Dei excusatur.
 565.m.
Episcopi mœchantes, nec in fine communicant. 8.p.
Episcopi duo eodem tempore eiusdem sedis, qui. 236.p.
Episcopi Episcopum, praesente ieiunio, eligant. 255.f.
Episcopus adsit, Et intersit Synodo, usq; ad finem. 246.m.
Episcopi per ciuitates, non villulas, constituendi. 592.m. 593.p.
Episcopus pollutus, loco Et ordine priuatur. 431.p.
Episcopo obtemperandum. 98.m.
Episcopus succedens, praecedentis voluntatem non infringat. 521.f.
Episcopi secundum ordinationis tempus sedeant. 121.p.
Episcopi, Presbyteri, Et Diacones manifestè in scelere reperti, in Con-
cilio excommunicantur. 181.p.
Episcopus, ubi consecrandus. 341.f.
Episcopi nihil pro consecratione basilica capiant. 169.m.
Episcopus, sine Metropolitanis consensu, non ordinandus. 263.m.
Episcoporum in monasteria ius. 350.p.
Episcopus res suas, non Ecclesia, ad heredes transmittit. 742.p.
Episcopus ordinandus in praesentia Metropolitanis. 177.p.
Episcopi in nomine Metropolitanis placitū faciāt, de casta vita. 511.p.
Episcopus diœcesim visitare nolens, excommunicatur. 179.p.
Episcopi reprehensionem caueant. 246.f.
Episcopus iam ordinatus, res Ecclesia acquirit. 245.f.

Episcopi,

I N D E X

- Episcopi, qui fieri prohibeantur.* 341.p.
- Episcopus ordinandus, ante altare iuret, se nihil pro ordinatione dedisse, nec daturum.* 555.f.
- Episcopi alienum Clericum ordinantis ordinatio vacua.* 184.f.
- Episcopus à Toletano Episcopo ordinatus, intra tres menses proprii Metropolitanam presentiam visurus accedat.* 595.m.
- Episcopus sit Cleri & civium voluntate.* 341.f.
- Episcopus testimoniū personarū probabilium secum habeat.* 342.f.
- Episcopi magnatis uxore, aut cōsanguineā polluentis pœna.* 553.m.
- Episcopus solus Sacerdoti honore dare potest, auferre nō potest.* 207.f.
- Episcopus à Principe, aut Metropolitano admonitus, ad locum designatum non veniens, excommunicatur.* 623.p.
- Episcopus nihil pro chrismate accipiat.* 169.p.
- Episcopus si non sua culpa vacet, quid fiat.* 178.f.
- Episcopus parochitanam Ecclesiam quomodo monasterium facere potest.* 217.f.
- Episcopus in Metropolitana ciuitate non ordinatus, intra duos menses se Metropolitano sistat.* 69.m.
- Episcopus quidquid de rebus Ecclesie alienat, irritum.* 242.f.
- Episcopus qua conditione res ad heredes transmittat.* 521.m.
- Episcopo grex suus visitandus.* 54.m.
- Episcopo cura animarum.* 179.f.
- Episcopus alienum Clericum suscipere non cogitur increpandus.* 185.p.
- Episcopi suorum curam agant.* 345.m.
- Episcopus per premium ordinatus deponitur.* 555.f. 567.p.
- Episcopi electio penes Principem.* 595.p. 695.m.
- Episcopi doceant ignorantes.* 168.p.
- Episcopus res Ecclesie vendens, eidem restauret.* 179.f.
- Episcopis colonos verberandi potestas.* 20.p.
- Epistolarum Pontificiarum auctoritas.* 217.p.
- Epistola Innocentij primi ad Synod. 1. Toletan.* 51.m.
- Epistola Isidori iunioris Episcopi Hispalens.* 451.m.
- Epistola commendatitia diuersi generis.* 27.p.
- Epistola Theodomiri ad Concilium Lucense.* 128.p.
- Epistola fœminis sine mariti nomine non scribenda.* 18.p.
- Epistola cur Euangelio anteponatur.* 110.f.
- Ere scriptura & ratio.* 22.m.
- Era non ab ere.* 22.f.
- Era pro numero capitulis affixo.* 22.f.
- Era non Hera.* 23.p.

Era

ALPHABETICVS.

- Era calculus quam diu obseruatus. 24. m.*
Era superat natiuitatem Christi. 38. annis. 23. f.
Eruigus Rex. 584. p. unctus. 589. p. electus à Vvamba. f.
Eruigus quosdam indignè rebus suis priuauit, & torfit. 661. p.
Esca non execranda. 46. f.
Esse in Deo idem, quod velle & sapere. 663. p.
Essentialiter quod de Deo dicitur, communiter singulis personis conuenit. 663. f.
Esus carnum in Quadragesima vetitus. 60. f.
Etosia, Osa. 160. m.
Euangelium post Apostolum legendum. 105. f.
Euangelium ante consummationem omnibus predicandum. 231. p.
Euantius, Archidiaconus Toletanus. 278. f.
Eucharistiam accipiens, & non sumens, anathema. 32. m. sacrilegus. 42. p. 556. f.
Eucharistia non tincta offerenda. 573. f. 574. p.
Eucharistia dabatur in manus. 64. f.
Eucherius Francia Episcopus. 762. m.
Euectio. 407. p. quid. 413. p. Quinquagenarius eius numerus. 413. f.
Eugenius, Toletanus Antistes, Metropolitanus. 267. f. 268. p. 270. m.
Eugenius Tolet. 380. m. 502. m. 504. p. 772. f. 773. p.
Eugenij Epitaphium de coniuge Cinda suindi. 412. p.
Eugipius. 761. f.
Eulogia ab hereticis non accipienda. 191. p.
Eulogius. 280. f. Corduba martyr. 281. p.
Eunuchi quales ordinari possint. 181. f.
Euphemius, vigesimus quartus Prasul Toletan. ab Eugenio. 235. f.
Eusebius, Dorolitanus Episcopus. 776. m.
Eutropius, Valentinus Episcopus. 766. f.
Eutryches. 204. f.
Examinandi, qui ordinantur. 182. m.
Excommunicati vitandi. 42. p. 193. f. 121. f.
Excomunicatis communicans excommunicatur. 41. f. 403. f. suscipiens excommunicatur. 389. f.
Excōmunicatum se iniuste conquerens Clericus ad maius concilium confugiat. 185. p.
Excommunicato alieno Episcopus communionem non tribuat. 13. f.
Excommunicatus Presbyter in necessitate cōmunionem prestat. 10. p.
Excommunicatus Clericus offerre non potest, nec Ecclesiasticum officium recitare. 185. m.

Exe-

INDEX

- Executorem dat Princeps, ut cogat seculares ad concilium.* 332.m.
Exemplaria professionum contra sectam Priscilliani. 47.p.
Exequia morientis Episcopi. 107.m.
Exequijs morientis Episcopi gratis interesse oportet. 412.f.
Exercitus Compulsores. 467.m.
Exomologeses. 737.m. 748.m.
Exonoba. 156.p.
Exorciste munus. 452.p.
Expolia. 170.p.
Extraneæ mulieres cum Clericis non habitent. 118.m. 348.p. si fe-
cerint venundantur. 348.m.

F

- F** *Acies non transformanda.* 194.f.
Facularum accensores, caterique idololatra ab Episcopo exterminandi, 705.m.
Facundius Afer. 763.p.
Falsi testes. 17.p.
Falsarij decaluabantur. 398.f.
Fama bona cura habenda. 342.f.
Familia fisci qua. 240.m.
Familia seruatorum dicitur Dominicus monasterium. 129.m.
Fasces Regum, & Consulium. 323.m.
Faustus Reginensis, Gallia Episcopus. 22.f.
Felicitas Iulia. 156.p.
Felicitas populorum, mansuetudo principis. 417.p.
Felix Regia urbis Episcopus. 276.m. 721.p. Scripsit Iuliani vitam.
773.f.
Feria quinta Paschatis ieiunium. 187.m.
Ferrandus Carthaginensis Episcopus. 776.f.
Festabole. 152.m.
Fides Constantinopolitani Concilij. 203.p. 210.p. hanc spernens, ana-
thema. 209.
Fides Ephesina. 209.p. spernens, anathema. ibid.
Fides Nicæna. 202.f. 210.p. ut tradit Athanasius. 237. spernens;
anathema. 209.p.
Fides Chalcedonens. 211.p.
Fidei confessio tertij Concilij Toletani. 206.m.
Fide Christi decorati, coram hominibus nobiles & honorati. 704.f.
Fides

ALPHABETICVS.

- Fides necessaria ad salutem.* 199. m.
Fidei sacramentum Sacerdotibus plenè noscendum. 542. f.
Fidem Regi datam frangens, anathema. 359. p.
Fideles in necessitate baptizant. 11. p.
Fidelis cum Iudæa vel Gentili mœchatus, excomim. 17. f.
Fidelis apostatans, & ad Ecclesiam reuertens, quãdo cõmunicet. 12. m.
Filastrinus, Brixienfis Episcopus. 775. p.
Filius. 543. m.
Filius solus formam serui cur accepit. 547. m.
Filius Dei de essentia Patris. 663. f.
Filius distinctus à Patre. 199. f.
Filius & Spiritus sanctus, inity expers. 208. p.
Filius Dei, natura Filius. 544. p.
Filius non est Pater. 45. p.
Filius secundum diuinam naturam impassibilis. 208. p.
Filius equalis, & à paterna substantia. 207. f.
Filius scit, quæ Pater. 208. p.
Filius & Spiritus sanctus, non minor Patre. 207. f.
Filius solus suscepit hominem. 386. p.
Filij non duo. 204. f. 212. p.
Filium Dei, antequam nasceretur, fuisse. 117. m.
Filius ex altero infideli natus, fidelis conditionem sequitur. 354. p.
Filios ex adulterio necantes, nunquam communicent. 15. m.
Filios interimentes distringendi. 222. p.
Filios in heresi baptizandos tradens. 99. p.
Filij Clericorum, maximè spurij, Canonici non fiunt. 487. f.
Filij Clericorum, non fiunt heredes parentum. 483. p.
Filij ex Iudæo & Christiana ad Baptismum sumendi. 220. f.
Filius Christianus Iudæi condemnati heres. 353. m.
Filij Clericorum in Ecclesia rediguntur seruitutem. 483. p.
*Filius Iudæi dudum Christiani, & seruus ab eo circumcisi, ab ipso re-
 mouentur.* 353. p.
Fiscina, à ferendo. 24. m.
Fiscus quid, & unde dictus. 240. m. & f.
Fisci & ararij discrimen. 240. m.
Fiscus Barcinonensis. 250. p. quæ ei inferenda. *ibid.*
Fiscales res. 241. p.
Flamines Catechumeni adhuc immolantes, quando baptizentur. 5. f.
Flamines munus tantum idolis dantes, in sine communicant. 5. m.
Flamines post Baptismũ immolantes idolis, nunquã cõmunicat. 5. p.

Zzz Flamines.

I N D E X

- Flamines post pœnitentiam mœchantes, nunquam communicant.* 5. m.
- Fœmina in cœmeterijs non pervigilent.* 10. m.
- Fœminis, relicto marito, alijs nubentib. quid fiat.* 6. p.
- Fœmina adulter antes conscijs maritis.* 16. m.
- Fœmina usque ad mortem adulter antes, nec in fine cõmunicant, alias post decennium.* 15. m.
- Fœtus ex adulterio necare studentibus, post septem annos communicatio tribuenda.* 96. m.
- Fœtum suum necante smulieres, decem annos pœniteant.* 192. p.
- Fontis baptismalis benedictio duobus temporibus.* 81. p.
- Forastica potestas.* 185. m.
- Forastici presbyteri.* 188. m.
- Forma celebrandi Concilij.* 562. m.
- Formata.* 27. p. 308. f. 324. f.
- Formula iuramenti, quo Egica Rex Erwigio se obstrinxerat.* 672. p.
- Fornicationis causa mulier maritum interimens.* 20. p.
- Fragmenta Conciliorum Bracarensum.* 194. p.
- Fragmenta Conciliorum Toletanorum.* 54. p.
- Fragmentum Concilij Tarraconens.* 72. m.
- Fragmenta Concilij Valentini.* 109. p.
- Fragmenta Concilij Ilerdensis.* 101. p.
- Fragmenta Conciliorum Hispalensium.* 225. p.
- Fragmenta Concilij Euberitani.* 19. p.
- Franciscus Ximenius Cisneros.* 300. f.
- Frater in fratrem manum mittens.* 101. m.
- Fratria.* 263. m. 266. m.
- Fratribus duobus nubens, quando communicet.* 192. f.
- Frequenter compefcendum, quod saepe delinquitur.* 377. f.
- Fructuosus in Potami locum sufficitur.* 499. f. multorum monasteriorum auctor. 504. p.
- Fruges à Iudais non benedicenda.* 13. p.
- Frustra, qui ratione vincuntur, consuetudinẽ nobis opponunt.* 735. m.
- Fulgentius.* 320. f. 671. p. 761. f.
- Fundator Ecclesie ordinandos Episcopo offert.* 479. f.
- Fundatores Ecclesiarum, earundem curam gerant.* 479. m. ab iisdem suffragium petant. 347. p.
- Fugitivi serui Ecclesiastici ab Episcopo distrabi possunt.* 60. p.
- Funeris ritus diversus Christianis.* 111. p.
- Future illicitè cogitare, superstitiosum.* 378. f.

G Gardin

ALPHABETICVS.

G

- G** *Ardingus*. 465. p. 616. f.
Garfias de Loaisa Cardinalis. 301. p.
Gaudentius Valerensis Episcopus. 624. m. 639. p.
Gelanes. 361. p.
Genebrardus Gallus. 18. m.
Genesis Episcopus Magalonensis. 228. f.
Genuit, in sancta scriptura de Dei filio intelligendum. 319. p.
Gerunda. 78. p. 160. f.
Gloria quando dicatur in fine psalmorum. 340. p.
Gloria & honor Patri, & Filio, & Spiritui sancto. 208. m. 339. f.
 370. m.
Gloria in excelsis Deo hymnus à Telephoro compositus. 370. p.
Gnostici. 117. m.
Gometius Manrichius parum strenuè Primatum Toletanum defendit. 295. f.
Gothi Reges suos frequenter gladio appetebant. 606. f.
Gothorum gens inclyta. 200. m.
Gothorum in Hispania imperium, quot annorum. 278. m.
Gradus ordinum gratis dandi. 577. f. 196. m. 256. p.
Gradus Ecclesiasticos pro meriti, nullis verberibus subiaceant. 577. p.
Gradus Ecclesiastici per interstitia conferendi. 122. m.
Gradus amissi quomodo recipiantur. 344. m.
Granos gentili ritu dimittere. 121. m. 125. m.
Gratia Dei non venundanda. 168. f. 554. f. 555. p.
Gratie Deo & Principi relatæ pro peracto Concilio. 394. m. 408.
 m. 559. m. 522. m. 600. p. 646. f. 676. f. 628. p. 691. p. 716.
 m. 740. f.
Gregorius Papa. 429. m. 334. m. 764. f.
Gregorius Nazianzenus. 318. f.
Gregorius, Eliberitanus Episcopus. 758. m.
Gundemarus. 260. m.

H

- H** *Abitum religionis sumentes, & postea nubentes, excommunicata, ni se emendent*. 54.
Habitum religiosum semel induens, & prauaricans, excommunicatur. 389. p.
Hæresis Arriana, quot annis in Hispania. 274. m.

Zzz Hæresis

I N D E X

- Heresis concubina, non uxor.* 232.m.
Hereseos suspectus Laicus, in Concilio se purget. 185.m.
Hereses ex diuisionis fonte. 231.m.
Heretici ad Clerum non promouendi. 13.p.
Hereticis non danda catholica puella. 7.f.
Helladius Toletanus Praesul. 770.f.
Heredes Presbyteri, aut Diaconi. 481.f.
Heredes morientis Episcopi quomodo se gerant. 481.f.
Herenas Priscillianista. 49.f.
Hermenegildi martyrium. 273.f.
Heterij scripta. 280.f.
D. Hilarius. 337.p. 317.f. 762.m.
Hincmarus Remensis. 24.f.
Hispalis. 244.f.
Hispalis, eiusq; suffraganea. 133.p. 134.p. 140.p. 144.p. 322.m.
Hispalensis sedes Toletana subest. 288.f.
Hispania recta fidei cultrix. 730.f.
Histrionibus res suas donare, immane vitium. 30.f.
Homicidij voluntarij pœnitentia. 192.m. 553.m.
Homicidij inuoluntarij pœnitentia. 192.m.
Hominem suscipiens. 331.p. pie exponendum. 365.f.
Homo mortuus, quid in lege significet. 625.m.
Homouision. 202.f. 203.f. 157.m.
Honorius Romanus, hereticus. 651.m. 657.f.
Hosti fides seruanda. 388.m.
Hostigesius. 280.m.
Hyacinthus Cardinalis primatum Toletanum defendit. 286.f.
Hydroparastata aquam solam in sacrificio offerebant. 580.f.
Hymnorum libros Hilarius, Ambrosius, & alij composuerunt. 369.f.
Hymni trium puerorum dicendi auctor. 369.m. in *Missis canendus.* 339.m.
Hymni pronuntiandi. 338.f. sub excommunicationis pœna. 339.m.
Hymnos in Ecclesia cani, antiquum. 369.m.
Hymnus, laus. 369.m.
Hymnus Clericis dicendus, ante & post cibum sumptum. 190.p.

I

- D. Iacobus an in Hispania predicauerit.* 291.f.
Iacobus Aragonum Rex, Maurorum domitor. 131.p.
Idatius Barcinonens. venit Toletum, ad celebrandum Pascha. 622.f.
Idatius

ALPHABETICVS.

- Idatius Clarus.* 759.p.
Idola destruens, si occidatur, non habetur pro martyre. 14.f.
Idola in domibus non habenda. 11.f.
Idolis oblata, Ecclesia deputantur habenda. 705.f.
Idolis post Baptismum immolans, priuatur omnino communionē. 5.p.
Idolothytum, acceptum non referendum. 11.m.
Idololatria summum scelus. 5.p.
Idololatram seruum dominus non ulciscens, excōmunicatur. 599.f.
Idololatria, sacerdotis vel iudicis instantia, exterminanda. 599.m.
 705.f. 221.m.
Idololatriam Dominus à possessione sua expellat. 221.m.
Idololatriam extirpantibus resistens, anathema. 706.p.
Ieiunium vsque ad horam nonam. 27.m.
Ieiunium quinta ferie passionis. 118.f. sexta. 336.p.
Igeditania. 152.f.
Ignorantia, mater omnium errorum. 343.m.
S. Ildefonsus cœlesti amiētū donatus. 277.m. 506.p.
S. Ildefonsus, Eugenij successor in sede Toletan. 767.f.
S. Ildefonsus de Viris Illustribus. 767.p.
Ilerda. 103.m. 160.m.
Ilipa Italica. 157.m.
Illiberis, quæ, & ubi. 21.m.
Illicis, fortè Origuela hodie. 151.f.
Imagines venerande. 30.p.
Immunitas Ecclesiarum. 400.p.
Impeditus Episcopus, ne iussus ad Metropolitanum accedat, vades legaliter informatos mittat. 623.p.
Imperator dicitur B. Petri Apostoli filius. 650.f.
Impositio manus. 220.p.
Impositio manuum. 168.f.
Impositione manuum paraclētus datur. 208.f.
Incantatores qui. 189.p.
Incesta coniugia qua. 745.p.
Incesti cum Catechumenis Ecclesia eijciuntur. 97.p.
Indiculum professionis Iudæi conscribant. 397.f.
Indulgentia principis noxijs seruata. 380.p.
Infamium. 633.f. 736.p.
Infantes in heresim traducti. 8.f.
Infantes ad Baptismum quando suscipiantur. 187.m.
Infans unius diei, in discrimine baptizandus. 76.f.

INDEX

- Infantibus Eucharistia dabatur.* 557.p.567.m.
Infirmi quocunq; tempore baptizandi. 76.m.
Ingenua persona idololatra excōmunicatur, & exilio dānatur. 599.f.
*Ingenui flagellati à Principe, pro leuibus culpis, non amittunt testi-
 monium, aut res suas.* 617.m.
Ingenuitatis charta. 57.p.
Ingrati actio. 309.m.
Initium de tempore intelligendum. 698.f.
Innocentij tertij epistola ad Petrum Compostell. 525.p.
Inscriptio vetus. 150.f.158.m.
Inspectores. 517.f.
Interfectores sui. 121.f.
Inuiti non saluandi; cur. 352.p.
Ioannes Prasul Toletan. martyr. 281.m.
Ioannes Prasul Tolet. causam Primatus defendit. 286.p.
Ioannes Cereuela, Archiepiscopus Toletan. 294.f.
Ioannes Tauera, Cardinalis. 300.f.
D. Ioannes Chrysostomus. 759.f.
Ioannes Constantinopolitan. Episcopus Cappadox. 764.m.
Ioannes Casarugustanus Episcopus. 770.m.
Ioannes Gerundens. Episcopus. 766.m.
Iosephus Scaliger. 24.p.
Iria. 129.m. *El Padre...* 37.f.
Irreprehensibiles sibi Ecclesia vult. 182.m.
Irritum, quod ab Episcopis aduersus Romanũ Pontificem fit. 293.m.
Isidorus Hispalens. Episcopus. 265.p. 321.f. 374.m. 429.f. 771.f. scri-
 pta. *ibid.* Doct̃or egregius. 670.p. Chronicon. 526.f. liber differen-
 tiarum. 670.p. de viris illustribus. 758.p.
Itatius prouincia Gallæcia Episcop. 776.p. diuersus ab Idacio. 34.p.
Italica. 157.m.
Iudæi, & qui ex eis, officia publica non agant. 354.m. 221.p.
Iudæi sibi regni fastigium vsurpare tentarunt. 739.f.
Iudæi relapsi, in seruitutem rediguntur. 740.p.
Iudæi ne quemquam à baptismo subtrahant. 597.p. 373.f.
Iudæi ne Pascha suo more celebrent, aut circuncisiones faciant.
 597.p.
Iudæi diebus Dominicis ab opere cessent. 597.p.
Iudæi ne diiudicent escas. 597.p.
Iudæi ne propinquas suas ducant. 597.p.
Iudæi ne religioni nostræ insultent. 597.p.

Iudæi

ALPHABETICVS.

- Iudai libros vetitos ne legant.* 597.m.
Iudeis mancipia Christiana ne seruiant. 597.m. 354.f.
Iudeo ad fidem venienti professio facienda. 597.m.
Iudai Christianum non plectant, nisi regio iussu. 597.m.
Iudeorum serui ad fidem conuersi libertate donantur. 597.f.
Iudai Christianam familiam non regant. 597.f.
Iudaeus ex alia prouincia veniens, se Episcopo vel Sacerdoti sistat.
 597.f.
Iudai Christianas uxores habentes, Christiani fiant. 353.f.
Iudai dudum Christiani, ad fidem cogendi. 352.f.
Iudai ad fidem se conuertentes, ab omni exactione liberi. 704.m.
Iudai baptizati, festa cum Sacerdotibus celebrent. 485.p.
Iudeis uxores concubinas, aut mancipia Christiana habere non li-
cet. 220.f.
Iudaeis inimicus Reccesuinthus. 421.p.
Iudeis fauorem vel munus contra fidem Christi praestans, anathe-
ma. 352.m.
Iudeorum filij septimo anno à patribus separandi. 740.f. 749.p. an
idem de Mauris licitum sit, & expediat. 749.p. & deinceps.
Iudeorum placitum Principi factum. 475.f.
Iudeos Rex Cinthila eiecit. 373.f.
Iudeos publica officia affectantes iudex nisi prohibet, excommunica-
tur. 354.f. 374.p.
Iudaeus Christianus apostatans, perimendus. 476.p.
Iudaeus ad publica officia subrepens, occiditur. 354.f.
Iudaeus baptizatus, à non baptizato abstineat. 353.m.
Iudeorum excessus, sine Sacerdote non iudicentur. 598.f.
Iudex Ecclesiasticus quando non debeat se ad Gentilium historias
conuertere. 528.p.
Iudicibus Episcopis obtemperandum. 246.m.
Iudicium contra Dominum prodijt feria quarta. 27.f.
Iuliani duo. 681.f.
Iulianus, Metropolitanus Toletan. 628.f.
Iulianus Pomarius. 761.p.
Iuliani liber de tribus substantijs. 682.f.
Iuliani vita per Felicem. 773.f.
Iuramentum seruandum. 424.p. 713.p.
Iuramenta pro Regia salute obseruanda. 427.m.
Iuramentum pueri aut puella. 19.m.
Iuramentum soluendum, quod minori nexu obligat. 427.p.

I N D E X

- Juramento, quod socero promiserat Egica, absoluitur.* 674.f.
Juramenti in salutem Principis à Clerico violati pœna. 491.m.
Juramenti interpositio roborat. 425.f.
Jurata illicitè non implenda. 425.p. 428.p. 429.f. 472.f.
Jurare Dei, quid. 427.f.
Juramenta & pœnitentia in Deo. 427.f.
Jurgantium actiones. 661.m.
Jusiurandum, si testis deficit, fidem manifestat. 426.p.
*Iusta propositio negotium admittens, non voluit prolata equita-
 tis amputare iudicium.* 675.f.
Iustinianus Imperator. 762.f.
Iustinianus, Valentia Episcopus. 763.p.
Iustus, Toletanus Præsul. 375.p. 771.m.
Iustus Urgelitanus. 91.f. 763.m.

L

- L** *Ac pro vino in sacrificio non offerendum.* 573.m.
Laica communio. 39.f. 104.p.
Laici extra cancellos cõmunicabãt. 104.m. *Clerici ante altare.* *ibid.*
Laici secus altare non stent. 372.p.
Laici in Concilio. 333.p.
Laici religiosi non imperent. 492.p.
Laicus, cuius uxore adulterum fornicavit utamandus. 183.m.
Lamecum. 129.p. 153.p.
Lamecens. & Egitanens. Episcopatus sub Compostellano. 534.p.
Lanificijs absit vanitas gentilis. 191.f.
Lapides Arri. 150.m.
Lapis, in quo D. Virgo institit Toleti. 506.p.
Lapsorum in haresim, ac redeuntium pœna. 749.f.
Laticlavium. 323.f.
Laterculus Paschalis. 334.f.
Laudes Euangelium sequuntur. 338.p.
Laudes quid. 369.m.
Lazarum cur Dominus fleuerit. 224.p.
Leander. 235.f. 244.p. 365.m.
Leandri homilia. 229.p.
Leander cur primus Concilio. 3. Toletano subscribat. 274.m.
Lectio in mensa Sacerdotum. 218.f.
*Lector viduam uxorem ducens, amplius nihil sit, nisi fortè Subdia-
 conus.* 39.m. 186.m.

Lector,

ALPHABETICVS.

- Lector, & Ostiarius adultera adhaerens, projicitur.* 70.p.
Lectoris munus. 186.f. 452.p.
Legatum de rebus Ecclesiae quomodo valeat. 43.p.
Leges sine consule & die, irrita. 57.p.
Leges varia contra Iudaeos. 597.p.
Legitima poenitentia. 26.m.
Legio à Romanis legionibus condita. 136.f. *ciuitas Regia.* 137.p.
Legio septima Germanica, seu Gemina. 162.f.
Legio Metropolis, nulli subiecta. 135.m.
Lenocinium facientes, nunquam communicant. 7.p.
Leo PP. 320.p. quadragesimus. 116.m. *epistola ad Flavianum*
contra Eutychem. 204.f. 212.p.
Leonis. 11.PP. *ad Episcopos Hispaniae epistola.* 650.p. *tres epistola.*
679.f. Ad Quiricum Antistitem Tolet. 653.p. *Ad Simplicium*
Comitem. 654.p.
Leocadia ciuis Toletana. Corpus eius ex Belgio relatum. 364.m.
Leocadia Confessor. 330.p.
Leuegildus, impius Rex. 235.m.
Leuita communicat ante altare. 340.f.
Leuita qua etate ordinandus. 342.p.
Lex edita in Concilio octauo Toletano à Reccesuintbo Rege.
445.p.
Lex in confirmatione Concilij Toletani duodecimi. 603.m. 609.f.
decimiertij. 633.f. *decimiquinti.* 680.p. *decimifexti.* 718.f.
decimiseptimi. 741.m.
Libelli famosi. 13.m.
Liber questionum D. Augustini. 667.p.
Liberorum necandorum auctor Plato. 241.p.
Libertis accusandi patronos facultas adempta. 355.f.
Liberti, qui ordinari possunt, qui non. 356.f.
Libertus, nisi fiscalis, officium Palatinum affectans, seruus reddi-
tur. 621.m. 634.f.
Libertus non faciat iniuriam domino suo. 637.f.
Liberti, nec eorum posteritas, cum posteritate patroni coniugia non
contrahant. 638.p.
Liberti secularium ad Clerum non promovendi. 18.p.
Liberti patrocinio Ecclesiae commendati. 356.m.
Liberti Ecclesiae, qui ordinentur. 357.p.
Liberti Ecclesiae, qui verè censendi. 520.f.
Liberti Ecclesiae & ingenua filius, in patrocinio Ecclesiae. 520.f.

Liberti

INDEX

- Liberti Ecclesia, & posteritas eorum, libertatem suam celantes, in seruitium retrahuntur.* 521.p.
- Liberti Ecclesia res suas in alienum dominium transferre non possunt.* 484.f.
- Libertorum ab Ecclesia obsequio recedentium res ad eandem redit.* 484.m.
- Liberti Ecclesia ingrati, in seruitium reuocandi.* 309.m.
- Liberti Ecclesia non copulentur ingenuis.* 484.p.
- Liberti Ecclesia quando in seruitutem reuocentur.* 356.m.
- Liberti Ecclesia ordinati, Ecclesia acquirunt.* 357.p.
- Liberti Ecclesia libertates suas succedenti Episcopo intra annum representent.* 589.p. *ad id ab Episcopo monendi.* ibid.
- Liberti Ecclesia, in eiusdem patrocinio.* 218.f. *& iure.* 243.p. *& obsequio.* 484.f. *cum posteritate.* 355.f. 356.p. 520.m.
- Libertorum Ecclesia ingenuis copulorum filij, in Ecclesia obsequio.* 484.p.
- Liberti Ecclesia commendati, in Episcopi patrocinio.* 218.f.
- Libertus Ecclesia, contra eam non testificetur.* 355.f. 357.m.
- Libertus Ecclesia indebitè factus, libertatem perdit.* 520.m. *& eius posteritas.* 521.p. 539.f.
- Libertorum Ecclesia filij, in Ecclesia nutriendi.* 391.p.
- Libra quantum valeat.* 482.f.
- Licinianus, Carthaginiensis Spartaria Episcopus.* 766.p.
- Lindanus.* 104.f.
- Litania quid, & cur instituta.* 78.m. *à sancto Mamerto correcta.* 79.p.
- Litania à Theodosio celebrata pro aëris serenitate.* 80.p.
- Litania maior à Gregorio indicta.* 79.p.
- Litania post Pentecosten.* 76.p.
- Litania singulis mensibus pro qua re.* 737.m. 748.p.
- Litania secunda Kalend. Nouemb.* 76.p.
- Litania mense Decembri.* 377.p. 382.p. *vacandum tunc ab opere* ibid.m.
- Litania principio Quadragesima.* 170.f.
- Litera communicatoria.* 9.p. 27.p.
- Litera confessoria.* 9.p. 325.p. *cur dabantur.* 26.f.
- Litera pacifica.* 27.p.
- Litera Canonica.* 27.p.
- Litera tractatoria.* 325.p.
- Litera Ioannis Regis, super primatu Toletano.* 296.p.

Litorius,

ALPHABETICVS.

- Litorius, de cog, inscriptio.* 448.f.
Liubigotho, uxor Erwigij. 619.p.
Lucentum. 149.p.
Lucernarium. 40.f. quid. 63.m. quando fiat, & unde dictum, ibid.
cur prohibeatur in villa legi. 64.m.
Lucius Papa primatum Toletan. confirmat. 285.f.
Luco, Lugo. 129.m. 153.f. à Uandalis adificata. 137.p. quando
Metropolis facta. 195.p. que ei subsint. 136.p.
Lucinius, nobilis Hispanus. 28.p.
Lucretius, Episcopus Bracarenf. 116.p. & deinceps.
Luminaria in Ecclesijs, vetus institutum. 196.m.
Luna cursus, ad quid faciendum, non obseruandus. 191.m.
Lusitana sedes, Era septingentesima quarta, duodecim. 524.m.
Lustrationes paganorum non faciendæ. 197.p.
Lutuba. 161.m.

M

- M** *Acarius Antiochenus.* 651.m. 658.p.
Macrobius Diaconus. 775.p.
Magalona. 161.f.
Magi quantum pœniteant. 60.m.
Magos Clerici consulentes. 344.m. 371.f.
Maieſtatis ritulus, antiquus Regibus Hispania. 263.m.
Malaca, hodie Malaga. 158.p.
Maleficiũ passus Presbyter, ad Episcopi sui aures deducat. 517.m.
Maleficio alium interficiens, nunquam communicet. 6.p.
Maleoca, fortè hodie Malagon. 140.m.
Mancipia ab Abbatibus Monachis donata, non manumittenda.
 744.p.
Mancipia decem Ecclesia habens, habeat proprium Sacerdotem,
sin minus, alijs iungatur Ecclesijs. 708.p.
Mancipia Christiana Iudais non vendenda. 494.f. 506.p.
Mancipijs Ecclesia manumissis, quid fiat. 242.f.
Mansus integer Ecclesie attribuitur. 246.f.
Manus impositio quid. 567.f. 11.p.
Manus impositione Christianos fieri. 11.m.
Manus & digiti signant carnem Christi crucifixam. 314.f.
Maranatha. 209.p.
Marcellinus, Italia Presbyter. 777.p.

B. Maria,

I N D E X

- B. Maria, virgo ante, & post partum.* 700. m.
- Maritus non accipiendus à quaquam, citra propriam & parentum voluntatem.* 219. m.
- Maritus concubinaris, excommunicatus.* 42. f. non habens uxore, non perinde; modò sit unius coniunctione contentus. 42. f.
- Martinus Dumienfis.* 763. f. Dumienfe monasterium construxit. 500. f. *Episcopus Bracarenfis.* 166. p. 123. f. 172. p. *Orientaliũ Patrum capitula in Latinum vertit.* xxix. p. 173. f.
- Martinus, Viennensis Episcopus.* 763. f.
- Martini PP. V. decretum super primatu Tolet.* 293. f.
- Martyr quis.* 365. p.
- Martyr & Confessor aliquando idem.* 364. f.
- Massona Episcopus Emeritens.* 235. m.
- Mater & soror in eadem domo cum Clerico esse possunt.* 77. p.
- Mater filium occidens, quamdiu pœniteat.* 20. m.
- Materia Sacramenti Eucharistiæ.* 726. m.
- Matthias in locum Iudæ successit.* 717. p.
- Mauri Hispaniam inuadunt.* 278. p.
- Mauricius Bracarenfis Episcopus, postea haresiarcha & antipapa.* 290. p. à Toletano deponitur. 285. m. 530. m.
- Maximus, Casiraugustanus Episcopus.* 767. p.
- Medicinales herba cum incantatione non legenda.* 101. f.
- Medicorum incisione Clericus claudus effectus, porro ordinandus.* 103. p.
- Melanthius, Toletanus Presul.* 268. m.
- Mendaciorum leuium duo genera.* 429. p.
- Mentesa qua sit.* 150. p.
- Meretrices paganae, si conuertantur, recipienda.* 12. p.
- Mercede subditi non fraudandi à successore regni.* 379. p.
- Meretrix qua.* 183. p.
- Mersio trina, & simplex.* 334. p. 367. f.
- Metropolitani duonon sint in eadem prouincia.* 264. p. 271. p.
- Metropolitanus consilium ceterorum Episcoporum requirat.* 177. m.
- Metropolitani consinitimos assidue doceant.* 550. p.
- Metropolitanum aliũ accedere quis potest, à suo grauatus.* 627. f.
- Metropolitanus Episcopus ad Concilium vocat.* 536. m.
- Metropolitanum pro causis suis accedens, ab Episcopo non excommunicandus.* 627. f.
- Metropolitanus recens creatus, placitum faciat de casta vita.* 511. p. 536. p.

Metropolitani

ALPHABETICVS.

- Metropolitani primatus.* 120.f.
Metropolitani duo in Gallæcia. 124.m.
Metropolitanus Concilium alloquitur. 333.m.
Metropolitanus in dissesione iudicij de Episcopo, aduocadus. 179.m.
Millenarij. 466.m.
Miro, qui est Theodomirus. 195.m.
Missæ, Latinum nomen. 605.f.
Missæ vigiliarum. 606.p.
Missæ pro synaxi quacunq̃. 606.p.
Missæ ab uno incepta, ab alio perfici potest. 405.m.
Missæ celebrandæ iuxta usum Romanum. 120.f.
Missæ defunctorum. 118.f.
Missæ super monumentis mortuorum non tenendæ. 190.f.
Missas in Ecclesia tenere. 118.f.
Missas plures in una die ab uno dici, olim in usu. 607.m.
Missæ Catechumenorum. 97.p. 109.m. 110.m.
Missæ nocturna. 605.f.
Missæ à ieiunis celebranda. 406.p. 171.p.
Missæ peracta quando censeatur. 405.f.
Missæ in Sabbato sancto, ad noctem Resurrectionis refertur. 727.f.
Missæ sine orario non celebranda. 575.f.
Missæ tenendæ, ubi reliquæ martyrum. 190.f.
Missæ pro viuis et defunctis celebrandæ. 197.m.
Missæ defunctorum, pro viuis non celebranda. 736.f.
Missale et breuiarium Isidorianum. 366.p.
Modius Canonicus. 251.f.
Mæchiæ pœnitentes, rursum fornicati, nunquam communicant. 6.p.
Mæchati post baptismum, non fiunt Subdiacones. 9.f. uxorem ducentes pœnitent. 10.p.
Monachi Episcopis aut Clericis calumniam machinantes, gradum amittunt. 491.m.
Monachi ad proximam sanguinis, cum testimonio vadant. 68.p.
Monachum se fingens, sit verus Monachus. 60.m.
Monachi virginibus religiosis non sint familiares. 311.p. 325.m.
Monachi vagi pœna. 350.m.
Monachum quid faciat. 349.f.
Monachi et pœnitentes detondebantur. 398.p.
Monachi nomen recens, professio antiqua. 240.p.
Monachus parentum deuotione fit. 349.f.
Monachus, Clericus ordinatur cum Abbatis consensu. 96.f.

Aaaa Monachus

INDEX

- Monachus extra monasterium suum, Ecclesiasticum officium non agat.* 70.f.
- Monachus negocia forensia non tractet.* 70.f.
- Monachus virginum monasterio, cum iudicio Episcopi proficiendus.* 311.p.
- Monasteria multa in Batica.* 325.m.
- Monasterium Villula Aquis.* 592.p. 593.f.
- Monasteria, diuersoria secularium non fiant.* 688.p.
- Monasterijs oblat a Episcopus non contingat.* 96.f.
- Monasterijs virginum quales proficiendi.* 310.f.
- Monasteria virginum a monachis gubernanda.* 310.m.
- Monasterium faciens Episcopus, quota rerum Ecclesiasticarum parte dotare possit.* 481.p.
- Monasteria conuellsens, excommunicatur.* 310.p.
- Monasteriorum basilicae, ab omni impensione immunes.* 407.p.
- Monasterio qualis proficiendus.* 454.p.
- Monasterio virginum praefectus, cum ijs non loquatur.* 310.f.
- Monasterium incognitus ingrediens, ante triennium monachi habitum non accipiat.* 60.f. *Qui intra monasterium hospitari possint* 588.f.
- Monica memoriam sui post mortem fieri cupiebat.* 569.f.
- Montanus.* 260.m. *Metropolitanus Toletanus.* 85.m. 91.p. *eius epistola ad P. Laurentium.* 91.p. *et ad Theodosium.* 89.m. *miraculum* 768.p. 769.p.
- Morales libri D. Gregorij, in Hispania perdit.* 414.p.
- Morbis, aut regia iussio excusat Episcopum, ne veniat ad Concilium.* 536.f.
- Mors regis vindicanda.* 394.p.
- Morte plectendum sacerdos non iudicet.* 553.f.
- Mortis nomine diabolus appellatur.* 599.m.
- Mortui non lugendi.* 224.p.
- Mortuo Episcopo, breue rerum ipsius Metropolitano mittendum.* 106.m. 71.p.
- Mozarabum officium.* 472.f.
- Mulier menstruum cibo, aut potui miscens, quantum poeniteat.* 61.f.
- Mulieres suspectae cum Clericis habitantes, venundantur.* 218.m.
- Mulieres a virorum caetu separanda.* 31.f.
- Mulierum peruigilia prohibentur.* 24.m.
- Mulieres extraneae a Clericis per iudicem secularem amouentur, ipse in monasterium traduntur.* 243.f.

Munditia

ALPHABETICVS.

- Munditia cordis Deo grata.* 706.p.
Mundi panes, & studio preparati offerendi. 708.f. 709.f.
Mundus ad Dominum suscipiendū, tribus modis aliquis fit. 640.p.
Mundus à Deo factus. 45.f.
Munera Clerici pro patrociniō non accipiant. 70.m.
Munificatus. 443.f.
Munimen prolis Regia. 711.m.
Munitio Regis & prolis. 675.p. 738.m. 748.m.
Munus à non communicante non accipiendum. 9.m.
Musca canina. 666.p. 684.m.

N

- N** *Arbona.* 161. *eius suffraganea.* 132.m. 135.p. 141.f. 144.p.
Narbonensis Præsul Toletum ad Concilium veniebat. 531.m.
Natali Domini non ieiunandum. 117.m.
Natales martyrum in Quadragesima non celebrandi. 187.p.
Natali die ab Episcopis Pascha pronuntiandum. 170.f.
Natiuitates due in Filio. 547.m.
Natiuitas Domini quomodo celebranda. 505.f.
Natura Christi due inconfusa. 204.f. 212.f.
Natura due in Filio. 546.f. *non persona.* 547.p.
Naugarum pralium. 294.m.
Nebri dius. 72.p. 91.p.
Negocia & nundina Clericis interdicta. 8.p.
Nemaso. 161.f.
Neophytus non continuo promouendus. 182.p.
Nerui testicularum in Iob, quid. 429.m.
Nicani Concilij laus. 701.f.
Nicephorus Phocas res Ecclesie alienabat. 400.m. *Basilius Iunior cōseruabat.* *ibid.*
Nomina eorū pro quibus offerebatur, in Ecclesia recitabantur. 568.f.
Nomina viuorum benefactorum ante altare recitātur. 519.f. 539.p.
Nomina similiter defunctorum. 519.f.
Nomina; sapientia, essentia, & voluntas, an secundum relationem, an verò secundum substantiam à Patribus usurpentur. 683.p.
Nomina comparatiuè ex homine sumuntur, ad declarandum diuinitatis Sacramentum. 664.m.
Nonnitus Gerundensis. 375.m. 772.p.
Notarij in Concilijs. xxvij.m. 199.m. 333.p.
Notarius Regionarius. 652.p. 655.f. 662.f.

I N D E X

- Numantia.* 156.f. nunc Zamora. *ibid.*
Numerarius. 251.m. 469.m. 728.p.
Nuptiæ quando non celebrentur. 101.m. in ijs non saltandum aut
 plaudendum. 103.m.
Nuptijs multis copulatus pœnitentiam agat. 192.f.
Nuptijs secundis se copulantes pœnitentiam petunt. 185.f.

O

- O** *Bedientia, à quibus Episcopo præstanda.* 514.m. 515.p.
Oblatio. 121.f.
Oblationes in Ecclesia. 538.m.
Oblationes pro commemoratione martyrum. 187.p.
Oblatio populi, Clericis diuidenda. 169.f.
Oblatio nulla pro desperantibus fiat. 725.f.
Oblationes conscribere. 345.f.
Oblationes fidelium in quatuor partes ab Episcop. diuidenda. 54.f. 726.p.
Oblationes parentum retinentes, excommunicati. 109.p.
Oblatorum ad altare tres partes. 60.p.
Obligatus, sine consensu domini, non ordinandus. 41.p.
Oeconomus munus. 453.f.
Oeconomus Laicus non sit in rebus Ecclesia. 309.m. 310.p. 349.m.
Offertorij consuetudo antiqua. 538.p. *modus.* *ibid.*
Officia Ecclesiastica ordinandus noscat. 221.p.
Officia Ecclesiastica nesciens Clericus, discere cogatur. 434.p.
Officialis libellus ordinato dandus. 343.f. *Et quid sit.* 370.f.
Olyssippo, Felicitas Iulia appellata. 156.p.
Optimates palatij. 376.f.
Optimatibus palatij, Et Sacerdotibus tortura non adhibenda. 616.f.
Orarium. 344.m. *quid.* 371.p. *eius gestandi non eadem ratio.* 371.p.
Orarium quibus concessum. 371.m.
Orarium in sinistro humero. 347.f.
Orarium ab oratione. 371.m.
Orario uno Diaconus utatur. 347.f.
Orario scapulis superposito utendum. 121.p.
Orario Sacerdos dum ordinatur, utriusq; humero ambitur. 575.m.
Orarijs duobus nec Episcopus utatur. 347.f.
Orare pro mortuis, ab Apostolis traditum. 569.m.
Orare cum hereticis, aut schismaticis non oportet. 191.p.
Oratio Dominica, post Matutinas Et Vespertinas. 77.f.
Oratio Dominica delet minima peccata. 337.m.

Oratio

ALPHABETICVS.

- Oratio Dominica quotidie dicenda.* 336.f. cur. 337.m. 368.f.
Ordinandi, quales. 53.p.
Ordinandi nihil pro gradibus soluant. 168.f.
Ordinandi ex seruis, primum manumittantur. 483.m.
Ordinans & ordinatus per munera, excommunicatus. 388.m.
Ordinans bigamum, deponitur. 324.p.
Ordinati contra Canones, cum ordinatoribus deponuntur. 52.m. 98.f. 593.m.
Ordinati à Presbytero, non Episcopo, deponuntur. 207.m.
Ordinati, in grauibus criminibus detecti, deponuntur. 182.m.
Ordinati, peccata occulta confessi, pœnitentiam sibi iniunctam seruenter agant. 61.p.
Ordinatio Episcopi. 340.f.
Ordinatio Episcopi, omnium Sacerdotum comprouincialium consensu facienda. 341.m.
Ordinationis litera diem & Consulem habeant. 25.m.
Ordines debitis temporibus conferendi. 255.f.
Ordinibus qui prohibeantur. 52.f.
Ordinibus sacris mancipati, Canonicis regulis adstringuntur. 556.p.
Ordines quicumq; gratis conferendi. 473.m.
Ordo ubique vnus in officijs Ecclesiasticis. 331.f. 366.p.
Oretum. 148.f.
Orgellum, hodie Urgel. 161.p.
Originale peccatum. 590.f.
Ornamentis Ecclesia abutens, aut vendens. 736.a communionis perreptione tota vita alienus. 736.m.
Orontius. 537.m.
Oscæ, hodie Huesca. 160.m.
Osius, Episcopus Cordubens. 4.p. 18.m. 758.p.
Ostia baptisterij in Cœna Domini reserantur. 734.f.
Ostiarij munus. 451.f.
Ouetum nulli Metropoli subiectum. 135.m.
Ouetum, Metropolis. 279.m. 280.p.
Ouetum ciuitas Episcoporum. 280.p.
Oxoma. 147.f.
Oxomensis, & Aucensis Episcopatus diuisio. 144.f.

P

- Pacis assertores.* 469.p.
Palatini officij nomen, quibus commune. 412.m.

Aaaa 3

Palatina

I N D E X

- Palatina officia seruis interdicta.* 612.p.
Palatina officia nullus seruus aut libertus, nisi fiscales, obtineant.
 621.p.
Palatina officia seruus si affectat, quid eo faciendum. *ibid.* m.
Pallentia. 147.f.
Pallium, quid in Christo. 314.m.
Pampilona, Pompeij opus. 160.p.
Panis quotidianus, quid. 337.p.
Panis, vinum, & aqua, in sacrificio offerenda. 188.m.
Pantomimus. 15.p. 30.m.
Parcendi noxijs facultas regi seruata. 720.f.
Parentum voluntate, seu conuientia religiosos fieri. 494.p.
Parentes religioni filios tradunt, usque ad decimum annum. 494.p.
Parientia. 711.f. 727.p. 717.m.
Parochia sua Clericis non mutanda. 177.f.
*Parochias Episcopus faciens, quota alterius Ecclesia rei parte cam
 dotare possit.* 481.p.
Parochitani Presbyteri de familia Ecclesia sua Clericos faciunt.
 519.p.
Partitio totius orbis ab Apostolis facta. 267.p.
Pascha à Metropolitano pronuncianum. 170.m. 334.p. 504.f.
plura. *ibid.*
Pascha in Concilio predicatur. 485.f.
Paschalis & Natiuitatis die
Paschasius Siciliensis Episcopus. 761.p.
Passtonis die altaria nudantur. 727.p. 712.p.
Passto Christi in sola humanitate. 314.p.
Patrum oportet obedire praeceptis. 309.f.
Pater non idem, qui filius. 45.p.
Pater. 543.p. *Filium habet coequalem.* 199.p.
Pater, & Filius, & Spiritus, similiter honorandi. 208.m.
Pater nunquam sine Filio, & Spiritu sancto. 698.f.
Patermus, Bracarens. Episcopus. 49.m.
Paulinus Presbyter. 759.m.
Paulus Samosatensis. 117.m.
Patruinus Episcopus. 38.p. 66.p.
Patruinus Episcopus Bracarens. quod se muliere polluisset, deponitur
 499.m. 506.f.
Pax Iulia, Pax Augusta, Pace. 155.f.
Peculium manumissi, ut ordinetur, in potestate domini. 56.f.

Pecunia

ALPHABETICVS.

- Pecunia in Ecclesia oblata, in tres partes diuidenda.* 516.f.
Pedum lotio. 12.f.
Pegasus, Astigitanus Episcopus. 243.m.
Pentecoste quando celebretur. 12.p. 505.m.
Peregrina communio. 100.p. hac & laica eadem. 104.f.
Peregrinorum necessitati subueniendum. 217.m.
Perfidare. 720.m.
Perfuga Clerici pœna. 402.p.
Perfuga Laici pœna. 404.f.
Perfugium suadentis pœna. 403.m.
Periurium Deum offendit. 427.p.
Persequutiones Ecclesia utiles. 229.m.
Perseuerantia in bono necessaria. 388.p.
Persona una in utraq; Christi natura. 313.m.
Persona Trinitatis diuersa, Deitas una. 207.f.
Peruenire, pro inuenire. 610.p. & alibi saepe.
Petrus, caput Ecclesia. 525.m.
Petrus discipulorum Princeps. 656.m.
Petrus Tenorius. 295.f.
Petrus Pulcher. 280.p.
Petrus, Ilerdensis Episcopus. 777.p.
Petrus Gonçales de Mendoça crucem suam Ecclesia Toletana le-
gat. 300.m.
Petrus de Luna. 293.p.
Phylacteria, quid. 746.m.
Pictura in Ecclesia prohibita. 10.f. cur. 29.f.
Pimenius Dumienfis Abbas. 592.p.
Placitum quid. 567.p.
Plaga inguinalis. 731.f.
Plasmatio corporis humani, non opus diaboli. 118.p.
Plures baptismales Ecclesia non sint in una terminatione. 55.p.
Pœni ab utraq; parte freti. 150.m.
Pœnitentia triplex. 399.m.
Pœnitentia publica, quæ. 399.p.
Pœnitentia præcepta non priuant iura cœlestia. 625.p.
Pœnitentia agenda secundum Canones. 219.f.
Pœnitentibus in Missa reconciliatio dabatur. 308.f.
Pœnitentia indicio aliquo petenda. 591.p.
Pœnitentiam in morbo poscentes. 93.f.
Pœnitentiam accipere, quid. 567.f.

INDEX

- Pœnitentiam qui explerunt, quando reconcilientur.* 399.f.
- Pœnitentia ad quid suscipiatur.* 624.f. 625.p. quando detur.
640.m.
- Pœnitentiam non sentientes qui accipiunt, compleant.* 590.p.
- Pœnitentia non desidiosè tribuenda.* 220.m.
- Pœnitens vir tondetur.* 220.m. 93.m.
- Pœnitens abstineat se à peccatis, & negocijs secularibus.* 625.m.
- Pœnitentibus quibusdam pristina redduntur coniugia.* 390.p.
- Pœnitentes Sacerdos reconciliare non potest.* 308.f.
- Pœnitentes prauaricantes, rursus pœnitentiæ subdantur.* 350.p.
389.m.
- Pœnitentes non ulterius ad militare cingulum redeant.* 591.p.
- Pœnitentis fœmina, ad nuptias transeuntis pœna.* 350.m.
- Pœnitentibus sincerè nunquam negandum viaticum.* 25.f.
- Pœnitens, quis.* 39.p. 182.m. inter Lectores & Ostiarios haberi potest, & ulterius non promoueri. 39.p.
- Pœnitens, in mortis periculo statim reconcilietur.* 557.m.
- Pœnitens à communione suspenditur.* 220.p.
- Pœnitenti viduæ vel religiosæ stuprum inferentis pœna.* 97.f.
- Pœnitens, Ostiarius tantum, aut Lector ordinetur: iam ordinatus; inter Subdiaconos habeatur.* 182.m.
- Pœnitentes non inter sint epulis, nec negocia tractent.* 93.m.
- Pœnitens mulier habitum mutat.* 220.m.
- Pœnitentes, qui Clerici sunt & possunt, qui non.* 350.f.
- Pœnitentis, absq; reconciliatione decedentis memoria in Ecclesia habeatur & oblatio suscipiatur.* 557.f.
- Pœnitere Dei, quid.* 427.f.
- Polychronius.* 651.m.
- Porphyrogenneta res Ecclesiæ defendebat.* 400.m.
- Portucale, el Puerto.* 152.m. Festabole. *ibid.*
- Portucalensis sedes.* 129.p.
- Possessiones in terris Ecclesiæ à Clerico factæ, ad eam redeunt.* 84.m.
- Possidonius Africane prouinciæ Episcopus.* 760.m. vitam D. Augustini scripsit. 370.f.
- Postliminij ius.* 305.p.
- Pregnans baptizata, nihil participat infanti.* 188.p.
- Prepositis obediendum.* 622.m. 638.p.
- Prepositus Comitum.* 458.p.
- Præsulum Toletanorum Chronologia.* xxj.p.

Prætorium

ALPHABETICVS.

- Prætorium Toletanum.* 385.p. *Prætorium quid.* 397.m.
Præuaricati in fide, intestabiles. 354.p.
Prandia ad monumenta non portanda. 190.f.
Presbyter vocem decisivam in Concilio non habet. 366.f.
Presbyter Episcopum in baptisterium non precedat. 188.p.
Presbyter degradatus, de ministerio sibi interdicto nihil agere præsumat. 59.f.
Presbyter aliquid de iure sui tituli alienans, honore priuatur. 194.m.
Presbyteri, præsentate Episcopo, non chrismunt, nisi iussi. 187.f.
Presbyter, post ordinationem denotatus, non offerat. 182.f.
Presbyter non potest ordinare. 207.p.
Presbyter sub Ecclesia nomine emat. 743.m.
Presbyter secundis nuptiis non inter sit. 185.f.
Presbyteri & Diaconi vitæ suæ testes habeant. 343.p.
Presbytero mala suspicione infamato quid fiat. 101.f.
Presbyter & Diaconus non deponendus, nisi cum iudicij examine. 208.p.
Presbyter coram Episcopo baptisterium non introeat. 309.p.
Presbyteri & Diaconi mæchantes, nec in fine communicant. 8.p.
Presbyteri munus. 452.m.
Presbyteri ex vxoribus filios suscipientes, ad Episcopatum promoveri non possunt. 38.f.
Presbyteri ex hæresi venientes, probæ vitæ, ministrent; ceteri non. 248.p.
Presbyter idololatriam non prohibens, excommunicatus. 194.m.
Presbyteri à tergo Episcoporum in Concilio. 332.f.
Presbyter plures Ecclesias habens, in unaquaq; singulis diebus Dominicis celebret. 519.f.
Presbyterum aut Diaconum falsò accusans. 17.p.
Presbyter aut Episcopus pollutus, deponitur. 500.p.
Primas, quis. 638.f. 267.f. & unde dictus. *ibid.*
Prima sedes, qua. 638.p.
Primasius Africanus Episcopus. 760.f.
Primatus Ecclesiæ Toletanæ vetus. 258.m.
Primatus Ecclesiæ Toletanæ quando possimum resplenduit. 269.m.
Primatus Toletanus à quibus Pontificibus confirmatus. 285.p. & deinceps multis locis.
Primatus Toletanus ab Eugenio usque Athanaricum trecentorum sexaginta novem annorum. 272.f.

Primatus

INDEX

- Primatus Toletani quatuor vicissitudines.* 270.p.
Primatus Toletanus in Carthaginens. prouincia. 263.f.
Primates ubi ab Apostolis constituti. 267.m.
Primatus in singulis prouincijs, eiusq^{ue} auctoritas. 177.m.
Primas ab Episcopis de Paschate inquirendus. 687.f.
Primate contempto, nihil fiat. 264.m.
Primate inconsulto, non ordinandus Episcopus. 638.f.
Primatus Tarraconensi sedi denegatus. 284.f.
Primatibus palatij honor debitus. 392.p.
Primicerius, quis. 450.p. 451.p. *idem qui Primicerus.* *ibid.*
Primicerij partes. 453.p.
Primicerus. 514.m. *oblaciones dispensat.* 516.f.
Primogenitus Filius quomodo. 548.m.
Principi maledicens, excommunicatus. 379.p.
Principem nece attentantes serui, ad fiscum rediguntur. 714.m.
Princeps illicitè aliena sibi vendicans, excommunicatus. 447.p.
Principi miserendi aditus apertus. 427.m.
Princeps Concilium ingressus, benedici poscit. 729.m.
Priscillianus. 65.f. 91.m.
Priscillianistarum secta detestanda. 88.m. *sectatores, anathema.*
 46.f.
Prinati ab Episcopo suo, ab alijs non recipiendi. 32.f.
Prinignae ducentes. nec in fine communicant. 13.f.
Proba Falconia. 759.m.
Procer. 464.f.
Professa. 40.f.
Professio fidei. 385.m. 330.f. 343.p. 562.m. 697.f.
Professio fidei Reccesuinthi Regis. 418.m.
Professio Sacerdotis & Diaconi Episcopo facienda. 344.p.
Professio libertorum Ecclesia nouo Episcopo facienda. 390.f. 356.p.
Professio precaria nomine. 388.f.
Professio dispar non decet in uno officio. 309.f.
Profligata res. 379.m. 393.f. 444.p.
Profligatio. 444.p.
Promissa sua Deus legitur mutasse. 427.f.
Promissum, quod soluendum. 347.p.
Propinqua sanguinis se copulans, excommunicatus. 84.f.
Proponentem admittens, iudicandi facultatem concessit. 675.f.
Prophonicum, acclamatio totius Concilij. 651.f. 655.f. 658.f.
Protelatur malitia. 377.p. 387.p.

Proterius

ALPHABETICVS.

- Proterius Alexandrin. Episcopus.* 760.f.
Providentia salutaris, semper utilis. 618.m.
Prouincia Carthaginiensis. 147.m.
Prouincia Tarraconens. 158.f.
Prouincia Lusitania. 154.f.
Prouincia Batia. 157.p.
Prouincia Gallæcia. 152.m.
Prouincia Gallia. 161.p.
*Pfallendi & ministrandi consuetudo ea tenēda, quam Metropolitana
 seruat sedes.* 75.f.
Pfallendi ordo ubique idem. 120.m. 550.f.
Psalmi Alleluatici. 369.p.
Psalmi pœtici, in Ecclesia non legendi. 190.m.
Psalms quinquagesimus ante Canticum. 93.p.
Psalmistæ munus. 452.p.
Purgatio Canonica. 101.f.
Purpura Regum & Consulū. 323.m.

Q

- Quadragesimæ medio infantes baptizandi.* 170.f.
Quadragesima principium Episcopus nunciabat. 474.f.
Quadragesima ab uxore abstinendum. 19.f.
Quadragesima diebus templa frequentanda. 32.p.
Quadragesima, tempus mœroris. 337.f.
Quadragesimæ diebus carniū esus interdictus. 435.p.
Quarta de oblati pars, pauperibus & peregrinis assignata. 726.p.
Quartum Concilium Toletanum, vniuersale, cur. 390.m.
Quingentenarij. 466.m.
Quonca. 148.p.

R

- Rapta, nisi crimini consenserit, alij nubere potest.* 55.m.
Raptor sponsa aliena, publicè pœniteat, sine spe coniugij. 55.m.
Rationale iudicij quid denotet. 564.p.
Rebaptizati quantum pœniteant. 98.p.
Rebaptizandi opus, sacrilegum. 208.m.
Rebaptizati abstinendi. 99.p.
Rebrachatoria. 371.m.
Reccaredus. 198.m. 214.p.

Recceſuintus,

INDEX

- Recessu in his, & quae sub eo Concilia.* 275.f. 417.p. eius *nummus.*
 472.m. 524.f.
Reconciliatio quid. 567.f.
Reconciliatio in pœnitente. 220.p.
Reconciliatio mortis tempore non neganda. 557.f. 567.f.
Reconciliatio post pœnitentiam. 16.m.
Reconciliationis gratia. 21.p.
Reconciliatio dabatur manus impositione & Eucharistia sumptione:
 399.f.
Reclusi turpes, cellulis eijciendi. 407.m.
Reclusi, prius in monasterijs erudiendi. 408.p.
Rectoris Ecclesiae, res suas potius, quã Ecclesiae curãtis, pœna. 578.p.
Rectores Ecclesiae, si quid pro eadem dispendij pertulerint, eisdem re-
sarciendum. 578.m.
Regimen Ecclesiae suscipiens, rerũ suarum scripturam faciat. 480.m.
Regnum affectans, excommunicatus. 378.f. 394.p.
Regnum ascendens, iuret Iudæos à se in fide continendos. 387.f.
Regnum adiens Egica, quid iurauerit. 660.m.
Regula fidei contra Priscillianos. 65.p. 44.f.
Regula diuersa, quum essentialiter aliquid de Deo, & cum secũdum
comparationem humana mentis dicitur. 664.m.
Religio munda, qua. 496.p.
Religiosa ad seculum reuertentes, in monasterium truantur. 493.p.
Religiosa post transgressionem, iterum professionem faciat. 493.m.
Religiosa puella virorum familiaritas fugienda. 40.p.
Religiosi, qui nec inter monachos, nec inter Clericos. 350.m.
Religiosis fœminis Laici vitandi. 184.m.
Religiosorum corpora cum psalmis sepelienda. 224.p.
Relicta Catechumeni baptizatur. 6.f.
Relicta Episcopi, Presbyteri, Diaconi nubens, nec in fine communi-
cet. 103.m.
Relicta Principis, vestem secularem deponat. 690.p. & monasteriũ
 ingrediatur. *ibid.*f.
Reliquiarum sanctarum luminaria. 252.f.
Reliquias Episcopus gestans non veçtetur. 577.p.
Reliquia panis consecrati in loculo seruanda. 709.f. 726.f.
Reliquia Toletõ in Asturias delata. 279.p.
Reliquia ab Arrianis detenta, igne probanda. 248.m.
Reliquias Leuita, non Episcopi gestent in humeris. 576.m.
Reliquia veneranda. 581.f. & deinceps.

Remismundus

ALPHABETICVS.

- Remismundus Rex, Arrianus.* 114.p.
Res Ecclesie ab Episcopo gubernanda, & conseruanda. 179.f.
Res Ecclesie non in priuatum lucrum conuertenda. 180.m.
Res Ecclesie non alienanda ab Episcopo. 217.m.
Res Ecclesie collata, prescriptione temporis non defenduntur. 744.m.
Res Ecclesie non alienanda. 742.p. 743.m.
Res Ecclesie pro praestatione data. 480.p.
Rei Ecclesiasticae sublata nullus haeres. 479.p.
Rerum à Sacerdote conquisitarum diuisio inter haeres & Ecclesiam
 480.p.
Resurrectio mortuorum. 118.848.f.
Rex iniustus, anathema. 360.f.
Rex de pœnis remittere potest. 404.f. 405.p.
Rex interest Concilio. xxix.f.
Rex in Concilio humi prosternitur. 330.m.
Rex Hispania tempore Gothorū electione fiebat, non sanguine. 474.f.
Regum salutem attentans, anathema. 378.p.
Regum erga subditos officium. 360.p.
Reges qua in haeres transmittere possunt. 442.p. 444.m. 446.f.
Reges non soli de capire cuiusquam sententiam ferant. 360.m.
Regum Gothorum Chronologia. xvij.p.
Regum minus & cura. 214.p. 443.m.
Reges Sueuorum. xx.p.
Regibus Fides seruanda. 359.p.
Regis potestas maxima. 392.f.
Reges Gothorum à quibus creabantur. 475.p.
Reges Hispania ungebantur. xxxiiij.m.
Regem iura faciunt, non persona. 443.p.
Reges Hispania Episcopos eligunt, & nominant. 607.f.
Reges quales, & quomodo eligi debeant. 436.p.
Regem offendentes, ac proinde excommunicati, ab eodem in gratiam
recepti, etiam excommunicatione soluuntur. 591.m.
Regum salus custodienda. 377.m. 394.f.
Regis, prolisq; eius munitio. 618.m. 637.f.
Rege in hostes profecto, sacrificia continua. 510.m. 535.f.
Regni apice qui prohibendi. 378.m.
Ricardus, Vicarius Romana Ecclesia. 144.f.
Romana Ecclesia, ceterarum mater. 650.m.
Rudericus Rex, victus. 269.m. 278.m.
Rudericus Ximenius. 287.m. 288.m. 289.p.
Ruris Presbyteri. 188.m.

INDEX

S

- Sabbato ieiunandum.* 9 m. 28. p.
Sabbato sancto nulla solebant Sacramenta celebrari. 727. m.
Sabbati ieiunium cur à Gracis interdictum. 27. f.
Sabini duo. 4. p. 18. m.
Sacerdos nuncios ad extraneam gentem mittens. 344. f.
Sacerdotes & optimates palatij de crimine quomodo examinandi, & iudicandi. 617. f.
Sacerdotes ad ministerium salutis electi. 345. p.
Sacerdotibus Gentilium filias copulantes. 7. f.
Sacerdotum discordantium qui ad satisfactionem caritatis currit, ex eo tempore in Ecclesiam receptatur. 551. f.
Sacerdotum discordantium oblationes non suscipienda. 551. f.
Sacerdotem, rei Ecclesiastica raptorem, patronus admonitione compescat. 479. p.
Sacerdotes, quàm diu in discordia, non communicant. 551. f.
Sacerdos non veniens ad exequias defuncti Episcopi. 406. p.
Sacerdotes gentilium non sacrificantes, sed coronas portantes. 14. p.
Sacerdotis & Diaconi filia religiosa nubens, in fine tantum communicet. 43. p.
Sacerdos, qui pœnitentiam accepit, reconciliatione premissa, soliti ordinis retinet officia. 624. m. 625. f. 620. m.
Sacerdotum vita acriter inquirenda. 254. f.
Sacerdoti castitas seruanda. 252. m.
Sacerdotale officium à professa non fieri. 40. f.
Sacerdotes & Leuitæ canes ad venandum non alant. 743. f.
Sacerdotij ætas legitima. 181. m. 342. p.
Sacerdotalis communio. 104. p.
Sacerdotium propter munditiam retentatur. 625. p.
Sacramenta gratis ministranda. 554. f.
Sacramento se abstinens pro luxuria, excommunicatus. 193. f.
Sacramentum pro patria, Regisq; salute emissum violans, qua pœnâ plectendus. 715. p.
Sacrarium mulieres non intrent. 186. m.
Sacrificans semper communicet. 594. f.
Sacrificantes, post se adiutoria habeant. 558. m. 570. m.
Sacrificia quotidie pro principe, ac liberis offerenda. 712. p.
Sacrista Archidiacono subest: eius munus. 56. p.
Saiones. 470. m. 513. f.
Saldua, Cesar Augusta. 159. p.

Salmantica

ALPHABETICVS.

- Salmantica.* 155. p.
Salui Abbatis vita. 774. p.
Salutatio Episcopi & Presbyteri ad populum. 120. m. antiquissima. 125. p.
Salus paucorum non debet esse extinctio plurimorum. 673. f.
Sanctimonialium officium. 26. f.
Sanctius Infans, Prasul Tolet. 293. p.
Sanctuarium, velum altaris. 125. f.
Satisfactio digna, qua. 101. f.
Satisfactionis tempus pœniteni explendum. 220. p.
Scemena Regina. 23. m.
Scriptura corrupta non admittenda. 118. f.
Scriptura à Clericis aut Ecclesia ministris facta, à morte eorum cõputari debent. 482. p. 483. f.
Scriptura in fauorem Principis facta, diligenter examinãda. 446. m.
Scripturas debiti Princeps à nemine extorqueat. 445. f.
Scriptura sensus Apostolis quando apertus. 564. f.
Scriptura quomodo interpretanda. 53. f.
Scripturas sanctas Sacerdos sciat. 343. f.
Scriptura, prater quas Ecclesia recipit, sine auctoritate. 46. m.
Scriptura dimissoria. 27. p.
Secobia. 91. f. 148. m.
Secretarium ministri non ingrediantur. 746. p.
Seculares ab Abbate extra monasterium excipiendi. 685. f.
Seculares causas Presbyter vel Diaconus, sine consensu Episcopi non agant. 515. m. 537. f.
Secunda synodus Toletana: inter hanc & primam quot anni intercesserint. 273. m.
Securis Regum & Consulum. 323. m.
Sedendi & subscribendi ordo præcedentiam Episcoporum indicat. 276. f.
Sedes Portucalis per Theodorum diuise. 177. p.
Seditionarij, vsurarij, iniuriæ suæ ultores, non ordinandi. 746. f.
Sedulius Presbyter. 760. m.
Segobrica, Segorbe. 151. p. sub Tolet. ibid.
Segontia. 148. p.
Senior Clericis adolescentib. præfectus. 343. m.
Seniores Palatij. 376. f.
Sententia præferenda, cuius antiquior auctoritas. 532. f.
Sepeliendi quomodo Christiani. 224. p.
Sepeliri intra templa interdictum. 111. p. 122. p. 126. m.

I N D E X

- Septimana Clericis faciendæ.* 69.f.
Septuaginta quinque anima familiae Jacob. 685.p.
Septuaginta interpretes ab Hebraica veritate in annis discrepant.
 25.p.
Sepulcrum quid. 372.f.
Sepulcri violatoris poena. 372.f.
Sepulcra violans Clericus, deponitur. 349.p.
Series Regum Sueuorum. 114.p.
Series Prasulum Toletanorum. 268.m.
Serui idololatra, quomodò plectendi. 599.m.
Serui Ecclesie violenti, quomodo plectendi. 553.p.
Serui Ecclesie, in angarijs non fatigandi. 223.f.
Serui Christiani, à Iudeis empti, & Iudaismo maculati, ad fidem &
libertatem redeant non reddito pretio. 221.p.
Serui fiscales Ecclesias facere possunt. 221.p.
Serui ordinandi, in Ecclesia manumittendi. 57.m.
Serui pro remedio anima manumissi. 57.m.
Serui Ecclesie, in Ecclesia manumittendi, & postea ordinandi. 59.m.
Serui ab idolis prohibeantur. 11.f.
Serui non ordinandi, nisi manumissi. 58.f. *aliàs deponendi. ibid.*
Seruos Ecclesie quomodò Episcopus manumittat. 355.p.
Seruos alienos suscipiens. 187.p.
Seruus non ordinandus. 186.f.
Seruum suum quis necans, biennio excommunicatus. 745.m.
Seruus fiscalis. 471.m.
Setabis. 49.p.
Seuerus, Malacitanus Episcopus. 766.p.
Sexta Synodus Constantinopol. 650.p. 651.p.
Sexta feria passionis Missa non celebranda. 727.m.
Sexta feria & Sabbati ieiunium, unde. 27.m.
Sexta feria passionis crucis mysterium celebrandum. 335.f. 368.p.
Siliqua. 250.m. 251.f.
Simplexmersio quid signet. 335.p.
Sine baptismo decedentis perditio. 170.p.
Siricius Pontifex Romanus. 759.m.
Sisberius Regi exitum machinatus, deponitur, excommunicatur, re-
legatur. 713.f. 276.m. 717.f. 728.p.
Sisebutus Rex. Inscriptio de eodem. 322.f. 303.p.
Sitiuit in te anima mea: variant interpretes. 684.p.
Sixtus Papa. 774.f.
Sodomie obnoxius Clericus, quomodò plectendus. 706.f.

Sonus.

ALPHABETICVS.

- Sonus.* 510. *idem quod Laudes.* 535.p.
Sororibus duabus se copulantis pœna. 15.p. 192.f.
Sorores ipsæ & propinqua cum Clericis, sine testimonio non habitent.
 576.p. *aliàs contra.* 581.p.
Sortes de ligno & pane. 371.f.
Spalis. 157.p.
Spectaculis interesse, Clericis non licet. 189.p.
Spina, hereses. 229.f.
Spiritus sanctus, Deus omnipotens. 208.p.
Spiritus sanctus, à Patre Filioq; procedit. 207.f.
Spiritus sancti ardens inuocatio. 423.m.
Spiritus sanctus. 544.p. *eius processio.* *ibid.*
Spiritus sanctus à Patre & Filio distinctus. 45.p.
Spiritus sancti donum non pecunijs comparandum. 577.f.
Spiritus pro anima. 669.f.
Sponsio Principibus seruanda. 712.f.
Sponsalia frangentium pœna. 13.f.
Sponsus & sponsa benedicendi in Ecclesia. 109.f.
Sponsus & sponsa prima nocte uirginitatem seruent. 109.f.
Sponte datum, à Clericis accipiendum. 514.p.
Statuta humana, pro tempore variari. 30.p.
Stellarum fallacia non obseruanda. 191.m.
Stellis fatalibus non astringimur. 118.p.
Stephanus Eduensis. 685.f.
Stephanus Emeritensis. 375.p.
Stephanus Oretanus. 260.p.
Stipendia Clericorum. 388.f.
Stola, quid in Christo. 314.m.
Stupratores puerorum. 16.m.
Subdiaconi munus. 452.p.
Subdiaconi sacra uasa portant. 121.m.
Subdiaconus secundā uxore ducēs, inter Lectores, uel Ostiarios. 186.f.
Subdiaconus secundam uxorem ducens, ab officio remouetur. 39.m.
Subdiaconi muliere polluti pœnitentia. 474.m. 432.p.
Subdiaconus, quum ordinatur, quid accipiat. 474.m.
Subdiaconi tertiam uxorem ducentis pœna. 39.f.
Subdiaconatus etas. 83.m.
Subditi quomodo ab Episcopis corrigendi. 554.m.
Subreptione ad Clerum ueniens, deicitur. 183.p.
Subscriptiones Imperatorum & Regum in Concilijs. 367.p.
Substantijs duabus homo constat. 665.p.

I N D E X

- Successor ab Episcopo adhuc viuente non constituitur.* 246.p.
Sueui cum Goth his ad fidem conuersi. 200.f.
Suauorum regnum in Hispania quando deletum. 114.f.
Suffragium. 346.f.
Suggestiones diuersa pro Episcopo habendo. 260.f. 261.p.
Suintilanes deiectus. 360.f.
Summum Ecclesia sacerdotium imperitis non patet. 563.f.
Superpositiones ieiuniorum. 8.f. 9.m.
Superstes regina, nec coniugio, nec stupro iungenda. 620.p.
Supplementum, libellus Officialis. 474.f.
Supplicationes apud Romanos. 80.p.
Suum cuiq; sacerdoti officium faciendum. 87.m.
Symbolum alta voce in Missa dicendum. 605.f. 214.f. 217.p. 239.
 f. 422.p.
Symbolum quid, & unde. Symbolum Apostolorum. 239.m. 314.p.
Symbolum Catechumeni ante baptismum discant. 168.p.
Symbolum reddebant baptizandi Baptismi tempore. 196.p.
Symbolum in Concilio pramittitur. 588.p.
Symbolum. 422.m.
Symbolum quando, & cur occultè dicatur. 472.f.
Symbolum Nicenum. 509.p. 572. 613.m.
Symbolum in Concil. 15. Toletan. 662.p. *in Concil. 17. Tolet.* 733.m.
Symphosii Episcopi professio. 47.m.
Synaxin suscipiendi modus. 640.m.
Synecdoche. 666.p.
Synodus Toletana sub Gundemaro. 258.p.
Synodi Toletana quadam extra numerum. 260.m.
Synodi Prouinciales. 644.p.
Synodus Ephesina prima. 202.p.
Synodus vniuersalis & magna, quarta Toletana. 377.f.
Synodus Lateranens. quando. 287.f. *quot in ea Episcopi.* 288.p.
Synonyma. D. Isidori. 429.f.

T

- T** *Abernaculum, trium substantiarum Christi figura.* 668.p.
T *Tabula cerata: cera.* 450.p. & deinceps.
*Tabulis duabus nomina viuorum, & mortuorum in Ecclesia conti-
 nebantur.* 569.p.
Taio Casar augustanus Episcopus. Visio eidem facta. 414.p.
Tarraco. 72.f. 158.f. *eius suffraganea sedes.* 133.p. 134.f. 139.p.
 144.p. *quam diu sub Mauris.* 284.m.

Tarraconensis

ALPHABETICVS.

- Tarraconensis Primatum affectat.* 284.f.
Templum primum totius orbis Christianum Casar augustæ. 292.m.
Templum Toleti ubi Eugenius edificauerit. 271.p.
Templum Toletanum, omnibus formidabile. 277.m.
Tertia oblationum Episcopi. 70.p. 346.p. *Episcopo non accipienda.*
 168.m. *sed sit pro luminarijs Ecclesiæ. ibid.*
Tertiam Episcopus exigens, Ecclesiam reparet, aut relinquat. 707.f.
Tertiam sibi debitam, cui vult, Episcopus conferat. 481.m.
Tertia Regibus Hispania concessa. 726.m.
Tertia Episcopi, pro reparatione Ecclesiæ relinquenda. 518. p.
 538. f.
Tertulliani verba de Baptismo. 80.f.
Testamentum, in præiudicium Ecclesiæ ab Episcopo factum, temperatur. 502.p.
Testamenta quomodo tabulis diuidebantur. 450.f.
Testificandi ius amissum, à Rege restituitur. 596.p.
Testimonium & opes coniuratis in patriam, reddita. 615.m.
Theodoricus Rex. 73.p.
Theodorus Pharauntanus. 651.m. 657.f.
Theodorus, Mopsuestenus Episcopus. 775.m.
Theodomirus, Rex Sueuorum. 130.p.
Theodosij Junioris pietas. 370.p.
Theoribij studium in refutandis Priscillianistis. 89.m. *libri.* 88.f.
 91.m.
Theaurarij munus. 453.m.
Theudemundus Spatarius. 720.f.
Thia. 118.m.
Tiara Sacerdotibus peculiaris. 398.p.
Timetur amplius, quod singulariter, quàm quod generaliter promittitur. 556.p.
Titulum Decretalis, Requisiuit, corruptè legi. 286.m.
Tiuphadus. 465.m.
Toletum. 147.m. 62.m.
Toletum, Regia ciuitas. 274.m.
Toleti suffraganea sedes. 132.f. 133.f. 138.p. 143.f.
Toletum quot annis in seruitute. 269.m. 282.p. *quot annis sine Præsule.* 281.f.
Toleti tempore Maurorum sex paræcia. 279.m.
Toletani Præsulis auctoritas. 277.m.
Toletanus Metropolitanus à Principe electum Episcopum sedi suæ præficit. 595.m.

INDEX

- Toletana synodo sub Gundemaro, Prasul Toletan. cur non subscribat.* 259.f.
- Tomus in Concilio.* 417.m. 610.f.
- Tomus Ervigij Regis.* 585.m.
- Tomus Egica Regis.* 692.f. 693.m.
- Tomus dogmaticus.* 654.f. *dogmatica litera.* 657.p.
- Tonsura signaculum.* 619.m.
- Tonsura Ecclesiastica usus.* 398.p.
- Tonsura aut religiosa vestis semel assumpta, retinenda.* 494.p.m.
- Tonsura forma.* 348.p. *quis auctor.* 373.p. *quid significet.* 372.m.
- Torquatus, Pauli discipulus.* 150.m.
- Totum à parte significatum.* 665.m.
- Totus homo à Verbo Dei susceptus.* 669.m.
- Trabale iudicium.* 616.m. 637.f.
- Tractatus symboli D. Augustini.* 669.m.
- Tres portiones rerum Ecclesiasticarum.* 121.p.
- Tria sunt, quibus homo constat.* 669.f.
- Tribus hebdomadibus ante Epiphaniam, ab Ecclesia non recedendum.* 32.m.
- Tributa ab Ervigio relaxata.* 618.p. 632.p.
- Tricennalis obiectio silentium imponit.* 305.f. 482.p. 346.p. 513.m. 480.m.
- Triduo primo Concilij de fide tractandum.* 724.p.
- Triduo primo Concilij de Trinitate collatio.* 543.p. 686.f.
- Trina versio quid designet.* 334.m.
- Trinitas.* 545.p. *inseparabilis.* *ibid.* f.
- Trinitas quomodo credenda.* 330.f.
- Trinitas pluralitate caret.* 385.f.
- Trinitas sola, Deus.* 45.m.
- Trinitas unius substantia.* 207.f.
- Trinitatis opera inseparabilia.* 700.p.
- Trinitatis tres distincta persona.* 117.p.
- Trinitatis tertia persona, Spiritus sanctus.* 200.p.
- Truncationes membrorum Sacerdos non faciat.* 553.f.
- Tucci, hodie Martos.* 158.m.
- Tude, Tuy.* 153.f. 129.f.
- Turiasso.* 159.m.
- Tutior pars, quæ totum dicit, quàm quæ aliquid supprimit.* 669.p.
- Typus.* 90.p.
- Tyrannicus Rufinus.* 775.f.
- Tyrassona.* 159.m.

ALPHABETICVS.

V

- V* *Agi reclusi, monasterijs deputandi.* 407.m.
Valentia. 110.p. 147.f.
Valentia in Hispania tres. 110.p.
Valentia Roma vocata. 148.f. *Mauris erepta.* ibid.
Valerius, Episcopus Cesaraugustanus. 4.f. 34.m.
Varro. 240.m.
Vas ad baptizandum in Ecclesia. 103.p.
Vasa Deo sacrata priuatis vsibus deputantis pœna. 574.f. 575.m.
Vasa sacra, infra Acolythum, nemo tangat. 186.p.
Vasa corporalibus lauandis. 103.p.
Vetica, Vettonia. 153.p.
Veneficis in fine tantum communitio datur. 96.m.
Verberari à Principe, sine infamia. 635.f.
Verbum non in carnem conuersum, sed unitum. 546.f.
Verbum naturaliter ex mente originem ducit. 663.p.
Vergundus, Africanus Episcopus. 775.f.
Veseum, nunc Viseo. 129.p. 153.p.
Vespera. 64.p.
Vespera & Matutina, quotidie celebranda. 69.f.
Vespertinum officium continebat psalmos quatuor. 63.m.
Vespertina synaxis. 63.m.
Vespertinum, post lumen oblatum. 547.f. 551.f.
Vestimentum in Isaia quid. 315.p.
Vestimenta ad seculi pompam ornandam dantes. 14.p.
Vestis talaris Clericorum. 190.m.
Via Regia. xxxiiij.p.
Viaticum, pro Eucharistia. 556.f. 568.p. *eius fructus.* ibidem.
Viaticum communionis. 193.m.
Viaticum dignè accipientes in Clerum promoueri. 77.m.
Vicarius Principis. 458.f.
Vicarius Comitum. 458.p.
Vicarij Episcoporum in Concilijs. 441.p. 486.f. 503.p. 560.p.
 602.p. 630.p. 647.f. 679.p. 723.p.
Vicarium Episcopi Laicum esse, indecorum. 309.f.
Victor, Tunnenfis Episcopus. 764.p.
Victorinus Episcopus. 775.f.
Vidua, qua. 183.p.
Viduarum Hispanie habitus. 373.m.
Viduarum duo genera. 350.m.

Vidua

I N D E X

- Vidua seculares, quæ.* 350.f.
Vidua religiosa. 492.f. *Episcopo professionem facit.* *ibid.*
Vidua Episcopi nubens, non communicet. 43.p.
Vidua velamen sibi imponens, iam religiosa. 373.p.
Vidua Clerici iterum nubens, in fine tantum cõmunicet. 183.m.
Viduam aut dimissam ducens, non ordinandus. 183.p.
Vidua mœcha, quando, aut qua conditione communicent. 16.f.
Vidua non velanda; & cur statutum. 372.f.
Vidua religiosa pallio purpureo, vel nigri coloris caput tegat. 492.f.
Vidua religiosa aptam vestem ab Episcopo accipiat. 492.f.
Vidua sanctimonialis, quæ. 350.f. *professionẽ Episcopo faciunt.* 373.m.
Viginti dies ante baptismum Catechumeni quid faciant. 194.p.
Villicus. 470.p.
Villicus, diuersus à Vicario. 640.f.
Vinum aqua mistum à Domino consecratum. 726.f.
D. Virgo Ildelfonso se videndam prebuit. 291.f.
Virgine seculari corrupta, quid fiat. 7.m.
Virgines sacratae adulterantes, nec in fine communicant. 7.p.
Virgines post. 25. annos, & ante, si necessitas urget, velanda. 36.p.
Virgines ante. 40. annos non velanda. 33.m.
Virgines Christiana gentilibus non copulanda. 7.f.
Virginum consecratio Presbytero illicita. 208.f.
Viri illustres officij Palatini. 441.m. & deinceps in subscriptionibus
Conciliorum sup.
Viri coniugati, in adulterium lapsi. 16.m.
Vis ad credendum non inferenda. 350.f.
Visitandi ius Episcopo competit. 515.p.
Visitatio parochiarum ab Episcopo facienda. 346.f.
Visitet Episcopus diocesim. 167.f.
Visitans Episcopus, una die tantum in quaq; basilica moretur. 407.p.
Visitatores diocesis, quales. 371.f.
Vna persona ex duabus substantijs in Christo. 668.f.
Vnigenitus filius, quomodo. 548.m.
Vngebantur Reges Hispania. 276.f. 475.m.
Ungulum. 239.m.
Voluntas in Deo idem, quod natura. 663.m.
Voluntas genuit voluntatem, sapientiam sapientia. 662.f.
Voluntates dua in Christo. 645.f.
Voluntas Patris non est Filij contraria. 701.m.
Voluntariè oblata à Clericis suscipi posse. 170.p. 566.m.
Urbanus, Presul Toletan. 278.f.

Urbanus

ALPHABETICVS.

Urbani PP. rescriptum super Primatu Toletan. 283.m.

Urci, Almeria. 164.p.

Usurarius Laicus, ab Ecclesia proijciatur. 8.m.

V.terus Maria Virginis sanctificatus. 45.m.

Uvamba vnctus. 276.f. Et Eruigius. 277.p.

Uvamba pœnitentia. 584.p. tonsura & religiosa vestis. ibid.

Uvamba res gesta. 135.f. sedium diuisio. 143.f. mors. 144.m.

Vuestremirus. 280.f.

Vvitiſa Rex. 278.m.

Vxorem Clericus adulteram dimittat. 183.m.

Vxorem, excepta fornicationis causa, deserens, excommunicatur, & dignitatis Palatina officio separatur. 596.m.

Vxorem habens, mœchatus, si in infirmitate positus se cessaturum promiserit, nec præstiterit, non communicet. 12.f.

Z

Zona Monachorum. 371.m.

Accurata hæc Conciliorum Collectio, acri Garſiæ Loaisa ingenio illustrata, in catholicæ fidei præsidium, communemq; hominum vtilitatem in lucem edita, suo consonat exemplari, demptis his à me mendis assignatis.

Pagina. 29.lin.4. r. a. omij: lege, caccantij 97.lin.9. quazur ageimus: quinquagessimus 184.lin.12. aue
maris: aut fororis aut matris 189.lin.1. abinent: abstinet 194.lin.31. laboris: laboribus 103.lin.
24. viuificantem. viuificantem 107.lin.14. transuimus: ad Dei Ecclesiam trãsuimus 212.lin.19. ic-
cuddm: secũdum 214.lin.33. instaurenda: instaurandæ 252.li.30. Ostirius: Ostirius 259.lin.15.
Segobriensis: Segobriensis 275.lin.15. Syodus: Synodus 284.lin.11. erigitur: erigitur 288.lin.9. Cleric:
Clerici: & lin.18. Hufmodi: Huiusmodi 294.lin.10. Nauarum: Nauarum 300.lin.37. habetis: habitis
305.lin.30. Ob hoc hoc: Ob hoc 318.lin.4. Sacerdodibus: Sacerdotibus 349.lin.24. intercludimus:
intercludimus aditum 360.lin.1. constringant: constringat 365.lin.11. strictori: strictiori 367.lin.
15. solutio. sollicitudo 403.lin.3. indefidenter: indefinenter 404.lin.1. refugia: refuga 415.lin.17.
illi: illi requisiti: & lin.19. prouidus: prouidus 416.lin.9. perspici, u: perspicui 414.lin.18. nostras:
nostræ 417.lin.4. rationis acumine: pro rationis acumine 428.lin.12. vitio: vitio 464.lin.20. Prin-
cipi: pro Principe 471.lin.17. accipiant: accipiant 476.lin.4. Indæ: Iudæis & lin.28. religionis: reli-
gioni 478.lin.26. nullius: nullus 482.lin.22. humanandum: humanandum & lin.24. exceptis: quibus
ei placuerit, exceptis 484.lin.3. seruitutis Patrum: lege, seruitutis. Adeo cum iam præteritis Patrum
499.lin.7. obliterenda: obliteranda 501.lin.13. illationes: illationes tributorum 506.lin.31. omp ten-
ti: omnipotenti 517.lin.4. omnium: omnium 521.lin.32. suis: sui 539.lin.12. sanguinis: sanguinis
588.lin.18. de Deo: ex Deo 595.lin.16. Episcopus: Episcopis 631.lin.6. Austerij Episcopi Tyrasso-
nensis: lege, Iacobi Episcopi Gerundensis 634.lin.10. exhibitione: exheratione 639.lin.8. Vlyssip-
ponsem: Vlyssipponsem 663.lin.33. sicut essentia: sicut essentia, de essentia 664.lin.37. operationes:
comparationem 670.lin.22. homis: hominis 671.li.6. concurrente: coeunte 679.li.3. Adeodatus:
Adeodatus 705.lin.27. conuincias: conuincinis 715.lin.2. potestatis: posteritatis. In cuius rei fidem
has literas meo nomine subscripsi. Dat. Compluri in insigni Lucens Collegio. 20. die mensis Iulij, anno. 1593.

Licentiatus Christophorus Orduña.

